http://www.dhammadownload.com

၇၅၀၀

သီလက္ခန်စာစဉ်

အရှင်ပညာသီဟာဘိဝံသ

သ.စ.သ.အ. ဓမ္မာစရိယ
ဝိနယ ပါဠိပါရဂူ

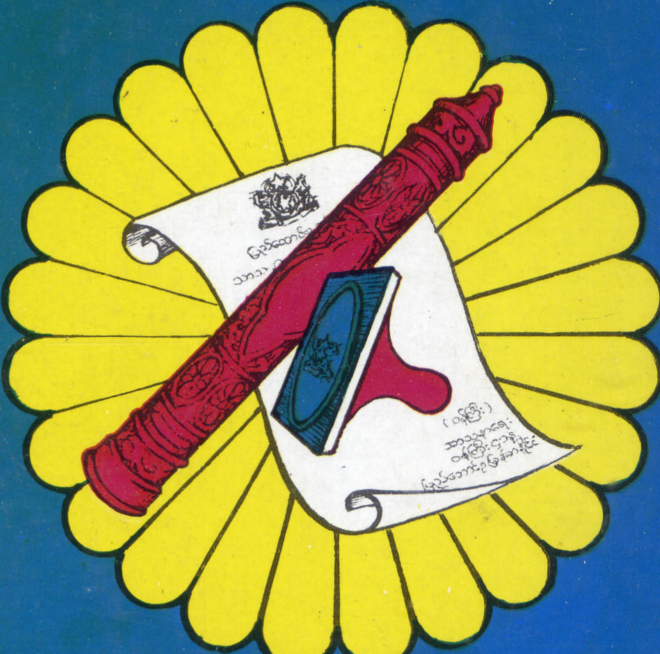

၁၃၅၃၊ ၅၄၊ ၅၅ ခုနှစ် တို့တွင်ပို့ချသည်။

ကောဇာ ၁၃၅၆

ခရစ် ၁၉၉၄

http://www.dhammadownload.com

သီလက္ခန်မေးခွန်းလွှာအတွက် –

□ အဆင့်မြင့်စွာလေ့လာဖို့ အထက်တန်းကျကျ ဖြေဆိုအောင်မြင်ဖို့ ဂုဏ်သရေရှိရှိ ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်စွာ ပို့ချပေးနိုင်ဖို့ စတဲ့အရာများကို သီလက္ခန်စာစဉ် မိမိ စာအုပ်စဉ်ရှိနေမှဖြစ်မည်။

□ တစ်မျက်နှာချင်းလေ့လာရင်းဖြင့် မြင့်မားလှစွာသော သီလက္ခန်ဆိုင်ရာအသိများ တဖွားဖွား တရိပ်ရိပ် တဖိတ်ဖိတ် တလိမ့်လိမ့် တက်လာသည်ကို သင်ကိုယ်တွေ့ သိလာပါလိမ့်မည်။

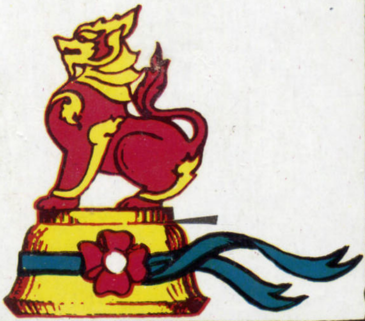

http://www.dhammadownload.com

သီလက္ခန်စာစဉ်

အရှင်ပညာသီဟာဘိဝံသ

သံ၊ စ၊ သံ၊ အ၊ ဓမ္မာစရိယ

ဝိနယ ပါဠိပါရဂူ

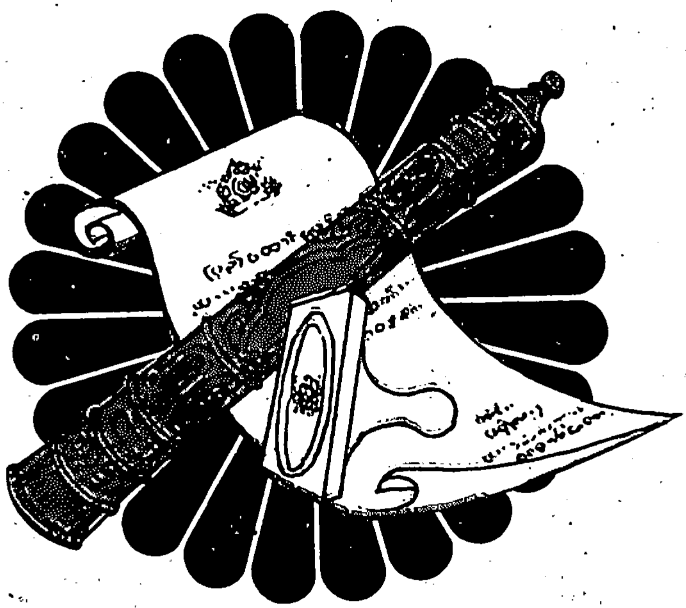

၁၃၅၃၊၅၄၊၅၅ ခုနှစ်တို့တွင်ပို့ချသည်။

ကောဇာ ၁၃၅၆

ခရစ် ၁၉၉၄

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

စာမိတ်ဆက်

သီလက္ခန်စာစဉ်သည် လွန်ခဲ့သော (၁၂) နှစ် ခန့်မှ ရေးသားပုံနှိပ်ခဲ့၍ ယခုအခါတွင် ဖလင်တချို့ ကောင်းမွန်မှု မရှိတော့ခြင်း၊ သည့်အပြင် နှစ်စဉ်ပို့ချမှု သီလက္ခန်ဝါကျများ ဖြည့်စွက်လိုခြင်းတို့ကြောင့် သီလက္ခန်စာစဉ်ကို အသစ်တဖန် ရိုက်နှိပ်လိုက်ပါသည်။

ယခင်စာအုပ်တွင် ပထမနေ့ အနက်ပေးနည်းစဉ်များကို သီးသန့်တစ်အုပ် ခွဲထုတ်ပြီး၊ ဒုတိယနေ့ အတွက် ဝါကျများကိုသာ ယခင်ဝါကျများနှင့်အတူ ဖြည့်စွက်ဝါကျများကို ထည့်သွင်း ရေးသားထားပါသည်။

စာမူကြမ်းကို တပည့်ဖြစ်သူ အရှင်ဝိမလ (တောင်သာ) က ကွန်ပျူတာစာစီပေးပြီး၊ စာအုပ်ဖြစ် မြောက်စေရန် ကိစ္စအဝဝကို တပည့်ဖြစ်သူ အရှင်ဇာနေယျ (အောင်လံ)က ဆောင်ရွက်ပေးပါသည်။

ဋီကာသစ်လာ ကျမ်းညွှန်းများကို စာမျက်နှာ အနေအထားအရ စာကိုးမရေးသားတော့ဘဲ၊ ဋီကာသစ် စာမျက်နှာမျှသာ ရေးသားထားပါသည်။

စာချဆရာတော်များအတွက် အထောက်အပံ့၊ စာချတန်းဝင် အရှင်များအတွက် လေ့လာရန် ပြည့်ပြည့် စုံစုံ ဆောင်ရွက်ထားပါသည်။

လေ့လာသူများ "ဓမ္မာစရိယ ဘွဲ့တံဆိပ်တော် အောင်ပန်း" ကို ပန်ဆင်နိုင်ကြပါစေ . . . .။

အရှင်ပညာသီဟာဘိဝံသ

(ပဉ္စနိကာယ်)

ကဆုန်လဆုတ် ၇၊ ၁၈၊ ၅၊ ၀၆ (ကြာသပတေးနေ့)

ဖုန်း- ၅၆၄၃၆၀

၀၉-၅၁၅၁၅၁၄။

http://www.dhammadownload.com

စဉ်	ဝိကျအမည်	စာမျက်နှာ
	စဉ်းမျဉ်း	၁
	နိဒါန်းဝိကျများ	
၁	ကရုဏာဟဒယသီတလ	၉
၂	သုတ္တေသု ဖြဟ္မဇာလ	၁၁
၃	ယာဝစ ဓမ္မဝိနယော	၁၅
၄	ဝေမာဒိနာ	၁၇
၅	ကိံသ ပန ထေရော	၁၈
၆	ယဒိ ဝေံ သေကွော်ပိ	၂၂
၇	အကာလော ခေါ်	၂၆
၈	အထ အာနန္ဒတ္ထေရော	၁၇
၉	ဝေံ အာဂတေ ပန	၂၉
၁၀	ကိံ ပနေတ္ထ	၃၀
၁၁	ကိံ အာနန္ဒော	၃၁
၁၂	ကထံ ဓမ္မဝိနယဝသေန	၃၄
၁၃	သုတ္တော စေတ္ထ	၃၅
၁၄	တတ္ထ ဝိနယပိဋ္ဌကံ	၃၈
၁၅	ဝိနယပိဋ္ဌကေစ	၃၉
၁၆	တတ္ထ တန္တိ	၄၁
၁၇	ဓမ္မောတိ ဟေတု	၄၃
၁၈	ဝိနယေ ပန	၄၅
၁၉	တသ္မာ ပနေသ	၄၇
	ဗြဟ္မဇာလဝိကျများ	
၁	မေ သဒ္ဒေါ တိသု	၅၀
၂	ဣဓ ပနသ	၅၂
၃	သုတန္တိ ဝစနေန	၅၄
၄	ဝေတ္တိစ ဣဒံ	၅၇
၅	တတ္ထ ကိဉ္စာပိ	၅၉
၆	တထာ အကတ္တာ	၆၁

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

စဉ်	ဝါကျအမည်	စာမျက်နှာ
၇	ဝိနယော စ	၆၃
၈	ဣလ္လခ ပန အညာသို့	၆၅
၉	ပေါရာဏာ ပန	၆၇
၁၀	ဣလ္လမိဿာ ဂါထာယ	၆၉
၁၁	သွာယမိခ	၇၁
၁၂	အဒ္ဒါနုမဂ္ဂပဋိပန္နော	၇၄
၁၃	မဟာတာတိ	၇၆
၁၄	သုပ္ပိယောတိ	၇၉
၁၅	သဒ္ဓိံ အန္တေဝါသိနာ	၈၁
၁၆	မာဏာဝေါတိ	၈၃
၁၇	အနေကပရိယာယေန	၈၅
၁၈	တတ္ထ ဝဏ္ဏန္တိ	၈၇
၁၉	ပဟောန္တေန	၈၉
၂၀	ဥဇုဝိပစ္စနိကဝါဒါ	၉၁
၂၁	သောပိ တံ ဒိဝသံ	၉၃
၂၂	ဣလ္လဒါနိ တေန	၉၄
၂၃	အမ္ဗလဋ္ဌိကာတိ	၉၆
၂၄	သုပ္ပိယောပိ	၉၈
၂၅	တတ္ထ ကောဘိက္ခုသပိ	၁၀၁
၂၆	သော ရတနတ္တယဿ	၁၀၃
၂၇	သမ္ဗဟုလာနန္တိ	၁၀၅
၂၈	မဏ္ဍလမာဠောတိ	၁၀၇
၂၉	အယံ သံခိယဓမ္မော	၁၀၉
၃၀	တတ္ထ အန္တဿ	၁၁၃
၃၁	တတ္ထ ဣလ္လတိဟာမေ	၁၁၅
၃၂	ဘဂဝါ တေသံ	၁၁၆
၃၃	ယေနာတိ ယေနဒိသာဘာဂေန	၁၁၆
၃၄	ဖဝံ နိသိန္နော	၁၁၉
၃၅	အန္တရကထာတိ	၁၂၁
၃၆	ဣလ္လဒါနိ မမံ ဝါ	၁၂၄

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

စဉ်	ဝါကျအမည်	စာမျက်နှာ
၃၇	ဧဝမေတေသု	၁၂၆
၃၈	န အာယာတောတိ	၁၂၈
၃၉	နေဝ အတ္တနော	၁၃၀
၄၀	တတ္ထ တတြ စေ	၁၃၂
၄၁	ဧဝံ ဒုတိယေန	၁၃၄
၄၂	တတ္ထ တတြ တုမှေဟိ	၁၃၆
၄၃	နတ္ထိ စေတံ အမှေသု	၁၃၉
၄၄	အာနန္ဒတ္တိ	၁၄၁
၄၅	ဣစ္ဆ အမှာကံ	၁၄၃
၄၆	အယဉှိ လောဘသဟဂတာ	၁၄၅
၄၇	တွံ ပဌမဿ	၁၄၇
၄၈	သီလမေဝ	၁၅၀
၄၉	ဒုတိယာ ဒုတိယာ	၁၅၂
၅၀	တထမ္မော နာမ	၁၅၄
၅၁	တတြေဝံ ပဒသိဒ္ဓိ	၁၅၆
၅၂	တတ္ထ ပါဏဿ	၁၅၈
၅၃	ပဟာယာတိ	၁၆၀
၅၄	သမဏောတိ	၁၆၁
၅၅	နိဟိတဒဏ္ဍော	၁၆၄
၅၆	လဒ္ဓီတိ	၁၆၆
၅၇	အဒိန္နဒါန	၁၆၈
၅၈	ထေနေတိ	၁၇၀
၅၉	မုသာတိ	၁၇၂
၆၀	ယသ္မာ ပန [illegible]	၁၇၄
၆၁	သစ္စံ ဝဒတီတိ	၁၇၅
၆၂	ယေတောတိ ထိရော	၁၇၇
၆၃	ပစ္စယိကောတိ	၁၇၉
၆၄	ယာယ ပန အတ္တာနမ္ပိ	၁၈၁
၆၅	အနုပ္ပဒါတာတိ	၁၈၃
၆၆	နေလာတိ	၁၈၄

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

စဉ်	ဝါကျအမည်	စာမျက်နှာ
၆၇	အာစရိယုပဇ္ဈာယာ	၁၈၆
၆၈	ဂုဏာပရိပုဏ္ဏတာယ	၁၈၈
၆၉	သာပဒေသန္တိ	၁၉၀
၇၀	ကောဘတ္တိကောတိ	၁၉၂
၇၁	သာသနဿ	၁၉၄
၇၂	တတ္ထ ခေတ္တံနာမ	၁၉၆
၇၃	ဒူတေယျံ	၁၉၈
၇၄	သာစိယောဂေါတိ	၁၉၉
၇၅	သဒ္ဓါဒေယျာနိ	၂၀၁
၇၆	သန္ထမိကာရ	၂၀၃
၇၇	ယာနသန္တိမိမှိ	၂၀၅
၇၈	သယနသန္တိမိမှိ	၂၀၇
၇၉	ဂန္ဓသန္တိမိမှိ	၂၀၉
၈၀	ဘိက္ခုနော ပန	၂၁၀
၈၁	ကဒလိမိဂ	၂၁၂
၈၂	ဉဘတောလောဟိတက	၂၁၅
၈၃	မုခစုဏ္ဏ	၂၁၇
၈၄	မူသိကစ္ဆိန္န	၂၁၈
၈၅	အင်္ဂဝိဇ္ဇာတိ	၂၂၀
၈၆	ဝါယသဝိဇ္ဇာတိ	၂၂၂
၈၇	ဝိရုဒ္ဓဂဗ္ဘကရဏန္တိ	၂၂၅
၈၈	တတ္ထ ဓမ္မာတိ	၂၂၆
၈၉	ဗာလာနံ အဝိသယတ္တာ	၂၂၈
၉၀	ဝဏ္ဏံ သမ္မာ ဝဒမာနော	၂၃၀
၉၁	အညေဝါတိ	၂၃၁
၉၂	တေ ဣဒံ နိဿာယ	၂၃၄
၉၃	တတ္ထ သန္တိ	၂၃၆
၉၄	ကပ္ပသဒ္ဒေါပိ	၂၃၇
၉၅	သမ္မာ မနသိကာရော	၂၃၉
၉၆	ဝဋ္ဋေါတိ	၂၄၁

http://www.dhammadownload.com

စဉ်	ဝါကျအမည်	စာမျက်နှာ
၉၇	သံသရန္တိ	၂၄၃
၉၈	ဥပရိဝါရဒါယေပိ	၂၄၅
၉၉	တက္ကယတီတိ	၂၄၆
၁၀၀	ဝေ ပရာမဋ္ဌာတိ	၂၄၈
၁၀၁	တဋ္ဌ ပဇာနာနံ	၂၅၀
၁၀၂	သုညံ ဖြပဟ္မဝိမာနံ	၂၅၂
၁၀၃	အာယုက္ခယာဝါ	၂၅၄
၁၀၄	အနဘိရတိ	၂၅၆
၁၀၅	ဠာနံ ခေါ် ပနေတံ	၂၅၇
၁၀၆	ခိဍ္ဍာယ ပဒုဿန္တိ	၂၅၉
၁၀၇	သတိ သမ္ပျဿတိ	၂၆၁
၁၀၈	အမရာ နာမ	၂၆၃
၁၀၉	တံ မမဿ	၂၆၅
၁၁၀	န သမ္ပါယေယျန္တိ	၂၆၇
၁၁၁	မန္ဒောတိ	၂၆၈
၁၁၂	အသညီဝါဒေါ	၂၇၀
၁၁၃	သတောတိ	၂၇၂
၁၁၄	ရူပီတိ	၂၇၄
၁၁၅	မနောမယောတိ	၂၇၆
၁၁၆	ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒေ	၂၇၇
၁၁၇	ပရိစာရေတိ	၂၇၉
၁၁၈	ဖုဿ ဖုဿ	၂၈၁
၁၁၉	ဥတ္တရိတရံ	၂၈၃
၁၂၀	တတ္ထ နယန္တိ	၂၈၆
၁၂၁	ကျမသို့ စ ပန	၂၈၇

သာမညဖလသုတ်

၁	ရာဇဂဟေတိ	၂၉၁
၂	တံ ပနေတံ	၂၉၃
၃	ဇီဝကဿ	၂၉၇

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

စဉ်	ပါကျအမည်	စာမျက်နှာ
၄	အမှတေဥသတောဟိ	၂၉၉
၅	အယမေတ္တ	၃၀၂
၆	ဝေဒေဟိပုတ္တော	၃၀၃
၇	တဒဟုတိ	၃၀၅
၈	ကောမုဒိယာတိ	၃၀၇
၉	ဥပရိပါသာဒဝရဂတော	၃၀၉
၁၀	ဥဒါန ဥဒါနေသိ	၃၁၁
၁၁	ဒေါသိနာ	၃၁၃
၁၂	ကံနုခွာတိ	၃၁၆
၁၃	ကိ ဘဂဝန္တံ	၃၁၈
၁၄	တတ္ထ ပူရဏောတိ	၃၂၀
၁၅	သော မယံ သာဠကံ	၃၂၂
၁၆	စိရံ ပဗ္ဗဇိတဿ	၃၂၄
၁၇	တွေ့ မက္ခလိ	၃၂၆
၁၈	ပကုဓောတိ	၃၂၉
၁၉	အမှာကံ ဂဏ္ဍာနကိလေသော	၃၃၁
၂၀	တတ္ထ တံ ခေါ ပန	၃၃၃
၂၁	ထေနဟိတိ ဥယျောဖနတ္တေ	၃၃၅
၂၂	ပဋ္ဌမတ္တောနိ	၃၃၇
၂၃	ပစ္စေကာ ဣတ္တိယော	၃၃၉
၂၄	ရာဇာနုဘာဝေါ	၃၄၁
၂၅	ဆမ္ဘိတတ္တံ	၃၄၂
၂၆	ကဿာ ပနေသ	၃၄၄
၂၇	အယံ ပန အပ္ပသဒ္ဒံ	၃၄၆
၂၈	အဘိက္ကမာတိ	၃၄၈
၂၉	နာဂဿ ဘူမိ	၃၅၀
၃၀	တံ အကရဏံ	၃၅၂
၃၁	တုဏှီဘူတံ	၃၅၄
၃၂	တတ္ထ အဟောဝတ	၃၅၅
၃၃	အဂမာသိ ခေါ တုဏှီ	၃၅၇

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

စဉ်	ဝါကျအမည်	စာမျက်နှာ
၃၄	ဘိက္ခုသံဃဿ	၃၅၉
၃၅	တဿတ္ထော	၃၆၀
၃၆	တတ္ထ သိပ္ပမေဝ	၃၆၂
၃၇	သာမညဖလန္တိ	၃၆၄
၃၈	ရာဇာနမေဝ	၃၆၅
၃၉	နခေါ မေ ဘန္တေ	၃၆၇
၄၀	ပရိပန္တေတိ	၃၆၈
၄၁	နတ္ထိ ပုရိသကာရေတိ	၃၇၀
၄၂	စတုယာမသံဝရ	၃၇၂
၄၃	ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိံ	၃၇၄
၄၄	အပ္ပံ ဝါ	၃၇၆
၄၅	သက္ကာ ပန ဘန္တေ	၃၇၉
၄၆	တေနဟီတိ	၃၈၀
၄၇	လောကောတိ	၃၈၂
၄၈	တတ္ထ တထာဂတော	၃၈၃
၄၉	သန္တိကတ္တာ	၃၈၆
၅၀	ပရိပုဏ္ဏန္တိ	၃၈၈
၅၁	ကုလမသ္မိံ ဌာနေ	၃၉၀
၅၂	အညသ္မိံ ဝါ တိ	၃၉၂
၅၃	သမ္ဗာဓော ဃရာဝါသော	၃၉၄
၅၄	ကာသာရသပီတတာယ	၃၉၆
၅၅	ကညယကမ္မဝစီကမ္မ	၃၉၈
၅၆	တတ္ထ ကူဒမ္ပိဿ	၄၀၀
၅၇	မုဒ္ဓါဘိသိတ္တော	၄၀၂
၅၈	အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ	၄၀၄
၅၉	သစေပိ န ကထာပေန္တိ	၄၀၅
၆၀	အပလောကိတံ	၄၀၇
၆၁	ဥဏှပကတိကဿ	၄၀၉
၆၂	တသ္မာ ဝုတ္တနယေနေဝ	၄၁၁
၆၃	ကုဏ္ဍိပရိဟာရကေနာတိ	၄၁၂

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

စဉ်	ဝါကျအမည်	စာမျက်နှာ
၆၄	တဗ္ဗ ဝိဝိတ္တန္တိ	၄၁၄
၆၅	ဣာ၀ ပနဿ	၄၁၆
၆၆	ဝနပတ္တန္တိ	၄၁၇
၆၇	ပလ္လင်္ကန္တိ	၄၁၉
၆၈	ပရိမုခံ သတိံ	၄၂၀
၆၉	အဘိဇ္ဈံ လောကေ	၄၂၃
၇၀	ဗျာပဒ္ဒတိ	၄၂၅
၇၁	တဗ္ဗ ဣာဏံ	၄၂၆
၇၂	အနတ္တာဓိနော	၄၂၈
၇၃	ဒက္ခာတိ သေဝကော	၄၂၉
၇၄	ဉတ္တိဒေါဒကောတိ	၄၃၁
၇၅	သြဒါတေန ဝတ္ထေန	၄၃၂
၇၆	ဝတ္တာဝတာစေသ	၄၃၄
၇၇	အဇ္ဈောတိ အနုဋ္ဌိဝိ	၄၃၆
၇၈	မနောမယန္တိ	၄၃၈
၇၉	ကရဏ္ဍာတိ	၄၄၀
၈၀	ဒိဗ္ဗသောတ	၄၄၃
၈၁	ဒဟာရေတိ	၄၄၄
၈၂	ပါသာဒတလေ	၄၄၆
၈၃	ဝိမုတ္တမ္ပိတိ	၄၄၈
၈၄	ဝုသိတန္တိ	၄၅၀
၈၅	ဘဂဝန္တံ သရဏံ	၄၅၁
၈၆	အဇ္ဇတန္တိ	၄၅၃
၈၇	ဝုဋ္ဌိဟောသာ	၄၅၅
၈၈	ခတာယံ ဘိက္ခဝေ	၄၅၇
၈၉	ဓမ္မစက္ခုန္တိ	၄၆၀

အမ္ဗဋ္ဌသုတ်

၁	ကောသလေသူတိ	၄၆၁
၂	ယေန ဣစ္ဆာနင်္ဂလန္တိ	၄၆၃

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

စဉ်	ဝါကျအမည်	စာမျက်နှာ
၃	တေန ခေါ် ပန	၄၆၄
၄	ဥက္ကဋ္ဌ အဇ္ဈာဝသတိ	၄၆၆
၅	သတ္တုဿဒံ	၄၆၉
၆	ရာဇတော လဒ္ဓံ	၄၇၁
၇	အထဝါ ရာဇဘောဂ္ဂံ	၄၇၃
၈	အသေယာသိ	၄၇၅
၉	တတ္ထ သမိတႃပါပတ္တာ	၄၇၇
၁၀	သကျပုတ္တောတိ	၄၇၉
၁၁	အဇ္ဈာယကောတိ	၄၈၁
၁၂	အနဝယောတိ	၄၈၂
၁၃	သေ ကိရ ဗြာဟ္မဏော	၄၈၅
၁၄	တထာ သန္တိယေဝ	၄၈၆
၁၅	တတ္တ မန္တေသူတိ	၄၈၈
၁၆	ဒွေယေဝ ဂတိယော	၄၉၀
၁၇	တတ္တ ကိဋ္ဌာပိ	၄၉၁
၁၈	ဓမ္မေန စရတိတိ	၄၉၃
၁၉	ဝိရာတိ	၄၉၅
၂၀	ဝဋ္ဋဝါရထမာရုယှာတိ	၄၉၇
၂၁	တေနခေါ် ပန သမယေန	၄၉၉
၂၂	အဘိညာတကောလညောတိ	၅၀၁
၂၃	အာဋ္ဌိန္နတ္တိ	၅၀၃
၂၄	ဝိဝရိ ဘာဂဝါ	၅၀၅
၂၅	ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ	၅၀၇
၂၆	အာစရိယပါစရိယေဟိ	၅၀၉
၂၇	တတ္ထ မုဏ္ဍေ	၅၁၀
၂၈	တတ္ထ အဂန္တွာ	၅၁၂
၂၉	တဿတ္တော	၅၁၄
၃၀	တတ္ထ ကိံ ပန	၅၁၅
၃၁	စဏ္ဍာတိ	၅၁၇
၃၂	အပ္ပရဒ္ဓနတ္တိ	၅၂၀

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

စဉ်	ဝါကျအမည်	စာမျက်နှာ
၃၃	မမညော့ဝ မညော့တိ	၅၂၁
၃၄	နိမ္မာဒေတိ	၅၂၂
၃၅	က္လတော ပရံ	၅၂၄
၃၆	တတ္ထ သမ္မန္တိ	၅၂၆
၃၇	အယံ နော	၅၂၇
၃၈	သဟာဓမ္မိကောတိ	၅၂၉
၃၉	ဥဇ္ဈိယိသုတိတိ	၅၃၁
၄၀	ဓာတုဝိဒါဝိနိဗဒ္ဓါတိ	၅၃၃
၄၁	ထွေ စ ဘဂဝါ	၅၃၄
၄၂	ပဝတ္တဖလဘောဇနော	၅၃၅
၄၃	ဒတ္တိကန္တိ	၅၃၇
၄၄	တတော ပဌာယ	၅၃၉
၄၅	ဝေဠကနုတပဿာဟိ	၅၄၀
၄၆	ဥပကာရိကာတိ	၅၄၂
၄၇	ဝေံ ဝတ္ဝာ	၅၄၄
၄၈	ဝတ္တ ဂုယ္ဟျေတိ	၅၄၅
၄၉	သာမုက္ကံသိကာတိ	၅၄၇

သောဏဒဏ္ဍသုတ်

စဉ်	ဝါကျအမည်	စာမျက်နှာ
၁	အင်္ဂေသူတိ	၅၅၀
၂	ဂဂ္ဂရာယ ပေါက္ခရဏီယာ	၅၅၁
၃	ဗဟူ ဗဟူ ဟုတွာ	၅၅၃
၄	နာနာဝေရဇ္ဇကာနံ	၅၅၆
၅	ဟန္ဒသ ဂမနန္တရာယံ	၅၅၇
၆	သံသုဒ္ဓဂဟဏိကောတိ	၅၅၉
၇	စတုပါရိသုဒ္ဓသီလေန	၅၆၀
၈	ခီဏာကာမရာဂေါတိ	၅၆၁
၉	အပါပပုရက္ခာရောတိ	၅၆၃
၁၀	န တသ္မိံ ဂါမေဝါတိ	၅၆၄
၁၁	တတ္ထ အလမေဝါတိ	၅၆၆

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

သီ လ က္ခန် ဒ တီ ယ နေ့

စည်း မျဉ်း

ကျက်မှတ်ရန်။ ။ *နက်၊ ထက်၊ ကိစ္စာ၊ ဝိဂ်ဆက္ကာ၊ ဟိတ်၊ အာ၊ နိရုတ္တိ၊ ဓိပ္ပါယ်၊ ဂါထာ၊ အလင်္ကာ= သုတ်မှာမေးစဉ်သီ။*

၁။ အနက်ပေး။

၂။ ကျမ်းတက်။

၃။ စောဒကာဘောဂါဒိ စတုက္ကထုတ်ခြင်းနှင့်၊ကိစ္စာပိသဒ္ဒါစသည် ဆိုရကြောင်း။

၄။ ဝိဂြိုဟ်ဆို၍ ဝစနာဒိ ဆက္ကထုတ်ခြင်း။

၅။ ဟိတ်ပြင် သမ္ဗန်ခံ စာစပ်။

၆။ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်နှင့် သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးခြင်း။

၇။ နိရုတ္တိနည်း ရုပ်ပြီးစေခြင်း။

၈။ အဋ္ဌကထာနှင့် ဋီကာလာ အဓိပ္ပါယ်မေးခြင်း။

၉။ ဂါထာစီ၍ ဂါထာ့အမည်-ဆန်းအမည်ပေး။

၁၀။ အလင်္ကာပဥ္စမခန်းလာ ဘာဝ ဝိဘာဝ အနုဘာဝထုတ်ခြင်းဟု ပုစ္ဆာ(၁၀)ပုဒ်ကို မေးပါသည်။

စာ ချ တန်း အောင် မြင် ရန်

အနက်ကျောဘီ၊ စည်မျဉ်းသိ၊ ပြေ၏ တစ်ဝက်သာ။
သဒ္ဒါပိုင်မှ၊ တစ်ဝက်ရ၊ မုချ ဖြေနိုင်မှာ။
သို့မဟုတ်လျှင်၊ စာပွဲဝင်၊ အသင် ကျရှုံးမှာ။
ဒါကြောင့်သာပင်၊ ဤသုံးအင်၊ အစဉ် လေ့လာပါ။

http://www.dhammadownload.com

သီ လ ကွန် စာ စဉ်

၁။ အနုက်ပေးနည်း

ပထမနေ့စည်းမျဉ်းစာအုပ်၌ အပြည့်အစုံရေးသားပြီးဖြစ်၏။ ဂရုတစိုက်လေ့လာပါ။ ဆိုင်ရာဝါကျတို့၌လည်း ထူးဆန်းသော နိဿယများကို နိဿယကျမ်းများ၊ ဋီကာပေါင်း၊ ဋီကာသစ်နှင့်ဂဏ္ဌိသစ်တို့၌ ဖွင့်ဆိုသည့်အတိုင်း ရေးသားပါမည်။

၂။ ကျမ်းတက်

ကျမ်းတက်သည် ၁။ အနုသန္ဓေတက်။ ၂။ ပုစ္ဆာတက်။ ၃။ စောဒနာတက်။ ၄။ အဘိယာစကတက်ဟူ၍(၄) မျိုးရှိသော်လည်း သီလက္ခန်၌ စောဒနာတက်ကိုသာ အများဆုံးမေးပါသည်။

စောဒနာတက်သည် ၁။ ထပနာ၊
၂။ အာဘော်၊
၃။ စောဒနာ၊
၄။ ဒေါသ ဟူ၍ ဆစ်ပိုင်း (၄) ပိုင်း ရှိပါသည်။

ထပနာဟူသည်=ကျမ်းတက်ရမည့်ဝါကျ၏ (၁) ရှေးတစ်ဝါကျလုံးကိုလည်းကောင်း။ (၂)စကားရပ် အချို့ကိုလည်းကောင်း။ (၃) ပါဠိတော်လာ တက်ရမည့်ဝါကျနှင့် သက်ဆိုင်သော စကားရပ်ကိုလည်းကောင်း မြန်မာပြန်ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကျမ်းတက်များ၌ ထင်ရှားစေအံ့။

မှတ်ချက်။ ။ *<u>တက်ရမည့် ဝါကျအတွင်း၌ အာကာရဒွိဘတ+ဝါကျ ပါရှိက ယင်းအာကာရစကား ရပ်ကို ထပနာ ထားတတ်ရမည်ကို ပုံသေ ... ်သားအပ်၏။</u>*

အာဘော်ဟူသည်–သင့်ရာဖြစ်နိုင်ရာ ... ဖြကို ရှောင်ကွင်းလျက် လျော်ရာကိုလည်းကောင်း၊ ဋီကာသစ်၊ ဂဏ္ဌိတို့တွင် တိုက်ရိုက်ဖော်ပြသော အာဘော်ပြစကားကိုလည်းကောင်း "လော"ပ အဆုံးသတ်လျက် အဆို တင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ဆောင်။ ။ *အဖြေရှောင်ကွင်း၊ လျော်ရာနှင်း၊ သွင်းလေ အာဘောဂ။*
မနှစ်သက်ရာ၊ ထပနာထား၍၊ နောက်စကားကို၊ ပယ်ရှားအာဘော်၊
ထားပြီးသော်သာ၊ ပယ်ခါ ယုံမှား၊ ဤနှစ်ပါး၊ စုဒ်ထားနှလုံးစွဲ(ရွှေရေးဆောင်၊ ၄၄)

ပုစ္ဆာ+ စောဒနာဟူသည်–အဖြေကိုရှု၍ သင့်သလို မေးခြင်း၊ စောဒနာခြင်းပင် ဖြစ်၏။

ဆောင်။ ။ *အဖြေရှုကာ၊ မေးပုစ္ဆာ လျော်စွာ တင်ထုတ်ကြ။*

အထူးမှာထားချက်။ ။ထပနာ၊ အာဘော်၊ စောဒနာ(ပုစ္ဆာ)တို့အတွက် မည်သို့ထပနာ၊ မည်သို့အာဘော်၊မည်သို့ ပုစ္ဆာ၊စောဒနာဟူ၍ ပုံသေပြောရခက်ဘိ၏။ ဝါကျရှုလျက် စနစ်တကျ တက်တတ်အောင်သာ လေ့ကျင့်အပ်၏။

ဒေါသတင်၍ ဒေါသာရောပနစောဒနာတက်ခိုင်းလေ့ရှိတတ်သည်။ ထိုအခါ– အဗျာပိတဒေါသ၊ အတိဗျာပိတဒေါသ၊နိရတ္ထကဒေါသ၊ ပုနရုတ္တိဒေါသ၊ ဝိရောဓိဒေါသတို့ကို ဝါကျအားလျော်စွာ ဝင်၍ တက်ရမည်။

အတ္တုဒ္ဒေသ ဝါကျ၌ အတိဗျာပိတ ဒေါသ။
ဖလဝါကျ၊ လဒ္ဓဂုဏဝါကျ၌ နိရတ္ထက ဒေါသ။
နိဂုံးဝါကျ၊ ဝိတ္ထာရဝါကျ၊ သခေပဝါကျ၌ ပုနရုတ္တိ ဒေါသ။
ဒဠှီဝါကျ၊ ကာရဏဝါကျတို့၌ ဝိရောဓိ ဒေါသ
ကြွင်းဝါကျတို့၌=အဗျာပိတဒေါသ တင်ရမည်။

၃။ နိပါတ်

<u>ကိဉ္စာပိ, တထာပိ, သစေပိ, ယဒိပိ, ကာမဥ္စသဒ္ဒါများနှင့် လက္ခဏာရှိ(သော်လည်း) အနက် သော ပိ, အပိ, အထခေါ, ပန, စ, နိပါတ်များနှင့် အမေး+အဖြေ၊ကျိုးကြောင်းပြ ဝါကျတို့တွင် ...ဒကာဘောဂါဒိစသည့်ကို ထုတ်နိုင်ပါသည်။</u>

http://www.dhammadownload.com

၁။ စောဒကာဘောဂ (စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ နှလုံးသွင်း)

၂။ စောဒနာ (စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ အမေး)

၃။ ပရိဟာရဘောဂ (ဖြေပုဂ္ဂိုလ်၏ နှလုံးသွင်း)

၄။ ပရိဟာရ (အဖြေ) ဟူ၍ (၄) မျိုးကို စောဒကာဘောဂါဒိ စတုက္ကထုတ်ခြင်း-ဟု ဆိုအပ်၏။

ဟီ-ဝါကျ၊ဟိတ်-ဝါကျ၊အဖြေဝါကျ၊တသ္မာ-ဝါကျ၊သော်လည်း လက္ခဏာရှာစိဝါကျတို့သည် ပရိဟာရာဘောဂ ဝါကျဖြစ်ပြီး။ထိုဝါကျတို့၏ အကျိုးဝါကျတို့သည် စောဒနာနှင့်ပရိဟာရ ဖြစ်ပါသည်။

ဤသို့ စတုက္ကထုတ်ရာ၌ ဤ(၄)မျိုး အပြည့်အစုံပါသည်လည်းရှိမည်။မပါသည်လည်းရှိမည်။ လိုအပ်သည်ကို ထည့်ပေးကြရမည်။ အနက်အားလျော်စွာ အမေး +အဖြေ ကိုက်ညီက စတုက္က မှန်၏။

စတုက္ကထုတ်ရာ၌ စောဒကာဘောဂဖြစ်သင့်သည်ကို စောဒကာဘောဂ။ ပရိဟာရာဘောဂဖြစ်သင့်သည်ကို ပရိဟာရာဘောဂ။စောဒနာ+ပရိဟာရ ဖြစ်သင့်သည်ကို စောဒနာ+ပရိဟာရ ထုတ်ကြရ၏။ အသေအလာများလာခြင်းနှင့် ပါဠိဝါကျ တည်ဆောက်ရေးသားတတ်ခြင်းတို့ အမှန်လိုအပ်ပါသည်။

သက်ဆိုင်ရာနိယံများ

ကိဉ္စာပိ,ကာမဥ္စနှင့်၊ တကွချီလျက်၊ စကားတက်မူ၊ အနက်ဝိစ္စ၊ ကျိုးဖလဝယ်၊ မှုချ မနုစ်သက်၍ သက်ရာသော်။ (ဘုရားကြီး-၃၃)

ယဒိပိ,သစေပိနှင့်၊ ရှိသည်အရာ၊ သဒ္ဒါဝါစက၊ ထိုမှလည်းကောင်း၊ အကြောင်းဟိတ်ဝယ်၊ မနုစ်သက်၍ တက်ရာသော်။ (ဘုရားကြီး-၃၄)

သဒ္ဒါ,နက်မျိုး၊ ကြောင်း,ကျိုးလေးချက်၊ မနုစ်သက်၍၊ ထားတတ် ကိဉ္စာပိ။ (မွှောစရိယ မျက်ရှု)

ကိဉ္စာပိသဒ္ဒါ စသည်ထားခြင်းသည်-

(က) အနက်ကို လည်းကောင်း၊

(ခ) အကြောင်းကို လည်းကောင်း၊

(ဂ) သဒ္ဒါကို လည်းကောင်း၊

(ဃ) အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ မနုစ်သက်၍ ကိဉ္စာပိသဒ္ဒါ ထားသည်-ဟူ၍ ဖြေဆိုရပါမည်။

ပါဠိတော်ကို သဒ္ဒါ၊ အဋ္ဌကထာကို အနက်၊ အနက်ကို အကြောင်း။ သဒ္ဒါကို အကျိုး ခွဲခြားသိအပ်၏။

အကြောင်း,အကျိုး,သဒ္ဒါ,အနက် တစ်မျိုးမျိုး မည်သို့ မနုစ်သက်သည်ကို သိလိုပါလျှင်- "မနုစ်သက်ရာ၊ သိလိုပါ၊ ဆပါ အာဘောဂ"ဟူသည်နှင့်အညီ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ အာဘော်ဖြင့် ကပ်၍ စဥ်းစားရမည်။

(က) အနက်/အကြောင်း တူ၏။

(ခ) သဒ္ဒါ/အကျိုး တူ၏။ စဥ်းစားနည်းကို သက်ဆိုင်ရာဝါကျတို့၌ တွေ့ကြရပါလိမ့်မည်။

သော်လည်း-ဟု အနက်ပေးသော ဝါကျကို "လက္ခဏာအရှစိ" ဝါကျ-ဟု ဆိုအပ်၏။

သမ္ဘာဝနာ(ချီးမွမ်းခြင်း) ဂရဟာ(ကဲ့ရဲ့ခြင်း)ကိုလည်း မေးတတ်ပါသေးသည်။

နိယံ = ပန စပ်ရာ၊ ယုတ်နည်းပါ၊ ဂရဟာ မှတ်ယူရာ။

ယင်သို့စပ်ရာ၊ များမြတ်ပါ၊ သမ္ဘာဝနာသာ ။ (ရွှေရေးဆောင်-၃၁၊၃၂။)

အပ္ပ ဟီန၊ ဝါစကနောက်၊ ရောက်သည်ဂရဟာ၊ ပိသဒ္ဒါကား၊သမ္ဘာဝနာကို၊ ပေါင်းဆည်းထွန်းမြ။ (ဘုရားကြီး-၁၄၃။)ဗဟုပဏီတ၊ ဝါစကနောက်၊ ရောက်သည်သမ္ဘာဝနာ၊ ပိသဒ္ဒါကား။

ဂရဟာကို၊ ပေါင်းဆည်းထွန်းမြ။ ။ (ဘုရားကြီး-၁၄၄။)

သဒ္ဒါတစ်မျိုး၊ ကြောင်းကျိုးအနက်၊ မနုစ်သက်၍၊ စုဒ်တက်လေရာ၊

ကိဉ္စာပိငုံ၊ ပါဠိတိုင်ရုံ၊ တင်တုံ စောဒက အာဘော်ပြ။ (ရွှေရေးဆောင်-၆၄။)

ကိဉ္စာပိ လုမ်း၊ တစ်ခြမ်းဝန်ခံ၊ ပယ်လှန်တဝ ဖြေဖို့ပြ။

http://www.dhammadownload.com

ပန–တာထာ၊ အာဘော်သာ၊ စွဲပါ ဇောင်္ဂ။

ပန–စပ်ရာ၊ ပုဒ်တို့မှာ၊ ကျမ်းဆရာ၏ အဖြေလည်းရ၊ အာဘော်ပြ။

ပန–စပ်ရာ၊ ယုတ်နည်းပါ၊ ယူရာ–အရုစိ။

ယင်းသို့စပ်ရာ၊ များပြားပါ၊ နုဂ္ဂဟာ–ဟု သိ။

ပန–နုဂ္ဂဟာ၊ ထွန်းလေရာ၊ ကိဥ္စာ–အရုစိ။ ကိဥ္စာပိကာ၊ နုဂ္ဂဟာ၊ ပန အရုစိ။

သစေပိ–မှာ၊သဒ္ဒါကြောင်းကျို။ မမြတ်နိုးစိတ်ဟုတ်လိမ့်နိုးနိုး။ တစ်မျိုးကပ်ခါ၊ မေခဲ့ရာ၊ပယ်ခါဖြေလေဘိ

မနှစ်သက်ရာ၊ ထပနာမြှော်၍၊ အာဘော်ကိုသာ၊ ဟိတ်ပြင်ကာ၊ စပ်ရာအရုစိ၊ မေးလေဘိ။

(ရွှေရေးဆောင်–ဗိဂ္ဂဟရင်း)

အတိအကျပါပဲ–ဟု ပြောရန်ခဲယဉ်း၏။ ထိုကြောင့် သက်ဆိုင်ရာ ဝါကျတို့၌ ဆရာများ၊ကျမ်းစာအုပ်များ ရေးသားချက်ကို ဖော်ပြပါမည်။နိယ်များကို ဗဟုသုတ အဖြစ်ဖတ်ပါ။

နံပါတ် (၄)

ဝိဂ္ဂဟ (ဝိဂြိုဟ်) ဆို၍ ဝစနာဒိဆက္က ထုတ်မေးသည်။

၁။ သမာသဝိဂ္ဂဟ။၂။ တဒ္ဓိတ်ဝိဂ္ဂဟ။ ၃။ ကိတ်ဝိဂ္ဂဟတို့ကို မှတ်မိအောင်ကျက်မှတ်ထားကြရမည်။

ပုံစံ– ဗုဇ္ဈတီတိ ၊ဗုဒ္ဓေါ။(ကိတ်)

(က) ဗုဒ္ဓေါ–ဟူသော ပုဒ်ပြီးနိပ္ဖန္နသည် ဝစန။

(ခ) ဗုဇ္ဈတိ–ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျသည် ဝစနတ္ထ။

(ဂ) သိခြင်းကြိယာသကတ်သည် ဝစနဟေတု။

(ဃ) ဣတိသဒ္ဒါသည် ဝစနဟေတုဇောတက။

(င) ဘုရားဒြဗ်သည် ဝစနီယ။

(စ) ဘဂဝါ, သုဂတော စသော ပရိယာယ်သဒ္ဒါများသည် ဝစနီယတ္ထ။

ပုံစံ– ရညော ပုတ္တော. ရာဇပုတ္တော။(သမာသ်)

(က) ရာဇပုတ္တောဟူသော ပုဒ်ပြီးနိပ္ဖန္နသည် ဝစန။

(ခ) ရညော ပုတ္တော ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျသည် ဝစနတ္ထ။

(ဂ) မင်း၏ သားဒြဗ်နှင့် ဇနက+ဇညအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်သည် ဝစနဟေတု။

(ဃ) ဣတိသဒ္ဒါသည် ဝစနဟေတုဇောတက။

(င) မင်းသားဒြဗ်သည် ဝစနီယ။

(စ) ရာဇကုမာရော, ခတ္တိယပုတ္တောစသော ပရိယာယ်သဒ္ဒါသည် ဝစနီယတ္ထ။

ပုံစံများကို ရှု၍– ကိတ်ဝိဂြိုဟ်၌ ဓာတ်၏ဟောနက် သကတ်ကြိယာကို ဝစနဟေတု ထုတ်သည်။ သမာသ်+တဒ္ဓိတ်ဝိဂြိုဟ်တို့၌ အစပ်သမ္ဗန်ကို ဝစနဟေတု ထုတ်သည်။ ထို့အပြင် ဝိဂြိုဟ်ကို ဆိုတတ်ပါက ဝစန၊ဝစနတ္ထ၊ ဝစနဟေတုဇောတကနှင့် ဝိဂြိုဟ်ဆိုသောပုဒ်၏ အရကောက်(နိဿယ)သည် ဝစနီယ ထုတ်ရသဖြင့် ဤနံပါတ်၌ ဝိဂြိုဟ် ဆိုနိုင်ခြင်းကသာ အဓိက ဖြစ်ပါသည်။

ဆောင်။ ။ နိပ္ဖန္နကို ဝစနဆိုလော့၊ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ ဝစနတ္ထတည်း၊ထို့မှဟေတု မှတ်ရှုသကတ်၊
ဇောတကဣတိ နိပါတ်သိလေ၊ ဒြဗ်တွေကို မှတ်လေဝစနီယ၊ ဝေဝစနကို
ဝစနီယဆိုသည်၊ ဝိဂြိုဟ်တွေတိုင်း ခွဲနည်းတည်း။

နံပါတ် (၅)

ဟိတ်ပြင် + သမ္ဗန်ခံ + စာစပ်၊ သုံးမျိုးကို ပေါင်း၍ မေးသည်။

ဟိတ်ပြင်၍ သမ္ဗန်ခံရာ၌ ဤပုဒ်တို့ကို နားလည်ထားကြရပါမည်။

http://www.dhammadownload.com

၁။ ဝိသေသနပုဒ်ကို ဟိတ်ပြင်၍ ဝိသေသျကို သမ္ဗန်ခံ၊
၂။ ဝိကတိပုဒ်ကို ဟိတ်ပြင်၍ ပကတိပုဒ်ကို သမ္ဗန်ခံ၊
၃။ လိင်္ဂတ်ပုဒ်ကို ဟိတ်ပြင်၍ တုလျှတ်ပုဒ်ကို သမ္ဗန်ခံ၊
၄။ လက္ခဏာပုဒ်ကို ဟိတ်ပြင်၍ လက္ခဏာဝန္တပုဒ်ကို သမ္ဗန်ခံ၊
၅။ ကြိယာပုဒ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ တွာပစ္စယန္တပုဒ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဟိတ်ပြင်ပါက ကတ္တား ပုဒ်သည် သမ္ဗန် ဖြစ်၏။
၆။ အချို့အရာ၌ ဟိတ်ပြင်ပုဒ်နှင့် အနက်တူ ပရိယာယ်ပုဒ်ကိုလည်း သမ္ဗန်ခံရတတ်ပါသည်။
၇။ တသွာ-ပါရှိသော ဝါကျ၌"တသွာ"၏ သမ္ဗန်မေးသော် တသဒ္ဒါ၏ စွဲနက်ကို ရှု၍ သမ္ဗန်ကို ဖော်ပြရပါမည်။(ဝါကျ၌ တွေ့အံ့။)

ဟိတ်ပြင်ဟူသည်– အထက်ပါ ဟိတ်ဖြစ်သင့်သော ဝိသေနပုဒ်စသည်ကို မူရင်းပုဒ်တွင်"တ္တာ"ဖြင့် ဖြည့်စွက် ရေးသားခြင်းတည်း။

ပုံစံ– မဟန္တော ပုရိသော။

(မဟန္တတ္တာ–ဟု ဟိတ်ပြင်အပ်၏။)ဟိတ်ပြင်ရသည့် မဟန္တပုဒ်ကို ဘာဝယောဂ ပုဒ်ဟု ဆိုအပ်၏။

ဟိတ်သမ္ဗန်ဟူသည်–

ဘာဝယောဂပုဒ်နှင့် အရတူသော ပုဒ်တစ်မျိုးမျိုးကို ဝုစ်အားလျော်စွာ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ဖြင့် ပြင်ဆင်ရေးသားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာ–မဟန္တပုဒ်နှင့်အရတူသော ပုရိသပုဒ်ကို (ပုရိသဿ) ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ဖြင့် ပြင်ရေးခြင်းကို သမ္ဗန်ခံသည်–ဟု ဆို၏။

ဝါကျအတွင်း၌ "ကြောင့်" ဟူ အနက်ပေးအပ်သော ဟိတ်ပုဒ် တိုက်ရိုက်ပါရှိသော် ဟိတ်ပြင်ရာမလိုပဲ ဟိတ်သမ္ဗန်ဖြစ်သင့်သော ပုဒ်ကို ရှာ၍ သမ္ဗန်ခံ–ပေးအပ်၏။

ယေဘုယျအားဖြင့် "ဟိတ်စပ်လေရာ၊ ကြိယာ၏၊ ပကတိမှန်၊ ကတ္တားကံ၊ ဟိတ်၏သမ္ဗန်ခံမြဲတည်း" နိယံအရ ပဓာနကြိယာ၏ ကတ္တားဟောဝါကျ ပကတိကတ္တားပုဒ်၊ ကံဟောဝါကျ ပကတိကံပုဒ်တို့ကို သမ္ဗန်ပြင်၍ ခံရမည်။

ဝါကျအတွင်း၌ ကတ္တား ကံ မပါရှိခဲ့သော် အထက်၌ရေးခဲ့သည့်အတိုင်း ဘာဝယောဂပုဒ်နှင့် အရတူ ပုဒ်ကို ရအောင် ရှာ၍ သမ္ဗန်ပြင်ခံရမည်။

စာစပ်ဟူသည်။ ။ ကတ္တားဟောပုဒ်ကို သမ္ဗန်ခံက (၏+သည်)ဟု နှစ်နက်ဆို၍ စာစပ်ရမည်။

ပုရိသဿကား ၏–ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့်"တ္တ"ပစ္စည်း၌ သမ္ဗန် သတ္တိ/၊တ္တပစ္စည်းကား သမ္ဗန္ဓိ သတ္တိမန္တ အဖြစ်ဖြင့် စပ်အပ်၏။

သည်–ဟူ၍အနက်ပေးသောကြောင့်"မဟန္တဟူသော ဘာဝယောဂ"ပုဒ်၌ "ကတ္တား တုလျှတ်.ဝါစ္စ" ဘာဝယောဂပုဒ်ကား "ကတ္တိ.လိင်္ဂတ်.ဝါစက"အဖြစ်ဖြင့် စပ်အပ်၏။

ကံဟောဝါကျ၌ ကံပုဒ်ကို သမ္ဗန်ခံက (၏+ကို)ဟူ၍ နှစ်နက် စာစပ်ရမည်။

"ကို"ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့်"ဘာဝယောဂ"ပုဒ်၌ ကမ္မ ဝါစ္စ၊ ဘာဝယောဂပုဒ်ကား ကမ္မိ.ဝါစက အဖြစ်ဖြင့် စပ်အပ်၏။

အထူးမှတ်ထားချက်။ ။ ဟိတ်ပြင်သင့်သောပုဒ်သည် ဂုဏ်ရည်ပြပုဒ်ဖြစ်၍ သမ္ဗန်ခံရ မည့်ပုဒ်သည်ဒြဗ်ဟော ပုဒ်ဖြစ်နေရမည်ကိုလည်းကောင်း၊အရတူကြရမည်ကိုလည်းကောင်း ပုံသေမှတ်ပါ။

နံပါတ် (၆)

အာဘော်နှင့်သံဝဏ္ဏနာအမည်ကို မေးသည်။(ကျမ်းရင်သုံးကျမ်းလုံး အမေးတူသော နံပါတ်ဖြစ်၏။)

အဋ္ဌကထာဆရာ၏ သိစေလိုမှုကို အာဘော်ဟုဆို၍၊ ယင်းအဋ္ဌကထာဆရာ၏ ဖွင့်ဆိုရေးသာမှုကို

http://www.dhammadownload.com

သံဝဏ္ဏနာ–ဟု အမည်တပ်ရသည်။(အဖွင့်ခံ ပါဠိတော်ပုဒ်ကို သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ–ဟု ဆို၏။)

အဋ္ဌကထာဆရာသည် အချုပ်အားဖြင့်

၁။ သဒ္ဒါနည်းဖြင့် ဖွင့်ဆို ရေးသားခြင်း၊

၂။ အရကောက်နည်းဖြင့် ဖွင့်ဆို ရေးသားခြင်း၊

၃။ အဓိပ္ပါယ်နည်းဖြင့် ဖွင့်ဆိုရေးသားခြင်း ဟူ၍ အာဘော်ကို (၃)မျိုးဖြင့် ဖွင့်ဆိုရေးသားလေ့ရှိ၏။

၁။ သဒ္ဒါနည်း ဖွင့်ဆိုရာတွင်

<u>သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်သည် သန္ဓိ နာမ် ကာရက သမာသ် တဒ္ဓိတ် အာချာတ် ကိတ်တို့တွင် မည်သည့်ပုဒ်ဖြစ်သည်ကို ဦးစွာ နားလည်ကြရပါမည်။</u>

သန္ဓိပုဒ် – ပုဒ်ဖြတ်ကို ဖွင့်ပြရာ၏။ ပဒစ္ဆေဒသံဝဏ္ဏနာ၊(သန္ဓိလိင်္ဂပဒ သံဝဏ္ဏနာ)

နာမ်ပုဒ် – နာမ်ပုဒ်အချင်းချင်း ဖလှယ်၍ ဖွင့်ဆို၏။ နာမလိင်္ဂတ္ထ, ပရိယာယတ္ထ၊

သဗ္ဗနာမ်ပုဒ် – သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်၏ စွဲနက်ကို ဖွင့်ပြ၏။ သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္ထ၊

ကာရကပုဒ် – ဝိဘတ်နှင့် ဝိဘတ်၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြ၏။ ဝိဘတ္တိပဒ၊ဝိဘတျတ္ထ၊

သမာသ်ပုဒ် – သမာသ်ဝိဂြိုဟ်ကို ဖွင့်ပြ၏။= သမာသလိင်္ဂပဒ, သမာသလိင်္ဂတ္ထ၊

တဒ္ဓိတ်ပုဒ် – တဒ္ဓိတ်ဝိဂြိုဟ် ဖွင့်ပြရာ၌ = အဘိဓာနတ္ထ၊ပစ္စယပဒ၊ပစ္စယတ္ထ၊

အာချာတ်ပုဒ် – ကြိယာပုဒ်၏ ဓာတ်၊ဓာတ်နက်နှင့်ဝိဘတ်နက်တို့ကို ဖွင့်ဆို၏။ ဓာတုပဒ၊ဓာတွတ္ထ ဒုတိယဝိဘတ္တိပဒ၊ဒုတယဝိဘတျတ္ထ။

ကိတ်ပုဒ် – ကိတ်ဝိဂ္ဂဟကို ဖွင့်ပြဆို၏။ အဘိဓာနတ္ထ၊ဒု–ဓာတုပဒ၊ဒု–ပစ္စယပဒ၊ဒု–ဓာတွတ္ထ၊ဒု–ပစ္စယတ္ထ၊

ဥပသာရပုဒ် – အနက်ကို ဖွင့်ဆို၏။ ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂပဒ၊ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ၊

နိပါတ်ပုဒ် – အနက်ကို ဖွင့်ဆိုရာ၏။ နိပါတလိင်္ဂပဒ၊နိပါတလိင်္ဂတ္ထ။–ဤသို့လျှင် သဒ္ဒါဆိုင်ရာ သံဝဏ္ဏနာတို့ကို မှတ်သားထားအပ်၏။အာဘော်ကို ဖေါ်ပြရုံဖြင့် သံဝဏ္ဏနာကို သိပြီးဖြစ်နေရပါမည်။

၂။အရကောက်ဖွင့်ဆိုရာတွင်

အဘိဓမ္မာကောက် သုတ္တန်ကောက် မည့်သို့ပင်ကောက်ကောက် သရုပ်ကြား အဘိဓေယျတ္ထသံဝဏ္ဏနာ အမည်တပ်အပ်၏။

သတိပြုရန်။ ။ <u>နာမလိင်္ဂတ္ထ၊ ပရိယာယတ္ထ သံဝဏ္ဏနာကို သဒ္ဒါဟော အဘိဓေယျတ္ထသံဝဏ္ဏနာ–ဟူ၍လည်း ဆရာများ၏ ပို့ချချက်များကို မှတ်သားရ၏။</u>

၃။အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင်

သဒ္ဒါနည်း၊ အရကောက်နည်း အားဖြင့်ဆက်နွယ်မှု မရှိမူ၍ ပြည့်စုံအောင် သိုင်းဝိုင်းဖွင့်ဆိုခြင်းဖြစ်၏။ ဝါ–များစွာသောစာပိုဒ်တို့ဖြင့် ဖြည့်စွက်လျက် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗကို ဖွင့်ဆိုရေးသားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ငင်းစာပိုဒ်တို့ကို မြန်မာပြန်ဆိုခြင်းကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့် ဘာဝတ္ထသံဝဏ္ဏနာ–ဟု ဆိုအပ်၏။

အာဘော်သည် စာချတန်း၏ အဓိကဖြစ်၏။အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကိုသိပါမှ ပိဋကတ်ကို နားလည်နိုင်၏။ထို့ကြောင့် ဆရာကိုယ်တိုင် ပုံစံများဖြင့် သီးသီးသန့်သန့် သေချာရှင်းပြပါ သဘောပေါက်နိုင်ပါမည်။

နိပါတ် (၇)

နိရုတ္တိနည်းရှပ်ပြီးကို ဖမ.သည်။

(က) အက္ခရာလာခြင်း ဝဏ္ဏာဂမ နိရုတ္တိနည်း၊

(ခ) အက္ခရာပျောင်းလွဲခြင်း ဝဏ္ဏဝိကာရ နိရုတ္တိနည်း၊

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) အကွာရာချေခြင်း ဝဏ္ဏနာသ(လောပ) နိရုတ္တိနည်း။

(ဃ) အက္ခရာရှေ့နောက်ပြန်ခြင်း ဝဏ္ဏဝိပရိယာယ နိရုတ္တိနည်းဟူ၍ (၄)မျိုးရှိ၏။

ယင်း(၄)မျိုးသည်ပင် ကစ္စည်းကဲ့သို့ သုတ်အနေဖြင့် ရုပ်ပြီးရမည်ကို သိထားရမည်။

နိရုတ္တိနည်း၌-ရုပ်တည်ပုံနှင့် ဓာတ်+ပစ္စည်း ခွဲခြားမှုတို့သည် အဓိကကျ၏။ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်+အဘိဓာန်ဋီကာ။ကစ္စည်း+ရူပသိဒ္ဓိ အခြားသော ဋ္ဌ+ဋီတို့တွင် ဖွင့်ဆိုအပ်သော ရုပ်ပြီးဟန်တို့ကို ကျက်မှတ်ထားကြရမည်။ ရုပ်တည်ပုံဟန်ကို သိရုံမျှဖြင့် ဤနိရုတ္တိ (၄) မျိုးတွင် မည်သည့်နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ရုပ်ပြီးသွားနိုင်သည်ကို လွယ်ကူစွာ ဖြေဆိုနိုင်ပါမည်။

ဤနံပါတ်ကား အမှတ်ရဖို့ခဲရင်းသကဲ့သို့အမှတ်အပြည့်အဝ ရရန်လည်း လွယ်ကူလှ၏။

နံပါတ် (၈)

အဋ္ဌကထာနှင့် ဋီကာသစ် အဓိပ္ပါယ်ကို မေးသည်။ နိဿယလှည့်ရင်း မှတ်သားထားကြရမည်။

နံပါတ် (၉)

စုဏ္ဏိယပါဠိကို ဂါထာစီစေခြင်း။ ဆန်းစစ်စေခြင်းနှင့် ဂါထာအမည်နှင့်ဆန်းအမည်ကို မေးသည်။ ရှစ်လုံးဖွဲ့ ဝတ္တမျိုးဂါထာစီကုံးခြင်းကိုသာ မေးပါသည်။

၁။ ပါဒတိုင်း ရှစ်လုံးစီ ရှိရန်၊

၂။ ပါဒတိုင်း၏ အစတစ်လုံးနောင် သ ဂိုဏ်း။ န ဂိုဏ်း ရှိမနေစေရန်၊

၃။ အစလေးလုံးတို့နောင် ပါဒတိုင်း ယ ဂိုဏ်း။ ဓ ဂိုဏ်းတို့ဖြင့်သာ ဖြစ်နိုင်စေရန်၊

၄။ စာသင်သားအများစုသည် သဒ္ဒါရေးအားနည်းကြ၏။ထို့ကြောင့် ပါဠိများ ပြောင်းလွဲမှု၊ စာလုံးများကို လိုတိုးပိုလျော့ မပြုလုပ်ပဲ မေးသောပါကျ၏ စုဏ္ဏိယပါဠိရှိ စာပိုဒ်တို့ဖြင့်သာ ဖြစ်နိုင်သမျှ ရှေ့နောက်ပြောင်းလွဲ သီးကုံးရေးသားရန်၊

<u>*ဆန်းကိုက်အောင် ပါဠိကို ပြောင်းလွဲ လို တိုး ပိုလျော့ ဂါထာစီသော် သဒ္ဒါရေးပျက်တတ်၏။*</u>

၅။ သဒ္ဒါနည်း လိင် ဝုစ်-စသည်မှားက ဆန်းကိုက်မှန်ပါသော်လည်း အမှတ်မရနိုင်ပါ။

၆။ ဝတ္တဂါထာ၊ ပထျာဝတ္တဂါထာ၊ ဝိပုလဂါထာ၊ သာမညဂါထာဟူ၍ (၄)မျိုးရှိရာ- ဖြစ်နိုင်လျှင် ဝတ္တဂါထာ၊ ပထျာဝတ္တဂါထာများဖြစ်အောင် စီကုံးကြရပါမည်။

ဆိုင်ရာပါကျတို့၌ ဂါထာစီနည်းကို သတိမူပြီ အသိယူတတ်ဖို့ ရေးထုံးနှင့်တကွပြဆိုမည်။

နံပါတ် (၁၀)

ဘာဝါလက်ာရ ထုတ်နည်းမေးသည်။

ဌာယီဘာဝ၊ အာရမ္မဏဝိဘာဝ၊ ဥဒ္ဒီပနဝိဘာဝ၊ အနုဘာဝ (၄)မျိုး ထုတ်နည်းကို စနစ်တကျ ထုတ်တတ်ရန် လေ့လာထား ကြရမည်။

ရတိ ဟာသောစ သောကောစ၊ ကောဓုဿာဟာဘယံပိစ။

ဇိဂုစ္ဆ ဝိမှယောစေဝ ၊ သမော စ နဝ ဌာယိနော။

သိင်္ဂါရ ဟဿ ကရုဏာ၊ ရုဒ္ဒ ဝီရ ဘယနကာ။

ဗီဘစ္ဆာ ဗ္ဘုတ သန္တာစ၊ ရသာဌာယီန နုက္ကမာ။

အလင်္ကာ ပဥ္စမပိုင်း၌ ပြဆိုသောဂါထာများအရ ဌာယီဘာဝ (၉)ပါးနှင့် တွဲလျက်ထုတ်ရန်-ရသ (၉) ပါးကိုသိထားကြရပါမည်။ဌာယီဘာဝ (၉)ပါးနှင့် ရသ(၉)ပါးကို အစဉ်အတိုင်း တွဲယူရမည်။

ဂ-ရတိဌာယီဘာဝ၊ သိင်္ဂါရရသ-စသည်ဖြင့်ဟူလို။

http://www.dhammadownload.com

သီ လ က္ခန္ဓ ဓာ စဉ်

ဈာယီဘာဝကောက်ရာ၌

လောဘမှု မောဟမှု စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို = ကာမရတိ ဈာယီဘာဝ ကာမသိင်္ဂါရ ရသ။

ဒါန သီလ ဘာဝနာ ကုသိုလ်ကို = ဓမ္မရတိ ဈာယီဘာဝ ဓမ္မသိင်္ဂါရ ရသ။

သတ်ဖြတ် နှိပ်စက်မှု ဒေါသစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို = ကောဓ ဈာယီဘာဝ ရုဒ္ဒရသ။

ယင်းဈာယီဘာဝ (၃)မျိုးနှင့်တွဲဖက်၍ လွန်ကဲသောတပ်မက်မှု၊ ဘုရားအလောင်းကဲ့သို့ လွန်ကဲသောဒါန,သီလ,ဘာဝနာ၊အားပါးတရ သတ်ဖြတ်ခြင်းဟူသော စစ်တိုက်မှုတို့၌ ဥဿာဟဈာယီဘာဝ၊ ဝီရရသကို တွဲလျှက် ထုတ်ကြရပါမည်။

ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဥဿာဟ ဈာယီဘာဝ၊ ဝီရရသ။

စိုးရိမ်မှု ဒေါသမှု စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်ရာ၌ သောက ဈာယီဘာဝ၊ ကရုဏာရသ။

ကြောက်လန့်မှု ဒေါသမှု စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်ရာ၌ ဘယဈာယီဘာဝ၊ ဘယာနက ရသ။

ရယ်ရွှင်ခြင်း၊ ရွှင်လန်းနှစ်သက်ခြင်း ပီတိသောမနဿကောက်ရာ၌ ဟာသဈာယီဘာဝ၊ ဟာသရသ။

အံ့သြဘနန်း အဆန်းဖြစ်ရာအခါ–ဝိမှယဈာယီဘာဝ၊အဗ္ဘုတရသ။ (ဤ၌ မည်သည့် စိတ္တုပ္ပါဒ်–ဟု ပုံသေကောက်ရန် ခဲရင်းဘိ၏။)

အကုသိုလ်အရာ ကာမဈာယီဘာဝအပြင် အတွေ့များသော ဒိဋ္ဌိ မာန အဟိရိက၊ အနောတ္တပ္ပ၊ ထိန၊မိဒ္ဓ၊ဥဒ္ဓစ္စ၊ဝိစိကိစ္ဆာ–ဟူသော အကုသိုလ်စေတသိက်တို့၌ ကာမရတိဈာယီဘာဝအပြင်၊ဇိဂုစ္ဆဈာယီဘာဝ၊ ဗီဘစ္ဆရသကိုလည်း တွဲလျှက် ထုတ်နိုင်သည်။

ဣဿာ၊မစ္ဆရိယ၊ကုက္ကုစ္စ သုံးပါးကောက်ရာ၌ ကောဓဈာယီဘာဝအပြင် ဇိဂုစ္ဆဈာယီဘာဝကိုလည်း တွဲလျှက် ထုတ်နိုင်သည်။

သမထ၊ဝိပဿနာ၊ ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်စသည်ကို ကောက်ရာ၌ ဓမ္မရတိဈာယီဘာဝအပြင် သမဈာယီဘာဝ၊ သန္တရသကိုလည်း တွဲလျှက် ထုတ်ကြရပါမည်။

အာရမ္မဏဝိဘာဝ။ ။ အာရမ္မဏဝိဘာဝဟူသည်–ဈာယီဘာဝကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော မုချအာရုံအကြောင်း **တည်း**။(ကံပုဒ် သမ္ပဒါန်ပုဒ်တို့ကို ပုံသေ ထုတ်ယူရမည်။)

ဥဒ္ဒီပနဝိဘာဝဟူသည်။ ။ ဈာယီဘာဝဖြစ်စေခြင်း၌ ထင်ရှားစေတတ် ပွားစေတတ်သော သွယ်ဝိုက်သော **အကြောင်းတည်း**။(အာဓာရ+အပါဒါန်ပုဒ်နှင့် အခြံအရံအကြောင်းများ)

အနုဘာဝဟူသည်။ ။ ဈာယီဘာဝနှင့် အာရမ္မဏဝိဘာဝတို့ကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသော အကျိုးအဆက် **ဆက်တို့တည်း**။ နောင်တွင် ပုံစံတို့ဖြင့် ထင်ရှားစေအံ့။

ဤတွင် ဒုတိယနေ့ သီလက္ခန်ပုစ္ဆာ စည်းမျဉ်း ပြီး၏။

[စည်းမျဉ်းဟူသည် ကိုင်ရုံမျှသာ ကျေးဇူးပြုသော လက်ကိုင်တန်းပမာ ဖြစ်၏။ ရဲဝံ့စွာလျှောက်လှမ်းနိုင်ဖို့ကား မိမိ၏ စွမ်းရည်နှင့် စွန့်စားမှုသာ ဖြစ်၏။ ထိုအတူ သဒ္ဒါစွမ်းရည်နှင့် ဝါကျများစွာတို့ကို လေ့လာအားထုတ်မှုများကသာလျှင် အောင်းမြင်းလှမ်းနိုင်မည်ကို သဘောပေါက်ကြရပါမည်။ထို့ကြောင့် သိနားလည်သည်အထိ တစ်ဝါကျချင်းကို အသေအချာ လေ့လာအားထုတ်ကြပါကုန်။]

http://www.dhammadownload.com

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

နိဒါန်း

ဝါကျစဉ် (၁)

(က) ကရဏာသီတလဟာဒယံ၊ ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမံ။
သနရာမရလောကဂရုံ၊ ဝန္ဒေ သုဂတံ ဂတိဝိမုတ္တံ။

(ခ) ဗုဒ္ဓေါပိ ဗုဒ္ဓဘာဝံ၊ ဘာဝေတွာ စေဝ သစ္ဆိကတွာ စ။
ယံ ဥပဂတော ဂတမလံ၊ ဝန္ဒေ တမနုတ္တရံ ဓမ္မံ။

(ဂ) သုဂတဿ ဩရသာနံ၊ ပုတ္တာနံ မာရသေနမထနာနံ။
အဋ္ဌန္နမ္ပိ သမူဟံ၊ သိရသာ ဝန္ဒေ အရိယသံဃံ။ (ဒီ၊ ဋ၊ ၁။ ၁။)

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဝါကျ၌ တွာပစ္စည်းကို ဟိတ်ကြံ၍လည်းကောင်း၊ သမ္ဘန်ထည့်၍ထည့်၍ကောင်း အနက်ပေး။
ဗုဒ္ဓသာပိ၏လည်း။ယံဓမ္မံကို။ဘာဝေတွာစ၊ကြောင့်လည်းကောင်း။သစ္ဆိကတွာစ၊ကြောင့်လည်းကောင်း။

နိယံ ။ ။ *ကတ္တားကွဲဘိ၊မတူရှိသော်၊ မိမိကတ္တား၊ သမ္ဘန်ထား၍၊ ဖြစ်ငြားဟိတ်မှာ၊ သက်ဖို့ရာသည်၊ တွာဒိပစ္စည်း သဘောတည်း။။*

မှတ်ချက်။ ။ ဝန္ဒေ၏ ကတ္တားသည် အဟံ၊ ဘာဝေတွာစေဝ သစ္ဆိကတွာ စ–ပုဒ်တို့၏ ကတ္တားသည် ဗုဒ္ဓေါပိ ဖြစ်၍ ကတ္တားကွဲလျှက် ဖြစ်နေပါသည်။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့–စောဒနာတက် ။ ဆရာ၊ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဂုဏ်တော်နှင့်တကွ ဗုဒ္ဓပဏာမကို ပြဆိုတော်မူအပ်၏။(ထပနာ)မြတ်စွာဘုရားသာ ရှိခိုးခြင်းငှါထိုက်၍ တရားတော်သည် ရှိခိုးခြင်းငှါ မထိုက်ပါသလေ။ (အာဘော်)(တစ်နည်း)မြတ်စွာဘုရားကိုသာ ပြုအပ်သောရှိခိုးမှုသည် လိုအပ်သောအကျိုးပြီးစေ၍ တရားတော်ကိုရှိခိုးခြင်းသည် လိုအပ်သောအကျိုး မပြီး၍ မရှိခိုး–ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (စောဒနာ)ဤသို့ စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် (ခ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ)သို့။ ဆရာ၊ ဆရာသည် (က+ခ)ပါဌ်တို့ဖြင့် ဂုဏ်တော်နှင့်တကွ ဘုရားတရားတို့ကို ရှိခိုးအပ်၏ဟု ပြဆိုတော်မူအပ်၏။ ဆရာကား ဘုရားတရားတို့ကိုသာ ရှိခိုးအပ်ပါသလော။(တစ်နည်း)သံဃာလည်းရှိခိုးထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ဤသို့စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် (ဂ)ပါဌ်မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား။ ။ ဘုရားတရားတို့ကိုသာ ရှိခိုးအပ်သည်မဟုတ်၊သံဃာကိုလည်း ရှိခိုးအပ်၏ ဟူလိုသော်။

နံပါတ် (၃)

ပါဌ်တို့ကို ရှု၍ စတုက္က–

(က) နနု ပထမံ ဓမ္မသံဃရတနာနံ ပဏာမော ကာတဗ္ဗော။ (စောဒနာဘောဂ)

(ခ) အထ ကသ္မာ ပထမံ ဗုဒ္ဓဿ ပဏာမံ ကရောတိ။ (စောဒနာ)

(ဂ) သေသရတနာနံ ဗုဒ္ဓရတနမူလကတ္တာ။ (ပရိဟာရာဘောဂ)

(ဃ) ပထမံ ဗုဒ္ဓဿ ပဏာမံ ကရောတိ။ (ပရိဟာရ)

"သနရာမရလောကဂရုံ" ရှု၍ စတုက္က–

(က) နနု ဝတ္ထု ဒေဝမနုဿပဘာနဘူတာ ဟောန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ တေသံ အပဘာနတာ နိဒ္ဒိသီယတိ။ (သနရာမရလောကဂရုန္တိ)

(ဂ) အတ္တတော ပဓာနတာယ ဂဟေတဗ္ဗတ္တာ။

(ဃ) တေသံ အပဓာနတာ နိဒ္ဒိသီယတိ။

ခုတ်ချက်။ ။ စောဒနာနှင့်ပရိဟာရ တူသည်ကို သတိပြုပါ။

နံပါတ် (၄)

ဟဒယ–ဟရတိ အတ္တနော ဝသနာဓာရန္တိ ဟဒယံ။

ဟဒယ–ဟူသော ပုဒ်ပြီးနိပ္ဖန္နသည် ဝစန။ဟရတိ အတ္တနော ဝသနာဓာရံ–ဟူသောဝိဂြိုဟ်သည် ဝစနတ္ထ။ ဆောင်ခြင်းကြိယာသကတ်သည် ဝစနဟေတု။

ဣတိနိပါတ်သည် ဝစနဟေတုဇောတက။ နှလုံးသားဒြပ်သည် ဝစနီယ။

စိတ္တ မန ပရိယာယ်တို့သည် ဝစနီယတ္ထ။ (စည်းမျဉ်း ပြန်ကြည့်)

သီတလ–ဥဏှာဘိတတ္တေဟိ သေဝီယတေတိ သီတံ။ သီတံ လာတိ ဂဏှာတီတိ သီတလံ။

မှီဝဲခြင်း–ဝစနဟေတု။ အပူကို ငြိမ်းခြင်း (ဝါ)အေးသောအရာဝတ္ထုသည် ဝစနီယ။

သီတလ၊ သိသိရ ဟူသော–ပရိယာယ် သဒ္ဒါများသည် ဝစနီယတ္ထ။

မောဟတမ– မုယှတီတိ မောဟော။ တမော ဝိယာတိ တမော။ မောဟောယေဝ တမော မောဟတမော။အဝိဇ္ဇာ၏ အမိုက်အမှောင်နှင့် သဒိသ/သဒိသ အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်း သမ္မန်သည် ဝစနဟေတု။ အဝိဇ္ဇာသည် ဝစနီသ။ အန္ဓကာရ တမောခန္ဓ စသော–ပရိယာယ် ဝစနီယတ္ထ။

ဩရသ–ဥရသိ ဘာဝေါ ဩရသော။

ရင်၌ဖြစ်သောသားနှင့် နေ့က ညေ့အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်း–ဝစနဟေတု။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဝစနီယ။ ပုတ္တ တနုဇ– ပရိယာယ် ဝစနီယတ္ထ။

မာရသေန–မာရေတိ ဝိဗာဓေတီတိ မာရော။ သိနာတိ ပရေ ဗန္ဓတိ တောယာတိ သေနာ။ မာရဿ သေနာ မာရသေနာ။ညှင်းဆဲခြင်းကြိယာ–ဝစနဟေတု။ ဒေဝပုတ္တမာရ်သည် ဝစနီယ။ ပါပိမ ပဇာပတိ ပမတ္တဗန္ဓု– ပရိယာယ် ဝစနီယတ္ထ။

နံပါတ် (၅)

(က) ကရုဏာသီတလဟဒယတ္တာ – သုဂတဿ (ဝိသေသနဟိတ်ပြင်၍ ဝိသေသယသမ္ဗန်)

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ဥပဂတတ္တာ - ဗုဒ္ဓဿာပိ (ဝိကတိကတ္တား ဟိတ်ပြင်ပြင် ပကာတိပုဒ်ကို သမ္ဗန်ခံ)

(ဂ)ဝုန္တတ္တာ - မမ (ကြိယာပုဒ်ကို ဟိတ်ပြင်၍ ကတ္တားပုဒ်ကို သမ္ဗန်ခံ)

နံပါတ် (၇)

ကရုဏာ- ကိရ+ဥနာ။ က္လကိုအပြု၊ နကိုဏပြု။ (တစ်နည်း) က-ရုဓိ+ယု။ ဓကိုချေ၊ယုကို အနပြု၊ နကို ဏပြု။ (တစ်နည်း) ကီ+ဥန။ ရလာ၊ ဤကိုအပြု၊ နကို ဏပြု။

ဟဒယ- ဟရ+ယ။ ရကို ဒပြု။

အရိယ- အာရက။ အာကို အပြု၊ ရ၌ အ-ကို က္လပြု၊ ကကို ယပြု။(တစ်နည်း) က္လရိယ။ က္လကို အပြု။

နံပါတ် (၈)

အရိယသံဃာကို ဩရသဟု ဆိုရကြောင်း

သတ္တဝါတို့၏ ရင်၌ဖြစ်ကုန်သော သားတို့သည် မိမိမှဖြစ်ရကား အဖ၏ ဥစ္စာအမွေကို ဝိသေသအားဖြင့် အဖို့ရကုန်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း မြတ်စွာဘုရားတရားတော်ကို ကြားနာရသည်၏ အဆုံး၌ အရိယာဇာတ်ဖြင့်ဖြစ်ရကား မြတ်စွာဘုရားဥစ္စာဖြစ်သော ဝိမုတ္တိသုခကို အရိယမွေရတနာ၏ ဇောန် အားဖြင့် အဖို့ရကုန်သောကြောင့် ဩရသနှင့်တူရကား ဩရသမည်၏-ဟု ဆိုသည်။

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ) ဝါကျ၌ ပဓာနကြိယာကိုရှာ၍ ဘာဒဝါလက်ာရ။

ဝန္ဒေ အရ-ပဏာမစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ရှ၏။ မွေရတိဌာယီဘာဝ/မွေသိဂီရေရသ။ အရိယသံဃာသည် အာရမ္မဏဝိဘာဝ။ မြတ်စွာဘုရား၏သားတော်ဖြစ်ခြင်း မာရ်မင်းနှင့် မာရ်မင်း၏စစ်တပ်ကို ဖျက်ဆီး နိုင်ခြင်း ဂုဏ်တော်တို့သည် ဥဒ္ဒီပနဝိဘာဝ။ အန္တရာယ်ကင်းခြင်း ကျမ်းပြီးခြင်း အကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂)

(က) သုတ္တေသု ဖြပ္ပဗာလံ။

(ခ) ဖြပ္ပဗာလဿာပိ"ဝေံ မေ သုတ"န္တိ အာဒိကံ အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကာလေ ဝုတ္တံ နိဒါနမာဒိ။

(ဂ) ပဌမမဟာသင်္ဂီတိနာမ စေသာ ကိဉ္စာပိ ဝိနယပိဋကေ တန္တိမာရုဠှာ။

(ဃ) နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ ပန က္လဓာပိ ဝေံ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊၁၊၁၊၃။

နံပါတ် (၁)

(က) ဖြပ္ပဗာလံပုဒ်၏ လိင်္ဂတ်ပုဒ်ထည့်လျှက် ပကတိ ဝိကတိနည်း အနက်-

သုတ္တေသု-တို့တွင်။ ဖြပ္ပဗာလံ-သုတ်သည်။ အာဒိ-အစသည်။ဟောတိ-ဖြစ်၏။

(ကြိယာထည့်ပေးလျှင် ပကတိ ဝိကတိ အနက်ပေးနည်း ဖြစ်သည်ကို သိကြရပါမည်။)

နိယမာနိယမအနက်ပေးနည်း-

သုတ္တေသု-တို့တွင်။ ယံဖြပ္ပဗာလံ-အကြင်ဖြပ္ပဗာလသုတ်သည်။အတ္ထိ-ရှိ၏။တံ-ထိုဖြပ္ပဗာလသုတ်သည်။အာဒိ-အစသည်။ဟောတိ။*(ပကတိကတ္တားပုဒ်ကို"ယ"အနိယမနှင့် အတ္ထိကြိယာ"တ"နိယမပုဒ်ထည့် စွက်လျှက် အနက်ပေးထားသည်ကို သိပါ။)* ပုံသေနည်း ဖြစ်သည်။

တုံလျက်လိင်္ဂတ်၏ အနက်ပေးနည်းကား- ကြိယာမထည့်ရုံမျှသာ "အာဒိ-အစတည်း"ဟုပေး၏။

(ခ) အာယသ္မာ-ရှည်သော သတ်တော်ရှိသော။ (သဒ္ဒတ္ထ)

(ဂ) သောပဌမမဟာသင်္ဂီတိနာမစ-ဤပဌမ မဟာသင်္ဂါယနာ မည်သည်ကိုလည်း။တစ်နည်း-သော ပဌမမဟာသင်္ဂီတိနာမစ-ကြီးကျယ်သော(ဝါ)ပူဇော်အပ်သောသင်္ဂါယနာမည်သည်ကိုလည်း။(မဟာသဒ္ဒါ

http://www.dhammadownload.com

မဟာဝိသယအနက်၊ ပူဇိတာ နှစ်နက်ဖော။

(တစ်နည်း)စ–ဆက်ဦးအံ့။သောပထမမဟာသင်္ဂီတိနာမ–မည်သည်ကို။ဝါ–မည်သည်၊ဝိနယပိဋကေ–၌။တိဋ္ဌိ–ပါဠိတော်သို့။ကိဋ္ဌာပိအာရုဠှာ–အကယ်၍ကား တက်ရောက်ပြီးဖြစ်ပါပေပြီ။

မှတ်ချက်။ ။ *စသဒ္ဒါ–ပထမနည်း–သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ။ ဒုတိယနည်း–ဝါကျာရမ္ဘ။*၁၊၃၅။

(ဃ) ပုန–တထာပိ–ထိုသို့ပင် ဤပထမသင်္ဂါယနာမည်သည်၏ ဝိနည်းပိဋကပါဠိတော်သို့ တက်ရောက်ပြီးဖြစ်ပါသော်လည်း။(သောတူနံ–စာသင်သားတို့၏။)(သမ္မုန်ထည့်)နိဒါနကောသလ္လတ္တံ–နိဒါန်း၌ လိမ္မာစေခြင်းအကျိုးငှါ။ ဣတာပိ–သုမင်္ဂလဝိလာသိနီမည်သော ဤဒီဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာ၌လည်း။ ဝေ ဣမိနာဝုတ္တနယေန–ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော နည်းဖြင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ အာဘောဂါယုတ္တ စောဒနာ။

ဆရာ၊ ဆရာသည်၊ (က)ဝါကျဖြင့် သုတ်တို့တွင် ဗြဟ္မဇာလသုတ်သည် အစဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုဗြဟ္မဇာလသုတ်၏လည်း "မံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျုံ– စသည်ကို အစဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော၊ အဘယ်ကို အစ–ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျ မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား။ ။ ပဋ္ဌမသင်္ဂါယနာ၌ မဟာကဿပထေရ်သည် မေးအပ်သော် အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည် ဖြေဆိုအပ်သော ဒေသကာလစသည်ကို မှတ်သားခြင်းအကျိုးငှါ ရှေးဦးစွာထားအပ်သော နိဒါန်းကို အစဟူ၍မှတ်သားအပ်၏ ဟူလိုသော်။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁၊၃၅။

(ဃ+င)သို့။ ။ ဆရာ၊ ဆရာသည် (ခ)ဝါကျဖြင့် ပထမမဟာသင်္ဂီတိကာလေဟူ၍ မိန့်ဆိုအပ်၏။ ထိုပထမမဟာသင်္ဂါယနာကို ဝိနည်းပိဋကတ်၌ ပါဠိတော်သို့တက်ရောက်စေပြီး တင်ပြီးသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ်အကျိုးငှါ ဤအဋ္ဌကထာ၌လည်း ပထမ မဟာသင်္ဂါယနာကို မိန့်ဆို(ဖွင့်ဆို) အပ်ပါသနည်း။ နိရတ္ထကဒေါသ ဂန္ထဂရုဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ ဤသို့ စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် (ဂ+ဃ)ဝါကျမိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား။ ။နိဒါန်း၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာစေခြင်းအကျိုးငှါ ဤအဋ္ဌကထာ၌လည်း ပထမမဟာသင်္ဂီတိကထာကို ပြဆိုသည်ဖြစ်ဘိသော်၊ထိုသို့ဖြစ်ဘိသောကြောင့် သင်တင်သော နိရတ္ထကဒေါသ+ဂန္ထဂရုဒေါသ ငါ့၌မရောက် ကင်းစင် လွင့်ပျောက်၏ဟူလိုသော်။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁၊၃၅။)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဝေသာ ပဌမမဟာသင်္ဂီတိနာမ ဝိနယပိဋကေ တန္တိမာရုဠှာ။
(ခ) အထ ကိမတ္ထံ ဣဓာပိ ပုန ဝေ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
(ဂ) (နနု) နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ။
(ဃ) ဣဓာပိ ပုန ဝေ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ရှင်းချက်။ ။ကိဋ္ဌာပိပါရှိသော ဝါကျတို့ကို အာဘောဂါဒိစတုက္ကပြင်ရာ၌– ကိဋ္ဌာပိကို ဖြုတ်၍ နနုသွင်းရုံမျှဖြင့် ယင်းကိဋ္ဌာပိ ထိုင်ရာဝါကျသည် စောဒကာဘောဂဝါကျ ဖြစ်သွားသည်ကို တွေ့ကြရမည်။

စောဒနာနှင့် ပရိဟာရတို့ကြ၏။ ပုစ္ဆာနိပါတ်နှင့် အထ ကိမတ္ထံ၊ ပါ,မပါ မျှသာ ထူး၏။

ဤ၌ ပရိဟာရဘောဂသည် အကျိုးနှင့်ဖြေ၍ အကျိုးနှင့်မေးထားသည်၊အကြောင်းနှင့်ဖြေက– အထ ကသ္မာဖြင့် ပျောင်းလွှဲ၍ မေးရမည်ကို သိအပ်၏။

ပရိဟာရဘောဂ၌ နနု = အဖြေပုဂ္ဂိုလ်၏ အာဘော်၌–"နနု ဟိ လက္ခိတာဘောဂါ"ကို ထောက်၍ ပရိဟာရာဘောဂ၌ နနုပါရမည်ဟုဆို၏။ မိမိကား နနုမပါလည်း ပရိဟာရာဘောဂ ဖြစ်မည်သာ ထင်၏။ ဋီကာသစ်၌ စောဒကာဘောဂကိုသာ နနုဖြင့် ရေးသားသည်ကို တွေ့ရ၏။

ကိဋ္ဌာပိ– ထားရကြောင်း

http://www.dhammadownload.com

ပထမသင်္ဂါယနာကို ဝိနည်းပါဠိတော် စူဠဝဂ္ဂ ပဉ္စသတိကက္ခန္ဓက၌ တင်ပြီးခြင်းကို ချီးပင့်မြှောက်ခြင်း အနုဂ္ဂဟတ္ထ အနက်ကိုပြလို၍ ကိဉ္စာပိသဒ္ဒါကိုထားရသည်။

ပန ထားရကြောင်း–

သင်္ဂါယနာ တင်ပြီးဖြစ်သော်လည်း ဤအဋ္ဌကထာ၏အစ၌ စာသင်ငယ်တို့မှာ ထိုသင်္ဂါယနာအကြောင်းကို မသိနိုင်သောကြောင့် ကျေနပ်ဖွယ်မဟုတ်သေးပါဟူသော အရုစျတ္ထအနက်ကို ပြလို၍ ပန–သဒ္ဒါထားသည်။

တစ်နည်း။ ။ကိဉ္စာပိထားရကြောင်း ပထမသင်္ဂါယနာကို ဤအဋ္ဌကထာ၌ တဖန်ဖွင့်ဆိုရေးသားခြင်းဟူသော အနက်ကို မနှစ်သက်၍ ထားသည်။ (နိယံ အလို)

နံပါတ် (၄)

ပဌမမဟာသင်္ဂီတိ–ဓမ္မဝိနယာနံ သင်္ဂဟေတွာ ဂါယနံ ကထနံ သင်္ဂီတိ။
မဟိယတေ ပူဇိယတေတိ မဟာ။ မဟတိ သင်္ဂီတိ မဟာသင်္ဂီတိ။
ပဌမာ စ သာ မဟာသင်္ဂီတိစာတိ ပဌမမဟာသင်္ဂီတိ။

တန္တိ– တနောတိ အတ္ထံ တောယာတိ တန္တိ။ ကာဗံ တရန္တိ တောယာတိ တန္တိ။
တန္တိ–ဟူသော ပုဒ်ပြီးနိပ္ဖန္နသည် ဝစန။တနောတိ–ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျသည် ဝစနတ္ထ။ ချဲ့ခြင်းကြိယာသကတ်သည် ဝစနဟေတု။ က္တတိ–သည် ဝစနဟေတု ဇောတက။ပါဠိတော်ဟူသော ဗုဒ္ဓဝစနသည် ဝစနီယ။ပါဠိ၊ဓမ္မ–ဟူသောပရိယာယ် သဒ္ဒါသည် ဝစနီယတ္ထ။

နိဒါနံ– နိဒဒါတိ ဒေသနံ ဒေသကာလာဒိဝသေန အဝိဒိတံ ဝိဒိတံ ကတွာ နိဒဿေတီတိ နိဒါနံ။
နိဒါနံဟူသော ပုဒ်ပြီးနိပ္ဖန္နသည် ဝစန။နိဒဒါတိ။ ပ ။နိဒဿေတိ–ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျသည် ဝစနတ္ထ။ပြခြင်းကြိယာသကတ်သည် ဝစနဟေတု။က္တတိသည် ဝစနဟေတု ဇောတက။''ဧဝံ မေ သုတံ'' စသော နိဒါန်းစကားသည် ဝစနီယ။ ဟေတု,ကာရဏဟူသော ပရိယာယ်သဒ္ဒါသည် ဝစနီယတ္ထ။

နိဒါနကောသလ္လတ္ထ– ကုသလဿ ဘာဝေါ ကောသလ္လံ။ နိဒါနေ ကောသလ္လံ နိဒါနကောသလ္လံ။

နံပါတ် (၅)

အာရဗ္ဘာကို''အာရဗ္ဘတွာ''ဟုဟိတ်ပြင်။ ''တောယ ပဌမမဟာသင်္ဂီတိယာ''ဟု သမ္ဗန်ခံ။

ရှင်းချက်။ ။ <u>''ပဌမမဟာသင်္ဂီတိနာမစေသာ''ပုဒ်သည်''အာရဗ္ဘာ''ဟူသော ဘာဝယောဂ–ပုဒ်၏ တုလျတ်–ပကတိကတ္တား ဖြစ်သောကြောင့် ဟိတ်ပြင်ရသည်ကိုလည်းကောင်း၊ဟိတ်ပြင်သော အရင်းခံ အာရဗ္ဘာ–ပုဒ်ကို ဘာဝသမ္ဗန်ပုဒ်/ဘာဝယောဂပုဒ်ဟုဆိုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း မှတ်သားအပ်၏။</u>

စာစပ်။ ။ တောယပဌမမဟာသင်္ဂီတိယာကား–၏ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် အာရဗ္ဘတ္တာဝယ် တ္တပစ္စည်း၌ သမ္ဗန် သတ္တိ၊ တ္တပစ္စည်းကား သမ္ဗန္ဓီ၊သတ္တိမန္တအဖြစ်ဖြင့် စပ်အပ်၏။

တစ်နည်း–တောယပဌမမဟာသင်္ဂီတိယာကား သည်ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် အာရဗ္ဘတ္တာဝယ် အာရဗ္ဘဟူသော ဘာဝယောဂပုဒ်၌ ကတ္တား၊ တုလျတ်၊ ဝါစ္စ၊ အာရဗ္ဘဟူသော ဘာဝယောဂပုဒ်ကား ကတ္တိ၊ လိင်္ဂတ်၊ ဝါစက အဖြစ်ဖြင့်စပ်အပ်၏။

တစ်နည်း–တောယပဌမမဟာသင်္ဂီတိယာကား ကို–ဟူ၍အနက်ပေး သောကြောင့် အာရဗ္ဘတ္တာဝယ် အာရဗ္ဘဟူသော ဘာဝယောဂပုဒ်၌ ကမ္မ၊ ဝါစ္စ၊ အာရဗ္ဘဟူသော ဘာဝယောဂပုဒ်ကား ကမ္မီ၊ ဝါစက

http://www.dhammadownload.com

အဖြစ်ဖြင့် စပ်အပ်၏။

ရှင်းချက်။ ။ *စာစပ်၌"၏,သည့်,ကို"ဤသုံးမျိုးသာ စပ်ရမည်။ထိုကြောင့် ဤဆိုရိုးကို သေချာစွာ ကျက်မှတ်ထားကြရပါမည်။*

နံပါတ် (၆)

(၁) "ဝေမေသုတ"န္တိအာဒိကံ–ဖြင့် ပြဟ္မဇာလသုတ်၏ အစဟူသည် ဝေမေ သုတံ စသော နိဒါန်းစကားပင်ဖြစ်၏–ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

တစ်နည်း–ဝေမေ သုတံ စသော နိဒါန်းစကားကို အရကောက် ယူအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။ (သရုပ်ကြားအဘိဓေယျတ္ထ)

အာယသ္မတာ အာနန္ဒေနဖြင့် နိဒါန်း စကားဟောဆိုသော ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်ကို သိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)

ပထမမဟာသင်္ဂီတိကာလေ–ဖြင့် နိဒါန်းစကားဟောဆိုရာ အခါကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

နံပါတ် (၇)

တန္တိ– တရ+တိ။ ဝဏ္ဏဝိကာရ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဓာတွန့်ရကို နပြု၊ နကို တိသို့ ကပ်၊တန္တိပြီး၏။ အာရုဠှာ–အာ+ရုဟ+တ။ တပစ္စည်းကို ဝဏ္ဏဝိကာရ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဟပြု၊ ဓာတွန့်ဟကို ဝဏ္ဏဝိကာ ရနိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဠပြု၊ အာရုဠှာပြီး၏။ (ရူ–ဟန္ဒေဟိဟော–သုတ်၊ ဖွင့်ရှု၊ ၆၂၁။)

နံပါတ် (၈)

ပြဟ္မဇာလသုတ်ကို ရှေးဦးစွာဟောရကြောင်း–

၆၂–ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို ဖြေရှင်းသော ဒေသနာစကားဖြစ်သောကြောင့် သုတ္တန်ပိဋကတ်၏ အကြွင်းမရှိ မိစ္ဆာအယူကို ဝေဖန်ကြောင်းဖြစ်သော ပြဟ္မဇာလသုတ်ကို ရှေးဦးစွာဆို။ ဋီ၊သစ်။

ဓမ္မစက္ကပဝတ္တန–ကို အစပြု၍ ဆိုရကြောင်း–

ဝေနေယျတို့၏ မဂ်ဖိုလ်ရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ဖြစ်သော အပြုအမူကြီးယာသည်သာ မုချအားဖြင့် ဗုဒ္ဓကိစ္စ မည်သည်ကို ပြလိုသောကြောင့် ဓမ္မစကြာတရားဟောခြင်းကို အစပြု၍ဆို။ ။ ဋီ၊သစ်။

နံပါတ် (၉)

သင်္ဂီတိနာမ ကိဉ္စာပိ၊ ဝိနယေ ပိဋကေ စေသာ။

ဣဓာပိ တန္တိမာရုဠှာ၊ ဝေံ နိဒါနသေကတ္တံ။ (ဝတ္တဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။)

ရှင်းချက်။ ။ အဋ္ဌကထာပါဠိများဖြင့်သာ ဆန်းကိုဏ်းညီအောင် စီပါ။ဂါထာ၌ ရှေ့နောက် အစဉ်သည် အဓိက မဟုတ်။(ဝိနယပိဋကကို–ဝါကျခွဲ၍ ကောသလ္လနှင့်ဆေကကို ဖလှယ်ထားသည်။မမှားနိုင်သော ပါဠိ တို့ကိုသာ ဖလှယ်ပါ။ပါဠိပြောင်း၍ စီကုံးသော် မဂ္ဂျမ်းကျင်က သဒ္ဓါ ပျက်တတ်ပါသည်။)

နံပါတ် (၁၀)

(၁) ဝုတ္တံ၌ ဓာတ်အရ။ –အရှင်အာနန္ဒာသန္တာန် ဆိုသောအခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ဉာဏ် ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ် ရ၏။

ဓမ္မရတိဋ္ဌာယီဘာဝ ဓမ္မသင်္ဂါရဝ၊ (တစ်နည်း) ဥဿာဟဋ္ဌာယီဘာဝ ဝီရရသ၊

ဝေံ မေသုတံ စသော–နိဒါန်းစကားတော်သည် အာရမ္မဏဝိဘာဝ၊

ပထမမဟာသင်္ဂါယနာတင်ရာအခါသည်လည်းကောင်း၊ အရှင်မဟာကဿပ၏ မေးမြန်းခြင်းသည် လည်းကောင်း–ဥဒ္ဒီပနဝဘာဝ၊နောင်အခါ သောတုဇနတို့ နိဒါန်းကိုကျွမ်းကျင်လိမ္မာခြင်း အကျိုးသည် အနုဘာဝ။

မှာထားချက်။ ။ *ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာ ရဟန္တာဖြစ်နေ၍ ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်ဟု မှတ်သားပြီး၊ဉာဏ်ဝီရိယ မပြဋ္ဌာန်းပဲ မဖြစ်နိုင်သည်ကို သဘောပေါက်ပါ။*

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ်(၃)

(က) ယာဝ စ ဓမ္မဝိနယော တိဋ္ဌတိ၊ တာဝ အနတီတသတ္ထုကမေဝ
ပါဝစနံ ဟောတိ။

(ခ) ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘဂဝတာ– 'ယော ဝေါ အာနန္ဒ မယာ ဓမ္မော စ
ဝိနယောစ ဒေသိတော ပညတ္တော၊ သော ဝေါ မမစ္စယေန သတ္ထာ'တိ။

(ဂ) ယန္နူနာဟံ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သင်္ဂါယေယျံ၊ ယထယိဒံ သာသနံ
အဒ္ဓနိယံ အဿ စိရဋ္ဌိတိကံ။

(ဃ) ယဉ္စာဟံ ဘဂဝတာ- 'ဓာရေဿသိ ပန မေ တွံ ကဿပ သာဏာနိ
ပံသုကူလာနိ နိဗ္ဗသနာနီ'တိ ဝတွာ စီဝရေ သာဓာရဏပရိဘောဂေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။

နိဿယ (၁)

(က) တိဋ္ဌတိ၏အာခြာရ–လဗ္ဘိပုဂ္ဂလေသု။ပါဝစနံ–မြတ်စွာဘုရားစကားတော်သည်။အနတီတသတ္ထုကမေဝ–မလွန်မြောက်သေးသော ဆရာရှိသည်သာလျှင်။

(ခ) အစ္စယေန ဋ္ဌ ဝိဘတျတ္တ– အစ္စယေန၊ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်တော်မူရာအခါ၌။(ဝါ)ကြောင့်။(ဘာဝိဿတိ။)

(ဂ) ယထာ–အကြောင်းအခြင်းအရာအားဖြင့်။သင်္ဂါယိယမာနေ–သင်္ဂါယနာ တင်အပ်သော်။အဒ္ဓနိယံ–ရှည်သောအခွန့်သို့ ရောက်ခြင်းငှါထိုက်သည်။(သဒ္ဒတ္တ)ဝါ–ရှည်သောကာလသို့ ရောက်နိုင်သည်။ဝါ–အရှည်ခံသည်။ (အဓိပ္ပါယတ္တ)တထာ–ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်။

(ဃ) ယံ ယသ္မာ၊(တစ်နည်း)ယံအနုဂ္ဂဟိတော–အကြောင်းချီးမြှောက်အပ်၏။ယံပသံသိတော–အကြောင်းချီးမွမ်းအပ်၏။ပံသုကူလာနိ–ပံသုကူသင်္ကန်းတို့ကို။(ဝေါ)ဝါ–သူသေကောင်းကို ရစ်ပတ်၍ စွန့်ပစ်အပ်ကုန်သော ပိုးလောက်တို့ကိုခါ၍ ယူအပ်သော သင်္ကန်းတို့ကို။ (အဓိပ္ပါယတ္တ)ဝါ–မြေပုံအားနှယ် စက်ဆုတ်ဖွယ်သို့ ရောက်ကုန်သော သင်္ကန်းတို့ကို။ (သဒ္ဒတ္တ)

နိဿယ (၂)

(ခ)သို့။ ။ဆရာ၊ဆရာသည်(က)ဝါကျဖြင့် ဓမ္မဝိနယတည်သမျှ ကာလပတ်လုံး မြတ်သောစကားတော်သည် မလွန်သေးသောဆရာရှိသည်သာ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဘုရားရှင်ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးဖြစ်၍ မြတ်သောစကားတော်သည်လည်း လွန်ပြီးသောဆရာရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်လျှက် မလွန်သေးသောဆရာရှိသည်သာဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုသောဆရာ့စကား အဘယ်သို့လျှင် သင့်နိုင်အံ့နည်း။ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား။ ။ မြတ်စွာဘုရား ဟောအပ်သော ယော ဝေါ အာနန္ဒ စသော သာဓကပါဠိဖြင့် သင့်နိုင်၏ ဟူလိုသော်။

(ဃ)သို့။ အနုသန္ဓေ။ ဤသို့ (ဂ) ဝါကျဖြင့် အရှင်မဟာကဿပထေရ်၏ သင်္ဂါယနာတင်ရန် အကြံဖြစ်တော်မူသည်ကိုပြဆိုတော် မူပြီး၍(ပုဗ္ဗာနုသန္ဓေ) ယခုအခါ၌ မြတ်စွာဘုရားသည် မိမိအပေါ်၌ ပြုအပ်သော ချီးမြှောက်ပုံအတူးကို အမှတ်ရ၍ ကြံစည်ပုံအခြင်း အရာကိုလည်းပြတော်မူလိုသော ဆရာသည် (ခ)မိန့်။

(ဃ)သို့–ပုစ္ဆာ။ ။ဆရာ၊ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် သာသနာအရှည်ခံ၍ တည်တံ့နိုင်ရန် ဓမ္မဝိနယသင်္ဂါယနာတင်၍ အကြံဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ သင်္ဂါယနာတင်ဖို့ရန်သာ အကြံဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်သို့သောအကြံလည်းဖြစ်ပါသေးသနည်း။ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိ၍ (ဃ)မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား။ ။ ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆက်ဆံသော သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့်လည်း ချီးမြှောက်အပ်၊ ချီးမွမ်းအပ်သေးသည် ကိုလည်း အကြံဖြစ်ပါသေး၏ဟူလို။

နိဿယ (၃)

(က) ဝါကျ၌–(က) နနု ပါဝစနံ အတီတသတ္ထုကမေဝ ဟောတိ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ အနတီတသတ္ထုကမေဝ ပါဝစနံ ဟောတိ။
(ဂ) ယာဝ စ ဓမ္မဝိနယော တိဋ္ဌတိ ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

သတ္ထာ- သာသတိ အနုသာသတီတိ သတ္ထာ။
ဆုံးမခြင်းကြိယာသကတ်။ ဆရာဒြပ်။ အာစရိယော။
ဓမ္မဝိနယ-ဓမ္မော စ ဝိနယော စ ဓမ္မဝိနယော။
ဓမ္မ၏ဝိနယနှင့် ဒေသိတ ပညတ္တကြိယာကိုအကြောင်းပြု၍ အချင်းချင်းငဲ့ခြင်းဟုဆိုအပ်သော အညမညပေက္ခသမွန်သည်။ သုတ်အဘိဓမ္မာတရားများသည်။ ဝေပိဋကံ သဒ္ဓမ္မံသာသနံ။
ပါဝစန- ပဓာနံ ဗစနံ ပါဝစနံ။
မြတ်သောဂုဏ်၏ စကားနှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးစပ်။ မြတ်သောစကားဒြပ်။ သေဋ္ဌဝစနံ၊ ဥတ္တမဝစနံ။
အဒ္ဓနိယ- အဒ္ဓါနံ ဂန္တုံ အလန္တိ အဒ္ဓနိယံ။
ရှည်သောအခွန့်၏ ရောက်ခြင်းငှါထိုက်သော သာသနာတို့နှင့် ကာလကာလဝန္တစပ်။
ရှည်သောအခွန့်သို့ ရောက်ခြင်းငှါထိုက်သော သာသနာသည်။ အဒ္ဓါနဂါမိ အဒ္ဓါနက္ခမ။
စိရဋ္ဌိတိက- စိရံ ဌ . ယဿာတိ စိရဋ္ဌိတိကံ။
သာဏ- သဏတိ သဒ္ဒံ ကရောတီတိ သဏံ။ သဏာသသ ဝိကာရော သဏံ။
ပံ . ပံသတိ သောဘာဝိသေသံ နာသေတီတိ ပံသု။
ဖျက်ဆီးခြင်းကြိယာသကတ်။ မြေမှုန့်ဒြပ်။ ရဇော၊ ရေဏု။
သာခာရဏ-သမာနံ ခာရဏံ ယဿာတိ သာခာရဏော။ သဟ ဓာရိယတီတိ သာခာရဏော။

နံပါတ် (၅)

(ခ) ဒေသိတော ကို ဒေသိတတ္ထာ။ သမ္ဗန်-ဓမ္မဿစ ဝိနယဿစ။ ၏/ကို။ (ကြိယာ-ဟိတ်)
(ဃ) သာဏာနိ ကို သာဏတ္ထာ။ ပံသုကူလာနံ။ (ဝိသေသန-ဟိတ်)
(ဂ) အဒ္ဓနိယံ ကို အဒ္ဓနိယတ္ထာ။ ပ္ဂမဿ သာသနဿ။ (ဝိကတိ-ဟိတ်)

နံပါတ် (၇)

အစ္စယ- အတိ+အယ။ တိကို စပြု၊ စ-ဒွေဘော်လာ။
သာခာရဏ- သမာနခာရဏ။ သမာနကို သာပြု။ (တစ်နည်း) သဟခာရဏ။ သဟကို သာပြု။

နံပါတ် (၈)

(ဂ) သာသနအရ မုချ-ဗောဓိပက္ခိယတရား သုံးဆယ်ခုနစ်ပါးဟူသော သာသနာ။ သာသနအရဥပစာ-ပရိယတ် ပဋိပတ် ပဋိဝေဓတို့၏ အစွမ်းဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော သာသနာ။

နံပါတ် (၉)

(ခ) ဝါကျ။ ဝေါ ဘဂဝတော ဝုတ္တံ၊ ယော ဝေါ အာနန္ဒ ဓမ္မောစ။
ဝိနယော စ မယာ သတ္ထာ၊ မမစ္စယေန ပညတ္တော။(ဝတ္ထုဂါထာ၊အနုဋ္ဌာဘဆန်း)

နံပါတ် (၁၀)

အလံ အာပုသော် မာသောစိတ္ထ-၌ ကြိယာပုဒ်၏ ဓာတ်အရကောက်၍ ဘာဝါလင်္ကာရ။
သုစ ဓာတ်အရ ဒေါ်သမူဒွေးဦရှိသော ဒေါမနဿဝေဒနာ(တစ်နည်း)သောက(ဒေါသ) ရ၏။
သောကဌာယီဘာဝ/ကရုဏာရသ။ မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းဟူသော သီတင်းစကားသံသည် အာရမ္မဏ ဝိဘာဝ။ မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ပုထုဇဉ်သောတာပန် ရဟန်းများဖြစ်ရခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပနဝိဘာဝ။ ကိုယ်ရောစိတ်ပါ ပင်ပန်းခြင်း သုဘဒ္ဒရဟန်းကြီးက အလံ အာပုသော စသည်ဖြင့် ပြောကြားခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄)

(က) ဝေမာဒိနာ နယေန နဝါနုပုဗ္ဗဝိဟာရဆဠဘိညာပ္ပဘေဒေ
ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေ အတ္တနာ သမသမဋ္ဌပနေနစ အနုဂ္ဂဟိတော။

(ခ) တထာ အာကာသေ ပါဏိံ စာလေတွာ အလဂ္ဂစိတ္တတာယစေဝ
စန္ဒောပမပဋိပဒါယစ ပသံသိတော။

(ဂ) တဿ ကိမည့် အာဏာဏျံ ဘဝိဿတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄။

နံပါတ် (၁)

(က) နဝါနုပုဗ္ဗဝိဟာရဆဠဘိညာပ္ပဘေဒေ-အစဉ်အတိုင်း ဝင်စား၍နေကြောင်းဖြစ်သော နိရောဓသမာပတ် သမာပတ်ရှစ်ပါးဟူသော ကိုးပါးသော သမာပတ် အာဝသဝက္ခယဉာဏ်နှင့်တကွ အဘိဉာဉ်ခြောက်ပါးဟူသော အပြားရှိသော။ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေ၊မြတ်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော ဈာနလာဘီအရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဓမ္မ၌။ ဝါ၊လူတို့၏ ကုသလကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးထက် လွန်မြတ်သော ဓမ္မ၌။

အနုဂ္ဂဟိတော ၏ ကံ-အဟံ။ ကတ္တား-ဘဂဝတာ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့။ ။ ဆရာ၊သည် (က)ဖြင့် အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ ကိုးပါး အဘိဉာဉ်ခြောက်ပါးဟူသော ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ၌ ကိုယ်တော်နှင့်အတူ ထပ်တူညီမျှ ထားခြင်းဖြင့် ချီးမြှောက်အပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ချီးမြှောက်ရုံသာ ချီးမြှောက်အပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့လည်း ပြုမူပါသေးသနည်း။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

(ဂ)သို့။ ။ ဆရာသည် (က+ခ)ဝါကျဖြင့် အရှင်မဟာကဿပကို ချီးမြှောက်အပ် ချီးမွမ်းအပ်၏-ဟုဖွင့်ပြဒတ်မူ၏။ ထိုသို့ချီးမြှောက်ခြင်း ချီးမွမ်းခြင်းဖြင့် အရှင်မဟာကဿပအား အဘယ်အကျိုးရအပ်ပါသနည်း။ အကျိုးမရဟူ၍မှတ်သား အပ်ပါသလော။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား- သင်္ဂါယနာတင်ခြင်းကိစ္စ၌ အကြံဖြစ်ပုံ ရဟန်းတို့အား အာတက်သရောဖြစ်စေပုံဟူသော အကျိုးများကို ရရှိ၏ဟူလိုသော်။

နံပါတ် (၄)

စန္ဒ- စန္ဒတိ ဟိလာဒယတိ သုခယတိ ပဏ္ဍိ စန္ဒော။
ချမ်းသာခြင်းကြီးယာသကာတ်။ လဖြင်။ ဥဠုရာဇ၊ မာ။

ပါဏိ- ပဏာတိ ဗြဝဟာရတီတိ ပါဏိ။ ပါတိ ရက္ခတီတိ ပါဏိ။

အာဏာဏျ- နတ္ထိ ဣဏံ ယဿာတိ အဏဏော၊ အဏဏဿ ဘာဝေါ အာဏဏျံ။

နံပါတ် (၅)

(က) အနုဂ္ဂဟိတတ္တာ- မမ။ (ကံပုဒ် အဟံကို သမ္ဗန်ခံ)

(ခ) အလဂ္ဂစိတ္တတာယ- အလဂ္ဂစိတ္တဿ၊ (ဘာဝသမ္ဗန်)
အာယသ္မတော ကဿပတ္ထေရဿ။ (တာသမ္ဗန်)

(နိယံ) ဘာဝသမ္ဗန်၊ တာသမ္ဗန်၊ လာဟန် လိင်ဝုစ်တူ။

နံပါတ် (၇)

အာဏာဏျ- အဏဏ+ဏျ။ ဏချေ၊ အကို အာပြု။

အဏဏ- န+ဣဏ။ နကို အန်ပြု၊ ဣကို အပြု၊ နကို ဏပြု။

နံပါတ် (၈)

လနှင့်တူစွာကျင့်ပုံ-လသည် ကောင်းကင်၌ သွားနေစဉ် မည်သူနှင့်မျှ ပေါင်းသင်းခြင်း ချစ်ခြင်း

http://www.dhammadownload.com

တွယ်တာခြင်း နှစ်သက်ခြင်း တောင့်တခြင်း ရာဂထကြွခြင်းကို မပြု၊ ထိုသို့ မပြုသော်လည်း လူအများက လကို နှစ်သက် မြတ်နိုးကြရုန်သကဲ့သို့။ထို့အတူ မဟာကဿပထေရ်သည်လည်း အမျိုးလေးပါးတို့အိမ်များ သို့ ချဉ်းကပ်ရာ၌ ချစ်ခြင်း–စသည်ကို မပြု။ထိုသို့ မပြုသော်လည်း အမျိုးလေးပါးတို့က မထေရ်မြတ်ကိုချစ် မြတ်နိုးကြကုန်၏။

နံပါတ် (၁၀)

အနုဂ္ဂဟိတော၌ ဓာတ်အရ– ချီးမြှောက်သောဘုရားရှင်သန္တာန် ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။ မေ့ရတိဌာယီဘာဝ/မေ့သိဂိရရသ။ အရှင်မဟာကဿထေရ်သည် အာရမ္မဏဝိဘာဝ။ နဝါနုပုဗ္ဗဝိဟာရ ဆံဋ္ဌာဘိညာ စသော ဥတ္တရိမနုဿမေ့၌ အရှင်မဟာကဿပ မထေရ် ဝင်စားနိုင်သူ၏အဖြစ်သည့်.ဥဒ္ဒိပနဝိဘာ်ဝ။ အရှင်မဟာကဿ မထေရ်အား သင်္ဂါယနာတင်းခြင်းငှါ အကြံဖြစ်ခြင်း ရဟန်းများအား အားတက်သရော အကျိုးဖြစ်စေခြင်းသဘောတရားသည် အနုဘာဝ။

ပါဠိစဉ် (၅)

(က) ကိဿ ပ န ထေရော ကေနစ္စနမကာသီတိ အာယသ္မတော အာနန္ဒတ္ထေရဿ ဩကာသကရဏတ္ထံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၊၅။

(ခ) တေန ဟာယသ္မတာ သဟာပိ ဝိနာပိ န သက္ကာ မေ့သံဂီတိ ကာတုံ။

(ဂ) သော ဟာယသ္မာ သေက္ခော သကရဏီယော၊

(ဃ) တသ္မာ သဟာပိ န သက္ကာ။

(င) ယသ္မာ ပနဿ ကိဉ္စိ ဒသဗလဒေသိတံ သုတ္တဂေယျာဒိကံ အပစ္စက္ခံနာမ နတ္ထိ။

နံပါတ် (၁)

(က) ပန–ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကိုဆိုဦးအံ့။ ကိဿ–အဘယ်ကြောင့်။ထေရော– အရှင်မဟာ ကဿပထေရ်သည်။(ပဉ္စအရဟန္တသတာနိ–ငါးရာသောရဟန္တာတို့ကို။)ကေနစ္စနံ–တစ်ပါးဖြင့်ယုတ် လျော့သည်ကို။အကာသိ။ က္ကတိ–ဤကားအမေးတည်း။ ဩကာသကရဏတ္ထံ–အခွင့်ကိုပြုလိုသောကြောင့်။

ဩကာသကရဏတ္ထန္တိ ဩကာသကရဏနိမိတ္တံ ဩကာသကရဏဟေတု။ သီး၊ဋီ၊သစ်၊၁၊၅၇။

(ခ) ဝါကျအပြန်အလှန်

ကသ္မာ–ကြောင့်။အဿ–ထိုအရှင်အာနန္ဒာအား။ဩကာသံ–အခွင့်ကို။အကာသိ–ပြုရဘိသနည်း။ဟိ– ယသ္မာ–ကြောင့်။တေနအာယသ္မတာ–ထိုအရှင်အာနန္ဒာထေရ်နှင့်။သဟာပိ–တကွလည်းကောင်း။ဝိနာပိ–ကင်း၍ လည်းကောင်း။မေ့သံဂီတိ–သုတ်အဘိဓမ္မာ သင်္ဂါယနာကို။ကာတုံ–ပြုခြင်းငှါ။နသက္ကာ–ကောင်း။တသ္မာ အဿ ဩကာသံ အကာသိ။

ရှင်းချက်။ ။ ဘာဋီ၌ ဟေတုနောင် ''ဟိ'' ဖြစ်၍ ဝိတ္ထာရကြံ၍ ''ဟိ–ချဲ့'' ဟု အနက်ပေးသည်။

<u>ဟိ–သဒ္ဒေါ ကာရဏတ္တေ။ ကေစိပန ''တမတ္ထံ ဝိဝရတီ''တိ ဝဒန္တိ။ တဒယုတ္တံ ''တသ္မာ''တိ ကရဏဝစန ဒဿနတော။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁၊၅၇။) ဟိ–ကိုဝိတ္ထာရကြံ၍၊တသ္မာ–ကို နိဂုံးကြံသော် ဖြစ်နိုင် ချေရှိမည်ပင်။ ဝိတ္ထာနောင်မှာ၊ တသ္မာ၊ မှန်စွာ နိဂုံးတည်း။</u>

(ဂ)(ဃ) ဝါကျပရိဝတ္တန–အနက်ပေး–

ကသ္မာ တေနအာယသ္မတာ သဟာပိ ဝိနာပိ မေ့သံဂီတိ ကာတုံ န သက္ကာ။ဟိယသ္မာ။ သောအာယ သ္မာ–သည်။သေက္ခော–သေက္ခသာတည်း။သကရဏီယော–အထက်မဂ်သုံးခုအလို့ငှါ ပြုဖွယ်ကိစ္စ ရှိသေး၏။ တသ္မာ တေန အာယသ္မတာ သဟာပိ မေ့သံဂီတိ ကာတုံ န သက္ကာ။

တသ္မာ–အစွဲ။ တသ္မာ–ထိုသို့သေက္ခသကရဏီယ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (နံပါတ်–၅–၌ မေးနိုင်သည်။)

(င) အဿ–ထိုအရှင်အာနန္ဒာသည်။ (နေရှင်း၊ ဋီ၊သစ်) ဝါ–ထိုအရှင်အာနန္ဒာ၏။ (ဘာဋီ) ဝါ–

http://www.dhammadownload.com

ထိုအရှင်အာနန္ဒာအား။ (ငြိုးသစ်)

အပစ္စက္ခနာမ-စက္ခုဗြေတို့၏ ရှေ့မဟုတ်သော တရားမည်သည်။(သဒ္ဒတ္ထ)ဝါ-မျက်မှောက် မဟုတ်သောတရား မည်သည်။ (ဝေါဟာရတ္ထ) ဝါ-မျက်ကွယ်၌ သင်ယူအပ်သောတရားမည်သည်။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့- ဆရာ၊ ဆရာသည်(က)ဝါကျဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာထေရ်အား အခွင့်ကိုပြုလိုသောကြောင့် တစ်ပါးဖြင့် ယုတ်လျော့သည်ကို ပြုပြီးဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာထေရ်အားအခွင့်ကို ပြုရပြီနည်း။ အရှင်အာနန္ဒာအစား တစ်ပါးသော ရဟန်းကို နေ မကောက်ပါလော၊ ဝါ-အရှင်အာနန္ဒာမပါဝါးရာ တစ်ပါးလျော့ ရဟန္တာတို့ဖြင့်ပင် သင်္ဂါယနာကို တင်ကောင်းသည် မဟုတ်တုံလော။ ဤသို့စောဒနာဖွယ်ရှိသော ကြောင့် (ခ)ဝါကျ မိန့်။ ။

အဓိပ္ပါယ်ကား- ထိုအရှင်အာနန္ဒာနှင့်တကွလည်းကောင်း၊ ကင်း၍လည်းကောင်း ဓမ္မဝိနယကို သင်္ဂါယနာ တင်ခြင်းငှါ မတက်ကောင်းသောကြောင့်ဟူလို။

(ဂ)သို့-ဆရာ၊(ခ)ဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာနှင့် ကင်း၍လည်းကောင်း၊ တကွလည်းကောင်း ဓမ္မဝိနယသင်္ဂါယနာကို တင်ခြင်းငှါ မတက်ကောင်းဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။အဘယ်ကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာနှင့်တကွ သင်္ဂါယနာ တင်ခြင်းငှါ မတက်ကောင်းပါသနည်း။ထိုအရှင်အာနန္ဒာအား အခွင့်ပြုလိုသောကြောင့် တစ်ပါးဖြင့် ယုတ်လျော့သည်ကို ပြုထားသည်မဟုတ်ပါလော၊ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

ရှင်းချက်။ ။ (ဂ+ဃ) ဝါကျများသည် အရှင်အာနန္ဒာနှင့် အတူတကွ ဓမ္မဝိနယသင်္ဂါယနာ တင်ခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းသည်ကို ပြသည်။ (င)ဝါကျဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာနှင့်ကင်း၍လည်း ဓမ္မဝိနယကို သင်္ဂါယနာတင်ခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းသည်ကို ပြသည်။ ထို (င) သို့"အဘယ်ကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာနှင့်ကင်း၍ မတတ်ကောင်းပါသနည်း"ဟူ၍ မေးလျှင် (ခ)ဝါကျမှ တက်ရမည်။

နံပါတ် (၃)

(က)ဝါကျ၌- (က) နနု သကလနဝင်္ဂသတ္ထုသာသနပရိယတ္တိဓရော ဝိဇ္ဇာသဝါ အနေကသတော အနေကသဟဿာ စ ဟောန္တိ။ (ငြိုးသစ်၊၁။ရရ။)

(ခ) အထ ကဿ္မာ ထေရော ဧကေနူနမကာသိ။

(ဂ) အာယသ္မတော အာနန္ဒတ္ထေရဿ ဩကာသကရဏတ္ထံ။

(ဃ) ထေရော ဧကေနူနမကာသိ။

နံပါတ် (၄)

ထေရော- သီလာဒိဂုဏေဟိ ထိရတိ ထေရော။ (ဌာတိ ပဝတ္တတီတိ ထေရော)

ထိရာ(သီလက္ခန္ဓာဒိဂုဏာ) အဿ အတ္ထီတိ ထေရော။

အာယသ္မတော- အာယု အဿ အတ္ထီတိ အာယသ္မာ။

အယန္တိ ပဝတ္တန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ အာယု။

ဩကာသ- အဝကာသန္တိ ပတိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထာတိ ဩကာသော။

သေက္ခော- သိက္ခတီတိ သေက္ခော။ (ကိတ်) သိက္ခနံ သိက္ခာ၊ သိက္ခာ တဿ သီလန္တိ သေက္ခော။ (တဿီလတဒ္ဓိတ်) က္လက္ခတိ တောယာတိ က္လက္ခာ။

သဟ က္လက္ခာယ ယော ဝတ္တတီတိ သေက္ခော။ (ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်)

သကရဏီယော- သဟ ကရဏီယေန ယော ဝတ္တတီတိ သကရဏီယော။

ဒသဗလဒေသိတ-ဒသ ဗလာနိ အဿာတိ ဒသဗလော။ ဒသဗလေန ဒေသိတံ ဒသဗလဒေသိတံ။

ဂေယျ- ဂါယတေတိ ဂေယျံ။ (ဂေ+ဏျ)

http://www.dhammadownload.com

အပ္ပစ္စက္ခ– အက္ခာနံ ပတိ ပစ္စက္ခံ၊ န ပစ္စက္ခံ အပ္ပက္ခံ။
အာနန္ဒ– အာဘုသော နန္ဒတီတိ အာနန္ဒော။ (မွေ့ဘဏ္ဍာဂါရိကော)
ထေရ– ထေရော–ဟူသော ပုဒ်ပြီးနိပ္ဖန္နသည့် ဝစန။
သီလာဒိဂုဏေဟိ ထိရတိ–ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျသည့် ဝစနတ္ထ။
မြဲမြံခိုင်ခံ့ခြင်း ကြိယာသကတ်သသည့် ဝစနဟေတု။ကတ္တိသည့် ဝစနဟေတုဇောတက။
အရှင်မဟာကဿထေရ်ဖြစ်သည့် ဝစနီယ။မဟလ္လက,ဝုဍ္ဎ ပရိယာယ်သည့် ဝစနီယတ္ထ။
အာယသ္မာ–အာယသ္မာဟူသော ပုဒ်ပြီးနိပ္ဖန္နသည့် ဝစန။
အာယု အဿ အတ္ထိ–ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျသည့် ဝစနတ္ထ။
အသက်၏ (ပုဂ္ဂိုလ်) အရှင်အာနန္ဒာနှင့် နိဿတနိဿယအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်သည့် ဝစနဟေတု။ကတ္တိသည့် ဝစနဟေတုဇောတက။အသက်ရှည်သော အရှင်အာနန္ဒာဖြစ်သည့် ဝစနီယ။ဘဒြ, ဘဒ္ဒန္တ, ဒီဃာယုက စသော ပရိယာယ်သဒ္ဒါတို့သည့် ဝစနီယတ္ထ။
သောက္ခ– ကျင့်ခြင်းကြိယာသကတ်သည့် ဝစနဟေတု။
သောက္ခပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ ဝါ–အရှင်အာနန္ဒာဖြစ်သည့် ဝစနီယ။
အပရိယောသိတသိက္ခော,သိက္ခနသီလော–ဟူသော ပရိယာယ်သဒ္ဒါသည့် ဝစနီယတ္ထ။
ဂေယျ– ဂေယျ–ဟူသောပုဒ်ပြီးနိပ္ဖန္နသည့် ဝစန။ ဂါယတေဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျသည့် ဝစနတ္ထ။
ရွတ်ဆိုခြင်းအသံပြုခြင်း ကြိယာသကတ်သည့် ဝစနဟေတု။ ကတ္တိသည့် ဝစဟေတုဇောတက။ ရွတ်ဆိုအပ်သော ဂါထာနှင့်တကွသော စုဏ္ဏိယသည့် ဝစနီယ။
သသိလောကံ သဂါထာကံဟူသော ပရိယာယ်သဒ္ဒါသည့် ဝစနီယတ္ထ။

မှတ်ချက်– ဤသည်မှနောက် ဝစနဟေတု၊ ဝစနီယ၊ ဝစနီယတ္ထ၊ –(၃)မျိုးမျှသာ ရေးသားပါမည်။

နံပါတ် (၅)

ဩကာသကရဏတ္ထံ–၌၊ အတ္ထကို ဟိတ်အနက်ပေး၍ ဟိတ်သမ္ဗန်ရှာလိုသော်–''အကာသိ''ကြိယာ၏ ကတ္တား ထေရောကိုပင်''ထေရဿ''ဟု သမ္ဗန်ခံရမည်။

ဩကာသကရဏတ္ထံ–အခွင့်ကိုပြုလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်–ဟု ဘာဝပဓာန ဘာဝလောပကြံရမည်။ သို့မှသာ ဩကာသကရဏ–ဟူသော ဘာဝယောဂပုဒ်နှင့် ထေရောပုဒ်တို့ အရတူသည်ကို သိအပ်၏။

စာစပ်– ထေရဿ–ကား ၏ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့်၊ ကျေလေပြီးသော ဘာဝပစ္စည်း၌ သမ္ဗန္ဓ သတ္တိ၊ ကျေလေပြီးသော ဘာဝပစ္စည်းကား သမ္ဗန္ဓီ/သတ္တိမန္တ အဖြစ်ဖြင့်စပ်အပ်၏။

ထေရဿ–ကား သည်–ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့်၊ဩကာသကရဏတ္ထ၌ ကတ္တား/တုလျ ဝါစ္စ၊ ဩကာသကရဏတ္ထ ကား ကတ္တိ/လိင်္ဂတ်/ဝါစကအဖြစ်ဖြင့်စပ်အပ်၏။

''အာယသ္မတော အာနန္ဒာတ္ထေရဿ''ကား အလွတ်သမ္ဗန် ဖြစ်ပါသည်။

သောက္ခတ္ထာ–သကရဏီယတ္ထာ–ဟု ဟိတ်ပြင်။(ဝိကတိ–ဟိတ်)

သော အာယသ္မာကို တဿ အာယသ္မတော (အာနန္ဒတ္ထေရဿ) ဟု သမ္ဗန်ခံ။(ပကတိ တသ္မာကို ဟိတ်ပြင်ခိုင်းသော် တ၏အစွဲကို ရှု၍ – တသ္မာ–တတော သောက္ခသကရဏီပ ပြင်ရပါမည်။ဘာဝယောဂပုဒ်နှင့် အရတူဖြစ်သော ''သော အာယသ္မာ''ပုဒ်ကိုပင် သမ္ဗန်ခံမည်ကို

<u>တသ္မာပုဒ်ကို ဟိတ်ပြင်ရာ၌ တ–၏ စွဲနက်ကိုပင် ပြင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။</u>

နံပါတ် (၆)

ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ၊ ဝိနယတော စေဝ ကာယဝါစာနံ ''ဝိနယော''တိ အက္ခာ

ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာဖြင့်–ဝိနယော၌ ဝိပုဒ်+နယပုဒ် ဝိဥပသာရုပ်ဒ်၏ ဝိဝိဓအနက် ဝိသေသ

http://www.dhammadownload.com

ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ဝိဝိဓော နယော ဧတ္ထာတိ ဝိနယော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အထူးထူးအပြားအပြား များသောနည်းတို့ ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဝိနယအမည် ရသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

ဝိသေသော နယော ဧတ္ထာတိ ဝိနယောဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ထူးသောနည်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဝိနယ-အမည်ရသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ၊ သမာသလိင်္ဂတ္ထ၊ ဘာဝတ္ထ။)

ဝိနယတော ကာယဝါစာနံ-ဖြင့် ဝိနေဘီတိ ဝိနယော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဝိပုဗ္ဗ+နီဓာတ်၊ အ(ဏ)ပစ္စည်း။ သင်းပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနေ၌ ဖြစ်သည်ကိုသိစေ။ (အဘိဓာနတ္ထ၊ ဒု ဓာတုပဒ၊ ဒု ပစ္စယပဒ၊ ဒု ပစ္စတ္ထ။)

ဆုံးမတတ်၏ဟူသည် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့ကို ဆုံးမတတ်သည်မဟုတ်၊ကိုယ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှု နှုတ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုတို့ကို ဆုံးမတတ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ- (ဘာဝတ္ထ)

တစ်နည်း-ကိုယ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှု၊ နှုတ်၌ဖြစ်သောလွန်ကျူးမှုတို့ကို ဆုံးမတတ်သောကြောင့် ဝိနယ မည်သည်ကိုလည်းကောင်းသိစေ- (ဘာဝတ္ထ၊ တစ်နည်း-သဒ္ဒါဟော အဘိဓေယျတ္ထ)

နံပါတ် (၇)

ဦန- ဦဟ+န ပစ္စည်း။ ဝဏ္ဏလောပနိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဟကိုချေ။
(ဦဟ-ဝိတက္ကေ၊ဟလောပေါ၊ (ဉုဟနံ ဉုနော) ဏွာဒိ။ ၁၀၇။

အာယသ္မာ-အယု+မန္တုပစ္စည်း။ ဝဏ္ဏဝိကာရနိရုတ္တိနည်းဖြင့် အာယု၏ ဥကို အသပြု၊န္တုနှင့်တကွ သိဝိဘတ်ကို အာပြု။ အာယသ္မာပြီး။

သုတ္တ- သူစ+တ။ (သူဒ+တ။) စကို တ-ပြု၊ဦကို ဥ-ရဿပြု။

နံပါတ် (၈)

အရှင်အာနန္ဒာကို သေက္ခဆိုရကြောင်း- မပြီးဆုံးသော သိက္ခာရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုသိက္ခာ၌ ဖွဲမြဲစွာ သက်ဝင်အပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း သေက္ခဟုဆို။ (ဋီကာသစ်)

အပ္ပစ္စက္ခံနာမ နတ္ထိဟုဆိုရကြောင်း-

မြတ်စွာဘုရားထံတော်မှ တိုက်ရိုက်နာခံရသည်ဖြစ်စေ၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာစသော ရဟန်းတော်တို့ထံမှ နာခံရသည်ဖြစ်စေ၊ အားလုံးကို နှုတ်တက်ရပြီး ဖြစ်နေသောကြောင့်-ဆို။ (ဋီကာသစ်)

ပါရာဇိကအဋ္ဌကထာ၌''အသမ္ဘိန္ဒံ ပဋိဂ္ဂဟိတံ နာမ နတ္ထိ''ဟုဆိုရကြောင်း-

သာဝကဘာသိတ တရားပင်ဖြစ်စေ ဘုရားထံတော်မှ နည်းရ၍ ဟောအပ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓအမည်ရသကဲ့သို့၊ထို့အတူ ရဟန်းတော်တို့ထံမှ နာခံရသော်လည်း ဘုရားအထံတော်မှ နာခံရသည်ဟုပင် ဆိုနိုင်သည်ဟူလို။ဋီကာသစ်၊ ၁း၅၈။

နံပါတ် (၉)

ဒွါသီတိ ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိံ ဒွေသဟဿာနိ ဘိက္ခုတော။
စတုရာသီတိ သဟဿာနိ၊ ယေမေ ဓမ္မာ ပဝတ္တိနော၊

ဂါထာကို ဆန်းစစ်လျှက် အကြောင်းပြ ဂါထာအမည်ပေး-

၁- ဝိသမပါဒ အစလေးလုံးနောင် ယဂိုဏ်း။

၂- သမပါဒ အစလေးလုံးနောင် ဇဂိုဏ်းတို့ ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊

၃- ပါဒတိုင်း ၈လုံးစီ ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း။(တတိယပါဒ''စတု''ကို တစ်ပုဒ်တည်း ပေါင်းယူ) ပထျာဝတ္တဂါထာ။ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

ဆန်းစစ်ပုံ-

ဒွါ သီ တိ ဗု ဒ္ဓ တော ဂ ဏှိံ ။ ဒွေ သ ဟဿာ နိ ဘိ က္ခု တော။
၂ ၁ ၂ ၁ ၂ ၂ (ယ) ၁ ၂ ၂ ၁ ၂ ၁ (ဇ)

http://www.dhammadownload.com

စတုရာသီတိ သဟာသာ နီ။ ယေ မေ ဝ မွာ ပ ဝ တ္တိ နော။
၂ ၂ ၁ ၁ ၂ ၂ (ယ) ၂ ၂ ၂ ၁ ၂ ၁ (ဓ)

ဤကဲ့သို့ ဆန်းစစ်နည်းကို မှတ်သားထားပါ။ သင်္ကေတသင်္ချာနှင့် ဂိုဏ်းအမည် ရေးထိုးပြရပါမည်။

နံပါတ် (၁၀)

သကရဏီယော– ကရဓာတ်အရ ကောက်၍ ဘာဝါလကာရ–

ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်–ဥဿာဟဋ္ဌာယိဘာဝ၊ ဝီရိယသ။အထက်မဂ်သုံးခုဟူသော ကိစ္စသည် အာရမ္ဘဏဝိဘာဝ။ သောတာပတ္တိမဂ်ဖိုလ်သည် ဥဒ္ဒိပနဝိဘာဝ။ အထက်မဂ်သုံးခုကို ရရှိပြီး သင်္ဂါယနာ တင်ပွဲ ရဲဝံ့စွာဆင်နွဲနိုင်ခြင်းစသည် အနုဘာဝ။

အပ္ပစ္စက္ခံနာမနတ္ထိ–အာဂုံနှုတ်တက်ရွရွ ဆောင်ထားနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကို ထောက်ဆ၍–ဝီရိယပြ ဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်–ဥဿာဟဋ္ဌာယိဘာဝ ဝီရိယသ။မြတ်စွာဘုရားဟောအပ်သော သုတ္တဂေယျ စသည်သည် အာရမ္ဘဏဝိဘာဝ။ မြတ်စွာဘုရားက တစ်ဖန်အရှင်အာနန္ဒာအား ဟောပြရခြင်းသည်လည်းကောင်း ပါရမီဉာဏ်တို့သည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပနဝိဘာဝ။ အရှင်အာနန္ဒာနှင့်ကင်း၍ သင်္ဂါယနာတင်ပွဲ မဖြစ်နိုင်ခြင်း။ သင်္ဂါယနာတင်ပွဲ၌ ကျေးဇူးများခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဥ် (၆)

(က) ယဒိ ဝေံ သေက္ခောပိ သမာနော ဓမ္မသင်္ဂီတိယာ ဗဟုကာရတ္တာ ထေရေန ဥစ္စိနိတဗ္ဗော အသ။

(ခ) အထ ကသ္မာ န ဥစ္စိနိတောတိ ပရူပဝါဒဝိဝဇ္ဇနတော။

(ဂ) ထေရောဟိ အာယသ္မန္တေ အာနန္ဒေ အတိဝိယ ဝိဿတ္ထော အဟောသိ၊

(ဃ) တထာဟိ နံ သိရသ္မိံ ပလိတေသု ဇာတေသုပိ ''န ဝါယံ ကုမာရကော မတ္တမညာသီ'' တိ ကုမာရကဝါဒေန ဩဝဒတိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅။

နံပါတ် (၁)

(က) ဝေံ–ဤသို့။ တေန အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန ဝိနာပိ ဓမ္မသင်္ဂီတိ ကာတုံ ယဒိ န သက္ကာ–မတက်ကောင်းအံ့။ဝေံ–ဤသို့ မတတ်ကောင်းသည်၏အဖြစ်သည်။ –သတိ–ရှိလတ်သော်။ (ထည့်ပါဌ်များ သတိပြု)သေက္ခော–သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည်။သမာနောပိ–ဖြစ်ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း။(တဿ အာယသ္မတော အာန န္ဒတ္ထေရဿ–၏ဝါ–သည်။–သံမွန်)ဓမ္မသင်္ဂီတိယာ–အား။ဗဟုကာရတ္တာ–များသောကျေးဇူးရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ထေရေန–မဟာကဿပထေရ်သည်။ဥစ္စိနိတဗ္ဗော–ရွေးချယ်ထိုက်သည်။အသ–ဖြစ်ရာ၏။

ရှင်းချက်။ ။အသ–အရှင်အာနန္ဒာ၏–ဝါသည်။ ဥစ္စိနိတဗ္ဗော–ရွေးချယ်ထိုက်၏။ ပဒက္ကျုနိသျ၌ အသပုဒ်ကို နာမ်ကြိ၏။ ဘာဋီ၌''အဿာတိ ဘဝေယျ''ဟူသော ဋီကာသစ်ကို ထောက်၍ အထက်ပါအတိုင်းပေးသည်။

နိယံ။ ။ *ယဒိ ဝေံ၊ နှစ်ပ် ပြုမ်းမှု၊ ဆိုစွမ်းအလျောက်၊ အောက်စကားကို၊ မှတ်သားကိုင်လျက်၊ ယဒိထက်ဝယ်၊ စွက်သည်ကြိယာ၊အသစ်ရှာ၊ဝေံနောက်မှာ၊ သတိလာ၊သန္တေသုလည်း၊ရံတစ်ခါ။*

(ခ) အထ–ထိုသို့ရွေးချယ်ထိုက်ပါလျက်။အာယသ္မာ အာနန္ဒော–ကို။ပရူပဝါဒဝိဝဇ္ဇနတော–သူတစ်ပါး တို့၏ စွပ်စွဲခြင်းကိုရှောင်လိုသောကြောင့်။ (ယထာဝုတ္တာကာရဏာ အဇာနန္တာနံ ပရေသံ၌ ပရအရ)၊ ဋီ၊သစ်။

(ဂ) ဟိ–ချဲ့။ (ဟောတုနောင်''ဟိ''ဝိတ္ထာရ) ဝိဿတ္ထော–အကျွမ်းဝင်သည်။

(ဃ) ဝါကျအပြန်အလှန်–ထေရော ဟိ အာယသ္မန္တေ အာနန္ဒေ အတိဝိယ ဝိဿတ္ထော အဟော သီတိ၊ ထေရော ဟိ။ ပ ။ အဟောသိဟူ၍။ ဝါ–ဟူသော။ ယံ သကာဝစနံ–အကြင်သကာဝစနကို။ မယာ။ ဝုတ္တံ–ပြီ။တထာ တံ သကာဝစနံ–သည်။ဣမိနာ ပရဝစနေန–ဤဆိုလတ့်သော ဒဋ္ဌီကရဏ ပရဝစနဖြင့်။ ဟံ–သစ္စံ–မှန်၏။ကေန–ဖြင့်။ဟိ သစ္စံ။ဣတိစေ–ဤသို့ မေးငြားအံ့။ (ဋီကာသစ်၌ ကေန ဝိညာယတိ–ဟူ၍

http://www.dhammadownload.com

ပုစ္ဆာဝါကျထည့်)နဲ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာကို။ထေရော-သည်။ သိရသ္မိ-ဦးခေါင်း၌။ပလိတေသု-ဆံဖြူတို့သည်။ ဇာတေသုပိ-ပေါက်ပါကုန်သော်လည်း။နဝါယံ ကုမာရကော အတ္တမညာသီတိ-ဟူ၍။ ကုမာရကဝါဒေန-သငယ်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြင့်။ဩဝဒတိ-ဆုံးမ၏။ တသ္မာ တထာ တံ သကဝစနံ-သည်။ ဣမိနာ ပရဝစနေန-ဤဆိုအပ်ပြီးသော ပရဝစနဖြင့်။ ဟိ-သစ္စံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၅၉။

နိယံ။ ။ တထာဟိ-ဟု၊ ရှိသည့်ပုဒ်ဆုံး၊ ခုနစ်လုံး၊ ကျေသုံး ဝိဘတ္တိ။ အနက်ပေးနည်း ပခုက္ကူနိသျ၌။ အယံကုမာရကော-သည်။မတ္တံ-အတိုင်းအရှည်ကို။နအညာသိ-မသိ။ဝါ-ပဒပူရဏတ္တ။ (တစ်နည်း) နအညာသိ ဝတ-မသိတတ်လေစွကား။ဝါ-ဝတတ္တ။ (နဝါယံ-န+ဧဝ+ယံ+ဝေ-စင်စစ်)

နံ့ဝါထ် (၂)

(က)စသည်သို့-ဆရာ၊ဆရာသည်၊တသ္မာ ဝိနာပိ န သဏ္ဍာ-ဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာနှင့်ကင်း၍လည်း သင်္ဂါယနာတင်ခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းသို့ မတတ်ကောင်းသော် အရှင်အာနန္ဒာကိုလည်း သူကောင်း ရွေးချယ်ကောင်းသည်မဟုတ်ပါလော။အဘယ်ကြောင့် အရှင်မဟာကဿပထေရ် မယူလေသနည်း။ ဟုဒ်ကြောင့် (က) စသည်မိန့်။

ဘား- သူတစ်ပါးတို့ ကဲ့ရဲ့ခြင်းမှ ကြဉ်လိုသောကြောင့်. ယူတော်မမူဟူလို-(ခ-တိုင်မြှော်)

(ဂ)သို့ ဝိတ္တာရတက်-ဆရာ၊ ဆရာသည်၊ (ခ)ဖြင့် သူတစ်ပါးတို့ ကဲ့ရဲ့ခြင်းမှ ကြဉ်လိုသောကြောင့် ယူတော်မမူ-ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘယ်သို့ ကဲ့ရဲ့ရာမှကြဉ်လိုပါသနည်း။ကဲ့ရဲ့ခြင်းမှ ကြဉ်လိုသည်ကို အကျယ်အားဖြင့် ပြဆိုပြီလော၊ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။ (တံ ဝိဝရတိ''ထေရော ဟိ''တိ အာဒိနာ- ဋီသစ်။)

(ကဲ့ရဲ့သင့်သောကြောင့်ပင် ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချရာသလော၊ ဝါ-အရှင်အာနန္ဒာနှင့် ကင်း၍ ဓမ္မသင်္ဂီတိကို ပြုခြင်းငှါ တတ်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော-) အာဘော်များပြောင်းလွဲ၍ ထားနိုင်သည်။ ဂဏ္ဌိ။

(ဃ)သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည် အရှင်အာနန္ဒာနှင့် အလွန်အကျွမ်းဝင်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အလွန်အကျွမ်းဝင်သည်ကို အဘယ်ဖြင့် သိအပ်ပါသနည်း။ ဝါ-ထိုအလွန်အကျွမ်းဝင်၏-ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် အဘယ်သို့သင့်အံ့နည်း။အကျွမ်းဝင်၏ဟူသာ ဖွင့်ဆိုကလည်း ဖြစ်နိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်လော၊ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။ (၁) နိသျ၌။ အတိဝိယ-ကို မနှစ်သက်၍တက်။

နံ့ဝါထ် (၃)

သေကွောပိ သမာနော-၌။

(က) နနု အာယသ္မာ အာနန္ဒော သေကွော ဘဝတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ထေရေန ဥစ္စိနိတဗ္ဗော အသ။
(ဂ) ဓမ္မသင်္ဂီတိယာ ဗဟုကာရတ္တာ။
(ဃ) ထေရေန ဥစ္စိနိတဗ္ဗော အသ။
(က+ခ) ဝါကျများ၌။
(က) နနု သေကွောပိ သမာနော ဓမ္မသင်္ဂီတိယာ ဗဟုကာရတ္တာ ထေရေန ဥစ္စိနိတဗ္ဗော။
(ခ) အထ ကသ္မာ ထေရေန န ဥစ္စိနိတော။
(ဂ) ပစ္စုပဝါဒဝိဝဇ္ဇနတော။
(ဃ) ထေရေန န ဥစ္စိနိတော။
(က) နနု သိရသ္မိ <u>ပလိတာနိ ဇာယန္တိ</u>။ (ဇာတေသု-ကို ကြိယာပြင်)
(ခ) အထ ကသ္မာ နံ ''နဝါယံ ကုမာရကော မတ္တမညာသီ''တိ ကုမာရကဝါဒေန ဩဝဒတိ။
(ဂ) နနု ထေရော အာယသ္မန္တေ အာနန္ဒေ အတိဝိယ ဝိဿဋ္ဌော အဟောသိ၊ တသ္မာ-

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) နံ ။ ပ ။ ကုမာရကဝါဒေန ဩဝဒတိ။

ရှင်းချက်။ ။ သော်လည်းဟု အနက်ပေးသော လက္ခဏာရုပ် ပုဒ်ကိုရှု၍ စေဒကာဘောဂဝါကျ ပြင်အပ်၏။
လက္ခဏာဝန္တကို ကတ္တား၊လက္ခဏာကို အာချာတ်ကြိယာ ပြင်ရမည်ကို မှတ်သားအပ်၏။

(က) ရှု။ ဓာတေသုပိဒ္ဒ ဝိသဒ္ဒါ။

ဆံပင်တို့ပင် ဖြူနေပါလျက် နဝါယ် ကုမာရကော အတ္တမညာသိ-ဟူသော ကုမာရကဝါဒဖြင့် ပြောဆိုသည်ကို မနှစ်သက်၍ ဝိသဒ္ဒါကို ဆိုသည်။

နိယံ။ ။ လက္ခဏာကို၊ ဝိနှင့်ဆိုမှု၊ ထိုလက္ခဏ၊ စောဒကၡ၊ ပြင်ရပေတု၊ အာဘော်တည်း။

နိဗ္ဗာန် (၄)

ဗဟု-	ဗဟတိ ဝုဍ္ဍိ ဂစ္ဆတီတိ ဗဟု။ (ဗဟ+ဥ)
ဗဟု ကာရတ္တာ-	ဗဟု ကာရော ယဿာတိ ဗဟုကာရော၊ တဿဘာဝေါ ဗဟုကာရတ္တံ။
ဝိသတ္တော-	ဝိသဿတီတိ ဝိသတ္တော (ဝိ+သသ+တ)
သိရသ္မိံ-	ကုသုမာဒီဟိ သေဝီယတီတိ သိရော (သိ+ရက်)
ပလိတေသု-	ပစ္စန္တေတိ ပလိတာနိ။ (ပစ+က္တတ)
ကုမာရကော-	ကုမာရေတိ ကီဠတီတိ ကုမာရော။(ကုမာရ+အ)ခုဒ္ဒေါ ကုမာရော ကုမာရကော။
ဗဟု-	ကြီးပွားခြင်းသို့ရောက်ခြင်းကြိယာသကတ်သည့် ဝစနဟေတု၊ များသောကျေးဇူး သည့် ဝစနီယ။ ပစုရ၊ ဗဟုလ-ဟူသော ပရိယာယ်-ဝစနီယတ္တ။
ဝိသတ္တ-	အကျွမ်းဝင်ခြင်းကြိယာသကတ်သည့် ဝစနဟေတု၊ အကျွမ်းဝင်သော အရှင်မဟာ ကဿပထေရ်သည့် ဝစနီယ။ ဝိဿာသိက၊ ဒဠှမိတ္တစသည့်-ဝစနီယတ္တ။
သိရသ္မိံ-	မှီဝဲခြင်းကြိယာသကတ်သည့်-ဝစနဟေတု၊ ဦးခေါင်းဒြပ်သည့်-ဝစနီယ။ ဥတ္တမင်္ဂ၊သီသ၊ မုဒ္ဓ၊မတ္ထက စသည့်-ဝစနဟေတု။
ပလိတေသု-	ကျက်ခြင်းကြိယာသကတ် ဝစနဟေတု၊ ဆံဖြူဒြပ်သည့် ဝစနီယ၊ သုက္ကကေသာ-ဟူသော ပရိယာယ်သည့် ဝစနီယတ္တ။
ကုမာရ-	ပျော်မြူးခြင်းကြိယာသကတ် ဝစနဟေတု၊ မင်းသားငယ်သည့်၊ ဝါ-အရှင်အာနန္ဒာသည့် ဝစနီယ။ ဒဟရ တရုဏ-စသောပရိယာယ် ဝစနီယတ္တ။

နိဗ္ဗာန် (၅)

ဗဟုကာရတ္တာ (ဟိတ်) တဿ အာယသ္မတော အာနန္ဒတ္ထေရဿ။ (တ္တ-သမ္ဗန်)
ဗဟုကာရဿ (ဘာဝသမ္ဗန်) ဓမ္မသင်္ဂီတိယာ (အလွတ် သမ္ဗန်)
အာယသ္မတော အာနန္ဒတ္ထေရဿ-၏ + သည်။ နှစ်နက်စပ်။
ဓာတေသုကို ဓာတတ္တာ။ (ဟိတ်) ပလိတာနံ။ (သမ္ဗန်) ၏+သည်(၂)ချက် စပ်။

__မှတ်ချက်- လက္ခဏကို ဟိတ်ပြင် လက္ခဏာဝန္တ ဟိတ်သမ္ဗန်ဖြစ်။__

"ရူပဝါဒဝိဝဇ္ဇနတော-ဟိတ် သမ္ဗန်။ ကံပုဒ်ဖြစ်သော "အာယသ္မတော အာနန္ဒတ္ထေရဿ။ (၏+ကို) ထိုသို့သမ္ဗန်ခံ သော်-ပရူပဝါဒဝိဝဇ္ဇနတော-တစ်ပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ခြင်းကို ကြဉ်တော်မူလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဤသို့ ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပ ကြံ၍အနက်ပေး။(ပခုက္ကူ)

နိဗ္ဗာန် (၆)

(က) အတ္တာနံ သူစနတော
(ခ) သုဝုတ္တတော သဝနတောထ သူဒနတော
(က) အတ္တာနံ သူစနတောဖြင့် သုတ္တန် သုတ္တဓာတ်၊တပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်ဒြသက်၍ အတ္တေ

http://www.dhammadownload.com

သူစေတိကို သုတ္တံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည် ကိုသိစေ။ (ဒု–ဓာတုပဒ၊ ဒု–ပစ္စယပဒ၊ဒု–ပစ္စယတ္ထ၊ အဘိဓာနတ္ထ၊) အစီအပွားတို့ကို ထင်ရှားပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သုတ္တန်ပိဋကတ်မည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း ကောင်း၊သူ–၌ ရသပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)

(ခ) သုဝုတ္တတော–ဖြင့် သုတ္တံ၌ သုပုဗ္ဗ ဝစဓာတ် တပစ္စည်း သု+ဥတ္တံ ပဒစ္ဆေပြု၍ သုဋ္ဌု အတ္ထာ ဝုစ္စန္တိ ဧတ္ထာတိ သုတ္တံ ဟု လည်းကောင်း၊သုဋ္ဌု ဥတ္တာ အတ္ထာ ဧတ္ထာတိ သုတ္တံ–ဟု လည်းကောင်း၊ ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

- သဝနတော–ဖြင့် သုတ္တံ၌ သုဓာတ်+တပစ္စည်း၊ယင်းတပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်၌သက်၍ အတ္ထေ သဝတီတိ သုတ္တံ–ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

သူဒနတောဖြင့် သုတ္တံ၌ သူဒဓာတ်+တပစ္စည်း၊ယင်တပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်၌သက်၍ သူဒတီတိ သုတ္တံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊သူဒ၌ ရသပြု၍ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၅)

ထေရ– ဌာ+ဣရ။ ဝဏ္ဏဝိကာရနိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဋ္ဌကို ထ၊ ဣကို ဧ။

ဝိသဿတ္ထ–ဝိ+သသ+တ။ သ္သကို တ္ထပြု၊ ဝဏ္ဏာဂမ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် သဒ္ဒဘော်လာ။

ပလိတ–ပစ+ဣတ။ စကို လပြု၊ (ပစ–ပါကေ၊ ဣတော၊ စသာ လတ္တဥ္စ) ဓာန်ဋီ၊ ၂၅၁။ ဂါထာ။

ကုမာရ–ကု+ရမု။ ဝဏ္ဏဝိပရိယာယနိရုတ္တိနည်းဖြင့် ရနှင့်မ ရှေ့နောက်ပြန်၊မ၏အကို အာပြု။

နံပါတ် (၈)

အရှင်အာနန္ဒာကို "ကုမာရက"ဟု ဆိုရကြောင်း–

သီတင်းယယ်ဖြစ်ကုန်သော ဣန္ဒြေတို့ကို စောင့်စည်းခြင်းမှ ကင်းကုန်သော ဘောဇဉ်၌ အတိုင်းအရှည်ကို မသိကုန်သော ရဟန်းငယ်တို့နှင့် အတူလှည့်လည်းသောကြောင့်။ နဝါယံ ကုမာရကော မတ္တမညာသိ–ဟူသောစကားကို ပြောဆိုပါသည်။ဆိုရာအခါ– အရှင်အာနန္ဒာအား များသောအားဖြင့် သီတင်ငယ် ရဟန်ပရိသတ်ခြံရံ၏၊ ထိုရဟန်းငယ်များ လူထွက်ရာအခါ၌ ပြောဆိုပါသည်။

နံပါတ် (၉)

တထာဟိ နံ သိရသ္မိံ ဝါ ၊ ပလိတေသုပိ ဇာတေသု။

န ကုမာရကဝါဒေန ၊ အညာသိ အယံ .မတ္တန္တိ။ဝတ္တဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

ဝါကျတွင် ပြဆိုအပ်သော ပုဒ်တို့ဖြင့် ဂါထာဖြစ်အောင်စီကုံးပါ။ ရှေ့နောက်ပြောင်းလွဲနိုင်ပါသည်။ ပါဠိပုဒ်တွေ မပြင်မိစေရန် သတိပြုပါ။

နံပါတ် (၁၀)

ကုမာရကဝါဒေန ဩဝဒတိရှ– ဆိုဆုံးမသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ပေတ္တာကရဏာ ပြဋ္ဌာန်းသော ကြိယာဝိတ္တပ္ပါဒ်။ ဓမ္မရတိဌာယိဘာဝ ဓမ္မသိဂါရဝ။ အရှင်အာနန္ဒာသည် အာမေဍိတဘာဝ။ အရှင်အာနန္ဒာ၏ ရဟန်းငယ်များနှင့်အတူ လှည့်လည်းခြင်း၊တပည့်များလူထွက်ခြင်း၊အရှင်အာနန္ဒာနှင့် အလွန်ရင်းနှီးအကျွမ်းဝင်ခြင်း စသည် ဥဒ္ဒိပနဝိဘာဝ။ ငါ၏ဦးခေါင်း၌ ဆံပင်ဖြူတို့ပေါက်သည့် ယနေ့တိုင် အရှင်မဟာကဿပ၏ ကုမာရကဝါဒမှ မလွတ်မြောက်နိုင်သေးပါတကား–ဟု သတိသံဝေဂ အရှင်အာနန္ဒာ သန္တာန်ဖြစ်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။ (ဋီသစ်၅)

သန္တာဂါရ– သန္တိ+အာဂါရ၊ ဣကိုအာ၊ ကကို ဂပြု။ သန္တိ ကရောန္တိ မရိယာဒံ ဗန္ဓန္တိ ဧတ္ထာတိ သန္တာဂါရံ။ ရာဇူနံ သဟ အတ္ထာနုသာသနံ အဂါရန္တိ သန္တာဂါရံ။ ဋီ၊သစ်၊၁၊၆၅။

ပလိဗောဓ– ပရိဗောဓ–ရကို လပြု။ ယထာဓိပ္ပေတံ အတ္ထံ၊ ကမ္မံ ဝါ ပရိဗုန္ဓေတိ ဥပရောဓေတိ ပဝတ္တိတုံ န ဒေတီတိ ပလိဗောဓော။

http://www.dhammadownload.com

မာဏဝေါ-မာနဝေါ-နကို ဏပြု၊ မနနော အပစ္စံ မာဏဝေါ။ ဋီ၊သစ်၊၁။ရ၀။

ဖာသုကာ-ပါသုကာ-ပကို ဖပြု။

ပါတဗ္ဗာ ရက္ခိတဗ္ဗာတိ ဖာသု၊ ပ-ကာရဿ ဖ ကာရံကတွာ၊ ဖုသိတဗ္ဗာတိဝါ ဖာသု၊ သာယေဝ ဖာသုကာ။ ဋီ၊သစ်၊၁။၈၆။

သီထိလ-သဟ+ကိလ၊ သဟိလဟု ဆိုလိုလျှက် သဟကို သီထပြု၊ သဟိဿ သီထတ္တံ၊ သဟ ခမာယံ၊ သဟိတုမလန္တိ သီထိလံ။ အဒင်္ဂ။ မောဂ်ဏ္ဍာဒိ။

ဝါကျစဉ် (၇)

(က) အကာလော ခေါ မာဏဝက၊
(ခ) အတ္ထိ မေ အဗ္ဗ ဘေသဇ္ဇမတ္တာ ပီတာ၊
(ဂ) အပ္ပေဝ နာမ သွေပိ ဥပသင်္ကမေယျာမ။ ဒီ၊၁၊၁။၈။

နံ့ဝါထ် (၁)

(က-ခ) ဝါကျအပြန်အလှန်မာဏဝက၊လုလင်ငယ်။အဗ္ဗ၊ယနေ့၊ဂန္တုံ-သွားခြင်းငှါ။အကာလောအခါ မဟုတ်သေး။ကသ္မာ အဗ္ဗ ဂန္တုံ အကာလော-နည်း။ယသ္မာ အဗ္ဗ မေ ဘေသဇ္ဇမတ္တာ-ဆေးကို။ ပီတာ၊သောက် အပ်ပြီ။တသ္မာ အဗ္ဗ ဂန္တုံ အကာလော။ (တစ်နည်း) ဘာဋီအလို- မာဏဝ ယသ္မာ အဗ္ဗ မေ ပီတာ ဘေသဇ္ဇမတ္တာ အတ္ထိ ၊တသ္မာ အာဂန္တုံ အကာလော။

(ဂ)သွေပိ-နက်ဖြန်၌လည်း။ကာလဉ္စ-အခါကိုလည်းကောင်း။သမယဉ္စ-အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းကို လည်းကောင်း။ဉပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့် ယူ၍။အပ္ပေဝနာမ ဥပသင်္ကမေယျာမ-ချဉ်းကပ်နိုင်ကုန်တန်ရာ၏။ဝါ-ချဉ်း ကပ်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော်ချဉ်းကပ်ရာ၏။

နံ့ဝါထ် (၂)

(ခ)သို့- ဆရာသည် (က)ဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာသည် သုဘလုလင်အား ယနေ့သွားခြင်းငှါ အခါမဟုတ် သေးဟုဆိုသည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။အဘယ်ကြောင့် သွားခြင်းငှါအခါမဟုတ်ပါသေးသနည်း။ သွားလို က သွားနိုင်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ (ဋီကာသစ်) ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

နံ့ဝါထ် (၃)

(က+ခ) ၌ စတုက္က
(က) နန ကာလော အဗ္ဗ ဂန္တုံ၊
(ခ) အထ ကသ္မာ အကာလော ခေါ မာဏဝကာတိ ဝုတ္တော။
(ဂ) ယသ္မာ အတ္ထိ မေ အဗ္ဗ ဘေသဇ္ဇမတ္တာ ပီတာ၊ တသ္မာ-

နံ့ဝါထ် (၄)

ပီတာ- ပိဝိယတီတိ ပီတာ။ မာဏဝေါယေဝ မာဏဝကော။
သောက်ခြင်းကြိယာသကတ်။ သောက်အပ်သောဆေးသည်။ ပိဝိတာ။
မာဏဝက- မနနော အပစ္စံ မာဏဝေါ။
မနုမည်သောကမ္ဘာလူ၏ သားဒြပ်နှင့် ဇနကဆွေအစပ်သမ္ဗန်သည်။
လုလင်ဖြစ်သည်။ ထရုဏာ ယုဝ ဒဟရ။
အဗ္ဗ- ဣမသ္မိံ ဒိဝသေ အဗ္ဗ။
ဘေသဇ္ဇ- ဘိသက္ကဿ ကမ္မံ ဘေသဇ္ဇံ။
ဆေးဆရာ၏ ဆေးကုသခြင်းအလုပ်နှင့် နိဿယ/နိဿိတအစပ် သမ္ဗန်သည်၊
ဆေးသည်။ဩသဓ ပရိယာယ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

(ခ) ပီတတ္တာ (ဟိတ်) ဘေသဇ္ဇမတ္တာယ။)သမ္ဗန် (၏/ကို။)

နံပါတ် (၇)

မာဏဝက- မာနဝက၊ နကို ဏပြု။

ဥက္ကာပ- အဝ+ကထ+အပ။ အဝကိုဥပြု၊ထကိုလပြု၊အပ၏အကိုအာပြု၊ ကုဏ္ဍကိုချေ။

နံပါတ် (၁၀)

ဘဂဝတော ဝစနမ္ပူဇေန္တော် တိတ္ထိယဝါဒပရိမောစနတ္ထဥ္စ ပဌမံ မာသံ ခဏ္ဍဖုလ္လပ္ပဋိသင်္ခရဏံ ကရောမ။ (၄ ၊ ၉။) ၌ ဘာဝါလက်ာရ။

ကရောမ-အရ ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသောကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ဥဿာဟဋ္ဌာယီဘာဝ ဝီရရသ။

ကျိုးပြတ် ပေါက်ကွဲနေသော ကျောင်းတို့သည် အာရမ္ဘ ဝိဘာဝ။ဗုဒ္ဓ၏စကားကို ပူဇော်လိုခြင်း၊ တိတ္ထိတို့ဝါဒမှ လွတ်မြောက်လိုခြင်း အကြောင်းသည် ဥဒ္ဒီပနဝိဘာဝ။ အဇာတသတ်မင်းထံ ကျောင်းပြင်ရန် လက်သမား အလုပ်ကို သိစေခြင်း။လက်သမားတို့ကို စေလွှတ်၍ကျောင်းပြင်စေခြင်း။ချမ်းချမ်းသာသာသင်္ဂါယ နာတင်ခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၈)

(က) အထ အာနန္ဒတ္ထေရော ဇေတဝနမဟာဝိဟာရေ ခဏ္ဍဖုလ္လပ္ပဋိသင်္ခရဏံ ကာရာပေတွာ ဥပကဋ္ဌာယ ဝဿူပနာယိကာယ ဘိက္ခုသံဃံ သြဟာယ ရာဇဂဟံ ဂတော၊

(ခ) တထာ အညေပိ ဓမ္မသင်္ဂါဟကာ ဘိက္ခူတိ၊

(ဂ) ဝေဝဥ္စ ဂတေ တေ သန္ဓာယ ဣဒံ ဝုတ္တံ "အထခေါ ထေရာ ဘိက္ခူ ရာဇဂဟံ အဂမံသု ဓမ္မဥ္စ ဝိနယဥ္စ သင်္ဂါယိတု"န္တိ၊

(ဃ) တေ အာသဠှီပုဏ္ဏမာယံ၊ ဥပေါသထံကတွာ ပါဋိပဒဒိဝသေ သန္နိပတိတွာ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆိံသု။ ဒီ၊၄၊၁၊၈။၉။

နံပါတ် (၁)

ခဏ္ဍဖုလ္လပ္ပဋိသင်္ခရဏံ- ကျိုးပြတ်သောအရပ် ပေါက်ကွဲသောအရပ်ကို။ (သဒ္ဒတ္တ) ဝါ-မှိုစသည်တို့ဖြင့် ငြိုကပ်သောအရပ်ကို။ (အဓိပ္ပါယတ္တ) ဝါ-အသစ်ဖြစ်အောင် တဖန်ပြုခြင်းကို။ ဝါ-ပြင်ဆင်ခြင်းကို။ (ဝေါဟာရတ္တ) (က)ဝါကျ ကာရာပေတွာ ၌ ကာရိုက်ကံ- ဘိက္ခူဟိ-တို့ကို။

(ဂ)ဝါကျ ဝါကျပရိဝတ္တန အနက်ပေး့တထာ အညေပိ ဓမ္မသင်္ဂါဟကာ ဘိက္ခူတိ နိယုတ္တိကံ ယံ ဒဠ္ဌာဝစနံ မယာ ဝုတ္တံ၊ တံ သယုတ္တိကေန ဣမိနာ ဒဠ္ဌကရဏဝစနေန ဟိသစ္စံ ကေနတိ စေ "အထခေါ ထေရာ ဘိက္ခူ ရာဇဂဟံ အဂမံသု ဓမ္မဥ္စ ဝိနယဥ္စ သင်္ဂါယိတု"န္တိ တေန ဒဠ္ဌကရဏ ဝစနေန ဟိ သစ္စံ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့- ဆရာ က-ဝါကျဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာသည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ကို ပြင်ဆင်ပြီး၍ ဝါဆို ခါနီးလတ်သော် ရဟန်းအပေါင်းကို စွန့်၍ ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့ သွား၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အရှင်အာနန္ဒာ တစ်ပါးတည်း သာ ရာဇဂြိုဟ်သို့သွားပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

နိယံ။ *။သမုစ္စယ၊ အဖြေပြ၊ ဝ အာဘော်ဆင်။*

(ဂ)သို့- ဆရာ (ခ)ဝါကျဖြင့် အခြားကုန်သော သင်္ဂါယနာတင်မည့် မထေရ်တို့သည်လည်း ထို့အတူ ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့ ကြွသွားကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ သင်္ဂါယနာတင်ပါဠိ၌ သာမညအားဖြင့် ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့ သွားသည်ကိုသာ ဆိုထားသည် မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်ပါလျှက် သင်္ဂါယနာတင်ရဟန်းတို့သည် ရာဇဂြိုဟ်မြို

http://www.dhammadownload.com

သို့သွားကုန်၏-ဟုဆိုသော ဆရာ့စကား အသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ သင်္ဂါယနာတင် ပါဠိနှင့် ဆန့်ကျင်သော၊ ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏၊ ၎င်းကြောင့် (ဂ)မိန့်။

နိုင်။ ။ထူးဆန်းရွှေ့ကား၊ နှစ်ဆူပြားလျက်၊ လွှပ်ရှားမခိုင်၊ ရွေ့ပါင်ဃိုင်၊ မြဲခိုင် ဒဋ္ဌီခင်း။

နံ့ပါတ် (၃)

(က)ရှ နနု ဝဿူပနာယိကာ ဥပကဋ္ဌာ ဟောတိ၊ (စော+ဘော)

အထ ကိမတ္ထံ အာနန္ဒတ္ထေရော ဘိက္ခူသံယံ ဩဟာယ ရာဇဂဟံ ဂတော၊ (စော)

ဓမ္မသင်္ဂါယနတ္ထာယ၊ (ပရိ+ဘော)

(တစ်နည်း) နနု ဇေတဝနမဟာဝိဟာရေ ခဏ္ဍဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ ကာရာပေတိ၊တသ္မာ (ပရိ+ဘော)

(ခ+ဂ) နနု သင်္ဂီတိပါဠိယံ သာမညေန ဝုတ္တံ (စော+ဘော)

အထ ကသ္မာ တထာ အညေပိ ဓမ္မသင်္ဂါဟကာ ဘိက္ခူတိ ဝုတ္တံ။ (စော)

ယသ္မာ ဝေံ ဂတေ သန္တာယ ဣဒံ ဝုတ္တံ''အထခေါ ထေရာ ဘိက္ခူ ရာဇဂဟံ

အဂမံသု ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သင်္ဂါယိတုံ''န္တိ၊ တသ္မာ- (ပရိ+ဘော)

နံ့ပါတ် (၄)

ခဏ္ဍ- ခဏ္ဍီယတေ ဆိန္ဒီယတေတိ ခဏ္ဍံ။ ခဏ္ဍတိ ဆိန္ဒတီတိ ခဏ္ဍံ။

ကျိုးပြတ်ခြင်းကြိယာ-ဝစနဟေတု။ ကျိုးပြတ်သောအရပ်သည် ဝစနီယ။ ဆိန္ဒ-ဝစနီယတ္ထ။

ဥပနာယိက- ဥပနေန္တိ ဥပဂစ္ဆန္တိ ဧတ္ထာတိ ဥပနာယိကာ။ ဝဿဿ ဥပနာယိကာ ဝဿူပနာယိကာ။

ဝါ၏ ကပ်ရာအချိန်နှင့် ကာလ/ကာလဝန္တ အစပ်-ဝစနဟေတု။

ဝါကပ်ရာအချိန်သည် ဝစနီယ။ ဝဿူပဂတကာလ-ဝစနီယတ္ထ။

နိုင်။ ။ကရဏသာဓ်၊ အဓိကရဏသာဓ်၊ နောက်ပုဒ်ပြု၊ ရွေ့ပါင်ဆဋ္ဌီ တွဲမြဲတည်း။

သင်္ဂါဟကာ- သမောဓနေတ္ဝာ ဂဏှိံသန္တီတိ သင်္ဂါဟကာ။

နံ့ပါတ် (၅)

ဥပကဋ္ဌတ္တာ (တစ်နည်း) ဥပကဋ္ဌတာယ ဟု (လက္ခဏဟိတ်ပြင်)

သမ္ဗန်- ဝဿူပနာယိကာယ။

ဩဟာယကို ဩဟာယန္တတ္တာ (တစ်နည်း) ဩဟာယိတတ္တာ၊(တွာပစ္စယန္တပုဒ် ဟိတ်)

သမ္ဗန်- အာနန္ဒထေရဿ။

နံ့ပါတ် (၆)

(က) တတ္ထ ပရေတိ ယေကေစိ ပသန္နာ ဒေဝမနုဿာ၊ ဒီ၊၂၊၁၊၅၃။

ယေကေစိဖြင့်- ပရသဒ္ဒါသည် အညအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေပါသည်။(သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္ထ)

ပသန္နာဒေဝမနုဿာဖြင့်-ပရအရ ရတနာသုံးပါးကို ကြည်ညိုသော နတ်လူတို့ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေပါသည်။

(ခ) ဣတိ ပေတံ အဘူတံ၊ယံ တုမှေဟိ ဝုတ္တံ၊ တံ ဣမိနာပိ ကာရဏေန အဘူတံ၊ ဣမိနာပိ ကာရဏေန အတစ္ဆံ။ ၂၊၁၊၅၃။

ဣမိနာပိကာရဏေနဖြင့်- ဣတိပေတံကို ဣတိပိ+ဧတံဟု ပဒစ္ဆေဒပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဣတိ-နိပါတ်၏ ဟိတ်အနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းနောင် နာဝိဘတ် ကျေသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

အတစ္ဆံဖြင့်- အဘူတသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။တံဖြင့်- တေသဒ္ဒါသည် နိယမ အနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။ ယံ တုမှေဟိ ဝုတ္တံဖြင့်- တေ၏ အနိယမပုဒ် ထည့်၍ အနက်သမ္ဗန်

http://www.dhammadownload.com

အပ်သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဥပေါသထ– ဥပ+ဝသ+ထ။ ဝကို ဩပြု။

နံပါတ် (၈)

ဝိဟာရအရ–	ကျောင်းတိုက်ကြီး တစ်ကျောင်းတိုက်လုံးကို ယူ။
ပရိဝေဏအရ–	အပိုင်းအခြား၏ အစွမ်းဖြင့် ကာရံထားအပ်သော ကျောင်းဆောင်အသီးသီးကိုယူ။
ဓမ္မစက္ကအရ–	ဒေသနာဉာဏ်နှင့် ပဋိဝေဓဉာဏ်ကိုယူ။

နံပါတ် (၉)

အာသဠ္ဟိပုဏ္ဏမာယံ စ ၊ ဝဿံ စ ဥပဂစ္ဆိသု ။
ဥပေါသထံ ပါဋ္ဌိပဒေ ၊ ကတွာ သန္နိပတိတွာ တေ။
တတိယ ဘ ကာရ ဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

ရာဂဟံဂတော၌ ဂတောအရ– သွားခြင်း ဣရိယာပုထ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဝီရိယပြဋ္ဌာန်း သောစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ထိုသည် ဥဿာဟ–ဝီရိ၊ ရာဇဂြိုဟ်မြို့သည် အာရမ္မဏ။ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ကြီး၌ ပြင်ဆင်မှုကိုပြုစေခြင်း၊ ဝါကပ်ချိန်နီးခြင်း အကြောင်းတရားတို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့ရောက်ရှိခြင်း၊ ရဟန္တာဖြစ်ကြခြင်း၊ သင်္ဂါယနာတင်းခြင်း အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၉)

(က) ဇဝံ အာဂတေ ပန တသ္မိံ အာယသ္မန္တေ မဟာကဿပတ္ထေရော ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ "အာဝုသော ကိံ ပဌမံ သင်္ဂါယာမ ဓမ္မံ ဝါ ဝိနယံ ဝါ"တိ၊
(ခ) ဘိက္ခူ အာဟံသု "ဘန္တေ မဟာကဿပ "ဝိနယော နာမ ဗုဒ္ဓသာသနဿ အာယု၊ ဝိနယေ ဌိတေ သာသနံ ဌိတံ ဟောတိ၊
(ဂ) တသ္မာ ပဌမံ ဝိနယံ သင်္ဂါယာမာ"တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။၁၂။

နံပါတ် (၁)

(က) အာမန္တေသိ–ခေါ်၍ ကြားသိစေပြီ။ဝါ–သိစေပြီ။ (သဒ္ဒတ္တ) ဝါ၊မေးတော်မူပြီ။ (ဝေါဟာရတ္တ) အာကာရ အတွင်းသွင်း အပြင်ထုတ်။ လေ့ကျင့်ရပါမည်။

(ခ) ဝါကျ အပြန်အလှန်–ဝိနယောနာမ–မည်သည်။ဗုဒ္ဓသာသနဿ–၏။အာယု–အသက်တည်း။ ကသ္မာ ဝိနယော နာမ ဗုဒ္ဓသာသနဿ အာယု–အသက်မည်သနည်း။ ယသ္မာ ဝိနယေ ဌိတေ သာသနံ ဌိတံ ဟောတိ၊ တသ္မာ ဝိနယော နာမ ဗုဒ္ဓသာသနဿ အာယု–အသက်မည်၏။

(ဂ) တသ္မာ–ထိုသို့ ဝိနည်းမည်သည် ဘုရားသာသနာတော်၏ အသက်နှင့်တူသည်အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

ဝိနယေ ဌိတေ သို့–ဆရာ၊ ဆရာသည် ဝိနယောနာမဖြင့် ဝိနည်းတရားမည်သည် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၏ အသက် ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။အဘယ်ကြောင့် ဝိနည်းတရားတော်သည် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၏ အသက်ဖြစ်ပါသနည်း။သုတ်အဘိဓမ္မာတို့သည်လည်း ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၏ အသက်တို့ပင်မဟုတ်လော။ စုဒ်ကြောင့် ဝိနယေ ဌိတေ–စသည် မိန့်။

(ဂ)သို့– ဆရာ၊ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် ဝိနည်းတရားတော်သည် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၏ အသက်ဖြစ်၍ ဝိနည်းတည်လတ်သော် သာသနာတော်တည်၏ဟု မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ထိုသို့မိန့်ဆိုသဖြင့် အဘယ်အကျိုး

http://www.dhammadownload.com

ရရှိအပ်ပါသနည်း။ အကျိုးမရ နိရတ္ထက–ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နန ပဌမံ ဓမ္မံ သင်္ဂါယေယျ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ပဌမံ ဝိနယံ သင်္ဂါယာမာတိ အာဟံသု၊
(ဂ) ယသ္မာ ဝိနယော နာမ ဗုဒ္ဓသာသနဿ အာယု၊ဝိနယေ ဋ္ဌိတေ သာသနံ ဋ္ဌိတံ ဟောတိ။ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ပဌမ– ပဌီယတေ ဥစ္စရီယတေတိ ပဌမံ။
ရွတ်ဆိုခြင်းကြိယာသကတ်သည် ဝစနဟောတု။ ရှေးဦးစွာသောဝိနည်းပိဋကတ်သည် ဝစနီယ။
အာဒိ ပုဗ္ဗ အဂ္ဂ စသော ပရိယာယ်သဒ္ဒါတို့သည် ဝစနီယတ္ထ။
အာယု– အယန္တိ ပဝတ္တန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ အာယု။
ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ ရုပ်ဇီဝိတ နာမ်ဇီဝိတ။ ဇီဝိတ ပါဌာ။
သာသန–သာသတိ အနုသာသတိ ဧတ္တာတိ သာသနံ။
ဆုံးမခြင်းကြိယာသကတ်။ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်။ ဓမ္မဝိနယ ဒေသနာ။

နံပါတ် (၅)

အာဂတေကို အာဂတတ္တာ ဟိတ်ပြင်။ တဿ အာယသ္မတော (အာနန္ဒတ္ထေရဿ) သမ္ဗန်
(လက္ခဏာကို ဟိတ်ပြင်၊လက္ခဏာဝန္တ ဟိတ်သမ္ဗန်ဖြစ်သည်။)
ဋ္ဌိတေ ကို ဋ္ဌိတတ္တာ ဟု ဟိတ်ပြင်၊ သမ္ဗန်ကား– ဝိနယဿ။

နံပါတ် (၆)

အန္တေဝသတီတိ အန္တေဝါသီ၊သမီပစာရော သန္တိကာဝစရော သိဿောတိအတ္ထော၊ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၆။
အန္တေဝသတီတိ ဖြင့် အန္တေဝါသီ၌ အန္တေနိပါတ်၊ဝသဓာတ်၊ဏီပစ္စည်း။ယင်းဏီပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓန ၌ သက်၍ အန္တေ ဝသတီတိ အန္တေဝါသီ–ဟု ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ကို သိစေပါသည်။(နိပါတလဂ်ပဒ၊ဒု–ဓာတုပဒ၊ ဒုပစ္စယပဒ၊ဒုပစ္စယတ္ထ။)
သမီပစာရော သန္တိကာဝစရောဖြင့် အန္တေနိပါတ်သည် သမီပ အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ အနီး၌ နေ၏ဟူသည် ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်စသည်တို့ကို ပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် အနီး၌ လှည့်လည်နေထိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။နိပါတလိင်္ဂတ္ထ၊ဘာဝတ္ထ
သိဿောဖြင့် အန္တေဝါသီအရ တပြည့်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။(သရုပ်ကြား)

နံပါတ် (၇)

ဗိမ္ဗောဟနံ–ဝိ+ဝမှာ+ယု။ ယုကို အနပြု၊ ဝဒွေးဘော်လာ၊ ဝနှစ်လုံးကို ဗပြု၊ ဝိ၌ ဝကိုဗပြု၊ ဗ၏ အ–ကို ဣပြု။အကယ်၍ ဗိမ္ဗောဟနံ ဖြစ်က ဗကို မပြုပါ။
ကမ္ဗလ– ကမု+လ။ ဓာတွန့်ဥကို ချေ၊ မအက္ခရာနောင် အလယ်၌ ဝလာ၊ ဝကို ဗပြု။

နံပါတ် (၈)

အရှင်အာနန္ဒာ၏ ရဟန္တာဖြစ်ချိန်– ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် (၅)ရက် ကြာသပတေးနေ့၌ ဖြစ်ပါသည်။

နံပါတ် (၉)

ဝိနယေ ဝိနယောနာမ၊ ဝိနယံ စ ဋ္ဌိတေ အာယု၊
ဗုဒ္ဓသာသနဿ တသ္မာ၊ သင်္ဂါယာမ ဋ္ဌိတံ ဟောတိ။
တတိယ ရ ကာရ ဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ)ဝါကျ သင်္ဂါယာမဠ္ဌ ဓာတ်အရ– အရှင်မြတ်တို့၏သန္တာန် သတိ ဝီရိယ ဉာဏ်–ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏ်သမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ထိုသည် ဓမ္မရတိ–ဓမ္မသိဂ်ါရ။ (တစ်နည်း) ဥဿာဟ ဠာယီ–ဝီရ။ ဝိနည်းပိဋကတ်သည် အာရမ္မဏ ဝိဘာဝ။ ဝိနည်းသည် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၏ အသက်ဖြစ်ခြင်း ဝိနည်းတည်လတ်သော် သာသနာတည်ခြင်း အကြောင်းသည် ဥဒ္ဒီပန ဝိဘာဝ။ ဝိနည်းတရားမပျောက်ပျက်ခြင်း၊ယနေ့တိုင်အောင် လိုက်နာခွင့်ရခြင်းအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၀)

(က) ကိံ ပနေတ္တ ပဌမပါရာဇိကေ ကိဉ္စိ အပနေတဗ္ဗံ ဝါ ပက္ခိတဗ္ဗံ ဝါ အတ္ထိ နတ္ထီတိ။
(ခ) အပနေတဗ္ဗံ နတ္ထိ။
(ဂ) ဗုဒ္ဓဿ ဟိ ဘဂဝတော ဘာသိတေ အပနေတဗ္ဗံ နာမ နတ္ထိ။
(ဃ) န ဟိ တထာဂတာ ဧကဗျဉ္ဇနမ္ပိ နိရတ္ထကံ ဝဒန္တိ။
(င) သာဝကာနံ ပန ဒေဝတာနံဝါ ဘာသိတေ အပနေတဗ္ဗမ္ပိ ဟောတိ တံ ဓမ္မသင်္ဂါဟကတ္ထေရာ အပနယိံသု။
(စ) ပက္ခိတဗ္ဗံ ပန သဗ္ဗတ္ထာပိ အတ္ထိ၊ တသ္မာ ယံ ယတ္ထ ပက္ခိပိတုံ ယုတ္တံ၊တံ ပက္ခိပိံသုယေဝ။ ဒီ၊ဌ၊၁။၁၂။

နံပါတ် (၁)

(ခ) ''လိုက် လှန်း ပြန်ထည့် ပြင်ဆင်ဘိ၊ ငါးရှိအစပ်မျိုး။''ဟူသော နိယံနှင့်အညီ အနက်ပေး။

တ္တေ ပထမပါရာဇိကေ–၌။ ကိဉ္စိ· သော။အပနေတဗ္ဗံ–ဖယ်ရှားထိုက်သော တရားသည်။နတ္ထိ။ဣတိ–ဤကား အဖြေတည်း။

(ဃ–င) ဝါကျ ဝါကျအပြန်အလှန်– ကသ္မာ အပနေတဗ္ဗံနာမ နတ္ထိ၊ဟိ–ယသ္မာ။တထာဂတာ–မြတ်စွာဘုရားရှင်ကိုသည်။ဧကဗျဉ္ဇနမ္ပိ–တစ်လုံးသောပုဒ်ကိုမျှလည်း။နိရတ္ထကံ–အကျိုးမရှိသည်ကို၊နဒေန္တိ– မပေးကြကုန်။တသ္မာ.

(စ) .သဗ္ဗတ္ထာပိ၊အလုံးစုံသော ဗုဒ္ဓဘာသိတ သာဝကဘာသိတ ဒေဝတာဘာသိတတို့၌လည်း။ ယတ္ထ၊ယင်းပါဠိတော်၌။(ယတ္ထ–ကို နိယမာနိယမ ကြံ၍ အနက်)ထိုအလို တတ္ထ ထည့်စရာမလို၊

(တစ်နည်း) ယတ္ထ–အကြင်ပါဠိတော်၌။(အနိယမ) ထိုအလို တတ္ထ–ထည့်။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့– ဆရာ၊(ခ)ဖြင့် ပဌမပါရာဇိက၌ တစ်စုံတစ်ခု ပယ်ထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းမည်သည် မရှိဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းပဌမပါရာဇိက၌ ပယ်ထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းမရှိပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ အဘယ်သို့ ပဌမပါရာဇိက၌ ပယ်ထိုက်သောပုဒ်ဗျည်းမရှိပါသနည်း။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

(ဃ)သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဝါကျဖြင့် မြတ်စွာဘုရားဟောအပ်သော တရားတော်၌ ပယ်ထိုက်သောပုဒ်ဗျည်း မည်သည်မရှိဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားဟောအပ်သော တရားတော်၌ ပယ်ထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းမရှိပါသနည်း။ အကျိုးမဲ့အက္ခရာ တစ်လုံးတစ်လေမျှ ရှိနိုင်ကောင်းသည်ဖြစ်၍ ပယ်ထိုက်သည်မဟုတ်ပါလော။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င)သို့– ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသိတ၌ ပယ်ထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းမည်သည်မရှိဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ ဆိုသော် သာဝကဘာသိတ ဒေဝတာဘာသိတတို့၌လည်း ပယ်ထိုက်သောပုဒ်ဗျည်း မည်သည် မရှိဟူ၍ပင် မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

သီ လ ကျွန် စာ စဉ်

နှိပ်ဆို (၃)

(င) ရှု- (က) နနု ဣဒါနိ ပါဠိယံ အပနေတဗ္ဗံ နာမ နတ္ထိ၊
(ခ) အထ ကသ္မာ သာဝကာနံ ဒေဝတာနံဝါ ဘာသိတေ အပနေတဗ္ဗမ္ပိ အတ္ထိ၊
(ဂ) တံ မဟာသင်္ဂါဟကတ္ထေရာ အပနယိံသု၊ တသ္မာ-

(တစ်နည်း) (က) နနု သာဝကာနံ ဒေဝတာနံဝါ ဘာသိတေ အပနေတဗ္ဗမ္ပိ အတ္ထိ၊
(ခ) အထကသ္မာ ဣဒါနိ ပါဠိယံ အပနေတဗ္ဗံ နတ္ထိ။
(ဂ) တံ မဟာသင်္ဂါဟကတ္ထေရာ အပနယိံသု၊ တသ္မာ-

နှိပ်ဆို (၄)

ဘာသိတ- ဘာသီယတေတိ ဘာသိတံ။
ရွတ်ဆိုခြင်း ကြိယာသကတ်။ ဟောအပ်သော ပုဒ်ဖျည်းသည်။ ဒေသိတ။

ဖျုဋ္ဌန- ဖျုဋ္ဌီယတိ အတ္တော ယဿာတိ နိရုတ္တကံ။
ထင်ရှားခြင်းကြိယာ။ ပုဒ်ဖျည်းသည်။ ဝဏ္ဏ ဏ အက္ခရ။

နိရုတ္တက- နတ္ထိ အတ္တော ယဿာတိ နိရုတ္တကံ။
အနက်အဓိပ္ပါယ်မရှိခြင်း၏ ပုဒ်ဖျည်းနှင့် ဂုဏ်/ဂုဏောအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမွန်။
အနက်အဓိပ္ပါယ် မရှိ သောပုဒ်ဖျည်း။ အနဓိပ္ပါယ။

သာဝကာ- သုဏန္တီတိ သာဝကာ။
နားထောင်ခြင်းကြိယာ။ သာဝကဒြပ်။ သိဿ။အန္တေဝါသိက.

ဒေဝတာ- ဒိဗ္ဗန္တိ ကီဠန္တီတိ ဒေဝါ။ ဒေဝါယေဝ ဒေဝတာ။

နှိပ်ဆို (၅)

(ဃ) နိရုတ္တကတ္တာ - ကေဖျုဋ္ဌသမ္ပိ။ ၏။ သည်။
ဝဒန္တတ္တာ - (ကြိယာ ဟိတ်) တထာဂတာနံ။(ကတ္တား သမ္ဗန်)

(ခ) တသ္မာ တတော အတ္တိတာယ-(တသ္မာ ဟိတ် စွဲနက်နှင့်ပြင်) ပက္ခိပိတဗ္ဗဿ။ (သမ္ဗန်)

နှိပ်ဆို (၇)

သန္ဓာဂါရ-သဟ+အဂါရ။ ဟကိုဓ၊ သအထက်နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကိုန၊ အကိုအာဒီဃ ပြု။
သဗ္ဗ- သရ+ဝ။ ရကို ဝ-ပြု။ ဝနှစ်လုံးကို ဗ-နှစ်လုံးပြု။

နှိပ်ဆို (၈)

အပနေတဗ္ဗံ - ပယ်ရှားထိုက်သောစကားဟူသည်-
ပိုလွန်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် အကျိုးမရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ချွတ်ယွင်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် မသင့်လျော်သောကြောင့်လည်းကောင်း ပယ်ရှားထိုက်ပါသည်။

နှိပ်ဆို (၉)

(ဂ-ဃ) ဗုဒ္ဓဿ အပနေတဗ္ဗံ၊ နတ္ထိ ဗုဒ္ဓါ နိရုတ္တကံ။
န ဟိ ကေဖျုဋ္ဌနမ္ပိ၊ ဘဂဝန္တဿ ဘာသိတေ။
(တတိယ ရ ကာရဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။)

နှိပ်ဆို (၁၀)

(င) အပနယိံသု အရ-သင်္ဂါယနာတင် မထေရ်တို့၏သန္တာန် သတိ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။
ဥဿာဟဋ္ဌာယီဘာဝ ဝီရိယသ။ ပယ်ရှားထိုက်သော ပုဒ်ဖျည်းသည် အာရမ္မဏာဝိဘာဝ။ ပိုနေသဖြင့် အကျိုးမရှိခြင်း။ချွတ်ယွင်း၍ မသင့်လျော်ခြင်းအကြောင်းသည် ဥဋ္ဌိပန။ သောတုဇနတို့ မှန်ကန်သော ပုဒ်ဖျည်းတို့ကို

http://www.dhammadownload.com

သင်ယူရခြင်းစသော အကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၁)

(က) ကိံ အာနန္ဒော နပ္ပဟောတီတိ၊

(ခ) နော နပ္ပဟောတိ၊

(ဂ) အပိစ ခေါ ပန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ရေမာနော်ယေဝ ဝိနယပရိယတ္တိံ နိဿာယ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိံ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ "ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဝိနယဓရာနံ ယဒိဒံ ဥပါလီ"တိ။

(ဃ) တသ္မာ ဥပါလိတ္ထေရံ ပုစ္ဆိတွာ ဝိနယံ သင်္ဂါယာမာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။

နိဒ္ဒိဋ် (၁)

(က) ဝါကျ–အာနန္ဒော၊သည်။ (ခုရော၊ပစ္စနသည်။ဝါ–ဝန်ဆောင်သည်။ ဟောတုံ–ဖြစ်ခြင်းငှါ။)ထည့် နပ္ပဟောတိ–ကိံ–မစွမ်းနိုင်သလော။ဣတိ–ဤကား၊အမေးတည်း။

(ခ) ဝါကျ နိယံနှင့်အညီ–နောနပ္ပဟောတိ၊ မစွမ်းနိုင်သည်မဟုတ် စွမ်းနိုင်သည်သာ။နပ္ပဟောတိ၊မစွမ်း နိုင်သည်ကား။နော–မဟုတ်။ ပဟောတိယေဝ–စွမ်းနိုင်သည်သာ။

<u>နိယံ။ ။နှစ်ခုပဋိသေ၊ ခွဲဝေမရှိ၊ နက်ပေဘိမ္မ၊ ပကတိနက်၊ ထွက်အောင်သမ္ပန်မြဲ။</u>
<u>ခွဲဝေတဖန်၊ နက်ပေးပြန်ကာ၊ ကြိယာနောင်၊ ဝေ ဆောင်မြဲ။</u>

(ဂ) ယဒိဒံ ယောအယံဥပါလိ၊သည်။(တစ်နည်း)ဥပါလိ–ဥပါလိဟူသော။ယဒိဒံခန္ဓပဉ္စကံ–၊အကြင် ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းသည်။ အတ္တိ–၏။

နိဒ္ဒိဋ် (၂)

(ဂ) ဝါကျသို့–ဆရာ၊ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာသည် မစွမ်းနိုင်သည်မဟုတ် စွမ်းနိုင်သည် သာဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ထိုသို့ စွမ်းနိုင်သော် အရှင်အာနန္ဒာကို မေး၍ ဝိနည်းသင်္ဂါယနာ တင်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော။အဘယ်ကြောင့် အရှင်ဥပါလိကိုမေး၍ ဝိနည်းသင်္ဂါယနာ တင်ရပါနည်း။ဤသို့ စုဒ်ကြောင့်(ဂ)မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား– မြတ်စွာဘုရားသည် သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်ကပင် ဝိနည်းပရိယတ်ကိုမှီ၍ အရှင်ဥပါလိကို ဧတဒဂ်အရာ၌ ထားအပ်ပြီ။ထိုကြောင့် အရှင်ဥပါလိကို မေး၍ ဝိနည်းသင်္ဂါယနာ တင်အပ်၏ဟူလို့။

နိဒ္ဒိဋ် (၃)

(ခ) ဝါကျ၌ (က) နနု အာနန္ဒော ပဟောတိယေဝ၊

(ခ) အထ ကသ္မာ ဥပါလိတ္ထေရံ ပုစ္ဆိတွာ ဝိနယံ သင်္ဂါယာမာတိ အဝေါစုံ၊

(ဂ) နနု သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ရေမာနောယေဝ ဝိနယပရိယတ္တိံ နိဿာယ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိံ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ၊ တသ္မာ–

နိဒ္ဒိဋ် (၄)

ပရိယတ္တိ– ပရိပုဏ္ဏိတဗ္ဗာတိ ပရိယတ္တိ။

သင်ယူခြင်းကြိယာသကတ်။ ဝိနည်းပရိယတ်ဒြဗ်။ ပိဋကတ်၊ဦ၊ဝ္မ။

နိဒ္ဒိဋ် (၅)

ရေမာနော ကို ရေမာနတ္တာ ဟု ဟိတ်ပြင်။ သမ္ဗန် – သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

မှတ်ချက်–ဟိတ်ပြင်(ဘာဝယောဂပုဒ်နှင့် အရတူပုဒ်သည် ဟိတ်သမ္ဗန်ဖြစ်၏။

နိဿာယ ကို နိဿိတတ္တာ ဟု ဟိတ်ပြင်။ သမ္ဗန် – အာယသ္မတော ဥပါလိဿ။

http://www.dhammadownload.com

နှိပ်ဆိ(ရ)

ပရိယတ္တိ– ပရိ+အပ+တိ။ ဝဏ္ဏလောပနိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဓာတွန် ပ–ကိုချေ။ဝဏ္ဏာဂမနိရုတ္တိ နည်းဖြင့် တဒ္ဓေဘော်လာ။ပရိနောင် ယ–လာ။

နှိပ်ဆိ(ဝ)

ဗိဇန္နိ ဂဟေတွာ– ယပ်တောင်ကို ကိုင်ခြင်းသည် ဓမ္မကထိကတို့၏ ဓမ္မတာအဖြစ်ကို သိထိုက်၏။ မှန်၏။ ထိုယပ်ဖြင့် ဓမ္မကထိကတို့အား ပရိသတ်၏ ဟတ္ထကုက္ကုစ္စ မုခဝိကာရစသည်ကို ဖုံးလွှမ်းအပ်၏။

နှိပ်ဆိ (၁၀)

သင်္ဂါယာမဋ္ဌ ဓာတ်အရ– သင်္ဂါယနာတင်မထေရ်တို့၏ သတိ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏ်သမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ရ၏။ ဥဿာဟဋ္ဌာယီဘာဝ ဝီရိယ။ ဝိနည်းပိဋကတ်သည် အာရမ္မဏဝိဘာဝ။ ဥပါလိမထေရ်ကို မေးမြန်း ပြီးခြင်း ဝိနည်းပိဋကတ်သည် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၏ အသက်ဖြစ်၍ သာသနာ တော် အရှည်တည်တံ့ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိဗနဝိဘာဝ။ သာသနာတော်အရှည်တည်တံ့ခြင်း နောက်လိုက်ရဟန်းများစွာတို့ ဝိနည်းပိဋကတ်ကို သင်ယူခွင့်ရခြင်း အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၂)

(က) ကထံ ဓမ္မဝိနယဝသေန ဒုဝိဓံ သဗ္ဗမေဝ စေတံ ဓမ္မောစေဝ ဝိနယောစာတိ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။

(ခ) တတ္ထ ဝိနယပိဋကံ ဝိနယော၊ အဝသေသံ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဓမ္မော။

(ဂ) တေနေဝါဟ "ယန္နူန မယံ ဓမ္မဥ္စ ဝိနယဥ္စ သင်္ဂါယေယျာမာ"တိ။ အဟံ ဥပါလိံ ဝိနယံ ပုစ္ဆေယျံ၊ အာနန္ဒံ ဓမ္မံ ပုစ္ဆေယျ"န္တိစ။

(ဃ) ဝဝံ ဓမ္မဝိနယဝသေန ဒုဝိဓံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆။

နှိပ်ဆိ (၁)

(က) ဝါကျ–သို့ လိုက်သင့်သောပုဒ်များ လိုက်၍ အနက်ပေး။ (ဘာဋီ အတိုင်း)

(ဂ) ဝါကျ၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ၊သည်။ (ကတ္တား)

နှိပ်ဆိ (၂)

(ခ) ဝါကျသို့–ဆရာ၊ဆရာသည် (က)ဝါကျဖြင့် မြတ်စွာဘုရား၏ အလုံးစုံသော စကားတော်သည် ဓမ္မဝိနယ၏ အစွမ်းဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏–ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ဝိနယ–အရကိုလည်းကောင်း၊ဓမ္မအရ–ကို လည်းကောင်း အကျယ်အားဖြင့် မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။ (တစ်နည်း) အလုံးစုံသော ဗုဒ္ဓဝစနသည် ကိလေသာကို ပယ်ခြင်းအားဖြင့် ဝိနယ၊ ဆုံးမသည့်အတိုင်း ကျင့်သူတို့ကို အပါယ်သို့ မကျအောင်ဆောင်တတ် သောကြောင့် ဓမ္မအမည်ရနိုင်သည် မဟုတ်လော။ (ဋီကာသစ်) ဤ၌ ဝိနယအရ ဓမ္မအရကား အဘယ်ပါနည်း။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

(ဂ) ဝါကျသို့–ဆရာ၊ ဆရာသည် (ခ)ဝါကျဖြင့် ဝိနည်းပိဋကတ်သည် ဝိနယမည်၏။ကြွင်းသောဗုဒ္ဓ ဝစနသည် ဓမ္မမည်၏–ဟု ဝိနယဓမ္မအရကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဆရာ့စကားမျှသာဖြစ်၍ မယုံကြည်နိုင်ကောင်း ရာသည်မဟုတ်လော။ဆရာ့စကားကို မြဲစေ ပြီးစေသော အာဂမဒဋ္ဌီစကားကား အဘယ်ပါနည်း။ ဤသို့စုဒ် ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နှိပ်ဆိ (၃)

(ခ) ဝါကျ၌ (က) – နနု အဝိသေသေန သဗ္ဗမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ကိလေသဝိနယနေန ဝိနယော၊ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ အပါယပတနာဒိတော ဓာရဏေန ဓမ္မော စ ဟောတိ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကိမတ္တံ တတ္ထ ဝိနယပိဋကံ ဝိနယော၊အဝသေသံ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဓမ္မောတိ အာဟ။
(ဂ) ဣဓာဓိပ္ပေတေဃဝ ဓမ္မဝိနယေ ဝတ္တိဗ္ဗာဝသေန သရူပတော နိဒ္ဒိသိရေတုံ။
(ဃ) ဝိနယပိဋကံ ဝိနယော၊အဝသေသံ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဓမ္မောတိ အာဟ။ (ဋီကာသစ်။၁။၈၅။)

နံပါတ် (၄)

ပိဋကံ– ပိဋီယတိ သဒ္ဒီယတိ ပရိယာပုဏီယတီတိ ပိဋကံ။ (ဋီကာသစ်)
အသံပြုခြင်းသင်ယူခြင်းကြိယာသကတ်။ ပိဋကတ်တော်ဒြပ် (ဝါ) ဗုဒ္ဓဝစနဒြပ်။ ပရိယတ္တိ

ဗုဒ္ဓဝစန– ဗုဒ္ဓဿ ဝစနံ ဗုဒ္ဓဝစနံ။
မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်နှင့် သာမိ/သံ အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္မန်။
မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်ဒြပ်။ ပါဠိစန၊ တေပိဋကံ။

နံပါတ် (၅)

အဝသေသံ ကို အဝသေသတ္ထာ ဟု ဟိတ်ပြင်။သမ္ဗန်– ဗုဒ္ဓဝစနဿ

နံပါတ် (၇)

ဓမ္မ– ဓရ+ရမ္မ။ ဓာတွန်ရှိနှင့် အနုဗန်ချေ။(တစ်နည်း)ဒဟ+ရမ္မ။ဒကို ဓပြုဟနှင့် ရအနုဗန်ချေ

နံပါတ် (၈)

ကြွင်းကျန်သော ဗုဒ္ဓဝစနကို ဓမ္မယူရကြောင်း–

ခန္ဓာစသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် သဘာဝဓမ္မ ဒေသနာများသောကြောင့်တည်း။

(တစ်နည်း) ဂေါပလီဗဒ္ဒနည်း ပုညဉာဏသမ္ဘာရနည်းအားဖြင့် ယှဉ်ဘက်ဝိနယသဒ္ဒါကိုချန်၍ ပါဠိတော်ကိုသာ ပြလိုသောကြောင့်တည်း။ (ဋီသစ်၊ ၁။၈၅။)

နံပါတ် (၁၀)

ဓမ္မံ ပုစ္ဆေယျံ ::ခရ–မေးသောအရှင်မဟာကဿပသင်္ဂါန်၌ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ဓမ္မရတိဥ္ဇာယီဘာဝ ဓမ္မသိဂါရဝ။ အရှင်အာနန္ဒာသည်လည်းကောင်း၊သုတ္တန်ပိဋကတ် အဘိဓမ္မာပိဋကတ်သည်လည်းကောင်း၊အာရမ္မဏဝိဘာဝ။ ဓမ္မအားလုံး အရှင်အာနန္ဒာ၏ နှလုံးသား၌ တည် နေခြင်းအကြောင်းသည် ဥဒ္ဒိပနဝိဘာဝ။သုတ္တန်ပိဋကတ် အဘိဓမ္မာပိဋကတ်ကို နောင်လာနောက်သားတို့ သင်ယူနိုင်ခြင်းစသော အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဥ် (၁၃)

(က) သုဝုတ္တာ စေတ္ထ အတ္ထာ ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုလောမေန ဝုတ္တတ္တာ။
(ခ) သဝတိ စေတံ အတ္ထေ သဿမိဝ ဖလံ။
(ဂ) ပသဝတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(ဃ) သူဒတိ စေတံ ဓေနုဝိယ ခီရံ။
(င) ပဂ္ဃရာပေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(စ) သုဋ္ဌု စ နေ တာယတိ၊ ရက္ခတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၈။

နံပါတ် (၁)

(က) စ–အဖွဲ့တပါးကား။ဧတ္ထ–တေသုဗ္ဗိသုတ္တေ–၌။ အတ္တတ္ထ ပရတ္ထာဒိဘေဒါ–အတ္တတ္ထပရတ္ထအစ ရှိသော အပြားရှိကုန်သော။(ဝိဘတ်ပြင်၍လိုက်စပ်) အတ္ထာ–အကျိုးစီးပွားတို့ကို။သုဝုတ္တာ–ပြီး၊ကာသွာ–နည်း။ ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုလောမေန–ဝေနေယျတို့၏ အလိုအားလျော်သဖြင့်။ ဝါ–ဝေနေယျတို့၏ အလိုအားလျော်စွာ၊ တေဿသုတ္တဿ–ဤသုတ်၏။ဝါ–ကို။ ဝုတ္တတ္တာ–ဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဝါကျအပြန်အလှန်နည်း။ ဟေတုပိဋ္ဌိနည်းတို့ဖြင့် အနက်ပေး မေးနိုင်သည်။)

(ခ) ဝတ်-သုတ္တံသည်။အတ္ထေ-တို့ကို။သဝတိ-သီးတတ်၏။ဝါ-ဖြစ်စေတတ်၏။ဝါ-ပွားစေတတ်၏။ကိမိဝ-ဥပမာပုံဆို အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူကား။သဿံ-ကောက်သည်။ဖလံ-အသီးကို။သဝတိက္ကာဝ-တည်း။

(ဃ) ဓေနု-နွားမသည်။ ခီရံ-နို့ရည်ကို။သူဒတိဝိယ-သွန်းလောင်းသကဲ့သို့။ဝါ-ယိုစီးစေသကဲ့သို့။ တထာ-ထိုအတူ။တော်သုတ္တံ-သည်။အတ္ထေ-တို့ကို။သူဒတိ။

(စ) တော်သုတ္တံ။(ကတ္တား) သုဋ္ဌု-ကောင်းစွာ။ နေ-အတ္ထေ-ထိုအကျိုးတို့ကို။တာယတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏။

မှတ်ချက်- ဝါကျတိုင်းသို့ "အတ္တတ္ထပရတ္ထာဒိဘေဒေ"ပုဒ်လိုက်ရမည်ကို သိပါ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့- ဆရာ (က)ဖြင့်၊ဝေနေယျဇ္ဈာသယအား လျော်သောအားဖြင့် ဟောအပ်သောကြောင့် ဤသုတ္တန်ပိဋကတ်၌ အကျိုးစီးပွားတို့ကို ကောင်းစွာဟောအပ်၏ဟု သုဝုတ္တတော ပုဒ်၏ အကျယ်ကို ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ သဝနတောပုဒ်၏ အကျယ်ကိုကား အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ သုဝုတ္တတောပုဒ်၌ အဓိပ္ပါယ်အကျယ်ရှိသကဲ့သို့ အဓိပ္ပါယ်အကျယ် မရှိဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျ မိန့်။

ကား။ ။အဓိပ္ပါယ်အကျယ်မရှိမဟုတ် ရှိပါ၏။ ထိုသဝနတောပုဒ်၏ အဓိပ္ပါယ်အကျယ်ကား (ခ)ဝါကျဖြစ်၏ဟူလိုသော် အဇ္ဈာဟိတဒေါ်သနှင့် ပုနရုတ္တိဒေါသများတင်ပြီးတက်။

(ဂ)သို့- ဆရာ၊ (ခ)ဝါကျဖြင့် သုတ္တံ-ပါဠိကို သဝတိဟူ၍ သုဓာတ်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ဤ၌ သုဓာတ်သည် သဝနအနက်၌ ဖြစ်ပါသလော။အဘယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) ဝါကျမိန့်။

ကား။ ။ကြားနာခြင်းသဝန အနက်၌ မဖြစ်။သီးတတ် ဖြစ်စေတတ်သော ပသဝနအနက်၌ ဖြစ်၏ဟူလိုသော်-

(စ)သို့- အပရာနုသန္ဓေ-ယခုအခါ၌ သုတ္တာဏာပုဒ်၏ အနက် အကျယ်ကို ပြတော်မူလို အဋ္ဌကထာဆရာသည် (စ) ဝါကျ မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဝိနယာဘိဓမ္မာပိ သုဝုတ္တာ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဒမေဝ "သုဝုတ္တာ"တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုလောမေန ဝုတ္တတ္တာ။

(ဃ) ဣဒမေဝ "သုဝုတ္တာ"တိ ဝေံ ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁၊၉၂။

(ဃ+င) ၌-(က) "သူဒတီ"တိ တေသ ဃရတိ သိဥ္စတီတိ အတ္ထော ဘဝတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ-ပဂ္ဃရာပေတီတိ ကာရိတဝသေန အတ္ထော ဝုတ္တော။

(ဂ) သကမ္မိကဓာတုတ္တာ။

(ဃ) ပဂ္ဃရာပေတီတိ ကာရိတဝသေန အတ္ထော ဝုတ္တော။

မှတ်ချက်။ ။ပရိဟာရ-ကိုနောင်၌ မရေးတော့ပါ။ စောဒနာကို "အထကသ္မာ"ဖြုတ်လျှက်သိပါလေ။ ။

နံပါတ် (၄)

ဝေနေယျ-	ဝိနေတဗ္ဗောတိ ဝေနေယျော။
အဇ္ဈာသယ-	စိတ္တ မရောဂန္တွာ သယတီတိ အဇ္ဈာသယော။
သဿ-	သသန္တိ ဗြဝန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ သဿံ။ (မောဂ်)
ဖလ-	ဖလတိ ဧတေန ပုတ္တန္တိ ဖလံ။
ဓေနု-	ဓာရေတီတိ ဓေနု။ ဓယတိ ပိဝတိ ဣတော ခီရံ ပေါတကောတိ ဓေနု။
ခီရ-	ခီယတိ ဒုဟာဏေနာတိ ခီရံ။ (ခီ+ဤရ) (ပယ)

http://www.dhammadownload.com

ဝေနေယျ- ဆုံးမခြင်းကြိယာသကတ်သည် ဝစနဟောတု။ ဝေနေယျ သတ္တဝါဒြဗ်သည် ဝစနီယ။ ဝိနီတပုဂ္ဂလ၊ ဘဗ္ဗပုဂ္ဂလ စသည် ဝစနီယတ္တ။

အဇ္ဈာသယ- ဖြစ်ခြင်းကြိယာသကတ်။ အလိုဆန္ဒသည် ဝစနီယ။အဓိပ္ပါယ၊အာသယ-စသည်။

နံပါတ် (၅)

(က) ဟိတ်သမ္ဗန် တေသ သုတ္တသ-၏+ကို။ (တစ်နည်း) အတ္တာနံ။

သုဝုတ္တာကို ဟိတ်ပြင်-သုဝုတ္တတ္တာ။ သမ္ဗန်-အတ္တာနံ-တို့၏+တို့ကို။

နံပါတ် (၆)

(င+စ) ပဋ္ဌရာပေတိဖြင့် သူဓာတ်သည်၊ ဟိသ၊ ပဋ္ဌရဏ၊ နိရာယ(တားမြစ်ခြင်း)ဟူသော အနက်တို့၌ ဤ၌ ပဋ္ဌရအနက်ဟောသည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) သွန်းလောင်း၏ဟူသည် ယိုစီးခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။သုဒ္ဓ နေတာယတိဖြင့် သုတ္တံ၌ သုပုဗ္ဗ၊တာဓာတ်၊တပစ္စည်း၊ယင်းတပစ္စည်း၏ ကတ္တား အနက်၌သက်၍ သုဒ္ဓ တာယတီတိ သုတ္တံ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုသိစေ။ရက္ခတီဖြင့် တာဓာတ်၏ ရက္ခဏ အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဓေနု- ဓာနု။ ဓာ၏ အာကို ဧပြု။

သီထိလ-သဟ+က္ကလ။ သဟ၏ ဟကို ထပြု။ အကို က္ကပြု။

ဂမ္ဘီရ- ဂမု+ဤရ၊ဂမုဓာတ်နောင် ဘလာ။

(ပထဝိ ဘိန္ဒိတွာ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ ဂမ္ဘီရော။ ဂဘီရော။)

နံပါတ် (၈)

ကောက်သည် ကြဲစဉ်ခဏ၌ သီးခြင်းမည်သည်မဖြစ်၊ရေသွန်းခြင်း ပေါင်းသင်သုတ်သင်ခြင်း စသည်၏ အစွမ်းဖြင့် နှစ်လသုံးလကြာမှ သီးခြင်းမည်သည် ဖြစ်သကဲ့သို့။ ဤသုတ္တန်သည်လည်း သင်သောကာလ၌ သီလ စသောအကျိုးကို မဖြစ်စေ၊ အစဉ်အတိုင်း သိက္ခာကို ကျင့်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ကာလတစ်ပါး၌ အကျိုးကိုပြီး စေ၏။ ထို့ကြောင့် ''သဿမိဝ ဖလံ''ဟု ဆို။

နွားမသည် လိမ္မာသောသူတို့ ညှစ်သော်သာ နို့ရည်ထွက်၏၊ မလိမ္မာသောသူတို့သည် ဦးချိုစသည်ကို ကိုင်၍ ညှစ်မှုကားမထွက်၊နို့တိုင်ကိုကိုင်၍ ညှစ်စေမူကား သာယော်ရှိသော အခါ၌သာ ထွက်၏။ထို့အတူ သုတ္တန် ပိဋကတ်သည်လည်း လိမ္မာကုန်သော နိဿရဏတ္ထပရိယာယ်၏ အစွမ်းဖြင့် သင်ကုန်သောသူတို့အားသာ သီလစသော အကျိုးဖြစ်၏။ မလိမ္မာသော အလဂဒ္ဒူပမာ ပရိယတ်၏ အစွမ်းဖြင့် သင်ကုန်သော သူတို့အားကား သီလစသော အကျိုးမဖြစ်။ ထို့ကြောင့် ''ဓေနု ဝိယ ခီရံ''ဟုဆို။

နံပါတ် (၉)

အတ္ထာနံ သူစနတော၊ သုဝုတ္တတော သဝနတောထ သူဒနတော၊

၂ ၂ ၂ ၂၁၁ ၂ ၁၂၁ ၂ ၁ ၁၁ ၂ ၁ ၂၁၁၂

သုတ္တာဏာ သုတ္တသဘာ-ဂတောစ''သုတ္တံ''န္တိ အက္ခာတံ။

၂ ၂ ၂ ၂ ၁ ၁ ၂ ၁ ၂ ၁ ၂ ၂ ၁ ၂ ၂ ၂

ပုဗ္ဗဒ္ဓ အပရဒ္ဓ နှစ်ပါးတို့၏ရှေ့အစ ပထမ ပါဒ အစုံသည် သုံးဂိုဏ်းတို့နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ ပုဗ္ဗဒ္ဓ ဆဋ္ဌဌာန၌ ဇဂိုဏ်းရှိခြင်း။ အဆုံး၌ ဂရုရှိခြင်း။အပရဒ္ဓ ဆဋ္ဌဌာန၌ လဟုရှိခြင်း။ အဆုံး၌ ဂရုရှိခြင်း။ ပုဗ္ဗဒ္ဓ အပရဒ္ဓဆဋ္ဌဌာန ဇဂိုဏ်း။ လဟု ပါဒန္တ ဂရုတို့မှတစ်ပါး (၆)ဂိုဏ်းစီရှိခြင်းတို့ကြောင့်။ အရိယာပထျာဂါထာ၊မတ္တာဇာတိဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

အက္ခတော၌ ဓာတ်အရ- သုတ္တန္တပိဋကတို့သင်္ကြာန် သတိ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်-

http://www.dhammadownload.com

ဓမ္မရတိ ဌာယီဘာဝ၊ ဓမ္မသိဂ်ီရ ရသ။ (တစ်နည်း) ဥဿာဟ ဌာယီဘာဝ၊ ဝီရရသ၊ သုတ္တန် ပိဋကတ်သည် အာရမ္မဏဝိဘာဝ။ အကျိုးစီးပွားတို့ကိုပြတတ်ခြင်း စသော့အကြောင်းတို့သည် ဥဒ္ဒီပနဝိဘာဝ။ သောတုဇနတို့ သုတ္တ၏ဝိဂြိုဟ် ဝစနတ်ဗျူပွတ်ကို သိရခြင်းအကျိုးစသည်တို့သည် အနုဘာဝ။

သုဝုတ္တာ၌ ဝစဓာတ်အရ–ဒေသနာဉာဏ်ပြခန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်–ဓမ္မရတိ၊ ဓမ္မသိဂ်ီရ။

(တစ်နည်း)ဥဿာဟ–ဝီရ၊ အကျိုးစီးပွားတို့သည်လည်းကောင်း၊ဝေနေယျတို့သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။သုတ္တန်ဒေသနာသည်လည်းကောင်း၊ ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယသည်လည်းကောင်းဥဒ္ဒီပန။ ဝေနေယျတို့သည် သုတ္တန်ဒေသနာ နာကြားရခြင်းဖြင့် ရရှိအပ်သော သီလစသော အတ္ထဟိတ–စသည်တို့သည် အနုဘာဝ။

ပါဌ်ကျစဉ် (၁၄)

(က) ထွေ ဟိ ဝိနယပိဋကံ အာဏာရဟေန ဘဂဝတာ အာဏာဗာဟုလ္လတော ဒေသိတတ္တာ အာဏာဒေသနာ။

(ခ) သုတ္တန္တပိဋကံ ဝေါဟာရကုသလေန ဘဂဝတာ ဝေါဟာရဗာဟုလ္လတော ဒေသိတတ္တာ ဝေါဟာရဒေသနာ။

(ဂ) အဘိဓမ္မပိဋကံ ပရမတ္ထကုသလေန ဘဂဝတာ ပရမတ္ထဗာဟုလ္လတော ဒေသိတတ္တာ ပရမတ္ထဒေသနာတိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။

နိဿယ (၁)

(က) ပါဌ်ကျ ဟိနိပါတ်၏ ဓောတကတ္ထ–

ဟိ၊ချဲ့ဦးအံ့။ ဝါ၊နိဒ္ဒေသမှ တစ်ပါး ပဋိနိဒ္ဒေသကိုဆိုဦးအံ့။(ဘာဋ္ဌီ)(တစ်နည်း)ဟိ–ယသ္မာ၊ကြောင့်။ ဟိ–ကသ္မာ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား။ (ဋီကာသစ်)အာဏာရဟေန–အာဏာထားခြင်းငှါ ထိုက်တော်မူသော။အာဏာဗာဟုလ္လတော–အာဏာများသည် အဖြစ်အားဖြင့်။

နိဿယ (၂)

(ခ) ပါဌ်ကျသို့–ဆရာ၊ ဆရာသည် (က)ဖြင့် အာဏာထားခြင်းငှါထိုက်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် အာဏာများသည်၏အဖြစ်အားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သောကြောင့် ဝိနည်းပိဋကတ်ကို အာဏာဒေသနာဟူ၍ ဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ သုတ္တန်ပိဋကတ်ကိုကား အဘယ်ဒေသနာဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ မြတ်စွာဘုရားပင် ဟောတော်မူသောကြောင့် အာဏာဒေသနာဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်၊

နိဿယ (၃)

(က) ပါဌ်ကျ– (က) နနု ဝိနယပိဋကေ ဝေါဟာရပရမတ္ထဓမ္မာပိ သန္တိ၊ (ဋီသစ်၊ ၁။၉၉။)

(ခ) အထ ကသ္မာ ဝိနယပိဋကံ အာဏာဒေသနာတိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) အာဏာရဟေန ဘဂဝတာ အာဏာဗာဟုလ္လတော ဒေသိတတ္တာ။

နိဿယ (၄)

ဝေါဟာရ– ဝိသေသေန သတ္တာနံ မနံ အဝဟရတီတိ ဝေါဟာရော။ဝေါဟရီယတေတိ ဝေါဟာရော၊ ဆောင်ခြင်းကြိယာသကတ်။ ဝေါဟာရဒေသနာအမည်။ ပညတ္တိ။

ပရမတ္ထ– ပရမော အတ္ထော ပရမတ္ထော။ မဖောက်မပြန်ခြင်းဂုဏ်၏ အနက်ဒြပ်နှင့် ဂုဏ်/ဂုဏောအစပ်သမ္ဗန်။ ပရမတ္ထတရားဒြပ်၊ အဝိပရီတတ္ထ ပရိယာယ်။

အာဏာရဟ–အာဏံ မဏေတုံ အရဟတီတိ အာဏာရဟော။

အာဏာ၏ ထိုက်သောမြတ်စွာဘုရားနှင့် ကမ္မ/ကမ္မီ။ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာဏာနရှုပ၊

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

(က) ဝါကျ- ဒေသိတဲ့ဘ္ဘာ၏ သမ္ဗန်- ဝိနယပိဋကသာ။

(ခ) ဝါကျအလို – သုတ္တန္တပိဋကသာ။

(ဂ) ဝါကျအလို – အဘိဓမ္မာပိဋကသာ။

နံပါတ် (၆)

ဓမ္မောတိ ဟေတု၊ အတ္ထောတိ ဟေတုဖလံ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။

ဟေတုဖြင့် ဓမ္မသဒ္ဒါသည် ဟေတုသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို၊ (ဝါ) အကြောင်းအနက်ဟောသည်ကို သိစေသည်။ (ပရိယာယတ္ထ၊ နာမလိင်္ဂတ္ထ)ဟေတုဖလံဖြင့် အတ္ထသဒ္ဒါသည် အကျိုးအနက်ဟောသည်ကို သိစေသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ)

နံပါတ် (၇)

ဗာဟုလ္လ- ဗဟုႏုထျ။ ဏ်-အနုဗန်ချေ၊ လလာ၊ -လျက်ိုလဖြူ၊ -လဒ္ဓေဘော်လာ၊ဗအကို အာဝုဒ္ဓိပြု။

ခုဒ္ဒက- ကုဒ္ဒက။ ကကို ခပြု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။

နံပါတ် (၈)

မြတ်စွာဘုရားကို အာဏာရဟ-ဟု ဆိုရကြောင်း-

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊မဟာကရုဏာရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဖောက်မပြန်သော စီပွားကို ညွှန်ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ပဏာမနှင့်ယှဉ်သော စကားရှိသောကြောင့်သည်းကောင်း မြတ်စွာဘုရားသည် အာဏာရဟမည်၏။

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ)ဝါကျ ဒေသိတဥ္စ ဓာတ်အရ- ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်သော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ဓမ္မရတိ ဌာယီဘာဝ/ဓမ္မသိဂ်ရေသ။ အဘိဓမ္မာပိဋကတ်သည် အာရမ္ဗဏဝိဘာဝ။မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ ပရမတ္ထ၌ ကျွမ်းကျင်သည်၏အဖြစ် ပရမတ္ထများသည်၏အဖြစ်သည်ဥဒ္ဒီပနဝိဘာဝ။ ပရမတ္ထဒေသနာ၌ ဆိုအပ်ခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၅)

(က) ဝိနယပိဋကေ စ ဝီတိက္ကမပ္ပဟာနံ ကိလေသာနံ ဝီတိက္ကမပဋိပက္ခတ္တာ သီလဿ။

(ခ) သုတ္တန္တပိဋကေ ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပဟာနံ ပရိယုဋ္ဌာနပဋိပက္ခတ္တာ သမာဓိဿ။

(ဂ) အဘိဓမ္မပိဋကေ အနုသယပ္ပဟာနံ အနုသယပဋိပက္ခတ္တာ ပညာယ။

(ဃ) ပဌမေ စ တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ။

(င) ဣတရေသု ဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။

နံပါတ် (၁)

ဝီတိက္ကမပ္ပဟာနံ စသော ပုဒ်တို့ကို သဒ္ဒတ္ထ ဝေါဟာရတ္ထ အနက်ပေး-

ဝီတိက္ကမပ္ပဟာနံ-လွန်ကျူးမှုကိုပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊(သဒ္ဒတ္ထ)ဝါ၊ဝီတိက္ကမပ္ပဟာန်ကို၊ (ဝေါဟာရတ္ထ) ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပဟာနံ-ကုသိုလ်အခွင့်အလမ်းကို ကုန်ခန်းစေ၍ ထကြွမှုကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊(သဒ္ဒတ္ထ) ဝါ-ပရိယုဋ္ဌာနပဟာန်ကို၊(ဝေါဟာရတ္ထ) အနုသယပ္ပဟာနံ၊အစဉ်မပြတ် ကိန်းဝပ်ခြင်းကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ (သဒ္ဒတ္ထ)ဝါ-အနုသယပဟာန်ကို၊(ဝေါဟာရတ္ထ)တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ၊ထိုသို့ သုသီလျ အစိတ်အပိုင်းဖြင့် ထိုထို ဒုဿီလျကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ (သဒ္ဒတ္ထ) ဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနာနိ၊ပယ်ခွါခြင်းအားဖြင့် ပယ်ရှားကြောင်းတရား၊ အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့် ပယ်ရှားကြောင်း တရားတို့ကို။ (သဒ္ဒတ္ထ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့–ဆရာ၊ဆရာသည်(က)ဖြင့်သီလသည် ကိလေသာတို့၏ လွန်ကျူးမှု၏ဆန့်ကျင်ဘက် အဖြစ်ကြောင့် ဝိနည်းပိဋကတ်၌ ဝီတိက္ကမပဟာန်ကို ဆိုအပ်၏ဟု အကြောင်းနှင့်တကွ ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏၊ သုတ္တန်ပိဋကတ်၌ အဘာယ်ပဟာန်ကို ဆိုအပ်ပါသနည်း။ဝီတိက္ကမပဟာန်ကိုပင် ဆိုအပ်ပါသလော။ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) ဝါကျသို့–ဆရာ၊ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဝိနည်းပိဋကတ်၌ ဝီတိက္ကမပဟာန် ဆိုအပ်သည်ကို အကြောင်းနှင့်တကွ ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဝီတိက္ကမပဟာန်ကိုသာ ဝိနည်းပိဋကတ်၌ ဆိုအပ်ပါသလော၊ အဘာယ်ပဟာန်ကိုလည်း ဆိုအပ်ပါသေးသနည်း။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က)ဝါကျ၌– (က) နနု အနုသယဝသေန သန္တာနေ အနုဝတ္တန္တာ ကိလေသာ ကာရဏာလာဘေ ပရိယုဋ္ဌိတာ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဝိနယပိဋကေ ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပဟာနံ ကိလေသာနံ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ဝီတိက္ကမပဋိပက္ခတ္တာ သီလဿ။ (သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၀၁။)

နံပါတ် (၄)

ပရိယုဋ္ဌာန– ပရိယာဒိတ္ဝာ ဥဋ္ဌာနံ ပရိယုဋ္ဌာနံ။
ထက်ဝန်းကျင်မှ ထကြွခြင်း ကြိယာသကတ်၊ ကိလေသာတရား၊ ဝီတိက္ကမ။

အနုသယ– အနု အနု သေန္တီတိ အနုသယာ။
အစဉ် ကိန်းခြင်းကြိယာ၊ အနုသယကိလေသာ (၇)ပါး၊ ထာမဂတကိလေသာ၊

နံပါတ် (၅)

ကိလေသ– ကိလသ+ဏ။ ဏ်–အနုဗန်ချေ။ လ၏ က္ကကို ပြေ။

(တစ်နည်း) ကမ္မကိလေသ–ဟုဆိုလိုလျက်၊ ကမ္မ–ဟူသော ရှေ့ပုဒ်ကိုချေ။

နံပါတ် (၈)

ကိလေသာနံ–အရ ကိလေသာ(၁၀)ပါး။ (တစ်နည်း) ကံကိလေသာတို့ ကောက်။

အနုသယဟူသည်– မပယ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ခန္ဓာ၌ အစဉ်ကိန်းကာ လျော်သောအကြောင်းကို ရလတ်သော် ဖြစ်ခြင်းငှါထိုက်သော အားအစွမ်းသို့ရောက်သော ကာမရာဂစသော ကိလေသာ(၇)ပါးတို့သည် အနုသယမည်၏။ ဋီသစ်၊၁။၁၀၁။

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ) ဝါကျ ပဉ္စာယအရ– အရိယာမဂ်ပညာရ၏။သမင္ဂာယိ/သန္တရသ၊ နိဗ္ဗာန်သည် အာရမ္မဏ။ အနုသယတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန၊အနုသယတို့ကို ပယ်နိုင်ခြင်းအကျိုး အဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၆)

(က) တတ္ထ စမ္မောတိ တန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။

(ခ) အတ္တောတိ တဿာယေဝ အတ္တော။

(ဂ) ဒေသနာတိ တဿာ မနသာ ဝဝတ္ထာပိတာယ တန္တိယာ ဒေသနာ။

(ဃ) ပဋိဝေဓောတိ တန္တိယာ, တန္တိအတ္ထဿစ ယထာဘူတာဝဗောဓော။

(င) တီသုပိ စေတေသု ဓေတမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓာ ယသ္မာ သသာဒီဟိ ဝိယ

http://www.dhammadownload.com

မဟာသမုဒ္ဒေါ မဒ္ဒဗုဒ္ဓိဟိ ဒုက္ခောဂါဠှာ, အလဗ္ဘနေယျပတိဋ္ဌာစ၊ တသ္မာ ဂမ္ဘီရာ။

နံပါတ် (၁)

(က) ဓမ္မောတိ–ဓမ္မဟူသည်ကား။တန္တိ–ပါဠိတော်တည်း။(က္လတိသဒ္ဒါ သဒ္ဒပဒတ္ထက) တန္တိ– ပါဠိတော်သည်။ဓမ္မောတိ ဓမ္မောနာမ–ဓမ္မမည်၏။(က္လတိသဒ္ဒါ နာမဝါစက) တန္တိ–ပါဠိတော်ကို။ဓမ္မောတိ–ဓမ္မဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။ (က္လတိသဒ္ဒါ အာကာရတ္ထ)

(င) အလဗ္ဘနေယျပတိဋ္ဌာ၊မရအပ်သော ထောက်တည်ရာရှိကုန်သည်လည်းကောင်း။ (ယုတ္တသမာသ်) ဝါ၊ရအပ်သော ထောက်တည်ရာ မရှိကုန်သည်လည်းကောင်း။ (အယုတ္တသမာသ်) ဝါ၊ထောက်တည်ရာ မရနိုင်ကုန်သည်လည်းကောင်း။ (ဘာဋ္ဌိ)

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဓမ္မအရ ပါဠိတော်ကို ကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အတ္ထအရ အဘယ်ကို ကောက်ယူအပ်ပါသနည်း။ ထိုပါဠိတော်မှ တစ်ပါးလည်းဖြစ်သော ပါဠိ၏ အနက်ကို ကောက်ယူအပ်ပါသလော။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

__နိုယံ။ ။အဝဓာရဏ၊ အဖြေပြ၊ သမုစ္စယအာဘော်သွင်း။__

(င)သို့–ဆရာ၊ဆရာသည် (က)စသောဝါကျဖြင့် ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓတို့၏အရကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုလေးပါးတို့၏ နက်နဲသည်၏အဖြစ်ကို ဥပမာနှင့်တကွ ထင်ရှားစွာမသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် ထိုလေးပါးတို့၏ နက်နဲသည်၏အဖြစ်ကို သိအပ်ပါသနည်း။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (င)မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(င) ရှု– (က) နနု တီသု ဓေသု ဓေ ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓာ အဂမ္ဘီရာ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဂမ္ဘီရာ ဟောန္တိ။
(ဂ) ယသ္မာ သသာဒိဟိ ဝိယ မဟာသမုဒ္ဒေါ မန္ဒဗုဒ္ဓိဟိ ဒုက္ခောဂါဠှာ
အလဗ္ဘနေယျပတိဋ္ဌာစ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဒေသနာ– ဒေသီယတိ သမုဒ္ဒာပီယတီတိ သဒ္ဒေါ တောယာတိ ဒေသနာ။
အသံကို ဖြစ်စေခြင်းကြိယာ။ ဒေသနာဒြပ်။ ဒေသိတ,တန္တိ။

သဿော– သဿတိ သံသပ္ပတီတိ သဿော။
ကြောက်ခြင်းကြိယာ။ ယုံဒြပ်။ ပေဠက။

ဒုက္ခောဂါဠှာ– ဒုက္ခေန ဩဂယှန္တီတိ ဒုက္ခောဂါဠှာ။
ခဲယဉ်းသဖြင့် သက်ရောက်နိုင်ခြင်းကြိယာ။ ခဲယဉ်းသဖြင့် သက်ရောက်အပ်သော ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓတို့သည်။ ဒုက္ခောဂါဟာ။

နံပါတ် (၅)

အလဗ္ဘနေယျပတိဋ္ဌတ္တာ– တေသံ ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) တန္တိ ဖြင့် ဓမ္မအရ ပါဠိတော်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေသည်။(တစ်နည်း) တန္တိဖြင့် ဓမ္မသဒ္ဒါသည် ပါဠိတော်ဟူသော အနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ–)

__နိုယံ– ပုဒ်ခြင်းလဲကာ ဖွင့်၍လှာ နာမလိင်္ဂတ္ထ။__

(ခ) တဿာယေဝဖြင့် အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသည်သာဖြစ်သော ပါဠိတော်၏အနက်ကိုသာ အတ္ထေအရ ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေသည်။ (ပရမတ္ထဝါဒီ) (တစ်နည်း) တဿာယေဝဖြင့် နာမပြည့်

http://www.dhammadownload.com

ဖြစ်၍ဖြစ်သော ပါဠိတော်၏သာ အနက်ကိုသာ ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေသည်။ (ပညတ္တိဝါဒီ)

(ဂ) တန္တိယာ၀ဒေသနာဖြင့် ဒေသနာအရ ပါဠိတော်ကို ဟောကြောင်းဖြစ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဒရုပ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။

မနသာ ဝဝတ္ထာပိတာယဖြင့် ထိုပါဠိတော်သည်လည်း မဟောမီ ရှေးအဖို့၌ စိတ်ဖြင့်ပိုင်းခြား သတ်မှတ် အပ်သော ပါဠိတော်ပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

(ဃ) ယထာဘူတာဝဗောဓေဖြင့် ပဋိဝေဓေ၌ ပဋိရှေးရှိသော ဝိဓာတ်သည် ထိုးထွင်း၍သိခြင်း အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုးထွင်း၍သိခြင်းဟူသည် မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိခြင်း ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

တန္တိယာ-ဖြင့် ထိုထွင်း၍သိခြင်းဟူသည်လည်း ပါဠိတော်နှင့်ပါဠိတော်၏ အနက်ကို ထိုထွင်း၍ သိခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

နဂ္ဂှ- န+ဂမု+ဍ။ ဓာတွန်မ်ကို ချေ၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊င်-ပြု၊ဂ-၏အကို ဥပြု။
(တစ်နည်း) န+အဂ်+ဍ၊ဂ-၏ အ-ကို ဥပြု။

နံပါတ် (၈)

"စိတ်ဖြင့်ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်းဟူသည်" သင်ယူခြင်းဆောင်ထားခြင်းတို့၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော စိတ်ဖြင့် ရှေး၌ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်းတည်း။

ဓမ္မ အရ-သဒ္ဒဝါဒီတို့ အလိုအားဖြင့် ရှေး၌ပိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဒအစဉ်ဖြစ်သော ပါဠိတော်တည်း။

ပညတ္တိဝါဒီတို့အလို မြတ်စွာဘုရား၏ စိတ်တော်ဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်အပ်သော နာမပညတ်အစဉ် ဖြစ်၍ဖြစ်သော ပါဠိတော်တည်း။

ပါဠိဟူသည်-မြတ်ကုန်သော သီလစသော အနက်တို့ကို သိစေတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဘာဝနိရုတ္တိဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ဘုရားစသော အရိယာတို့ ဟောအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ပြဓာန်းအပ်သော စကားတော်တို့၏ အစဉ်ကို ပါဠိ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသည်။

နံပါတ် (၉)

ဝေဝ တီသုပိ စေတေသု၊ ယသ္မာ ဝိယ သဿာဒိဟိ၊
အလဗ္ဘနေယျပတိဋ္ဌာ၊ မန္ဒဗုဒ္ဓီဟိ ဂမ္ဘီရာ။
တတိယ သကာရ ဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

(ဃ) ယထာဝဗောဓေ အရ ဉာဏ်ရ- ဓမ္မရတိ ဌာယိဘာဝ ဓမ္မသိဂါရ ရသ။

ပါဠိတော်သည်လည်းကောင်း ပါဠိတော်၏အနက်သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏဝိဘာဝ။သင်ယူခဲ့ရခြင်း ဆောင်ထားရခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပနဝိဘာဝ။ ပါဠိ ပါဠိ၏အနက်ကို သိရခြင်းဖြင့် သုတမယဉာဏ် စိန္တာမယဉာဏ် ဘိုးပွားခြင်းမှစ၍ သိသင့်သိထိုက်သော တရားတို့ကိုထိုးထွင်း၍သိရခြင်း အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၇)

(က) ဓမ္မော ဘိ ဟောတု။
(ခ) ဝုတ္တဉှေတံ "ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မ ပဋိသမ္ဘိဒါ"တိ။
(ဂ) အတ္ထော ဘိ ဟေတုဖလံ။
(ဃ) ဝုတ္တဉှေတံ "ဟေတုဖလေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ"တိ။

http://www.dhammadownload.com

(င) ဒေသနာတိ ပညတ္တိ။
(စ) ယထာဓမ္မံ ဓမ္မာဘိလာပေါတိ အဓိပ္ပါယော။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၁။

နံပါတ် (၁)

(က) ဟေတု–အကြောင်းသည်။ဓမ္မောတိ ဓမ္မောနာမ–ဓမ္မမည်၏။(ကွတိ နာမဝါစကတ္တ) (တုလျက်/သိဂ်တ်)။ဓမ္မောတိ–ဓမ္မဟူသည်ကား။ ဟေတု–အကြောင်းတည်း။ (ကွတိ–သဒ္ဒပဒတ္ထက)

ယောဟေတု–အကြင်အကြောင်းသည်။ အတ္ထိ။သောဟေတု–ထိုအကြောင်းသည်။ဓမ္မောတိ ဓမ္မောနာမ–ဓမ္မမည်သည်။ ဟောတိ–ဖြစ်၏။ (နိယမာနိယမ)။

<u>မှတ်ချက်။ ။ကွတိကို နာမဝါစကတ္တကြံက–တုလျက်သိဂ်တ်၊ ပကတိ ဝိကတိ၊ နိယမာနိယမ၊ အနက်ပေးနည်းများ မေးနိုင်သည်။</u>

(ခ) ဝါကျအပြန်အလှန်–ကသ္မာ ဟေတု ဓမ္မောတိ–၏။ကွတိ ဝိညာယတိ။ဟိယသ္မာ–ကြောင့်။ ဟေတုမှိဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါတိ–ဟူ၍။ ဝေ်သုတ္တံ–ဤပါဠိကို။ပဋိသမ္ဘိဒါဝိဘင်္ဂေ–၌။ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ–ပြီ။ တသ္မာ ဟေတု ဓမ္မောတိ–၏။ ကွတိ ဝိညာယတိ။

(င) ပညတ္တိ–အနက်ကို အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သော တစ်လုံးတစ်လုံးသော အက္ခရာဟူသော ဝစီဘေဒ ပရမတ္ထသဒ္ဒါသည်။ ဒေသနာတိ ဒေသနာနာမ။ (တစ်နည်း) ဒေသနာတိဝုစ္စတိ။

(စ) ယထာဓမ္မံ–အကြင်အကြင်အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား သင်္ခါရစသော အကျိုးတရား၌။ နိဝိဋ္ဌော–တည်သော။ဓမ္မာဘိလာပေါ–အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရ စသောအနက်ကို ပြတတ်သော သဘောဖြစ်၍ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ ရွတ်ဆိုအပ်သော သဝိညတ္တိက စိတ္တဇ မာဂဓသဒ္ဒါသည်။ဒေသနာတိ ဒေသနာနာမ။ ကွတိအဓိပ္ပါယ်–ကား။ အဓိပ္ပါယော–အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း။(တတော–ထိုသဝိညတ္တိက စိတ္တဇ မာဂဓသဒ္ဒါမှ။ ဝိမုတ္တံ–လွတ်သော။ပညတ္တိ–သည်။န ဒေသနာတိ န ဒေသနာနာမ–ဒေသနာမမည်။

နံပါတ် (၂)

(က) စသည်သို့ အနုသန္ဓေ–ကွဒါနိ ဟေတု ဟေတု ဖလာဒီနမ္ပိ ဝသေန ဂမ္ဘီရဘာဝံ ဒဿေန္တော "အပရောနယော"တိ အာဒိမာဟ။

(ခ)သို့– ဆရာ၊ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဓမ္မသဒ္ဒါသည် ဟေတု၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။အဘယ်သို့လျှင် ဓမ္မသဒ္ဒါသည် ဟေတုသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို သိရပါအံ့နည်း။ အကြောင်းကင်း၍ သိရာအံ့လော။ (နိသျှ) (တစ်နည်း)"ဓမ္မော သဘာဝေ ပရိယတ္တိ"စသော အဘိဓာန်အရ အခြားသော သဘာဝ–စသည်၏ ပရိယာယ်လည်း ဖြစ်ကောင်းသည်မဟုတ်လော။ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ဟေတု၏ပရိယာယ် အဖြစ်ကို ဆိုခြင်းသည် အသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။ (ဒဋ္ဌီတက်) ဋီသစ်။၁။၁၀၅။

အဓိပ္ပါယ်ကား–ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဟူ၍ ဤသမာသ်ပုဒ်၏ အဝယဝပုဒ် အနက်ကိုပြသော"ဟေတုမှိဉာဏံ"ဟု ဆိုအပ်သောကြောင့် သိရပါ၏ဟူလို။ ဋီ၊သစ်၊၁။၁။၁၀၅။

(ဃ) အတ္တော ပယေဇနေ သဒ္ဒါဘိဓေယျ စသောအဘိဓာန်ဖြင့် လျဉ်းပါးတက်။

(စ)သို့– ဆရာ၊ ဆရာသည် (င)ဖြင့် အပြားအားဖြင့် (ပရမတ္ထသဒ္ဒါ အစဉ်ဟု) ဆိုအပ်သောပါဠိသည် ဒေသနာမည်၏ ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုဒေသနာ၏ သရုပ်အရကောက်ကို အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ ဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပမှ အလွတ်ဖြစ်သော ပညတ်ကို ဒေသနာအရ ကောက်ယူအပ်ပါသလော။စုဒ်ကြောင့် (စ)မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၁။၁၀၆။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ရှု– (က) နနု "ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ"တိ ဝေနေ ဝစနေန ဓမ္မသဒ္ဒေါ ဟေတုဘာဝေါ န သက္ကာ ဝိညာတုံ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ ''ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ''တိ ဝေါ် ဝုတ္တံ။
(ဂ) ''ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ''တိ ဝေဒဿ သမာပဒဿ အဝယဝပဒတ္တံ ဒဿေန္တေန ''ဟေတုမှိ ဉာဏ''န္တိ ဝုတ္တတ္တာ။
(ဃ) ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ''တိ ဝေါ် ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၀၅။ ရှု။
(က+ဂ) ရှု- (က) နနု ဓမ္မသဒ္ဒေါ သဘာဝပရိယတ္တိအာဒီသု အတ္ထေသုပိ ဝတ္တတိ၊
(ခ) အထ ကသ္မာ ဓမ္မောတိ ဟေတုတိ ဝိညာယတိ။
(ဂ) ''ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ''တိ ဝေါ် ဝုတ္တံ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ဓမ္မော- အတ္တနော ဖလံ ဒဟာတိ ဝိဒဟာတီတိ ဓမ္မော။
ဟေတု- ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ ဖလံ ဧတေနာတိ ဟေတု။
ပဋိသမ္ဘိဒါ-ပဋိသမ္ဘိဇ္ဇတိ ဧတာယာတိ ပဋိသမ္ဘိဒါ။
အတ္ထော-ဟေတာနုသာရေန အရီယတိ အဓိဂမီယတီတိ အတ္ထော။
ဒေသနာ-ဒေသီယတိ အတ္ထော ဧတာယာတိ ဒေသနာ။
ပညတ္တိ- ပကာရေန ဉာပီယတိ အတ္ထော ဧတာယာတိ ပညတ္တိ။
ဓမ္မာဘိလာပေါ-အဘိလပ္ပတိ ဥစ္စာရီယတီတိ အဘိလာပေါ။ ဓမ္မော အဘိလာပေါ ဓမ္မာဘိလာပေါ။
ဓမ္မ- ဆောင်ခြင်း စီမံခြင်းကြိယာသကတ်၊ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားဒြပ်၊ ဟေတုပစ္စယ။
ပဋိသမ္ဘိဒါ- ကောင်းစွာဖောက်ခွဲခြင်းကြိယာသကတ်၊ ဉာဏ်ဒြပ်၊ ဉာဏ ပညာ။
အတ္ထ- ရောက်ခြင်း ရခြင်း၊ သင်္ခါရ စသောအကျိုးတရားဒြပ်၊ ဖလ။
အဘိလာပ-ရွတ်ဆိုခြင်းကြိယာသကတ်၊ ပရမတ္ထသဒ္ဒါအစဉ်ဒြပ်၊ ဒေသနာ ပရိယတ္တိ။

နံပါတ် (၅)

ဓမ္မာဘိလာပေါ- ဓမ္မာဘိလာပိတတ္တာ၊ သမ္ဗန်- ပရမတ္ထသဒ္ဒပ္ပဗန္ဓဿ။ ဂါ၊သည်။ (ဋီသစ်)

နံပါတ် (၆)

(င)- ပညတ္တိဖြင့် ဒေသနာအရ သဒ္ဒဝိဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဝါဒ၌ အနက်ကို ထင်ရှားစေသော မဖောက်မပြန် ရွတ်ဆိုအပ်သော ဓမ္မနိရုတ္တိဖြစ်၍ဖြစ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဒါအစဉ်ဟုဆိုအပ်သော ပါဠိတော်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။(သရုပ်ကြား) (တစ်နည်း) ဒေသနာဟူသည် သဒ္ဒဝိဒီ။ပ။ပါဠိတော်သည် ဒေသနာ မည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

(စ)- နိသျအတိုင်း အရုပ်အရကောက်ကို အာဘော်ဖော်ပါ။ ဗျတိရေက ပညတ္တိဝါဒီအလို ပညတ် ကောက်ရမည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

အတ္ထ- အရ+ထ။ ရကို ထပြု။

အလဂဒ္ဒေါ-အလံ+ဂဒေါ။ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ ဒလာ၊ အလံ ပရိယတ္တော ပရိပုဏ္ဏော ဂဒေါ အဿာတိ အလဂဒ္ဒေါ- အနုနာသိလောပ၊ ဒ-ကာရာဂမ ကတွာ။

နံပါတ် (၈)

အဘိလာပေါ-အရ သဒ္ဒကိုမှုချအားဖြင့်ရ၏၊ သဒ္ဒကိုဆိုအပ်သော် ထိုသဒ္ဒအားလျော်သော ဝေါဟာရကိုယူ၍ ထိုဝေါဟာရဖြင့် ပြအပ်သောအနက်ကိုသိစေသောကြောင့် ထိုအားလျော်သော ပညတ်ကိုလည်း ကာရဏူပစာ အားဖြင့် ယူအပ်သည်သာ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

ပရိယတ္တိ ဘေဒံ သမ္ပတ္တိံ ဝိပတ္တိဥ္စာပိ ယံ ယဟိ။

၂ ၂၂ ၁ ၂ ၁

ပါပုဏာတိ ယထာ ဘိက္ခု၊ တမ္ပိ သဗ္ဗံ ဝိဘာဝယေ။ (ပထျာဝတ္တအနုဋ္ဌုဘာ)

၁ ၂ ၂ . ၁ ၂ ၁

ပရိ-ကို တစ်လုံးတည်းပေါင်း ဂရုယူ၊ ဒုတိယ စတုတ္ထ အစလေးလုံးနောင်"ဇ"ဂိုဏ်း၊ တတိယ အစလေးလုံး နောင်"ယ"ဂိုဏ်း၊ ပထမ အစလေးလုံးနောင်"မ"ဂိုဏ်း၊ ဖောက်နေသောကြောင့် ပထမ မကာ်ရ ဝိပုလာဂါထာ။ တစ်ပါဒလျှင် (၈)လုံးစီရှိသောကြောင့် အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

ပါပုဏာတိ-အရ အလင်္ကဒ္ဒါပမာနည်းဖြင့် ဥပါရမ္ဘ စသောအကြောင်းကြောင့် သင်ယူသောရဟန်း လောဘ, ဒေါသ,မာနပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ကောဋ္ဌာသဃိဘာဝ ရဒ္ဓရသ။ (တစ်နည်း) ကာမရတိဋ္ဌာယိဘာဝ/ ကာမသင်္ဂါရ ရသနိဿရဏတ္တအကျိုးငှါ သင်ယူသောရဟန်းအား သတိ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ဥဿာဟဋ္ဌာယီ/ ဝီရ ရသ (တစ်နည်း)ဓမ္မရတိဋ္ဌာယီ/ဓမ္မသိင်္ဂါရ ရသ။ဘဏ္ဍာဂါရိကအကျိုးငှါ သင်ယူသောရဟန်းအား ဝီရိယဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဝိဋ္ဌကတ် သုံးပုံသည် အာရမ္မဏဝိဘာဝ။ ဥပါရမ္ဘ သီလအစုစသည်ကို ပြည့်စုံလိုခြင်း နိဿရဏ အစဉ်အဆက်ကိုစောင့် ရှောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည် ဥဒ္ဒီပနဝိဘာဝ။ ပြည့်စုံခြင်း ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

(ခ) ဝုတ္တံ့ခ္ဓ ခာတ်အရ- ~~ဘဂ္ဂဝတော~~ ကာတ္တားကိုထောက်၍ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိ ယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်-။ဓမ္မ/ဓမ္မ-။(တစ်နည်း) ဥဿာဟဋ္ဌာယီ- ဝီရ-။ ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မ ပဋိသမ္ဘိ ဒါ"စသော ဒေသနာတော် သည် အာရမ္မဏ။ မေတ္တာကရုဏာတော်သည် ဥဒ္ဒီပန။ ဓမ္မသဒ္ဒါ၏ ဟေတုပရိ ယာယ်အဖြစ်ကို သောတုဇနတို့ သိရခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ပါကျစဉ် (၁၈)

(က) ဝိနယေ ပန သုပ္ပဋိပန္နော ဘိက္ခု သီလသမ္ပဒံ နိဿာယ တိသော ဝိဇ္ဇာ ပါပုဏာတိ တာသံယေဝစ တတ္ထ ပဘေဒစနတော။

(ခ) သုတ္တေ သုပ္ပဋိပန္နော သမာဓိသမ္ပဒံ နိဿာယ ဆအဘိညာ ပါပုဏာတိ တာသံယေဝစ တတ္ထ ပဘေဒစနတော။

(ဂ) အဘိဓမ္မေ သုပ္ပဋိပန္နော ပညာသမ္ပဒံ နိဿာယ စတသော ပဋိသမ္ဘိဒါ ပါပုဏာတိ တာသဥ္စ တတ္ထေဝ ပဘေဒဝစနတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၈၂၂။

နံပါတ် (၁)

(က) ပါကျအပြန်အလှန်နှင့်ဟေတုပိဋ္ဌိနည်း မေးနိုင်ပါသည်။ သီလက္ခန်စာစဉ် (ပထမနွေ)ရှု။

နံပါတ် (၂)

(ခ) ပါကျသို့-ဆရာ၊ဆရာသည် (က) ပါကျဖြင့် ဝိနည်း၌ ကောင်းစွာကျင့်သော ရဟန်းသည် သီလ၏ပြည့်စုံခြင်းကို မှီ၍ ဝိဇ္ဇာသုံးပါးသို့ ရောက်၏ဟု အကြောင်းနှင့်တကွ ဖွင့်ပြတော်မူ၏။သုတ္တန်၌ ကောင်းစွာ ကျင့်သောရဟန်းသည်လည်း ထိုသို့ပင်ဝိဇ္ဇာသုံးပါးသို့ရောက်ပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဂ) ပါကျရှု- (က) အဘိဓမ္မေ တိသော ဝိဇ္ဇာ ဆ အဘိညာ စတသော ပဋိသမ္ဘိဒါ အညေစ ဓမ္မပ္ပဘေဒယော ဂဏဝိသေသာ ဝိဘတ္တာ။ (ဋီသစ်၊ ၁။၁၁၇။)

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ အဘိဓမ္မေ သုပ္ပဋိပန္နော။ ပ ။စတသော ပဋိသမ္ဘိဒါ ပါပုဏာတိ။
(ဂ) တာသဉ္စ တတ္ထေဝ ပဘေဒဝစနတော။

နံ့ပါတ် (၄)

သုပ္ပဋိပန္နော–ပဋိပဇ္ဇတီတိ ပဋိပန္နော၊ သုဋ္ဌု ပဋိပန္နော သုပ္ပဋိပန္နော။
ကောင်းသောဂုဏ်၏ ကျင့်သောရဟန်းနှင့် ဂုဏ်ဂုဏေး အဖြစ်ဖြင့်စပ်ခြင်းသမွန်သည်။
ကောင်းစွာကျင့်သော ရဟန်းဒြပ်။ သုန္ဒရပဋိပန္နော သုခပဋိပန္နော။
ဝိဇ္ဇာ– ဝိဇ္ဇတိ ဇာနန္တီတိ ဝိဇ္ဇာ။ ဝိဒန္တိ ဧတာယာတိ ဝါ ဝိဇ္ဇာ။
သိခြင်းကြိယာ။ ဝိဇ္ဇာသုံးပါးဒြပ်။ ပညာ အဘိညာ။
အဘိညာ– အဘိ အဓိကေနဉာဏေန ဇာနန္တီတိ အဘိညာ။အဘိဝိသေသတော ဇာနန္တီတိ အဘိညာ၊
အထူးအားဖြင့် သိခြင်းကြိယာသကတ်။ အဘိညာဉ် (၆)ပါးဒြပ်။ ပညာ ဝိဇ္ဇာ။
ပဋိသမ္ဘိဒါ– ပဋိသမ္ဘိဇ္ဇတီတိ ပဋိသမ္ဘိဒါ။
ခွဲခြားဝေဖန်ခြင်းကြိယာသကတ်။ ပဋိသမ္ဘိဒါ(၄)ပါးဒြပ်။ ဝိဘတ္တာ။

နံ့ပါတ် (၅)

နိဿာယကို နိဿိတတ္တာ၊ (နိဿယတ္တာ/ နိဿယန္တတ္တာ) တွာပစ္စယန္တပုဒ် ဟိတ်ပြင်။
သုပ္ပဋိပန္နဿ ဘိက္ခုနော၊ (ဘိက္ခုဿ) (ကတ္တားသမွန်)
သုပ္ပဋိပန္နောကို သုပ္ပဋိပန္နတ္တာ–ဟု ဟိတ်ပြင်၊သမ္ဗန်– ဘိက္ခုဿ။ (ဝိသေသနဟိတ်/ဝိသေသျသမွန်)

နံ့ပါတ် (၇)

သုပ္ပဋိပန္န–သု+ပဋိ+ပဒ+တ။ ဓာတွန်ဒနှင့်တကွ တပစ္စည်းကို အန္နပြု။ ပဒွေဘော်လာ။
ဝိဇ္ဇာ– ဝိဒိတကရ၊ ဝိဒိတကရကို ဝိဇ္ဇာပြု။ (တစ်နည်း) ဝိဒ+ဏျ။ ဏချေ၊ ဒျကိုဇပြု၊ ဇွေဘော်လာ။
မောဃ–မုဟ။ ဟကိုဃပြု၊ ဥကိုဩပြု။
ဒီဃ– ဒိဃ။ ဣကိုဤပြု။ (တစ်နည်း) ဒုဃ။ ဥကို ဤပြု။

နံ့ပါတ် (၈)

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို ဘဏ္ဍာဂါရိကဟူ၍ဆို၍၊ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဘဏ္ဍာဂါရိကဟူ၍ မဆိုရကြောင်း–

ဘဏ္ဍာစိုးနှင့်တူသောကြောင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို ဘဏ္ဍာဂါရိကဟုဆိုသည်၊ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘဝခရီးခဲမှ မလွန်မြောက်သေးသောကြောင့် ပုထုဇဉ်၏ ပရိယတ်သည် နိဿရဏတ္ထ ပရိယတ်သည်လည်းကောင်း အလဂဒ္ဒူပမာ ပရိယတ်သည်လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ်မဖြစ်နိုင်။ထိုကြောင့် ပုထုဇဉ်ကို ဘဏ္ဍာဂါရိက–ဟူ၍ မဆိုနိုင်။

ပဋိသမ္ဘိဒါ (၄)ပါး–

ဓမ္မ ပဋိသမ္ဘိဒါ၊ အတ္ထ ပဋိသမ္ဘိဒါ၊ နိရုတ္တိ ပဋိသမ္ဘိဒါ၊ ပဋိဘာန ပဋိသမ္ဘိဒါ။

တိဿောဝိဇ္ဇာပါပုဏာတိ ဟုဆိုရကြောင်း–

သီလစင်ကြယ်လတ်သော် သတိပညာအားအစွမ်းဖြင့် ကမ္မဿကတာဉာဏ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သံကိလေသ အညစ်အကြေးမှ စင်ကြယ်၏ ဘာဝနာနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသို့ရောက်၏။ထိုကြောင့် သီလပြည့်စုံခြင်းသည် မိုရာနှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် သတိအား ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်ရကား သီလပြည့်စုံခြင်းသည် ဝိဇ္ဇာ(၃)ပါးလျှ မိုရာရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိထိုက်၍ တိဿော ဝိဇ္ဇာ ပါပုဏာတိ ဟုဆိုပါသည်။ ဋီ၊ ဘ။၁၁၆။

နံ့ပါတ် (၉)

တာသံ စ ဝိနယေ တတ္ထ၊ နိဿာယ သီလသမ္ဘဝံ။
၁ ၂ ၂ ၁၂ ၂

http://www.dhammadownload.com

ဘိသော ဝိဇ္ဇာစ ပဋ္ဌေါတိ၊ ဘိက္ခု သုပ္ပဋ္ဌိပန္နော၀။(ဝတ္တဂါထာ၊အနုဋ္ဌုဘ်ဆန်း။)

၁၂၂ ၁၂၂

နိုဝါဒ် (၁၀)

သုပ္ပဋ္ဌိပန္နော. အရ– သဒ္ဓါ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။

ဓမ္မရတိ/ဓမ္မသိဂါရ (တစ်နည်း) ဥဿာဟ/ဝီရိယနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော်သည် အာရမ္မဏ။ ဘိက္ခု ဘာဝသည့်လည်းကောင်း ယောနိသောမနသိကာရသည့်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။သီလပြည့်စုံ၍ ဝိဇ္ဇာသုံးပါးသို့ ရောက်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၉)

(က) ကဿာ ပနေသ ဒီဃနိကာယောတိ ဝုစ္စတိ။

(ခ) ဒီဃပ္ပမာဏာနံ သုတ္တာနံ သမူဟတော နိဝါသတော စ။

(ဂ) သမူဟနိဝါသာ ဟိ နိကာယောတိ ဝုစ္စန္တိ။

(ဃ) "နာဟံ ဘိက္ခဝေ အညံ ဧကနိကာယမ္ပိ သမနုပဿာမိ ဧဝံ စိတ္တံ၊ ယထယိဒံ ဘိက္ခဝေ တိရစ္ဆာနဂတာ ပါဏာ။

(င) "ပေါဏိကနိကာယော စိက္ခလ္လိကနိကာယော"တိ ဧဝမာဒီနိ စေတ္ထ သာဓကာနိ သာသနတော လောကတော စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄။

နိုဝါဒ် (၁)

(က) သေ ဧသော နိကာယော–ဤနိကာယ်ကို။

(ခ) တေဿ နိကာယဿ–၏/သည်။ဒီဃသုတ္တာနံ–ရှည်သောအတိုင်းအတာရှိကုန်သော။ သုတ္တာနံ–တို့၏။သမူဟတော စ–အပေါင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။နိဝါသတော စ–နေရာ၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ သေ ဧသော နိကာယော ဝုစ္စတိ။

(ဂ) ဟိ–ချဲ့။ (တစ်နည်း) ဟိ သစ္စံ–မှန်၏။သမူဟနိဝါသာ–အပေါင်းနေရာ တည်ရာတို့ကို။

(င) စ–အဖို့တစ်ပါးကား။ "နာဟံ ဘိက္ခဝေ။ ပ ။စိက္ခလ္လိကနိကာယော"တိ ဤသို့ အစရှိကုန် သော။ဥဒါဟရဏာနိ–ဥဒါဟရဏ်တို့သည်။ထေ တေသွံ ဝါစကဘာဝေ–ဤနိကာယသဒ္ဒါ၏ သမူဟနိဝါသအနက် ကို ဟောတတ်သည်၏ အဖြစ်၌။သာသနတော စ–သာသနာအားဖြင့်လည်းကောင်း။လောကတော စ–လောက အားဖြင့်လည်းကောင်း။သမာနိတာနိ–ဆောင်အပ်ကုန်သော။သာဓကာနိ–ပြီးစေတတ်သော ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း။

ဘိက္ခဝေ–တို့။တိရစ္ဆာနဂတာ–ထိရစ္ဆာန်အမျိုး၌ ဖြစ်ကုန်သော။ဣဒံ ဣမေပါဏာ–ဤသတ္တဝါတို့သည်။ စိတ္တာ–ဆန်းကြယ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိယထာ–ကဲ့သို့။ ဧဝံ–တူ။ စိတ္တံ–ဆန်းကြယ်သော။အညံ–တိရစ္ဆာန်အမျိုး မျိုးမှတစ်ပါးသော။ဧကနိကာယမ္ပိ–တစ်ခုသောအပါင်းကိုလည်း။အဟံ–ငါဘုရားသည်။အပ္ပဋိဟတေန–အပိတ် အပင် အတားအဆီး အနှောက်အယှက်မရှိသော။သဗ္ဗညုတဉာဏစက္ခုနာ–ဖြင့်။ဩလောကေန္တောပိ–သော်လည်း။ နသမနုပဿာမိ–မြင်တော် မမူ။

ပေါဏိကနိကာယော–ပေါဏိကမင်းတို့၏နေရာ။ စိက္ခလ္လိကနိကာယေ–စိက္ခလ္လိကမင်းတို့၏နေရာ။ ("သမာနိတာနိ"တိ ပါဌသေသေန စေတဿ သမ္ဗန္ဓော။)

နိုဝါဒ် (၂)

(က)သို့ အပရာနုသန္ဓေ– ယခုအခါ၌၊ ဒီဃနိကာယ်၏ အနက်အားလျှော်သော အမည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုပင် ထင်ရှားစွာပြလိုရကား "ကဿာ ပန"စသည်မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၁။၁၂၁။

(ဂ)သို့– ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ရှည်သောပမာဏရှိကုန်သော သုတ်တို့၏ သမူဟနိဝါသ၏အဖြစ်ကြောင့် ဒီဃနိကာယ်မည်သောဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ဒီဃသမူဟ ဒီဃနိဝါသမည်တန်ရာ၏။ ဒီဃနိကာယ

http://www.dhammadownload.com

မမည်တန်သည် မဟုတ်ပါလော-အဘယ်ကြောင့် သမူဟနိဝါသ၏ အဖြစ်ကြောင့် ဒီဃနိကာယ်မည်ရာအံ့နည်း။ ဟိတ်နှင့်ဖိုလ် ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။ (ဂဏ္ဌိရှုသည်)

မှတ်ချက်။ ။(ဃ+င) စ-အဖို့တပါးကိုဆိုအံ့ ဟူသော နိသျှရှု၍ သဘာဝယုတ္တိဒင်္ဂမှ အာဂမသာဓက ဒင်္ဂတစ်မျိုးကို ပြသည်။ ပက္ခ+ပက္ခန္တရတက်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဗုဒ္ဓေါ သဗ္ဗညုတဉာဏေန ဩလောကေတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ"နာဟံ ဘိက္ခဝေ အညံ ဧကနိကာယမ္ပိ သမနုပဿာမိ ဧဝံ စိတ္တံ"န္တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) တေပိ တိရစ္ဆာနဂတာ ပါဏာ စိတ္တေနေဝ စိတ္တတာ၊ တသ္မာ-

(ဃ) "နာဟံ ဘိက္ခဝေ။ ပ ။ဝုတ္တံ။

အံ၊၃၊၁၁၅၉။ သမနုပဿာမိ အဖွင့်။ သံ၊၂။၁၂၃။နှင့် ပဒက္ကမနိသျှတို့ကို ရှု၍ထုတ်သည်။

(ဂ) ဝါကျ ဂဏ္ဌိကျမ်းတက်ရှု-

(က) နနု ဒီဃသမူဟော ဒီဃနိဝါသောတိ ဝတ္တဗ္ဗော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဒီဃနိကာယောတိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) သမူဟနိဝါသော နိကာယောတိ ဝုစ္စန္တိ၊ တသ္မာ-

(ဃ) ဒီဃနိကာယောတိ ဝုစ္စတိ။

နံပါတ် (၄)

နိကာယ- နိဗ္ဗိသေသေန စိနောတိ အဝယဝေတိ နိကာယော။

ပမာဏ- ပမီယတေတိ ပမာဏံ။

သမူဟ- သမံ သဟာဝယဝေန ဦဟတိ တိဋ္ဌတီတိ သမူဟော။

နိဝါသ- နိဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ နိဝါသော။

တိရစ္ဆာန- တိရိယံ အဉ္စတီတိ တိရစ္ဆာနော (သော ဧဝ တိရစ္ဆာနဂတော။)

ပါဏ- ပဏန္တိ ဇီဝန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ပါဏော။ ပါဏော အဿ အတ္ထီတိ ပါဏော။

နိကာယ- စီခြင်းကြိယာသကတ်၊ အပေါင်းဖြစ်သော သုတ္တန်ဒြဗ်၊ သမူဟ-ဂဏာသံဃ ပရိယာယ်

ပမာဏ- နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကြိယာသကတ်- နှိုင်းယှဉ်အပ်သော အရာဝတ္ထုဒြဗ်-ပရိမာဏ မတ္တာ မာန

တိရစ္ဆာန- ဖီလာကန့်လန့်သွားခြင်း ကြိယာသကတ်၊ တိရစ္ဆာန်ဒြဗ်-တိရစ္ဆာနဂတ

ပါဏ- ဇီဝိတ၏ သတ္တဝါဒြဗ်နှင့် နိဿယ နိဿိတအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်။သတ္တဝါဒြဗ်၊

နံပါတ် (၅)

သမူဟတော နိဝါသတောတို့၏ လာသမ္ဗန်- တေသ နိကာယဿ (မစိုးရိမ်+ပဒက္ကမ)

သုတ္တာနံ- (အလွတ်သမ္ဗန်) သမူဟနိဝါသ အန္တတ်၌ သမ္ဗန်+သမ္ဗန္ဓိစပ်။

နိယံ-သမ္ဗန်ငဲ့ထ၊ ပဒနောက်တွင်၊ ဘာဝဝင်သော်၊ ထိုပြင်အလွတ်၊ မချွတ်သမ္ဗန်၊ **တစ်ခုရှိမြဲ** အလွတ်သမ္ဗန်၊ စပ်ရန်မှုချ၊ ရှာဖွေကြမူ၊ ဘာဝယောဂ၊ သမ္ဗန္ဓ၏၊ အန္တတ္ထတွင် စပ်ရမြဲ။

(ဂ) နိကာယတ္တာ။ သမူဟနိဝါသာနံ။ ၏+သည်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ဒီဃပ္ပမာဏံ သုတ္တာနံဖြင့် ဒီဃနိကာယောဝယ် ဒီဃအရ ရှည်သောဂုဏ်ကိုမယူအပ်၊ ရှည်သောပမာဏရှိသော သုတ္တန်ဒြဗ်ကို ဂုဏူပစာအားဖြင့် ယူအပ်သည်ကိုသိစေ- (တစ်နည်း) ဒီဃံ ပရိမာဏံ အဿ အတ္ထီတိ ဒီဃံဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဏ-ပစ္စည်း ပရိမာဏ အဿတ္ထိ-အနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ-သုတ္တာနံ-ဖြင့် ဒီဃနိကာယော၌ ဒီဃအရ သုတ္တန်တရားကို ယူရမည်ကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ဒီဃာနံ နိကာယော ဒီဃနိကာယောဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု
အုပ်သည်ကိုသိစေ- သမူဟတော နိဝါသတော-ဖြင့် နိကာယသဒ္ဒါ သမူဟအနက် နိဝါသအနက်၌ ဖြစ်သည်
ကိုသိစေ-

နံ့ဝါတ် (၇)

နိကာယ- နိ+စိ+ယ။ စိကိုယပြု။ (စိသ ကာဒေသော နိပါတနာ။)

တိရစ္ဆာန- တိရိယ+အဥ္စ။ အဥ္စကို ဆ ယုကို အန၊ အကို အာပြု။

နံ့ဝါတ် (၈)

နာယံ ဘိက္ခဝေ- စသော ပဌမဥဒါဟရဏ်သည် သာသနာ၌ ပြီးစေသော သာဓကစကား။
ပေါဏိကနိကာယော စသော ဒုတိယဥဒါရဏ်သည် လောက၌ ပြီးစေသော သာဓကစကား။
နိကာယသဒ္ဒါသည် ရှင်္ဂ၏အစွမ်းဖြင့် သမူဟနိဝါသ အနက်၌ ဖြစ်သည်ကို''ဒီဃပ္ပမာဏာနံ''ပါဌ်ဖြင့် ပြသည်။

နံ့ဝါတ် (၉)

သေ ဒီဃနိကာယောတိ၊ သုတ္တာနံ စ သမူဟတော၊

၁ ၂ ၂ ၁ ၂ ၁

ဝုတ္တော ဒီဃပ္ပမာဏာနံ၊ ကသ္မာ ပန နိဝါသတော။

၁ ၂ ၂ ၁၂၁ (ပထျာဝတ္တဂါထာ။)

နံ့ဝါတ် (၁၀)

သမနုပဿာမိအရ – သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကောက်။ ဓမ္မရတိဌာယီဘာဝ/ဓမ္မသိဂါရ။

ဆန်းကြယ်သော တိရစ္ဆာအမျိုးမျိုး၊တစ်ခုသော သတ္တာအပေါင်းသည် အာရမ္မဏ၊ သကလဗုဒ္ဓဂုဏ်၊
ဒသဗလဉာဏ်တို့သည် ဥဒ္ဒိပန၊ နိကာယသဒ္ဒါ၏ သမူဟဝါစကအဖြစ်သည် သာသနာတော်၏ သာဓကဖြစ်၏ဟု
သောဘဟုဇနတို့ နာယူမှတ်သားခြင်း၊မိမိစိတ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းစသော အကျိုးတရားတို့သည် အနုဘာဝ။

နိ ဒါ န က ထာ ပြီး ၏။

http://www.dhammadownload.com

သီ လ က္ခန် ဓာ ဝဂ်

ဗြ ဟ္မ ဇာ လ သုတ်

ပါဠိကျမ်းစဉ် (၁)

(က) မေ သဒ္ဒေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ။

(ခ) တထာ ဟိဿ "ဂါထာဘိဂီတံ မေ အဘောဇနေယျ"န္တိအာဒီသု မယာတိ အတ္ထော။

(ဂ) "သာဓု မေ ဘန္တေ ဘဂဝါ သံခိတ္တေန ဓမ္မံ ဒေသေတု"တိ အာဒီသု မယှန္တိ အတ္ထော။

(ဃ) "ဓမ္မဒါယာဒါ မေ ဘိက္ခဝေ ဘဂဝတာ"တိ အာဒီသု မမာတိ အတ္ထော။

(င) ဣဓ ပန"မယာ သုတ"န္တိစ "မမ သုတန္တိစ အတ္ထဒွယေ ယုဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈။၂၉။

နိဿယ (၁)

(က) မေသဒ္ဒေါ–မေသဒ္ဒါသည်။ ဝါ–ကို။ ဒိဿတိ–ထင်၏။ ဝါ–ရှုအပ်၏။

(ခ) မေသဒ္ဒေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတီတိ–ဟူ၍။ ယံ သကာဝစနံ မယာ ဝုတ္တံ၊ တထာ တံ သကာဝစနံ ဣမိနာ ပရဝစနေန ဟိသစ္စံ၊ (တစ်နည်း) ဟိယုတ္တံ–နည်း။ ဟိယသ္မာ–ကြောင့်၊အဿ–ထိုမေသဒ္ဒါ၏။ မေ–ငါဘုရားသည်။ဂါထာဘိဂီတံ– ဂါထာတို့ဖြင့် ရေးရှုသီဆိုအပ်သော။(ဘောဇနံ–ဘောဇဉ်ကို။) အဘောဇနေယျံ–မစားအပ် မစားသင့် မစားထိုက်။

(ဃ) ဓမ္မဒါယာဒါ–လောကုတ္တရာ တရားတည်းဟူသော ပေးအပ်သော အမွေကိုသာယူတတ်ကုန်သည်။ဘဝထ တသ္မာ။ တထာ တံ သကာဝစနံ ဣမိနာ ပရဝစနေန ဟိသစ္စံ၊ (တစ်နည်း) ဟိ–ယုတ္တံ။

(င) ပန–အတ္ထုဒ္ဒါရမှတပါး အတ္ထုဒ္ဒေသကို ဆိုဦးအံ့။ဣဓ ဣမသ္မိံ အဖ္ဖတ္တိနိဒါနေ–အဖ္ဖတ္တိက နိဒါန်း၌။ နိဝိဋ္ဌော–တည်သော။ မေသဒ္ဒေါ–သည်။

<u>*နိယံ–သစေ ဣဓ၊ နောက် ပန၊ ဝိသေသဟု စွဲ၊ အတ္ထုဒ္ဒေသ၊ ထားလိုက၊ ဣဓ ပန ထားမြဲ။*</u>

နိဿယ (၂)

(ခ) စသည်သို့–ဆရာ (က)ပါဌ်ဖြင့် မေ–သဒ္ဒါသည် သုံးပါးသော အနက်တို့၌ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ နိယကဖ္ဖတ္တ သန္တတိ၏ အစွမ်းဖြင့် တစ်ခုသော အနက်၌သာ ဖြစ်ကောင်းရာသည်မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်လျှက် သုံးပါးသောအနက်တို့၌ ဖြစ်၏ဟုဖွင့်ဆိုသော ဆရာ့စကား အဘယ်သို့သော သာဓကတို့ဖြင့်သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။

http://www.dhammadownload.com

စုံကြောင့် (ခ)စသည် မိန့်။

(ဝေ-သုံးနက် ဖွင့်ဆိုသော "နနု ကေသ္မိံယေဝ အတ္ထေ သိယာ-ဟူသော။ ဋီ၊သစ်၊၁။၁၄၄။ ရှုသည်။)ဂဏ္ဌိ-၌ ဝိတ္ထာရကြံ၍ တက်သည်။ အနက်သုံးပါး သရုပ်ကို ပြရုပ်နှင့်တကွ ပြလိုရကား "တထာ ဟိဿ" စသည်မိန့်။

(င) သို့-ဆရာ၊ (ခ)စသော ဝါကျတို့ဖြင့် ကျမ်းတစ်ပါးတို့၌ ပြဆိုသော မေသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့ကို ပြဆိုတော်မူအပ်၏။ ဤ၌ကား အဘယ်အနက်၌ သင့်ပါသနည်း။ သုံးပါးသောအနက်တို့၌ပင် သင့်ပါသလော။ စုံကြောင့် (င)မိန့်။ (အဓိကစောဒနာနည်း)

နံပါတ် (၃)

(က) ဝါကျ၌- (က) နနု နိယကဇ္ဈတ္တသန္တတိဝသေန ကေသ္မိံယေဝတ္ထေ မေ-သဒ္ဒေါ ဒိဿတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ"တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ"တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) ကရဏသမ္ပဒါနသာမိနိဒ္ဒေသဝသေန ဝိဘာဂနဝိဘတ္တိဘေဒံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။
(ဃ) တသ္မာ-"တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ"တိ ဝုတ္တံ။ ဋီ၊သစ်၊၁။၁၄၉။
(င) ဝါကျ၌- (က) နနု မေ သဒ္ဒေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဓ "မယာ သုတ"န္တိ စ"မမ သုတ"န္တိ စ အတ္ထဒ္ဒယေ ယုဇ္ဇတိ။
(ဂ) အဘိဂီတပဒဿ ကတ္တုပေက္ခတ္တာ,သုတသဒ္ဒဿ ကမ္မဘာဝသာဓနဝသေန ဒွါဓိပါယိကပဒတ္တာ။ (ဋီကာသစ်)

တစ်နည်း-တဒညဿ အသမ္ဘဝတော။အထဝါ တဒညဿ အဝိသယတ္တာ။

ရှင်းချက်။ ။အတ္ထုဒ္ဓေသဝါကျ၌"ပရိဟာရဘာဂ"ကို ဤအတိုင်းထုတ်ရမည်။ အလိုမရှိ အပ်သော အနက်တွေများက"တဒညေဿမသမ္ဘဝတော။အထဝါ တဒညေဿမဝိသယတ္တာ"ဟု ဖဟုဝုစ်။

နံပါတ် (၄)

ဂါထာ- ဂါယတီတိ ဂါထာ။ (ဂါ+ထ)
သံခိတ္တ- သံခိပီယတေ ကေဒေသတော ကထီယတေတိ သံခိတ္တံ။
ဒါယဒ- ဒါတဗ္ဗန္တိ ဒါယံ၊ ဒါယံ အာဒဒါတီတိ ဒါယာဒေါ။
ဂါထာ- အသံပြုခြင်း ရွတ်ဆိုခြင်းကြိယာသကတ်၊ ဂါထာဗန္ဓဒြပ်၊ ပဇ္ဇ သိလောက။
ဒါယ- ပေးခြင်းကြိယာသကတ်၊အမွေဒြပ်၊ ဒါယဇ္ဇ။
ဓမ္မဒါယာဒ-ဓမ္မသင်္ခါတံ ဒါယံ ဓမ္မဒါယံ၊ တံ အာဒဒါတီတိ ဓမ္မဒါယာဒေါ)
ဒါယာဒ- အမွေ၏ သားဒြပ်နှင့် ကမ္မ/ကမ္မီအဖြစ်ဖြင့်စပ်ခြင်းသမ္ဗန်၊ မွေခံသားသမီးဒြပ်၊ ပုတ္တ သြရသ။ (တစ်နည်း).ရဟန်းတော်ဒြပ်၊ ဘိက္ခုသမဏ။

နံပါတ် (၅)

ဓမ္မဒါယာဒါကို ဟိတ်ပြင်- ဓမ္မဒါယာဒတ္တာ။ သမ္ဗန်- တုမှာကံ။ တို့၏။ တို့သည်။
ဓမ္မဒါယာဒေါပုဒ်၏ ပကတိကတ္တာ:ပုဒ်သည် "တုမှေ"ဟုရှိ၍ တုမှာကံဟု သမ္ဗန်ခံပါသည်။
(မ၊၁။၁၅။) မေသည်- အလွတ်သမ္ဗန် ဖြစ်သည်။
(င) ဝါကျ သုတံကို "သုတတ္တာ"ဟု ဟိတ်ပြင်။ သမ္ဗန်- ဣမဿ သုတ္တဿ။ ၏+ကို။

နံပါတ် (၆)

(က) ဝါကျဖြင့် သဒ္ဒါအထူးကို မငဲ့သော် မေသဒ္ဒါသည် (တစ်နည်း) အမှ သဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်သော နာဝိဘတ်၊ သဝိဘတ်တို့သည် ကရိုဏ်း၊ သမ္ပဒါန်၊ သာမိ၊ အနက်သုံးနက်တို့ကို ဟောသည်ကို သိစေသည်။
(ခ) ဝါကျဖြင့် မေသဒ္ဒါသည် သုတသဒ္ဒါ၏ ကမ္မဘာဝ သာဓနအစွမ်းဖြင့် အဓိပ္ပါယ်နှစ်မျိုးရှိသော

http://www.dhammadownload.com

ပဒ်အဖြစ်ကြောင့် ပြယုဂ်အားလျော်စွာ ကရိယာ။ အဝုတ္တအနက်၊ သာမိအနက် ၂-နက်၌ ဖြစ်သည်ကိုသိစေသည်။ (ဝိဘတျတ္ထ) တစ်နည်း (ဘာဝတ္ထ)။ ဋီ၊သစ်၊၁၊၁၄၉။

နံ့ဝါထိ (၇)

အဘောဓနေယျ-န+ဘုဓ+အနီယ။န-ကို အ၊ နီ၏ ဤကို ဧ၊ ဘုဓ၏ ဥကို ဩပြု၊ ယ-ဒွေဘော်လာ။ ဝေဗျာခေါ်-ဝေ ဝိယ ခေါ်။ ဝကို ဗပြု၊ ယ၏ အကို အာ-ဒီယပြု၊က္ကကို ချေ။

နံ့ဝါထိ (၈)

အရှင်အာနန္ဒာ၏ တေဒဂ် (၅)တန်-

၁။ ဗဟုသုတရှိသူတို့တွင် အမြတ်ဆုံး။

၂။ ပညာလွန်ကဲသူတို့တွင် အမြတ်ဆုံး။

၃။ သတိလွန်ကဲသူတို့တွင် အမြတ်ဆုံး။

၄။ လုံ့လဝီရိယရှိသူတို့တွင် အမြတ်ဆုံး။

၅။ လုပ်ကျွေးတတ်သူတို့တွင် အမြတ်ဆုံး။ ဋ္ဌ၊၂၈။

နံ့ဝါထိ (၉)

ဝိနာသယတိ အသဿဒ္ဓံ၊ သဒ္ဓံ ဝဍ္ဎယတိ သာသနေ။

၁ ၂ ၂(ယ) ၁ ၂ ၁(ဓ)

ဝေဝံ မေသုတ မိစ္စေဝံ၊ ဝဒံ ဂေါတမသာဝကော။

၁ ၂ ၂(ယ) ၁ ၂ ၁(ဓ)

ပထျာဝတ္တဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံ့ဝါထိ (၁၀)

အထက်ပါ ဂါထာ၌ "ဝဒံ"ကိုရှု-

ရွတ်ဆိုသော ဗုဒ္ဓသာဝက အရှင်အာနန္ဒာ၏သန္တာန် သတိ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်။ (ထိုအချိန် ရဟန္တာဖြစ်နေပြီ) ဉဿာဟဌာယီဘာဝ ဝိရရသ။ (တစ်နည်း) ဓမ္မရတိ/ဓမ္မသိဂ်ါရ ဝေဝံ မေသုတံဟူသော ဝစီဘေဒသဒ္ဒသည် အာရမ္မဏ။ သမ္မုတ္တိစက် လေးပါးသည် (တစ်နည်း) သုတ္တန်ပိဋကတ်၌ သာတ္ထ သဗျဉ္ဇနဖြစ်ခြင်း။ အရှင်မဟာကဿပ၏မေးသည့် ဥဒ္ဒီပန။ မယုံကြည်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ် ဟူသော အကိုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ဖျက်စီးစေခြင်း၊ ယုံကြည်ခြင်းသဒ္ဓါတို့ တိုးပွားစေခြင်းအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။ သဒ္ဓံ ဝဍ္ဎယတိကိုရှုက- သုတ္တန်ကိုကြားနာသူ၏သန္တာန် သဒ္ဓါတရားတိုးပွားခြင်းဟူသော ပီတိ သောမနဿ စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မရတိ/ဓမ္မသိဂ်ါရ (တစ်နည်း) ဟာဿဌာယီ-ဟာသရသ။ သုတ္တန်ဒေသနာတော်သည် အာရမ္မဏ။ဂေါတမသာဝက ရွတ်ဆိုခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ သဒ္ဓါတိုးပွားသဖြင့် ဒါန သီလ ဘာဝနာ တိုးတက်အား ထုတ်ခြင်း အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂)

(က) ဣဓ ပနဿ သောတဒွါရာနုသာရေန ဥပဓာရိတန္တိ ဝါ ဥပဓာရဏန္တိ ဝါတိ အတ္ထော။

(ခ) မေသဒ္ဒဿ ဟိ မယာတိ အတ္ထေ သတိ "ဝေဝံ မယာ သုတံ သောတဒွါရာနုသာရေန ဥပဓာရိတ"န္တိ ယုဇ္ဇတိ။

(ဂ) မမာတိ အတ္ထေ သတိ "ဝေဝံ မမ သုတံ သောတဒွါရာနုသာရေန ဥပဓာရဏ"န္တိ ယုဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၉။

နံ့ဝါထိ (၁)

ဝေဝံ မေ သုတံ-၌ ဝေဝံပုဒ်၏ အနက်သုံးမျိုးကို ပထမနေ့စာစဉ်၌ ရေးသားပြီး ဖြစ်၏။

http://www.dhammadownload.com

ဣစ္ဆ–ဤအဋ္ဌကထာ၌။အဿ–ထို မေသဒ္ဒါ၏။သောတာဒ္ဒါရာနုသာရေန–သောတဒ္ဒါရသို့ အစဉ်လိုက်သော ဖြင့်။ဥပဓာရိတံ–ဆောင်ထားအပ်ပြီ။ဣတိဝါ–ဤသို့ လည်းကောင်း။ဥပဓာရဏံ–ဆောင်ထားခြင်းသည်။ဣတိဝါ–လည်းကောင်း

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ (က)ဖြင့် သုတသဒ္ဒါ၏ ကမ္မသာဓန ဘာဝသာဓနတို့ ဖြစ်သင့်ပုံကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ **အနက်နှစ်**ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသာအနက်ကိုသာ ဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။(ဝါ) သုတသဒ္ဒါ၏ အနက်နှစ်ပါး **သည်** **မေသဒ္ဒါ**၏ အနက်နှစ်ပါးနှင့်ပင် သင့်ပါသလော။(ဂုဏ်)ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အသို့လျှင် သုတသဒ္ဒါတစ်ပုဒ်တည်း၌ **အနက်နှစ်**ပါးသင့်နိုင်အံ့နည်း။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ (ဂ)တိုင် မျှော်။

(ဂ)သို့–ဆရာ (ခ)ဖြင့် မေသဒ္ဒါသည် မယာအနက်ဖြစ်သော် သုတသဒ္ဒါသည် ကမ္မသာဓအနက်သင့် နိုင်ပုံကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ သုတသဒ္ဒါ၏ ဘာဝအနက်ဖြစ်နိုင်ပုံယုတ္တိကို မပြခဲ့ပြီလော။ (တစ်နည်း) သုတသဒ္ဒါ သည် ဘာဝအနက်၌ ဖြစ်သော်လည်း မေသဒ္ဒါသည် မယာအနက်၌ပင် ဖြစ်၏ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အယံ သုတသဒ္ဒေါ သဥပသဂ္ဂေါ စ အနုပသဂ္ဂေါ စ ဂမနဝိဿုတကိလိန္နဥပစိတာနု ယောဂသောတဝိညေယျသောတဒွါရာနုသာရေနဝိညာတာဒိအနေကတ္ထပ္ပဘေဒေါ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣစ္ဆ အဿ သောတဒ္ဒါရာနုသာရေန ဥပဓာရိတန္တိ ဝါ ဥပဓာရဏန္တိ ဝါတိ အတ္ထော ဟောတိ။

(ဂ) မေသဒ္ဒဿ မယာတိ အတ္ထေ သတိ ''ဧဝံ မယာ သုတံ သောတဒ္ဒါရာနုသာရေန ဥပဓာရိတံ''န္တိ ယုဇ္ဇတိ။ မမာတိ အတ္ထေ သတိ ''ဧဝံ မမ သုတံ သောတဒ္ဒါရာနုသာရေန ဥပဓာရဏံ''န္တိ ယုဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

သောတ– သုဏာတီတိ သောတံ။
ကြားခြင်းကြိယာသကတ်။ သောတပသာဒသည်။ ကတ္တု သဒ္ဒဂ္ဂဟဏ။
ဒွါရ– ဒွေ ကဝါဋာနိ အရန္တိ အတြာတိဒွါရံ။ ဒုဗ္ဗေ ဝါရယန္တိ အသ္မာတိ ဒွါရံ။
တားမြစ်ခြင်း ကြိယာသကတ်။ တံခါးဒြပ်။ ပရိဟာရ။
ဒွါရံ ဝိယာတိ ဒွါရံ။ သောတမေဝ ဒွါရံ သောတဒွါရံ။

နံပါတ် (၅)

(ခ) သတိကို သံန္တတ္တာဟု ပြင်၊ မယာတိ အတ္ထဿ။ (လက္ခဏာကို ဟိတ်ပြင်)

နံပါတ် (၆)

(က) ဥပဓာရိတံဖြင့် သုတံ၌ သုဓာတ်၊တပစ္စည်း၊ယင်တပစ္စည်း၏ ကံအနက်၌သက်၍ သုယျတေ ဥပဓာရီယတေတိ သုတံ ဟု ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊သုဓာတ်၏ ဓာရဏအနက်၌ ဖြစ်သည် ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ဥပဓာရဏံဖြင့် သုတံ၌ သုဓာတ်၊တပစ္စည်း၊ယင်းတပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓန၌သက်၍ သဝနံ ဥပဓာရဏံ သုတံ ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊သုဓာတ်၏ ဥပဓာရဏအနက်၌ဖြစ်သည် ကိုလည်းကောင်း သိစေ။သောတဒ္ဒါရာနုသာရေနဖြင့် ထိုသို့ ဆောင်ရွက် မှတ်သားခြင်းဟူသည် သောတဒွါရသို့ အစဉ်လိုက်သော မနောဝိညာဉ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်မှတ်သားခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို **သိစေ**။

နံပါတ် (၇)

ဒွါရ– ဒု+ဝါရ။ ဒု၏ ဥကို ချေ။

http://www.dhammadownload.com

ဈာန– ဈေ+ယု။ ယုကို အန၊ ဈေ၏ ဧကို အာပြု၊ အန၏ အကို ချေ။
ပုည– ပုန+ယ။ ဏ္ဍကို ဥ ပြု၊ ဒွေဘော်လာ။

နံပါတ် (၈)

"ဝေ မေ သုတံ ဟူသော စကားသုံးလုံးဖြင့် ပြဆိုအပ်သော အကျိုးတရားများ"

မြတ်စွာဘုရား ဟောအပ်သောတရားကို မိမိပိုင်ဟု မထားခြင်းကြောင့် အသပ္ပုရိသနယ်မြေကို ကျော်လွန်ခြင်းအကျိုး၊ သာဝကအဖြစ်ကို ဝန်ခံခြင်းကြောင့် သပ္ပုရိသနယ်မြေသို့ သက်ရောက်ခြင်းအကျိုး၊ မသူတော်တရားမှ စိတ်ကို ထစေခြင်း၊သူတော်ကောင်းတရား၌ စိတ်ကိုတည်စေခြင်း၊မိမိကိုယ်ကို ဘုရားအတု ပြုခြင်းဟူသော အမှုအရာမှ လွတ်စေခြင်း၊ ဆရာကို ညွှန်ပြခြင်း မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်ကို သက်ရောက်စေခြင်း၊ တရားကည်းဟူသော နည်းဥပဒေကို တည်စေခြင်း အကျိုးတရားများ ဖြစ်ပါသည်။

နံပါတ် (၉)

ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ၊ ဝိနယနတော စေဝ ကာယ ဝါစာ နံ။
၁၁၁၁၊ ၂ ၁ ၁၊၂ ၂၊ ၁၁၁၁၊ ၂ ၂၊ ၁ ၂ ၁၊ ၂ ၂၊(ပါဒန္တဂရု)
(ဆဌ ဇကိုဏ်း)
ဝိနယတ္ထ ဝိဒူဟိ အယံ၊ ဝိနယော"ဝိနယော" တိ အက္ခာ တော။
၁၁၂၊ ၁ ၁၂၊ ၁ ၁၂၊ ၃၁ ၂၊ ၁၁ ၂၊ ၁ ၂ ၂၊ ၂
(ဆဌလဟု) (ပါဒန္တဂရု)
အရိယာပထျာဂါထာ၊ မတ္တဝုတ္တိဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

ဥပစာရိတံ၌ ဓာတ်အရ– ကုသလဝိပါက် သောတဝိညာဉ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ကောက်။

ဓမ္မရတိ/ဓမ္မသိင်္ဂါရ။ ဖြဟ္မဇာလသုတ် ဒေသနာတော်သည် အာရမ္မဏ။ ပျံ့လွင့်သော စိတ်မရှိသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါနှင့်ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါတို့အားဖြဟ္မဇာလသုတ်ဒေသနာတော်ကို နာလိုသောဆန္ဒဖြစ်စေခြင်းသည်လည်းကောင်း အနုဘာဝ။

(တစ်နည်း) ဥပစာရိတံ၌ ဓာတ်အရ– အရှင်အာနန္ဒာ၏သန္တာန် သတိ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ကောက်။ (ကြွင်းတူ၏)

ဝါကျစဉ် (၃)

(က) သုတန္တိ ဝစနေန အဝိက္ခေပံ ဒီပေတိ၊
(ခ) ဝိက္ခိတ္တစိတ္တဿ သဝနာဘာဝတော။
(ဂ) တထာ ဟိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော ပုဂ္ဂလော သဗ္ဗသမ္ပတ္တိယာ ဝုစ္စမာနောပိ "န မယာ သုတံ၊ ပုန ဘဏထ"တိ ဘဏတိ။
(ဃ) ယောနိသော မနသိကာရေန စေတ္ထ အတ္တသမ္မာပဏိဓိံ ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတံ သာဓေတိ။
(င) သမ္မာအပ္ပဏိဟိတတ္တဿ၊ ပုဗ္ဗေ အကတပုညဿဝါ တဒဘာဝတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၀။

နံပါတ် (၁)

(က) အဝိက္ခေပံ–မပျံ့လွင့်ခြင်းကို။(ဝေါဟာရတ္ထ) ဝါ–အထူးထူးအပြားပြား ပစ်ချတတ်သော ဥဒ္ဓစ္စ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမာဓိကို။ (သဒ္ဒတ္ထ–အဓိပ္ပါယတ္ထ) (အာယသ္မာ အာနန္ဒတ္ထေရော–ကတ္တား)

(ခ) ဟိကသ္မာ ဝိညာယတိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တဿ–ဥဒ္ဓစ္စသည် အထူးထူးအပြားပြားသော ပစ်ချအပ် သောစိတ်ရှိသော။ဝါ–ပျံ့လွင့်သောစိတ်ရှိသော။ပုဂ္ဂလဿ–အား–သဝနာဘာဝတော–ကြားနာခြင်း၏ မရှိခြင်း

http://www.dhammadownload.com

ကြောင့်။(ဝါကျ အပြန်အလှန်+ဟေတုပိဒ္ဓိ အနက်ပေးနည်းများ လေ့ကျင်ရန်။)

(ဂ) တထာဟိ-ထိုစကားမှန်၏။ (ဋီသစ်) ပခုက္ကူနိုသျှဉ်- ယထာ ယေနပကာရေန-ဖြင့်။ဝိက္ခိတ္တစိတ္တဿ ပုဂ္ဂလဿ သဝနာဘာဝေါ ဟောတိ- ဟု အနိယမဝါကျထည့်ပြီး၊ တထာဟိ တေနေဝ ပကာရေန-ထိုသို့သော အပြားအားဖြင့်သာလျှင်-ဟု ပေးသည်။သဗ္ဗသမ္ပတ္တိယာ-အလုံးစုံသော အနက် သဒ္ဒါ ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်ပယောဇဉ်‌စသည် ရှိသည်တို့ ပြည့်စုံခြင်းဖြင့် (သဗ္ဗ-အရ ဖော်ပြလျက်ပေး) ဝုစ္စမာနော ပိ-ဆိုပင်ဆိုအပ်ပါသော်လည်း။

(ဃ) စ-ဆက်ဦးအံ့။ (ဒီပနတ္ထကိုပြပြီး၍ ပကာသနတ္ထကို ဆက်၍ပြဦးအံ့။)တ္တေ-ဤယောနိသော မနသိကာရ အဝိက္ခေပတရား နှစ်ပါးအပေါင်းတွင်။ ယောနိသောမနသိကာရေန-ဖြင့်။ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တနော)အတ္တသမ္မာပဏိဓိ-မိမိသည် မိမိစိတ်ကို ကောင်းစွာထားခြင်းကိုလည်းကောင်း။ပုဗ္ဗေ-ရှေးဘဝ၌။ ကတပုညကတံ-ပြုအပ်သောကောင်းမှုရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ သာဝေတိ-ပြီးစေ၏။

(င) ကဿ ဝိညာယတိ တဒညာဘာဝတော-ထိုယောနိသောမနသိကာရ၏ မရှိခြင်းကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့- ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သုတံဟူသော စကားဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာသည် ဝိက္ခေပ၏ဆန့်ကျင်ဘက်သမာဓိကို ပြ၏-ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။အဘယ်ကြောင့် သုတံ-ဟူသောစကားဖြင့် ဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်သမာဓိကို ပြဆိုအပ်ပါသနည်း။သုတံဖြင့် ကြားနာခဲ့ရခြင်းမျှကိုသာ ဝါ-သောတဒွါရသို့ ရောက်ခြင်း ရခြင်းကိုသာ ပြဆိုသည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား- ပျံ့လွင့်သော စိတ်ရှိသူအား ကြားနာခြင်း မရှိသောကြောင့် ဖလူပစာရတ္ထအားဖြင့် သမာဓိကို ပြအပ်၏ဟူလို။

(ဂ)သို့- ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ပျံ့လွင့်သောစိတ်ရှိသူအား ကြားနာခြင်း မရှိနိုင်သောကြောင့် သုတံဖြင့် အဝိက္ခေပကိုပြ၏ဟု ဗျတိရေက အကြောင်းကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပျံ့လွင့်သောစိတ်ရှိလျက်လည်း နာယူနိုင်မှုဖြစ်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်လျှက် ပျံ့လွင့်သောစိတ်ရှိသူအား ကြားနာခြင်းမရှိ၍ သုတံဖြင့် အဝိက္ခေပကိုပြ၏ဟု ဆိုသောစကား အသို့ သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၁။၁၅၈။

(ဃ+င)သို့ အပရာနုသန္ဓေ-ယခုအခါ၌ ယောနိသောမနသိကာရ အဝိက္ခေပ-နှစ်မျိုးတို့တွင် ယောနိသောမနသိကာရဖြင့် အဘယ်ကို ထင်ရှားပြအပ်ပါသနည်းဟူ၍ အမေးရှိနိုင်ရကား ထိုအမေးကို ဖြေဆိုတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ဃ+င)မိန့်။

(င)သို့- ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ယောနိသောမနသိကာရဖြင့် အတ္တသမ္မာသဏိဓိနှင့် ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာကို ပြီးစေ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယောနိသောမနသိကာရဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုမှန်ကန်ခြင်းကိုသာ ပြီးစေ၏ဟု ဖွင့်ပြသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ်ကြောင့် အတ္တသမ္မာပဏိဓိနှင့် ပုဗ္ဗေစကတပုညတာကို ပြဆို၏ ပြီးစေ၏-ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င)မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား- အရာရာ၌ သင့်တော်အောင် နှလုံးသွင်းတတ်ခြင်းဟူသော ယောနိသောမနသိကာရသည် မိမိစိတ်ကို ကောင်းစွာထားတတ်သူ၊ရှေး၌ ကောင်းမှုရှိသူသာ ဖြစ်စေတတ်၏။ထိုနှစ်မျိုး မရှိသူ၌ ယောနိသောမနသိကာရ မဖြစ်တတ်။ ထို့ကြောင့် ယောနိသောမနသိကာရတည်းဟူသော အကျိုးကို မြင်ရသဖြင့် အတ္တသမ္မာပဏိဓိ၊ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ စက်နှစ်ပါးကို ပြအပ်၏ဟူလို။ (ဘာဋီ)

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝါကျ- ဝုစ္စမာနော ပိ ၌ လက္ခဏာရုစ် ပိကို ရှု။

(က) နနု သဗ္ဗသမ္ပတ္တိယာ ဝုစ္စတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ "န မယာ သုတံ၊ ပုန ဘဂဝတာ"တိ ဘဏတိ။

(ဂ) နနု ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော ပုဂ္ဂလော ဟောတိ၊ တသ္မာ-

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) "န မယာ သုတံ၊ ပုန ဘဏာထာ"တိ ဘဏာတိ။

နံပါတ် (၄)

အဝိက္ခေပ– စိတ္တံ ဝိက္ခိပတီတိ ဝိက္ခေပေါ–(န ဝိက္ခေပေါ။)
ပုဂ္ဂလ– ပုတိသင်္ခါတံ အာဟာရံ ဂလတိ အဒတီတိ ပုဂ္ဂလော။
ဝိက္ခိတ္တ– ဝိဝိဓံ ခိပီယတေတိ ဝိက္ခိတ္တံ။ ဝိက္ခိပိယိတ္တာတိ ဝိက္ခိတ္တံ။
ယောနိသော–ယဝတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ ဖလံ ဧတေနာတိ ယောနိ။
ပုဗ္ဗ– ပုဗ္ဗတီတိ ပုဗ္ဗော။
ကတပုညတာ–ပုနာတိ သောဓေတီတိ ပုညံ။ ကတံ ပုညံ ယေနာတိ ကတပုညော၊
တဿ ဘာဝေါ ကတပုညတာ။
အတ္တ– သုခဒုက္ခံ အဒတိ ခါဒတီတိ အတ္တာ။
ဝိက္ခေပ– ပျံ့လွင့်ခြင်း ပစ်လွှတ်ခြင်း ကြိယာသကတ်၊ ဥဒ္ဒစ္စဒြပ်၊ ဥဒ္ဒစ္စ ဟူသောပရိယာယ်။
ပုဂ္ဂလ– ခဲစားခြင်းကြိယာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဒြပ်၊ သတ္တ သရီရ ပါဌ။
ယောနိ– ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၊ အကြောင်းတရားဒြပ်၊ ကရဏ ဟေတု။ (မဟာပါဠိအဘိဓာန်)။
ပုည– စင်ကြယ်ခြင်းကြိယာ၊ ကောင်းမှုဒြပ်၊ ကုသလ သုက္က သုကရ။
အတ္တ– ခဲစားခြင်းကြိယာ၊ မိမိကိုယ်ဒြပ်၊ သယံစိတ္တံ။

နံပါတ် (၅)

ကတပုညတာ၌ တာပစ္စည်း၏ သမ္ဗန်– အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ၊ ၏+သည်။
ဝိက္ခေတစိတ္တောကို– ဝိက္ခိတ္တစိတ္တဿာဟုဟိတ်ပြင်၊ပုဂ္ဂလဿဟု သမ္ဗန်ခံ။ ၏+သည်။
(ဝိသေသနဟိတ်ပြင် ဝိသေသျ သမ္ဗန်ခံ။)
ဝုစ္စမာနတ္တာ–ဟု ဟိတ်ပြင်က ပုဂ္ဂလဿ–ဟု သမ္ဗန်ခံ။ ၏/ကို နှစ်ချက်။ ကံဟောပုဒ်ကို ဟိတ်ပြင်သော ကြောင့် ဖြဟ်ပါသည်။

နံပါတ် (၆)

(က) သံဝဏ္ဏနာဖြင့် ဧဝံ မေ သုတံ–ဟူသောစကားဖြင့် ပြဟ္မဇာလသုတ် နာယူရာ၌ အရှင် အာနန္ဒာသည် မိမိစိတ် မပျံ့လွင့်သည်ကို ပြဆို၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ–(ဘာဝတ္ထ)။
ဝိက္ခိတ္တစိတ္တဿ–စသည်ဖြင့် ပျံ့လွင့်သော စိတ်ရှိသူအား ကြားနာခြင်း မရှိခြင်းကြောင့်ဟု အဝိက္ခေပ ပြဆိုခြင်း၌ ဗျတိရေက ဉာပကအကြောင်းကို သိစေ–(ဘာဝတ္ထ)

နံပါတ် (၇)

ပုဂ္ဂလ – ပုတိ+ဂလ်။ တိ–ချေ၊ ဂ–ဒွေဘော်လာ။
ပဏိဓိ – ပ+နိ+ဓိ။ နကို ဏပြု။
ပဏိဟိတ– ပ+နိ+ဓာ+တ။ နကို ဏပြု၊ ဓကို ဟပြု၊ ဣလာ၊ အာကို ချေ။
ပုည – ပုဓ္ဓဘာဝ+ဏေ+ဏျ။ ဓ္ဓ+ဘာဝ+ဏ–တို့ကို ချေ၊ ဈကို ဉ ပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊
(တစ်နည်း) ပုန+ယ။ ဈကို ဉ ပြု၊ ဒွေဘော်လာ။

နံပါတ် (၈)

သဗ္ဗသမ္ပတ္တိယာ၌ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိသရုပ်– (၁) နံပါတ် နိသျရှု။
အဝိက္ခေပဖြင့် သပ္ပုရိသူပနိဿယကို ထောက်ခံ မဆိုရကြောင်း–
ပျံ့လွင့်သော စိတ်ရှိသူတို့အား သူတော်ကောင်း၌ ဆည်းကပ်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို အနက်အားဖြင့် ပြီးစီးနိုင်သောကြောင် အနက်၏ အစွမ်းဖြင့်သာ ထင်ရှား၏။ထို့ကြောင့် မဆို။ ဋီသစ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

တထာ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော ဟိ၊ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိယာ မယာ။
၁ ၁ ၂(ဃ) ၁ ၂ ၁ (ဓ)
ပုဂ္ဂလော ဝုစ္စမာနောပိ၊ ဘဏာထာတိ ပုနာသုတံ။
၁ ၂ ၂ (ဃ) ၁ ၂ ၁ (ဓ) ပထျာဝတ္တဂါထာ၊

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ) ဘဏာတိ-ကြိယာရှ၍ ဘာဝါလက်ာရ-ပျံ့လွင့်သောစိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆိုခြင်းဟူသော ဝစီဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။ ဥဿဟိဋ္ဌာယီဘာဝ/ဝီရိယသ။"နမယံ သုတံ၊ ပုန ဘဏထ"ဟူသော မနသာ ဝဝတ္တာပိတ သဒ္ဒသည် အာရမ္မဏ။စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း ဥဒ္ဒစ္စသည် ဥဒ္ဒီပန။ ဝိဘာဝဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၏ ထပ်၍ဆိုရခြင်း။ထိုသို့ ပြောဆိုမှသာ သိရခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။ (မစိုးရိမ်)

ဝါကျစဉ် (၄)

(က) ဝေဿန္တိ စ ဏ္ဍံ ယောနိသော မနသိကာရဒီပကံ ဝစနံ ဘာသမာနော "တေဝ မယာ ဓမ္မာ မနသာနုပေက္ခိတာ ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ"တိ ဒီပေတိ၊
(ခ) သုတန္တိ ဏ္ဍံ သဝနယောဂဒီပကဝစနံ ဘာသမာနော "ဗဟူ မယာ ဓမ္မာ သုတာ ဓာတာ ဝစသာ ပရိစိတာ"တိ ဒီပေတိ၊
(ဂ) တဒုဘယေနပိ အတ္တဗျဉ္ဇနပါရိပူရိံ ဒီပေန္တော သဝနေ အာဒရံ ဇနေတိ၊
(ဃ) အတ္တဗျဉ္ဇနပရိပုဏ္ဏဉ္ဟိ ဓမ္မံ အာဒရေန အသုဏန္တော မဟတာ ဟိတာ ပရိဗာဟိရော ဟောတီတိ တသ္မာ အာဒရံ ဇနေတွာ သက္ကစ္စံ အယံ ဓမ္မော သောတဗ္ဗောတိ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၁။

နံပါတ် (၁)

(က) ဘာသမာနော-ပြောဆိုသော အရှင်အာနန္ဒာသည်။တေဓမ္မာ-ဤပရိယတ်တရားတို့ကို။ အနုပေက္ခိတာ-အဖန်ဖန်တဲလဲ ရှုအပ် ဆင်ခြင်အပ်ကုန်၏။

(ခ) ပရိစိတာ-လေ့လာအပ်ကုန်၏။

(ဂ) ဝါကျ-ဒီပေန္တော-ပြခြင်းကြောင့်။ ဝါ-ပြနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အန္တပစ္စည်း ဟိတ်အနက်)

(ဃ) ဝါကျ-ဟိသစ္စံ-မှန်၏။ ဟိ-ချဲ့။ အသုဏန္တော-မကြားနာလတ်သော်။ ဝါ-မကြားနာခြင်းကြောင့်။ (အန္တပစ္စည်း လက္ခဏအနက်၊ ဟိတ်အနက်)

နံပါတ် (၂)

(ဂ)ဝါကျသို့- ဆရာ၊ (က+ခ)ဝါကျတို့ဖြင့် ဓေ-သဒ္ဒါ သုတံ-သဒ္ဒါ နှစ်ပါး အပေါင်းဖြင့် ထင်ရှားပြအပ်သော အနက်နှစ်မျိုးကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ထိုဝေ-သဒ္ဒါ သုတ-သဒ္ဒါ နှစ်ပါးအပေါင်းဖြင့် ထင်ရှားပြအပ်သော အနက်ကို ပြခြင်းဖြင့် အဘယ်ကို ဖြစ်စေပါသနည်း။အရှင်အာနန္ဒာ၏ သင်္ဂါယနာ၌ ပါဝင်နိုင်ခြင်း၏အကျိုးကိုသာ ဖြစ်စေပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ဝါကျသို့- ဆရာ၊ (ဂ)ဝါကျဖြင့် အနက်သဒ္ဒါ ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းကြောင့် ကြားနာခြင်း၌ လေးစားခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။အဘယ့်ကြောင့် ကြားနာခြင်း၌ လေးစားခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်ပါသနည်း။ပရိယတ်ဓမ္မသည် အနက်သဒ္ဒါနှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကိုပြက လိုအပ်သောအနက်ပြီး ရာသည်မဟုတ်လော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဃ) ဝါကျရှ- (က) နနု အတ္တဗျဉ္ဇနပရိပုဏ္ဏံ ဓမ္မံ သုဏာတိ၊
(ခ) အထ ကသ္မာ မဟတာ ဟိတာ ပရိဗာဟိရော ဟောတိ၊

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) အာဒရေန အသုဏန္တော၊တသ္မာ-

ဂ-ဃ ၌ (က) နနု တဒုဘယေနပိ အတ္တဇ္ဈုပ္ပနပါရိပူရိ ဒီပေတိ၊

(ခ) အထ ကသ္မာ သဝနေ အာဒရံ ဇနေတိ၊

(ဂ) အတ္တဇ္ဈုပ္ပနပရိပုဏ္ဏံ ဓမ္မံ ॥ ပ ॥ ဟောတီတိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ယောနိ- ယဝတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ ဖလံ ဧတေနာတိ ယောနိ။
ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၊ သင့်သောအကြောင်းသည်၊ ကာရဏ ဟေတု။

သုတာ- သူယိတ္ထာတိ သုတာ။ (တစ်နည်း) သူယိသူတိ သုတာ။

ဓာတာ- ဓာရီယိတ္ထာတိ ဓာတာ (တစ်နည်း) ဓာရီယိသူတိ ဓာတာ။
ဆောင်ခြင်းကြိယာ၊ ပရိယတ္တိဓမ္မဒြဗ်၊ ဓာရိတာ။

ဟိတ- ဟိနောတိ ဝပုတီတိ ဟိတံ။
တိုးပွားခြင်းကြိယာ၊ စီပွားချမ်းသာဒြဗ်၊ အတ္ထ။

ပရိဗာဟိရော-ပရိဗဟိ ဓာတော ပရိဗာဟိရော။
ပရိဗဟိပုဒ် ဤရပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း ၊အပ၏ ဖြစ်သော စီပွားနှင့် ဌာနီဌာနအစပ်
ညှမ္ဘန်၊ စီးပွားမှ အပဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဗဟိဒ္ဓ။

နံပါတ် (၅)

တသ္မာကဲ့ တတော ပရိဗာဟိရတ္တာ ဟုပြင်၊ သမ္ဗန်- ဣမသ္သ ဓမ္မဿ။

နံပါတ် (၆)

သုမနဿ ဘာဝေါ ဧသောမနဿံ။စေတသိကသုခဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၅၃။

ပဟာယာတိ ဣဓံ ပါဏာတိပါတ စေတနာသင်္ခါတံ ဒုဿီလျံ ပဇဟိတွာ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၆၉။

သုမနဿ ဘာဝေါဖြင့် သောမနဿံ၌ သုမနပုဒ် ဏျပစ္စည်း။ ယင်းဏျပစ္စည်း၏ ဘာဝတဒ္ဓိတ်၌သက်၍ သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿံ ဟု ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။

စေတသိကသုခဿေတံ အဓိဝစနံဖြင့် သောမနဿအရ စေတသိကသုခကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။ပဇဟိတွာဖြင့် ပဟာယ၌ ပပုဗ္ဗ ဟာ+တွာ ပစ္စည်း။ ပဟာယ၌ ယသည် ထိုတွာပစ္စည်း၏ ကာရိယ ဖြစ်သည် ကိုသိစေသည်။ဒုဿီလျံဖြင့် ဒုဿီလ၏ အဖြစ်ကို ပယ်စွန့်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေသည်။ဣဓံ ပါဏာတိပါတ စေတနာသင်္ခါတံဖြင့် ထိုဒုဿီလျအရ ပါဏာတိပါတစေတနာကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သက္ကစ္စ-သံ+ကရ+တွာ။ တွာကို ရိစ္စပြု၊ ရ နှစ်လုံးကို ချေ၊ က-ဒွေဘော်လာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ။

ပရိပုဏ္ဏ-ပရိ+ပူရ+တ။ ဓာတွန်နှင့်တကွ တပစ္စည်းကို ဏ္ဏပြု၊ ဦကို ဥ-ရဿပြု၊ ဏ္ဏချေ။

နံပါတ် (၈)

သုတာ ဓာတာ ပရိစိတာ အထူး-

သောတဒွါရိကဝီထိ၏နောက်သို့ အစဉ်လိုက်သော မနောဒွါရိကဝီထိ အစဉ်ဖြင့် ကြားနာခဲ့ရသည်ကို သုတ-ဟုဆို၏။

ရွတ်ခွက်၌ ထည့်အပ်သော ခြင်္သေ့အဆီသည် ကောင်းစွာတည်နေသကဲ့သို့ စိတ်ထဲ၌ ကောင်းစွာတည် နေအောင် ရွတ်အပ် သရဇ္ဈာယ်ထားအပ်သည်ကို ပရိစိတာ ဟုဆို၏။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

က–ဝါကျ– ဝစနံ ဘာသမာနော၊ ဝေတ္တိ ယောနိသော က္လဒံ။

ဒိဋ္ဌိယာ ပဋိဝိဒ္ဓါတိ၊ မနာသာ အနုပေက္ခိတာ။ ပထျာဝတ္တဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

အာဒရေန သုဏာဏန္တောအရ–အသံယတ ကုက္ကုစ္စဟူသော မောဟပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။

ကာမရတိ ဌာယီဘာဝ ကာမသိဂ်ါရ (တစ်နည်း) ဇိဂုစ္ဆဋ္ဌာယီဘာဝ ဗီဘစ္ဆရသာ။

ပရိယတ္တိမွေ့သည် အာရမ္မဏဝိဘာဝ။ ပရိယတ္တိမွေ့၏ အတ္တဗျဉ္စနပရိပုဏ္ဏဂုဏ်သည် ဥဒ္ဒီပန။

များစွာသော စီပွားမှုထက်ဝန်းကျင်အားဖြင့်ဖြစ်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

<u>*နိယံ။*</u> <u>*။ဒီပေန္တွ၊ ပကာသေန္တွ၊ ကျမ်း၌ပြမှု၊ ဆန္ဒရှေ့ရှု ဉာဏ်ကိုယူ။*</u>

<u>*ဒီပေန္တောအရ–ဆန္ဒရှေးရှိသော ဉာဏ်ကောက်။*</u>

ဝါကျစဉ် (၅)

(က) တတ္ထ ကိဉ္စာပိ တေသု သံဝစ္ဆရာဒီသု သမယေသု ယံ ယံ သုတ္တံ ယသ္မိံ ယသ္မိံ သံဝစ္ဆရေ ဥတုမှိ မာသေ ပက္ခေ ရတ္တိဘာဂေ ဝါ ဒိဝသဘာဂေ ဝါ ဝုတ္တံ၊ သဗ္ဗံ တံ ထေရဿ သုဝိဒိတံ သုဝဝတ္ထာပိတံ ပညာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃။

(ခ) ယသ္မာ ပန "ဝေံ မေ သုတံ အသုကသံဝစ္ဆရေ ။ ပ ။အသုကဒိဝသဘာဂေ ဝါ"တိ ဝဝံ ဝုတ္တေ န သက္ကာ သုခေန ဓာရေတုံဝါ ဥဒ္ဒိသိတုံ ဝါ ဥဒ္ဒိသာပေတုံ ဝါ။

(ဂ) ဗဟု စ ဝတ္တဗ္ဗံ ဟောတိ။

(ဃ) တသ္မာ ဧကေနေဝ ပဒေန တမတ္ထံ သမောဓာနေတွာ "ဧကံ သမယ"န္တိ အာဟ။

နံပါတ် (၁)

(က) တတ္ထ တသ္မိ အဗ္ဘုတ္တိကနိဒါနေ–၌။တတ္ထ တေသု ပဒေသု–ထိုသမယဟောပုဒ်တို့တွင်။ (ဘဂဝတာ–ကတ္တား) သံဝစ္ဆရာဒီသု–သံဝစ္ဆရအစရှိကုန်သော။တေသု သမယေသု–ထိုမယတို့တွင်။ ယံယံ သုတ္တံ–အကြင်အကြင်သုတ်ကို။ယသ္မိံ ယသ္မိံ သံဝစ္ဆရေ–အကြင်အကြင်နှစ်၌သော်လည်းကောင်း။ယသ္မိံ ယသ္မိံ ဥတုမှိ–စသည်ပေး။။ပ။(ယသ္မိံ ယသ္မိံ လိုက်ရမည်ကိုသိလေ။)တံ သဗ္ဗံ–ထိုအလုံးစုံသော သုတ်၊ နှစ်၊ ဥတု၊ နေ့၊ လ၊ ပက္ခ၊ ညဥ့်အဘို့၊ နေ့အဘို့သည်။ဝါ–ကို။ ထေရဿ–အရှင်အာနန္ဒာထေရ်အား။ ဝါ–သည်။ သုဝိဒိတံ–ကောင်းစွာ ထင်ရှားပြီးသည်။ဝါ–ကောင်းစွာသိအပ်ပြီးသည်။ပညာယ–ဖြင့်။ဝဝတ္ထာပိတံ–ကောင်းစွာပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်ပြီး သည်။ ကိဉ္စာပိ ဟောတိ။

(ခ) ပန–ထိုသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ယသ္မာ။ မေ–သည်။ က္လဒံ သုတ္တံ–ကို။ အသုကသံဝစ္ဆရေ–ထိုမည်သောနှစ်၌။ ပ။ ဝေံ–သို့။ သုတံ–ပြီ။ က္လတိဝေံ–ဤသို့များစွာသော အချင်းအရာတို့တွင် တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဝုတ္တေ–ဆိုအပ်သော်။ သုခေန–ချမ်းသာသောအားဖြင့်။ ဝါ–လွယ်ကူစွာ။ဓာရေတုံဝါ–ဆောင်ခြင်းငှါလည်းကောင်း။ ဥဒ္ဒိသိတုံဝါ–ကိုယ်တိုင် ရွတ်ဆိုခြင်းငှါလည်းကောင်း။

(ဃ) တသ္မာ–ထိုသို့ဆောင်ခြင်း ကိုယ်တိုင်ရွတ်ဆိုခြင်း သူတစ်ပါးကို ရွတ်ဆိုစေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သည့်၏အဖြစ် များစွာဆိုရလိမ့်မည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဧကေနေဝ ပဒေန–ဧကံသမယံဟူသော တစ်ပုဒ်ဖြင့်သာ။ တမတ္ထံ–ထိုနှစ် ၊ဥတု၊ လ၊ ပက္ခ၊ ညဥ့်အဘို့၊နေ့အဘို့–ဟူသောအနက်ကို။သမောဓာနေတွာ–ပေါင်း၍။ဧကံ သမယန္တိ–ဟူ၍။ အယသ္မာ အာနန္ဒတ္ထေရော အာဟ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့– ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သံဝစ္ဆရ ဥတုစသော အလုံးစုံကို အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည် ပညာဖြင့် ကောင်းစွာသိအပ်၊ ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်ပြီး–ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ထိုသို့ ဖွင့်ဆိုသော် ဧကံ သမယံ–ဟု မဟောပဲ၊

http://www.dhammadownload.com

အသုကသံဝစ္ဆရေ စသည်ဖြင့် နှစ်၊ ဥတုစသော သတ်မှတ် မှတ်သားအပ်သော ကာလ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်ကြောင့် နှစ်၊ ဥတုစသော သတ်မှတ်အပ်သော ကာလ၏အစွမ်းဖြင့် မဟောဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) ဝါကျမိန့်။

ကား- နှစ်၊ ဥတုစသော သတ်မှတ် မှတ်သားအပ်သော ကာလ၏အစွမ်းဖြင့် ဟောအပ်သည်ရှိသော် လွယ်ကူစွာဆောင်ခြင်းငှါလည်းကောင်း။ ရွတ်ဆိုခြင်းငှါလည်းကောင်း။ မတတ်ကောင်းသောကြောင့် ဟူလို- (အဘယ်ကြောင့်''ကေ သမယံဟု မသတ်မှတ်အပ်သောကာလ၏ အစွမ်းဖြင့် ကာလကိုညွှန်ပြအပ်ပါသနည်း'' ဤသို့လည်း စောဒနာတက်နိုင်သည်။ ဋီ၊သစ်၊၁၊၁၆၉။

(ဂ) ဝါကျသို့-ဆရာ၊(ခ)ဖြင့် ချမ်းသာလွယ်ကူစွာဆောင်ခြင်း၊ ရွတ်ဆိုခြင်းငှါမတက်ကောင်းဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ယင်းသို့ မတက်ကောင်းသည်သာ ဖြစ်ပါသလော။အဘယ်သို့လည်းဖြစ်ပါသေးသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

ကား-ဆိုစရာစကားလည်းများ၏ ဟူလို-

မှတ်ချက်-ဝါကျအားလုံး ကျမ်းတက်လိုက ပဓာနဝါကျ အဖြေကိုရှုပါ။(၃)နံပါတ် စတုက္ကနည်းရှုတက်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု စေတသု သံဝစ္ဆရာဒီသု။ ပ ။သုဝဝတ္ထာပိတံ ပညာယ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ''တေံ သမယ''န္တိ အာဟ။

(ဂ) ယသ္မာ ''ဧဝံ မေသုတံ အသုကသံဝစ္ဆရေ။ ပ ။ဗဟုစ ဝတ္တဗ္ဗံ ဟောတိ၊ တသ္မာ-

ပန-သဒ္ဒါ ထားရကြောင်း-

အရှင်အာနန္ဒာထေရ်မှာ ဖြဟွစာလသုတ်စသော မည်သည့်သုတ်မဆို၊ မည်သည့်နှစ်၊ မည်သည့်ဥတု၊ မည်သည့်လ၊ မည်သည့်ပက္ခ၊ မည်သည့်ညဥ့်အဘို့၊ မည်သည့်နေ့အဘို့တို့၌ ဟောအပ်သည်ကို ပညာဖြင့် ကောင်းစွာသိအပ်၊ပိုင်းခြားအပ်ပြီးဖြစ်လျက် ပါငြားသည် ''ကေ သမယံ''ဟု အနိယမိတအစွမ်းဖြင့် ကာလညွှန်ပြသည်ကို မနှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်နေပါ၏။ ထိုကြောင့် ''ပန''သဒ္ဒါထားရသည်။

နံပါတ် (၄)

သံဝစ္ဆရ- သံဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ သံဝစ္ဆရော။

မာသာ- ပုနပ္ပုနံ အာယုံ မိနန္တော'ဝိယ သီယတိ အန္တံ ကရောတီတိ မာသော၊
မီယတေ ပရိမီယတေတိ မာသော။

ပက္ခ- ပတန္တိ ဧတေနာတိ ပက္ခော။ (ပတ-ဂမနေ၊ ကရဏော၊ခေါ်)

ရတ္တိ- ရဥ္ဇန္တိ ဧတ္ထာတိ ရတ္တိ။

ဒိဝသ- ဒိဗ္ဗန္တိ ကီဠန္တိ အသ္မိန္တိ ဒိဝသော။

သံဝစ္ဆရ- နေခြင်းကြိယာသကတ်၊ နှစ်ဟူသောကာလပညတ်၊ ဝသ သရဒ ဟာယန သမာ။

ရတ္တိ- တပ်မက်ခြင်းကြိယာသကတ်၊ ညဥ့်ဟူသောကာလပညတ်၊ နိသာ ရဇနီ တိယာမ သံဝရီ။

နံပါတ် (၅)

သုဝိဒိတ္တာ သုဝဝတ္ထာပိတတ္တာ-ဟု ဟိတ်ပြင်၊
တသ္မ သဗ္ဗဿ-ဟု သမ္ဗန်ခံ။ ၏+ကို။

နံပါတ် (၆)

သံဝစ္ဆရ- သံ+ဝသ+ဆရ။ သ-ကို စ ပြု။
ဥတု- ဣ+တု။ ဣ-ကို ဥ ပြု။
ပက္ခ- ပတ+ခ။ တ-ကို က ပြု။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ်(၆)တထာ အကတ္ဘာ

နံပါတ် (၈)

ဥဒ္ဒိဿာပေတုံ နသက္ကာ–အထူးထူးအပြားပြား များပြားသော အချင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

ဗဟုစ ဝတ္တဗ္ဗံ ဟောတိ–အကြင်မျှလောက် ကာလတွေများ၏၊ ထိုမျှလောက် ဆိုထိုက်သောကြောင့်။

နတ်လူတို့၌ ထင်ရှားသောကာလများ–၁။ပဋိသန္ဓေယူရာအခါ၊ ၂။မွေးဖွားရာအခါ၊ ၃။သံဝေဂရရာအခါ၊ ၄။တောထွက်ရာအခါ၊ ၅။ဒုက္ကရစရိယ ကျင့်ရာအခါ၊ ၆။မာရ်နတ်ကိုအောင်မြင်သောအခါ၊ ၇။သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိရာအခါ၊ ၈။ဈာန်သမာပတ်တို့ဖြင့် ချမ်းချမ်းသာသာနေရာအခါ၊ ၉။တရားဟောရာအခါ၊ ၁၀။ ပရိနိဗ္ဗာန်စံရာအခါ။ (ဋ္ဌ။၃၃။)

နံပါတ် (၉)

ဗဟု ဟောတိ စ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ တဿာ ကော ပဒေနေ၀
တမတ္ထာဟ သမောဓာနံ၊ ကတ္ဘာ "ဧကံ သမယံ"န္တိ။
စတုတ္ထ သင်္ဂဟရ ဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

မှတ်ချက်–အချို့ဆရာများက သမပါဒ၌ ဝိပုလာဂါထာဖြစ်သည်ကို သဘောမတွေ့၊ ပါဒချင်းချင်း ပြောင်းလွဲဖြေပါ။

နံပါတ် (၁၀)

"အာဟ"ကို၌– အရှင်အာနန္ဒာသင်္ဂါန် ဉာဏ် ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။

ဥဿာဟဋ္ဌာယီဘာဝ ဝီရရသ၊ "ဧကံ သမယံ"ဟူသော မနသာဝတ္ထုပိတ သဒ္ဒါသည် အာရမ္မဏ ဝိဘာဝ၊ဆောင်ခြင်း ရွတ်ဆိုခြင်း ရွတ်ဆိုစေခြင်းငါ့ မလွယ်ကူခြင်း ဆိုဖွယ်ရာများခြင်း အကြောင်းတို့သည် ဥဒ္ဒီပနဝိဘာဝ၊ ဆောင်ရွက်မှတ်သား ရွတ်ဆိုခြင်းငါ့ လွယ်ကူ မပင်ပန်း ချမ်းသာခြင်း ဆိုဖွယ်နည်းခြင်းအကျိုး တို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆)

(က) တထာ အကတ္ဘာ "ဧကံ သမယ"န္တိ ဥပယောဂဝစနံ နိဒ္ဒေသော ကတောတိ၊
(ခ) တတ္ထ တထာ ဣစ စ အညထာ အတ္ထသမ္ဘဝတော၊
(ဂ) တတ္ထ ဟိ အဘိဓမ္မေ, ဣတော အညေသု သုတ္တပဒေသု စ အဓိကရဏတ္တေ ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏတ္တေ စ သမ္ဘဝတိ၊
(ဃ) အဓိကရဏဉ္ဟိ ကာလတ္ထော, သမူဟတ္ထော စ သမယော၊
(င) တဿာ တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ တတ္ထ ဘုမ္မဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃။၃၄။

နံပါတ် (၁)

(က) အကတ္ဘာ၏ ကံ– ဘုမ္မဝစနနိဒ္ဒေသံ စ–သတ္တမီဝိဘတ်နှင့်ညွှန်ပြခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ကရဏဝစနနိဒ္ဒေသံ စ–တတိယာဝိဘတ်နှင့်ညွှန်ပြခြင်းကိုလည်းကောင်း။

ကတော၏ ကတ္တား– အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန၊ (တစ်နည်း) သင်္ဂီတိကာရေဟိ၊

(ခ) တတ္ထ–ထိုအဘိဓမ္မာပိဋကတ်၊အခြားသောသုတ်ပုဒ် ဝိနည်းပိဋကတ်တို့၌။တထာ–ထိုသတ္တမီဝိဘတ်၊တတိယာဝိဘတ်တို့ဖြင့်။အတ္ထသမ္ဘဝတော–အနက်၏ ဖြစ်သင့်သောကြောင့်။ဣဓ–ဤဧကံ သမယံ-ဟူသောပုဒ်၌။အညထာ–သတ္တမီဝိဘတ် တတိယာဝိဘတ်မှတစ်ပါးသော ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့်။
(ဟေတုဖလ သမ္ဗန္ဓယောဇနာနည်း။ ဟေတုပိဏ္ဍိနည်း။)အနက်ပေးနည်းတို့ကို မေးနိုင်ပါသည်။

(ဂ) ဟိ–ချဲ့။ တတ္ထ–ထိုအဘိဓမ္မာပိဋကတ်၊အခြားသောသုတ်ပုဒ် ဝိနည်းပိဋက ဧကံ သမယံ-ဟူသောပုဒ်တို့တွင်။ဣတော–ဧကံ သမယံ–ဟူသောပုဒ်မှ။

http://www.dhammadownload.com

သီ လ က္ခန် ဓာ စဉ်

(နိယံ–ကထံ တတ္ထ ဟိ–ပြနောက်မှာ ဟိ ရောက်လာ ချဲ့ကာယူကြမြင်း။)

(ဃ) ဟိ–မှန်။တစ်နည်း–ဟို ယသ္မာ။ အဓိကရဏာ–တည်ရာတည်း။

နိုဝါထိ (၂)

(ခ) ဝါကျသို့–ဆရာ (က)ဝါကျဖြင့် အဘိဓမ္မာပိဋကတ်၌ သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့်ညွှန်၏။ဝိနည်းပိဋကတ်၌ တတိယာဝိဘတ်ဖြင့်ညွှန်၏။ထိုသို့မညွှန်မူ၍ ဤသုတ္တန်ပိဋကတ်၌ ဧကံသမယံဟု ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကို ပြုအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် သုတ္တန်ပိဋကတ်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့်ညွှန်ပြခြင်းကို ပြုတော်မူအပ်ပါသနည်း။အဘိဓမ္မာပိဋကတ်,ဝိနည်းပိဋကတ်တို့နှင့် ဘုရားဟောအဖြစ်ဖြင့် တူသောကြောင့် သတ္တမီဝိဘတ် တတိယာ ဝိဘတ်တို့ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကို ပြုထိုက်သည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) သို့–ဆရာ (ဂ)ဝါကျဖြင့် အဘိဓမ္မာပိဋကတ် အခြားသောပုဒ်၊ ဝိနည်းပိဋကတ် ဧကံသမယံဟူသော ပုဒ်တို့တွင် အဘိဓမ္မာ၌လည်းကောင်း၊ အခြားသောပုဒ်တို့၌လည်းကောင်း အဓိကရဏအနက် ဘာဝေနဘာဝ လက္ခဏအနက် ဖြစ်သင့်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုစကား အသို့လျှင်သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ပုဒ်တစ်ပုဒ်၌ ဝိဘတ် တစ်ခု အနက်နှစ်မျိုး မဖြစ်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နိုဝါထိ (၃)

(က+ခ) ဝါကျ၌–

(က) နနု အဘိဓမ္မေ အညေသုစ သုတ္တပဒေသု ဘုမ္မဝစနိဒ္ဒေသော ကတော ဝိနယေစ ကရဏဝစနေန၊

(ခ) အထ ကသ္မာ တထာ အကတွာ "ဧကံသမယ"န္တိ ဥပယောဂဝစန နိဒ္ဒေသော ကတော၊

(ဂ) တတ္ထ တထာ ဣဓ စ အညထာ အတ္ထသမ္ဘဝတော၊

နိုဝါထိ (၄)

ဥပယောဂေါ–	ဥပယုဇ္ဇိတဗ္ဗော ကိရိယာယာတိ ဥပယောဂေါ။
	ယှဉ်ခြင်းကြိယာ။ ဒုတိယာဝိဘတ်အနက်သည်(ကံအနက်)။ ကမ္မံ။
	ဥပယောဂေ ပဝတ္တံ ဝစနံ ဥပယောဂဝစနံ။
ဘုမ္မ–	ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘုမ္မံ။
	ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ အာဓာရအနက်သည်။ ဩကာသ။
	ဘုမ္မေ ပဝတ္တံ ဝစနံ ဘုမ္မဝစနံ။
ကာလတ္ထ–	ကာလသင်္ခါတော အတ္ထော ယဿာတိ ကာလတ္ထော။
	ကာလဟု ဆိုအပ်သောအနက်၏ သမယသဒ္ဒါနှင့် ဝါစ္စ,ဝါစက အစပ်သမ္ဗန်။
	(တစ်နည်း) အကြောင်းအကျိုးစပ်ခြင်းသမ္ဗန်။
အညထာ–	အညေန ပကာရေန အညထာ။

နိုဝါထိ (၅)

ကာလတ္ထောကို ကာလတ္ထတ္တာ ဟု ဟိတ်ပြင်၊ သမ္ဗန်– သမယဿ။

(င) ဝါကျ တသ္မာကို တတော သမ္ဘဝတ္တာ ဟု ဟိတ်ပြင်၊ သမ္ဗန်– အဓိကရဏတ္တဿ ဘာဝလက္ခဏတ္တဿ။

နိုဝါထိ (၆)

ဣတိဟမေတိ ဣတိဟ ဣမေ၊ ဆဝံ ဣမေတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။

ဣတိဟ ဣမေဖြင့် ဣတိမေကို ဣတိဟ+ဣမေဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရသည်ကို သိစေသည်။

ဧဝံ ဣမေဖြင့် ဣတိမေကို ဣတိ+ဣမေဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဣတိသဒ္ဒါသည် ဧဝံအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဟ လာ၍ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဝိဒိတွာတိ သဗ္ဗညုတညာဏေန ဇာနိတွာ၊ ဋီ၊ ဒု၊ ၁၊၄၅။

ဇာနိတွာဖြင့် ဝိဒိတွာ၌ ဝိဒဓာတ်သည် သိခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။သဗ္ဗညုတညာဏေနဖြင့် တစ်စုံတစ်ခုသော ညာဏ်ဖြင့် သိသည်မဟုတ်။သဗ္ဗညုတညာဏ်ဖြင့် သိ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ

နံပါတ် (၇)

ဝိဝိစ္စ– ဝိ+ဝိစ+တွာ။ တွာကို ရိစ္စ ပြု၊ ဓာတွန်နှင့်တကွ ရိချေ။

နံပါတ် (၈)

ကာလသည် ဥပဒါပညတ်မျှ ဖြစ်၏။သမူဟသည် ဝေါဟာရမျှဖြစ်၏ အဘယ်သို့လျှင် ပရမတ္ထတရားတို့၏ တည်ရာဖြစ်နိုင်ပါသနည်း။

သဘာဝတရားတို့ကို ထက်ဝန်းကျင် ပိုင်ဖြတ်အပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကြံစီခြင်းမျှပြီးသောကြောင့် လည်းကောင်း ကာလတ္တနှင့် သမူဟတ္တနှစ်ပါးသည် အဓိကရဏ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

နံပါတ် (၉)

န/ဟရာမိ နဘဏ္ဍာ/မိ၊ အာ/ရာ သိယာ်မိ ဝါရိ/ဖံ။

အ/ထကေန နဝဏ္ဏေ/န၊ ဂ/န္ဓတ္တေတောတိ ဝုစ္စ/တိ။

လေးပါဒတို့၏ အစတစ်လုံးနောင် သ,န လွတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ဝိသမပါဒတို့၌ အစလေးလုံးနောင် ယ,ဂိုဏ်း ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊သမပါဒ အစလေးလုံးနောင် ဇ,ဂိုဏ်းရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း ပထျာဝတ္တဂါထာ။ တစ်ပါဒလျှင် ရှစ်လုံးစီရှိသောကြောင့် အနုဋ္ဌုဘာဆန်းမည်ပါသည်။

နံပါတ် (၁၀)

သိယာ်မိ အရ– ကုသလဝိပါတ် ဃာနဝိညာဏ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။ မွှေရတိ၊ ဝမ္မသိဂါရ။ ကြာသည် အာရမ္မဏ။ သီလဖြူစင်ခြင်း အကြောင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။နံ့သာသူခိုးဟု ပြောဆို စွပ်စွဲ ခံရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၇)

(က) ဝိနယေ စ ဟေတုအတ္တော ကာရဏတ္တောစ သမ္ဘဝတိ။

(ခ) ယော ဟိ သော သိက္ခာပဒပညတ္တိသမယော သာရိပုတ္တာဒီဟိပိ ဒုဗ္ဗိညေယျော၊ တေန သမယေန ဟေတုဘူတေန, ကရဏဘူတေန စ သိက္ခာပဒါနိ ပညာပယန္တော, သိက္ခာပဒပညတ္တိဟေတုဉ္စ အပေက္ခမာနော ဘဂဝါ တတ္ထ တတ္ထ ဝိဟာသိ၊ တသ္မာ တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ တတ္ထ ကရဏဝစနေန နိဒ္ဒေသော ကတော။ဒီ၊ ဒု၊ ၁၊၃၄။

နံပါတ် (၁)

(ခ)ပစ္စာသတ္တိနည်းအနက်–ဟိ–မှန်။တစ်နည်း–ဟိယသ္မာ–ကြောင့်။ယော သော သိက္ခာပဒပညတ္တိသမယော–သိက္ခာပုဒ်ပညတ်အခါကို။ဒုဗ္ဗိညေယျာ–ခဲရင်းသဖြင့်သိအပ်၏။ကာရဏဘူတေန–သော။တေန သမယေနစ–လည်းကောင်း။သိက္ခာပဒါနိ–တို့ကို။ပညာပယန္တော–ပညတ်တော်မူသော။ဟေတုဘူတေန–အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော။တေနသမယေန–ထိုသမယဖြင့်။သိက္ခာပဒပညတ္တိဟေတုဉ္စ–သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဝီတိက္ကမကို။အပေက္ခမာနော–ရှုငဲ့တော်မူသောဘဂဝါ–သည်။။တတ္ထ တတ္ထ–ထိုထို အရပ်၌။

(ဂ) တသ္မာ–ထိုသို့ ဝိနည်းပိဋကတ်၌ ဟိတ်အနက်, ကရိုဏ်းအနက်တို့၌ ဖြစ်သင့်သောကြောင့်။

နိယံ။ ။တသ္မာဆို၊ ဟိတ်၏ဖိုလ်၊ စွဲဆိုမျှားထုံးစံ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) ဝါကျသို့–ဆရာ (က)ဖြင့် ဝိနည်းပိဋကတ်၌ ဟိတ်အနက် ကရိုဏ်းအနက် ဖြစ်သင့်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ဝိနည်းပိဋကတ်၌ ဟိတ်အနက် ကရိုဏ်းအနက် ဖြစ်သင့်ပါသနည်း။ ဟိတ်

http://www.dhammadownload.com

အနက်ဟူ၍လည်းကောင်း ကရိုဏ်းအနက်ဟူ၍လည်းကောင်း အနက်တစ်မျိုးသာ ဖြစ်နိုင်ကောင်းသည်မဟုတ်ပါလော။ သဒ္ဒါအနက် ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(ဂ) ဝါကျသို့-ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဝိနည်းပိဋကတ်၌ ဟေတုအနက် ကရိုဏ်းအနက် ဖြစ်သင့်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ဖွင့်ဆိုသဖြင့် အဘယ်အကျိုး ရရှိအပ်ပါသနည်း။ အကျိုးမရ နိရတ္ထက-ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

နိယံ။ ။သီးခြားတသဒ္ဒါ၊ ရှိခဲ့ရာ၊ ယူပါလဒ္ဓဂုဏ်။

မှတ်ချက်။ ။လဒ္ဓဂုဏဝါကျမှတ်သမျှ တသဒ္ဒါ၏ အစွဲသည် ထပနာဖြစ်၍ ဓောဒနာနှင့် အဘော်ကို အထက်ပါ ကျမ်းတက်အတိုင်း ပုံသေ ဖြေဆိုရမည်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က+ခ) ဝါကျ၌-

(က) နနု ဝိနယေ ကရဏတ္ထော ဝ သမ္ဘဝတိ၊

(ခ) အထ ကသ္မာ ဝိနယေ ဟေတုအတ္ထော ကရဏတ္ထော စ သမ္ဘဝတိ၊

(ဂ) ယသ္မာ ယောသော သိက္ခာပဒပညတ္တိသမယော သာရိပုတ္တာဒီဟိပိ ဒုဝိညေယျော၊ တေန သမယေန ဟေတုဘူတေန ကရဏဘူတေန စ သိက္ခာပဒါနိ ပညာပယန္တော သိက္ခာပဒပညတ္တိဟေတုဉ္စ အပေက္ခမာနော ဘဂဝါ တတ္ထ တတ္ထ ဝိဟာသိ၊ တသ္မာ

(က+ဂ) ၌-

(က) နနု သုတ္တန္တာဘိဓမ္မေသု ဥပယောဂဝစနဘုမ္မဝစနေဟိ နိဒ္ဒေသော ကတော။

(ခ) အထ ကသ္မာ တတ္ထ ကရဏဝစနေန နိဒ္ဒေသော ကတော။

(ဂ) ဝိနယေ ဟေတုအတ္ထော ကာရဏတ္ထော စ သမ္ဘဝတိ၊ (တသ္မာ တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ)

နံ့ပါတ် (၄)

ဝိနယ- ဝိနေတိသတ္တေ ဓောနာတိ ဝိနယော။ (အာဏာဒေသနာရ)

ဟေတု- ဟိနောတိပဝတ္တတိ ဖလံ ဓေနာတိ ဟေတု။ (ကာရဏ)

ပညတ္တိ- ပညာပေတိ ထွောတိ ပညတ္တိ။

သိစေခြင်းကြိယာ။ ပညတ်ရာအခါ။ ပညတ္တ-ဌပိတ-အာဏာ။

နံ့ပါတ် (၅)

ဟိတ်-ပညာပယန္တတ္တာ သမ္ဗန်-ဘဂဝတော

(ဂ) တသ္မာ တတော သမ္ဘဝတော။ (ဋီကာ) တစ်နည်း- တသ္မာ တတော သမ္ဘဝန္တတ္တာ။

သမ္ဗန်- ဟေတုအတ္ထဿ ကရဏအတ္ထဿ။

နံ့ပါတ် (၆)

(ဃ) တတြာတိ တသ္မိံ အဒ္ဒါနမဂ္ဂေ၊ တေသု ဒွိသု ဇနေသု။ ဋ္ဌ၊ ၃ရ။

တသ္မိံ အဒ္ဒါနမဂ္ဂေဖြင့် တတြ၌ တသဒ္ဒါသည် အဒ္ဒါနမဂ္ဂကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း တြပစ္စည်း သတ္တမီအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။ (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္တ၊ ဝိဘတျတ္တ)

တေသု ဒွိသု ဇနေသု-ဖြင့် တတြ၌ တသဒ္ဒါသည် နှစ်ယောက်လူတို့ကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကို လည်းကောင်း။ တြပစ္စည်းသည် သတ္တမီ သုဝိဘတ်၏အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

နံ့ပါတ် (၇)

ဒုဝိညေယျ-ဒု+ဝိ+ဉာ+ဏျ။ ဏျကို ယေျ ပြု၊ ဉာ၌ အာ ချေ၊ ဥ-ဒွေဘော်လာ၊ ဝဒွေဘော်လာ ဝနှစ်လုံးကို ဗနှစ်လုံးပြု။

http://www.dhammadownload.com

ဝိသုဒ္ဓိ- ဝိ+သုဓ+တိ။ တကို ခပြု၊ ဓတွန်ကေို ဒ ပြု။

နံပါတ် (၈)

ဟေတု ကရဏတို့အရ မုချ- လွန်ကျူးခြင်း ဝီတိက္ကမ အမှု။

ဤ၌ အရှင်သာရိပုတ္တရာ ဆိုရကြောင်း-ဝိနည်း၌လာသော သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်ဖို့ရန် တောင်းပန်သော ဝတ္ထုနှင့်စပ်သဖြင့် မထေရ်ကို အပိုင်းအခြား ပြုလိုသောကြောင့် အရှင်သာရိပုတ္တရာကို ဆိုရပါသည်။

နံပါတ် (၉)

ဝိနယေ ဟေတုအတ္ထော စ၊ ကရဏတ္ထော စ နိဒ္ဒေသော။

တဒတ္ထဓောတနတ္ထံ စ ၊ တသ္မာ ဟောတိ ကတော တတ္ထ။ (ဝဏ္ဏဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

ပညာပယန္တော အရ- ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ (တစ်နည်း) ဗုဒ္ဓ၏ မဟာကရုဏာစိတ္တုပ္ပါဒ်၊ မေ့ရတိ၊ မေ့သိဂ်ါရသိက္ခာပုဒ်တို့သည် အာရမ္မဏ၊ ရဟန်းတို့၏ ဝီတိက္ကမ လွန်ကျူးမှုသည် ဥဒ္ဒိပန၊ ရဟန်းတို့အား ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ ပြည့်စုံခြင်းစသော အကျိုးတရားတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၈)

(က) ဣလ ပန အညသို့ဥ ဝေ ဓာတိကေ အစ္စန္တသံယောဂတ္တော သမ္မဝတိ။

(ခ) ယဥ္ဇ သမယံ ဘဂဝါ ဣမံ့ အညံ ဝါ သုတ္တန္တံ ဒေသေသိ၊ အစ္စန္တမေဝ တံ သမယံ ကရုဏာဝိဟာရေန ဝိဟာသိ၊

(ဂ) တသ္မာ တဒတ္ထဓောတနတ္ထံ ဣလ ဥပယောဂဝစနနိဒ္ဒေသော ကတောတိ။

(ဃ) တေနေတံ ဝုစ္စတိ-''တံ တံ အတ္ထမပေက္ခိတွာ၊ ဘုမ္မေန ကရဏေနစ။

အညတြ သမယော ဝုတ္တော၊ ဥပယောဂေန သော ဣတော''တိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၁၊၃၄။

နံပါတ် (၁)

(က) ဣလစေ-ဤပြဟ္မဇာလသုတ်၌လည်းကောင်း။ဝေဓာတိကေ-ဤသို့သဘောရှိသော။အညသို့ စ-တစ်ပါးသောသုတ်၌လည်းကောင်း။

(ခ) ယံသမယံ-အကြင်အခါပတ်လုံး။အစ္စန္တမေဝ-အပိုင်းအခြားကို လွန်၍သာလျှင်။(သဒ္ဒတ္တ)ဝါ-အဆက်မပြတ်သာလျှင်။(ဝေါဟာရတ္တ) ဝါ-ဒေသနာအစမှစ၍ ဒေသနာတော်ဆုံးသည့်တိုင်အောင်သာလျှင်။ (အဓိပ္ပါယတ္တ)ကရုဏာဝိဟာရေန-ကရုဏာဝိဟာရဖြင့်။(နာမသတ်) ဝါ-ကရုဏာဝိဟာရလျှင် အရင်းခံရှိသော ပရဟိတပဋိပတ်ဖြင့်။

(ဃ) တံတံ အတ္ထံ-အာဓာရစသော ထိုထိုအနက်ကို။အညတြ-ပြဟ္မဇာလသုတ်မှတစ်ပါးသော သုတ် ဝိနည်းတို့၌။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ (က)ဖြင့် ဣသမယံ ဟူသောပုဒ်၌လည်းကောင်း တစ်ပါးသောဤသို့သဘောရှိသော ပုဒ်၌လည်းကောင်း အစ္စန္တသံယောဂအနက် ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘယ်သို့လျှင် အစ္စန္တသံယောဂ အနက် ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း။အဘိဓမ္မာပိဋကတ် ဝိနည်းပိဋကတ်တို့၌ကဲ့သို့ အဓိကရဏ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏ, ဟိတ်, ကရိုဏ်းအနက်တို့သာ ဖြစ်သင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ ဤသို့ စုံ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ)သို့- ဆရာ၊ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောဝါကျတို့ဖြင့် အတ္တသမ္ဘဝအားလျော်စွာ ဘုမ္မ ကရဏ ဥပယောဂ ဝိဘတ်ဖြင့် ပြသည်ကို အကျယ်ပြဆိုတော်မူ၏။အကျဉ်းလွယ်ကာမှတ်စရာ သင်္ဂဟဂါထာကို ဆရာမပြဆိုပြီ လော။အကျဉ်းလွယ်ကာ သင်္ဂဟဂါထာကား အဘယ်ပါနည်း။စုံ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။(ဂဏ္ဌိသစ်)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(ခ+ဂ) ၌-

(က) နနု အဘိဓမ္မေ ဘုမ္မဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော၊ ဝိနယေ စ ကရဏာဝစနနိဒ္ဒေသော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဓ ဉပယောဂဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော၊

(ဂ) ယဠ္ဌ သမယံ ဘဂဝါ ဣမံ၊ အညံဝါ သုတ္တန္တံ ဒေသေသိ၊ အစ္စန္တမေဝ တံ သမယံ ကရုဏာဝိဟာရေန ဝိဟာသိ၊ တသ္မာ- (တစ်နည်း- တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ)

နံပါတ် (၄)

ဝေဲဇာတိကာ- ဝေဲ ဇာတိ ယဿာတိ ဝေဲဇာတိကံ။

ဤသို့သောသဘော၏ ပုဒ်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏေး သဘာဝ သဘာဝဝန္တအစပ်၊

ဤသို့သဘောရှိသောပုဒ်သည်၊ ဝေဲသဘာဝ။

အစ္စန္တသံယောဂ-အန္တံ အတိက္ကန္တံ အစ္စန္တံ၊ အစ္စန္တမေဝ သံယောဂေါ အစ္စန္တသံယောဂေါ။

အပိုင်အခြား၏လွန်သောကရုဏာဝိဟာနှင့် ကာလ ကာလဝန္တအစပ်၊

အပိုင်အခြားကိုလွန်သော ကရုဏာဝိဟာရသည်၊ နိရန္တရ။

ကရုဏာဝိဟာရ-ကရုဏာဝသေန ပဝတ္တော ဝိဟာရော ကရုဏာဝိဟာရော။

ဘုမ္မ- ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ။ ဘူမိဝိယာတိ ဘုမ္မံ။

မြေကြီး၏ သတ္တမီဝိဘတ်နှင့် ဘဒိသီသဒိသစပ်၊ သတ္တမီဝိဘတ်သည်၊

ဩကာသ-အဓိကရဏ။

နံပါတ် (၅)

(ဂ) တသ္မာကို တတော သမ္ဗဝန္တတ္တာ၊ (သမ္ဗဝတ္တာ) အစ္စန္တသံယောဂသ။

(နိယံ) တသ္မာဆို၊ ဟိတ်၏ဖိုလ်၊ စွဲဆိုများထုံးစံ။ တသ္မာရှေ့၊ ဟိတ်ဖိုလ်တွေ့၊ ပြားဈ်ရှိမှုခံ။

နံပါတ် (၆)

(က) သံဝဏ္ဏနာဖြင့် ဂေါ်သမယံ၌ အံဝိဘတ်သည် ကံအနက်၌မဖြစ်။အစ္စန္တသံယောဂအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

အစ္စန္တ- အန္တ+အတိ အန္တနှင့်အတိ ရှေ့နောက်ပြန်၊ တိကို စပြု၊ ဒွေဘော်လာ။

ဝိသုဒ္ဓိ- ဝိ+သုဓ+တိ။ တကို ဓပြု၊ ဓာတွန်ဓကို ဒပြု။

နံပါတ် (၈)

ကရုဏာဝိဟာရ အရ- ကရုဏာလျှင်အကြောင်းရင်းရှိသော ပရဟိတပဋိပတ္တိကို ယူအပ်၏။ ကရုဏာသမာပတ္တိဝိဟာရကို မယူအပ်။ အကြောင်းကား တရားဟောရာကာလ၌ ဒေသေတဗ္ဗမေ့ကိုသာ အာရုံပြုသော ဒေသနာဉာဏ်တော်၏ သတ္တဝါပုညတ်ကိုအာရုံပြုသော မဟာကရုဏာနှင့် အတူတကွမဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

နံပါတ် (၉)

(ခ) ၌- အညံ ဒေသေသိ သုတ္တန္တံ၊ သမယံ ဘဂဝါ ဣမံ။

ကရုဏာဝိဟာရေန ဝါ၊ အစ္စန္တမေဝ ယဠ္ဌ တံ။

တတိယ တကာရ ဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ဒေသေသိ အရ- မြတ်စွာဘုရား၏ ဒေသနာဉာဏ်ကောက်၊ ဓမ္မရတိ/ဓမ္မသိဂ်ီရ၊ ထစ်နည်း-ဉဿာဟ / ဝီရိယ ဖြဟ္မဇာလသုတ္တန်သည်လည်းကောင်း။အခြားသောသုတ္တန်ဒေသနာ

http://www.dhammadownload.com

သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ၊ကရုဏာသည် ဥဒ္ဒိပန၊ ဒေသနာတော်ကို သတ္တဝါတို့ နာကြားရသဖြင့် ဟိတသုခစသော အကျိုးစီးပွား ခံစားရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၉)

(က) ပေါရာဏာ ပန ဝဏ္ဏယန္တိ "တသ္မိံ သမယေ"တိ ဝါ "တေန သမယေနာ"တိ ဝါ "တံ သမယ"န္တိ ဝါ အဘိလာပမတ္တဘေဒေါ ဧသော၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃။

(ခ) သဗ္ဗတ္ထ ဘုမ္မမေဝတ္ထောတိ။

(ဂ) တသ္မာ "တံ သမယ"န္တိ ဝုတ္တေပိ "တသ္မိံ သမယေ"တိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဃ) ဘဂဝါတိ ဂရု။

(င) ဂရုံ ဟိ လောကေ "ဘဂဝါ"တိ ဝဒန္တိ။

(စ) အယဉ္စ သဗ္ဗဂုဏဝိသိဋ္ဌတာယ သဗ္ဗသတ္တာနံ ဂရု၊ တသ္မာ "ဘဂဝါ"တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

နိဿယ (၁)

(က) ပန-အထူးတစ်တန် ဆိုဖွယ်ဟန်ကို ဖော်လှန်ထုတ်ကာ ပြဆိုပါအံ့။ပေါရာဏာ-ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်။ဝဏ္ဏယန္တိ-ဖွင့်ဆိုကြကုန်၏။ကိံ၊တသ္မိံ သမယေတိဝါ-တသ္မိံသမယေဟူသည်လည်းဖြစ်သော။ဧသော သဒ္ဒေါ-ဤသဒ္ဒါသုံးပါးအပေါင်းသည်။အဘိလာပမတ္တဘေဒေါ-သဒ္ဒါမျှသာ ထူးတော့၏။

(ခ) သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော။ သဒ္ဒေသု-တသ္မိံ သမယေဟူသော သဒ္ဒါ၊ တေန သမယေနဟူသော သဒ္ဒါ၊တံ သမယံဟူသော သဒ္ဒါတို့၌။(တစ်နည်း) သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော သုတ် အဘိဓမ္မာ ဝိနည်းတို့၌။ဘုမ္မမေဝ-သတ္တမီဝိဘတ် အနက်သာလျှင်ဖြစ်သော။အတ္ထော-ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣတိ ဝဏ္ဏယန္တိ။

(ဃ) ဂရု-ကျောက်ထီးတမျှ အလေးပြုအပ်သော မြတ်စွာဘုရားတည်း။

(င) ဟိ-မှန်။လောကေ-၌။ဂရုံ-ကျောက်ထီးတမျှ အလေးပြုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။(လောကိယာ-လောကီလူအပေါင်းတို့သည်။ (ကတ္တားထည့်)

(စ) စ-စကားသာမန် လျဉ်းပါးဟန်ကို ပယ်လှန်အထူး ပြဆိုဦးအံ့။ သဗ္ဗသတ္တာနံ-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့ထက်။ သဗ္ဗဂုဏဝိသိဋ္ဌတာယ-အလုံးစုံသောဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် ထူးကဲလွန်မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အယံဗုဒ္ဓေါ-သည်။သဗ္ဗသတ္တာနံ-တို့၏။ဂရု-အလေးပြုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။(သဗ္ဗသတ္တာနံ-ကာကောလောကန နည်းကြံ)တသ္မာ-ထိုသို့အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏ ကျောက်ထီးတမျှ အလေးပြုအပ်သော ဆရာဖြစ်တော်မူသည်၏အဖြစ် ကြောင့်။

နိဿယ (၂)

(က) စသည်သို့ အနုသန္ဓေ-ဝဝံ အတ္တနော မတိံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ပေါရာဏာ စရိယမတိံ ဒဿေတုံ "ပေါရာဏာ ပနာ"တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။

(ခ)သို့- ဆရာ(က)ဖြင့် တသ္မိံ သမယေ၊ တေန သမယေန၊ တံ သမယံဟူသော ဤသဒ္ဒါသုံးပါးအပေါင်းသည် သဒ္ဒါမျှသာ ထူး၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ ဖွင့်ပြအပ်ပါသနည်း။သဒ္ဒါထူးက အနက်လည်းထူးခြားသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။(တစ်နည်း)အနက်ကား အဘယ်ပါနည်း။ဘာဝေနဘာဝ လက္ခဏစသော အနက်လော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၁။၁၇၅။

(င) သို့- ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဘဂဝါဟူသည် အလေးပြုအပ်သော ဆရာဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုစကား အသို့သင့်အံ့နည်း။ဘဂဝါဟူသောသဒ္ဒါသည် မြတ်စွာဘုရားကိုဟောသော သဒ္ဒါဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ သဒ္ဒ+အတ္ထ ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

(စ) သို့-ဆရာ (ဃ+င)တို့ဖြင့် လောက၌ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သောဆရာကို ဘဂဝါဟူ၍ဆိုအပ်၏-ဟု ယုတ္တိကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ယင်းသို့ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အနက်သဘောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည်

http://www.dhammadownload.com

ဓရှ-ဆရာမည်ဖြူသနဲ့မြတ်စွာဘုရားကို ဂရု-ဆရာဟူ၍ ဆိုအပ်၊ဆိုနိုင်ပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၁။၁ရ၅။(ဘုရားကား ဆရာဟုတ်ပါသလော-ဂရုဟို။)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ "ကေ သမယ"န္တိ ဝုစ္စတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ "ကေသ္မိံ သမယေ"တိ အဝတွာ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) "တသ္မိံ သမယေ"တိ ဝါ "တေန သမယေနာ"တိ ဝါ "ကေ သမယ"န္တိ ဝါ အဘိလာပမတ္တဘေဒေါ ဧသ၊သဗ္ဗတ္ထ ဘုမ္မမေဝတွော ဝေဒိတဗ္ဗော-တသ္မာ။

ဝုတ္တေပိဋ္ဌ ဝိ သဒ္ဒါ။ ။ကေ သမယံ-ဟု ဒုတိယာဝိဘတ်နှင့်ရှိလျက်၊ ဒုတိယာအနက်ကို မဖွင့်ဆိုဘဲ ကေသ္မိံ သမယေ-ဟု သတ္တမီ အနက်ဖွင့်ဆိုသည်ကို မနှစ်သက်သောကြောင့် ဝိသဒ္ဒါဆို။

နံပါတ် (၄)

ပေါရာဏ- ပုရေဘဝါ ပေါရာဏာ။

သမယ- သံ ပုနပ္ပုနံ ဧတီတိ သမယော။

ဘေဒ- ဘိန္ဒတီတိ ဘေဒေါ။

ဘုမ္မ- ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘုမ္မံ။ ဋီ၊သစ်၊၁။၁ရ၀။

ဂရု- ဂရတိ သိဋ္ဌတိ သိဿေသု သိနေဟန္တိ ဂရု။

သဗ္ဗဂုဏဝိသိဋ္ဌတာယ- သရတိ ပဝတ္တတီတိ သဗ္ဗော။ဂုဏောတိ ပကာသေတီတိ အတ္တနော ဒဗ္ဗန္တိ၊ ဂုဏော။ ဝိသေသီယတေတိ ဝိသိဋ္ဌော။ သဗ္ဗေ ဂုဏာ သဗ္ဗဂုဏာ၊ သဗ္ဗဂုဏေဟိ ဝိသိဋ္ဌော သဗ္ဗဂုဏဝိသိဋ္ဌော။ တဿ ဘာဝေါ သဗ္ဗဂုဏဝိသိဋ္ဌတာ။

သမယ- ထပ်တစ်လဲလဲဖြစ်ခြင်း ကြိယာ၊အခါဟူသော ကာလပညတ်၊ကာလ-ဝေလ-အဒ္ဓါ။

ဘေဒ- နှစ်ဖြာပြုခြင်း ကြိယာသကတ်၊ ဝိဘတ်၊ ဝိသေသ။

ဘုမ္မ- ဖြစ်ခြင်းကြိယာသကတ်၊ သတ္တမီဝိဘတ်၊ ဩကာသ၊ အာဓာရ။

ဂုဏ- ထင်ရှားခြင်းကြိသကတ်၊ သီလစသောဂုဏ်၊ အာနိသံသ။

သဗ္ဗ- ဖြစ်ခြင်းကြိယာသကတ်၊ သီလစသောဂုဏ်၊ သကလ-ကေဝလ သမတ္တ နိခိလ။

နံပါတ် (၅)

သဗ္ဗဂုဏဝိသိဋ္ဌတာယ-၏ သမ္ဗန်။ ဣမဿ ဗုဒ္ဓဿ။ (တစ်နည်း) ဣမဿ ဘဂဝတော။

(ဂ) တသ္မာ တတော ဝဏ္ဏယန္တတ္ထာ။ သမ္ဗန် - ပေါရာဏာနံ ပုရိမာနံ အဋ္ဌကထာစရိယာနံ။

(စ) တသ္မာ - တတော ဂရုတ္တာ။ တဿ ဗုဒ္ဓဿ (တစ်နည်း) ဘဂဝတော။

နံပါတ် (၆)

(ဃ) ဂရုဖြင့် ဘာဝါသဒ္ဒါသည် ဘာရိယဋ္ဌဝါစီ ရှဋ္ဌီအနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိက ဂရုသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို သိစေသည်။(တစ်နည်း) ကျောက်ထီးတန္တု၊ အလေးအမြတ်ပြုတော်မူအပ်သော မြတ်စွာဘုရာကို ဟောသော သဒ္ဒါဖြစ်သည်ကို သိစေ၊ (သဒ္ဒါဟော အဘိဓေယျတ္ထ၊ သဒ္ဒတ္ထ)

(င) ဂရုံဟိ ဖလာကေ-စသည်ဖြင့် လောကမဖက် သက်သက်၊ သာသနာတော်၌သာ အလေး အမြတ်ပြုအပ်သူကို ဘဂဝါ-ဟု ခေါ်ဆိုရသည်မဟုတ်သေး၊လောက၌လည်း အလေးအမြတ် ပြုအပ်သူ ဂရုကို "ဘဂဝါ"ဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏ဟု သင်္ကေတသိဒ္ဓိကို ပြဆိုသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

နံပါတ် (၇)

ဂရု- ဂိရ်+ဥ။ ဣကို အပြု။

သဗ္ဗ- သရ်+ဗ။ ရကို ဗပြု။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ်(၁၀) ဣမိဿာ ဂါထာယ

ဘဂဝါ– ဘာဂျဝါ–အာကို အ၊ ဂျမှ ယချေ။ (တစ်နည်း) ဘဂ္ဂဝါ။ ဂချေ။ (တဒ္ဓိတ်)
(တစ်နည်း) ဘဝေသု ဝန္တဂမန။ ဘဝေသုဒ္ဒ ဝေသုကို ချေ၊ ဝန္တ ဒ္ဓ န္တချေ၊ ဂမနဒ္ဓ မနချေ၊ (ဘဝဂ)
ဝနှင့်ဂ ရှေ့နောက်ပြန်။ ဝ၏ အ–ကို အာပြု။ (သမာသ်)

နံပါတ် (၈)

အဘိလာပမတ္တဘေဒသဒ္ဒါဖြင့်–သုတ္တန်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်၏ ပြောင်းလွဲခြင်း၊ ဝိနည်း၌ တတိယာဝိဘတ်၏ ပြောင်းလွဲခြင်းကို ပြုအပ်၏။ (တစ်နည်း) ဘုမ္မတ္တ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်၊ တတိယာဝိဘတ်တို့ဖြင့် ပြီးစီး၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ပြဆိုသည်။

နံပါတ် (၉)

ဘဂဝါတိ ဇစ်နံ့ သေဋ္ဌ၊ ဘဂဝါတိ ဝစနမုတ္တမံ။
ဂရုဂါရဝယုတ္တော သော၊ ဘဂဝါ တေန ဝုစ္စတိ။
ဘဂပေါင်း။ ဝစပေါင်း။ ပထျာဝတ္တဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘဆန်း။ ။(မစိုးရိမ်)

နံပါတ် (၁၀)

ပေါရာဏာ ဝဏ္ဏယန္တိ ရှ–ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်သာန် ဖွင့်ဆိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ဥဿာဟဋ္ဌာယီ– ဝီရိယာ၊ တသ္မိ သမယေ. တေန သမယေန. ကေ်သမယံ ဟူသော သဒ္ဒါသုံးပါးသည် အာရမ္မဏ၊ထိုဆရာတို့၏သန္တာန် အကွဲရ စိန္တာမယဉာဏ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ နောက် စာသင်သားတို့အား သိစေလိုသော သမ္မာဆန္ဒသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန၊ ထိုသဒ္ဒါသုံးပါးတို့၏ သဒ္ဒါမျှကွဲပြားခြင်း အနက်မကွဲပြားခြင်းကို နောင်စာသင်ပျိုန အခြေပြုတို့ သိရခြင်းအကျိုးသည် အနဘာဝ။

''ဘဂဝါ'' ဝဒန္တိရှ–''ဘဂဝါ''ဟု ပြောဆိုသူတို့သန္တာန် ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟဋ္ဌာယီ ဝီရိယာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အာရမ္မဏ။ မြတ်စွာဘုရား၏ ကျောက်ထီးတန္တု အလေးအမြတ်ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်နှင့်မနိုင်းယှဉ်အပ်သော အလုံးစုံသော သီလဂုဏ်တို့ဖြင့် အလေးအမြတ်ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်သည်ဥဒ္ဒိပန။ မြတ်စွာဘုရား၏ သီလစသောဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် သတ္တဝါအားလုံးတို့ထက်မြတ်သော အနုတ္တရ အသဒိသ အတုလ ဂုဏ်တော်ကို အာရုံယူ၍ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ပွားများနိုင်ခြင်းစသော အကျိုးတို့သည် အနဘာဝ။

မှတ်ချက်။ ။ဘာဝါလင်္ကာရ ထုတ်ရာ၌ အကြောင်းအကျိုး ရှင်းလင်းလွယ်ကူရန်နှင့် ပုစ္ဆက သဘော ပေါက်နိုင်သည့် အကြောင်းအကျိုးများ စဉ်းစားပြီး ထုတ်ပါ။ ကံသည် အာရမ္မဏ ပုံသေ ဖြစ်ပါသည်။

ဝါကျစဉ် (၁၀)

(က) ဣမိဿာ ဂါထာယ ဝေသေနဿ ပဒဿ ဝိတ္ထာရတော အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။
(ခ) သော စ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဗုဒ္ဓါနုဿတိနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တောယေဝ။
(ဂ) တ္တောဝတာ စေတ္တ '' ဝံ မေ သုတ'' န္တိဝစနေန ယထာသုတံ ဓမ္မံ ဒဿေန္တော ဘဂဝတော ဓမ္မကာယံ ပစ္စက္ခံ ကရောတိ။
(ဃ) တေန '' နယိဒံ အတိက္ကန္တသတ္ထုကံ ပါဝစနံ၊အယံ ဝေါ သတ္ထာ'' တိ သတ္တု အဒဿနေန ဥက္ကဏ္ဍိတံ ဇနံ သမဿာသေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။

နံပါတ်(၁)

(ဂ) တ္တောဝတာ–ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော'' ဝံ မေ သုတ'' ''ကေ် သမယံ ဘဂဝါ'' ဟူသော စကားဖြင့်။တ္တေ–ဤနိဒါန်းစကား၌။ဒဿေန္တော–ပြတော်မူလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ဓမ္မကာယံ–ဓမ္မဟု ဆိုအပ်သော ကိုယ်တော်ကို။ ပစ္စက္ခံ–မျက်မှောက်ကို။ (အာယသ္မာ အာနန္ဒတ္ထေရော)

(ဃ) တေန–ထိုကဲ့သို့ မျက်မှောက်ပြုခြင်းကြောင့်။ဣဒံ ပါဝစနံ–ဤမြတ်သောစကားတော်သည်။ အတိက္ကန္တသတ္ထုကံ–လွန်ပြီးသော ဆရာရှိသည်၏အဖြစ်သည်။ဥက္ကဏ္ဍိတံ–ဆင်းရဲငြိုငြင် အသက်ရှင်ခြင်းသို့

http://www.dhammadownload.com

ရောက်သော။ဝါ-အထက်၌ လည်တမျှော်မျှော်ရှိသော။(သဒ္ဒတ္တ)ပျင်းရိခြင်းဖြင့် နိုပ်စက်အပ်သော။ဝါ-ဆန့်ကျင်သော။(ဝေါဟာရတ္တ)သမဿာသေတိ-ကောင်းစွာရှုနိုင် ရှိက်နိုင်စေ၏။(သဒ္ဒတ္တ)ဝါ-သက်သာရာရစေ၏။(ဓိပ္ပါယ်)

နိုဝါထ်(၂)

(ခ)သို့- ဆရာ(က)ဖြင့် ဤဘဂဝါ-ဟူသော ပုဒ်၏အနက်ကို အကျယ်အားဖြင့် သိထိုက်၏-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ဝိတ္ထာရတ္ထအကျယ်ကို ဆရာပင် ဆိုပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့်(ခ)ဝါကျ မိန့်။

(ဃ)သို့- ဆရာ(ဂ)ဖြင့် ဓဝံ မေ သုတံ-ဟူသော စကားဖြင့် မြတ်စွာဘုရား၏ ဓမ္မကာယကို မျက်မှောက်ပြု၏-ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။ဓမ္မကာယကို မျက်မှောက်ပြုသဖြင့် အဘယ်ဂုဏ် အဘယ်အကျိုး ရှိပါသနည်း။ရရှိအပ်သော အကျိုးဂုဏ်ကို မပြဆိုပြီးလော။ဤသို့ စုဒ်ကြောင့်(ဃ) မိန့်။

နိုဝါထ်(၃)

(က+ခ) ၌-

(က) နနု ဣမိဿာ ဂါထာယ ဝသေနဿ ပဒဿ ဝိတ္ထာရတော အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဓ(အဋ္ဌကထာယံ) ဝိတ္ထာရတော အတ္ထော န ဝုတ္တော။

(ဂ) သော စ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဗုဒ္ဓါနုဿတိနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တောယေဝ။-တသ္မာ

နိုဝါထ်(၄)

ဓမ္မကာယ- ဓမ္မသင်္ခါတော ကာယော ဓမ္မကာယော။

ပစ္စက္ခ- အက္ခံ ဣန္ဒြိယံ ပတိဂတံ နိဿိတံ ပစ္စက္ခံ။ အက္ခေန ပတိဂတံ ပစ္စက္ခံ။

ပါဝစန- ပကဋ္ဌံ ဥတ္တမံ ဝစနံ ပါဝစနံ

အတိက္ကန္တသတ္ထုက- အတိက္ကန္တော သတ္ထာ ယသ္မိံတိ အတိက္ကန္တသတ္ထုကံ။

ဥက္ကဏ္ဌိတ- ဥက္ကဏ္ဌနံ ဥက္ကဏ္ဌော။ ဥက္ကဏ္ဌံ ဣတော ပတ္တော ဥက္ကဏ္ဌိတော။

တစ်နည်း- ဥဒ္ဓံ ကဏ္ဌံ အာဟိဏ္ဍတိ ဝိဟရတီတိ ဝါ ဥက္ကဏ္ဌိတော။(ဋီသစ်)

ဓမ္မကာယ- ဓမ္မဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်၏ ကာယနှင့် ဝိသေသန/ဝိသေသယစပ် ဝစနပဟော့။ မြတ်စွာဘုရားဖြစ် ဝစနီယ။ဓမ္မသရီရ ဝစနီယတ္တ။

ပစ္စက္ခ- ဣန္ဒြေ၏ မှီသောမျက်မှောက်ဖြစ်ခြင်းနှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ်၊မျက်မှောက်ပြုအပ်သော မျက်မှောက်ပြုအပ်သောဓမ္မ၊ ဣန္ဒြိယဂ္ဂယှ။

ပါဝစန- မြတ်သောဂုဏ်၏ ဗုဒ္ဓစကားတော်နှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ်။ဗုဒ္ဓစကားတော်။ ပိဋကပါဠိ။ဓမ္မ။

အတိက္ကန္တသတ္ထုက- လွန်ပြီးသောဆရာ၏ တရားတော်နှင့် သံ/သာမိစပ်၊စကားတော်။ အတီတသတ္ထုက။

နိုဝါထ်(၅)

တေန-ကို ဟိတ်ပြင် တာဒိသတ္တာ ပစ္စက္ခကရဏတ္တာ။(ဋီသစ်)

အယသ္မတော အာနန္ဒတ္ထေရဿ-ဟု သမ္ဗန်ခံ။

အတိက္ကန္တသတ္ထုကတ္တာ-ဟိတ်။ ဣမဿ ပါဝစနဿ-သမ္ဗန်။

နိုဝါထ်(၆)

(က) ဘာဂျဝါ ဘဂ္ဂဝါ ယုတ္တော၊ ဘဂေဟိ စ ဝိဘတ္တဝါ။

ဘာဂျဝါ ယုတ္တောဖြင့် ဘဂဝါ၌ ဘာဂျပုဒ်၊ဝဏ္ဏပစ္စည်း။ယင်းဝဏ္ဏပစ္စည်း၏ အဿတ္ထိအနက်၌ သက်၍ ဘာဂျံ အဿ အတ္ထီတိ ဘာဂျဝါ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ဘာဂျဝါ-ဟု ဆိုလိုလျှက် နိရုတ္တိ

http://www.dhammadownload.com

နည်းဖြင့် ဘဂဝါ–ဟု ဆိုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

ဘဂ္ဂဝါ ယုတ္တော–ဖြင့် ဘဂဝါ၌ ဘဋ္ဋခေတ်၊ဝဋ္ဋပစ္စည်း၊ယင်းဝဋ္ဋပစ္စည်း၏ အတိတ်အနက်၌သက်၍ အဘဉ္ဇိတိ ဘဂ္ဂဝါ–ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဘဂ္ဂဝါ–ဟု ဆိုလိုလျှက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဘဂဝါ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ဘဂေဟိ ယုတ္တောဖြင့် ဘဂံ အဿ အတ္ထိ ဘဂဝါ–ဟု စသည် ဖေါ်။

ဝိဘတ္တဝါဖြင့် သဗ္ဗဓမ္မေ ဝိဘဇိတိ ဝိဘတ္တဝါ–ဟု ဆိုလိုလျှက် နိရုတ္တိနည်း ဘဂဝါ–ပြီးသည်ကိုသိစေ။

နံပါတ်(၇)

ဥကဏ္ဍိတ– ဥ+ကဏ္ဍ+က္တ။ က–ဒွေဘော်လာ။

ပစ္စက္ခ– အက္ခ+ပတိ။ အက္ခနှင့်ပတိကို ရှေ့နောက်ပြန်။တိ–ကို စ–ပြု၊ဒွေဘော်လာ

နံပါတ်(၈)

ဘဂဝါ–၌ ဘဂအရ ဘုန်းတော်(၆)ပါး–ဣဿရိယ ဓမ္မ ယသ သိရီ ကာမ ပယတ္တ တို့ဖြစ်ပါသည်။

နံပါတ်(၉)

(ဂ)ဝါကျ– ဓမ္မံ ဝတ္တာဝတာ ဝတ္တေ၊ ဘဂဝတော ယထာသုတံ။

ဓမ္မကာယံ ဒဿေန္တော၊ ပစ္စက္ခံ ဝေ မေ သုတံ။ (စတုတ္ထ တကာရဝိပုလဂါထာ)

နံပါတ်(၁၀)

ဇနံ သမဿာသေတိ–အရ ပီတိ သောမနဿ ကောက်။

ဓမ္မရတိ/ဓမ္မသိဂါရ။တစ်နည်း ဟဿ/ဟာသမြတ်စွာဘုရား၏ မြတ်သောစကားတော်သည် အာရုံထားပါဝစနသည် လွန်သောဆရာမရှိခြင်း၊တရားတော်၏ ဆရာ၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ဆင်းရဲမှုမရှိတော့ခြင်း၊ ချမ်းယိခြင်း၊ဓမ္မကို ယုံကြည်ခြင်းစသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ်(၁၁)

(က) သွာယမိခ ဝိဝရေ ဝတ္တတိ။

(ခ) တသ္မာ ရာဇဂဟဿစ နာဠန္ဒာယစ ဝိဝရေတိ ဝေ ဓမေတ္တတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) အန္တရသဒ္ဒေန ပန ယုတ္တတ္တာ ဥပယောဂဝစနံ ကတံ။

(ဃ) ဤဒိသေသုစ ဌာနေသု အက္ခရစိန္တကာ "အန္တရာ ဂါမဥ္စ နဒိဥ္စ ယာတိ"တိ ဧဝံ၊ ဧကမေဝ အန္တရာသဒ္ဒံ ပယုဇ္ဇန္တိ၊ သောဒုတိယ ပဒေနပိ ယောဇေတဗ္ဗော ဟောတိ။

(င) အယောဇိယမာနေ ဥပယောဂဝစနံ န ပါပုဏာတိ။

(စ) ဣဓ ပန ယောဇေတွာဝ ဝုတ္တောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။

နံပါတ် (၁)

(က) ဣဓ–ဣမသ္မိံ ပါဌေ–ဤ အန္တရာစ ရာဇဂဟံ အန္တရာစ နာဠန္ဒံ–ဟူသော ပါဌ်၌။နိဝိဋ္ဌော– သော။ သွာယံ–သော အယံအန္တရာသဒ္ဒေါ။ ဝိဝရေ–အကြားဟူသော အရပ်၌။

(ခ) တသ္မာ–ထိုသို့ အန္တရာသဒ္ဒါ ဝိဝရအနက်၌ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ပ ။ဝိဝရေ–အကြားဖြစ် သော တစ်ယူဇနာ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အရပ်၌။ (အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော ဟောတိ။)

(ဂ) ပန–ထိုသို့ပင် သိအပ်ပါသော်လည်း။ (အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန–ကတ္တား) ဥပယောဂ ဝစနံ–ဒုတိယာဝိဘတ်ကို။ကတံ–ပြီ။န ကတံ သာမိဝစနံ။ (ဗျတိရေက၊ ကျမ်းတက်၌ ထင်ရှားစေအံ့။)

(ဃ) အက္ခရစိန္တကာ–အက္ခရာကို ကြံတတ်ကုန်သော သဒ္ဒါဆရာတို့သည်။ ဂါမံ–ရွာ၏။ အန္တရာစ– အကြား၌လည်းကောင်း။ပ။သော အန္တရာသဒ္ဒေါ–သည်။ဝါ–ကို။ဒုတိယပဒေနပိ–နဒီဟူသော ဒုတိယပုဒ်နှင့်လည်း။

(င) ဒုတိယပဒေန–နှင့်။တသ္မိံ အန္တရာသဒ္ဒေ–ကို။(လက္ခဏာဝန္တ) အယောဇိယမာနေ–မယှဉ်အပ် သည်ရှိသော်။(ဒုတိယပဒံ–ကံထည့်)

http://www.dhammadownload.com

(စ) ပန-အထူးကား။က္ကာ၀ ကမသ္မိံ ပါဠေ-၌။ နိ၀ိဌော-သော။ အန္တရာသဒ္ဒေါ-ကို၊ ဒုတိယပဒေန နှင့်။ယောဇေတွာ၀ေ-ယှဉ်၍သာလျှင်။ အာယသ္မာတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန ၀ုတ္တော ကထိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ (က)ဝါကျဖြင့် အန္တရာစ ရာဇဂဟံ အန္တရာစ နာဠန္ဒံ-ဟူသော ပါဠ်၌ ဤအန္တရာ သဒ္ဒါသည် ဝိ၀ရအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုအန္တရာသဒ္ဒါသည် ဝိ၀ရအနက်၌ဖြစ်သည်ကို ဆိုသဖြင့် အဘယ်အနက်ထူး အကျိုးထူး ရအပ်ပါသနည်း။ အကျိုးမရ နိရတ္ထကဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ စုံကြောင့် (ခ)မိန့်။ (ကိမတ္ထံ အဲ့တ္တ၀ိသေသနိယမော ကတောတိ အာဟ ''တသ္မာ''တိ အာဒိ။) ဋီ၊သစ်၊၁။၁၈၀။

(ဂ) သို့ ဗျတိရေက စောဒနာ-ဆရာ (က)ဖြင့် ''ရာဇဂဟဿစ နာဠန္ဒာယစ ဝိ၀ရေ''ဟူသော ဆဋ္ဌီအနက်ကို သိထိုက်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ယင်းသို့ ဆဋ္ဌီအနက်ကို သိထိုက်သည်ဖြစ်ငြားအံ့၊ ဤသို့ဖြစ် လတ်သော် ''အန္တရာစ ရာဇဂဟဿ အန္တရာစ နာဠန္ဒာယ''ဟူ၍ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ဖြင့် ဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ (အန္ဓယ) ''အန္တရာစ ရာဇဂဟံ အန္တရာစ နာဠန္ဒံ''ဟူ၍ ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် မဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ဗျတိရေက) အဘယ်ကြောင့် ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုံကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

ရှင်းချက်။ ။''ဗျတိရေကော ယဒျာဒိနာ''ဟူသည်နှင့်အညီ ဌာပနာကို ယဒိဖြင့် မှတ်၍ အာဘော်ကို ဆန့်ကျင့်ဘက် အာဘော်ထုတ်ရမည်။အာဘော်သည် ဆန့်ကျင့်ဘက်(ဗျတိရေက)၊ အလျော်(အန္ဓယ)ဟူ၍ နှစ်မျိုး ရှိသည်ကို မှတ်သားအပ်၏။

(ဃ) သို့-ဆရာ။(ဂ)ဖြင့် အန္တရာသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ဒုတိယာဝိဘတ် သက်အပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဤကဲ့သို့ ခပ်သိမ်းသော အရာတို့၌ပင် အန္တရာသဒ္ဒါနှစ်ပါးနှင့် ယှဉ်သလော(ဂဏ္ဌိ)။လောကမဖက် သာသနာတော်သက်သက်၌သာ ဤကဲ့သို့ အန္တရာသဒ္ဒါအယှဉ် ဒုတိယာဝိဘတ် ရအပ်သည်ကို ဆိုအပ်ပါလော (ဋီသစ်)။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုံကြောင့် (ဃ)မိန့်။ဋီ၊သစ်။

(င) သို့- ဆရာ။(င)ဖြင့် ထိုအန္တရာသဒ္ဒါကို နဒီဟူသော ဒုတိယပုဒ်ဖြင့်လည်း ယှဉ်စပ်ထိုက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ မယှဉ်စပ်အပ်သော် အဘယ်အပြစ် ဖြစ်သင့်ပါသနည်း။ စုံကြောင့် (င)မိန့်။ ဋီသစ်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အန္တရာသဒ္ဒေါ ကာရဏခဏစိတ္တဝေမဇ္ဈ ဝိ၀ရာဒီသု ဒိဿတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သွာယမိဓ ဝိ၀ရေ ပ၀တ္တတိ။

(ဂ) တဒဉ္ဉေသပသမ္ဘ၀တော။

အတ္ထုဒ္ဒါရသည် စောဒကာဘော၀။ အတ္ထုဒ္ဒေသသည် စောဒနာ+ပရိဟာရ။ ''တဒဉ္ဉေသမသမ္ဘ၀ တော-တဒဉ္ဉေသမဝိသယတ္တာ''သည် ပုံသေ ပရိဟာရာဘော၀။

(က) နနု ပါဠိယံ ''အန္တရာစ ရာဇဂဟံ အန္တရာစ နာဠန္ဒံ''န္တိ တွေ ဥပယောဂဝစနမေ၀ ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ရာဇဂဟဿစ နာဠန္ဒာယစ ဝိ၀ရေတိ သမ္ဗန္ဓိယတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ)အန္တရာသဒ္ဒေန ယုတ္တတ္တာ ဥပယောဂဝစနံ ကတံ၊ တသ္မာ-

(ဃ) ရာဇဂဟဿစ။ ပ ။သမ္ဗန္ဓိယတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဋီ၊သစ်၊၁။၁၈၀။ ဘာဋီရှု။

(တစ်နည်း) (က) နနု ရာဇဂဟဿစ နာဠန္ဒာယစ ဝိ၀ရေတိ ဝေမတ္တ အတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ခ)အထ ကသ္မာ ဥပယောဂဝစနံ ကတံ။

(ဂ)အန္တရာသဒ္ဒေန ယုတ္တတ္တာ။

(ဂ) ပန-ရာဇဂဟံ နာဠန္ဒံဟူ၍ ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့်ရှိသည်ကို ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ဖြင့် သမ္ဗန်အနက် မှတ်သား ထိုက်သည်ဟု ဖွင့်ဆိုသော ''ရာဇဂဟဿစ နာဠန္ဒာယစ''ဟူသော အဖွင့်ကို မနှစ်သက်၍ ပန သဒ္ဒါထားသည်။

(က) နနု ဤဒိသေသုစ ဌာနေသု။ ပ ။ ကေမေ၀ အန္တရာသဒ္ဒံ ပယုဇ္ဇန္တိ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကဿာ သော ဒုတိယပဒေနပိ ယောဇေတဗ္ဗော။
(ဂ) အယောဇိယမာနေ ဉပယောဂဝစနံ န ပါပုဏာတိ၊ တဿာ-

နိဒါန် (၄)

ဝိဝရ- ဝိဂတော ဝရော ဝါရဏံ အဿာတိ ဝိဝရံ။
အန္တရ- အန္တတိ ဗန္ဓတီတိ အန္တရံ။
သဒ္ဒ- သဒ္ဒိယတေ ဉစ္စာရိယတေတိ သဒ္ဒေါ။
ဉပယောဂဝစန-ဉပယုဇ္ဇိတဗ္ဗော ကိရိယာယာတိ ဉပယောဂေါ၊ တတ္ထ ဝုစနံ ဉပယောဂဝစနံ။
အက္ခရစိန္တကာ-အက္ခရံ စိန္တတီတိ အက္ခရစိန္တကာ။
ဂါမ- ဂါယန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂါမော။
နဒီ- နဒတိ သန္ဒတီတိ နဒီ။
အန္တရ- နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ၊ အပေါက်အကြားအရပ်ဒြပ်၊ အဇ္ဈ န္တရ အန္တရိက ဝိဝရ။
ဂါမ- သီဆိုခြင်းကြိယာ၊ ရွာဒြပ်၊ သံဝသထ။
နဒီ- မထင်မရှား အသံပြုခြင်း၊ ဝါ-စီးဆင်းခြင်း၊ မြစ်ဒြပ်၊ နိန္နဂါ သဝန္တီ သိန္ဓု။

နိဒါန် (၅)

ယုတ္တတ္တာ ဟိတ်၊ သမ္ဗန္ဓ- ဉပယောဂဝစနဿ။ ၏+သည်။
အယောဇိယမာနေကို- အယောဇိယမာနတ္တာ။
သမ္ဗန္ဓ- အန္တရာသဒ္ဒဿ။ ၏+ကို။(လက္ခဏကိုဟိတ်ပြင်သော်= လက္ခဏဝန္တ သမ္ဗန္ဓဖြစ်သည်)

နိဒါန် (၆)

(က) သံဝဏ္ဏနာဖြင့်- အန္တရာစ ရာဇဂဟံ စသောပါဠိ၌ အန္တရာသဒ္ဒါသည် ဝိဝရအနက်ဟော သည်ကို သိစေ။ (သဒ္ဒါဟော အဘိဓေယျတ္ထ)
(ခ) ရာဇဂဟာဿစ နာဠန္ဒာယစဖြင့် ရာဇဂဟံ နာဠန္ဒံတို့၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် ကံအနက်၌ မဖြစ်၊သမ္ဗန္ဓအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အန္တရာနောင်ထိုင်သော စသဒ္ဒါတို့ကို ရာဇဂဟ နာဠန္ဒတို့နောင် ဆောင်၍ အနက်သမ္ဗန္ဓအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (ဝိဘတျတ္ထ-သမ္ဗန္ဓ) ဝိဝရဖြင့် အန္တရာသဒ္ဒါဝိဝရ အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုသိစေ။

နိဒါန် (၇)

တပေါဒါ- တပ+ဉဒက။ ဉဒကကို ဉဒပြု၊ ဉကို ဩပြု၊ (တပံ ဉဒကံ ဧတ္ထာတိ တပေါဒေါ။)
နာဠန္ဒ- နာလန္ဒ။ လကို ဠပြု။

နိဒါန် (၈)

ဒုတိယပဒေနပိ စသည်ဖြင့်- လောကီကျမ်းဝယ် အန္တရာသဒ္ဒါတစ်ခုတည်းကိုသာ သုံးစွဲထားသော်လည်း အာဝုတ္တိနည်း၊ တန္တနည်း၊ အဓိကာရနည်း၊ စသောနည်းတို့ဖြင့် တစ်ပုဒ်တည်းက အနက်နှစ်ထပ် ရနိုင်သောကြောင့် အန္တရာသဒ္ဒါ တိုက်ရိုက်မပါသော ဒုတိယာပုဒ်သို့လည်း လိုက်စေသည်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုပြဆိုသည်။ သို့မဟုတ် က အန္တရာသဒ္ဒါနှင့် မယှဉ်သောကြောင့် နဒီဟူသောပုဒ်၌ ဒုတိယာဝိဘတ် မရောက်ပဲရှိလိမ့်မည်။
တပေါဒနဒီမြစ်သည်- နှစ်ခုကုန်သော မဟာလောဟကုမ္ဘီငရဲတို့၏ အကြားဖြင့် ပူလျှက်စီးဆင်း၏။

နိဒါန် (၉)

တဿာ ရာဇဂဟာဿေဝံ၊ နာဠန္ဒာယစ ဧတ္ထဟော။
ဝိဝရေ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ၊ အန္တရာသဒ္ဒယုတ္တတော။ (ဝတ္တဂါထာ၊)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

အက္ခရစိန္တကာ၌ စိန္တာတတ်အရ- သဒ္ဒဝိဒူတို့သည်တ္တာန် လိင်ဝိဘတ်စသည်ဖြင့် အက္ခရာတို့ကို ကြံစည်တက်သော ဉာဏ် ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ဓမ္မရတိ၊ အက္ခရာ ပုဒ်တို့သည် အာရမ္မဏ၊ သဒ္ဒါ အက္ခရာတို့ကို သင်ယူခဲ့ဘူးခြင်း သဒ္ဒါအရာကျွမ်းကျင်လိမ္မာခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန၊ အန္တရာသဒ္ဒါ တစ်ခုအယုဉ် နှစ်နက်ထပ်၍ အနက်ပေးနိုင်စသော သဒ္ဒါ၊ အဆုံးအဖြတ်ကို သောတုဇနတို့ သိရခြင်းစသော အကျိုးတရားတို့သည် အနဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၂)

(က) အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော ဟောတီတိ အဒ္ဓါနသခါတံ မဂ္ဂံ ပဋိပန္နော ဟောတိ။

(ခ) ''ဒီဃမဂ္ဂ''န္တိ အတ္ထော။

(ဂ) အဒ္ဓါနဂမနသမယဿ ဟိ ဝိဘင်္ဂေ ''အဍ္ဎယောဇနံ ဂစ္ဆိဿာမိ''တိ ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗန္တိ အာဒိဝစနတော ''အဍ္ဎယောဇနမ္ပိ အဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ ဟောတိ။

(ဃ) ရာဇဂဟတော ပန နာဠန္ဒာ ယောဇနမေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၆။

နံပါတ် (၁)

(က) အဒ္ဓါနသခါတံ-အဒ္ဓါနဟုဆိုအပ်သော။ ဝါ-အရှည်ဟုဆိုအပ်သော။

(ခ) အတ္ထော သမ္ဗန္ဓ်- အဒ္ဓါနမဂ္ဂန္တိ ပဒဿ။ (ပဋိပန္နော ဟောတိ-ထည့်စပ်)

(ဂ) ဟိ-မှန်။(ဘာဋီ)ဟိ-ချဲ့။(ရှေးနိသျ)ဟိ-ဆက်။(ပခုက္ကူ-ဂဏ္ဌိ) အဒ္ဓါနဂမနသမယဿ-ဂဏဘောဇနေသိက္ခာပုဒ်၌လာသော အဒ္ဓါနဂမနဂမနသမယဒ္ဒါ၏။ အဍ္ဎယောဇနမ္ပိ-တစ်ယူဇနာထက်ဝက် သော်မှလည်း။(သဒ္ဒတ္ထ)ဝါ-နှစ်ဂါဝုတ်သော်မှလည်း။(အဓိပ္ပါယတ္ထ)အဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ-အဒ္ဓါနဂမနမည်သည်။(ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗ၏ကံ-ဂဏဘောဇနံ)

(ဃ) ပန-ချီးမွမ်းဖွယ်ရာ သမ္ဘာဝနာကား။(ဘာဋီ)ပန-ထိုသို့ တစ်ယူဇနာထက်ဝက်သည် အဒ္ဓါနဂမနမဂ္ဂဖြစ်ပါသော်လည်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့-ဆရာ (က)ဖြင့် အဒ္ဓါနမဂ္ဂံကို အဒ္ဓါနသခါတော မဂ္ဂေါ အဒ္ဓါနမဂ္ဂေါဟု အရတူကမ္မဓာရည်း သမာသ်အဖြစ်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အဒ္ဓါနသဒ္ဒါ၏အနက်ကို အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ကာလအဓွန့် အနက်၌ ဖြစ်ပါသလော။(ဘာဋီ) စုဒ်ကြောင့်(ခ)မိန့်။အဒ္ဓါနသဒ္ဒေါ ဒီဃပရိယာယောတိ အာဟ ''ဒီဃမဂ္ဂ''န္တိ။

နိယံ။ ။ အဓိပ္ပါယော၊ အတ္ထောရှိကာ၊ ဂူဠတ်ဖော်ပြ ဝိတ္ထာရ။

(ဂ) သို့- ဆရာ (ခ)ဖြင့် ရှည်သောခရီးသည် အဒ္ဓါနမဂ္ဂမည်သော ဟုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အဘယ်မျှလောက်သောခရီးသည် ဒီဃမဂ္ဂဖြစ်ပါသနည်း။(ဂဏ္ဌိ) ယူဇနာဝက်ထက် ရှည်သော(ဝေးသော)ခရီးသည်သာ ဒီဃမဂ္ဂ ဖြစ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။ အဍ္ဎယောဇနမ္ပိ၌ အပိရ္ဂ္ဂုသမုစ္စယ၊ အဖြေပြ၊ဝေအာဘော်သွင်း။

(ဃ)သို့-ဆရာ (င)ဖြင့် ဂဏဘောဇန သိက္ခာပုဒ်၏ ဝိဘင်း၌ ယူဇနာဝက်ကိုသော်လည်း အဒ္ဓါနမဂ္ဂမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ရာဇဂြိုဟ်နှင့် နာဠန္ဒာသည် ယူဇနာဝက်ပင် ဝေး၏ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အဍ္ဎယောဇနံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နောတိ ဝဒတိ

(ဂ) နနု ရာဇဂဟတော နာဠန္ဒာ ယောဇနမေဝ ဟောတိ၊တသ္မာ-

(ပခုက္ကူနိသျနှင့် သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁၊၁၈၂၊ ရှု။)

(ဂ)ရှု- (က) နနု ယောဇနမေဝ အဒ္ဓါနမဂ္ဂေါတိ ဝတ္တဗ္ဗော။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ အမုယောဇနမ္ပိ အဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ'ဟောတိ။

(ဂ) အဒ္ဓါနဂမနသမယဿ ဝိဘင်္ဂေ''အမုယောဇနံ ဂစ္ဆိဿာမီတိ. ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗ''န္တိ အာဒိဝစနတော။

အမုယောဇနမ္ပိဥ္စ– ပိသည် ဂရုဟာဇောတက။ ရာဇဂဟတော ပန္ဒ ပနကား– သမ္ဗာဝနာဇောတက ဂဏဘောဇနေသိက္ခာပုဒ် စသည်တို့၏ ပဒဘာဇနီ၌ ယူဇနာဝက်ခရီးကိုပင် ''အဒ္ဓါနဂမနသမယ''ဟု ဟောတော်မူသေး၏။ထို့ထက်အလွန်ကား အဘယ်သို့ဆိုဖွယ်ရှိအံ့နည်း။ ရာဇဂြိုဟ်နှင့်နာဠန္ဒမြို့ကား တစ်ယူဇနာတောင်ဝေး ပါသေး၏ဟူလို။

နံ့ဝါတ် (၄)

မဂ္ဂ– ပထိကေဟိ မဂ္ဂီယတေတိ မဂ္ဂေါ။

အမု– အသတိ ခေပေတိ သမုဒ္ဒါယန္တိ အမုော။

ယောဇန– ယုဇ္ဇန္တိ ဧတ္ထာတိ ယောဇနံ (စတုဂါဝုတံ) (မဟာပါဠိအဘိဓာန်)

အမုယောဇနံ–ယောဇနဿ အမုံ အမုယောဇနံ။

ဝိဘင်္ဂ– ဝိဘဇန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝိဘင်္ဂေါ။

မဂ္ဂ– ရှာမှီးခြင်းကြိယာ၊ ထက်ဝက်သောအရာဝတ္ထု၊ ဝါ–လမ်းခြဖ်၊ အဒ္ဓ–ဥပဒ္ဓ–ခဏ္ဍာ။

ယောဇန– အားထုတ်ခြင်း၊ ယှဥ်ခြင်းကြိယာ၊ တစ်ယူဇနာအရပ်၊ စတုဂါဝုတ။

နံ့ဝါတ် (၅)

အဒ္ဓါနသခ်ါတတ္တာ။ မဂ္ဂဿ။ ၏+ကို။ပဋိပန္နောကို ပဋိပန္နတ္တာပြင်။ဘဂဝတော–ဟု သမ္ဗန်ခံ။ပါဠိတော်)

နံ့ဝါတ် (၆)

(က). အဒ္ဓါနသခ်ါတံမဂ္ဂဖြင့် အဒ္ဓါနမဂ္ဂေါကို အဒ္ဓါနသခ်ါတော မဂ္ဂေါ အဒ္ဓါနမဂ္ဂေါဟု ကမ္မဓာရည်း သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ယင်းသမာသ်၏ သမ္ဘာဝနာအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

အဒ္ဓါနသခ်ါတံ မဂ္ဂ ပဋိပန္နောဖြင့် ပဋိပန္နော၌ ပဋိ+ပဒ+တ။ ယင်းတပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်၌သက်၍ ပဋိပဇ္ဇတီတိ ပဋိပန္နောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။အဒ္ဓါနမဂ္ဂံ ပဋိပန္နော အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္နော–ဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် 'ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) ဒီဃမဂ္ဂ–ဖြင့် အဒ္ဓါနသဒ္ဒါ ဒီဃသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ ဝါ– အဒ္ဓါနသဒ္ဒါသည် ဒီဃသဒ္ဒါ အနက်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ (ပရိယာယတ္ထ၊ နာမလိင်္ဂတ္ထ)

<u>*နီယံ။*</u> <u>*။သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၊ ကိတ်ပဒကို၊ ကမ္မအဝုတ္တ၊ ဒုတိယန္တနှင့်၊ ဖွင့်ကာပြ၊ ကတ္တုသာဓန ကြံစရာ။ ဟုတ္တာ သခ်ါတနှင့် ဘူတတစ်ထွေ၊ ဝေ ဣတိ၊ စသည်ရှိက၊ မှတ်ဘိ သမ္ဘာဝနာ။*</u>

နံ့ဝါတ် (၇)

အဒ္ဓါန– အဒ္ဓါယန။ ယကိုချေ။

မဂ္ဂ– မဇ္ဇ+ဏ။ ဇကို ဂပြု၊ ဏအနုဗန် ချေ။

အမု– အသ+တ။ တကို ချပြု၊ သကို ပပြု။

နံ့ဝါတ် (၈)

ကော် သမယံ ဘဂဝါ ဟူသောစကားဖြင့်–ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရား ထင်ရှားမရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြသည်ဖြစ်၍ ရူပကာယတော်၏ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း ကို ပြီးစီးစေသည်။

ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော အရိယဓမ္မကို ဟောတတ်သော အားတော်ဆယ်ပါးကို ဆောင်နိုင်သောဝရဇိန် အပေါင်နှင့်တူသော ကိုယ်ရှိသော ထိုမြတ်စွာဘုရားသော်မှလည်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံရသေး၏။အခြားအဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်

http://www.dhammadownload.com

သည် အသက်ရှည်မှု၌ အာသာကို ဖြစ်စေထိုက်ပါသနည်းဟု ဗိဝိတမာန်ဖြင့် မာန်ယစ်သော လူအပေါင်းကို ဘိတ်လန့်စေ၏။ သူတော်ကောင်းတရား၌ လုံ့လကို ဖြစ်စေ၏။

နံပါတ် (၉)

နပဟာရာမိ နဘဉ္ဇာမိ၊ အာရာ သယာမိ ဝါရိဇံ။
၁၂၂(ယ) ၁ ၂ ၁(ဇ)
အထ ကေနနုဝဏ္ဏေန။ ဂန္ဓတ္ထေနောဟိ ဝုစ္စတိ။
၁၂ ၂(ယ) ၁ ၂၁(ဇ)

ဝိသမပါဒတို့၌ အစလေးလုံးနောင် ယဂိုဏ်း၊ သမပါဒတို့၌ အစလေးလုံးနောင် ဇဂိုဏ်းနှင့် တစ်ပါဒလျှင် (၈)လုံးစီ ရှိသောကြောင့်– ပထျာဝတ္တဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘ်ဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

သိဃာမိ ရှု– နမ်းရှူသော ဃာနဝိညာဉ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။ ဓမ္မရတိ–ဓမ္မသိဂါရ(တစ်နည်း) လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။ကာမရတိ။ ကြာပန်းအနံ့သည် အာရမ္မဏ။ ကြာပန်း၏မွှေးခြင်း၊ ယင်းအနံ့ကို တိုက်ခတ်ဆောင်ယူသောလေ ထင်ရှားခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ နံ့သာသူခိုးဟူ၍ စွပ်စွဲခံရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၃)

(က) မဟာတာတိ ဂုဏမဟတ္တေနပိ မဟတာ၊ သင်္ချာမဟတ္တေနပိ မဟတာ။
(ခ) သော ဟိ ဘိက္ခုသံဃော ဂုဏေဟိပိ မဟာ အဟောသိ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏ
သမန္နာဂတတ္တာ။
(ဂ) သင်္ချာယပိ မဟာ ပဥ္စသတသင်္ချတ္တာ။
(ဃ) ဘိက္ခူနံ သံဃော ဘိက္ခုသံဃော။တေန ဘိက္ခုသံဃေန။
(င) ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသင်္ဃာတသင်္ခါတေန သမဏဂဏေနာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။

နံပါတ် (၁)

(က) ဂုဏမဟတ္တေနပိ–ဂုဏ်အားဖြင့် မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း။ မဟတာ–ဂုဏ်အားဖြင့် မြတ်သော။ သင်္ချာမဟတ္တေနပိ–အရေအတွက်အားဖြင့် များသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း။

(ခ) ဟိ–ချဲ့။(တစ်နည်း)ဟိ–မှန်။သောဘိက္ခုသံဃော ဂုဏေဟိပိ–တို့ဖြင့်လည်း။မဟာ– မြတ်သည်။အဟောသိ၊ ကသ္မာ အပိစ္ဆတာဒိဂုဏသမန္နာဂတတ္တာ–အပ္ပိစ္ဆတာ အစရှိသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ (ဟေတုပိဋ္ဌိနည်း)

(ဂ) သင်္ချာယပိ– မဟာ အဟောသိ၊ကသ္မာ ဝိညာယတိ–သိအပ်သနည်းဟူမူကား။ပဥ္စသတသင်္ချတ္တာ–ငါးရာ အရေတွက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သင်္ချာယပိ မဟာ အဟောသိ။ (ဝါကျပရိဝတ္တန)

(င) ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသင်္ဃာတသင်္ခါတေန–အယူသီလတို့၏ တူမျှသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ပေါင်းအပ်၏ဟူ၍ ဆိုအပ်သော။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့– ဆရာ (က)ဖြင့် မဟန္တသဒ္ဒါ ဥတ္တမတ္ထဗဟုတ္ထ အနက်နှစ်ပါးကို ဤ၌အလိုရှိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ မဟန္တသဒ္ဒါ တစ်ပုဒ်တည်းသာဖြစ်၍ ဂုဏမဟတ္တ သင်္ချာမဟတ္တနှစ်ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် မဟတာဖြစ်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါတုံလော။ (ဂဏ္ဌိ) အဘယ်ကြောင့် ဂုဏမဟတ္တ သင်္ချာမဟတ္တနှစ်နက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။(ဂ)တိုင် မျှော်။ (တဒေဝတ္ထံ သမတ္ထေတိ''သောဟိ''တိ အာဒိနာ)

(ဂ) သို့– ဆရာ (ခ)ဖြင့် ဘိက္ခုသံဃာသည် အပ္ပိစ္ဆတာစသော ဂုဏ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသောကြောင့် မဟန္တသဒ္ဒါ ဥတ္တမဖြစ်သည်ကို အကြောင်းယုတ္တိနှင့်တကွ ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုအပ္ပိစ္ဆတာစသော ဂုဏ်တော်တို့နှင့်

http://www.dhammadownload.com

ပြည့်စုံသောကြောင့် ဘိက္ခုသံဃာသည် မဟာတာမည်သည် မဟုတ်သေး၊ သချာအားဖြင့် များသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း ဘိက္ခုသံဃာသည် မဟာတာမည်နိုင်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။ ထို့ကြောင့် သချာအားဖြင့် များသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း ဘိက္ခုသံဃာ၏ မဟာတာမည်နိုင်ပုံ အကြောင်းယုတ္တိကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) တေန ဘိက္ခုသံဃေနသဒ္ဓိံ အနုသန္ဓေ–ဤသို့ (ဃ)ဝါကျဖြင့် ဘိက္ခုသံဃပုဒ်ကို ပဒါဝတ္တိကန္တ ဒန္တစ္ဆေဒနနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ပြတော်မူပြီး၍ယခုအခါ၌ ဝါကျာဝတ္တိကန္တ ဒန္တသောဒနနည်းဖြင့် ဖွင့်ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာ ဆရာသည် တေန– မိန့်။

(င)–သို့ (ဃ)ဖြင့် ရဟန်းတို့၏ အပေါင်းသည် ဘိက္ခုသံဃမည်၏–ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ထိုရဟန်းတို့အပေါင်းဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ရဟန်းတို့၏ အပေါင်းဟူသည်ကို ထင်ရှားစွာ မပြဆိုပြီသော–စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

ရှင်းချက်။ ။(ဂ) ဝါကျသို့ တက်လိုသော် (က)ဝါကျကို ဋ္ဌပနာကိုင်၍လည်း တက်နိုင်သည်။ ထို(ဂ) ဝါကျပါ သချာမဟတ္တကို ချဲ့ပြသည်။ တစ်နည်း–ယုတ္တိကြောင်းကို ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။

နိဗ္ဗိဿ (၃)

(က) နနု မဟန္တသဒ္ဒေါ ပူဇာဒိတ္တေသုပိ ဝတ္တတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ မဟတာတိ ဂုဏမဟတ္တေနပိ မဟတာ၊သချာမဟတ္တေနပိ မဟတာတိ ဥတ္တမဗဟုတ္တော်ယေ ဝုတ္တော။

(ဂ) သော ဘိက္ခုသံဃော ဂုဏေဟိပိ မဟာ အဟောသိ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏာသမန္နာဂတတ္တာ၊ သချာယပိ မဟာ ပဉ္စသတသချတ္တာ။

နိဗ္ဗိဿ (၄)

မဟာ– မဟိယတေ ပူဇိယတေတိ မဟာ။

သချာ–. သံချာယတိ ကထိယတီတိ သချာ။

သီလံ– သိနောတိ ဗန္ဓတိ စိတ္တံ ဝေဘေနာတိ သီလံ။

ဘိက္ခု– ဘိက္ခတိ ယာစတိ သီလေနာတိ။

ဒိဋ္ဌိ– ပဿတီတိ ဒိဋ္ဌိ။

သံဃ– သံဟနတိ သမဂ္ဂံ ကမ္မံ သမုပဂစ္ဆတီတိ သံဃော။

သာမည–သမာနသ ဘာဝေါ သာမညံ။

မဟာ– ပူဇော်ခြင်းကြိယာ၊ အမြတ်ဂုဏ်၊ (တစ်နည်း) ရဟန်းငါးရာအရေအတွက်၊ ဥတ္တမ၊ဂဏာန။

သချာ– ဆိုခြင်းကြိယာ၊ ရေတွက်အပ်သော. အရာဝတ္ထုဒြဗ်၊ ဂဏာန–သခါ။

သီလ– နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ၊ သီလစေတနာ၊ တမ သံယမ။

သာမည–တူမျှကုန်သော သီလအယူတို့၏ တူမျှခြင်းဂုဏ်နှင့် နိသျ/နိဿိတသမ္ဗန်–တူမျှသောရဟန်း သံဃာအပေါင်း။သမာန သဒိသ သရိက္ခ။

နိဗ္ဗိဿ (၅)

(ခ)(ဂ) ဟိတ်သမ္ဗန်– တဿ ဘိက္ခုသံဃဿ။ (၏+သည်)

(စ)ဟိတ်ပြင် ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသဃာတသခါတတ္တာ။ သမ္ဗန်–သမဏာဂဏာဿ။ (၏+ကို)

နိဗ္ဗိဿ (၆)

(က) ဂုဏမဟတ္တေနဖြင့် မဟန္တသဒ္ဒါပူဇာ စသောအနက်၌ မဖြစ်၊ ဥက္ကဋ္ဌအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သည်းကောင်း။အမြတ်ဟူသည် အပ္ပိစ္ဆတာစသော ဂုဏ်တို့ကြောင့် မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။မဟာ

http://www.dhammadownload.com

တာသဒ္ဒါ၏ ဂုဏ်ဟောဝိသေသန အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ တာသည် ဂစ္ဆတာကဲ့သို့ နာဝိဘတ်၏ ကာရိယအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ သင်္ချာမတ္တေနဖြင့် မဟန္တသဒ္ဒါ ဗဟုဝုတ္တအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ မဟာတာပုဒ်၏ ဝိသေသနအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ တာသည် နာဝိဘတ်၏ ကာရိယအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ပိသဒ္ဒါတို့သည် အချင်းချင်းငဲ့သော အညမည သမုစ္စယတ္ထအဖြစ်ကို သိစေ။

(ခ) သမထာဂဏေနဖြင့် ဘိက္ခုသံဃော၌ ဘိက္ခုအရ သမဏကို အရကောက်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ သံဃသဒ္ဒါသည် ဂဏနသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသင်္ဃာတသင်္ခါတေနဖြင့် အပ္ပသီလတို့၏ တူမျှသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ပေါင်းအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း။ ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေန သံဟညတေတိ သံဃောဟု ကမ္မသာဓနဝစနတ္ထပြု၍ သံဃော၌ ရပစ္စည်း ကံအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နှိုင်းယှဉ် (၇)

ဘိက္ခု– ဘယ+ဣက္ခ+ရူ။ ယ–ရချေ။ ဦကို ဥရသ။ (တစ်နည်း) ဘိဒရူ ဒ၊ ိ ချေ။ အသဒိသဒွေဘော်လာ၊ ရချေ၊ ဦ–ကို ဥ–ရသ။

ဂဏ– ဂဏ၊ အကို ဥပြု။

သံဃ– သံ+ဟန+ရ၊ ရကိုချေ၊ ဟနကို ဃပြု။ (ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသင်္ဃာ၌သင်္ခါတေနာတိပိ ပါဌ်ဧ)

နှိုင်းယှဉ် (၈)

ဒိဋ္ဌိသီလသာမည၌ ပုထုဇဉ်ရဟန်းများ ပါဝင်ခွင့်ရှိ/မရှိ။

တထာရူပါယ ဒိဋ္ဌိယာ ဒိဋ္ဌိသာမညဂတော ဝိဟရတိ၊ တထာရူပေသု သီလေသု သီလသာမညဂတော ဝိဟရတိ–ဟု ဆိုသောကြောင့် ဒိဋ္ဌိသီလသာမည၌ ပုထုဇဉ်ရဟန်းများ ပါဝင်ခွင့် ရှိပါသည်။

အရိယာတို့သည် မည်မျှလောက်ပင် ဝေးစေကာမူ မိမိ၏ ဂုဏ်၏ ညီညွတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ကောင်းစွာ ပေါင်းအပ်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

နှိုင်းယှဉ် (၉)

အဟောသိ ဟိ မဟန္တော သော၊ ဘိက္ခုသံဃော ဂဏောဟိပိ။
အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏောဟိ၊ သမန္နာဂတဘာဝတော။
တတိယ သ ကာရဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နှိုင်းယှဉ် (၁၀)

အပ္ပိစ္ဆတာအရ– အလောဘပြဓာန်းသော ကုသိုလ်ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မရတိ။ ဓမ္မသိင်္ဂါရ

အလိုမရှိအပ်သော ဝတ္ထုပစ္စည်းသည် အာရမ္မဏ။ ဝတ္ထုပစ္စည်း၏ တပ်မက်စရာကောင်းသော်လည်း မိမိအလို ကင်းခြင်း သန္တုဋ္ဌိဂုဏ်နှင့် ယောနိသောမနသိကာရသည် ဥဋ္ဌိပန။အလိုမရှိအပ် သည်ဖြစ်၍ ရဖွဲ့အောင် အားထုတ်မှုမရှိခြင်း။ရပြီး၍ သိမ်းဆည်းမှု ပရိယေသနဒုက္ခအစုစု မရှိခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၄)

(က) သုပ္ပိယောတိ တဿ နာမံ။

(ခ) ပိကာရော မဂ္ဂပဋိပန္နသဘာဂတာယ ပုဂ္ဂလသမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော။

(ဂ) ခေါကာရော ပဒသန္ဓိကရော ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာဝသေန ဝုတ္တော။

(ဃ) ပရိဗ္ဗာဇကောတိ သဥ္စယဿ အန္တေဝါသီ ဆန္နပရိဗ္ဗာဇကော။

(င) ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ ''ယဒါ ဘဂဝါ တံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂံ ပဋိပန္နော တဒါ သုပ္ပိယောပိ ပရိဗ္ဗာဇကော ပဋိပန္နော အဟောသိ''တိ။

(စ) အဘိတကာလတ္တော ဟောတ္တု ဟောတီသုဒ္ဒေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၆။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) တဿ–ထိုပရိဗ္ဗိုဇ်၏။နာမံ–အမည်တည်း။န, ဂုဏာဒိ–ဂုဏ်စသည်မဟုတ်။

(ခ) မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နသဘာဂတာယခရီးသွားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် တူသောအဖို့ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။(ပခုက္ကူ)

(ဂ) ဗျဉ္ဇနသိတိဌတာဝသေန–သဒ္ဒါ၏ ပြေပြစ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ကတ္တား–အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန)

(ဃ) ဆန္နပရိဗ္ဗာဇကော–အဝတ်ဖြူဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော ပရိဗ္ဗိုဇ်သည်။

(စ) စတုက္ကနည်းအနက်–အာစရိယ–ဆရာ။ပါဠိယံ–ပါဠိတော်၌။အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္နော ဟောတိ–ဟူ၍။ပစ္စုပ္ပန္နဝစနံ–ပစ္စုပ္ပန်ဟော သဒ္ဒါကို။ဝုတ္တံနနု–တုံလော။တသ္မာ–ကြောင့်။အဋ္ဌကထာယမ္ပိ–၌လည်း။ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော ဟောတီတိဝေ–ဟူ၍သာ။ဝတ္တဗ္ဗံ–၏။အဒ္ဓါနမဂ္ဂပန္နော အဟောသီတိ–ဟူ၍။နဝတ္တဗ္ဗံ–ထိုက်။ အထ–လျှက်။ကသ္မာ–ကြောင့်။အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော အဟောသီတိ–ဟူ၍။အတီတဝစနံ–ကို။အာစရိယေန–သည်။ ဝုတ္တံ–နည်း။ ဣတိအယံ စောဒနာတည်း။ဟိယသ္မာ–ကြောင့်။တွေ့ တေသံ ပါဌေ–၌ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော ဟူသောပါဌ်၌။ဟောတိသဒ္ဒေါ–သည်။ အတီတကာလတ္ထော ဟောတိ–တသ္မာ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော အဟောသီတိ အတီတဝစနံ မယာ ဝုတ္တံ။

ပါဠိတော်အနက်–ဟောတိခေါ်–ဖြစ်ပြီ။(ခေါ်–အနက်မဲ့)ဝါ–ဖြစ်ပြီသာ။(ခေါ်–အနက်ရှိ)

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ (က)ဖြင့် သုပ္ပိယဟူသည် ထိုပရိဗ္ဗိုဇ်၏ အမည်ဖြစ်၏ဟု သုပ္ပိယပုဒ်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပါဠိတော်၌ သုပ္ပိယောပိ–ဟု ပိသဒ္ဒါနှင့်ရှိ၍ ထို ပိသဒ္ဒါဖြင့် အဘယ်ကို ပြဆိုအပ်သေးသနည်း။ သီလအာစာရဖြင့် တူမျှသည်၏အဖြစ်ကိုလည်း ပြဆိုအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၁၊၁၈၃။

(စ) သို့–ဆရာ (င)ဖြင့် ပဋိပန္နော အဟောသိဟူ၍ အတိတ်ကာလ ဟောဝိဘတ်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ပါဠိတော်၌ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္နော ဟောတိဟု ပစ္စုပ္ပန်ဝိဘတ်ဖြင့် ရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်လျှက် ပဋိပန္နော အဟောသိဟု အတိတ်ကာလဟော ဝိဘတ်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် အသို့သင့်နိုင်အံ့နည်း။ ပါဠိတော်နှင့်ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု သရဗျဉ္ဇနာဒိသန္ဓိဘာဝေါ ဝတ္တဗ္ဗော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ခေါကာရော ပဒသန္ဓိကာရောတိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) နနု ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာဝသေန ဝုတ္တော။ တသ္မာ (ဋီ၊သစ်၊ရှုသည်။)

(က) နနု ပရိဗ္ဗာဇကောတိ သဉ္ဇယဿ အန္တေဝါသီ ပရိဗ္ဗာဇကောတိ သံဝဏ္ဏိတေ အဓိပ္ပေတတ္တော သိဒ္ဓေါ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဆန္နပရိဗ္ဗာဇကောတိ ဆန္နသဒ္ဒေန ဝိသေသေတွာ သံဝဏ္ဏနာ ကတာ။

(ဂ) သော န အစေလကပရိဗ္ဗာဇကောတိ ဟောတိ။ တသ္မာ–

(ဃ) ဆန္နပရိဗ္ဗာဇကောတိ ဆန္နသဒ္ဒေန ဝိသေသေတွာ သံဝဏ္ဏနာ ကတာ။

(က) နနု ပါဠိယံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော ဟောတီတိ ပစ္စုပ္ပန္နဝစနံ ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပဋိပန္နော အဟောသီတိ အဋ္ဌကထာယံ အတီတဝစနံ ဝုတ္တံ။

(ဂ) အတီတကာလတ္တော ဟေတ္ထ ဟောတိသဒ္ဒေါ။ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဗျဉ္ဇန– ဗျဉ္ဇီယတိ အတ္ထော ဧတေဟီတိ ဗျဉ္ဇနာနိ။

http://www.dhammadownload.com

သီလိဒ္ဓတာ–	သီလိသဿတိ သီလိဒ္ဓါနိ။ တေသံ ဘာဝေါ သီလိဒ္ဓတာ။
သဘာဂေ–	ဘဇီယတေ သေဝီယတေတိ ဘာဂေါ၊ သမာနော ဘာဂေါ သဘာဂေါ။
ပရိဗ္ဗာဇကေ–	ပရိစ္စဇိတွာ ဝဇတီတိ ပရိဗ္ဗာဇကော။
အတီတ–	အတိက္ကန္တော ဣတော ဂတော ပတ္တောတိ အတီတော။
ကာလ–	ကလျတေ သင်္ချာယတေ အာယုပ္ပမာဏာဒယော အနေနာတိ ကာလော။
သီလိဒ္ဓ–	ငြိကပ်ခြင်းကြိယာ၊ ပြေပြစ်ညက်ညောသောသုပ္ပိယသဒ္ဒါစသည်၊ သုခုစ္စာရဏ၊ သိလေသ။
ကာလ–	ရေတွက်ခြင်းကြိယာ၊ အချိန်ဟူသော ကာလပညတ်၊ ဝေလ–သမယ။
ပရိဗ္ဗာဇက–	စွန့်ခွာခြင်းကြိယာ၊ ပရိဗ္ဗိုဇ်ဒြပ်၊ တာပသ–ဣသိ။
ပိကာရ–	ပိက္ကတိ ကရီယတိ ဥစ္စာရီယတီတိ ပိကာရော။
မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နသဘာဂတာ–	မဂ္ဂံ ပဋိပန္နော မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော၊ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နေန သဘာဂေါ ယဿာတိ မဂ္ဂပဋိပန္နသဘာဂေါ။ တဿ ဘာဝေါ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နသဘာဂတာ။

နိဿယ (၅)

မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နသဘာဂတာယ– သမ္ဗန်။ သုပ္ပိယဿ ပရိဗ္ဗာဇကဿ။(ဤကား–ဘာဋီအလိုတည်း)

ပဓာနကျမ်းနိဿယအလို– ဒွိန္နံ ပုဂ္ဂလာနံ ဟု ဗဟုဝုစ် ခံလိုရိပ်ရှိ၏။)

ပုဂ္ဂလသမ္ဗိတ္တာနတ္တတ္တာ ဟု ဟိတ်ပြင်။ပိကာရဿ ဟု သမ္ဗန်ခံ။ တုလျတ်+လိင်္ဂတ်နည်း ပဒသန္ဓိကရတ္တာ ဟုပြင်။ ခေါ်ကာရဿ ဟု သမ္ဗန်ခံ။

အတီတကာလတ္တတ္တာ ဟု ဟိတ်ပြင်။ ဟောတိ သဒ္ဒဿ ဟု သမ္ဗန်ခံ။

(မစိုးရိမ်၌ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နသဘာဂတာယ– သမ္ဗန် မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နာနံ။

ဗျဉ္ဇနသီလိဒ္ဓတာ၏ သမ္ဗန်–ဗျဉ္ဇနာနံ ဖြစ်သည်ကို ရေးထား၏။)

နိဿယ (၆)

(က) တဿ နာမံဖြင့် သုပ္ပိယသဒ္ဒါသည် ဂုဏသဒ္ဒါမဟုတ်၊နာမသဒ္ဒါ၏အဖြစ်ကို သိစေ။ **(တစ်နည်း)** သုပ္ပိယောကား အမည်မျှသာ၊ဂုဏ်စသည်မဟုတ်ဟု သိစေ။

(ခ) ပုဂ္ဂလသမ္ဗိတ္တာနတ္တောဖြင့် သုပ္ပိယောပိ၌ ပိသဒ္ဒါသည် သမ္ဗိတ္တာနအနက်ရှိ၍ ကြိယာကို မပေါင်းစေသည်အပ်၊ပုဂ္ဂိုလ်ဒြပ်ကို ပေါင်းစည်းအပ်သည်ကို သိစေ။မဂ္ဂပဋိပန္နသဘာဂတာယဖြင့် သီလအာစာရစသော ဂုဏ်တို့နှင့်တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ပေါင်းစည်းအပ်သည်မဟုတ်၊ခရီးသွားခြင်း တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ပေါင်းစည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ဋီ၊သစ်။

(ဂ) ဗျဉ္ဇနသီလိဒ္ဓတာဝသေနဖြင့် ခေါ်သဒ္ဒါကား ပဒပူရဏမတ္တ နိပါတ်မျှ၏ အဖြစ်ကို သိစေ **ပဒသန္ဓိကရောဖြင့်** သုပ္ပိယော ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၊ ပရိဗ္ဗာဇကော ဟူသော နောက်ပုဒ်တို့ကို စပ်ခြင်းမျှကိုသာ ပြု၏၊သရသန္ဓိဗျဉ္ဇနသန္ဓိ၏ အဖြစ်ကို မပြုဟု သိစေ။

(ဃ) ဆန္နပရိဗ္ဗာဇကောဖြင့် ပရိဗ္ဗာဇကအရ အစေလကပရိုဗိုက်ကို မယူအပ်၊ ဆန္နပရိုဗိုက်ကိုသာ ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ သဉ္စယဿ အန္တေဝါသီဖြင့် သိဉ္စီးဆရာကြီး၏တပည့် အဖြစ်ကို သိစေ။

နိဿယ (၇)

ပရိဗ္ဗာဇက–ပရိ+ဝဇ+ဏွု။ ဝဒ္ဒေဘော်လာ၊ ဝနှစ်လုံးကို ဗနှစ်လုံးပြု၊ အာဝုဒ္ဓိပြု၊ ဏွုကို အကပြု

အန္တ– အမ+တ။ မချေ၊ တကို န္တ ပြု။

သမီပ– သံ+အာပ။ အာကို ဤပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မပြု။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

အန္တေ ဝသတိ-၌ ဝသတိဟူသည် ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် အလုံးစုံသော ကြိယာပုဒ်တို့၌ ဆက်ဆံသောစကား ဖြစ်သည်။

ဝိသဒ္ဒါ၏ သမ္ဗန္ဓနတ္ထ– မြတ်စွာဘုရားသည်သာ ရဟန်းအပေါင်းနှင့်တကွ အခွန့်ရှည်သော ခရီးကြွသည် မဟုတ်သေး၊ စင်စစ် သုပ္ပိယပရိဗိုဇ်သည်လည်း ဗြဟ္မဒတ်လုလင်နှင့်တကွ အခွန့်ရှည်သော ခရီးသို့သွားသ တည်းဟု ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပေါင်းပါသည်။

ယဒါ–တဒါဖြင့် ကာလမျှ တူသည်သာဖြစ်သော ခရီးရှည်သွားသည်၏ အဖြစ်ကို ပြသည်။

နံပါတ် (၉)

သုပ္ပိယော ပဋိပန္နောပိ၊ အဟောသိ ဘဂဝါ ယသ္မိံ။
တဒါ အဒ္ဓါနမဂ္ဂံ တံ၊ ဆန္ဒပရိဗ္ဗာဇကော နာမ။
ဝတ္တဂါထာ၊ အနုဗ္ဗန္ဓာဆန်း။ (ပရိ)ကို ပေါင်းယူသည်။

နံပါတ် (၁၀)

အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နောအရ– မြတ်စွာဘုရား၏ စတုသမ္ပဒ္ဓါနိကရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ။ အခွန့်ရှည်သော ခရီးသည်လည်းကောင်း၊ အတူပါလာသော ရဟန်းငါးရာသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ သုပ္ပိယပရိဗိုဇ်၏ ရတနာသုံးပါး အပြစ်ပြောခြင်း၊ဗြဟ္မဒတ်လုလင်၏ ရတနာသုံးပါး ဂုဏ်ကို ပြောဆိုခြင်း အကြောင်းတို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ အမျက်မထွက်ခြင်း၊ပီတိသောမနဿကို မဖြစ်စေခြင်းအစ ဗြဟ္မစာလသုတ် ဟောရခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၅)

(က) သဒ္ဒါ အန္တေဝါသိနာ ဗြဟ္မဒတ္တေ မာဏဝေနာတိတ္ထေ အန္တေ ဝသတီတိ အန္တေဝါသီ။
(ခ) သမီပစာရော သန္တိကာဝစရော သိဿောတိ အတ္ထော။
(ဂ) ဗြဟ္မဒတ္တောတိ တဿ နာမံ။
(ဃ) မာဏဝေါတိ သတ္တောပိ စောရောပိ တရုဏောပိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၆။

နံပါတ် (၁)

(က) ဝါကျ၌ ထည့်သင့်သောပါဌ် အတ္ထော ဝ၀ံ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ထည့်။

(ခ) ဝါကျ၌ အတ္ထော၏ သမ္ဗန်။ သမီပစာရော–အနီး၌ ဖြစ်သော။သန္တိကာဝစာရော–အနီး၌ကျင်လည်သော။ကတ္တိ–ကမ္မဿ အန္တေဝါသီတိပဒဿ–၏။ (သဒ္ဒါအားဖြင့် အတ္ထောသမ္ဗန်) (တစ်နည်း၊) အတ္ထော–အန္တေဝါသီ ဟူသောပုဒ်၏ အနက်တည်း။ (အနက်အားဖြင့် အတ္ထောသမ္ဗန်)

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ (က)ဖြင့် အန္တေဝသတီတိ အန္တေဝါသီဟု ဝစနတ္ထကိုလည်းကောင်း၊ အလုံးစုံကြိယာပုဒ်တို့နှင့် ဆက်ဆံသော ဝသတိကြိယာဖြင့်လည်းကောင်း ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။အဘယ့်ကြောင့် ထိုသို့ ဖွင့်ပြတော်မူအပ်ပါသနည်း၊ ထိုသို့ ဖွင့်ပြနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို မပြဆိုပြီလော။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား။ ။ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို ပြုသောအားဖြင့် အနီးအပါး၌ ဖြစ်သောတပည့်ကို ပြလို၍ဟူလို။ (ဋီသစ်၊၁။၁၈၄)(တစ်နည်း) ဥပနာတူ၏။ အနီး၌ နေခြင်းဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။အနီး၌ နေထိုင်ပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

နိယံ။ ။အမိပ္ပါယော၊ အတ္ထောရိကာ၊ ဂုဏ်ဋ္ဌတ်ဖော်ပြ ဝိတ္ထာရ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က) နနု မာဏဝသဒ္ဒေါ ကေသ္မိံယေဝ အတ္တေ ဝတ္တမ္ဘော။

(ခ) အထ ကသ္မာ မာဏဝေါတိ သတ္တောပိ စောရောပိ တရုဏောပိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) သာမညဝသေန သတ္တော မာဏဝေါတိ ဝုတ္တော၊ဣတရေ ဝိသေသဝသေန၊တသ္မာ-(ဋီသစ်၊၁။၁၈၄။)

နံပါတ် (၄)

သိဿ- သိဋ္ဌတိ ဂရုကေသု သိနေဟတီတိ သိဿော။

ချစ်ခြင်းကြိယာ(ဝါ)မေတ္တာဖြင့် သွန်းလောင်းခြင်းကြိယာ၊ တပည့်ဒြဗ်၊ သာဝက။

(တစ်နည်း) သုဏာတိ သောတုံ ဣစ္ဆတီတိ သိဿော။

စောရ- စောရေတီတိ စောရော။

ခိုးခြင်းကြိယာ၊ သူခိုးဒြဗ်၊ ထေနကော။

နံပါတ် (၅)

သမီပစာရော ကို သမီပစာရတ္တာ ဟု ဟိတ်ပြင်၊ သမ္ဗန်- သိဿဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) အန္တေ ဝသတီတိဖြင့် အန္တေဝါသီ၌ အန္တေပုဒ်+ဝါသီပုဒ်၊ ဝါသီ၌ ဝသ+ဏီ၊ ယင်းဏီပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်၌ သက်၍ ဝသတီတိ ဝါသီဟု ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အန္တေ ဝါသီ အန္တေဝါသီ ဟု အယုတ္တသတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(ခ) သမီပစာရောဖြင့် အန္တေဝါသီ၌ အန္တေ နိပါတ်သည် သမီပအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊နေခြင်းဟူသည် လှည့်လည်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

သန္တိကာဝစရောဖြင့် အနီး၌လှည့်လည်ခြင်းဟူသည် ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို ပြုသောအားဖြင့် အနီးအပါး၌ဖြစ်သော တပည့်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (တစ်နည်း) လှည့်လည်သွားလာခြင်း ကြိယာပုဒ်တစ်မျိုးကိုသာ မယူအပ်၊ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ပြုခြင်း ကြိယာပုဒ်လေးပါးလုံးကို ယူအပ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (သရုပ်ကြားအဘိဓေယျတ္တ)

သိဿောဖြင့် အန္တေဝါသီအရ တပည့်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။

(ဂ) တဿနာမံဖြင့် ဗြဟ္မဒတ္တသဒ္ဒါသည် ဂုဏသဒ္ဒါမဟုတ် နာမသဒ္ဒါဖြစ်၍ ဗြဟ္မဒတ္တအမည်ရသူကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

ဟီန- ဟာ+တ။ တကို ဤန ပြု၊ အာချေ။

သိဿော- သု+သ။ ဥကို ဣပြု၊ သလာ။ (တစ်နည်း) သု+ဣသ။ သု ချေ။

နံပါတ် (၈)

တရုဏအရ- တစ်ဆယ့်ခြောက်နှစ်မှစ၍ အသက်နှစ်ဆယ်တိုင်အောင်သော အရွယ်ကို ယူ။

လောကီကျမ်းတို့၌ကား- တစ်ဆယ့်နှစ်နှစ် အရွယ်မှစ၍ အိုခြင်းသို့ မရောက်သည့်တိုင်အောင်သော အရွယ်ကို တရုဏအရယူ။

ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ၌ကား- တစ်ဆယ်ငါးနှစ်မှစ၍ အသက်နှစ်ဆယ်တိုင်အောင်သော အရွယ်ကို တရုဏအရယူ။ (ဋီသစ်၊၁။၁၈၄။)

နံပါတ် (၁၀)

ဗုဒ္ဓဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ၌ ဘာသတ်အရ- အပြစ်ပြောသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန် ဝစီဝိညတ္တိသမု

http://www.dhammadownload.com

ဌာပက ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်၊(ဝါ)ဣဿာစေတသိက် ရ၏။ ကောဓ/ရုဒ္ဓ။ (ဝါ) ဗိဂ္ဂဠ/ပီဘစ္ဆ။မြတ်စွာဘုရားသည် အာရမ္မဏ။ လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရမှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း အသင်းအပင်းမှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ မိမိ၌ အကုသိုလ်တရား တိုးပွားခြင်း။ကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခနှင့် တွေ့ကြုံရခြင်း စသော အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၆)

- (က) မာဏဝေါတိ သတ္တောပိ စောရောပိ တရုဏောပိ ဝုစ္စတိ။
- (ခ) ''စောဒိတာ ဒေဝဒူတေဟိ၊ ယေ ပမဇ္ဇန္တိ မာဏဝါ။တေ ဒီဃရတ္တံ သောစန္တိ၊ ဟီနကာယူပဂါ နရာ''တိအာဒီသု ဟိ သတ္တော''မာဏဝေါ''တိ ဝုတ္တော။
- (ဂ) မာဏဝေဟိပိ သမာဂစ္ဆန္တိ ကတကမ္မေဟိပိ အကတကမ္မေဟိပိတိအာဒီသု စောရော။
- (ဃ) အမ္ဗဋ္ဌော မာဏဝေါ အင်္ဂကော မာဏဝေါတိ အာဒီသု တရုဏော ''မာဏဝေါ''တိ ဝုတ္တော။
- (င) ဣဓာပိ အယမေဝတ္ထော။
- (စ) ဣဒဥ္စ ဝုတ္တံ ''ဖြဟ္မဒတ္တေန နာမ တရုဏာန္တေဝါသိနာ သဒ္ဓိံ''န္တိ။ဒီ၊ဌ၊၁။၃၆။၃၇။

နံပါတ် (၁)

(ခ) စောဒိတာ–အပြစ်တင်အပ်ကုန်သည်။(သဒ္ဒတ္ထ)ဝါ–ဆုံးမအပ်ကုန်သော။(ဝေါဟာရတ္ထ)ဝါ၊ သံဝေဂကို ဖြစ်စေအပ်ကုန်သည်။(အဓိပ္ပာယတ္ထ)

(ဂ) အကတကမ္မေဟိပိ–ပြုအပ်ပြီးသော ခိုးမှုမရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။

(င) ဣဓာပိ ဣမသ္မိံပဒေ–ဤမာဏဝေန ဟူသောပုဒ်၌လည်း။အယမေဝတ္ထော–ဤတရုဏ ဟူသော အနက်ကိုသာလျှင်။ဝုတ္တော။

(စ) ကသ္မာ ဝုတ္တော–နည်း။ဟိယသ္မာ–ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) စသည်သို့– ဆရာ (က)ဖြင့် မာဏဝသဒ္ဒါသည် သတ္တအနက်, စောရအနက်, တရုဏအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ယင်းသုံးနက်တို့တွင် မာဏဝသဒ္ဒါသည် သတ္တအနက်၌ဖြစ်ပုံ အကျယ်ကိုမပြဆိုပြီလော။ မာဏဝသဒ္ဒါ၏ သတ္တအနက်ဖြစ်ပုံကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ (ဝိတ္ထာရကြံ)

တစ်နည်း– ဌပနာတူ။ မာဏဝသဒ္ဒါ တစ်ခုတည်းသာဖြစ်၍ အနက်သည်လည်းတစ်မျိုးတည်းသာ ဖြစ်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် သတ္တ, စောရ, တရုဏ သုံးနက်ဖြစ်၏ဟုဆိုသော ဆရာ့စကား အဘို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ အနက်မဆံ့ ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ (ဒဠှီကြံ)

(င)သို့– ဆရာ (ခ)စသော ဝါကျတို့ဖြင့် မာဏဝသဒ္ဒါသည် သတ္တ,စောရ,တရုဏအနက်တို့၌ ဖြစ်သည်ကို သာဓကပါဠိနှင့်တကွ ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဤဖြဟ္မဒတ္တေန မာဏဝေနဟူသောပါဌ်၌ အဘယ်အနက်ကို အလိုရှိအပ်ပါသနည်း။ သတ္တ,စောရ အနက်တို့ကိုလည်း အလိုရှိအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (င)မိန့်။ (ဝ၀–ရှု)

တစ်နည်း–(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် အမ္ဗဋ္ဌော မာဏဝေါ စသော ပါဠိရပ်တို့၌ မာဏဝသဒ္ဒါသည် တရုဏ အနက်၌ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ထိုအမ္ဗဋ္ဌော မာဏဝေါအစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌သာ မာဏဝသဒ္ဒ တရုဏ အနက်၌ ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။ (ပိ–ရှု)

နံပါတ် (၃)

- (က) နနု စောဒိတာ ဒေဝဒူတေဟိ။
- (ခ) အထ ကသ္မာ တေ ဒီဃရတ္တံ သောစန္တိ၊ဟီနကာယူပဂါ နရာ။
- (ဂ) ယေ ပမဇ္ဇန္တိ မာဏဝါ။ တသ္မာ–

http://www.dhammadownload.com

သီ လ က္ခန် ဓ စဉ်

(က) နနု မာဏဝေါတိသဒ္ဒေါ သတ္တစောရအတ္တေသုပိ ဝတ္တတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဓ အယမေဝတ္ထော ဟောတိ။

(ဂ) ဣဒဉ္စိ ဝုတ္တံ "ဗြဟ္မဒတ္တေန နာမ တရုဏာဋ္ဌေဝါသိနာ သဒ္ဓိ"န္တိ-တသ္မာ
တစ်နည်း-တဒညေသမသမ္ဘဝတော။ တစ်နည်း- တဒညေသမဝိသယတ္တာ။

နံပါတ် (၄)

တရုဏာ- တရတီတိ တရုဏော။ (တရ+ဥန)
နရာ- နေန္တီတိ နရာ။ (နီ+ရ)
မာဏဝ- မနုနော အပစ္စံ မာဏဝေါ။
ဒေဝဒူတာ-ဒေဝါဝိယ ဒူတာ ဒေဝဒူတာ။ (တစ်နည်း) ဒေဝါနံ ဒူတာ ဒေဝဒူတာ။
စောရော- စောရေတိ ထေနေတီတိ စောရော။
တရုဏ- လွန်မြောက်ခြင်းကြိယာ၊ နပုံသကဒြပ်၊ ဝယဋ္ဌ-ဒဟရ။
နရာ- ဆောင်းခြင်းကြိယာ၊ လူဒြပ်၊ မနုဿ-ပစ္စ-မာနုဿ။
ဒေဝဒူတ- နတ်တို့နှင့်တူသော သဒိသဘောဂုဏ်နှင့် သူအိုစသူတို့၏ ဂုဏ်/ဂုဏောအစပ်၊
သူအိုသူနာ စသည့် ဒြပ်၊ ဒေဝသဒိသဒူတ။

နံပါတ် (၅)

စောဒိတာကို - စောဒိတတ္တာ-ဟု ဟိတ်ပြင်။ ယေသံ မာဏဝါနံ ဟု သမ္ဗန်ခံ။ (၏+ကို)
ဟီနကာယူပဂါကို - ဟီနကာယူပဂတ္တာ။ တေသံ နရာနံ ဟု သမ္ဗန်ခံ။ (၏+သည်)
မာဏဝေါကို - မာဏဝတ္တာ။ အမ္ဗဋ္ဌဿ။ (၏+သည်)

နံပါတ် (၆)

(က) သတ္တောတိ စသော သံဝဏ္ဏနာဖြင့် မာဏဝသဒ္ဒါသည် သတ္တအနက်၊ စောရအနက်၊
တရုဏအနက်တို့၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(င)ဖြင့် ဤဗြဟ္မဒတ္တော မာဏဝေါ၌ မာဏဝသဒ္ဒါသည် တရုဏအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဗြဟ္မဒတ္တ- ဗြဟ္မဒိန္န။ ဒိန္နကို ဒတ္တပြု။
မာဏဝ- မာနဝ။ နကို ဏပြု။

နံပါတ် (၈)

ဒေဝဒူတသရုပ်- ကလေး၊ ရောဖြင့် အိုသူ၊ မကျန်းမာသူ၊ ကံကြမ္မာ(ညှင်းဆဲသူ)၊ သူသေ။
ဒေဝအရ- ဝိသုဒ္ဓိနတ်ကိုယူ။

နံပါတ် (၉)

စောဒိတာ ဒေဝဒူတေဟိ၊ ယေ ပမဇ္ဇန္တိ မာဏဝါ။
တေ ဒီဃရတ္တံ သောစန္တိ၊ ဟီနကာယူပဂါ နရာ။
တတိယ မကာရဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

သောစန္တိအရ- သတ္တဝါတို့၏ စိုးရိမ်ပူဆွေးခြင်းဟူသော ဒေါသ၊ ဒေါမနဿကောက်။ သောက၊
ကရုဏာ။ အပါယ်ဆင်းရဲသည် အာရမ္မဏ။ ကုသိုလ်တရားတို့၌ မေ့လျော့ခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ အပါယ်တံခါးသို့ရောက်
ခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၁၇)

(က) အနေကပရိယာယေနာတိ ပရိယာယသဒ္ဒေါ တာဝ ဝါရဒေသနာကာရဏေသု ဝတ္တတိ။
(ခ) ကာလ နုခေါ အာနန္ဒ အဇ္ဇ ပရိယာယော ဘိက္ခုနီယော ဩဝဒိတု''န္တိ အာဒီသု ဟိ ဝါရေ ပရိယာယသဒ္ဒေါ ဝတ္တတိ။''မဓုပိဏ္ဍိကပရိယာယောတွေဝ နံ ဓာရေဟီ''တိ အာဒီသု ဒေသနာယံ။ ''ဣမိနာပိ ခေါ တေ ရာဇညေ ပရိယာယေန ဧဝံ ဟောတု''တိ အာဒီသု ကာရဏေ။
(ဂ) သွာယမိဓာပိ ကာရဏေ ဝတ္တတိ။
(ဃ) တသ္မာ အယမေတ္ထ အတ္ထော ''အနေကဝိဓေန ကာရဏေနာ''တိ။
(င) ဗဟူဟိ ကာရဏေဟီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၇။

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဘိက္ခုနီယော–တို့ကို။ ဩဝဒိတုံ–ဆုံးမခြင်းငှါ။အဇ္ဇ–ယနေ့။ကာလ–အဘယ်ရဟာန်း၏။ ပရိယာယောနုခေါ–အလှည့်ပါနည်း။နံ–ထိုသုတ်ကို။မဓုပဏ္ဍိကပရိယာယောတွေဝ–မဓုပိဏ္ဍိကဒေသနာဟူ၍သာ သျှင်။ရာဇညေ–ရာဇညေ။ဣမိနာပိပရိယာယေန–ဤအကြောင်းဖြင့်လည်း။တေ–သင့်အား။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့– ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ပရိယာယသဒ္ဒါသည် ဝါရ,ဒေသနာ,ကာရဏ သုံးနက်တို့၌ ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။အဘယ်သို့လျှင် ပရိယာယသဒ္ဒါသည် ထိုဝါရစသော သုံးနက်တို့၌ ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း။ဝါရ အနက်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ဒေသနာအနက်ဟူ၍လည်းကောင်း။ ကာရဏအနက်ဟူ၍လည်းကောင်း အနက်တစ် မျိုးမျိုး၌သာ ဖြစ်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ)သို့– ဆရာသည် (က)ဖြင့် ပရိယာယသဒ္ဒါသည် ဝါရ,ဒေသနာ,ကာရဏ သုံးနက်တို့၌ ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ထိုသုံးနက်တို့တွင် ဤအနေကပရိယာယေန ပုဒ္ဒသ အဝတ္ထုံ ဘာသတိ အစရှိသောပါဠိ၌ ပရိယာယအရ ဝါရအနက်,ဒေသနာအနက်တို့၌ ဖြစ်ကောင်းအံ့လော။အဘယ်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(င)သို့– ဆရာ (ဃ)ဖြင့် အနေကပရိယာယေနကို အနေကဝိဓေန ကာရဏေနဟု အနက်ဖြစ်သည် ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ အနေကပရိယာယေနဟု ကေဝုစ်ဆိုရကား ကေမ္ဘိ ဝတ္တဗ္ဗေ ကေဝစနံဟူသည်နှင့်အညီ ကေတ္တကိုယူအံ့လော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

ကား– ဇာတ်ကိုငဲ့၍ ကေဝုစ်ဖြင့်ဆို၏။အရကား အကြောင်းပေါင်းများစွာကို ယူအပ်၏ ဟူလိုသော်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပရိယာယသဒ္ဒေါ ဝါရဒေသနာကာရဏေသု ဝတ္တတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ သွာယမိဓာပိ ကာရဏေ ဝတ္တတိ။
(ဂ) တဒညေသမသမ္ဘဝတော။ (တစ်နည်း) တဒညေသမဝိသယတ္တာ။
(က) နနု ပရိယာယသဒ္ဒေါ ဝါရဒေသနာကာရဏေသု ဝတ္တတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ အယမေတ္ထ အတ္ထော အနေကဝိဓေန ကာရဏေနာတိ။
(ဂ) သွာယမိဓာပိ ကာရဏေ ဝတ္တတိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဝါရ– ဝါရေတီတိ ဝါရော။
ကာရဏ– ကရောတိ ဖလံ ဓာရေနာတိ ကာရဏံ။
ပရိယာယ– ပရိယာယတိ ပရိဝတ္တတီတိ ပရိယာယော။ (ဝါရော)

http://www.dhammadownload.com

ပရိယာယေတိ ဒေသေတဗ္ဗမတ္တံ ပဋိပါဒေတီတိ ပရိယာယော။ (ဒေသနာ)

ပရိယာယတိ အတ္တနော ဖလံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ ပဝတ္တတီတိ ပရိယာယော။ (ကာရဏ)

အဖွ– ဣမသ္မိံ ဒိဝသေ အဖွ။

ဒေသနာ– ဒေသီယတေတိ ဒေသနာ။

ဟောခြင်းကြိယာ၊ ဒေသနာစကား၊ ဓမ္မာဘိလာပ–ပညတ္တိ။

မဓု– မညတေတိ မဓု။ မဒတိ ဥန္နတိ ကိလေဒတီတိ မဓု။

စိုစွတ်ခြင်းကြိယာ၊ ပျားရည်ဒြဗ်၊ သာဒု။

နံ့ပါတ် (၅)

(ဃ) ဝါကျ တသ္မာကို တတော ဝတ္တဗ္ဗတ္တာ ဟုပြင်။ သမ္ဗန်– တသ္မာ ဣမဿ ပရိယာယဿဒ္ဓဿ၊

နံ့ပါတ် (၆)

(က) ဝါရဒေသနာကာရဏသုဖြင့် အနေကပရိယာယေန၌ ပရိယာယသဒ္ဒါသည် ဝါရအနက် ဒေသနာအနက် ကာရဏအနက်တို့၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။

(ဂ) ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာဖြင့် ဤအနေကပရိယာယေန၌ ပရိယာယသဒ္ဒါသည် ကာရဏအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို(ဝါ) ကာရဏအနက်ဟော ပရိယာယသဒ္ဒါကို ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။

(ဃ) အနေကဝိဓေနကာရဏေနံဖြင့် ပရိယာယသဒ္ဒါသည် ကာရဏအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို လည်းကောင်း။အနေကသဒ္ဒါသည် အနေကဝိဟူသော အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ (ဝါ) တစ်ပါးမက အများအပြား ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း၊ အနေကော စ သော ပရိယာယောစာတိ အနေက ပရိယာယော–ဟု ကမ္မဓာရယ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

နံ့ပါတ် (၇)

အဖွ– ဣမ+ဖွ။ ဣမကို အ–ပြု။

ရာဇော– ပါယာသိရာဇော။ ပါယာသိပုဒ်ကို ချေ။

နံပါတ် (၈)

ကာရဏ အရ– အကြောင်းအတုကိုယူရမည်၊ အကြောင်းအစစ်အမှန်ကို မယူအပ်။

အကြောင်းကား– ရတနာသုံးပါး၏ ကဲ့ရဲ့ဖွယ်အကြောင်းသည် ထင်ရှားမရှိသောအကြောင်းတည်း

နံ့ပါတ် (၉)

ဝုတ္တံ ဝွေ့ အယံ အတ္ထော၊ သွာယံ ဣဓာပိ ကာရဏော။

ဝိဓေနစ အနေကေန၊ တသ္မာ ဗဟူပိ ဝတ္တဗ္ဗာ။ (ပဏ္ဍာဝတ္တဂါထာ၊)

နံ့ပါတ် (၁၀)

သြဝဒိတုံ၌ ဓာတ်အရ– ဆုံးမသောရဟန်းသင်္ဃာန် ကရုဏာပုဗ္ဗင်္ဂမ (ဝါ) မေတ္တာပုဗ္ဗင်္ဂမ ဒေသန ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။ ဓမ္မရတိ ဓမ္မသိဂါရ။ (တစ်နည်း) ဥဿာဟဋ္ဌာယီ၊ ဝီရိယသ ဘိက္ခုနီတို့သည် အာရမ္မဏဝိဘာဝ။ ဘိက္ခုနောဝါဒ သမ္မုတိရခြင်း၊ ရဟန်းမတို့အား ဆုံးမနိုင်သော အင်္ဂါနှ ပြည့်စုံခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ဘိက္ခုနီမတို့အား အသိတိုးပွားခြင်း၊ မလွန်ကျူးထိုက်သော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို မလွ ကျူးဖြစ်ခြင်း၊ ဓမ္မသံဝေ ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း အကျိုးတရားတို့သည် အနဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၁)

(က) တတ္ထ ဝဏ္ဏန္တိ ဝဏ္ဏသဒ္ဒေါ သဏ္ဌာန ဇာတိ ရူပါယတန ကာရဏ ပမာဏ ဂုဏ ပသံသာဒီသု ဒိဿတိ။

(ခ) ဣဓ ဂုဏောပိ ပသံသာပိ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) အယံ ကိရ တံ တံ ဘူတမေဝ ကာရဏံ အပဒိသန္တော အနေကပရိယာယေန ရတနတ္တယဿ ဂုဏူပသဉ္ဟိတံ ပသံသံ အဘာသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။၃၉။

နိပါတ် (၁)

(ဂ) ကိရ–တစ်ဆင့်စကားကြားရဘူးသည်ကား။(အနုဿဝနတ္ထ နိပါတ်) တစ်နည်း– အဘာသိ ကိရ–ပြောဆိုသတဲ့။(ကိရသဒ္ဒါ ဥဒ္ဒါပနပယုဂ်၊ အဥ္ဒါနုပယုဂ်ကြဲ)အယံ–ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်သည်။ဘူတမေဝ–ထင်ရှားတိုင်းသာ ဖြစ်သသော။အပဒိသန္တော–ညွှန်ပြလျှက်။ဂုဏူပသဥ္ဟိတံ–ဂုဏ်နှင့်စပ်ယှဉ်သော။

နိပါတ် (၂)

(ခ)သို့– ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဝဏ္ဏသဒ္ဒါသည် သဏ္ဌာနစသော အနက်တို့၌ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဤဗုဒ္ဓဿ အဝဏ္ဏံ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌ အဘယ်အနက်တို့၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ ဂုဏပသံသ အနက်တို့မှတပါး အခြားသော အနက်တို့၌ ဖြစ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

(ဂ)သို့– ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဝဏ္ဏသဒ္ဒါသည် ဂုဏ်အနက်၌လည်းကောင်း၊ ချီးမွမ်းခြင်းအနက်၌လည်းကောင်း ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုစကား အသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ ဝဏ္ဏသဒ္ဒါ ဝါစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်၍ဂုဏ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ချီးမွမ်းခြင်းဟူ၍လည်းကောင်း တစ်နက်နက်ကိုသာ ဟောဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

ကား– ရတနာသုံးပါး၏ ထင်ရှားသောအကြောင်းကို ညွှန်ပြလျှက် အကြောင်းပေါင်းများစွာဖြင့် ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်နှင့်စပ်သော ချီးမွမ်းခြင်းကို ပြောဆိုသောကြောင့် ဌ်စကားသင့်၏ ဟူလိုသော်။

နိပါတ် (၃)

(က) နနု ဝဏ္ဏသဒ္ဒေါ သဏ္ဌာနဇာတိရူပါယတနကာရဏပမာဏဂုဏပသံသာဒိသု ဒိဿတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဓ ဂုဏောပိ ပသံသာပိ ဝဏ္ဏောတိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) ယသ္မာ အယံ ကိရ တံ တံ ဘူတမေဝ ကာရဏံ အပဒိသန္တော အနေကပရိယာယေန ရတနတ္တယဿ ဂုဏူပသဉ္ဟိတံ ပသံသံ အဘာသိ၊ တသ္မာ–

နိပါတ် (၄)

ပမာဏ– ပမီယတီတိ ပမာဏံ။

နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကြိယာ၊ နှိုင်ယှဉ်သောဝတ္ထု၊ မတ္တ–ဝဏ္ဏ၊

ဂုဏ– ဝဏ္ဏိတဗ္ဗော ပကာသေတဗ္ဗောတိ ဝဏ္ဏော။ (သဏ္ဌာန)

ဝဏ္ဏီယတိ ဝဝတ္ထာပီယတီတိ ဝဏ္ဏော။ (ဇာတိ)

ဝဏ္ဏေတိ ပကာသေတီတိ ဝဏ္ဏော။ (ရူပါယန)

ဝဏ္ဏီယတိ ဝိဘာဝီယတိ ဖလံ ဧတေနာတိ ဝဏ္ဏော။ (ကာရဏ)

ဝဏ္ဏနံ ဂုဏသံကိတ္တနံ ဝဏ္ဏော။

ထင်ရှားပြခြင်းကြိယာ၊ ထင်ရှားသောဂုဏ်ဒြပ်၊ အာနိသံသ–ဝဏ္ဏ၊

နိပါတ် (၅)

အပဒိသန္တောကို အပဒိသန္တုတ္တာ ဟု ဟိတ်ပြင်။ သမ္ဗန်– ဣမဿ (ဗြဟ္မဒတ္တဿ မာဏဝဿ)

နိပါတ် (၆)

ကာယနတ္တာတိ ကတမာယ န ကထာယ သန္တိသိန္နာ ဘဝထာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။

ကတမာယနုကထာယဖြင့် ကာယနုတ္တကို ကာယ+နု+အတ္တ ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရအပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကာယ၌ ကံ သမ္ဗန္ဓာမ်ဖြင့် စကားကို စွဲယူသုံးသပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ နု နိပါတ်၏ ပုစ္ဆာအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။ဘဝထဖြင့် အတ္တ၌ အသတတ်သည် ဖြစ်ခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

နိဿိန္နာဖြင့် ယင်းသန္ဓိသိန္ဓပုဒ်ကို အတ္တကြိယာနှင့် လှည့်စပ်၍ အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကို သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၅)

ဥပသင်္ခတ– ဥပ+သံ+ခ+တ။ ခကို ဟပြု၊ အာကို ဣပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဥ ပြု။

ဟလာဟလ– ဟန ဟန။ နကို လပြု၊ လ၏ အကို အာပြု။(ဟနတီတိ ဟလော၊ နကာရဿ လကာရံ ကတွာ။ ဟလာနံ ဝိသေသော ဟလော ဟလာဟလော မဇ္ဈေဒီဃဝသေန။)

နံပါတ် (၈)

အနက်နှစ်မျိုး ဖြစ်သင့်ကြောင်း–ဂုဏူပသင်္ခတံ ပသံသံ ဟုဆိုသောကြောင့် ချီးမွမ်းခြင်းဖြင့်သာ ဂုဏ်ကို ပြောဆိုခြင်းပြီး၏။ဂုဏ်နှင့်ကင်း၍ ချီးမွမ်းခြင်းမရှိနိုင်။ထိုကြောင့်တည်း။

နံပါတ် (၉)

အယံ အပဒိသန္တော တံ၊ ကာရဏံ ပသံသံ တံ။

ဂုဏူပသင်္ခတံ ဘူတံ ၊ အနေကပရိယာယေန။ ဝတ္တဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ) ဝါကျ ပဓာနကြိယာအရ– ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်သည်သာ ချီးမွမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော သဒ္ဓါပညာပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ပါ၏၊မွေ့ရတိ။ မွေ့သိဂါရဝ။ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်တော်တို့သည် အာရမ္မဏ ဂုဏ်တော်တို့၏ ဟုတ်မှန်သော အကြောင်းမှန်ဖြစ်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ကောင်းကျိုးချမ်းသာ ပြည့်စုံစွာရနိုင်ခြင်း ပီတိပါမောဇ္ဇဖြစ်ခြင်း အကျိုးစသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၉)

(က) ပဟောန္တေန ပန ဗြဟ္မဒတ္တေန ပဌနိကာယေ နဝင်္ဂ သတ္ထုသာသနံ စတုရာသီတိ ဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ ဩဂါဟိတွာ ဗုဒ္ဓါဒီနံ ဝဏ္ဏော ပကာသေတဗ္ဗော။

(ခ) ဣမသ္မိံ ဟိ ဌာနေ ဗုဒ္ဓါဒီနံ ဂုဏေ ပကာသေန္တော အတိတ္တေန ပက္ခန္ဒော ဓမ္မကထိကောတိ န သက္ကာ ဝတ္တုံ။

(ဂ) ဤဒိသေသု ဟိ ဌာနေသု ဓမ္မကထိကဿ ထာမော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဃ) ဗြဟ္မဒတ္တော ပန မာဏဝေါ အနုဿဝါဒိမတ္တသမ္ဘူတေန အတ္တနော ထာမေန ရတနတ္တယဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ။

(င) ဣတိဟ တေ ဥဘော အာစရိယန္တေဝါသိကာတိ ဝေ တေ ဒွေ အာစရိယန္တေဝါသိကာ။

(စ) အညမညဿာတိ အညောအညဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။

နံပါတ် (၁)

(က) ပဟောန္တေန–စွမ်းနိုင်သော စတုရာသီတိ ဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ–ရှစ်သောင်းလေး ထောင် ကုန်သော ဓမ္မသ္ကန္ဓာတို့သို့။ဩဂါဟိတွာ–သက်ဆင်း၍။

(ခ) အတိတ္တေန–သက်ဝင်ရာမဟုတ်သည်၌။ပက္ခန္ဒော–ပြေးဝင်သော။

(ဃ) အနုဿဝနာဒိမတ္တသမ္ဘူတေန–တဆင့်ကြားခြင်း အစရှိသည်မျှနှင့် စပ်သော။ထာမေန– အားအစွမ်းဖြင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် စွမ်းနိုင်သော ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်သည် နိကာယ်ငါးရပ်၊ ကိုးပါးသောအင်္ဂါ ရှိသော ဘုရားအဆုံးအမ၊ ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ ဉာဏ်ဖြင့်သက်ဝင်၍ ဘုရားအစရှိသော ရတနာတို့၏ ဂုဏ်တော်ကို ထင်ရှားပြတတ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ထိုသို့ဖွင့်ပြအပ်သော် ယင်းသို့သော

http://www.dhammadownload.com

ဓမ္မကထိကသည် သက်ဝင်ရာမဟုသော ဆိပ်ကမ်းသို့ ပြေးဝင်သော ဓမ္မကထိကဟူ၍ ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပ လော။ထိုသို့ဖြစ်လျှက် နိကာယ်ငါးရပ်စသည်ဖြင့် ဉာဏ်ဖြင့်သက်ဝင်၍ ရတနာသုံးပါး၏ဂုဏ်ကို ဖွင့်ဆိုသေ ဆရာ့စကား အသို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) ဝါကျမိန့်။

(ဃ)သို့-ဆရာ (က)ဖြင့် စွမ်းနိုင်သောမဓ္မကထိကသည် နိကာယ်ငါးရပ်စသည်သို့ သက်ဝင်၍ပင် ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်တော်ကို ထင်ရှားပြတတ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဖြဟ္မဒတ္တလုလင်သည် နိကာယ်ငါးရ စသည်တို့သို့ သက်ဝင်၍ပင် ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်တော်ကို ဆိုအပ်ပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပ သနည်း။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပဉ္စနိကာယေတိ ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ နဝင်္ဂ သတ္ထုသာသနံ စတုရာသီတိဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနီတိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) အနေကာဝယတ္တာ တေသံ န တွေကေန သဗ္ဗထာ ပရိယာဒါနန္တိ၊ တသ္မာ-(ဋီသစ်)
(က) နနု ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဗုဒ္ဓါဒီနံ ဂုဏေ ပကာသေတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ အတိတ္ထေန ပက္ခန္ဒော ဓမ္မကထိကောတိ န သက္ကာ ဝတ္တုံ။
(ဂ) ဤဒိသေသု ဌာနေသု ဓမ္မကထိကဿ ထာမော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ဓမ္မကထိက- ဓမ္မံ ကထေတီတိ ဓမ္မကထိကော။
တရား၏ဟောခြင်းကြိယာနှင့် ကမ္မ/ကမ္မိ စပ်၊ ဓမ္မကထိကဒြပ်၊ ဓမ္မဒေသကာ၊
ပဉ္စနိကာယ- နိဗ္ဗိသေသေန စိနောတိ အဝယဝေတိ နိကာယော။ ပဉ္စ နိကာယာ ပဉ္စနိကာယာ၊
စိခြင်းကြိယာ၊ နိကာယ်ငါးရပ်၊ သမူဟ။
နဝင်္ဂ- နဝ အင်္ဂါနိ ယဿာတိ နဝင်္ဂံ။
ကိုးပါးသောအင်္ဂါ၏ မြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမနှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးစပ်
ကိုးပါးသောအင်္ဂါရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏အဆုံးအမသည်၊ နဝင်္ဂသမ္ဗန္ဓာဂတ။
သတ္ထုသာသန- သာသတိ အနုသာသတီတိ သာသနံ။သတ္ထုနော သာသနံ သတ္ထုသာသနံ။
အတိတ္ထ- တရန္တိ ဧတ္ထာတိ တိတ္ထံ။ န တိတ္ထံ အတိတ္ထံ။
ကူးခြင်းကြိယာ၊ ဆိပ်ကမ်းဒြပ်၊ တီရ-ဝေလာ။
ထာမ- ဓာဟိ ဝေတေနာတိ ထာမော။
သွားခြင်းကြိယာ၊ အား အစွမ်းဒြပ်၊ ဉဿာဟ-သတ္တိ။

နံပါတ် (၅)

ပကာသေန္တတ္တာ။ ယဿ ကဿစိ ပုဂ္ဂလဿ။ (ဘာဋီ) တစ်နည်း- ဓမ္မကထိကဿ။

နံပါတ် (၆)

(င) ဝေ တေ ဖြင့် ဣတိဟာတေဒ္ဒ ဣကိနိပါတ်သည် နိဒဿနအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်း၊ ကောင်း။ဟာအက္ခရာ၏ အနက်မရ နိပါတ်မျှ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သိစေ။ဒွေဖြင့် ဥဘောသဒ္ဒါသည် ဒွိသဒ္ဒါ၏ ကာရိယဖြစ်သည်ကို သိစေ။အာစရိယန္တေဝါသိကာဖြင့် အာစရိယန္တေဝါသိသဒ္ဒါသည် အာစရိယန္တေ ဝါသိကာသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေပြီသည်။

(စ) အညောအညဿဖြင့် အညမညဿသဒ္ဒါသည် ကောကောယပုဒ်ကဲ့သို့ ရှဋ္ဌီပုဒ်၏အဖြစ် ကို သိစေ။ (ဋီကာ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

တိတ္တ− တရ+ထ။ ရကို တပြု၊ တ၏အကို ဣပြု။

ထာမ− ဓာ+မ။ ဓေကို ထပြု။

အညမညဿ−အညဿတည်း။ အညဿ အညဿဟု ဒွိရုပ်ပြု၊ ဿချေ၊ မလာ။

နံပါတ် (၈)

ပဋ္ဌနိကာယေဟု ဆိုပြီးဖြစ်သော်လည်း ထိုဂဏ်တော်၏ တစ်ပါးမကများသော အစိတ်အစိတ်တို့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ပဋ္ဌနိကာယဟူသော စကားမျှဖြင့် အလုံးစုံသောဂဏ်တော်တို့ကို ထက်ဝန်းကျင်သိမ်းယူခြင်းငှါ မတတ်ကောင်း။ ထို့ကြောင့် "နဝင်္ဂ" သတ္ထုသာသနံ စတုရာသီတိ ဓမ္မခန္ဓသဟဿာနိ"ဟုထပ်ဆို။

နံပါတ် (၁၀)

(က) ပကာသေတဗ္ဗော၌ ဓာတ်အရ−ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်တော်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော ဓမ္မကထိက၏သန္တာန် သဒ္ဓါ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ဉဿာဟဋ္ဌာယီဘာဝ၊ ဝီရရသ။ ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်တော်တို့သည် အာရမ္မဏဝိဘာဝ။ နိကာယ် ငါးရပ်စသည်သို့ ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်နိုင်ခြင်းသည် ဉဒ္ဒီပန။ ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို ကြားနာရသဖြင့် ကြည်ညိုရခြင်း၊ သဒ္ဓါတရားတိုးပွားရခြင်း၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာစသည် စီးဖြန်းခြင်းတို့ဖြင့် သီရိခံစားအပ်သော အကျိုးအဆက် ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၀)

(က) ဉဇုဝိပစ္စနီကဝါဒါတိ ဤသကမ္မိ အပရိဟာရိတ္ဘာ ဉဇုမေဝ ဝိဝိဓပစ္စနီကဝါဒါ။

(ခ) အနေကဝါရံ ဝိရုဒ္ဓဝါဒါ ဝေ ဟုတ္ဘာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၁။၃၉။

(ဂ) အာစရိယေန ဟိ ရတနတ္တယဿ အဝဏ္ဏေ ဘာသိတေ အန္တေဝါသီ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ။

(ဃ) ပုန ဣတရော အဝဏ္ဏံ ဣတရော ဝဏ္ဏန္တိ ဧဝံ အာစရိယော သာရဖလကေ ဝိသရုက္ခ အာဏိံ အာကောဋယမာနော ဝိယ ပုနပ္ပုနံ ရတနတ္တယဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ။

နံပါတ် (၁)

(က) ဉဇုဝိပစ္စနီကဝါဒါ−ဖြောင့်ဖြောင့် အထူးထူး အပြားပြားသော ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော စကားကို ပြောဆိုကြကုန်သည်။(သဒ္ဒတ္ထ)ဝါ−အကြိမ်များစွာ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်စကားကို ပြောဆိုကြကုန်သည်။(အဓိ)

(ဃ) အပါဒါန်ထည့်လျှင်− အန္တေဝါသိကတော−တပည့်မှ။ ဣတရော−တစ်ပါးသော။ အာစရိယော−သုပ္ပိယဆရာသည်။ အဝဏ္ဏံ−ဂုဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်အပြစ်ကို။ (သဒ္ဒတ္ထ) ဝါ−ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစကားကို။ (ဝေါဟာရတ္ထ)

အာစရိယတော−မှ။ ဣတရော−သော။ အန္တေဝါသိကော−တပည့်ဖြစ်သော ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်သည်။ ဝဏ္ဏံ−ဂုဏ်ကျေးဇူးကို။ သာရဖလေ−အနှစ်ရှိသောပျဉ်၌။ ဝိသရုက္ခ အာဏိံ−အဆိပ်ဖြစ်သော သစ်သားဖြင့်ပြီးသော တံကျင်ကို။ ကောဋယမာနော ဝိယ−စိုက်နှက်ဘိသကဲ့သို့။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့− ဆရာ (က)ဝါကျဖြင့် ဖြောင့်ဖြောင့်သာလျှင် အထူးအထူးအပြားပြားများသော ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပြောဆိုကြောင်းအယူရှိ၏ဟု ဉဇုဝိပစ္စနီကဝါဒါ၏ အဘိဓေယျတ္ထ သဒ္ဒတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ အထူးထူးအပြားပြားများသော ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပြောဆိုကြောင်း အယူရှိပုံ ဉဇုကတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထကို သိသာထင်ရှားအောင် မပြဆိုပြီလော။ ဉဇုကတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(ဂ)သို့ အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ−ဆရာ (က)ဖြင့် ဆရာတပည့် နှစ်ဦးတို့သည် ဖြောင့်ဖြောင့်သာ အထူးထူးသော ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပြောဆိုကြကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဆရာတပည့်ဖြစ်၍ တပည့်သည် ဆရာအား လျော်သဖြင့် ပြောဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်လျက် ဆရာတပည့်တို့သည် ဖြောင့်ဖြောင့်သာအထူးထူးသော ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပြောဆိုကြကုန်၏ဟုဆိုခြင်းသည် အသို့လျှင်သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

ဂဏ္ဌိ၌- ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင်ဟန်ကား အဘယ်ပါနည်းဟု ဝိတ္တာရတက်သည်။ ဋီ၊သစ်၊ ၁။၁၈၅။

(ဃ) သို့ စောဒနာ-ဆရာ (ဂ)ဖြင့် ဥဇုမေဝဝိဝိပစ္စနီကဝါဒါဟု ဝိသဒ္ဒါ၏ ဝိဝိဓအနက်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ဝိသဒ္ဒါသည် တစ်ပါးသော ဝိသေသစသော အနက်များစွာတို့၌လည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် ဝိသဒ္ဒါ၏အနက်ကို ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် အသို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

တစ်နည်း-ဆရာ (ခ)ဖြင့် အကြိမ်များစွာ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပြောဆိုခြင်းရှိကြကုန်၏ဟု အနက်မှတ်သားထိုက်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ရှေး၌တစ်ကြိမ်ကဲ့သို့ အဝဏ္ဏာဝဏ္ဏပြောဆိုခြင်းကို ညွှန်ပြအပ်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်သို့လျှင် ထိုသို့ဆရာတပည့်တို့သည် အကြိမ်များစွာဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပြောဆိုကြပါကုန်သနည်း။ စုဒ်ကြောင့်(ခ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု ပုဗ္ဗေ ကေဝါရမိဝ အဝဏ္ဏာဝဏ္ဏဘာသနံ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ "န ဣတရော အဝဏ္ဏံ ဣတရော ဝဏ္ဏံ"န္တိ အနေကဝါရမေဝ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ပါဠိယံ "ဥဇုဝိပစ္စနီကဂါဒါ"တိ ဝုတ္တတ္တာ။

နံ့ပါတ် (၄)

အာစရိယ- သိဿာနံ ဟိတံ အာစရတီတိ အာစရိယော။

အန္တေဝါသိကော- အန္တေ ဝသတီတိ အန္တေဝါသိကော။

ဥဇု- အရတိ အကုဋိလဘာဝေန ပဝတ္တတီတိ ဥဇု။

ပစ္စနီက- နတ္ထိ ဤတိ ဧတသ္မာတိ အနီကော။ အနီကဿ ပဋိပက္ခော ပစ္စနီကော။ ဝိဝိဓော ပစ္စနီကော ဝိပစ္စနီကော။

အနေကာ- န ဧကော အနေကာ

အာဏိ- အဏတိ သဒ္ဒံ ကရောတီတိ အာဏိ။

ဝိရုဒ္ဓေါ- ဝိရုဇ္ဈတီတိ ဝိရုဒ္ဓေါ။

ဝဏ္ဏော- ဝဏ္ဏီယတိ ပသံသီယတီတိ ဝဏ္ဏော။

အာစရိယ- ကျင့်ခြင်းကြိယာ၊ ဆရာဒြပ်၊ နိဿယ။သတ္တာ။

ဝိပစ္စနီက- ဝိဝိဓဘောဂုဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စကားနှင့် ဂုဏ်ဓေးအစပ်သမ္ဗန်၊ အထူးထူးသော ဆန့်ကျင်ဘက်စကား၊ ဝိရုဒ္ဓဝါစာ။

အနေကာ- ပဋိသေဓဘောဂုဏ်၏ တစ်ခုသချာနှင့် ဂုဏ်ဓေးအစပ်၊ တစ်ခုမကများသောအကြိမ်။ဗဟု-ပစုရ။

ဝိရုဒ္ဓေါ- ဆန့်ကျင်ခြင်းကြိယာ၊ ဆန့်ကျင်သောစကားဒြပ်၊ ပဋိပက္ခ။

အာဏိ- အသံပြု၊ စိုမယ်န၊အက္ခဂ္ဂကီလ

နံ့ပါတ် (၅)

ဘာသိတေကို ဘာသိတတ္တာ။ သမ္ဗန်- အဝဏ္ဏံ ဿ။ (၏+ကို)

ဥဇုဝိပစ္စနီကဝါဒတ္တာ။ သမ္ဗန်- တေသံ ဥဘိန္နံ အာစရိယန္တေဝါသိနံ။ (၏+သည်)

နံ့ပါတ် (၆)

(ဂ) ဝိဝိဓပစ္စနီကဝါဒါဖြင့် ဝိသဒ္ဒါ၏ ဝိဝိဓအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဝိဓေ ပစ္စနီကဝါဒေ ဝိပစ္စနီကဝါဒေဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ဥဇုမေဝ ဝိဝိဓပစ္စနီကဝါဒါဖြင့် ဥဇုဝိပစ္စနီကဝါဒါကို ဥဇုမေဝ ဝိပစ္စနီကဝါဒေ ယေသန္တိ ဥဇုဝိပစ္စနီကဝါဒါ-ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟ်သမာသ် ပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်းသိစေ။ဤသကမ္မိ အပရိဟာရိတ္တာဖြင့် ဝေ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကို သိစေ

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

ပစ္စနီက– ပစ္စနီတ။ တကို ကပြု။
ဥဖု– အရ+ဖု။ အရကို ဥပြု။ (တစ်နည်း) အဇ+ဥ ။အ–ကို ဥ ပြု။
သဗ္ဗပါလိဖုလ္လံ– သဗ္ဗ+ပရိ+ဖုလ္လ။ အကို အာပြု။ ရကို လပြု။
ရတန– ရမု+တန။ မချေ။ (ရမန္တိ ဧတ္တာတိ ရတနံ)
အာဏိ– အန+ဏိ။ ဏအနုဗန်ချေ၊နကို ဏပြု။အ–ကို အာပြု၊

နံပါတ် (၈)

ဣရိယာပထာနုဗန္ဓနေန ဆိုရကြောင်း–ဣရိယာပုထ်ဖြင့်သာ အစဉ်လိုက်၏။သမ္မာပဋိပတ်ဖြင့် အစဉ်မလိုက်သည်ကို သိစေလို၏။

နံပါတ် (၉)

ဂရု ဘာသိ တေ ဝဏ္ဏံ အန္တေဝါသီတိပိ ဘာသတိ။
ရတနာနံ ပရော တိဏ္ဏံ၊ အဝဏ္ဏေ အဂုဏံ ပုန။(ပထျာဝတ္တဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

အဝဏ္ဏေ ဘာသိတေဒွိ ဘာသဓာတ်အရ– ဣဿာပြဋ္ဌာန်းသော ဒေါသမူစိတ်ချုပ်ပြိ။

ကောဓဘာဝမှီဘာဝ ရှုဒ္ဓရရသ။ ရတနာသုံးပါးသည် အာရမ္မဏ။မြတ်စွာဘုရားအား လာဘသက္ကာရ ရရှိခြင်း၊ မိမိတို့အား လာဘ်အသင်း အပင်း ဆုတ်ယုတ်ခြင်းတို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ မီးကိုမျိုသူကဲ့သို့ ကြီးပွားမဲ့ပျက်စီး ခြင်းတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၁)

(က) သောပိ တံ ဒိဝသံ ပရိဗ္ဗာဇကပရိသာယ သုလဘဘိက္ခံ ကတ္တွာ ဘုတ္တပါတရာသော ပရိဗ္ဗာဇကေ ပရိဗ္ဗာဇကပရိက္ခာရံ ဂါဟာပေတွာ''နာဠန္ဒံ ဂမိဿာမိ''စွေဝ ဘဂဝတော တံ မဂ္ဂံ ပဋိပန္နဘာဝံ အဇာနန္တော ၀ အနုဗန္ဓော။
(ခ) သစေ ပန ဇာနေယျ၊ နာနုဗန္ဓေယျ။
(ဂ) သော အဇာနိတွာ ၀ ဂစ္ဆန္တော ဂီဝံ ဥက္ခိပိတွာ ဩလောကယမာနော ဘဂဝန္တံ အဒ္ဒသ ဗုဒ္ဓသိရိယာ သောဘမာနံ ရတ္တကမ္ဗလပရိက္ခိတ္တမိဝ ဇင်္ဂမကနကဂိရိသိခရံ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၀။

နံပါတ်(၁)

(က) သုလဘဘိက္ခံ–ရအပ်သောဆွမ်းရှိသော။ဘုတ္တပါတရာသော–စားအပ်ပြီးသော နံက်စာရှိ သော။သောပိ–ထိုသုပ္ပိယပရိဗိုဇ်သည်လည်း။

(ဂ) သော–ထိုသုပ္ပိယသည်။ဥက္ခိပိတွာ–မော်၍။ရတ္တကမ္ဗလပရိက္ခိတ္တံ–ကမ္ဗလာနီဖြင့် ရံအပ်သော၊ ဇင်္ဂမကနကဂိရိသိခရံဝိယ–ရွေ့ရှုသွားသော ရွှေတောင်ထွဋ်ကဲ့သို့။ဗုဒ္ဓသိရိယာ–ဗုဒ္ဓအသရေတော်ဖြင့်။သောဘမာနံ–တင့်တယ်တော်မူသော။

နံပါတ် (၂)

(က)သို့ ယာီနန္တရစောဒနာ–ဆရာ၊ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောဝါကျတို့ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုနာဠန္ဒာခရီးသို့ သွားအပ်သည်ကို အကျယ်အားဖြင့် ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။သုပ္ပိယပရိဗိုဇ်သည်လည်း အဘယ်အချိန်၌ အဘယ်သို့ သော အခြင်းအရာဖြင့် အဘယ်သို့ စိတ်ကူး၍ အဘယ့်ကြောင့် ထိုနာဠန္ဒာခရီးသို့ အစဉ်လိုက်အပ်ပါသနည်း ထိုအလုံးစုံကို မပြဆိုပြီလော။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (က)မိန့်။

(ခ)သို့ ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သုပ္ပိယပရိဗိုဇ်သည် မြတ်စွာဘုရား၏ ထိုနာဠန္ဒာခရီးကို ကြွတော်မူသည်၏

http://www.dhammadownload.com

အဖြစ်ကို မသိရှိသာ အစဉ်လိုက်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အကယ်၍ မြတ်စွာဘုရားသည် နာဠန္တခရီးသို့ ကြွတော်မူသည်၏အဖြစ်ကို သိလတ်သော် အဘယ်သို မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။သုပ္ပိယပရိဗိုဇ်သည် ထိုနာဠန္ဒာခရီးသို့ အစဉ်လိုက်အံ့လော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

နိယံ။ ။န မရှိလျှင်းကား၊ န ကို သွင်း။ န ရှိလျှင်းကား၊ န ကို ပယ်။

(ဂ)သို့– ဆရာ၊ (ခ)ဝါကျဖြင့် သုပ္ပိယပရိဗိုဇ်သည် ထိုနာဠန္ဒာခရီးသို့ မြတ်စွာဘုရားကြွတော်မူသည်ကို သိက အစဉ်မလိုက်ရာဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသုပ္ပိယပရိဗိုဇ်၏ ရတနာသုံးပါး၏ အပြစ်ကို ပြောဆိုရခြင်း ၏ အဖြကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ ဘဂဝန္တံ ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတော အနုဗန္ဓာ ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ။
(တနည်း) နနု သောဝိ တံ ဒိဝသံ။ ပ ။ ဂါဟာပေတွာ "နာဠန္ဒံ ဂမိဿာမိ"ဧွဝအနုဗန္ဓော။

(ခ) အထ ကသ္မာ သစေ ဇာနေယျ၊ နာနုဗန္ဓေယျာတိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ဘဂဝတော တံ မဂ္ဂံ ပဋိပန္နဘာဝံ အဇာနန္တောဝ အနုဗန္ဓော၊ တသ္မာ–

နိဿယ (၄)

ဒိဝသ– ဒိဗ္ဗန္တိ ကီဠန္တိ အသ္မိံတိ ဒိဝသော။
မြူးတူးခြင်းကြိယာသကတ်၊ နေ့ဒြပ်၊ အဟ–ဒိန။

အာသ– အသိတဗ္ဗော ဘက္ခိတဗ္ဗောတိ အာသော။
စားခြင်းကြိယာသကတ်၊ စားအပ်သောအစာဒြပ်၊ အန္န။

ဘုတ္တပါတရာသ–ပါတော အာသော ပါတရာသော။
ဘုတ္တော ပါတရာသော ယေနာတိ ဘုတ္တပါတရာသော။

ဂီဝါ– ဂါယန္တိ တောယာတိ ဂီဝါ။
သီဆိုခြင်းကြိယာသကတ်၊ လည်ပင်းဒြပ်၊ ဂလ–ကဏ္ဍ။

ကနက– ကနတိ ဒိဗ္ဗတီတိ ကနကံ။
ထွန်းလင်းတောက်ပခြင်းကြိယာ၊ ရွှေဒြပ်၊ သုဝဏ္ဏ။

ဂိရိ– ဩသဓာဒယော ဂိရတိ နိဂ္ဂတီတိ ဂိရိ။
အန်ထုတ်ခြင်းကြိယာ၊ တောင်ဒြပ်၊ ပဗ္ဗတ။

နိဿယ (၅)

အာဇာနန္တောဝကို အဇာနန္တတ္တာဝ ဟု ဟိတ်ပြင်။ သမ္ဗန်– တဿပိ သုပ္ပိယပရိဗ္ဗာဇကဿ။

နိဿယ (၆)

တတြာတိ တသ္မိံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂေ။ တေသု ဝါ ဒွိသု ဇနေသု။ သုဒန္တိ နိပါတမတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၁၊၃၄။
တသ္မိံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂေဖြင့် တတြ၌ တပုဒ်+တြပစ္စည်း။ ယင်းတြပစ္စည်း၏ အာဓာရအနက်၌ သက်သည်ကို သည်းကောင်း။တသဗ္ဗနာမ်ဖြင့် အဒ္ဓါနမဂ္ဂကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

တေသု ဒွိသုဇနေသုဖြင့် တတြ၌ တပုဒ်+တြပစ္စည်း။ ယင်းတြပစ္စည်း၏ နိဒ္ဓါရဏအနက်၌ သက် သည်ကိုလည်းကောင်း။တဖြင့် နှစ်ယောက်သော(သုပ္ပိယပရိဗိုဇ်နှင့် ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်)ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို စွဲယူသုံးသပ်အပ် သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။နိပါတမတ္တံဖြင့် သုဒံသဒ္ဒါသည် ပဒပူရဏအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။

နိဿယ (၇)

ကမ္ဗလ–ကမု+အလ။ အလယ်၌ ဝလာ၊ ဝကို ဗပြု၊ ဥဒ္ဒေ။
ဇင်္ဂမ– ဂမု+အ။ ဂဂဟု ဒွေဘော်လာ၊ ရှေ့ဂကို ဇပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ ငံ ပြု၊ ဥဒ္ဒေ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

သိရိရုဟူသောပါဠိဖြင့်- ခန္ဓာကိုယ်တော်၏ တင့်တယ်ခြင်းစသည်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို ပြသည်။

ရတ္တကမ္ဗလပရိက္ခိတ္တမိဝဖြင့်- ထိုခန္ဓာကိုယ်တော်ကိုသာ ဥပမာ၏အစွမ်းဖြင့် ပြသည်။

(မြတ်စွာဘုရားသည် အင်္ဂုလိမာလကို ဆုံးမရာအခါ၊ ပဏ္ဍုသာတိမင်း ခရီးဦး ကြိုဆိုရာအခါတို့၌ သာမန် အသွင်ဖြင့် ကြွတော်မူ၏) ဋီသစ်၊ ၁။၁၉၂။

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ) ဝါကျ ဘဂဝန္တံ အဒ္ဒသဥ္ဘ ဓာတ်အရ- ကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဉ်ကောက်။ ဓမ္မရတိ။ဓမ္မ။ မြတ်စွာဘုရားသည် အာရမ္မဏ။ လည်ပင်းကို မော်၍ကြည့်မိခြင်း၊ရွှေတောင်ထွဋ်ကဲ့သို့ တင့်တယ်သော အသရေရှိတော်မူခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ရတနာသုံးပါး၏ အပြစ်ကို ပြောခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၂)

(က) ကူဒါနိ တေန ဘဂဝတော ဝဏ္ဏော ဝတ္တဗ္ဗော ဘဝေယျ။

(ခ) ယသ္မာ ပနေသ လာဘသက္ကာရဟာနိယာ စေဝ ပက္ခဟာနိယာ စ နိစ္စမ္ပိ ဘဂဝန္တံ ဥသူယတိ။

(ဂ) အညတိတ္ထိယာနဥှိ ယာဝ ဗုဒ္ဓေါ လောကေ နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ တာဝဒေဝ လာဘသက္ကာရာ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။

(ဃ) ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒတော ပန ပဋ္ဌာယ ပရိဟီနလာဘသက္ကာရာ ဟောန္တိ။

(င) သူရိယုဂ္ဂမနေ ခဇ္ဇောပနကာ ဝိယ နိဿိရိကတံ အာပဇ္ဇန္တိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၄၂။

နံပါတ် (၁)

(က) ကူဒါနိ-ဝိပ္ပဋိသာရဖြစ်ပေါ်လာရာ ယခုအခါ၌။ တေန-ပရိဗ္ဗာဇကေန။ ကိဥ္စာပိ ဘဝေယျ။

(ခ) ပန-ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း။သေ-ပရိဗ္ဗာဇကော။ လာဘသက္ကာရဟာနိယာ စေဝ- ရအပ်သော လေးပါးသောပစ္စည်း၊ကောင်းစွာပြုအပ်သော လေးပါးသောပစ္စည်း၏ ယုတ်လျော့ခြင်းကြောင့်လည်း ကောင်း။ (ဟိတ်အနက်ပေး ဟေတုဘူတာယ။ ဋီ၊သစ်)

(ဂ) သူရိယုဂ္ဂမနေ-နေထွက်ရာအခါ၌။ခဇ္ဇောပနကာ-ပိုးစုန်းကြူးတို့သည်။နိဿိရိကတံ-အသရေမရှိကုန်သည်၏အဖြစ်သို့။ အာပဇ္ဇန္တိဝိယ။ တထာ အာပဇ္ဇန္တိ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့- ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သုပ္ပိယပရိဗိုဇ်သည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်တော်ကို ပြောထိုက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုသို့ဆိုသော် ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်တော်ကိုသာ ဆိုသင့်ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။ ဝါ-ရတနာသုံးပါး၏အပြစ်ကို မပြောဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။အဘယ့်ကြောင့် ရတနာသုံးပါး၏အပြစ်ကို ပြောဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

(ဂ)သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် လာဘသက္ကာရ,အသင်းအပင်းတို့၏ ယုတ်လျော့ခြင်းကြောင့် သဥ္စိပရိဗိုဇ်သည် မြတ်စွာဘုရားကို အမြဲ ငြူစူစောင်းမြောင်း၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ အဘယ်သို့ လာဘသက္ကာရ,အသင်းအပင်းတို့မှ ယုတ်လျော့ပါသနည်း။ ယုတ်လျော့ပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။ (ဃ)တိုင်မျှော်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု တေန ဘဂဝတော ဝဏ္ဏော ဝတ္တဗ္ဗော ဘဝေယျ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ရတနတ္တယဿ အဝဏ္ဏမေဝ ဘာသတိ။

(ဂ) သေ လာဘသက္ကာရဟာနိယာစေဝ ပက္ခဟာနိယာစ နိစ္စမ္ပိ ဘဂဝန္တံ ဥသူယတိ၊ တသ္မာ-

တစ်နည်း-(က) နနု တေန ဘဂဝတော ဝဏ္ဏော ဝတ္တဗ္ဗော ဘဝေယျ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ ဧသော နိစ္စမ္ပိ ဘဂဝန္တံ ဥသူယတိ။

(ဂ) လာဘာသက္ကာရဟာနိယာစေဝ ပက္ခဟာနိယာစ။

ပန– သဒ္ဒါထားရကြောင်း–

ဗုဒ္ဓကို ရဲဟန်းပရိသတ်ရှိရိုးလျှက် ငြိမ်သက်စွာရှိနေသည်ကို ကြည့်ပြီး မိမိပရိသတ် မတင့်တယ်သည ကို မြင်လျှက် ဝိပ္ပဋိသာရ ဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓ၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ပြောဆိုသင့်လျှက် မပြောပဲ အပြစ်ကို ပြောဆို၏။ ထို ဗုဒ္ဓသ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ ဟုဆိုသော ပါဠိတော်စကားကို မနှစ်သက်၍ ပနသဒ္ဒါထားသည်

နံပါတ် (၄)

လာဘ– လဘီတဗ္ဗောတိ လာဘော။

သက္ကာရ– သမ္မာ ကရီယတေတိ သက္ကာရော။

အညတိတ္ထိယာ–တရန္တိ ဧတ္ထာတိ တိတ္ထံ။ အညံ တိတ္ထံ အညတိတ္ထံ။
အညတိတ္ထံ ယေသံ အတ္ထီတိ အညတိတ္ထိယာ။

သူရိယ– အန္ဓကာရဝိဓမေနေန သတ္တာနံ ဘယံ သရတိ ဟိံသတီတိ သူရိယော။

ခဇ္ဇောပနက–ခံ ရတ္တိံ ဇောတတိ ဒိပ္ပတိ ဩဘာသတီတိ ခဇ္ဇောပနော။ခဇ္ဇောပနောယေဝ ခဇ္ဇောပနကာ။

နိဿိရိကတာ–ကတပုညေဟိ သေဝီယတေတိ သိရီ။ နတ္ထိ သိရီ ဧတေသန္တိ နိဿိရိကာ။ နိဿိရိကာနံ ဘာဝေါ နိဿိရိကတာ။ (တံ)။

လာဘ– ရခြင်းကြိယာ၊ ပစ္စည်းလေးပါးဒြပ်၊ လဘိတဗ္ဗ–လဒ္ဓ–ဝိန္ဒက။

သက္ကာရ– ကောင်းစွာပြုခြင်းကြိယာ၊ လာဘ်လာဘဒြပ်၊ မာနိတ–ပူဇိတ။

တိတ္ထ– ကူးမြောက်ခြင်းကြိယာ၊ အယူဒြပ်၊ လဒ္ဓိ–ဒိဋ္ဌိ။

သူရိယ– အမိုက်မှောင်ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း ညှဉ်းဆဲခြင်း သွားခြင်းကြိယာ၊
(သရတိ ဂစ္ဆတီတိ သူရိယော) မောင်။ နေဒြပ်၊ အာဒိစ္စ–သူရ–ဒိနပ္ပတိ။

သိရီ– မှီဝဲခြင်းကြိယာသကတ်၊ ကျက်သရေဒြပ်၊ လက္ခီ။

နံပါတ် (၅)

(ခ) ဟိတ်သမ္ဗန္ဓ– ဧတေသံ ပရိဗ္ဗာဇကာသံ။
နိဿိရိကတံ၌ တာပစ္စည်း၏သမ္ဗန္ဓ– ခဇ္ဇောပနကာနံ။ (ဥပမာနပေက္ခ)။
အညတိတ္ထိယာနံ (ဥပမေယျပေက္ခ)။

နံပါတ် (၇)

သူရိယ– သု+က္လသ။ ရလာ၊ သကို ယပြု။ (တစ်နည်း) သရ+ယ။ သရကို သုရိပြု။ မောင်။

ဟာနိ– ဟာ+တိ။ တိကို နိပြု။

ခဇ္ဇောပနကာ–ခ+ဇုတ+ယု+က။ ဥကို ဩ။ တကို ဇ။ ယုကို အန။ ပ လာ။

နံပါတ် (၈)

ကြာနီသည် ပဒုမ္မာ။ ကြာဖြူသည် ပုဏ္ဍရိက်။ ပဒုမ္မာကြာသည် အခွက်တစ်ရာရှိ၏။ ပုဏ္ဍရိက်ကြာသည် အခွက်တစ်ရာအောက် ယုတ်လျော့၏။

ဂန္ဓဟတ္ထိဟူသည် ဆင်တို့၏ ဝမ်းထဲသို့ရောက်နေသော မြက်သစ်ရွက်တို့၏ နံ့သာမျိုးဖြစ်နေ၏ ထိုဆင်တို့သည် ဂန္ဓဟတ္ထိ မည်၏။

နံပါတ် (၉)

ယသ္မာ ပနေသ နိစ္စမ္ပိ၊ လာဘသက္ကာရ ဟာနိယာ။

http://www.dhammadownload.com

ပက္ကေဘာ ဟာနိယာစေဝ၊ ဘာဝဏ္ဏဳ ဥဿူယတိ။ (ပထျာဝတ္တဂါထာ၊)

နိဒါန်း (၁၁)

(ခ) ဥသူယတိ–ဣဿာစေတသိက်။ ကောဓ္ဒေါယိဘာဝ၊ ရုဗ္ဗရသ။ (တစ်နည်း) ဇိဂ္ဃစ္ဆာယိဘာဝ၊ ဇိဘစ္ဆရသ။(တစ်နည်း) ကာမဋ္ဌာယိ၊ကာမသိဂ်ါရရသ။မြတ်စွာဘုရားသည် အာရမ္မဏ။ မိမိတို့၏ လာဘာသက္ကာရ ပက္ခတို့မှ ဆုတ်ယုတ်ပျက်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ ပိုးစုန်းကြူးတို့ကဲ့သို့ အရှိန်အဝေါ်ကင်းမဲ့ခြင်း၊ ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲခြင်း၊ သွေးအံ၍ သေခြင်း၊ ငရဲစသည့် ရောက်ခြင်းစသည်တို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ်(၂၃)

(က) အမ္ဗလဋ္ဌိကာတိ ရညော ဥယျာနံ။

(ခ) တဿ ကိရ ဒွါရသမီပေ တရုဏအမ္ဗရုက္ခော အတ္ထိ၊ တံ''အမ္ဗလဋ္ဌိကာ''တိ ဝဒန္တိ။

(ဂ) တဿိ အဝိဒူရေ ဘဝတ္တာ ဥယျာနမ္ပိ ''အမ္ဗဋ္ဌိကာ''သ္ဘေဝ သင်္ချံ ဂတံ။

(ဃ) တံ ဆာယူဒကသမ္ပန္နံ ပါကာရပရိက္ခိတ္တံ သုယောဇိတဒွါရံ မဉ္ဇူသာဝိယ သုဂုတ္တံ။

(င) ရညော ကီဠနတ္ထံ ပဋိဘာနစိတ္တဝိစိတ္တံ အဂါရံ အကံသု။တံ ''ရာဇာဂါရက''န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၂။

နိဒါန်း (၁)

(က) ဣတိ–သဒ္ဒပဒတ္ထက/နာမဝါစကကြိ။ ။အမ္ဗဋ္ဌလဋ္ဌိကာတိ–ဟူသည်ကား။(သဒ္ဒပဒတ္ထက) အမ္ဗလဋ္ဌိကာတိ အမ္ဗဋ္ဌိကာနာမ–၏။ (နာမဝါက)

(ဃ) ဆာယူဒကသမ္ပန္နံ–အရိပ်ရေနှင့် ပြည့်စုံ၏။ပါကာရပရိက္ခိတ္တံ–တံတိုင်းတို့ဖြင့် ထက်ပန်းကျင်ကာရံအပ်သည်။သုယောဇိတဒွါရံ–ကောင်းစွာ ယှဉ်စပ်အပ်သော တံခါးရှိသည်။မဉ္ဇူသာ–ပုတာတံတင်းသည်။ ဝိ–သေတ္တာသည်။သုဂုတ္တံ–ကောင်းစွာ လုံခြုံစေအပ်သည်။ဟောတိဝိယ။တထာ။သုဂုတ္တံ ဟောတိ။

(င) တတ္ထ–ထိုဥယျာဉ်၌။ကီဠနတ္ထံ–ကစားခြင်းအကျိုးငှါ။ပဋိဘာနစိတ္တဝိစိတ္တံ–ရှေးရှုထင်သော ပန်းချီ ဆေးရေးတို့ဖြင့် အလွန်ဆန်းကြယ်သော။

နိဒါန်း (၂)

(ခ)သို့ အနုသန္ဓေ–ဤသို့ (က) ဝါကျဖြင့် အမ္ဗလဋ္ဌိကဟူသည် မင်း၏ဥယျာဉ်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ မင်းဥယျာဉ်၏ အမ္ဗလဋ္ဌိက ဖြစ်ပုံခေါ်ရပုံ အကျယ်ကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ခ–ဂ) မိန့်။

(ဂ)သို့ ဆရာ (ခ)ဖြင့် ဥယျာဉ်၏ တံခါးအနီး၌ နုပျိုသောသရက်ပင်ကို အမ္ဗလဋ္ဌိက–ဟူ၍ ဆိုအပ်၏–ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ဥယျာဉ်၏ တံခါးအနီး၌ နုပျိုးသော သရက်ပင်ကိုသာ အမ္ဗလဋ္ဌိက ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော။ အဘယ်ကိုလည်း အမ္ဗလဋ္ဌိကာ–ဟု ဆိုအပ်ပါသေးသနည်း။ ။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

ကား– ဥယျာဉ်ကိုလည်း အမ္ဗလဋ္ဌိကာ–ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသေး၏ ဟူလို။ (ဥယျာနမ္ပိ အပိရှု)

(တစ်နည်း)– ဌပနာတူ။ထိုသို့ဆိုသော် မင်း၏ ဥယျာဉ်သည် အမ္ဗလဋ္ဌိကာ–မည်၏–ဟု မဖွင့်ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။အဘယ်ကြောင့် ဥယျာဉ်ကိုလည်း အမ္ဗလဋ္ဌိကမည်၏–ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသေးသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ ကား–ထိုသရက်ပင်၏ အနီး၌ဖြစ်သောကြောင့် ဟူလို။(တဿ အဝိဒူရေ ဘဝတ္တာ ရှု)

(ဃ)သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် နုပျိုသော သရက်ပင်၏ အနီး၌ ဖြစ်သောကြောင့် ဥယျာဉ်ကိုလည်းအမ္ဗလဋ္ဌိကာ–ဟူ၍ ဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုဥယျာဉ်ကား အဘယ်သို့ ရှုအပ်သော သဘောရှိပါသနည်း၊ အရိပ်ရေတို့နှင့် မပြည့်စုံ၊တံတိုင်း မကာရံ၊ တံခါး မရှိ၊ မလုံခြုံသော ဥယျာဉ်–ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။ (န မရှိလျှင်းက န ကိုသွင်း။ န ရှိလျှင်းက န ကိုပယ်)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က) နန အမ္ဗလဋ္ဌိကာတိ ရညော ဥယျာနံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ တဿ ကိရ ။ပ။ ဝဒန္တိ။
(ဂ) တဿံ အဝိဒူရေ ဘဝတ္တာ။ (က) ဝါကျပါ ရှိထားသည်။

(က) နန တဿ ကိရ ဒွါရသမီပေ တရုဏအမ္ဗရုက္ခော အတ္ထိ၊ တံ "အမ္ဗလဋ္ဌိကာ"တိ ဝဒန္တိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဥယျာနမ္ပိ အမ္ဗလဋ္ဌိကာတွေဝ သချံ ဂတံ။
(ဂ) တဿ (တရုဏအမ္ဗရုက္ခဿ) အဝိဒူရေ ဘဝတ္တာ။

နံပါတ် (၄)

ဥယျာန– ဥယ္လောကေန္တာ ယန္တိ ဧနာ တေသ္မိန္တိ ဥယျာနံ။ (ဥ+ယာ+ယု)
အမ္ဗ– အမီယတေ ဉာတေတိ အမ္ဗော။ (အမ+ဗ)
ရုက္ခ– ရုဟတိ ဇာယတီတိ ရုက္ခော။ (ရုဟ+ခ)
ဆာယာ– ဆေတိ ဆိန္ဒတိ သံသယန္တိ ဆာယာ။ (ဆေ+ဏ)
မဥ္ဇူသာ– မညတိ သဓနေတ္ထံ တောယာတိ မဥ္ဇူသာ။
ဥဒက– ဥန္ဒတိ ဒြဝံ ကရောတီတိ ဥဒကံ။
ဥယျာန– သွားခြင်းကြိယာ၊ ဥယျာဉ်ဒြပ်၊ ဥပဝန–အာရာမ။
အမ္ဗ– သိခြင်းကြိယာ၊ သရက်ပင်ဒြပ်၊ စူတ–သဟ။
ရုက္ခ– ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၊ သစ်ပင်ဒြပ်၊ မဟီဇ–ဒုမ။
ဆာယ– ဖြတ်ခြင်းကြိယာ၊ အရိပ်ဒြပ်၊ ပတိဗိမ္ဗ။
မဥ္ဇူသာ– သိခြင်းကြိယာ၊ သေတ္တာဒြပ်၊ ကဋ္ဌပေဠာ။

နံပါတ် (၅)

ဘဝတ္တာ ဟိတ်သမ္ဗန်– ဥယျာနဿပိ။ (၏+သည်)
(ဃ) ဆာယူဒကသမ္ပန္နတ္တာ။ တဿ အမ္ဗလဋ္ဌိကာဥယျာနဿ။ (၏+သည်)

နံပါတ် (၆)

(က) ရညော ဥယျာနံဖြင့် အမ္ဗလဋ္ဌိကာအရ မင်းဥယျာဉ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(တစ်နည်း) အမ္ဗလဋ္ဌိကာပုဒ်ကို လဋ္ဌိကာ အမ္ဗော အမ္ဗလဋ္ဌိကာဟု ဝိသေသန ပရပဒ ကမ္မဓာရည်း သမာသ်ဝစနတ္ထပြု၍ နုပျိုသောသရက်ပင်ကိုရသော်လည်း သမီပူပစာရအားဖြင့်ကား သရက်ပင်၏အနီး၌ဖြစ်သော မင်း၏ ဥယျာဉ်ကို ကောက်ရသည်ကို သိစေ။

(ခ) တရုဏအမ္ဗရုက္ခောဖြင့် လဋ္ဌိကာသဒ္ဒါသည် တရုဏသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်၍ သစ်ပင်ဟူသောအရာရှိသောအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊လဋ္ဌိကာစ သာ အမ္ဗော်စာတိ အမ္ဗလဋ္ဌိကာ–ဟု ဝိသေသန ပရပဒကမ္မဓာရည်း သမာသ်ပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ တဿကိရ စသည်ဖြင့် အမ္ဗလဋ္ဌိကာဟူသော အမည်သည် မုချအားဖြင့် ဥယျာဉ်တံခါးအနီး၌ ပေါက်သော နုပျိုသောသရက်ပင်၏ အမည်ဖြစ်၏ ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ မုချအားဖြင့် အမ္ဗလဋ္ဌိကအရ သရက်ပင်ပျိုကို ကောက်ယူရမည်ကို သိစေ။ယင်းသရက်ပင်ပျိုသည် ဥယျာဉ်တံခါးအနီး၌ ပေါက်၏–ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဂ) တဿအဝိဒူရေ ဘဝတ္တာ စသည်ဖြင့် သရက်ပင်ပျို၏ အနီး၌ဖြစ်သောကြောင့် ဥယျာဉ်ကိုလည်း သမီပူပစာအားဖြင့် အမ္ဗလဋ္ဌိကအရ ကောက်ယူရမည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ရုက္ခ– ရုဟ+ခ။ ဟကို ကပြု။

http://www.dhammadownload.com

မဋ္ဌုသော- မုန+သက်။ နကို ဥပြုံ၊ ဖလာ။
အမ္ဗလဋ္ဌိက- လဋ္ဌိကအမ္ဗဟု ဆိုလိုလျှက် ရှေ့နောက်ပြန်။

နိဂါထ် (၈)

ဥယျာဉ်ကို အရကောက်လျှက် အမ္ဗလဋ္ဌိကာဟု ရှိနေရကြောင်း-

ဝရဏာသဒ္ဒါသည် ရေကဟက်ပင်အများကိုဟောသော ဗဟုဝုစ်သဒ္ဒါဖြစ်သော်လည်း ယင်းအပင်များ အနီး၌ ဖြစ်သော မြို့ကိုလည်း သမီပျူပစာအားဖြင့် မူလဗဟုဝုစ်အတိုင်း ဝရဏာဟုပင် ခေါ်ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ဤ၌ အမ္ဗလဋ္ဌိကာဟူသော ဣတ္ထိလိင်သဒ္ဒါသည်လည်း ဥယျာနဟူသော ဥပစာရသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် မူလလိင် ဝုစ် မပျောက်။(ဋီဟောင်း။၅၂။)

နိဂါထ် (၉)

တံ ဆာယူဒကာသမ္ပန္နံ၊ သုဂုတ္တံ မဋ္ဌုသာ ဝိယ။
ပါကာရေန ပရိက္ခိတ္တံ၊ ဒွါရေန သုယောဇိတံ။ (ပဏ္ဍာဝတ္တုဂါထာ၊)

နိဂါထ် (၁၀)

(ခ) ဝဒန္တိအရ- သဝိညတ္တိကစိဘေဒ စိတ္တဇရုပ်ကိုဖြစ်တတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မရတိ၊ ဓမ္မသိဂါရ၊ (တစ်နည်း၊) ဥဿာဟ၊ ဝီရိယ။ နပျိုသောသရက်ပင်သည် အာရမ္မဏ။ သရက်ပင်၏ နပျိုသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ အနီးဖြစ်သော ဥယျာဉ်ကို အမ္ဗလဋ္ဌိကဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ

ဝါကျစဉ် (၂၄)

(က) သုပ္ပိယောပိ ခေါ်တိ သုပ္ပိယောပဲ တသ္မိံ ဌာနေ သူရိယံ ဩလောကေတွာ "အကာလော ဒါနိ ဂန္တုံ။
(ခ) ဗဟူ ခုဒ္ဒကမဟလ္လကာ ပရိဗ္ဗာဇကာ။
(ဂ) ဗဟုပရိဿယော စာယံ မဂ္ဂေါ စောရေဟိပိ ဝါဠယက္ခေဟိပိ ဝါဠမိဂေဟိပိ။
(ဃ) ပရိဗ္ဗာဇကောပိ ဥယျာနဿ ကောပသော ပရိဗ္ဗာဇကပရိက္ခာရေ ဩဟာရေတွာ ဥပဂန္တွံ သဒ္ဓိံ အတ္တနော ပရိသာယ။
(င) ပါဠိယမာရုဠ္ဍဝသေနေဝ ပန "သဒ္ဓိံ အတ္တနော အန္တေဝါသိနာ ဗြဟ္မဒတ္တေန မာဏဝေန"တိ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။၄၃။

နိဂါထ် (၁)

(ခ) ဝါကျကို ဟိတ်ကြံ-"ကသ္မာ ဒါနိ ဂန္တုံ အကာလော-အခါမဟုတ်ခဲ့ပါသနည်း။ယသ္မာ ခုဒ္ဒကမဟလ္လကာ-ငယ်ကုန်ကြီးကုန်သော။ပရိဗ္ဗာဇကာ-တို့သည်။ဗဟူ-များကုန်၏။တသ္မာဒါနိဂန္တုံအကာလော။
(ဂ) ဝါဠယက္ခေဟိပိ-ကြမ်းတမ်းသော ဘီးလူးတို့ဖြင့်လည်းကောင်း။ဝါဠမိဂေဟိပိ-ကြမ်းတမ်းသော သားကောင် သားရဲတို့ဖြင့်လည်းကောင်း။
(င) ပန-ထိုသို့ပင် ကပ်ရောက်ပါသော်လည်း။ ပါဠိယံ-ပါဠိတော်၌။ အာရုဠ္ဍဝသေန=တင်အပ်ပြီးသော ဗြဟ္မဒတ္တ လုလင်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်။ ဒီဟဋ္ဌအဋ္ဌကထာယံ-၌။

နိဂါထ် (၂)

(ခ) သို့ အယုတ္တစောဒနာ။ ။ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သုပ္ပိယပရိဗ္ဗိုဇ်လည်း ဥယျာဉ်၌ နေကို မော် ကြည့်လျှက် သွားချိန်မသင့်တော့ဟု ကြံစီသည်ကို ဖွင့်ပြဆိုအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် သွားချိန်မသင့်ဟု ဖွင့်ဆို အပ်ပါသနည်း။ သွားလိုကသွားနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား- မိမိ၏ ပရိသတ်၌ ငယ်ကုန်ကြီးကုန်သော ပရိဗ္ဗိုဇ်တို့များသောကြောင့်ဟူလို။

(ဂ)သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် သုပ္ပိယပရိဗ္ဗိုဇ်သည် မိမိ၏ ပရိသတ်၌ ငယ်ကုန်ကြီးကုန်သော ပရိဗ္ဗိုဇ်တို့

http://www.dhammadownload.com

များသောကြောင့် သွားချိန်မသင့်ဟု ဆုံးဖြတ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုငယ်ကုန်ကြီးကုန်သော ပရိသတ်တို့ များသောကြောင့်သာ သွားချိန်မသင့်ဟု သုပ္ပိယပရိဗိုဇ်ဆုံးဖြတ်အပ်ပါလော။ အဘယ်အကြောင်းကြောင့်လည်း သွားချိန် မသင့်ဟူ၍ ဆုံးဖြတ်အပ်ပါသေးသနည်း။ဆုံးဖြတ်ခြင်း၏ အကြောင်းတစ်ပါးကို မပြဆိုက ဆရာ၌ အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

ကား– လမ်းခရီး၌ ဓားပြဘေး၊ ဘီလူးဘေး၊ သားရဲဘေးတို့ဖြင့် ဘေးရန်များ၏၊ ထိုအကြောင်း ကြောင့်လည်း သွားသင့်ချိန်မဟုတ်ဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်း အကြောင်းတစ်မျိုးကိုလည်း ငါပြဆိုရကား သင်တင်သော အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏ ဒေါသ ငါ၌မရောက် ကင်းပျောက်ဟူလို။

(င) သို့ –ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် သုပ္ပိယပရိဗိုဇ်သည်လည်း ဥယျာဉ်၏တစ်ဖက်၌ ပရိဗိုဇ်ပရိဂ္ဂုရာတို့ကို ချ၍ မိမိ၏ပရိသတ်နှင့် အတူနေခြင်းသို့ ကပ်ရောက်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ပါဠိတော်၌ သုပ္ပိယောပိ။ပ။ ဥပဂစ္ဆိ သဒ္ဓိံ အတ္တနော အန္တေဝါသိနာ ဗြဟ္မဒတ္တေန မာဏဝေနဟု ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်တစ်ယောက်နှင့်သာ ကပ်ရောက်သည်ကို ဆိုအပ်သည် မဟုတ်တုံလော။ထိုသို့ဖြစ်လျှက် မိမိပရိသတ်နှင့်အတူတကွ နေခြင်းသို့ရောက်၏ ဟု အဘယ်ကြောင့် ဆိုအပ်ပါသနည်း။ပါဠိတော်နှင့်ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ (င)မိန့်။

ကား– ပါဠိတော်၌ သဒ္ဓိံ အတ္တနော အန္တေဝါသိနာ ဗြဟ္မဒတ္တေန မာဏဝေနဟု ဆိုခြင်းသည် ထက်ရောက်သော စကားစဉ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင် ဆိုအပ်သောကြောင့် သင်တင်သော ဝိရောဓိဒေါသ ငါ၌ မရောက် ကင်းပျောက်ဟူလို။

(င) သို့ ဗျတိရေကတက်။ ။ထပနာတူ၏။ယင်းသို့ မိမိပရိသတ်နှင့် အတူနေခြင်းသို့ ကပ်ရောက်အံ့။ ထိုသို့ကပ်ရောက်သည်ရှိသော် ပါဠိတော်၌ သဒ္ဓိံ။ ပ ။မာဏဝေနဟူ၍ မဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။အဘယ် ကြောင့် ပါဠိတော်၌ သဒ္ဓိံ အတ္တနော အန္တေဝါသိနာ ဗြဟ္မဒတ္တေန မာဏဝေနဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း။ (င)မိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု ကာလော ဒါနိ ဂန္တုံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အကာလော ဒါနိ ဂန္တုံတိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ဗဟူ ခုဒ္ဒကမဟလ္လကာ ပရိဗ္ဗာဇကာ၊ တသ္မာ–

(က) နနု ပရိဗ္ဗာဇကောပိ ဝါသံ ဥပဂစ္ဆိ သဒ္ဓိံ အတ္တနော ပရိသာယ၊

(ခ) အထ ကသ္မာ ပါဠိယံ "သဒ္ဓိံ အတ္တနော အန္တေဝါသိနာ ဗြဟ္မဒတ္တေန မာဏဝေနာ"တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ပါဠိယမာရုဠ္ဟဝသေနေဝ ဝုတ္တံ၊ တသ္မာ–

ပနသဒ္ဒါထားရကြောင်း။ ပါဠိတော်၌ "သဒ္ဓိံ အတ္တနော အန္တေဝါသိနာ ဗြဟ္မဒတ္တေန မာဏဝေနဟု ဆိုထားပါလျှက်၊အဋ္ဌကထာတွင် ပရိဗ္ဗာဇကောပိ ဝါသံ ဥပဂစ္ဆိ သဒ္ဓိံ အတ္တနော ပရိသာယ၊ပရိသတ်နှင့်တကွ ဟု ဖွင့်ဆိုသည်ကို မနှစ်သက်၍ ပန–သဒ္ဒါထားသည်။

နံ့ပါတ် (၄)

သူရိယ–လောကာနံ သူရဘာဝံ ဇနေတီတိ သူရိယော (သူရ–ဣယ၊ ဇနေတိ ဝါဒိုက်)
ရဲရင့်သည်၏အဖြစ်နှင့် ရဲရင့်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော နေဝန်းနှင့် ကာရဏာ ဖလစပ်၊ နေဖြစ်၊ အာဒိစ္စ–သူရ။

ခုဒ္ဒက– ခုဒတိ အသဟတီတိ ခုဒ္ဒေါ။ ခုဒ္ဒေါယေဝ ခုဒ္ဒကော။
မစွမ်းနိုင်ခြင်းကြိယာ၊ ငယ်သူဖြစ်၊ ဒဟရ–ပရိတ္တက။

ဝါဠ– ဝလန္တိ အတ္တာနံ အသ္မာတိ ဝါဠော။
စောင့်ရှောက်ခြင်းကြိယာ၊ ရဲရင့်သော သားကောင်ဖြစ်၊ လုဒ္ဒ–သူရ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါဠမိဂ– ဝါဠာစ တေ မိဂါစာတိ ဝါဠမိဂါ။
ရဲရင့်ခြင်းဂုဏ်၏ သားကောင်ဖြစ်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်၊ ရဲရင့်သောသားကောင်ဖြစ်၊ ဗျဂ္ဃပသု။
မိဂ–၊ မိဂယန္တိ ဂေါစရန္တိ မိဂါ။
ရှာမှီးခြင်းကြိယာ၊ သားကောင်ဖြစ်၊ ပသု။
ပရိဿယ–ပရိသမန္တတော သေတိ ပဝတ္တတီတိ ပရိဿယော။
ထက်ဝန်းကျင်းမှ ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၊ ဘေးရန်များ၊ဘယ ဥပဒ္ဒဝ။

နိဂါတ် (၅)

ခုဒ္ဒကမဟာလ္လကတ္ထာ–ဟု ပြင်။ ပရိဗ္ဗဇကောန်–ဟု သမ္မန်ခံ။
ဗဟုပရိဿယတ္ထာ–ဟုပြင်၊ ဣမဿ မဂ္ဂဿဟု သမ္မန်ခံ။

နိဂါတ် (၆)

(က) သုပ္ပိယော၀ိဖြင့် ခေါ်နိပါတ်သည် ပဒပူရဏတ္ထ၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။တသ္မိံ ဌာနေ စသည်ဖြင့် သုပ္ပိယပ်ရိဗိုဇ်သည် နေကို မော်ကြည့်၍ သွားချိန်မသင့်ဟု မသွားသင့်ချိန်ကို သိစေသည်။

(ဂ) ဗဟု ပရိဿယောစာယံ မဂ္ဂေါဖြင့် လမ်းခရီး၌ ဘေးရန်များသောကြောင့်လည်း အမ္ဗလဋ္ဌိဥယျာဉ်၌ တစ်ည အိပ်နားသည်ကို သိစေ။ စောရေဟိပိ စသည်ဖြင့် ဗဟုပရိဿယ၌ ဘေးရန်အရ သူခိုးဘေး၊ ရဲရင့်သောဘီလူးဘေး၊ ရဲရင့်သောခြင်္သေ့၊ သစ်ကျား ဘေးတို့ကို ယူရမည်ကို သိစေ။ ဋီသစ်။

(င) အန္ဒယဗျတိရေက– ပါဠိယမာရူဠ၀သေနေ၀ဖြင့် သီဟဠ္ဌအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထားအပ်သည့်အတိုင်း ပါဠိတော်၌ တက်ရောက်သော စကား၏အစွမ်းဖြင့် သဒ္ဒိ၊ ပ ။မာထာဝေန ဟုဆိုပါသည်။ (အန္ဒယ) ထိုအခါ၌ သုပ္ပိယ၏ ပရိသတ်မရှိသောကြောင့် သဒ္ဒိံစသည်ဆိုသည် မဟုတ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (ဗျတိရေက) (ဓဝ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထနှင့်တကွဟု ဆိုလျှင်လည်း ဤသည်ပင်။)

နိဂါတ် (၇)

ခုဒ္ဒက– ကုဒ္ဒက။ ကကို ခပြု။
ဝါဠ– ဝါလ။ လကို ဠပြု။
မိဂ– မဂ။ ရကို ဂပြု၊ အကို ဣပြု။

နိဂါတ် (၈)

သုပ္ပိယပရိဗိုဇ် နားနေရခြင်း၏ တတိယအကြောင်းကို ဋ္ဌ ၌လာသည့် အတိုင်းရေးပါ။

ရဟန်းဂေါတမနေရာအရပ်၌ နတ်တို့သည် အစောင့်အရှောက်ကို ယူကြကုန်၏။ယခုအခါ ငါသည်လည်း ဤအမ္ဗလဋ္ဌိကဥယျာဉ်၌ တစ်ညဉ့်နေပြီး၍ နောက်နေ့ သွားမည်ဟု ဆုံးဖြတ်၍ တစ်ညနားနေရပါသည်။ (အဋ္ဌကထာ)

ရဟန်းဂေါတမ၏ အာနုဘော်ကြောင့် ဘေးရန်မရှိခြင်းအကျိုးငှါ တစ်ညအိပ် ရပ်နားပါသည်။ (ဋီကာ)

ပါဠိတော်၌ ဖြဟ္မဒတ္တလုလင်ကို ဆိုရခြင်းအသည်–

ဤသုတ်ကိုဟောရာ၌ အခြားပရိသတ်နှင့် အဆက်အစပ်မရှိ၍ အကျိုးမရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း။ ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်သာ အဆက်အစပ်ရှိပြီး အကျိုးရှိသောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။

နိဂါတ် (၉)

ပရိဿယတ္တ နော သဒ္ဒိံ၊ ဩတာရေတွာ ပရိက္ခရေ။
ဥယျာနေသေသုကာယုသော၀ိ ဥပေသိ သုပ္ပိယော ဝါသံ။ (ဝတ္တဂါထာ၊)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

သူရိယံ ဩလောကေတွာရှ– စကျော်ပြည့် စိတ်ရှုပ်ပါ၏။ မေ့မရတီ၊ မေ့သိဂိရ၊နေ၏အလင်းရောင်းသည် အာရမ္မဏ။ နေရောင်၏ အာနည်းသည်၏အဖြစ် မိုးချုပ်ခါနီးအဖြစ်သည် ဥဒ္ဒီပန။ သွားသင့်ချိန်မဟုတ်ဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ပါကျစဉ် (၂၅)

(က) တတ္ထ ကောဘိက္ခုသပိ ဟတ္ထကုက္ကုစ္စံ ဝါ ပါကုက္ကုစ္စံ ဝါ ဥက္ကာသိတသဒ္ဒေါ ဝါ ခိပိတ သဒ္ဒေါ ဝါ နတ္ထိ။

(ခ) သာ ဟိ ပရိသာ အတ္တနောစ သိက္ခိတသိက္ခတာယ,သတ္ထုရိစ ဂါရဝေနာတိ ဒွီဟိ ကာရဏေဟိ နိဝါတေ ပဒီပသိခါဝိယ နိစ္စလာ သန္နိသိန္နာ၀ အဟောသိ။

(ဂ) ပရိဗ္ဗာဇကော တံ ဝိဘူတိံ ဒိသွာ အတ္တနော ပရိသံ ဩလောကေသိ။

(ဃ) အတ္ထ ကေစိ ဟတ္ထံ ခိပန္တိ၊ ကေစိ ပါဒံ၊ ကေစိ ဝိပလပန္တိ၊ ကေစိ နိလ္လာလိတဇိဝှါ ပဋ္ဌရိကခေဠာ ဒန္တေခါ ဒန္တော ကာကစ္ဆာနာ ဃရုဃရုပဿာသိနော သယန္တိ။ဒီ၊၁၊၄၃။

နံပါတ် (၁)

(က) ဟတ္ထကုက္ကုစ္စံဝါ–လက်၏စက်ဆုပ်ဖွယ်ပြုအပ်သော အမူအရာသည်လည်းကောင်း။ (သဒ္ဒတ္ထ) ဝါ–ထိုထို ဤဤ လက်လှုပ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ).

(ဃ) ဝိပ္ပလပန္တိ–အထူးထူးအပြားပြား ပြောဆိုကြကုန်၏။ (သဒ္ဒတ္ထ) ဝါ–ယောင်ယမ်းကြကုန်၏။ (ဝေါဟာရတ္ထ)ဃရုဃရုပဿာသိနော–ဃရုဃရုဟူသော ရှုသက်ရှိကြကုန်သည်။(သဒ္ဒတ္ထ)ဝါ–ဟောက်ကြကုန်သည်။ (ဝေါဟာရတ္ထ)ဒန္တေ–သွားတို့ကို။ခါဒန္တာ–ခဲကြကုန်သည်။(တစ်နည်း)ဒန္တေ ခါဒန္တာ–သွားကြိတ်ကြကုန်သည်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊(က)ဖြင့် ရဟန်းအပေါင်းတို့တွင် တစ်ပါးသောရဟန်း၏သော်မှလည်း ဟတ္ထကုက္ကုစ္စ စသည်မရှိဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘယ့်ကြောင့် တစ်ပါးသောရဟန်း၏သော်မှလည်း ဟတ္ထကုက္ကုစ္စ စသည်မရှိပါ သနည်း။ ဟတ္ထကုက္ကုစ္စ စသည် မရှိခြင်းအကြောင်းတို့ကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြဆိုသင့်သည်မဟုတ်လော။စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ)သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် သုပ္ပိယပရိဗိုဇ်သည် မြတ်စွာဘုရားပရိသတ်၏ တင့်တယ်ခြင်းကိုမြင်၍မိမိ၏ ပရိသတ်ကို ကြည့်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။သုပ္ပိယပရိဗိုဇ်၏ ပရိသတ်သည် မြတ်စွာဘုရားပရိသတ်ကဲ့သို့ တင့်တယ်ပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဘိက္ခုသံဃော ဘဂဝန္တံ ပရိဝါရေတွာ နိသိန္နော ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ တတ္ထ ကောဘိက္ခုသပိ ဟတ္ထကုက္ကုစ္စ ဝါ ပါဒကုက္ကုစ္စံ ဝါ ဥက္ကာသိတသဒ္ဒေါ ဝါ ခိပိတသဒ္ဒေါ ဝါ, နတ္ထိ။

(ဂ) သာ ပရိသာ အတ္တနောစ သိက္ခိတသိက္ခတာယ,သတ္ထုရိစ ဂါရဝေနာတိ ဒွီဟိကာရဏေဟိ နိဝါတေ ပဒီပသိခါ ဝိယ နိစ္စလာ သန္နိသိန္နာ၀ အဟောသိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဟတ္ထကုက္ကုစ္စ–ကတ္တဗ္ဗန္တိ ကတံ။ ကုစ္ဆိတံ ကတံ ကုကတံ။ ကုကတဿ ဘာဝေါ ကုက္ကုစ္စံ။
စက်ဆုပ်အပ်သောအမှု၏ ပြုခြင်းကြိယာနှင့် နိဿယ နိဿိတအစပ် သမ္ဗန်၊
စက်ဆုပ်ဖွယ်အမူအရာသည်၊ ကုစ္ဆိတကိရိယာ–အဿယမ။

ပရိသာ– ပရိသမန္တတော သေန္တိ အဿန္တိ ပရိသာ။

http://www.dhammadownload.com

ထက်ဝန်းကျင်မှ ဖြစ်ခြင်း၊ပရိသတ်ဒြပ်၊သဘာ။

ပဒီပ– ပဒိပ္ပတီတိ ပဒီပေါ။
ထွန်းလင်းခြင်းကြိယာ၊ ဆီမီးဒြပ်၊ ဒီပ–ပဇ္ဇောတ။

နိဝါတ– နတ္ထိ ဝါတော ယတ္ထာတိ နိဝါတော။

နိစ္စလာ– စလနံ စလော။ နတ္ထိ စလော ဧတိဿာတိ နိစ္စလာ။
လှုပ်ရှားမှုမရှိခြင်း အဘာဝဘောဂုဏ်၏ ရဟန်းပရိသတ်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်၊ လှုပ်ရှား ခြင်းမရှိသော ရဟန်းပရိသတ်သည်၊ နိပ္ပန္နနာ–နိစ္စပလာ။

ဇိတ္ဝါ– ဇိဝတိ ဇောယာတိ ဇိတ္ဝါ။
အသက်ကိုစောင့်ခြင်းကြိယာ၊ လျှာဒြပ်၊ ရသနာ။

ဒန္တ– ဒါယတိ ဘိက္ခံ အနေနာတိ ဒန္တော။
ပိုင်းဖြတ်ခြင်းကြိယာ၊ သွားဒြပ်၊ လပနဓာဒသန။

နံပါတ် (၅)

(ခ) သိက္ခိတသိက္ခတာယ– တဿာ ပရိသာယ။
နိစ္စလတ္တာ– တဿာ ပရိသာယ။

(ဃ) နိလ္လာလိတဇိဝှတ္တာ– ကေသဉ္စိ ပရိဗ္ဗာဇကာနံ။

နံပါတ် (၆)

တတြာပိတိ တသ္မိမ္ပိ၊ အမ္ဗလဋ္ဌိကာယံ ဥယျာနေတိ အတ္ထော။

တသ္မိမ္ပိဖြင့် တတြ၌ တြပစ္စည်းသည် သတ္တမီ သ္မိံဝိဘတ်၏အနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။အမ္ဗလဋ္ဌိကာနံ ဥယျာနေဖြင့် တတြ၌ တသဗ္ဗနာမ်ပုဒ်ဖြင့် အမ္ဗလဋ္ဌိက ဥယျာဉ်ကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဝိဘူတိ– ဝိ–ဘူသ+တိ။ ဓာတွန် သချေ။

ခေဠာ– ခိလ။ ဣကို ပြေ။ လကို ဠပြု။

သန္နိသိန္န– သံ–နိ+သဒ+တ။သံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို နပြု၊သဒကို သိဒပြု၊တကိုန္နပြု၊သိ၏ဤကို ချေ။

နိသဇ္ဇ– သံ–နိ–သဒ+ဒိဝါဒိယပစ္စည်း+ယပစ္စည်း။ ယကို အနပြု၊ ဒျကို ဇပြု၊ ဇဒွေဘော်လာ။

နံပါတ် (၈)

ဝိပ္ပလပန္တိ– သတိပျောက်ကင်းခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် အထူးထူးအပြားပြား ပြောဆိုခြင်းကို ဝိပ္ပလပန္တိ ဟု ဆိုသည်။

နိစ္စလာအရ လှုပ်ရှားခြင်းမရှိရခြင်းအကြောင်း–
အတ္တနောသိက္ခိတသိက္ခာအဖြစ်နှင့်သတ္ထုရိဂါရဝတို့ကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။

နံပါတ် (၉)

နိစ္စလာ သန္နိသိန္နာဝ၊ ဒွိဟိဟေတူဟိ အတ္တနော။
ယထာ ပဒီပသိခါတိ၊ နိဝါတေ သာ အဟောသိဟိ။
တတိယ သ ကာရဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

ဝိဘူတိ ဒိဿ္ဓာ၌ ဒိဿ္ဓာအရ ကာသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဉ်ကောက်။ မေ္ဃရတိ၊ မေ္ဃသိဂါရ။

တင့်တယ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိသတ်သည်အာရမ္မဏ။ ပရိသတ်၏ တင့်တယ်သည်၏အဖြစ် ဟတ္ထကုက္ကုစ္စသည်မရှိသည်၏အဖြစ် လှုပ်ရှားခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်တို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ မိမိပရိသတ် တင့်တယ်မှု

http://www.dhammadownload.com

မရှိသည်ကို ကြည့်မိခြင်း။ မနာလို ဣဿာဖြစ်ခြင်း။ ရတနာသုံးပါး၏အဖြစ်ကို ပြောမိခြင်းစသော အကျိုးအဆက် ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၆)

(က) သော ရတနတ္တယဿ ဂုဏာဝဏ္ဏော ဝတ္တဗ္ဗောပိ ဣဿာဝသေန ပုန အဝဏ္ဏမေဝ အာရဘိ။

(ခ) ဖြဟ္မဒတ္တော ပန ဝုတ္တနယေနေဝ ဝဏ္ဏံ။

(ဂ) တေန ဝုတ္တံ "တတြာပိ သုဒံ သုပ္ပိယော ပရိဗ္ဗာဇကော"တိ သဗ္ဗံ ဝတ္တဗ္ဗံ။

(ဃ) တတ္ထ တတြာပီတိ တသ္မိံမ္ပိ။

(င) အမ္ဗလဋ္ဌိကာယံ ဥယျာနေတိ အတ္ထော။ ဒီ၊၅၁၊၁၃၃။

နံပါတ် (၁)

(က) ရတနတ္တယဿကို သချာပဓာန/သချေယျပဓာန–ရတနတ္တယဿ–ရတနာသုံးပါး၏ (သချာပဓာန) ဝါ–သုံးပါးကုန်သောရတနာ၏။(သချေယျပဓာန)အဝဏ္ဏမေဝ ဘာသိတုံ အာရဘိ။

(ခ) ဝုတ္တနယေနေဝ၌ ဝုတ္တနယအရ–ဝုတ္တနယေနေဝ–ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အမှာက်အာစရိယော အပရာမသိတဗ္ဗံ ပရာမာသတိ အစရှိသောနည်းဖြင့်သာလျှင်။

(ဂ) ဝုတ္တံ ကတ္တား–အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန (တစ်နည်း) သင်္ဂီတိကာရေဟိ။

သဗ္ဗံ၌ သဗ္ဗသရုပ်–သဗ္ဗံ–အနေကပရိယာနေနစသော အလုံးစုံသောစကားကို။ ဝါ–ဝါကျကို။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့– ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သုပ္ပိယပရိဗိုဇ်သည် ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းထိုက်သော်လည်း ဣဿာ၏အစွမ်းဖြင့် တစ်ဖန် အပြစ်ကိုသာ အာထုတ်ပြီဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ဖြဟ္မဒတ္တလုလင်ကိုကား အဘယ်ကဲ့သို့ သိထိုက်ပါသနည်း။ ဖြဟ္မဒတ္တလုလင်သည်ကား ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းမှတစ်ပါး အခြားသော နည်းတို့ဖြင့် ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို ချီးမွမ်းအပ်ပါသလော။စုဒ်ကြောင့်(ခ) မိန့်။(ဝုတ္တနယေနေဝ လာ လျှင် ဤအာဘော်အတိုင်းပင်)

(ဂ) သို့– ဆရာ၊ (က+ခ)တို့ဖြင့် သုပ္ပိယပရိဗိုဇ်သည် ဣဿာ၏အစွမ်းဖြင့် ရတနာသုံးပါး၏အပြစ်ကို တစ်ဖန် ပြော၍ ဖြဟ္မဒတ္တလုလင်သည်ကား ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်သာ ရတနာသုံးပါးကို ချီးမွမ်း၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်ဆိုသဖြင့် အဘယ်သို့သော အကျိုးကို ရပါသနည်း။အကျိုးမရ နိရတ္ထကဟူ၍ မှတ်သား အပ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(င) သို့– ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် တတြာပိ၌ တြပစ္စည်းသည် သတ္တမီအနက်၌ဖြစ်၏ဟု ဗာဟျတ္ထကို ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ တ–၏အရ သရူပတ္ထဟူသော အနတ္ထကား အဘယ်ပါနည်း။တ–၏အရ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အဒ္ဓါနမဂ္ဂကိုပင် စွဲယူသုံးသပ်အပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု သော ရနတ္တယဿ ဂုဏာဝဏ္ဏော ဝတ္တဗ္ဗော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပုန အဝဏ္ဏမေဝ အာရဘိ။

(ဂ) ဣဿာဝသေန (သော နိစ္စမ္ပိ ဘဂဝန္တံ ဥသူယတိ)၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဣဿာ– ဣဿတိ သန္တေသုပိ ဂုဏေသု ဝစသာ မနသာ ဝါ ဒေါသာရောပနံ ကရောတီတိ ဣဿာ။

ငြူစူခြင်းကြိယာသကတ်၊ ဣဿာဒြပ်၊ ဥသူယ။

http://www.dhammadownload.com

အဝဏ္ဏ– န ဝဏ္ဏော အဝဏ္ဏော။ (တစ်နည်း) အဝဏ္ဏဿ ဝိရုဒ္ဓေါ အဝဏ္ဏော။
ဝိရုဒ္ဓဘောဂုဏ်နှင့် ကဲ့ရဲ့ခြင်းတို့၏ ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်သမ္မန်၊ ကဲ့ရဲ့အပ်သော အရာဝတ္ထု၊
အဂုဏ–ဂရဟ။

နံပါတ် (၅)

(က) ဝဏ္ဏုဗ္ဗတ္တာ–ဟုပြင် ဂုဏဝဏ္ဏဿ ဟု သမ္ဗန် ခံ။ (လက္ခဏ+လက္ခဏဝန္တနည်း)

နံပါတ် (၆)

(က) တသ္မိမ္ပိဖြင့် ဟတ္ထာပိ၌ တတ္ထပစ္စည်းသည် သတ္တမီအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(င) သမ္ပလဋ္ဌိကာယံ ဥယျာနေဖြင့် တတ္ထာပိ၌ တသည် အမ္ဗလဋ္ဌိကဥယျာဉ်ကို စွဲယူသုံးသပ်ရမည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ရတန– ရတိ+ဇန။ ရတိ၌ ဣကို အပြု၊ ဇချေ။
ခေဠာ– ခလ။ အကို ဧ၊ လကို ဠပြု။
ဓိတ္ဂါ– ဓိဝိတ+အဝှါ။ ဝိတကို ချေ၊ ဤကို ဣ ပြု။
ကုဏ္ဍိကာ– က+ဥဒိကာ။ ဒကို ချပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ ဏပြု။
(ကံ ဥဒကံ ဥဒေတိ ရက္ခတီတိ ဝါ ကုဏ္ဍိကာ၊ ကမဏ္ဍလု။ နိရုတ္တနယေန) ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၅။

နံပါတ် (၈)

မြတ်စွာဘုရား ပရိသတ်နေထိုင်ပုံကို အကြောင်းနှင့်တကွ ဖြေဆိုပါ။

မြတ်စွာဘုရားကိုခြံရံ၍ ထိုင်ကြကုန်၏။ထိုသို့ထိုင်ရာ၌ တစ်ပါးသောရဟန်း၏လည်း ဟတ္ထကုက္ကုစ္စသော်လည်းကောင်း၊ ပါဒကုက္ကုစ္စသော်လည်းကောင်း၊ ချောင်းဟန့်သံသည်သော်လည်းကောင်း၊ ချေဆတ်သံသည်သော်လည်းကောင်းမရှိပါ။ ထိုပရိသတ်သည် ကိုယ်တိုင်သင်ယူအပ်သော သိက္ခာရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မြတ်စွာဘုရား၌ ရိုသေလေးစားခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ဤအကြောင်းနှစ်ပါးတို့ကြောင့် လေမရှိသောအရပ်၌ ဆီမီးတောက်သကဲ့သို့ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိ ထိုင်နေကြပါသည်။

နံပါတ် (၉)

တိဏ္ဏန္နံ ရတနာနံ ဒွေသာ၊ ပုန ဣဿာဝသေန။
ဝဏ္ဏေ ဂုဏဝဏ္ဏော့ပိ၊ အဝဏ္ဏမေဝ အာရဒ္ဓိ။ (ပဋ္ဌာဝဏ္ဏဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ဝါကျ ပဓာနကြိယာအရ ကောက်၍ ဘာဝါလကာရ။

သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ မေ့မရတိ၊ မေ့သိဂါရ၊(တစ်နည်း) ဥဿာဟ၊ဝီရိ၊ ရတနာသုံးပါးသည် အာရမ္မဏဝိဘာဝ။ပွင့်သစ်စကြာညိုပန်းရှိသော ရေအိုင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အလုံးစုံထက်ဝန်းကျင်ပွင့်နေသော ပင်လယ်ကသစ်ပင်တို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ လက္ခဏာကြီးငယ် အသွယ်သွယ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်လုံးတော်နှင့် တင့်တယ်ခြင်းဂုဏ်၊ ရဟန်းတော်တို့၏ အပ္ပိစ္ဆသန္တုဋ္ဌိတာစသောဂုဏ်တော် တို့သည် ဥဒ္ဒီပနဝိဘာဝ။ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ နှစ်ဖြာတို့၌ ရရှိအပ်သော ကောင်းကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၇)

(က) သမ္ဗဟုလာနန္တိ ဗဟုကာနံ။
(ခ) တတ္ထ ဝိနယပရိယာယေန တယော ဇနာ "သမ္ဗဟုလာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။
(ဂ) တတော ပရံ သံဃော။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) သုတ္တန္တပရိယာယေန ပန တယော တယော၀၊

(င) တတော ပဋ္ဌာယ သမ္ဗဟုလာ။

(စ) ဣတိ သုတ္တန္တပရိယာယေန 'သမ္ဗဟုလာ'တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၁။၄၃။

နံပါတ် (၁)

(က) ဘိက္ခူနံ သဒိယမ္ဗော ဥဒပါဒိ (ထည့်)

(ခ) ဝိနယပရိယာယေန-အထူးထူးအပြားပြားသော နည်းရှိသော ဝိနည်းဒေသနာတော်အားဖြင့်။ ဝါ-ထူးသော်နည်းရှိသော ဝိနည်းဒေသနာတော်အားဖြင့်။ဝါ-ကိုယ်နှုတ်တို့ကို ဆုံးမကြောင်းဖြစ်သော ဝိနည်းဒေသနာတော်အားဖြင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့- (က)ဖြင့် သမ္ဗဟုလသဒ္ဒါသည် အများအနက်ဟော ဗဟုကသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်၏အဖြစ်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသမ္ဗဟုလအရ အဘယ်မျှ များသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ဒေသနာအလိုက် သမ္ဗဟုလ-အရ ပုဂ္ဂိုလ်ပမာဏ ခေါ်ဆိုပုံ အကျယ်တို့ကို မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) စသည်မိန့်။ (ဝိနည်းဒေသနာအရ သုံးယောက်အထက် များသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သမ္ဗဟုလဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော။ (ခ)သာရူ)

(ဂ) သို့ (ခ)ဖြင့် ဝိနည်းဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့် သုံးပါးသောရဟန်းတို့ကို သမ္ဗဟုလ-ဟု ဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ သုံးပါးအထက် ရဟန်းတို့ကို အဘယ်သို့ ဆိုအပ်ပါသနည်း။သုံးပါးထက်များ၍ သမ္ဗဟုလ-ဟူ၍ပင် ဆိုအပ်ပါသ လော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ+င)သို့ အနုသန္ဓေ။ ။ဤသို့ (ခ)(ဂ)တို့ဖြင့် ဝိနည်းဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့် သမ္ဗဟုလအရ သံဃအရ အရေအတွက် ပမာဏတို့ကို ပြဆိုတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ သုတ္တန်ဒေသနာနည်းအားဖြင့် သမ္ဗဟုလအရ သံဃာအရေအတွက် ပမာဏတို့ကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ဃ)(င) မိန့်။

(ဃ+င)-ဆရာသည် (ခ)(ဂ)တို့ဖြင့် ဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့် သမ္ဗဟုလအရ သံဃာအရ အရေအတွက် ပမာဏတို့ကို ပြဆိုအပ်၏။ ထိုသမ္ဗဟုလအရ သံဃအရ အရေအတွက် ပမာဏသည် ဝိနည်းဒေသနာနှင့် သုတ္တန်ဒေသနာတို့သည် အထူးမရှိဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အထူးကို အဘယ်သို့မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)(င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဣတိ ဝိနယပရိယာယေနပိ သမ္ဗဟုလာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(သမ္ဗဟုလာနံ ဘိက္ခူနန္တိ သာမညေန ဝုတ္တတ္တာ) (စောဒကာဘောဂဟိတ်)

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣတိ သုတ္တန္တပရိယာယေန သမ္ဗဟုလာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(ဂ) တဒညေသံ အဝိသယတ္တာ။

(က) နနု သမ္ဗဟုလာ သဒ္ဒေါ ဗဟုတ္တေ ဝတ္တတိ၊

(ခ) အထ ကသ္မာ တတော ပရံသံယောတိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) သဗ္ဗတ္ထိမေန ပရိစ္ဆေဒေန စတုဝဂ္ဂသံဃေနေ၀ ဝိနယကမ္မဿ ကတတ္တာ။ ဋီသစ်။

နံပါတ် (၄)

သမ္ဗဟုလာ-သမ္ဗာ ပဟောန္တိ တံတံ ကမ္မန္တိ သမ္ဗဟုလာ။ (သံ-ပဟ+ဥလာ)

စွမ်းနိုင်လာခြင်းကြိယာ။ သုံးပါးသောရဟန်းတို့ဒြပ်။ ဗဟုကာ-ပစုရာ။

ဗဟုကာ- ဗဟန္တိ ဝဓိ ဂစ္ဆတီတိ ဗဟု၊ ဗဟုယေဝ ဗဟုကာ

ပရိယာယော-ပရိယာယေတိ ဒေသေတဗ္ဗမတ္ထံ ပဋိပါဒေတီတိ ပရိယာယော။

ပြီးစေခြင်းကြိယာသကတ်။ ဒေသနာတော်ဒြပ်။ ဒေသနာ။

http://www.dhammadownload.com

ဇနေ- ကုသလာကုသလဓမ္မေ ဇနေတီတိ ဇနော။

နံ့ပါတ် (၅)

(က) ။ သမ္ပဟုလတ္တာ ဟု ပြင်။ တိဏ္ဏံ နောနံ ဟု သမ္ပန် ခံ။

(ခ) စတုပဥ္စနောဒီကာနံ ဟု သမ္ပန်ခံ။

(တတော ပဋ္ဌာယ ဥတ္တရိ စတုပဥ္စနောဒိကသမ္ပဟုလာတိ အတ္ထော)

နံ့ပါတ် (၆)

(က) ဗဟုကာနံဖြင့် သမ္ပဟုလာသဒ္ဒါသည် အများအနက်ကိုဟောသော ဗဟုကသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) တယော ဇနာ ဝုစ္စန္တိဖြင့် သမ္ပဟုလာအရ သုံးပါးသော ရဟန်းတို့ကို ကောက်ယူရမည်ကိုသိစေ။ ဝိနယ ပရိယာယေနဖြင့် ယင်းသို့ သုံးပါးကို ကောက်ရခြင်းသည်လည်းဝိနည်းဒေသနာတော်နည်း ဖြင့် ကောက်ယူ၏ ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (ခ) ဝါကျသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ဤသမ္ပဟုလာနံ ဘိက္ခူနံဟူသောပါဠိ၌ သမ္ပဟုလာအရ သုတ္တန်ဒေသနာနည်းအားဖြင့် သုံးပါးအထက်များသောရဟန်းတို့ကို ကောက်ယူရမည်ကို သိစေ။

နံ့ပါတ် (၇)

သမ္ပဟုလာ- သမ္ပဟုလာတည်။ ပကို ဗပြု။

ဟံသ- ဟန+သ။ နကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု။

ကဏ္ဏိကာ- က+နိကာ။ နကို ဏပြု။ ဒွေဘော်လာ။

နံ့ပါတ် (၈)

(ခ) ဝါကျ သမ္ပဟုလအရ သုံးယောက်ကိုသာ ကောက်ယူအပ်ပါသလော။

သုံးယောက်ကိုသာ မကောက်အပ်။ ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် ညွှန်ပြ၍ နှစ်ပါးသည်လည်း သမ္ပဟုလ- ဖြစ်သောကြောင့်။

သုတ္တန်နှင့် ဝိနည်းသမ္ပဟုလအရ ကွဲရကြောင်း-ထိုထိုပါဠိ၌သာလာသော ဝေါဟာရ၏ အစွမ်းကြောင့် အရကွဲရသည်။

နံ့ပါတ် (၉)

ဗုဒ္ဓေါတိ ကိတ္တယန္တဿ၊ ကာယေ ဘဝတိ ယာ ပီတိ။

ဝရမေဝ ဟိ သာ ပီတိ၊ ကသိဏာနာပိ ဇမ္ဗုဒီပဿ။

ဝတ္တဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘဆန်း။ (ကသိဏကို တစ်ပုဒ်တည်း ယူ)

နံ့ပါတ် (၁၀)

ပဓာနကြိယာ၌ ဘာဝ လက်ာရ။-ပဓာနကြိယာအရ ကုသိုလ်စိတ်၌ရှိသော ပီတိသောမနဿ။ ဟာသဋ္ဌာယီဘာဝ ဟာသရဿ။ (တစ်နည်း) ဓမ္မ၊ ဓမ္မ။ မြတ်စွာဘုရားသည် အာရမ္မဏ။ အရဟံအစရှိသော ဂုဏ်တော်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ရူပကာယ၏ တင့်တယ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဒီပန။ ဇမ္ဗူဒိပ် တစ်ကျွန်းလုံးထက် မြတ်သောအကျိုးကို ရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၈)

(က) မဏ္ဍလမာဠေတိ ကတ္ထစိ ဒွေ ကဏ္ဏိကာ ဂဟေတွာ ဟံသဝဋ္ဋကစ္ဆန္နေန ကတာ၊ ကူဋာဂါရသာလာတိ "မဏ္ဍလမာဠော"တိ ဝုစ္စတိ။

(ခ) ကတ္ထစိ ဧကံ ကဏ္ဏိကံ ဂဟေတွာ ထမ္ဘပန္တိံ ပရိက္ခိပိတွာ ကတာ ဥပဋ္ဌာနသာလာပိ "မဏ္ဍလမာဠော"တိ ဝုစ္စတိ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ဣဓ ပန နိသီဒနသာလာ ''မင်္ဂလမာဠော''တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဃ) သန္ထိပတိတာနန္တိ သမောဓာနဝသေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၃။

နံပါတ် (၁)

(က) ကတ္တစိ–အချို့သောအရပ်၌။ဒွေ–နှစ်ခုကုန်သော။ကဏ္ဏိကာ–အထွဋ်တို့ကို။ဟံသဝဋ္ဋကစ္ဆန္နေ န–ဟင်္သာတောင်ကဲ့သို့ လည်၍မိုးခြင်းဖြင့်။ကူဋာဂါရသာလာပိ–အထွဋ်နှင့်ယှဉ်သော အိမ်ကိုလည်း။ဝါ–စုလစ်မွန်းချွန် တပ်အပ်သော ဇရပ်ကိုလည်း။

(ခ) ထမ္ဘပန္တိ–တိုင်အစဉ်ကို။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့– (က)ဖြင့် အထွဋ်နှစ်ခုတပ်ထားအပ်သော ဟင်္သာတောင်သဏ္ဌာန် ဝန်းဝိုင်းစွာမိုးအပ်သော ကူဋာဂါရသာလာကို မင်္ဂလမာဠဟူ၍ ဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုကဲ့သို့ မိုးအပ်သော ကူဋာဂါရသာလကိုသာ မင်္ဂလမာဠဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ ဆောက်လုပ်ထားအပ်သော အဆောက်အဦးကိုလည်း မင်္ဂလမာဠဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့– (က+ခ)တို့ဖြင့် ကူဋာဂါရသာလာကိုလည်းကောင်း၊ဥပဋ္ဌာနသာလာကိုလည်းကောင်း မင်္ဂလမာဠဟူ၍ ဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ မင်္ဂလမာဠသဒ္ဒါသည် များစွာသောအနက်တို့၌ ဖြစ်သော အမည်ဖြစ်၍ ဤ၌လည်း ထိုကူဋာဂါရသာလ ဥပဋ္ဌာနသာလတို့ကို မင်္ဂလမာဠအရ ယူအပ်ပါသလော။ (ဋီကာ)။ အဘယ်သို့သော အဆောက်အဦကို ဤ၌ မင်္ဂလမာဠအရ ယူအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ကတ္ထစိ ဒွေ ကဏ္ဏိကာ ဂဟေတွာ ဟံသဝဋ္ဋကစ္ဆန္နေန ကတာ ကူဋာဂါရသာလာပိ မင်္ဂလမာဠောပိ ဝုစ္စတိ။ ကတ္ထစိ ဧကံ ကဏ္ဏိကံ ဂဟေတွာ ထမ္ဘပန္တိံ ပရိက္ခိပိတွာ ကတာ ဥပဋ္ဌာနသာလာပိ မင်္ဂလမာဠောတိ ဝုစ္စတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဓ နိသီဒနသာလာ မင်္ဂလမာဠောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) နနု တဒုဘယေတ္ထော န သမ္ဘဝတိ။ ဝသ္မာ–
အထဝါ–''သန္ထိပတိတာန''န္တေဝ အဝတွာ''သန္ထိသိန္နာန''န္တိ ဝုတ္တံ၊ တသ္မာ–

(က) နနု မင်္ဂလမာဠောတိ အနေကတ္ထပဝတ္တာ သမညာ ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ကတ္ထစိ ဧကံ ကဏ္ဏိကံ ။ ပ ။''မင်္ဂလမာဠော''တိ ဝုစ္စတိ

(ဂ) ဣဓ ဤဒိသာယ ဝေါတိ နိယမေတ္ထော ဟောတိ၊ တသ္မာ။ ဋီသစ်၊၁၊၁၉၇။

နံပါတ် (၄)

ဟံသ– ဟန္တိ အဒ္ဓါနန္တိ ဟံသော။

သာလာ– သလန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတ္ထာတိ သာလာ။

မာဠော– မာနီတဗ္ဗောတိ မာဠော။ မီယတိ ပမီယတီတိ မာဠော။

မင်္ဂလ– မင်္ဂီယတိ ပရိစ္ဆေဒကရဏဝသေန ဉာသီယတီတိ မင်္ဂလံ။

မင်္ဂလမာဠ– မင်္ဂလကာရေန ပရိစ္ဆန္နော မာဠောတိ မင်္ဂလမာဠော။

ထမ္ဘော– ထမ္ဘတီတိ ထမ္ဘော။ ဓာရေတီတိ ထမ္ဘော။

ကူဋာဂါရ– ကူဋေန ယုတ္တံ အဂါရံ ကူဋာဂါရံ။

ကဏ္ဏိကာ– ကေ သီသေ နယတီတိ ကဏ္ဏိကာ။ ကဏ္ဏေ ကရီယတီတိ ကဏ္ဏိကာ၊ ကဏ္ဏိကာ ဝိယာတိ ကဏ္ဏိကာ။

ပန္တိ– ပနီယတိ အဘိတ္ထဝီယတီတိ ပန္တိ။ ပနီယတေ ဗျဝဟရီယတေတိ ပန္တိ

http://www.dhammadownload.com

ဟံသ– သွားခြင်းကြိယာ၊ ဟသ်ာဒြပ်၊ သေတ္တဒ္ဒ။
မာဠ– နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကြိယာ၊ ပြသာဒ်ဒြပ်၊ ပါသာဒ–ယှုပ။
တမ္တ– ပိတ်ဆို့ခြင်းကြိယာ၊ တိုင်ဒြပ်၊ ထုန။
ပန္တိ– ချီးမွမ်းခြင်းကြိယာ၊ အစဉ်အတန်းသောတိုင်ဒြပ်၊ မာလ–ဝီထိ–ပါဠိ။

နံပါတ် (၅)

မဏ္ဍလမာဠတ္တာ–ဟု ဟိတ်ပြင်။ ကူဋာဂါရသာလာယ–ဟု သမ္ဗန်ခံ။
ကတတ္တာ။ (၏+ကို)

နံပါတ် (၆)

(ဃ) နိသဇ္ဇနဝသေနဖြင့် သန္တိသိန္နာခံ၌ ဒဲဥပသာရ၏ အနက်မရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ နိသဇ္ဇနဝသေန သဒ္ဒါကို ထည့်စွက်၍ အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။(တစ်နည်း) နိသဇ္ဇနဝသေန ဖြင့် သန္တိသိန္နာခံအရ နိသီဒန ကြိယာပုဒ်ကို ကောက်ယူရမည်ကို သိစေ။

(င) သမောဓာနဝသေနဖြင့် သန္တိပတိတာခံအရ စည်းဝေးခြင်းကို မယူအပ်၊ ကာယသာမဂ္ဂီ အစွမ်းဖြင့် ပေါင်းဆုံးခြင်းကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ပေါင်းဆုံးခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ထမ္ဘ– ဓရ+ရမ္ဘ။ ဓကို ထပြု၊ ရချေ။ (တစ်နည်း) ဓာတွန်ရနှင့် ရအနုဗန်ချေ။
သာလ– သရ။ ရကို လပြု၊ အကို အာပြု။

နံပါတ် (၈)

အနုတ္တရသမ္မာသမ္ဗောဓိ–အရ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်လျှင် နီးစွာသောအကြောင်းရှိသော အနာဝရဏ ဉာဏ်၊ အနာဝရဏဉာဏ်လျှင် နီးစွာသောအကြောင်းရှိသော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ ထိုသမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်သည် မြတ်စွာဘုရားတို့အား အလုံးစုံသော ဗုဒ္ဓဂုဏ်၏ ပြည့်စုံခြင်းကို ပေး၏။ ။
ဥပမာကား– ရာဇာဘိသိက်သည် မင်းအား အလုံးစုံသော အစိုးရခြင်းကို ပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

နံပါတ် (၉)

ကတာ ကူဋာနိ အာဒါယ၊ ဟံသဝဋ္ဋကစ္ဆန္နေန။
ဒွေ ကူဋာဂါရသာလာပိ၊ ဝုတ္တော မဏ္ဍလမာဠောတိ။(ဒုတိယ မကာရဝိပုလာဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

(က) ငါကျကထာ၌ ဓာတ်ကိုရှု–ဆောက်လုပ်သူတို့၏ ဝီရိယပြဋ္ဌာန်သောစိတ္တုပ္ပါဒ်။ဥဿာဟ/ဝီရ။ စုလစ်မွန်းချွန် အထွဋ်ရှိသော ဇရပ်/ကျောင်းသည် အာရမ္မဏ။ အထွဋ်နှစ်ခု တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဟင်္သာ တောင်ကဲ့သို့လည်း၍ ပြုခြင်းသည်လည်းကောင်း။သစ်ဝါးစသော ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်းများသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ မဏ္ဍလမာဠဟူ၍ ခေါ်ဆိုနိုင်ခြင်း အကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၉)

(က) အယံ သဒ္ဒိယဓမ္မောတိ သဒ္ဒိယာ ဝုစ္စတိ ကထာ၊ ကထာဓမ္မောတိ အတ္ထော။
(ခ) ဥဒပါဒီတိ ဥပ္ပန္နော။
(ဂ) တေန ဘဂဝတာ ဇာနတာ။ ပ ။သုပ္ပဋိဝိဒိတာတိ ဧတ္ထာယံ သင်္ခေပတ္ထော–
(ဃ) ယော သော ဘဂဝါ သမတိံသ ပါရမိယော ပူရေတွာ သဗ္ဗကိလေသေ ဘဉ္ဇိတွာ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ၊

http://www.dhammadownload.com

(င) တေန ဘဂဝတာ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ အာသယာနုသယံ ဇာနတာ၊ ဟတ္ထတလေ ဋ္ဌပိတံ အာမလကံ ဝိယ သဗ္ဗဉေယျဓမ္မံ ပဿတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။၄၄။

နံပါတ် (၁)

(ဃ) သမ္မာသမ္ဗောဓိ-မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုယ်တိုင် သိစွမ်းနိုင်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို။အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ထိုထွင်း၍သိတော်မူပြီ။ (သဒ္ဒတ္တ) ဝါ-ရတော်မူပြီ။ (ဝေါဟာရတ္ထ)

(င) ဇာနတာ-အာသယာနုသယဉာဏ်ဖြင့် သိတော်မူသော။ပဿတာ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့် မြင်တော်မူသော။

နံပါတ် (၂)

(ဃ) သို့-ဆရာ (ဂ)ဖြင့် တေန ဘဂဝတာ ဇနတာ။ ပ ။သုပ္ပဋိဝိဒတာဟူသော ပါဠိ၌ ဆိုအပ်လတ့် သာစကားသည် အကျဉ်းဖြစ်သောအနက်ဟု စကားပျိုး သခေ်ပကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။စကားပျိုး သခေ်ပသည် ကားရိုး ဝိတ္ထာရနှင့် မကင်းကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။စကားရိုး ဝိတ္ထာရကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် ဃ) မိန့်။

(င)သို့- ဆရာ ပါဠိတော်၌ ရဟန်းတို့သည် တေန ဘဂဝတာ ဇာနတာ ပဿတာဟု ချီးမွမ်းတော်မူ အပ်၏။သိခြင်းမြင်ခြင်းတို့သည် ဤ၌ ပညာ၏ ဝေဝစနတို့သာ ဖြစ်သည်မဟုတ်လော။ ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျှက် အဘယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် ဇာနတာ ပဿတာဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား။ ။သတ္တဝါတို့၏ အာသယာနုသယကို သိခြင်းသည် ဇာနတာမည်၏။သဗ္ဗဉေယျဓမ္မကို မြင်ခြင်းသည် ပဿတာမည်၏။ဤသို့ ထိုနှစ်ပါးတို့၏ အာရုံအထူး ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် (င)ဝါကျဆို။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဉာဏဒဿနာနံ ဧကတ္တ ပညာဝေဝစနဘာဝေါ ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပါဠိယံ ဇာနတာ ပဿတာတိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) နနု တေန ဘဂဝတာ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ အာသယာနုသယံ ဇာနတာ၊ ဟတ္ထတလေ ဋ္ဌပိတံ အာမလကံ ဝိယ သဗ္ဗဉေယျဓမ္မံ ပဿတာတိ နေသံ ဝိသယဝိသေသပဝတ္တိ ဒဿေတိ။ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

သဒ္ဒိယာ- သမ္မာ ဒီယတိ ကထီယတီတိ သဒ္ဒိယာ။
ပြောဆိုခြင်းကြိယာ၊ စကားဒြပ်၊ သမ္မာကထန-ကထာဓမ္မ။

အပ္ပမေယျတံ- ပမီယတေတိ ပမာဏံ။ န ပမာဏံ အပ္ပမာဏံ။ အပ္ပမာဏဿ ဘာဝေါ အပ္ပမေယျံ။
(တစ်နည်း) ပမီယတေတိ ပမေယျံ။ န ပမေယျံ အပ္ပမေယျံ။ အပ္ပမေယျဿ ဘာဝေါ အပ္ပမေယျတာ။
မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော ဂုဏ်တော်၏ မနှိုင်းယှဉ်ခြင်းကြိယာနှင့် ဂုဏ်ဂုဏေး အစပ်သမ္ဗန်၊ မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော ဂုဏ်တော်သည်၊ အပ္ပမည-အပ္ပမာဏ။

ပါရမိယော- ပရမာနံ ကမ္မာ ပါရမိယော။
မြင့်မြတ်သောဘုရားရှင်၏ ပါရမီကုသိုလ်နှင့် နိဿယ နိဿိတ အစပ်သမ္ဗန်၊ ပါရမီအလုပ်တို့သည်၊အဓိကာရ။

အနုတ္တရ- နတ္ထိ ဥတ္တရံ ယာယာတိ အနုတ္တရာ။
မြတ်သောတရားမရှိခြင်း အဘာဝဘောဂုဏ်၏ သမ္မာသမ္ဗောဓိနှင့် ဂုဏ်ဂုဏေး စပ်၊ အတုမရှိ မြတ်သော သမ္ဗသမ္ဗောဓိသည်၊ အတုလ-အသဒိသ။

http://www.dhammadownload.com

သမ္ဗုသမ္ဗောဓိ- သယမေဝ ဗုဇ္ဈတီတိ သမ္ဗောဓိ။ သမ္မာ အဝိပရီတံ သမ္ဗောဓိ သမ္မာသမ္ဗောဓိ။
အာမလက- နတ္ထိ မလံ ဧတဿာတိ အမလံ။ အမလံယေဝ အာမလကံ။
သျှိသျှားသီး၏ သွတ္တဘောဂုဏ်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်၊ သျှိသျှားသီးသည်၊ အမတာ။
သဗ္ဗဉေယျမဏ္ဍ- ဉာတဗ္ဗောတိ ဉေယျော။ ဉေယျော ဧဝ မဏ္ဍော ဉေယျမဏ္ဍော။ သဗ္ဗော ဉေယျမဏ္ဍော သဗ္ဗဉေယျမဏ္ဍော။
သကလဘောဂုဏ်၏ ဉေယျမဏ္ဍနှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်၊ အလုံးစုံသော ဉေယျမဏ္ဍသည်၊ သကလဗုဇ္ဈိတမဏ္ဍ။

နံပါတ် (၅)

(က) သဒ္ဒီယတ္တာ- ကထာယ။ (၏+ကို)
(ဃ) အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ- ယဿ တဿ ဘဂဝတော။ (၏+သည်)

နံပါတ် (၆)

(က) ဝုစ္စတိ ကထာဖြင့် သဒ္ဒီယာ၌ သံပုဗ္ဗ+ဒိဓာတ် (တစ်နည်း)ခါဓာတ် အပစ္စည်း။ ဒိဓာတ်(ခါ)၏ ကတနအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊သမ္မာ ဒီယတီတိ သဒ္ဒီယာ၊ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ စကားကို အရကောက်ယူအပ်သည် ကိုသိစေ။ ကထာဓမ္မောဖြင့် မွေသဒ္ဒါသည် သဘာဝအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုသိစေ။

(ခ) ဥပနန္ဓောဖြင့် ဥဒပါဒိ၌ ဥပပုဗ္ဗပဒဓာတ် အဇ္ဇနီဤဝိဘတ်၊ယင်းအဇ္ဇနီဤဝိဘတ်၏ အတိတ်ကာလအနက်၌ဖြစ် သည်ကို သိစေ။

(ဂ) အာသယာနုသယံဖြင့် ဇာနတာ၌ ဉာဓာတ်သည် သကမ္မကဓာတ်ဖြစ်၍ သိခြင်းဟူသည် အာသယာနုသယကို သိခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။တေသံ တေသံ သတ္တာနံဖြင့် ထိုအာသယာနုသယဟူသည် ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏ အာသယာနုသယပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

သဗ္ဗဉေယျမဏ္ဍဖြင့် ပဿတာ၌ ဒိသဓာတ်သည် သကမ္မကဓာတ်ဖြစ်၍ မြင်ခြင်းဟူသည်လည်း အလုံးစုံသော ဉေယျမဏ္ဍကို မြင်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

ဟတ္ထတလေ- စသည်ဖြင့် မြင်ခြင်း၌ ဥပမာကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သဒ္ဒီယာ-သံ-ဒိ+အ။ ဣကို ဣယပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဒ်ပြု၊ ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်း သက်။
ဟိန- ဟာ+တ။ တကို ဤနပြု၊ အာကိုချေ။

နံပါတ် (၈)

သမန္တစက္ခုအရ- အနာဝရဏဉာဏ်ကောက်။
အဘိညာဉ်ခြောက်ပါး၌ ဝိဇ္ဇာသုံးပါး ပါပြီးဖြစ်သော်လည်း အဘိညာဉ်တို့၏ အထူးအပြားကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ တီဟိ ဝိဇ္ဇာဟိ-ဟု ဆို။

"အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို အနုတ္တရသမ္မာသမ္ဗောဓိ ဟုဆိုရကြောင်း"

မင်း၏ အဘိသိက်ရေစင်သည် အလုံးစုံသောလောက၌ အစိုးရခြင်း ရှိသူ၏အဖြစ်ကို ပေးသကဲ့သို့ ထိုအတူ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်သည် ဘုရားရှင်တို့အား အလုံးစုံသော ဂုဏ်၏ပြည့်စုံခြင်းကို ပေးတတ်သောကြောင့်တည်း။

နံပါတ် (၉)

ကိလေသေ ဘဂ္ဂဝါ သမ္ဗေ၊ သမတိံသ ပူရေတွာ
အနုတ္တရံ ပဟန္တွာ ယော၊ ပါရမီယာဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ်(၁၀)ထတ္တ အန္ဒသ

ဝတ္တဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘဆန်။ပါရမိဒ္ဓ ဆန္ဒာနုရက္ခဏာ ဒီယပြုထားသည်။

နံပါတ် (၁၀)

ဧနေတာ၏ ကရိုထ်းပါဠိအရ– အာသယာနုသယဉာဏ် (မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်၌ရှိသောဉာဏ်)

ဓမ္မ၊ ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) သမဋ္ဌာယိ၊ သန္တရသ။သတ္တဝါတို့၏ အာသယာနုသယသည် အာရမ္မဏ။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ အာသယာနုသယအလိုက် တရားဟောနိုင်ခြင်း၊သတ္တဝါတို့ လွယ်ကူစွာ တရားထူးများသိရှိရခြင်း အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

(ဃ) ဘဋ္ဌိတ္တာဒ္ဓ ဓာတ်အရ– အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ရ၏။ ဓမ္မ၊ ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) သမဋ္ဌာယိ၊ သန္တရသ။ နိဗ္ဗာန်သည် အာရမ္မဏ။ အညီအမျှသုံးဆယ်သော ပါရမီတော်တို့ကို ဆည်းပူးတော်မူခဲ့ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ အတုမရှိမြတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၀)

(က) တတ္ထ အန္ဒသ ပဗ္ဗတာရောဟဏံ ဝိယ နိစ္စံ န ဟောတီတိ အစ္စရိယံ။
အယံ တာဝ သဒ္ဒနယော။

(ခ) အယံ ပန အဋ္ဌကထာနယော အစ္ဆရာယောဂ္ဂန္တိ အစ္ဆရိယံ။

(ဂ) အစ္ဆရံ ပဟရိတုံ ယုတ္တန္တိ-အတ္ထော။

(ဃ) အဘူတပုဗ္ဗံ တံ။

(င) ဉာဘယမ္ဗေတံ ဝိမှယသော့ဝါစိဝစနံ။

(စ) ယာဝဥ္စိဒန္တိ ယာဝ စ ဣဒံ။

(ဆ) တေန သုပ္ပဋိဝိဒိတတာယ အပ္ပမေယျတံ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄။

နံပါတ် (၁)

(က) ပဟာပမေထင်စေလျှက် အနက်ပေး။ (နိဿယ အတိုင်း)

(ခ) ထည့်သင့်သော ပါဌ်များထည့်၍ အနက်ပေး။

ယာဝ–အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ဣဒံအယံ နာနာဓိမုတ္တိကတာ–အထူးထူးအပြားပြားသော အဇ္ဈာသယ ရှိသည်၏အဖြစ်ကို။သုပ္ပဋိဝိဒိတာ–ကောင်းစွာထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီ။တံ–ထို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကို။တွေကမေဝ–ဤမျှလောက် အတိုင်းရှည်ရှိ၏။ ဣတိ–သို့။ အမေ့ဟိ–တို့သည်။ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ–ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းငှါလည်းကောင်း။အက္ခာတုံစ–ပြောပြခြင်းငှါလည်းကောင်း။နသက္ကာ–ကောင်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့– ဆရာ၊(က)ဖြင့် အစ္ဆရိယသဒ္ဒါ၏ သူကာဏ်းတောင်တက်သကဲ့သို့ အမြဲမဖြစ်နိုင်ခြင်း အနက်ကို ဟောသော အနဘိဏှာဝုတ္တိက ရုဋ္ဌိသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုအစ္ဆရိယသဒ္ဒါ၌ အချင်းခပ်သိမ်း ရုဋ္ဌိသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ဟူသော သဒ္ဒါနည်းကိုသာ သိအပ်ပါသလော။ အဘယ်နည်းကိုလည်း အဘယ်သို့ သိအပ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၈။

ကား ။အစ္ဆရာယ ယောဂ္ဂံ အစ္ဆရာယောဂ္ဂံ ဟုဆိုလိုလျှက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ယောဂ္ဂ သဒ္ဒါကျေ၍ ပြီးသော။ (တစ်နည်း) ယောဂ္ဂတဒ္ဓိတ်အနက်၌ ဏိယပစ္စည်း သက်၍ပြီးသော အဋ္ဌကထာနည်းကိုလည်းသိအပ်သေး၏ဟူသို့။

(င)သို့– ဆရာ၊(ခ+ဃ)တို့ဖြင့် အစ္ဆရိယသဒ္ဒါ၏ အစ္ဆရာယ ယောဂ္ဂံ အစ္ဆရိယံ–ဟူသော ဝစနတ္ထကို လည်းကောင်း အသီးသီး ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့ အဘိဓေယျတ္ထကို ကောက်ယူအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။(ဉာဘယမ္ပိဒ္ဓ ပိကိုရှုလိုသော်)ယင်းနှစ်ပုဒ်တို့တွင် ဝိမှယဟူသောအမည်သည် အစ္ဆရိယပုဒ်၏သာ အမည် ဖြစ်ပါသလော။

(ဆ)သို့–ဆရာ၊(စ)ဖြင့် ယာဝဥ္စိဒံပုဒ်ကို ယာဝစ ဣဒံဟု ပဒစ္ဆေဒပြုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထို

http://www.dhammadownload.com

ရဟန်းတို့ ပြောဆိုအပ်သော ထိုယာဝဋ္ဋိဒ်ဟူသောပါဠိဖြင့် အဘယ်ကို ပြဆိုအပ်ပါသနည်း။သတ္တဝါတို့၏ အဇ္ဈာသယကို ထိုးထွင်း၍သိမှုနှင့် အတိုင်းအတာ ပမာဏမျှကိုသာ ပြဆိုအပ်ပါသလော။ စဒ်ကြောင့် (ဆဲ) မိန့်။

ကားး– ထိုယာဝဋ္ဋိဒ် ဟူသောပုဒ်ဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ အဇ္ဈာသယကို ထိုးထွင်း၍သိမှု၌ အတိုင်းအတာ ပမာဏမျှသာ သိသည်မဟုတ်၊ တိုင်းတာ၍ မရနိုင်လောက်အောင် သိ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ပြအပ်၏ဟူလို။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု နိရုတ္တိနယေန ဝါ တဒ္ဓိတဝသေန ဝါ အဓ္ဓရိယသဒ္ဒေါ သိဒ္ဓေါ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အယံ ပန အဋ္ဌကထာနယောတိ ဝုတ္တော။

(ဂ) သော ပေါရာဏဋ္ဌကထာယမေဝ အာဂတတ္တာ။ (ဋီကာ) (စ) ဝါကျ။

နံ့ပါတ် (၄)

အန္ဓော– အနတိ ဇီဝတိ ဧတေနာတိ အန္ဓော။
အသက်ရှင်ခြင်းကြိယာ၊ သူကာထား‌ဒြပ်၊ ကာဏ–အစက္ခု။

ပဗ္ဗတော– ပဗ္ဗံ အဿ အတ္ထီတိ ပဗ္ဗတော။ (ပဗ္ဗ+တ)နီတိ–ဓာ(၁၅၅)
အဖုအထစ်၏ တောင်နှင့်နိဿိတ နိဿယစပ်၊ တောင်ဒြပ်၊ ဂိရိ–သေလ–အဒ္ဒိ။

နယော– နီယတီတိ နယော။ နီယတိ အတ္တော ဧတေနာတိ နယော။
ဆောင်ခြင်းကြိယာ၊ အနက်ဒြပ်၊ ဉာယော–ဥပါယော။

ဝိမ္ဟယော– ဝိမှိယတေတိ ဝိမှယော။ (ဝိ+မှိ+အ)
အံ့သြခြင်းကြိယာ၊ဝါ–အနည်းငယ်ရယ်ရွှင်ခြင်းကြိယာ၊ အံ့သြအပ်သော အရာဝတ္ထု၊
အဗ္ဘုတ– အဓ္ဓရိယ။

နံ့ပါတ် (၅)

သုပ္ပဋ္ဌိဝိဒိတာယ ဟိတ်၏ သမ္ဗန်– နာနာဓိမုတ္တိကတာယ။ (၏+ကို)
အဓိဝစနံကို အဓိဝစနတ္တာ ဟု ပြင်။ သမ္ဗန်– ဧတဿ ဥဘာယဿ။

နံ့ပါတ် (၆)

(က) နိစ္စံ န ဟောတိဖြင့် အဓ္ဓရိယသဒ္ဒါသည် အမြဲမပြတ် ဖြစ်ခြင်းမဟုတ်သော အနက်၌ အလိုရှိအပ်သော ရှဋ္ဌိသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကို သိစေ။ (နာမလိင်ပဒ)အန္ဓဿ ပဗ္ဗတာရောဟဏံဝိယဖြင့် အမြဲမဖြစ်ရာ၌ ဥပမာကို သိစေ၊ အယံ တာဝ သဒ္ဒါနယောဖြင့် ယောဂ္ဂပုဒ် ကျေသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

(ခ) အစ္ဆရာယောဂ္ဂဖြင့် အဓ္ဓရိယံပုဒ်ကို အစ္ဆရာယ ယောဂ္ဂ အစ္ဆရာယောဂ္ဂဟု ဆိုလျှက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ယောဂ္ဂ–ကျေသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။(တစ်နည်း) အဓ္ဓရိယံ၌ အစ္ဆရပုဒ် ထားယပစ္စည်း၊ ယင်းထားယ၏ ယောဂ္ဂအနက်၌သက်၍ အစ္ဆရာယ ယောဂ္ဂ အဓ္ဓရိယံဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို သိစေ။ (ပစ္စယတ္ထ၊ အဘိဓာနတ္ထ)

(ဃ) အဘူတပုဗ္ဗံ ဘူတံဖြင့် ဘူတံ‌ကို အဘဝိတ္တာတိ ‌ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ တပစ္စည်း၊အတိတ်အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။န ဘူတံ အဗ္ဘုတံ–ဟု တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု၍ ဗ လာ၍ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း။နကို အပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း။ဦကို ဥ–ရဿပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(စ) ယာဝ စ ဣဒံဖြင့် ယာဝဋ္ဋိဒ်ကို ယာဝ စ+ဣဒံဟု ပဒစ္ဆေဒပြုလျှက် နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍ ပြီးသည်ကို သိစေ။

နံ့ပါတ် (၇)

အဗ္ဘုတ– အဗ္ဘုတ ဘူတ။ ဘူတပုဒ်ကိုချေ။
အဓ္ဓရိယ– အာစရ၊ စရကို ဓ္ဓရိယ ပြု၊ အာကို အပြု၊

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ်(၃၁) တတ္ထ ဣတိဟာမေ

ဝိမုယ- ဝိ+မဟ+ဏျ။ မ၏ အကို ချေ၊ ဏအ ့ဗန်ချေ။

နံပါတ်(၁)

စတုဝေသာရဇ္ဇဝသေန စတုဟာကာရေဟိ ထောမိတေန-၌ သင်္ချာနှစ်ခုကို အစဉ်တစ်ကျ တွဲစပ်ပြပါ။

(က) အန္တရာယကရဓမ္မဉာဏေန ဇာနတာ၊

(ခ) နိယျာနိကဓမ္မဉာဏေန ပဿတာ၊

(ဂ) အာသဝက္ခယဉာဏေန အရဟတာ၊

(ဃ) သဗ္ဗညုတဉာဏေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန။

နံပါတ် (၉)

တတ္ထ နိစ္စံ နဟောတီတိ၊ ပဗ္ဗတာရောဟဏံ ဝိယ။

တထာ အစ္ဆရိယန္တဿ၊ တာဝ သဒ္ဒနယော အယံ။ (ပဏ္ဍာဝတ္တဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

အစ္ဆရိယ အရကောက် ဘာဝါလက်ာရ-

ပီတိသောမနဿပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဝိမုယ၊ အဇ္ဈတ။ မြတ်စွာဘုရားသည် အာရမ္မဏ။ မြတ်စွာဘုရား၏ ဇာနတာဂုဏ် ပဿတာဂုဏ် အရဟတာဂုဏ် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါတို့၏ နာနာဓိမုတ္တိကတာကို ကောင်းစွာထိုးထွင်း၍ သိအပ်သည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒီပန။ ထိုသို့သော ချီးမွမ်းကြောင်းစကားကို မြတ်စွာဘုရားသိရ၏၊ ရတနာသုံးပါးအပေါ်၌ ချီးမွမ်းခြင်း ကဲ့ရဲ့ခြင်းကြောင့် အာဃာတစသည်ဖြစ်ခြင်း ဝမ်းမြောက်မှု စသည်ဖြစ်ခြင်းတို့ကို မပြုအပ်၊ အာဃာတနှင့် ဝမ်းမြောက်မှုတို့ရှိခဲ့သော် ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်၏ဟု ဟောကြားအပ်သော ဒေသနာတော်ကို နာယူရခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၃၁)

(က) **တတ္ထ ဣတိဟမေတိ ဣတိဟ ဣမေ၊ ဧဝံ ဣမေတိ အတ္ထော။**

(ခ) **အထ ခေါ ဘဂဝါ တေသံ ဘိက္ခူနံ ဣမံ သင်္ခိယဓမ္မံ ဝိဒိတွာတိ ဧတ္ထ ဝိဒိတွာတိ** သဗ္ဗညုတဉာဏေန ဇာနိတွာ။

(ဂ) ဘဂဝါ ဟိ ကတ္ထစိ မံသစက္ခုနာ ဒိသွာ ဇာနာတိ။ ကတ္ထစိ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ဒိသွာ ဇာနာတိ။ ကတ္ထစိ ပကတိသောတေန သုတွာ ဇာနာတိ။ ကတ္ထစိ ဒိဗ္ဗသောတေန သုတွာ ဇာနာတိ။

(ဃ) ဣဓ ပန သဗ္ဗညုတဉာဏေန သုတွာ အညာသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၅။

နံပါတ်(၁)

(ဂ) ဟိ-ချဲ့။ကတ္ထစိ-အချို့သော မဟာနန္ဒ ဒါရုကက္ခန္ဓ-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။မံသစက္ခုနာ-မံသစက္ခုဖြင့်။ကတ္ထစိ-အချို့သော တာဒေဝတာယော အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) ဝါကျသို့-ဆရာ (ခ)ဖြင့် ဝိဒိတွာ၌ ဝိဒဓာတ်၏ သိခြင်းအနက်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့် သိသည်ကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ပါဠိတော်၌ ဝိဒိတွာဟု သိခြင်းကြိယာ သာမညကိုသာ ဆိုအပ်သည်မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်လျှက် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့် သိ၏-ဟု ဝိသေသ သိခြင်းကြိယာဖြင့် ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ပါဠိတော်နှင့်ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသသင့်ရောက်ရာ၏။စုဒ်ကြောင့်(ဂ)မိန့်

(ဃ) ဝါကျသို့- ဆရာ (ခ)စသောဝါကျတို့ဖြင့် မံသစက္ခု ဒိဗ္ဗစက္ခုတို့ဖြင့် မြင်၍လည်းကောင်း ပကတိသောတ ဒိဗ္ဗသောတတို့ဖြင့် ကြား၍လည်းကောင်း သိ၏-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ဤအထခေါဘဂဝ အစရှိသောပါဠိ၌ အဘယ်ဖြင့် သိအပ်ပါသနည်း။ မံသစက္ခုဖြင့် မြင်၍ သိအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)၊

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ သာမညေန ဝိဒိတွာတိ ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဝိဒိတွာတိ သဗ္ဗညုတညာဏေန ဇာနိတွာတိ သံဝဏ္ဏိတံ။

(ဂ) ဣမဿ သဗ္ဗညုတညာဏေန သုတွာ အညာသိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

သဗ္ဗညုတညာဏ-သဗ္ဗံ ဇာနာတီတိ သဗ္ဗညူ။ သဗ္ဗညုနော ဘာဝေါ သဗ္ဗညုတာ၊

သဗ္ဗညုတာစ သာ ဉာဏဉ္စာတိ သဗ္ဗညုတညာဏံ။

အလုံးစုံကိုသိတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်၏ ဉာဏ်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်၊

သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်၊ အနာဝရဏဉာဏ။

မံသ- မညတေတိ မံသံ။ (တစ်နည်း) မိသတိ သဒ္ဒိံ ကရောတီတိ မံသံ။

အသံပြုခြင်းကြိယာ၊ အသားဒြပ်၊ အာမိသ-ဝိသိတ။

သောတ- သုဏာတိ တေနာတိ သောတံ။

ကြားခြင်းကြိယာ၊ နားဒြပ်၊ ကဏ္ဏ။

နံပါတ် (၅)

ဇာနိတွာကို ဇာနန္တတ္တာဟု ဟိတ်ပြင်။ သမ္ဗန်- ဘဂဝတော။

နံပါတ် (၆)

(က) ဣတိဟမေဖြင့် ဣတိဟမေကို ဣတိဟ+ဣမေဟု ပဒစ္ဆေဒပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။ ဝေံဣမေဖြင့် ဣတိဟမေ၌ ဣတိနိပါတ်သည် ဝေံသဒ္ဒါ၏အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဟအက္ခရာ၏ နိပါတ်မျှဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊(တစ်နည်း)ဟ-လာ၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဣကကျေ၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း၊(တစ်နည်း) ဣကို အပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

(ခ) ဇာနိတွာဖြင့် ဝိဒိတွာ၌ ဝိဒဓာတ်သည် ခံစားခြင်းအနက်၌မဖြစ်၊သိခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။သဗ္ဗညုတညာဏေနဖြင့် တစ်ပါးသောဉာဏ်ဖြင့် သိသည်မဟုတ်၊သဗ္ဗညုတညာဏ်ဖြင့် သိ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

မံသ- မန+သ။ နကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု။

ဂဂ်ီ- ဂမု+ဂ။ ဓာတွန် ဥ-ချေ၊မကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊နိဂ္ဂဟိတ်ကို ငိပြု၊ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်းသက်။

နံပါတ် (၈)

မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ ကိစ္စ(၅)မျိုး

(၁) ပုရေဘတ္တ ကိစ္စ၊ (၂) ပစ္ဆာဘတ္တ ကိစ္စ၊

(၃) ပုရိမယာမ ကိစ္စ၊ (၄) မဇ္ဈိမယာမ ကိစ္စ၊

(၅) ပစ္ဆိမယာမ ကိစ္စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၆။

နံပါတ် (၁၀)

ဝိဒိတွာ၌ ဓာတ်အရ- သဗ္ဗညုတညာဏ်ကောက်။ ဗြဟ္မရတိဌာယီ၊ ဗြဟ္မသိဂ်ီရ။ ရဟန်းတို့၏ ပြောဆိုအပ်သောစကားဒြပ်တို့သည် အာရမ္မဏ။သိဥ္စည်းပရိဗိုဇ်၏ ရတနာသုံးပါး၏ အပြစ်ပြောခြင်းအကြောင်း။ဗြဟ္မဒတ်လုလင်၏ ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးပြောခြင်းအကြောင်းတို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ အပြစ်ပြောခြင်းကြောင့် အာဃာတစသည် မပြုရခြင်း။ ချီးမွမ်းခြင်းကြောင့် ပီတိသောမနဿစသည် မဖြစ်ရခြင်း။ ထိုကဲ့သို့ ဒေါသ,ပီတိသောမနဿတို့သည် ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏အန္တရာယ်ကို ပြုခြင်းစသော မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ ဒေသနာတော်သည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၃၂)

(က) ဘဂဝါ တေသံ အဓိပ္ပါယံ သမ္ပာဒေန္တော ပုရိမယာမံ ဝီတိနာမေတိ။ ကထံ ပုရိမယာမကိစ္စံ။
(ခ) ပုရိမယာမကိစ္စံ ပရိယောသာနေ ပန ဘိက္ခူသု ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ ပက္ကန္တေသု သကလဒသသဟဿိလောကဓာတုဒေဝတာယော ဩကာသံ လဘမာနာ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဉှံ ပုစ္ဆန္တိ ယထာဘိသင်္ခတံ အန္တမသော စတုရက္ခရမ္ပိ။
(ဂ) ဘဂဝါ တာသံ ဒေဝတာနံ ပဉှံ ဝိဿဇ္ဇေန္တော ဝီတိနာမေတိ။ ကထံ မဇ္ဈိမယာမကိစ္စံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၄။

နိဒ္ဒေသ (၁)

(က) တေသံ-ထိုရဟန်းတို့၏။ပုရိမယာမကိစ္စံ-ပုရိမယာမကိစ္စတော်တည်း။(သဒ္ဒပဒတ္ထက)ဝါ-ညဉ့်ဦးယာမ်၌ ပြုထိုက်သော ကိစ္စတော်တည်း။

(ခ) ယထာဘိသင်္ခတံ-အကြင်အကြင် စီမံအပ်ခဲ့တိုင်သော။ (ဝိစ္ဆတ္ထ) ဝါ-အကြင်အကြင် စီမံအပ်သည်ကို မလွန်မူ၍။ (အနတိက္ကမနတ္ထ) ဝါ-အကြင်အကြင် စီမံအပ်သည့်အားလျော်စွာ။ (အနုရူပတ္ထ)

(ဂ) မဇ္ဈိမယာမံ-အလယ်ဖြစ်သောယာမ်ကို။ (သဒ္ဒတ္ထ) ဝါ-သန်းခေါင်ယာမ်ကို။(ဝေါဟာရတ္ထ)

နိဒ္ဒေသ (၂)

(ခ) သို့- ဆရာ (က)ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်းတော်တို့၏ ပြဿနာမေးခြင်း၊ ဖြေဆိုရခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် အလိုကို ပြည့်စုံစေလျက် ပုရိမယာမ်ကို လွန်စေခြင်းသည် ပုရိမယာမကိစ္စမည်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ မဇ္ဈိမယာမ်၌လည်း ထိုရဟန်းတော်တို့၏ အလိုကို ပြည့်စုံစေလျက် အချိန်ကို လွန်စေပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

နိဒ္ဒေသ (၃)

(က) နနု ပုရိမယာမကိစ္စပရိယောသာနေ ဘိက္ခူသု ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ ပက္ကမန္တိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ သကလဒသသဟဿိလောကဓာတုဒေဝတာယော ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဉှံ ပုစ္ဆန္တိ ယထာဘိသင်္ခတံ အန္တမသော စတုရက္ခရမ္ပိ။
(ဂ) ကဒါစိ မဇ္ဈိမယာမေယေဝ ဩကာသံ လဘန္တိ၊ တသ္မာ-

နိဒ္ဒေသ (၄)

အဓိပ္ပါယ- အဓိပ္ပယတိ စိတ္တေတိ အဓိပ္ပါယော။
ပြဿနာကိုမေးခြင်းစသော အလိုဆန္ဒ၊ အဇ္ဈာသယ။
ယာမ- ယာမေတီတိ ယာမော။
ရောက်ခြင်းကြိယာ၊ ညဉ့်ဒြဗ်၊ အန္တတမ-ဂတာတမ-ပဟာရ။
ပဉှ- ပုစ္ဆိတဗ္ဗောတိ ပဉှော။
မေးခြင်းကြိယာ၊ မေးအပ်သောပြဿနာ၊ ပုစ္ဆာ-အနုယောဂ။

နိဒ္ဒေသ (၅)

(က) သမ္ပာဒေန္တော- ဘဂဝတော။
(ခ) ပက္ကန္တေသု- ဘိက္ခူနံ။ (လက္ခဏာဟိတ်ပြင်၊လက္ခဏာဝန္တဟိတ်)

နိဒ္ဒေသ (၆)

ကတိပေတံ ဘူတံ၊ ယံ တုမှေဟိ ဝုတ္တံ ၊ တံ ကမ္မိနာပိ ကာရဏေန ဘူတံ။ ဋ္ဌ၊၅၅။

တံ ကမ္မိနာပိ ကာရဏေနဖြင့် ကတိပေတံကို ကတိပိ+ဧတံဟု ပဒစ္ဆေဒပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း ကတိနိပါတ်၏ ကာရဏာဇောတကတ္ထ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ယင်းကတိနောင် နာဝိဘတ်ကျေသည်ကို

http://www.dhammadownload.com

သည်းကောင်း၊ တံသည် တေသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်၍ နိယမအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

ယံ တုမှေဟိ ဝုတ္တံဖြင့် ဝေဝ်၏ အနိယမတ္တကို သိစေသည်။

နှုတ်ထုတ် (၇)

ပဉ္စ–	ပုဋ္ဌ ။ စကို ဉ ပြု၊ ဆကို ဟပြု။
အန္တမသော–	အန္တိမသော။ ဣကို အပြု။
သီဟ–	ဟိံသ။ သနှင့် ဟ ရှေ့နောက်ပြန်၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ ဣကို ဤပြု။

နှုတ်ထုတ် (၈)

မဇ္ဈိမယာမ်၌ အခွင့်ရကြောင်းနှစ်မျိုး–

ဆွမ်း၏ရှေ့အဖို့ နောက်အဖို့ ပုရိမယာမ်တို့၌ လူပရိသတ်များသည်ဖြစ်၍ အခွင့်မရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မြတ်စွာဘုရားသည် မဇ္ဈိမယာမ်၌သာ ပြုအပ်သောအခွင့်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း နတ်ဖြဟ္မာတို့သည် မဇ္ဈိမယာမ်၌ ပြဿနာ မေးခွင့်ရသည်။

သကလဒသသဟဿိလောကဓာတုဒေဝတာယော၌ သကလသဒ္ဒါထည့်ရကြောင်း–

နတ်ပရိသတ်၏ တစ်ယောက်သာမက များသောအစိတ်အစိတ်သော ပရိသတ်ကို သိမ်းယူခြင်းအကျိုးငှါ သကလသဒ္ဒါ ထည့်ဆိုရသည်။

နှုတ်ထုတ် (၉)

ဘဂဝါ ဝိတိနာမေတိ၊ တာသံ မဇ္ဈိမယာမံ စ။

ဒေဝတာနံ ဣဒံ ပဉ္စံ၊ ဝေမဇ္ဈယာမကိစ္စန္တိ။ (ဝတ္တဂါထာ၊)

နှုတ်ထုတ် (၁၀)

ပဉ္စံ ပုစ္ဆန္တိအရ– သိလိုသောနတ်ဖြဟ္မာတို့သန္တာန် ဆန္ဒပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ရင်း။

ဓမ္မရတိ၊ ဓမ္မသိဂါရဝ မေးလိုသောပြဿနာသည်လည်းကောင်း၊ မြတ်စွာဘုရားသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ အခွင့်ရခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ သံသယ ဒွိဟကို ပယ်ဖျောက်၍ ပြဿနာ၏အဖြေကို သိရှိရခြင်း၊ ပိတိပါမောဇ္ဇဖြစ်ရခြင်းစသော အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၇)

(က) ယေနာတိ ယေန ဒိသာဘာဂေန သော ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော။

(ခ) ဘုမ္မတ္ထေ ဝါ ဝေဝ် ကရဏဝစနံ။

(ဂ) ယသ္မိံ ပဒေသေ သော မဏ္ဍလမာဠော၊ တတ္ထ ဂတောတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။

(ဃ) ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒီတိ ဗုဒ္ဓကာလေ ကိရ ယတ္ထ ယတ္ထ ဧကောပိ ဘိက္ခု ဝိဟရတိ၊ သဗ္ဗတ္ထ ဗုဒ္ဓါနံ ပညတ္တမေဝ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၉။

နှုတ်ထုတ် (၁)

ယေနမဏ္ဍလမာဠော တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ပညတ္တေအာသနေ နိသီဒိ– ပါဠိတော်။

သံဝဏ္ဏနာရှု သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအနက်–ယေန–အကြင်အရပ်အဖို့ဖြင့်။ မဏ္ဍလမာဠော–တန်ဆောင်းဝန်းသို့။ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော–ချဉ်းကပ်အပ်၏။ တေန–ဖြင့်။ မဏ္ဍလမာဠံ–သို့။ ဥပသင်္ကမိတွာ–ချဉ်းကပ်တော်မူအပ်၏။ (ပစ္စုပ္ပန္နကာလသဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။) (က) ရှု

ယေန–အကြင်အရပ်၌။သော–မဏ္ဍလမာဠော အတ္ထိ။ တေန–ထိုတန်ဆောင်းဝန်းရှိရာ အရပ်သို့။ ဥပသင်္ကမိ–ကြွသွားတော်မူ၏။ ဝါ–အနီးသို့ကြွသွားတော်မူ၏။(ဥပသင်္ကမနဿစ ဂမနံ ဥပဂမနဥ္စာတိ ဒွိဓာ အတ္ထော။ ဣဓ ပန ဂမနမေဝ။) ဤကား အဋ္ဌကထာအလိုတည်း။

ယေန–အကြင်အကြောင်းကြောင့်။ဘဂဝတာ–သည်။ သော မဏ္ဍလမာဠော၊ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော၊ တေန

http://www.dhammadownload.com

ကာရဏေန ဥပသင်္ကမိ။ (ဤကား ဋီကာအလို)

(ခ) တော် ပဒဒွယ်-ဤယေန ဖတနဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်းသည်။(ဥပသင်္ကမိတွာ-သမ္ဗန္ဓ ဒါန်-ကံ။ ပဠမဝါ ကထေတို့ ဓမ္မ ဝါ ဒေသေတုံ့ သက္ကုဏေယျာန်-စွမ်းနိုင်ရာအရပ်သို့။)

(ဂ) ဂတော-ကြွသွားတော်မူ၏။ဝါ-အနီးသို့ ချဉ်းကပ်တော်မူ၏။

(ဃ) ယတ္ထ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌။သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော အရပ်၌။ဗုဒ္ဓါသနံ-မြတ်စွာဘုရားအ တွက်နေရာတော်ကို။(ဘိက္ခူဟိ-တို့သည်။) ပညတ္တမေဝ-ခင်းထားအပ်သည်သာ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့- (က)ဖြင့် ယေနဌ် ယ-သဒ္ဒါသည် ဒိသာဘာဂကို စွဲယူသုံးသပ်၍ နာ-ဝိဘတ်သည် ကရိုဏ်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော-ဟူသော ပါဌသေသကို စွက်၍ အနက်သမ္ဗန် ရမည်ကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ နာ-ဝိဘတ်သည် ကရိုဏ်းအနက်၌သာဖြစ်၍ ပါဌသေသမထည့် စွက်က အနက်မဖြစ်သင့်ပြီလော။ (ဂဏ္ဌိ) အဘယ်သို့လျှင် နာ-ဝိဘတ်၏အနက်နှင့် ပါဌသေသ မစွက်အနက် သင့်သည်ကိုလည်း မှတ်သားအပ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

(ဂ) သို့ (ခ)ဖြင့် ကရိုဏ်းဝိဘတ်သည် ဘုမ္မတ္ထ၌ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ကရိုဏ်းဝိဘတ်၏ ဘုမ္မတ္ထ၌ ဖြစ်နိုင်ပုံကို အဘယ်နည်းဖြင့် သိအပ်ပါသနည်း။ ရိုးရာကရိုဏ်းအနက်၌သာ ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြစ်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော။(ဝိတ္ထာရဂြံ) (တစ်နည်း) အတ္ထယုတ္တိရှိပါ၏လော။အတ္ထယုတ္တိမရှိက ဆရာ့စကား အသို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ (ဒဋ္ဌီကြံ) စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

(ဃ) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗကိုရှု၍ သံဝဏ္ဏနာသို့ ကျမ်းတက်-ဆရာ ပါဠိတော်၌ သင်္ဂါယနာတင်မထေရ် တို့သည် ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒိ-ဟု မိန့်ဆိုအပ်၏။ ခရီးအကြား၌ ခင်းထားအပ်သောနေရာ မရှိရာသည် မဟုတ်ပါလော။အဘယ်သူသည် ခရီးအကြား၌ ဤနေရာကို ခင်း[illegible]းအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် ဗုဒ္ဓကာလေ ကိရ စသော-သံဝဏ္ဏနာကို မိန့်။ (ဂဏ္ဌိ)

နံပါတ် (၃)

(က) နန ပါဠိယံ ယေနာတိ ကရဏနိဒ္ဒေသော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဘုမ္မတ္ထေ တော် ကရဏဝစနန္တိ သံဝဏ္ဏိတံ။

(ဂ) ယသ္မိံ ပဒေသေ သော ဓမ္မာလမာဠော ၊ တတ္ထ ဂတောတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တသ္မာ-

(က) နနု အန္တရာမဂ္ဂေ ပညတ္တံ အာသနံနာမ နတ္ထိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒိတိ ပါဠိယံ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ဗုဒ္ဓကာလေ ကိရ ယတ္ထ ယတ္ထ ကောပိ ဘိက္ခု ဝိဟရတိ၊ သဗ္ဗတ္ထ ဗုဒ္ဓါသနံ ပညတ္တမေဝ ဟောတိ၊ တသ္မာ-

(အထဝါ) ဣစ္စေ ရညော နိသီဒနာသနမေဝ အတ္ထိ၊ တံ ပပ္ပါဠေတွာ ပညတ္တံ၊ တသ္မာ- (ဋီသစ်)

နံပါတ် (၄)

ဒိသာ- ဒိဿတိ စန္ဒာဝဋ္ဋနာဒိဝသေန ပညာယတီတိ ဒိသာ။

ဘုမ္မတ္ထ- ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ။ ဘူမိ ဝိယာတိ ဘုမ္မံ။ ဘုမ္မမေဝ အတ္ထော ဘုမ္မတ္ထော။

အာသနံ- အစ္ဆန္တိ ဧတ္ထာတိ အာသနံ။ (အာသ+ယု)

ပညတ္တံ- ပညာပီယတေတိ ပညတ္တံ။

ဒိသာ- ထင်ရှားခြင်းကြိယာ၊ အရပ်မျက်နှာဒြဗ်၊ ပဒေသ-ပုရတ္ထိမ။

ဘုမ္မတ္ထ- ဘုမ္မနှင့်တူသည်၏အဖြစ်ဟူသော အာဓာရနှင့် အနက်တို့၏ ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်၊ ဘုမ္မတ္ထ

http://www.dhammadownload.com

ဟူသော အနက်ဖြစ်၊ ဩကာသတ္ထ–အာဓာရတ္ထ–သတ္တမျတ္ထ။

အာသနံ– နေခြင်းကြိယာ၊ နေရာဖြစ်၊ နိသီဒန။

ပညတ္တ– ထားခြင်းကြိယာ၊ ခင်းအပ်သောအခင်း၊ ဋ္ဌပိတ။

နံပါတ် (၅)

ကရဏာဝစနတ္တာ– တေသ ယေန တေနာတိ ပဒဒွယဿ။ (၏+သည်)

ပညတတ္တတ္တာ– အာသနဿ။ (၏+သည်)

နံပါတ် (၆)

(က) ဒိသာဘာဂေနဖြင့် ယေနဒ္ဒ ယသည် ဒိသာဘာဂကို စွဲယူသုံးသပ်၍ နာဝိဘတ်ကရိုဏ်း အနက် ဖြစ်သည်ကိုသိစေ။ သောဥပသက်မိတဗ္ဗောဖြင့် ယေန မဏ္ဍလမာဠောနောင် ဥပသက်မိတဗ္ဗောဟူသော ပါဌ်သေသထည့်စွက်၍ အနက်သမ္ဗန်ရမည်ကိုလည်းကောင်း။ မဏ္ဍလမာဠော္ဒ ပဌမာဝိဘတ်သည် ဝုတ္တကံ အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဂ) ယသ္မိံပဒေသေဖြင့် ယေနဒ္ဒယသည် ပဒေသကို စွဲယူသုံးသပ်၍၊နာဝိဘတ်သည် သတ္တမီအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ၊သောမဏ္ဍလမာဠောဖြင့် သိဝိဘတ်သည် ဝုတ္တကတ္တားအနက်၌သက်၍၊အတ္ထိ–သဒ္ဒါထည့်စွက်၍ အနက်သမ္ဗန် ရမည်ကိုသိစေ။ တတ္တဂတောဖြင့် တေနုပသက်မိကို တေန ဥပသက်မိဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ တေန္ဒ နာဝိဘတ်သည် သတ္တမီအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ကမုဓာတ်၏ ဂတိအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဝါ–ဥပဂမနအနက်ကိုမယူအပ် ဂမနအနက်ကိုသာ ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တနိဂ္ဂဟိတ်ဝိဘတ် အတိတ်အနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပါကဋ္ဌ– ပကဋ္ဌ။ ပင်၊ အကို အာပြု။

မုဟုတ္တ– ဟုတ္တ+တ။ ဓာတ်အစ မုလာ၊ ဋ္ဌချေ၊ တလာ။

နံပါတ် (၈)

အရဟတ္တဖိုလ် အထွတ်တပ်လျှက် ပြဟ္မစာလသုတ်ကို ဟောရခြင်း၏ ဗုဒ္ဓရည်ရွယ်ချက်– အဋ္ဌကထာနှင့် ဋီကာလာသည့်အတိုင်း ဖြေဆိုပါ။

မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်(၅၀၀၀)တို့ပတ်လုံး သတ္တဝါတို့အား အမတမဟာနိဗ္ဗာန်ကို ရောက်စေရစေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်။ (အဋ္ဌကထာ)

ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နာယူခြင်း၊ သင်ယူခြင်း၊ ဆောင်ထားခြင်း၊ ပို့ချခြင်းစသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် အလေ့အကျက်ကို ပြုသူတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း ကျင့်သူတို့ကိုလည်းကောင်း နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်စေ ရစေလိုသောဆန္ဒ။ (ဋီကာ)

နံပါတ် (၉)

ဗုဒ္ဓကာလေ ဟိ ကောပိ၊ ယတ္ထ ယတ္ထေဝ ပညတ္တံ။

ဘိက္ခု အစ္ဆတိ သဗ္ဗတ္ထ၊ ဗုဒ္ဓဿ အာသနံ ဟောတိ။ (ဝတ္တဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ–၌ ဝိသေသအရ–အထက်ဖြစ်သော ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ကောက်။သမဋ္ဌာယီ၊ သန္တရသာ။ ကသိုဏ်းပညတ်အာရုံသည်လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာသည်လည်းကောင်း တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့၍ ပဌာနန္တရိကံမှ လွတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဥပစာရသမာဓိဇောသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒီပန။ ဈာနသမာပတ်ချမ်းသာကို ခံစားရခြင်း၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ရောက်ရခြင်း၊ ဖလသမာပတ်ချမ်းသာကိုရခြင်း၊ အပါယ်သို့မရောက်နိုင်ခြင်း အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၁၄)

(က) ဧဝံ နိသိန္နော ပန ဓာနန္တောယေဝ ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ ဘိက္ခူ ပုစ္ဆိ။
(ခ) တေ. စဿ သဗ္ဗံ ကထယိံသု။
(ဂ) တေန ဝုတ္တံ "နိသဇ္ဇ ခေါ ဘာဂဝါ"တိ အာဒိ။
(ဃ) တတ္ထ ကာယနုတ္ထာတိ ကတမာယ နု ကထာယ သန္နိသိန္နာ ဘဝထာတိ အတ္ထော။
(င) ကာယနေတ္ထာတိပိ ပါဠိ။
(စ) တဿာ ကတမာယ နု ဧတ္ထာတိ အတ္ထော။
(ဆ) ကာယနောတ္ထာတိပိ ပါဠိ။
(ဇ) တဿာပိ ပုရိမောယေဝ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၉၊

နံ့ဝါထိ (၁)

(က) ပုစ္ဆိ ကတ္တား– ဘာဂဝါ။ ကံ– ဣမံ သံခိယဓမ္မံ။

ကာယနုတ္ထကို သံဝဏ္ဏနာရှ အနက်ပေး။ကာယ–အဘယ်မည်သောစကားဖြင့်။သန္နိသိန္နာ–ကောင်းစွာနေထိုင်ကုန်သည်။ အတ္ထနု–ဖြစ်ကြကုန်သနည်း။

(င) ကာယနေတ္ထ– ကာယ+နု+ဧတ္ထ။ ဧတ္ထ–ဤနေရာ၌။ ကာယ–အဘယ်မည်သော စကားဖြင့်။ သန္နိသိန္နာ–ကုန်သည်။ ဘဝထနု–ဖြစ်ကြကုန်သနည်း။

နံ့ဝါထိ (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ(က)ဖြင့် ထိုင်နေပြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် သိလျှက် စကားကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ ရဟန်းတို့ကို မေးပြီဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ရဟန်းတော်တို့သည် မြတ်စွာဘုရားအား အဘယ်သို့ ပြန်လျှောက်ဆိုကြပါကုန်သနည်း။ မိမိတို့စကားကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသသာ ပြန်၍ လျှောက်ထားကြပါကုန်သလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ (သဗ္ဗကိုရှု) အဓိပ္ပါယ်ပြန်လေ။

(င) သို့–(ဃ)ဖြင့် ကာယနုတ္ထကို ကာယနအတ္ထဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်ကို အတ္ထသံဝဏ္ဏနာနှင့်တကွ ဖွင့်ပြ တော်မူအပ်၏။ ကာယနုတ္ထဟူ၍သာ ပါဠိရှိပါသလော။ အဘယ်ပါဠိလည်း ရှိနိုင်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

(စ) သို့–ဆရာ (င)ဖြင့် ကာယနေတ္ထဟူ၍လည်း ပါဠိရှိသည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုကာယနေတ္ထဟူသော ပါဌ်သည် အတ္ထယုတ္တိရှိပါ၏လော။ အကယ်၍ အတ္ထယုတ္တိမရှိခဲ့သော် ကာယနေတ္ထပါဌ်ရှိသည်ကို ဖွင့်ဆိုသော ဆရာ့စကား အသို့လျှင်သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

(ဇ) သို့–(ဆ)ဖြင့် ကာယနောတ္ထဟူ၍လည်း ပါဌ်ရှိသည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုပါဌ်သည် မူရင်းဖြစ်သော ကာယနုတ္ထ ပါဌ်နှင့် အနက်အားဖြင့် ထူး၏ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဇ) မိန့်။(န ပဌမာယ ပါဠိယာ အတ္ထတော ဝိသေသောတိ ဒဿေတိ ရှု၍ အာဘော်ဆင်သည်)

နံ့ဝါထိ (၃)

(က) နနု ဧဝံ နိသိန္နော ဘာဂဝါ သံခိယဓမ္မံ ဓာနာတိ၊
(တေသံ ဘိက္ခူနံ ဣမံ သံခိယဓမ္မံ ဝိဒိတွာတိ ဝုတ္တတ္တာ) စောဒကာဘောဂဟိတ်။
(ခ) အထ ကိမတ္ထံ ဘိက္ခူ ပုစ္ဆိ။
(ဂ) ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ။ (အသတိ ကထာဝတ္ထုမှိ တဒရူပါ ဝတ္တဗ္ဗာ ဝိသေသကထာ န သမုပဗြူဟတိ) တသ္မာ–
(က) နနု ပါဠိယံ ကာယနုတ္ထာတိ အတ္ထိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ကာနေတ္ထာတိပိ ပါဠိ ဝုတ္တာ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) တဿ ကတမာယ န ဋ္ဌောတိ အဋ္ဌော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ တဿာ-
(က) နန ပါဠိယံ ကာယနဋ္ဌာတိ ဥ-ကာရဝသေန ပါဠိ အတ္ထိ။
(ခ) အထ ကဿာ ကာယနော္တ္တာတိပိ ဩ-ကာရဝသေန ပါဠိ ဝုတ္တာ။
(ဂ) တေသွံ ဌာနေ သန္ဓိဝသေန ဥ-ကာရဿ ဩ-ကာရာဒေသော ဟောတိ။
အထဝါ တဿာပိ ပုရိမောယေဝ အဋ္ဌော၊ တဿာ-

နံပါတ် (၄)

ကထာ- ကထီယတေတိ ကထာ။
ပါဠိ- ပါတိ ရက္ခတီတိ ပါဠိ။
ပုရိမော- ပုရေ ဘဝေါ ပုရိမော။
အာဒိ- ပဌမံ အာဒီယတီတိ အာဒိ။
ကထာ- ပြောဆိုခြင်းကြိယာ၊ စကားဒြပ်၊ ဝစန-ဝေါဟာရ-ဝစ။
ပါဠိ- စောင့်ရှောက်ခြင်းကြိယာ၊ ပါဠိတော်ဒြပ်၊ တန္တိ။
ပုရိမ- ရှေးကာလနှင့် ဖြစ်သောအနက်တို့၏ ကာလ ကာလဝန္တအစပ်၊ ရှေးဖြစ်သော အနက်ဒြပ်၊ အာဒိဘူတ၊ပုဗ္ဗက
အာဒိ- ယူခြင်းကြိယာ၊ အစစွာယူအပ်သော ဝတ္ထုဒြပ်၊ ပုဗ္ဗ-ပဌမ-အဂ္ဂ။

နံပါတ် (၅)

ဓာနန္တော-ကို ဓနုန္တတ္တာ။ ဘာဝဝတော။
နိသိန္နော-ကို နိသိန္နတ္တာ။ ဘာဝဝတော။
ပုရိမ-ကို ပုရိမတ္တာ။ အတ္ထဿ။

နံပါတ် (၆)

(ဃ) ကတမာယ န ဘဝထဖြင့် ကာယနတ္တကို ကာယနအတ္ထဟူ၍ ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်ကိုလည်းကောင်း၊နနိပါတ်၏ ပုစ္ဆနအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အတ္ထ၌ အသဓာတ်+ထဝိဘတ်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊အသဓာတ်၏ ဘူဓာတ်အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ကထာယဖြင့် ကာယအရ စကားကို ကောက်ယူရမည်ကို သိစေ။ ဝါ-စကားကို စွဲယူသုံးသပ်ရမည်ကို သိစေ။

(စ) ကတမာယ န ဌောဖြင့် ကာယနေတ္တကို ကာယ န ဌောဟု ပဒစ္ဆေဒပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ နနိပါတ်၏ ပုစ္ဆနတ္ထအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ကာယအရ စကားကိုယူရမည်ကိုလည်းကောင်း ဝါ-စကားဒြပ်ကို စွဲယူသုံးသပ်ရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ဥ-ကြေ၍ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပါသာဏ- ပသာန။ အကို အာ၊ နကို ဏပြု။ (တစ်နည်း) ပသာနတည်၊ ဓာန်ငြိ။ ၆၀၅ ဂါထာအဖွင့်။
ဝါလုက- ဝလ+အက။ ဝ၏ အကို အာပြု၊ အက၏ အကို ဥပြု။

နံပါတ် (၈)

ဗုဒ္ဓ၏ကိစ္စငါးပါးနှင့် နောက်ဆုံးကိစ္စ၌ ဆောင်ရွက်ပုံကို အစီအစဉ်ကျဖော်ပြပါ။

၁။ ပုရေဘတ္တကိစ္စ။ ၂။ ပစ္ဆာဘတ္တကိစ္စ။ ၃။ ပုရိမယာမကိစ္စ။ ၄။ မဇ္ဈိမယာမကိစ္စ။ ၅။ ပစ္ဆိမယာမကိစ္စ။ နောက်ဆုံးယာမ်ကို ပင်ပန်းသည်၏အဖြစ်မှ လွတ်မြောက်ခြင်းအကျိုးငှါ စင်္ကြံသွားခြင်းဖြင့် ကုန်စေ၏။ ဒုတိယအစု၌ ဂန္ဓကုဋီသို့ဝင်၍ လက်ျာနံပါးဖြင့် သတိအသိရှိလျက် ခြင်္သေ့မင်း အိပ်ခြင်းကဲ့သို့ အိပ်ခြင်းကိုပြု၏။ တတိယအစု၌ အိပ်ရာမှထတော်မူ၍ ထိုင်တော်မူပြီး ရှေးဘုရားရှင်အထံ၌ ဒါနသီလစသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ပြုအပ်ပြီးသောကောင်းမှု ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မြင်ခြင်းအကျိုးငှါ ဗုဒ္ဓစက္ခုဖြင့် လောကကို ကြည့်ရှုတော်မူ၏။

http://www.dhammadownload.com

အဝိမုတ္တိကဉာဏံ အာရဗ္ဘ အဝိမုတ္တိကဉာဏအရ- သဗ္ဗညုတဉာဏံ ဒသဗလဉာဏံ။

နံပါတ် (၉)

ဝေဠု သမဏော ပုစ္ဆိ၊ နိသိန္နောယေဝ ဇာနန္တော။
ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ၊ တေ သဗ္ဗံ စဿ ဘာသိသု။
တတိယ ရ ကာရဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

ဘိက္ခု ပုစ္ဆိ-အရ ဆန္ဒပြဋ္ဌာန်းသော ဒေသနာဉာဏ် စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မရတိ၊ ဓမ္မသိဂ်ါရ။

ရဟန်းတော်တို့သည်လည်းကောင်း၊မနသာဝဝတ္တာပိတဒေသနာတော်သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ၊ ယင်းသဗ္ဗီယမ္ဓမ္မကို သိပြီးခြင်းအကြောင်းသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ ရဟန်းတော်များ မိမိတို့ပြောဆိုအပ်သော သဗ္ဗီယမ္ဓမ္မ အလုံးစုံကို လျှောက်ထားခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ အထက်၌ ထူးသောစကားကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း အကျိုးသည်လည်းကောင်း အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၃၅)

(က) အန္တရာကထာတိ ကမ္မဋ္ဌနမနသိကာရဥဒ္ဒေသပရိပုစ္ဆာဒီနံ အန္တရာ အညာ ကော ကထာ။

(ခ) ဝိပ္ပကတာတိ မမ အာဂမနပစ္စယာ အပရိနိဋ္ဌိတာ သိခံ အပ္ပတ္တာ။

(ဂ) တေန ကိံ ဒဿေတိ

(ဃ) နာဟံ တုမှာကံ ကထာဘင်္ဂတ္ထံ အာဂတော။

(င) အဟံ ပန သဗ္ဗညုတာယ တုမှာကံ ကထံ နိဋ္ဌာပေတွာ မတ္တကပ္ပတ္တံ ကတွာ ဒဿာမိတိ အာဂတော။

(စ) ဣတိ နိသဇ္ဇေဝ သဗ္ဗညုပဝါရဏံ ပဝါရေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၅၀။

နံပါတ် (၁)

(က) အန္တရသဒ္ဒါ၏ အညတ္ထ ဝေမဇ္ဈကြ်ဲ (တစ်နည်း) အန္တရသဒ္ဒါ အညသဒ္ဒါတို့ကို အနက်တူ အနက်ကွဲကြ၍ အတ္ထယောဇနာ။-

ကမ္မဋ္ဌာန။ ပ ။ပရိပုစ္ဆာဒီနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်း ပါဠိကိုရွတ်ဆိုခြင်း အဋ္ဌကထာကို မေးမြန်းခြင်း တို့၏။ အန္တရာ-အကြား၌။အညာ ကော-တစ်ပါးသော။ ကမ္မဋ္ဌာန။ပ။ပရိပုစ္ဆာဒီနံ-တို့၏။ ဝါ-တို့မှ။ အန္တရာအညာ-တစ်ပါးသော။

(ခ) ဝိပ္ပကတာ-အပြားအားဖြင့် ပြုခြင်းမှကင်းသော။ ဝါ-ကင်းသော အပြားအားဖြင့် ပြုခြင်းရှိသော။ (သဒ္ဒတ္ထ) ဝါ-အပြီးအဆုံးသို့ မရောက်သေးသော။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)အာဂမနပစ္စယာ-လာရခြင်းအကြောင်း သည်။အပရိနိဋ္ဌိတာ-မပြီးဆုံးသေး။ဝါ-အပြီးသို့ မရောက်သေး။

(င) သဗ္ဗညုတာယ-သဗ္ဗညု၏အဖြစ်ကြောင့်၊ဝါ-အလုံးစုံသောတရားတော်တို့ကို သိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(က) သို့ ဟောတာလက်ာရ အပရာနုသန္ဓေ- ယခုအခါ၌ ကာစပန ပုဒ်တို့၏အနက်သည် သဒ္ဒါကျမ်းဖြင့်သာ လွယ်ကူစွာသိနိုင်သောကြောင့် ထိုမှတစ်ပါးသော အန္တရာကထာပုဒ်တို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (က) မိန့်။

(ဂ) သို့။ ။(က၊ခ)တို့ဖြင့် အန္တရကထာပုဒ် ဝိပ္ပကတာပုဒ်တို့၏ အဘိဓာနတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထကို ပြဆိုတော်မူအပ်၏။ ထိုနှစ်ပုဒ်တို့ဖြင့် ဖြစ်သင့်သောပုစ္ဆာ စကားပျိုးသခံပ မရှိပြီလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သား အပ်ပါသနည်း။ (ဂ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) ဝိသေသနာနုသန္ဓေ–ဤသို့ (ဂ)ဖြင့် ဖြစ်သင့်သော ပုစ္ဆာစကားပျိုး သခင်္ခေပကို ပြဆိုတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထိုပုစ္ဆာနှင့် ဆက်စပ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် အထက်၌ ကထေတုကမျတတာပုစ္ဆာကို ရည်ရွယ်၍ ဝိသဇ္ဇနာ စကားကို ဝိတ္ထာရအားဖြင့် ပြတော်မူလိုသော အဒ္ဓကထာဆရာသည် (ဃ၊င) မိန့်။

(င) သို့ (ဃ)ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်းတော်တို့၏စကားကို ဖြတ်ခြင်းအကျိုးငှါ ကြွလာတော်မူသည် မဟုတ်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းသို့ဆိုသော် အဘယ်အကျိုးငှါ မြတ်စွာဘုရား ကြွလာတော်မူပါသနည်း။ မြတ်စွာဘုရားတို့သည် အကျိုးရှိသော အရာတို့ကိုသာ ပြုမူပြောဆိုသောကြောင့် လာခြင်း၏အကျိုးကိုလည်း ပြဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

ကား။ ။ ဘုရားရှင်သည် သဗ္ဗညုဖြစ်၍ ရဟန်းတော်တို့၏စကားကို အပြီးအဆုံးသို့ရောက်စေရန် သဗ္ဗညုပဝါရဏာကို ဖိတ်မံရန်အကျိုးငှါ ကြွလာတော်မူသည်ဟူလို။

နိဿယ (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ ပုစ္ဆ မဟာရာဇ၊ ယဒိ ကင်္ခသီတိ အာဒိနာ သဗ္ဗညုပဝါရဏံ န ပဝါရေတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ နိသဇ္ဇေဝ သဗ္ဗညုပဝါရဏံ ပဝါရေတီတိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) အတ္ထတော အာပန္နတ္တာ။ (ဋီကာ) အထဝါ နနု အာဂတကာရဏံယေဝ ဒဿိတံ၊ န ပဝါရဏံ။တသ္မာ–

နိဿယ (၄)

ဥဒ္ဒေသော–	ဥဒ္ဒိသီယတေ ဥဒ္ဒေသော။
	ရွတ်ဆိုခြင်းကြိယာ၊ ရွတ်ဆိုအပ်သောပါဠိ၊ ပါဠိကထန–ဓမ္မုဒ္ဒေသ–ဥဒ်ရဏ။
ပရိပုစ္ဆာ–	ပရိပုစ္ဆီယတေ ပရိပုစ္ဆာ။
	မေးမြန်းခြင်းကြိယာ၊မေးမြန်းအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်၊ ပဥှ–အနုယောဂ။
ဝိပ္ပကတာ–	ပကာရေန ကရဏံ ပကတော။ ပကတတော ဝိဂတာ ဝိပ္ပကတာ။
	အပြားအားဖြင့်ပြုခြင်းကြိယာနှင့် ကင်းသောစကားတို့၏ နိဿိတ နိဿယအစပ်၊
	အပြားအားဖြင့် ပြုခြင်းမှကင်းသော စကားဒြပ်၊ အပရိနိဋ္ဌိတာ။
သိခါ–	သယတိ ပရိယောသာနံ ဂစ္ဆတီတိ သိခါ။ (သိ+ခ)
	အပြီးဆုံးသို့ရောက်ခြင်းကြိယာ၊ အပြီးဆုံးသို့ရောက်သောစကားဒြပ်၊
	ပရိယောသာန–ပရိနိဋ္ဌိတ။
မတ္ထကံ–	အာမသီယတိ ပေမေနာတိ မတ္ထကံ။
	သုံးသပ်ခြင်းကြိယာ၊ သုံးသပ်အပ်သော ဦးထိပ်ဒြပ်၊ သီသ–သိခ။
သဗ္ဗညု–	သဗ္ဗံ ဇာနာတီတိ သဗ္ဗညူ။
	အလုံးစုံသောအာရုံနှင့် သိခြင်းကြိယာတို့၏ အာရုံ/အာရမ္မဏိကအစပ်၊
	မြတ်စွာဘုရားဒြပ်၊ ဗုဒ္ဓေါ။ဘာဂဝါ။
သဗ္ဗညုတာ–	သဗ္ဗညုနော ဘာဝေါ သဗ္ဗညုတာ။
	အလုံးစုံကိုသိသော မြတ်စွာဘုရား၏ သိခြင်းကြိယာနှင့် ဉာဏ ဉာဏီအစပ်၊
	အလုံးစုံအကုန်သိသူ၏အဖြစ်ဟူသောကြိယာ၊ ဗုဒ္ဓတာ။

နိဿယ (၅)

(ခ) ဝိပ္ပကတတာယ အပရိနိဋ္ဌိတတာယ။ အန္တရကထာယ။ (၏+သည်)

(င) သဗ္ဗညုတာယ။ မမ။ (၏+သည်)

http://www.dhammadownload.com

နံ့ပါတ် (၆)

(က) အန္တရာအညာ ကောကထာဖြင့် အန္တရသဒ္ဒါသည် အညတ္တအနက်၌ဖြစ်၏။ အန္တရာစ သာ ကထာစာတိ အန္တရာကထာဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္တပြုရမည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) အညာ ကောဖြင့် အန္တရသဒ္ဒါသည် ဝေမဇ္ဈ အနက်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုစကားသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းစသည်တို့မှ တစ်မျိုးသာ ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း။ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းစသည်တို့နှင့် မရောသောကြောင့် ကေမည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရစသည်ဖြင့် အညတ္တဟောခိုက် အန္တရသဒ္ဒါ၏ သမ္ဗဒါန်ကို သိစေ။ ဝေမဇ္ဈ ဟော ခိုက် အန္တရသဒ္ဒါ၏ သမ္ဗန်ကို သိစေသည်။

(ခ) အပရိနိဋ္ဌိတာဖြင့် အပြားအားဖြင့် ပြုခြင်းမှကင်း၏ဟူသည် မပြီးဆုံးခြင်းပင်ဟူသော အဓိ ပ္ပါယ်ကို သိစေ။ သိခံ အပတ္တာဖြင့် မပြီးဆုံး၏ဟူသည် အထွတ်အထိပ်သို့ မရောက်သေးသည်ပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ မမ အာဂမနပစ္စယာဖြင့် မပြီးဆုံးခြင်း၏ အကြောင်းကို သိစေ။

နံ့ပါတ် (၇)

ဘဂ်– ဘန္ဓ။ နကို နိဂ္ဂဟိတ်၊ ဓကို ဂ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ငပြု။
ပေါက္ခရ– ပေါသ+ခရ။ သကို ကပြု၊ (တစ်နည်း) ပုသ+ခရ။ သကို က၊ ဥကို ဩပြု။
နက္ခတ္တ– န+ခီယ။ ခီယကို ခတ္တပြု၊ က–လာ၊ (န+ခရ+တ။ ရကို တ၊ ကလာ။)

နံ့ပါတ် (၈)

သံဂါယနာတင်ရာ၌ နိဒါန်းဆိုရကျိုး။

ဒေသနာတော်၏ တည်တံ့ခြင်းအကျိုးငှါလည်းကောင်း။ မပျောက်ပျက်ခြင်းအကျိုးငှါလည်း ကောင်း။ ယုံကြည် ထိုက်သည်၏ အဖြစ်နှင့်ပြည့်စုံခြင်း အကျိုးငှါလည်းကောင်း နိဒါန်ကိုဆိုရပါသည်။
(တစ်နည်း) မြတ်စွာဘုရား၏ ပြည့်စုံသည်ကို ထင်ရှားပြုခြင်းအကျိုးငှါ၊
(တစ်နည်း) သာသနာတော်၏ ပြည့်စုံခြင်းကို ထင်ရှား ပြုခြင်းအကျိုးငှါ နိဒါန်းကိုဆို။

နံ့ပါတ် (၉)

သဗ္ဗညုတာယ တုမှာကံ၊ နိဋ္ဌာပေတွာ အဟံ ကထံ။
ကရိတွာ မတ္တကပ္ပတ္တံ၊ ဒဿာမိတိစ အာဂတော။ (ဝတ္တဂါထာ၊)

နံ့ပါတ် (၁၀)

သဗ္ဗညုပဝါရဏံ ပဝါရေတိ အရကောက်–သဗ္ဗညုတဉာဏ်။ ဓမ္မရတိ၊ ဓမ္မသိင်္ဂါရ။

ရဟန်းတော်များသည် လည်းကောင်း။ ရဟန်းတော်တို့ပြောဆိုအပ်သော သံခိယဓမ္မသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။အသာဓာရဏဉာဏ်တော်သည်လည်းကောင်း။ အာရုံအားလုံး၌အပိတ်အပင် အတားအဆီးမရှိခြင်း သည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ ချီးမွမ်းခြင်း ကဲ့ရဲ့ခြင်းနှင့်စပ်၍ မြတ်စွာဘုရားအား ဇာနတာ ပဿတာစသည်ချီးမွမ်း ပြောဆိုကြောင်း စကားအလုံးစုံကို ပြန်လည် လျှောက်ထားခြင်း၊အပြီးအဆုံးသို့ မရောက်သေးသော မိမိတို့စကား ကို ပြီးဆုံးစေရန် လျှောက်ထား တောင်းပန်ခြင်း အကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၃၆)

(က) က္ကဒါနိ " မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျုံ" န္တိ နယေန ဘဂဝတာ နိက္ခိတ္တဿ သုတ္တဿ ဝဏ္ဏနာယ ဩကာသော အနုပ္ပတ္တော၊

(ခ) သာ ပနေသာ သုတ္တဝဏ္ဏနာ ယသ္မာ သုတ္တနိက္ခေပံ ဝိစာရေတွာ ဝုစ္စမာနာ ပါကဋာ ဟောတိ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) တသ္မာ သုတ္တနိက္ခေပံ တာဝ ဝိစာရယိဿာမ။
(ဃ) စတ္တာရော ဟိ။ ပ ။ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀။

နိဿယ (၁)

(ဂ) တသ္မာ–ထိုသို့ သုတ္တနိက္ခေပကို စိစစ်၍ ဖွင့်ဆိုအပ်သော် သုတ္တသံဝဏ္ဏနာ၏ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

(ဃ) အတ္တဇ္ဈာသယော–ကိုယ်တော်၏ အလိုဆန္ဒဟူသော အကြောင်းလည်းကောင်း။ပရဇ္ဈာသယော–သူတစ်ပါးတို့၏ အလိုဆန္ဒဟူသော အကြောင်းလည်းကောင်း။ပုစ္ဆာဝသိကော–ပုစ္ဆာ၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟက ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စကားဟူသော အကြောင်းလည်းကောင်း။အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော–အကြောင်းဝတ္ထု၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဟူသော အကြောင်းလည်းကောင်း။

နိဿယ (၂)

(ခ)သို့ (က)ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားဟောထားအပ်ပြီးသော ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို ဖွင့်ကြောင်းအဋ္ဌကထာ သုတ္တသံဝဏ္ဏနာကို ဖွင့်ဆိုရန် အခွင့်ရောက်လာပြီဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် သုတ်ကိုဖွင့်ဆိုကြောင်း သုတ္တသံဝဏ္ဏနာကိုသာ ဦးစွာဖွင့်ဆိုကလည်း ဖြစ်နိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် သုတ္တနိက္ခေပကို ဖွင့်ဆိုပြီးနောက် သုတ္တသံဝဏ္ဏနာကို ဖွင့်ဆိုပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား– သုတ္တသံဝဏ္ဏနာအဋ္ဌကထာသည် သုတ္တနိက္ခေပကို စိစစ်၍ဖွင့်ဆိုအပ်သော် ထင်ရှားသောကြောင့် သုတ္တနိက္ခေပကိုလည်း ဦးစွာဖွင့်ဆိုအပ်သည် ဟူလို။

(ဂ) သို့ (ခ)ဖြင့် သုတ္တဝဏ္ဏနာသည် သုတ္တနိက္ခေပကို စိစစ်၍ဆိုသော် ထင်ရှား၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသဖြင့် အဘယ်အကျိုးရရှိအပ်ပါသနည်း။ အကျိုးမရ နိရတ္ထက–ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့ (ဂ)ဖြင့် သုတ္တသံဝဏ္ဏနာမှရှေးဦးစွာ သုတ္တနိက္ခေပကို စိစစ်ကုန်အံ့ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုသုတ္တနိက္ခေပသည် အဘယ်မျှအရေအတွက်ရှိပါသနည်း။ သုတ်တို့သည် ရာထောင်မကများလှ၍ သုတ္တနိက္ခေပသည်လည်း သုတ်အားလျော်စွာ အရေအတွက်ရှိ၏ဟု မှတ်သားအပ်သလော။ (ဃ) မိန့်။

ကား– သုတ်တို့သည် ရာထောင်မက များလှသော်လည်း နေတ္တိပါဠိတော်၌ သံကိလေသဘာဂိယသုတ် စသောအားဖြင့် အမျိုးအစား(၁၆)ပါးတွင် ပါဝင်ရသကဲ့သို့ ထိုအတူ ဤ၌လည်း အတ္တဇ္ဈာသယစသော (၄)ပါးတို့တွင် ပါဝင်သောကြောင့် သုတ္တနိက္ခေပသည် (၄)ပါးမျှ ရှိ၏ဟူလို။ (ဋီကာ)

နိဿယ (၃)

(က) နနု သုတ္တမေဝ တာဝ သံဝဏ္ဏိယတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ သုတ္တနိက္ခေပံ တာဝ ဝိစာရယိဿာမာတိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) သာ သော သုတ္တဝဏ္ဏနာ ယသ္မာ သုတ္တနိက္ခေပံ ဝိစာရေတွာ ဝုစ္စမာနာ ပါကဋာ ဟောတိ၊ တသ္မာ (ဋီသစ်၊၁။၁၂၇။)

(ဃ) ရှု– (က) နနု သံသဂ္ဂဘေဒေပိ သမ္ဘဝတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ စတ္တာရော သုတ္တနိက္ခေပါတိ ဝုတ္တာ
(ဂ) သံသဂ္ဂဘေဒဿ သဗ္ဗတ္ထ အလာဘမာနတ္တာ။ (ဋီကာ)

နိဿယ (၄)

နိက္ခိတ္တံ– နိက္ခိပိယတေ ဒေသီယတေတိ နိက္ခိတ္တံ။

ဟောခြင်းကြိယာ၊ (တစ်နည်း) ချခြင်းကြိယာ၊ ဟောအပ်သောသုတ္တန်ဒြပ်၊ ဒေသိတာ။

သြကာသော–အဝကာသတ္ထိ ပတိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထာတိ သြကာသော။

http://www.dhammadownload.com

တည်ခြင်းကြိယာ၊ တည်ရာအံရပ်၊ အာဓာရ-ဘုမ္မ။

နိက္ခေပေါ- နိက္ခိပတိ သုတ္တမေတေနာတိ နိက္ခေပေါ။

သုတ္တနိက္ခေပေါ-နိက္ခိပနံ ကထနံ နိက္ခေပေါ။ သုတ္တဿ နိက္ခေပေါ သုတ္တနိက္ခေပေါ။ (သုတ္တဒေသနာ)

ပါကဋ- ဒဿနံ ကဋတီတိ ပါကဋော။

ပြုခြင်းကြိယာ၊ ဒေသနာ၊ ဝိသုတ-ချာတ။

အတ္တဇ္ဈာသယ- အတ္တနော အဇ္ဈာသယော အတ္တဇ္ဈာသယော။ (သကဇ္ဈာသယ)

ပုစ္ဆာဝသိက- ပုစ္ဆာ ဝသော အဿ အတ္ထီတိ ပုစ္ဆာဝသိကော။ (ပုစ္ဆာဝသဝန္တော)

အတ္ထော- အရိယတေ အဝဂမီယတေတိ အတ္ထော။

သိခြင်းကြိယာ၊ သိအပ်သောအကြောင်း၊ ဝတ္ထု။

အဋ္ဌုပ္ပတ္တိက-အတ္ထဿ ဥပတ္တိ အတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိ တေသ အတ္ထီတိ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော။ (ဝတ္ထုပ္ပန္နိက)

နံပါတ်(၅)

ပါကဋော-ကို ပါကဋတ္တာပြင်။ တဿာ ဝေါဿာ သုတ္တဝဏ္ဏနာယ-ဟု ခံ။

နံပါတ် (၆)

ပရေတိ ပဋိဝိရုဒ္ဓါသတ္တာ။ တတြာတိ ယေ အဝဏ္ဏံ ဝဒန္တိ တေသု။ ဋ္ဌ။၅၂။

ပဋိဝိရုဒ္ဓါသတ္တာဖြင့် ပရသဒ္ဒါသည် ပဋိဝိရုဒ္ဓအနက်၌ဖြစ်၍ သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့ကို အရကောက် ယူရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပရေ၌ သေဒ္ဒါ ဒုတိယာ ယောဝိဘတ်၏ ကာရိယမဟုတ် ပဌမာ ယောဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္ထ၊ သရုပ်၊ ဝိဘတ္တိပဒ)

ယေ အဝဏ္ဏံ ဝဒန္တိ တေသုဖြင့် တသဒ္ဒါဖြင့် အပြစ်ပြောခြင်းကြိယာဖြင့် အထူးပြုအပ်သော ဆန့်ကျင်ဘက်သတ္တဝါတို့ကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ တြပစ္စည်း သတ္တမီအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္ထ၊ ပစ္စယတ္ထ)

နံပါတ် (၇)

အတ္ထ- အရ+ထ။ ရကို တ ပြု။

အဋ္ဌုပ္ပတ္တိက- အတ္ထ ဥပ္ပတ္တိက။ တ္ထကို ဋ္ဌပြု။

နံပါတ် (၈)

နိက္ခေပ(၄)မျိုးတို့တွင် ဤ၌အလိုရှိအပ်သော နိက္ခေပနှင့် ထိုနိက္ခေပအရ ဒေသနာများကို ဖော်ပြပါ။

ဤ၌ အလိုရှိအပ်သော နိက္ခေပကား အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကနိက္ခေပကို အလိုရှိအပ်၏။

ဓမ္မဒါယာဒသုတ် စူဠသီဟနာဒသုတ် စန္ဒူပမသုတ် ပုတ္တမံသူပမသုတ် ဒါရုက္ခန္ဓူပမသုတ် အဂ္ဂိက္ခန္ဓူပမသုတ် ဖေဏပိဏ္ဍူပမသုတ် ပါရိစ္ဆတ္တကူပမသုတ်။

နံပါတ် (၉)

ယသ္မာ ပါကဋာ ဟောတိ၊ ဝုစ္စမာနာ ဝိစာရေတွာ။

သာ တာဝ သုတ္တနိက္ခေပံ၊ တသ္မာ ဝိစာရယိဿာမ။ (ဝတ္တဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

ဝိစာရယိဿာမ အရကောက်။ ။ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မရတိ၊ ဓမ္မသိဂါရ၊ (တစ်နည်း) ဥဿာဟ၊ ဝီရိ။ သုတ္တနိက္ခေပလေးပါးသည် အာရမ္မဏ။ သောတုဇနတို့အား သုတ္တနိက္ခေပလေးပါးကို သိစေလိုသော ဆန္ဒသည် ဥဒ္ဒိပန။ သုတ္တဝဏ္ဏနာထင်ရှားခြင်းအကျိုး၊ သောတုဇနတို့ သုတ္တနိက္ခေပလေးပါးကို သိရခြင်း အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၃၇)

(က) ဝေမေတောသု စတူသု နိက္ခေပေသု ဣမဿ သုတ္တဿ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော နိက္ခေပေါ။

(ခ) အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ ဟိ ဣဒံ ဘဂဝတာ နိက္ခိတ္တံ။

(ဂ) ကတရာယ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ- ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ။

(ဃ) အာစရိယော ရတနတ္တယဿ အဝဏ္ဏံ အဘာသိ၊ အန္တေဝါသီ ဝဏ္ဏံ။

(င) ဣတိ ဣမံ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ကတွာ ဒေသနာကုသလော ဘဂဝါ " မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျုံ"န္တိ ဒေသနံ အာရဘိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၅၁။

နံ့ဝါထ် (၁)

(က) စတူသု-အတ္တဇ္ဈာသယ ပရဇ္ဈာသယ ပုစ္ဆာဝသိက အဋ္ဌုပ္ပတ္တိအားဖြင့် လေးပါးကုန်သော။

(ဂ) ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ-ချီးမွမ်းခြင်း,ကဲ့ရဲ့ခြင်းကြောင့်။(နိမိတ်အနက်)

(င) ဒေသနာကုသလော-ဒေသနာတော်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော။

နံ့ဝါထ် (၂)

(ခ) သို့- (က)ဖြင့် လေးပါးသောနိက္ခေပတို့တွင် ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်သည် အဋ္ဌုပ္ပတ္တိက နိက္ခေပဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်သည် အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကနိက္ခေပ **ဖြစ်ပါသနည်း။** အတ္တဇ္ဈာသယစသော ကြွင်းနိက္ခေပတို့လည်း ဖြစ်သင့်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့- (ခ)ဖြင့် အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကြောင့် ဤဗြဟ္မဇာလသုတ္တန်ကို မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကြောင့် ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်တော်ကို မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ မထေရ်တစ်ပါး၏ အကြောင်းဝတ္ထုကြောင့် ဟောတော်မူအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့ အနုသန္ဓေ-ဤသို့ (ဂ)ဖြင့် ချီးမွမ်းခံရခြင်း ကဲ့ရဲ့ခံရခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်တော်ကို ဟောတော်မူအပ်၏ဟု ဝိသဇ္ဇနာအဖြေကို အကျယ်အားဖြင့် ဖွင့်ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

(င) အပရာနုသန္ဓေ။ ။ယခုအခါ ပါဠိတော်နှင့် ဆက်စပ်ခြင်းကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (င) မိန့်။(ဣဒါနိ ပါဠိယာ သမ္ဗန္ဓံ ဒဿေတုံ "ဣတိ"တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။) ဋီ၊သစ်။၁။၂၂၀။

နံ့ဝါထ် (၃)

(က) နနု စတ္တာရော သုတ္တနိက္ခေပါ ဟောန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣမဿ သုတ္တဿ " အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော နိက္ခေပေါ" တိ ဝုတ္တော။

(ဂ) အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ ဣဒံ ဘဂဝတာ နိက္ခိတ္တံ၊ တသ္မာ-

အန္တေဝါသီ ဝဏ္ဏံရှ စတုက္က-(က) နနု ဘိက္ခုသံဃေနပိ ဝဏ္ဏော ဝုတ္တော။

(ခ) အထ ကသ္မာ အန္တေဝါသီ ဝဏ္ဏန္တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) မမံဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေဝဏ္ဏံ ဘာသေယျုန္တိ ဣမိဿာ ဒေသနာယ ဗြဟ္မဒတ္တေန ဝုတ္တံ ဝဏ္ဏံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ကတွာ ဒေသိတတ္တာ။ (ဋီသစ်)

နံ့ဝါထ် (၄)

ရတနာ- ရတိံ ဇနေတီတိ ရတနံ။ (ရတိ+ဇန) ရမန္တိ ဧတ္ထာတိ ရတနံ။ (ရမု+တန)

ရတိံ တနောတီတိ ရတနံ။ (ရတိ+တနု)

မွေ့လျော်ခြင်းကိုဖြစ်စေခြင်းကြိယာ၊ (တစ်နည်း) မွေ့လျော်ခြင်းနှင့် ဖြစ်စေတတ်သော ရတနာတို့နှင့် အကြောင်းအကျိုးအစပ်၊ ရတနာဒြပ်၊ ဝသု-မဏိ။

ရတနတ္တယ-တိဏ္ဏံ သမူဟော တယံ၊ ရတနာနံ တယံ ရတနတ္တယံ။ (တိရတနသမူဟ)

http://www.dhammadownload.com

ဒေသနာကုသလ– ဒေသနာနံ ကုသလော ဒေသနာကုသလော။

ဒေသနာတော်၏ ကျွမ်းကျင်သောမြတ်စွာဘုရားနှင့် အာရုံအာရမ္မဏိကအစပ်၊ ဒေသနာတော်၌ ကျွမ်းကျင်သော မြတ်စွာဘုရားဒြပ်၊ ဒေသနာဆေက–ဒေသနပဂုဏ။

နံပါတ် (၅)

(ခ) အဒ္ဓုပ္ပတ္တိယာ သမ္ဗန်– ဣမဿ သုတ္တဿ။ (၏+သည်)

(အဒ္ဓုပ္ပတ္တိပုဒ်သည် ဘာဝပဓာန ဘာဝလောပပုဒ်ဖြစ်သည်။)

ဣမဿသုတ္တဿ–၏ ပေး။ ကျေနေသော ဘာဝပုဒ်၌ သမ္ဗန်သတ္တိ၊ ကျေပြီးသော ဘာဝပုဒ်ကား သမ္ဗန္ဓိ သတ္တိမန္တ ။

နိက္ခိတ္တတ္တာ။ ဣမဿ သုတ္တဿ။ (၏+သည်)

(ဃ) ဒေသနာကုသလတ္တာ။ ဘဂဝတော။

နံပါတ် (၆)

(ဃ) ရတနတ္တယဿ အဝဏ္ဏံဖြင့် အဝဏ္ဏအရ ရတနာသုံးပါး၏ အပြစ်ကို ကောက်ယူမည်ကို သိစေ။ အာစရိယော အဘာသိဖြင့် ယင်းရတနာသုံးပါး၏ အပြစ်ကို သုပ္ပိယဆရာ ပြောဆို၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။ ဝဏ္ဏံဖြင့် ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ၌ ဝဏ္ဏအရ ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ကောက်ယူရမည် ကိုသိစေ၊ အန္တေဝါသီ အဘာသိဖြင့် ယင်းရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဗြဟ္မဒတ္တတပည့်ပြောဆို၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေသည်။ အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏာကို ဝဏ္ဏ+အဝဏ္ဏဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

ရတန– ရတိဇနေ။ ဣကို အပြု၊ ဇချေ။ (တစ်နည်း) ရမုတန။ မကို ချေ။
(တစ်နည်း) ရတိ+တန။ တိချေ။
ဝိတ္တ– ဝိဒ+တ။ ဒကို တပြု။
ဗောဇ္ဈင်္ဂ– ဗောဓိ+အင်္ဂ။ ဣကို ယ၊ ဓျကို ဈပြု။ အသဒိသဒွေဘော် ဇလာ။

နံပါတ် (၈)

ဒေသနာကုသလောဖြင့် ပြဆိုအပ်သော အဓိပ္ပါယ်။

ဒေသနာကုသလောဟူသောစကားဖြင့် ဘုရားရှင်ကို အရာအားလျော်စွာ ချီးမွမ်းထောမနာမှုကို ပြဆိုသည်။ **(ဒေသနာကုသလောတိ ဓေနာပကရဏာနုဂုဏံ ဘဂဝတော ထောမနမကာသိ။)**

မမ်ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသယျုံ၌ ဝါသဒ္ဒါ၏ အနက်။ ဝိကပ္ပနတ္ထ။ (သော်လည်းပိကပ်)

နံပါတ် (၉)

စတူသု ဝေမေတေသု၊ အဒ္ဓုပ္ပတ္တိက နိက္ခေပေါ။
ဣမဿအဒ္ဓုပ္ပတ္တိယာ၊ ဣဒံ ဗုဒ္ဓေန နိက္ခိတ္တံ။
တတိယ တ ကာရဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

ဘဂဝတာနိက္ခိတ္တံ၌ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ ဓမ္မေ။ ဥဿာဟ၊ ဝီရ။ မမ်ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျုံ–စသော ဗြဟ္မဇာလသုတ် ဒေသနာသည် အာရမ္မဏ။ ချီးမွမ်းခြင်း ကဲ့ရဲ့ခြင်းဟူသော အဒ္ဓုပ္ပတ္တိသည် ဥဒ္ဒိပန။ ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို ရဟန်းတော်များ နာယူ မှတ်သားရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ပါဠိစဉ် (၃၈)

(က) န အာဃာတေတိ အာဒီဟိ ကိဥ္စာပိ တေသံ ဘိက္ခူနံ အာဃာတောယေဝ နတ္ထိ။
(ခ) အထ ခေါ အာယတိံ ကုလပုတ္တာနံ ဤဒိသေသု ဌာနေသု အကုသလုပ္ပတ္တိံ ပဋိသေဓေန္တော ဓမ္မနေတ္တိံ ဌပေတိ။
(ဂ) တတ္ထ အာဟနတိ စိတ္တန္တိ အာဃာတော။
(ဃ) ကောပသေ့တံ အဓိဝစနံ။
(င) အပ္ပတီတာ ဟောန္တိ တေန အတုဋ္ဌာ အသောမနဿိကာတိ အပစ္စယော။
(စ) ဒေါမနဿသေ့တံ အဓိဝစနံ။ ဒီ႒၊၁၈၅၂။

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဓမ္မနေတ္တိ၌ ဓမ္မ၏ သရုပ်ပေါ်အောင် အနက်ပေး။

အထခေါ-ထိုသို့ပင် ထိုရဟန်းတော်တို့အား အာဃာတပင် မရှိပါသော်လည်း။အာယတိံ-နောင်အခါ၌။ ဓမ္မနေတ္တိ-ပရိယတ္တိဓမ္မသည်ပင် သူတော်ကောင်းတရားကို ဆောင်တတ်သော နည်းလမ်းဥပဒေသကို။

(ဃ) အဓိဝစနံ -စွဲ၍ဖြစ်သောသဒ္ဒါတည်း။ (သဒ္ဒတ္တ) ဝါ-ထင်ရှားသောသဒ္ဒါတည်း။ (သဒ္ဒတ္တ) ဝါ-အမည်တည်း။ (အဓိပ္ပါယတ္တ) ဋီသစ် (အဓိကိစ္စ ပဝတ္တံ ဝစနံ အဓိဝစနံ) (တစ်နည်း) အဓိဝစနံ-ကောပ၏အထက်၌ ဖြစ်သောသဒ္ဒါတည်း။ ဝါ-ကောပနှင့်စပ်သောသဒ္ဒါ။ (သဒ္ဒတ္တ) ဘာဋီ ။

နံပါတ် (၂)

(က၊ခ) သို့-ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ တတြ တုမှေဟိ န အာဃာတော န အပ္ပစ္စယော စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် ထိုသို့ ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ ဂုဏ်အားဖြင့် မြတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ထိုရဟန်းတော်တို့အား အာဃာတသည်ပင် မရှိသည်မဟုတ်ပါလော။စုဒ်ကြောင့်-(က၊ခ) မိန့်။

(ခ) သို့ (က)ဖြင့် ထိုရဟန်းတော်တို့အား အာဃာတသည်ပင်မရှိဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ပါဠိတော်၌ တတြ တုမှေဟိ န အာဃာတော န အပ္ပစ္စယော စသည်ကို မဟောသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) သို့ (ဂ)ဖြင့် အာဟနတိ စိတ္တန္တိ အာဃာတော့ အာဃာတ၏ ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ဒေါမနဿ စသောတရားတို့လည်း စိတ်ကို ညှဉ်းဆဲတတ်သောကြောင့် ယင်းတရားတို့သည် လည်း အာဃာတမည်ပါသလော။ အဘယ်သည် အာဃာတမည်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

ကား- ဒေါမနဿစသောတရားတို့ စိတ်ကို ညှဉ်းဆဲတတ်သော်လည်း ကောပ၌သာ အာဃာတ အမည် တတ်ရောက်သောကြောင့် ယင်းကောပသည်သာ အာဃာတမည်၏ဟူလို။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု တေသံ ဘိက္ခူနံ အာဃာတောယေဝ နတ္ထိ၊ (ဂုဏမဟတ္တတ္တာ)
(ခ) အထ ကသ္မာ ပါဠိယံ န အာဃာတောတိ အာဒီနိ ဝုတ္တာနိ။
(ဂ) အာယတိံ ကုလပုတ္တာနံ ဤဒိသေသုပိ ဌာနေသု အကုသလုပ္ပတ္တိံ ပဋိသေဓေန္တော ဓမ္မနေတ္တိံ ဌပေတိ။တသ္မာ-
(က) နနု ဒေါမနဿာဒယောပိ စိတ္တံ အာဟနန္တိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ကောပသေ့တံ အဓိဝစနန္တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) ကောပေယေဝ အယံ အာဃာတသဒ္ဒေါ နိရုဠှော၊ တသ္မာ-

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ဓမ္မနေတ္တိ– နယတီတိ နေတ္တိ၊ ဓမ္မောယေဝ နေတ္တိ ဓမ္မနေတ္တိ။
ဓမ္မ၏အဖြစ်ဟူသော အဝဇာရဏ ဘောဂုဏ်နှင့် ဆောင်တတ်သောသဘောတို့၏ ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်၊ သဒ္ဓမ္မကို ဆောင်တတ်သော ပရိယတ္တိဓမ္မသည်။ ဓမ္မူပပဒေသ၊ ဓမ္မနီတိ။

သောမနဿ–သုန္ဒရံ မနော ယဿာတိ သုမနော၊ တဿ ဘာဝေါ သောမနဿံ။

ကောပ– ကုပ္ပတီတိ ကောပေါ။ (ကုပ+ဏ)
အမျက်ထွက်ခြင်းကြီယာ၊ အမျက်ထွက်တတ်သောဒေါသ၊ ကောဓ–အာဃာတ။

အတုဋ္ဌ– တောသနံ တုဋ္ဌော။ နတ္ထိ တုဋ္ဌော ဧတဿတ္ထိ အတုဋ္ဌာ၊ တုဿတ္တီတိ တုဋ္ဌာ၊ န တုဋ္ဌာ အတုဋ္ဌာ။ (ဘာဋ္ဌိ) (အပ္ပီတိကာ)

အပ္ပတီတာ–ပတီယန္တေတိ ပတီတာ၊ န ပတီတာ အပ္ပတီတာ။ (အပ္ပစ္စယာ)

နံပါတ် (၅)

(ခ) ပဋိသေဓေန္တော (ပဋိသေဓေန္တော္တာ)– ဘဂဝတော။

(ဃ) အဓိဝစနတ္တာ– တေဿ အာဃာတဿ။(ပါဂံ တဿ ဖလတ္တာတိ ပုံစံ)

နံပါတ် (၆)

(ဂ) အာဟနတိ စိတ္တန္တိဟူသောပါဠိဖြင့် အာဃာတော်၌ အာ+ဟန–ဏပစ္စည်း၊ယင်းဏပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓန၌ သက်၍ အာဟနတီတိ အာဃာတော–ဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဟနကို ဃာတပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ စိတ်ကို ညှဉ်းဆဲတတ်သောကြောင့် အာဃာတမည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(င) အပ္ပတီတာဖြင့် အပ္ပစ္စယသဒ္ဒါသည် အပ္ပတီတသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်၍ စွသည် တိ၏ ကာရိယအဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ပစ္စေန္တိ တေနာတိ ပစ္စယော၊ န ပစ္စယော အပ္ပစ္စယောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။အတုဋ္ဌာ အသောမနဿိကာဖြင့် အပ္ပစ္စယဟူသည် (တစ်နည်း) အပ္ပတီတ–ဟူသည် မနှစ်သက်ခြင်း၊ ဝမ်းမမြောက်ခြင်းဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သီဟ– ဟိံသ။ ရှေနောက်ပြန်၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ ဣကို ဤပြု။

ဣန္ဒြိယ– ဣဒိ+ယ။ ဒကို ဒြပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ နလာပြု။

နံပါတ် (၈)

ဤဒိသေသု ပိဋ္ဌာနေသု၌ ပိသဒ္ဒါ၏ အနက်နှင့်အဓိပ္ပါယ်–

သမ္ဘာဝနတ္ထအနက်။ထိုပိသဒ္ဒါဖြင့် ရတနာသုံးပါးဟူသော အကြောင်းကြောင့်သော်မှလည်း အကိုသိုလ်စိတ်ကို မဖြစ်စေထိုက်၊ ဝဋ္ဋာမိသ လောကာမိသဟူသော အကြောင်းကြောင့် အကုသိုလ်မဖြစ်စေထိုက်သည်မှာ အဘယ်ဆိုဖွယ် ရာရှိအံ့နည်း။ အကုသိုလ်မဖြစ်ဖို့ အထူးပြောဖွယ်မလိုဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုပြ။

နံပါတ် (၉)

အာယတိံ ကုလပုတ္တာနံ၊ ဤဒိသေသုပိ ဌာနေသု။
ဓမ္မနေတ္တိံ အယုပ္ပတ္တိံ ဌပေတိ ပဋိသေဓေန္တော။ (ဝတ္တဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

ကောပ–အရဒေါသ (တစ်နည်း) ဒေါသနှင့်တကွကြွင်းစိတ္တုပ္ပဒ်။ ကောဓ၊ ရုဋ္ဌ။ အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်သော အပွိယ အမနာပ သခါရတရားများ။အဝဏ္ဏပြောသူများသည် အာရမ္မဏ။ အာဃာတဝတ္ထုကိုးပါးနှင့် အပြစ်အပြော

http://www.dhammadownload.com

ခံရခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ အနက်ကို မသိခြင်း၊ ပါဠိကိုမမြင်ခြင်း၊ဒေါသကိန်းရာသတ္တဝါ အသတ်ခံရခြင်း ပဋ္ဌမ ရှာန်စသည်ရခြင်း၏ အန္တရာယ် ဖြစ်ခြင်းသည် အနဘာဝ။

ပါဠိကျစဉ် (၃၉)

(က) နေဝ အတ္တနော န ပရေသံ ဟိတံ အဘိရာဓယတီတိ အနဘိရဒ္ဓိ။

(ခ) ကောပဿေတံ အဓိဝစနံ။

(ဂ) ဝေ မေတ္တ ဒွိဟိ ပဒေဟိ သင်္ခါရက္ခန္ဓော၊ ဧကေန ဝေဒနက္ခန္ဓောတိ ဒွေ ခန္ဓာ ဝုတ္တာ။

(ဃ) တောသံ ဝသေန သေသာနမ္ပိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ကာရဏံ ပဋိက္ခိတ္တမေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။

နံ့ပါတ် (၁)

(ဂ) နိပါတ် သဗ္ဗနာမ်အစွဲ မလွဲစေမှု၍ ကတ္တားထည့်– (ဘဂဝတာ) ဝတ္တ–ဤသုံးပါးသောပုဒ်တို့တွင် ဒွိဟိပဒေဟိ– အာဃာတ အနဘိရဒ္ဓိ–ပုဒ်တို့ဖြင့်။ဧကေန–တစ်ပါးသော အပ်ပစ္စယပုဒ်ဖြင့်။

နံ့ပါတ် (၂)

(ခ) သို့– (က)ဖြင့် အနဘိရဒ္ဓိကို အဘိရာဓယတီတိ အဘိရဒ္ဓိ။ န အဘိရဒ္ဓိ အနဘိရဒ္ဓိဟု ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထို အနဘိရဒ္ဓိအရ အဘယ်ကိုကောက်ယူအပ်ပါသနည်း။ ရှေးအပ္ပစ္စယပုဒ်နည်းတူ ဒေါမနဿကို ကောက်ယူအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) သို့–(ဂ)ဖြင့် အာဃာတ အနဘိရဒ္ဓိနှစ်ပုဒ်တို့ဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊အပ္ပစ္စယပုဒ်ဖြင့် ဝေဒနက္ခန္ဓာတို့ကို ယူအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ကြွင်းခန္ဓာတို့ကို မယူအပ်သောကြောင့် ထိုရဟန်းတို့၌ ကြွင်းသော ဒေါသသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့သည် ဖြစ်ခွင့်ရှိကြကုန်၏ဟု ခွင့်ပြုရာရောက်သည် မဟုတ်ပါလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

ကား– ကြွင်းသောဒေါသ သမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့ ဖြစ်ခွင့်ကို ခွင့်မပြုအပ်၊ ဒေါသ ဒေါမနဿနှစ်ပါး တို့ဖြင့် ကြွင်းသမ္ပယုတ်တရားတို့၏ ဖြစ်ခွင့်ကို ပယ်အပ်သည်ဖြစ်သောကြောင့် ဟူလို။ (ဋီ၊သစ်။၂၂၁။)

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု တီဟိ ပဒေဟိ သင်္ခါရက္ခန္ဓဝေဒနက္ခန္ဓာဝ ဝုတ္တာ။

(ခ) အထ ကသ္မာ တေသံ ဝသေန သေသာနမ္ပိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ကရဏံ ပဋိက္ခိတ္တမေဝါတိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ယထာရဟံ ကေပ္ပါဒနိရောဓာရမ္မဏာဝတ္တုဘာဝတော။

နံ့ပါတ် (၄)

ဟိတံ ဟိနောတိ ဝဍ္ဍတီတိ ဟိတံ။ (ဟိ+တ)
တိုးပွားခြင်းကြိယာ၊ တိုးပွားသောအရာဝတ္ထု၊ ဝဍ္ဎ–ဝုမု–အာယ။

သင်္ခါရ သုန္ဒရံ ကရီယတေတိ သင်္ခါရော။ (သံ+ကရ+ဏ)
ပြုခြင်းကြိယာ၊ ပြုအပ်သောသင်္ခါရဓမ္မ၊ ကိစ္စ၊ကရဏီယ၊

ခန္ဓာ– ခံ သင်္ခါတံ အဝယဝံ ဓာရေတီတိ ခန္ဓော။ (ခသဒ္ဒူ–ဓာ+ကွိ)
ဆောင်ခြင်းကြိယာ၊ (တစ်နည်း) အစိတ်၏အပေါင်းနှင့် အဝယဝီ အဝယဝအစပ်၊ အပေါင်းဒြပ်၊ကာယ–သမူဟ– သမုဒါယ။ (ဉာဏေနခဉ္ဇတေတိခန္ဓော)

ဝေဒနာ– ဝေဒယတီတိ ဝေဒနာ။
ခံစားခြင်းကြိယာ၊ ဝေဒနာစေတသိက်၊ ဝေဒယိတ။အနုဘဝန။

နံ့ပါတ် (၅)

(ဃ) ပဋိက္ခိတ္တာ။ ကာရဏာသာ။ (ဏ်+ကို)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က) န အဘိရာဓယေတိတိဖြင့် အနဘိရဒ္ဓိကို န အဘိရဒ္ဓိ အနဘိရဒ္ဓိ-ဟု န နိပါတပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကိုကောင်းလည်းကောင်း၊အန်သည် န၏ကာရိယဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း အဘိရဒ္ဓိကို အဘိရာဓယေတိတိ အဘိရဒ္ဓိဟု ကတ္တုသဓ်ဝစနတ္ထပြု၍ အဘိရှေ့ရှိ ရာဓ+တိပစ္စည်း၊ ယင်းတိပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနဋ္ဌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ နေ့ဝအတ္တနောစသည်ဖြင့် မိမိသူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားတို့၏ စီးပွားကို မပြီးစေတတ်သောကြောင့် အနဘိရဒ္ဓိမည်၏-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ခန္တ ခါဒ+တ။ ခါဒကို ခန္တပြု၊ တ ချေ။
ခန္တ ခဏ္ဍ။ ဏ္ဍကို န္တ ပြု။ (တစ်နည်း) ကန္တ။ ကကို ခပြု။
ခမု+တ။ မကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု။တ-ကို ခပြု
သင်္ခါရ သံ+ကရ။ ကရကို ခရပြု၊ အကို အာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို င်-ပြု။
မဏိ မနိ။ နကို ဏပြု။
ဒန္တ ဒံသ+အန္တ။ သနှင့်နိဂ္ဂဟိတ်ချေ။ တစ်နည်း-ဒါ+အန္တ-အာချေ၊ တစ်နည်း (ဒမု+တ)

နံပါတ် (၈)

သမ္ပယုတ္တမ္ဘောန် ကရဏဉ္စ ကရဏ အဓိပ္ပါယ်နှင့် န ကရဏီယံ ဟောရကြောင်း-

အာဃာတစသော တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းဖြင့် အကြောင်းတို့ပေါင်းစုခြင်းကို ဤ၌ ကရဏ-ဟု ဆိုအပ်၏။ ထိုအကြောင်းဟူသည် အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ယင်းတရားတို့၏ ဖြစ်စေခြင်းသာတည်း။

ထိုသို့ မဖြစ်စေခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ ပါဠိတော်၌ "န ကရဏီယံ"ဟု ဟောတော်မူပါသည်။

နံပါတ် (၉)

ဒွေဟောဝမေတ္တ ဧကေန၊ ခန္ဓာ ပဒေဟိ ဒွေ ဝုတ္တာ။
သင်္ခါရက္ခန္ဓောတိ စေဝ၊ ဣက္ခေဝံ ဝေဒနက္ခန္ဓော။
တတိယ ရ ကာရဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

ဒွေခန္ဓာဝုတ္တာ၌ ဝုတ္တာ၌ ဓာတ်အရ။မြတ်စွာဘုရား၏ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ မွေ့။ ခန္ဓာနှစ်ပါးသည်လည်းကောင်း၊ကြွင်း သမ္ပယုတ် ခန္ဓာတို့သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ မဟာဂုရုဏာ တော်သည် ဥဒ္ဒိပန။ သောတုဇနတို့၏သန္တာန် န အာဃာတ စသောပဒ်တို့၏အရကောက်ကို သိနားသည်ရခြင်း အကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၀)

(က) တတ္ထ တတြ စေ တုမှေ အဿဃာတိ တေသု အဝဏ္ဏာဘာသကော်သု။
(ခ) တသ္မိံ ဝါ အဝဏ္ဏံ တုမှေ ဘဝေယျာထ စေ။
(ဂ) ယဒိ ဘဝေယျာထာတိ အတ္တော။
(ဃ) ကုပိတာ ကောပေန၊ အနတ္တမနာ ဒေါမနဿေန။
(င) တုမှံ့ယေဝဿ တေန အန္တရာယောတိ တုမှာကံယေဝ တေန ကောပေန တာယစ အနတ္တမနတာယ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနံ အန္တရာယော ဘဝေယျ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။

နံပါတ် (၁)

(က) တတ္ထ-ထိုစိတ်ကို အပြားအားဖြင့် ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသ ဒေါမနဿည်။ (ဂဏ္ဌိ)

http://www.dhammadownload.com

တတ္ထ–ထိုတတြ စေ ဟုမေ့ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌။(ဘာဋ္ဌိ) တတြ–ထိုအပြစ်ပြောသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌။ဝါ–ထိုသို့ အပြစ်ပြောခြင်းကြောင့်။ဝါ–ထိုသို့ အပြစ်ပြောခြင်းသည်။ (သတိ)

နိပါတ်ကို အဗ္ဗာနပယုတ်ကြ၍။ ။အသာထစေ–အကာယ်၍ ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့။

(ဃ) ကုပိတာကရိုဏ်း– ကောပေန။ အနတ္တမနာကရိုဏ်း– ဒေါမနဿေန (ပါဠိတော်)

(င) တေန–စိတ်ကိုဖျက်စီးတတ်သော ဒေါသကြောင့်။ (တစ်နည်း) တာယ–မိမိစိတ်မရှိသည်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဒေါမနဿကြောင့်။

နိပါတ် (၂)

(ခ) သို့– ဆရာ (က)ဖြင့် တတြဒ္ဓ တြပစ္စည်းသည် အာဓာရအနက်ဖြစ်၍၊တသဒ္ဒါဖြင့် အဝဏ္ဏဘာသကပုဂ္ဂိုလ်ကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ တြပစ္စည်းသည် အာဓာရအနက်၌သာဖြစ်၍ တသဒ္ဒါသည် အဝဏ္ဏဘာသကပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ စွဲယူသုံးသပ်ပါသလော။ အဘာယ်အနက်နှင့် အဘာယ်ကိုလည်း စွဲယူသုံးသပ်အပ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား။ ။နိမိတ်အနက် (ဝါ) ဘာဝလက္ခဏအနက်နှင့် အဝဏ္ဏကိုလည်း စွဲယူသုံးသပ်အပ်၏ဟူလို။(နိသျှရ)

(ဂ) သို့ (ခ)ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်အဆုံးရှိသော အသာထပုဒ်သည် စေနိပါတ်နှင့်ယှဉ်သောကြောင့် ပရိကပ္ပအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်အပ်၏။ ပရိကပ္ပတ္ထဖြစ်ပုံ အကျယ်အနက်ကို အဘာယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ ပရိကပ္ပတ္ထဖြစ်ပုံ အကျယ်အနက်ကို မပြဆိုပြီလော။ (ဂ) မိန့်။

(တစ်နည်း) (ခ)ဖြင့် စေအသာထပုဒ်ကို ဘဝေယျာထစေဟု စေနိပါတ်ကို နောက်ထား၍ ဖွင့်ပြအပ်၏။ပါဠိတော်အားလျော်စွာ စေနိပါတ်ကို ရှေ့ထား၍သာ ဖွင့်ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်လျှက် စေနိပါတ်ကို နောက်ထား၍ ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် အသို့ သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ (ဂ)မိန့်။

ကား။ ။စေနိပါတ်သည် ကြိယာ၏နောက်၌သာရှိ၍ ယဒိနိပါတ်သည် ကြိယာ၏ရှေ့၌သာရှိနိုင်ပုံကို ဆရာများ ဆိုကြသောကြောင့် ငါဆိုသောစကားသင့်၏ဟူလို။ (ဋီသစ်)

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ ဆရာသည် ဝေ ပဋ္ဌမေန နယေန မနောပဒေါသံ နိဝါရေတွာဟု ဒေါသ ဒေါမနဿကို စိတ်ကို အပြားအားဖြင့် ဖျက်ဆီးတတ်သောတရားဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုစကားအသို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စိတ်သည် နာမ်တရားဖြစ်၍ မဖျက်ဆီးတတ်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ဃ) မိန့်။ ဋီသစ်။

နိပါတ် (၃)

(က) နန တတြာတိပဒေ တေသု အဝဏ္ဏဘာသကေသူတိ သံဝဏ္ဏိတေ အဓိပ္ပေတတ္ထော သိဒ္ဓေါ။

(ခ) အထ ကသ္မာ တသ္မိံ ဝါ အဝဏ္ဏေတိ နယန္တရံ ဝုတ္တံ။

(ဂ) န အဂုဏော နိန္ဒာ ဝါ ကောပဒေါမနဿာနံ အာဓာရော သမ္ဘဝတိ။ တသ္မာ–

နိပါတ် (၅)

အဝဏ္ဏဘာသက– ဘာသန္တီတိ ဘာသကာ။ အဝဏ္ဏဿ ဘာသကာ အဝဏ္ဏဘာသကာ။
(နိန္ဒာ ဂရဟာ)(ယု ဏွု တုဏ်၊ ပစ္စည်းမှီ၊ ဆဋ္ဌီ ကံနေစေ။)
ပြောဆိုခြင်းကြိယာ၊ ပြောဆိုတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝတ္တာ–ဝါစကာ–ကထိကာ။

အနတ္တမနာ– အတ္တနော မနော အတ္တမနော။ နတ္ထိ အတ္တမနော ဧတေသန္တိ အနတ္တမနာ။
မိမိစိတ်မရှိခြင်း အဘာဝဘောဂဏ်နှင့် အမျက်ထွက်သူတို့၏ နိဿိတ
နိဿယ အစပ်၊မိမိစိတ် မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ဒြဗ်၊ အနတ္တစိတ္တာ–အသကမနာ။

ဒေါမနဿ– ဒုဋ္ဌု မနော ယဿာတိ ဒုမနော။ ဒုမနဿ ဘာဝေါ ဒေါမနဿံ။
မကောင်းသောစိတ်ရှိသူ၏ မကောင်းသောစိတ်နှင့် နိဿယ နိဿိတအစပ်၊

http://www.dhammadownload.com

မကောင်းသောစိတ်ဒြဗ်၊ ဝိပရီတစိတ္တတာ၊ဒုမ္မနတာ။

ဈာန– ပစ္စနီကဓမ္မေ ဈာပေတီတိ ဈာနံ။ ဈာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ ဈာနံ။
လောင်ခြင်းကြိယာ၊ စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုခြင်းကြိယာသကတ်၊ ဈာန်တရား၊ စိန္တာ။

အန္တရာယော– စုတိပဋိသန္ဓိနမန္တရေ အယတီတိ အန္တရာယော။
သတ္တ သန္တာနဿ အန္တရေ ဝေမဇ္ဈေ ဧတိ အာဂစ္ဆတီတိ အန္တရာယော။
လာခြင်းကြိယာ၊ အန္တရာယ်ပြုတတ်သောတရားတို့သည်၊ ပစ္စူဟာ။

နံပါတ် (၅)

(ခ) သန္တတ္တာ။ (သတိ) တဿ အဝဏ္ဏဿ။ (၏+သည်)

(င) အနတ္တမနတာယ– တုမှာကံ။ (၏+သည်)

နံပါတ် (၆)

(က) တေသု အဝဏ္ဏဘာသကေသုဖြင့် တြပစ္စည်းသည် အာဓာရအနက်၌ဖြစ်၍၊တသဒ္ဒါဖြင့် အဝဏ္ဏဘာသက ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) တသ္မိံ အဝဏ္ဏေဖြင့် တတြ၌ တြပစ္စည်းသည် နိမိတ်အနက် (တစ်နည်း) ဘာဝလက္ခဏာ အနက်၌ဖြစ်၍ တသဒ္ဒါဖြင့် အဝဏ္ဏကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေ။

ဘဝေယျာထဓေဖြင့် ဓေအဿထဝယ် အသဓာတ်၏ ဘုဝီအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း ယျောထဝိဘတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ယေျနှင့်တကွ ဓာတွန်ကို အဿပြု၍ ပြီးသည်ကို လည်းကောင်း။ ဓေနိပါတ်ကို ပုဒ်နောင် ထိုင်၍ အနက်သမ္ဘန် ရမည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (သမ္ဘန္ဓ) ဝါ– ပရိကပ္ပအနက်လျှင် အရာရှိသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

(င) တုမှာကံယေဝ ဘဝေယျဖြင့် တုမှံယေဝဿက၊ တုမှံယေဝ+အဿဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်ကိုလည်းကောင်း။တုမှံသဒ္ဒါသည် တုမှာကံသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။အဿ၌ အသဓာတ် ယေျဝိဘတ် အသဓာတ်၏ ဘုဝိအနက်၌ဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယေျဝိဘတ်နှင့်တကွ အသဓာတ်၏ ဓာတွန်ကို အဿပြု၍ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ကောပေန အနတ္တမနတာယဖြင့် တေနဝ်တသဒ္ဒါဖြင့် ကောပ အနတ္တမနတာတို့ကို စွဲယူသုံးသပ်သော အခါ၌ အတ္ထဝသာ လိင်္ဂဝိပရိနာမေ ကာတဗ္ဗော ဟူသော ပရိဘာသာနှင့် အရ တေနဟူသော ပုံလိင်ကို တာယဟု ဣတ္ထိလိင်ပြောင်း၍ အနက်သမ္ဘန်ရမည်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနံဖြင့် အန္တရာယောဟု ပါဠိတော်၌ သာမန်ဆိုသော်လည်း အရာအားလျော်စွာ ပဌမဈာန်စသည်၏ အန္တရာယ်ကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဒေါမနဿ– ဒု+မန–ဏျ။ ဥ ကို ဩ၊ ဏ ချေ၊ သလာ၊ သျကို သပြု၊ သလာ။

ဩဋ္ဌ– ဝသ+တ။ သနှင့်တကို ဋ္ဌ၊ (တစ်နည်း) ဥသ+၏။ ဥကို ဩ။

နံပါတ် (၈)

ပဌမဇ္ဈာနာဒီနံဟု ဝိသေသန မဂ္ဂ ဆိုရကြောင်း–

ပါဠိတော်၌ အန္တရာယောဟု သာမည်ဆိုရသော်လည်း ရဟန်းတော်များဖြစ်သောကြောင့် ရဟန်းတရား အထူးဖြစ်သော ဈာန်တရားတို့၏ အနက်ကို အရာအားလျော်စွာ သိအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သိအပ်သော အနက်ရှိသော သဒ္ဒါ၏ ပြယုဂ်၌ ဧင်စစ်ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနံ အန္တရာယောဟု ဝိသေသန မဂ္ဂ ဆိုရပါသည်။ (ဋီကာ)

နံပါတ် (၉)

အနတ္တနေနော ကောဓော၊ ကောဓော စိတ္တပ္ပကောပနော။

http://www.dhammadownload.com

ဘာယမန္တရဘော ဇာတာ၊ ဟံ ဇနော နာဝဗုဇ္ဈတိ။ (ပထျာဝတ္တဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

နာဝဗုဇ္ဈတိ အရကောက် ဘာဝလက္ခဏ- အညာဏ (မောဟ)ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဇိဂုစ္ဆ ဗိဘစ္ဆ။ (တစ်နည်း) ကာမရတိ၊ ကာမသိဂါရ၊ ဖုံးလွှမ်းအပ်သော အာရုံအကျိုးမဲ့ဟာရားတို့သည် အာမျဖြာ။ ကောဝသည် ဥဒ္ဒိပန။ အကျိုးမဲ့ရရှိခြင်း၊ စိတ်ပျက်စီးခြင်း၊ ဘေးဖြစ်ခြင်းအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။ **မှတ်ချက်။** ။ဘဝယျောထ- ကတ္တားပုဒ်အရ- ကောပဒေါမနသာ ကောက်ရမည်ကို သိပါ။

ဝါကျစဉ် (၄၁)

(က) ဝေ ဒုတိယေန နယေန အာဒိနဝံ ဒဿေတွာ တတိယေန နယေန ဝစနတ္ထသလ္လက္ခဏာ မတ္တေပိ အသမတ္ထတံ ဒဿေန္တော "အပိနု တုမှေ ပရေသ"န္တိ အာဒိမာဟ။

(ခ) တတ္ထ ပရေသန္တိ ယေသံ ကေသဉ္စိ။

(ဂ) ကုပိတော ဟိ နေဝ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓအရိယသာဝကာဒီနံ, န မာတာပိတူနံ, န ပစ္စတ္ထိကာနံ သုဘာသိတဒုဗ္ဘာသိတဿ အတ္ထံ အာဇာနာတိ။

(ဃ) ယထာဟ ကုဒ္ဓေါ။ ပ ။သဟာတေနရံ။ ဒီ၊၃၊၁၈၅၂။

နံပါတ် (၁)

(က) ဝစနတ္ထသလ္လက္ခဏာဘောမတ္တေပိ-သဒ္ဒါအနက်ကို မှတ်ခြင်းမျှသည်သောလည်း။ **ယထာဟ အနက်ပေးနည်း**-သီလက္ခန်စာစဉ် ပထမနေ့ ကျမ်းစာရှု။

(ဃ) ယံကောဓော သဟာတေနရံ၌ ယံကို အဖွင့်အားလျော်စွာ အနက်ပေး။

ယသ္မိံကာလေ-၌။(တစ်နည်း)ယံယသ္မာ-ကြောင့်။ (တစ်နည်း) ကောဓော နရံ ယံ သဟတေ။ တော-ဤကောဓနိုပ်စက်ခြင်းသည်။ (တစ်နည်း) ကောဓော ယံ နရံ။ယဒါ-သဟတေ၊ တဿနရဿ တဒါ။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ (ခ)ဖြင့် ပရေသံ၌ ပရအရ အမှက်မရှိ အကြွင်းမဲ့ဥသုံ အလုံးစုံသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ယူအပ်သော-ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျုံ-စသည်၌ကဲ့သို့ ပရအရ ပဋိဝိရုဒ္ဓ သတ္တဝါတို့ကိုသာ ယူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အလုံးစုံသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပရအရယူခြင်းသည် အသို့သင့်နိုင်ပါ အံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

ကား- အမျက်ထွက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဗုဒ္ဓ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ အရိယသာဝက အမေအဖေတို့သည် ကောင်းစွာပြောဆိုအပ်သော စကား၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထိုးထွင်း၍ မသိနိုင်သောကြောင့် ပရအရ ပုဂ္ဂိုလ်အား လုံးကို ယူအပ်၏-ဟု ဖွင့်ဆိုသောစကားသင့်၏ ဟူလို။

(ဃ)သို့-(ဂ)ဖြင့် ပရေသံ၌ ပရအရ ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးနှင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ ပြောဆိုအပ်သော စကား၏အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို ထိုးထွင်း၍ မသိခြင်းကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးကောက်ရပုံ ယုတ္တိကို ဖွင့်ပြ၏။ဆရာ၏စကားမျှဖြစ်၍ မယုံကြည်နိုင်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ (အာဂမဒဋ္ဌိ ပုံသေအာဘော်) ဆရာ့စကားကို မြဲစေပြီးစေနိုင်သောအာဂမ သာဓကစကားကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။ (အာဂမရှေ့၊ ယုတ္တိတွေ့၊ အလေ့ဓမ္မတာ။)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဒုတိယေန နယေန တတ္ထ အာဒိနဝံ ဒဿေတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ "အပိနု တုမှေ ပရေသန္တိအာဒိ တတိယော နယော ဒဿိတော။

(ဂ) တတိယေန နယေန ဝစနတ္ထသလ္လက္ခဏာမတ္တေပိ အသမတ္ထတံ ဒဿေန္တော၊ တသ္မာ- (ရှေ့နောက်ဝါ၊ သန္ဓေစပ်က- နီယံအလို။) (ပုံသေ ပုစ္ဆာနုသန္ဓေ၊ စောဒနာဘောဂ၊ အပရာနုသန္ဓေ- ပရိဟာရဘောဂ)

http://www.dhammadownload.com

(က) နနု ကုပိတာ အနတ္တမနာ ပုဂ္ဂလာ န အန္တယန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ကုဒ္ဓေါ အတ္ထံ န ဇာနာတိ၊ ကုဒ္ဓေါ ဓမ္မံ န ပဿတိ။

(ဂ) အန္ဓတမံ တဒါ ဟောတိ ယံ ကောဓော သဟတေ နရံ၊ တသ္မာ-

ဝစနသလ္လက္ခဏာမတ္တေပိ၌ ပိသဒ္ဒါ၏ အနက်နှင့် အဓိပ္ပါယ်။

ဂရုဟာဓောတက သမ္ဗာဝနာ-သမုစ္စည်း။ စကား၏အနက် အဓိပ္ပါယ်လောက်မျှ မမှတ်သားနိုင်တုံ သေး၏။ ထိုထက် အသိခက်သော ပိဋကတ်ကို မှတ်သားနိုင်ဘို့ရန်မှာ ဆိုဖွယ်ရာမရှိဟု ပေါင်းစည်းသည်။ (ဘာဋီ) (တစ်နည်း) ရိုးရာသမုစ္စည်းအနက်။ (ဂဏ္ဌိ)

စကား၏အနက်ကို မှတ်ခြင်းမျှ၌လည်း မစွမ်းနိုင်သလို၊ကြွင်းသော အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကိုလည်း မှတ်သားခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ဟု ဆည်း။

နံပါတ် (၄)

အာဒီနဝ- အာဘုသော ဒီနံ ဝါယတိ ဂမယတီတိ အာဒီနဝေါ။ (အာ+ဒီန+ဝါ)
အလွန်အမင်းဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်စေခြင်းကြိယာ၊(တစ်နည်း) ဆင်းရဲခြင်းနှင့်
ရောက်စေတတ်သော အပြစ်တို့၏ အကြောင်းအကျိုးအစပ်၊
အပြစ်ဖြစ်သော ဒေါသ ဒေါမနဿတို့သည်။ ဒေါသ-ဥပဒ္ဒဝ။

သမတ္ထ- သမတ္ထေတီတိ သမတ္ထော။

ကုပိတော- ကုပ္ပတီတိ ကုပိတော။ (ကောဓော)

အသမတ္ထတာ-န သမတ္ထာ အသမတ္ထာ။ အသမတ္ထာနံ ဘာဝေါ အသမတ္ထတာ။
မစွမ်းနိုင်းသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မစွမ်းနိုင်ခြင်းကြိယာနှင့် နိဿယ နိဿိတ အစပ်၊
မစွမ်းနိုင်စွမ်းနိုင်းသည်။ အဝိသယတာ-အသဟတာ။

သာဝက- သုဏာတီတိ သာဝကော။

ပစ္စေကဗုဒ္ဓ-ပစ္စေကံ ဗုဇ္ဈတီတိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ။

ပစ္စတ္ထိက- ပဋိပက္ခံ အတ္ထယန္တိ ဣစ္ဆန္တီတိ ပစ္စတ္ထိကာ။ (အမိတ္တ-အရိ-ပဋိပက္ခ)

နံပါတ် (၅)

အသမတ္ထတာ- ကုဒ္ဓါနံ။ ဒသေယန္တုတ္တာ။ ဘာဂဝတော။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ယေသံ ကေသဉ္စိဖြင့် ပရေသံ၌ ပရအရ ဆန့်ကျင်ဖက်သတ္တဝါကိုသာ မကောက်ယူအပ်၊ အမှတ်မရှိ အလုံးစုံသော သတ္တဝါကို အရကောက် ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) သုဘာသိတဒုဗ္ဘာသိတဿ အတ္ထံဖြင့် ပါဠိတော် သုဘာသိတ် ဒုဗ္ဘာသိတ်အရ ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော စကား၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်၊မကောင်းသဖြင့် ပြောဆိုအပ်သောစကား၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓစသည်ဖြင့် ကောင်းစွာပြောဆိုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သိစေ။ ပစ္စတ္တိကာနံဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) (ဂ) သံဝဏ္ဏနာဖြင့် ပရေသံ၌ ပရအရ အပဋိဝိရုဒ္ဓသတ္တဝါ ပဋိဝိရုဒ္ဓသတ္တဝါ နှစ်မျိုးကောက်ယူရခြင်း၏ အသင့်ယုတ္တိကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

မာတာ- ပါတာ။ ပကို မပြု။ (မန+ရာတု) (ခီရံ ပါယေတီတိ မာတာ)။

အန္မ- အမ+က။ ကချေ။ အမကို အန္မ ပြု။

နံပါတ် (၈)

အပိနု တုမှေ ပရေသံ ဟောရခြင်းကို ဋီကာအလိုကျ ဖော်ပြပါ။

http://www.dhammadownload.com

စိတ်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသ ဒေါမနဿတရားသည် သက်သက်ကာလတစ်ပါး၌ ဖြစ်လတ့်သော စီးပွားချမ်းသာကို အန္တရာယ်ပြုတတ်သည်မဟုတ်သေး၊ ဝင်စစ်ကား ထိုခဏဖြစ်ခြင်းငှါထိုက်သော စီးပွားချမ်းသာ၏လည်း အန္တရာယ်ကိုပြုတတ်၏ဟု ဒေါသဒေါမနဿ၌ အပြစ်ကိုနိုင်မြဲစွာပြ၍ ပြလိုသောကြောင့် အပိနုတုမေပရေသံ စသည်ဆို။

နှုတ်တိ (၉)

ကုဒ္ဓေါ အတ္ထံ န ဇာနာတိ၊ ဓုဒ္ဓ ပဿေကဗုဒ္ဓါနံ။
အရိယာနဥ္စ မာတူနံ၊ ဝါစာယ ပဋိပက္ခာနံ။ (ဇတ္တဂါထာ၊)

နှုတ်တိ (၁၀)

ယထာဟန္တိ အာဟအရကောက်။ မြတ်စွာဘုရား၏ ဒေသနာဉာဏ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ ဓမ္မ။ တရားနာ ပရိယတ်သည်လည်းကောင်း၊ကုဒ္ဓေါ အတ္ထံ နဇာနာတိစသော ဒေသနာသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ မဟာကရုဏာတော်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ကောဓ၏ ဆိုးကျိုးမှ လွတ်မြောက်၍ ကောဓကို ပယ်ဖျောက်ပျောက် အနက်ကို သိခြင်း၊ပါဠိကို မြင်းခြင်း၊ ပညာမျက်စိ အလင်းရောင်ရခြင်း အကျိုးတ္တဲသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၂)

(က) တတ္ထ တတြ တုမှေဟိတိ တာသ္မိ အဝဏ္ဏေ တုမှေဟိ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃။)
(ခ) အဘူတံ အဘူတတော နိဗ္ဗေဌေတဗ္ဗန္တိ ယံ အဘူတံ၊ တံ အဘူတဘာဝေနေဝ အပနေတဗ္ဗံ။
(ဂ) ကထံ ဣတိပေတံ အဘူတန္တိ အာဒိနာ နယေန။
(ဃ) တတြာယံ ယောဇနာ-"တုမှာကံ သတ္ထာ န သဗ္ဗညူ၊ ဓမ္မော ဒုရက္ခာတော၊ သံဃော ဒုပ္ပဋိပန္နော" တိ အာဒီနိ သုတွာ တုဏှီ ဘဝိတဗ္ဗံ။
(င) ဝေ ပန ဝတ္တဗ္ဗံ "ဣတိပေတံ အဘူတံ။
(စ) ယံ တုမှေဟိ ဝုတ္တံ တံ ဣမိနာပိ ကာရဏေန ဘူတံ, ဣမိနာပိ ကာရဏေန အတစ္ဆံ။

နှုတ်တိ (၁)

သံဝဏ္ဏနာရှ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ နိယမာနိယမနည်း။

တတြ-ကဲ့ရဲ့စကားကို ဆိုခြင်းကြောင့်။ တုမှေဟိ-သင်တို့သည်။ ယံ-အကြင်စကားသည်။ဘူတံ-ထင်ရှား၏။တံဝစနံ-ကို။အဘူတတော-ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့်၊ နိဗ္ဗေဌေတဗ္ဗံ-ဖြေရှင်းထိုက်၏။ယံ ဝစနံ။အဘူတံ-ထင်ရှားမရှိသည်။ ဟောတိ။

(ဃ) . ယောဇနာ၏ နိဝဏ္ဏေတဗ္ဗ အနက်ပေး။

ယောဇနာ-အဓိပ္ပါယ်ကိုယှဉ်စေခြင်းတည်း။နိ ပဒတ္ထပယောဇနာ-ပုဒ်နက်တို့ကိုယှဉ်စေခြင်းမဟုတ်။ သတ္ထာ-ဆရာသည်။နသဗ္ဗညူ-အလုံးစုံအကုန်သိသူ မဟုတ်။ဓမ္မော-ကို။ဒုရက္ခာတော-မကောင်းသဖြင့် ဟောအပ်၏။သံဃော-သည်။ဒုပ္ပဋိပန္နော-မကောင်းသဖြင့်ကျင့်အပ်၏။

(င) **ဣတိပိဣ္ဌ ပိသဒ္ဒါ၏ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထဖော်။**

ဣတိပိ-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း။အညေဟိပိ အနေကဝိဓကာရဏေဟိ-အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော များစွာသောကြောင်းတို့ကြောင့်လည်းကောင်း။

နှုတ်တိ (၂)

(ဂ) သို့ (ခ)ဖြင့် မဟုတ်မမှန်သော စကားကို မဟုတ်မမှန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်သာ ဖယ်ရှားထိုက်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အဘယ်နည်းဖြင့် မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ဖယ်ရှားထိုက်ပါသနည်း၊ဖယ်ရှားထိုက်ပုံအခြင်းအရာကို မညွှန်းဆိုပြီလော။ (ဂ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ)သို့ (ဂ)ဖြင့် ဣတိ ပေတံ အဘူတံ-စသောနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းထိုက်ပုံကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုဌ်၌ မဟုတ်မမှန် အဘူတစကားဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ ဤအဘူတ စကားကြားရာ၌ အသို့ ပြုမှုထိုက်ပါသနည်း။ အဘူတစကားနှင့် ထိုစကားကြားရာအခါ ပြုမှုထိုက်ပုံကို မပြဆိုပြီလော။ (ဃ) မိန့်။

(င) သို့ အနုသန္ဓေ-ဤသို့ (ခ)ဖြင့် အဘူတစကားနှင့် ထိုစကားကြားရာအခါ ဆိတ်ဆိတ်မနေသင့်ပုံ၊ဖြေရှင်းထိုက်ပုံကို ဗျတိရေကနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ပြတော်တော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဖြေရှင်းပုံကို အန္ဓယနည်းအားဖြင့် ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (င) မိန့်။

(စ) သို့-(င)ဖြင့် ဣတိပေတံ အဘူတံဟူ၍ ဖြေရှင်းထိုက်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုဣတိ ပေတံ အဘူတံဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ ဣတိ ပေတံ အဘူတံ-ဟူ၍ ဆိုအပ်သော ဖြေရှင်းပုံ အကျယ်ကို မသိအပ်ပြီလော။ (ခ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပုရိမသံဝဏ္ဏနာယံ တတြာတိ ပဒဿ တေသု အဝဏ္ဏဘာသကေသူတိ အတ္ထောပိ ဒဿိတော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဓ တတြာတိပဒဿ တသ္မိံ အဝဏ္ဏေတိ အတ္ထော ဒဿိတော။

(ဂ) အဝဏ္ဏဘာသကာနမပိဿယတ္တာ။ (ဋီကာ)

ရှင်းချက်။ ။တတြကို ရှေ့ဝါကျ၌ တေသု အဝဏ္ဏဘာသကေသု၊ တသ္မိံ ဝါ အဝဏ္ဏေဟု ဖွင့်ခဲ့ပြီး။ဤ၌ တသ္မိံ အဝဏ္ဏေ-ဟုသာ ဖွင့်သည်ကို မနှစ်သက်၍ ဋီကာသစ်ရှုလျက် စတုက္ကထုတ်သည်၊ စောဒကာဘောဂ၌"အတ္ထောပိ စောဒနာ၌"အတ္ထော၀"နှစ်မျိုးကို နှိုင်းယှဉ်စဉ်းစားပါ။

နံပါတ် (၄)

သတ္ထာ- သာသတိ ဝိနာယတိ သတ္တေတိ သတ္ထာ။ (ဘုရား) (သာသ+ရတ္ထု)

သတ္ထာ- သာသတိ အနုသာသတီတိ သတ္ထာ။ (ဆရာ)

ဆုံးမခြင်းကြိယာ၊ မြတ်စွာဘုရားဒြပ်၊ ပုဒ္ဓါ-အာစရိယ။

သဗ္ဗညု- သဗ္ဗံ ဇာနာတီတိ သဗ္ဗညူ။ (ဿယမ္ဗု)

အလုံးစုံသောအာရုံနှင့် သိတတ်သော မြတ်စွာဘုရားတို့၏ ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်။

ဒုရက္ခာတော-ဒုက္ခေန အက္ခာတော ဒုရက္ခာတော။ (ဒု-အာ+ခါ+တ)

မကောင်းသဖြင့် ဟောခြင်းကြိယာ၊ မကောင်းသဖြင့်ဟော အပ်သောတရားဒြပ်ဒုရက္ခ

ဒုပ္ပဋိပန္န- ဒုက္ခေန ပဋိပဇ္ဇတီတိ ဒုပ္ပဋိပန္နော။

တုဏှီ- တုဏှော မောနံ တေဿ အတ္ထီတိ တုဏှီ။တော်ဟာတီတိ တုဏှီ။

ညှဉ်းဆဲခြင်းကြိယာ၊ ညှဉ်းဆဲတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ မောဟ-အဘာသက။

တစ္ဆ- တထဿ သာဓု ဟစ္ဆံ ။ (တထ+ဏျ)န တစ္ဆံ အတစ္ဆံ။

ထင်ရှားခြင်း၏ ကောင်းခြင်းနှင့် ဝိသေသန ဝိသေသျအစပ်။

ကောင်းသောအရာ ဝတ္ထုသည်။ အဝိတထ-သစ္စ။

နံပါတ် (၅)

အဘူတတော- တဿ ဝုတ္တဝစနဿ။ (အပနေတဗ္ဗတ္တာ)

တဿဝုတ္တဝစနဿ။ ၏ အဘူတတောဝယ် ကျေပြီးသော ဘာဝပုဒ်၌ သမ္ဗန်သတ္တိ။

သဗ္ဗညုတာယ- သတ္ထုနော။ (သတ္ထုဿ)။

ဒုပ္ပဋိပန္နတ္တာ- သံဃဿ။

http://www.dhammadownload.com

နိဿယ (၆)

(က) တသ္မိ အဝဏ္ဏေဖြင့် တတြဒ္ဒ တြပစ္စည်းသည် သတ္တမီဝိဘတ်၏ အနက်၌သက်၍ တသဒ္ဒါဖြင့် အဝဏ္ဏကို စွဲယူ သုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) ယံ အဘူတံ တံဖြင့် နိယမာနိယမနည်းအားဖြင့် ယသဒ္ဒါ တသဒ္ဒါတို့ကို ထည့်စွက်၍ အနက်သမ္ဗန်ရမည်ကို သိစေ။ (သမ္ဗန္ဓ)

(တစ်နည်း) အဘူတအရ ပြောဆိုအပ်သော စကားကို ကောက်ယူရမည်ကို သိစေ။ အဘူတဘာဝေနေဝဖြင့် အဘူတတော၌ ဘာဝပဓာန၊ ဘာဝလောပပုဒ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ တောပစ္စည်း၏ တတိယာနာဝိဘတ်၏ အနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း။ သမ္ဘဝံ သာဝဓာရဏံ ဟူသော ပရိဘာသာအရ– အဘူတတောပုဒ်နောင် ဝေတ္တအနက်စွက်၍ သမ္ဗန်ရမည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။(သမ္ဗန္ဓ၊ ပစ္စယတ္ထ၊ ဘာဝတ္ထ)

အပနေတဗ္ဗံဖြင့် နိဥပသာရ၏ ဓာတွတ္တဗာဓကဖြစ်၍ ဝေဓာတ်သည် ဝေဌနအနက်၌မဖြစ်၊ အပနယနအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ဖြေရှင်း၏ဟူသည် ဖယ်ရှားခြင်းပင်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) တံ ကုလမိနာ ကာရဏေနဖြင့် ကုလတိပေတံကို ကုလတိပိ+ဧတံဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ဧတသဒ္ဒါသည် တသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ တသဒ္ဒါဖြင့် ဆန့်ကျင်ဖက်တို့–ပြောဆိုအပ်သောစကားကို စွဲယူ သုံးသပ်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ကုလတိနိပါတ်၏ ကာရဏတ္ထအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ယင်းပုဒ်နောင် နာဝိဘတ်ကျေသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နိဿယ (၇)

တုဏှီ– တုဟ+ဏှီ။ ဟာချေ။

တစ္ဆ– တယ+ဏျ။ ဏာချေ၊ ထျကို ဆပြု၊ စလာ။

နိဿယ (၈)

ရတနာသုံးပါး၏ သဗ္ဗညူ သွာက္ခာတ သုပ္ပဋိပန္န ဖြစ်ကြောင်း–

မဖောက်မပြန်သော ထရားဒေသနာကို ဟောတော်မူတတ်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် သဗ္ဗညူ။

စင်စစ် ဝဋ်ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်တတ်သောကြောင့် ထရားတော်သည် သွာက္ခာတ။

သံကိလေသတို့မှ ကင်းသောကြောင့် သံဃာတော်သည် သုပ္ပဋိပန္န။

နိဿယ (၉)

တုမှံ သတ္ထာ န သဗ္ဗညူ ၊ ဓမ္မော သံဃော ဒုရက္ခာတော။

ဒုပ္ပဋိပန္နော အာဒီနိ၊ သုတွာ တုဏှီ န ဟောတဗ္ဗံ။

တတိယ မကာရဝိပုလဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘ်ဆန်း။

နိဿယ (၁၀)

သုပ္ပဋိပန္နော၌ ပဋိပန္နအရကောက် ဘာဝိလက်ာရ။ ဝီရိယပြည့်စုံသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။

ယင်းသည် ဥဿာဟ၊ ဝီရိယ အကျင့်မြတ်တရားတို့သည် အာရမ္ဘဏ။ တရားတော်တို့၏ ကိလေသာငြိမ်းကြောင်း အကျင့်မြတ်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ အကျင့်မြတ်တို့ကို ကျင့်သဖြင့် ကိလေသာကင်းခြင်းအစ ပူဇော်ခြင်းအဆုံး အရာရှိအပ်သောအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဂါထာမြစ် (၄၃)

(က) နတ္ထိ စေတံ အဓမ္မသု နစ ဓမ္မနတံ အဓမ္မေသု သံဝိဇ္ဇတိ။

(ခ) သဗ္ဗညုဃောဝ အမှာကံ သတ္ထာ၊ သွာက္ခာတော ဓမ္မော၊ သုပ္ပဋိပန္နော သံဃော။

(ဂ) တတြ ကုဒ္ဓိဒ္ဓ ကာရဏာန္တိ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) တွေ့စ ဒုတိယံ ပဒံ ပဌမဿ, စတုတ္ထဥ္စ တတိယဿ ဝေဝစနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(င) ဣဒဥ္စ အဝဏ္ဏေယေဝ နိဗ္ဗေဠနံ ကာတဗ္ဗံ၊ န သဗ္ဗတ္ထ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဟေတာလင်္ကာရ။ ။သဗ္ဗညုဘာဝတော–အလုံးစုံအကုန် သိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။အမှာက် သတ္တာ သဗ္ဗညူယေဝ။သွာက္ခာတတ္တာ–ကောင်းစွာဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဓမ္မော သွာက္ခာတောယေဝ။ သုပ္ပဋိပန္နတ္တာ–ကောင်းမွန်စွာ ကျင့်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ သံဃော သုပ္ပဋိပန္နောယေဝ။

(ဃ) ပဒသရုပ်ဖော်ထုတ်၍ ပေါ်လွင်စွာအနက်–စ–ဆက်။ တွေ့–ဤလေးပါးသောပုဒ်တို့တွင်။ ဒုတိယံ–သော။ ပဒံ–အတန္တိ ဟူသောပုဒ်သည်။ ပဌမဿ–သော။ ပဒဿ–အဘူတံဟူသောပုဒ်၏။ ဝေဝစနံ–တည်း။ စတုတ္ထံ–သော။ ပဒံ–နစ ပနေတံ အမေ့သု သံဝိဇ္ဇတိဟူသော ပုဒ်သည်။တတိယဿ–သော။ ပဒဿ–နတ္ထိ စေတံ အမေ့သု ဟူသောပုဒ်၏။ ဝေဝစနံ။

(င) ဣဒံ–ဤတားမြစ်ခြင်းသည်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့။ (က)ဖြင့် အကြောင်းကိုပြလျက် ငြင်းဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုငြင်းဆိုသောအကြောင်း တို့ဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ အကြောင်းသရုပ်ကို မပြဆိုပြီလော။ (ခ) မိန့်။ ဋီသစ်။

(ခ) သို့။ (ခ)ဖြင့် ရတနာသုံးပါး၏ သဗ္ဗညု စသည်မည်ကြောင်းကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုအကြောင်းတစ်မျိုးစီသာ ရတနာသုံးပါးသည် သဗ္ဗညုစသည်မည်၏ဟု ဖြေရှင်းပြောဆိုအပ်ပါလော။ အဘယ်သို့မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (ဂ) မိန့်။

ကား– အကြောင်းတစ်မျိုးစီဖြင့်သာ ရတနာသုံးပါသည် သဗ္ဗညုစသည်မည်၏ဟု ဖြေရှင်းပြောဆိုအပ်သည်မဟုတ်၊ ဤအကြောင်း ဤအကြောင်းစသည်ဖြင့်လည်း အကြောင်းအမျိုးမျိုးပြလျက် ရတနာသုံးပါး၏ သဗ္ဗညုစသည် မည်ကြောင်းကို ဖြေရှင်းပြောဆိုထိုက်၏ဟူလို။ ဋီကာသစ်။

(ဃ)သို့–ဆရာမြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ဣတိပေတံ အဘူတံစသည်ဖြင့် ဖြေရှင်းချက် ၄–ပုဒ်ကို မိန့်ဆိုအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ဖြေရှင်းချက် ၄–ပုဒ်ကို မိန့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ အမျိုးမျိုးသောပုဒ်ဖြင့် ဖြေရှင်းက လိုအပ်သောအနက် ပြီးရာသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ ၄–ပုဒ်ကိုဆိုခြင်းကြောင့် ကျမ်းလေးခြင်း ဂုဏ္ဍဂရုဒေါသသင့်ရောက်ရာ၏။ စုံကြောင့် (ဃ)မိန့်။ ဋီသစ်၊၁။၂၂၄။

(င)သို့– (ခ၊ဂ)တို့ဖြင့် သဗ္ဗညုစသည်ဖြစ်ကြောင်းကို အကြောင်းအမျိုးမျိုးပြလျက် ငြင်းဆိုဖြေရှင်းထိုက်သည်ကို ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ အရာခပ်သိမ်းတို့၌လည်း ဤသို့အကြောင်းအမျိုးမျိုးပြလျက် ငြင်းဆိုဖြေရှင်းမှုကို ပြုအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဧကေကပဒဝသေနေဝ အဝိပ္ပေတော အတ္ထော သိဒ္ဓေါ။ ဋီသစ်။

(ခ) အထ ကိမတ္ထံ ဒုတိယံ ပဒံ ပဌမဿ စတုတ္ထဥ္စ တတိယဿ ဝေဝစနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ဂ) ဒေသနာကာလေ အာယတိဥ္စ ကာယဿ ကထဥ္စိ တာဒတ္တပဋိဝေစနတ္ထံ။
အထဝါ မန္ဒဗုဒ္ဓီ ပုနပ္ပုနံ တာဒတ္တလက္ခဏေန အသမ္မောဟနတ္ထံ။

နံပါတ် (၄)

ဝိဝစနံ– ဝိဝိဓံ ပဝတ္တံ ဝစနံ ဝိဝစနံ။ (အထူးထူးတစ်နက်၌သာ ဖြစ်သောစကား)
(တစ်နည်း) ဝိကတံ ဝစနံ ယဿာတိ ဝိဝစနံ။ ဝိဝစနမေဝ ဝေဝစနံ။
ဝိဝိဓဘောဂဏ်၏ စကားနှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်၊ အထူးထူးသောစကား၊ ပရိယာယဝစနံ။

ပဌမ– ပဋ္ဌီယတေ ဥစ္စာရီယတေတိ ပဌမံ။ (အာဒိ၊အဂ္ဂ)

http://www.dhammadownload.com

ဝစနံ– ဝုစ္စတေတိ ဝစနံ။ (အတ္တ ပရိယာယ်)
နိဗ္ဗေဒ္ဓန– နိဗ္ဗေဒ္ဓီယတေ နိဗ္ဗေဒ္ဓနံ။ (အပနယနံ)

နံ့ပါတ် (၅)

သဗ္ဗညုတာယ– သဗ္ဗညုနော။
(ဃ) ဝေဝစနတ္ထာ။ ဒုတိယာယ ပဒဿ စတုတ္ထဿ။

နံ့ပါတ် (၆)

(င) ဣဒံ အဝဏ္ဏေဝယေ ဝစသည်ဖြင့် မဟုန်မကန်သော အကြောင်းအတုကို ပြ၍လည်းကောင်း။ မပြမူ၍လည်းကောင်း။ အပြစ်၌ တည်စေနိုင်လောက်အောင် ကဲ့ရဲ့ရာ အရာ၌သာ ဣတိပေတံ အဘူတံစသော ဖြေရှင်းမှုကိုပြုထိုက်၏ ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ ဋီသစ်။ နသဗ္ဗတ္ထဖြင့် ဆဲရေးခြင်း၊ ရှုံ့ချခြင်းစသော အမှုတို့၌ မဖြေရှင်းအပ်ဟု အဝဏ္ဏေဝယေ၌ ဝေ၏ ဝေတ္တဖလကို သိစေပါသည်။ ဋီကာသစ်။

နံ့ပါတ် (၇)

မနောပဒေါသ– မန ပဒေါသ။ အလယ်၌ ဩလာ။
အက္ကောသ– အာ+ကောသ။ ကလာ၊ အာကို အပြု။ (တစ်နည်း) အာ+ကုသ။

နံ့ပါတ် (၈)

ဒသဟိအကောသဝတ္ထူဟိ၌ ဒသ သရုပ်– ၊
ဇာတိ,နာမ,ဂေါတ္တ,ကမ္မ,သိပ္ပ,အာဗာဓ,လိင်,ကိလေသ,အာပတ္တိ,ဟီန။ (အက္ကောသ)

နံ့ပါတ် (၉)

သဗ္ဗညုယေဝ အမှာကံ၊ သတ္ထာ ဓမ္မော သုဒေသိတော။
သံဃော သုပ္ပဋိပ္ပန္နောတြ၊ ဣဒဒ္ဓိဒဋ္ဌ ကာရဏံ။ (ပဏ္ဍာဝတ္တဂါထာ၊)

နံ့ပါတ် (၁၀)

နိဗ္ဗေဒ္ဓနံ ကာတဗ္ဗံ–အရ။ ဖြေရှင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝစီဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဝါ–သမ္မာဆန္ဒ ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ၊ ဝီရိ။ (တစ်နည်း) ဓမ္မ၊ ဓမ္မ။ စွပ်စွဲပြောဆိုသောပုဂ္ဂိုလ် သည်လည်းကောင်း။ စွပ်စွဲခြင်း၊ ဖြေရှင်းခြင်း အကြောင်းအရာသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ မဟုတ်မမှန် ပြောဆိုစွပ်စွဲကဲ့ရဲ့ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ အခြားသူတို့၏ ယုံမှားသံသယ ကင်းပျောက်ခြင်းစသောအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၄)

(က) အာနန္ဒန္တိ တေနာတိ အာနန္ဒော။ ပီတိယာ ဇတံ အဓိဝစနံ။
(ခ) သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿံ။
(ဂ) စေတသိကသုခသေတံ အဓိဝစနံ။
(ဃ) ဥပ္ပိလာဝိနော ဘာဝေါ ဥပ္ပိလာဝိတတ္တံ။
(င) ကာယ ဥပ္ပိလာဝိတ္တန္တိ စေတသောတိ။
(စ) ဥဒ္ဓစ္စာဝဟာယ ဥပ္ပိလာပနပီတိယာ တေ အဓိဝစနံ။
(ဆ) ဣတာပိ ဒွီဟိ ပဒေဟိ သင်္ခါရက္ခန္ဓော ၊ကေန ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဝုတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၅၃။

နံပါတ် (၁)

(က) ဝါကျကတ္တား။ ။တံသမ္ဗန္ဓီနော သတ္တာ။
(ဃ) ဥပ္ပိလာဝိနော–အထက်၌သွားတတ်သောစိတ်၏။(သဒ္ဒတ္တ)ဝါ–ပေါ်လွင်တက်ကြွသော စိတ်၏။ (အဓိပ္ပါယတ္တ)

http://www.dhammadownload.com

(ဆ) ဣဓာပိဋ္ဌ ပီဋ္ဌသမုစ္စေဝဘာဝတ္ထကိုဖော်။ အဝဏ္ဏာတူမိယံ–ကဲ့ရဲ့ခြင်းဘာ့၌လည်း။ဒွိဟိပဒေဟိ သဒ္ဒါရက္ခန္ဓော ဧကေန ဝေဒနက္ခန္ဓော နဝုတ္တော။ ဣဓာပိ–ဣမသ္မိံဝါရေပိ။ ဒွိဟိပဒေဟိ–အာနန္ဒာ ဟူသောပုဒ်၊ ဥပ္ပိလာဝိတတ္တံဟူသော ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ ဧကေနပဒေန–သောမနဿံဟူသော ပုဒ်ဖြင့်။

(စ) ဥဒ္ဓစ္စာဝဟာယ–ဥဒ္ဓစ္စကိုဆောင်တတ်သော။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့– (ခ)ဖြင့် သောမနဿပုဒ်ကို သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿံဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြု အပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထို သောမနဿအရ အဘယ်ကိုကောက်ယူအပ်ပါသနည်း။ ကောင်းသော စိတ်ရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာကောင်းသောစိတ်ကို ကောက်ယူအပ်ပါသလော။ (ဂ) မိန့်။

ကား– သောမနဿသဒ္ဒါသည် စိတ်အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်ပါသော်လည်း အထင်ရှားအားဖြင့် ပက်ဖသဒ္ဒါကဲ့သို့ သောမနဿဝေဒနာကိုသာ ကောက်အပ်၏ဟူလို။

(င) သို့ အနုသန္ဓေ–ဤသို့ (ဃ)ဖြင့် ဥပ္ပိလာဝိနော ဘာဝေါ ဥပ္ပိလာဝိတာ၊ ဥပ္ပိလာဝိတာယေဝ ဥပ္ပိလာဝိတတ္တံဟု အဘိဓာနတ္ထ ဝစနတ္ထကို ပြတော်မူပြီး၍ယခုအခါ၌ ယင်းပုဒ်၏ သမ္ဗန်ကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာ ဆရာသည် (င) မိန့်။

(ဆ) သို့– ဆရာသည် (က)စသော ဝါကျတို့ဖြင့် အာနန္ဒစသော ပုဒ်တို့၏ ဝစနတ္ထအဘိဓေယျတ္ထတို့ ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုအာနန္ဒစသော တရားတို့၏ ခန္ဓာအစွမ်းဖြင့် ဓမ္မထူးသည်၏အဖြစ်ကို မပြဆိုပြီလော။ခန္ဓာ အစွမ်းဖြင့် ဓမ္မထူးသည်၏ အဖြစ်ကား အဘယ်ပါနည်း။ (ဆ) မိန့်။

တစ်နည်း–ဆရာ၊ ဆရာသည် ဝေမေတ္တစသော ပါဠိရပ်တို့ဖြင့် အဝဏ္ဏာတူမိ၌ ၂–ပုဒ်တို့ဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ တစ်ပုဒ်ဖြင့် ဝေဒနက္ခန္ဓာဟောသည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုအဝဏ္ဏာတူမိ၌သာ ၂–ပုဒ်တို့ဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ တစ်ပုဒ်ဖြင့် ဝေဒနက္ခန္ဓာကို ဟောဆိုအပ်ပါလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။(ဆ) မိန့်။ (ဣဓာပိ၌ ပိ၏ သမုစ္စယတ္ထကို ရှု၍ တက်ပါသည်။)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပုဂ္ဂလဝါစကာဘာဝေ စိတ္တမေဝ ဘာဝတ္တော သိယာ၊ န စေတသိကာသုခံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ''စေတသိက သုခသေဝတ''န္တိ အဓိဝစနန္တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ဣဓ တဒနပေက္ခိတွာ တေန ဒဗ္ဗေန ယုတ္တံ့ မူလနိမိတ္တဘူတံ စေတသိကာသုခမေဝ အပေက္ခိတွာ သုမနသဒ္ဒေါ ပဝတ္တော၊ တသ္မာ။ ဋီသံစ်၊ ၁။၂၂၇။

နံပါတ် (၄)

ပီတိ– ပိဏေတီတိ ပီတိ။ ပီဏယတီတိ ပီတိ။

သုမန– သောဘနံ မနော ယဿာတိ သုမနော။ (သုစိတ္တ)

စေတသိက–စေတသိ နိယုတ္တံ စေတသိကံ။

ဥပ္ပိလာဝိတာ–ဥဒ္ဓံ ပ္လဝတီတိ ဥပ္ပိလာဝိတံ။ ဥဗ္ဗိလယတီ ဥဗ္ဗိလံ။ ဥဗ္ဗိလမေဝ ဥဗ္ဗိလဝိတံ။
ဥဒ္ဓံ ပလဝတီတိ ဥဗ္ဗိလာဝိတံ။(ဋီကာသစ်)
သွားခြင်းကြိယာ၊ အထက်၌သွားသောစိတ်၊ ဥဒ္ဓတ။

ဥဒ္ဓစ္စံ– စေတေတီတိ စေတော၊ စိနောတီတိ စေတော။ စီယတေတိ စေတော။
ဥဒ္ဓတဿ ဘာဝေါ ဥဒ္ဓစ္စံ။
အထက်၌သွားခြင်းကြိယာ၊ ဝါ–ပျံ့လွင့်ခြင်းကြိယာ၊ ဥဒ္ဓစ္စစေတသိက်၊ ဥ ဒ္ဓတ။

ဥပ္ပိလာပနာပီတိ–ဥပ္ပိလာပေတိ စိတ္တံ ဥပ္ပိလာဝိတံ ကရောတီတိ ဥပ္ပိလာပနာ၊
ဥပ္ပိလာပနာစ သာ ပီတိစာတိ ဥပ္ပိလာပနာပီတိ။ (ဩဒဂျပီတိ–ကောက်)

---

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

(စ) ဥဒ္ဒစ္စဝဟာတာယ။ ဥပ္ပိလာပနပီတိယာ။ (၏+သည်)

နံပါတ် (၆)

(က) အာနန္ဒတ္ထိ တေနေတိဖြင့် အာနန္ဒ၌ အာရုံရှိသော နန္ဒတက် အပစ္စည်း။ ယင်းအပစ္စည်း၏ ကရဏသာခန၌ သက်သည်ကို သိစေ။

(ခ) သုမနဿ ဘာဝေါဖြင့် သောမနဿံ၌ သုမနပုဒ်၊ဏျပစ္စည်း၊ ယင်းဏျပစ္စည်း၏ ဘာဝ တဒ္ဓိတ်၌သက်၍ သ-အာဂုံလာ၍ပြီးသည်ကို သိစေ။ (ပစ္စယတ္ထ၊ ဘာဝတ္ထ)

(ဃ) ဥပ္ပိလာဝိနော ဘာဝေါဖြင့် ဥပ္ပိလာဝိတတ္တံ၌ ဥပ္ပိလာဝိပုဒ် တာပစ္စည်း၊တ္တပစ္စည်း၊ ယင်းတာ. ပစ္စည်း၏ ဘာဝ အနက်၌သက်၍ ဥပ္ပိလာဝိနော ဘာဝေါ ဥပ္ပိလာဝိတာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ တ္တပစ္စည်း သွတ္တအနက် ၌ဖြစ်၍ ဥပ္ပိလာဝိတာယေဝ ဥပ္ပိလာဝိတတ္တံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (ဂဏ္ဌိ)

နံပါတ် (၇)

အမောဃ-	အ+မုဟ။ ဥကို ဩ၊ ဟကို ဃပြု။ (န+မုဟ)
ကသိဏ-	ကသိန။ ကသ+က္ကန။ ဏတ္တံ။
ဥပ္ပိလာဝိတ-	ဥ+ပလု+တ။ ပ-၏ အကို ဣ။ လ၏ ဥ-ကို ဩ။ ဩကို အဝ၊ အကို အာပြု။ ဣလာ။ မူကွဲ-ဥဗ္ဗိလာဝိတ၌ ပကို ဗ-ပြုရပေမည်။

နံပါတ် (၈)

တေန ဥပ္ပိလာဝိတတ္တေနဟု ခွဲဆိုရခြင်းအကြောင်း-

အာနန္ဒအရ ပီတိကိုရသောကြောင့် ဥပ္ပိလာဝိတတ္တနှင့် အရတူသည်အတွက် ဥပ္ပိလာဝိတတ္တဖြင့် အာနန္ဒာကို လည်းယူအပ်ပြီးတော့၏။ သောမနဿနှင့်ကင်းသော ပီတိ၏မရှိခြင်းကြောင့် ဥပ္ပိလာဝိတတ္တကို ဆိုအပ်သဖြင့် သောမနဿကိုလည်းပြဆိုပြီးရကား သောမနဿကို သီးသန့်မခွဲဆို။

(တစ်နည်း)သောမနဿ၏အန္တရာယ်ပြုသည်၏ အဖြစ်သည် မထင်ရှား၊ ပီတိကားအန္တရာယ်ပြုပုံ ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ဥပ္ပိလာဝိတတ္တကို ခွဲယူသုံးသပ်။

နံပါတ် (၉)

သံယောဂတိ ကိတ္တိယန္တဿ၊ ကာယေ ဘဝတိ ယာ ပီတိ။
ဝရမေဝဟိ သာပီတိ၊ (ကသိဏော)နာပိ ဇမ္ဗုဒီပဿ။ (ဋ္ဌ၅၄)
"ကသိဏ"ကို ပေါင်းပြီး တစ်လုံးယူ။ ဝတ္တဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

ဥပ္ပိလာဝိတတ္တ အရ-ဩဒဂျပီတိ-ယင်းသည် ဟာသဌာယီ၊ ဟဿရသ။ ချီးမွမ်းထိုက်သူတို့၏ ချီးမွမ်းသံသည် အာရမ္မဏ။ ချီးမွမ်းမှု၌ သာယာသောစိတ်သည်၊ ဝါ-သာယာမှုသည် ဥဒ္ဒီပန။ စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း သည်လည်းကောင်း၊ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်အန္တရာယ်သည်လည်းကောင်း အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၅)

(က) ဣဓ အမှာကံ ဗုဒ္ဓေ ။ ပ ။ ဂေဟဿိတပီတိသောမနဿံ အဓိပ္ပေတံ။

(ခ) ဣဒဥ္စ ဈာနာဒိပဋိလာဘာယ အန္တရာယကရံ ဟောတိ။

(ဂ) တေနေ ဝါ ယသ္မာ ဆန္ဒောပိ။ ပ ။ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ နာသက္ခိ။

(ဃ) ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ ပညတ္တေန ။ ပ ။ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေသိ။

http://www.dhammadownload.com

(င) တသ္မာ အန္တရာယကရံယေဝ သန္ဓာယ ဣဒံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၅၄။

နံပါတ် (၁)

(က) ဣတ္ထ–ဣမသ္မိံသုတ္တေ။

(ဃ) ပရိနိဗ္ဗာနကာလအရနှင့် ထည့်သင့်သောကတ္တားများ။

ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ–ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခါနီးအခါ၌။ဝါ–ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးရာအခါ၌။ဘဂဝတာ ပညတ္တေန ဖြဟ္မဒဏ္ဍေန သံယေန တဗ္ဗိတော–ခြိမ်းခြောက်အပ်သည်။နိဗ္ဗတ္တေသိ၏ကတ္တား–အာယသ္မာဆန္နော။

(င) တသ္မာ–ထိုသို့ဂေဟာသိတ ပီတိသောမနဿသည် ရှာန်စသည်၏ အန္တရာယ်ကိုပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဋီကာသစ်)။ ဝါ–ထိုသို့ဖြဟ္မဒဏ်ဖြင့် ခြိမ်းခြောက်အပ်မှ ထိုပီတိသောမနဿကိုပယ်စွန့်၍ တရားထူးကို ဖြစ်စေနိုင်သည့်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဘာဋီ) (တသ္မာဆို၊ ဟိတ်၏ဖိုလ်၊ စွဲဆိုများထုံးစံ)

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဤသုတ်၌ အရှင်ဆန္နသန္တာန်ဖြစ်သော ပီတိသောမနဿနှင့်တူသော ဂေဟာသိတ ပီတိသောမနဿကို အလိုရှိအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဂေဟာသိတဖြစ်သော ပီတိသောမနဿ သည် နေက္ခမ္မနိဿိတဖြစ်သော ပီတိသောမနဿနှင့် အတူဖြစ်ကောင်းသည် မဟုတ်တုံလော။ (ဂဏ္ဌိ) ထိုသို့ဖြစ် လျှက် အဘယ်ကြောင့် ဤသုတ်၌ ဂေဟာသိတပီတိသောမနဿကို အလိုရှိအပ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ (ကသ္မာ သံဒေဝိတာဓိပ္ပေတန္တိအာဟ '' ဣဒန္တိ'' တိ အာဒိ) ဋီကာ။

(ဂ) စသည်သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဤပီတိသောမနဿသည် အရှင်ဆန္နသန္တာန်ဖြစ်သော ပီတိသော မနဿနှင့်တူ၏ ဟုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဤသုတ်၌ ပီတိသောမနဿသည် အဘယ်သို့လျှင် အရှင်ဆန္နသန္တာန် ဖြစ်သော ပီတိသောမနဿနှင့် တူရပါသနည်း။ ဖြစ်ပုံအခြင်း အရာတူကြပုံကို ထင်ရှားစွာမပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) စသည်မိန့်။

ကား–အန္တရာယ်ပြုပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့် တူကြ၏ဟူလို။

(တစ်နည်း) ဒဋ္ဌိတက်လိုသော် ဋ္ဌာပနာတူ၏။

ပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ ကွဲပြားခြားနားသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် ဤသုတ်၌ ပီတိသောမနဿသည် အရှင်ဆန္နသန္တာန်ဖြစ်သော ပီတိသောမနဿနှင့်တူ၏ဟုဆိုခြင်းသည် အဘယ်သို့သင့်နိုင် ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ ဋီကာ

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အရှင်ဆန္နသည် ဘုရားရှင်ပရိနိဗ္ဗာန်မစံသေးသမျှကာလပတ်လုံး တရားထူးကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးသော်ကား အရှင်ဆန္န၏ တရားထူးရပုံ၊ မရပုံကို အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ ဘုရားရှင် သက်တော်ထင်ရှား ရှိစဉ်ကဲ့သို့ တရားထူးကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ဟူ၍ပင် မှတ်သားအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ သာမညေန ဝုတ္တတ္တာ နေက္ခမ္မနိဿိတမ္ပိ ပီတိသောမနဿံ အဓိပ္ပေတံ။ အထဝါ နနု အနေကာသတော့ဟိ သုတ္တေဟိ ရတနတ္တယေ ပီတိသောမနဿမေဝ ဝဏ္ဏိတံ၊

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဓ အာသ္မတော ဆန္နဿ ဥပ္ပန္နသဒိသံ ဂေဟာသိတံ ပီတိသောမနဿံ အဓိပ္ပေတံ။

(ဂ) ဣဒံ ဈာနာဒိပဋိလာဘာယ အန္တရာယကရံ ဟောတိ၊ တသ္မာ။

(က) နနု အာယသ္မာ ဆန္နော သမ္မုခေပိ ဘဂဝတော ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေယျ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေသိ။

(ဂ) ပညတ္တေန ဖြဟ္မဒဏ္ဍေန တဇ္ဇိတော တံ ပီတိသောမနဿံ ပဇဟာတိ၊ တသ္မာ–

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

သဒိသ– သမာနံဝိယ နံ ဒိဿတီတိ သဒိသံ။ဥပ္ပန္နေန သဒိသံ ဥပ္ပန္နသဒိသံ။
အတူကဲ့သို့ ရှုခြင်းကြိယာသကတ်သည်၊ ဝါ–ပီတိသောမနဿ ၂–မျိုးတို့၏
သဒိသီသဒိသအစပ်၊တူသောပီတိသောမနဿသည်၊သမာန၊တုလျ၊ပဋိဘာဂ။

ဂေဟ– ဒုဗ္ဗ သမ္ဘာရံ ဂဏှာတီတိ ဂေဟံ။
ပုရိသေန အာနီတံ ဓနံ ဂဏှာတီတိ ဂေဟံ။ (ဃရ၊ အာဝါသထ)

ဒဏ္ဍ– ဒဋတိ အာဏံ ကရောတိ ဓောနာတိ ဒဏ္ဍော။
အာဏာကို ပြုခြင်းကြိယာ၊ အမိန့်အာဏာဒဏ်သည်၊ သာဟသ၊ ဒမ္မ။

တပ္ပိတ– တပ္ပတေတိ တပ္ပိတော (သံဝေဇိတော)၊

ပရိနိဗ္ဗာန–ပရိနိဗ္ဗာယတီတိ ပရိနိဗ္ဗာနော။ (ပရိနိဗ္ဗုတော)

ဂေဟဿသိတ–ဂေဟေ သိတံ နိဿိတံ ဂေဟသိတံ

ဝိသေသ–ဝိသေသီယတေတီ ဝိသေသော။ (ဝိသိဋ္ဌော)

နံပါတ် (၅)

(ဟိတ်) ဂေဟဿိတတ္တာ – (သမ္ဗန်) ပီတိသောမနဿဿ။ (၏+သည်)
အဓိပ္ပေတတ္တာ– ပညတ္တတာယ– ဖြဟ္မဒဏ္ဍဿ။
တသ္မာ တတော အန္တရာယကရတ္တာ– ဣမဿ ပီတိသောမနဿဿ။
(တသ္မာအစွဲကို ဟိတ်ပြင်လို့ရသည်ကို သတိပြုပါ။)
တပ္ပိတတ္တာ– အာယသ္မာတော ဆန္နဿ။ (၏+ကို)

နံပါတ် (၆)

(က) ဣဓ ဂေဟသိတံ ပီတိသောမနဿံ အဓိပ္ပေတံဖြင့် ဤဖြဟ္မဇာလသုတ်၌ အာနန္ဒာတို့၏ အရဖြစ်သော ပီတိသောမနဿအရ ရတနာသုံးပါးကို ကြည်ညို၍ဖြစ်သော နေက္ခမ္မနိဿိတ ပီတိသောမနဿကို အလိုမရှိအပ်၊အိမ်နေသူ လူတို့၏အကျင့် ကာမဂုဏ်၌မှီသော ဂေဟသိတပီတိသောမနဿကို အလိုရှိအပ်သည်ကို သိစေ။ (သရုပ်ကြားအဘိဓေယျတ္တ) အာယသ္မာတောဆန္နဿ ဥပ္ပန္နသဒိသံဖြင့် ထိုဂေဟသိတပီတိသောမနဿသည်လည်း အရှင်ဆန္န၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော ပီတိသောမနဿံနှင့်တူသော ပီတိသောမနဿ၏ အဖြစ်ကို သိစေ။ အမှာကံဗုဒ္ဓေါ၏သည်ဖြင့် အရှင်ဆန္နသန္တာန် ပီတိသောမနဿဖြစ်ပုံအခြင်းအရကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သစ္စံ– သတ+ယ။ တျကို စပြု၊ ဒွေဘော်လာ။
အပ္ပ– အလ+ပ။ လကို ပပြု။
သြရ– အဝ+ရ။ အဝကို သြပြု။

နံပါတ် (၈)

ဖြဟ္မဒဏ်၏အဓိပ္ပါယ်။ ။ဤမည်သောရဟန်းကို အခြားရဟန်းတော်တို့သည် မပြောဆိုထိုက်၊ မဆုံးမထိုက်၊ မသွန်သင်ထိုက်။ ဤသို့ပြု၍ ပညတ်ထားမှုသည် ဖြဟ္မဒဏ်။

ဂေဟအရ– အိမ်နေသူလူတို့၏အလေ့ဖြစ်သောကြောင့် ကာမဂုဏ်သည် ဂေဟမည်၏။

ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ နာသက္ခိ–ဆိုရကြောင်း။ ။မြတ်စွာဘုရား၌လည်းကောင်း၊တရားတော်၌လည်း ကောင်း ဖြစ်သောဂေဟသိတ ပေမကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဋီသစ်၊၁။၂၂၉။

နံပါတ် (၉)

ပရိနိဗ္ဗာန ကာလေစ၊ တပ္ပိတော ဖြဟ္မဒဏ္ဍေန။

http://www.dhammadownload.com

ပညာတွေ့န ဇဟိတွာ တံ၊ ဝိသေသံ သမ္ဘဝတ္တေသိ။ (ဝတ္တုဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

တဖို့တော၌ တဖွစာတ်အရ–မေတ္တာ ကရုဏာပြဌာန်းသော ကုသိုလ်ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ ဓမ္မ။ အရှင်ဆန္ဒသသည် အာရမ္မဏ။ တရားထူးရစေလိုသော ဆန္ဒတော်နှင့် အရှင်ဆန္ဒသန္တာန်ရှိဂေဟာသိတပေမသည် ဥဒ္ဒိပန။ ပီတိသောမနဿကို ပယ်၍ တရားထူးကိုဖြစ်စေခြင်း အကျိုးသည် အနဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၆)

(က) အယဥ္ဈ လောဘာသဟဂတာ ပီတိ။

(ခ) လောဘော စ ကောသေဒိသော၀။

(ဂ) ယထာဟ ။ ပ ။တံ ဇနော နာဝ ဗုဒ္ဓ တီတိ။

(ဃ) တတိယဝါရော ပန ဣဓ အနာဂတောပိ အတ္တတော အာဂတောယေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(င) ယထေ၀ ဟိ ကုဒ္ဓေါ၊ ဝဝံ လုဒ္ဓေါပိ အတ္ထံ န ဇာနာတီတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။

နံပါတ် (၁)

(က) ဝါကျ၌ထည့်သင့်သောပါဌ်ထည့်၍အနက်ပေး။

ကသ္မာ–အယံ ပီတိသည်။အန္တရာယကရာ–အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်ပါသနည်း။ ဟိယသ္မာ အယံပီတိ လောဘာသဟာတာ–လောဘနှင့်တကွ ဖြစ်တတ်၏။တသ္မာ. သာပီတိ၊

(ဂ) ယထာဟ–၌၊ ကတ္တား–ဓမ္မသေနာပတိတ္ထေရော–အရှင်သာရိပုတြာထေရ်သည်။မဟာနိဒ္ဒေသ–၌၊ အာဟ။ ဣဓ–ဣမိသံ ဝဏ္ဏနာဘူမိယံ–ဤဝဏ္ဏနာဘုံ၌။

(င) ဝါကျအပြန်အလှန်။ ။ဘာဋီအတိုင်း။

နံပါတ် (၂)

(က) သို့ ပရာနုသန္ဓေ–ယခုအခါ၌ ပီတိ၏ အန္တရာယ် ပြုနိုင်ခြင်း၏အကြောင်းကို (ဋီသစ်) (တစ်နည်း) အကြင်လောဘနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ပီတိသည် အန္တရာယ်ကိုပြုတတ်၏ ထိုလောဘကိုပြခြင်း အကျိုးငှါ (က) စသည်မိန့်။ (ဂဏ္ဌိ) (အယဥ္ဈတိ အာဒိနာ တဒေဝတ္ထံ ကာရဏာတော သမတ္ထေတိ။)

(ခ)သို့– ဆရာ (က)ဖြင့် ပီတိသည် လောဘနှင့်တကွဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ လောဘနှင့် တကွဖြစ်သော် အဘယ်သို့ပြုအပ်သနည်း။ (ဂဏ္ဌိ) ပြုပုံကို ထင်စွာ မပြပြီလော။ (ခ) မိန့်။

ကား–အဝဏ္ဏာဘူမိ၌ ဆိုအပ်သော ကောဓနှင့်တူ၍ အနက်ကို မသိခြင်းစသော အကျိုးမဲ့ကိုပြု၏ဟူလို။

(ဂ)သို့– ဆရာ (ခ)ဖြင့် လောဘသည် ကောဓနှင့်တူသည်ဟုသာ ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုစကားအဘယ် သို့သောယုတ္တိဖြင့် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ လောဘသည် လိုချင်ခြင်း၏ လက္ခဏာ၊ ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးပြစ်မှားခြင်း လက္ခဏာရှိကြ၍ ပရမတ္ထသဘာဝအရ အချင်းချင်းထူးခြားသည် မဟုတ်ပါလော။ (ဂ) မိန့်။ (အဘိဓမ္မာနှင့်ဆန့် ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ–တင်)

ကား– လုဒ္ဓေါ အတ္ထံ န ဇာနာတိ။ ပ ။တံ ဇနော နာဝဗုဒ္ဓ တိဟူသော ဂါထာဒေသနာတော်ကို မြတ်စွာဘုရားဟောအပ်သော အာဂုံသာဓကယုတ္တိကို ထောက်ဆ၍ လောဘသည် ကောဓနှင့်တူသည်သာ ဟု ဖွင့်ဆိုသော ငါ့စကား သင့်၏ဟူလို။

(င)သို့–ဆရာ (ဃ)ဖြင့် တတိယဝါရသည် ဤဝဏ္ဏာဘူမိ၌ မလာသော်လည်း အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် လာသည်သာဟူ၍ သိထိုက်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ တိုက်ရိုက်မျှ မလာအပ်သည်ကို အနက်အားဖြင့် လာတော့ သည်သာဟု အဘယ်ကြောင့် သိအပ်ပါနည်း။ မြတ်စွာဘုရားသည် တတိယဝါရကို ဝဏ္ဏာဘူမိ ပါဠိတော်၌ မဟောဆိုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ (င) မိန့်။ ဋီသစ်အလို ဝိတ္ထာရတက်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က) နနု တတိဝါရော ဣဓ အနာဂတော။

(ခ) အထ ကသ္မာ အတ္တတော အာဂတောယေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) ယထေဝ ကုဒ္ဓေါ၊ ဝံ လုဒ္ဓေါပိ အတ္တံ န ဇာနာတိ၊ တသ္မာ-အထဝါ-တဒတ္ထသမ္ဘဝတော။

(က) နနု ဣဓဒ္ဓိ ရာဂသဒ္ဓိတံ ပီတိသောမနဿန္တိ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ။

(ခ) အထ ကသ္မာ''အယဥ္ဍိ လောဘသဟဂတာ ပီတိတိ ဝုတ္တာ။

(ဂ) ပီတိဂ္ဂဟဏေန သောမနဿမ္ပိ ဂဟိတမေဝ ဟောတိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

လုဒ္ဓေါ- လုဗ္ဘတီတိ လုဒ္ဓေါ။

လိုချင်ခြင်းကြိယာ၊ အလိုကြီးတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဂိဒ္ဓ-လောဘ-လောလုပ။

ဘယ- ဘာယိတဗ္ဗန္တိ ဘယံ။

ကြောက်ခြင်းကြိယာ၊ ကြောက်ဖွယ်ဘေးဖြစ်ဖွယ် အရာဝတ္ထု၊ ဘီမ-ဉတ္တာသ။

အန္တရ- အန္တတိ ဗန္ဓတီတိ အန္တရံ။ (အတိ+အရ)

နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ၊ အတွင်းအရပ်သည် (ဝါ) စိတ်ဒြဗ်သည်၊ အဗ္ဘ န္တရ။

နံပါတ် (၅)

(က) လောဘသဟဂတာယ။ ။ဣမိဿာ ပီတိယာ။

(ခ) ကောဓေဒိသတ္တာ။ ။လောဘဿ။

(ဃ) အနာဂတတ္တာ။ ။တတိယဝါရဿ။

နံပါတ် (၆)

တတ္ထ အပ္ပမတ္တကန္တိ ပရိတ္တဿ နာမံ။ ဩရမတ္တကန္တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ မတ္တာတိ ဝုစ္စတိ ပမာဏံ။ (၅၅)

ပရိတ္တဿနာမံဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ပိုင်းဖြတ်အပ်ပြီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့် အပ္ပမတ္တကသည် (ဝါ) သေးငယ်သောအရာဝတ္ထုသည် ပရိတ္တ၏အမည်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ (ဋီသစ်) (တစ်နည်း) အပ္ပမတ္တကသဒ္ဒါသည် သေးငယ်ခြင်း ပရိတ္တ အနက်ဟောသည်ကို သိစေ။

တဿေဝ ဝေဝစနံဖြင့် ဩရမတ္တကသဒ္ဒါသည် အပ္ပမတ္တကသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

ဝုစ္စတိပမာဏံဖြင့် မိယတေတိ မတ္တာဟု ဝစနတ္ထပြု၍ မတ္တာအရ ပမာဏအနက်ကိုသာ ကေဒေသျ ပစာအားဖြင့် ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ (ဘာဋီ)

နံပါတ် (၇)

ပရိတ္တ- ပရိ+ဒါ+တ။ ဒကို တပြု၊ အာကို အပြု။

အဂ္ဃ- အဇ။ ဇကို ဃပြု။

သုည- သုနျ။ နျကို ဉပြု၊ ဉ လာ။ (သုန+ယ)

နံပါတ် (၈)

တတိယဝါရ မလာရခြင်းအကြောင်း-တရားဟောရာထိုအခါ၌ ထိုတတိယဝါရဖြင့် ထိုးထွင်း၍သိစေထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် တတိယဝါရ ပါဠိတော်၌ မလာ။

အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်လာရကြောင်း-ထိုတတိယဝါရအနက်ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ကထာဝတ္ထု ပါဠိတော်သည် ဘုရားဟောတော်မူစဉ်က အကျဉ်းမျှသာဖြစ်သော်လည်း အကျယ်ရသင့်သောကြောင့် တတိယ သံဂါယနာတင်သောအခါ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်သည် အကျယ်ချဲ့ထွင်းသကဲ့သို့တည်း။

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) သောမနဿ၏ သေဝိတဗ္ဗ အသေဝိတဗ္ဗ ၂-မျိုးရှိကြောင်းကို သုတ္တန်ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ဟောပြီးဖြစ်သောကြောင့် အသေဝိတဗ္ဗ သောမနဿ၏ အန္တရာယ်ပြုနိုင်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားပြီးဖြစ်ရကား မထင်ရှားသော ပီတိကိုသာ ယူထားသည်။

နံပါတ် (၉)

တတိယော ပန ဝါရေပိ၊ ဣဓာပိနာဂတော သမာနော။

အတ္ထတော အာဂတောယေဝ၊ ဉာတဗ္ဗော ဣတိ တုမေ့ဟိ။ (ဒ+ရကာရ)

နံပါတ် (၁၀)

ပီတိအရဖြူ ဘာဝါလက်ာရ-လောဘနှင့်တကွဖြစ်သောပီတိ၊ ယင်းသည် ကာမ၊ကာမ။ နှစ်သက်ဖွယ် ကုဒ္ဒာရုံသည် အာရမ္မဏ။ ရာဂနှင့်တကွဖြစ်ကြောင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ကို ပြုခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၇)

(က) ''တွံ ပဌမဿ ဈာနဿလာဘီ။ ပ ။ အရဟာ''တိ ပုဒ္ဓေနာပိ သဘာဂါနံ ဘိက္ခူနံယေဝ ပဋိဇာနိတဗ္ဗံ။

(ခ) ဝေဠု ပါပိစ္ဆတာစေဝ ပရိဝဇ္ဇိတာ ဟောတိ၊ သာသနဿစ အမောဃတာ ဒီပိတာ ဟောတိတိ။

(ဂ) သေသံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ဃ) အပ္ပမတ္တ ခေါ်ပနေတံ ဘိက္ခုဝေတိ ကော အနုသန္ဓိ ။

(င) ဣဒံ သုတ္တံ ဒွိဟိ ပဒေဟိ အာဗဒ္ဓံ ဝဏ္ဏေန စ အဝဏ္ဏေန စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။

နံပါတ် (၁)

(ခ) **ဝါကျအပြန်အလှန်**-ဟိ-ယသ္မာ၊ကြောင့်။ဝေ-ဤသို့မေးအပ်သည်ဖြစ်၍ သဘောတူသော ရဟန်းတို့အားသာ ဝန်ခံအပ်သည်ရှိသော်။ ပါပိစ္ဆတာစေဝ-ယုတ်မာသော အလိုရှိသူ၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ ပရိဝဇ္ဇိတာစေဝ-ရှောင်ကြဉ်အပ်သည်လည်းကောင်း။သာသနဿ-၏။ အမောဃတာ-အချည်းနှီးမဟုတ်သည်၏အဖြစ်သည်။(ဝါ)ကို။ဒီပိတာစ၊ပြအပ်သည်လည်းကောင်း။ဟောတိ။ဣတိ-တသ္မာ၊ကြောင့်။ပုဒ္ဓေနာပိ-သဘာဂါနံ-သဘောတူကုန်သော။ဘိက္ခူနံယေဝ။ ပဋိဇာနိတဗ္ဗံ။

(ဃ) **အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ ဘိက္ခုဝေတိ**-ဟူသောပါဠိ၏။(ဣတိ နိဒဿနတ္တ)(ဝါ) အစရှိသောပါဠိ၏ (ဣတိအာဒျတ္တ)

(င) **ပဒေဟိ၏ အနက်ကိုဖော်၍ အနက်ပေး**-ဣဒံသုတ္တံ-ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်သည်။ဝဏ္ဏေန-ဝဏ္ဏပုဒ်နှင့်လည်းကောင်း။အဝဏ္ဏေနစ-အဝဏ္ဏပုဒ်နှင့်လည်းကောင်း။ဒွိဟိ ပဒေဟိ-ပုဒ်တိုနှင့်။ အာဗဒ္ဓံ-စပ်၏။ (တစ်နည်း) ဣဒံသုတ္တံ-သည်။ ဝဏ္ဏေနစ-ချီးမွမ်းခြင်းနှင့် လည်းကောင်း။ အဝဏ္ဏေနစ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းနှင့်လည်းကောင်း။ ဒွိဟိ ပဒေဟိ-အကြောင်းတို့နှင့်။ (ဝါ) အဖို့အစုတို့နှင့်။ အာဗဒ္ဓံ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ (က)ဖြင့် ဈာန်ရကြောင်း ရဟန္တာဖြစ်ကြောင်းမေးအပ်သော် သဘောတူကုန်သော ရဟန်းတို့အား ဝန်ခံရာ၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။အဘယ့်ကြောင့် သဘောတူသော ရဟန်းတို့အားသာ ဝန်ခံရာသနည်း။ ယင်းသို့ ဝန်ခံသော် ယုံမှားသောအလိုဆိုး မဖြစ်ပြီလော။ (ခ) မိန့်။

(ဃ)သို့-ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ ... ဒဝေ စသောစကားကို မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ဝဏ္ဏ အဝဏ္ဏနှင့်စပ်သော တရားဒေသနာတော်သည် ပြအပ်ပြီးသော စကားတို့ဖြင့် ပြီးဆုံးပြီ မဟုတ်ပါလော။ အပ္ပမတ္တကံ ခေါ်ပနေတံ စသောတရားတော်သည် အဘယ်စကားပါနည်း။ (ဃ) မိန့်။

ကား-ဗြဟ္မဒတ္တ ပြောဆိုအပ်သော ဝဏ္ဏနှင့်ဆက်သွယ်သော အနုသန္ဓိစကား ဟူလိုသော်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က) နနု "အနာပတ္တိ ဥပသမ္ပန္နဿ ဘူတံ အာရောစေတီ"တိ ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သဘာဂါနံ ဘိက္ခုနီနံယေဝ ပဋိဇာနိတဗ္ဗံ။

(ဂ) ဝေံ (ဟိ) ယသ္မာ ပါပိစ္ဆတာစေဝ ပရိဝဇ္ဇိတာ ဟောတိ၊ သာသနဿစ အမောဃတာ ဒီပိတာ ဟောတိ။ ကုတိ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ပါပိစ္ဆတာ- ပါပါ ဣစ္ဆာ ယဿာတိ ပါပိစ္ဆော။ ပါပိစ္ဆဿ ဘာဝေါ ပါပိစ္ဆတာ။
ယုတ်မာသောအလိုရှိသူ၏ ယုတ်မာသောအလိုနှင့် နိဿယ/နိဿိတ အစပ်၊ ယုတ်မာသောအလိုသည်၊ ဣဿာပဂတ။

အမောဃတာ-န မောဃံ အမောဃံ။ အမောဃဿ ဘာဝေါ အမောဃတာ။
အချည်းအနှီးမဟုတ်သော သာသနာတော်၏ အချည်းအနှီးမဟုတ်ခြင်း အဘာဝဘောဂဂုဏ်နှင့် နိဿယနိဿိတအစပ်၊ အချည်းအနှီးမဟုတ်သော သာသနာတော်သည်။ အတ္တဝုတ္တတာ။

အနုသန္ဓိ- အနု သန္ဓိယတီတိ အနုသန္ဓိ။
ဆက်စပ်ခြင်းကြိယာသကတ်၊ အနုသန္ဓေစကားသည်၊ အနုသန္ဓာန။

အရဟာ- ပူဇာဝိသေသံ အရဟတီတိ အရဟာ။ အရာယော ဟနတီတိ အရဟာ။
ပူဇော်ခြင်းအထူးကို ခံယူတော်မူခြင်းကြိယာသကတ်၊ ရဟန္တာဒြဗ်၊ ဓိဏာသဝ-အရဟန္တ။

နံပါတ် (၅)

(ခ) ပရိဝဇ္ဇိတတ္တာ- ပါပိစ္ဆတာယ။ (၏+ကို)
(ဃ) အပ္ပမတ္တကတ္တာ- တေသံ ဝဏ္ဏာနံ။
(င) အာဗဒ္ဓတ္တာ- ဣမဿ သုတ္တဿ။

နံပါတ် (၆)

ဩရံ မတ္တာ တေသာတိ ဩရမတ္တကံ။

ဩရံ မတ္တာ တေသာတိ ဖြင့် ဩရမတ္တကံ၌ ဩရံပုဒ်၊မတ္တာပုဒ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ကသည် သမာသန္တကပစ္စည်း ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

အရဟာ-အရ-ဟန+ကွိ။ ဓာတွန်နှင့်တကွ ကွိကိုချေ၊ ရိ၏ ဉကို အပြု၊ (အရိ ဟနတီတိ အရဟာ)
(တစ်နည်း) အရဟန္တ+သိ။ အန္တနှင့်တကွ သိကို အာပြု။
အမောဃတာ- န-မုဟ+တာ။ နကို အ၊ ဥကို ဩ၊ ဟကို ဃပြု။

နံပါတ် (၈)

သဘာဂရဟန်းတို့အားပြောဆိုနိုင်ကြောင်း-

သဘာဂရဟန်း၏သာ ထိုရဟန်း၏အကျိုးကို အလိုရှိကြကုန်၏။ ယုံကြည်ထိုက်သော စကားရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်း မှတ်ထင်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သဘာဂရဟန်းတို့ကိုသာ ဝန်ခံရာ၏။

(ဂ) ဝုတ္တနယအရ-တတြ တုမှေဟိတိ တသ္မိံ ဝဏ္ဏေ တုမှေဟိ စသောစကား။ဒုတိယံ ပဒံ ပဌမဿ ပဒဿ စတုတ္ထဥ္ဆ တတိယဿ ဝေဝစနံ စသောစကားတို့ ဖြစ်သည်။

နံပါတ် (၉)

ကိံကိံ အဿုံစ ဓာရိံ ဝိလမ်း။ (ဝိသဒ္ဒဂါထာ)

http://www.dhammadownload.com

၁ ၂ ၁ ၂ ၂၁ ၁၂၁ ၂ ၁၂
(ဇ) (တ) (ဇ) (ရ)
ပိယံဝ ပုတ္တံ န ယန္တံဝ ကေကာ။ (။)
၁၂ ၁ ၂ ၂ ၁ ၁၂၁ ၂၁ ၂
(ဇ) (တ) (ဇ) (ရ)
တထေဝ သီလံအနုရက္ခမာနာ။ (ဥပေန္ဒဝဇိရဂါထာ)
၁ ၂ ၁ ၂ ၂၁ ၁ ၂ ၁ ဂရုဂရု
သုပေသလာ ဟောထ သဒါသဂါရဝါ။ (ဝံသဋ္ဌ)
၁ ၂ ၁ ၂ ၂ ၁ ၁၂၁ ၂ ၁၂
(ဇ) (တ). (ဇ) (ရ)

ပဌမ,ဒုတိယ,စတုတ္ထပါဒတို့၌ ဇ-ဂိုဏ်း တ-ဂိုဏ်း ဇ-ဂိုဏ်း ရ-ဂိုဏ်း တို့ရှိသောကြောင့် ဝံသဋ္ဌဂါထာ။ ၁၂-လုံးဖွဲ့ဖြစ်သောကြောင့် ဇဂတီဆန်း။ တတိယပါဒ၌ ဇ-ဂိုဏ်း တ-ဂိုဏ်း ဇ-ဂိုဏ်း ဂရု ဂရု ရှိသောကြောင့် ဥပေန္ဒဝဇိရဂါထာ၊ ၁၁-လုံးဖွဲ့ဖြစ်သောကြောင့် တုဋ္ဌုဘဆန်း။ ဤသို့လက္ခဏာရောသောကြောင့် ဥပဇာတိဂါထာမည်ပါသည်။

နံပါတ် (၁၀)

(က) ပဋိဇာနိတဗ္ဗ၌ ဓာတ်အရ-

ဝန်ခံသောရဟန်း၏ အလောဘပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ သဘောတူရဟန်းတို့သည် အာရမ္မဏ။ ရှာန်ရသည်၏အဖြစ် ရဟန္တာ၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ အလိုဆိုးမှရှောင်ကြဉ်နိုင်ခြင်း သာသနာတော်အား အချည်းအနှီးမဖြစ်ခြင်းကို ပြုရာရောက်ခြင်းအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၈)

(က) သီလမေဝ သီလမတ္တကံ။
(ခ) ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(ဂ) အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ ဘိက္ခဝေ ဩရမတ္တကံ သီလမတ္တကံနာမ။ ယေန''တထာဂတဿ ဝဏ္ဏံ ဝဒါမီ''တိ ဥဿာဟံ ကတွာပိ။ ဝဏ္ဏံ ဝဒမာနော ပုထုဇ္ဇနော ဝဒေယျာတိ။
(ဃ) တတ္ထ သိယာ။
(င) နနု ဣဒံ သီလံ နာမ ယောဂိနော အဂ္ဂဝိဘူသနံ။
(စ) ယထာဟ ပေါရာဏာ။ ပ ။အဂ္ဂတံ ဂတောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။

နံပါတ် (၁)

ဩရမတ္တကံ-သမာဓိပညာတို့၏ ဤဘက်အဖို့ဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော။(အပရဘာဂ) ဝါ-သမာဓိပညာတို့ကို ထောက်ဆက အောက်ကျသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ (ဟေဋ္ဌ)

နံပါတ် (၂)

(ခ၊ဂ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သီလမတ္တကံ၌ မတ္တကသဒ္ဒါ၏ အနက်မဲ့၏အဖြစ်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အပ္ပမတ္တကံ ခေါ်ပနေတံ အစရှိသော ပါဠိရပ်၏ ယောဇနာနှင့်တကွ ပိဏ္ဍတ္ထကို မပြဆိုပြီလော။ ယောဇနာနှင့်တကွ ပိဏ္ဍတ္ထကား အဘယ်ပါနည်း။ (ခ၊ဂ) မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် အပ္ပမတ္တကံစသော ပါဠိတို့၏ ပိဏ္ဍတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုအပ္ပမတ္တကံ အစရှိသောပါဠိ ရပ်တို့ဖြင့် အဘယ်သို့သော အဓိပ္ပါယ်ကို ပြဆိုအပ်ပါနည်း။ ပြဆိုပုံအခြင်းအရာကို အကျယ်အားဖြင့်မပြဆိုပြီလော။ (ဂ) မိန့်။ (ယေန သီလေန ဝဒေယျ၊ တေ သီလမတ္တကံ နာမာတိ သမ္ဗန္ဓော) ဋီသစ်။

http://www.dhammadownload.com

(င) သို့အနုသန္ဓေ–ဤသို့ (ဃ)ဖြင့် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာခြင်းစကားပျိုးသခေ်ပကို ပြဆိုတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းစောဒပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာပုံစကားရိုးဝိတ္ထာရကို ပြတော်မူလိုသောဆရာသည်(င) မိန့်။

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် သီလမည်သည် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ အမြတ်ဆုံးတန်ဆာဖြစ်၏ဟု စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ထိုသို့ပင်စောဒနာပါသော်လည်း ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် ပါဠိတော်၌ အပ္ပမတ္တကံခေါ် စသည်ဖြင့် သီလကို အသေးဆုံးပြု၍ ဟောထားသည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်သို့သော သာကေကိုထောက်၍ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤသို့ စောဒနာနိုင်ပါသနည်း။ (စ) မိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု ဣဒံ သီလံနာမ ယောဂိနော အဂ္ဂဘူသနံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အပ္ပမတ္တကံ ခေါ်ပနေတံ ဩရမတ္တကံ သီလမတ္တကံ နာမ။

(ဂ) ဥပရိဂုဏေ ဥပနိဓာယ ဟေဋ္ဌိမံ ဩရမတ္တကံ နာမ ဟောတိ၊ တသ္မာ။

(ဂ)ကိုရှု၍ ထုတ်နိုင်းသော် (က) နနု ယေန ပုထုဇ္ဇနော တထာဂတဿ ဝဏ္ဏံ ဝဒါမီတိ ဥဿာဟံ ကတ္ဝာ ဝဏ္ဏံ ဝဒတိ။ (ကြွင်း နည်းတူ)

မှတ်ချက်– ကတွာပိ၌ ပိကို ဝဒမာနော နောက်ထိုင်၍ ဤသို့ ကြံသည်။

နံ့ပါတ် (၄)

အပ္ပ– အပ္ပေတိ ဤသကမတ္တံ ဂမေတီတိ အပ္ပံ။
ရောက်ခြင်းကြိယာ၊ သေးငယ်သောအရာဝတ္ထု၊ ခုဒ္ဒက၊ ဤသက။

ဥဿာဟ– ဥဒ္ဓံ သဟတိ ခမတီတိ ဥဿာဟော။ (ဥ–သဟ+ဏ)
သီးခံခြင်းကြိယာ၊ လုံ့လဝီရိယသည်၊ အဓိမတ္တ၊ ဤဟ။

ဝိဘူသန– ဝိဘူသတိ ဧတေနာတိ ဝိဘူသနံ။ (ဝိ–ဘူသ+ယု)
တန်ဆာဆင်ခြင်း၊ ဝါ–တင့်တယ်ခြင်းကြိယာ၊ ပုတီးနားဒောင်းစသော တန်ဆာသည်၊ အာဘရဏ၊ အလင်္ကာရ။

အဂ္ဂဝိဘူသန– အဂ္ဂေါစ သော ဝိဘူသနော စာတိ အဂ္ဂဝိဘူသနော

ယောဂီ– ယုဉ္ဇတိ သီလေနာတိ ယောဂီ။
အားထုတ်ခြင်းကြိယာ၊အားထုတ်တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ယောဂါဝစရ၊ ယုဥ္ဇနက။

အလင်္ကာရ– အလံ ကရောတိ ဧတေနာတိ အလင်္ကာရော။
ပြုခြင်းကြိယာ၊ နားဒောင်းစသောတန်းဆာသည်၊ ပိဠန္ဓန၊ မဏ္ဍန။

မဏ္ဍန– မဏ္ဍယတိ ဧတေနာတိ မဏ္ဍနံ။
တန်ဆာခြင်းကြိယာသကတ်၊ နံ့သာမှုန့်စသော နိမ့်ရာအရပ်ဖြည့်ရာ တန်ဆာတို့သည်၊ ပသာဓန။

နံ့ပါတ် (၅)

(ဂ) ဝဒမာနတ္တာ ပုထုဇ္ဇနဿ။ (၏+သည်)

(ဃ) အဂ္ဂဝိဘူသနတ္တာ ဣမဿ သီလဿ။ (၏+သည်)

နံ့ပါတ် (၆)

(က) သီလမေဝဖြင့် သီလမတ္တကံ၌ မတ္တကသဒ္ဒါ၏ အနတ္ထကၢ၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

(တစ်နည်း) သီလမတ္တကံ၌ မတ္တကသဒ္ဒါ၏ ဝိသေသနိဝတ္တိအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ)

မတ္တကသဒ္ဒဿ အနတ္ထကဘာဝတော၊ ဋီသစ်။

အပ္ပကတ္ထဝါစကော ဝိသေသနိဝတ္တိ အတ္ထောဝေ။ ဝါ။ ဋီဟောင်း။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ဥဿာဟံ ကတွာပိဖြင့် ဝဒမာနော၌ မာနပစ္စည်း၏ သတ္တိအနက်ထွန်းပြသည်ကို သိစေ။ (ဒုပစ္စယတ္တ)တထာဂတဿ ဝဏ္ဏံ ဝဒါမိဖြင့် ဥဿာဟကာရ အားထုတ်ပုံအခြင်းအရာကို သိစေ။

ယေန ပုထုဇ္ဇနော၊ဖြင့် ဝဒေယျ၏ ကရိဏ်းနှင့်ကတ္တားတို့ကို သိစေ။

နိပါတ် (၇)

ပေါရာဏာ–ပေါရာန။ နကို ဏပြု၊ (ပုရ+ဏ ဏအနုဗန်ချေ၊ ဥ ဩပြု၊ နလာ၊ ဏပြု)

မဇ္ဈာနေ–မဇ္ဈာနေသုဟု ဆိုလိုလျှက် ဝစနဝိပလ္လာသနည်းဖြင့် မဇ္ဈာနေ ဟု၊ ကေဝုစ်ဖြင့် ဆို။

နိပါတ် (၈)

မြတ်စွာဘုရား၏နှုတ်တော်၌ အကျိုးမဲ့စကားတို့ မထွက်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ် ကြောင့် မတ္တသဒ္ဒါ အနက်မဲ့ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း။

သီလဟူသောပုဒ်တစ်ပါးသည် ဟောအပ်သောအနက်ကိုပင် အထူးပြုသည်၏အစွမ်းဖြင့် ထိုပုဒ်တစ် ပါးဟောအပ်သောအနက် မတ္တကသဒ္ဒါဟောသည်သာ၊ ထိုသို့ဟောသော်လည်း ထိုအနက်သည် မတ္တပုဒ်ကိုကြည့်၍ ပုဒ်တစ်ပါးဖြင့်ပင် သိနိုင်ကောင်းသောကြောင့် မတ္တသဒ္ဒါအနက်မဲ့ဟုဆို။(တစ်နည်း) ဝေနေယျဇ္ဈာသယ အား လျော်သည်၏အစွမ်းဖြင့် မြတ်စွာဘုရား၏ ဒေသနာတော်ဖြစ်၏ ဤ၌လည်း အနက်ထူးကိုထိုးထွင်း၍သိခြင်း မရှိသော်လည်း ဝါစာသိလိဋ္ဌ၏ အစွမ်းဖြင့် မတ္တသဒ္ဒါအနက်မဲ့ဟုဆို။

နိပါတ် (၉)

သီလံ ယောဂိဿ လင်္ကာရော၊ သီလံ ယောဂိဿ မဏ္ဍနံ။

သီလေဟိ လင်္ကတော ယောဂီ၊ မဇ္ဈာနေ အဂ္ဂတံ ဂတော။ (ပဋ္ဌာဝတ္တ)

နိပါတ် (၁၀)

သီလအရ– ဝိရတီစေတနာ၊ ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ဓမ္မ၊ဓမ္မ(တစ်နည်း) ဥဿာဟ၊ဝီရိ၊ ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုသည် အာရမ္မဏ။သီလ၏အကျိုးဂုဏ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ယောဂီ၏ အမြတ်ဆုံး တန်ဆာဖြစ်ခြင်း ဂုဏ်တို့သည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိ၊ပန။ အမြတ်ဆုံး တန်ဆာဆင်သူ၏ အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်း ဂုဏ်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၉)

(က) ဒုတိယာ ဒုတိယာ ရသ္မိယော ပုရိမာယ ပုရိမာယ ယမကယမကာဝိယ
ကေကွဏောဝိယ ပဝတ္တန္တိ။

(ခ) ဒွိန္နံဋ္ဌ စိတ္တာနံ ကေကွဏော ပဝတ္တိ နာမ နတ္ထိ။

(ဂ) ဗုဒ္ဓါနံ ပန ဘဂဝန္တာနံ ဘဝင်္ဂပရိဝါသဿ လဟုကတာယ ပဉ္စဟာကာရေဟိ
အာစိဏ္ဏဝသိတာယစ တာ ကေကွဏော ဝိယ ပဝတ္တန္တိ။

(ဃ) တဿာ တဿာ ပန ရသ္မိယာ အာဝဇ္ဇနပရိကမ္မာဝိဒ္ဓာနာနိ ဝိသုံ ဝိသုံယေဝ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၅၇။

နိပါတ် (၁)

(က) ရသ္မိယော–ရောင်းခြည်တော်တို့သည်။ပုရိမာယပုရိမာယ ယမကာ ယမကာဝိယ–ရှေးရှေးဖြစ် သော အစုံတို့ကဲ့သို့။ ကေကွဏောဝိယ–တပြိုင်နက်သော ခဏ၌ကဲ့သို့။

(ခ) စ–ယသ္မာ၊ကြောင့်။ (နိပါတ်အနက်) (ဝါကျအပြန်အလှန် မေးနိုင်သည်)

(ဂ) ပန–အဟုတ်ကား။ ဘဝင်္ဂပရိဝါသဿ–ဘဝင်၏အစွမ်းအားဖြင့် ထုံခြင်း၏။ဝါ–ဘဝင်ကျ ခြင်း၏။အာစိဏ္ဏဝသိတာယစ–လေ့လာအပ်ပြီးသော အစွမ်းသတ္တိရှိတော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။

(ဃ) ပန–ထိုသို့ပင် တပြိုင်နက်သောခဏ၌ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း။ ဘဝင်္ဂပရိဝါသဿ–ဘဝင်၏ အစွမ်းဖြင့် အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်း၏။ဝါ–ဘဝင်ဟုဆိုအပ်သော အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်း၏။(သဒ္ဒ)ဝါ–ဘဝင်ကျခြင်း၏။ (အဘိ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဒုတိယရောင်ခြည်တော်တို့သည် ရှေးကဖြစ်သော ရောင်ခြည်တော်၏ အစုံအစုံကဲ့သို့ တပြိုင်နက်သောခဏကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၏ဟု ဝိယဖြင့် ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် အတူပြုခြင်း အခြင်းအရာ၏အစွမ်းဖြင့် ဝိယသဒ္ဒါကို ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ဒုတိယရောင်ခြည်တို့သည် ရှေးရောင်ခြည်တို့နှင့် အစုံအစုံ တပြိုင်နက်သောခဏ၌ ဖြစ်ကြကုန်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ခ) မိန့်။

ကား–၂–မျိုးသောစိတ်တို့၏ တပြိုင်နက်သောခဏ၌ ဖြစ်ခြင်းမရှိသောကြောင့် အတူတူပြုခြင်း အခြင်းအရာ၏အစွမ်းဖြင့် ဝိယသဒ္ဒါကို ဆိုအပ်၏ဟူလို

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် နှစ်မျိုးသောစိတ်တို့၏ တပြိုင်နက်သောခဏ၌ ဖြစ်ခြင်းမည်သည်မရှိဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းမရှိပါလျှက် အဘယ်ကြောင့် တပြိုင်နက်တည်းကဲ့သို့ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ (ဂဏ္ဌိ) တပြိုင်နက်ဖြစ် သကဲ့သို့ပင် ထင်ကြရခြင်း၏ အကြောင်းတို့ကိုလည်း ပြဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ (ဂ)မိန့်။ (တစ်နည်း) ဥပနာတူ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းမရှိသော် အစုံအစုံ တပြိုင်နက်သောခဏ၌ကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၏ဟု မဖွင့်ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ခ၊ဂ)တို့ဖြင့် နှစ်မျိုးသောစိတ်တို့၏ တပြိုင်နက်သောခဏ၌ ဖြစ်ခြင်းမည်သည် မရှိသောကြောင့် ရောင်ခြည်တော်တို့သည် တပြိုင်နက်သောခဏ၌ကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ တစ်ခုသောစိတ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်း နှစ်ပါးသုံးပါးသော ရောင်ခြည်တော်တို့သည်လည်း ဖြစ်နိုင်ကုန်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါနည်း။ (ဃ) မိန့်။

ကား–ထိုထို ရောင်ခြည်တော်၏ အာဝဇ္ဇန်းပရိကမ် အဓိဋ္ဌာန်တို့သည် အသီးခြားသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သောကြောင့် တစ်ခုသောစိတ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ၂–ပါး ၃–ပါးသော ရောင်ခြည်တော်တို့ မဖြစ်နိုင်ဟူလို။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဒွိန္နဉ္စ စိတ္တာနံ ဧကက္ခဏေ ပဝတ္တိ နာမ နတ္ထိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ တာ(ရသ္မိယော) ဧကက္ခဏေဝိယ ပဝတ္တန္တိ။
(ဂ) ဗုဒ္ဓါနံ ဘဝင်္ဂ ဘဝင်္ဂပရိဝါသဿ လဟုကတာယ ပဉ္စဟာကာရေဟိ အာစိဏ္ဏဝသိတတာယစ။
(က) နနု ဧကဿာပိ စိတ္တဿ ပဝတ္တိယာ ဒွေတိသော ရသ္မိယောပိ သမ္ဘဝေယျုံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ တာ ရသ္မိယော ဧကက္ခဏေဝိယ ပဝတ္တန္တိ။
(ဂ) တဿာ တဿာ ရသ္မိယာ အာဝဇ္ဇနပရိကမ္မာဓိဋ္ဌာနာနိ ဝိသုံဝိသုံယေဝ ဝတ္တန္တိ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ရသ္မိ– ရသန္တိ သတ္တာ တောယာတိ ရသ္မိ။ (ရသ+မိ)
သာယာခြင်းကြိယာ။ ရောင်ခြည်တော်ဖြင့်။ ဇုတိ၊သြဘာသ။

ယမက– ယာမတီတိ ယမကံ
ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကြိယာ။ အစုံအစုံသော ရောင်ခြည်တော်တို့သည်။ ယမလ၊ယာမ။

လဟုက–လဃတီတိ လဟု (လဟုယေဝ လဟုကာ)
သွားခြင်းကြိယာ။ လျင်မြန်သောရောင်ခြည်တော်တို့သည်။ သီဃ၊အာသု။

နံပါတ် (၅)

လဟုကတာယ အာစိဏ္ဏဝသိတာယ (တာသံ ရသ္မီနံ) ဘာဝယောဂနှင့် အရမဘူ၍ မသင့်။
လဟုကတာယ၏ သမ္ဗန် (ဘဝင်္ဂစိတ္တဿ) ဘဝင်္ဂပရိဝါသဿ။
အာဒိဏ္ဏဝသိတာယ သမ္ဗန် (စတုတ္ထဈာနဿ) ဗုဒ္ဓါနံ ဘဝင်္ဂာနံ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

သော ဟိ ပုထုနံ နာနပ္ပကာရာနံ ကိလေသာဒီနံ ဇနနာဒီဟိ ကာရဏေဟိ ပုထုဇ္ဇနော။ ပုထုနံ ဇနနာဒီဟိ ကာရဏေဟိဖြင့် ပုထုဇ္ဇနော၌ ပုထုသဒ္ဒူပဒ ဇနဓာတ်၊အပစ္စည်း၊ယင်းပစ္စည်း၏ ဟေတုကတ္တုသာဓနၶသက်၍ ပုထု ဇနေတီတိ ပုထုဇ္ဇနောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ နာနပ္ပကာရာနံ ကိလေသာဒီနံဖြင့် ပုထုအရ အထူးထူးအပြားပြား များသောကိလေသာတို့ကို ကောက်ယူရမည်ကို သိစေ။ အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ပုထုဇ္ဇနောအရ ပုထုဇ္ဇဉ်နှစ်မျိုးကို အရကောက်၍ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် များစွာသော ကိလေသာစသည်တို့ကို ဖြစ်စေခြင်းအကြောင်းကြောင့် ပုထုဇဉ်မည်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

စက္ကဝါဠ- စက္ကဝါဠ။ ဠကို ဠပြု။ (တစ်နည်း) စက္ကဝါဠ။ ဠကို ဠပြု။

လဟုက- လဲဃုက။ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ။ ဃကို ဟပြု။

နံပါတ် (၈)

အာဝဇ္ဇန်း ပရိကမ် အဓိဋ္ဌာန်တို့ အသီးသီး ဖြစ်ရကြောင်း။

စိတ်အလှည့်အကြိမ်ထူးခြားကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် အာဝဇ္ဇန်းစိတ်ပရိကမ်စိတ်တို့ အသီးသီးဖြစ်ကြသည်။ကသိုဏ်းအာရုံထူးခြားကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အဓိဋ္ဌာန်စိတ်အသီးသီးဖြစ်။

ပရိကမ်အရကောက်

အာဝဇ္ဇန်း၏အဆုံး၌ သုံးကြိမ်ဖြစ်သော ဇောတို့ကို ပရိကမ်အရ ကောက်။

နံပါတ် (၉)

ဘဝင်္ဂပရိဝါသဿ၊ ဗုဒ္ဓါနံ လဟုတာယ တာ။
အာဝဇ္ဇနဝသိတတ္တာ၊ ပဉ္စဟောကကွဏော ဝိယ။ (ပထျာဝတ္တ)

နံပါတ် (၁၀)

အာဝဇ္ဇနအရ ဘုရားရှင်သန္တာန်၌ဖြစ်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်။ ယင်းသည် ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ ကသိုဏ်းအာရုံတို့သည် အာရမ္မဏ။ ပါဒကစျာန် ပရိကမ်တို့သည် ဥဒ္ဒီပန။ မီးအလျှံစသော ရောင်ခြည်တော်တို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅၀)

(က) ဟထဓမ္မာနာမ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ။

(ခ) ယထာဟ ''စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ။ ကတမာနိ စတ္တာရိ ''ဣဒံ ဒုက္ခ''န္တိ ဘိက္ခဝေ ဟထမေတံ အဝိတထမေတံ အနညထမေတ 'န္တိ ဝိတ္ထာရော။

(ဂ) တာနိ စ ဘဂဝါ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ၊

(ဃ) တသ္မာ ဘထာနံ မမ္မာနံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ ဟထာဂတောတိ ဝုစ္စတိ။

(င) အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္ထော ဟေတ္ထ ဂတသဒ္ဒေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၆၄။

နံပါတ် (၁)

(က) နိယမာနိယမနည်း အနက်ပေး။

စတ္တာရိ-ကုန်သော။ ယာနိ အရိယသစ္စာနိ-တို့ယည်။ သန္တိ၊ တာနိသစ္စာနိ-တို့သည်။ ဟထဓမ္မာနာမ-ဟထတို့ မြည်၊ကုန်၏။

(ခ) ယထာ--ယေန ကာရဏေန။ ကိံ ဝေစနံ။ ကော။ အာဟ။

http://www.dhammadownload.com

နိယံ–ယထာဟုဟူ၊ တွေ့လေမှုကား၊ ယထာ,အာဟ နှစ်ပုဒ်ယူမြဲ။

ယေန ကိ ခံ၊ ကရိဏ်း,ကံ၊ အမှန် ကျေစမြဲ။

(ဂ) တသ္မာ–အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ၊ထိုသို့ ထိုးထွင်း၍သိတော်မူအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နိယံ–တသ္မာနောင်၊ ဟိတ်နက်ဆောင်၊ ဟူအောင်အနက်ကြံ။

နံ့ပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် တထမ္ဗေဟူသည် လေးပါးကုန်သော အရိယသစ္စာတို့ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ တထမ္ဗေဟု သာမန်ဆိုရကား ဝစီသစ္စာစသော အခြားမှန်ကန်သော စကားတို့လည်း တထဓမ္မမည် ကောင်းရာသည် မဟုတ်လော။ထိုသို့ဖြစ်လျက် အရိယသစ္စတရားတို့သာ တထဓမ္မမည်၏ဟု ဆိုသော ဆရာ့စကား အသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ (ခ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် မှန်ကန်သော သဘောရှိသော သစ္စာတရားတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ကြောင့် တထာဂတဟု ဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုသို့ပင် တထာမဗ္ဗ ယထာဝတော အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဂ တောဟု–ဆိုပါလော။အဘယ်သို့လျှင် တထာဂတောဟု ဆိုနိုင်ပါသနည်း။ (င) မိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နန တထာနံ ဓမ္မာနံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ "တထာဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ" တိ ဝတ္တဗ္ဗော။

(ခ) အထ ကသ္မာ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) နန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ ဧတ္ထ ဂတသဒ္ဒေါ ဟောတိ၊ တသ္မာ–

နံ့ပါတ် (၄)

တထဓမ္မာ-	တထယတီတိ တထော။
	မှန်ကန်ခြင်းကြိယာသကတ်၊ မှန်ကန်သော သစ္စာတရားသည်၊ ဘူတ။
အရိယသစ္စာနိ–	သန္တေသုံ ဘဝါနိ သစ္စာနိ၊ အရိယဿ (ဒေသိတာနိ) သစ္စာနိ အရိယသစ္စာနိ။
ဘဝိတထာနိ–	နတ္ထိ တထံ သစ္စံ အတြာတိ ဝိတထာနိ။ န ဝိတထာနိ အဝိတထာနိ။
	ပဋိသေဓဘောဂုဏ်၏ မှန်ကန်သောတရားနှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်။ မှန်ကန်သော သဘောရှိသော သစ္စာတရားတို့သည်။ တထာနိ၊အညထာနိ။
ယထာဝ–	ယထာ အဝတိ အဂစ္ဆတီတိ ယထာဝံ၊ ယထာဝဿ ဘာဝေါ ယထာဝံ။
အနညထာနိ–	န အညထာ အနညထာ။

နံ့ပါတ် (၅)

(ခ) တထာနိကို တထတ္တာ ဟု ဟိတ်ပြင်။ ဣမေသံ စတုန္နံ။ (သစ္စာနံ)

(ဃ) ဟိတ်သမ္ဗန်။ ဘာဂဝတော။

(င) အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တတ္တာ။ တထာဂတသဒ္ဒဿ။

နံ့ပါတ် (၆)

(က) စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိဖြင့် တထဓမ္မအရ မဖောက်မပြန်သော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့် သစ္စာလေးပါးကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။

(ဃ) မမ္ဗာနံဖြင့် တထံအရ သစ္စာတရားတို့ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။အဘိသမ္ဗုဒ္ဓ တ္တာဖြင့် ဂတောဒ္ဓ ဂမုဓာတ်သည် သုဂတောပုဒ် စသည်၌ကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓိအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း ဂစ္ဆတီတိဂတောဟု ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြု၍ တပစ္စည်း ကတ္တားအနက်၌ သက်သည်ဂဲလည်းကောင်းသိစေ။ အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် တထာဂတောပုဒ်ကို တထာနံ ဂတော ဟထာဂတောဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

နိဂါတ် (၇)

ဒုက္ခ– ဒု-ခနု+ကွိ။ ဓာတွန်နှင့်တကွ ကွိချေ။ အသဒိသဒွေဘော် ကလာ။ (တစ်နည်း) ဒု-ခါဒ+ကွိ။
ဒုက္ခဓာတုဝသာစာပိ၊ ဒုပုဗ္ဗ ခါဒတောပိ ဝါ။
ဒုပုဗ္ဗ ခနုတော်စာပိ၊ ဒုက္ခသဒ္ဒေါ ဂတိ ဝဒေ။
သစ္စ– သတ်+ယ။ တျကို စပြု၊ စဒွေဘော်လာ။ (တစ်နည်း) သန္တ+ယ။
အဝိဇ္ဇာ–န–ဝိဒ+ယ+အာ။ ဒျကို ဇပြု။ ဇ ဒွေဘော်လာ။ နကို အပြု။

နိပါတ် (၈)

မဖောက်မပြန်သော သဘောရှိသောကြောင့်''တထ''မည်၏။ မုသားမဟုတ်သော သဘောရှိသောကြောင့်''အဝိတထ''မည်၏။

တိဏ္ဏံ မာရာနံ (၁၂၊ ၆၅) အရ ကိလေသမာရ်၊ အဘိသင်္ခါရမာရ်၊ ဒေဝပုတ္တမာရ်။

နိပါတ် (၉)

(ဂ၊ ဃ) ရှု– ဘာဂဝါ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ တသ္မာ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ။
တထာနံ တာနိ ဓမ္မာနံ၊ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတိ။ (ဒုတိယ မ ကာရဝိပုလာဂါထာ)

နိပါတ် (၁၀)

ယထာဂြာဟ်၌ အာဟာအရ– ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။

ဓမ္မ၊ ဓမ္မ၊ ဒေသေတဗ္ဗဓမ္မဖြစ်သော သစ္စာလေးပါးတရားသည် အာရမ္မဏ။ သစ္စာလေးပါးတရားတို့၏ တတဂုဏ်၊ အဝိတထဂုဏ်၊ အနညထဂုဏ်တို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ ဝေနေယျတို့ သစ္စာတရားသိ၍ မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ် ရရှိခြင်း အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ပါကျစဉ် (၅၁)

(က) တဘြေဝံ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော။
(ခ) အဂဒေါဝိယ အဂဒေါ။
(ဂ) ကော ပနေသ ဒေသနာဝိလာသမယောစေဝ ပုညုဿယောစ။
(ဃ) တေန ဟေသ မဟာနုဘာဝေါ ဘိသက္ကော ဒိဗ္ဗဂဒေန သပ္ပေ သဗ္ဗပရပ္ပဝါဒိနော သဒေဝကဥ္စ လောကံ အဘိဘဝတိ။
(င) ဣတိ သဗ္ဗာလောကာဘိဘဝနေ။ ပ ။တထာဂတော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၆၆။

နိပါတ် (၁)

(က) တဘြေအစွဲ တဘြ–ထိုတထာဂတော–ဟူသောပုဒ်၌။ (ဘာဋ္ဌိ)တဘြ–ထိုအဘိဘဝနဋ္ဌေန တထာဂတောဟူသော ဝိကပ်၌။ (ဂဏ္ဍိ)

(ခ) ယောဓမ္မော–သည်။ အဂဒေါဝိယ–နတ်ဆေးနှင့်တူ၏။

(ဂ) ဟိ–မဟာနုဘာဝေါ–ကြီးသောနုဘော်ရှိသော။ဘိသက္ကော–ဆေးဆရာသည်။ဒိဗ္ဗာဂဒေန–နတ်ဆေးဖြင့်။သပ္ပေ–မြွေတို့ကို။အဘိဘဝတိဝိယ–လွှမ်းမိုးနိုင်သကဲ့သို့။တထာ–တူ။မဟာနုဘာဝေါ။သော–ဤမြတ်စွာဘုရားသည်။တေန–ဒေသနာတော်ကို တင့်တယ်စံပယ်စေတတ်သော ထိုသဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့်။ ဝါ–ထိုများသောကောင်းမှုဖြင့်သဗ္ဗပရပ္ပဝါဒိနော–အလုံးစုံ ဆန့်ကျင်ဘက် ဝါဒရှိသူတို့ကိုလည်းကောင်း။သဒေဝကံ–နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော။လောကဥ္စ–ကိုလည်းကောင်း။အဘိဘဝတိ။

(ဃ) ဒေသနာဝိလာသမယောစေဝ–ဒေသနာတော်ကို တင့်တယ်စံပယ်စေတတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည်လည်းကောင်း။ ပုညုဿယောစ–များသောကောင်းမှုသည်လည်းကောင်း။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(က) စသည်သို့ အပရာနုသန္ဓေ။ ။ယခုအခါ၌ အဘိဘဝနတ္တေန တထာဂတောဟူသောပုဒ်၏ သဒ္ဒါနည်းအားဖြင့် ဤသို့ရုပ်ပြီးနိုင်ပုံကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (က) စသည်မိန့်။ (ဋီကာ)

(ဂ) သို့ပုစ္ဆာ-(ခ)ဖြင့် နတ်ဆေးနှင့်တူသောကြောင့် အဂဒမည်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ထိုနတ်ဆေးနှင့်တူသော အဂဒဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ဒေသနာတော်၏ တင့်တယ်စံပယ်ကြောင်းဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သာ နတ်ဆေးနှင့်တူပါသလော။ (ဂ)မိန့်။ (ဦးနုစောဒနာနည်း)

(ဃ) သို့ အပယုတ္တစောဒနာ-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ဒေသနာဝိလာသမယ ပုညုဿယတို့သည် နတ်ဆေးနှင့်တူ၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဒေသနာဝိလာသမယ ပုညုဿယတို့သည် အဘိဘဝန၏ အကြောင်းမဟုတ်သော် (ဂ)ဝါကျစကား မသင့်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။(ဂဏ္ဌိ) အဘယ်သို့သောယုတ္တိဖြင့် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။(ဃ)မိန့်။ ကား။ ။ဒေသနာဝိလာသမယ ပုညုဿယကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် အလုံးစုံဆန့်ကျင်ဘက် အယူရှိသူတို့ကို လည်းကောင်း၊သဒေဝကလောကကိုလည်းကောင်း လွှမ်းမိုးနိုင်၏ဟု ဒေသနာဝိလာသမယ ပုညုဿယတို့၏အဘိဘဝန၏ အကြောင်းဖြစ်သည်ကို ပြဆိုရကား ငါဆိုသော (ဂ)ဝါကျ သင့်၏ဟူလို။

နံပါတ်

(က) နနု ဒိဗ္ဗာဂဒေါယေဝ အဂဒေါ နာမ ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အဂဒေါဝိယ အဂဒေါတိ ဝုတ္တော။

(ဂ) တဿဒိသန္ဓေန ဣဓ ဒေသနာဝိလာသဿ ပုညုဿယဿစ အဂဒဘာဝံ လဗ္ဘတိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

အဂဒ- အဂံ ရောဂံ ဒါတိ အဝခဏ္ဍတီတိ အဂဒေါ။ (နတ္ထိ ဂဒေါ ရောဂေါဧတေနာတိ အဂဒေါ) (၁) ပိုင်းဖြတ်ခြင်း၏ ဆေးနှင့် ပဟာတဗ္ဗ ပဟာယအစပ်။ (၅) နတ်ဆေးသည်။ (၆) ဒေဝေါသဓ၊ဘေသဇ္ဇ။

တထ- တထတီတိ တထော။ မှန်ကန်ခြင်းကြိယာ။မှန်ကန်သောစကားဒြဗ်။ ဘူတ၊အဝိပရီတ။

ဘိသက္က- ဘိသဇ္ဇတိ စိကိစ္ဆတီတိ ဘိသက္ကော။ ရောဂါကိုဖယ်ရှားစွန့်ပစ်ခြင်းကြိယာသကတ်။ဆေးဆရာ။ဝေဇ္ဇ၊တိကိစ္ဆက၊ရောဂဟာရီ။

ဝိလာသ- ဝိလာသေတီတိ ဝိလာသော။ တင့်တယ်ခြင်းကြိယာ။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်။ သောဘန၊လလိဋ္ဌ၊လီဠ္ဌ။

သပ္ပ- သပ္ပတိ သံသပ္ပန္တော ဂစ္ဆတီတိ သပ္ပေါ။ သွားခြင်းကြိယာ။ မြွေဒြဗ်။ အဟိ၊ဥရဂ။

နံပါတ်(၅)

အဘိဘဝတိကို အဘိဘဝန္တတ္တာ- ဟု ဟိတ်ပြင်။ တေသ ဘဂဝတော-ဟု သမ္မန်ခံ။

နံပါတ် (၆)

(ခ) အဂဒေါဝိယဖြင့် အဂဒေါ၌ အဂဒပုဒ်၊အပစ္စည်း၊ယင်းအပစ္စည်း၏ ဥပမာအနက်၌သက်၍ အဂဒေါဝိယာတိ အဂဒေါဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထုပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(င) အဝိပရီတောဖြင့် တထာနိပါတ်သည် အဝိပရီတအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ သဗ္ဗာလောကာဘိဘဝနေဖြင့် အလုံးစုံသောသတ္တလောကကို လွှမ်းမိုးတော်မူခြင်း၌မှန်ကန်သော ဂုဏ်ရှိ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ဒေသနာဝိလာသမယော စေဝပုညုဿယော စဖြင့် အဂဒအရ နတ်ဆေးနှင့်တူသော ဒေသနာတော်

http://www.dhammadownload.com

ကို တင့်တယ်စံပယ်ကြောင်းဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်နှင့် လွန်ကဲများပြားသော ကောင်းမှုကုသိုလ်တို့ကို အရကောက်အပ်သည်ကို သိစေ။ဤတိစသော သံဝဏ္ဏနာများဖြင့် တထာဂတောကို တထာ အဂဒေါဟုပဒစ္ဆေဒပြု၍ တထော အဂဒေါ အဿာတိ တထာဂတောဟု ဗဟုဗ္ဗီသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ဒကို တပြု၍ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဘိသက္က– ဘိသဇ္ဇ။ ဇကို က္က ပြု။
အဘိဘဝနဋ္ဌ– အဘိဘဝနအတ္ထ။ တ္ထကို ဋ္ဌပြု။
အဝိဝိ– အဝိစိ။ ဇ္ဇကို ဤပြု။

နံပါတ် (၈)

ဖွားတော်မူစ ဘုရားအလောင်းတော်ကြွတော်မူပုံကို ကြောင်းကျိုးဆက်နှင့်တကွဖြေဆို။

(၁) ဖွားတော်မူပြီးလျှင်ပြီးခြင်း ညီညွတ်သောခြေတို့ဖြင့် ရပ်တည်ခြင်းသည် ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄–ပါးရခြင်းအကျိုး။
(၂) မြောက်အရပ်သို့ ရှေ့ရှုမျက်နှာမူခြင်းသည် အလုံးစုံသော လောကုတ္တရာဖြစ်နိုင်ခြင်းအကျိုး။
(၃) (၇)လှမ်း လှမ်းခြင်းသည် ဗောဇ္ဈင်(၇)ဖြာ ရတနာကို ရခြင်းအကျိုး။
(၄) စာမရီသားမြီးယပ်ပစ်ချခြင်းသည် အလုံးစုံသော တိတ္ထိတို့ကို နှိမ်နင်းနိုင်ခြင်းအကျိုး။
(၅) ထီးဖြူကိုဆောင်းခံရခြင်းသည် အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိထီးဖြူကို ရခြင်း၏အကျိုး။
(၆) အလုံးစုံသော အရပ်မျက်နှာကြည့် ရှုခြင်းသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရခြင်းအကျိုး။
(၇) ရွှံရှားခြင်းကင်း ရဲတင်းသောစကားကိုဆိုခြင်းသည် အခြားသူတို့ မလည်စေနိုင်သောမြတ်သော ဓမ္မစက်ကိုဖြစ်စေနိုင်ခြင်း အကျိုး (၇)ပါး။

နံပါတ် (၉)

(ဃ) ဥပမေယျစကားရပ်ကို ဂါထာစီ

မဟာန္တော အာနုဘာဝေါသော၊ သဗ္ဗေ ပရမ္ပဝါဒိနော။
သဒေဝကဋ္ဌလောကဋ္ဌိ၊ ပောတိတေနာဘိဘူဗိနော။ (ပထျာဝတ္တ)

နံပါတ် (၁၁)

ဒေသနာဝိလာသအရကောက်– သဗ္ဗညုတဉာဏ်။ ယင်းသည် ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ ဉေယျဓမ်တရားတို့သည် အာရမ္မဏ။သီလာသမာဓိစသော ပါရမီဉာဏ်,ဝိပဿနာဉာဏ်,အရဟတ္တမဂ်၊အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ်စသည်တို့သည် ဥဒ္ဒီပန။ အလုံးစုံဆန့်ကျင်ဘက်အယူရှိသူတိုင်းကိုလည်းကောင်း၊ သဒေဝကလောကကိုလည်းကောင်း လွှမ်းမိုးခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅၂)

(က) တတ္ထ ပါဏာသ အတိပါတော ပါဏာတိပါတော၊
(ခ) ပါဏဝဓော ပါဏဃာတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(ဂ) ပါဏောတိ စေတ္ထ ဝေါဟာရတော သတ္တော၊ ပရမတ္ထတော ဇီဝိတိန္ဒြိယံ။
(ဃ) တသ္မိံ ပန ပါဏေ။ ပ ။ ဝက်ေစေတနာ ပါဏာတိပါတော။ ဒီ၊၅၊၁၊၆၆။

နံပါတ် (၁)

(ဂ) ဝေါဟာရတော–ဝေါဟာရအားဖြင့်။(ပညတ်နက်)ဝါ–အထူးအားဖြင့် စိတ်ကို ဆောင်တတ်သော ပညတ်အားဖြင့်။(သဒ္ဒါနက်)ပါဏာတိပါတော–သတ္တဝါကို၊ဝါ–ဇီဝိတိန္ဒြေကို လျင်စွာကျစေခြင်းသည်။ဝါ–လျင်စွာကျကြောင်းစေတနာသည်။(အတိဥပသာရ–အတိရေကတ္ထ) ဦသစ်။(တစ်နည်း) ပါဏာတိပါတော–

http://www.dhammadownload.com

သတ္တဝါကို။ဝါ–ဖိုဝိတိန္ဒြေကို ဓားလက်နက်စသည်တို့ဖြင့် နှိပ်စက်၍ချခြင်းသည်။ဝါ–နှိပ်စက်၍ ချကြောင်း ဝဓကစေတနာသည်။(အတိဥပသာရ–အဘိဘဝနတ္ထ) ဋီသစ်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သတ္တဝါကို။ ဝါ–ဇီဝိတိန္ဒြေကို လျင်စွာချခြင်းသည် ပါဏာတိပါတမည်၏–ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ချ၏ဟူသည် ဦးခေါင်းဝယ် ဆင်တန်ဆာကို ဦးခေါင်းမှချအပ်သကဲ့သို့ စင်စစ်ပင် ချပါသလော။ (ဂဏ္ဌိ)သတ္တဝါကို၊ဝါ–ဇီဝိတိန္ဒြေကို လျင်စွာချခြင်းဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ (ခ) မိန့်။

ကား–ချ၏ဟူသည် ဦးခေါင်းတန်ဆာကို ဦးခေါင်းမှ စင်စစ်ချသကဲ့သို့ မဟုတ်၊သတ္တဝါကို၊ဝါ–ဇီဝိတိန္ဒြေကို သတ်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူလို။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ပါဏာတိပါတောကို ပါဏဿ အတိပါတော ပါဏာတိပါတော–ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုပါဏာတိပါတ၌ ပါဏဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ဝေါဟာရတ္ထ ပရမတ္ထအားဖြင့် အထူးမရှိ၊သတ္တဝါသာမန်ဟူ၍သာ မှတ်သားအပ်ပါသလော။(ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (က)စသောဝါကျဖြင့် ပါဏာတိပါတ၏ ဝစနတ္ထကိုလည်းကောင်း၊ပါဏအရ ဝေါဟာရတ္ထအားဖြင့် သတ္တဝါပညတ်၊ပရမတ္ထအားဖြင့် ဇီဝိတိန္ဒြေဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပါဏာတိပါတအရ အဘယ်ကို အရကောက် ယူအပ်ပါသနည်း။ဝိတဏ္ဍာဝါဒီများအလို မနောဒွါရ၌ဖြစ်သော ဝဓကစေတနာကို ပါဏာတိပါတအရ ကောက်ယူအပ်ပါသလော။ (ဃ) မိန့်။ ဋီသစ်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု နိရဝသေသာနံ ပါဏာနံ အတိပါတတော ဝိရတိ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပါဏဿ အတိပါတောတိ ပါဏောတိ စေတ္ထ ဝေါဟာရတော သတ္တောတိ ဧကဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော။

(ဂ) ပါဏဘာဝသာမညေန တ္တေ ဧကဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော၊ တသ္မာ– ဋီသစ်၊၁။၁၃၂။

နံပါတ် (၄)

ပါဏ– ပဏန္တိ ဇီဝန္တိ သတ္တာ ယေနာတိ ပါဏော။ (ဇီဝိတိန္ဒြိယံ)
ပါဏော အဿ အတ္ထိ ပါဏော။ (သတ္တော)
ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ သတ္တဝါနှင့် ဌာနီဌာနအစပ်။ သတ္တဝါ။ သရီရီ၊ဘူတ၊သတ္တ။

ဝေါဟာရ– ဝေါဟရိယကေတိ ဝေါဟာရော။
ဆိုခြင်းကြိယာသကတ်။ ဆိုအပ်သောစကားဒြပ်။ ဝစနံ၊ဝစော။

ပရမတ္ထ–ပရမော အဝိပရီတော အတ္ထော ပရမတ္ထော။ ပရမဿ အတ္ထော ပရမတ္ထော။
မဖောက်မပြန်ခြင်းနှင့် ပရမတ္ထတရားတို့၏ ဂုဏ်ဂုဏီ အစပ်။ ပရမတ္ထတရားဒြပ်။
အဝိပရီတတ္ထ၊သဘာဝတ္ထ။

ဣန္ဒြိယ– ဣန္ဒတိ ပရိမိဿရိယံ ကရောတီတိ ဣန္ဒြိယံ။
အစိုးရခြင်းကြိယာသကတ်။ ဣန္ဒြေတရားဒြပ်။ ဝိသယီ၊အဓိ။

နံပါတ် (၅)

(ဃ) ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒကဥပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကကာယ။ ပါဏာတိပါတတ္တာ။
အညတရဒွါရပဝတ္တာယ ဝဓကစေတနာယ။ (၏+သည်) ပါဏသညိတ္တာ။

နံပါတ် (၆)

(ဂ) ဝေါဟာရတော သတ္တောဖြင့် ပါဏအရ ပညတ်အားဖြင့် သတ္တဝါ(ခန္ဓာအစဉ်)ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ပရမတ္ထတောဇီဝိတိန္ဒြိယံဖြင့် ပါဏအရ ရုပ်ဇီဝိတကို ကောက်ယူအ[illegible]သည်ကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) ဝဓကစေတနာဖြင့် ပါဏာတိပါတအရ ဝဓကစေတနာကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ကာယဝစီဒွါရာနံ အညတရဒွါရပ္ပဝတ္တာဖြင့် ယင်းဝဓကစေတနာသည် ဝိတဏ္ဍာဝါဒီများအလို မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သော ဝဓကစေတနာ၏အဖြစ်ကို သိစေ။

တသ္မိံပါဏေ စသည်ဖြင့် ထိုဝဓကစေတနာသည် သတ္တ ဇီဝိတိန္ဒြိယ ဟူသော ပါဏ၌ ပါဏသညာ ရှိသူ၏ ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဖြတ်တတ်သော လုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံ့ပါတ် (၇)

တိဗ္ဗ- တိဇ+ဗ။ ဇကို ဗပြု။ (တရ+ဗ)

ထာဝရ- ဌာ+ဝရ။ ဌကို ထပြု။

နံ့ပါတ် (၈)

ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၌ နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေယူရကြောင်း-ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကိုဖျက်ဆီးအပ်သည်ရှိသော် အခြားသော နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေသည်လည်း ထိုရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့် ဆက်စပ်သည်ဖြစ်၍ ပျက်စီးနိုင်သောကြောင့် နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေကိုယူ။ လျင်စွာချုခြင်းဟူသည်-ပကတိသဘောဖြင့် ဖြည်းဖြည်းမှ သေရမည့်သူဖြစ်ပါလျက်၊သေချိန်မရောက်ပဲ သေလေ ရကား လျင်စွာချုသည်ဟူပါသည်။

နံ့ပါတ် (၉)

ပါဏောစ ပါဏသညိသ္သ၊ ဇီဝိတာ ဝေါရောမနသ္သ။

ဥပက္ကမသမုဋ္ဌာနာ၊ စေတနာ ပါဏာတိပါတော။ (ဥဘယ ရကာရဝိပုလာဂါထာ)

နံ့ပါတ် (၁၀)

ပါဏသညိနောဒ္ဓ အန္တတ်အရကောက်-(ပုဒ်ခြာတ်-အန္တတ်၊ ပစ္စည်းဝိဘတ်-ဇာဟျတ်)

သတ္တဝါဟုသိသော သညာ။ ယင်းသည် မွေ့မွေ့။ သတ္တဝါဟူသောရုပ်ရုံသည် အာရမ္မဏ။ သတ္တဝါတို့၏ တစ်ဦးသည်တစ်ဦးနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ဟူသော ဇာတ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ သတ်ခြင်းစသော အကျိုးတရားများသည် အနုဘာဝ။ပါဏာတိပါတအရ-ဝဓကစေတနာကောက်၍ ကော်ဒွောယီ၊ ရုဒ္ဓရသထုတ်ပါ။

ဝါကျစဉ် (၅၃)

(က) ပဟာယာတိ ဣမံ ပါဏာတိပါတစေတနာသင်္ခါတံ ဒုဿီလျံ ပဇဟိတွာ။

(ခ) ပဋိဝိရတောတိ ပဟီနကာလတော ပဋ္ဌာယ တတော ဒုဿီလျတော ဩရတော ဝိရတော။

(ဂ) နတ္ထိ တဿ"ဝီတိက္ကမိဿာမိ"တိ စက္ခုသောတဝိညေယျာ ဓမ္မာ၊ ပဂေဝ ကာယိကာတိ ဣမိနာ နယေန အညေသုပိ ဝေရမဏိသု ပဒေသု အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၆၉။

နံ့ပါတ် (၁)

(ခ) ဩရတော-အယုတ်အားဖြင့် မွေ့ပျော်၏။(သဒ္ဒ)ဝါ-ရှေးရှုရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏။(အဓိပ္ပါယ်) ဝိရ တော-အထူးအားဖြင့် မွေ့ပျော်၏။ဝါ-ဝါသနာနှင့်တကွ ကင်းတော်မူ၏။

(ဂ) တဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရားအား။စက္ခုသောတဝိညေယျာဓမ္မာ-စက္ခုဝိညာဉ် သောတဝိညာဉ်တို့ဖြင့် သိထိုက်ကုန်သော တရားတို့သည်။ဥပ္ပဇ္ဇနကာ-ဖြစ်ကုန်သော။(ထည့်ပါ၍)ကာယိကာ-ကိုယ်ဖြင့်ပြုအပ်သော အကုသိုလ် အကြီးအကျယ်တို့သည်။ (သဂုဏာပေက္ခဒွန္ဒ)

နံ့ပါတ် (၂)

(ဂ) ဝါကျသို့-ဆရာ၊(ခ)ဖြင့် ပဋိဝိရတောပုဒ်ကို ဩရတော ဝိရတောဝေဟု ဝေသဒ္ဒါဖြင့် ဖွင့်ပြတော် မူအပ်၏။ပါဠိတော်၌ ပဋိဝိရတောသာရှိ၍ ဝေသဒ္ဒါမရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် ဝေသဒ္ဒါဖြင့် နိဝတ္တေတဗ္ဗအနက်ကို ဖွင့်ဆိုသော ဆရာ့စကား အသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ပါဠိတော်နှင့်ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ

http://www.dhammadownload.com

သင့်ရောက်ရာ၏။ (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

သော ဂုဏာဝိရဟိတေသု တိရစ္ဆာနဂတာဒီသု ပါဏေသု အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟာသရီရေ မဟာသာဝဇ္ဇော၊ကဿ ပယောဂမဟန္တတ္တာ။(စတုက္ကထုတ်)

(က) နန ဝုကေစေတနာ ပါဏာတိပါတော၊

(ခ) အထ ကဿ ဂုဏာဝိရဟိတေသု တိရစ္ဆာနဂတာဒီသု ပါဏေသု အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟာသရီရေ မဟာသာဝဇ္ဇောတိ ဝုတ္တော၊

(ဂ) ပယောဂမဟန္တတ္တာ။

နံပါတ် (၄)

ဒုဿီလျ–နတ္ထိ သီလံ ယဿာတိ ဒုဿီလော။ ဒုဿီလဿ ဘာဝေါ ဒုဿီလျံ။

သီလမရှိသူ၏ သီလမရှိခြင်းအဘာဝဘောဂုဏ်နှင့် နိဿယနိဿိတ၊ ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ် သမ္ဗန်။ သီလမရှိခြင်း အဘာဝဘောဂုဏ်။ နိဿီလျ။

ပါဏ– ပဏာန္တိ ဇီဝန္တိ ဧတေနာတိ ပါဏော။

အသက်ရှင်ခြင်းကြိယာသကတ်။ အသက် (ဝါ) သတ္တဝါဒြပ်။ ဇီဝိတ။

ကာယိက–ကာယေန ကတာ ကာယိကာ။

ကိုယ်၏ပြုအပ်သော အကုသိုလ်နှင့် နိဿယနိဿိတအစပ်။ အားကြီးသောအကုသိုလ်။ ကာယကတာ။ကာယကမ္မ။

နံပါတ် (၅)

ပဋိဝိရတောကို ပဋိဝိရတတ္တာ–ဟု ဟိတ်ပြင်။ သမ္ဗန်– သမဏဿ ဝေါတမဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ပဇဟိတွာဖြင့် ပဟာယဣ ယသည် တွာပစ္စည်း၏ကာရိယဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဟာဓာတ်သည် ပဇဟနအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ဒုဿီလျံဖြင့် ပယ်စွန့်ခြင်းဟူသည် တစ်စုံတစ်ခုသောတရားကို ပယ်စွန့်သည်မဟုတ်၊ဒုဿီလျစေတနာကို ပယ်စွန့်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ဤမံ ပါဏာတိပါတစေတနာသင်္ခါတံဖြင့် ဒုဿီလျအရ ပါဏာတိပါတစေတနာကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။

(ခ) ဩရတောဖြင့် ပဋိသဒ္ဒါသည် ဩရတ ဝိရတသဒ္ဒါတို့၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ဩရတောဖြင့် ပဋိသဒ္ဒါသည် အဝဥပသာရ၏ အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ရှေးရှုတိုက်ရိုက်ရှောင် ကြဉ်ခြင်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။ဝိရတောဖြင့် ဝိသနာနှင့်တကွ အထူးသဖြင့် ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။တတောဒုဿီလျတောဖြင့် ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဟူသည် ဒုဿီလျစေတနာမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ပဟီနကာလတောပဒ္ဒါယဖြင့် ပဟာယဣ တွာပစ္စည်းသည် ပုဗ္ဗကာလအနက်၌ဖြစ်သည်ကို (ဝါ) ဟိတ်အနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။ (ဋီသစ်)

နံပါတ် (၇)

ပဇဟိတွာ– ပ+ဟာ+တွာ။ ဟာဟာဟုဒွေဘော်လာ၊ ရှေ့ဟာကို ဇပြု၊ အာကို အပြု၊ ဣလာ၊ နောက်ဟာ၏ အာကိုချေ။

ပဟီန– ပ+ဟာ+တ။ တကို ဤနပြု၊ အာချေ။

ဩရတော– အဝ+ရမု+တ။ အဝကို ဩပြု၊ ဓာတွန်မ ချေ၊ ဥ ချေ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ်(၅၄)သမဏောတိ

နံပါတ် (၈)

ဩရဂောဝိရဂောဖြင့် သမုစ္ဆေဒဝိရတိအဖြစ်ကို ထင်ရှားစေ၏။

ဝေဖြင့် အခြားသောလူတို့သည် စိတ်ဓာတ်မနိုင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လာဘ ဗိဝိတစသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ကောင်းစွာဆောက်တည်အပ်သော သီလကိုဖျက်ဆီးကြ၏၊ မြတ်စွာဘုရားကား ထိုကဲ့သို့ မဟုတ်၊အလုံးစုံအကုန်အစင် ပယ်အပ်ပြီးသော ပါဏာတိပါတရှိသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် အမှန်စင်စစ် ရှောင်ကြဉ်အပ်သည်သာ ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ပြသည်။

နံပါတ် (၉)

န ဝိတိက္ကမိဿာမိတိ၊ စက္ခုသောတေဟိ ဝိညေယျာ။

ပဂေဝ ကာယိကာ ဓမ္မာ၊ ဣမိနာ ဝေရမ္ပေဿ။

ပဌမ မကာရဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

ဩတော ဝိရတောအရ သမုစ္ဆေဒဝိရတီကောက်။ အရဟတ္တမဂ်။ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) သမဉ္ဇာယီတာ၀၊ သန္တရရသ။ ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုသည်လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ပါဏာတိပါတကို ပယ်နိုင်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ ပါဏာတိပါတအမှုကို လွန်ကျူးအံ့-ဟု ကိုယ်နှုတ်စိတ်သုံးပါးလုံးတို့ဖြင့် ကြံစီ စိတ်ကူးမှု မရှိတော့ခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅၄)

(က) သမဏောတိ ဘဂဝါ သမိတပါပတာယ လဒ္ဓဝေါဟာရော။

(ခ) ဂေါတမောတိ ဂေါတ္တဝသေန။

(ဂ) န ကေဝလဉ္စ ဘဂဝါယေဝ ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတော၊ ဘိက္ခုသံဃောပိ ပဋိဝိရတော။

(ဃ) ဒေသနာ ပန အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ဝဝံ အာဂတာ။

(င) အတ္ထံ ပန ဒီပေန္တေန ဘိက္ခုသံဃဝသေနာပိ ဒီပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ **ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၉။**

နံပါတ် (၁)

(က) **ဣတိသဒ္ဒါနာမဝါစက**–ဘဂဝတော–၏။ဝါ–သည်။သမိတပါပတာယ–ကြောင့်။လဒ္ဓဝေါဟာ ရော–သမဏဟူ၍ ရအပ်သောဝေါဟာရရှိသော။ဘဂဝါ–သည်။သမဏောတိ–သမဏောနာမ–မည်၏။ (သဒ္ဒပဒတ္တက ရိုးရာပေးပါ)

(ခ). လဒ္ဓဝေါဟာရော (လိုက်)။ (ဂ) ပါဏာတိပါတာ (လိုက်)။

(င) ပိသမုစ္စယတဗ္ဗတ္ထဖော်။ ဘဂဝန္တဝသေနာပိ–မြတ်စွာဘုရား၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့အနုသန္ဓေ–ဤသို့ (ခ)ဖြင့် ဂေါတမဟူသောအမည်သည် အနွယ်တော်၏အစွမ်းအားဖြင့် မြတ်စွာဘုရား ရရှိအပ်သောအမည်ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူပြီး၍၊ယခုအခါ၌ ထိုပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ် သည်၏အဖြစ်သည် ရဟန်းသံဃာသန္တာန်၌ ထင်ရှားမရှိပါသလော–ဟူသော မေးစိစစ်ခြင်းကို ဖြေကြားလို၍ (ဂ) မိန့်။ ငွိသစ်။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊(ဂ)ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည်သာ ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်သည်မဟုတ်၊ရဟန်း အပေါင်းလည်း ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ရဟန်းသံဃာ၏ ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ပုံကိုလည်း ပါဠိတော်၌ ဟောသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။အဘယ်ကြောင့် ရဟန်းသံဃာ၏ ပါဏာတိပါ တမှ ရှောင်ကြဉ်ပုံကို ပါဠိတော်၌ မဟောဆိုအပ်ပါသနည်း။ (ဃ) မိန့်။

ကား–ဒေသနာတော်သည် အစမှစ၍ ဤသို့ မြတ်စွာဘုရား ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်တော်မူသည်

http://www.dhammadownload.com

ကိုသာ ပြဆိုအပ်သောကြောင့် ဟူလို။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ဒေသနာတော်သည် အစမှစ၍ မြတ်စွာဘုရားအတွက်သာ လာသောကြောင့် ဘုရားရှင်ကိုသာ ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ပုံကို နာမည်တပ်လျက် ဟောအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထို သို့ဆိုသော် ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဟူသောအနက်ကို မြတ်စွာဘုရား၏ အစွမ်းဖြင့်သာ ပြသင့်၏ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဘဂဝါယေဝ ပါဏာတိပါတာ န ပဋိဝိရတော၊ ဘိက္ခုသံဃောပိ ပဋိဝိရတော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပါဠိယံ န ဒေသိတော။

(ဋီကာ– ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတော သမဏော ဂေါတမော ဘိက္ခုသံဃော်ပီတိ ဝတ္တဗ္ဗော)

(ဂ) ဒေသနာ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ဝဏ် အာဂတာ၊ တသ္မာ–

(က) နနု သဒ္ဒတော ဝဏ် န ဒေသိတော။

(ခ) အထ ကသ္မာ အတ္တံ ဒီပေတ္တေန ဘိက္ခုသံဃဝသေနာပိ ဒီပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။

(ဂ) အတ္တတော ဗြဟ္မဒတ္တေန ဘာသိတဝဏ္ဏဿ အနုသန္ဓိဒဿနဝသေန
ဣမိဿာယ ဒေသနာယ အာရဒ္ဓတ္တာ။ (ဋီကာသစ်ရှု)

(က) နနု ဒေသနာ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ဝဏ် အာဂတာ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဘိက္ခုသံဃောပိ ပဋိဝိရတောတိ သံဝဏ္ဏိတော။

(ဂ) အတ္တံ ဒီပေန္တေန ဘိက္ခုသံဃဝသေနပိ ဒီပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ တသ္မာ–

နကေဝလဥ္စ–စသည်ဆိုရပုံ–ထိုပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် ရဟန်းအပေါင်းအား ထင်ရှားမရှိ ပါသလောဟူသော စောဒနာကို ဖယ်ရှားလို၍ဆို။

ပန–သဒ္ဒါထားရကြောင်း–ရဟန်းများသည်လည်း ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ပါလျက်၊ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတော သမဏော ဂေါတမော''ဟု မြတ်စွာဘုရားအတွက်သာ ပါဠိတော်၌ ဟောထားသည်ကို မနှစ် သက်၍ထား။

နံပါတ် (၄)

ဂေါတ္တ– ဂါဝေါ တာယတီတိ ဂေါတ္တံ။ (အနွယ်နှင့်သဒ္ဒါကို စောင့်ရှောက်)
ဂဝံ သဒ္ဒံ တာယတီတိ ဂေါတ္တံ။ ဂေါပီယတေတိ ဂေါတ္တံ။ (မောဂ္ဂလန်)
စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ကြိယာ။ စောင့်ရှောက်အပ်သော အမျိုးအနွယ်။ ကုလ၊ဝံသ၊သန္တာန။

သမိတပါပတာ– ဒုဂ္ဂတိံ ပါပေတီတိ ပါပံ။သမာပီယိတ္တာတိ သမိတံ။
သမိတံ ပါပံ ယေနာတိ သမိပါပေါ၊ တဿ ဘာဝေါ သမိတပါပတာ။

ပဋိဝိရတော–ပဋိဝိရမတီတိ ပဋိဝိရတော။(ကင်း၍မွေ့လျော်၏။ သဒ္ဒတ္တ)
ကင်း၍မွေ့လျော်ခြင်းကြိယာသကတ်။ ရှောင်ကြဉ်တတ်သောမြတ်စွာဘုရား
ရဟန်းသံဃာသည်။ ဩရတော၊ဝိရတော။

ဒီပေန္တ– ဒီပေတီတိ ဒီပေန္တော။
ပြခြင်းကြိယာ။ ပြတတ်သောအဋ္ဌကထာဆရာ။ ဒသေန္တ၊ပကာသန္တ။

နံပါတ် (၅)

(က) သမိတပါပတာယ။ သမ္ဗန်– ဘဂဝတော။ (တစ်နည်း–သမဏဿ ဂေါတမဿ)

(ဂ) ပဋိဝိရတတ္တာ။ သမ္ဗန်– ဘိက္ခုသံဃဿာပိ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က) သမိတပါပတာယဖြင့် သမဏောဠ် သမုဓာတ် ယုပစ္စည်း။ ယင်းယုပစ္စည်း၏ ဟေတုကတ္တု သာဓနဠ်သက်၍ ပါပေ သမေတီတိ သမဏောဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို သိစေ။ (ဋီသစ်) ဘဂဝါဖြင့် သမဏအရ မြတ်စွာဘုရားကို အရကောက်အပ်သည်ကို သိစေ။လဒ္ဓဝေါဟာရောဖြင့် ကိလေသာပယ်သတ်ခြင်းနှင့်စပ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ သမဏ အမည်ရသည်ကို သိစေ။

(ခ) ဂေါတ္တဝသေနဖြင့် မြတ်စွာဘုရား၏ အနွယ်နှင့်စပ်သဖြင့် ဂေါတမအမည်ရကြောင်းကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပဋိဝိရတော- ပဋိ+ဝိ+ရမု+တ။ ဓာတွန် မ ချေ။

နံပါတ် (၈)

ဘိက္ခုသံဃာ၏ ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ပုံ အကြောင်းပြ။

ပါဏာတိပါတံ ပဟာယ ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတော သမဏသ ဂေါတမဿ သာဝကသံဃော နိဟိတဒဏ္ဍော နိဟိတသတ္ထောဟူ၍ အနက်ကိုချဲ့၍ ပြထိုက်သောကြောင့် ဘိက္ခုသံဃာလည်း ပါဏာတိပါမှ ရှောင်ကြဉ်တော်မူပါသည်။

မြဟ္မဒတ္တလုလင် တရားတော်ကို မချီးမွမ်းရကြောင်း။

တရားဟူသမျှ မြတ်စွာဘုရားမှစ၍ ဖြစ်ရသောကြောင့်လည်းကောင်း။အရိယသံဃာဠ် တည်ရသော ကြောင့်လည်းကောင်း။တရားတော်ကြောင့် ဘုရားရှင်နှင့်သံဃာတော်လည်း ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်နိုင်သည့် အတွက် တရားတော်ဂုဏ်တော်မှာ ထင်ရှားပြီးဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဘုရားနှင့် သံဃာဂုဏ်ကိုပြလျှင် ဘုရားတော်၏ ဂုဏ်ကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်ရကား သီးခြားအထူး မချီးမွမ်းတော့ ဟူလို။ ဋီသစ်၊၁။၃၂၇။

နံပါတ် (၉)

ကာမဥ္စ ဘဂဝါယေဝ၊ ပါဏာတိပါတာ နော ရတော။

ဒေသနာ ဘိက္ခုသံယောပိ၊ အာဒိကတွာ ဝေ့ဂတာ။ (ဥဘယ တကာရဝိပုလာဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

အတ္ထံ ဒီပေန္တေန အရ-ဆန္ဒရှေးရှိသော ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသောစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ယင်းသည် ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ ရဟန်းသံဃာသည်လည်းကောင်း၊ ဒေသနာခံပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ဆန္ဒသည် ဥဒ္ဒီပန။ ရဟန်းသံဃာလည်း ပါဏာတိပါတမှရှောင်ကြဉ်၏ဟူသော အနက်ကိုသိရခြင်း အကျိုးသည် အနုဘာဝ။ (ဒသေန္တ၊ ဒီပေန္တ၊ ပကာသေန္တ၊ ကျမ်းပြမှု ဆန္ဒရှေးရှုဉာဏ်ကိုယူ။)

ဝါကျစဉ် (၅၅)

(က) နိဟိတဒဏ္ဍော, နိဟိတသတ္ထောတိ ပဍ္စပဟာတတ္တာယ ဒဏ္ဍံဝါ သတ္တံ ဝါ အာဒိယ အဝတ္တနတော နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍော စေဝ နိက္ခိတ္တသတ္ထောစာတိ အတ္ထော။

(ခ) ထွေ စ ဋ္ဌပေတွာ ဒဏ္ဍံ သဗ္ဗမ္ပိ အဝသေသံ ဉပကရဏံ သတ္တာနံ ဝိဟေဌနဘာဝတော သတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ဂ) ယံ ပန ဘိက္ခူ ကတ္တရဒဏ္ဍံ ဝါ ဒန္တကဋ္ဌံ ဝါ ပိပ္ပလိကံ ဝါ ဂဟေတွာ ဝိစရန္တိ၊ န တံ ပဍ္စပဟာတတ္တာယ။

(ဃ) တသ္မာ "နိဟိတဒဏ္ဍော နိဟိတသတ္ထော"တွေဝ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၉။

နံပါတ် (၁)

သဂုဏပေက္ခဒဗ္ဗတ္တ။ ။ဒဏ္ဍံဝါ-လေးတောင်ရှိသော ဒုတ်သည်သော်လည်းကောင်း။

http://www.dhammadownload.com

သတ္တံ့ဝါ-သတ္တုဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲကြောင်းဖြစ်သော ဓားလက်နက်စသည်ကိုသော်လည်းကောင်း။
ကတ္တရဒဏ္ဍံဝါ-သူအိုတို့၏၊ ဝါ-သူအိုတို့သည် စွဲကိုင်ကြောင်း တောင်ဝှေးကိုသော်လည်းကောင်း။
ဒန္တကဋ္ဌံဝါ-သွားတို့ကို စင်ကြယ်အောင်ပြုခြင်းငှါ လျှောက်ပတ်သော သစ်သားကိုသော်လည်းကောင်း။
ပိပ္ဖလိကံဝါ-လက်သည်းလှီး ဓားငယ်ကိုသော်လည်းကောင်း။

နိဝါတ် (၂)

(ခ) သို့ လီနတ္ထရ-ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ နိဟိတဒဏ္ဍော နိဟိတသတ္ထောဟု မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ (တစ်နည်း) သူတပါးတို့ကို ညှဉ်းဆဲခြင်းအကျိုးငှါ ဒုက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဓားလက်နက်စသည်ကိုသော်လည်းကောင်း ယူ၍မဖြစ်ခြင်း၊မလှည့်လည်းခြင်းကြောင့် နိဟိတဒဏ္ဍ နိဟိတသတ္ထမည်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ထို၌ သတ္ထအရ အဘယ်ကိုယူအပ်ပါသနည်း။အခြားသော နေရာတို့၌ကဲ့သို့ ဓားလက်နက်ကိုသာ ယူအပ်ပါသလော။(ခ) မိန့်။

နိယံ-အမေးမထင်ရှား၊ ဖြေထင်ရှား၊ မှတ်သားလီနတ္ထရ၊ ဣတ္ထေစမှာ၊ လီနဟ္တာ၊ စုဒ်လာအဖြေပြ။
ဣတ္ထေ အစွဲကိုရှု၍ ဋ္ဌပနာထားရသည်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် နိဟိတဒဏ္ဍ နိဟိတသတ္ထတို့ကို နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍ နိက္ခိတ္တသတ္ထဟူ၍ ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ (တစ်နည်း) ပါဠိတော်ကို (ခ) ဝါကျအတိုင်း ဋ္ဌပနာထား။ ထိုသို့ပင် ဖွင့်ဆိုသော်လည်း ရဟန်းတို့သည် တောင်ဝှေး၊ ဒန်ပူ၊ လက်သည်းလှီးဓားငယ်တို့ကို ကိုင်၍ လှည့်လည်နေကြကုန်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍော နိက္ခိတ္တသတ္ထောဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ (ဂ) မိန့်။
(ဃ) သို့တိုင် မြှော်တက်။

နိဝါတ် (၃)

(က) နနု ဘိက္ခူ ကတ္တရဒဏ္ဍံ ဝါ ဒန္တကဋ္ဌံ ဝါ ပိပ္ဖလိကံ ဝါ ဂဟေတွာ ဝိစရန္တိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ နိဟိတဒဏ္ဍောစေဝ နိဟိတသတ္ထောစာတိ ဝုတ္တော။
(ဂ) န တံ ပရူပဃာတတ္ထာယ၊ တသ္မာ-အထဝါ-ပရူပဃာတတ္ထာယ အာဒါယ အဝတ္တနတော။
(က) နနု န သတ္တုပါဏီသာတိ အာဒီသုပိယ သတ္ထမေဝ သတ္ထန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဣတ္ထ ဌပေတွာ ဒဏ္ဍံ သဗ္ဗမ္ပိ အဝသေသံ ဥပကရဏံ သတ္ထန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
(ဂ) သတ္တာနံ ဝိဟေဌနဘာဝတော။

နိဝါတ် (၄)

နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍ-ဒုတိ အာဏံ ကရောတီတိ ဒဏ္ဍော။နိက္ခိတ္တော ဒဏ္ဍော ယေနာတိ နိက္ခိတဒဏ္ဍော အာဏာကိုပြုခြင်းကြိယာသကတ်။ ဒုတ်ဒြပ်။ ကဋ္ဌ၊ယဋ္ဌိ။
သတ္ထ- သသတိ ဟိံသတိ အနေနာတိ သတ္ထံ။
ညှဉ်ဆဲခြင်းကြိယာသကတ်။ ဓားဒြပ်။ ပိပ္ဖလိက၊ဝါသိ။
ကဋ္ဌ- အဂ္ဂိနာ ကဿတေ ဒိဗ္ဗတေတိ ကဋ္ဌံ။
ကတ္တရ- ကတ္တရယတိ အင်္ဂါနံ သိထိလဘာဝေန သိထိလော ဘဝတီတိ ကတ္တရော။
လျော့ရဲခြင်းကြိယာ။ သူအိုဒြပ်။ ဇိဏ္ဏ၊မဟလ္လက။
ကတ္တရဒဏ္ဍ-ကတ္တရေန အာလမ္ဗိတော ဒဏ္ဍော ကတ္တရဒဏ္ဍော။ (ကတ္တရဗြိ)
ဒန္တကဋ္ဌ- ဒန္တသောဓနတ္ထံ ကဋ္ဌံ ဒန္တကဋ္ဌံ။ (ဒန္တပေါဏော)
ပိပ္ဖလိက- ပိယံ ဖာလေတီတိ ပိပ္ဖလံ။ ပိပ္ဖလမေဝ ပိပ္ဖလိကံ။

နိဝါတ် (၅)

အဝတ္တနတော- သမ္ဗန်-သမဏာသံ ဂေါတမဿ။ (တစ်နည်း) ဘဂဝတော။ (ပခုက္ကူ)

http://www.dhammadownload.com

ဝိဟေဌနတော- သမ္ဗန်-ဥပကရဏာသဿ။ ၏+သည်။ (ပခုက္ကူ)

နံပါတ် (၆)

(က) နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍော နိက္ခိတ္တသတ္ထောဖြင့် သိုမှီးအပ်သော ဒုတ်,ဓား,လက်နက် ရှိ၏ဟူသည် ချထားအပ်သော ဒုတ်,ဓားရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။(တစ်နည်း) နိဟိတသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ကို သိစေ။ စေဝနှင့် စတို့ဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ဒုတ်,ဓားနှစ်မျိုးလုံးကို မကိုင်ဆောင်၊ ချထား၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ပရူပဃာတတ္တာယစသည်ဖြင့် ,ဒုတ်,ဓားတို့ကို ချထားခြင်းသည် အနက်ရောက်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် သူတစ်ပါးတို့ကို ညှဉ်းဆဲခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးရှိ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ခ) ဝိဟေဌနဘာဝတောဖြင့် သတ္တံ၌ သသဓာတ် ထပစွည်း၊ သသဓာတ်၏ ဝိဟေဌနအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ထပစ္စည်း၏ ကရဏသာဓန၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊သသတိ ဝိဟေဌတိ အနေနာတ် သတ္ထံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ဋ္ဌပေတွာ ဒဏ္ဍံ သဗ္ဗမ္ပိစသည်ဖြင့် သတ္ထအရ ဒုတ်ကိုချန်ထား၍ ကြွင်းကျန်သော အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော ညှဉ်းဆဲကြောင်း ဓား,တင်းပုတ်စသော အဆောက်အဦးတို့ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ သတ္တာနံဖြင့် သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲကြောင်း ဓားလက်နက်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဒန္တ- ဒံသ+အန္တ။ သချေ။ (ဒါ+အန္တ။ အာချေ။)

ပိပ္ပလိက-ပိယ+ဖလ။ ယချေ၊ ပလာ၊ လ၏အကို က္ကုပြု၊ ကသက်။

နိဟိတ- နိ+ဓာ+တ။ အာကို က္က၊ ဓကို ဟပြု။

နံပါတ် (၈)

ယံ ပန ဘိက္ခု ကတ္တရဒဏ္ဍံဝါ စသည်ဖြင့် ရဟန်းတို့ကို ထည့်ဆိုရကြောင်း။

ဘိက္ခုသံဃံဝသေနာပိ ဒီပေတုံ ဝဋ္ဋတိဟူ၍ ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ရဟန်းသံဃာလည်း။ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် ပြခြင်းအကျိုးငှါ ဆိုအပ်၏။

နံပါတ် (၉)

ဌပေတွာ သကလံ ဒဏ္ဍံ၊ သေသမ္ပိ ဥပကရဏံ။

ဟိံသနတ္တာ စ သတ္တာနံ၊ သတ္ထံ သတ္ထန္တိ ဉာတဗ္ဗံ။ (ဒုတိယ နကာရ ဝိပုလာဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

ဝိဟေဌနဘာဝတော၌ ဟေဌဓာတ်အရ- ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ယင်းသည် ကောဓ၊ရုဒ္ဒ။ ညှင်းဆဲခံရမည့် သတ္တဝါသည် အာရမ္မဏ။ ညှင်းဆဲခံရမည့်သတ္တဝါ၏ မတော်မတရားမှုသည်လည်းကောင်း။ ညှင်းဆဲတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ အယောနိသော မနသိကာရသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ ညှင်းဆဲခံပုဂ္ဂိုလ်၏ ကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခခံစားရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ညှင်းဆဲတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၌ အကုသိုလ်တရားတိုးပွားခြင်းသည်လည်းကောင်း အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅၆)

(က) လဋ္ဌီတိ ပါပဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏာယ လဇ္ဇာယ သမန္နာဂတော။

(ခ) ဒယာပန္နောတိ ဒယံ မေတ္တစိတ္တတံ အာပန္နော။

(ဂ) သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္ပီတိ သဗ္ဗေပါဏဘူတေ ဟိတေန အနုကမ္ပကော။

(ဃ) တာယ ဒယာပန္နတာယ သဗ္ဗေသံ ပါဏဘူတာနံ ဟိတစိတ္တကောတိ အတ္ထော။

(င) ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခုဝေတိ ဝေဝါ ဘိက္ခုဝေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၉။ရ၀။

http://www.dhammadownload.com

သီလက္ခန်စာစဉ်

နံပါတ် (၁)

သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္ပီ-အလုံးစုံသော ကံကြောင့်ဖြစ်သော ထွက်သက်ဝင်သက်ရှိသော သတ္တဝါတို့ကို အစီးအပွားဖြင့် လျော်စွာတုန်လှုပ်တတ်သော ကရုဏာရှိတော်မူသည်။(သဒ္ဒတ္ထ)။ ဝါ-အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့၏ စီးပွား၌ဖြစ်သော စိတ်ရှိတော်မူသည်။ဝါ-စီးပွားကို လိုလားသော စိတ်ရှိတော်မူသည်။(အဓိပ္ပါယတ္ထ)

(ခ) ဒယံ-စောင့်ရှောက်တတ်သော မေတ္တာစိတ်သို့။ မေတ္တစိတ္တတာ-မေတ္တာစိတ်ရှိသည်၏ အဖြစ်သို့။

(ဃ) တာယဒယာ ပန္နတာယ-ထိုစောင့်ရှောက်တတ်သော မေတ္တာစိတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်သို့ရောက်တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့ အနုသန္ဓေ-ဤသို့ (က)ဖြင့် လဇ္ဇာသဒ္ဒါသည် ဟိရိအနက်၌ဖြစ်၍ လဇ္ဇာ အဿ အတ္ထီတိ လဇ္ဇီ-ဟု အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူပြီး၍ယခုအခါ၌ ဒယာပန္နောဝယ် ဒယာသဒ္ဒါသည် မေတ္တာ,ကရုဏာနှစ်ပါး၌ ဖြစ်ငြားသော်လည်း ဤ၌ ဒယာသဒ္ဒါ မေတ္တာအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒယာပန္နော၏ ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြတော်မူလိုသော ဆရာသည်(ခ)မိန့်။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့ကို စီးပွားဖြင့် စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္ပီမည်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် သတ္တဝါတို့ကို စီးပွားဖြင့် စောင့်ရှောက်တော်မူပါသနည်း။ ကရုဏာအရင်းခံသောကြောင့်သာ သတ္တဝါတို့ကို စီးပွားဖြင့်စောင့်ရှောက်ပါသလော။(ဃ)မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဒယာသဒ္ဒေါ ဒယာပန္နောတိ အာဒီသု ကရုဏာယပိ ဝတ္တတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ''ဒယံ မေတ္တစိတ္တတံ အာပန္နော''တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္ပီတိ ပဒေန ကရုဏာယ ဝက္ခမာနတ္တာ။

နံပါတ် (၄)

လဇ္ဇီ- လဇ္ဇတိ ဧတာယာတိ လဇ္ဇာ။ လဇ္ဇာ ဧတဿ အတ္ထီတိ လဇ္ဇီ။
ရှက်ခြင်းကြိယာ။ ရှက်တတ်သော ဟိရီစေတသိက်။ ဟိရီ၊ ဖိဂုဏ္ဍန

ဒယာ- ဒယတိ အနုရက္ခတီတိ ဒယာ။
စောင့်ရှောက်ခြင်းကြိယာ။ စောင့်ရှောက်တတ်သောမေတ္တာဒြဗ်။ မေတ္တာ၊သိနေဟဘာဝါ။

မေတ္တံ- မိဒတိ သိနေဟတီတိ မေတ္တာ၊ မေတ္တာ ဧတဿ အတ္ထီတိ မေတ္တံ။

မေတ္တစိတ္တတာ- မေတ္တာ စိတ္တံ ဧတဿာတိ မေတ္တစိတ္တော။ မေတ္တစိတ္တဿ ဘာဝေါ မေတ္တစိတ္တတာ။
မေတ္တာစိတ်ရှိသူ၏ မေတ္တာစိတ်နှင့် နိဿယနိဿိတအစပ်။ မေတ္တာစိတ်သည်။
ဒယစိတ္တတ္တံ၊ဒယာပန္နတ္တံ။

ဘူတ- ဘဝန္တီတိ ဘူတာ၊

ဟိတ- ဟိနောတိ ဝဍ္ဎတီတိ ဟိတံ။

အနုကမ္ပက- အနုကမ္ပတီတိ အနုကမ္ပကော။
တုန်လှုပ်ခြင်းကြိယာ။ တုန်လှုပ်တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်။(တစ်နည်း) ကရုဏာသည်။ ကရုဏာ။

နံပါတ် (၅)

တာယဒယာပန္နတာယ- သမဏဿ ဂေါတမဿ။

အာပန္နတ္တာ- သမဏဿ ဂေါတမဿ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(ဂ) ပါဏာဘူတေဖြင့် ပါဏာဘူတဉ္စ ပါဏာပုဒ်၊ ဘူတပုဒ်၊ ပါဏော ဘူတော ယေသန္တိ ပါဏ- ဘူတာဟု ဗဟုဗ္ဗီသမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို သိစေ။သဗ္ဗေပါဏာဘူတေဖြင့် သဗ္ဗပါဏာဘူတကို သဗ္ဗေ ပါ ဏာဘူတာ သဗ္ဗပါဏာဘူတာဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

ဟိတေန အနုကမ္ပကောဖြင့် ဟိတာနုကမ္ပီဥ္စ ဟိတပုဒ် အနုကမ္ပီပုဒ်၊ အနုကမ္ပီဥ္စ အနုရှေးရှိသော ကပိဓာတ် ဏီပစ္စည်း။ ယင်းဏီပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနေ၌သက်၍ အနုကမ္ပတိတိ အနုကမ္ပီဟု ဝစနတ္ထပြုအပ် သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဟိတေန အနုကကမ္ပိ ဟိတာနုကမ္ပီဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ် သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် သဗ္ဗပါဏာဘူတဟိတာနုကမ္ပီကို သဗ္ဗပါဏာဘူတေ ဟိတာနုကမ္ပိ သဗ္ဗပါဏာဘူတဟိတာနုကမ္ပီဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု၍ ယင်းသမာသ်၏ ကံအနက် ၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(င) ဇဝံဖြင့် က္လတိနိပါတ်၏ ဇဝံအနက်၌၊ဝါ–နိဒဿအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ဟိနိပါတ်၏ ဝါစာသိလိဋ္ဌ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (နိပါတလိင်္ဂတ္ထ)

နံပါတ် (၇)

မေတ္တာ– မိဒ+တာ။ က္လကို ငေ၊ ဒကို တပြု။
ခုဒ္ဒက– ကုဒ္ဒက။ ကကို ခပြု။
ဇိဂုစ္ဆန– ဂုပ+ဆ+ယု။ ဂု–ဂု ဒွေဘော်ရှာ၊ဂကို ဇဉကို ဣ၊ပကို စ၊ယုကို အန။

နံပါတ် (၈)

လင်္ကာ–ကြောက်ခြင်းသြတပ္ပကို မဟောမူ၍ ရှက်ခြင်းဟိရိယာကို ဟောရကြောင်း–

ဘုရားရှင်တို့သည် တရားတော်ကို အလေးပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊တရားတော် လည်း မိမိနှင့်စပ်၍ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တာဓိပတိဖြစ်သော လဇ္ဇာကိုသာ ဤ၌ဟော။ လောကာ ဓိပတိဖြစ်၍ဖြစ်သောကြောင့် သြတ္တပ္ပကို မဟော။(တစ်နည်း)လဇ္ဇာဖြင့် သြတ္တပ္ပကိုလည်း ဟောပြီးဖြစ်သော ကြောင့်။

နံပါတ် (၉)

ဂန္တွာန သော သတ္တ ပဒါနိ ဂေါတမော၊
၂၂ ၁ ၂ ၂ ၁ ၁၂၁ ၂၁ ၂
(တ) (တ) (ဇ) (ရ) [ဣန္ဒဝံသ]
ဒိသာ ဝိလောကေသိ သမာ သမန္တတော။
၁ ၂ ၁ ၂ ၂ ၁ ၁ ၂ ၁ ၂၁ ၂
(ဇ) (တ) (ဇ) (ရ) [ဝံသဋ္ဌ]
အဋ္ဌင်္ဂုပေတံ ဂိရမဗ္ဗုဒီရယီ။
၂ ၂၁ ၂ ၂ ၁၁၂ ၁၂၁၂
(တ) (တ) (ဇ) (ရ) [ဣန္ဒဝံသ]
ဣန္ဒဝံသ, ဝံသဋ္ဌ ၂–ပါး ရောသောကြောင့် ဥပဇာတိဂါထာ၊ ဇဂတီဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

ဝိလောကေသိအရကောက် ဘာဝါလင်္ကာရ–စကျွဝိညာဉ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ ပတ်ဝန်းကျင်၌ ညီမျှသောအရပ်မျက်နှာတို့သည် အာရမ္မဏ။ ပုညာနုဘာဝကြောင့် လောကပွင့်လင်းခြင်း ပါဠိမှာရိယသည် ဥဒ္ဒိပန။ တောင်ထိပ်၌ တည်သောကြောင့် ခြင်္သေ့ကဲ့သို့ မကြောက်မရွံ့ ရှစ်တန်နှင့်ပြည့်စုံသောအသံကို ရွဲဝံ့စွာ

http://www.dhammadownload.com

မြွက်ဆိုနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

(ဟိတေတ အနုကမ္ပကော–မေတ္တာစိတ္တုပ္ပါဒ်၌။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) သမဋ္ဌာယီ ထုတ်)

ဝါကျစဉ် (၅၇)

(က) အဒိန္နာဒါနံ ပဟာယာတိ ဧတ္ထ အဒိန္နဿ အာဒါနံ အဒိန္နာဒါနံ။

(ခ) ပရသံဟရဏံ ထေယျံ၊ စောရိကာတိ ဝုတ္တံဟောတိ။

(ဂ) တတ္ထ အဒိန္နန္တိ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ။

(ဃ) ယတ္ထ ပရော ယထာကာမကာရိတံ အာပဇ္ဇန္တော အဒဏ္ဍာရဟော အနုပဝဇ္ဇောစ ဟောတိ။

(င) တသ္မိံ ပရပရိဂ္ဂဟိတေ ။ ပ ။အဒိန္နာဒါနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ရ၀။

နံပါတ် (၁)

(ဃ) ဝါကျကို အာဝုတ္တိနည်းဖြင့် အနက်ပေး–

ယတ္ထ–အကြင်ဥစ္စာ၌။ပရော–အခြားတစ်ယောက်သည်။ယထာကာမကာရိတံ–အကြင်အကြင် အလိုရှိတိုင်း ပြုဖော့ရှိသည်၏အဖြစ်သို့။အာပဇ္ဇန္တော–ရောက်ပါလျက်။အဒဏ္ဍာရဟော စ–ဒဏ်တပ်ခြင်းငှါ မထိုက်သည် လည်းကောင်း။အနုပဝဇ္ဇော စ–မကဲ့ရဲ့ မစွပ်စွဲထိုက်သည်လည်းကောင်း။ဟောတိ။တံ–ထိုဥစ္စာသည်။ပရပရိဂ္ဂဟိတံ နာမ–သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာမည်၏။

ယတ္ထ–ယင်းဥစ္စာ၌–ဟု နိယမအနက်ပေးပါက။တံ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ–ဟူသော နိယမပုဒ် ထည့်စရာ မလို။

(င) ဝါကျ– တသ္မိံ ပရပရိဂ္ဂဟိတေ– နိယမ၏ အနိယမကို၊ (ဃ)ဝါကျ ပြန်ထည့်အနက်ပေးပါ။

တဒါဒိယကဥပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကာ–ထိုတစ်ပါးသောသူသည် သိမ်းဆည်းအပ်သော ဥစ္စာကို ခိုးယူကြောင်းဖြစ်သော လှုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်သော။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အဒိန္နာဒါနံကို အဒိန္နဿ အာဒါနံ အဒိန္နာဒါနံဟု ကမ္မတ္ထဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။မပေးအပ်သော သူ့ဥစ္စာကို ယူခြင်းဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ သာမန်ဆောင်ယူခြင်းမျှလော။ (ခ) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိ)

ဂ–စသော ဝါကျများကို တက်ရာ၌ ဝိတ္ထာရတက်ပါ။ တဒတ္ထံ ဝိဝရတိ"တတ္ထာ"တိ အာဒိနာ

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အဒိန္နံကို နဒိန္နံ အဒိန္နံဟု ဝစနတ္ထပြု၍ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာကို အရကောက်အပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သောဥစ္စာဟူသည် အဘယ်သို့ပါနည်း။ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သောဥစ္စာ၏ သဘာဝတ္ထကို မပြဆိုပြီလော။ (ဃ) မိန့်။ (တစ်နည်း) ထိုပရပရိဂ္ဂဟိတဥစ္စာကို ဥစ္စာရှင်တို့ အလိုရှိတိုင်းပြုသော် ဒဏ်တပ်ခြင်း ကဲ့ရဲ့ခြင်းတို့ ဖြစ်နိုင်ပါသလော။

နံပါတ် (၃)

(က) နန ယတ္ထ ပရော ယထာကာမကာရိတံ အာပဇ္ဇတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အဒဏ္ဍာရဟော အနုပဝဇ္ဇော စ ဟောတိ။

(ဂ) သသန္တကတ္တာ (ဋီ)

နံပါတ် (၄)

ထေယျ– ထေနဿ ဘာဝေါ ထေယျံ။ ထေနေတီတိ ထေနော။

စောရိကာ– စောရဿ ကမ္မံ စောရိကာ။

သူခိုး၏ ခိုးမှုနှင့် နိဿယ နိဿိတအစပ်။ ခိုးခြင်းအမှု၊ စောရကမ္မ၊စောရိကာ။

စောရော– စောရေတီတိ စောရော။ (ထေန၊ မောသက၊ တက္ကရ)

http://www.dhammadownload.com

အဒိန္နံ- ဒီယတေတိ ဒိန္နံ၊ နဒိန္နံ အဒိန္နံ။

အနုပဝဇ္ဇော- ဥပဝဒိတဗ္ဗောတိ ဥပဝဇ္ဇော၊ န ဥပဝဇ္ဇော အနုပဝဇ္ဇော။

နံပါတ် (၅)

အဒတ္တာရဟတ္တာ အနုပဝဇ္ဇတ္တာ- ပရဿ။ (၏+သည်+ကို)

အဒိန္နာဒါနတ္တာ- ထေယျစေတနာယ။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ဟရဏံဖြင့် အာဒါနံ၌ အာသည် ဓာတွတ္ထဟာကေဖြစ်၍ ဒါဓာတ်သည် ဂဟဏတ္ထ(ယူခြင်းအနက်)၌ ဖြစ်သည်ကိုသိစေ။ ထေယျံဖြင့် ယူခြင်းဟူသည် ခိုးမှုပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။ စောရိကာဖြင့် ခိုးမှုဟူသည် ခိုးခြင်းကြိယာကို အရကောက်အပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) အန္ဓယဗျတိရေကနည်း-ပရိပရိဂ္ဂဟိတံဖြင့် အဒိန္နအရ ဒန္တပေါဏသိက္ခာပုဒ်၌ကဲ့သို့ အကပ်မခံအပ်သောဝတ္ထုကို မယူအပ်၊ သူတစ်ပါး သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(င) ထေယျစေတနာဖြင့် အဒိန္နာဒါနအရ ခိုးသူ၏ဖြစ်ကြောင်း ထေယျစေတနာကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။တဒါဒိယဥပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကာဖြင့် ထိုထေယျစေတနာသည် သူတစ်ပါးဥစ္စာကို ယူတတ်သူ၏လုံ့လကြောင့် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ပရပရိဂ္ဂဟိတသညိနောဖြင့် ထိုသူတစ်ပါးဥစ္စာကို ယူတတ်သူသည် သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သောဥစ္စာဟု သိသူဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ၊ တသ္မိံပရပရိဂ္ဂဟိတေဖြင့် ထိုထေယျစေတနာသည် သူတစ်ပါးတို့သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာ၌ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

သမတ္တ- သံ+အသု+တ။ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မ၊သကို တပြု။ (တစ်နည်း) တဒ္ဓေဘော်၊ သဒ္ဒေါ။

ထေယျ- ထေန+ယ။ နချေ၊ ယလာ။

ပဏီတ- ပနီတ။ နကို ဏပြု။

နံပါတ် (၈)

ဟီန၊ ပဏီတပရသန္တက- ယုတ်သည်၏အဖြစ်၊ တန်ဘိုးနည်းသည်၏အဖြစ် စသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော သူတစ်ပါးဥစ္စာသည် ဟီနပရသန္တက။

ကြီးသည်၏အဖြစ်၊ တန်ဘိုးများသည်၏အဖြစ် စသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော သူတစ်ပါးဥစ္စာသည် ပဏီတပရသန္တက။

နံပါတ် (၉)

ယထာကာမကာရိတံ စ၊ အာပဇ္ဇန္တော ပရော ယတ္ထ။

အဒတ္တာရဟော ဟောတိ စ၊ တံ ပရိဂ္ဂဟိတံ နာမ။ (ပထမ ဘာရဝိပုလ)

နံပါတ် (၁၀)

အနုပဝဇ္ဇော၌ ဓာတ်အရ-ကဲ့ရဲ့တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ (သံသရာအပြစ်ကို မြင်၍ သနားသောအားဖြင့် ကဲ့ရဲ့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော် ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)။ ယင်းသည် ကောဓ၊ရဏ္ဍ။ သူခိုးသည် အာရမ္မဏ။ ခိုးမှုသည် ဥဒ္ဒီပန။ အမျက်ထွက်ခြင်းကြောင့် သူခိုးကိုရိုက်နှက်ခြင်း၊ သတ်ဖြတ်မိခြင်း၊ အချုပ်အနှောင်ကျစေခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅၈)

(က) ထေနေတီတိ ထေနော။ န ထေနေန အထေနေန။

(ခ) အထေနတ္တာယေဝ သုစိဘူတေန။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) အတ္တနာတိ အတ္တဘာဝေန။
(ဃ) အထေနံ သုစိဘူတံ အတ္တာနံ ကတ္វာ ဝိဟရတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(င) သေသံ ပဌမသိက္ခာပဒေ ဝုတ္တနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ။
(စ) ယထာ စိဝ ဝေ သဗ္ဗတ္ထ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၅၁။

နံပါတ် (၁)

သံဝဏ္ဏနာရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအနက်ပေး–

အထေနေန–မခိုးသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ အတ္တနာ–အတ္တဘောဖြင့်။အထေနတ္တာယေဝ–မခိုးတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။သုစိဘူတေန–စင်ကြယ်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ အတ္တနာ–ဖြင့်။ ဝိဟရတိ။(ဟောတုမန္တဝိသေန) ဂဏ္ဌိ၌–အထေနေန–မခိုးသည်ဖြစ်၍။သုစိဘူတေန–စင်ကြယ်စွာဖြစ်သော။အတ္တနာ–ဖြင့်။–ဟုပေးသည်။

(င) သေသအရနှင့် သေသအပါဒါနိ–သေသံ–ဒိန္နာဒါယီ စသောပုဒ်တို့မှ ကြွင်းသော ပဟာယ ပဋိဝိရတော စသောပုဒ်အပေါင်းကို။

(စ) ၌ လိုက်သင့်သောပုဒ် လိုက်၍အနက်ပေး။ (နိပါတ်သဗ္ဗနာမ်အစွဲ မလွဲစေမူ၍ အနက်ပေး)

(ယထာ+စ+ဣဓ)ဣဓ–အဒိန္နာဒါနံပဟာယဟူသော သိက္ခာပုဒ်၌(သေသံ ပဌမသိက္ခာပဒေ ဝုတ္တနယေ နေဝ ယောဇေတဗ္ဗံယထာ–ယှဉ်အပ်သကဲ့သို့)ဝေ–တူ။သဗ္ဗတ္ထ–ဆိုလတ္တံ့ ဖြစ်သော အပြဟ္မစရိယံ ပဟာယစ သော အလုံးစုံသော သိက္ခာပုဒ်တို့၌။ (သေသံ ပဌမသိက္ခာပဒေ ဝုတ္တနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ)

နံပါတ် (၂)

(ဃ) သို့ အနုသန္ဓေ–ဤသို့ (က)စသောဝါကျတို့ဖြင့် အထေနေန,သုစိဘူတေန,အတ္တနာ သုံးပုဒ်တို့၏ အဘိဓာနတ္ထ,ဘာဝတ္ထ,အဘိဓေယျတ္ထတို့ကို ဖွင့်ပြတော်မူပြီး၍၊ယခုအခါ၌ ယင်းသုံးပုဒ်တို့နောင်သက်သော နာဝိဘတ်သည် ကရိုဏ်းအနက်၌ မသက်မူ၍ ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏအနက်၌ သက်သည်ကို ပြလို၍ (ဃ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် အထေနေန သုစိဘူတေန အတ္တနာသုံးပုဒ်တို့၌ နာဝိဘတ်သည် ဣတ္ထမ္ဘူတ လက္ခဏအနက်၌ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုပုဒ်တို့မှကြွင်းသော ပဟာယ ပဋိဝိရတောစသော ပုဒ်တို့၏အနက် ကို အဘယ်ကဲ့သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ ဆိုအပ်လတ္တံ့သော နည်းတို့ဖြင့်လည်း မှတ်သားအပ်ပါသလော။ (င) မိန့်။

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ကြွင်းသော ပဟာယ ပဋိဝိရတော စသောပုဒ်တို့၏ အနက်ကို 'ပဌမ သိက္ခာပုဒ်၌ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်သာ ယှဉ်စေထိုက်၏'ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဤဒုတိယသိက္ခာပုဒ်၌သာ ပဟာယ ပဋိဝိရတော စသောပုဒ်တို့၏ အနက်ကို ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် ယှဉ်စေထိုက်ပါသလော။အလုံးစုံ သိက္ခာပုဒ်တို့၌ အဘယ်ကဲ့သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (စ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဣဓ သိက္ခာပဒဝေါဟာရေန ဝိရတိ န ဝုတ္တာ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ပဌမသိက္ခာပဒေတိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) ဣတော အညေသု သုတ္တပဒေသေသု ဝိနယာဘိဓမ္မေသုစ ပဝတ္တဝေါဟာရေန ဝိရတိယော စေတနာ စ သိက္ခာပဒန္တိ ဝုတ္တာ။ တသ္မာ (ဋီကာသစ်)
(က) နနု ဇတ္ထ '' လဇ္ဇီ ဒယာပန္နော '' တိ န ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ '' သုစိဘူတေနာ'' တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) အထေနတ္တာယေဝ။။ဓာတ်နည်း အဓိကာရဝသေန,အတ္ထတော စ ဝုတ္တမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊တသ္မာ–(ဋီကာသစ်) နံပါတ် (၈)၌ မေးနိုင်သည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

သုစိ- သုန္ဒရတ္ဆံ သုစေတီတိ သုစိ။
ရင်ကြယ်ခြင်းကြိယာသကတ်။ စင်ကြယ်သောအတ္တဘောသည်။ သုဒ္ဓ၊သောဘန။

အတ္တာ- အာဟိတော အဟံမာနော ဧတ္ထာတိ အတ္တာ။ အဒတိ သံသရဒုက္ခန္တိ အတ္တာ။
ခံစားခြင်းကြိယာ။ ခန္ဓာ့ကိုယ်အတ္တဘော။ အတ္တဘာဝ၊သရီရ၊ဒေဟ။

ဘာဝေါ- ဘဝတိ အဟံ မာနော ဧတ္ထာတိ ဘာဝေါ။

အတ္တဘာဝ-အတ္တာဣတိ ဘာဝေါ အတ္တဘာဝေါ။ အတ္တသ ဘာဝေါ အတ္တဘာဝေါ။

သုစိဘူတ- သုစိ ဟုတွာ ဘူတော သုစိဘူတော။

သိက္ခ- သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ။

နံပါတ် (၅)

အထေနတ္တာယေဝ- သမဏာသ ဂေါတမဿ။

(ဃ) အထေနတ္တာ သုစိဘူတတ္တာ-အတ္တသ။ (တစ်နည်း) သမဏာသ ဂေါတမဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ထေနေ့တိဖြင့် ထေနော၌ ထေနဓာတ် အပစ္စည်း။ ယင်းပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနေ၌သက်သည်ကို သိစေ။ န ထေနေဖြင့် အထေနေနပုဒ်ကို န ထေနော အထေနောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ အသဒ္ဒါသည် နသဒ္ဒါ၏ ကာရိယဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။(တစ်နည်း) အသဒ္ဒါသည် နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်၍ နသဒ္ဒါ၏ အဘာဝအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်းနာဝိဘတ် အဆုံးရှိသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဂ) အတ္တဘာဝေနဖြင့် အတ္တအရ မိစ္ဆာဉာဏ်ဖြင့် ကြံဆအပ်သော အတ္တကောင်ကို မယူအပ်၊ ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဃ) အထေနံ သုစိဘူတံ အတ္တာနံ ကတွာဖြင့် အထေနေန အတ္တနာ သုစိဘူတေန သုံးပုဒ်တို့၌ နာဝိဘတ်သည် ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏ အနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

အတ္တ-အာ+ဓာ+တ။ ဝိဂ္ဂဟာရှု။

နံပါတ်(၈)

ဒိန္နာဒါယီဖြင့် ပယောဂအားဖြင့် စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြသည်။
ဒိန္နပါဋိကင်္ခီဖြင့် အာယသအားဖြင့် စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်ကိုပြသည်။

မခိုးခြင်းကြောင့် စင်ကြယ်ခြင်းဟူသည်- အဒိန္နာဒါန အရာဖြစ်သောကြောင့် ဟူလို။

အဓိကာရနည်း၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်လည်းကောင်း ဆိုအပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်- ဤ၌ "လဇ္ဇီ ဒယာပန္န"ကို မဆိုတော့။

နံပါတ် (၉)

အထေနံ သုစိဘူတဥ္စ၊ အတ္တော ဝိဟရတီတိ စ။
အတ္တာနံ သမဏော ကတွာ၊ ဝုတ္တော ဘဝတိ ဂေါဟမော။ (ပဋ္ဌာဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

ပဌမသိက္ခာပဒအရ- ဝိရတိစေတနာ။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုဟူသော သူ့အသက်သည် အာရမ္မဏ။ ဖုစ္စရိုက်မှရှက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ မေတ္တာစိတ်ရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း ဥဋ္ဌိပန။ ကဲ့ရဲ့မခံရခြင်း၊ရောဂါကင်းခြင်း။ အသက်ရှည်ခြင်း စသောအကျိုးများသည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဥ် (၅၉)

(က) မုသာတိ အဘူတံ အတစ္ဆံ ဝတ္ထု။

(ခ) ဝါဒေါတိ တဿ ဘူတတော တစ္ဆတော ဝိညာပနံ။

(ဂ) လက္ခဏတော ပန အတထံ ဝတ္ထုံ တထတော ပရံ ဝိညာပေတုကာမဿ တထာ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ မုသာဝါဒေါ။

(ဃ) သော ယမတ္ထံ ဘဉ္ဇတိ၊ တဿ အပ္ပတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟန္တတာယ မဟာသာဝဇ္ဇော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။

နံပါတ် (၁)

သံဝဏ္ဏနာတို့ကိုရှု သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအနက်ပေး။

မုသာဝါဒေါ-မဟုတ်မှန်သောဝတ္ထုကို ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့် ပြောဆိုကြောင်း သိစေကြောင်းစေတနာသည်။ (က၊ခ)ရှု။ ဝါ-မမှန်သောဝတ္ထုကို အမှန်ဟုသိစေခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော စေတနာသည်။ (ဂ) ရှု။

(ဂ) လက္ခဏတော-မှတ်သားအပ်သော သဘောအားဖြင့်။အတထံ-မဟုတ်မမှန်သော။ဝတ္ထုံ-ဝတ္ထုကို။တထတော-ဟုတ်မှန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်။(ဘာဝပဓာန)ဝိညာပေတုကာမဿ-သိစေခြင်းငှါ အလိုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်။ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ-ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော။

(ဃ) သော-ထိုမုသာဝါဒသည်။ယံ အတ္ထံ-အကြင်အကျိုးစီးပွားကို။ဘဉ္ဇတိ-ဖျက်စီးတတ်၏။ တဿ- ထိုအကျိုးစီးပွား၏။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို မှန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် သိစေခြင်းသည် မုသာဝါဒမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ သိစေခြင်းသည်ဟူသည် ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ပင်ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်သို့မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။(ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော မဟုတ်မမှန်ပြောဆိုကြောင်း စေတနာသည် မုသာဝါဒမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ကမ္မပထသို့ရောက်သော မုသာဝါဒဝတ္ထု၏ အစွမ်းအားဖြင့် အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာဝဇ္ဇအဖြစ်ကို မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။ကမ္မပထသို့ရောက်သော မုသာဝါဒ၏ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇဖြစ်ပုံကား အဘယ်ပါနည်း။ (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

မဟန္တံ ဥဿာဟံ ကတွာ ဝဏ္ဏံ ဝတ္တုကာမောပိ အပ္ပမတ္တကံ ဩရမတ္တကံ အာစာရသီလမတ္တကမေဝ ဝက္ခတိ။ ဥပရိ အသာဓာရဏဘာဝံ နိဿာယ ဝဏ္ဏံ ဝတ္တုံ န သက္ခိဿတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။

(က) နနု မဟန္တံ ဥဿာဟံ ကတွာ ဝဏ္ဏံ ဝတ္တုကာမော ဘဝတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အပ္ပမတ္တကံ ဩရမတ္တကံ အာစာရသီလမတ္တကမေဝ ဝက္ခတီတိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) နနု ဥပရိ အသာဓာရဏဘာဝံ နိဿာယ ဝဏ္ဏံ ဝတ္တုံ န သက္ခိဿတိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

အတစ္ဆ- တထေ သာဓု တစ္ဆံ၊ န တစ္ဆံ အတစ္ဆံ။
မှန်ကန်သောဝတ္ထု၏ ကောင်းခြင်းဂုဏ်နှင့် နိဿယနိဿိတအစပ်။ မှန်ကန်သော ဝတ္ထုသည်။ ဘူတ၊သစ္စ။

အတ္ထ- အရဏ္ဏံ ဓောနာတိ အတ္ထော။
သွားခြင်းကြိယာ။ စီးပွားညစ္စာသည်။ ဟိတ၊ဝိဘဝ။

http://www.dhammadownload.com

အပ္ပတာယ–အနပ္ပတိ ဉာသမတ္တံ ဂမေတီတိ အပ္ပေါ။ အပ္ပဿ ဘာဝေါ အပ္ပတာ။
ရောက်ခြင်းကြိယာ။ အနည်းငယ်သော အကျိုးစီးပွားသည်။ ဉာသက၊ခုဒ္ဒက။
အပ္ပသာဝဇ္ဇ–ဝဒိတဗ္ဗန္တိ ဝဇ္ဇံ။ ဝဇ္ဇမေဝ အဝဇ္ဇံ။ သဟ အဝဇ္ဇေန ယော ဝတ္တတီတိ သာဝဇ္ဇော။
အပ္ပေါ သာဝဇ္ဇော အပ္ပသာဝဇ္ဇော။
နည်းသောဂုဏ်၏ ပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော အကျိုးတရားနှင့် ဂုဏ်/ဂုဏ်ကျေးစပ်။
နည်းသောအပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော အကျိုးတရား၊ခုဒ္ဒကသာဝဇ္ဇ။

နံပါတ် (၅)

(ဃ) မဟန္တတာယ– တဿ (အတ္တဿ)။
အပ္ပသာဝဇ္ဇတ္တာ– တဿ မုသာဝါဒဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) အဘူတံ အတစ္ဆံ ဝတ္ထုဖြင့် မုသာနိပါတ်အရ မဟုတ်မမှန်သောဝတ္ထုကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။မုသာနိပါတ်နောင် ဒုတိယာအံဝိဘတ်ကျေသည်ကိုလည်းကောင်း။မုသာနိပါတ်သည် အဘူတ အတစ္ဆအနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) တဿ ဝိညာပနံဖြင့် မုသာဝါဒပုဒ်ကို မုသာ ဝဒီယတိ ဝုစ္စတိ ဧတေနာတိ မုသာဝါဒေါ–ဟု ကရဏသာဓ ဝစနတ္ထုပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အပစ္စည်း ကံအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ဘူတတော တစ္ဆတောဖြင့် မဟုတ်မမှန်သောဝတ္ထုကို သိစေခြင်းဟူသည် ဟုတ်မှန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် သိစေခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဂ) တထာဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာဖြင့် မှားယွင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာကို မုသာဝါဒအရ ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

အတထံ ဝတ္ထုံစသည်ဖြင့် မုသားပြောခြင်းဟူသည် မဟုတ်မမှန်သောဝတ္ထုကို ဟုတ်မှန်သောအခြင်းအရာအားဖြင့် တပါးသူကို သိစေလိုခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဒူရ– ဒု+ရက်။ က်အနုဗန်ချေ။ ဥကို ဦဒီဃပြု။
သဒ္ဒမ္မ– သန္တ+ဓမ္မ။ သန္တကို သပြု၊ အသဒိသဒွေဘော် ဒလာ။
သဂ္ဂ– သဟ+အဂ္ဂ။ သဟကို သပြု။

နံပါတ် (၈)

မေထုန်မှီဝဲလိုသော ဆန္ဒဖြင့် ကာယဒွါရသို့ရောက်သော မဂ်ဖြင့် မဂ်တစ်ခုသို့ရောက်စေခြင်း ဖြစ်စေခြင်း စေတနာသည် အဗြဟ္မစရိယ။

မလွန်ကျူးထိုက်သော မိန်းမတို့၌ လွန်ကျူးခြင်းစေတနာသည် ကာမေသု မိစ္ဆာစာရ။

နံပါတ် (၉)

ဝိညာပေတုကာမဿစ၊ ဝတ္ထုံလက္ခဏာတော ပရံ။
စေတနာပိ မုသာဝါဒေါ၊ အတထံ တထတော ပန။
ပဌမ တကာရဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

မုသာဝါဒအရ– လောဘမူ ဒေါသမူ၌ရှိသော စေတနာကောက်။ ကာမရတိ၊ကာမသိဂ်ါရ။
(တစ်နည်း) ဖိဂ္ဂဏ္ဍဗိဘဋ္ဌ–အဘူတဝတ္ထုသည် အာရမ္မဏ။ မှားသောဝတ္ထုကို မှန်သောအားဖြင့် သိစေလိုခြင်းသည် ဝါ–အယောနိသော မနသိကာရသည် ဥဒ္ဒိပန။ အခြားသူတို့ အကျိုးတရားပျက်ခြင်း။မိမိ၌ စကားမပီ သွားမညီ

http://www.dhammadownload.com

ခြင်းစသော အကျိုးတရားတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၀)

(က) ယသ္မာ ပန ယထာ ကာယကာယပဋိဗဒ္ဓဝါစာဟိ ပရံ ဝိသံ ဝါဒေတိ တထာ ''ဣဒမဿ ဘဏာဟီ''တိ အာဏာပေန္တောပိ ပဏ္ဏံ လိခိတွာ ပုရတော နိဿဇ္ဇန္တောပိ ''အယံမတ္ထော ဝဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗော''တိ ကုဋ္ဋာဒီသု လိခိတွာ ဌပေန္တောပိ၊

(ခ) တသ္မာ ဧတ္တ အာဏတ္တိကနိဿဂ္ဂိကထာဝရာပိ ပယောဂေါ ယုဇ္ဇန္တိ။

(ဂ) အဋ္ဌကထာသု ပန အနာဂတတ္တာ ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ။

(ဃ) အပြဖွဲ့စရိယန္တိ အသေဋ္ဌစရိယံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၁၊ရ၂။

နံပါတ် (၁)

(က) ယသ္မာ-ကြောင့်။ကာယကာယပဋိဗဒ္ဓဝါစာဟိ-ကိုယ်,ကိုယ်နှင့်စပ်သောဝတ္ထု,နှုတ်တို့ဖြင့်။ပရံ-သူတစ်ပါးကို။ဝိသံဝါဒေတိယထာ-ချွတ်ယွင်းစေသကဲ့သို့။တထာ-ထိုအတူ။ဣဒံ-ဤအကြောင်းအရာကို။အဿ-ထိုသူအား။ဘဏာဟိ-ပြောလိုက်လော့။ဣတိ-သို့။အာဏာန္တောပိ-စေခိုင်းသော်လည်းကောင်း။ပဏ္ဏံ-စာကို။ လိခိတွာ-ရေး၍။(တစ်နည်း)ပဏ္ဏံ-စာရွက်၌။အက္ခရေန-အက္ခရာဖြင့်။လိခိတွာ-ရေး၍။ပုရတော-ရှေ့၌။နိဿဇ္ဇန္တောပိ-စွန့်လွှတ်သော်လည်းကောင်း။ယသ္မာ-ကြောင့်။ ပရံ ဝိသံဝါဒေတိ။အယံအတ္တော-ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို။ ဝဝံ-ဤသို့။ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏။ဣတိ-သို့။ကုဋ္ဋာဒီသု-နံရံစသည်တို့၌။လိခိတွာ-ရေး၍။ဌပေန္တောပိ-ထားသော်လည်းကောင်း။ယသ္မာ-ကြောင့်။ပရံ ဝိသံဝါဒေတိ။

နံပါတ် (၂)

(က) ဝါကျအနုသန္ဓေ-ဤသို့ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောဝါကျတို့ဖြင့် မုသာဝါဒ၏ သာဟတ္ထိက ပယောဂဖြစ်ပုံကို ပေါရာဏအဋ္ဌကထာတို့၌ လာသောနည်းဖြင့် ဆိုပြီး၍ယခုအခါ၌ သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာဆရာ၏ အတ္တနောမတိကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (က) မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဤမုသာဝါဒ၌ အာဏတ္တိက,နိဿဂ္ဂိယ,ထာဝရဖြစ်ကုန်သော ပယောဂတို့သည် သင့်ကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ဖွင့်ပြအပ်သော်။ ဤအဋ္ဌကထာ၌ ရနိုင်ကုန်၏ဟု ဖွင့်ဆိုသင့်သည် မဟုတ်လော။ အဘယ့်ကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာ၌ မယူအပ်ပါသနည်း။ (ဂ)မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဧတ္တ အာဏတ္တိကနိဿဂ္ဂိယထာဝရာပိ ပယောဂါ ယုဇ္ဇန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ။

(ဂ) အဋ္ဌကထာသု အနာဂတတ္တာ။

နံပါတ် (၄)

ပဏ္ဏ- ပူရယတီတိ ပဏ္ဏံ၊
ပြည့်ခြင်းကြိယာသကတ်။ အက္ခရာဒြပ်။ ဝဏ္ဏ၊တာလ။

သစ္စ- တထဿ သာဓု သစ္စံ။
မဖော်ပြန်သောလက္ခဏာ၏ စကားနှင့် နိဿယနိဿိတအစပ်။
မှန်သောစကားဒြပ်။တစ္ဆ။

ထာဝရ- ဌာတိ တိဋ္ဌတီတိ ထာဝရော။
တည်းခြင်းကြိယာ။ နံရံစသည်ရေးထားအပ်သောစာသည်၊ ဌိတိ။

နံပါတ် (၅)

(ဂ) အနာဂတတ္တာ ဟိတ် သမ္ဗန် အာဏတ္တိကနိဿဂ္ဂိယထာဝရာနမ္ပိ ပယောဂါနံ-ဟု ခံ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(ဃ) အသေဌစရိယံ-ဖြင့် ဖြုတ္တသဒ္ဒါသည် သေဌ အနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း။အဖြုဟ္မာနံ နိဟီနာနံ စရိယံ အဖြုဟ္မစရိယံ(တစ်နည်း) အဖြုဟ္မံ နိဟီနံ စရိယံ အဖြုဟ္မစရိယံ-ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

ဟာလိဒ္ဒိ- ဟာရိဒ္ဒိ။ ရကို လပြု။ (တစ်နည်း) ဟာရိ+ဒြ။ ရကို လပြု၊ ဒြကို ဒပြု၊ ဒ-လာ၊ဣပြု။

နံပါတ် (၈)

ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာယူရကြောင်း-

အတ္တနောမတိ၏ အလုံးစုံတို့အောက် အားနည်းသောကြောင့် မိမိကိုယ်ကိုချီးမြှောက်ခြင်း အတ္တုက္ကံသနအမှုကို မပြုလိုသဖြင့် ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာဟု ဆိုပါသည်။

နံပါတ် (၉)

အာဏာတ္တိကာဒယော ထွေ၊ ပယောဂါ ပန ယုဇ္ဇန္တိ။
တသ္မာ အနာဂတတ္တာစ၊ ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

ဝိသံဝါဒေတိအရ- မုသာဝါဒစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ကာမ၊ကာမသိဂ်ါရ။ **(တစ်နည်း)** ဇိဂုစ္ဆ၊ဗိဘစ္ဆ ။အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်သည် အာရမ္မဏ။ ကိုယ် ကိုယ်နှင့်စပ်သော ဝတ္တုစကားတို့သည်လည်းကောင်း။ အကျိုးမဲ့ကိုလိုလား ခြင်းသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ မိမိ၌ စကားမပိ သွားမညီခြင်း နားထောင်သူ၌ လွဲမှားစွာသိခြင်း အကျိုးတို့သည် အနဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၁)

(က) သစ္စံ ဝဒတီတိ သစ္စဝါဒီ။
(ခ) သစ္စေန သစ္စံ သန္ဓဟတိ ဃဋ္ဋေတီတိ သစ္စသန္ဓော။
(ဂ) န အန္တရန္တရာ မုသာ ဝဒတီတိ အတ္ထော။
(ဃ) ယော ဟိ ပုရိသော ကဒါစိ မုသာ ဝဒတိ၊ ကဒါစိ သစ္စံ၊ တဿ မုသာဝါဒေန အန္တရိတတ္တာ သစ္စံ သစ္စေန န ဃဋီယတိ။တသ္မာ သော န သစ္စသန္ဓော။
(င) အယံ ပန န တာဒိသော၊ ဇီဝိတဟေတုပိ မုသာ အဝတွာ သစ္စေန သစ္စံ သန္ဓဟတိယေဝါတိ သစ္စသန္ဓော။ ဒီ၊၌၊၁၊၇၂။

နံပါတ် (၁)

(ဃ) တဿ-ထိုယောကျ်ား၏။(သစ္စံ-အမှန်စကားကို။)မုသာဝါဒေန-ဖြင့်။အန္တရိတတ္တာ-ခြားကွယ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ သစ္စေန-ရှေးဖြစ်သော ဝစီသစ္စာသည်။သစ္စံ-နောက်ဖြစ်သော ဝစီသစ္စာကို။နဃဋီယတိ-မဆက်စပ်။တသ္မာ-ထိုသို့ မှန်သောစကားအချင်းချင်း မဆက်စပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။။ (ဋီကာ) (က)စသည်၌ ယောဘာဂဝါ-ဟု ကတ္တားထည့်ပါ။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် မှန်သောရှေ့စကားဖြင့် မှန်သောနောက်စကားကို ဆက်စပ်တော်မူတတ်သောကြောင့် သစ္စာသန္ဓမည်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ မှန်သောစကားအချင်းချင်း ဆက်စပ်ပုံ အဓိပ္ပါယ်ကို အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။(ဖြေ) ပျဉ်နှစ်ချပ်ကို စပ်သကဲ့သို့ စပ်နိုင်ကောင်းမည် မဟုတ်လော။ (ဂဏ္ဌိ) (ဂ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

ကား–ပျဉ်နှစ်ချပ်ကို စပ်သကဲ့သို့မဟုတ် မှန်ကန်သောစကားရပ်တို့၏ အကြား၌ မုသားစကားကို မပြောဆိုခြင်းပင် ဟူလို။ (တဒမိပ္ပါယံ ဒဿေတိ ''န အန္တရန္တရာတိ အာဒိနာ) ဋီသစ်၊၁၊၃၃၇။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊(ဂ)ဖြင့် သစ္စန္တဟူသည် မှန်သောစကားရပ်တို့၏ အကြား၌ မုသားစကားကို မပြောဆိုခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အကြားအကြား၌ မုသားပြောခြင်းဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ အကြား၌မုသားပြောပုံကို အကျယ်ဖွင့်ဆို မပြပြီလော။ (ဃ)မိန့်။ (ဟိ–ချဲ)

(တစ်နည်း) ဟိကို ဒဋ္ဌီကရဏကြံ–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် မှန်သောစကားဖြင့် မှန်သောစကားကို ဆက်စပ်တော်မူတတ်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် သစ္စသန္ဓမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုစကားအသို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း ထိုသို့မှန်သောစကားကို ဆက်စပ်၍ ပြောဆိုနေတတ်ကြသည် မဟုတ်ပါလော။ (ဃ) မိန့်။ (င–ထိမျှော်)

နိဿယ (၃)

(က) နနု ယော ပုရိသော ကဒါစိ သစ္စံ ဝဒတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သန္ဓေန သစ္စံ န ဃဋိယတိ ၊အထဝါ သော န သစ္စသန္ဓော။

(ဂ) တဿ မုသာဝါဒေန အန္တရိတတ္တာ။ အထဝါ တဿ မုသာဝါဒေန အန္တရိတတ္တာ သန္ဓေန သစ္စံ န ဃဋိယတိ၊ တသ္မာ

ဇီဝိတဟေတုပိ အပိသဒ္ဒါ သမ္ပာဝနတ္ထော။ အခြားသောအကြောင်းများမှာ ဆိုဖွယ်မလို။

နိဿယ (၄)

သစ္စ– သန္တေသု သာဓူသု ဘဝံ သစ္စံ။
သူတော်ကောင်းတို့၏ ဖြစ်သောစကားနှင့် နိဿယနိဿိတအစပ်။
မှန်သောစကားဒြပ်။ တဗ္ဗယထာဝ၊အဝိပရီတ။

အန္တရိတ–အန္တရီယတေတိ အန္တရိတံ။

ဟေတု– ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ ဖလံ ဧတေနာတိ ဟေတု။
ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ အကြောင်းတရား။ ဇနက၊ကာရဏ။

တာဒိသော–သော ဝိယ ဒိဿတီတိ တာဒိသော။

ဇီဝိတ– ဇီဝန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ဇီဝိတံ

နိဿယ (၅)

(ဃ) ဟိတ်သမ္ဗန်– သစ္စဿ။ (၏+ကို)

သစ္စဝါဒီ ဂ်ာ သစ္စဝါဒိတ္တာ။ (တစ်နည်း) သစ္စဝါဒိဟာယ။

သမ္ဗန်– တဿ ဘာဂဝတော။ (ဘာဋီ) (တစ်နည်း) သမဏဿ ဂေါတမဿ။

နိဿယ (၆)

(က) သစ္စံဝဒတိဖြင့် သစ္စာဝါဒိ၌ သစ္စပုဒ်ဝဒဓာတ်ဏီပစ္စည်း၊ ယင်းဏီပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနေ၌သက်၍ သစ္စံ ဝဒတိတိ သစ္စဝါဒီဟု ကီတန္တဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝဓနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) သန္ဓဟတိပာဌေတိဖြင့် သစ္စသန္ဓော၌ သံရှေ့ရှိသော ဓာဓာတ်+ကွိပစ္စည်း။ ယင်းကွိပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနေ၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဓာဓာတ်၏ ဃဋနတ္ထ၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ သန္ဓဟတီတိ သန္ဓောဟု ဝဓနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။(သဒ္ဒဝိဒူအလို) (တစ်နည်း)သန္ဓဟတိ ဃဋေတိဖြင့် သန္ဓော၌ သံ+ဓာဓာတ်+ကွိပစ္စည်းကြောင့် ဓာတွန်အာကျေ၍ ပြီးသည်ကို သိစေ။ (ဋီကာအလို)

သစ္စံ သန္ဓဟတိဖြင့် သစ္စသန္ဓောကို သစ္စံ သန္ဓော သစ္စသန္ဓောဟု ဒု–တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝဓနတ္ထပြုရမည်ကို သိစေ။ သန္ဓေနဖြင့် မှန်ကန်သောစကားဖြင့် ဆက်စပ်တတ်သောကြောင့် သစ္စသန္ဓမည်၏ဟူသော

http://www.dhammadownload.com

အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ထုသ– တုသ။ တကို ထပြု။
သစ္စ– သတ+ယ ပစ္စည်း။တျ–ကို စပြု၊စ ဒွေဘော်လာ။
တစ်နည်း– သန္တ+ယ ပစ္စည်း။

နံပါတ် (၈)

ပုရာထကထာဟူသည်–ရယ်ရွှင်သောအဓိပ္ပါယ်ဖြင့် အနည်းငယ်လည်းဖြစ်သော ဆိုက်ိုသော်လည်း ကောင်း။ထောပတ်ကိုသော်လည်းကောင်း ရ၍ "အဇ္ဇ ဂါမေ တေလံ နဒီမညေ့ သန္ဒတိ"စသည်ကဲ့သို့ နည်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ယုတ်သောအနက်ကို ပြည့်စေလိုသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သောစကားသည် ပုရာထ ကထာမည်၏။

နံပါတ် (၉)

အယံ န တာဒိသော သစ္စံ၊ မုသာ ပါထနိမိတ္တမ္ဘိ။
သစ္စေန သစ္စံ သစ္စသန္ဓောတိ၊ အဝတ္တာ သန္ဓဟတ္တေဝ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

မုသာဝါဒအရကောက်– မမှန်သည်ကို မှန်သောအားဖြင့် သိစေလိုသူ၏သန္တာန်၌ ထိုသို့သောအခြင်း အရာအားဖြင့် ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကုသိုလ်စေတနာ ရ၏။ ကာမ၊ကာမသိင်္ဂါရ။ /ဇိဂ္ဂုဠ္ဌ မိဘာဠ္ဌ။ မမှန်ကန်သော ဝတ္ထုသည် အာရမ္မဏ။ အမှားကိုအမှန်ကဲ့သို့ သိစေလိုသောဆန္ဒသည်လည်းကောင်း၊ ချွတ်ယွင်းစေကြောင်းဖြစ်သော စိတ်သည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ အခြားသူအမှားကို သိခြင်း၊ အကျိုးတရား ပျက်ပြားခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၂)

(က) ထေတောတိ ထိရော။ (ဒီ၊၄၊၁၊၇၂။)
(ခ) ထိရကထောတိ အတ္ထော။
(ဂ) ကော. ဟိ ပုဂ္ဂလော ဟလိဒ္ဒိရာဂေါ ဝိယ ထုသရာသိမှိ နိခါတခါထု ဝိယ အဿပိဋ္ဌေ ဌပိတကုမ္ဘဏ္ဍမိဝ စ န ထိရကထော ဟောတိ၊
(ဃ) ကော ပါသာဏလေခါ ဝိယ, ဣန္ဒခီလော ဝိယ စ ထိရကထော ဟောတိ၊
(င) အသိနာ သီသံ ဆိန္ဒန္တေပိ ဒွေကထာ န ကထေတိ၊ဒ,ယံ ဝုစ္စတိ ထေတော။

နံပါတ် (၁)

(ဂ) ဟလိဒ္ဒိရာဂေါဝိယ–နနွင်းဖြင့်ဆိုအပ်သော အရာဝတ္ထုကဲ့သို့လည်းကောင်း။ထုသရာသိ– ဖွဲပုံအစုဌ၊ နိက္ခတ္တခါထုကော–မြှုပ်စိုက်အပ်သော သစ်ငုတ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း။အဿပိဋ္ဌေ–မြင်းကျောက်ကုန်း၌။ ဌပိတကုမ္ဘဏ္ဍံဝိယစ–ထားအပ်သော ဖရုံသီးကဲ့သို့လည်းကောင်း။ထိရကထော–ခိုင်မြဲသောစကားရှိသူသည်။
(ဃ) ပါသာဏလေခါဝိယ–ကျောက်ရေးအက္ခရာကဲ့သို့လည်းကောင်း။ ဣန္ဒခီလောဝိယစ–တံခါးခုံ ကဲ့သို့လည်းကောင်း။

မှတ်ချက်။ ။ပမာပမေခွဲ၍ အနက်မေးသော်၊ဟလိဒ္ဒိရာဂေါ–သည်။ ဋ္ဌိဇော–မြဲမြံတည်တံ့အရည်ခံ့သည်။ န ဟောတိဝိယစ–မဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း။ဤသို့စသည် ကြိယာထည့်၍စပ်အနက်ပေး။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ထေတသဒ္ဒါသည် ထိရသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။

http://www.dhammadownload.com

ထိရဟူသည် ကိုယ်၏မြဲမြံခိုင်ခံ့တည်တံ့ခြင်းကို ဆိုအပ်ပါသလော။အဘယ်ကို ထိရဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း(ခ)မိန့်။

ကား။ ။ထိရသဒ္ဒါသည် ခိုင်မြဲခြင်းအနက်သာမန်ကို ဟောသော်လည်း၊ဤ၌ သစ္စာဝါဒိတ အရာ ဖြစ်သောကြောင့် စကား၏ခိုင်မြဲခြင်းကို ထိရဟူ၍ဆိုအပ်၏ဟူလို။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် သစ္စဝါဒိတအရာဖြစ်သောကြောင့် ထိရဟူသည် ခိုင်မြဲသော စကားရှိခြင်း ပင်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုခိုင်မြဲသော စကားရှိခြင်းဟူသည် အဘယ်နည်း။ ခိုင်မြဲသော စကားရှိပုံ/မရှိပုံကို ဥပမာနှင့်တကွ ထင်ရှားစွာ မပြဆိုပြီလော။ (ဂ) မိန့်။ (င) ထိမျှော်

နံပါတ် (၃)

(က). နနု ထိရသဒ္ဒေါ သာမညဘာဝတော ထိရဘာဝ ရိရုတ္တေပိ ဝတ္တတိ။
(ခ). အထ ကသ္မာ ထိရကထောတိ အတ္တော ဝုတ္တော။
(ဂ) သစ္စာဝါဒိတာဓိကာရတ္တာ ဓာထာဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော၊ တသ္မာ-
(က) နနု အသိနာ သီသံ ဆိန္ဒတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဒွေကထာ န ကထေတိ။
(ဂ) ကောေ ပါသာဏလေခါဝိယ ဣန္ဒခီလောဝိယစ ထိရကထော ဟောတိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ထေတ- ဌာတိ တိဋ္ဌတီတိ ထေတော။ (ဌာ+တ)
တည်ခြင်းကြီးယား၊ ခိုင်ခံ့သောစကားဒြပ်။ ထိရ၊ဋ္ဌိတ။
ထိတဿ ဘာဝေါ ထေတော (ဋ္ဌိသစ်)
ခိုင်ခံ့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏စကားဒြပ်နှင့် နိဿနိဿိတအစပ်။ စကားဒြပ်။
(ထေတေန ယုတ္တော ပုဂ္ဂလော ထေတော။)
ခါဏု- ခဉတေတိ ခါဏု။
တူးခြင်းကြိယာ။ သစ်ငုတ်ဒြပ်။ သကုံ။
ကုမ္ဘဏ္ဍ- ကုမ္ဘောဝိယ ဒေတီတိ ကုမ္ဘဏ္ဍော။ ကံဝါတံ ဥဘောတီတိ ကုမ္ဘဏ္ဍော။
ပြည့်ခြင်းကြိယာသကတ်။ ဖရုံသီးဒြပ်။ ဝလ္လိဘာ၊မဟာဖလ။
ပါသာဏ-ပသနတိ ဗျာပေတီတိ ပါသာဏော။ ပသတိ ဗန္ဓတီတိ ပါသာဏော
ပျံ့နှံ့ခြင်းကြိယာ။ ကျောက်သားဒြပ်။ သေလာ၊အသ္မာ၊ဥပလ။
ဣန္ဒခီလ-ဣန္ဒဿ ပါဒံ ခီပတိ ဌာတီတိ ဣန္ဒခီလော။
ခိလတိ ထဒ္ဓဘာဝံ အာပဇ္ဇတီတိ ခီလော။ (သေဂိက)
အသိ- အသတိ ဘဇ္ဇတီတိ အသော။
ထုသ- တုဿတီတိ ထုသော။ (တစ၊ပလာသ)
ရာသိ- ရသီယတေ အဿာဒီယတေတီ ရာသိ။ (ရသ+ဏိ)

နံပါတ် (၅)

(ခ) ထိရကထတာယ- သမဏာဿ ဂေါတမဿ။
(ဃ) ထိရကထတာယ- ဒကဿ ပုဂ္ဂလဿ။
ဆိန္ဒန္တေကို ဆိန္ဒန္တတ္တာ ပြင်၊ ကေသ (ပုဂ္ဂလဿ) ဟု ခံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ထိရဓောဖြင့် ထေတသဒ္ဒါသည် သစ္စတော ထေထတော စသော ပါဠိုရပ်တို့ကဲ့သို့ ထိရသဒ္ဒါ၏

http://www.dhammadownload.com

ပရိယာယ်၏အဖြစ်ကို သိစေ။

(ခ) ထိရကထောဖြင့် ထေတဟူသည် သစ္စဝါဒိတ အရာဖြစ်သောကြောင့် စကား၏အစွမ်းဖြင့် နိုင်မြဲခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ကုမ္ဘတ္ထ– ကုမ္ဘ+ဍ။ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ထပြု။(တစ်နည်း)က+ဥဘ+ဍ။ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊မကို ထပြု။ (တစ်နည်း) ကုသ+အဏ္ဍ။ သကို ဘပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ မပြုး

ထိရ– ဌာ+ဣရ။

ပိဋ္ဌ– ပိဋ္ဌ+တ။ တကို ဌပြု။(ပိဋ္ဌိယတိ သံဃာတံ ကရောတီတိ ပိဋ္ဌ)

နံပါတ် (၈)

ဟလိဒ္ဒိရာဂ စသည်တို့ကို ဥပမာပြုရကြောင်း–

ဟလိဒ္ဒိရာဂ စသည်သည် မတည်မြဲသော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဥပမာပြုရပါသည်။

ဟလိဒ္ဒိ (နနွင်း)ဟူသည်– ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော ဥမှဖြစ်သော ချုံအထူးတည်း။

နံပါတ် (၉)

ကော ပါသာဏလေခါဝ၊ အသိနှာ သေဝိကာဝိယ။

သိသံ ထိရကထော ဟောတိ၊ ဆိန္နဇ္ဈေန ကထေတိ ဒွေ။ (ပဏ္ဍာဝတ္ထုဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

သီသံ ဆိန္နဇ္ဈေအရ– ဒေါသပြင်းထန်သော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ယင်းသည် ကောဓ၊ရုဒ္ဒ။ ဦးခေါင်းဖြတ်သည် အာရမ္မဏ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖော်ပြန်သော ကာယကံမှု,ဝစီကံမှုစသည်သည် ဉဒ္ဒီပနဲ။ဖျက်မှောက် ဘဝ၌ အချုပ်အနှောင်ခံရခြင်း၊ သံသရာ၌ ဒုဂ္ဂတိဘဝ၌ ဖြစ်ရခြင်း စသောအကျိုးတို့သည် အနဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၃)

(က) ပစ္စယိကောတိ ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကော။

(ခ) သဒ္ဓါယိတဗ္ဗကောတိ အတ္ထော။

(ဂ) ကေစ္စော ဟိ ပုဂ္ဂလော န ပစ္စယိကော ဟောတိ။

(ဃ) ''ဣဒံ ကေန ဝုတ္တံ အသုကေနာတိ ဝုတ္တေ ''မာ တဿ ဝစနံ သဒ္ဒဟထာ''တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ။

(င) ကော ပစ္စယိကော ဟောတိ။

(စ) ဣဒံ ကေန ဝုတ္တံ ။ ပ ။ ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၇၂။

နံပါတ် (၁)

(က) ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကော–ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် ရောက်အပ်သော စကားရှိသူ။

(ခ) သဒ္ဓါယိတဗ္ဗကော–သဒ္ဓါဖြင့် ရောက်အပ်သော စကားရှိသူ။

(ဂ) ပစ္စယိကော–ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်ရာသည်။

(ဃ) ဣဒံ–ဤစကားကို။ကေန–အဘယ်သူသည်။မာသဒ္ဒဟထ–မယုံကြည်ကြကုန်လင့်။

(စ) ဣဒံ–ဤစကားကို။ ကေန–အဘယ်သူသည်။ ဝုတ္တံ–နည်း။အသုကေန–ဤမည်သောသူသည်။ဝုတ္တံ–၏။ ဣတိ–သို့၊ဝုတ္တေ–သော်။ ယဒိ–အကယ်၍။တေန–ထိုသူသည်။ဝုတ္တံ–၏။ဣဒမေဝ–သူဆိုတိုင်းသောစကားသည်သာလျှင်။ပမာဏံ–ပမာဏတည်း။ဣဒါနိ–၌။ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ–ရှုးစမ်းဖွယ်သည်။ဣဒံ–ဤစကားသည်။ဝေမေဝ– ဤအတိုင်းသာတည်း။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ပစ္စာယိကောပုဒ်ကို ပတ္တိသန်္ခါတာ သဒ္ဓါ အယတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ ပစ္စာယိကောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုပစ္စယိကဟူသည်အဘာယ်နည်း။ ပစ္စယိကမည်ပုံ ဒဒနက်အကျယ်ကို မပြဆိုပြီလော။ (ခ) မိန့်။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ယုံကြည်ထိုက်သောစကား မရှိဟုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အဘာယ်သို့လျှင် မယုံကြည်ထိုက်သော စကားရှိပါသနည်း။ မယုံကြည်ထိုက်သော စကားရှိပုံကို ထင်ရှားစွာ မပြဆိုပြီလော။ (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု''က္ခံ ကောန ဝုတ္တံ အသုကေနာ''တိ ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ မာ တဿ ဝစနံ သဒ္ဒဟထာတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ။

(ဂ) ပုဂ္ဂလော န ပစ္စာယိကော ဟောတိ၊ တသ္မာ–

(တစ်နည်း) ဝိသံဝါဒနတော။ (အနွယဝါကျ၌ နည်းတူ ထုတ်ပါ)

နံပါတ် (၄)

ပစ္စယိက– သဒ္ဓါ ပစ္စေတိ ဧတ္တတိ ပစ္စယော၊ ပစ္စယောယေဝ ပစ္စယိကော။

(တစ်နည်း) ပတ္တိသန်္ခါတာ သဒ္ဓါ အယတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ ပစ္စယိကော။ (ငြိသစ်) ဖြစ်ခြင်းကြိယာသာကတ်။ ပတ္တိဟုဆိုအပ်သော ယုံကြည်ရာဖြစ်ရာပုဂ္ဂိုလ်။ ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကော၊သဒ္ဓါယိတဗ္ဗကော။

ပတ္တိယာယိတဗ္ဗာ–ပတ္တိယာ အယိတဗ္ဗာ ပဝတ္တေတဗ္ဗာတိ ပတ္တိယာယိတဗ္ဗာ။ (ဝါစာ) ပတ္တိယာယိတဗ္ဗာ ဝါစာ ဧတဿ အတ္ထီတိ ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကော။ (ငြိသစ်) ယုံကြည်ခြင်းဖြစ်ထိုက်သော စကားဒြပ်၏ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် နိဿိတနိဿယအစပ်။ ယုံကြည်ထိုက်သော စကားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဒြပ်။

သဒ္ဓါယိကော– သဒ္ဓါ အယတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ သဒ္ဓါယော။ သဒ္ဓါယောယေဝ သဒ္ဓါယိကော။ သဒ္ဓါယ အယိတဗ္ဗာ ပဝတ္တေတဗ္ဗာတိ သဒ္ဓါယိတဗ္ဗာ။ သဒ္ဓါယိတဗ္ဗာ ဝါစာ ဧတဿ အတ္ထီတိ သဒ္ဓါယိတဗ္ဗကော။

ပမာဏ– ပမီယတေတိ ပမာဏံ။ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကြိယာ။ စကားဒြပ်။ မာနုမတ္တာ။

နံပါတ် (၅)

(ဃ) ဝုတ္တတ္တာ– ဣမဿ ဝစနဿ။
ပစ္စယိကတ္တာ– ကောဿ ပုဂ္ဂလဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကောဖြင့် ပစ္စယိကော၌ ပတ္တိပုဒ်+အယဓာတ်+ဏျပစ္စည်း၊ယင်းဏျပစ္စည်း၏ အဓိကရဏ သာဓန၌သက်၍ ပတ္တိသန်္ခါတာ သဒ္ဓါ အယတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ ပစ္စယိကောဟု ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း တိကို စပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) သဒ္ဓါယိတဗ္ဗကောဖြင့် ပတ္တိသဒ္ဓါ၏ သဒ္ဓါအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကဟူသည် သဒ္ဓါဖြင့် ရောက်ထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ပတ္တိယာယိတဗ္ဗာ– ပတ္တိ+အာယိတဗ္ဗာ။ ယ လာ။

http://www.dhammadownload.com

သဒ္ဒဟထ– သံ+ဓာ+အ+ထ။ ဓာ ဓာပြု၊ ရှေ့ဓကို ဒ၊ ရသပြု၊ နောက်ဓကို ဟပြု၊ ဒဒွေဘော်လာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ။

ပိသုဏာ– ပိယ+သုည+ကရဏ။ (ယ+ည+ကရ ချေ)

ဖရုသာ– ပရုသာ။ ပကို ဖပြု

နံပါတ် (၈)

ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ ဆိုရကြောင်း– ချွတ်ယွင်းသောစကားကို ပြောဆိုတတ်သောကြောင့် ဆို။

ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတီတိ မချွတ်ယွင်းသောစကားကို ပြောဆိုတတ်သောကြောင့် ဆို။

နံပါတ် (၉)

ကောဟ ပစ္စယိကော ဟောတိ၊ ကေနိဒံ အသုကေနာတိ။

ဝုတ္တေ တေန သစေ ဝုတ္တံ၊ ဣဒမေဝ ပမာဏန္တု။ (ဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိအရကောက်–အဓိမောက္ခစေတသိက်ကောက်။ ဓမ္မဓမ္မပြောဆိုအပ်သောစကားသည် အာရုမ္မဏ။ စကား၏ ပမာဏပြုနိုင်သည်၏အဖြစ်၊ပုဂ္ဂိုလ်၏ ယုံကြည်ထိုက်သည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ စူးစမ်းခြင်ဆင်စရာမလိုခြင်း၊ ယုံကြည်ထိုက်ခြင်း (ယုံကြည်ခံရခြင်း) အကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၄)

(က) ယာယ ပန အတ္တာနမ္ဗိ ပရမ္ဗိ ဖရုသံ ကရောတိ။

(ခ) ယာ ဝါစာ သယမ္ဗိ ဖရုသာ၊ နေဝ ကဏ္ဏသုခါ န ဟဒယင်္ဂမာ၊ အယံ ဖရုသဝါစာ။

(ဂ) ယေန သမ္ဖံ ပလပတိ နိရတ္ထကံ၊ သော သမ္ဖပ္ပလာပေါ။

(ဃ) တေသံ မူလဘူတာ စေတနာပိ ပိသုဏာဝါစာဒိနာမမေဝ လဘတိ။

(င) သာ ဧဝ စ ဣမာဓိပ္ပေတာတိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၂။ ၇၃။

နံပါတ် (၁)

(ဃ၊င) ဝါကျအပြန်အလှန်–တေသံ–ထိုပိသုဏာဝါစာ ဖရုသဝါစာ သမ္ဖပလာပစသည်တို့တွင်။မူလဘူတာ–မူလဘူတဖြစ်၍ ဖြစ်သော။စေတနာပိ–စေတနာသည်လည်း။ပိသုဏာဝါစာဒိနာမံ–ပိသုဏာဝါစာ–ဟူသောနာမည်ကိုပင်။လဘတိ–၏။ကသ္မာ–ကြောင့်။ဝိညာယတိ–နည်း။စ–ဆက်။သာဧဝ–ထိုစေတနာကိုသာလျှင်။ဣဓ–ဤစူဠသီလ၌။အဓိပ္ပေတာ–အလိုရှိအပ်၏။တသ္မာ ဝိညာယတိ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဖရုသံ ကရောတိဟူသော ဝစနတ္တကိုလည်းကောင်း၊ဖလူပစာအားဖြင့် စကားကြမ်းတမ်းသော အသံဖြစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုဝစနတ္တနှင့် အဓိပ္ပါယ်ကိုသာ မှတ်သားအပ်ပါသလော။(တစ်နည်း) ဖရုသဟူသည် စကား၏အမည်မျှသာဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသေးသနည်း။ (ခ)မိန့်။

ကား–အနာဟောင်းကို ဖြတ်တောက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော၊စင်စစ်ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော စကားကိုယ်တိုင်လည်း ကာရဏူပစာအားဖြင့် ဖရုသ မည်နိုင်သေး၏ဟူလို။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (က)စသောဝါကျတို့ဖြင့် ပိသုဏာဝါစာ ဖရုသဝါစာ သမ္ဖပ္ပလာပတို့၏ အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုပိသုဏာဝါစာ ဖရုသဝါစာ သမ္ဖပ္ပလာပတို့အရ အဘယ်ကိုအလိုရှိအပ်ပါသနည်း။ သွေးခွဲစကား ကြမ်းတမ်းသောစကား ပြိန်ဖျင်းသောစကားတို့ကိုသာ ကောက်ယူအပ်ပါသလော။ (ဃ) မိန့်။

ကား–စကားကိုသာ မကောက်ယူအပ်၊မူလဘူတ စေတနာကို ကောက်ယူအပ်၏ဟူလို–

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဝါစာဝေ ဝိသုဏာဝါစာဒိနာမံ လဗ္ဘတိ။ (ဋီသစ်)

(ခ) အထ ကသ္မာ တေသံ မူလာဘူတာ စေတနာပိ ဝိသုဏာဝါစာဒိနာမမေဝ လဗ္ဘတိ။

(ဂ) သာ ဝေ စ ကွာဓာဇိပ္ပေတာ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ဖရုသ- ပရေ ဖနေ ဥသ္မာပေတိ ဒါဟေတီတိ ဖရုသာ။
လောင်မြိုက်ခြင်းကြိယာ။ ကြမ်းတမ်းသောစကားဒြပ်။ ကတ္တာ။

ကဏ္ဏ- ကဏ္ဏတိ သုဏာတိ တေနာတိ ကဏ္ဏော။
ကြားခြင်းကြိယာသကတ်။ နားဒြပ်။ သဒ္ဒဂ္ဂဟ၊သောတ။

ဟဒယ- ဟရတိ အတ္တနော အာဓာရန္တိ ဟဒယံ။
ဆောင်ခြင်းကြိယာသကတ်။ စိတ်နှလုံးသည်။ စေတ၊စိတ္တ။

သမ္ဖ- သံ သုခံ ဟိတဉ္စ ဖလတိ ပဟရတိ ဝိနာသေတီတိ သမ္ဖံ။
ဖျက်ဆီးခြင်းကြိယာ။ အကျိုးမဲ့စကားဒြပ်။ နိရတ္ထက။

နံပါတ် (၅)

နိရထကတ္တာ- သမ္ဖသာ။ (၏+သည်)

မှတ်ချက်-ဝါကျ၌ အဓိပ္ပါယ်တူ ပရိယာယ်ပုဒ်ရှိခဲ့သော် တစ်ပုဒ်ဟိတ်ဖြစ်ပါက တစ်ပုဒ်သမ္ဘန် ဖြစ်ရမည်။
နှ ဟဒယင်္ဂမာကကို- အဟဒယင်္ဂမတ္တာ ဟုဟိတ်ပြင်။ ယာယ ဝါစာယ-ဟု သမ္ဘန်ခံ။ (၏+သည်)

နံပါတ် (၆)

(က) ဖရုသံကရောတိဖြင့် ဖရုသာပုဒ်ကို ဖရုသံ ကရောတိ ယာယာတိ ဖရုသကရဏာ ဟုဆိုလို လျှက် ကရဏာဟူသော နောက်ပုဒ်ကျေသည်ကို သိစေပါသည်။

ယာယဖြင့် ဖရုသာအရ စကားကို အရကောက်အပ်သည်ကို သိစေ။ အတ္တာနမ္ပိ ပရမ္ပိဖြင့် ကြမ်းတမ်း ခြင်းကို ပြုခြင်းဟူသည် ဆဲသူမိမိကိုယ်လည်းကောင်း၊ အဆဲခံရသူ အခြားပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်းကောင်း ကြမ်းတမ်းခြင်း ကို ဖြစ်စေ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဂ) ယေန သမ္ဖံ ပလတိဖြင့် သမ္ဖပလာပေါ်၌ သမ္ဖပုဒ်+ပလာပပုဒ်၊ပလာပေါ်၌ ပလပ+ဏ ပစ္စည်း။ယင်းဏပစ္စည်း၏ ကရဏာသာဓန၌ သက်၍၊ ပလပတိ ယေနာတိ ပလာပေါဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည် ကိုလည်းကောင်း၊သမ္ဖသ ပလာပေါ သမ္ဖပ္ပလာပေါဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည် ကိုလည်း ကောင်း သိစေ။နိရတ္ထကံဖြင့် စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော သမ္ဖဟူသည် အနက်အဓိပ္ပါယ်မရှိသော အကြောင်းအရာပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ကဏ္ဏ- ကဲရ+ဏ။ ရကို ဏပြု။ (တစ်နည်း) ဏ် အနုဗန်ချေ၊ ဏဒွေဘော်လာ။

ဟဒယ- ဟရ+ယ။ ရကို ဒပြု။

ဖရုသာ- ဖရုသကရဏာ-ဟု ဆိုလိုလျှက် ကရဏာ-ချေ။

သမ္ဖ- သံ+ဖလ+ကွိ။ ဓာတွန်နှင့်ကွ ကွိ ချေ။နိဂ္ဂဟိတ်ကို မ ပြု။

နံပါတ် (၈)

ချစ်ခြင်းမရှိသည့်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဖရုသမည်၏။ (ကြမ်းတမ်းသောစကားဟု ဆိုအပ်၏)

ဒေါမနဿကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သောကြောင့် သဘောအားဖြင့် ကြမ်းတမ်း၏။ကြမ်းတမ်းသောကြောင့် နားကြားမချမ်းသာ။ အကျိုးတရား ပျက်စီးသောကြောင့် စိတ်နှလုံးသို့မရောက်နိုင်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

ပရမ္ပိ ဖရုသံ ယာယ၊ နေဝ ကဏ္ဏသုခါ သယံ။
အတ္တာနံ ပန ယာ ဝါစာ၊ ဖရုသာ ဟဒယင်္ဂမာ။ (ပဏ္ဍာဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

ကရောတိအရ- ဖရုသဝါစာကိုဖြစ်စေနိုင်သော ဒေါသမှုဒွေးရှိ စေတနာကောက်။ ကော၀ေရုဒ္ဓ။ ဒေါသဖြစ်စရာ အာရုံသည် အာရမ္မဏ၊ အယောနိသောမနသိကာရသည် ဥဒ္ဒိပန။ မိမိသူတစ်ပါး နှစ်ဦးသာတို့ကို ကြမ်းတမ်းစေခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (ဖြ)

(က) အနုပ္ပဒါတာတိ သန္ဓာနာနုပ္ပဒါတာ။

(ခ) ဒွေ ဇနေ သမဂ္ဂေ ဒိသွာ''တုမှာက် ဝေရှပေ ကုလေ ဇာတာနံ ဝေရှပေဟိ ဂုဏေဟိ သမန္နာဂတာနံ အနုစ္ဆဝိကမေတံ''န္တိ အာဒိနိ ဝတွာ ဒဠှီကမ္မံ ကတ္တာတိ အတ္ထော။

(ဂ) သမဂ္ဂေါ အာရာမော အဿာတိ သမဂ္ဂါရာမော။

(ဃ) ယတ္ထ သမဂ္ဂါ နတ္ထိ၊ တတ္ထ ဝသိတုမ္ပိ န ဣစ္ဆတီတိ အတ္ထော။
''သမဂ္ဂရာမော''တိပိ ပါဠိ၊ အယမေဝေတ္ထ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ရ၃။

နံပါတ် (၁)

(က) သန္ဓာနာနုပ္ပဒါတာ–အားအဆင့်၏ အစွမ်းဖြင့် အစေ့အစပ်ကို ပေးတော်မူတတ်သည်။ ဝါ– အားအဆင့်၏အစွမ်းဖြင့် အစေ့အစပ်ကို စောင့်ရှောက်ကာကွယ်တော်မူတတ်သည်။(ဘာဋီ၌ သဒ္ဒတ္ထကို ၂– မျိုးကြံသည်ကို တွေ့ရ၏၊ ထိုအလို– စေ့စပ်ခြင်းအားလျော်သော အားကိုပေးတော်မူတတ်သည်။(တစ်နည်း) စေ့စပ်ခြင်းကို အစဉ် လိုက်၍ ယူတော်မူတတ် စောင့်ရှောက်တော်မူတတ်သည်။)

(ခ) တော်–ဤသို့ ညီညွတ်ခြင်းသည်။ (ဘာဋီ၌ တော် အဘိဇ္ဇန်–ဤမကွဲမပြား တစ်သားတည်းရှိခြင်း သည်။(ပခုက္ကူ) အနုစ္ဆဝိကံ–လျောက်ပတ်ပေ၏။ဒဠှီကမ္မံ–မြဲမြံခိုင်ခံ့သော အမှုကို။ကတ္တာ–ပြုတတ်သည်။

(ဃ) ယတ္ထ–ယသ္မိံဌာနေ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့်''အနုပ္ပဒါတာ''ဟူသည် ညီညွတ်စေ့စပ်ပြီးသူတို့အား လျောက်ပတ်စွာ အားပေးခြင်းဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုညီညွတ်စေ့စပ်ပြီးသူတို့အား လျောက်ပတ်စွာဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ အသင့်အပင်းပြုခြင်းကို ဆိုအပ်ပါသလော။ (ခ) မိန့်။

ကား–ညီညွတ်သူနှစ်ဦးကိုမြင်၍ တုမှာက်စသော စကားကိုပြောလျက် ခိုင်မြဲအောင်ပြုတတ်သည်ကို ဆိုအပ်၏ ဟူလို။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် သမဂ္ဂါရာမောပုဒ်၏ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထ အဘိဓာနတ္ထကို ပြဆိုအပ်၏။ အဓိပ္ပါယတ္ထကို မပြဆိုပြီလော။ အဓိပ္ပါယတ္ထကား အဘယ်ပါနည်း။ (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယာ. ဝိသေသတ္ထာ ဝိသေသတ္ထောပိ ဝတ္တဗ္ဗော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ''အယမေဝေတ္ထ အတ္ထော'' တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ယသ္မာ အာကာရေန ဝိနာပိ အယမတ္ထော လဗ္ဘတိ၊ တသ္မာ–

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

သမဂ္ဂ– သမံ ဂယှတေတိ သမဂ္ဂေါ။
အညီအမျှယှဉ်ခြင်းကြိယာ။ ညီညွတ်ကုန်သောပုဂ္ဂိုလ်များ။ ဂေဘာဂ္ဂ။

အာရာမ– အာဂန္တွာ ရမန္တိ ဧတ္ထာတိ အာရာမော။
မွေ့လျော်ခြင်းကြိယာသကတ်။ မွေ့လျော်ရာအရပ်။ ဥယျာန်၊ဥပဝန်။

အနုစ္ဆဝိကံ–ဆဝိ အနုဂတံ အနုစ္ဆဝိကံ။ ဆဝိယာ အနုရူပံ အနုစ္ဆဝိကံ။

ဒဠှီကမ္မ– ဒဠှံ ကရီယတေတိ ဒဠှီကမ္မံ။(တစ်နည်း)ကရီယတေတိ ကမ္မံ။ ဒဠှံ ကမ္မံ ဒဠှီကမ္မံ။

ကုလံ– ကုလတိ ဗန္ဓတီတိ ကုလံ။

နံပါတ် (၅)

အနုစ္ဆဝိကတ္တာ–တေသံ အဘိသဒ္ဒနသံ။ (၏+သည်) (တစ်နည်း) တေသံ သမဂ္ဂသံ။
ဖိုက်– အနုပ္ပဒိတတ္တာ။ ကတ္တတ္တာ။ သမ္ဗန်– သမဏာသံ ဂေါတမဿ။(အရတူပုဒ်)

နံပါတ် (၆)

(က) သန္ဓာနာနုပ္ပဒိတာဖြင့် ပါဠိတော်၌ သဟိတာနံဟု ဆိုသောကြောင့် လျော်သောအားကို ပေးခြင်းဟူသည် ညီညွတ်ပြီးသူတို့အားသာ ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ ဋီသစ်။

(ဃ) ယတ္တစသည်ဖြင့် သမဂ္ဂါရာမ၌ အာရာမကို အာရမန္တိ ဧတ္ထာတိ အာရာမောဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ထာပစ္စည်း၊အဓိကရဏသာဓနအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ညီညွတ်ခြင်းဟူသော မွေ့လျော်ရာရှိ၏ ဟူသည် မညီညွတ်ရာ အရပ်၌ နေခြင်းငှါ အလိုမရှိခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဒဠှ– ဒဟ။ ဟ ရှေ့၌ ဠလာ။ (တစ်နည်း) ဒဟ+လ။ လကို ဠပြု။

မမ္မ– မရ+မ။ ရကို မပြု။ မရန္တိ အနေနာတိ မမ္မံ။

သမဂ္ဂ– သံ+ဂဟ+ကွိ။ ဓာတွန်နှင့်တကွ ကွိ ချေ။နိဂ္ဂဟိတ်ကို မ ပြု။ ဂ ဒွေဘော်လာ။

နံပါတ် (၈)

ဒွန္နံ မိတ္တာနံ၌ ဒွိန္နံ ဟုဆိုခြင်းသည် နိဒဿနစကားမျှဖြစ်၏၊ နှစ်ယောက်ထက်အများကိုလည်း ဆက်စပ် ပေးခြင်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။

နံပါတ် (၉)

ဖုမှာက် ဝေရူပေ စ၊ ဂုဏောဟိ ဝေရူပေဟိ။
သမ္ဗန္ဓာနဥ ဇာတာနံ၊ အနုစ္ဆဝိကမေတဒ္ဓိ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

ဒွေ ဇနေသမဂ္ဂေ ဒိသွာ– ကာသလဝိပါက်စက္ခုဝိညာဏ်။ မွေ့မွေ့။ ညီညွတ်သော နှစ်ယောက်သောလူ တို့သည် အာရမ္မဏ။ ညီညွတ်သည်၏အဖြစ်၊ အမျိုးဇာတ်၊ ဂုဏ်တို့၏ မြတ်သည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ညီညွတ်ခြင်းသည် လျောက်ပတ်ကောင်းမြတ်၏–ဟု မြဲမြဲစွာပြုပေးနိုင်ခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၆)

(က) နေလာတိ လေံ ဝုစ္စတိ ဒေါသော၊ နာဿာ လေန္တိ နေလာ။

(ခ) နိဒ္ဒေါသာတိ အတ္တော။

(ဂ) "နေလင်္ဂေါ သေတပစ္ဆာဒေါ"တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တနေလံ ဝိယ။

(ဃ) ကဏ္ဏသုခါတိ ဗျဉ္ဇနမဓုရတာယ ကဏ္ဏာနံ သုခါ။

http://www.dhammadownload.com

(င) သုစိဝိဇ္ဇန္နံ ဝိယ ကဏ္ဏသူလံ န ဇနေတိ။

(စ) အတ္တမဓုရတာယ သက္ကလသရိရေ ကောပံ အဇနေတွာ ပေမံ ဇနေတီတိ ပေမနီယာ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၁၊၅၄။

နံပါတ် (၁)

(က) အဿာ–ထိုစကား၏။လေ–အပြစ်သည်။န–မရှိ။သာ–ထိုစကားသည်။

(ဃ) ဝါကျ ကတ္တားထည့်။ ယာဝါစာ–သည်။ဗျဉ္ဇနမဓုရတာယ–သဒ္ဒါ၏ချိုနှိမ့်မြိန်သော အရသာနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ကဏ္ဏာနံ–နားတို့အား။သုခါ–ချမ်းသာကြောင်းတည်း။

(င) သုစိဝိဇ္ဇန္နံဝိယ–အပ်ဖြင့်ထိုးခြင်းကဲ့သို့။ ကဏ္ဏသူလံ–နားတံကျင်ကို။

(စ) အတ္တမဓုရတာယ–အနက်အဓိပ္ပါယ်၏ ချိုနှိမ့်မြိန်သော အရသာနှင့်တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် နေလာ၌ လေသဒ္ဒါ၏ အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ နေလာပုဒ်၏ ဝဇနတ္ထကို လည်းကောင်း ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ နေလာ၏အနက်ကိုကား မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်သို့ နေလာ၏အနက်ကို မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊(ခ)ဖြင့် နေလာသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို နိဒ္ဒေါသအနက်ရှိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ နေလာသဒ္ဒါသည် နိဒ္ဒေါသအနက်ကို ဟောဆိုနိုင်ပါ၏လော။(တစ်နည်း) တုန်လှုပ်ခြင်းအနက်ဟော လေသဒ္ဒါနှင့် နသဒ္ဒါ တွဲစပ်ရကား တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိဟူသောအနက်ကို မှတ်သားအပ်ပါသလော။ နေလာသဒ္ဒါ၏ နိဒ္ဒေါသအနက်ဟောပုံ ဥပမာသာဓကကား အဘယ်ပါနည်း။ (ဂ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် သဒ္ဒါ၏ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် နားတို့ကို ချမ်းသာခြင်းကို ပြု၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ နားချမ်းသာအောင် ပြုခြင်းဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ နားချမ်းသာအောင်ပြုပုံကို ထင်ရှားစွာ မပြဆိုပြီလော။(ဝါ) စကားသည် နားချမ်းသာမှုရှိအောင် တစ်စုံတရာမပြုလုပ်နိုင်သည် မဟုတ်ပါလော။(င)မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု နိက္ကမ္မနာတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

(ခ) အထ ကသ္မာ နိဒ္ဒေါသာတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

(ဂ) နေလင်္ဂေါ သေတပစ္ဆာဒေါတိဧတ္ထ ဝုတ္တနေယံ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တသ္မာ–

အထဝါ– သီလံ နိဒ္ဒေါသဘာဝယ နေလန္တိ ဝုတ္တံ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

လေ– ဣလတိ စိတ္တံ ပဂ္ဂလော ဝါ ကမ္ပတိ ဧတေနာတိ ဧလံ။ တုန်လှုပ်ခြင်းကြိယာသာကတ်။ အပြစ်သည်။ ဒေါသ။

သေတ– သေဝိယတေတိ သေတော။ သိနောတိ ဗန္ဓတိ စိတ္တံ ဧတေနာတိ သေတော။ ဖြူသောအရောင်ကိုပြုခြင်းကြိယာသာကတ်။ ဖြူစင်သောအရဟာတ္တဖိုလ်။ ဩဒါတ။

သူလံ– သူလန္တိ ဧတေနာတိ သူလံ။ (တစ်နည်း) သဇ္ဇတိ ဟိံသတိ ဧတေနာတိ သူလံ။ နာကျင်ခြင်းကြိယာသာကတ်။ တံကျင် (ဝါ)တစူး။ သလ္လ၊ သင်္ကု။

ကောပ– ကုပ္ပတီတိ ကောပေါ။

သူစိ– သုန္ဒရတံ သူစေတီတိ သူစိ။ (တစ်နည်း) သူစေတိ တောယာတိ သူစိ။ ထိုးဆွခြင်းကြိယာသာကတ်။ ထိုးဆွကြောင်းအပ်။ သူလ၊သင်္ကု။

နံပါတ် (၅)

(ဃ၊စ) ဟိတ်သမွန်– ယာယ တာယ ဝါစာယ။ (ပါဠိတော်)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က) ဝုစ္စတိဒေါသောဖြင့် လေသဒ္ဒါသည် ဒေါသသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို (ဝါ) ဒေါသအနက် ဟောသည်ကို သိစေသည်။ နသဿ လေဠ္ဌိ ဖြင့် နေလာ၌ နပုဒ်+လေပုဒ်၊ န နိပါတ်သည် အဘာဝအနက်၌ဖြစ်၍ နတ္ထိ လေ၊ အဿာတိ နေလာဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။

(ခ) ပေမံ ဓနေတီဖြင့် ပေမနိယာ၌ ပေမပုဒ်+ဣယပစ္စည်း။ ယင်းဣယပစ္စည်း၏ ဓနေတိတဒ္ဓိတ်၌ သက်၍ ပေမံ ဓနေတီတိ ပေမနိယာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ န အက္ခရာလာ၍ပြီးသည်ကို လည်းကောင်း သိစေ၊ ကောပံ အဇနေတ္တာဖြင့် ချစ်ခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်းဟူသည် ဒ. ချက်မထွက်စေသော ကြောင့် ချစ်ခြင်းကို ဖြစ်စေ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ သကလသရီရေဖြင့် ကောပကို မဖြစ်စေခြင်း ဟူသည် အလုံးစုံသောကိုယ်၌ မဖြစ်စေခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။အတ္တမဓုရတာယဖြင့် ထိုသို့ အလုံးစုံသောကိုယ်၌ ကောပကို မဖြစ်စေမူ၍ ချစ်ခြင်းကို ဖြစ်စေ၏ဟူသည် အနက်အဓိပ္ပါယ်၏ ချိုမြိန် ကောင်းမြတ်သော အရသာနှင့်တူသောကြောင့်ပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဗျဥ္ဇနမဓုရတာယ-	မဓုရဗျဉ္ဇနတာယ။ မဓုရသဒ္ဒါနှင့် ဗျဉ္ဇနသဒ္ဒါ ရှေ့နောက်ပြန်။
ဝိဇ္ဇန-	ဝိ+ဒိဝါဒိ ယ +ယု။ ဒျကို ဇျပြု၊ ဓလော၊ ယုကို အနပြု။
ပေမနီယ-	ပိယ+ဣမာန်။ပိယကို ပ ပြု၊ဣကို ဧပြု။တစ်နည်း-ပေမ+ဣယ။

နံပါတ် (၈)

ကဏ္ဍသုခါ၌ ကဏ္ဍအရ-သောတဝိညာဉ်နှင့် ဆက်စပ်၍ ထိုသောတဝိညာဏ်သို့ အစဉ်လိုက်သော သောတဝိညာဏ ဝီထိကို ယူရမည်။ (ဤ၌ သုတ္တန်ဒေသနာတော်သည် ဝေါဟာရဒေသနာတော်ဖြစ်သော ကြောင့်တည်း)သကလသရီရေဖြင့်-ဟဒယဝတ္ထုမှီသော ကောပ,ပေမ အလုံးစုံသောကိုယ်၌ မဖြစ်သော်လည်း ဌာနူပစာအားဖြင့် အလုံးစုံသော ကိုယ်၌မှီသော ကောပ,ပေမ ဖြစ်သည်ကို ပြသည်။

နံပါတ် (၁၀)

ပေမံဓနေတိ၌ ဓာတ်အရ- ချစ်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော မေတ္တာကောက်။(တစ်နည်း)ပီတိသောမနဿ ကောက်။ ဓမ္မဓမ္မ။ (တစ်နည်း) ဟသ္သ၊ဟာသ။ အနက်အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံသော စကားဖြစ်သည် အာရမ္မဏ။ အနက်အဓိပ္ပါယ်၏ ချိုမြိန်ကောင်း မြတ်သည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒီပန။ ကောပကို မဖြစ်စေခြင်း၊ မိမိစကား မ - အောင်မြင်ခြင်းစသော အကျိုးတရားတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၇)

(က) အာစရိယုပဇ္ဈာယာဧ ကဒါစိ နိဿိတကေ ဝေ ဝဒန္တိ "ကိံ ဣမေ အဟိရိကာ အနောတ္တပ္ပိနော ဧရဏ္ဍိ နိဒ္ဒမထ နေ" တိ၊

(ခ) အထ စ နေသံ အာဂမာဓိဂမသမ္ပတ္တိံ ဣစ္ဆန္တိ၊

(ဂ) ယထာစ စိတ္တသဏ္ဌာတာယ ဖရုသာဝါစာ န ဟောတိ၊ ဝေ ဝစနသဏ္ဌာတာယ အဖရုသာဝါစာ န ဟောတိ။

(ဃ) န ဟိ မာရာပေတုကာမဿ "ဣမံ သုခံ သယာပေထာ" တိ ဝစနံ အဖရုသဝါစာ ဟောတိ၊

(င) စိတ္တဖရုသတာယ ပနေသာ ဖရုသာ ဝါစာဝ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၇၄။

နံပါတ် (၁)

(က) စသဒ္ဒါ၏ သမုစ္စယတ္ထဖေါ်-အာစရိယုပဇ္ဈာယာစ-ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့သည်လည်းကောင်း။မာတာ ပိတရောစ-အမိအဖတို့သည်လည်းကောင်း။ကဒါစိ-တစ်ခါတစ်ရံ၌။နိဿိတကေ-မှီတတ်သောတပည့်တို့ကို။

http://www.dhammadownload.com

ကိံ–အဘယ်ကြောင့်။ကုလေ–ဤရဟန်းတို့သည်။အဟိရိကာ–အရှက်မရှိကုန်သည်။အနောတ္တပ္ပိနော–လန့်ခြင်းမရှိကုန်သည်။(ဟုတ္ဝာ)နေ–ထိုရဟန်းတို့ကို။နိဒ္ဓမထ–နှင်ထုတ်ကြကုန်လော့။

(ခ) အထစ–ထိုသို့ပင် ပြောဆိုကြပါကုန်သော်လည်း။

(ဃ) မာရာပေတုကာမတာယ–သတ်စေခြင်းငှါ အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်ကြောင့်။

(င) ပန–စင်စစ်သော်ကား။စိတ္တဖရုသတာယ–စိတ်ကြမ်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာ။သော–ဤစကားသည်။ဖရုသာဝါစာဝ–ဖရုသဝါစာသာတည်း။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) အနုသန္ဓေ–ဤသို့ (က+ခ) ဝါကျတို့ဖြင့် ဗျတိရေကအစွမ်းဖြင့် စေတနာမကြမ်းတမ်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဖရုသဝါစာ မဖြစ်သည်ကို ပြဆိုတော်မူပြီး၍၊ယခုအခါ၌ အန္ဝယနည်းဖြင့် ထိုအနက်ကိုပင် ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ဂ) ဝါကျမိန့်။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် စိတ်နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဖရုသဝါစာ မဖြစ်သကဲ့သို့၊ထိုအတူ စကားနူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း အဖရုသဝါစာ မဖြစ်ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။စကားနူးညံ့သော် ဖရုသဝါစာ မဟုတ်သည်သာ မဖြစ်လှည့်ကောင်းလော။(ဇတ္တိ)စိတ်နူးညံ့လျှက် အဘယ်ကြောင့် ဖရုသဝါစာ ဖြစ်ရပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အာစရိယုပဇ္ဈာယာစ ကဒါစိ နိဿိတကေ ဧဝံဝဒန္တိ "ကိံ ကုလေ အဟိရိကာ အနောတ္တပ္ပိနော စရန္တိ၊ နိဒ္ဓမထ နေ"တိ

(ခ) အထ ကသ္မာ ဖရုသာဝါစာ န ဟောတိ၊

(ဂ) နေသံ အာဂမာဝိဂမသမ္ပတ္တိံ ကုလ္လန္တိ၊ တသ္မာ–အထဝါ စိတ္တသဏှတာယ။

နံပါတ် (၄)

အာစရိယ– အာဒရေန စရိတဗ္ဗောတိ အာစရိယော။ အာစာရံ သိက္ခာပေတီတိ အာစရိယော။ လေးလေးစားစား လှည့်လည်ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းကြိယာ။ ဆရာဒြပ်။ သတ္တ။

နိဿိတကာ– နိဿယန္တီတိ နိဿိတာ။ နိဿိတာယေဝ နိဿိတကာ။ သွတ္တဘောဂုဏ်သည် (ဝါ) မှီခြင်းကြိယာ။ တပည့်ဒြပ်။ သိဿ၊သာဝက။

အဟိရိကာ– နတ္ထိ ဟိရိ ယေသန္တိ အဟိရိကာ။ အရှက်မရှိခြင်းအဘာဝဘောဂုဏ်၏ တပည့်တို့နှင့် နိဿယ နိဿတအစပ်။ အရှက်မရှိသော တပည့်ဒြပ်။ နိလ္လဇ္ဇိတ။

သဏှ– သိယတိ တနု ကရီယတိ န ဖရုသာဘာဝေန ကက္ကလာ ကရီယတီတိ သဏှ၊ နည်းပါးအောင်ပြုခြင်း,မကြမ်းတမ်းခြင်းကို ပြုခြင်း ကြိယာ၊သိမ်မွေ့သောစကား။ အဖရုသာ၊အကက္ကလာ၊သုခုမဝစန။

နံပါတ် (၅)

(ဂ) စိတ္တသဏှတာယ– ဝါစာယ။ (နိယံအညီ)

(တစ်နည်း) အာစရိယုပဇ္ဈာယာနံ (ဘာဝယောဂပုဒ်နှင့် အရတ္ထ)

အဟိရိကတ္တာ– ကုလေသံ နိဿိတကာနံ။

(င) စိတ္တဖရုသတာယ– ဇေဝိဿာ ဝါစာယ။

နံပါတ် (၆)

(က) ကန္တဘာဝေနေဝ ဗဟုနော ဒနုဿ မနာပါ စိတ္တဝုပိကရာတိ ဗဟုဇနမနာပါ။

http://www.dhammadownload.com

စိတ္တဝုပိုကရာ–ဖြင့် မနာပါဒ္ဒီ မနသဒ္ဒါပြုပဒ၊အပမာတ်+အပစ္စည်း၊အပမာတ်၏ ဝုပိုအနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊အပစ္စည်း ဟေတုကပတ္တုသာဝနေ အနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း မနံ အာပယတိ(အပွေဝ၁) ဝပေုတိတိ မနာပါ–ဟု ကိတန္တဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

ဗဟုနော နေသ–ဖြင့် ဗဟု စသော ဇနောစာတိ ဗဟုဇနော–ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ဗဟုဇနေသ မနာပါ ဗဟုဇနမနာပါ–ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ကန္တဘာဝေနေဝဖြင့် နှစ်သက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ပင် ဗဟုဇနမနာပ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သဏ္ဍာ– သာ+ဏှာ။ သ၏အာကို အ ရဿပြု။

နံပါတ် (၈)

၊ ဖရုဝါစာ မဖြစ်ဟူသည်– ကမ္မပထသို့ မရောက်ခြင်းကြောင့်တည်း။

စိတ်သိမ်မွေ့ခြင်းဟူသည်– စင်စစ်အားဖြင့် ဖရုသစေတနာ မရှိခြင်းပင်တည်း။

နံပါတ် (၉)

(စ) ယထာ စိတ္တသဏှတာယ၊ န ဟောတိ ဖရုသာဝါစာ။

ဝါစာသဏှတာယေဝံ စ၊ ဟောတိ အဖရုသာ ဝါစာ။(ဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

(ဃ) ဝဒန္တိအဓရ– မေတ္တာကရုဏာပြဋ္ဌာန်းသော ဝစီဝိညတ္တိ သမုဋ္ဌာပကစိတ္တုပ္ပါဒ်။ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ တပည့်တို့သည် အာရမ္မဏ။ တပည့်တို့၏ အာဂမအဓိဂမနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကို လိုလားခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ဖရုသာဝါစာ မဖြစ်ခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၀)

(က) ဂုဏာပရိပုဏ္ဏတာယ ပုရေ ဘဝါတိ ပေါရီ။ ပုရေ သံဝဍ္ဍနာရီ ဝိယ၊သုကုမာရာတိပိ ပေါရီ။

(ခ) နဂရဝါသီနံ ကထာတိ အတ္တော။

(ဂ) နဂရဝါသီနော ဟိ ယုတ္တကထာ ကထေန္တိ၊

(ဃ) ပိတိမတ္တံ ''ပိတာ''တိ ဝဒန္တိ၊ဘာတိမတ္တံ ''ဘာတာ''တိ ဝဒန္တိ၊ မာတိမတ္တံ ''မာတာ''တိ ဝဒန္တိ၊

(င) ဝေရူပီကထာ ဗဟုနော ဇနေသ ကန္တာ ဟောတီတိ ဗဟုဇနကန္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၅၄။

နံပါတ် (၁)

(က) သံဝဏ္ဏနာ၌– ပေါရီ–ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြည့်သည်၏အဖြစ်၌ ဖြစ်သောစကားသည်။ ဝါ–မြို့ကြီးသူသဖွယ် နူးညံ့သောစကားသည်။ ဝါ–မြို့သူမြို့သား၏ ဥစ္စာဖြစ်သော စကားသည်။

(က) ယာဝါစာ–သည်။ပုရေ–ပြည်ကြီး၌။သံဝဍ္ဍနာရီ–ကြီးပွားသော မိန်းမသည်။သုကုမာရာဝိယ–အလွန်နူးညံ့သိမ်မွေ့သကဲ့သို့။တထာ။သုကုမာရာ–၏။ကတ္တိပိ တသ္မာ–ကြောင့်လည်း။သာဝါစာ ပေါရီ–မည်၏။

(ခ) ယာ ဝါစာ–သည်။ နဂရဝါသီနံ–မြို့သူမြို့သားတို့၏။ကထာ–တည်း။ကတ္တိတသ္မာ–သာဝါစာပေါရီ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊(က)ဖြင့် ပေါရီပုဒ်ကို ပုရသ္မိံ ဇာတာ ပေါရီဟူ၍ ကတ္တိတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအုပ်၏။ပုရသဒ္ဒအရ အဘာယ်ကိုယူအပ်ပါသနည်း။ ပုရသဒ္ဒါ၏ ဟောနက်ဖြစ်သော မြို့ကိုယူအပ်ပါသလော။ (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ပုရအရ မြို့ကို မကောက်ယူအပ်၊မြို့နေသူ လူတို့ကို ကောက်ယူ၍၊ယင်းတို့၏

http://www.dhammadownload.com

စကားသည် ပေါရီ-မည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ မြို့သူမြို့သားတို့၏ စကားဟူသည် အဘယ်နည်း။ မြို့သူမြို့သားတို့၏ စကားပြောပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ (ဂ) မိန့်။

ကား-လျောက်ပတ် သာယာနာပျော်ဖွယ်ရှိသောကြောင့် ပြည်ကြီးသူတို့၏ စကားမည်သတည်းဟူလို။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊(ဂ) ဖြင့် မြို့သူမြို့သားတို့သည် သင့်လျော်သောစကားရှိကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့လျှင် မြို့သူမြို့သားတို့သည် သင့်လျော်သောစကား ရှိကြပါကုန်သနည်း။ထိုကဲ့သို့ သင့်လျော်သော စကားကို အခြားရွာသူရွာသားတို့လည်း ပြောဆိုကြသည် မဟုတ်ပါလော။(ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နန ပုရသဒ္ဒေါ် နဂရဝါစကော၊

(ခ) အထ ကသ္မာ နဂရဝါသီနံ ကထာတိ အတ္တော ဝုတ္တော။

(ဂ) ပုရသဒ္ဒေါ် တံနိဝါသီဝါစကေ သဟစရဏဝသေန ''ဂါမော အာဂတော''တိ အာဒီသုဝိယ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ပုရ- ပုနာတိ ပူရေတိ ရက္ခတီ ပရစက္ကဒုက္ခတာယာတိ ပုရံ။
စင်ကြယ်ခြင်း။စောင့်ရှောက်ခြင်းကြိယာ။ မြို့ဒြပ်။ (နဂရ-ရာဇဓနီ)

ပိတာ- ပါတိ ရက္ခတီတိ ပိတာ။ (တာတ၊ဇနက)

ဘာတာ- ပုဗ္ဗေ ဘာသတီတိ ဘာတာ။ (ပုဗ္ဗဇ၊ဇေဋ္ဌ)

မာတာ- မာနေတီတိ မာတာ (ခီရံ ပါယေတီတိ မာတာ) (မောဂ္ဂလန်)

နာရီ- နရဿ အယံ နာရီ။
လူ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အမျိုးသမီးနှင့် သံ သာမီအစပ်။ (ဣတ္ထီ၊သိမန္တနီ)

နံပါတ် (၅)

(က) ဂုဏာပရိပုဏ္ဏတာယ- ဝါစာယ။
ကန္တတ္တာ- ဝေရူပိယာ ကထာယ။ (၏+ကို)

နံပါတ် (၆)

(က) ပုရေ ဘဝါဖြင့် ပေါရီ၌ ပုရပုဒ်၊ဏပစ္စည်း၊ယင်းဏပစ္စည်း၏ ဘဝအနက်၌ သက်၍ ပုရေ ဘဝါ ပေါရီဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ဂုဏာပရိပုဏ္ဏတာယဖြင့် ပုရသဒ္ဒါသည် ဂုဏပရိပုဏ္ဏအနက်၌ဖြစ်၍ ဤ၌ ပရိပုဏ္ဏအရ ဂုဏ်နှင့်ပြည်စုံခြင်းကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

ပုရေ သံဝဍ္ဍနာရီဝိယဖြင့် ပုရေ သံဝဍ္ဍာ ပေါရီဟုဝစနတ္ထပြု၍ဏပစ္စည်း သံဝဍ္ဍအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပေါရီအရ မုချအားဖြင့် မြို့ကြီးသူကိုကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပေါရီဝိယာတိ ပေါရီဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဥပမာအားဖြင့် ပေါရီအရ စကားကို အရကောက်အပ်သည်ကို သိစေ။

သုကုမာရာဖြင့် မြို့ကြီးသူနှင့်စကား တူရာ၌ ဥပမာကို သိစေ။ပုရဿ ဧသာဖြင့် ပေါရီကို ပုရဿ ဧသာ ပေါရီဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဏပစ္စည်း ဣဒံအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။

(ဃ) ဗဟုနော ဇနဿဖြင့် ဗဟုဇနကန္တာ၌ ဗဟုဇနကို ဗဟုစ သော ဇနောစာတိ ဗဟုဇနောဟု ကမ္မဓာရယ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ (သမာနဝိဘတ္တိက ဖွင့်၍ပြကမ္မဓာရကြံစရာ) ဗဟုနော ဇနဿ ကန္တာဖြင့်ဗဟုဇနဿ ကန္တာ ဗဟုဇနကန္တာဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်း ကောင်း (အဝုတ္တကတ္တား ဖွင့်ပြခြင်းက ကမ္မသာဓနကြံစရာ) ကန္တာ၌ ကမုဓာတ် တပစ္စည်း၊ ယင်းတပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓန၌ သက်သည်။ ကာမီယတေတိ ကန္တာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

ပေမနီယကထာဖြင့် ဗဟုဇနကန္တာအရ ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသောစကား။ မြို့ကြီးသူသဖွယ် နုနယ်သောစကား။

http://www.dhammadownload.com

မြို့သူမြို့သားတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သောစကားဟူသော စကား သုံးပါးကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံ့ပါတ် (၇)

နဂရ- န ဃရ။ ဃကို ဂပြု။
ကန္တာ- ကမု+တ။ ဟကို အန္တပြု။ မချေ။
(တစ်နည်း) ကမု+မာန။ မကိုချေ၊ မာနကို အန္တပြု။ ဋီသစ်။

နံ့ပါတ် (၈)

ဝေဠုပီကထာအရ-ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသောစကား။ မြို့ကြီးသူသဖွယ် နူနယ်သောစကား။ မြို့သူမြို့သားတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သောစကားဟူသော စကား သုံးပါးကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ဋီသစ်။၁။၃၄၂။

နံ့ပါတ် (၉)

ပိတာ ယုတ္တကထာ ဟောန္တိ ၊ ပိတိမတ္တံ ပုရဝါသိနော ။
ဘာတိမတ္တံ ဟိ ''ဘာတာ''တိ၊ ဝဒန္တိ မာတိမတ္တံ စ။(ပဏ္ဍာဝတ္တ)

နံ့ပါတ် (၁၀)

ကန္တာ ကမုဓာတ်အရ- ပီတိရ၏။ ယင်းသည် ဟာသ၊ဟာသ။ (တစ်နည်း) ဓမ္မဓမ္မ၊ ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံခြင်း စသောစကားသံသည် အာရမ္မဏ။ ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ် မြို့ကြီးသူသဖွယ် နူနယ်သည်၏အဖြစ် မြို့ကြီးသူတို့၏ ဥစ္စာ၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒီပန။ ကိုယ်၏ချမ်းသာခြင်း၊ စိတ်၏ချမ်းသာခြင်းတို့သည် အနုဘာဝ။

ပါဠိကျမ်းစဉ် (၆၉)

(က) သာပဒေသန္တိ သဥပမံ၊
(ခ) သကာရဏန္တိ အတ္ထော။
(ဂ) ပရိယန္တဝတိန္တိ ပရိစ္ဆေဒံ ဒဿေတွာ ယထာဿာ ပရိစ္ဆေဒါ ပညာယတိ၊ ဧဝံ ဘာသတီတိ အတ္ထော။
(ဃ) အတ္ထသံဟိတန္တိ အနေကေဟိပိ နယေဟိ ဝိဘဇန္တေန ပရိယာဒါတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ အတ္ထသမ္ပန္နံ ဘာသတိ။
(င) ယံ ဝါ သော အတ္ထဝါဒီ အတ္ထံ ဝဒတိ တေန အတ္ထေန သဟိတတ္တာ အတ္ထသံဟိတံ ဝါစံ ဘာသတိ။
(စ) န အညံ နိက္ခိပိတွာ အညံ ဘာသတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။

နံ့ပါတ် (၁)

(ဂ) ပရိစ္ဆေဒံ-အဆုံးအပိုင်းအခြားကို။ ဒဿေတွာ။ ယထာ ယေနအာကာရေန-ဖြင့်။ ဘာသန္တေ-ပြောဆိုလတ်သော်။အဿာ-ထိုတရားစကား၏။ပရိစ္ဆေဒေါ။ပညာယတိ။ဧဝံ-ဤသို့ အဆုံးအပိုင်းအခြားထင်ရှား လောက်အောင် အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဘာသတိ။(ယထာ+တထာ နိယံ)

(ဃ) အနေကေဟိ-တစ်ပါးမက များစွာကုန်သော။ဝိဘဇန္တေန-အကျယ်ဝေဖန်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပရိယာဒါတုံ-ကုန်အောင်ပိုင်းခြား၍ ယူခြင်းငှါ။ အသက္ကုဏေယျတာယ-မတတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အတ္ထသမ္ပန္နံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပြည့်စုံသော စကားကို။

(ခ) ဝါ-နည်း။သော အတ္ထဝါဒီ-ထို ပစ္စုပ္ပန် တမလွန် နှစ်တန်သောအကျိုးကို ဟောပြောသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ယံ အတ္ထံ-အကြင်အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို။ သဟိတတ္တာ-တကွဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နံ့ပါတ် (၂)

(င)သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် အတ္ထသံဟိတံ၌ အတ္ထအရ ဘာသိတတ္ထ(ဟောပြောအပ်သောဆရာ့စကား၏

http://www.dhammadownload.com

အနက်ဓိပ္ပါယ်)ကိုယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အတ္ထသံဟိတ်၌ အတ္ထအရ ယင်းဘာသိတ္တ အဘိဓေယျတ္ထကိုသာ ယူအပ်ပါသလော။ အဘယ်ကိုလည်း အတ္ထအရ ယူအပ်ပါသေးသနည်း။ (င) မိန့်။

ကား–ဘာသိတ္တ အဘိဓေယျတ္ထကိုသာ ယူအပ်သည်မဟုတ်၊အလိုရှိအပ်သော အနက်ထူးဟုဆိုအပ်သော ဟိတတ္ထကိုလည်း ယူအပ်ပါသေး၏ ဟူလို။

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် အတ္ထဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်သည် အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွဖြစ်သောကြောင့် မိမိအလိုရှိအပ်သော အကျိုးစီးပွားနှင့်ယှဉ်သော စကားကိုသာ ပြောဆို၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ အလုံးစုံသောသူတို့၏ စကားသည်လည်း မိမိတို့အလိုရှိအပ်သော အစီးအပွားနှင့်ယှဉ်သည်သာ မဟုတ်လော။(စ)မိန့်။ (ဋီကာသစ်)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု သဗ္ဗေသမ္ပိ ဝစနံ အတ္တနာ ဣစ္ဆိတတ္ထသဟိတံယေဝ ၊

(ခ) အထ ကသ္မာ ယံ ဝါ သော အတ္ထဝါဒီ အတ္ထံ ဝဒတိ တေန အတ္ထေန သဟိတတ္တာ အတ္ထသံဟိတံ ဝါစံ ဘာသတိ။

(ဂ) န အညံ နိရတ္ထိပိတ္တွာ အညံ ဘာသတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဥပမာ– ဥပမီယတေတိ ဥပမာ။
နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကြိယာသကတ်။နှိုင်းယှဉ်အပ်သောအနက်အဓိပ္ပါယ်။အပဒေသ၊ ဥဒါဟရဏ။

ပရိစ္ဆေဒ–ပရိစ္ဆိယတေတိ ပရိစ္ဆေဒါ။
ပိုင်းဖြတ်ခြင်းကြိယာသကတ်။ ပိုင်းဖြတ်အပ်သောစကားဒြဗ်။ ပရိယန္တ၊ မရိယာဒ။

အနေက– န ဧကော၊ အနေကာ။

ပရိယန္တဝတီ– ပရိယန္တော အဿာ အတ္ထီတိ ပရိယန္တဝတီ။
အဆုံးအပိုင်းအခြား၏ စကားဒြဗ်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်။ အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသောစကားသည်။ ပရိစ္ဆေဒဝတီ။

နံပါတ် (၅)

(က) သဥပမတာယ– ဝါစာယ။ (၏+သည်)

(ဃ) အသက္ကျဏေယျတာယ– ဝါစာယ။ (၏+ကို)

နံပါတ် (၆)

(က) သဥပမံဖြင့် သာပဒေသ၌ အပဒေသသဒ္ဒါသည် ဥပမာအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) သကာရဏံဖြင့် ညွှန်ပြကြောင်းဥပမာဟူသည် သက်သေသာဓကဝတ္ထုအကြောင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) သဥပမံ သကာရဏံဖြင့် သာပဒေသကို သဟ အပဒေသေန ယာ ဝတ္တတီတိ သာပဒေသာဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဥပမာနှင့်တကွ အကြောင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သောစကားကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။(ဝါ) စကားပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (ဋီသစ်)

(ဃ) အနေကေဟိ စသည်ဖြင့် အတ္ထသဒ္ဒါသည် ဘာသိတတ္ထသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို လည်းကောင်း၊ ဘာသိတတ္ထဟူသည်လည်း တစ်ပါးမက များစွာသောနည်းတို့ဖြင့် ဝေဖန်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ပိုင်းခြားခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သော ပကတိအနက်စသည်တို့ကို ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

အတ္ထသမ္ဗန္ဓံဖြင့် အတ္ထသံဟိတ၌ သံဟိတသဒ္ဒါသည် သမ္ဗန္ဓအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

နိဿယ (၇)

ဗိဇ- ဝိ+ဇနေ+ကွိ။ ဓာတွန်နှင့်တကွ ကွိချေ၊ ဝကို ဗပြု၊ ဣကို ဤပြု။
သံဟိတ- သံ+ဓာ+တ။ ဌ ဓကို ဟ ပြု၊ဣလာ၊ အာချေ။

နိဿယ (၈)

ဗီဇအရ- အကြောင်းတစ်ပါးနှင့် ပေါင်းဆုံးလတ်သော် တူသောအသီးကို ဖြစ်စေခြင်း၏ ဝိသေသ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ပေါက်ရောက်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ကုန်သော အနှစ်ရှိသော (ဝါ) အစေ့ရှိသော အသီးတို့ကို ကောက်ယူအပ်၏။

နိဿယ (၉)

ယံ အတ္ထံ အတ္ထဝါဒီ သော၊ အတ္ထေန သဟိတတ္တာ ဝါ။
ဝါစံ ဘာသတိ. အညတ္ထ၊ သံဟိတံ နိက္ခိပိတ္ဂာန။ (ဝတ္တဂါထာ)

နိဿယ (၁၀)

(ဂ) ဝါကျ ဘာသတိကြိယာပုဒ်အရ- ပြောဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝစီဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက မဟာကုသိုလ် ၌ရှိသော စေတနာကောက်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ အပိုင်းအခြားရှိသောစကားသည် အာရမ္မဏ။ စကားပြောရာ၌ လိမ္မာ ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒီပန။ နားထောင်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့အား နားဝင်ချိုခြင်း၊စိတ်နှလုံးတိုးပွားခြင်းစသော အကျိုးတရားတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၇၀)

(က) ကောဘတ္တိကောတိ ပါတရာသဘတ္တံ သာယမာသဘတ္တန္တိ ဒွေ ဘတ္တာနိ။
(ခ) တေသု ပါတရာသဘတ္တံ အန္တောမဇ္ဈန္ဟိကေန ပရိစ္ဆိန္နံ၊ ဣတရံ မဇ္ဈန္ဟိကတော ဥဒ္ဓံ အန္တောအရုဏေန။
(ဂ) တသ္မာ အန္တောမဇ္ဈန္ဟိကေ ဒသက္ခတ္တုံ ဘုဉ္ဇမာနောပိ ကောဘတ္တိကောဝ ဟောတိ။
(ဃ) တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ " ကောဘတ္တိကော " တိ။
(င) ရတ္တိယာ ဘောဇနံ ရတ္တိ၊တတော ဥပရတောတိ ရတ္တူပရတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၅။

နိဿယ (၁)

ပါတရာသဘတ္တံ-နံနက်အခါ၌ စားအပ်သောဆွမ်း လည်းကောင်း။(သဒ္ဒ)ဝါ-နံက်စာလည်းကောင်း။ ဝါ-ပါတရာသဘတ်လည်းကောင်း။(ဝေါ)အန္တောမဇ္ဈန္ဟိကေန-နေ့အလယ်အဖို့၌ဖြစ်သော အတွင်းအခါဖြင့်။ (သဒ္ဒ)ဝါ-မွန်းတည့်ချိန်အတွင်းဖြင့်။ (ဝေါ)။မဇ္ဈန္ဟိကတော-နေ့၏အလယ်ဖြစ်သော အခါမှ။(သဒ္ဒ)ဝါ-မွန်းတည့်အခါမှ။(ဝေါ)။သာယမာသဘတ္တံ-ညနေချမ်းအခါ၌ စားအပ်သောဆွမ်းလည်းကောင်း။(သဒ္ဒ)ဝါ-ညနေစာလည်း ကောင်း။ဝါ-သာယမာသဘတ်လည်းကောင်း။(ဝေါ)။

(ခ) တေသု-ထိုဘတ်နှစ်မျိုးတို့တွင်။ပရိစ္ဆိန္နံ-ပိုင်းဖြတ်အပ်၏။ဣတရံ-ပါတရာသဘတ်မှတစ်ပါး သော သာယမာသဘတ်ကို။အန္တောအရုဏေန-အရုဏ်၏အတွင်းဖြင့်။

နိဿယ (၂)

(ဓ)သို့- ဆရာ(က)ဖြင့် ကောဘတ္တိကော၌ ဘတ်သည် ပါတရာသဘတ်၊သာယမာသဘတ်-ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိကြောင်းကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ထိုဘတ်နှစ်မျိုး၏ ကာလအပိုင်းအခြားကို အဘယ်သို့ သိအပ်ပါသနည်း။ ဧကဘတ္တိကဟူသောကြောင့် ကောသနိကခုတင်ကဲ့သို့သာ တစ်နေရာတည်း၌ တစ်ထပ်တည်းစားခြင်းသည် ဧကဘတ္တိကမည်နိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်လော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။(ဂတ္တို) (ဂ) တသ္မာတိုင် မျှော်။

(ဂ) သို့- ဆရာသည် (ခ) ဖြင့် ပါတရာသဘတ်ကို မွန်းတည့်ချိန် အတွင်းကာလဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်

http://www.dhammadownload.com

သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုသိုဖွင့်ပြသဖြင့် အဘယ်သို့သော အကျိုးရအပ်ပါသနည်း။အကျိုးမရ နိရတ္ထကဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့-ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် မွန်းတည့်ချိန်အတွင်း၌ ဆယ်ကြိမ်စားပါသော်လည်း ကောဘတ္တိက မည်သည်သာ-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။တစ်ကြိမ်စာခြင်းကြောင့်သာ ကောဘတ္တိကမည်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ ဖြစ်လျှက် အဘယ်ကြောင့် ဆယ်ကြိမ်စားပါလျှက် ကောဘတ္တိက-ဟု သာ ဆိုရပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။(ဂဏ္ဌိ) ဒသဘတ္တိကော-ဟု မဟောဆိုအပ်သည် မဟုတ်လော-ဟုလည်း ဖွတိရောအဘော် ထားနိုင်ပါသည်။

နံပါတ် (၃)

ဘုဥ္စမာနောပိ-၌ အပိ ဆယ်ကြိမ်စားပါသော်လည်း ကောဘတ္တိကဖြစ်နိုင်ပါသေး၏။တစ်ကြိမ်စားခြင်းသည် ကောဘတ္တိက ဖြစ်နိုင်ခြင်းကား ဆိုဖွယ်ရာမရှိ-ဟု သမ္ဘာဝနာအနက်ကို ထွန်းပြလို၍ အပိသဒ္ဒါကို ဆိုသည်။(တစ်နည်း)ကောဘတ္တိကော-ဟူသော ပါဠိတော်ကို(ဝါ)ကောဘတ္တိကော၌ ကေသဒ္ဒါကို မနှစ်သက်သော ကြောင့် ပိသဒ္ဒါကို ဆိုသည်။

(က) နနု အန္တောမဇ္ဈန္ဟိကေ ဒသက္ခတ္တုံ ဘုဥ္စတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ကောဘတ္တိကော ဟောတိ။
(ဂ) ပါတရာသဘတ္တံ အန္တောမဇ္ဈန္ဟိကေန ပရိစ္ဆိန္နံ၊ ဣတရံ မဇ္ဈန္ဟိကတော ဥဒ္ဓံ အန္တောအရုဏေန၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ပါတရာသံ- ပါတော အသိတဗ္ဗန္တိ ပါတရာသော
ပါတရာဘတ္တံ- ပါတရာသံ ဘတ္တံ ပါတရာသဘတ္တံ
နံနက်အခါ၌ စားအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်နှင့်ဆွမ်းတို့၏ ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်သမွန်သည်၊ နံက်စာ၊ ပုရေဘတ္တ။
သာယမာသ- သာယတိ ဒိနံ အဝသာယတီတိ သာယော။
သာယံ အသိတဗ္ဗံ ဘုဥ္စိတဗ္ဗန္တိ သာယမာမာသံ။
ပြီးဆုံးခြင်း ကြိယာ၊ ညနေဟူသော ကာလပညတ်၊ အဝသာန၊ ဒိနန္တယ၊
မဇ္ဈန္ဟိက- အဟသ္သ မဇ္ဈော မဇ္ဈန္ဟော၊ သော ယေဝ မဇ္ဈန္ဟိကော။
အရုဏ- အရတိ ဥဒ္ဓံ ဂစ္ဆတီတိ အရုဏော။
အာသမန္တတော အာလောကံ ကရောန္တော ဥဂ္ဂစ္ဆတိ ဥဂ္ဂစ္ဆတီတိအရုဏော။
သွားခြင်းကြိယာ၊ အရုဏ်ဟူသော ကာလပညတ်၊ ပုဗ္ဗဒိသာရံသိ၊
ထက်ဝန်းကျင်မှ အလင်းရောင်ကို ပြုလျှက် တက်ရောက်ခြင်း ကြိယာ။
နေရောင်ခြည်၊
ရတ္တိ- ရဥ္စန္တိ ဧတ္တာတိ ရတ္တိ ။ (နိသာ၊ ရဇနီ၊ တိယာမ၊ သံဝရီ။

နံပါတ် (၅)

တသ္မာ၏ ပဓာန အစွဲ- တသ္မာ တတော ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ- သမ္ပန် ပါတရာသဘတ္တဿ။
တစ်နည်း-ဣတရဿ သာယမာသဘတ္တဿ
ကောဘတ္တိကတ္တာ သမဏဿ ဝေါဟာရဿ။(ရတ္တူပမ္ပတော နည်းတူ)

နံပါတ် (၆)

(က) ပါတရာဘတ္တံ သာယမာသဘတ္တံ ဖြင့် ကောဘတ္တိကော၌ ဘတ္တအေ ပါတရာသဘတ်၊

http://www.dhammadownload.com

သာယမာသဘတ် နှစ်မျိုးရှိသည်ကိုလည်းကောင်း။ ယင်းနှစ်မျိုးတို့တွင် ရတ္တူပရတော့ဖြင့် သာယမာသဘတ်ကို ယူအပ်လတ့်ဖြစ်သောကြောင့် ပါရိသသနည်းအားဖြင့် ပါတရာသဘတ်ကို ယူအပ်သည့်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။(ဋီကာ)ထစ်နည်း–ကော် ဘတ္တံ ကောဘတ္တံ ကောဘတ္တံ ကောဘတ္တံ အသာ အတ္တိတိ ကောဘတ္တိကော– ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ တစ်နေ့ တစ်ကြိမ်သာ ဘုဉ်းပေးသော ဆွမ်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

(င) ရတ္တိယာ ဘောဇနံဖြင့် ရတ္တူပရတောကို ရတ္တိ+ဥပရတောဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ရတ္တိယာ ဘောဇနံ ရတ္တိ–ဟု ဥတ္တရပဒလောပသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

တတော ဥပရတောဖြင့် ရတ္တိတော ဥပရတော ရတ္တူပရတော–ဟု ပဥ္စမီတပ္ပုရိသ် သမာသ်ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကို သိစေ။(မဏိတာပြ တဒ္ဓိတ၊ လောပသမာသာ။)

နံပါတ် (၇)

မဇ္ဈန္တိက– မဇ္ဈ+ အဟ+ ဏ္ကာ။ အဟကို အနပြု။

ပါတရာသ– ပါတော + အာသ။ ရ–လာ။ ဩကို အပြု။

နံပါတ် (၈)

ဗီဇသရုပ်– မူလဗီဇ၊ ခန္ဓဗီဇ၊ ဖဠုဗီဇ၊ အဂ္ဂဗီဇ၊ ဗီဇဗီဇ။

အရှေ့ထက်မှ မွန်းတည့်တိုင် စားခွင့်ရှိခြင်းသည် ဘုရားစသော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့၏ အလေ့အကျက် ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

နံပါတ် (၉)

အန္တော မဇ္ဈန္တိကေ တသ္မာ၊ ဘုဥ္ဇန္တောပ် ဒသကုတ္တံ။
တံ ကောဘတ္တိကာတွေဝ ၊ ဟောတိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ စ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

ရတ္တူပရတအရ–ဝိရတိ သဒ္ဒါ စေတနာပြဓာန်းသော ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ် ကောက်။ ဥသာဟ/ ဝိရ (တစ်နည်း) ဓမ္မ/ဓမ္မသညာစာသည် အာရမ္မဏ ရှင်ရဟန်းအဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ မွန်းလွဲချိန်သည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန်းပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သောအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

(ဘုဥ္စမာနော်ပိ၌ ဘုဥ္စအရ ရသတဏှာပြဓာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်ရသော်လည်း။ဤ၌ အရတ္တူ ဟုဒ်သည် သမဏော ဂေါတမော ဟုဒ်ဖြစ် မြတ်စွာဘုရားကို ယူအပ်ရကား ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆင်ခြင်၍ ဘုဉ်းပေးမည် ဖြစ်သောကြောင့် ဉာဏ်ပြဓာန်းသော ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်ပါ။)

ဝါကျစဉ် (၅၁)

(က) သာသနဿ အနနုလောမတ္တာ ဝိသူကံ ပဋ္ဋာဏီဘူတံ ဒဿနန္တိ ဝိသူကဒဿနံ။

(ခ) အတ္တနာ နစ္စနစ္စာပနာဒိဝသေန နစ္စာစ ဂီတာစ ဝါဒိတာစ အန္တမသော မယူရနစ္စာဒိဝသေ နာပိ ပဝတ္တာနံ နစ္စာဒီနံ ဝိသူကဘူတာ ဒဿနာစာတိ နစ္စဂီတဝါဒိတဝိသူကဒဿနာ။

(ဂ) နစ္စာဒီနိ ဟိ အတ္တနာ ပယောဇေတုံ၊ ဝါ ပရေဟိ ပယောဇာပေတုံ ဝါ ပယုတ္တာနိ ပဿိတုံ ဝါ နေဝ ဘိက္ခူနံ, န ဘိက္ခုနီနံ့ ဝဋ္ဋန္တိ။

(ဃ) မာလာဒီသု မာလာတိ ယံ ကိဉ္စိ ပုပ္ဖံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၇၅၈၊ ၇၆။

နံပါတ် (၁)

(က) ဝိသူကံ–ငြောင့်တံကျင်သဖွယ်ဖြစ်သော။ပဋ္ဋာဏီဘူတံ–မယ်နသဖွယ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ဒဿနံ–ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းတည်း။ဒဿနေန စေတ္တ သဝနမ္ပိ သင်္ဂဟိတံ ဝိရူပေကသေသနယေန၊ ဋီသစ်။

(ခ) မယူရနစ္စာဒိဝသေနပိ–ဥဒေါင်းကခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း။

သံဝဏ္ဏနာကိုရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ အနက်–ကိုယ်တိုင်ကခြင်း,တစ်ပါးသူကိုကစေခြင်း၊ ကိုယ်တိုင်သိ

http://www.dhammadownload.com

ဆိုခြင်း၊တစ်ပါးသူတို့ကို သီဆိုစေခြင်း၊ကိုယ်တိုင် တီးမှုတ်ခြင်း,တစ်ပါးသူတို့ကို တီးမှုတ်စေခြင်း၊တစ်ပါးသူတို့ အလိုလို ကခြင်း၊သီဆိုခြင်း၊ တီးမှုတ်ခြင်းတို့ကို သာသနာတော်၏ ကြောင့်တံကျင်သဖွယ်ဖြစ်သော ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းမှ။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် နစ္စဂီတဝါဒိတ စသောပုဒ်တို့ကို ကခြင်း,ကစေခြင်း၊သီဆိုခြင်း,သီဆိုစေခြင်း၊ တီးမှုတ်ခြင်း,တီးမှုတ်စေခြင်းဟူ၍ မိမိသူတပါးနှစ်ဦးသားအတွက် ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ မိမိ၏ ကခြင်းစသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်သာ ဖွင့်ဆိုကောင်းသည်မဟုတ်ပါလော။ (ဂဏ္ဌိ) ထိုသို့ဖြစ်လျှက် ကခြင်းကစေခြင်းတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် မိမိသူတပါးနှစ်ဦးသားတို့အတွက် ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် အသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု မာလာသဒ္ဒေါ လောကေ ဗဒ္ဓပုပ္ဖဝါစကော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ယံကိဉ္စိ ပုပ္ဖန္တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) သာသနေ ရုဠှိယာ အဗဒ္ဓပုပ္ဖေသုပိ ဝတ္တတိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ဝိသူက- ဝိသုစတိ သာသနံ ဝိဇ္ဈတိ အနနုလောမိကဘာဝေနာတိ ဝိသူကံ။
ထိုးဖောက်ခြင်းကြိယာသကတ်။ ကခြင်း၊သီဆိုခြင်း၊တီးမှုတ်ခြင်းစသည်။
ပဋိဝိရုဒ္ဓ၊ပဋ္ဌာဏီဘူတ။

ပဋ္ဌာဏီ- အာဏီဝိယာတိ အာဏီ။ ပဋိဝိရုဒ္ဓါ အာဏီ ပဋ္ဌာဏီ။
ဆန့်ကျင်ဘက်ဂုဏ်၏ စို့နှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ ။ စို့ မယ်နနှင့်တူသော
ကခြင်း၊သီဆိုခြင်းသည်။ ဝိသူက၊ပဋိဝိရုဒ္ဓ၊ကီလ။

အာဏီ- အဏတဲ ဗန္ဓတီတိ အာဏီ။ အဏာတိ သဒ္ဒံ ကရောတီတိ အာဏီ။
ဖွဲ့ခြင်း (သို့) အသံပြုခြင်းကြိယာ။ စို့ခြင်။ အက္ခဂ္ဂကီလ။

နစ္စ- နစ္စနံ နစ္စံ။ နစ္စာပနံ နစ္စံ။ နစ္စံ စ နစ္စံ စ နစ္စာ။ (သရူပေကသေသ်) -

ဂီတ- ဂါယနံ ဂီတံ။ ဂါယာပနံ ဂီတံ။ ဂီတံ စ ဂီတံ စ ဂီတာ။

ဝါဒိတ- ဝဒီယတေ ဝါဒိတံ။ ဝါဒါပနံ ဝါဒိတံ။ ဝါဒိတံစ ဝါဒိတံ စ ဝါဒိတာ။

မယူရ- မှဟိယံ ရဝတီတိ မယူရော။ (မယသဒ္ဒူ+ရု+ဏ) အသံပြုခြင်းကြိယာ။

(တစ်နည်း) မယတိ ဂစ္ဆတီတိ မယူရော။(မယ+ဦရ) မောရ ဝရဲဟိ၊ နီလဂီဝ သိခဏ္ဍိနှ)

မာလ- မလတီ ဓာရေတီတိ မာလာ။

ပုပ္ဖ- ပုပ္ဖတီတိ ပုပ္ဖံ။ ပွင့်ခြင်းကြိယာ။

နံပါတ် (၅)

အနနုလောမတ္တာ ဟိတ် သမ္ဗန်-ဝိသူကဒဿနဿ

နံပါတ် (၆)

(ခ) နစ္စနနစ္စာပနာဒိပသေနဖြင့် နစ္စာကို နစ္စနံ နစ္စံဟု ဝဇနတ္တပြုအပ်သည်ကိုလည်း ကောင်း။ နစ္စ+ယ၊ ယင်းယပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓနေ၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း။နစ္စာပနံ နစ္စံဟု ဝဇနတ္တပြု၍ သ ရှည်း (ဏျ) ဟေတုကတ္တုသာဓနေ၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ နစ္စာစ ဂီတာစ ဝါဒိတာစဖြင့် န ဝါ ဝ ဘ ကို နစ္စဥ္စ ဂီတဥ္စ ဝါဒိတဥ္စ နစ္စဂီတဝါဒိတံဟု သမာဟာရဒွန်သမာသ် ဝဇနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ဝိသူကဘူတာ ဒဿနာဖြင့် ဝိသူကဒဿနာကို ဝိသူကဘူတံ ဒဿနံ ဝိသူက ဒဿနံဟု သမ္ဘာဝနာ ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝဇနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

နစ္စာနံစသည်ဖြင့် နစ္စဂီတဝါဒိတဝိသူကဒဿနာကို နစ္စဂီတဝါဒိတဿ ဝိသူကဒဿနံ နစ္စဂီတဝါဒိတဝိသူကဒဿနံဟု ကမ္မတ္ထဆဋ္ဌီ တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) နစ္စဥ္စ ဂီတဥ္စ ဝါဒိတဥ္စ ဝိသူကဒဿနဥ္စာတိ။ ပ ။ နံဟု သမာဟာရ ဒွန်သမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ဋီသစ်။) အန္တမသောစသည်ဖြင့် အောက်ထစ်ဆုံး ဒေါင်းကခြင်းစသည်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း မကြည့်ရှုထိုက်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (ဒဿနာဟု ပဥ္စမျန္တဖြင့် ဆိုခြင်းသည် အဋ္ဌကထာအားလျော်စွာ ဝါကျာဝတ္တိကန္တသဒ္ဒါနှင့် တကွ သမုစ္စယသမာသ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ ဆိုသည်ဟုမှတ်ပါ။)

နိဿယ (၇)

ဝိသူက- ဝိ+သုစ+ဏ။ ဏာချေ။ စကို ကပြု။ ဥကို ဦပြု။

မယူရ မဟိယ+ရု+ဏ။မဟိယကို မယပြု၊ယ၏အကို ဦပြု၊ဏဖြင့်ဝဲတွန်ဥ–ချေ။

နိဿယ (၈)

သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကြောင်း–သဗ္ဗပါပဿ အကရဏံ–စသောနည်းဖြင့် ဖြစ်သော ဘုရားသာသနာသည် ဆန္ဒရာဂနှင့်တကွဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကခြင်းစသည်ကို ကြည့်ရှုခြင်းသည် မလျောက်ပတ်။

နာထောင်ခြင်းလည်းမအပ်–ဒဿနသဒ္ဒါဖြင့် ဝိရူပေကသိသ်နည်းအားဖြင့် နားဟောင်ခြင်းကိုလည်း သိမ်းယူအပ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

ဝိသူကဘူတာ ဒဿနာစ–ပါဠိဖြင့် အဝိသူကဖြစ်သော ဂီတနှင့်ယှဉ်သောဓမ္မကို နားထောင် ခြင်းသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် အပ်၏–ဟု ပြသည်။

နိဿယ (၉)

အတ္တနာ ဝါ ပယောဇေတုံ၊ နစ္စာဒီနိ ပယုတ္တာနိ။
ပယောဇာပေတုမဿေဟိ၊ ပဿိတုံ နေဝ ဝဋ္ဋတိ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နိဿယ (၁၀)

ပဿိတုံ၌ ဓာတ်အရ။ ။လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။တစ်နည်း–စက္ခုဝိညာဉ် စိတ္တုပ္ပါဒ်။ကာမ၊ကာမ။ ကခြင်းစသည်သည် အာရုံမှဏ။ ဓာတ်ပွဲ စသည်၏ ကြည့်ရှုဖွယ်ကောင်းသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒီပန။ ဆန္ဒရာဂ တိုးပွားခြင်းစသော အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၇၂)

(က) တတ္ထ ခေတ္တံ နာမ ယသ္မိံ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ ရုဟတိ။ ဒီ၊ ၁၊ ၁။ ရ၆။ ရရ။
(ခ) ဝတ္ထု နာမ ယသ္မိံ အပရဏ္ဏံ ရုဟတိ။
(ဂ) ယတ္ထ ဝါ ဥဘယမ္ပိ ရုဟတိ၊ တံ ခေတ္တံ။ တဒတ္ထာယ အကတဘူမိဘာဂေါ ဝတ္ထု။
(ဃ) ခေတ္တဝတ္ထုသီသေန စေတ္ထ ဝါပိတဠာကာဒီနိပိ သင်္ဂဟိတာနေဝ။

နိဿယ (၁)

(က) တတ္ထ–ထိုခေတ္တဝတ္ထု အစရှိသည်တို့တွင်။

နိယံ။ ။တတ္ထအစွဲ၊ စိတ်မရဲမှု၊ နောက်လွဲအစ၊ အစိတ်ရှု၊ ရောယူ ပေါင်း၍စွဲ။

သံဝဏ္ဏနာရှု သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအနက်–ခေတ္တံ–စပါးပေါက်ရာလယ်သည်။ဝါ–စပါးမျိုး၂–နှစ်မျိုးလုံးပေါက်ရာ လယ်သည်။ ဝတ္ထုံ–ပဲစသည်ပေါက်ရာ ယာသည်။ဝါ–စပါး ပဲ တို့ အကျိုးငှါ မပြုအပ်သေးသော မြေအဖို့သည်။

ပုဗ္ဗဏ္ဏံ–ပဲ၏ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်သော စပါးသည်။ (သဂုဏာပေက္ခဒဗ္ဗတ္တ)ဝါ–စပါးသည်။(ကေဝလာပေက္ခ) အပရဏ္ဏံ–စပါး၏နောက်အဖို့၌ ဖြစ်သောပဲသည်။ (သဂုဏာပေက္ခဒဗ္ဗတ္တ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ဂ) ဝါကျသို့-ဆရာ၊ (က၊ခ)ဝါကျတို့ဖြင့် ခေတ္တအရ စပါးပေါက်ရာလယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝတ္ထုအရ ပဲပေါက်ရာ ယာကိုလည်းကောင်း ကောက်ယူအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုအဋ္ဌကထာနည်းမှတပါး ခေတ္တဝတ္ထုတို့ အရ တစ်ပါးသောနည်းကို မပြဆိုပြီလော။ ခေတ္တဝတ္ထုဘို့အရ တပါးသောနည်းကား အဘယ်ပါနည်း။ (ဂ)မိန့်။

(ဂ) သို့အနုသန္ဓေ-ဤသို့ (က၊ခ) ဝါကျတို့ဖြင့် ခေတ္တဝတ္ထုတို့အရ အဋ္ဌကထာနည်းအားလျော်စွာ အနက်ကိုပြပြီး၍ယခုအခါ၌ ဝိနည်းပါဠိ၌လာသော နည်းအားလျော်စွာ အနက်တစ်မျိုးကိုလည်း ပြဇော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ဂ) ဝါကျကို မိန့်။ ဋီသစ်။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (က)စသောဝါကျဖြင့် ခေတ္တဝတ္ထုတို့အရကို အဋ္ဌကထာနည်း၊ ဝိနည်းပါဠိ၌လာသော နည်းတို့ဖြင့် ဖွင့်ပြအပ်၏။(တစ်နည်း) ပါဠိတော်၌ သင်္ဂါယနာတင်မထေရ်တို့သည် ခေတ္တဝတ္ထုပဋိဂ္ဂဟဏာ-ဟု မိန့်ဆိုအပ်၏။ဤ၌ ခေတ္တဝတ္ထုတို့အရ လယ်ယာတို့ကိုသာ ယူအပ်ပါသလော။အဘယ်တို့ကိုလည်း သိမ်း ယူအပ်ပါသနည်း။ (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ ခေတ္တဝတ္ထုပဋိဂ္ဂဟဏာတိ ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဝါပိတဠာကာဒီနိပိ သင်္ဂဟိတာနေဝါတိ သံဝဏ္ဏနာ ကတာ။
(ဂ) ခေတ္တဝတ္ထုသီသေန ဒေသနာ ကတာ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ခေတ္တံ- ဗီဇံ ခိပန္တိ ဧတ္ထာတိ ခေတ္တံ။
ကြဲချခြင်းကြိယာ။ လယ်ဒြပ်။ ကေဒါရ။

ဝတ္ထု- ဝသန္တိ အပရဏ္ဏာနိ ဧတ္ထာတိ ဝတ္ထု။
တည်နေခြင်းကြိယာ။ ယာဒြပ်။ ဘူမိ။

ဝါပီ- ဝပန္တိ ယာယာတိ ဝါပီ။
စိုက်ပျိုးခြင်းကြိယာ။ အလျားရှည်ရေကန်။ သရသီ။ပေါက္ခရဏီ။

တဠာက- တလန္တိ ပတိဋ္ဌဟန္တိ ဧတ္ထာတိ တဠာကော။
တည်နေခြင်းကြိယာ။ တစ်ဖက်ဆည်ကန်။ သရ၊ဝါပီ။

နံပါတ် (၅)

(က) ရုဟတိကို ရုဟန္တတ္ထာ-ဟုဟိတ်ပြင်။ ပုဗ္ဗဏ္ဏသာ-ဟု သမ္ဗန်ခံ။
(ဂ) အကတဘူမိဘာဂတ္ထာ။(တုလျတ္ထဟိတ်ပြင်) ဝတ္ထုနော-(လိင်္ဂတ်သမ္ဗန်ခံ)
(ဃ) သင်္ဂဟိတာကို,သင်္ဂဟိတတ္ထာ- ဝါပိတဠာကာဒီနံ-ဟု သမ္ဗန်ခံ။

နံပါတ် [illegible]

(က) ယသ္မိံပုဗ္ဗဏ္ဏံရုဟတိဖြင့် ခေတ္တံ၌ ခိပ+တ၊ (တစ်နည်း) ခိတ္တသဒ္ဒါပုပဒ တာ+အ၊ ယင်းတပစ္စည်း,အပစ္စည်း၏ အဓိကရဏသာဓန၌ သက်၍ ဗီဇံ ခိပန္တိ ဧတ္ထာတိ ခိတ္တံဝါ ဗီဇံ တာယတီတိ ခေတ္တံဟု ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊စပါးပေါက်ရာလယ်ကို ခေတ္တအရ ကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

(ခ) ယသ္မိံ အပရဏ္ဏံရုဟတိဖြင့် ဝတ္ထု၌ ဝသ+တု၊ ယင်းတုပစ္စည်း၏ အဓိကရဏ သာဓန၌သက်၍ ဝသန္တိ ပတိဋ္ဌဟန္တိ အပရဏ္ဏာနိ ဧတ္ထာတိ ဝတ္ထုဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဝတ္ထုအရ ပဲစိုက်ရာယာမြေကို အရကောက် ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

ခေတ္တ– ခိပ+တ။ ပချေ၊ တလာ၊ ဣကို ပြေ။
(တစ်နည်း) ခိတ္တသဒ္ဒူပပဒ တာ+အ၊ တ္တချေ၊ တာ၌ ဒွေဘော် ဘလာ၊ ဣကို ပြေ၊ အာချေ၊ အကပ်။
တဠာက– တလ+အာက။ လကို ဠပြု။
ပုဗ္ဗဏ္ဌ– ပုဗ္ဗန္ဟ။ ဟ္နကို ဏ္ဌပြု။

နံပါတ် (၈)

ဣတ္ထီ– ယောက်ျားတစ်ပါး သွားလာဘူးသော မိန်းမသည် ဣတ္ထီ။
ကုမာရိကာ– ယောက်ျားတစ်ပါး မသွားလာဘူးသော မိန်းမသည် ကုမာရိကာ။
ဝါပိတဠာကာဒီနိ–၌ အာဒိအရ– ပေါက္ခရဏီ,ကူပ စသည်ကိုယူ။

နံပါတ် (၁၀)

ဂေဟံ ပဝိသိတွာ မနုဿာနံ ဥရေ သတ္တံ ဌပေတွာ ဣဏ္ဍိတ ဘဏ္ဍာနံ ဂဟာဏံ။
(သဟာသာကိရအဖွင့်–ဌ။ရ၈။)

ဂဟဏံ၌ ဓာတ်အရ– အဒိန္နာဒါနစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ်ျပ္ပါဒ်ကောက်။ ကာမ၊ကာမ၊ အလိုရှိအပ်သောဘဏ္ဍာသည် အာရမ္မဏ။ အိမ်သို့ဝင်၍လူတို့၏ ရင်ဘတ်ပေါ်၌ ဓားကိုဘင်၍ ခြိမ်းခြောက်နိုင် စွမ်းရှိခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ဥစ္စာရှင်တို့အား စိတ်သောကရောက်ရှိခြင်း၊ မိမိတို့၌ အကိုသိုလ်တရား ဖြစ်ခြင်း၊ အချုပ်နှောင်ခံရခြင်း စသောအကျိုး အဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၇၃)

(က) ဒုတေယျံ ဝုစ္စတိ ဒူတကမ္မံ၊
(ခ) ဂိဟီနံ ပဟိတံ ပဏ္ဏံ ဝါ သာသနံ ဝါ ဂဟေတွာ တတ္ထ တတ္ထ ဂမနံ။
(ဂ) ပဟိဏဂမနံ ဝုစ္စတိ ဃရာ ဃရံ ပေသိတဿ ခုဒ္ဒကဂမနံ။
(ဃ) အနုယောဂေါ နာမ တဒုဘယကရဏံ၊
(င) တသ္မာ ဒူတေယျပဟိဏဂမနာနံ အနုယောဂါတိ ဝေမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဌ၊၁။ရရ။

နံပါတ် (၁)

သံဝဏ္ဏနာတို့ကိုရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအနက်– ဒူတေယျပဟိဏဂမနာနုယောဂါ–တမန်သည်တို့၏ အလုပ်ဖြစ်သော သဝဏ်စာလွှာ နှုတ်မှာစကားကို ဆောင်ယူ၍ ဟစ်ရွာမှတစ်ရွာသို့ ခရီးရှည်သွားခြင်း၊စေခိုင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ ဘစ်အိမ်မှတစ်အိမ်သို့ ခရီးတိုသွားခြင်းမှ။ (ပဋိဝိရတော–ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏။)

(ခ) နိယမာနိယမအနက်–ဂိဟီနံ–တို့၏။ဝါ–တို့သည်။ပဟိတံ–ပေးပို့အပ်သော။ပဏ္ဏံဝါ–စာကိုသော်လည်းကောင်း။သာသနံဝါ–နှုတ်မှာစကားကိုသော်လည်းကောင်း။ဂဟေတွာ။ တတ္ထတတ္ထ–ထိုထိုမြို့ရွာသို့။ ယံဂမနံ–သည်။အတ္ထိ။တံဂမနံ–ကို။ဒူတေယျန္တိ–ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် တမန်သည်တို့၏အလုပ်ကို ဒူတေယျဟူ၍ ဖွင့်ပြအပ်၏။ တမန်သည်တို့ ၏အလုပ် (ဒူတကမ္မ)ဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ တမန်သည်တို့၏အလုပ်ကို ထင်ရှားစွာ မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။ (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ သာဂိယနာကင်မလေရ်ကွီသည် ဒူတေယျပဟိဏဂမနာနုယောဂါဟု မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ဒူတေယျဟုဆိုက လူတို့စေခိုင်းအပ်သောအလုပ်ကို ဆောင်ရွက်ခြင်းကိစ္စ ပြီးစီးရာသည်

http://www.dhammadownload.com

မဟုတ်လော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ်ကိုပြုလို၍ ပဟိဏာဂမနသဒ္ဒါကို ထည့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ ပဟိဏာဂမနန္တိ အဝိသေသေန ဝုတ္တံ။

(ခ) အလ ကသ္မာ ပဟိဏာဂမနံ ဝုစ္စတိ ယံရာဃရံ ပေသိတာဿ ခုဒ္ဒဂမနံ။

(ဂ) ဥပရိ ဒူတေယျန္တိ ဝုတ္တတ္တာ (ဂဏ္ဌိ)

အထဝါ ဒူတေယျဂမနတော အပ္ပတရဂမနံ ပဟိဏာဂမနန္တိ ဝုစ္စတိ၊တသ္မာ-(ဋီသစ်)

နံပါတ် (၄)

ပဏ္ဏ- ပဏီယတိ ဝေါဟရိယတီတိ ပဏ္ဏံ၊

ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကြိယာ။ ရေးသားအပ်သော အမည်သညာ။ လေခ၊ဝဏ္ဏ။

သာသန- သာသတိ ဓောနာတိ သာသနံ။

ပြောဆိုခြင်းကြိယာ။ ပြောဆိုကြောင်းနှုတ်မှာစကား။ ပဝတ္တိ၊ဝစန။

ဃရ- ဃရတိ သိဥ္စတိ ကိလေသဂဿံ တွောတိ ဃရံ။

သွန်းလောင်းခြင်းကြိယာ။ အိမ်ခြံ။ ဂေဟ၊အာဝသထ။

ဂိဟီ- ဂေဟံ အဿ အတ္ထီတိ ဂိဟီ။

နံပါတ် (၅)

(ခ) ပဟိတတ္တာ- ပဏ္ဏဿဝါ သာသနဿဝါ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဒူတကမ္မံဖြင့် ဒူတေယျံ၌ ဒူတပုဒ်+ဏေယျပစ္စည်း၊ယင်းဏေယျပစ္စည်း၏ ဣဒံအနက်၊(ဝါ) ကာတုံ အရဟတိ အနက်၌သက်၍ ဒူတဿ ဣဒံ ဒူတေနဝါ ကာတုံ အရဟတီတိ ဒူတေယျံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဃ) တဒ္ဒဘာယကရဏဖြင့် အနယောဂေါကို အနယုဥ္ဇနံ အနယောဂေါဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ အနုပုဗ္ဗ ယုဓာတ် ဏပစ္စည်း၊ ယင်းဏပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓနေ၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း။ အာထုတ်ခြင်းဟူသည် ဒူတေယျ ပဟိနဂမနနှစ်ပါးကို ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ပဟိဏ- ပ+ဟိ+တ။ တကို န၊ နကို ဏပြု။

ခုဒ္ဒက- ကုဒ္ဒက၊ ကကို ခပြု။

နံပါတ် (၈)

ပဏ္ဏအရ လေခသာသန- စာ သတင်းစကား။

သာသနအရ မုခသာသန- နှုတ်မှာ သတင်းစကား။

၈-နှစ်သမီးကို- ဂေါရီ။ ၁၀-နှစ်သမီးကို- ကညာ။ ၁၂-နှစ်သမီးကို- ကုမာရိကာ။ (လောကီကျမ်း)

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ဝါကျရှ- ထိုထိုအရပ်သို့ သွားသောရဟန်း၏ မိစ္ဆာဇီဝဟုဆိုအပ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ကာမ၊ကာမ။ (တစ်နည်း) သွားခြင်းကိုဖြစ်စေနိုင်သော ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ဥဿာဟ၊ ဝီရ။ သွားလိုသော အရပ်တို့သည် အာရမ္မဏ။လူတို့၏ သဝဏ်စာလွှာ နှုတ်မှာစကားတို့သည် ဥဒ္ဒီပန။ ကုလဒူသန အနေသန ဖြစ်ခြင်းအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၇၄)

(က) သာစိယောဂေါတိ ကုဋိလယောဂေါ။
(ခ) တေသံယေဝ ဥက္ကောဋနာဒီနမေတံ နာမံ။
(ဂ) တသ္မာ ဥက္ကောဋနသာစိယောဂေါ ဝဉ္စနသာစိယောဂေါ
နိကတိသာစိယောဂေါတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
(ဃ) ကေစိ အညံ ဒဿေတွာ အညဿ ပရိဝတ္တနံ သာစိယောဂေါတိ ဝဒန္တိ။
(င) တံ ပန ဝဉ္စနေနေဝ သင်္ဂဟိတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။

နံ့ဝါတ် (၁)

သာစိယောဂေါ–တံစိုးလက်ဆောင်ယူခြင်း ဥပါယ်တံမျဉ်ဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်း၊အတုပြသဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းဟူသော ကောက်ကျစ်မှု၌ ယှဉ်သည်။ (အဖွင့်နှင့်အညီ)

(က) ကုဋိလယောဂေါ–ကောက်ကျစ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လိမ်လည်ခြင်းတည်း။

(ဂ) ဥက္ကောဋနသာစိယောဂေါ–တံစိုးလက်ဆောင် ယူခြင်းဟူသော ကောက်ကျစ်လိမ်လည်ခြင်းလည်းကောင်း။ဝဉ္စနသာစိယောဂေါ– အဟုအယောင် အကြောင်းတို့ဖြင့် ကောက်ကျစ်လိမ်လည်ခြင်းလည်းကောင်း။နိကတိသာစိယောဂေါ–အတုဖြစ်သောဝတ္ထုဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းဟူသော ကောက်ကျစ်လိမ်လည်ခြင်းလည်းကောင်း။ထွေ–ဥက္ကောဋနဝဉ္စနနိကတိ–ဟူသော ပုဒ်တို့၌။

နံ့ဝါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သာစိယောဂဟူသည် ကောက်ကျစ်မှု၌ ယှဉ်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသာစိယောဂဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ ဥက္ကောဋနစသည်တို့မှတစ်ပါး အခြားသော လိမ်လည်မှုပင် ဖြစ်လေသလော။ (ခ)မိန့်။ (ဝေအဖြေကို သတိပြု)

(ဃ) သို့အနုသန္ဓေ–ဤသို့ (ခ–ဂ)တို့ဖြင့် သာစိယောဂပုဒ်သည် ဥက္ကောဋန ဝဉ္စန နိကတိပုဒ်တို့နှင့် အရတူ ဘုလျာဓိကရဏအဖြစ်ကို ဖွင့်ပြတော်မူပြီး၍၊ယခုအခါ၌ ထိုလေးပုဒ်တို့၏ အရကွဲသည်၏အဖြစ်ကို ဆိုကြကုန်သော ကေစိဆရာတို့၏ ဝါဒကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

အခြားသောဆရာတို့သည်လည်း ဆရာကဲ့သို့ပင် ထိုလေးပုဒ်တို့ကို အရတူပြု၍ တုလျာဓိကရဏ အဖြစ်ကို ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသလော။

နံ့ဝါတ် (၃)

(က) နနု ကေစိ အညံ ဒဿေတွာ အညဿ ပရိဝတ္တနံ သာစိယောဂေါတိ ဝဒန္တိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ တေသံယေဝ ဥက္ကောဋနာဒီနံမေတံ နာမန္တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) တံ ဝဉ္စနေနေဝ သင်္ဂဟိတံ။ တသ္မာ–

အထဝါ–ဝဉ္စနေန သင်္ဂဟိတတ္တာဝ ပုန ဂဟိတတ္တာ။ ဋီသစ်။

(က) နနု သာစိယောဂေါတိ ပဒဿ အတ္ထော ကုဋိလယောဂေါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဥက္ကောဋနသာစိယောဂေါ ဝဉ္စနသာစိယောဂေါ နိကတိသာစိယောဂေါတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
(ဂ) တေသံယေဝ ဥက္ကောဋနာဒီနမေတံ နာမံ၊ တသ္မာ–
(င) (ဃ) ဝါကျလာ ကေစိဝါဒကို မနှစ်သက်သောကြောင့် ပနသဒ္ဒါကို ထားသည်။

နံ့ဝါတ် (၄)

သာစိ– သဝနံ သထနံ သာစိ။ (ဋီသစ်) သဝနံ သဋ္ဌနံ သာစိ။
စဉ်းလဲခြင်းကြောင့်ယာ။ စဉ်းလဲခြင်း၊မဖြောင့်မတ်ခြင်းသည်။ ကုဋိလ၊အဇိမှတာ။

http://www.dhammadownload.com

သာ်စိယောဃောဂ–သာစိသခါတော ယောဂေါ သာစိယောဂေါ။
(ကုဋိလယောဂေါ ၊ ဇိမှယောဂေါ)
ဥက္ကောဋ္ဌန–ဥဒ္ဓံ ကောဋ္ဌနန် ပဋိဟာနန် ဥက္ကောဋ္ဌနံ။(ဥ ကူဋ္ဌ+ယု) လဒ္ဓဂ္ဂဟာဏ၊ ဥက္ကောစ။
ဝဥ္စန– ဝဉ္စိယတေ ဝိပ္ပလပတေ ဝဉ္စနံ။
လှည့်ပတ်ပြောဆိုခြင်း။ ရောက်ခြင်းကြိယာ။ သဒ္ဒါအနဖု။
ကုဋိလ– အကုဋိ ကုဋိလတ္တံ အဂမိတိ ကုဋိလံ။
နိကတိ– နိကန္တိယတေ ပတိရူပကေန ဝဉ္စိယတေ နိကတိ။ (ဓာန်ဋီ ၇၃၇)
နိကရီယတေ ပတိရူပကေန ဝဉ္စိယတေ နိကတိ။ (ဘာဋီ)

နံပါတ် (၅)

(င) သင်္ဂဟိတတ္တာ– တဿ ပရိဝတ္တနဿ။ (ဆံ+သည်)
(ဂ) တဿာ– တတော နာမတ္တာ– တေဿ သာစိယောဂဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ကုဋိလယောဂေါဖြင့် သာစိယောဂေါ၌ သာစိသဒ္ဒါသည် ကောက်ကျစ်ခြင်း၊ မဖြောင့်မတ်ခြင်း အနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။(တစ်နည်း)ကုဋိလယောဂေါဖြင့် မဖြောင့်မတ်ခြင်းဟူသည် ကောက်ကျစ်ခြင်း ပင်ဖြစ်၏ ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ဋီသစ်။

(ခ) တေသံယေဝစသည်ဖြင့် သာစိယောဂသဒ္ဒါသည် ဥက္ကောဋ္ဌ ဝဥ္စန နိကတိ ၃–ပုဒ်တို့နှင့် အရတူသည်၏အဖြစ်ကို သိစေ။ဋီသစ်။ (တစ်နည်း) ရိုးရာသရုပ်ကြားဖော်လိုက်ဦး။

နံပါတ် (၇)

သာစိ– သာ၀ိ။ ဝိကို စပြု။
မိဂ– မရ+အ။ ရကို ဂ၊ အကို ဣပြု။
ကဂုံ– ကကိ+ဥ။ ကကို ဂပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ငံပြု
(ကက်တိ သုခမဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ ကဂုံ။)

နံပါတ် (၈)

အဋ္ဌကထာဝါဒနှင့် ကေစိဝါဒအထူး–

အဋ္ဌကထာဝါဒသည် သာစိယောဂနှင့် ဥက္ကောဋ္ဌနစသည်တို့၏ တုလျာဓိကရဏအဖြစ်ကိုပြသည်။ ကေစိဝါဒသည်။ ထို ၄–ပုဒ်တို့၏ ဘိန္နာဓိကရဏအဖြစ်ကို ပြသည်။

ကေစိအရ– သာရသမာသကျမ်းဆရာ ဥတ္တရဝိဟာရဝါသီထေရ်။(ဋီ–အာဘော်)

နံပါတ် (၁၀)

ဥက္ကောဋ္ဌနသာစိယောဂအရ မာယာသာဌေယျဟူသော–လောဘပြဒ္ဒါန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။

ယင်းသည် ကာမ၊ကာမ။ (ဝါ) ဇိဂုစ္ဆ/ဓိဘစ္ဆ။သူတစ်ပါးပစ္စည်းဥစ္စာသည် အာရမ္မဏ။ လောဘနိယ ဖြစ်သော ဝတ္ထုပစ္စည်း၏ ကောင်းခြင်းသည်လည်းကောင်း လိမ်လည်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ပါးနပ်ခြင်း၊ အလိမ်ခံပုဂ္ဂိုလ်၏ ညံ့ဖျင်းခြင်းတို့သည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ လိမ်လည်းခြင်းကြောင့် မျက်မှောက်ဘဝ၌ အချုပ်အနှောင်ခံရခြင်း၊ တမလွန်၌ ဥစ္စာဆင်းရဲမွဲတေခြင်း၊မကောင်းဂတိရောက်ရခြင်းစသည်သည် အနဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၇၅)

(က) သဒ္ဓါဒေယျာနီတိ ကမ္မဉ္စ ဖလဉ္စ ဣဓလောကဉ္စ ပရလောကဉ္စ သဒ္ဒဟိတွာ ဒိန္နာနိ
(ခ) အယံ မေ ဉာတီတိ ဝါ ''မိတ္တောတိ ဝါ''ဣဒံ ပဋိကရိဿတီတိ၊ ''ဣဒံ ဝါ တေန ကတပုဗ္ဗန္တိ ဝါ ဝေ န ဒိန္နာနီတိ ...တ္တော။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ဧဝံ ဒိန္နာနိ ဟိ န သဒ္ဓါဒေယျာနိ နာမ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ။၁၊၇၉။

(ဃ) ဘောဇနာနီတိ ဒေသနာသီသမတ္တမေတံ။

(င) အတ္ထတော ပန သဒ္ဓါဒေယျာနိ ဘောဇနာနိ ဘုဉ္ဇိတွာ စီဝရာနိ ပါရုပိတွာ သေနာသနာနိ သေဝမာနာ ဂိလာနဘေသဇ္ဇံ ပရိဘုဉ္ဇမာနာတိ သဗ္ဗမေတံ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ။

နိဿယ (၁)

ပဋိကရိယသတိ-တဖန်ပြန်၍ ပြုလတ့်။ (သဒ္ဓတ္တ)။ ဝါ-ကျေးဇူးဆပ်လတ့်။ (ဝေါ) ဝါ-လျော်သောကျေးဇူးကို ပြုလတ့်။ (အဓိပ္ပါယတ္တ) ဝါ-အစားပြုရလတ့်။(ပေါ်)စီဝရာနိ-တို့ကို။ပါရုပိတွာ-ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်သို့ တက်ရောက်စေ၍။ (သဒ္ဓတ္တ) ဝါ-ဝတ်ရုံ၍။ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ- ပါဠိတော်ထည့်စပ်)

နိဿယ (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ကံကိုလည်းကောင်း၊ကံ၏အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ဤလောက၊ နောက်လောကကိုလည်းကောင်း ယုံကြည်၍ ပေးလှူအပ်သော ဘောဇဉ်တို့သည် သဒ္ဓါဒေယျတို့ မည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ကံစသည်ကို ယုံကြည်သည်ဖြစ်စေ မယုံကြည်သည်ဖြစ်စေ သဒ္ဓါ၍ပေးအပ်သော ဘောဇဉ်မှန်သမျှကို သဒ္ဓါဒေယျာနိဟုပင် ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။အဘယ်သို့မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (ခ)မိန့်။သီ၊ဋီသစ်။၁။၃၅၅။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် သဒ္ဓါဒေယျဟူသည် မိတ်ဆွေ၊ ဆွေမျိုး၊ အစားပြုလတ့်၊ပြုအပ်ဖူးပြီ-ဟူ၍ နှလုံးသွင်းလျက် ပေးခြင်းမဟုတ်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုစကား အသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ မည်သို့ပင် နှလုံးသွင်း၍ ပေးခြင်းမှန်သမျှ သဒ္ဓါဒေယျဟုပင် ဆိုကောင်းသည်မဟုတ်တုံလော။ (တစ်နည်း) ပါဠိတော်၌ သဒ္ဓါဒေယျာနိဟူ၍ သာမညအားဖြင့် ဆိုထားသည်ဖြစ်၍ ပေးခြင်းမှန်သမျှ သဒ္ဓါဒေယျဟုပင် ဆိုသင့်ဆိုကောင်းသည် မဟုတ်တုံလော။ (ဂ) မိန့်။

(င)သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ဘောဇနာနိဟု ပါဠိ၌ ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် နိဒဿနနည်း၊ပဓာနနည်းအားဖြင့် ဆိုခြင်းဖြစ်၍၊ဘောဇဉ်မှတစ်ပါး အခြားသော ပစ္စည်းတို့ကိုလည်းပြ၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ပါဠိအားလျောက်ပတ်စွာ အနက်ဖြစ်ကောင်းသည် မဟုတ်တုံလော။ (ဂဏ္ဌိ)။ (င) မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ ဘောဇနာနီတိ ဝုတ္တတ္တာ ဘောဇနမေဝ ဝတ္တဗ္ဗံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အတ္ထတော သဒ္ဓါဒေယျာနိ ။ ပ ။ ပရိဘုဉ္ဇမာနာတိ သဗ္ဗမေတံ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ။

(ဂ) ဘောဇနာနီတိ ဒေသနာသီသမတ္တမေတံ တသ္မာ-

နိဿယ (၄)

သဒ္ဓါ- သဒ္ဒဟန္တိ ဧတာယာတိ သဒ္ဓါ။

ဖလ- ဖလတိ နိပ္ဖဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ ဖလံ။
ပြီးစီးခြင်းကြိယာ။ အကျိုးတရားဒြပ်။ ဝိပါက၊အာနိသံသ။

ဉာတိ- အယံ အမှာကန္တိ ဉာယတီတိ ဉာတိ။
သိခြင်းကြိယာ။ ဆွေမျိုးဒြပ်။ ဗန္ဓဝ၊ဗန္ဓု၊ သဇန၊ ဉာတက။

မိတ္တ- မိဇ္ဇတိ မိဒတိ သိနေယှတီတိ မိတ္တော။
ချစ်ခြင်းကြိယာ။ ဆွေမျိုးဒြပ်။ ဝယသ၊သဟာယ၊သုဟဇ္ဇ၊သခ။

ဘောဇနာနိ-ဘုဉ္ဇိယန္တေတိ ဘောဇနာနိ။

ဒေသနာ- ဒေသီယတေတိ ဒေသနာ။

သီသ- သယန္တိ ဧတ္ထ ဦကာဒယောတိ သီသံ။ သီသံ ဝိယာတိ သီသံ။

http://www.dhammadownload.com

စိဝရ- စိယတေတိ စိဝရံ။
စီခြင်းကြိယာ။ သက်နံးဒြဗ်။ ကသာဝ၊အရဟာတ္တဓဇ။
ဂိလာန- ဂိလယတိတိ ဂိလာနော။
နာကျင်ခြင်း(တစ်နည်း) ပျော်ရွှင်မှုကုန်ခမ်းခြင်း။ လူနာဒြဗ်။ ဗျာဓိတ၊အာတုရ။
ဘေသဇ္ဇ-ဘိသက္ကဿ ကမ္မံ ဘေသဇ္ဇံ။
ဆေးဆရာ၏ ဆေးနှင့် ဌာန်ဌာနအစပ်။ ဆေးဒြဗ်။ ဩသဓ၊အဂဒ ဘေသဇ္ဇ။

နံပါတ် (၅)

(ဃ) ဘုဥ္ဇိတွာကို ဘုဥ္ဇိတ္တွာ-ဓတေသံ ဘဝန္တာနံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ။
သဒ္ဓါဒေယျတ္တာ- ဘောဇနာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) သဒ္ဒဟိတ္တွာ ဒိန္နာနိဖြင့် သဒ္ဓါဒေယျာနိ၌ သဒ္ဓါဒေယျပုဒ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ သဒ္ဓါယ ဒေယျာနိ သဒ္ဓါဒေယျာနိဟု ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ သဒ္ဓါပုဒ်နောင် တွာ၏ကာရိယ ယ-ကျေသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒေယျာနိ၌ ဒါဓာတ် ဏျပစ္စည်း။ယင်းဏျပစ္စည်းသည် အရဟ သတ္တအနက်ကို မထွန်းပြမူ၍ အတိတ်ကံအနက်၌ တိုက်ရိုက်ဟောအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ဒီယိတ္တွာတိ ဒေယျာနိဟု ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း. သိစေ။(ဘာဋ္ဋိ)ကမ္ဗဥ္စသည်ဖြင့် သဒ္ဓါ၏ ယုံကြည်ရာ လေးဌာနကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သဒ္ဒဟိတ္တွာ- သံ+ဓာ+တွာ။ ဓာ ဓာပြု၊ ရှေးဂေို ဒကို၊ နောက်ဂေို ဟပြု၊ ဣလား၊ အာကို အပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ ဒွေဘော်လာ။
ပါရုပိတ္တွာ- ပ+အာ+ရုဟ+ဏာပေ+တွာ။ ဟနှင့်ဏချေ၊ ဣလာ၊ ဂေိုချေ
ဥသီရ- ဝသ+ဤရ၊ ဝကို ဥပြု။

နံပါတ် (၈)

မူလဗီဇအရ- ဟလိဒ္ဒိ၊ သိင်္ဂိဝေရ၊ဝစာ၊ ဝစတ္တံ၊ အတိဝိသာ၊ ကဋုကရောဟိဏီ၊ ဥသီရ၊ ဘဒ္ဒမုတ္တကံ၊
ဗီဇဂါမဆိုရကြောင်း-သစ်ပင်မှ မယုဉ်စေအပ်သော်လည်း ပေါက်ရောက်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သောကြောင့် မျိုးစေ့ သစ်ကိုင်များကို ဗီဇဂါမ်ဟု ဆိုပါသည်။

နံပါတ် (၁၀)

သဒ္ဓါဒေယျာနိ၌ ဓာတ်အရကောက်-သဒ္ဓါစေတနာပြဌာန်းသော ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။
န ဒိန္နာ၌ ဓာတ်အရ- ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ယင်းသည် ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ (ဉဿာဟ၊ဝီရ) ဒါတဗ္ဗဝတ္တုသည်လည်းကောင်း။ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ကံ ကံ၏အကျိုး ဤလောက နောက်လောကကို ယုံကြည်သူ၏ အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ပညာရှိတို့ချီးမွမ်းခြင်း၊ ပရိသတ်အလယ် ရဲရဲ့စွာဝင်နိုင်ခြင်း တမလွန်၌ နတ်ပြည်လောကရောက်ခြင်း အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၃၆)

(က) သန္ဓိမိကာရပရိဘောဂဉ္စ သန္ဓိမိကတဿ ပရိဘောဂံ။
(ခ) တတ္ထ ဒုဝိဓာ ကထာ ဝိနယဝသေန စ သလ္လေခဝသေန စ။
(ဂ) ဝိနယဝသေန တာဝ ယံကိဉ္စိ အန္နံ အဗ္ဗ ပရိဂ္ဂဟိတံ အပရဇ္ဇု သန္ဓိမိ[illegible]ရက် ဟောတိ။ တဿ ပရိဘောဂေ ပါစိတ္တိယံ။
(ဃ) အတ္တနာ လဒ္ဓံ မန သာမဏေရာနံ ဒတွာ တေဟိ လဒ္ဓံ ဌပါပေတွာ ဒုတိယဒိဝသေ ဘုဥ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ။

http://www.dhammadownload.com

(င) သလ္လေခေါ် ပန န ဟောတိ။ ဒီ၊ ၃၊ ၁၊ ၇၉။

နိဿယ (၁)

သန္နိဓိကာရပရိဘောဂံ–ပြုအပ်ပြီးသော သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းရှိသော အန္နပါနစသည်ကို သုံးဆောင်ကို။ (ကေပဒကြံ) သန္နိဓိကာရံ–သိုမှီးသိမ်းဆည်းမှုကိုပြု၍။ ပရိဘောဂံ–သုံးဆောင်းခြင်းကို။ (ဒွိပဒကြံ)

(ဂ) ဝိနယဝသေန–ဝိနည်း၌လာသော အကျင့်နှင့်စပ်သဖြင့်လည်းကောင်း။ဝါ–ကိုယ်နှုတ် ၂–ပါးကို ဆုံးမခြင်းဟူသော အကျင့်နှင့်စပ်သဖြင့်လည်းကောင်း။ငြိသစ်။ ပရိဘောဂေ–သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့်။ ပဋိဂ္ဂဟိတံဿ ကရိဏ်း– ကာယေနဝါ–ကိုယ်ဖြင့်လည်းကောင်း။ကာယပဋိဗဒ္ဓေနဝါ–ကိုယ်နှင့်စပ်သောအရာဖြင့် လည်းကောင်း။အပရဇ္ဇု–နောက်တစ်နေ့၌။ (သဒ္ဒတ္ထ) ဝါ–နက်ဖြန်၌။ (ဝေါ) ဝါ–ဒုတိယနေ့၌။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)

နိဿယ (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် သန္နိဓိကာရပရိဘောဂံ၌ ကာရဝယ ဏပစ္စည်း ကံအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်း ကောင်း။ယင်းပုဒ်ကို ကမ္မဓာရယ်သမာသ် ဝဇနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြအပ်၏။(တစ်နည်း) သန္နိဓိကာရပရိဘောဂဟူသည် ပြုအပ်ပြီးသော သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းရှိသော သန္နပါနစသည်ကို သုံးဆောင်းခြင်းပင် ဖြစ်၏–ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသန္နိဓိကာရ ပရိဘောဂဟူသည် အကျင့်နှင့်စပ်၍ အဘယ်သို့မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ ဝိနည်း၌လာသော အကျင့်နှင့်စပ်သဖြင့်သာ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဝိနယ သလ္လေခတို့နှင့် စပ်သဖြင့် သန္နိဓိကာရကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုတွင် ဝိနည်းနှင့်စပ်သော သန္နိဓိကာရဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ သန္နိဓိကာရဖြင့်ပုံနှင့် ထိုကို သုံးဆောင်သော ရဟန်းအား အာပတ်သင့်ရောက်ပုံတို့ကို အကျယ်အားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ အလုံးစုံသိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းသည် သန္နိဓိကာရဖြစ်၍ ထိုကို သုံးဆောင်သောရဟန်းအား အာပတ်သင့်ရောက်ပုံတို့ကား အဘယ်ပါနည်း။ (ဂ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် မိမိသည်ရအပ်သော အစာကို သာမဏေတို့အား ပေးပြီး၍၊သာမဏေတို့ ရအပ်သောအစာကို သိမ်းထားစေလျက် ဒုတိယနေ့၌ စားခြင်းငါသင့်၏။သန္နိဓိကာရမဖြစ်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ထိုရဟန်းအား သလ္လေခအကျင့်လည်း မပျက်ဟူ၍မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (င) မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု အတ္တနာ လဒ္ဓံ သာမဏေရာနံ ဒတွာ တေဟိ လဒ္ဓံ ဌပါပေတွာ
ဒုတိယာဒိဝသေဘုဉ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သလ္လေခေါ် န ဟောတိ။

(ဂ) သုတ္တန္တနယဝသေန (သလ္လေခေါ် ဝေ န ဟောတိ)၊ တသ္မာ– (ငြိသစ်)

နိဿယ (၄)

သလ္လေခ– သမ္မာ ကိလေသေ လိခတီတိ သလ္လေခေါ်။
ကောင်းစွာကိလေသာတို့ကို ခြစ်ပစ်ခြင်းကြိယာ။သုတ္တန်နည်း ပဋိပတ်သည်။ ဓုတာ။

အန္န– အဒီယတေ ဘက္ခီယတေတိ အန္နံ။
စားခြင်းကြိယာ။ ဖစာဒြပ်။ အာဟာရဘောဇန။

အဇ္ဇ– ဣမသ္မိံ ကာလေ အဇ္ဇ။ (တဒ္ဓိတ် ဣမနောင် ကာလအနက် ဇ္ဇ သက်)
ဣမအရ အာသန္နပစ္စက္ခအနက်နှင့် ကာလပ်ညတ်တို့၏ ကာလကာလဝန္တအစပ်။
နေ့ဒြပ်။ ဒိဝသ၊အဟ။

အပရဇ္ဇု– အပရသ္မိံ ဒိဝသေ အပရဇ္ဇု။ (သုဝေ၊သွေ၊ဒုတိယဒိဝသေ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

(ဂ) ပဋိဂ္ဂဟိတတ္တာ- ယသ္မာကသ္မာစိ အနွယာ။ (ဏ်+သည်)

သန္နိဓိကာရကတ္တာ- အနွယာ။ (ဏ်+သည်)

နံပါတ် (၆)

(က) သန္နိဓိကတဿ ပရိဘောဂံဖြင့် သန္နိဓိကာရောကို သန္နိဓာနံ သန္နိဓိ။ကရီယတေတိ ကာရော။ သန္နိဓိယာ ကာရော သန္နိဓိကာရော-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ထာပစ္စည်း ကံအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း။ပရိဘုဉ္ဇနံ ပရိဘောဂေါ။ သန္နိဓိကာရဿ ပရိဘောဂေါ သန္နိဓိကာရပရိ ဘောဂေါဟု ကမ္မတ္ထဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်းသိစေ။(တစ်နည်း)သန္နိဓိကာ ရံ ပရိဘောဂေါဟု ဆိုလိုလျှက် အာစယံဂါမိနောကဲ့သို့ သန္နိဓိကာရပရိဘောဂံဟု နိဂ္ဂဟိတ်ကျေ၍ပြီးသည်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဝိနယဝသေန- ဝိနယာဂတာစာရဝသေန။ အာဂတာစာရပဒူသော နောက်ပုဒ်ကျေ။

အဖွ- က္ကမ+ဖွ။ က္ကမကို အပြု။

(ဝိနယာဂတာစာရော ဟိ ဥတ္တရပဒလောပေန''ဝိနယော''တိ ပုတ္တော)

နံပါတ် (၈)

သလ္လေခအရ အကြောင်းပြကောက်-ဝိနည်း၌လာသောအကျင့်ကို သီးခြားယူအပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် သုတ္တန်နည်း ပဋိပတ်ကို ယူ။

ဝိနည်းအရ အကြောင်းပြကောက်-သုတ္တန်နည်းပဋိပတ်ကို သီးခြားယူအပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဝိနည်းပါဠိတော်၌လာသော ကျင့်ထုံးကို ဌာနျူပစာအားဖြင့် ယူပါ။

(ဃ) ဒတွာ ဌပါပေတွာ အထူး-လည်းလှယ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ပေးခြင်းသည် ဒတွာ။

မိမိ၏ ဥစ္စာကို ပြုခြင်းဖြင့် ထားစေခြင်းသည် ဌပါပေတွာ။ သီ၊ ဋီသစ်၊၁။၁၃၆။

နံပါတ် (၁၀)

သလ္လေခအရ- ဝီရိယပြင်းသန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ယင်းသည် ဥဇာဟ၊ဝီရိ။

သက်ဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်သည်လည်းကောင်း၊ကိလေသာသည်လည်းကောင်းအာရမ္မဏာ။ ကိလေသာခေါင်းပါးစေလိုသော ဆန္ဒသည်လည်းကောင်း၊သီးခံမှုသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ ကိလေသာနည်းပါး ခြင်းအစ ထိုထိုကျင့်ဝတ် ပဋိပတ်ဖြင့်ရအပ်သော အကျိုးတရားတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၇၇)

(က) ဃာနသန္နိဗ္ဗိမ္ဗိ ယာနံနာမ ဝယှံ ရထော သကဋံ သန္ဒမာနိကာ သိဝိကာ ပါဋင်္ကီတိ။

(ခ) နေတံ ပဗ္ဗဇိတဿ ယာနံ။

(ဂ) ဥပါဟနာ ပန ပဗ္ဗဇိတဿ ယာနံယေဝ။

(ဃ) ကောဘိက္ခုဿ ဟိ ကော အရညတ္ထာယ ကော ဓောတပါဒကတ္တာယာတိ ဥက္ကံသတော ဒွေ ဥပါဟနသယ်ာဋ္ဌာ ဝဋ္ဋန္တိ။

(င) တတိယံ လဘိတွာ အညဿ ဒါတဗ္ဗော။

(စ) ''က္ကမသ္မိ ဖိဋ္ဌော အညံ ကုတော လဘိဿမိ''တိ ဟိ ဌပေတုံ န ဝဋ္ဋတိ။

(ဆ) သန္နိဓိ စ ဟောတိ၊ သလ္လေခဥ္စ ကောပေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။

နံပါတ် (၁)

(က) ဝယှံ-လှည်းပေါင်းချုပ်လည်းကောင်း။ သကဋံ-လှည်းလည်းကောင်း။သန္ဒမာနိကာ-ဂျုံ

http://www.dhammadownload.com

တောင်အလား နှစ်ဖက်မိုးထားအပ်သော သံလျင်းလည်းကောင်း။ သိဝိကာ–ထမ်းစင်လည်းကောင်း။ ပါဠင်္ကီ–ပုဆိုးသံလျင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ–ဤသည်တို့တည်း။

(ဂ) ပန–အနွယကား။ ဥပါဟနာ–ဖိနပ်သည်။

(ဃ) ဟိ–ချဲ့။ (ပခုက္ကူ) ဟိ–မှန်။ (ဘာဋီ) ဧကော–တစ်ရံသည်။အရညတ္တာယ–တောသို့သွားခြင်းအကျိုးငှါလည်းကောင်း။ဓောတပါဒကတ္တာယ–ဆေးကြောအပ်ပြီးသော ခြေဖြင့် စီးခြင်းအကျိုးငှါ လည်းကောင်း။ ဥက္ကံသတော–အလွန်အားဖြင့်။ဒွေဥပါဟနသင်္ဃာဋာ–ဖိနပ်နှစ်ရံတို့သည်။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့– ဆရာ၊(ခ) ဓါတ္တုဖြင့် ဝယ့်စသော ယာဉ်တို့သည် ရဟန်း၏ ယာဉ်မဟုတ်ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ဝယ့်စသည်သည် ရဟန်းတော်များအတွက် ယာဉ်မဟုတ်ရပါသနည်း။ ယာနံနာမ ဝယ့်စသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုအပ်ရကား ၎င်းဝယ့်–စသည်တို့လည်း ယာဉ်များပင် ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော–စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(စ) သို့– ဆရာ၊(င) ဖြင့် ရဟန်းတော်တို့သည် ဘိနပ်နှစ်ရံသာ အပ်စပ်။သုံးရံမြောက် ဘိနပ်ကို ရလတ်သော် အခြားသူအား ပေးထိုက်၏–ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် အခြားသူအား ပေးပစ်ရပါသနည်း။ ပြတ်ခြင်း ဟောင်းနွမ်းခြင်းတို့ ဖြစ်ပါက အသင့် သုံးစွဲနိုင်ရန် သိမ်းဆည်းထားသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဝယှာဒီနိ ယာနာနိ နာမ ဟောန္တိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ နေတံ ပဗ္ဗဇိတဿ ယာနံ။
(ဂ) ဥပါဟနာ ပဗ္ဗဇိတဿ ယာနံယေဝ၊ တသ္မာ–
(က) နနု တတိယံ လဘတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ အညဿ ဒါတဗ္ဗော။
(ဂ) ကေဘိက္ခုဿ ဥက္ကံသတော ဒွေ ဥပါဟန သင်္ဃာတာ ဝဋ္ဋန္တိ။ တသ္မာ–
အထဝါ– ဣမသ္မိံ ဖိဏ္ဍော အညံ ကုတော လဘိဿာမိ''တိ ဠပေတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ တသ္မာ–
(က) နနု အယံ ဥပါဟနသင်္ဃာဋော ဖိဏ္ဍော။ (ဖရိတဗ္ဗာ)
(ခ) အထ ကသ္မာ ဠပေတုံ နဝဋ္ဋတိ။
(ဂ) သန္တိမိစ ဟောတိ၊ သလ္လေခဥ္စ ကောပေတိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဝယှံ– ဝဟန္တိ တေနာတိ ဝယှံ။ (ဝဟ+ယ)
ရထ– ရမန္တိ တေနာတိ ရထော။ (ရမု+ထ)
သကဋ– သက္ကောတိ ဘာရံ ဝဟိတုန္တိ သကဋော။
သန္ဒမာနိကာ–သန္ဒတိ တောယာတိ သန္ဒမာနာ။ သာယေဝ သန္ဒမာနိကာ။
သိဝိကာ– သုခတ္ထိကေဟိ သေဝီယတေဝါ သိဝိကာ။
ယာနံ– ယာယတိ တေနာတိ ယာနံ။
ဥပါဟန– ဥပနယှတေ ဗန္ဓိယ္ယတေတိ ဥပါဟနာ။
သင်္ဃာတ–သံဟနိတဗ္ဗာ ဗန္ဓိတဗ္ဗာတိ သင်္ဃာတာ။ ဥပါဟနာယေဝ သင်္ဃာတာ ဥပါဟနသင်္ဃာတာ။
ရထ မွေ့လျော်ပျော်မြူးခြင်းကြိယာ။ ရထားဒြဗ်။ သန္ဒန။

http://www.dhammadownload.com

သကဋ္ဌ စွမ်းနိုင်ခြင်းကြိယာ။ လှည်းဒြပ်။ အန။
သန္ဒမာနိကာ–စီးဆင်းကြိယာ။ သံလျှင်းဒြပ်။ သဋ္ဌရ၊သံဒမာနီ၊ပါကတ။
သိဝိကာ–မှီဝဲခြင်းကြိယာ။ ထမ်းစင်ဒြပ်။ ယာန။
ဥပါဟန– နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ။ ဖိနပ်ဒြပ်။ ပါဒု။ ပါဒုကာ။

နံပါတ် (၅)

(ဂ) ယာနတ္တာယေဝ= ဥပဟနာယ။
(င) ဇိဏ္ဏတ္တာ= ဣမဿ ဥပါဟနဿဃာတဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဝါကျဖြင့် ယာနသန္ထိမိ၌ ယာနဟူသည် လှည်းပေါင်းချုပ် စသောအားဖြင့် ၆–မျိုးရှိသည်ကို သိစေ။

(ခ) ဝါကျဖြင့် ယာနသန္ထိမိ၌ ယာနအရ ဖိနပ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ပဗ္ဗဇိတဿဖြင့် ဖိနပ်ကိုကောက်ယူခြင်းသည် အရာအားလျော်စွာ ရဟန်းတော်အတွက် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဝယှ– ဝဟ+ယ။ ဟနှင့် ယ ရှေ့နောက်ပြန်။
ပဋ္ဋင်္ကီ– ပတိ+အင်္ကီ။ တကို ဋပြု၊ ဣချေ၊ အကို အာပြု။
ဥပါဟန– ဥပ+နဟ။ နနှင့် ဟရှေ့နောက်ပြန်၊ ပ၏အကို အာပြု။
သန္ဒမာနိကာ– သန္ဒ+မာန+ကာ။ ဣလာ။

နံပါတ် (၈)

သန္ဒမာနိကာဟူသည်– ဘေးနှစ်ဖက်တို့၌ ရွှေ(သို့) ငွေတို့ဖြင့် ပြုလုပ်သော အခြင်ရနံ့ယ်တို့ကိုပေး၍ ဂဠုံတောင်ကဲသို့ ဘေးနှစ်ဖက်၌ မိုးအပ်သောယာဉ်မျိုးကို သန္ဒမာနိကာဟု ဆိုသည်။

ဝယှဟူသည်– အထက်၌ မဏ္ဍပ်များမိုးသလို ပျဉ်ချပ်အမိုးရှိသောယာဉ်။ (တစ်နည်း) ထက်ဝန်းကျင် ရစ်ပတ်၍ မိုးကာအပ်သော ယာဉ်မျိုးကို ဝယှံဟု ဆိုသည်။

နံပါတ် (၁၀)

အညဿ ဒါတဗ္ဗော၌ ဓာတ်အရ– ဒါနစေတနာ။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ အခြားရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊သုံးရံမြောက် ဘိနပ်သည်လည်းကောင်းအာရမ္မဏ။ အဆုံးအစွန်အားဖြင့် ရဟန်းတို့အား ဖိနပ်နှစ်ရံသာ ထားခြင်း ငှါသင့်ခြင်း၊ သုံးရံမြောက်ထားခွင့်မရှိခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။သန္ထိမိ မဖြစ်ခြင်း၊သလ္လေခ မပျက်ခြင်းသည် အနဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၇၈)

(က) သယနသန္ထိမိမှိ သယနန္တိ မဉ္စော။
(ခ) ကေဿ ဘိက္ခုနော ကော ဂဏ္ဌေ ကော ဒိဝါဒ္ဓါနေတိ ဥက္ကံသတော ဒွေ မဉ္စာ ဝဋ္ဋန္တိ။
(ဂ) တတော ဥတ္တရိ လဘိတွာ အညဿ ဘိက္ခုနော ဝါ ဂဏဿ ဝါ ဒါတဗ္ဗော၊ အဒါတုံ န ဝဋ္ဋတိ။
(ဃ) သန္ထိမိ စ ဖောတိ၊ သလ္လေခဥ္စ ကောပေတီ။ ဒီ၊၃၊၁။၈၀။

နံပါတ် (၁)

(က) သယနသန္ထိမိမှိ–ဝိနိစ္ဆယာ ဝေံ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မဉ္စော–ညောင်စောင်းသည်။သယနန္တိ–သယန မည်၏။(ယောမဉ္စော အတ္ထိ၊ သော သယနန္တိ သယနံ နာမ။)နိယမာနိယမနည်း။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ဂန္တွေ–တိုက်ခန်း၌။ကော–တစ်ခုသောကျောင်းစောင်းလည်းကောင်း။ဒိဝါဋ္ဌာနေ–နေ့နေရာအရပ်၌။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သယနအရ ကျောင်းစောင်းကိုယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ တစ်ပါးသောရဟန်းအား အဘယ်မျှလောက်သော ကျောင်းစောင်းတို့သည် အပ်ပါသနည်း။ အပ်သောကျောင်းစောင်းအရေအတွက်နှင့် အသုံးပြုရာ နေရာဌာနကို မပြဆိုပြီလော။ (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် တစ်ပါးသောရဟန်းအား အလွန်အားဖြင့် နှစ်ခုသောကျောင်းစောင်းတို့သည် အပ်ကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ နှစ်ခုထက်အလွန်ရသော် မည်ကဲ့သို့ဆောင်ရွက်ရပါမည်နည်း။ ဆောင်းရွက်သင့်ပုံကို မပြဆိုပြီလော။ (တစ်နည်း) သိမ်းဆည်းထားခြင်းငှါ သင့်ပါသလော။ (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု နိသီဒနသယနယောဂ္ဂါ သဗ္ဗေပိ ပီဌာဘိသိအာဒယော ဂဟေတဗ္ဗာ။
(ခ) အထ ကသ္မာ သယနန္တိ မဉ္စောတိ ဝုတ္တော။
(ဂ) မဉ္စောတိ နိဒ်ဒသနမတ္တံ၊ တသ္မာ–
(က) နနု တတော ဥတ္တရိ လဘတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ အညဿ ဘိက္ခုနော ဝါ ဂဏဿ ဝါ ဒါတဗ္ဗော။
(ဂ) အဒါတုံ နဝဋ္ဋတိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

မဉ္စ– မဉ္စတိ ဓာရေတိ ဥစ္စေ ဝါ ဘဝတီတိ မဉ္စော။
ဂန္ဓ– ဂသတိ ဂစ္ဆတိ ဇ္ဈာတိ ဂန္ဓော။
ဒိဝါ– ဒိဗ္ဗန္တိ ဇ္ဈာတိ ဒိဝေါ။
ဥက္ကသံ– ဥဒ္ဓံ ကသတိ ဂစ္ဆတီတိ ဥက္ကံသော။ (ဥက္ကဋ္ဌ)
မဉ္စ– ဆောင်ခြင်းကြိယာ။ ကျောင်းစောင်းဒြဗ်။ ပလ္လင်၊မဉ္စက။
ဂန္ဓ– သွားခြင်းကြိယာ။ တိုက်ခန်းဒြဗ်။ ဩဝရက။
ဒိဝါ– ကစားခြင်းကြိယာ။ နေ့ဟူသောကာလပညတ်။ ဒိဝသ၊အဟ၊ဒိန။

နံပါတ် (၅)

သယနတ္တာ– မဉ္စဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) မဉ္စောဖြင့် သယနအရ သယန္တိ ဧတ္ထာတိ သယနံဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အိပ်ရာကျောင်းစောင်းကို နိဒဿနနည်းဖြင့် အရကောက်အပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဂန္ဓ– ဂသ+ဘ။ သကို ဇပြု။ (ဓာန်ငို၂၁၄။)ဂါထာ။
ဥက္ကံသ– ဥ+ကသ။ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ ကဒ္ဒေဘော်လာ။

နံပါတ် (၈)

သယနအရ မဉ္စကိုသာ မယူအပ်၊ အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းငှါလျောက်ပတ်သော အင်းပျဉ်၊ဘုံလျှို၊ ခေါင်းအုံးစသည်တို့လည်း ယူအပ်၏။ ထိုတို့၌လည်း ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် ကျင့်ထိုက်သောကြောင့်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

တတုတ္တရိ လဘိတွာန၊ ဘိက္ခုနော ဝါ ဂဏဿ ဝါ။

မဇ္ဈော အညဿ ဒါတဗ္ဗော၊ အဒါတုံ နေဝ ဝဋ္ဋတိ။ (ပထမ္ဗာဝတ္တဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

ဒါတဗ္ဗော၌ ခာတ်အရ ဒါနစေတနာ။ ဓမ္မ/ဝဓမ္မ။ ညောင်စောင်းသည်လည်းကောင်း၊ အခြားသော ရဟန်း၊အခြားသော ဂိုဏ်းသည်လည်းကောင်းအာရမ္မဏ။ နှစ်ခုထက် အပိုအလွန်ဖြစ်သော ညောင်စောင်းသည် လည်းကောင်း၊ မပေးခြင်းငှါ မသင့်ခြင်းသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ သန္နိဓိ မဖြစ်ခြင်း၊ သလ္လေခ မပျက်စီးခြင်း သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅၉)

(က) ဂန္ဓသန္နိဓိမှိ ဘိက္ခုနော ကဏ္ဍုကစ္ဆုဆဝိဒေါသာဒိအာဗာဓေ သတိ ဂန္ဓာ ဝဋ္ဋန္တိ။

(ခ) တေ ဂန္ဓေ အာဟရာပေတွာ တသ္မိံ ရောဂေ ဝူပသန္တေ အညေသံ ဝါ အာဗာဓိကာနံ ဒါတဗ္ဗာ။

(ဂ) ဒွါရေ ပဉ္စင်္ဂုလိဃရဓူပနာဒီသု ဝါ ဥပနေတဗ္ဗာ။

(ဃ) "ပုန ရောဂေ သတိ ဘဝိဿန္တီ"တိ ပန ဌပေတုံ န ဝဋ္ဋတိ။

(င) သန္နိဓိစ ဟောတိ၊ သလ္လေခဥ္စ ကောပေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊စ၀။

နံပါတ် (၁)

(က) ကဏ္ဍုကစ္ဆုဆဝိဒေါသာဒိအာဗာဓေ–ယားယံခြင်း၊ယားနာ၊အရေပြားနာအစရှိသောအနာ သည်။သတိ–ရှိလတ်သော်။ဝါ–ရှိခြင်းကြောင့်။

(ခ) တေ ဂန္ဓေ–ထိုနံ့သာတို့ကို။ (ဉာတိပဝါရိတာတော–ဆွေမျိုးဖိတ်မန်သူတို့ထံမှ(အပါဒါန်) ဘိက္ခာ စာရဝတ္တေနဝါ–ဆွမ်းခံလှည့်လည်ခြင်း ဝတ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ယေနဝါ အာကာရေန–တစ်စုံတစ်ခုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း။(ကရိယာ)အာဗာဓိကာနံ–အနာရှိကုန်သော။ဘိက္ခူနံ–အား။ဝါ– အားသော်လည်း။

(ဂ) ပဉ္စင်္ဂုလိဃရဓူပနာဒီသုဝါ–လက်ငါးချောင်းဖြင့် ကျောင်းကိုသုတ်လိမ်းခြင်း ကျောင်းစေတီ အိမ်ကို ထုံးစေခြင်း အစရှိသည်တို့၌သော်လည်းကောင်း။

(ဃ) ပန–မူလအနက် ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပြဆိုပါအံ့။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ရဟန်းအား ယားနာစသော အနာရှိလသော် နံ့သာတို့သည် သင့်ကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယားနားစသော အနာတို့ ပျောက်ကင်းကုန်လသော် အသို့ဆောင်ရွက်အံ့နည်း။ မိမိကိုယ်တိုင် ကိုယ်ပိုင်အဖြစ် သိမ်းထားအံ့လော။ (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ရောဂါငြိမ်းလတ်သော် အခြားသောအနာရှိကုန်သော ရဟန်းတို့အား ပေးထိုက် ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အခြားသော အနာရှိကုန်သော ရဟန်းတို့ မရှိခဲ့သော် မည်ကဲ့သို့ အသုံးပြုပါသနည်း။ အလျဉ်းခပ်သိမ်း စွန့်ပစ်အပ်ပါသလော။ (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပုန ရောဂေါ အတ္ထိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဌပေတုံ န ဝဋ္ဋတိ။

(ဂ) သန္နိဓိ စ ဟောတိ၊ သလ္လေခဥ္စ ကောပေတိ။ တသ္မာ–

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ကပ္ပူ– ကပ္ပတိ ဘေဒန် တရောတိတိ ကပ္ပူ။
ကစ္ဆု– ကစတိ ဗန္ဓတိတိ ကစ္ဆု။
ဆဝိ– ဆာဒေတိတိ ဆဝိ။
အာဗာဓ–အာဗာဓတိ စိတ္တံ ဝိလောဠေတိတိ အာဗာဓော။
ရောဂ– ရုဇတိတိ ရောဂေါ။
အာဗာဓိက–အာဗာဓော ယဿ အတ္ထိတိ အာဗာဓိကော။
အင်္ဂုလိ– အင်္ဂတိ ဂစ္ဆတိတိ အင်္ဂုလိ။
ဃရ– ဃရတိ ကိလေသဝဿံ တွောတိ ဃရံ၊ ဂယှတိတိ ဃရံ။
ကပ္ပူ– ဖြတ်ခြင်း၊ ခွဲခြင်းကြိယာ။ ယားနာခြင်း။ ခဝ္မှု။
ကစ္ဆု– နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ။ ဝဲနာခြင်း။ ဝိတစ္ဆိကာ။
ဆဝိ– ဖုံးလွှမ်းခြင်းကြိယာ။ အရေခြင်း။ အာဗာဓ၊အာတက်၊ဗျာဓိ။
အင်္ဂုလိ– သွားခြင်းကြိယာ။ လက်ချောင်းခြင်း။ ကရသာခါ။

နံပါတ် (၅)

ဂုပသန္တတ္တာ– ရောဂသာ။

နံပါတ် (၆)

(က) ကပ္ပုကစ္ဆုဆဝိအေါဘာဒိအာဗာဓေ သတိဖြင့် အနာဟူသောအကြောင်းကြောင့်သာ ကိုယ်ကိုင်သုံးဆောင်ထိုက်သော နံ့သာတို့သည် သင့်ကုန်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဂန္ဓ– ဂမ္ဘ+ဏ။ ကချေ။ ဂမုကို ဂန္ဓပြု။
ဂန္ဓတာတုဝသာစာပိ၊ ဂမုဓာတုဝသေန ဝါ။ ဂမုဓာတုတ္တော၊ ဝါပိ၊ ဂန္ဓသဒ္ဒဂတိ ဝဒေ။
(တစ်နည်း) ဂစ္ဆန္တ+ဓာ+ ဆွန့်နှင့် ဆွကိုချေ။
ဂန္ဓယတိတိ ဂန္ဓော။ ဝါယုနာ နီယမာနော ဂစ္ဆတိတိ ဂန္ဓော။ ဂစ္ဆန္တော ဓာရိယတေ ဂန္ဓော။

နံပါတ် (၈)

(ဂ) ဝါကျဆိုရကြောင်း–အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဂန္ဓံ ဂဟေတွာ ကဝါဋေ ပဉ္စင်္ဂုလိကံ ဒါတုံ ပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ဧကမန္တံ နိက္ခိပိတုံ စသည်ဖြင့် ဝိနည်း၌ဆိုအပ်သောကြောင့်။

ဃရဓူပနဟူသည်– ကျောင်းကိုထုံခြင်း စေတိယ ဃရကို ထုံခြင်း။ အာဒိဖြင့် စေတီဆင်းတုကို ပူဇော်ခြင်း စသည်ကိုယူ။

နံပါတ် (၁၀)

ဥပနေတဗ္ဗာ၌ ဓာတ်အရ– ကပ်ဆောင်သော အချင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ၊ဝီရ။ နံ့သာသည်လည်းကောင်း၊ တံခါးသည်လည်းကောင်း၊ ကျောင်း စေတီ အိမ်သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဂန္ဓံစသော ဝိနည်းခွင့်ပြုချက် ဒေသနာသည် ဥဒ္ဒိပန။ တံခါး၌ နံ့သာရည် လက်ငါးချောင်းရာ ထင်ခြင်း၊ကျောင်းဆောင် စေတီ ကျောင်းဆောင်တို့၌ နံ့သာစွဲ၍ မွှေးကြိုင်ခြင်းစသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၈၀)

(က) ဘိက္ခုနော ပန ဝသနဋ္ဌာနေ ကော တစ္ဆုကုလနာဋ္ဌီ, ကော ဂုဋပိဏ္ဍော, စတုဘာဂမတ္တံ

http://www.dhammadownload.com

သပ္ပိတိ တွေ့ကာ နိဓေတုံ ဝဋ္ဋတိ အကာလေ သမ္ပတ္တစောရာနံ အတ္ထာယ။

(ခ) တေ ဟိ တွေ့ကမ္ပိ အာမိသပဋိသန္ထာရံ အလဘန္တာ ဇီဝိတာပိ ဝေါရောပေယျုံ။

(ဂ) တသ္မာ သစေ တွေ့ကာ နတ္ထိ၊ အာဟာရာပေတွာပိ ဌပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။

(ဃ) အဖာသုကကာလေစ ယဒေတ္ထ ကပ္ပိယံ၊ တံ အတ္တနာပိ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ။

(င) ကပ္ပိယကုဋိယံ ပန ဗဟုံ ဌပေန္တဿာပိ သန္နိဓိနာမ နတ္ထိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၁။

နံ့ဝါထ် (၁)

(က) ကော–တစ်ခုသော။တဏ္ဍုလနာဠိ–ဆန်ကွမ်းစားလည်းကောင်း။ ဝါ–ဆန်တစ်စလယ်လည်းကောင်း။ဂုဠပိဏ္ဍော–တင်းလဲခဲလည်းကောင်း။စတုဘာဂမတ္တံ–ဆန်၏လေးခုမြောက် အဖို့အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ သပ္ပိ–ထောပတ်လည်းကောင်း။

(ခ) ဟိ–မှန်၊ဟိ ယသ္မာ–ကြောင့်။တေ–ထိုခိုးပြတို့သည်။ဝါ–ထိုခိုးသူတို့သည်။တွေ့ကမ္ပိ–ဤမျှအထိုင်းအရှည် ရှိသည်လည်းဖြစ်သော။အာမိသသန္ထာရံ–အာမိသသန္ထာရကို။ဝါ–စေ့စပ်ကြောင်းဖြစ်သော အာမိသကို။

(ဂ) တသ္မာ–ထိုသို့ ဤမျှလောက်သော အာမိသကို သိုမှီးသိမ်းဆည်းထားခြင်းငှါအပ်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်။ [နိယံ၊ ။တသ္မာဆို၊ ဟိတ်၏ဖိုလ်၊ စွဲဆိုမျှားထုံးစံ။]

နံ့ဝါထ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ရဟန်း၏နေရာအရပ်သို့ အခါမဲ့ရောက်လာသော ခိုးပြတို့အလို့ငှါ ဆန်တစ်ကွမ်းစား၊ ထန်းလျက်တစ်ခဲ၊ လေးဖို့တစ်ဖို့သောထောပတ်မျှကို ထားခြင်းငှါ အပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ခိုးပြတို့အတွက် ထိုမျှလောက်သော အာမိသကို ထားခြင်းငှါ အပ်ပါသနည်း။ ရဟန်းတို့အား အာမိသသန္နိဓိမည်သည် မအပ်သည်မဟုတ်ပါလော။ (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် တစ်ကွမ်းစားမျှသောဆန်စသည်ကို အချိန်မဲ့ရောက်လာသော ခိုးပြတို့အလို့ငှါ ထားခြင်းငှါ အပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အကယ်၍ ရဟန်းအား ဆန်တစ်ကွမ်းစား၊ ထန်းလျက်တစ်ခဲ၊ လေးဖို့တစ်ဖို့ သောထောပတ် ဤမျှလောက်မရှိခဲ့သော် အသို့ပြုလုပ်အံ့နည်း။ ဆန်စသည်ကို အလျှဉ်းမထားမူ၍ နေရအံ့လော။ (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ရဟန်းအား ဆန်စသည်မရှိသော် ဆောင်စေ၍လည်းထားခြင်းငှါ သင့်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဆန်စသော အာမိသကို ထားခြင်းငှါသာ အပ်စပ်ပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (ဃ) မိန့်။

နံ့ဝါထ် (၃)

(က) နနု ဘိက္ခုနံ အာမိသသန္နိဓိနာမ န ဝဋ္ဋတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဘိက္ခုနော ပန ဝသနဋ္ဌာနေ ကော တဏ္ဍုလနာဠိ၊ ဧကော ဂုဠပိဏ္ဍော, စတုဘာဂမတ္တံ သပ္ပိတိ တွေ့ကာ နိဓေတုံ ဝဋ္ဋတိ။

(ဂ) ယသ္မာ အကာလေ သမ္ပတ္တစောရာနံ အတ္ထာယ ဟောတိ၊ တသ္မာ -

(က) နနု ကပ္ပိယကုဋိယံ ဗဟုံ ဌပေတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သန္နိဓိနာမ နတ္ထိ။

(ဂ) တတ္ထ အန္တောဝုတ္ထအန္တောပက္ကဿ အနုညာတတ္တာ။

အာဟာရာပေတွာ၌ ပိသဒ္ဒါ– ဂရဟာဇောတကတ္ထ၊ အလိုအလျောက်ရလျှင် ဆိုဖွယ်ရာမရှိ–ဟု သမ္ဘာဝနာကို ပေါင်းစည်းပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

တဏ္ဍုလ— တမိယတိ ဝိကာရဘာဝံ အာပဇ္ဇတီတိ တဏ္ဍုလော။
ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်ခြင်းကြိယာ။ ဆန်ဒြပ်။ ဝိဟိံသာရ။

နာဠိ— နလတိ ဂန္ဓေတီတိ နာဠိ။
သီကုံးဖွဲ့စပ်ခြင်းကြိယာ။ တစ်ကွမ်းစားသောဆန်သည်။ ပတ္ထ။

ဂုဠ— ဂဝတိ ပဝတ္တတိ ထောနာတိ ဂုဠော။
ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ ထန်းလျက်ခဲသည်။ ဥစ္ဆုဝိကာရ၊ဝိသကဏ္ဍက။

သပ္ပိ— သပ္ပတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ သပ္ပိ။
ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ ထောပတ်ဒြပ်။ ဂဝ။

နံပါတ် (၅)

(က) တသ္မာ ဝဍ္ဎန္တတ္တာ— ကောယ တဏ္ဍုလနာဠိယာ။ (ကေသဿ ဂုဠပိဏ္ဍာဿ)

နံပါတ် (၆)

ပေကျွန္တိ နဋ္ဋသမဇ္ဇံ။ အက္ခာနန္တိ ဘာရတယုဒ္ဓ နာဒိကံ။ ပါဏိဿရန္တိ ကံသကာဠံ။

နဋ္ဋသမဇ္ဇံဖြင့် ပေက္ခဉ် ပဟုဗ္ဗ+ဣက္ခဓာတ်သည် ကြည့်ရှုခြင်းအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပေက္ခိတဗ္ဗာတိ ပေက္ခာဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ကချေသည်အဖွဲ့တို့ ကပြအပ်သော ပွဲသဘင်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ဘာရတယုဒ္ဓ နာဒိကံဖြင့် အက္ခာန်၌ အာပုဗ္ဗ ခါဓာတ်သည် ပြောဆိုခြင်းအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ အက္ခိတဗ္ဗန္တိ အက္ခာနံဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ကွက်စိတ်ဆရာတို့ ပြောဆိုအပ်သော ဘာရတညီနောင်တို့ စစ်တိုက်ခြင်း အစရှိသည်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

ကံသတာဠံဖြင့် ပါဏိဿရံကို ပါဏိနာ တာဠိတဗ္ဗော သရော ပါဏိဿရောဟု ဝစနတ္ထပြု၍ လက်ဖြင့်တီးအပ်သော တူရိယာအားလုံးကို ရငြားသော်လည်း ဤ၌ အထင်ရှင်ဆုံးနည်းအားဖြင့် ကြေးမောင်း ကြေးနောင်ခွက်ခွင်း(လင်ကွင်း) တို့ကိုသာ ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

တဏ္ဍုလ— တမ+ဥလ။ ဥလာ၊ မကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဏပြု။
နာဠိ— နာလိ။ လကို ဠပြု။ (တစ်နည်း) နလ+ဣဏ်။ ဏ်အနုဗန်ချေ၊ အကိုအာ ဝုဒ္ဓိပြု၊ လကို ဠပြု။
အာမိသ— အာ+မသ+အ။ မ၏အကို ဣပြု။
စတုဘာဂမတ္တ— စတုတ္ထဘာဂမတ္တ။ ဏ္ဍကို ချေ။ (ဘာဠီ)

နံပါတ် (၈)

(င) ကပ္ပိယကုဋိအရ— သမုတ်အပ်သော ကုဋိလေးလုံးနှင့် ဥပုသ်ဆောင်စသော နေရာကျောင်းငါးလုံးကို ကပ္ပိယကုဋိ—ဟု ဆိုသည်။

ဂုဠပိဏ္ဍအရ— ထန်းသီးမှည့်ပမာထရှိသော ထန်းလျက်ခဲကိုယူ။

နံပါတ် (၉)

ဘိက္ခုနော ဝသနဋ္ဌာနေ၊ ကော ဝဋ္ဋတိ သပ္ပိတိ။
ကော သမ္ပတ္တဓောရာနံ၊ နိဓေတုံ ပန အတ္တာယ။ (ဝတ္တဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

ဝေါရောပေယျံအရ— ဝဓကစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။ ကောဓဋ္ဌာယီ၊ရုဒ္ဒ။ ရဟန်းသည် အာရမ္မဏ။ အာမိသပဋိသန္ထာရကို မရခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ခိုးသားဓားပြတို့အား အချုပ်

http://www.dhammadownload.com

အနှောင်ခံရခြင်း၊ အသေစား ဇသေရခြင်း၊ အပါယ်ငရဲရောက်ရခြင်း အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၈၁)

(က) ကာဒလိမိဂပဝရပစ္စတ္တရဏန္တိ ကာဒလိမိဂစမ္မာနာမ အတ္ထိ၊ တေန ကတံ ပဝရပစ္စတ္တရဏံ။

(ခ) ဥတ္တမပစ္စတ္တရဏန္တိ အတ္ထော။

(ဂ) တံ ကိရ သေတဝတ္ထဿ ဥပရိ ကာဒလိမိဂစမ္မံ ပတ္ထရိတွာ သိဗ္ဗိတွာ ကရောန္တိ။

(ဃ) သဥတ္တရစ္ဆဒန္တိ သဟ ဥတ္တရစ္ဆဒေန။

(င) ဥပရိဗဒ္ဓေန ရတ္တဝိတာနေန သဒ္ဓိန္တိ အတ္ထော။

(စ) သေတဝိတာနမ္ပိ ဟေဋ္ဌာ အကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏေ သတိ န ဝဋ္ဋတိ။

(ဆ) အသတိ ပန ဝဋ္ဋတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၈၄။

နိဿယ (၁)

(က) ကာဒလိမိဂစမ္မံနာမ–ဝံပိုင်ရေမည်သည်။ ပဝရပစ္စတ္တရဏံ–မြတ်သောအပေါ်လွှမ်းအခင်းသည်။

(ဂ) ကိရ–ချဲ့။ တံ–ထိုဝံပိုင်ရေဖြင့်ပြုအပ်သော အပေါ်လွှမ်းအခင်းကို။သေတဝတ္ထဿ–ဖြူသော အဝတ်၏။ဥပရိ–အထက်၌။ ပတ္ထရိတွာ–ဖြန့်ခင်း၍။ သိဗ္ဗိတွာ–ချုပ်၍။ ကရောန္တိကိရ၊

(ဃ) ဥတ္တရစ္ဆဒေန–အထက်၌ ကြက်အပ်သော ဗိတာန်နှင့်။ သဟ၊ ဝတ္တတိ။

(င) ဥပရိဗဒ္ဓေန–အထက်၌ ဖွဲ့အပ်သော။ဝါ–ကြက်အပ်သော။ရတ္တဝိဘာနေန–ဗိတာန်နီနှင့်။ဝါ–မျက်နှာကြက်နီနှင့်။

(စ) သေတဝိမာနမ္ပိ–ဖြူသောဗိတာန်သည်လည်း။ဝါ–ဖြူသောမျက်နှာကျက်သည်လည်း။အကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏေ–မအပ်သော အပေါ်လွှမ်းအခင်းသည်။

နိဿယ (၂)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (က၊ခ)ဖြင့် ဝံပိုင်ရေဖြင့်ပြုအပ်သော မြတ်သောအခင်းသည် ကာဒလိမိဂပဝရပစ္စတ္တရဏမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုအခင်းကို အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြုလုပ်ကြပါသနည်း။ ပြုပုံအခြင်းအရာကို မပြဆိုပြီလော။ (ဂ) မိန့်။ ဋီသစ်။၃၆၄။

မှတ်ချက်–တွာ ပစ္စည်းဖြင့် ဖွင့်ဆိုရေးသားသော ဝါကျမည်သည် အာကာရကို ပြသည်ဟုမှတ်သားအပ်၏။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် သဟ ဥတ္တရစ္ဆဒေန ယံ ဝတ္တတီတိ သဥတ္တရစ္ဆဒံဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုဥတ္တရစ္ဆဒဗိတာန်ဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ဗိတာန်သာမန်ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။ (င) မိန့်။

ကား–ဗိတာန်နီဟူလို။ ဋီသစ်။ ၃၆၄။

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် သဥတ္တရစ္ဆဒအရ ဗိတာန်နီကို အလိုရှိအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ဗိတာန်ဖြူ ဖြစ်ကအချင်းခပ်သိမ်း အပ်၏ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။(စ)မိန့်။ ကား–အပေါ်လွှမ်းအခင်း၏သာ ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် ထိုနှင့်ဖွဲ့စပ်သော ဖြူသောဗိတာန်သည်လည်း မအပ်တော့ဟူလို။ ဋီသစ်။၃၆၄။

နိဿယ (၃)

(က) နနု "ရတ္တဝိတာနေ၊ တမ္ပိ လောဟိတမေဝ က္လာဓိပ္ပေတံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သေတဝိတာနမ္ပိ န ဝဋ္ဋတိ။

(ဂ) ဟေဋ္ဌာ အကပ္ပိယ ပစ္စတ္တရဏံ အတ္ထိ၊ တသ္မာ–

နိဿယ (၄)

ကာဒလီ– ကန္ဒတိ အဝှါယတီတိ ကာဒလီ။ (ကာဒလီစ သော မိဂေါ စာတိ ကာဒလိမိဂေါ)

http://www.dhammadownload.com

မိဂ– မရိတဗ္ဗောတိ မိဂေါ၊ မိယတိ ဟိံသိယတီတိ မိဂေါ။
စမ္မ– စရီယတေ တန္တိ စမ္မံ။ စမီယတေတိ စမ္မံ။
ပဝရံ– ပကဋ္ဌေဟိ ဝရီယတီတိ ပဝရံ။
ပစ္စတ္ထရဏ–ပတိ အတ္ထရိတဗ္ဗန္တိ ပစ္စတ္ထရဏံ။
သေတ– သေဝီယတေတိ သေတော။ သေတီတိ သေတော။
ဝတ္ထ– ဝသီယတိ အစ္ဆာဒီယတီတိ ဝတ္ထံ။ ဝုဏီယတီတိ ဝတ္ထံ။
ရတ္တ– ရဉ္ဇန္တိ တေနာတိ ရတ္တံ။
ပိတာန– စန္ဒာတပေ ပိတာနေ့တိ ပိတာနံ။
ကဒလီ– ဖြည်တမ်းခြင်းကြိယာ။ ဝံပိုင်သားကောင်ဒြပ်။ မဇ္ဈာကာရ၊ မိဂ။
မိဂ။ အသက်စွန့်ခြင်းကြိယာ။ သားကောင်ဒြပ်။ ပသု။
စမ္မ– စားခြင်း။ ဝါ–လှည့်လည်ခြင်းကြိယာ။ သားရေဒြပ်။ အဇိန။
ပစ္စတ္ထရဏ–ခင်းခြင်းကြိယာ။ အခင်းဒြပ်။ ပါဝါရ၊ ကောဇဝ။
သေတ– မှီဝဲခြင်းကြိယာ။ အဖြူရောင်အဆင်း။ သုက္က၊ ဂေါရ၊ ဩဒါတ။
ဝတ္ထ– ဖုံးလွှမ်းခြင်းကြိယာ။ အဝတ်ဒြပ်။ စောဠ၊ အစ္ဆာဒန၊ သာဋက၊ ဒုဿ။
ရတ္တ– ဆိုးခြင်းကြိယာ။ အနီရောင်အဆင်း။ သောဏ၊ လောဟိတ။
ပိတာန– ချဲ့ခြင်းကြိယာ။ မိတာန်မျက်နှာကြက်ဒြပ်။ ဥလ္လောစ။

နံ့ပါဋ် (၅)

(ခ) အတ္ထောသမ္ဗန်– ပဝရပစ္စတ္ထရဏာသ။
(ဃ) သဥတ္တရစ္ဆဒတ္ထာ– ပစ္စတ္ထရဏာသ။
(ဆ) အသတိကို အသန္တတ္ထာ– အကပ္ပိယပစ္စတ္ထရဏာသ။

နံ့ပါဋ် (၆)

(က) တေ ကတံ ပဝရပစ္စတ္ထရဏံဖြင့် ကဒလီမိဂပဝရပစ္စတ္ထရဏံကို ကဒလီမိဂေန ကတံ ပဝရပစ္စတ္ထရဏံ ကဒလီမိဂပဝရပစ္စတ္ထရဏံဟု မဇ္ဈေလောပီ တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ကဒလီမိဂစမ္မနာမဖြင့် ကဒလီမိဂအရ ဝံပိုင်မည်သော သားကောင်းကိုမယူအပ်၊ ဌာနူပစာအားဖြင့် ယင်းသားကောင်း၏ အရေကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ကဒလီမိဂဿ စမ္မံ ကဒလီမိဂစမ္မံဟု ဆိုလိုလျှက် စမ္မဟူသောနောက်ပုဒ်ကျေသော ဥတ္တရပဒလောပသမာသ်အဖြစ်ကို သိစေ။

(ခ) ဥတ္တမပစ္စတ္ထရဏံဖြင့် ပဝရသဒ္ဒါ ဥတ္တမသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို သိစေ။

(ဃ) သဟ ဥတ္တရစ္ဆဒေနဖြင့် သသဉ် သံဝိဓာန အနက်ရှိသော သ၊ ပသဋ္ဌအနက်ရှိသောသ၊ သဟအနက်ရှိသောသ၊ သုံးမျိုးရှိရာတွင် သဟအနက်ရှိသော သဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ သဟ ဥတ္တရစ္ဆဒေန ယံ ဝတ္တတီတိ သဥတ္တရစ္ဆဒံဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဆ) သဒ္ဒါဖြင့် သဟ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို သိစေ။ ဥပရိဗဒ္ဓေန ရတ္တပိတာနေနဖြင့် ဥတ္တရစ္ဆဒေါကို ဥတ္တရံ ဥပရိဘာဂံ ဆာဒေတီတိ ဥတ္တရစ္ဆဒေါဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ဥတ္တရသဒ္ဒါ မြောက်အရပ်ဟူသောအနက်၊ လွန်မြောက်ခြင်းဟူသောအနက်၌အဖြစ်၊ အထက်ဟူသော အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ဆဒအရ အမိုးသာမာန်၊ ပုဆိုးသာမန်ကို မယူအပ်၊ ဗိတာန်နီကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ (ဆဒီယတိ တေနာတိ ဆဒေါ၊ ဥတ္တရီ ဆဒေါ ဥတ္တရီဆဒေါ။) ဘာဋီ။

နံ့ပါဋ် (၇)

ဥတ္တမ– ဥဘ+တမ။ ဘကို တပြု။

http://www.dhammadownload.com

စဓ္ဓ– စရ+မန်။ နိဗ္ဗော့၊ ရကို မပြု။
ဝဏ္ဏ– ဝသ+ထ။ သဗ္ဗော့၊ ထ အသဒိသဒ္ဒေဘော် တလာ။

နံပါတ် (၈)

အပ်သောဗိတာန်နီ၊ မအပ်သောဗိတာန်နီ–ဖန်ရည်ဖြင့်ဆိုးအပ်သောဗိတာန်သည်အပ်၏။ ဆူးပန်းပွင့်စသည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော ဗိတာန်နီသည်လည်း အလုံးစုံနီမြန်းသော်သာ မအပ်၊အကြင်ဗိတာန်သည် အမျိုးမျိုးသောအဆင်းရှိ၍ တပ်မက်ဖွယ်ရေးခြယ်အပ်၏၊ဆန်းကြယ်စွာ လိမ်းကျံအပ်၏၊ထိုဗိတာန်နီသည် အပ်၏။

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ) ကြိယာအရ– ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ၊ဝီရိ။

ဝံပိုင်ရေသည်လည်းကောင်း၊ အဝတ်မြှုသည်လည်းကောင်း အာရမ္ဘထ။ ချုပ်ခြင်းငါ့စွမ်းနိုင်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ဝံပိုင်ရေဖြင့်ပြုအပ်သော မြတ်သောအဆင်းကို လူတို့ခင်း၍အသုံးပြုနိုင်ခြင်း၊ ရဟန်းတော်များနှင့် မြတ်ဗုဒ္ဓတို့ ဥစ္စာသုယန မဟာသယနဖြစ်၍ ရောင်ကြဉ်ရခြင်း အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ပါကျစဉ် (၈၂)

(က) ဥဘတောလောဟိတကူပဓာနန္တိ သီသူပဓာနဥ္စ ပါဒူပဓာနဥ္စာတိ မဥ္စဿ ဥဘတော လောဟိတကံ ဥပဓာနံ၊ တေံ န ကပ္ပတိ။
(ခ) ယံ ပန ကေမေဝ ဥပဓာနံ ဥဘောသု ပဿေသု ရတ္တံ ဝါ ဟောတိ ပဒုမဝဏ္ဏံ ဝါ ဝိစိတြံ ဝါ၊သစေ ပမာဏယုတ္တံ၊ ဝဋ္ဋတိ။
(ဂ) မဟာဥပဓာနံ ပန ဖဋိက္ခိတ္တံ။
(ဃ) အလောဟိတကာနိ ဒွေပိ ဝဋ္ဋန္တိယေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၈၄။

နံပါတ် (၁)

(က) သီသပဓာနဥ္စ–ခေါင်းအုံးလည်းကောင်း။ပါဒုပဓာနဥ္စ–ခြေအုံးလည်းကောင်း။ဥဘတော–ခြေရင်း ခေါင်းရင်းနှစ်ဖက်၌။ လောဟိတကံ–နီသောအဆင်းရှိသော၊ ဥပဓာနံ–ခေါင်းအုံးသည်။

(ခ) ပဿေသု–နံပါးတို့၌။ရတ္တံဝါ–နီသည်သော်လည်းကောင်း။ပဒုမဝဏ္ဏံဝါ–ပဒုမ္မာကြာအဆင်းရှိသည်သော်လည်းကောင်း။ဝိစိတြံဝါ–ရက်ခြင်း ချုပ်ခြင်းတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သည်သော်လည်းကောင်း။တံ ဥပဓာနံ–သည်။

(ဃ) အလောဟိတကာနိ–နီသောအဆင်းမရှိသော,ပမာဏယုတ္တ ခေါင်းအုံးတို့သည်။ဒွေပိ–နှစ်လုံးတို့သည်လည်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ (က)ဖြင့် ညောင်စောင်း၏ ခေါင်းရင်း ခြေရင်းနှစ်ဖက်တို့၌ နီသောအဆင်းရှိသော ခေါင်းအုံးသည် မအပ်–ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ နံပါးနှစ်ဖက်တို့၌ ထားပါကလည်း နီသောအဆင်းရှိသော ခေါင်းအုံးသည် ထိုကဲ့သိုပင် မအပ်–ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ)သို့– ဆရာ(ခ)ဖြင့် နီသည်သော်လည်းကောင်း။ပဒုမ္မာကြာအဆင်း ရှိသည်သော်လည်းကောင်း၊ ရက်ခြင်း ချုပ်ခြင်းတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သည်သော်လည်းကောင်း ပမာဏနှင့်ယှဉ်သော ခေါင်းအုံးသည် သင့်၏–ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ သင့်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူပါသနည်း။အရောင်အသွေးတို့ဖြင့်လည်းကောင်း ချုပ်ခြင်းရက်ခြင်းတို့ဖြင့်လည်းကောင်း ဆန်းကြယ်စွာ ပြုလုပ်ထားအပ်သည်မဟုတ်လော။စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့– ဆရာ(က)စသော ဝါကျတို့ဖြင့် နီသောအဆင်းရှိသော ခေါင်အုံး။ပမာဏကိုလွန်သော ခေါင်းအုံးတို့သည် မသင့်–ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ နီသောအဆင်းမရှိသောခေါင်းအုံး။ပမာဏနှင့်ယှဉ်သောခေါင်း

http://www.dhammadownload.com

အုံးတို့ကိုကား အဘယ်သို့ပါနည်း။ တစ်လုံးတည်းကိုသာလျှင် ခွင့်ပြုအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ ဥဘတောလောဟိတကူပဓာနန္တိ အဝိသေသေန ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပမာဏယုတ္တံ ဝဋ္ဋတိ။

(ဂ) မဟာဥပဓာနံ ပဋိက္ခိတ္တံ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဥပဓာန– ဥပဒဟန္တိ သီသံ ဧတ္ထာတိ ဥပဓာနံ။

ဥခေါင်းကို ကပ်၍ထားခြင်းကြိယာ၊ ခေါင်းအုံးခြင်၊ ဗိဗ္ဗောဟန။

ပဒုမ– ပဇ္ဇတိ ဂစ္ဆတီတိ ပဒုမော။

သွားခြင်းကြိယာ၊ ပဒုမ္မာကြာဒြင်၊ ပက်ရှုဟ၊ ပေါက္ခရ။

နံပါတ် (၅)

(ခ) ပမာဏယုတ္တကာ– တဿ ဥပဓာနဿ

နံပါတ် (၆)

(က) ဥဘတောလောဟိတကံ ဥပဓာနံဖြင့် ဥဘတောလောဟိတကူပဓာနံ–၌ ဥဘတောပုဒ်၊ လောဟိတကပုဒ်၊ဥပဓာနပုဒ်၊လောဟိတကဥ တံ ဥပဓာနဥ္စာတိ လောဟိတကူပဓာနံ–ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဥဘတော လောဟိတကူပဓာနံ ဥဘတောလောဟိတကူပဓာနံ–ဟု အလုတ္တ သတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစတ္တနပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

သီသူပဓာနဥ္စ ပါဒူပဓာနဥ္စာတိဖြင့် ဥပဓာနအရ ခေါင်းအုံး ခြေအုံးနှစ်မျိုးကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။မဥ္စဿဖြင့် ဥဘတော နှစ်ဖက်သောအဖို့ဟူသည် ညောင်းစောင်း၏ ခြေရင်း ခေါင်းရင်းဟူသော အမိပ္ပါယ်ကို သိစေ။တေ န ကပ္ပတိဖြင့် နှစ်ဘက်၌ ရှိသောအဆင်းရှိသော အုံးသည် မအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပဋိက္ခိတ္တ– ပဋိ+ခိပ+တ။ ခါတွန်ပကို ချေ။တဒွေဘော်လာ၊ခ–၏အသဒိဘော်ကလာ။

လောဟိတ– ရုဟ+တ။ ရ–ကို လပြု၊ ဥကို ဩ ပြု၊ဣ–လာ။

နိယျာနိက– နိ+ယာ+အနီယ။ဤကို ဣရသ၊ယ်ကို ကပြု၊ယဒွေဘော်လာ

နံပါတ် (၈)

ပမာဏယုတ္တ ခေါင်းအုံး– ဥခေါင်းပမာဏ ခေါင်းအုံး ဖြစ်၏။အကျယ်အားဖြင့် အစွန်းသုံးပါးတို့တွင် အစွန်းနှစ်ပါးတို့၏ အကြားကို တိုင်းတာအပ်သည်ရှိသော် တစ်ထွာသော်လည်းကောင်း၊လက်လေးသစ်သော်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ခေါင်းအုံးအလယ်အရပ်သည် ကန့်လန့်အားဖြင့် တစ်တောင်ဆုပ် ဖြစ်၏။အရှည်အားခြင်း တစ်တောင်သော်လည်းကောင်း၊နှစ်တောင်သော်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

နံပါတ် (၉)

ပသေသု ဥပဓာနံ ယံ ၊ ကေဝေဝ ဥဘောသု ဝါ ။

ရတ္တံ ပဒုမဝဏ္ဏံ ဝါ ၊ ဝိစိတြံ ဟောတိ ဝဋ္ဋတိ ။ (ပထျာဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

တိရစ္ဆာနကထာ အရ– မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၏ ဗီလာကန့်လန့်ဖြစ်သော သမ္ဖပ္ပလာပကောက်။

အကုသိုလ်စေတနာ ဖြစ်၏။ကာမ/ ကာမ–တစ်နည်း ဇီဂုစ္ဆ/ဇီဘစ္ဆ။စကားတို့သည် အာရမ္ဘဏ၊ သဂ္ဂလမ်း၊မောက္ခလမ်းတို့မှ မထွက်မြောက်နိုင်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန၊ဒုဂ္ဂတိမှလည်းကောင်း၊သံသရာမှလည်းကောင်း မလွတ်မြောက်နိုင်ခြင်းသည် အနဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၈၃)

(က) မုခစုဏ္ဏံ မုခလေပနတ္ထံ မုခေ ကာဠပိဠကာဒီနံ ဟရဏတ္ထာယ မတ္တိကာကက္ကံ ဒေန္တိ၊
(ခ) တေန လောဟိတေ စလိတေ သာသပကက္ကံ ဒေန္တိ၊ တေန ဒေါသေ ခါဒိတေ တိလကက္ကံ ဒေန္တိ၊ တေန လောဟိတေ သန္နိသိန္နေ ဟလိဒ္ဒိကက္ကံ ဒေန္တိ၊ တေန ဆဝိဝဏ္ဏေ အာရုဠှေ မုခစုဏ္ဏကေန မုခံ စုဏ္ဏေန္တိ၊
(ဂ) တံ သဗ္ဗံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၈၄။

နံပါတ် (၁)

(က) ကာဠပိဠကာဒီနံ-မည်းနက်သောအဖု အစရှိသည်တို့ကို။ဟရဏတ္ထာယ-ဖယ်ရှားခြင်းအကျိုးငှါ။မတ္တိကာကက္ကံ-ဆေးဖြင့်ပြုစီမံအပ်သော မြေညက်မှုန့်ကို။ ဒေန္တိ-ပေးကြကုန်၏။ဝါ-သုတ်လိမ်းကြကုန်၏။

(ခ) တေန မတ္တိကာကက္ကေန-ကြောင့်။လောဟိတေ-မကောင်းသောသွေးသည်။စလိတေ-လှုပ်ရှားလတ်သော်။သာသပကက္ကံ-မုန်ညှင်းမှုန့်အပြစ်ကို။ခါဒိတေ-ခဲစားပြီးသော်။တိလကက္ကံ-နှမ်းမှုန့်ညက်ကို။တေန တိလကက္ကေန-ကြောင့်။သန္နိသိန္နေ-ငြိမ်သက်စွာတည်လတ်သော်။ဟလိဒ္ဒိကက္ကံ-နနွင်းမှုန့်ကို။တေနဟလိဒ္ဒိကက္ကေန-ကြောင့်။ဆဝိဝဏ္ဏေ- အရေအဆင်းသည်။အာရုဠှေ-တက်လတ်သော်။မုခစုဏ္ဏေန-မျက်နှာချေမှုန့်ဖြင့်။စုဏ္ဏေန္တိ-ပွတ်ချေကြကုန်၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် မျက်နှာ၌ရှိသော မည်းအဖုအပိမ့် အစရှိသည်တို့ကို ဖယ်ရှားခြင်းအကျိုးငှါ ဆေးဖြင့် စီရင်ကုန်သော မြေညက်မှုန့်ကို ပေးကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုမြေညက်မှုန့်လိမ်းခြင်းဖြင့် အဘယ်သို့သော အကျိုးအဆက်ဆက်ကို ရရှိနိုင်ပါသနည်း။ရရှိအပ်သောအကျိုးအဆက်ဆက်ကို မပြဆိုပြီလော။(ခ)မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဆေးဖြင့်စီရင်အပ်သော မြေညက်မှုန့်ကို မျက်နှာလိမ်းခြင်းဖြင့် ရအပ်သော အကျိုးကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုသို့အကျိုးရသဖြင့် မြေညက်မှုန့်လိမ်းကျံခြင်းစသော ထိုအလုံးစုံကို အပ်၏ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

ကသ္မာ သမုဒ္ဒေါ သာဂရော-သာဂရဒေဝေန ခတော၊ တသ္မာ သာဂရော။ ဌ၊ဓာ။

(က) နနု အဏ္ဏဝေါ သမုဒ္ဒေါ နာမ။
(ခ) အထ ကသ္မာ သမုဒ္ဒေါ သာဂရော၊
(ဂ) သာဂရဒေဝေန ခတော၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

မုခ- မုနာတိ ဗန္ဓတီတိ မုခံ။
ဖွဲ့ခြင်းကြိယာသကတ်။ မျက်နှာ။ လပန၊ဝဒန။
ကာဠော-ကလျတေတိ ကာလော။ ကာလောယေဝ ကာဠော၊
ရေတွက်ခြင်းကြိယာ။ မည်းနက်သောမှည့်။ ကဏှ၊အသိတ။
သာသပ-သာသတိ အနုသာသတီတိ သာသပေါ။
ဆုံးမခြင်းကြိယာ။ မုန်ညှင်းစေ့။ သိဒ္ဓတ္ထ။
ဆဝိ- ဆာဒေတီတိ ဆဝိ။
ဖုံးလွှမ်းခြင်းကြိယာသကတ်။ အရေခြုံ။ စမ္မ။

နံပါတ် (၅)

စလိတေကို စလိတတ္တာဟု ပြင်။ ။သမ္ဗန်- လောဟိတဿ။ (၏+သည်)

http://www.dhammadownload.com

ခါဒိတေကို ခါဒိတတ္တာဟု ဟိတ်ပြင်။ ။သမ္ပန်- ဒေါသသသ။ (ဧ၊၄သည်)

နံပါတ် (၆)

(က) မတ္တိကာကဏ္ဍ် ဒေန္တိဖြင့် မျက်နှာကို လိမ်းကျံခြင်းဟူသည် တစ်စုံတစ်ခုဖြင့် လိမ်းကျံခြင်းမဟုတ် ဆေးဖြင့်စီရင်အပ်သော မြေညက်မှုန့်ကို ပေးခြင်းဖြင့် လိမ်းကျံခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

ကာဠပိဠကာဒီနံ ဟရဏတ္တာယဖြင့် ထိုသို့လိမ်းကျံခြင်းဟူသည် မှည့်အစရှိသည်တို့ကို ဖယ်ရှားခြင်း အကျိုးငှါ လိမ်းကျံခြင်းပင်ဖြစ်၏-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။မုခေဖြင့် မုခစုဏ္ဏကံကို မုခေ စုဏ္ဏံ မုခစုဏ္ဏံဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သမုဒ္ဒ-	သံ+ဥဒိ+ယ။ဒျကို ဒပြု၊ဒွေဘော်လာ။
ဟလိဒ္ဒိ-	ဟရိဒ္ဒိ။ ရကို လပြု၊ တြ ဒပြု၊ ဒလာ၊ ဒ၏အကို ဣပြု။
(တစ်နည်း)	ဟရိတြတည်။ ရကို လပြု၊ တြ ဒပြု၊ ဒလာ၊ ဒ၏အကို ဣပြု။
သာဂရ-	သာ+အာကရ။ က ကို ဂပြု။အာကို ချေ။

နံပါတ် (၈)

တိရစ္ဆာနကထာဟူသည်- ဒုဂ္ဂတိဘဝသံသရာမှ ထွက်မြောက်တတ်သော သမ္ဗုလာပ ဝိရတိ စေတနာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့် လူပြည်နတ်ပြည်လမ်းတို့၏ ဖီလာကန့်လန့်ဖြစ်၍ဖြစ်သော စကားသည် တိရစ္ဆာနကထာ မည်ပါသည်။

မတ္တကာကဏ္ဍဟူသည်-ဆေးတို့ဖြင့် ပြုစီမံအပ်သော ဆေးတို့ဖြင့် ဖော်စပ်အပ်သော မြေညက်မှုန့်ကို ဆိုလိုပါသည်။

နံပါတ် (၁၀)

မုခံ စုဏ္ဏေန္တိအရ- လိမ်းကျံသောပုဂ္ဂိုလ်၏ မျက်နှာကိုတင့်တယ်စေလိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။ ကာမ၊ကာမ။ မျက်နှာသည် အာရမ္မဏ။နန္ဒင်းကြောင့် အရေ အဆင်းတက်ခြင်း အကြောင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ဆဝိဝဏ္ဏရာဂကို အကြောင်းပြု၍ မိမိ၏သီလပျက်ခြင်း စသော အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ပါဠိချစဉ် (၈၄)

(က) မူသိကစ္ဆိန္နံ ဥန္နုရခါယိတံ။

(ခ) တေနာပိ ဟိ အဟတေ ဝါ ဝတ္ထေ, အနဟတေ ဝါ ဝတ္ထေ ဣတော ပဋ္ဌာယ ဝေ ဆိန္ဒေ့ ဣဒံနာမ ဟောတီတိ အာဒိသန္တိ။

(ဂ) အဂ္ဂိဟောမန္တိ ဝေဠုပေန ဒါရုနာ ဝေ ဟုတေ၊ ဣဒံနာမ ဟောတီတိ အဂ္ဂိဇုဟာနံ။

(ဃ) ဒဗ္ဗိဟောမာဒီနိပိ အဂ္ဂိဟောမမေဝ။

(င) ဝေဠုပါယ ဒဗ္ဗိယာ ဤဒိသေဟိ ကဏာဒီဟိ ဟုတေ ဣဒံနာမ ဟောတီတိ ဝေ ပဝတ္တိဝသေန ပန ဝိသုံ ဝုတ္တာနိ။ ဒီ၊၌၊၁။၈၈။

နံပါတ် (၁)

(က) ဥန္နုရခါယိတံ-ကြွက်ခဲအပ်သော အဝတ်ပုဆိုး၏ အကျိုးအပြစ်ကို ဆိုရာဖြစ်သောကျမ်းသည်။ မူသိကစ္ဆိန္နံ-မည်၏။ (ဣတိနာမဝါစကတ္တ)

(ခ) ဟိ-ချဲ့။ တေနာပိ-ထိုမူသိကစ္ဆိန္နကျမ်းဖြင့်လည်း။ (ပခုက္က) ဝါ-ဗိုကြွက်သည်လည်း။ (ဘာဇ္ဇိ) အာဟတေ-အစာချေအပ်ပြီးသော။အနာဟတေ-အစာမချေအပ်သေးသော။ ဝါ-ထုရိုက် ဖွတ်လျှော်အပ်ပြီး သော၊ဝါ-အဟောင်းဖြစ်သော။အနာဟတေ-အစာမချေအပ်သေးသော။ ဝါ-မထုရိုက်မဖွတ်လျှော်အပ်သေးသော၊

http://www.dhammadownload.com

ဝါ–အသစ်ဖြစ်သော။ဝတ္တေဝါ–ကိုလည်းကောင်း။(တစ်နည်း) အဟတေ–အစာမချေအပ်သေးသော။အနဟတေ–အစာချေအပ်ပြီးသော။

(ဂ) ဟုတေ–ပူဇော်အပ်သည့်ရှိသော်။ ဣဒံနာမဖလံ။ အဂ္ဂိဇုဟန်–မီးပူဇော်ပုံကိုပြသောကျမ်းတည်း။

(င) ပန–ထိုသို့ပင် ဒဗ္ဗိဟောမအစရှိသည်တို့၏ အဂ္ဂိဟောမ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ဒဗ္ဗိယာ–ယောက်မဖြင့်။(ဟုတေ) ကဏာဒီဟိ–ဆန်ကွဲ စသည်တို့ဖြင့်။ ဘဂဝတာ။ ဝုတ္တာနိ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ကြွက်ခဲအပ်သော အဝတ်ပုဆိုး၏ အကျိုးအပြစ်ကို ဆိုလိုရာဖြစ်သောကျမ်းသည် မူသိကစ္ဆိန္နကျမ်းမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အကျိုးအပြစ်ညွှန်ပြပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ အဘယ်နည်းဖြင့် အကျိုးအပြစ်ကို သိနိုင်ပါအံ့နည်း။ (ခ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ဒဗ္ဗိဟောမ စသည်တို့သည်လည်း အဂ္ဂိဟောမမျိုးတို့သာ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ဒဗ္ဗိဟောမစသည်တို့ကို အဂ္ဂိဟောမမှ အသီးအခြား မဟောသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ဗျတိရေကအာဘော်)အဂ္ဂိဟောမကိုသာ ဟောအပ်ဟောသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။(အန္ဝယအာဘော်) အဘယ်ကြောင့် ဒဗ္ဗိဟောမတို့ကိုလည်း သီးခြားဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ (င) မိန့်။ **ငြီသစ်။**

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဒဗ္ဗိဟောမာဒီနိပိ အဂ္ဂိဟောမာနေဝ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဝိသုံ ဝုတ္တာနိ။

(ဂ) ဓဝရှပါယ ဒဗ္ဗိယာ ဤဒိသေဟိ ကဏာဒီဟိ ဟုတေ ဣဒံနာမ ဟောတီတိ ဓဝံ ပဝတ္တိဝသေန။

ပနသဒ္ဒါ– ဒဗ္ဗိဟောမ အစရှိသည်တို့၏ အဂ္ဂိဟောမအဖြစ်သည် ဖြစ်ငြားပါ၏။ ထို့ကြောင့် ဒဗ္ဗိဟောမ စသည်ကို သီးခြား မဟောသင့်၊မဟောထိုက်၊ သို့ပါလျက် ဒဗ္ဗိဟောမစသည်ကို ဘုရားရှင်သီးခြားဟောထား၏။ ထိုသို့ သီးခြားဟောသည်ကို မနှစ်သက်၍ ပန–သဒ္ဒါ ဆိုသည်။

နံပါတ် (၄)

မူသိက–	မုသတိ ထေနေတီတိ မူသိကော။
ဥန္ဒူရ–	ဥန္ဒတိ ကိလေဒတီတိ ဥန္ဒူရော။
အာဟတ–	အာဟညိတ္ထာတိ အာဟတံ။
အဂ္ဂိ–	အဂတိ ကုဋိလော ဟုတွာ ဂစ္ဆတီတိ အဂ္ဂိ။
ဒါရု–	ဒရီယတေတိ ဒါရု။
ဒဗ္ဗိ–	ဩဒနာဒီနိ ဒါရေန္တိ တောယာတိ ဒဗ္ဗိ။
ကဏ–	ဘိန္နတဏ္ဍုလဘာဝေန ကဏတိ ဂစ္ဆတီတိ ကဏော။
မူသိကာ–	ခိုးခြင်းကြိယာ။ ကြွက်ဒြပ်။ ဥန္ဒူရ၊အခု။
ဥန္ဒူရ–	စွတ်စိုခြင်းကြိယာ။
အာဟတ–	ထုရိုက်ညှင်ဆဲခြင်းကြိယာ။ အဝတ်ဒြပ်။ ပုရာဏ။
ဒဗ္ဗိ–	ခွဲခြင်းကြိယာ။ ယောက်မဒြပ်။ ကဋစ္ဆု။
ကဏ–	ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ ဆန်ကွဲဒြပ်။ ကုဏ္ဍက။

နံပါတ် (၅)

(ခ) ဆိန္နေကို ဆိန္နတ္တာ– ဝတ္တေကို ဝတ္ထသာ။

(ဂ) ဟုတေကို ဟုတတ္တာ– အဂ္ဂိသာ။

http://www.dhammadownload.com

နိဿယ (၆)

(က) ဥန္နာရုဉ္ပါယိတံဖြင့် မူသိကာသဒ္ဒါသည် ဥန္နာရုဉ္ပါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဆိန္နံ၌ ဆိဒ ဓာတ်+တပစ္စည်း။ ယင်းတပစ္စည်းကို က္တန္နပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖြတ်ခြင်းဟူသည် ခဲစားခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဂ) အင်္ဂဓုဟာနံဖြင့် အင်္ဂဟောမ၌ ဟောမံဝယ် ဟု+မန်ပစ္စည်း။ ယင်းမန်ပစ္စည်း၏ ဘာဝသဓန၌ သက်၍ ဓုဟာနံ ဟောမံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အင်္ဂသ ဟောမံ အင်္ဂဟောမံဟု ကမ္မတ္ထ ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ မီးပူဇော်ခြင်းကို မယူအပ်၊ ဌာနူပစာအားဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်းကို ပြဆိုသောကျမ်းကို ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ဝေဒ္ဓပါယစသည်ဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်း၏ နည်းသွင်းကို သိစေသည်။

နိဿယ (၇)

မူသိက– မူသ+ဏ္ဏ။ ဏ္ဏကို အက၊ အကို က္လပြု၊ ဥကို ဦ ဒီဃပြု။
ဒဗ္ဗိ– ဒု+ဗိ။ ဥကို အဝ၊ ဝကို ဗပြု၊ (တစ်နည်း) ဒရ+ဗိ။ ရကို ဗပြု။
တဏ္ဍုလ– တမ+ဥလ။ မကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊ တမနောင် ဍလာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဏပြု။

နိဿယ (၈)

ဒဗ္ဗိဟောမ စသည်ကိုဆိုခြင်းသည် ဤသို့သောယောက်မဖြင့် မီးပူဇော်လျှင် ဤသို့သောအကျိုးထူး ဖြစ်၏။ ဤသို့ အကျိုးဖြစ်ပုံအထူးကို ပြသောကြောင့် သီးခြားဆိုထားသည်၊ ထိုသီးခြားဆိုအပ်သော ဟောမ ကျမ်းတို့မှ ကြွင်းသမျှကို ပါရသေသနည်းအားဖြင့် ဆက်ဆံသည်၏အစွမ်းဖြင့် အင်္ဂဟောမကို ဆိုသည်။

ဒဗ္ဗိဟောမာဒီနိ၌ အာဒိဖြင့် ပါဠိတော်၌လာသော ထုသ၊ ကဏ၊ တဏ္ဍုလ၊ သပ္ပိ၊ တေလ၊ မုခ၊ လောဟိတ တို့ဖြင့် ပူဇော်ပုံကိုပြသော ထုသဟောမ စသည်ကို ယူ။

နိဿယ (၉)

တေနာပိ အဟာတေ ဝတ္တေ၊ အနာဟာတေ က္လတော ဆိန္နေ။
ဝံ ပဋ္ဌာယ ဝါ ဟောတိ၊ အဒိသဒ္ဒ္တိ က္ခဒံ နာမံ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နိဿယ (၁၀)

(ခ) အာဒိသန္တိ၌ ဓာတ်အရ– ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်။ ကာမ၊ ကာမ။

ကြွက်ကိုက်အပ်သော အဝတ်ဟောင်း အဝတ်သစ်သည် အာရမ္မဏ။ ကိုက်အပ်သောအဝတ်၏ နတ်၊ ရက္ခိုသ်၊ လူစောင်းကြပ်ရာအရပ်သည် ဥဋ္ဌိပန၊ ကိုက်ဖြတ်အပ်သော အရပ်အပိုင်းအခြားအားလျော်စွာ အကျိုးအပြစ် ဖြစ်မည်ဟု လွဲမှားစွာ ယုံကြည်ခြင်းသည် အနဘာဝ။

ဆိန္နေ၌ ဓာတ်အရ– ကိုက်ဖြတ်သောကြွက်၏ သန္တာန် ရသတဏှာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။

ဝါကျစဉ် (၈၅)

(က) အင်္ဂဝိဇ္ဇာတိ ပုဗ္ဗေ အင်္ဂမေဝ ဒီသွာ ဗျာကရဏာဝသေန အင်္ဂ ဝုတ္တံ။
(ခ) က္လမေ အင်္ဂလဒ္ဓိ ဒီသွာ ဝိဇ္ဇံ ပရိဇပ္ပိတွာ"အယံ ကုလပုတ္တော ဝါ နောဝါ၊ သိရီသမ္ပန္နောဝါ နောဝါ"တိ အာဒိ ဗျာကရဏာဝသေန အင်္ဂဝိဇ္ဇာ ဝုတ္တာ။
(ဂ) ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာတိ ဃရဝတ္ထုအာရာမဝတ္ထာဒီနံ ဂုဏာဒေါသသလ္လက္ခဏဝိဇ္ဇာ။
(ဃ) မတ္တိကာဒိဝိသေသံ ဒီသွာပိ ဟိ ဝိဇ္ဇံ ပရိဇပ္ပိတွာ ဟေဋ္ဌာ ပထဝိယံ တိံသရတနမတ္တေ အာကာသေစ အသီတိရတနမတ္တေ ပဒေသေ ဂုဏာဒေါသံ ပဿန္တိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၈၈။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဣဓ–ဤနေရာ၌။ အင်္ဂလက္ခ–လက်ချောင်းဖြစ်သောအရိုးကို၊(တစ်နည်း) အင်္ဂလင္ဂ–အင်္ဂါကြီး ငယ်တို့၏ ဖြစ်ရာဝတ်ကိုယ်လုံးကို။ပဋိဗ္ဗိတွာ–စုပ်၍။ဝါ–မန်းမှုတ်၍။အယံ–ဤသူကား။ကုလပုတ္တော–အမျိုး ကောင်းသားတည်း။ဣတိဝါ–ဤသို့သော်လည်းကောင်း။ နော ကုလပုတ္တောဝါ–မဟုတ်။ဣတိဝါ–လည်းကောင်း။ အယံ–ကား။သိရီသမ္ပန္နော–အသရေနှင့်ပြည့်စုံသူတည်း။ဣတိဝါ။

(ဂ) နိယမာနိယမနည်း–ယရဝတ္ထုအာရာမဝတ္ထာဒီနံ၊အိမ်၏တည်ရာမြေ သစ်သီးအာရမ် ပန်းအာရမ် တို့၏ တည်ရာမြေ အစရှိသည်တို့၏။ ယာဂုဏဒေါသသလ္လက္ခဏဝိဇ္ဇာ၊အကြောင်းဂုဏ်အပြစ်ကို မှတ်သားကြောင်း အတတ်သည်။အတ္ထိ၊သာ၊သည်။ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာတိ–ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာနာမ၊မည်၏။

(ဃ) တိံသရတနမတ္တေ–အတောင်သုံးဆယ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော။(ပဒေသေ)အသီတိရတန မတ္တေ–အတောင်ရှစ်ဆယ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ပဒေသေစ–အရပ်၌လည်းကောင်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ရှေး၌ အင်္ဂါကြီးငယ်ကိုသာ ကြည့်၍ ဟောပြောခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် အင်္ဂကျမ်းကို ဟောတော်မူအပ်၏ ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။အင်္ဂကျမ်းသည်လည်း အင်္ဂါကိုကြည့်၍ သိကြောင်းအတတ်ပင် မဟုတ် ပါလော။ အင်္ဂဟုပြပြီး ဖြစ်လျက် အင်္ဂဝိဇ္ဇာကို အဘယ်ကြောင့် ဆိုအပ်ပြန်သနည်း။ (ခ) မိန့်။

(ဃ)သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ယရဝတ္ထုအာရာမဝတ္ထုစသည်တို့၏ ဂုဏ်အပြစ်ကို မှတ်သားကြောင်းအတတ် သည် ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ယင်းအတတ်ဖြင့် ဂုဏဒေါသကို အမှန်သိသည် ဟုတ်ပါ၏လော။ အ ကယ်၍ ဂုဏဒေါသကို အမှန်ကို မသိက (ဂ)ဝါကျဖြင့် ဆိုသောဆရာ့စကား အသို့သင့်အံ့နည်း။ (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပုဗ္ဗေ အင်္ဂသတ္ထံ ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဓ အင်္ဂဝိဇ္ဇာတိ ပုန ဝုတ္တံ။
(ဂ) နနု ပုဗ္ဗေ အင်္ဂမေဝ ဒိသွာ ဗျာကရဏဝသေန အင်္ဂံ ဝုတ္တံ၊ ဣဓ အင်္ဂလင်္ဂံ ဒိသွာ ဝိဇ္ဇံ ပရိဇပ္ပိတွာ ''အယံ ကုလပုတ္တောဝါ နောဝါ၊ သိရီသမ္ပန္နောဝါ နောဝါ''တိ အာဒိ ဗျာကရဏဝသေန အင်္ဂဝိဇ္ဇာ ဝုတ္တာ။
(က) နနု မတ္တိကာဒိဝိသေသံ ပဿတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဟေဋ္ဌာ ပထဝိယံ တိံသရတနမတ္တေ, အာကာသေစ အသီတိရတနမတ္တေ ပဒေသေ ဂုဏဒေါသံ ပဿန္တိ။
(ဂ) နနု ဝိဇ္ဇံ ပဋိဇပ္ပေတိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

အင်္ဂဝိဇ္ဇာ– ဝိဒတိ ဇာနာတိ ဝိဇ္ဇာ။ အင်္ဂီယတိ ဉာယတီတိ အင်္ဂံ။ အင်္ဂဿ ဝိဇ္ဇာ အင်္ဂဝိဇ္ဇာ။
သိခြင်းကြိယာ။ အတတ်ပညာ (မန္တာန်)သည်။ ပညာ၊မန္တာ။
ဗျာကရဏ–ဝိသေသေန အာကရီယန္တေ အနေန သဒ္ဒါတိ ဗျာကရဏံ။
ပြုခြင်းကြိယာ။ သဒ္ဒါကျမ်းသည်။ သဒ္ဒသတ္ထ၊ကပ္ပ။
သိရီ– ကတပုညေဟိ သေဝိယတေတိ သိရီ။
မှီဝဲခြင်းကြိယာ။ ကျက်သရေရှိသူသည်။ လက္ခီ။
ဝတ္ထု– ဝသတိ တတ္ထာတိ ဝတ္ထု။
တည်ခြင်းကြိယာ။ မြေဒြပ်။ ဌာန၊အာကာသ။
မတ္တိကာ– မတ္တေနပမာဏေန ယုတ္တာ မတ္တိကာ။မသီယတေ အာမသီယတေတိ မတ္တိကာ။

http://www.dhammadownload.com

ပမာဏအတိုင်းအရှည်၏ ယှဉ်သောမြေညက်နှင့် ပမာဏ ပမာဏဝန္တစပ်။
မြေညက်သည်။ ခါရာ၊ဦသ။

ပထဝီ– ပထဝတိ ဝတ္ထာတိ ပထဝီ။
သွားခြင်းကြိယာ။ မြေပြင်။ ဘူမိ။

နံပါတ် (၅)

(ဂ) ပရိဇပ္ပိတွာကို ပရိဇပ္ပေန္တတ္တာ–ဟု ပြင်။ဝေတေသံ ဘဝန္တာနံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ။

(ဃ) ပဿန္တတ္တာ– ဝေတေသံ ဘဝန္တာနံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ။ (တို့၏+တို့သည်)

နံပါတ် (၆)

(ဂ) ဃရဝတ္ထုအာရာမဝတ္ထာဒီနံဖြင့် ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ၌ ဝတ္ထုအရ အိမ်၏တည်ရာမြေ သစ်သီးအာရာမ် ပန်းအရာမ်တို့၏ တည်ရာမြေအစရှိသည်တို့ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။

ဂုဏဒေါသသလ္လက္ခဏဝိဇ္ဇာဖြင့် ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ၌ ဝိဇ္ဇာအရ ဂုဏ်အပြစ်ကိုမှတ်သားကြောင်း အတတ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ဝတ္ထူနံ ဝိဇ္ဇာ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

သုသာန– ဆဝ+သယန။ ဆဝကို သုပြု။ သယနကို သာန ပြု။
ဝိတဏ္ဍာ ဝိ+တဠ+အ။ ဠကို ဍပြု၊ ဏ လာ။
ပထဝီ– ပ–ထရ+ဏ္ဍု။ ရကို ထပြု။

နံပါတ် (၈)

ကုလပုတ္တအရ– ဇာတိကုလပုတ္တ အာစာရကုလပုတ္တ ၂–မျိုးကို ယူ။

အင်္ဂလဋ္ဌိဟူသည်– ဝါးပင်သည် အခက်တို့၏ထွက်ရာဖြစ်သကဲ့သို့၊ထိုအတူ ခန္ဓာကိုယ်သည်လည်း အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ စည်ပင်ပေါက်ရာ၏ အဖြစ်ဖြင့် ဝါးပင်နှင့်တူသောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်ကိုလည်း အင်္ဂလဋ္ဌိ–ဟူ၍ သိအပ်၏။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ဝိဇ္ဇံ ပရိဇပ္ပိတွာ အရ– ဂါထာမန္တာန်အတက်ကို မန်းမှုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ဥဿာဟ၊ဝီရိယ။ ဂါထာမန္တာန်သည် အာရမ္မဏ။ အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ ဖြစ်ရာ တစ်ကိုယ်လုံးကို မြင်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ ကုလပုတ္တဖြစ်မည်၊မဖြစ်မည်ကိုလည်းကောင်း၊အသရေနှင့်ပြည့်စုံသူ ဖြစ်မည်၊မဖြစ်မည် ကိုလည်းကောင်း ဟောပြောနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၈၆)

(က) ဝါယသဝိဇ္ဇာတိ ကာကရုတဉာဏံ။
(ခ) တံ ဝိသုဒ္ဓေဝ သတ္တံ၊ တသ္မာ ဝိသုံ ဝုတ္တံ။
(ဂ) ပက္ကဇ္ဈာနန္တိ ပရိပါကဂတ စိန္တာ။
(ဃ) ဣဒါနိ''အယံ ဝတ္တေကံ ဗိဝိဿတိ၊ အယံ ဝတ္တေက''န္တိ ဝဝံ ပဝတ္တံ အာဒိဠညာဏန္တိ အတ္ထော။
(င) သရပရိတ္တာနန္တိ သရရက္ခဏံ။
(စ) ယထာ အတ္တနော ဥပရိ န အာဂစ္ဆတိ၊ ဝဝံ ကရဏဝိဇ္ဇာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၈၉။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) ကာကရုတဉာဏ်–ကျီးမြည်သံကို သိကြောင်းဖြစ်သော အတတ်သည်။ဝါယသဝိဇ္ဇာတိ–ဝါယသဝိဇ္ဇာ မည်၏။

(ခ) တံ–ထိုကျီးမည်သံကို သိကြောင်းဖြစ်သော အတတ်သည်။ဝိသုညေ၀–သကုဏဝိဇ္ဇာမှ အသီးအခြားသာလျှင်ဖြစ်သော။ သတ္တံ–ကျမ်းတည်း။ တသ္မာ–ထိုသို့ ဝါယသဝိဇ္ဇာအဝတ်၏ သကုဏဝိဇ္ဇာအတတ်မှ သီးခြား၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိသုံ။ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ပရိပါကဂတစိန္တာ–ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ရောက်သော ဖိဝိတိန္ဒြေကို ကြံကြောင်းဖြစ်သော သက်ကြည့်ပေဒင်အတတ်မျိုးသည်။ ပက္ကဇ္ဈာနန္တိ–မည်၏။

(ဃ) အယံ–ပုဂ္ဂလော။တွေ့ကံ–ဤမျှလောက်အတိုင်းအရှည်ရှိသော ကာလပတ်လုံး။အာဒိဇ္ဈဉာဏ်–ရည်ညွှန်းအပ်သည်ကို သိကြောင်းဖြစ်သော အတတ်သည်။

(စ) ယထာ–ဖြင့်။ကရိယမာနေ–သော်။(သရော–မြားသည်)ဝေ–ဤမိမိအပေါ်သို့ မြားမလာနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။(ယထာ+တထာ နိယံ)

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဝါယသဝိဇ္ဇာဟူသည် ကျီးမြည်သံကို သိကြောင်းဖြစ်သော အတတ်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။(တစ်နည်း) ပါဠိတော်၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ဝါယသဝိဇ္ဇာ အတတ်ကိုဟောထားအပ်၏။ ကျီးလည်း ငှက်ပင်ဖြစ်ရကား သကုဏဝိဇ္ဇာနှင့်ပင်ပြီးကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် ဝါယသဝိဇ္ဇာအတတ်ကို အသီးအခြား ဆိုရပြန်သနည်း။ (ခ) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိ)

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ပက္ကဇ္ဈာနဟူသည် ရင့်ကျက်ပြီးသော အသက်ကို သိကြောင်းအတတ်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ယင်းအနက်ကို သိသာထင်ရှားအောင် မပြဆိုပြီလော။ (ဂဏ္ဌိ) ဝါ–ရင့်ကျက်သည်၏ အဖြစ်ဟူသည်ကို မပြဆိုပြီလော။(ဋီသစ်) ယင်းအနက်၏ အကျယ်ကား အဘယ်ပါနည်း။ ဝါ–အဘယ်ကို ရင့်ကျက်သည်၏အဖြစ်ဟူ၍ ယူအပ်ပါသနည်း။ (ဂ) မိန့်။ (ဋီသစ်၊၁၊၃၇၂)

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် မြားကို ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ကြောင်းအတတ်သည် သရပရိတ္တာဏမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ မြားကို ဘယ်ပုံဘယ်နည်း စောင့်ရှောက်ပါသနည်း။မြားကိုစောင့်ရှောက်ပုံ အခြင်းအရာကို သိသာထင်ရှားအောင် မပြဆိုပြီလော။ (စ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု သကုဏဝိဇ္ဇာယမေဝ ဝါယသဝိဇ္ဇာ ပဝိဋ္ဌာ။ (ဋီသစ်)

(ခ) အထ ကသ္မာ ဝိသုံ ဝုတ္တံ။

(ဂ) တံ ဝိသုညေ၀ သတ္တံ၊ တသ္မာ

နံပါတ် (၄)

ဝါယသ– ဝယတိ ဂစ္ဆတီတိ ဝါယော။ ဝါယောယေ၀ ဝါယသော။

ဝိဇ္ဇာ– ဝိဒတိ ဇာနာတိ တောယာတိ ဝိဇ္ဇာ။

ကာက– ကာတိ သဒ္ဒံ ကရောတီတိ ကာကော။

ရုတ– ရဝနံ ရုတံ။ ရဝီယတေတိ ရုတံ။

သတ္တ– သာသတိ အာစိက္ခတိ အတ္ထေ ဧတေနာတိ သတ္တံ။

ပက္က– ပစ္စိတ္ထာတိ ပက္ကံ။

ဈာန– ဈာယတိ ဧတေနာတိ ဈာနံ။

အာဒိဋ္ဌ– အာဒိသီတဗ္ဗန္တိ အာဒိဋ္ဌံ။

http://www.dhammadownload.com

သရ- သံရုန္တိ ဟိံသန္တိ အနေနာတိ သရော။
ဝါယသ- သွားခြင်းကြိယာ။ ကျီးကန်းဒြပ်။ ကာက၊အရိဋ္ဌ၊ဓင်္ကာ။
ရုတ- အသံပြုခြင်းကြိယာ။ သဒ္ဒရုပ်ဒြပ်။ သဒ္ဒ၊သရ။
သတ္တ- ပြောကြားခြင်းကြိယာ။ ကျမ်းဒြပ်။ ဂန္ထ။
သရ- ညှင်းဆဲခြင်းကြိယာ။ မြှားဒြပ်။ ဥသု၊ခုရပ္ပ၊အသန။

နံပါတ် (၅)

(ခ) သတ္ထတ္ထာ- တဿ ကာကရုတဉာဏဿ
တသ္မာ-တတော ဝိသုံဘာဝတော-တဿ သတ္ထဿ။(တစ်နည်း) တဿ ကာကရုတဉာဏဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ကာကရုတဉာဏ်ဖြင့် ဝါယသသဒ္ဒါ ကာကသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဇ္ဇာ၌ ဝိဒဓာတ် ယပစ္စည်း။ ဝိဒဓာတ်၏ ဉာဏအနက် ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း။ ယပစ္စည်း ကရဏသာဓန၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း။ဝိဒတိ ဇာနာတိ ဧတာယာတိ ဝိဇ္ဇာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါယသာနံ ရုတဝိဇ္ဇာ ဝါယသဝိဇ္ဇာ-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ **(တစ်နည်း)** အဓိပ္ပါယ်ဖော်ပါ။

(ဂ) ပရိပါကဂတစိန္တာဖြင့် ပက္က၌ ပစဓာတ်၊တပစ္စည်း၊ယင်းတပစ္စည်း၏ အတိတ်ကာလအနက် ၌သက်၍ ပစ္စိတ္တာတိ ပက္ကံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ရှာန်၌ ဈေဓာတ်သည် ဒဟန ဒိတ္တိအနက် မဟော၊စိန္တနအနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း။ ပကဏ္ဍ္ဍာနအရ သက်ကြည့်ဗေဒင်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

(ဃ) ဣဒါနိ-စသည်ဖြင့် အတ္တဘော၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ ဇီဝိတကာလ၏အစွမ်းဖြင့်လည်း ကောင်း၊ ပရိပက္က ဂတဘာဝကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။အာဒိဋ္ဌဉာဏ်ဖြင့် သက်ကြည့်ဗေဒင်ဟူသည် ရည်ရွယ် ညွှန်းအပ်သည်ကို သိကြောင်းအတတ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သကုဏ- သက+ဥန။ နကို ဏပြု။ (သက္ကောတိ ဥဋ္ဌံ ဂန္တုန္တိ သကုဏော။)
သကုဏမိဂ-ဟု ဆိုလိုလျှက် မိဂ သဒ္ဒ ချေ။

နံပါတ် (၈)

သပက္ခက- ကြောင်သောယင်၊ယင်းမမဲရိုင်းစသော အတောင်ရှိသော သတ္တဝါ။
အပက္ခက- အိမ်မြှောင် စသော အတောင်မရှိသော သတ္တဝါ။
ဒွိပဒ- လူ နတ် ကြိုးကြာ ခါနီ စသော ခြေနှစ်ချောင်း သတ္တဝါ။
စတုပ္ပဒ- ပုတ်သင် မြွေခွေး အစရှိသော ခြေလေးချောင်း သတ္တဝါ။
သကုဏဉာဏအတတ်ဟူသည်- သားငှက်၏အစွမ်းအားဖြင့် သုဘာသုဘအကျိုးကို သိကြောင်း ဖြစ်သောအတတ် ဖြစ်သည်။

နံပါတ် (၁၀)

အာဒိဋ္ဌဉာဏ်၌ ဉာဏအရ- အနုမာနဉာဏ်၊ (တစ်နည်း) ဝိတက်၊ ဝိစာရ စေတသိက်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။
ဇီဝိတိန္ဒြေသည်လည်းကောင်း၊ အတ္တဘောသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ဇီဝိတကာလ အတ္တဘာ ဝတို့၏ ရင့်ကျက်သည်၏ အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ သက်ကြည့်ဗေဒင်အတတ်ဖြင့် ရအပ်သောလာဘ်ပူဇော်သက္ကာရ သည်လည်းကောင်း။ ဗေဒင်မေးသူ၏ မိမိအသက်အပိုင်းအခြားကို သိရှိရခြင်းသည်လည်းကောင်း အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၈၇)

(က) ဝိရုဒ္ဓဂတ္တကာရဏက္ကိ ဝိရုဒ္ဓသ ဝိလီနသ အဋ္ဌိတသ ဝိနဿမာနဿ ဂတ္တဿ ကာရဏံ။

(ခ) ပုန အဝိနာသာယ ဘေသဇ္ဇဒါနက္ကိ အတ္ထော။

(ဂ) ဂတ္တော ဟိ ဝါတေန ပိတ္တကေဟိ ကမ္မုနာစာတိ တီဟိ ကာရဏေဟိ ဝိနဿတိ။

(ဃ) တတ္ထ ဝါတေန ဝိနဿန္တေ နိဗ္ဗာပနီယံ သီတလံ ဘေသဇ္ဇံ ဒေတိ။

(င) ပိတ္တကေဟိ ဝိနဿန္တေ ပိတ္တကာနံ ပဋိကမ္မံ ကရောတိ။

(စ) ကမ္မုနာ ဝိနဿန္တေ ပန ဗုဒ္ဓါပိ ပဋိဗာဟိတုံ န သက္ကောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁။

နိဒါဿ (၁)

(က) ဝိလီနသ–ကိုယ်ဝန်တည်ပြီးပါသော်လည်း ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ မရောက်မူ၍ ကြေမွသော။ အဋ္ဌိတသ–ရင့်ကျက်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် မတည်သော။

(ဃ) တတ္ထ–ထိုသုံးပါးတို့တွင်။ဝါတေန–လေကြောင့်။(ဂတ္တေ–ကိုယ်ဝန်သည်။)ဝိနဿန္တေ–ပျက်စီးလတ်သော်။နိဗ္ဗာပနီယံ–လေကို ငြိမ်းအေးစေနိုင်သော။သီတလံ–အေးသော။

နိဒါဿ (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ (က)ဖြင့် ဝိရုဒ္ဓဂတ္တကာရဏဟူသည် ပျက်သွားသော ကိုယ်ဝန်ကို ပြုခြင်းဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပျက်သောကိုယ်ဝန်ကို အသို့ ပြုနိုင်အံ့နည်း။ ပျက်ကျသော ကိုယ်ဝန်ကို ပြုလုပ်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဝိရုဒ္ဓဂတ္တကာရဏဟူသည် တဖန် ကိုယ်ဝန်မပျက်စီးခြင်းအကျိုးငှါ ဆေးပေးခြင်းဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်အကြောင်းတို့ကြောင့် ကိုယ်ဝန်ပျက်စီးပါသနည်း။ လေကြောင့်သာ ပျက်စီးပါသလော။ (ဦနစောဒနာ) လေ,ပိုးကောင်းငယ်,ကံအကြောင်းတို့မှတပါး အခြားသောအကြောင်းတို့ကြောင့်လည်း ပျက်စီးပါသလော။ (အညစောဒနာ) လေ,ပိုးကောင်းငယ်,ကံတို့နှင့်အတူ အခြားသော အကြောင်းတို့ကြောင့်လည်း ကိုယ်ဝန်ပျက်စီးပါသလော။ (အဓိက) (ဂ) မိန့်။

(စ) သို့–ဆရာ၊ (ဃ၊င)တို့ဖြင့် လေကြောင့်လည်းကောင်း။ပိုးငယ်တို့ကြောင့်လည်းကောင်း ဖျက်ဆီးသော ကိုယ်ဝန်ကို ဆေးပေးလျှက် ကုစားခြင်းငှါ တတ်ကောင်း၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ကံကြောင့် ပျက်သော ကိုယ်ဝန်ကိုကား အသို့မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ ရှေ့ကိုယ်ဝန်ပျက်ကြောင်းများနည်းတူ ဆေးပေးလျှက် ကုစားခြင်းငှါ တတ်ကောင်းအံ့လော။ (စ) မိန့်။

နိဒါဿ (၄)

ဂတ္တ– ဂတ္တတိ အတ္တဘာဝေန ပဝတ္တတီတိ ဂတ္တော။
ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ ကိုယ်ဝန်ဒြပ်။ ပဋ္ဌိသဒ္ဒါ။

ဝါတ– ဝါယတိ ဂစ္ဆတီတိ ဝါတော။
သွားခြင်းကြိယာ။ (တစ်နည်း) တိုက်ခတ်ခြင်းကြိယာ။ လေဒြပ်။ ဝါယ။

ပိဏ္ဍ– ပဏ္ဍိ ဇိဝန္တိ သတ္တာ ဝေဒနာတိ ပါဏော။ ခုဒ္ဒေါ ပါဏော ပါဏကော။
ငယ်သောဂုဏ်၏ သတ္တဝါနှင့် ဂုဏ်ဂုဏီအစပ်။ ငယ်သောသတ္တဝါ။ ခုဒ္ဒပါဏ။

ဘေသဇ္ဇ–ဘိသက္ကဿ ကမ္မံ ဘေသဇ္ဇံ။
ဆေးဆရာ၏ အလုပ်နှင့်ဌာနီဌာနအစပ်။ ဆေးဒြပ်။ ဩသဓ။

သီတလ– သီတံ ဂုဏံ လာတီတိ သီတလံ။

ပဋိကမ္မ– ယံ ယံ ကမ္မံ ယထာကမ္မံ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

ဝိနယသန္တေကို ဝိနယသန္တတ္တာ- ဂဗ္ဘသ- ဟု ခံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဝိရုဒ္ဓသ ဂဗ္ဘသ ကရဏံဖြင့် ဝိရုဒ္ဓဂဗ္ဘကရဏံ၌ ဝိရုဒ္ဓပုဒ်+ဂဗ္ဘပုဒ်+ကရဏပုဒ်၊ ဝိရုဒ္ဓဂဗ္ဘကို ဝိရုဒ္ဓေါ့ၓ သော ဂဗ္ဘောစာတိ ဝိရုဒ္ဓဂဗ္ဘောဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိရုဒ္ဓဂဗ္ဘသ ကရဏံ ဝိရုဒ္ဓဂဗ္ဘကရဏံဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။ ဝိလီနသဖြင့် ကိုယ်ဝန်၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဟူသည် ကိုယ်ဝန်ကျေမွခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော ပရိယာယ်ကို သိစေ။ အဋ္ဌိတသဖြင့် ကိုယ်ဝန်ကျေမွခြင်းဟူသည် ကိုယ်ဝန်မတည်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော ပရိယာယ်ကို သိစေသည်။ ဝိနယသမာနသဖြင့် ကိုယ်ဝန်မတည်ခြင်းဟူသည် တည်ပြီးနောက် ပျက်ကျသွားခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ပရိယာယ်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဝိဂ္ဂါ- ဝိဝိတ+အဂ္ဂါ။ ဝိတကိုချေ၊ ဤကို ဣ-ရသပြု။

ဝိရုဒ္ဓ- ဝိ+ရုဓ+တ။ တကို ဓပြု၊ ဓာတွန်ဓကို ဒပြု။

နံပါတ် (၈)

ခပ်သိမ်းသောသတ္တဝါတို့သည် ကံကြောင့်သာ ဖြစ်ခြင်း/ပျက်ခြင်းရှိပါလျှက် အဘယ့်ကြောင့် လေ, ပိုးကောင်းငယ်တို့ကြောင့် ပျက်စီး၏-ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း။

လေ,ပိုးကောင်ငယ် အကြောင်းနှစ်ပါးတို့ကြောင့် ကိုယ်ဝန်ပျက်စီးရာ၌ အတိတ်ကံသည် အကျိုးပေးခွင့်ကို မပြုအပ်။(ဝါ)ကံသည်ရှေ့သွားမဟုတ်။ထိုနှစ်ပါးသောအကြောင်းတို့ နောက်မှ ကံသည် လိုက်၍ အကျိုးပေးရသည်။(တစ်နည်း)လေ,ပိုးကောင်တို့ကြောင့် ကိုယ်ဝန်ပျက်သော်လည်း ကံနှင့်ကင်း၍ မပျက်စီးနိုင်ဟု အဓိပ္ပါယ်ကို ပြလို၍ ဆိုသည်။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊)၊

နံပါတ် (၁၀)

(ဃ) ဘေသဇ္ဇ ဒေတိအခရ- မိစ္ဆာဇီဝဟုဆိုအပ်သော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ် ကာမ၊ကာမ။ (တစ်နည်း) ဇိဂုစ္ဆ/ မိဘာစ္စရသ။ဆေးသည်အာရမ္မဏ။ကိုယ်ဝန်ပျက်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ကိုယ်ဝန်တည်ခြင်း။ဆေးပေးသောရဟန်း၌ ကုလဒူသက အနေသနဖြစ်ခြင်း ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၁)

(က) တတ္ထ ဓမ္မာတိ ဂုဏေ ဒေသနာယံ ပရိယတ္တိယံ နိဿတ္တေဟိဝေမာဒိသု ဓမ္မသဒ္ဒေါ ဝတ္တတိ။

(ခ) "န ဟိ ဓမ္မော အဓမ္မော စ၊ ဥဘော သမဝိပါကိနော။ အဓမ္မော နိရယံ နေတိ၊ ဓမ္မော ပါပေတိ သုဂ္ဂတိ"န္တိ အာဒီသု ဟိ ဂုဏေ ဓမ္မသဒ္ဒေါ။

(ဂ) ဣဓ ပန ဂုဏေ ဝတ္တတိ။

(ဃ) ကသ္မာ အတ္တိ ဘိက္ခဝေ အညေ၀ တထာဂတသ ဂုဏာတိ ဝဝေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၉၂၊။၉၃။

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဓမ္မောစ-သုစရိုက်ဆယ်ပါး မြတ်တရားသည်လည်းကောင်း။ အဓမ္မော-ဒုစရိုက်တရား ဆယ်ပါးသည်လည်းကောင်း။ဥဘော-နှစ်ပါးကုန်သော တရားတို့သည်။ သမဝိပါကိနော-တူမျှသောအကျိုးရှိကုန်သည်။ နဟောန္တိ-ကုန်။ကသ္မာ-ကြောင့်။သမဝိပါကိနော-ကုန်သည်။ နဟောန္တိ-နည်း။ ဟိ-ယသ္မာ-ကြောင့်။ အဓမ္မော-

http://www.dhammadownload.com

ဒုစရိုက်တရားသည်။ နိရယံ–သို့။နေတိ–ဆောင်တတ်၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဓမ္မသဒ္ဒါသည် ဂုဏ,ဒေသနာ,ပရိယတ်,နိဿတ္တ စသောအနက်တို့၌ ဖြစ်၏–ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ထိုစကား အသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ဓမ္မသဒ္ဒါသည် တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်၍ တစ်နက်တည်းသာ ဟောဆိုသင့်သည်မဟုတ်လော။ (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–(ဌပနာတူ၏)။ ဤအဓေ့ဝဓမ္မာ–ဟူသောပုဒ်၌ ဓမ္မသဒ္ဒါသည် အဘယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ ဒေသနာအနက်၌ ဖြစ်ပါသလော။ (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အဓေ့ဝဓမ္မာ၌ ဓမ္မသဒ္ဒါသည် ဂုဏ်အနက်၌ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ဖွင့်ဆိုသဖြင့် အဘယ်အကျိုး ရှိအပ်ပါသနည်း။(ဝါ) အဘယ်သို့လျှင် ဂုဏ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ အကျိုးမရ နိရတ္ထဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဓမ္မသဒ္ဒေါ ဂုဏေ ဒေသနာယံ ပရိယတ္တိယံ နိဿတ္တေတိ ဝေမာဒီသု ဝတ္တတီ။
(ခ) အထ ကသ္မာ က္လစ ဂုဏေ ဝတ္တတိ။
(ဂ) တဒဒ္ဓေသမဝိသယတ္တာ (တစ်နည်း) တဒဒ္ဓေသမသမ္ဘဝတော။
(က) နနု ပါဠိယံ " အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ အဓေ့ဝ ဓမ္မာ " တိ ဓမ္မသဒ္ဒေန ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ အဓေ့ဝ တထာဂတဿ ဂုဏာတိ ဝေမေတ္တ အတ္တော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
(ဂ) က္လစ ဂုဏေ ဝတ္တတိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဒေသနာ– ဒေသီယတေတိ ဒေသနာ။
ဟောဆိုခြင်းကြိယာ။ စိတ်ဖြင့်သတ်မှတ်အပ်သောအသံသည်။ ကထန။
ပရိယတ္တိ– ပရိယာပုဏိတဗ္ဗာတိ ပရိယတ္တိ။
သင်ယူခြင်းကြိယာ။ ပိဋကတ်တော်သည်။ တန္တိ။
နိဿတ္တာ– န သတ္တော နိဿတ္တော။
ပဋိသေဓောဂုဏ်၏ သတ္တနှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်။သတ္တမှုကင်း ဆိတ်သောဓမ္မသည်။ နိဇ္ဇီဝ။
သမဝိပါကိနော– သမံ ဝိပါကော ယေသန္တိ သမဝိပါကိနော။
နိရယ– နိဂ္ဂတော အယော ယသ္မာတိ နိရယော။နတ္ထိ အယော ဧတ္ထာတိ နိရယော။
ချမ်းသာမရှိခြင်း အဘာဝဘောဂုဏ်၏ ငရဲနှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်။ ငရဲဘုံသည်။ နရက။
သုဂတိ– သုန္ဒရာ ဂတိ သုဂတိ။
ကောင်းခြင်းဂုဏ်၏ ဂတိနှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်။ လူ့ဘုံ,နတ်ဘုံဖြစ်၊ ဒေဝဂတိ၊မနုဿဂတိ။

နံပါတ် (၅)

သမဝိပါကိနော ကို သမဝိပါကိတ္တာ– ဉာဘိန္ဒ္ဓ ဓမ္မာနံ။
(ဃ) တသ္မာကို တတော ဝတ္တန္တတ္တာ။ ဓမ္မသဒ္ဒဿ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(ဃ) ဂုဏာဖြင့် ဓမ္မသဒ္ဒါသည် ဂုဏ်ဟူသော အနက်ဟောသည်ကို သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ) တထာဂတဿဖြင့် ယင်းဂုဏ်တော်တို့သည် တစ်ခြားပုဂ္ဂိုလ်၏ဂုဏ်တော်မဟုတ်၊မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်တော်တို့ပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

ပရိယတ္တိ– ပရိ+အပ+တိ။ ပဈေ၊ ယလာ၊ တ ဒွေဘော်လာ။

ဂမ္ဘီရ– ဂမု+ဤ။ ဥကိုချေ၊ ဘလာ။ (တစ်နည်း) ဂံ သဒ္ဒူပပဒ ဂမု+ဣရ။ ဂမုကို ဘပြု၊ ဂံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မပြု၊ ဣကို ဤဒီဃပြု။

နံပါတ် (၈)

ပရိယတ္တိနှင့် ဒေသနာအထူး။–

ဝိနယပိဋကာ စသောအပြားအားဖြင့် ကွဲပြားသော မနသာဝဝတ္ထာပိတပါဠိတော်သည် ပရိယတ္တိ။ ထိုမနသာ ဝဝတ္ထာပိတပါဠိတော်ကို ထင်ရှားပြခြင်း၊အကြောင်းအကျိုးအားလျော်စွာ သိစေခြင်း အနုလောမစသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဆိုခြင်းသည် ဒေသနာမည်၏။

နံပါတ် (၉)

န ဟိ ဓမ္မော အဓမ္မော စ၊ ဥဘော သမဝိပါကိနော။
အဓမ္မော နိရယံ နေတိ၊ ဓမ္မော ပါပေတိ သုဂ္ဂတိံ။ (ပထျာဝတ္တဂါထာ။)

နံပါတ် (၁၀)

နေတိအရ– ဥဒ္ဒစ္စစေတနာမှတစ်ပါး အကုသိုလ်စေတနာကောက်။ ဇိဂုစ္ဆ/ဗီဘစ္ဆ။ ငရဲဟူသော ဂတိနိမိတ်သည်လည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာ တဏှာသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒီပန။ ငရဲဘုံ၌ ကိုယ်ဆင်းရဲ စိတ်ဆင်းရဲခံရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၈၉)

(က) ဗလာနံ အဝိသယတ္တာ ပဏ္ဍိတေဟိယေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ ပဏ္ဍိတဝေဒနီယာ။

(ခ) ယေ တထာဂတာ ဓမ္မာ သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတွာ ပဝေဒေတီတိ ယေ ဓမ္မေ တထာဂတော အနညေယျော ဟုတွာ သယမေဝ အဘိဝိသိဋ္ဌေန ဉာဏေန ပစ္စက္ခံ ကတွာ ပဝေဒေတိ ဒီပေတိ ကထေတိ ပကာသေတီတိ အတ္ထော။

(ဂ) ယေဟိတိ ယေဟိ ဂုဏဓမ္မေဟိ။

(ဃ) ယထာဘုစ္စန္တိ ယထာဘူတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁၊၉၃။

နံပါတ် (၁)

(က) ပဏ္ဍိတေဟိယေဝ–အမြတ်ဆုံး ပဏ္ဍိတဖြစ်တော်မူသော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတို့သည်သာ။

(ခ) အနညေယျော–အခြားသူတို့သည် မသိစေအပ်သည်။အဘိဝိသိဋ္ဌေန–တူးသော။ဉာဏေန–အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကြောင့်။ဝါ–ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့်။ပဝေဒေတိ–အပြားအားဖြင့် သိစေတော်မူ၏။ပကာသေတိ–ထင်ရှားစေတော်မူ၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့–ဆရာ၊ပါဠိတော်၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ယေ တထာဂတာ ဓမ္မာ သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတွာ ပဝေဒေတီ–ဟု မိန့်တော်မူအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ မိန့်တော်မူအပ်ပါသနည်း။အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ ဂမ္ဘီရာ ဒုဒ္ဒသာ–စသည် ဓမ္မ၏ဂမ္ဘီရဖြစ်ပုံကို ပြဆိုအပ်ပြီးသည် မဟုတ်ပါလော။တစ်နည်း–သယံသဒ္ဒါအနက်၊

http://www.dhammadownload.com

အဘိညာအရနှင့် ပဝေဒေတိအနက်တို့ကို မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။စုဒ်ကြောင့် (ခ) ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု သဗ္ဗညုတညာဏံ ဖလနိဗ္ဗာနာနိ ဝိယ သစ္ဆိကာတဗ္ဗမွေသဘာဝံ န ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ '' အဘိဝိသိဋ္ဌေ ဉာဏေန ပစ္စက္ခံ ကတွာ'' တိ အာဟ။

(ဂ) အာသဝက္ခယဉာဏေ အဓိဂတေ အဓိဂတမေဝ ဟောတိ၊တသ္မာ-(ဋီသစ်)

နံပါတ် (၄)

ဗာလာ- အသဿသပသသမတ္တေန ဗလန္တိ ဇီဝန္တီတိ ဗာလာ။
အသက်ရှုခြင်း၊ကြိယာ၊ လူမိုက်ဒြပ်။ ဒတ္တ၊ဖွေ။

ဂုဏဓမ္မ- ဂုဏေတိ ပကာသေတီတိ ဂုဏော။ ဂုဏာ သဒိတာ ဓမ္မာ ဂုဏဓမ္မာ။
ဂုဏ်ဟုဆိုအပ်သော သမ္ဘာဝနာဘောဂုဏ်၏မွေနှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ်၊
သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ဝိသိဋ္ဌမွေ။ဝိသေသသဘာဝ။

အညနေယျ-နယာပီယတေတိ နေယျော။အညေဟိ နေယျော အညနေယျော။
န အညနေယျော အနညနေယျော။
သိစေခြင်း၊ကြိယာ၊သိအပ်သောတရား။ဥဒေယျမွေ။

နံပါတ် (၅)

(က) အဝိသယတ္ထာ- သမ္ဗန်-အညေသံယေဝ မွောန်။(၏+ကို)

(ခ) အနညနေယျတ္ထာ- တထာဂတဿ။ (၏+ကို)

နံပါတ် (၆)

(ခ) ယေ မွေဖြင့် ယသဗ္ဗနာမ်သည် မွေကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေ။အနညနေယျော ဖြင့် သယံ အဘိညာ ကိုယ်တိုင်သိဟူသည် အခြားသူတို့က မသိစေအပ်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ ဟူသော နိဝတ္တေတဗ္ဗ အနက်ကို သိစေ။အဘိဝိသိဋ္ဌေ ဉာဏေနဖြင့် အဘိဉ္ဉ အဘိဥပသာရသည် ဝိသိဋ္ဌအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်း ကောင်း။ဉာဓာတ်အရ ဉာဏ်ကို ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။အဘိညာ၌ နာဝိဘတ်၏ကာရိယ ယကျေ၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

ပစ္စက္ခံ ကတွာဖြင့် သန္တိသဒ္ဒါသည် ပစ္စက္ခအနက်ဟောသည်ကို သိစေ။ဒီပေတိ ကထေတိ ပကာသေ တိ-ဖြင့် သိစေခြင်းဟူသည် ထွန်းပြခြင်း ဟောပြခြင်း ထင်ရှားပြခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဃ) ယထာဘူတံဖြင့် ယထာဘုစ္စံ၌ ယထာပုဒ်၊ ဘူတပုဒ်၊ ယောယောဘူတော ယထာဘူတော၊ ယထာဘူတမေဝ ယထာဘုစ္စံဟု သွတ္တတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု၍ ဏျပစ္စည်း သွတ္တအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ [အကြွင်းကြွင်းထင်ရှားရှိသည့်အတိုင်း(ဖြစ်တိုင်းမှန်စွာ)။ (သဒ္ဒတ္ထ) ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)

နံပါတ် (၇)

သန္တိ- သဟ+အန္တိ။ သဟကို သပြု။

အဘိညာ- အဘိညာယ။ ယချေ။

နံပါတ် (၈)

ပဏ္ဍိတဝေဒနိယာ၌ ပဏ္ဍိတအရ အမြတ်ဆုံးပညာရှိ ဖြစ်တော်မူသော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကို ယူအပ်၏။

နံပါတ် (၁၀)

ပဝေဒေတိအရ-သိစေတော်မူသော မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ ဒေသနာဉာဏ်တော်။ မွေ/မွေ။

သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တရားတို့သည် အာရမ္မဏ။ ကိုယ်တော်တိုင် သိအပ်သောအရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် တော်သည် ဥဒ္ဒိဿပန။ သကလဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်တို့သည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၉၀)

(က) ဝဏ္ဏံ သမ္မာ ဝဒမာနာ ဝဒေယျုန္တိ တထာဂတဿ ဝဏ္ဏံ ဝဏ္ဏကာမာ သမ္မာ ဝဒေယျုံ။

(ခ) အဟာပေတွာ ဝဏ္ဏံ သဏ္ဌာပေယျုန္တိ အတ္ထော။

(ဂ) ကတမေ စ ပန တေ ဓမ္မာ ဘဂဝတာ ဝဲ ထောမိတာတိ သဗ္ဗညုတဉာဏံ။

(ဃ) ယဒိ ဝဲ ကသ္မာ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော ကတောတိ၊

(င) ပုထုစိတ္တသမာယောဂတော စေဝ ပုထုအာရမ္မဏတော စ။

(စ) တဥှိ စတူသု ဉာဏသမ္ပယုတ္တမဟာကြိယာစိတ္တေသု လဗ္ဘတိ။

(ဆ) န စဿ ကောစိ ဓမ္မော အာရမ္မဏံ နာမ န ဟောတိ။ ဒီ၊ဌ၊၁။၉၃။

နံ့ပါတ် (၁)

(က) ဝဒမာနာ–ဆိုနိုင်ကုန်သည်ရှိသော်။ ဝါ–ဆိုခြင်းငှါအားထုတ်လိုသည်ရှိသော်။ (ဖြ)အာဘော်ရှု။

(ဃ) စပန–အာဘော်မကျ။ သံသယကြောင့်၊ ဒွိဟမကင်း။ ပြောင့်တံသင်းကို၊ ပယ်ရှင်းဆွဲနှုတ်၊ အဖြေပုဒ်ကို၊ ဖွင့်ထုတ်ပြမိန့်။ ဘဂဝတာ–သည်။ဝဲ–သို့။ထောမိတာ–ချီးမွမ်းအပ်ကုန်သော။တေ ဓမ္မာ–တို့သည်။ ကတမေ–တို့နည်း။သဗ္ဗညုတဉာဏံ–သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တည်း။ ဣတိအယံ ဝိသဇ္ဇနာ။

(င) သဗ္ဗညုတဉာဏံ–သည်။ယဒိဟောတိ–အကယ်၍ဖြစ်အံ့။ ဝဲသတိ–သော်။ပုထုစိတ္တသမာယောဂတောစေဝ–များစွာသောစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ပုထုအာရမ္မဏတောစ–များစွာသော အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော–ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကို။

(စ) ဟိ–ချဲ့။တံ–ထိုသဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို။

(ဆ) နဟောတိ–မဖြစ်သည်ကား။ န–မဟုတ်။ ဟောတိဧဝ–ဖြစ်သည်သာ။(တစ်နည်း) နနဟောတိ–မဖြစ်သည်မဟုတ် ဖြစ်သည်သာ။

နံ့ပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုခြင်းငှါ အလိုရှိသူတို့သည် ကောင်းစွာ မဖောက်မပြန် ပြောဆိုကုန်ရာ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အကြွင်းအကျန်နှင့်တကွ ပြောဆိုသော် ဖောက်ပြန်စွာပြောဆိုသကဲ့သို့ ဖြစ်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။အဘယ်သို့လျှင် ကောင်းစွာ မဖောက်မပြန် ချီးမွမ်းပြောဆိုကြပါကုန်သနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ/င) သို့–ဆရာ၊(ဂ)ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ချီးမွမ်းအပ်ကုန်သော တရားတို့သည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြစ်၏–ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် သော ဓမ္မာ–ဟု ဧကဝုစ်ဖြင့် ညွှန်ပြသင့်သည်မဟုတ်လော။ ဝါ–တေ ဓမ္မေ–ဟူ၍ ဗဟုဝုစ်ဖြင့် မညွှန်ပြသင့်သည်မဟုတ်လော။ဝါ–အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ အညေဝ ဓမ္မာ–ဟူသော ပါဠိတော်နှင့်သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟူသော စကားတို့ဆန့်ကျင်ရာသည် မဟုတ်လော။အဘယ်ကြောင့် ပါဠိတော်၌ တေ ဓမ္မာ–ဟု ဗဟုဝုစ်ဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကို ပြုတော်မူအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ/င) မိန့်။

(စ+ဆ) ဝိတ္ထာရတက်။ (စ) ဝါကျသည် ပုထုစိတ္တသမာယောဂတော–ဟိတ်ကို ချဲ့။ (ဆ)သည် ပုထုအာရမ္မဏတော ဟိတ်ကို ချဲ့။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု ဝဲ "သဗ္ဗညုတဉာဏ" န္တိ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော။

(ဂ) ပုထုစိတ္တသမာယောဂတော စေဝ ပုထုအာရမ္မဏတော စ။

အထဝါ–နနု ဘဂဝတာ တေ ဓမ္မာ ထောမိတာ"သဗ္ဗညုတဉာဏ"န္တိ ဟောန္တိ။ (မစိုးရိမ်)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ထောမိတာ- ထောမိယန္တေတိ ထောမိတာ။

ပုထု- ပုထတိ မဟန္တဘာဝေန ပဝတ္တတိတိ ပုထု။

သဗ္ဗညုတညာဏ-သဗ္ဗံ ဇာနာတိတိ သဗ္ဗညူ။ သဗ္ဗညုနော ဘာဝေါ သဗ္ဗညုတာ၊ တာဝေ ဉာဏံ သဗ္ဗညုတညာဏံ။

ပုထုစိတ္တသမာယောဂေါ-ပုထူနိ စိတ္တာနိ ပုထုစိတ္တာနိ၊ တေဟိ သမာယောဂေါ။

ပုထုအာရမ္မဏံ- ပုထူနိ အာရမ္မဏာနိ တေသာတိ ပုထုအာရမ္မဏံ။

ထောမိတာ- ချီးမွမ်းခြင်းကြိယာ။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဒြပ်။ ဝဏ္ဏိတာ၊ပသဋ္ဌာ။

ပုထု ပျံ့ခြင်းကြိယာ။ များသောစိတ်၊များသောအာရုံ။ ပြဟ္မ၊မဟန္တ၊ဝိပုလ။

နံပါတ် (၅)

(ဃ) ဟိတ်သမ္ဗန်- သဗ္ဗညုတညာဏဿ။ (၏+သည်)

ထောမိတတ္တာ- တေသံ မွှောန်။ (တို့၏+တို့ကို)

နံပါတ် (၆)

(က) ဝတ္ထုကြာမာဖြင့် ဝဒမာနာ၌ မာနပစ္စည်း ကေပုဂ္ဂလော ။ ပ ။ဥပ္ပဇ္ဇမာနော-ကဲ့သို့ ကတ္တား အနက်အပြင်၊သတ္တိ့ စွမ်းနိုင်ခြင်း အနက်ဟောသည်ကို သိစေ။

(ခ) အဟာပေတွာဖြင့် အကြွင်းအကျန်နှင့်တကွ ယုတ်လျော့ခြင်းမရှိ ဂုဏ်တော်ကို မယုတ်လျော့စေဘဲ အပြည့်အစုံပြောမှသာ သမ္မာ-ကောင်းစွာပြောခြင်းမည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ဝတ္တုံ သက္ကုဏေယျံဖြင့် ဝဒေယျံ၌ ဧယျံဝိဘတ်သည်''သော က္ကမံ ဝိဇ္ဇေယေ ဇဋံ''ကဲ့သို့ သမတ္ထနတ္ထ စွမ်းနိုင်ခြင်း အနက်ဟောသည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပုထုအာရမ္မဏာတော- ပုထုအာရမ္မဏာရမ္မဏာတောဟုဆိုလိုလျှက် အာရမ္မဏာတစ်ပုဒ်ကိုချေ။

နံပါတ် (၈)

အခြားသောဒသဗလဉာဏ် စသည်ကို မယူမူ၍၊သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ဗုဒ္ဓဂုဏ်အဖြစ် ယူရကြောင်း ဒသဗလဉာဏ်စသည်တို့သည် သဗ္ဗဒေသဝိသယဖြစ်သောကြောင့် ထိုဉာဏ်တို့ဖြင့် ဗုဒ္ဓဂုဏ်တို့ကို မယုတ်စေမူ၍ ယူခြင်းမည်သည် မဖြစ်နိုင်၊ နိပ္ပဒေသဝိသယဖြစ်သောကြောင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ယူအပ်သော် အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဂုဏ်တို့ကို ယူအပ်ပြီးမည်သည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ပါဠိတော်၌ အစဉ်သဖြင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ယူအပ်၏ ဟူလို။

နံပါတ် (၁၀)

(က) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအရ- ဂုဏ်တော်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော သဒ္ဓါ၊ဝီရိယ၊ဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်/ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်။ မွေ့မွေ့။ (တစ်နည်း) ဥဿာဟ၊ဝီရိ။ ဗုဒ္ဓ၏ဂုဏ်တော် သဗ္ဗညုတဉာဏ်သည် အာရမ္မဏ။ ကာလသုံးပါးတို့၌ အပိတ်အပင် အတားအဆီးမရှိ သိနိုင်ခြင်း ဂုဏ် ဂမ္ဘီရစသည်တို့၏ အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ဗုဒ္ဓ၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟူသော ဂုဏ်တော်ကို ကြားနာရသူ တို့ ကြည်ညိုမှတ်သား ပွားများနိုင်း အကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၉၁)

(က) ''အညေဝါ''တိ ဣဒံ ပနေတ္ထ ဝဝတ္ထာပနဝစနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၉၃။

(ခ) ''အညေဝ၊ နပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီအာဒယော။ ဂမ္ဘီရာဝ။ န ဉတ္တာနာ'' ဘိ

http://www.dhammadownload.com

ဝံ သဗ္ဗပဒေဟိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

(ဂ) သာဝကပါရမီဉာဏာဋ္ဌိ ဂမ္ဘီရံ။

(ဃ) ပစ္စေကဗောဓိဉာဏံ ပန တတော ဂမ္ဘီရတရန္တိ တတ္ထ ဝဝတ္ထာနံ နတ္ထိ။

(င) သဗ္ဗညုတညာဏဥ္စ တတောပိ ဂမ္ဘီရတရန္တိ တတ္ထာပိ ဝဝတ္ထာနံ နတ္ထိ။

(စ) ဣတော ပနညံ ဂမ္ဘီရတရံ နတ္ထိ။ တသ္မာ ဂမ္ဘီရာဝါတိ ဝဝတ္ထာနံ လဗ္ဘတိ။

နံပါတ် (၁)

(က) ထွေ-ဤအတ္ထိ ဘိက္ခဝေအစရှိသောပါဠ်၌။အညေဝါတိ ဣဒံ ဝဝတ္ထာပနဝစနံ-အညေဝ-ဟူသော အထူးအားဖြင့် သီးသန့်ခြားနား၍ တည်စေကြောင်းဖြစ်သောဤသဒ္ဒါကို။ (ယောဇေတဗ္ဗ-၌စပ်)

(ခ) အညေဝ-ပါဏာတိပါတာဝေရမဏီ-အစရှိသော စူဠသီလမဇ္ဈိမသီလ မဟာသီလမှ တစ်မျိုးတစ်ခြား တစ်ပါးသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော။နပါဏာတိပါတာဝေရမဏီအာဒယော-ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ-အစရှိသည် မဟုတ်ကုန်သော။ ဂမ္ဘီရာဝ-သိမ်မွေ့နက်နဲ ခက်ခဲကုန်သည်သာ ဖြစ်ကုန်သော။နဥတ္တာနာ-မပေါ်လွင် မထင်ရှားကုန်သော။ တေဓမ္မာ-တို့သည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိဝံ။

(ဂ) ဟိ-ချဲ့။ဝါ-မှန်။ဝါ-ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်။သာဝကပါရမီဉာဏံ-သာဝကတို့၏ ဆယ်ပါးပါရမီကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော သုံးပါးသောဝိဇ္ဇာ၊ခြောက်ပါးသော အဘိညာဉ်၊လေးပါးသော ပဋိသမ္ဘိဒါ အပြားရှိသောဉာဏ်သည်။ (သာဝကပါရမီဉာဏအရ ဖော်)

(ဃ) ပန-ထိုသို့ပင် နက်နဲပါသော်လည်း။ (စ) ပန-အဟုတ်ကား။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့-ဆရာ၊(က)ဖြင့် အညေဝ၌ ဝေသဒ္ဒါသည် ဝဝတ္ထာပနသဒ္ဒါဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့လျှင် ဝေသဒ္ဒါသည် ဝဝတ္ထာပနသဒ္ဒါဖြစ်ပါသနည်း။ ဝေသဒ္ဒါ၏ ဝဝတ္ထာပနသဒ္ဒါ ဖြစ်ပုံအကျယ်ကို မပြဆိုပြီလော။ (ခ) မိန့်။ ကထန္တိ အာဟ''အညေဝါ''တိ အာဒိ။ ဋီသစ်။၁။၃၄၄။

(ဂ)သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် န ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီအာဒယော အစရှိသည်ဖြင့် အဝဓာရဏ ဝေသဒ္ဒါသည် တားမြစ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုစကား အသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။စူဠသီလ စသည်တို့သည်လည်း စောင့်ထိန်းခြင်းငှါ ခက်ခဲ၍ သိမ်မွေ့နက်နဲကုန်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် သာဝကပါရမီဉာဏ်သည် နက်နဲ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုသို့ဆိုသော် သာဝကပါရမီဉာဏ်၏ နက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်''ဂမ္ဘီရာဝေ''ဟု ဝဝတ္ထာန ဝေသဒ္ဒါရှိသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် သာဝကပါရမီဉာဏ်၌ ဝဝတ္ထာန ဝေသဒ္ဒါ မပါရှိပါသနည်း။ (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု သာဝကပါရမီဉာဏံ ဟေဋ္ဌိမံ ဟေဋ္ဌိမံ သေက္ခဉာဏံ ပုထုဇ္ဇနဉာဏဥ္စ ဥပါဒါယ ဂမ္ဘီရံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ တတ္ထ ဝဝတ္ထာနံ နတ္ထိ။

(ဂ) ပစ္စေကဗောဓိဉာဏံ တတော ဂမ္ဘီရတရံ၊ တသ္မာ-

(က) နနု ပစ္စေကသမ္ဗောဓိဉာဏံ တတော ဂမ္ဘီရတရံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ တတ္ထ ဝဝတ္ထာနံ နတ္ထိ။

(ဂ) သဗ္ဗညုတဉာဏံ တတောပိ ဂမ္ဘီရတရံ၊ တသ္မာ-

(က) နနု သာဝကဉာဏတော ပစ္စေကသမ္ဗောဓိဉာဏဥ္စ ဂမ္ဘီရံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သဗ္ဗညုတညာဏေဝ ဝဝတ္ထာနံ လဗ္ဘတိ။

(ဂ) ဣတော အညံ ဂမ္ဘီရတရံ နတ္ထိ၊ တသ္မာ-

တတောပိ၌ ပိသဒ္ဒါ-အပိသဒ္ဒါဖြင့် သာဝကပါရမီဉာဏ်ကို ပေါင်းသည်။ (တစ်နည်း၊) သာဝကပါရမီ

http://www.dhammadownload.com

ဉာဏ်ထက် သိမ်မွေ့နက်နဲသည်ကား ဆိုဖွယ်မရှိ၍သို့ ချီးမွမ်းခြင်းအနက်ကို ပြဆိုသည်။

နံပါတ် (၄)

ဝဝတ္ထာပန– ဝိသုံ ဝိသုံ အဝတ္ထိတွာ ထပေတီတိ ဝဝတ္ထာပနံ။
ဝေရမဏီ– ဝိရမတိ ဧတာယာတိ ဝေရမဏီ၊ ဝေရံ မဏာတိ ဝိနာသေတီတိ ဝေရမဏီ။
ဂမ္ဘီရ– ပထဝိံ ဘိန္ဒိတွာ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ ဂမ္ဘီရော။
ဥတ္တာန– ဥဂ္ဂတံ တာဏံ ပမာဏံ ယေသန္တိ ဥတ္တာနာ။
သာဝက – သုဏာတီတိ သာဝကော။
ပါရမီ– ပရမာနံ ကမ္မံ ပါရမီ။
ပစ္စေကဗောဓိ– ပစ္စေကံ ဗုဇ္ဈတီတိ ပစ္စေကဗောဓိ။
ဂမ္ဘီရတရံ– ဂမ္ဘီရေသု ဝိသေသော ဂမ္ဘီရတရော၊ အယမ္ပိ ဂမ္ဘီရော အယမ္ပိ ဂမ္ဘီရော ဣမေသံ ဝိသေသေန ဂမ္ဘီရောတိ ဂမ္ဘီရတရော။
သာဝကပါရမိဉာဏ်– သာဝကာနံ ပါရမိယော သာဝကပါရမိယော။ တေဟိ နိပ္ဖန္နံ ဉာဏံ သာဝကပါရမိဉာဏံ။
ဝဝတ္ထာန– ထားခြင်းကြိယာ။ အညေဝဟူသော သဒ္ဒါ။ သန္နိဋ္ဌာပန။
ဝေရမဏီ– ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကြိယာ။ ဝိရတိစေတနာဒြပ်။ ဝိရတိ၊ အရတိ။
ဂမ္ဘီရ– ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ နက်နဲသောဂုဏ်တော်။ ဂဘီရ၊ နိန္န။

နံပါတ် (၅)

ဝဝတ္ထာပနတ္ထာ– ''အညေဝါ''တိ ဣမသာ ဝစနသာ။
ဂမ္ဘီရတရတ္ထာ– သဗ္ဗညုတဉာဏသာ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဣဒံ ဝဝတ္ထာပနဝစနံဖြင့် အညေဝ၌ ဧဝသဒ္ဒါသည် သန္နိဋ္ဌာပနာဝဓာရဏ အနက်ရှိသတည်းဟု သိစေသည်။(ဋီကာသစ်)

(ခ) န ပါဏာတိပါတာဝေရမဏီ အာဒယောဖြင့် ဝေသဒ္ဒါဖြင့် နှစ်စေအပ်သော နိဝတ္တေတဗ္ဗကို သိစေ။ ဂမ္ဘီရာဝ နဥတ္တာနာဖြင့် ဝေသဒ္ဒါသည် အညေသဒ္ဒါနှင့်သာ တကွတည်းဖြစ်သော်လည်း၊ထိုပုဒ်နှင့်သာ ယှဉ်အပ်သေးသည်မဟုတ်၊ဝစနိစ္ဆာအားဖြင့် ဂမ္ဘီရာဟူသော ပုဒ်တစ်ပါးနှင့်လည်း ယှဉ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ဂမ္ဘီရာနှင့်ယှဉ်ခိုက် ဝေသဒ္ဒါ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗကား န ဥတ္တာနာ–ပုဒ် ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ဣတိ ဝေ်သမ္ဗပဒေဟိ ယောဇေတဗ္ဗံဖြင့် ဂမ္ဘီရအရာ၌ ဝေသဒ္ဒါယှဉ်၍ နဥတ္တာနာဟု နိဝတ္တေယမ္ဗ ထုတ်သကဲ့သို့၊ဒုဒ္ဒသာဝ၊ န သုဒသာ၊ ဒုရနုဗောဓာဝ၊ န သုရနုဗောဓာ၊ သန္တာဝ၊ န ရထာ၊ ပဏီတာဝ၊ န ဟီနာ၊ အတက္ကာဝစရာဝ၊ န တက္ကာဝစရာ၊ နိပုဏာဝ၊ န လူခါ၊ ပဏ္ဍိတဝေဒနီယာဝ န ဗာလဝေဒနီယာဟု အသီးသီးပုဒ်တို့နှင့် ဝေသဒ္ဒါယှဉ်၍ နိဝတ္တေတဗ္ဗကို ထုတ်အပ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဂမ္ဘီရ– ဂမု+ဤရ။ ဂမုနောင် ဘလာ။(တစ်နည်း) ဂံ+ဂမု+ဤရ။ ဂမုကို ဘပြု၊နိဂ္ဂဟိတ်ကို မပြု။
ဝဝတ္ထာန–ဝိ+အဝ+ထပ+ယု။ ဣဝချေ၊ ပချေ၊ ယုကို အန၊ အကို အာ၊ အသဒိသဒွေဘော် တလာ။

နံပါတ် (၈)

ဘုရားရှင်တို့၏ ဒေသနာကြိုးဝါးသံ (၄)–ဌာန။
၁။ ဝိနည်းပညတ်တော်လည်းကောင်း။ ၂။ ကျေးဇူးပြုပုံအခြင်းအရာဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လည်းကောင်း။
၃။ မိစ္ဆာအယူအထူးလည်းကောင်း။ ၄။ ဘုံအထူးလည်းကောင်း။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

သဗ္ဗညုတညာဏအရ– မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် ၄–ပါး၌ရှိသောဉာဏ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ ကာလသုံးပါး၌ အလုံးစုံသိစရာ အာရုံတို့သည် အာရမ္မဏ။ ထိုအာရုံတို့၌ အပိတ်အပင်အတားအဆီးမရှိခြင်း။ သာဝက ဉာဏ် ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်တို့ထက် အလွန်နက်နဲခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ဂမ္ဘီရာဝဟု ပိုင်းခြား သီးသန့် ခြားနား၍ တည်းစေခြင်းကို ရနိုင်ခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ပစ္စေကဗောဓိဉာဏအရ–ပစ္စေကသမ္ဗောဓိဉာဏ်ဟုဆိုအပ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်။ သမ၊သန္တ။

ဝါကျစဉ် (၉၂)

(က) တေ ဣဒံ နိဿာယ ဣဒံ ဂဏှန္တီတိ ဒွါသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ ဘိန္ဒိတွာ နိဇ္ဇဋံ နိဂ္ဂုမ္ဗံ ကတွာ **ကထေတုံ** အသက္ကောန္တာ ဝါ ဗလံ ဝါ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။

(ခ) **အဝိသယော** သော အသက္ကောန္တံ၊ တထာဂတဿေဝ ဝိသယော၊

(ဂ) **ကတ္တုံ သမယန္တရံ** ပတွာ ဗုဒ္ဓါနံ ဂဇ္ဇိတံ မဟန္တံ ဟောတိ ဉာဏံ အနုပဝိသတိ ဗုဒ္ဓဉာဏဿ **မဟန္တတာ** ပညာယတိ၊ ဒေသနာ ဂမ္ဘီရာ ဟောတိ တိလက္ခဏာဟတာ သုညတာပဋိသံယုတ္တာတိ။

(ဃ) ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ သမယန္တရံ လဗ္ဘတိ တသ္မာ သဗ္ဗညုတညာဏဿ မဟန္တဘာဝဒဿနတ္ထံ,ဒေသနာစ သုညတာ ပကာသနဝိဘာဝနတ္ထံ သမယန္တရံ အနုပဝိသန္တော ဓမ္မရာဇာ "သန္တိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ ဂမ္ဘီရာ"တိဝေ ပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနံ အာရဘိ။

နံပါတ် (၁)

(က) တေ–ထိုသတ္တဝါအပေါင်းတို့သည်။ဣဒံ–ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို မှန်ကန်စွာမယူနိုင်ခြင်းကို။ ဣဒံ–ဤမိစ္ဆာအယူကို။ဘိန္ဒိတွာ–ခွဲခြားဝေဘန်၍။နိဇ္ဇဋံ–ဝါးရုံအရှုပ်ကဲ့သို့ ရှုပ်ထွေးခြင်းမရှိသည်ကို။နိဂ္ဂုမ္ဗံ–ချုံပိတ်ပေါင်းကဲ့သို့ ပိတ်ဖုံးခြင်းမရှိသည်ကို။

(ဂ) ဂဇ္ဇိတံ–ဒေသနာတော်တည်းဟူသော ကြုံးဝါးသံသည်။သမယန္တရံ–မိစ္ဆာအယူအထူးသို့။တိလက္ခဏာဟတာ–လက္ခဏာသုံးရပ် အမှတ်တံဆိပ်ဖြင့် ခပ်နှိပ်အပ်သည်။သုညတာပဋိသံယုတ္တာ–အတ္တ အတ္တနိယမှ ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ်နှင့် စပ်ယှဉ်သည်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ၆၂–ပါးသော မိစ္ဆာအယူတို့ကို ခွဲခြားဝေဘန်၍ ရှုပ်ထွေးခြင်း ပိတ်ဖုံးခြင်း မရှိသည်ကိုပြု၍ ဟောခြင်းငှါ အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ထာမ,ဗလ မရှိနိုင်ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ဖွင့်ပြအပ်ပါသနည်း။ မိမိသို့ ဉာဏ်အားလျော်စွာ ဟောပြောခြင်းငှါ ထာမ,ဗလ ရှိနိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်လော (ခ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ သန္တိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ သမဏဗြာဟ္မဏာဟု မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ အညေ စသည်ဖြင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ ဂုဏ်တော်ကို ချီးမွမ်းမိန့်ဆိုပြီးသည် မဟုတ်ပါလော။အဘယ်ကြောင့် သန္တိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ သမဏဗြာဟ္မဏာ ဟူ၍ တဖန်ထပ်လျှက် အားထုတ်အပ်ပါသနည်း။ (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဣမသ္မိံ ဌာနေ သမယန္တရံ လဗ္ဘတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ "သန္တိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ သမဏဗြာဟ္မဏာ"တိ ဝေ ပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနံ အာရဘိ။

(ဂ) သဗ္ဗညုတဉာဏဿ မဟန္တဘာဝဒဿနတ္ထံ ဒေသနာယစ သုညတာ ပကာသန

http://www.dhammadownload.com

ဝိဘာဝနတ္ထံ သမယန္တရံ အနုပဝိသန္တော ဓမ္မရာဇာ ဟောတိ။တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

နိဇ္ဈာ- နတ္ထိ ဇ္ဈော ယဿာတိ နိဇ္ဈန်။

နိဂ္ဂမ္မံ- နတ္ထိ ဂုမ္ဗော ယဿာတိ နိဂ္ဂုမ္ဗံ။

ပိတ်ဖုံးခြင်းမရှိခြင်းဟူသော အဘာဝဘောဂုဏ်၏ ပြုခြင်းနှင့် ဂုဏ်ဂုဏအေးအစပ်။

ပြုစွမ်းနိုင်းခြင်းဂုဏ်(ဒေသနာဉာဏ်)။ အနောနဒ္ဓ၊အနာဝိဋ္ဌ။

ထာမ- ဌာတိ တိဋ္ဌတီတိ ဌာမော။

တည်ခြင်းကြိယာ။ ဉာဏ်အားသည်။ သာမတ္ထိ၊သတ္တိ။

ဗလံ- ဗလတီတိ ဗလံ။

ဆန့်ကျင်ဘက်ကိုလွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်း။ မတုန်လှုပ်ခြင်းကြိယာ။ ဝီရိယသည်။ ထာမ၊ဝီရိ

အဝိသယ- ဝိသေသေန သိနောတိ ဗန္ဓတီတိ ဝိသယော။ န ဝိသယော အဝိသယော။

နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ။ ဉာဏ်ဒြပ်။ ဌာန။

သမယန္တရ- သမယဿ အန္တရံ သမယန္တရံ။

မိစ္ဆာအယူ၏ ထူးသောဉာဏ်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏအေးအစပ်။ မိစ္ဆာအယူသည်။ ဒိဋ္ဌိဝိသေသ။

ဓမ္မရာဇာ- ဓမ္မေ ဏ္ဍဿရော ရာဇာ ဓမ္မရာဇာ။

နံပါတ် (၅)

နိဿာယကို နိဿယန္တတ္တာ/နိဿိတတ္တာဟု ဟိတ်ပြင်- တေသံ သတ္တာနံ။

နံပါတ် (၆)

အနေကဝိဟိတာနီတိ အနေကဝိဓာနိ။ ဋ္ဌ။၉၆။

အနေကဝိဓာနိဖြင့် ဝိဟိတသဒ္ဒါသည် ဝိဓသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေပါသည်။

အဓိဝုတ္တိပဒါနီတိ အဓိဝစနပဒါနိ။ ဋ္ဌ၊၉၆။

အဓိဝစနပဒါနိဖြင့် ဝုတ္တိ၌ ဝစဓာတ် တိပစ္စည်း။ ယင်းတိပစ္စည်း၏ ကံအနက်၌သက်၍ ဝုစ္စတေတိ ဝုတ္တိဟု ဝစနတ္ထပြုရ မည်ကို သိစေပါသည်။ (တစ်နည်း) ဝုတ္တိ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တံ အဓိဝုတ္တိဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အဓိသည် အဓိကိစ္စပဝတ္တ အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ အဓိဝုတ္တိယာ ပါဒါနိ အဓိဝုတ္တိပါဒါနိဟု ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ဝစနသဒ္ဒါသည် ဝုတ္တိသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

ဂုမ္ဗ- ဂုပ+ဗ။ ပကို မပြု။

ဝိဟိတ- ဝိ+ဓာ+တ။ အာကို ဣပြု၊ ဓကို ဟပြု။

နံပါတ် (၈)

ဝါးရုံ၏ရှုတ်ထွေးသကဲ့သို့ မိစ္ဆာအယူ၏ ရှုတ်ထွေးခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်သည် နိဇ္ဈဋ္ဌဝါးရုံကဲ့သို့ အထက် အောက် ရှုတ်ထွေးခြင်း မရှိဟူလို။

သမန်းမြက် စသည်တို့ဖြင့် ဖုံးအုပ်နေသကဲ့သို့ မိစ္ဆာအယူတို့နှင့် ဖုံးအုပ်ရောယှက်ခြင်း ကင်းသော ကြောင့် နိဂ္ဂုမ္ဗမည်၏။

နံပါတ် (၉)

ဒွါသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ၊ ဏ္ဍံ နိဿာယ ဘိန္ဒိတ္ဂာ။

နိဇ္ဈဋ္ဌ နတ္ထိ နိဂ္ဂုမ္ဗံ၊ ထာမော ဗလံ ကထေတုံ ဝါ။(ပထမ သ,ကာရဝိပုလာဂါထာ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

ဘိန္နိတွာအရ- သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကောက်။ ထိုသည် မွေ့ဓမ္မ။

၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာအယူတို့သည် အာရမ္မဏ။ ဉာဏ်တော်၏ အပိတ်အပင် အတားအဆီးမရှိသည်၏ အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ရှုတ်ထွေးခြင်းကင်းခြင်း။ ပိတ်ဖုံးခြင်းမရှိခြင်းကိုပြ၍ ဟောဆိုနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၉၃)

(က) တတ္ထ သန္တိတိ အတ္ထိ သံဝိဇ္ဇန္တိ ဥပလဗ္ဘန္တိ။

(ခ) ဘိက္ခဝေတိ အာလပနဝစနံ။

(ဂ) ဧကေတိ ဧကစ္စေ။

(ဃ) သမဏဗြာဟ္မဏာတိ ပဗ္ဗဇ္ဇုပဂတဘာဝေန သမဏာ ဇာတိယာ ဗြာဟ္မဏာ။

(င) လောကေန ဝါ"သမဏာ"တိ စ"ဗြာဟ္မဏာ"တိ စ ဝေ သမ္မတာ။

(စ) ပုဗ္ဗန္တံ ကပ္ပေတွာ ဝိကပ္ပေတွာ ဂဏှန္တီတိ ပုဗ္ဗန္တကပ္ပိကာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၁၊၉၅။

နံပါတ် (၁)

(ခ) အာလပနာဝစနံ-မြတ်စွာဘုရားတို့၏ သာဝကတို့ကို ရှေးရှုခေါ်ဝေါ်ကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါတည်း။

(ဃ) ပဗ္ဗဇ္ဇုပဂတဘာဝေန-ရဟန်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ဝါ-ကြောင့်။ သမဏာ-သမဏမည်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်းကောင်း။

(င) ဝါ-တစ်နည်းကား။လောကေန-သတ္တလောကသည်။ဝါ-သတ္တဝါအပေါင်းသည်။သမ္မတာ-ကောင်းစွာသိအပ်ကုန်သော။ဝါ-သမုတ်အပ်ကုန်သော။

(စ) ကပ္ပေတွာ၏ ကရိယာ-သဿတဒိဋ္ဌိဝသေန-သဿတဒိဋ္ဌိ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဂဏှန္တိ၏ ကရိယာ-တဏှာဒိဋ္ဌိဂါဟေဟိ-တဏှာ ဒိဋ္ဌိ အယူတို့ဖြင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့လီနန္တရ-ဆရာ၊ပါဠိတော်၌ သန္တိ ဘိက္ခဝေ ဧကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ-ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ သန္တိ ဧကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ စသည်ဖြင့်ဆိုလျှင် ပြီးကောင်းသည်မဟုတ်လော။ ဘိက္ခဝေဟု အဘယ်ကြောင့်ဆိုသနည်း။ (ခ) မိန့်။

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် သမဏဗြာဟ္မဏတို့အရ ဝိသုဒ္ဓိမဏ ဗြာဟ္မဏတို့ကို မယူအပ်။ ပဗ္ဗဇ္ဇုပဂတ သမဏ ဇာတ်ဗြာဟ္မဏတို့ကို ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ရဟန်းအဖြစ်သို့ ကေန်ရောက်မှသာ သမဏလော၊ ဇာတ်အားဖြင့် ပုဏ္ဏားမျိုးဖြစ်သော ဗြာဟ္မဏလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (င) မိန့်။

ကား-ရဟန်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ဖုံ၊ပုဏ္ဏားမျိုးဖြစ်မှ သမဏဗြာဟ္မဏမည်သည် မဟုတ်၊လူတို့ သမဏ ဗြာဟ္မဏဟု သမုတ်ခေါ်ဝေါ်အပ်ကုန်သော သူတို့သည် သမဏဗြာဟ္မဏမည်ကုန်၏ ဟူလို။ (ဂဏ္ဌိ)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု သမဏဗြာဟ္မဏာတိ ပဒဿ သမဏောစေဝ ဗြာဟ္မဏောစာတိ ဝုတ္တေ အဝိပ္ပေတတ္တော သိဒ္ဓေါ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပဗ္ဗဇ္ဇုပဂတဘာဝေန သမဏာ၊ဇာတိယာ ဗြာဟ္မဏာတိ ဝုတ္တာ။

(ဂ) နံ သမိတပါပဟိတပါပတာယ သမဏဗြာဟ္မဏာ၊ တသ္မာ- ဋီသစ်။ ၃၉၀။

နံပါတ် (၄)

ပဗ္ဗန္တံ- ပဗ္ဗဇိတဿ ဘာဝေါ ပဗ္ဗဇ္ဇံ။ ပဗ္ဗမေဝ ဝဇိတဗ္ဗန္တိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ။

http://www.dhammadownload.com

ကေစွာ– ကောယေဝ ကေစွာ။
သမ္ပတာ–သမ္မာ မညိတ္တာတိ သမ္ပတာ။ သမ္မာ မညန္တေတိ သမ္ပတာ။
ပစ္စဋ္ဌ– ရဟန်းနှင့် ရဟန်းအဖြစ်၏ နိဿယနိဿိတအစပ်။ ရဟန်းအဖြစ်ဟူသောဓာတ်။ သာမည်။
ကေစွာ– သွတ္တဘောဂုဏ်။ အချို့သောသမဏဗြာဟ္မဏာ။ ကေ၊အညာ။
သမ္ပတ– အသိအမှတ်ပြုခြင်းကြိယာ။ သမဏဗြာဟ္မဏပုဂ္ဂိုလ်ဒြဗ်။ သမနုညာ၊အနုညာတ။

နံပါတ် (၅)

သံဝဏ္ဏန္တိ၊ ဥပလဗ္ဘ န္တိ–တို့ကို ဟိတ်ပြင်။ သံဝိဇ္ဇမာနတ္တာ၊ ဥပလဗ္ဘမာနတ္တာ။
သမ္ဗန်– ကောသဲ့ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ။
ကတ္တားဟော၊ ကြိယာဟိတ်ပြင်သော်– ကတ္တားသမ္ဗန် ဖြစ်၏။

နံပါတ် (၆)

(က) အတ္ထိဖြင့် သန္တိသဒ္ဒါသည် အတ္ထိသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။သံဝဏ္ဏန္တိဖြင့် အတ္ထိသဒ္ဒါသည် သံဝဏ္ဏန္တိသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို သိစေ။ ဥပလဗ္ဘန္တိဖြင့် ထင်ရှားရှိသည့်၏အဖြစ်ဟူသည် ဉာဏ်ဖြင့် ရခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဂ) ကေစွေဖြင့် ကေသဒ္ဒါ သဗ္ဗာသဒ္ဒါ တုလျစသောအနက်ကို မဟော၊ အညာ(ကေစွ) အနက်ဟောသည်ကို သိစေ။

(ဃ) ပဗ္ဗဇ္ဇူပဂတဘာဝေနဖြင့် သမဏအရ သမိတပါပသမဏကို မယူအပ်၊ ရဟန်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သော သမဏကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ဇာတိယာဖြင့် ဗြာဟ္မဏအရ ဗာဟိတပါပ ဗြာဟ္မဏကို မယူအပ်၊ဇာတိဗြာဟ္မဏကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပဗ္ဗဇ္ဇ– ပ+ဝဇ+ဏျ။ ဏာချေ၊ ဖျကို ဗပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ ဝကို ဗပြု။
သမ္ပတာ–သံ+မန+က္တ။ က+နချေ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မပြု။
ဗြာဟ္မဏ–ဗြဟ္မ+ဏ။ ဏချေ၊ နလာ၊ ဏပြု၊ ဗြ၏အကို အာပြု။ ဓာန်ငြီ။၄၀၈။
ပလိဗောဓ– ပရိဗောဓ။ ရကို လပြု။

နံပါတ် (၈)

ထင်ရှားရှိခြင်းကို ထင်ရှားပြတတ်သော သန္တိဟူသော ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာပုဒ်ဖြင့် မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့၏ အဆက်မပြတ် ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့၏ မိစ္ဆာအယူမှ လျော့သွားနိုင်ခြင်း၊ လုံးဝကင်းရှင်းခြင်း အကျိုးရှိကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ သာသနာတော်၏ မချွတ်ကေန် အမှန်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း တရားမင်း မြတ်စွာဘုရား ပြတော်မူသည်။

နံပါတ် (၁၀)

(စ)ဂဏ္ဌန္တိ အရ– တဏှာ+မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ပြဓာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်–ကာမ/ဏာမ၊ တစ်နည်း–ဇိဂုစ္ဆ/ ဗိဘစ္ဆ။ အတိတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာအဖို့အစုသည် အာရမ္မဏ၊အာသေဝနပစ္စည်း အားကောင်းခြင်း၊အထူးထူးအပြားပြား ကြံစီခြင်းနှင့် ရှေးဖြစ်သောတဏှာ၊ဥပါဒါန်တို့သည် ဥဒ္ဒိပန်။ (၆၂)ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ တိုးပွားခြင်း၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မလွတ်မြောက်နိုင်ခြင်းစသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၉၄)

(က) ကပ္ပသဒ္ဒေါပိ "တိဋ္ဌတု ဘန္တေ ဘဂဝါ ကပ္ပံ၊ အတ္ထိ ကပ္ပေါ နိပဇ္ဇိတုံ၊ ကပ္ပကတေန အကပ္ပကတံ သံသိဗ္ဗိတံ ဟောတီတိ ဧဝံ အာယုကပ္ပလေသကပ္ပဝိနယကပ္ပါဒီသု

http://www.dhammadownload.com

သမ္ပဟုလေသု အတ္ထေသု ဝတ္တတိ။

(ခ) ဣဓ တဏှာဒိဋ္ဌီသု ဝတ္တတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ''ကပ္ပါတိ ဒွေ ကပ္ပါ တဏှာကပ္ပေါစ ဒိဋ္ဌိကပ္ပေါစာ''တိ။

(ဃ) တသ္မာ တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန အတီတံ ခန္ဓကောဋ္ဌာသံ ကပ္ပေတွာ ပကပ္ပေတွာ ဋ္ဌိတာတိ ပုဗ္ဗန္တကပ္ပိကာတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၉၆။

နိဿယ (၁)

(က) ကပ္ပသဒ္ဒေါပိ–ကပ္ပသဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း။(အန္တသဒ္ဒေါပိ–အန္တသဒ္ဒါသည်းကောင်း။–အပိ သမုစ္စယတ္ထ။)ကပ္ပံ–အာယုကပ်ပတ်လုံး။နိပ္ပဇ္ဇိတုံ–အိပ်ခြင်းငှါ။ကပ္ပေါ–အမြွက်သည်။ဝါ–အနည်းငယ်သော အကြောင်းသည်။ကပ္ပကတေန–ပြုအပ်ပြီးသော ကပ္ပဗိန္ဒုရှိသော အဝတ်ဖြင့်။အကပ္ပကတံ–ပြုအပ်ပြီးသော ကပ္ပဗိန္ဒုမရှိသော အဝန်သည်။သံသိဗ္ဗိတံ–ရောစပ်၍ချုပ်အပ်သည်။

(ဂ) ဝုတ္တံ့၏ကတ္တား–ဓမ္မသေနာပတိနာပိ–တရားစစ်သူကြီးဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတြာသည်လည်း။ ဝုတ္တံ၏အာတရ–မဟာနိဒ္ဒေသေ။

နိဿယ (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ကပ္ပသဒ္ဒါသည် အာယုကပ္ပ လေသကပ္ပ ဝိနယကပ္ပစသော အနက်များစွာ တို့၌ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုသို့ဖွင့်အပ်သော် ဤပုဗ္ဗန္တကပ္ပိကာ ဟူသောပါဌ်၌လည်း ထိုအာယုကပ္ပစသော အနက်တို့ကိုပင် အလိုရှိအပ်သလော။ ဤပုဗ္ဗန္တကပ္ပိကာ၌ ကပ္ပအရ အဘယ်ကိုအလိုရှိအပ်ပါသနည်း။(ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဤပုဗ္ဗန္တကပ္ပိကာဟူသောပါဌ်၌ ကပ္ပအရ တဏှာကပ္ပ ဒိဋ္ဌိကပ္ပတို့၌ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သာဓကကို ထောက်ဆ၍ ထိုသို့ဖွင့်ပြအပ်ပါသနည်း။ ကပ္ပသဒ္ဒါသည် တဏှာကပ္ပ ဒိဋ္ဌိ ကပ္ပတို့မှတစ်ပါး အခြား များစွာသောအနက်တို့၌လည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ (ဂ) မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု ကပ္ပသဒ္ဒေါပိ''တိဋ္ဌတု ဘန္တေ ဘဂဝါ ကပ္ပံ၊ အတ္ထိ ကပ္ပေါ နိပဇ္ဇိတုံ၊ ကပ္ပကတေန အကပ္ပကတံ သံသိဗ္ဗိတံ ဟောတီ'' တိ ဧဝံ အာယုကပ္ပလေသကပ္ပဝိနယကပ္ပါဒီသု သမ္ပဟုလေသု အတ္ထေသု ဝတ္တတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဓ တဏှာဒိဋ္ဌီသု ဝတ္တတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) နနု ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ''ကပ္ပါတိ ဒွေ ကပ္ပါ တဏှာကပ္ပေါစ ဒိဋ္ဌိကပ္ပေါစာ''တိ၊ တသ္မာ–

နိဿယ (၄)

ကပ္ပ– ကပ္ပိယံတိ ကောဋိဝသေန ပရိစ္ဆိဇ္ဇီယတီတိ ကပ္ပေါ။
ဖြတ်ခြင်းကြိယာ။ အာယုကပ်သက်တမ်းသည်။ ယုဂ။

သံသိဗ္ဗိတ– သံသိဗ္ဗီယတေတိ သံသိဗ္ဗိတံ။
ချုပ်ခြင်းကြိယာ။ ချုပ်စပ်အပ်သောအဝတ်သည်။ အဂ္ဂဠ။

အာယု– အယတိ အဒ္ဓါနံ ဂစ္ဆတီတိ အာယု။
ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ အသက်သည်။ ဇီဝိတ။

လေသ– လိဿတိ သိလိဿတီတိ လေသော။
ကြွင်းကျန်ခြင်းကြိယာ။ အနည်းငယ်သောအကြောင်းသည်။ အပ္ပ၊ဤသက။

ကောဋ္ဌာသ–ကောဋ္ဌသ္မိံ ဓသတီတိ ကောဋ္ဌာသော။
ကိုယ်၏အစုနှင့် နိဿယနိဿိတအစပ်။ အဖို့အစုသည်။ ပဋိဝိသ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

(ဃ) တသ္မာ တတော ဝတ္တုန္တတ္တာ– ကပ္ပသဒ္ဒသသပိ။
အတီတတ္တာ– ခန္ဓကောဋ္ဌာသသသ။
ပုဗ္ဗန္တကပ္ပိကတ္တာ –ဧကောသံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ။

နံပါတ် (၆)

(ဃ) အတီတံ ခန္ဓကောဋ္ဌာသံဖြင့် ပုဗ္ဗန္တ၌ ပုဗ္ဗသဒ္ဒါသည် မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာဓမ္မာ စသည်၌ကဲ့သို့ ပဓာန–စသော အနက်၌မဖြစ်၊အတိတ်ကာလအနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း။အန္တသဒ္ဒါသည် အဗ္ဗန္တရစသော အနက်၌မဖြစ်၊ဘာဂ(ကောဋ္ဌာသ)ဝါစက ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ရူပက္ခန္ဓာစသည်မှလွတ်သော ကပ္ပနာ၏ တည်ရာမရှိသောကြောင့် ကောဋ္ဌာသ(အန္တ)အရ ခန္ဓာငါးပါးကိုပင် ကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

ကပ္ပေတွာဖြင့် ကပ္ပိကာ၌ ကပ္ပဓာတ် ထွာပစ္စည်း။ယင်းထွာပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်၌သက်၍ ကပ္ပေန္တီတိ ကပ္ပိကာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။အတီတံ ခန္ဓကောဋ္ဌာသံ ကပ္ပေတွာဖြင့် ပုဗ္ဗန္တကပ္ပိကာကို ပုဗ္ဗန္တံ ကပ္ပိကာ ပုဗ္ဗန္တကပ္ပိကာ–ဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။

ကပ္ပေတွာဖြင့် ကပ္ပဓာတ်သည် ဖြစ်ခြင်းအနက်၌မဖြစ် ကြံဆခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။

တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေနဖြင့် ကြံဆခြင်းဟူသည်လည်း တဏှာဒိဋ္ဌိအစွမ်းဖြင့် ကြံဆခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ဌိတာဖြင့် ထိုအယူကကို မစွန့်လွှတ်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

တဏှာ–	တသ+ဟ+ဏှတ္တိအာ။ သကို ထပြု။
အန္တ–	အမ+တ။ တကို န္တပြု၊ မကိုချေ။
ဝိဟိတ–	ဝိ+ဓာ+တ။ အာကို ဣပြု၊ ဓကို ဟပြု။

နံပါတ် (၈)

တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန၏အဓိပ္ပါယ်– ဥပနိသသယ၊သဟဇာတဖြစ်၍ဖြစ်သော အလွန်နှစ်သက်ခြင်းဟုဆို အပ်သော တဏှာ၏လည်းကောင်း၊သဿတ–စသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မှားယွင်းစွာသက်ဝင်တတ်သော ဒိဋ္ဌိ၏လည်းကောင်း အစွမ်းအားဖြင့် ကြံဆခြင်းကို တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန–ဟု ဆို။

နံပါတ် (၁၀)

(ဃ) ကပ္ပေတွာ၌ဓာတ်အရ–တဏှာဒိဋ္ဌိကောက်။ ကာမ၊ကာမ။ (တစ်နည်း) ဇိဂုစ္ဆါ၊ဗိဘစ္ဆါ။ အတိတ်ခန္ဓာအစုသည် အာရမ္မဏ။ အယောနိသောမနသိကာရသည်လည်းကောင်း၊ ဗာလူပသေဝနသည်လည်း ကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ သဂ္ဂမောက္ခ လမ်းကို တားမြစ်ခြင်း၊ ဝဋ်မှ မထွက်မြောက်နိုင်ပဲ အပါယ်ငရဲ၌ ကျက်စားရခြင်း အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၉၅)

(က) သမ္မာ မနသိကာရောတိ ဥပါယမနသိကာရော ပဌမနသိကာရော၊
(ခ) အတ္ထတော ဉာဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(ဂ) ယသ္မိံ ဟိ မနသိကာရေ ဌိတဿ ပုဗ္ဗေနိဝါသနုဿတိဉာဏံ ဣဇ္ဈတိ၊ အယံ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ''မနသိကာရော''တိ အဓိပ္ပေတော။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။)
(ဃ) တသ္မာ ဝီရိယဥ္စ သတိဥ္စ ဉာဏဥ္စ အာဂမ္မာတိ အယမေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော။

နံပါတ် (၁)

(က) ဥပါယမနသိကာရော–အလိုရှိအပ်၊တောင့်တအပ်သော စီးပွားချမ်းသာကို ရခြင်း၏အကြောင်း

http://www.dhammadownload.com

အားဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းကြောင်းဖြစ်သော ဉာဏ်သည်။ ပဌမနသိကာရော–လမ်းမှန်အားဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းကြောင်းဖြစ်သော တရားသည်။

(ခ) ဟိ–ထင်ရှားအောင်ပြဦး။ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ။ အယံ–ဤမနသိကာရကို၊ ဣမသ္မိံဌာနေ–သမ္မာမနသိကာရံဟူသော ဤအရာ၌။ ("အာတပ္ပ။ ပ ။မနသိကာရမန္ဒာယာ"တိ ဣမသ္မိံ ပါဌေ။)

(ဃ) တသ္မာ–ထိုသို့ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်၏ ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သော ဉာဏ်ကို မနသိကာရဟူ၍ အလိုရှိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အယံ–ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား။ ဧတ္ထ–အာတပ္ပမန္ဒာယ အစရှိသော ပါဌ်၌။

နိဂါထိ (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သမ္မာမနသိကာရော၌ သမ္မာသဒ္ဒါ ဥပါယအနက်၊ပထမအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ (တစ်နည်း) အသင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းသည် သမ္မာမနသိကာရမည်သော်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ (မစိုးရိမ်)အသင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ အာရမ္ဘဏဝီထိဖဝေန ပဋိပါဒကလော။ (ခ)မိန့်။

(...) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် သမ္မာမနသိကာရအရ ဉာဏ်ကို အရကောက်အပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အာရမ္ဘဏပဋိပါက စသော မနသိကာရသာ ဖြစ်ကောင်းတုံလော။ ဉာဏ်သည် မနသိကာရ အသို့ဖြစ်ကောင်း အံ့နည်း။ (ဂ)မိန့်။ (ဂဏ္ဌိ) (တဒေတ္ထံ သမတ္ထေတိ"ယသ္မိံဋ္ဌီ"တိ အာဒိနာ။)

နိဂါထိ (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ သမ္မာ မနသိကာရောတိ သာမညေန ဝုတ္တတ္တာ
အာရမ္ဘဏဝီထိဖဝေနပဋိပါဒကာပိ ဝတ္တဗ္ဗာ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အတ္တတော ဉာဏန္တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ယသ္မိံ မနသိကာရေ။ ပ ။အဓိပ္ပေတော။ တသ္မာ–

နိဂါထိ (၄)

ဥပါယ– ဥပဂန္တွာ အယတိ ဧကေနာတိ ဥပါယော။
ပထ– ပထတိ ယာတိ ဧတ္ထ ဝေတေနာတိပိ ပထော။
ဝီရိယ– ဝီရာနံ ကမ္မံ ဝီရိယံ၊ ဝိဓိနာ ဤရယိတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ ဝီရိယံ။
သတိ– သရန္တိ ဟောယာတိ သတိ။
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်–နိဝသိယိတ္တာတိ နိဝါသော၊ ပုဗ္ဗေ နိဝါသော ပုဗ္ဗေနိဝါသော၊
ပုဗ္ဗေ နိဝါသဿ အနုဿတိ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ။
တာယ ဉာဏံ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏံ။
ဥပါယ– ဖြစ်ခြင်းကြီးယာသကတ်။ စီးပွားချမ်းသာကို ရကြောင်းတရားဒြပ်။ ပထ၊ကာရဏ။
ဝီရိယ– ဖြစ်ခြင်းကြီးယာသကတ်။ ဝီရိယဒြပ်။ ဉဿာဟ၊အာတပ္ပ၊ပဂ္ဂဟ။
မန– မနတိ ဇာနာတီတိ မနော။

နိဂါထိ (၅)

တသ္မာ တတော အဓိပ္ပေတတ္တာ။ (ဟိတ်)။ ဣမဿ မနသိကာရဿ။ (၏+ကို)

နိဂါထိ (၆)

(က) ဥပါယမနသိကာရောဖြင့် သမ္မာသဒ္ဒါသည် အဝိပရီတအနက်ကိုမဟော၊ အကြောင်းဥပါယ အနက်ဟောသည်ကို သိစေ။ပထမနသိကာရောဖြင့် ဥပါယသဒ္ဒါ ပထသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) အတ္တတော ဉာဏ်ဖြင့် သမ္မာမနသိကာရအရ သမ္မာ ဥပါယေန မနသိ ကရောတိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝတေနာတိ သမ္မာမနသိကာရောဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာဏ်ကို အရကောက်အပ်သည်ကို သိစေ။ ဋီသစ်။(ကရောတိ

http://www.dhammadownload.com

တေနာတိ ကာရော။ မနသိကာရော မနသိကာရော၊သမ္မာ ဥပါယေန မနသိကာရော-ရော။) ဘာဠီ။

နံ့ပါတ် (၇)

ဝိဟိတ- ဝိ+ဓာ+တ။ ဓေကို ဟ၊ က္လလာ။

သဿတဝါဒ- သဿတ+ က္လတိ+ ဝါဒ။ က္လတိကို ချေ။

နံ့ပါတ် (၈)

၁။ အာရမ္မဏပဋိပါဒက-မနသိကာရစေတသိက်။

၂။ ဝိထိပဋိပါဒက-ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း။

၃။ ဇဝနပဋိပါဒက-မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း။

၄။ ယောနိသောမနသိကာရ-ဉာဏ်။

နံ့ပါတ် (၁၀)

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏံ က္လစ္ဆူ တိအရ- ရှုပါဝစရကုသိုလ် ပဉ္စမဈာန်၌ရှိသော အဘိဉာဏ်ကိစ္စ တပ်သောဉာဏ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) သမ၊သန္တ။ ရှေးဘဝ၌နေခဲ့ဖူးသော အတိတ်ခန္ဓာအစဉ်သည် အာရမ္မဏ။ သတိ ဝီရိယ ဉာဏ်သည်။ဝါ-မနသိကာရသည် ဥဒ္ဒိပန။ တစ်ပါးမကများစွာသော ပုဗ္ဗေနိဝါသခန္ဓာအစဉ်ကို အမှတ်ရနိုင်ခြင်း၊ သဿတော အတ္တာစ သသည်ဖြင့် ပြောဆိုခြင်း အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၉၆)

(က) ဝဋ္ဋံ ာတိ ဝဋ္ဋပသုဝဋ္ဋတာလာဒယောဝိယ အဖလော ကာသာစိ အဇနကောတိ။

(ခ) တေန "အတ္တာ"တိစ "လောကော"တိစ ဂဟိတာနံ ရှုန်ဒီနံ ရှုပါဒိဇနကဘာဝံ ပဋိက္ခိပတိ။

(ဂ) ပဗ္ဗတ္ကူဋံ ဝိယ ဋ္ဌိတောတိ ကူဋဋ္ဌော။

(ဃ) သေိကဋ္ဌာယိဋ္ဌိတောတ် သေိကဋ္ဌာယီ ဝိယ ဟုတွာ ဋ္ဌိတောတိ သေိကဋ္ဌာယိဋ္ဌိတော။

(င) ယထာ သုနိခါတော သေိကထမ္ဘော နိစ္စလော တိဋ္ဌတိ၊ ဇဝံ ဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော။

(စ) ဉာဘယေနပိ လောကဿ ဝိနာသာဘာဝံ ဒီပေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃။

နံ့ပါတ် (၁)

(က) ပမာပမေထင်ရှားစေလျှက် အနက်-ဝဋ္ဋပသုဝဋ္ဋတာလာဒယော-မြုံသောသားကောင်၊မြုံ သောထန်းပင် အစရှိသည်တို့သည်။ အဖလာဝိယစ-အသီး မသီးကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း။ကာသာစိ-တစ်စုံ တစ်ခုသောအသီးကို၊ အဇနကာဝိယ-မဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ တထာ-ထို့အတူ၊ အတ္တာစ-အတ္တသည် လည်းကောင်း၊ လောကောစ-လောကသည်လည်းကောင်း။ အဖလော-အကျိုးမရှိ။ ကာသာစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော အကျိုးကို။ အဇနကော-မဖြစ်စေတတ်။

(ဂ) အတ္တာစ-အတ္တသည်လည်းကောင်း၊ လောကောစ-လောကသည်လည်းကောင်း။(ကတ္တား)

(င) သုနိခါတော-ကောင်းစွာစိုက်ထူအပ်သော။သေိကတ္ထမ္ဘော-ကျောက်တိုင်သည်။နိစ္စလော- မတုန်လှုပ်သည်။(ဟုတွာ)တိဋ္ဌတိယထာ-ကဲ့သို့။

နံ့ပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဝဋ္ဋသဒ္ဒါသည် အဖလအနက်၌ဖြစ်၏ဟု ပဒတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုဝဋ္ဋသဒ္ဒါသည် သာမတ္ထိယတ္ထ (အပိုအမိုပြစွမ်းနိုင်သောအနက်)ကို အဘယ်သို့ ပြအပ်ပါသနည်း။ သာမတ္ထိယ အနက်ကို မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။ (ခ) မိန့်။

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် အတ္တလောကသည် မယိမ်းမယိုင် ခိုင်မြဲစွာတည်သော တံခါးတိုင်ကဲ့သို့ဖြစ်၍ တည်၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ အတ္တလောကသည် မယိမ်းမယိုင် တံခါးတိုင်ကဲ့သို့ တည်ပုံကို ထင်ရှားစွာ မသိအပ် သေးသည် မဟုတ်ပါလော။အတ္တလောက၏ တံခါးတိုင်ကဲ့သို့ ခိုင်မြဲစွာတည်ပုံကား အဘယ်ပါနည်း။(င) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် အတ္တလောကာ၏ တံခါးတိုင်ကဲ့သို့ခိုင်မြဲစွာတည်ပုံကို ဥပမာနှင့်တကွ ထင်ရှားစွာ ပြဆိုအပ်၏။ထိုပုဒ်တို့ဖြင့် အဘယ်ကို ပြဆိုအပ်ပါသေးသနည်း။ အတ္တလောကာ၏ ခိုင်မြဲခြင်းသဘောကိုသာ ပြဆိုအပ်ပါသလော။ (စ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဥဘယေနပိ ပဒေန လောကဿ ဋ္ဌိတဘာဝံ ဒီပေတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဥဘယေနပိ လောကဿ ဝိနာသာဘာဝံ ဒီပေတိ။

(ဂ) ကူဋဋ္ဌောတိ ဣမိနာ အနိစ္စတာဘာဝမာဟ၊သေိကဋ္ဌာယိဋ္ဌိတောတိ ဣမိနာ ဝိကာရာဘာဝံ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဝဉ္ဈ – ဝနတိ ယာစတိ ပုတ္တန္တိ ဝဉ္ဈာ။ (တစ်နည်း) ဝဓတိ ပုတ္တံ ဖလံဝါ ဟနတီတိ ဝဉ္ဈာ။
သတ်ခြင်းကြိယာ။ မြုံသောမိန်းမသည်။ အပုတ္တကာ။
ဝဉ္ဈာ ဝိယာတိ ဝဉ္ဈော။
မြုံသောမိန်းမ၏ အတ္တ လောကာနှင့် သဒိသီသဒိသအစပ်။ မြုံသောမိန်းမနှင့်တူသော အတ္တလောကာသည်။ အဖလ၊အဇနကာ။

ပသု – ပသီယတိ ဗာဓီယတိ သာမိကေဟီတိ ပသု။
ညှင်းဆဲခြင်းကြိယာသကတ်။သားကောင်းဒြပ်။ မိဂ။

တာလ – တလတိ ပတိဋ္ဌာတိ ဧတ္ထာတိ တာလော။
တည်ခြင်းကြိယာသကတ်။ ထန်းပင်ဒြပ်။ ဝိဘောဒိကာ။

သေိကဋ္ဌာယီ–ဣသိယတေတိ သေိကာ။တိဋ္ဌတီတိ ဌာယီ။
သေိကာစ သာ ဌာယီစာတိ သေိကဋ္ဌာယီ။
အလိုရှိခြင်းကြိယာသကတ်။ တံခါးတိုင်သည်။ ဣန္ဒခီလ။

ထမ္ဘ – ထမ္ဘတိ ပတိဗန္ဓတိ ဧတ္ထာတိ ထမ္ဘော။
နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာသကတ်။ တိုင်ဒြပ်။ အာလာန၊အာဠက။

နံပါတ် (၅)

(က) ဝဉ္ဈတ္တာ– အတ္တဿစ လောကဿစ။ (၏+ကို)
(င) သုနိခါတတ္တာ– သေိကထမ္ဘဿ။ (၏+သည်)
နိစ္စလတ္တာ– သေိကထမ္ဘဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) အဖလောဖြင့် ဝဉ္ဈသဒ္ဒါသည် အကျိုးမရှိခြင်း အနက်ဟောသဒ္ဒါဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။ (ပဒတ္တသံဝဏ္ဏနာ)ကာဿစိ အဇနကောဖြင့် အကျိုးမရှိခြင်းဟူသည် တစ်စုံတစ်ခုသောအကျိုးကို မဖြစ်စေတတ်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ဝဉ္ဈ ပသုဝဉ္ဈ တာလာဒယောဝိယဖြင့် ဝဉ္ဈောဌ် ဝဉ္ဈ ပုဒ်၊ အပဗ္ဗည်း။ ယင်းအပဗ္ဗည်း၏ ဥပမာတဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်၍ ဝဉ္ဈာဝိယာတိ ဝဉ္ဈောဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။မြုံသကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းဟူသည် မြုံသောသားကောင်၊မြုံသောထန်းပင် ဖသည်တို့ကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

(ဂ) ပဗ္ဗတကူဋံဝိယ ဋ္ဌိတောဖြင့် ကူဋဋ္ဌောကို ကူဋံဝိယ ဋ္ဌိတော ကူဋဋ္ဌောဟု နိစ္စတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ကူဋအရ တောင်ထွဋ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (တစ်နည်း) ကူဋသဒ္ဒါသည် စင်စစ်နိစ္စအနက်၌ သက်ရောက်သောအထင်ရှဦးသဒ္ဒါဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

ဝဇ္ဇ –	ဝန+ရျ။ နကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဉ ပြု။
(တစ်နည်း)	ဝဓ+ယ။ ဓျကို ဈပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ။ ဉ ပြု။
ထမ္ဘ –	ရေ+ရမ္ဘ။ ရကိုချေ၊ ဓကို ထပြု။
သေိက –	က္လာ+က္လက။ က္လကို ပြေ၊ သကို က္လသို့ ကပ်။

နံပါတ် (၈)

(ခ) ဝါကျ ပဋိက္ခိပတိ ဆိုရကြောင်း။–ဇနကသတ္တိရှိလျှင် ရူပသဒ္ဒစသော တရားတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သုခဒုက္ခ စသောတရာတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း အကြောင်းနှင့်စပ်၍ ဖြစ်ခြင်းရှိသည့်အတွက် အတ္တလောကသည် ဉပါဒ်ခြင်းသဘောတရားတည်းဟု သိနိုင်၏။ ဉပါဒ်ခြင်းသဘောရှိလတ်သော် မချုတ်မယွင်းချုပ်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ ထိုအခါ အတ္တလောကသည် နိစ္စဖြစ်ဖို့အခွင့်မရှိတော့ရာ ထို့ကြောင့် ပဋိက္ခိပတိဟု ဆိုသည်။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ဂဟိတာနံ အရ–တဏှာဒိဋ္ဌိပြဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ်ချုပ်ပါဒ်ရ၏။ ကာမ၊ကာမ။
(တစ်နည်း) ဗိဂ္ဂဟ္ဗဗိဘာစ္တ။ အတ္တသည်လည်းကောင်း၊ လောကသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ အယောနိသောမနသိကာရသည်လည်းကောင်း ပရလောကသည်လည်းကောင်း။ပါပမိတ္တသည်လည်းကောင်း ဉဒ္ဒိပန။ ဈာန်အစရှိသည်တို့၏ ရုပ်အစရှိသည်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ပယ်မြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။တောင်ထွင့်ရှုကဲ့သို့ တည်ခြင်းသည်လည်းကောင်း အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၉၇)

(က) သံသရန္တိတိ အပရာပရံ–သဥ္စရန္တိ၊ စဝန္တိတိ ဝေ သံချ ဂစ္ဆန္တိ။ တထာ ဉပ္ပဇ္ဇန္တီတိ။
(ခ) အဋ္ဌကထာယံ ပန ပုဗ္ဗေ"သဿတော အတ္တာစ လောကောစာ"တိ ဝတွာ
ဣဒါနိ " တေ စ သတ္တ သန္ဓာဝန္တိ" တိ အာဒိနာဝစနေန အယံ ဒိဋ္ဌိဂတိကော
အတ္တနာယေဝ အတ္တနော ဝါဒံ ဘိန္ဒတိ။
(ဂ) ဒိဋ္ဌိဂတိကဿ ဒဿနံ နာမ န နိဗဒ္ဓံ။
(ဃ) ထုသရာသိမှိ နိခါတခါဏုဝိယ စဥ္စလံ။
(င) ဉမ္မတ္တကပစ္ဆိယံ ပူဝခဏ္ဍာဂူထဂေါမယာဒိနိ ဝိယ စေတ္ထ သုန္ဒရမ္ပိ အသုန္ဒရမ္ပိ
ဟောတိ ယေဝါတိ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၈။

နံပါတ် (၁)

(က) သံသရန္တိ–ဆက်စပ်လျက်ဖြစ်တတ်ကုန်၏။(သဒ္ဒတ္ထ)ဝါ–တစ်ပါးသောဘဝမှ တစ်ပါးသောဘဝသို့ လှည့်လည်ကြကုန်၏။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ) ဝါ–ကျင်လည်ကြကုန်၏။ (ဝေါဟာရတ္ထ) အပရံ–တစ်ပါးသောဘဝမှ။ အပရံ–တစ်ပါးသောဘဝသို့။(တစ်နည်း)အပရာပရံ–တစ်ပါးသောဘဝ တစ်ပါးသောဘဝသို့။ဝါ–တစ်ပြောင်းတစ်ပြန်။ ဝါ–ထပ်ခါထပ်ခါ။

(ဂ) ဝါကျအပြန်အလှန်–အယံဒိဋ္ဌိကော–ဤမိစ္ဆာအယူရှိသူသည်။ အတ္တနာယေဝ–မိမိကိုယ်တိုင်ပင်။ အတ္တနော–၏။ဝါဒံ–အယူကို။ဘိန္ဒတိ–ဖျက်ဆီး၏။ကသ္မာ အယံဒိဋ္ဌိကော အတ္တနာယေဝ အတ္တနောဝါဒံ။ ဘိန္ဒတိ–ဖျက်ဆီးသနည်းဟူမူကား။ယသ္မာ။ ဒိဋ္ဌိဂတိကဿ–၏။ဒဿနံနာမ–မြင်ခြင်းမည်သည်ကို။နနိဗဒ္ဓံ–အမြဲမပြောင်းဖွဲ့မထားအပ်။ ဝါ–မခိုင်မြဲ။ တသ္မာ။ အယံဒိဋ္ဌိဂတိကော အတ္တနာယေဝ အတ္တနော ဝါဒံ ဘိန္ဒတိ။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် မိစ္ဆာအယူရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိကိုယ်တိုင် မိမိဝါဒကို ဖျက်ဆီး၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုစကား အသို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ မိမိဝါဒကို မိမိကိုယ်တိုင် လောက၌ဖျက်ဆီးလေ့ မရှိသည်

http://www.dhammadownload.com

မဟုတ်ပါလော။ (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် မိစ္ဆာအယူရှိသူ၏အမြင်မည်သည် မမြဲဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အမြင်မမြဲနိုင်ပုံကို ဥပမာနှင့်တကွ ထင်ထင်ရှားရှား မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။ အသို့လျှင် မိစ္ဆာအယူရှိသူ၏အမြင်သည် မမြဲပါသနည်း။ (ဃ) မိန့်။

(င)သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် မိစ္ဆာအယူရှိသူ၏အမြင်သည် ဖွဲပုံပေါ်၌ စိုက်ထားအပ်သော ငုတ်ကဲ့သို့ တုန်လှုပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းသို့ တုန်လှုပ်သော် မိစ္ဆာအယူရှိသူ၏အမြင်သည် အလျှင်းခပ်သိမ်း မကောင်းဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အဋ္ဌကထာယံ ပုဗ္ဗေ"သဿတော အတ္တာစ လောကောစာ"တိ ဝုတ္တော။

(ခ) အထ ကသ္မာ"တေစ သတ္တာ သန္ဓာဝန္တိ"တိ အာဒိနာ ဝစနေန အယံ ဗိဋ္ဌိဂတိကော အတ္တနာယေဝ အတ္တနော ဝါဒံ ဘိန္ဒတိ။

(ဂ) နနု ဒိဋ္ဌိဂတိကဿ ဒဿနံနာမ န နိဗဒ္ဓံ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ထုသ– ထုသိယတေ ထုသော။
ချိုးမွမ်းခြင်းကြိယာသကတ်။ ဖွဲဒြပ်။ ဧဝေတ္တစ။

ရသ– ရသီယတိ အဿာဒနဲဘာဝေန သမောသရိယတီတိ ရသော။
သာယာခြင်းကြိယာသကတ်။ ဖွဲတို့၏အဲစုသည်။ သမူဟ၊ နိကာယ။

ခါဏု– ခညတေတိ ခါဏု။
တူးခြင်းကြိယာသကတ်။ သစ်ငုတ်ဒြပ်။ သကုံ။

ဥမ္မတ္တက–ဥဂ္ဂတေဟိ ဝါတာဒိဒေါသေဟိ မဒယတီတိ ဥမ္မတ္တော။
ဥမ္မတ္တော အဿ အတ္ထိတိ ဥမ္မတ္တကော။
ယစ်မူးသော(ရူးသော) ရောဂါ၏ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် နိဿယနိဿိတအစပ်။ရူးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဥမ္မာဒဝတီ။

ပစ္ဆိယ– ပသီယတိ ဗာဓီယတိ တွောတိ ပစ္ဆိ။
ညှင်းဆဲခြင်းကြိယာ။ တောင်းဒြပ်။ ဘာဇနဝိသေသ၊ပိဋကာ။

ဂူထ– ဂေါပီယတေတိ ဂူထော။
လုံခြုံခြင်းကြိယာ။ ကျင်ကြီးဒြပ်။ ဝစ္စ၊ကရီသ။

ဂေါမယ– ဂေါဟိ နိဗ္ဗတ္တံ ဂေါမယံ။

သုန္ဒရ– သုဋ္ဌု ဒရီယတေတိ သုန္ဒရံ။

သဿတ–သဗ္ဗဒါ သရတိ ပဝတ္တတီတိ သဿတော။

နံပါတ် (၅)

(ခ) သဿတတာယ– အတ္တသဿစ လောကဿစ။

(ဂ) စဥ္စလတ္တာ—— ဒဿနဿ နာမ။

(င) သုန္ဒရတ္တာဝိ– ဒဿနဿ နာမ။

နံပါတ် (၆)

(က) အပရာပရံ သဉ္စရန္တိ ဖြင့် ဆက်စပ်လျှက်ဖြစ်ခြင်း(ဝါ)ကျင်လည်းခြင်းဟူသည် ဘဝတစ်ခုမှ ဘဝတစ်ခုသို့ ထပ်တလဲလဲ ဖြစ်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။(တစ်နည်း)သဉ္စရန္တိ ဖြင့်

http://www.dhammadownload.com

သံသရန္တိ၌ သံပုဗ္ဗသရဓာတ်သည် စရဓာတ်၏ လှည့်လည်ခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

အပရာပရံဖြင့် လှည့်လည်၏ဟူသည် ဘဝတစ်ခုမှဘဝတစ်ခုသို့ ထပ်တလဲလဲ ဖြစ်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ဝေ သချ်ဂစ္ဆန္တိဖြင့် အတ္တသည် မြဲသောကြောင့် စုတေခြင်း မရှိသော်လည်း အတ္တ၏အပြင်လွှာဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရားတို့ အပြောင်းအလွဲ ဖြစ်နေသည်ကိုမြင်၍ အတ္တကိုပင် စုတေသည်ဟု ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ တထာဖြင့်– ထိုအတူဖော်လေ။

နံပါတ် (၇)

သဿတ– သရ+တ။ ရကို သပြု၊ သဒ္ဒေဘော်လာ။

ပုဝ– ပုပ။ ပကို ဝပြု။

အတ္ထိတွေ၀– အတ္ထိ+က္ကတိ+ဝေ။ တိ၏က္ကကို ဝပြု၊ က္ကချေ။

နံပါတ် (၈)

သန္တာဝန္တိ စသော စကားရပ်ကို ရည်ရွယ်၍ သုန္ဒရမ္ပိ–ဟု ဆို။

သဿတဝါဒကို ရည်ရွယ်၍ အသုန္ဒရမ္ပိ–ဟု ဆို။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ဝါကျရှ–သဿတော အတ္တာစ လောကောစ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ တေ စ သတ္တာ သန္တာဝန္တိ ဟူ၍လည်းကောင်း ပြောဆိုသော မိစ္ဆာအယူရှိသူ၏ တဏှာဒိဋ္ဌိပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ကာမ၊ကာမ။ အတ္တလောကသည်လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ အယောနိသောမနသိကာရသည် ဥဒ္ဒိပန၊ မိမိအယူဝါဒကို မိမိကိုယ်တိုင် ရှေ့နောက် မညီညွတ်အောင် ဖျက်ဆီးခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၉၈)

(က) ဥပရိ ဝါရဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။

(ခ) ကေဝလဉှိ အယံ ဝါရော အနေကဇာတိသတသဟဿာနုဿရဏဝသေန ဝုတ္တော၊ ဣတရေ ဒသစတ္တာလီသသံဝဋ္ဋ ဝိဝဋ္ဋ ကပ္ပါနုဿရဏဝသေန၊

(ဂ) မန္ဒပညော ဟိ တိတ္ထိယော အနေကဇာတိသတသဟဿမတ္တံ အနုဿရတိ။

(ဃ) မဇ္ဈိမပညော ဒသသံဝ ဝိဝဋ္ဋကပ္ပါနိ။

(င) တိက္ခပညော စတ္တာလီသံ၊ န တတော ဥဒ္ဓံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၉၈။

နံပါတ် (၁)

(က) ဥပရိဝါရဒွယေပိ–အထက်ဖြစ်သော ဝါရတို့၏နှစ်ပါးတို့၏ အပေါင်း၌လည်း။

(ခ)' ဟိ–စိုးစဉ်းအနည်းငယ် ဆိုဖွယ်ရာအထူးကား။ ကေဝလံ–အထက်ဖြစ်သော ဝါရတို့နှင့်မဖက်သက်သက်။အယံဝါရော–ဤပဌမဝါရကို။အနေကဇာတိသတသဟဿာနုဿရဏဝသေန–ဘဝအသိန်းကိုအစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသနုဿတိဉာဏ်၏အစွမ်းအားဖြင့်။ဣတရေ–ပဌမဝါရမှ တစ်ပါးကုန်သော ဒုတိယဝါရ တတိယဝါရတို့ကို။ဒသစတ္တာလီသသံဝဋ္ဋ ဝိဝဋ္ဋ ကပ္ပါနုဿရဏဝသေန–တစ်ဆယ် လေးဆယ်သော သံဝဋ္ဋကပ် ဝိဝဋ္ဋကပ်တို့ကို အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ ဘဂဝတာ ဝုတ္တာ။

(ဂ) ဟိ–ချဲ့။ ဝါ–မှန်။ အနေကဇာတိသတသဟဿမတ္တံ–များသောဘဝ အသိန်းမျှကို။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊(က)ဖြင့် အထက်ဖြစ်သော ဒုတိယတတိယဝါရနှစ်ပါး၌ ဤနည်းကိုသာ မှတ်သားထိုက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုသို့ဆိုသော် အထက်ဝါရနှစ်ပါးအပေါင်း၌ အထူးမရှိ အလုံးစုံပင် တူ၏ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော၊အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါနည်း။ အထူးကို မပြဆိုသော် ဆရာ၌ အတိဗျာပိတဒေါသ သင့်ရောက်

http://www.dhammadownload.com

ရာဇ၏။ (ခ) မိန့်။ ဋီသစ်၊ ၁။၃၉၃။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဤပဌမဝါရကို ဘဝအသိန်းကို အောက်မေ့ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒုတိယတတိယဝါရတို့ကို ဆယ်ပါးသော သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋ၊ လေးဆယ်သော သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋကပ်တို့ကို အောက်မေ့ခြင်းအစွမ်းဖြင့် ဟောအပ်ကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းသို့ဆိုသော် အဘယ်ကြောင့် သဿတဝါဒကို လေးပါးအားဖြင့် ဟောအပ်ပါသနည်း။ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နိကဝါဒကဲ့သို့ နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့်သာ ဟောကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု တိဓာ ကာလဘေဒမကတွာ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နိကဝါဒေ ဝိယ ဒုဝိဓေနေဝ ဝိဘဇိတဗ္ဗော သိယာ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သဿတဝါဒေ စတုဓာ ဝိဘတ္တော။

(ဂ) မန္ဒပညော တိတ္ထိယော ။ ပ ။ န တတော ဥဒ္ဓံ။ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ဝါရဒ္ဒယ-	ဒွိန္နံ သမူဟော ဒွယံ၊ ဝါရေတိတိ ဝါရံ။ ဝါရာနံ ဒွယံ ဝါရဒ္ဒယံ။
သံဝဋ္ဋ-	သံဝဋ္ဋတေ ဝိနဿတေ ဇာတိ အသ္မိန္တိ သံဝဋ္ဋော။
မန္ဒပညော-	မန္ဒတိ အတိခိဏာဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ မန္ဒော။ (မန္ဒာ)
မဇ္ဈိမ-	မဇ္ဈတိ သံသုဒ္ဓ တီတိ မဇ္ဈော။ မဇ္ဈေဘဝေါ မဇ္ဈိမော။
တိက္ခ-	တေဇေတိ တောယာတိ တိက္ခာ။
သံဝဋ္ဋ-	ပျက်စီးခြင်းကြိယာ။ ပျက်စီးသောကပ်။ ကပ္ပကၡယ၊ယုဂန္တ၊ပလယ။
မန္ဒ-	နုံနေးခြင်း မထက်ခြင်းကြိယာ။ နုံနေးသောပညာ။ မူဠှ၊မောမူဟ။
မဇ္ဈ-	စင်ကြယ်ခြင်းကြိယာ။ အလယ်အလတ်ပညာ။ ဝေမဇ္ဈ။
တိက္ခ-	ထက်ခြင်းကြိယာ။ ထက်သောပညာ။ တိခိဏ။
သဿတိယော-	သဗ္ဗဒါ သရန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ သဿတိယော။

နံပါတ် (၅)

မန္ဒပညော- မန္ဒပညတ္တာ- တိတ္ထိယသဿ။
မဇ္ဈိမပညော- မဇ္ဈိမပညတ္တာ- တိတ္ထိယသဿ။

နံပါတ် (၆)

တိက္ခ-	တိဇ+ခ။ ဇကို ကပြု။
သဿတိ-	သရ+တိ။ ရကို သပြု။ ဒွေဘော်လာ။

နံပါတ် (၈)

တက္ကီပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့ မန္ဒပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့၏ များစွာဆိုသင့်သော်လည်း သုံးမျိုးသာဆိုခြင်းသည် ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဖြင့် ပြလိုသောကြောင့် ဖြစ်၏။ထိုထက်ပို၍ မဆိုခြင်းသည် ပညာနည်းသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာန-ခန္ဓာ၊အဝိဇ္ဇာ၊ဖဿ၊သညာ၊ဝိတက္က၊အယောနိသောမနသိကာရ၊ပါပမိတ္တ၊ပရတောဃောသ။

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ) အနုဿရတိအရ- ရှုပါဝစရကုသိုလ်ပဥ္စမဈာန်၌ရှိသော အဘိညာဉ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) သမ၊သန္တ။ လွန်ခဲ့သောဘဝအသိန်း၌ နေခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်သည် အာရုဏ်။ နုံနေးသောပညာသည် (တစ်နည်း ဝီရိယ၊သတိ၊ပညာ-သုံးပါးသည်) ဥဒ္ဒိပန။အတ္တလောကမြဲ၏-ဟု အယူရှိခြင်းသည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၉၉)

(က) တက္ကယတီတိ တက္ကီ၊

(ခ) တက္ကော ဝါ အဿ အတ္ထီတိ တက္ကီ၊

(ဂ) တက္ကေတွာ ဝိတက္ကေတွာ ဒိဋ္ဌိဂါဟိနော ဝေါ် အဓိဝစနံ။

(ဃ) ဝီမံသာယ သမန္နာဂတောတိ ဝီမံသီ။

(င) ဝီမံသာ နာမ တုလနာ ရုစ္စနာ ခမနာ။ (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၉၈/၉၉။)

(စ) ယထာ ဟိ ပုရိသော ယဋ္ဌိယာ ဥဒကံ ဝီမံသိတွာ ဩတရတိ၊ ဧဝမေဝ ယော တုလယိတွာ ရုစ္စိတွာ ခမာပေတွာ ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ၊ သော ''ဝီမံသီ''တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

နံပါတ် (၁)

သံဝဏ္ဏနာကို ရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအနက်–တက္ကီ–ကြံစည်တတ်သည်။ဝါ–ကြံစည်ခြင်းရှိသည်(သဒ္ဒတ္ထ) ဝါ–ကြံဆ၍အထူးသဖြင့်ကြံဆ၍ မိစ္ဆာအယူကို ယူလေ့ရှိသည်။(အဓိပ္ပါယတ္ထ)ဝီမံသီ–စူးစမ်းတတ်သည်။ ဝါ–စူးစမ်းခြင်းရှိသည်။(သဒ္ဒတ္ထ) ဝါ–စူးစမ်းတတ်သော ဉာဏ်အတုနှင့်ပြည့်စုံသည်။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)

(စ) ယဋ္ဌိယာ–တိုင်းတာကြောင်း တာဝါးဖြင့်။ဝီမံသိတွာ–စူးစမ်းနှိုင်းချိန်ပြီး၍။ဩတရတိယထာ–သက်ဆင်းသကဲ့သို့။ယော–အကြင်သမဏသည်။ဝါ–အကြင်ဗြာဟ္မဏသည်။တုလယိတွာ–နှိုင်းချိန်၍။ရုစိတွာ–ကြိုက်၍။ဝါ–သဘောကျ၍။ခမာပေတွာ–နှစ်သက်မှုကို ပြု၍။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ကြံစည်ခြင်းရှိသူသည် တက္ကီမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ တက္ကရှိသောသူဟူသ၍ ပင် တက္ကီမည်ပါသလော။ အဘယ်သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တက္ကီအမည်ရပါသနည်း။ (ဂ) မိန့်။

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ဝီမံသီ၌ ဝီမံသာဟူသည် တုလနာ ရုစ္စနာ ခမနာဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပညာသည်သာ ဝီမံသာမည်သည် မဟုတ်လော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျှက် တုလနာ ရုစ္စနာ ခမနာတို့သည် ဝီမံသာမည်၏ဟုဆိုသော ဆရာစကား အဘယ်သို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ (စ) မိန့်။ (ထိုအလို– ဟိ–သစ္စံ၊မှန်၏။ ဟုအနက်ပေး)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဝီမံသာ နာမ ပညာ ဘဝတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဝီမံသာနာမ တုလနာ ရုစ္စနာ ခမနာတိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) နနု ယထာဟိ ပုရိသော ယဋ္ဌိယာ ဥဒကံ ဝီမံသိတွာ ဩတရတိ၊ ဧဝမေဝ ယော တုလယိတွာ ရုစ္စိတွာ ခမာပေတွာ ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ၊ သော ''ဝီမံသီ''တိ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ယဋ္ဌိ– ဣဇ္ဇတေတိ ယဋ္ဌိ။ (တစ်နည်း) ယဇတေ သင်္ဂတေတိ ယဋ္ဌိ၊ ပေါင်းဆုံးခြင်း သွားခြင်းကြိယာ။ တောင်ဝှေးဒြပ်။ ကဋ္ဌရဒဏ္ဍာ၊ဝေဠု။

ဥဒက– ဥန္ဒတိ ဒြဝံ ကရောတီတိ ဥဒကံ။ ယိုစီးခြင်းကြိယာ။ ရေဒြပ်။ အာပ၊ဇလ။

နံပါတ် (၅)

တက္ကီတာယ– တဿ သမဏဿဝါ ဗြာဟ္မဏဿဝါ။

နံပါတ် (၆)

(က) တက္ကယတီဖြင့် တက္ကီ၌ တက္ကဓာတ်၊ဏီပစ္စည်း။ယင်းဏီပစ္စည်း ကတ္တားအနက်၌သက်သည်

http://www.dhammadownload.com

ကိုလည်းကောင်း၊ တက္ကစာတ်၏ စုရာဒိဂဏိကစာတ် ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊တက္ကယတီတိ တက္ကီဟု ဝစနတ္ထုပြုအပ်သည် ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

(ခ) တက္ကော အဿ အတ္ထီတိဖြင့် တက္ကီ၌ တက္ကပုဒ်ဤပစ္စည်း။ ယင်းဤပစ္စည်း၏ အဿတ္ထိ တဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်၍ တက္ကော အဿ အတ္ထီတိ တက္ကီဟု ဝစနတ္ထုပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။

(ဂ) ဒိဋ္ဌိဂါဟိနော တေ အဓိဝစနံဖြင့် တက္ကီအရ မိစ္ဆာအယူရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။တက္ကေတွာ ဝိတက္ကေတွာဖြင့် တက္ကီ၌ တက္ကပုဒ်သည် ကြံစည်ခြင်းအနက်ကိုရည်၍ ဆိုအပ်သော ပရိယာယ်ပုဒ်ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။ (တစ်နည်း) တက္ကပုဒ်၏ ကြံစည်ခြင်းအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။

(ဃ) ဝီမံသာယ သမန္နာဂတောဖြင့် ဝီမံသီ၌ ဝီမံသာပုဒ်၊ဤပစ္စည်း။ယင်းဤပစ္စည်း၏ အဿတ္ထိ အနက်၌သက်၍ ဝီမံသာ အဿ အတ္ထီတိ ဝီမံသီဟု ဝစနတ္ထုပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။(တစ်နည်း) ဝီမံသတီတိ ဝီမံသီဟု ကတ္တုသာဓနဝစနတ္ထုပြု၍ ဝီရေးရှိသော မာနဓာတ်၊ဏီပစ္စည်း၊ယင်းဏီပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေသည်။

နိုဝါတ် (၇)

ယဋ္ဌိ– ယတ+တိ။ တိ၌ တကို ဋ္ဌပြု၊ ယတ၌ တကို ဋ္ဌပြု။

ဝီမံသာ– မာန+သ+အ+ဣတ္ထိဇောတက အာ။ မာမာဟု ဒွေဘော်လာ၊ရှေ့မာ၌ မကို ဝပြု၊အာကို ဤပြု၊ မာနကို မံပြု။

နိုဝါတ် (၈)

ဝီမံသအရ– မိစ္ဆာအယူကို ပြုရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် ပညာအတုဖြစ်သော လောဘသဟဂုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။ (တစ်နည်း) ပညာအတုဖြစ်သော မိစ္ဆာဘိနိဝေသ မနသိကာရကောက်။ (တစ်နည်း)ဒိဋ္ဌိ မဖြစ်မီရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော မိစ္ဆာဒဿနဖြစ်၍ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိ၏လှုပ်ရှားခြင်းကောက်။ တုလနာ၊ရုစ္စနာ၊ခမနာ သုံးပုဒ်တို့နှင့်လည်း ဤအရကောက် သုံးမျိုးအစဉ်အတိုင်း ဟပ်။

နိုဝါတ် (၁၀)

ဝီမံသိတွာ ဩတရတီအရ–ရေသို့သက်ဆင်းသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သညာစရဏကောက်။(တစ်နည်း) ကာယဝိညတ္တိ သမုဋ္ဌာပကဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။ မွေ့၊မွေ့။ (တစ်နည်း) ဥဿာဟ၊ဝီရိ၊ ရေသည် အာရမ္မဏ။ တိုင်းတာကြောင်းဝါးသည် ဥဒ္ဒိပန။ ရေအတိမ်အနက်ကို သိရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၀၀)

(က) ဝေ ပရာမဋ္ဌာတိ နိရာသက်စိတ္တတာယ ပုနပ္ပုနံ အာမဋ္ဌာ ပရာမဋ္ဌာ၊
(ခ) "ဣဒမေဝ သစ္စံ၊ မောဃမည"န္တိ ပရိနိဋ္ဌာပိတာ။
(ဂ) ကာရဏာသင်္ခါတာ ပန ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာ ယထာ ဂယှမာနာ ဒိဋ္ဌိယော သမုဋ္ဌာပေန္တိ၊
ဝေ အာရမ္မဏဝသေန စ ပဝတ္တနဝသေန စ အာသေဝနဝသေန စ ဂဟိတာ။
(ဃ) အနာဒိနဝဒဿိတာယ ပုနပ္ပုနံ ဂဟဏဝသေန ပရာမဋ္ဌာ။
(င) ဝေ ဂဟိကာတိ ဝေ နိရယတိရစ္ဆာနပေတ္တိဝိသယဂတိကာနံ အညတရဂတိကာ။
(စ) "ဝေ အဘိသမ္ပရာယာ"တိ ဣဒံ ပုရိမပဒဿေဝ ဝေဝစနံ၊
(ဆ) ဝေဝိဝေရလောကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၀၀။

နိုဝါတ် (၁)

(ဂ) ကာရဏာသင်္ခါတာ–အကြောင်းဟုဆိုအပ်ကုန်သော။ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာ–ဒိဋ္ဌိ၏တည်ရာအကြောင်းတို့သည်။ဝါ–တို့ကို။ယထာ–အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်။ဂယှမာနာ–ယူအပ်ကုန်သည်ရှိသော်။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) အနာဒီနဝဒဿိတာယ-အပြစ်ကိုမမြင်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။(အယုတ္တသမာသ်) ဝါ-အပြစ်ကိုမြင်တတ်သူတို့ မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (ယုတ္တသမာသ်)

နိဂါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊(က)ဖြင့် နိရာသက်စိတ်ရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ထပ်တလဲလဲသုံးသပ်ခြင်းသည် ဇဝံပရာမဋ္ဌမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုနိရာသက်စိတ်ဖြင့် ထပ်တလဲလဲသုံးသပ်ခြင်းဟူသည် အဘာယ်နည်း။ နိရာသက်စိတ်ဖြင့် ထပ်တလဲလဲ သုံးသပ်ပုံ အခြင်းအရာကို မပြဆိုပြီလော။ (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့အနုသန္ဓေ-ဤသို့ ဆိုခဲ့ပြီးဝါကျတို့ဖြင့် ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာဟူသောပုဒ်၏ ဒိဋ္ဌိယောဝ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာနာမဟူသော ရှေ့ဝိကပ်အားဖြင့် ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည်။ (ဂ) မိန့်။

(ဆ) သို့-ဆရာ၊ (စ)ဖြင့် ဇဝံ အဘိသမ္ပရာယာဟူသော ပုဒ်သည် ဇဝံ ဂတိကာဟူသော ရှေ့ပုဒ်၏ ဝေဝုစ်ပရိယာယ် စကားလုံးဖြစ်၏ဟု ဆိုအပ်၏။ယင်းသို့ဝေဝုစ်ပရိယာယ် စကားလုံးဖြစ်သော် ဇဝံ အဘိသမ္ပရာယောပုဒ်ကို မဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘာယ်ကိုပြလို၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ မဆိုသင့်ဘဲလျက် ဆိုချေသော် ဆရာ၌ ပုနရုတ္တိဒေါသ၊ဂရုကဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ (ဆ) မိန့်။

ကား-ဂတိနှင့် သမ္ပရာယသဒ္ဒါတို့သည် နောက်ဘဝကိုဟောသောကြောင့် သရုပ်အားဖြင့်တူ၏။ သို့သော်လည်း ဂတိသဒ္ဒါသည် ဂတိအနက်ဟော၍။အဘိသမ္ပရာယသဒ္ဒါသည် တမလွန်အနက်ကိုဟောရကား သင်္ကေတအနက်အားဖြင့် ပြခြင်းငှါ ဆိုရကား သင်တင်သောပုနရုတ္တိဒေါသ ဂရုကဒေါသ ငါ၌မရောက် ကင်းစင်လွင့်ပျောက်၏ ဟူလို။

နိဂါတ် (၃)

(က) နနု ဇဝံ အဘိသမ္ပရာယာတိ ဣဒံ ပုရိမပဒဿေဝ ဝေဝစနံ သိယာ။

(ခ) အထ ကိမတ္ထံ ဇဝံဝိပေရလောကာတိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) နနု သရူပတ္ထဝသေန ဝေဝစနံ၊ သင်္ကေတတ္ထဝသေန ဇဝံ ဝတ္တဗ္ဗောတိ ဒဿေတုံ။

နိဂါတ် (၄)

နိရာသက်စိတ္တတာ-အာသက်တီတိ အာသင်္ကော။ ဝိဂတော အာသင်္ကော ယသ္မာတိ နိရာသက်။
နိရာသက် စိတ္တံ ယဿာတိ နိရာသက်စိတ္တော။
နိရာသက်စိတ္တဿ ဘာဝေါ နိရာသက်စိတ္တတာ။
ကင်းသောယုံမှားခြင်းရှိသော စိတ်ရှိသူ၏ ကင်းသောယုံမှားခြင်းနှင့် နိဿယ/နိဿိတအစပ်။ ကင်းသောယုံမှားခြင်းရှိသောစိတ်သည်။ ဝေသာရဇ္ဇစိတ္တတာ။

သစ္စံ- သန္တေသု ဘဝံ သစ္စံ။
သူတော်ကောင်းတို့၏ ဖြစ်သောအမှန်တရားနှင့် နိဿယနိဿိတအစပ်။ မှန်သောတရားသည်။ တစ္ဆ၊ အဝိတထ။

မောဃ- မုယှန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ မောဃော။
တွေဝေခြင်းကြိယာ၊ တွေဝေကြောင်းမောဟသည်။ တုစ္ဆ။

အာဒီနဝ- အာဘုသော ဒီနံ ဝါယတိ ဂမယတီတိ အာဒီနဝေါ။
လွန်ကဲသောဆင်းရဲသည်၏အဖြစ်နှင့် ဂမနကြိယာတို့၏ ကမ္မကတ္တိအစပ်။ အပြစ်သည်။ ဒေါသ။

အာဒီနဝဒဿိတာ-အာဒီနဝံ န ပဿတီတိ အနာဒီနဝဒဿီ။
အနာဒီနဝဒဿိနော ဘာဝေါ အနာဒီနဝဒဿိတာ။

နိရယ- နိဂ္ဂတော အယော အသ္မာတိ နိရယော။သုခသင်္ခါတော အယော ဧတ္ထ နတ္ထီတိ

http://www.dhammadownload.com

နိရယော။

ပေတ္တိဝိသယ– ပရလောကံ ဝေတိ ဂစ္ဆတီတိ ပေတ္တိ။ ပေတ္တိနံ ဝိသယော ပေတ္တိဝိသယော။

အာဘီသမ္ဘရာယ– ကမ္မဝသေန အဘိမုခေါ် သမ္ဘရေတိ ဗ္ဗောတိ အဘိသမ္ဘရာယော။

သွားခြင်းကြိယာ။ တမလွန်လောကသည်။ ဂတိ။

နံပါတ် (၅)

(က) ပဓိတ်သမ္ဗန်– တေသံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ။ (ပါဠိတော်)

ဝဝ ပရာမဋ္ဌတ္တာ– တေသံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ပုနပ္ပုနံ အာမဋ္ဌာဖြင့် ပရာမဋ္ဌာကို ပရ+အာမဋ္ဌာဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ပရနိပါတ်၏ ပုနပ္ပုန (အဘိဏှ) အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ပရံ အာမဋ္ဌာ ပရာမဋ္ဌာဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။နိရာသင်္ကစိတ္တတာဖြင့် ဝဝနိပါတ်၏ နိဒဿနအနက်၌ဖြစ်၍ နိရာသင်္ကစိတ် ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေသည်။

(ဃ) ပုနပ္ပုနံ ဂဟဏဝသေနဖြင့် ပရာမဋ္ဌာ၌ ပရံပုဒ်၊အာမဋ္ဌပုဒ်၊ ပရနိပါတ်၏ အဘိဏှအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ အာမသိယန္တေ အာမဋ္ဌာဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အာပုဗ္ဗ မသဓာတ်တပစ္စည်း။ ယင်းတပစ္စည်း ၏ ဘာဝသာဓနေ၌ သက်၍ သုံးသပ်ခြင်းဟူသည် ယူခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း။ ပရံ အာမဋ္ဌာ ပရာမဋ္ဌာဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

အနာဒီနဝဒဿိတာယဖြင့် ဝဝနိပါတ်၏ နိဒဿနအနက်၌ဖြစ်၍ အပြစ်ကိုမမြင်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေသည်။

(င) ဝဝ–စသည်ဖြင့် ဝဝဂတိကာ၌ ဝဝပုဒ်၊ဂတိပုဒ်၊ ဝဝ ဂတိ ယေသန္တိ ဝဝဂတိကာဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြု၍ ဂတိအရ နိရယတိရစ္ဆာနပေတဂတိတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသောဂတိကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

သစ္စ– သန္တ+ယ။ တကို စပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ နကို နိဂ္ဂဟိတ်၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ။

ပရာမဋ္ဌ– ပရ+အာ+မသ+တ။ ဓာတွန်သနှင့်တကွ တကို ဋ္ဌပြု။

တိရစ္ဆာန– တိရိယ+အဉ္ဆ+ယု။ တိရိယကို တိရပြု၊ အဉ္ဆကို ဆ္ဆပြု၊ယုကို အနပြု၊အကို အာဒီဃပြု။

နံပါတ် (၈)

အာရမ္မဏဝသေန စသောပုဒ်တို့၏ သန္ဓာယဘာသိတ–အာရမ္မဏဝသေနဖြင့် ခန္ဓာတို့ကိုရည်ရွယ်၍ ဆိုပါသည်။

ပဝတ္တဝသေနဖြင့် အဝိဇ္ဇာ၊ဖဿ၊သညာ၊ဝိတက်၊အယောနိသောမနသိကာတို့ကို ရည်ရွယ်၍ဆိုပါသည်။

အာသေဝနဝသေနဖြင့် ပါပမိတ္တနှင့် ပရတောဃောသတို့ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုပါသည်။

နံပါတ် (၁၀)

(က) ပရာမဋ္ဌာအရ– မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကောက်။ ဇိဝ္ဟတ္တုဇိဘ္ဘဏ္ဍ–အတ္တသည်လည်းကောင်း။ လောကသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ၊ နိရာသင်္ကစိတ်ရှိသူ၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဓိပန။ ငါ့အယူသည်မှန်၏ အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အယူသည် အချည်းနှီး ဟူ၍ မှားယွင်းစွာ အပြီးအဆုံးသို့ရောက်စေခြင်း။ ဒုတိယဘဝ၌ အပါယ်လေးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ဘုံသို့ရောက် ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ပါဌ်စဉ် (၁၀၁)

(က) တတ္ထ ပဇာနံ န ပရာမသတီတိ တတ္ထ ဝဝ ဝိဓံ အနုတ္တရံ ဝိသေသံ ပဇာနန္တောပိ

http://www.dhammadownload.com

"အဟံ ပဇာနာမိ"တိ တဏှာဒိဋ္ဌိမာနပရာမာသဝသေန တဋ္ဌ န ပရာမသတိ။

(ခ) အပရာမသတော စဿ ပစ္စတ္တညေ့ဝ နိဗ္ဗုတိ ဝိဒိတာတိ ဧဝံ အပရာမသတော စဿ အပရာမာသပစ္စယာ သယမေဝ အတ္တနာယေဝ တေသံ ပရာမာသကိလေသာနံ နိဗ္ဗုတိ ဝိဒိတာ။

(ဂ) ပါကဋ္ဋံ ဘိက္ခဝေ တထာဂတဿ နိဗ္ဗာနန္တိ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၀၀။

နံ့ပါတ် (၁)

(က) တဋ္ဌဝိသေသံ-ထိုအကြောင်းဂတိရှိသော မိစ္ဆာအယူ၊သီလ၊သမာဓိ၊သဗ္ဗညုတဉာဏ်တည်းဟူသော အထူးကို။တဋ္ဌ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသောအကြောင်း ။ ပ ။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း။

(ခ) အပရာမသတော-တဏှာဒိဋ္ဌိမာနတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် မှားမှားယွင်းယွင်း သုံးသပ်တော်မမူသော။ဝါ-ကြောင့်။အဿထထာဂတဿစ-ငါးဘုရားအားလည်း။ ဝါ-သည့်လည်း။ တေသံပရာမာသကိလေသာနံ-ထိုမှားမှားယွင်းယွင်း သုံးသပ်တတ်သော တဏှာမာနဒိဋ္ဌိ၊ ထိုတဏှာမာနဒိဋ္ဌိတို့မှ ကြွင်းကျန်ကုန်သော အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့၏။ နိဗ္ဗုတိ-ငြိမ်းအေးရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို။

နံ့ပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊(ခ)ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ကိုယ်တိုင်တဏှာမာနဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မှားယွင်းစွာ မသုံးသပ်ခြင်းကြောင့် ပရာမာသကိလေသာတို့၏ ငြိမ်းအေးရာနိဗ္ဗာန်ကို သိအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုသို့ ဖွင့်ဆိုသဖြင့် အဘယ်ကို ပြအပ်ပါသနည်း။ ငြိမ်းအေးရာနိဗ္ဗာန်ကို သိအပ်သည့်ကိုသာ ပြအပ်ပါသလော။ (ဂ)မိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု တဋ္ဌ ဧဝံဝိဓံ အနုတ္တရံ ဝိသေသံ ပဇာနာတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ"အဟံ ပဇာနာမိ"တိ တဏှာဒိဋ္ဌိမာနပရာမာသဝသေန တဋ္ဌ နပရာမသတိ။

(ဂ) ဝေဒနာနံ သမုဒယဋ္ဌ အတ္ထင်္ဂမဋ္ဌ အဿာဒဋ္ဌ အာဒီနဝဋ္ဌ နိဿရဏဋ္ဌ ယထာဘူတံ ဝိဒိတွာ အနုပါဒါ ဝိမုတ္တော တထာဂတော၊ တသ္မာ- (ပါဠိတော်)

ပဇာနန္တောပိ၌ ပိ(အပိ)သဒ္ဒါဖြင့်-မိစ္ဆာအယူထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သော သီလသမာဓိသဗ္ဗညုတ ပညာဂုဏ်တော်ကြီးကို သိပါသော်လည်း မြတ်စွာဘုရားသည် တဏှာမာန ဒိဋ္ဌိအစွမ်းဖြင့် သုံးသပ်တော်မမူတုံသေး၏။ဝဏ္ဏမိသတရား၌ သုံးသပ်တော်မှုရာကား အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာ ရှိတော့အံ့နည်း-ဟု သမ္ဘာဝနာဇောတက ဂရဟာသမုစ္စည်းကို ပြသည်။

နံ့ပါတ် (၄)

အနုတ္တရ-	ဉတ္တရီယတေ အတိက္ကမီယတေ အနေနာတိ ဉတ္တရော။ န ဉတ္တရော အနုတ္တရော။
ဝိသေသ-	ဝိသေသီယတေတိ ဝိသေသော။
တဏှာ-	တသတီတိ တဏှာ။
မာန-	မညတီတိမာနော။
အပရာမသတော-	န ပရာမသတီတိ အပရမာသန္တော။
နိဗ္ဗုတိ-	နိဗ္ဗာယတိ ဧတ္ထာတိ နိဗ္ဗုတိ။
ဝိသေသ-	အထူးပြုခြင်းကြိယာ။ သီလ၊သမာဓိ၊သဗ္ဗညုတဉာဏ်။ ဝိသိဋ္ဌ၊ဉတ္တရ။
နိဗ္ဗုတိ-	ငြိမ်းအေးခြင်းကြိယာ။ အသင်္ခတဓာတ်။ နိဗ္ဗာန။

နံ့ပါတ် (၅)

အနုတ္တရတ္တာ-	ဝိသေသဿ။
ပဇာနန္တတ္တာ-	တထာဂတဿ။

http://www.dhammadownload.com

ဝိဒိတတ္တာ– နိဗ္ဗုတိယာ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဝေဝိစံ အနုတ္တရံ ဝိသေသံဖြင့် တဥ္စ တသဒ္ဒါသည် လွန်ကဲမြင့်မြတ်သော သီလ၊သမာဓိ၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တို့ကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေ။ ပဇာနန္တောပိဖြင့် တဥ္စ စသဒ္ဒါ၏ သမ္ဘာဝနတ္ထ ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ပဇာနံ၌ အံသည် သိ+အန္တတို့၏ ကာရိယဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

တဏှာဒိဋ္ဌိမာနပရာမသဝသေနဖြင့် တဏှာဒိဋ္ဌိမာန ပရာမာသတို့၏အစွမ်းဖြင့် မသုံးသပ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ အဟံ ပဇာနာမိ''တိ ဖြင့် အပရာမသနာကာရကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

တဏှာ– တသ+ဟ။ သကို ဏပြု။ (မောဂ်)

ပါကဋ– ပ+ကဋ။ ပ၏အကို အာပြု။

နံပါတ် (၈)

ပရာမသကိလေသာနံအရ– ပရာမသအရ– တဏှာ၊မာန၊ဒိဋ္ဌိ။

ကိလေသာနံအရ– ဂေါဗလိဗဒ္ဒနည်းအားဖြင့် ကြွင်းကိလေသာများကောက်။

(တစ်နည်း) ပရာမာသဟုဆိုအပ်သော ကိလေသာများကိုကောက်။

နိဗ္ဗုတိအရ–ငြိမ်းအေးရာဖြစ်၍ ဖြစ်သော အသခံတဓာတ်၊ဗောဓိပင်၏အရင်း၌သာ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုပရိနိဗ္ဗာန်ကို ရအပ်ရောက်အပ်သောကြောင့်''ပစ္စတ္တညေဝ ဝိဒိတာ''ဟု ဆို။

နံပါတ် (၉)

အပရာမသတော စသာ၊ အပရာမာသပစ္စယာ။

ပရာမာသကိလေသာနံ၊ နိဗ္ဗုတိ ဝိဒိတာ သယံ။ (ပထျာဝတ္တ)

မှတ်ချက်။ ။ဆန္ဒာနုရက္ခဏာ''နိဗ္ဗုတိ''၌ ဦဒီယ ပြု။

နံပါတ် (၁၀)

''အဟံ ပဇာနာမိ''အရ– တဏှာဒိဋ္ဌိမာနကောက်။ ကာမ၊ကာမ။ (တစ်နည်း) ဖိဂ္ဂဠ/ဗိဘဠ္ဌ။သီလ သမာဓိ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တို့သည် (တစ်နည်း) မိမိကိုယ်သည်။ အာရမ္မဏ။အယောနိသောမနသိကာရစသော ဒိဋ္ဌိဖြစ်ကြောင်းတို့သည် ဥဒ္ဓိပန။ ငရဲ တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာဘုံ ဘဝတစ်မျိုးမျိုးသို့ ရောက်ရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၀၂)

(က) သုညံ ဖြဟ္မဝိမာနန္တိ ပကတိယာ နိဗ္ဗတ္တသတ္တာနံ နတ္ထိတာယ သုညံ။ ဒီ၊၃၊၁။၁၀၂။

(ခ) ဖြဟ္မကာယိကာဘူမိ နိဗ္ဗတ္တတီတိ အတ္ထော။

(ဂ) တဿ ကတ္တာ ဝါ ကာရေတာ ဝါ နတ္ထိ။

(ဃ) ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝုတ္တနယေန ပန ကမ္မပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာနာ ရတနာဘူမိ နိဗ္ဗတ္တတိ။

(င) ပကတိနိဗ္ဗတ္တိဋ္ဌာနေသုယေဝ စေတ္ထ ဥယျာနကပ္ပရုက္ခာဒယော နိဗ္ဗတ္တန္တိ။

(စ) အထ သတ္တာနံ ပကတိယာ ဝသိတဋ္ဌာနေ နိကန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တေ ပဋ္ဌမဇ္ဈာနံ ဘာဝေတွာ တတော ဩတရန္တိ၊ တသ္မာ''အထ ခေါ အညတရော သတ္တော''တိ အာဒိမာဟ။

နံပါတ် (၁)

(က) ပကတိယာ–မိမိကံကို ရှေးဦးစွာပြုခြင်းဖြင့်။ သုညံ–သတ္တဝါတို့မှ ကင်းဆိတ်သော။ (ဗြဟ္မာ့ဝိမာနံ နိဗ္ဗတ္တတိ)

(ခ) ဗြဟ္မကာယိကာဘူမိ–ပဌမာဈာန်ဗြဟ္မာအပေါင်း၌ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့၏ ပဌမာဈာန်ဘုံသည်။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) တဿ ဖြဟ္မဝိမာနဿ-ကို။

(ဃ) ကမ္ဘပဗ္ဗယဥတုသမုဋ္ဌာနာ-ကံဟူသောအကြောင်းရှိသော ဥတုဟူသောဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ ဝါ-အကျိုးပေးလတ္တံ့သောကံ၏ အကြောင်းဟုဆိုအပ်သော ဥတုဟူသောဖြစ်ကြောင်းရှိသော။

(င) စ-ဆက်။ ဇွေ-တေသို့ ဖြဟ္မဝိမာနေ။

(စ) တေ-သတ္တဝါတို့သည်။တတော-ဒုတိယဈာနဘုံမှ။

နံပါတ် (၂)

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ထိုဖြဟ္မာ့ဝိမာန်ကို ကိုယ်တိုင်သော်လည်းကောင်း။ သူတစ်ပါးကသော်လည်းကောင်း ပြုပြင်ဖန်ဆင်းတတ်သူမရှိဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပြုပြင်ဖန်ဆင်းသူမရှိပါပဲလျက် ထိုဖြဟ္မဝိမာန်သည် ဘယ်သို့ ပေါ်ပေါက်အပ်ပါနည်း။ ဖြဟ္မာ့ဝိမာန် မရှိနိုင်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ (င) မိန့်။

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ကံဟူသောအကြောင်းရှိသော ဥတုဟူသောဖြစ်ကြောင်းရှိသော ရတနာမြေသည် ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ရတနာဖြင့်ပြီးသော မြေသာလျှင် အလိုလိုဖြစ်ပါသလော။ (ဋ္ဌိ)ဝါ-ဥယျာဉ်၊ ပဒေသာပင် စသည်တို့ကား ပြုပြင်စီရင်သူရှိသည် ဖြစ်ကုန်သလော။ (ဂဏ္ဍိ) အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (င) မိန့်။ ဋီသစ်။၄၁၆။

(စ) သို့-ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ အညတရော သတ္တော။ ပ ။အာဘဿရာ ကာယာ စဝိတွာ သုညံ ဖြဟ္မဝိမာနံ ဥပပဇ္ဇတိဟု မိန့်ဆိုအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့မိန့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ မြတ်သောအထက်ဘုံ၌ တည်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ယုတ်သောအောက်ဘုံ၌ မကပ်ရောက်ကောင်းသည်မဟုတ်ပါလော။(စ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဥပရိဖြဟ္မကာယိကာ စဝိတွာ ဟေဋ္ဌာ ဥပပဇ္ဇိတုံ နသက္ကာ။ အထဝါ နနု ပဏီတာယ ဒုတိယဈာနဘူမိယာ ဋ္ဌိတာနံ ဟီနာယ ပဌမဈာနဘူမိယာ ဥပပတ္တိ န ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ''အထခေါ အညတရော''တိ အာဒိမာဟ။

(ဂ) သတ္တာနံ ပကတိယာ ဝသိတဋ္ဌာနေ နိကန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တေ ပဌမဈာနံ ဘာဝေတွာ တတော ဩတရန္တိ၊တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ဥတု- ပုနပ္ပုနံ ဝေတိတိ ဥတု။
လာခြင်းကြိယာ။ ဆောင်းဥတုစသည်။ ကာလ၊သမယ။

ဘူမိ- ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ။
ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ မြေဒြပ်။ ပထဝီ၊ဘူရီ၊ဝိမာန။

ဥယျာန- ဥယျောဂေတွာ ယန္တိ ဧတ္ထာတိ ဥယျာနံ။
သွားခြင်းကြိယာ။ ဥယျာဉ်ဒြပ်။ ဥပဝန၊အာရာမ။

ဒုက္ခ- ရုဟတိ ဖာယတီတိ ရုက္ခော။ (ပါဒပ၊တရု၊မရှေဟ)

ကပ္ပ- ကပ္ပိယတေ ပရိစ္ဆိဇ္ဇိယတေတိ-ကပ္ပေါ။
ပျက်စီးခြင်းကြိယာ။ အပျက်ကမ္ဘာဒြပ်။ သံဝဋ္ဋ စသည်။

ဝိမာန- ဝိဂတံ မာနံ ဥပမာနံ အဿာတိ ဝိမာနံ။
ကင်းသောနှိုင်းယှဉ်ခြင်း၏ဝိမာန်နှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ်၊ဖြဟ္မာ့ဝိမာန်၊ဗျမှ။

နံပါတ် (၅)

(င) တသ္မာ ဩတရန္တိတ္တာ- တေသံသတ္တာနံ။
နတ္ထိတာယ၏- နိဗ္ဗတ္တသတ္တနံ-ကား တာသမ္ဘန်။ နတ္ထိ-ကား ဘာဝသမ္ဘန်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က) သဏ္ဌာနတိဖြင့် ဝိဥပသာရ၏ ဓာတွတ္တဗာဓကေအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝဋ္ဋဓာတ်သည် ပဋိသေဓ ဝိဥပသာနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ပျက်စီးခြင်းအနက်ကို မဟောမူ၍တည်ခြင်းသဏ္ဌာန အနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (တစ်နည်း) ဝိဥပသာရသည် ဓာတွတ္ထနုတ္တကဖြစ်၍ ဝဋ္ဋဓာတ်သည် ဓာတွန်္န အနေကတ္ထတာအရ ဖြစ်ခြင်း၊ တိုးပွားခြင်းအနက်ကို သိစေ။ ပကတိယာစသည်ဖြင့် ကင်းဆိတ်၏ဟူသည် အချိုသောဗိမာန်တို့ကို ထို၌ နေကုန်သော ပြိတ္တာတို့စွန့်ခွါသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ကင်းဆိတ်သည်မဟုတ် ပင်ကိုယ်အားဖြင့် ရှေးဦးစွာဖြစ်သော အခြားသတ္တဝါတို့ မရှိခြင်းကြောင့် ကင်းဆိတ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

သုညံ– သုန+ယ၊ ချကို ဥ ပြု၊ ဥ ဒွေဘော်လာ။ (သုနတိ တုစ္ဆဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ သုညံ)
ဥတု– ဣတု။ ဣကို ဥပြု။
ရုက္ခ– ရုဟ+ခ။ ဟကို ကပြု။
နိက္ခန္တ– နိ+ကမု+တိ။ န္တပြု။

နံပါတ် (၈)

အန္တရာ စင်္ကြံဟူသည် မင်း၏ ကျိုတိုက်၌ ထည့်ထားအပ်ကုန်သော ဆန်းကွမ်းစားတို့ကဲ့သို့ မိမိပြုအပ်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှု၏ ပမာဏဖြင့် ထိုနတ်ပြည်၏ သတ်မှတ်ချက် သက်တမ်းသို့ မရောက်မူ၍ ကြားကာလ၌ သေသောသတ္တဝါကို ဆိုလိုသည်။

ကပ္ပအရ– သင်္ချေယျကပ်ကိုယူ။ ဝါ–သဒ္ဒါဖြင့် အသင်္ချေယျကပ်၏ သုံးဖို့ တစ်ဖို့ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုထက်အပိုအလွန်ကိုလည်းကောင်း ယူအပ်၏။

နံပါတ် (၁၀)

နိက္ခန္တ ဥပ္ပဇ္ဇတိ– တထာဂတော်၊ ကာမံကာမ။ ပထမဈာန်ပြီပွာဘုံသည် အာရုမ္မဏ။ ထိုပထမဈာန် ပြီပွာဘုံ၌ နေဘူးသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ပဌမဈာန်ကို ပွားများခြင်း၊ ပဌမဈာန်ဘုံသို့ သက်ဆင်းကျရောက်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ပါဠိကျမ်းစဉ် (၁၀၃)

(က) အာယုက္ခယာဝါ ပုညက္ခယာဝါတိ ယေ ဥဠာရံ ပုညကမ္မံ ကတွာ ယတ္ထ ကတ္ထစိ အပ္ပါယုကေ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ
(ခ) တေ အတ္တနော ပုညဗလေန ဌာတုံ န သက္ကောန္တိ
(ဂ) တဿ ပန ဒေဝလောကဿ အာယုပ္ပမာဏေနေဝ စဝန္တီတိ အာယုက္ခယာ စဝန္တီတိ ဝုစ္စန္တိ။
(ဃ) ယေ ပန ပရိတ္တံ ပုညကမ္မံ ကတွာ ဒီဃာယုကဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ
(င) တေ ယာဝတာယုကံ ဌာတုံ န သက္ကောန္တိ အန္တရာဝ စဝန္တီတိ ပုညက္ခယာ စဝန္တီတိ ဝုစ္စန္တိ။
(စ) ဒီဃမဇ္ဈိမ် တိဋ္ဌတီတိ ကပ္ပံ ဝါ ဥပမာကပ္ပံ ဝါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၀၂။

နံပါတ် (၁)

(က) ယေ–အကြင်သတ္တဝါတို့သည်။ ဥဠာရံ–မွန်မြတ်သော။ အပ္ပါယုကေ–နည်းသောအသက်ရှိသော။ယတ္ထကတ္ထစိ–အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ဒေဝလောကေ–နတ်ပြည်၌။ဝါ–ဗြဟ္မာပြည်၌။
(ခ) ပုညဗလေန–ကောင်းမှုအစွမ်းကြောင့်။ဝါ–ကောင်းမှုရှိသလောက်။
(ဂ) ပန–အနွယကား။အာယုပ္ပမာဏေနေဝ–အလွန်ဆုံး အသက်ပမာဏဖြင့်သာလျှင်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် သက်တမ်းတိုသော ဗြဟ္မာပြည်၌ဖြစ်ကုန်သော ဗြဟ္မာတို့သည် မိမိ၏ကောင်းမှုစွမ်းအားဖြင့် တည်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ကုန်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့တည်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပါသနည်း။ မွန်မြတ်သော ကုသိုလ်ကံကို အားထုတ်လာကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြကုန်သည်မဟုတ်လော။ (ဂ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် အကြင်ဗြဟ္မာတို့သည် အနည်းငယ်သော ကောင်းမှုကိုပြုလျှက် သက်တမ်းရှည်သော ဗြဟ္မာပြည်၌ ဖြစ်ကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုဗြဟ္မာတို့အား အသက်ရှည်သော ဗြဟ္မာပြည်အားလျော်စွာ သက်တမ်းရှည်ကြကုန်၏–ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ယေ ဥဋ္ဌာရံ ပုညကမ္မံ ကရောန္တိ၊
(ခ) အထ ကသ္မာ တေ အတ္တနော ပုညဗလေန ဌာတုံ န သက္ကောန္တိ။
(ဂ) ယတ္ထ ကတ္ထစိ အပ္ပါယုကေ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ၊ တသ္မာ–
(က) နနု ယေ ဒီဃာယုကဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ တေ ယာဝတာယုကံ ဌာတုံ န သက္ကောန္တိ၊ အန္တရာဝ စဝန္တိ။
(ဂ) ပရိတ္တံ ကမ္မံ ကရောန္တိ။ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

အာယု–	အယတိ အဒ္ဒါနံ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ အာယု။
	ရောက်ခြင်းကြိယာ။ အသက်သည်။ ဇီဝိတ၊ ပါဌ။
ပုညကမ္မ–	ပုနာတီတိ ပုညံ။ ပုညံစ တံ ကမ္မဉ္စာတိ ပုညကမ္မံ။
	စင်ကြယ်ခြင်းကြိယာ။ ကောင်းမှုဒြပ်။ ကုသလ၊သုက္က။
အပ္ပါယုက–	အပ္ပံ အာယု ဧတ္တေတိ အပ္ပါယုကော။
	တိုသောအသက်၏ ဗြဟ္မာပြည်နှင့်နိသ္သယနိဿိတအစပ်။ သက်တမ်းတိုသောဗြဟ္မာပြည်။ရဿာယုက။အပ္ပဇီဝိတ။
ပရိတ္တ–	ပရိသမန္တတော ဒါယတိ အဝခဏ္ဍီယတီတိ ပရိတ္တံ။
ယာဝတာယုက–	အာယုဿ ယတ္တကော ပရိစ္ဆေဒေါ ယာဝတာယုကံ။
	အသက်၏သတ်မှတ်အပ်သော အပိုင်းအခြားနှင့်ဂုဏ်ဂုဏီအစပ်။
	သက်တမ်းကာလသည်။ ယာဝဇီဝံ။
အဒ္ဒါ–	သတ္တာနံ ဇီဝိတံ အဒ္ဒသတိ ခေပေတီတိ အဒ္ဒါ။
	ကုန်ခြင်းကြိယာသကဝ်။ ကာလပညတ်။ သမယ။
ဥဋ္ဌာရ–	ဥဋ္ဌနံ ဥဂ္ဂမနံ ဝိပုလာဂမနံ ဥဋ္ဌာရံ။

နံပါတ် (၅)

အပ္ပါယုကတ္တာ–	ဒေဝလောကဿ။
နိဗ္ဗတ္တတ္တာ–	ယေသံ သတ္တာနံ။

နံပါတ် (၆)

(စ) ကပ္ပံဝါ ဥပမကပ္ပံဝါဖြင့် ဒီဃမဒ္ဒါနံအရ အသင်္ချေယျကပ်တစ်ကပ်လုံးကိုသော်လည်းကောင်း။ အသင်္ချေယျကပ်၏ ထက်ဝက်ကိုသော်လည်းကောင်း။ အသင်္ချေယျကပ်၏ သုံးဖို့တစ်ဖို့ကိုသော်လည်းကောင်း။ သုံးဖို့တစ်ဖို့ထက် အယုတ်အလွန်ကိုသော်လည်းကောင်း ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

ပရိတ္တ–	ပရိ+ဒါ+တ။ ဒကို တပြု။ အာကို အပြု။
ဥဋ္ဌာရ–	ဥဒ္ဒါရ။ ဒကို ဋပြု။
ဒီဃ–	ဒိဃ။ ဣကို ဤပြု။
အဒ္ဓါ–	အဿ+ထ။ ထကို ဓပြု။ သကို ဒပြု။

နံပါတ် (၈)

နတ်တို့၏သေခြင်း (၄)မျိုး။–၁။ အာယုက္ခယ။ ၂။ ပုညက္ခယ။ ၃။ အာဟာရက္ခယ။ ၄။ ကောပ။

(ခ) ကောင်းမှုဖြင့် မတည်နိုင်အကြောင်း–မြဲသောအသက်အပိုင်အခြားရှိသော ဗြဟ္မာပြည်တို့၌ အပိုင်းအခြားကိုကျော်လွန်၍ အကျိုးပေးခြင်း၌ မစွမ်းနိုင်သောကြောင့်။

နံပါတ် (၁၀)

ပုညကမ္မ ကတ္တာအရ– ရူပါဝစရဒုတိယဈာန် ကုသိုလ်ကံကောက်။ သမဋ္ဌာယီ၊သန္တ။ ကသိုဏ်း ပညတ်အာရုံတို့သည် အာရမ္မဏ။ တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်းစသည်သည် ဥဒ္ဒိပန။ဗြဟ္မာပြည်၌ ဖြစ်ရခြင်း သည် အနုဘာဝ။

နိဗ္ဗတ္တန္တိအရ– ပဋိသန္ဓေကိုစွတပ်သော ရူပါဝစရဝိပါက်ကောက်။ ဓမ္မရတိ၊ဓမ္မသိဂါရ။ ကံ,ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ် အာရုံတို့သည် အာရမ္မဏ။ မှန်မြတ်သောရူပကုသိုလ်ကံသည် ဥဒ္ဒိပန။ သမာပတ်ချမ်းသာကိုခံစာ ရခြင်း။ ဘုံအလိုက်သတ်မှတ်အပ်သော သက်တမ်းနှင့်အညီ အသက်ရှည်ရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ပါဠိကျစဉ် (၁၀၄)

(က) အနဘိရတီတိ အပရဿာပိ သတ္တဿ အာဂမနပတ္ထနာ။

(ခ) ယာ ပန ပဋိဃသမ္ပယုတ္တာ ဥက္ကဏ္ဌိတာ၊ သာ ဗြဟ္မလောကေ နတ္ထိ။

(ဂ) ပရိတဿနာတိ ဥဗ္ဗိဇ္ဇနာ ဖန္ဒနာ။

(ဃ) သာ ပနေသာ တာသတဿနာ တဏှာတဿနာ ဒိဋ္ဌိတဿနာ ဉာဏတဿ နာတိ စတုဗ္ဗိဓာ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။

နံပါတ် (၁)

(က) အပရဿ–မိမိမှတစ်ပါးသော။ အာဂနပတ္တနာ–လာခြင်းကို တောင့်တခြင်းသည်။

(ခ) ပန–ဗျတိရိတ်ကား။ယာ ဥက္ကဏ္ဌိတာ–အကြင်အထက်၌တည်သော လည်ရှိသူ၏အဖြစ်သည်။ ဝါ–အကြင်ဆင်းရဲငြီးငြင်သော အသက်မွေးခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ (အတ္ထိ) သာဥက္ကဏ္ဌိတာ–ထိုထိပါးချုပ် ချယ်တတ်သော ဒေါသနှင့် အညီအညွတ် အပြားတို့ဖြင့်ယှဉ်သော ဆင်းရဲငြီးငြင်သော အသက်မွေးခြင်းရှိသည် ၏ အဖြစ်သည်။

(ဂ) ဥဗ္ဗိဇ္ဇနာ–ထိတ်လန့်ခြင်းသည်။ ဖန္ဒနာ–တုန်လှုပ်ခြင်းသည်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊(က)ဖြင့် အနဘိရတိဟူသည် တစ်ပါးသောပုဂ္ဂိုလ်၏ လာခြင်းကို တောင့်တခြင်းဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပိယဝတ္ထုနှင့်ကင်း၍ ပိယဝတ္ထုကို မရခြင်းကြောင့် ဥက္ကဏ္ဌိတာသာ အနဘိရတိ ဖြစ်ကောင်းရာ သည် မဟုတ်ပါလော။(ဂဏ္ဍိ)။ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အခြားသောသတ္တဝါ၏လာခြင်းကို တောင့်တခြင်းသည် အန ဘိရတိ–မည်၏ဟု အဘယ်ကြောင့် ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ (ခ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပိယဝတ္ထုဝိရဟေန ပိယဝတ္ထုအလာဘေန ဝါ စိတ္တဝိဃာတော ဥက္ကဏ္ဌိတာပိ သိယာ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ အနဘိရတီတိ အပရဿာပိ သတ္တဿ အာဂမနပတ္ထနာ ဝုတ္တာ။

(ဂ) ယာ ပဋိဃာသမ္ပယုတ္တာ ဥက္ကဏ္ဌိတာ၊ သာ ဖြပ္ပလောကေ နတ္ထိ၊ တသ္မာ–

နံ့ဝါတ် (၄)

ကဏ္ဌိ– ဩဒနာဒီနိ ကာမေတီတိ ကဏ္ဌော။

အလိုရှိခြင်းကြိယာ။ လည်ချောင်းလည်ပင်ဒြပ်။ ဂလ၊ဂီဝါ။

ဥက္ကဏ္ဌိတာ– ဥဒ္ဓံ ဌိတော ကဏ္ဌော ဥက္ကဏ္ဌော၊ သော သဉ္ဇာတော အဿာ အတ္ထီတိ ဥက္ကဏ္ဌိတာ။

ဖြပ္ပ– ဈာနာဒိဂုဏေဟိ ဖြူဟတီတိ ဖြပ္ပာ။

တိုးပွားခြင်းကြိယာ။ ဖြပ္ပာဒြပ်။ ပိတာမဟ၊ပဇာပတိ။

ပဋိဃ– ပဋိဟညတီတိ ပဋိဃော။

ထိခိုက်ခြင်းကြိယာ။ ဒေါသဒြပ်။ ဒေါသ၊ကောဓ၊ဥပနာဟ။

နံ့ဝါတ် (၅)

စတုဗ္ဗိဓတ္တာ– တာယ ဓတာယ၊ ပရိတဿနာယ။

နံ့ဝါတ် (၆)

(က) အပရဿာပိ–စသည်ဖြင့် အနဘိရတိအရ တစ်ယောက်တည်းနေရခြင်းဖြင့် မမွေ့လျော်၍ တစ်ပါးသောသတ္တဝါတို့၏ လာခြင်းကိုတောင်းတတ်သော တဏှာကို အရကောက်အပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) ဥ [illegible] နာ ဖန္ဒနာဖြင့် ပရိတဿနာ၍၊ ပရိရှေးရှိ တသဓာတ်သည် ကမ္ပအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ပ [illegible] နံ ပရိတဿနာဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဃပစ္စည်း ဘောအနက်၌သက်သည်ကိုလည်းကောင်း။ (တစ်နည်း) [illegible] ကို့ဖြင့် တောင့်တခြင်းကြောင့် စိတ်၏ရှေ့အဘို့၌ လှုပ်လှုပ်ရှား ဖြစ်တတ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံ့ဝါတ် (၇)

ဆမ္ဘိတတ္တ– ထမ္ဘိတတ္တ။ ထိုကို ဆပြု။

ဥဗ္ဗိဇ္ဇနာ– ဥ+ဝိဇီ+ယု။ ယုကို အန၊ ဝကို ဗ၊ ဇဒွေဘော်လာ။

ပဋိစ္စ– ပဋိ+ဣ+တွာ။

ဇလာဗုဇ– ဇရာယုဇ၊ ရကို လ၊ ယကို ဗပြု။

နံ့ဝါတ် (၈)

သာဖြပ္ပလောကေ နတ္ထိ–ဈာန်၏အာနုဘော်ဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသောကြောင့် ဖြပ္ပာ့ပြည်၌ ဥက္ကဏ္ဌိတ မရှိ။ (သာဖြပ္ပလောကေ နတ္ထီတိ ဈာနာနုဘာဝပဟီနတ္တာ။ ဋီသစ်။၄၁၈)

(က) သတ္တဝါလာခြင်းကို တောင့်တခြင်းကို အနဘိရတိ ဆိုရကြောင်း–''ကေကာသ ဒီပ [illegible] တ္တံ နိဝသိတတ္တာ''ဟူ၍ ပါဠိတော်၌ ဆိုအပ်သောကြောင့်။

ပရိတဿနာအရ– တဏှာဒိဋ္ဌိဟုဆိုအပ်သော စိတ်၏ရှေ့အခိုက်တန့်၌ ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်ခြင်းကို သန္တ ဤ၍ ပရိတဿနာဟု ဆိုသည်။

နံ့ဝါတ် (၁၀)

ဥက္ကဏ္ဌိတအရ– စိတ္တဝိဃာတဟုဆိုအပ်သော ဒေါမနဿသဟဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကောဓ၊ရုဒ္ဓ။ ပိယဝတ္ထုသည် အာရမ္မဏ။ ပိယဝတ္ထုနှင့်ကင်းခြင်း၊ ပိယဝတ္ထုကိုမရခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ အပေဟဝတ အညေပိ သတ္တာ ဣတ္ထတ္တံ အာဂစ္ဆေယျုံ စသည်ဖြင့် တဏှာ၊ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် တောင့်တမှု ဖြစ်ခြင်းသည် အနဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၁၀၅)

(က) ဌာနံ ခေါ ပနေတန္တိ ကာရဏံ ခေါ ပနေတံ။
(ခ) သော တတော စဝိတွာ အညတြ န ဂစ္ဆတိ၊ ဣဓေဝ အာဂစ္ဆတိ၊ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။
(ဂ) အဂါရသ္မာတိ ဂေဟာ။
(ဃ) အနဂါရိယန္တိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ။
(င) ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဟိ ယသ္မာ အဂါရဿ ဟိတံ ကသိဂေါရက္ခာဒိကမ္မံ တတ္ထ နတ္ထိ၊ တသ္မာ အနဂါရိယန္တိ ဝုစ္စတိ။
(စ) ပဗ္ဗဇတီတိ ဥပဂစ္ဆတိ။
(ဆ) တတော ပရံ နာနုဿရတီတိ တတော ပုဗ္ဗေနိဝါသာ ပရံ န သရတိ၊
(ဇ) သရိတုံ အသက္ကောန္တော တတ္ထ ဌတွာ ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၀၄။

နိဝါတ် (၁)

(က) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ အနိယမသဒ္ဒါထည့် (တစ်နည်း) တော်၏ အစွဲပြည့်စုံစွာ စွဲ။

ယံ–အကြင်အကြောင်းကြောင့်။အာဂစ္ဆတိ–လာ၏။တော်ဌာနံ–ဤလာခြင်း၏အကြောင်းသည်။ ဝိဇ္ဇတိ ခေါ ပန–ထင်ရှာရှိသည်သာ။

တစ်နည်း–ယံ–ကြောင့်။ပဗ္ဗဇတိ–၏။ တော်ဌာနံ–ဤရဟန်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်း၏အကြောင်းသည်။ ဝိဇ္ဇတိခေါပန။

တစ်နည်း–ယံ–ကြောင့်။စေတောသမာဓိ–စိတ်၏ငြိမ်းကြောင်းသမာဓိ[illegible]သတိ–၏။တော်ဌာနံ–ဤစေတောသမာဓိကို ရခြင်း၏ အကြောင်းသည်။ ဝိဇ္ဇတိခေါပန။

တစ်နည်း–ယံ–ကြောင့်။တံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ–ကို။အနုဿရတိ–၏။ [illegible]ရှေးဘဝမျှ အောက်မေ့နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်။ ဝိဇ္ဇတိခေါပန။

တစ်နည်း–ယံ အာဂစ္ဆတိ–အကြင်လာ၏။ တော်ဌာနံ–ဤလာခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်။ ဝိဇ္ဇတိ ခေါပန။

တစ်နည်း–ယံ ပဗ္ဗဇတိ–၏။ တော်ဌာနံ–ဤရဟန်းပြုခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်။ ဝိဇ္ဇတိခေါပန။

တစ်နည်း–ယံ ဖုသတိ–၏။ တော်ဌာနံ–ဤရခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်။ ဝိဇ္ဇတိခေါပန။

တစ်နည်း–ယံ အနုဿရတိ–၏။တော်ဌာနံ–ဤရှေးဘဝမျှကို အောက်မေ့နိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်။ ဝိဇ္ဇတိခေါပန။

မှတ်ချက်။ ။ ကြောင့်ဟု ဟိတ်အနက်၊ အကြင်–ဟု အနိယမအနက်ကို သတိပြုပါ။

နိဝါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဌာနဟူသည် ကာရဏပင်တည်းဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုကာရဏဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ ကာရဏသာမန်လော။ (ခ) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား–ကာရဏသာမန်မဟုတ် ဣတ္ထတ္တံ အာဂစ္ဆတိဟူ၍ ပါဠိတော်၌ဆိုအပ်သော ဤလူ့ဘုံသို့လာခြင်း ဟူသော အကြောင်းသာ ဖြစ်၏ဟူလို။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် အနဂါရိယအရ ပဗ္ဗဇ္ဇကိုယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပဗ္ဗဇ္ဇကို အဘယ်ကြောင့် အနဂါရိယ ဟူတုံအံ့နည်း။ အိုးအိမ်မရှိသောကြောင့်လော။ (င) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား–အိုးအိမ်မရှိသောကြောင့် ပဗ္ဗဇ္ဇကို အနဂါရိယဟုဆိုအပ်သည်မဟုတ်၊ အိမ်၏ အစီးအပွားဖြစ်သော လယ်ထွန်ခြင်း နွားကျောင်းခြင်းစသော အလုပ်မရှိသောကြောင့် ပဗ္ဗဇ္ဇကို အနဂါရိယအရ ယူအပ်၏ဟူလို။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က) နန ပါဠိယံ အနဂါရိယန္တိ အဝိသေသေန ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ အနဂါရိယန္တိ ဝုစ္စတိ။
(ဂ) ယသ္မာ အဂါရဿ ဟိတံ ကသိဂေါရက္ခာဒိကမ္မံ တတ္ထ နတ္ထိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

အဂါရ- န ဂစ္ဆတီတိ အဂါရံ။
န ပင်္ဂသေစေ၊ သွားခြင်းကြိယာနှင့် ဂုဏ်ဂုဏီအစပ်။ အိမ်ဖြစ်။ ဂေဟ၊ဝသထ။
ဂေဟ- ဒဗ္ဗသမ္ဘာရံ ဂဏှာတီတိ ဂေဟံ။
ပဗ္ဗဇ္ဇ- ပရိစ္စဇိတွာ ဝဇတီတိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ။
ချဉ်းကပ်ခြင်းကြိယာ။ ရဟန်းဖြစ်။ ဣသိ၊အနဂါရိယ။
အနဂါရိယ- အဂါရဿ ဟိတံ အဂါရိယံ၊ နတ္ထိ အဂါရိယံ ဧတ္ထာတိ အနဂါရိယံ။
အိမ်၏အစီးအပွားဖြစ်သော လယ်ထွန်ခြင်း၊ နွားကျောင်းခြင်းစသော အလုပ်မရှိခြင်းအဘာဝဘောဂုဏ်၏ ရဟန်းအဖြစ်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏီအစပ်။ရဟန်းဖြစ်။ ပဗ္ဗဇ္ဇာ။

နံပါတ် (၅)

(င) တသ္မာ- တတော နတ္ထိတာယ- ကသိဂေါရက္ခာဒိကမ္မဿ။
(စ) အသင်္ကေတ္ထန္တတ္တာ- အညတရဿ သတ္တဿ။ (ပါဠိတော်)
(တစ်နည်း) တဿ ပုဂ္ဂလဿ။ (အဋ္ဌကထာ)

နံပါတ် (၆)

(က) ကာရဏာဖြင့် ဌာနသဒ္ဒါသည် အကြောင်းအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။(တစ်နည်း) ကာရဏသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။

(ဂ) ဂေဟာဖြင့် အဂါရသဒ္ဒါသည် ဂေဟသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။ (တစ်နည်း) အဂါရသဒ္ဒါသည် အိမ်ဟူသော အနက်ဟောသည်ကို သိစေသည်။

(စ) ဥပဂစ္ဆတိဖြင့် ပဗ္ဗဇတိ၌ ပဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသကဖြစ်၍ ဝဇဓာတ်သည် ဥပသင်္ကမနအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။

(ဆ) ပုဗ္ဗေနိဝါသာဖြင့် တတော၌ တသဗ္ဗနာမ်ဖြင့် ရှေး၌နေအပ်ဖူးသော တစ်ဘဝကိုစွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ တောပစ္စည်း အပါဒါန်အနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

နဝုဿရတိဖြင့် နာနုဿရတိ၌ အနုဥပသာရ၏ အနက်မဲ့၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

အဂါရ- အဂါရဝါသ။ ဝါသနောက်ပုဒ်ကိုချေ။
ခိဍ္ဍ- ခံ+ဍ္ဍ။ နိဂ္ဂဟိတ်ကိုချေ။
ဂိမှ- ဂိရ+မ။ ရကို မာပြု၊ မနှင့်ဟ ရှေ့နောက်ပြန်။

နံပါတ် (၈)

"ဘဗ္ဗာနှင့် ဘူတာအထူး"-

ဉဉ်ခွံအတွင်း၌ဖြစ်သော အဏ္ဍဇသတ္တဝါ၊ သားအိမ်အတွင်း၌ဖြစ်သော ဇလာဗုဇသတ္တဝါတို့သည် ဘဗ္ဗာမည်၏။ ဉဉ်ခွံအပြင်၊သားအိမ်အပြင်သို့ ရောက်သော အဏ္ဍဇ၊ဇလာဗုဇသတ္တဝါတို့သည် ဘူတာမည်၏။

ပထမစိတ္တက္ခဏ၌ သံသေဒသတ္တဝါတို့သည် ဘဗ္ဗာမည်၏။ ဒုတိယစိတ္တက္ခဏမှစ၍ ယင်းသတ္တဝါတို့သည် ဘူတာမည်၏။

http://www.dhammadownload.com

ပထမက္ကရိယာပုတ်ခဏာဒ္ဓ ဖြစ်သော ဩပပါတိကသတ္တဝါတို့သည် ဘဇ္ဇာမည်၏။ ဒုတိယက္ကရိယာ ပုတ်မှုစ၍ ယင်းသတ္တဝါတို့သည် ဘူတာမည်၏။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ဝါကျအရ– ရဟန်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သဒ္ဓါပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ ရဟန်းအဖြစ်သည် အာရမ္မဏ။ သာသနာတော်ကိုကြည်ညိုခြင်း အကြောင်းသည်လည်းကောင်း၊ လူ့ဘဝကိုရောက်လာရခြင်းသည် လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ စေတောသမာဓိကို ထိတွေ့ခြင်း၊ တစ်ဘဝမျှသော ပုဗ္ဗေနိဝါသကို အမှတ်ရနိုင်ခြင်း ထို့ဒြတည်လျှက် မိစ္ဆာအယူ ယူခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၀၆)

(က) ဓိဋ္ဌာယ ပဒုသဗ္ဗိ ဝိနသဗ္ဗိတိ ဓိဋ္ဌာပဒေါသိကာ။
(ခ) ''ပဒူသိကာ''တိပိ ပါဠိ လိခန္တိ၊ သာ အဋ္ဌကထာယံ နတ္ထိ၊
(ဂ) အတိဝေလန္တိ အတိကာလံ အတိစိရန္တိ အတ္ထော၊
(ဃ) ဟာသခိဍ္ဍာရတိဓမ္မသမာပန္နာတိ ဟာသရတိဓမ္မဉ္စေဝ ခိဍ္ဍာရတိဓမ္မဉ္စ သမာပန္နာ အနုယုတ္တာ။
(င) ကေဠိဟာသသုခဉ္စေဝ ကာယိကဝါစသိကကီဠာသုခဉ္စ အနုယုတ္တာ။
(စ) ဝုတ္တပ္ပကာရရရတိဓမ္မသမင်္ဂိနော ဟုတွာ ဝိဟရန္တီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။

နံပါတ် (၁)

(ဃ) ဟာသရတိဓမ္မဉ္စေဝ–မေထုနဓမ္မ ရွှင်ပြခြင်း၌ မွေ့လျော်ခြင်းသဘောသို့လည်းကောင်း။ ခိဍ္ဍာရတိဓမ္မဉ္စ–ကိုယ်နှုတ်နှစ်ဖြော် မြူးပျော်ခြင်း၌ မွေ့လျော်ခြင်းသဘောသို့လည်းကောင်း။ သမာပန္နာ–ကောင်း စွာရောက်ကုန်သည်။အနုယုတ္တာ–အဖန်ဖန်အားထုတ်ကြကုန်သည်။(ဟုတွာ–၍။)

(င) သရူပတ္တပေါ်စေလျှက်– ကေဠိဟာသသုခဉ္စေဝ–မေထုန်ခံစား ပျော်ပါးခြင်းရှိသူတို့၏ ရွှင်ပြခြင်း ကြောင့် ဖြစ်သောသုခကိုလည်းကောင်း။ ကာယိကဝါစသိကကီဠာသုခဉ္စ–ကိုယ်၌ဖြစ်သော ပျော်မြူးခြင်း, နှုတ်၌ ဖြစ်သော ပျော်မြူးခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော သုခကိုလည်းကောင်း။ အနုယုတ္တာ–

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ခိဍ္ဍာပဒေါသိကာပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ခိဍ္ဍာပဒေါသိကာ ဟူ၍ပင် ပါဠိရှိနိုင်ပါသလော။ အဘယ်ပါဠိလည်း ရှိနိုင်ပါသေးသနည်း။ (ခ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ဟာသခိဍ္ဍာပုဒ်တို့သည် ဒွန်သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်၍ ယင်းပုဒ်တို့နောင် ရတိဓမ္မ သဒ္ဒါယှဉ်စပ်၍ အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဒွန်အတွင်းငုတ်သော ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစ နတ္ထပြုရမည်ကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဟာသရတိဓမ္မအရကိုသော်လည်းကောင်း၊ခိဍ္ဍာရတိဓမ္မအရ ကိုလည်းကောင်း မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။ထိုတို့အရ အဘယ်တို့ကို ကောက်ယူအပ်ပါသနည်း(င)မိန့်။

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ဟာသခိဍ္ဍာရတိဓမ္မသမာပန္နဟူသည် ကိုယ်နှုတ်နှစ်ပါး မြူးပျော်ခြင်း၌ မွေ့ လျော်ခြင်းသဘောသို့ ကောင်းစွာရောက်လျှက် အဖန်ဖန်အားထုတ်ခြင်းဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ မွေ့လျော်ခြင်း သဘောသို့ ရောက်လျှက် အဖန်ဖန်အားထုတ်ခြင်းဟူသည် အဘယ်နည်း။ အဖန်ဖန်အားထုတ် ခြင်းရှိပုံကို ထင်ရှားစွာ မပြဆိုပြီလော။ (စ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပဒူသိကာတိပိ ပါဠိ လိခန္တိ၊
(ခ) အထ ကသ္မာ သာ အဋ္ဌကထာယံ နတ္ထိ။
(ဂ) ပဒုဋ္ဌဇ္ဈာနာယ အဋ္ဌကထာယ သောဓိတနိယာမေနေဝ ဂဟေတဗ္ဗံ တသ္မာ–

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ပါဠိ- ပါတိ ရက္ခတီတိ ပါဠိ။
စောင့်ရှောက်ခြင်းကြိယာ။ ပဒုတိကာ ဟူသောပါဠိဖြင့်။ တန္တိ။

အတိဝေလံ- ဝိနာသံ လာတီတိ ဝေလာ။ ဝေလံ အတိက္ကန္တံ အတိဝေလံ။
အချိန်၏ကျော်လွန်ခြင်းနှင့် ကာလကာလဝန္တအစပ်။ ကျော်လွန်သောအချိန်။
အတိစိရ၊အတိကာလ။

သမာပန္န- သုဋ္ဌု အာပဇ္ဇတီတိ သမာပန္နာ။
ကောင်းစွာရောက်ခြင်းကြိယာ။ ပျော်မြူးသောနတ်။ အနယုတ္တာ။ဂတာ

ကေဠိဟသ- ကီဠာ ယေသံ အတ္ထီတိ ကေဠိနော။ ကေဠီနံ ဟသော ကေဠိဟသော။
ကေဠိဟသေန ဥပ္ပဇ္ဇနံ သုခံ ကေဠိဟသသုခံ။

နံပါတ် (၅)

ခိဍ္ဍာပဒေါသိကောကို ခိဍ္ဍာပဒေါသိကတ္တာဟု ဟိတ်ပြင်- သမ္ဗန်- ဒေဝါနံ။
သမာပန္နာကို သမာပန္နတ္တာဟု ဟိတ်ပြင်။- သမ္ဗန်- ခိဍ္ဍာပဒေါကာနံ ဒေဝါနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ခိဍ္ဍာယ ပဒုဿန္တိ ဝိနဿန္တီတိဖြင့် ခိဍ္ဍာပဒေါသိကာ၌ ခိဍ္ဍာပုဒ်၊ပဒေါသိကာပုဒ် ပဒေါသိကာ၌ ပပုဗ္ဗဒုသဓာတ် ဒုသဓာတ်၏ ပျက်စီးခြင်းအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ဏီပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနေ၌သက်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ပဒုဿန္တီတိ ပဒေါသိနောဟု ကတ္တုသာဓ ဝစနတ္တပြုရမည်ကိုလည်းကောင်း။ ခိဍ္ဍာယ ပဒေါသိနော ခိဍ္ဍာပဒေါသိနောဟု တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္တပြုရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ခိဍ္ဍာပဒေါသိနောယေဝ ခိဍ္ဍာပဒေါသိကာဟု ဝစနတ္တပြု၍ ကပစ္စည်း သွတ္တအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(ဂ) အတိကာလံဖြင့် ဝေလသဒ္ဒါသည် ကာလအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။

အတိစိရံဖြင့် အတိဝေလသဒ္ဒါသည် ဘာဝနပုံးဟုခေါ်အပ်သော ကြိယာဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။(တစ်နည်း) အတိဝေလံ၌ အံဝိဘတ်သည် ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဝေလ- ဝိနာသ+လာ။ နာသကို ချေ၊ ဣကို ဧပြု။
အတိဝေလ ဝေလ+အတိဟု ဆိုလိုလျှက် ရှေ့နောက်ပြန်။
ရတိ ရမု+တိ။ ဓာတွန်မကို ချေ။

နံပါတ် (၈)

ကာယိကဝါစသိကကီဠသုခံအရ- မေထုန်ခံစားပျော်ပါး၍ရွှင်မြူးခြင်းသုခမှ ကြွင်းသောပျော်ရွှင်ခြင်း ပယောဂဖြင့် ဖြစ်သော ချမ်းသာကို ယူပါ။

နံပါတ် (၁၀)

ကေဠိဟသသုခအရ- လောဘမူစိတ်၌ရှိသော သောမနဿဝေဒနာ။ ဟသ၊ဟာသ။ (တစ်နည်း) ကာမ၊ကာမ။ မေထုန်ခံစားဖက်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အာရမ္မဏ။ပျော်ပါးခြင်း ရွှင်မြူးလိုလားခြင်းအကြောင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ အချိန်ကြာမြင့်သဖြင့် အဟာရပြတ်လျှက် နတ်ဘဝမှ စုတေရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁ဝ၇)

(က) သတိ သမ္ပဇာနတီတိ ခါဒနီယဘောဇနီယေသု သတိ သမ္ပဇာနတိ။

(ခ) တေ ကိရ ပုညဝိသေသာဓိဂတေန မဟန္တေန အတ္တနော သိရိဝိဘဝေန နက္ခတ္တံ ကီဠန္တာ

http://www.dhammadownload.com

တာယ သမ္ပတ္တိမဟန္တတာယ "အာဟာရံ ပရိဘုဉ္ဇိမှ န ပရိဘုဉ္ဇိမှာ"တိပိ န ဇာနန္တိ။

(ဂ) အထ ကောဟာရာတိက္ကမနတော ပဉ္စာယ နိရန္တရံ ခါဒန္တာပိ ပိဝန္တာပိ စဝန္တိယေဝ။

(ဃ) န တိဋ္ဌန္တိ။

(င) ကာသွာ-ကမ္မဇတေဇေသ ဗလဝတာယ ‚ ကရဇကာယဿ မန္ဒတာယ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁ဝ၄။

နံပါတ် (၁)

(က) ခါဒနီယဘောဇနီယေသု-ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်တို့၌။ (မုချတ္ထ) ဝါ-ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်တို့ကို စားခြင်းတို့၌။ (ဥပစာရတ္ထ)

(ခ) ကိရ-ချဲ့။(တစ်နည်း)ကိရ-တဆင့်စကားကြားရဘူးသည်ကား။ (ပခုက္ကူ)တေဒေဝါ-ထိုကဗဠီကာရအာဟာရကို စားသောက်ကြကုန်သော ထိုနတ်တို့သည်။ဝါ-နိမ္မာနရတိ ပရိနိမ္မိတဝသဝတ္တိနတ်တို့သည်။ ပုညဝိသေသာဓိဂတေန-ကောင်းမှုအထူးကြောင့် ရအပ်သော။ မဟန္တေနေ-ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်သော။ သိရိဝိဘဝေန-အသရေစည်းစိမ်ဖြင့်။ဝါ-တင့်တယ်ခြင်း စည်းစိမ်၏ ကြီးကျယ်များမြတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။"မယံ-တို့သည်။ အာဟာရံ-ကို။ ပရိဘုဉ္ဇိမှ-စားကြရကုန်ပြီ။ နပရိဘုဉ္ဇိမှ-မစားကြရကုန်သေး။" ဣတိပိ-ဤသို့လည်း။ နဇာနန္တိ။

(ဂ) အထ တသ္မိံကာလေ-စားရမှန်း မစာရမှန်မသိကြရာ ထိုအထခါ၌။ ကောဟာရာတိက္ကမနတော-တစ်ထပ်သောအာဟာရကို လွန်ရာခါမှ။

(ဃ) ကမ္မဇတေဇေသ-ကံကြောင့်ဖြစ်သော တေဇောဓာတ်၏။ ကရဇကာယဿ-ကရဇကာယ၏။ (ဝေါဟာရတ္ထ)ဝါ-ကိုယ်၌ဖြစ်သော မြူဟုဆိုအပ်သော သုတ်သွေးကြောင့်ဖြစ်သောကိုယ်၏။မန္ဒတာယ-နုံ့နေးသည်၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်တို့၌ စားသောက်ဖို့ရန် သတိသည် မေ့ပျောက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် သတိမေ့လျော့ ချွတ်သွင်းလေသနည်း။ မေ့လျော့ခြင်းအကြောင်းနှင့် မေ့လျော့ပုံ အခြင်းအရာကို မပြဆိုပြီလော။ (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် စည်းစိမ် ကြီးကျယ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် အာဟာရကို စားသောက်ပြီး၊ မစားရသေးသည်ကို မသိကြကုန်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ မသိခြင်းကြောင့် ထိုနတ်တို့အား အဘယ်သို့ ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း။အသက်ရှည်ကြာ တည်လျှက် ရှိနိုင်ပါသလော။(ဂ) မိန့်။ (ဝေ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ၊ န တိဋ္ဌန္တိကို အာဘော်ထားသည်။)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ကောဟာရာတိက္ကမနတော ပဉ္စာယ နိရန္တရံ ခါဒန္တိ ပိဝန္တိ။

(ခ) အထ ကာသွာ စဝန္တိ၊ န တိဋ္ဌန္တိ။

(ဂ) ကမ္မဇတေဇဿ ဗလဝတာယ ကရဇကာယဿ မန္ဒသာ။

နံပါတ် (၄)

ခါဒနီယ- ခါဒိတဗ္ဗန္တိ ခါဒနီယံ။
ဘောဇနီယ- ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဘောဇနီယံ။
သိရီ- ကတပုညေဟိ သေဝီယတေတိ သိရီ။
ဝိဘဝေါ- ဝိဘဝန္တိ ပဘဝန္တိ အနေနာတိ ဝိဘဝေါ။
နက္ခတ္တံ- ပုနပ္ပုနံ ဥဒယတ္တာ န ခီယတေတိ နက္ခတ္တံ။
အာဟာရော- အာဟရတိ ဗလအာယုနီတိ အာဟာရော။

http://www.dhammadownload.com

ကမ္ဗဇတေဇော- ကမ္ဗတော ဇာတော ကမ္ဗဇော။ တေဇေတီတိ တေဇော။
ကမ္ဗဇောစ သော တေဇောစာတိ ကမ္ဗဇတေဇော။

ကရဇော- ကေ သရီရေ ပဝတ္တော ရဇော ကရဇော။ ကရီယတိ ဂဗ္ဘသယေ ခိပိယတေတိ ကရော။(သမ္ဘဝေါ) ကရတော ဇာတော ကရဇော။ ကရောတိ ပုတ္တေ နိဗ္ဗတ္တေတီတိ ကရော (သုက္ကသောဏိတံ)။ ကရဇေန သမ္ဘူတော ကာယော ကရဇကာယော။

သိရီ- မို့ဝံခြင်းကြိယာ။ ကျက်သရေ၊ လက္ခီ။

နက္ခတ္တ- မကုန်ခြင်းကြိယာ။ နက္ခတ်။ ဇောတိ၊ ဘံ၊ တာရ၊ ဆဏ။

အာဟာရ- ဆောင်ခြင်းကြိယာ။ သုဓာဟာရ၊ ဘောဇန၊ ဃာသ။

နံပါတ် (၅)

တာယ သမ္ပတ္တိမဟန္တတာယ- တေသံ ဒေဝါနံ။

(င) ဗလဝတာယ- မန္ဒတာယ-တို့၏သမ္ဗန်- တေသံ ဒေဝါနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ခါဒနီယဘောဇနီယေသုဖြင့် သတိမေ့ပျောက်ခြင်းဟူသည် ရတနာသုံးပါးတို့၌ မေ့ပျောက်ခြင်းမဟုတ်၊ စားဖွယ်သောက်ဖွယ်တို့၌ မေ့ပျော်ခြင်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

စ နက္ခတ္တ- န+ခီ+တ။ ဤကို အ၊ အသဒိသဒွေဘော်လာ။ တဒွေဘော်လာ၊
(တစ်နည်း) န+ခရ+တ။ ရကို တပြု၊ ကလာ။
ဂိမှ- ဂမု+ဟ။ ဂ၏အကို ဣပြု။
ကဗဠ- က+အလ၊ ဥကို သြ၊ သြကို အဝ၊ ဝကို ဗ၊ လကို ဠပြု။
ကပလာ- က+ပလာ။ ကို ကာ၊ အာကို အ-ရဿ ပြု။

နံပါတ် (၈)

အာဟာရအရ- နတ်သြဇာကို ယူ။

နတ်သြဇာ၏ဂုဏ်-၁။ ခရုသင်းကဲ့သို့ဖွေးဖြူ၏။ ၂။ အတုမရှိအောင် ကြည့်စရာကောင်း၏။ ၃။ စင်ကြယ်၏။ ၄။ ကောင်းသောအနံ့ရှိ၏။ ၅။ ချစ်စရာကောင်း၏။

နတ်သြဇာ စားသောက်ရကျိုး-၁။ ထမင်းဆာခြင်း။ ၂။ ရေငတ်ခြင်း။ ၃။ ကိုယ်ပူခြင်း။ ၄။ ပင်ပန်းခြင်း။ ၅။ အမျက်ထွက်ခြင်း။ ၆။ ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း။ ၇။ ငြင်ခုံခြင်း။ ၈။ ကုန်းတိုက်ခြင်း။ ၉။ ချမ်းအေးခြင်း။ ၁၀။ ပူအိုက်ခြင်း။ ၁၁။ ပျင်းရိခြင်း။ ၁၂။ မေ့လျော့ခြင်း။ ဤအပြစ် (၁၂)မျိုးတို့ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးရှိ၏။ (ချမ်းသာကို ဆောင်တတ်သောကြောင့်''သုဓာ''ဟုဆို)

နံပါတ် (၁၀)

ကီဠနတ္ထာအရ- ပျော်မြူးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော လောဘမူစိတ်ဥပ္ပါဒ်။ ကာမ၊ကာမ။

နက္ခတ်ပွဲသဘင်သည် အာရမ္မဏ။ ထိုနက္ခတ်ပွဲသဘင်၏ စည်းစိမ်ကြီးကျယ်သည်၏အဖြစ်၊ မိမိ၏ ကောင်းမှုအထူးရှိသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ အစားအသောက်အာဟာရကို စားပြီးမှု၊ မစားရသေးမှုကို မေ့ပျောက်ခြင်း၊ စုတေရခြင်းတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၀၈)

(က) အမရာနာမ ကော မဇ္ဈာဘာတိ၊

(ခ) ယံ ဥမ္မိတ္တနိမ္မိတ္တနာဒိဝသေန ဥဒကေ သဉ္စာဝမာနာ ဂဟေတုံ န

http://www.dhammadownload.com

သက္ကာတိ စေမေဝ အယမ္ပိဝါဒေါ က္ကုတောစိတော စ သန္ဒာဝတိ၊
(ဂ) ဂါဟံ န ဥပဂစ္ဆတီတိ အမရာဝိက္ခေပေါတိ ဝုစ္စတိ၊
(ဃ) သော စေတေသံ အတ္ထီတိ အမရာဝိက္ခေပိကာ။
(င) "ကုဒံ ကုသလ"န္တိ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတီတိ ဒသ ကုသလကမ္မပထေ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။

နံပါတ် (၁)

(ခ) သာ-ထိုငါးမျိုးသည်။ ဥမ္မုဇ္ဇနနိမုဇ္ဇနာဒိဝသေန-ဖေါ်ခြင်း ငုပ်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥဒကေ-ရေ၌။သန္ဒာဝနမာနာ-ပြေးသွားသော်။ဂဟေတုံ-ဖမ်းယူခြင်းငှါ။ နသက္ကာ-မတပ်ကောင်း။စေမေဝ-ဤအတူသာလျှင်။အယမ္ပိဝါဒေါ-ဤဝါဒသည်လည်း။က္ကုတောစ-ဤမှလည်း။ က္ကုတောစ-ဤမှလည်း။ သန္ဒာဝတိ-ပြေးသွားတတ်၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဤဝါဒသည်လည်း အမရာမည်သော ငါးတစ်မျိုးဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုအမရာငါးမျိုးကို ဤအမရာဝိက္ခေပဝါဒ၌ အလိုမရှိအပ်၊ ဝါဒကိုသာ အလိုရှိအပ်သည်မဟုတ်ပါလော။ (တစ်နည်း) အမရာဝိက္ခေပဝါဒ၌ ယိုငါးမျိုးကိုသာ အလိုရှိအပ်ပါသလော။ အဘယ်ကိုလည်း အလိုရှိအပ်ပါသေးသနည်း။ (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဤဝါဒသည်လည်း အမရာငါးမျိုးနည်းတူ ထိုထိုဤဤအရပ်သို့ ပြေးသွား၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ နာမ်တရားဖြစ်သော ဝါဒသည် ထိုထိုဤဤအရပ်သို့ ငါးအလားပြေးသွားခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းသည်မဟုတ်ပါလော။ ဝါဒ၏ ပြေးသွားခြင်းဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အမရာ နာမ မစ္ဆဇာတီတိ ဝတ္တဗ္ဗာ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ကော၊တိ သဝိသေသနံ ဝဒတိ။
(ဂ) မစ္ဆဇာတိဝိသေသော ယောတိ ဒသေတိ၊တသ္မာ-(ဋီသစ်)

နံပါတ် (၄)

မစ္ဆ- မသတိ ဖလန္တိ မစ္ဆော။
သုံးသပ်ခြင်းကြိယာ။ ငါးဒြပ်။ မီန၊ဇလစရ။
ဥဒကံ- ဥန္ဒတိ ဒြဝံ ကရောတီတိ ဥဒကံ။
ယိုစီးခြင်းကြိယာ။ ရေဒြပ်။ လေ၊အာပ။
ပထ- ပထန္တိ ဧဝေါနာတိ ပထော။ ပထောဝိယာတိ ပထော။

နံပါတ် (၅)

သန္ဒာဝမာနာကို သန္ဒာဝမာနတ္တာဟု ဟိတ်ပြင်- တာယ အမရာယ။ (၏+သည်)
(တစ်နည်း) တာယ ကောယ မစ္ဆဇာတိယာ။
သန္ဒာဝတိကို သန္ဒာဝမာနတ္တာဟု ဟိတ်ပြင်-က္ကမေသ ဝါဒဿဟု သမ္ဗန်ခံ။ (၏+သည်)

နံပါတ် (၆)

(ဂ) ဂါဟံ န ဥပဂစ္ဆတီဖြင့် အမရာဝိက္ခေပေါ၌ အမရာပုဒ်+ဝိက္ခေပပုဒ်၊ အမရာယ ဝိက္ခေပေါ အမရာဝိက္ခေပေါဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊အမရာဝိက္ခေပေါဝိယ အမရာဝိက္ခေပေါဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု၍ အပစ္စည်း ဥပမာတဒ္ဓိတ်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ(ဋီသစ်)
(င) ဒသကုသလကမ္မပထေဖြင့် ကုဒံကုသလံအရ ကုသိုလ်စိတ်ကိုမယူအပ်၊ကုသလကမ္မပထ

http://www.dhammadownload.com

တရား (၁၀) ပါးကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

ဇာတိ– ဇန+တိ။ ဇနကို ဇာပြု။

ဂါဟ– ဂါဟဘာဝဟု ဆိုလိုလျှက် ဘာဝပုဒ်ချေ။

နံပါတ် (၈)

ဣတောစိတောစ သန္ဒာဝတိဟု ဆိုရကြောင်း–တစ်ခုတည်းသောဝါဒ၌ မရပ်တည်နိုင်သောကြောင်း။

နံပါတ် (၉)

ဥဒကေ သန္ဒာဝမာနာ၊ ဝေမေဝ အယမ္ပိစ။

သာ ဂဟေတုံ န သက္ကာတိ၊ သန္ဒာဝတိ ဣတော စိတော။

ပထမ မဏာရဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

အမရာဝိက္ခေပအရ–ဒိဋ္ဌိပြဋ္ဌာန်းသော ပြန့်လွှင့်သောစကားကိုဖြစ်စေတတ်သော အကုသိုလ်စိတ်ဥပ္ပါဒ် ကောက်။ ကာမ၊ကာမ။ (တစ်နည်း) ဇိဂုစ္ဆ၊ဇိဘစ္ဆ။ ထင်ရာမြင်ရာအာရုံတို့သည်။ (ဝါ) ထိုထိုဤဤ အာရုံတို့သည် အာရမ္မဏာ။အယောနိသောမနသိကာရသည်လည်းကောင်း၊ ပါပမိတ္တသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ မကောင်းသောဘာဝ ရောက်ရှိခြင်း။ဝဋ္ဋမှမထွက်မြောက်ခြင်း အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၀၉)

(က) တံ မမသာ ဥပါဒိန္နံ၊ သော မပဿ ဝိဃာတောတိ တံ ဆန္ဒရာဂဒွယံ မမ ဥပါဒိန္နံ အဿ၊ ဒေါသပဋိဃဒွယံ ဝိဃာတော။

(ခ) ဥဘယမ္ပိ ဝါ ဒဠှဂ္ဂဟဏဝသေန ဥပါဒိန္နံ၊ ဝိဟနနဝသေန ဝိဃာတော။

(ဂ) ရာဂေါ ဟိ အမုဉ္စိတုကာမတာယ အာရမ္မဏံ ဂဏှာတိ ဇလူကာ ဝိယ။

(ဃ) ဒေါသော ဝိနာသေတုကာမတာယ အာသီဝိသော ဝိယ။

(င) ဥဘောပိ စေတေ သန္တာပကဒ္ဓေန ဝိဟနန္တိယေဝါတိ "ဥပါဒိန"န္တိ စ "ဝိဃာတော"တိ စ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၇။

နံပါတ် (၁)

(က) ဥပါဒိန္နံ–ပြင်းစွာစွဲလမ်းလမ်းတတ်သောတရားသည်။။အဿ–ဖြစ်ရာ၏။ ဝိဃာတော–ပြင်းစွာ နှိပ်စက် ညှဉ်းဆဲတတ်သောတရားသည်။

(ခ) ဥဘယမ္ပိ–နှစ်ပါးစုံသော ရာဂဒေါသသည်လည်း။။ ဒဠှဂ္ဂဟဏဝသေန–မြဲမြံတင်းကြပ်စွာယူခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ ဝိဟနနဝသေန–ပြင်းစွာ ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်။

(ဂ) ဟိ–ချဲ့။ဟိ–မှန်။(ဋီသစ်) ဇလူကာ–မြှော့သည်။အမုဉ္စိတုကာမတာယ–လွှတ်ခြင်းငှါ အလိုမရှိ သည်၏အဖြစ်ဖြင့်။အာရမ္မဏံ ဂဏှာတိဝိယ။ တထာ ရာဂေါ အမုဉ္စိတုကာမတာယ ဂဏှာတိ။

(ဃ) အာသီဝိသော–လျှင်သော အဆိပ်ရှိသော မြွေသည်။ ဝိနာသေတုကာမတာယ–ဖျက်ဆီးခြင်း ငှါ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။

သံဝဏ္ဏနာရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ အနက်–တံ–ထိုဆန္ဒရာဂနှစ်ပါးအပေါင်းသည်။မမ–၏။ဥပါဒိန္နံ–သည်။ အဿ–ရာ၏။ သော–ထိုဒေါသပဋိဃနှစ်ပါး အပေါင်းသည်။ မမ–၏။ ဝိဃာတော–ပင်ပန်းခြင်းသည်။ အဿ။ တစ်နည်း–တံ–ထိုရာဂဒေါသနှစ်ပါးအပေါင်းသည်။ မမ ဥပါဒိန္နံ အဿ။ သော–ထိုရာဂဒေါသ နှစ်ပါးအပေါင်း သည် မမ ဝိဃာတော အဿ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဥပါဒါန်အရ ဆန္ဒရာဂကိုလည်းကောင်း၊ဝိဃာတအရ ဒေါသပဋိဃကိုလည်း ကောင်း ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘိဓမ္မာနည်းဖြင့်သာ ဥပါဒါနအရ ဝိဃာတအရတို့ကို သိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။အဘယ်နည်းဖြင့်လည်း ဥပါဒါန်အရ ဝိဃာတအရတို့ကို သိအပ်ပါသေးသနည်း။ (ခ)မိန့်။

ကား–သုတ္တန်နည်းအားဖြင့် လောဘဒေါသနှစ်ပါးသည်လည်း ဥပါဒါန ဝိဃာတမည်နိုင်ကြသေး၏ဟုလို။

(ဂ+ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် လောဘဒေါသနှစ်ပါးအပေါင်းသည် မြဲမြံစွာယူခြင်း၊ ညှင်းဆဲနှိပ်စက် ခြင်းကြောင့် ဥပါဒါနဝိဃာတမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ လောဘသည် ဥပါဒါန်အမည်ရ၍ ဝိဃာသသည် အဘိဓမ္မာ၌ ဥပါဒါန် အမည်မရသည်မဟုတ်ပါလော။ (ဃ)၍။ ယင်းသို့ဖြစ်လျှက် လောဘဒေါသနှစ်ပါးအပေါင်းသည် ဥပါဒါန ဝိဃာတ နှစ်မည်းရ၏ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် အသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။အဘိဓမ္မာနှင့် ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ (ဂ+ဃ)မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဥဘောပိ တေ ဥပါဒါနန္တိ ဝါ ဝိဃာတောတိ ဝါ ဧကေကမေဝ ဝတ္တဗ္ဗံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဥဘောပိ တေ "ဥပါဒါန"န္တိစ "ဝိဃာတော"တိစ ဝုတ္တာ။

(ဂ) သန္တာပကဋ္ဌေန ဝိဟနန္တိယေဝါတိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဇလူကာ– ဇလတိ ဒိပ္ပတီတိ ဇလူကာ။
အာသီဝိသ– အာသုံ အာဂတံ ဝိသံ ယဿာတိ အာသီဝိသော။
ဝိသ– သောဏိတာဒိပထဂတံ ဝိသတိ ဒေဟန္တိ ဝိသံ။
ဇလူကာ– ထွန်းပခြင်းကြီးယား။ မြှော့ဒြပ်။ ရတ္တပါ။
အာသီဝိသ– လျှင်သောအဆိပ်၏ မြွေနှင့် နိဿယယှ်နိဿိတအစပ်။ မြွေဒြပ်။ ကဏှသပ္ပ။
ဝိသ– ဝင်ခြင်းကြီးယား။ အဆိပ်ဒြပ်။ ဂရဠ။
ဆန္ဒရာဂ– ဆန္ဒေတီတိ ဆန္ဒော။ ရဇ္ဇတီတိ ရာဂါ။
ဥပါဒါန– ဥပါဒိယတီတိ ဥပါဒါနံ။
ဒေါသပဋိဃ– ဒုဿတီတိ ဒေါသော။ ပဋိဟညတီတိ ပဋိဃော။
ဝိဃာတ– ဝိဟညတီတိ ဝိဃာတော။

နံပါတ် (၅)

(ဂ) အမုဥ္စိတုကာမတာယ– ရာဂဿ။
(ဃ) ဝိနာသေတုကာမတာယ– ဒေါသဿ။
(င) ဣတိတသ္မာ ဂဟဏဝိဟနနတ္တာ– ဥဘိန္နံ တေသံ ရာဂဒေါသာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) တံ ဆန္ဒရာဂဒွယံ၌ တသဒ္ဒနာမ်ဖြင့် ဆန္ဒရာဂနှစ်ပါးကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေသည်။ မမ ဥပါဒါနံ အဿဖြင့် မမဿကို မမ+အဿဟု ပဒစ္ဆေဒပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပါဒါနသဒ္ဒါကို ယင်းနှစ်ပုဒ်တို့အလယ်၌ စပ်၍ အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။ ဒေါသ ပဋိဃဒွယံ ဝိဃာတော၌ တဖြင့် ဒေါသပဋိဃနှစ်ပါးကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) ဥဘယမ္ပိဖြင့် ဥပါဒါနအရလည်းကောင်း၊ဝိဃာတအရလည်းကောင်း လောဘ၊ဒေါသနှစ်ပါး ကို ကောက်ယူ အပ်သည်ကို သိစေ။ဒဠှဂ္ဂဟဏဋ္ဌေနဖြင့် လောဘဒေါသနှစ်ပါးအပေါင်း၏ ဥပါဒါန်မည်သည်ကို သိစေ။ ဝိဟနနဋ္ဌေနဖြင့် လောဘဒေါသနှစ်ပါးအပေါင်း၏ ဝိဃာတမည်ကြောင်းကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) ဒဠှဂ္ဂဟဏဝသေနဖြင့် ဥပါဒါန်၌ ဥပ+အာ+ဒါ+ယုပစ္စည်း၊ ဥပ၏ ဘုသတ္ထ၊ အာ၏ ဓာတွတ္ထပါဌကေ၊ယု၏ ဘာဝသာဓနအနက်၌ဖြစ်၍ ဥပါဒီယတေ ဘုသံ ဂယှတေ ဥပါဒါန်ဟု ပြုအပ်သည်ကိုသိစေ၊ **ဝိဟနနဝသေနဖြင့်** ဝိဃာတ၌ ဃာတသဒ္ဒါသည် ဟန၏ကာရိယဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိ+ဟန+ဏ၊ဏ၏ ဘာဝသာဓန၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဝိဟညတေ ဝိဃာတောဟု ပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဖလ္ဂုကာ–	ဖလ+ဩက။ ဩကို ဦပြု။ (ဖလံဩကံဂေဟံ အဿာတိ ဖလ္ဂုကာ)
အာသီဝိသ–	အာသု+ဝိသ။ ဥကို ဤပြု။
ဒဠှ–	ဒဟ+လာ။ ဟနှင့်လ ရှေ့နောက်ပြန်၊ လကို ဠပြု။ (ဒဟန္တော လာတီတိ ဒဠှ)

နံပါတ် (၈)

ဒေါသ၏ ဥပါဒါန်မည်ရကြောင်း–ဒေါသသည် ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်းစသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်ဟတ်သောကြောင့် အာရုံကို မလွှတ်၊ ထို့ကြောင့် ဥပါဒါန် အမည်ရသည်။

(ခ) ဆန္ဒ၊ရာဂ၊ဒေါသ၊ပဋိဃ ၄–ပါးရှိသော်လည်း ဥဘယံဟု ၂–ပါးသာ ဆိုခြင်းသည် အရကောက် တရားကိုယ်အားဖြင့်သာ ဆိုခြင်းဖြစ်၏။သဒ္ဒါအားဖြင့် ဆိုခြင်းမဟုတ်၊ လေးပါးသော သဒ္ဒါတို့သည်လည်း အနက်နှစ်မျိုးကို ဟောတတ်သောကြောင့်တည်း။

နံပါတ် (၁၀)

အာရမ္ဗဏံ ဂဏှာတိ ဖလ္ဂုကာဝိယ–ရသတဏှာကောက်။ ကာမ၊ကာမ။ သွေးသည် အာရမ္မဏ။ သွေးဆာလောင်ခြင်း၊ မြွေ့တွယ်ခံပုဂ္ဂိုလ်ကို လွယ်ကူစွာတွေ့ရခြင်းသည် ဥဋ္ဌိပန။ သွေးဝခြင်း၊ မြွေ့တွယ်ခံပုဂ္ဂိုလ်၌ သွေးအားနည်းခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဥပါဒါန်အရ– ဆန္ဒ+ရာဂ။ ဒေါသ+ပဋိဃကောက်။ (ဝါကျအားလျော်စွာ ခွဲခြားကောက်ရန် သတိပြုပါ) ကာမ၊ကာမ။ (တစ်နည်း)ကောဓ၊ရုဋ္ဌ။ဥပါဒါန်၏အာရုံတရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းကဲ့ရဲ့ခြင်းဟူသော ပြောဆိုသံသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ကုသိုလ်ကို ကုသိုလ်ဟူ၍၊ ကုသိုလ်ကို အကုသိုလ်ဟူ၍ မှန်ကန်သဖြင့်လည်းကောင်း၊မှားယွင်းသံဖြင့်လည်းကောင်း ဖြေဆိုမိခြင်း၊ အာရုံကို စွဲမြဲစွာယူခြင်းသည် ဥဋ္ဌိပန။ ပညာရှိတို့စစ်ဆေးမေးမြန်းခံရခြင်း၊ ပင်ပန်းမှုဖြစ်ရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၁၀)

(က) န သမ္ပါယေယျန္တိ န သမ္ပာဒေယျုံ။

(ခ) သမ္ပာဒေတွာ ကထေတုံ န သက္ကုဏေယျန္တိ အတ္ထော။

(ဂ) သော မံမသ္မ ဝိဃာတေတိ ယံ တံ ပုနပ္ပုနံ ဝတွာပိ အသမ္ပာယနံ နာမ၊ သော မမ ဝိဃာတော အဿ။

(ဃ) ဩဋ္ဌဘာလုဗိဝ္ဂိဂလသောသနဒုက္ခမေဝ အဿာတိ အဓိပ္ပါယော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈၊

နံပါတ် (၁)

(ဃ) ဩဋ္ဌတာလုဇိဝှါဂလသောသနဒုက္ခမေဝ–နှုတ်ခမ်း အာစောက် လျှာ လည်ချောင်းတို့၏ ခြောက်ကပ်ခြင်းဟူသော ဒုက္ခသည်သာ။ အဿ–ဖြစ်ရာ၏။ (အဓိပ္ပါယော)ဝိဃာတောတိပဒဿ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သမ္ပာယေယျံ၌ သံ+ပဒ+ဏောပစ္စည်း ယေျဝိဘတ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒကို ယပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဗဟုဝုစ်ဖြစ်သော ယေျံဝိဘတ်၏အနက်ကို မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။ ယေျံဝိဘတ်၏အနက်ကား အဘယ်ပါနည်း။ (ခ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ)သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ထပ်ခါတလဲလဲ ပြောပြီး၍လည်း မပြီးစီးနိုင်ခြင်းသည် ကိုယ်စိတ်ပင်ပန်းခြင်း ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ခန္ဓာကိုယ်၏ပင်ပန်းခြင်းဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ ခန္ဓာကိုယ်ပင်ပန်းညောင်း ညာခြင်းကို ဆိုလိုပါသလော။ (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပုနပ္ပုနံ ဝုစ္စတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ယံ တံ အဘာသိယနံ နာမ ဟောတိ။

(ဂ) သမ္မာဒေတ္တာ ကထေတုံ န သက္ကောတိ။တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

သြဒ္ဓ– ဥဒ္ဒတိ ဒါဟတိတိ သြဒ္ဓော။
ပူလောင်ခြင်းကြိယာ။ နှုတ်ခမ်းဒြပ်။ မုခ။

တာလု– တလတိ ပတိဋ္ဌာတိ ဧတ္ထာတိ တာလု။
တည်ခြင်းကြိယာ။ အာစောင့်ဒြပ်။ ကဏ္ဍ။

ဂလ– ဂလတိ အဒတိ ဧတေနာတိ ဂလော။ ဂိလတိ အနေနာတိ ဂလော။
စားခြင်းကြိယာ၊ လည်ချောင်း။ ကဏ္ဍ။

ဖိဝှါ– ဖိဝိတံ အဝှါယတီတိ ဖိဝှါ။ ဖိဝတိ တောယာတိ ဖိဝှါ။

နံပါတ် (၅)

န သမ္မာယေယျန္တိကို န သမ္မာယန္တတ္တာ–ဟု ဟိတ်ပြင်၊ မမ–ဟု သမ္ဗန်ခံ။

နံပါတ် (၆)

(က) န သမ္မာယေယျံဖြင့် သမ္မာယေယျံ၌ သံ+ပဒ+ဏောပစ္စည်း ယေယျံဝိဘတ်ဖြင့် ပြီးသည်ကိုလည်း ကောင်း၊ ဒကို ယပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

(ခ) သံဝဏ္ဏနာဖြင့် သမ္မာယေယျံ၌ ယေယျံဝိဘတ်သည် သာမတ္ထိယ စွမ်းနိုင်ခြင်းအနက်ဟော သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ပုနပ္ပုနံ– ပုန၊ ပုနတစ်ပုဒ်ကို ဒွိရုပ်ပြု။

ဂလ– ဂိလ တည်။ ဣကို အ ပြု။ (ဖိဝှါ–ရှေ့တွင် ရေးသားပြီး။)

နံပါတ် (၈)

ပဏ္ဍိစ္စ–အရ သုတမယပညာ စိန္တာမယပညာကို ယူအပ်၏။ ထိုတို့၏ အရာဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ သံမာပတ်ရရှိသူတို့အား ဘာဝနာပညာကို ယူအပ်၏။

နိပုဏတာ–အရ ကံကြောင့်ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေပညာဟု ဆိုအပ်သော မပွားများအပ်သော ပညာကို ယူအပ်၏။ သဏှသုခုမဗုဒ္ဓိနော–ဟု ဆိုကြောင့်တည်း။

နံပါတ် (၁၀)

ဝိဃာတအရ– ဒေါသပဋိဃကောက်။ ကောဓရဒ္ဓ။ မပြည့်စုံ မပြီးစီးနိုင်သော စကားသည် အာရမ္မဏ။ ပြည့်စုံအောင် ပြီးစီးအောင် မပြောဆိုနိုင်ခြင်းအကြောင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ နှုတ်ခမ်း၊အာစောင့်၊လျှာ၊လည်ချောင်းတို့၏ ချောက်ကပ်ခြင်း ဒုက္ခဝေဒနာခံစားရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ပါဠိမေးစဉ် (၁၁၁)

(က) မန္ဒောတိ မန္ဒပညော။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အပညသောဝေတ် နာမံ။
(ဂ) မောမူဟောတိ အတိသမ္မူဠှော။
(ဃ) ဟောတိ တထာဂတောတိ အာဒီသု သတ္တေ''တထာဂတော''တိ ဒဓိပ္ပေတော။
(င) အသညသတ္တာတိ ဒေသနာသီသမေတံ။
(စ) အစိတ္တုပ္ပါဒါ ရူပမတ္တကအတ္တဘာဝါတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။

နိဂါတ် (၁)

(ခ) ဝေါနာမံ–မန္ဒဟူသော ဤအမည်သည်။ အပညသောဝ–ပညာမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သာလျှင်။
(ဂ) အတိသမ္မူဠှော–အလွန်တွေဝေသည်။
(င) အသညသတ္တာတိ ဝေါဝစနံ–အသညသတ္တာဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်။ဒေသနာသီသံ–ဒေသနာတော်၏ ဦးခေါင်းမျှသာတည်း။ဝါ–ဒေသနာတော်ကို ဦးခေါင်းတပ်၍ဟောအပ်သော သဒ္ဒါမျှသာတည်း။ဝါ–ဒေသနာတော်ကို အဦးပြု၍ ဟောအပ်သော သဒ္ဒါမျှသာတည်း။
(စ) အစိတ္တုပ္ပါဒါ–စိတ္တုပ္ပါဒ်မရှိကုန်သော။ရူပမတ္တက အတ္တဘာဝါ–ရုပ်မျှသာဖြစ်သော အတ္တဘော ရှိကုန်သော။ဒေဝါ–ဗြဟ္မာတို့သည်။ သဏ္ဌိ။

နိဂါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် မန္ဒောကို မန္ဒပညောဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ မန္ဒောဟူသာ ပါဠိရှိသည်ဖြစ်၍ မန္ဒောပညောဟု မဖွင့်ဆိုကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် မန္ဒပညောဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ (ခ)မိန့်။ (ဂထွက်)

(စ)သို့–ဆရာ၊ (စ)ဖြင့် အသညသတ္တာဟူသော သဒ္ဒါသည် ဒေသနာတော်၏ ဦးခေါင်းမျှသာဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုဘုံ၌ သညာမှတစ်ပါးသော နာမ်တရားတို့ရှိနေသောကြောင့်သာ အသညသတ္တာဟု ဆိုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် အသညသတ္တာဟူသော သဒ္ဒါသည်ဒေသနာတော်၏ ဦးခေါင်းမျှသာ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်နိုင်ပါသနည်း။ (စ) မိန့်။

ရှင်းချက်–သညာတစ်ပါးတည်းသာ မရှိ၍ ထိုဘုံကို''အသညသတ္တာ''ဟု ဆိုသည်မဟုတ်၊ အခြားသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့လည်း ထိုဘုံ၌မရှိ၊ထိုကိုသိစေလို၍ (စ)ဝါကျတက်လာသည်။သို့သော် အစိတ္တုပ္ပါဒသတ္တာဟု မဆိုပဲ အသညသတ္တာဟု ဆိုသည်ကား သညာကို ဦးခေါင်းတပ်၍ ပဓာနနည်းအားဖြင့် ဆိုသည်ကို သိစေသည်။ထို့ကြောင့် (င)ဝါကျ၌ ''ဒေသနာသီသမေတံ''ဟု ဖွင့်ဆိုနိုင်သည်။

နိဂါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ မန္ဒောတွေဝ အတ္ထိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ မန္ဒပညောတိ ဝုတ္တော။
(ဂ) နနု အပညသောဝေတံ နာမံ၊ တသ္မာ–
(က) နနု အသညသတ္တာတိ ပါဠိယံ ဝုတ္တာ၊
(ခ) အထ ကသ္မာ အစိတ္တုပ္ပါဒါ ရူပမတ္တကအတ္တဘာဝါတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
(ဂ) နနု ဒေသနာသီသမေတံ၊ တသ္မာ–

နိဂါတ် (၄)

မန္ဒော– မန္ဒတိ အတိခိဏဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ မန္ဒော။
မန္ဒတိ အမောဒိတဗ္ဗဋ္ဌာနေပိ မောဒတီတိ မန္ဒော။
မောမူဟော– မုယှတီတိ မောဟော။ မောဟေန မူဟော မောမူဟော။
တထာဂတော– တထာ အာဂတောတိ တထာဂတော။

http://www.dhammadownload.com

ဒေသနာသီသ- ဒေသီယတေတိ ဒေသနာ။
သယန္တိ ဧတ္ထ ဉီကာဒယောတိ သီသံ။ ဒေသနာယ သီသံ ဒေသနာသီသံ။
အတ္တဘာဝေါ- အတ္တာတိ အဘိဓာနံ ဗုဒ္ဓိစ ဘဝန္တိ ဧတသ္မာတိ အတ္တဘာဝေါ။
မန္ဒ- ထိုင်းမှိုင်းဖျင်းအခြင်း။ ဝါ-မထက်မြက်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကြိယာ။
မထက်မြက်သောပညာ။ ဇဠ၊မူဠ၊အဝိဇ္ဇာ။
တထာဂတော- ရှေးကံနှင့်အတူ လာတတ်သောသတ္တဝါ၏ သမဝါယဘောဂုဏ်။
သတ္တဝါဒြဗ်။ သတ္တ၊ဒေဟီ၊ပုဂ္ဂလ။

နံ့ဝါတ် (၅)

မန္ဒတ္တာ (မောမူဟတ္တာ)- တဿ သမဏဿ ဝါ ဗြာဟ္မဏဿ ဝါ။
အစိတ္တုပ္ပါဒတ္တာ- ဒေဝါနံ။

နံ့ဝါတ် (၆)

(က) မန္ဒပညောဖြင့် မန္ဒသဒ္ဒါသည် မန္ဒပညပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အနက်ဟောသည်ကို သိစေ။ တစ်နည်း- မန္ဒာ အပ်ကာ ပညာ ယဿာတိ မန္ဒောဟု ဥတ္တရပဒလောပ ဗဟုဗ္ဗီသမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ (မစိုးရိမ်) တစ်နည်း- မန္ဒအရ မန္ဒပညာပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက် ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) အပညသေဝေတော်ဖြင့် မန္ဒပည-နွံ့နှေးသောပညာရှိသူဟူသည် အလျှင်းပညာမရှိသူပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) မန္ဒအရ ပညာမရှိသူကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဃ) သတ္တော တထာဂတောတိ အဓိပ္ပေတောဖြင့် တထာဂတအရ မြတ်စွာဘုရားကို မကောက် ယူအပ်၊သတ္တဝါကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။(တစ်နည်း) တထာဂတသဒ္ဒါသည် သတ္တဝါအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နံ့ဝါတ် (၇)

မောမူဟ- မောဟမူဟ။ အလယ်ဟကို ချေ။
သမ္မူဠှ- သံ+မုဟ+တ။ တကို ဟ၊ ဟကို ဠ၊ ဥကို ဦဒီဃ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မပြု။

နံ့ဝါတ် (၈)

အတိသမ္မူဠှကို ဆိုခြင်းသည် မောမူဟော၌ အနက်တူပရိယာယ်သဒ္ဒါနှစ်ခု ဆိုခြင်းသည် အတိသယဋ္ဌ အနက် ထွန်းပြလိုသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ (တစ်နည်း) မြဲခြင်းအကျိုးငှါလည်းကောင်း၊အနက်တစ်ပါးကို သိစေခြင်းအကျိုးငှါလည်းကောင်း ဆိုသည်။

ရှေးရှေးဘဝ၌ ကံကြောင့် ရလာသကဲ့သို့၊ထိုအတူ ယခုဘဝ၌လည်း ကံကြောင့်လာခဲ့ရသည်အဖြစ် ကြောင့် သတ္တဝါသည်''တထာဂတ''မည်၏။(အသည်တ်ဘုံရောက်ကြောင်း ကသိုဏ်းနှင့်ပွားများပုံကို ဋ ရှု)

နံ့ဝါတ် (၁၀)

အတိသမ္မူဠှောအရ- မောဟကောက်။ ကာမ၊ကာမ်။ (တစ်နည်း) ဗိဂ္ဂ္ဘ/ ဗိဘင်္ဂ။ မေးအပ်သော ပြဿနာသည် အာရမ္မဏ။ ကုသိုလ်စသည်ကိုလည်းကောင်း။ ပရလောကစသည်ကိုလည်းကောင်း ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာ မသိခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော အယူစကားဖြင့် တစ်ပါးသောသူတို့၏ အပဉ္စဝါဒ ကို အထူးထူးအပြားပြား ပစ်ချတတ်ခြင်းသည် အနဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၂)

(က) အာသညီဝါဒေါ သညီဝါဒေ အာဒိမှိ ဝုတ္တာနံ ဒွိန္နံ စတုက္ကာနံ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။
တဘာ နေဝသညီနာသညီဝါဒေါ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ကေဝလဋ္ဌိ တတ္ထ ''သညီ အတ္တာ''တိဂဏှာန္တာနံ တာ ဒိဋ္ဌိယော၊
ဣဓ''အသညီ''တိ စ ''နေဝ သညီနာသညီ''တိ စ။

(ဂ) တတ္ထ န ကေန္တေန ကာရဏံ ပရိယေသိတဗ္ဗံ။

(ဃ) ဒိဋ္ဌိဂတိကာသ ဟိ ဂါဟော ဥမ္မတ္တကပစ္ဆိသဒိသောတိ ဝုတ္တမေတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၁၀။

နံပါတ် (၁)

(က) နေဝသညီနာသညီဝါဒေါ-ကို။ တထာ-တူ။ သညီဝါဒေ-၌။ ပ ။ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ခ) ဟိ-အထူးကား။(တစ်နည်း)ဟိ-မှန်။ကေဝလံ-နေဝသညီနာသညီဝါဒနှင့် မရောမယှက်သက်သက်။တတ္ထ-ထိုသညီဝါဒေ-၌။အတ္တာ-သည်။သညီ-သည်။ဟောတိ။ ဣတိ။ဂဏှာန္တာနံ-ယူကုန်သောသူတို့၏။ တာဒိဋ္ဌိယော-ထိုမိစ္ဆာအယူတို့သည်။ ဥပ္ပန္နာ။ ဣဓ-ဤမသို့နေဝသညီနာသညီဝါဒေ-၌။အတ္တာ-သည်။အသညီ-သညာမရှိ။ဣတိစ-လည်းကောင်း။နေဝသညီနာသညီ-သညာရှိသည်လည်းမဟုတ်၊သညာမရှိသည်လည်းမဟုတ်။ ဣတိစ-လည်းကောင်း။ ဂဏှာန္တာနံ တာ ဒိဋ္ဌိယော ဥပ္ပန္နာ။

နိယံ- ဝေကေဝလံ၊ နှစ်တန်ကပ်ရှိ၊ နိပါတ်ဟိ၊ ယုတ္တိဒဋ္ဌိစွဲ။
ဝေံနောက်ထံ၊ နိပါတ်ရံ၊ သာမန်ဒေါသ ပယ်။
ကေဝလံ ဟိ၊ နိပါတ်ရှိ၊ အတိဒေါသပယ်။

(ဂ) တတ္ထတေသုဝါဒေသု-ထိုဝါဒတို့၌။ ကာရဏံ-ထူးသောအကြောင်းကို။ဝါ-မိစ္ဆာအယူကိုရခြင်း၏အကြောင်းကို။ (ကာရဏန္တိ ဝိသေသကာရဏံ၊ ဒိဋ္ဌိ သမုဒါဂမကာရဏံဝါ။) သီဋ္ဌီသစ်၊၁။၄၄၄။

(ဃ) ဟိ-ယသ္မာ။ ကသ္မာ တတ္ထ ကေန္တေန ကာရဏံ န ပရိယေသိတဗ္ဗံ-နည်း။ ဟိယသ္မာ-(အပြန်အလှန် အံနက်ပေးကြံ) ဒိဋ္ဌိဂတိကာသ-မိစ္ဆာအယူရှိသူ၏။ ဂါဟော-အယူသည်။ ဥမ္မတ္တကပစ္ဆိသဒိသော-ရူးသောသတ္တဝါ၏ ခြင်းတောင်းနှင့်တူသည်။ ဟောတိ။ ဣတိ ဧတံ ဝစနံ မယာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ-

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အသညီဝါဒသည် သညီဝါဒအစ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော စတုက္ကနှစ်ခုတို့၏အစွမ်းဖြင့် သိအပ်၏။ နေဝသညီနာသညီဝါဒလည်း ထိုအတူသိအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုသို့ဆိုသော် သညီဝါဒသည် နေဝသညီနာသညီဝါဒနှင့် တစ်စုံတစ်ခုထူးခြားမှုမရှိဟူ၍ မှတ်သားထိုက်သည်မဟုတ်ပါလော။ တစ်စုံတစ်ခု ထူးခြားမှုကား အဘယ်ပါနည်း။ (ခ) မိန့်။

(ဃ)သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အယူအမျိုးမျိုးယူရာ၌ စင်စစ်အားဖြင့် အကြောင်းကို မရှာမှီးထိုက်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘယ့်ကြောင့် အကြောင်းကို မရှာမှီးထိုက်ပါသနည်း။တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းကို ရှာကဖြစ်နိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ကိဉ္စိ ကာရဏံပရိယေသနသမ္ဘဝေါ သံဝဇ္ဇတိ။ (ဋီကာသစ်)

(ခ) အထ ကသ္မာ တတ္ထ န ကေန္တေန ကာရဏံ ပရိယေသိတဗ္ဗံ။

(ဂ) ဒဋ္ဌိဂတိကာသ ဂါဟော ဥမတ္တကပစ္ဆိသဒိသော၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ကေဝလံ- ကေဝတိ ပဝတ္တတီတိ ကေဝလံ။

ဥမ္မတ္တက- ဥဂ္ဂတေဟိ ဝါတာဒိဒေါသေဟိ မဇ္ဇတီတိ ဥမ္မတ္တော။ ဥမ္မတ္တောယေဝ ဥမ္မတ္တကော။

ပစ္ဆိ- ပသီယတိ ဗာဓိယတိ ဧတ္တာတိ ပစ္ဆိ။

ဂါဟော- ဂဏှာတီတိ ဂါဟော။

ဒိဋ္ဌိဂတိက- ဒိဋ္ဌိ ဂတိ ယဿာတိ ဒိဋ္ဌိဂတိကော။

http://www.dhammadownload.com

ဂတိ- ဂဏ္ဍာတီတိ ဂတိ။
သညီဝိဒ- သဉ္ဇာနာတီတိ သညာ။ သညာ အဿ အတ္ထီတိ သညီ။
ဝဒန္တိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ၊ သညီ တ္ထတိ ဝါဒေါ သညီဝါဒေါ။
ကေဝလ- ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ အညီဝါဒနှင့်မဖက်သော သညီဝါဒ။ သကလ၊သဗ္ဗ။
ဥမ္မတ္တက- မေ့လျော့ခြင်း ယစ်မူးခြင်းကြိယာ။ အရူးဒြဗ်။ ဥမ္မာဒဝတီ၊ဥမ္မတ္တ။
ပဏ္ဍိ- ညှင်းဆဲခြင်းကြိယာ။ တောင်းဒြဗ်။ ပိဋကာ၊ဘာဇနဝိသေသ။

နံပါတ် (၅)

ဥမ္မတ္တကပဏ္ဍိသဒိသတ္တာ- ဂါဟဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဒိဗ္ဗောတိ ဒေဝလောကေ သမ္ဘူတော။
(ခ) ကာမာဝစရောတိ ဆကာမာဝစရဒေဝပရိယာပန္နော။
(က) ဒေဝလောကေ သမ္ဘူတော-ဖြင့် ဒိဗ္ဗော၌ ဒိဝိပုဒ်+ဏျပစ္စည်း၊ယင်း ဏျပစ္စည်း၏ ဘဝ (သမ္ဘူတ)အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဒိဝိ-အရ ဒေဝလောကကိုယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဒိဝိ ဘဝေါ ဒိဗ္ဗော ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။
(ခ) ဆကာမာဝစရဒေဝပရိယာပန္နော-ဖြင့် ကာမာဝစရအရ လူကို ယူအပ်ပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း၊အခြားသောသူတို့၏ မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ကာမာဝစရ နတ်တို့၌ အကျုံးဝင်သော နတ်တို့ကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပဏ္ဍိ- ပသု+ဆိက်။ သကို ဓပြု၊ က်နှင့်ဓာတွန် ဥချေ။
သဒိသ- သမာန+ဒိသ။ သမာနကို သပြု။ (သမာနံ ကတွာ နံ ပဿတီတိ သဒိသော)
ဝေဟပ္ဖလ- ဝိပုလ+ဖလ။ ဝိပုလကို ဝေဟပြု၊ ပလာ။

နံပါတ် (၈)

(ဃ) ဝါကျဖြင့် – ရှာမှီးခြင်းငါ့ခံခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် မိစ္ဆာအယူသည် အရူးတောင်းနှင့်တူ၏ဟု အကြောင်းကိုပြသည်။

တိကစတုက္က ဈာန်၌ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့သည် ကေန္တသုဝိ။
ငရဲဘုံ၌ဖြစ်သော ငရဲသားတို့သည် ကေန္တဒုက္ခီ။
လူဘုံ၌ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သုခဒုက္ခီ။
ဝေဟပ္ဖိုလ်ဘုံ၌ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့သည် အဒုက္ခမသုခီ။

နံပါတ် (၁၀)

ဝုတ္တံ၌ ဓာတ်အရ- အဋ္ဌကထာဆရာ၏ သန္တာန် ဆိုသောအခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သောသဒ္ဒါဝိဝိရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသောစိတ္တုပ္ပါဒ်။ မွေ့မွေ့၊ (တစ်နည်း) ဥဿာဟာ၊ဝီရိ၊ မိစ္ဆာအယူရှိသူသည်လည်းကောင်း၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ အယူသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏာ၊ ထူးသောအကြောင်းကို ရှာခြင်းငှါ မခံသည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာအယူ၏လေးစားဖွယ်မရှိသည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ အရူးတောင်းနှင့်တူသကဲ့သို့ အနှစ်သာရ မရှိ...ည်ကို သိရှိနားလည်းရခြင်း စသော အကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၁၃)

(က) သတောဟိ ဝိဇ္ဇမာနဿ၊ ဥစ္ဆေဒန္တိ ဥပစ္ဆေဒံ။ ဝိနာသန္တိ အဒဿနံ၊ ဝိဘဝန္တိ ဘာဝဝိဂပံ။
(ခ) သဗ္ဗာနေတာနိ အညမညဗေဝဝစနာနေဝ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) တတ္ထ ဒွေ ဇနာ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ လာဘီ စ အလာဘီ စ။

(ဃ) လာဘီ အရဟတော ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ စုတိံ ဒိသွာ ဥပပတ္တိံ အပဿန္တော။

(င) ယော ဝါ စုတိမတ္တမေဝ ဒဋ္ဌုံ သက္ကောတိ န ဥပပါတံ၊

(စ) သော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၁၀။

နံ့ပါတ် (၁)

(ခ) တောနိဝစနာနိ-ဤသဒ္ဒါတို့သည်။အညမညဝေဝစနာနေဝ-အချင်းချင်း ဝေဝုစ်တို့သည် သာလျှင်။ ဝါ-တစ်ပါးသည် တစ်ပါး၏ ဝေဝုစ်တို့သည်သာလျှင်။

(ဂ) တတ္ထ-တသို့ ဥစ္ဆေဒဝါဒေ။တစ်နည်း-သတော သတ္တဿ ဥစ္ဆေဒံ ဝိနာသံ ဝိဘဝံ ပညာပေန္တိ-ဟူသောစကား၌။လာဘီစ-ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိဉာဉ်ကို ရခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်း။

(ဃ) လာဘီ-ရှိသော။ပုဂ္ဂလော-သည်။ (အနုသယရန္တော-အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့သည်ရှိသော်) အရဟတော-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ အပဿန္တော-မမြင်ရသည်။ ဟုတ္တာ-၍။ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။

နံ့ပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော် ဥစ္ဆေဒဝါဒဝဏ္ဏနာ၌ ဥစ္ဆေဒ၊ ဝိနာသ၊ ဝိဘဝဟူသော သဒ္ဒါ သုံးပုဒ်ကို ဟောဆိုအပ်၏။ ထိုသုံးပုဒ်တို့သည် အနက်အားဖြင့် တူကြကုန်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် အနက်တူသဒ္ဒါ သုံးပုဒ်ကို ဟောဆိုအပ်ပါသနည်း။ ဂ္ဂန္ထဂရုဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ (ခ) မိန့်။

(ဃ)သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိဉာဉ်ကိုရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း။ မရသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကို ယူကြ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့လျှင် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိဉာဉ်ကိုရသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥစ္ဆေဒအယူကို ယူအပ်ပါသနည်း။ယင်းပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိဉာဉ်ကို ဤ-စုတိပဋိသန္ဓေ ၂-မျိုးလုံးမြင်နိုင်သောကြောင့် ဥစ္ဆေဒ အယူကို မယူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ဃ) မိန့်။

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိဉာဉ်ကိုရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ စုတိကိုမြင်၍ ပဋိသန္ဓေကိုမမြင်သောကြောင့် ဥစ္ဆေဒအယူကို ယူ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုအကြောင်းကြောင့်သာ ထိုဒိဗ္ဗစက္ခုလာဘီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥစ္ဆေဒအယူကို ယူအပ်ပါသလော။ အဘယ်အကြောင်းကြောင့်လည်း ဥစ္ဆေဒအယူကို ယူအပ်ပါသေးသနည်း။ (င)မိန့်။ (နယန္တရ (ဝါ) ရှု၍ ဝေဖြင့် အဘော်တက်သည်ကို သိပါ)

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု ယော ဒိဗ္ဗစက္ခု လာဘတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။

(ဂ) အရဟတော ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ စုတိံ ဒိသွာ ဥပပတ္တိံ အပဿန္တော၊ တသ္မာ-

နံ့ပါတ် (၄)

သန္တော-	အတ္ထိ ဝိဇ္ဇတီတိ သန္တော။
ဝေဝစနံ-	ဝုစ္စတိ ဝောနာတိ ဝစနံ။ ဝိဝိဓံ ဝစနံ ဝေဝစနံ။
လာဘီ-	လဘတိ သီလေနာတိ လာဘီ။
စက္ခု-	စက္ခတိ အာစိက္ခန္တံ ဝိယ ပဝတ္တတီတိ စက္ခု။
စုတိ-	စဝတီတိ စုတိ။
ဥပပတ္တိ-	ဥပပဇ္ဇတီတိ ဥပပတ္တိ။
သန္တ-	ထင်ရှားခြင်းကြိယာ။ သတ္တာဒြပ်။ ဝိဇ္ဇမာန၊ပါကဋ္ဌဝိသုတ။
စက္ခု-	မြင်ခြင်းကြိယာ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်။ ဉာဏစက္ခု၊ဉာဏဒဿန၊အဘိညာ။
စုတိ-	ရွေ့ပြောင်းခြင်းကြိယာ။ စုတိစိတ်။ ကာလ၊အစွယ်။

http://www.dhammadownload.com

ဥပပတ္တိ- ကပ်ရောက်ကခြင်းကြိယာ။ ပဋိသန္ဓေစိတ်။ ပဋိသန္ဓိ။

နံပါတ် (၅)

(ဃ) အပဿန္တတ္တာ- လာဘိနော။

အညမညဝေဝစနတ္တာ- သဗ္ဗေသံ ဝေတသံ ဥဒ္ဒေသိဒိဝစနာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဝိဇ္ဇမာနဿဖြင့် ထင်ရှားမရှိသော သတ္တဝါ၏ ပျက်စီးခြင်းမဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ထင်ရှားရှိသော သတ္တဝါ၏သာ ပျက်စီးခြင်းဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိဇ္ဇမာနအနက်ဟော သန္တသဒ္ဒါဖြင့်''သတော''ဟူ၍ ပါဠိတော်၌ ဆိုအပ်သည်ကို သိစေ။

ဥပစ္ဆေဒ်ဖြင့် ဥ-ဥပသာရသည် ဥပသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပရိအနက် ဟော သည်ကိုလည်းကောင်း။ ဝါ-ဥပသက်မအနက် ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥဇုရှိသော ဆိဒဓာတ်သည် ဖြတ်ခြင်းဟူသောအနက် မဟောမူ၍ပြတ်ခြင်းဟူသော အကမ္မကအနက် ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (တစ်နည်း) တစ်ဖန်မဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၏ပျက်စီးခြင်းသည်သာ ဥစ္ဆေဒမည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ **ငြီးသစ်။**

အဒဿနံဖြင့် ဝိနာသဟူသည် မံသစက္ခု၊ပညာစက္ခုတို့ဖြင့် မြင်လောက်ရာလမ်းကြောင်းကို လွန်၍ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မမြင်ခြင်းသာ ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ဝိပုဗ္ဗ နာသဓာတ်သည် အဒဿနအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ (ဝိသေသေန နာသော ဝိနာသော) ဘဝဝိဂမံဖြင့် ဝိဘဝ်၌ ဘဝသည် သဘာဝအနက် ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း ဝိဥပသာရ၏ ဝိဂမနအနက် ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း။ ဘာဝ တော ဝိဂမော ဝိဘာဝေါဟု ပဉ္စမီတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

အညမည- အညံ။ အညံအညံဟု ဒွိရုပ်ပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မပြု။

ပဏ္ဏာနိ- ပူရ။ ပူရကို ပဏ္ဏပြု။ (တစ်နည်း) ပတ။ ပတကို ပဏ္ဏပြု။

နံပါတ် (၈)

ဥပပတ္တိ အပဿန္တော- မြင်ခြင်းငှါစွမ်းနိုင်သော်လည်း မကြည့်ခြင်းအစွမ်းဖြင့် အပဿန္တောဟုဆို။

စုတိ ဒိသွာ၌ စုတိအရ- သေက္ခပုထုဇ္ဇဉ်တို့၏လည်း စုတိကို ယူ။

န ဥပပါတ်- ရှေးဘဝ၌ အားထုတ်အပ်သော ကောင်းမှုမရှိခြင်း။ သူ၏ပဋိသန္ဓေကို ငါမြင်လို၏ဟု ပရိကမ်ပြုမှု မရှိခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေကို မြင်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်။

နံပါတ် (၁၀)

ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ဂဏှာတိအရ- တဏှာ၊ဒိဋ္ဌိကောက်။ ကာမ၊ကာမ။ (တစ်နည်း) ဖိဂ္ဂုစ္ဆ/ဗိဘစ္ဆ။

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ စုတိသည် အာရမ္မဏ။ စုတိကိုသာမြင်၍ ပဋိသန္ဓေကို မမြင်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ သစ်ပင်မှသစ်ရွက်တို့သည် ကြွေကျကုန်ပြီးသော် တစ်ဖန်ပြန်၍ မစည်ပင်ကြကုန်၏သို့၊သတ္တဝါတို့သည်လည်း ဤအတူသာတည်း-ဟု ကြံဆ၍ (၇)မျိုးသော မိစ္ဆာအယူတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ပါဌ်ကျစဉ် (၁၁၄)

(က) ရူပီတိ ရူပဝါ။ စာတုမဟာဘူတိကောတိ စတုမဟာဘူတမယော။

(ခ) မာတာပိတူနံ ဧတန္တိ မာတာပေတ္တိကံ။

(ဂ) ကီ တံ၊- သုက္ကသောဏိတံ။

(ဃ) မာတာပေတ္တိကေ သမ္ဘူတော ဇာတောတိ မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝေါ။

(င) ဣတိ ရူပကာယသီသေန မနုဿတ္တဘာဝံ ''အတ္တာ''တိ ဝဒတိ။

http://www.dhammadownload.com

(စ) ဣတ္ထေကေတိ ဣတ္ထံ ဧကေ၊ ဝေမေကေတိ အတ္ထော။ ဒီ၊၃၊၁၊၁၁၀၊၁၁၁။

နံပါတ် (၁)

(က) စတုမဟာဘူတမယော–လေးပါးသော မဟာဘုတ်တို့ဖြင့် ပြီးသော။အတ္တာ–သည်။အတ္တိခဲ–ရှိပေသေးသည်သာ။

(ခ) ယံဝတ္ထု–သည်။မာတာပိတူနံ–တို့၏။သန္တကံ–ဥစ္စာတည်း။ဣတိတသ္မာ–ထိုအမိအဖတို့၏ ဥစ္စာ၏အဖြစ်ကြောင့်။တံဝတ္ထု–သည်။ မာတာပေတ္တိကံ–မည်၏။ (နိယမာနိယမနည်း)

(ဂ) သုက္ကသောဏိတံ–အဖ၏သုက်,အမိ၏သွေးတည်း။ဝါ–သုက်တည်းဟူသော သွေးတည်း။ (ပဌမ ပုဒ်နောက်ပုဒ် အရကွဲ၊အရတူ အနက်ပေး)

(ဃ) ယောအတ္တာ–သည်။မာတာပေတ္တိကေ–အမိအဖတို့၏ သုက်သွေးကြောင့်။သမ္ဘူတော ဇာတော–ဖြစ်သည်တည်း။ ဣတိတသ္မာ။ သောအတ္တာ။

(င) ဣတိက္ခမေဟိပဒေဟိ–ဤသို့သော အပြားအားဖြင့်။ ဧကေ–အချို့ကုန်သော။ (ကေစအနက်) ဧကေ–တစ်ပါးကုန်သော။(အညအနက်) သမဏဗြာဟ္မဏာ ပညာပေန္တိ။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် မာတာပေတ္တိကံကို မာတာပိတူနံ တေံ မာတာပေတ္တိကံဟု ဣဒံတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု၍ ဣကပစ္စည်း ဣဒံအနက်၌သက်သည်ကို ပြအပ်၏။ ထိုမာတာပေတ္တိကံအရ အမိအဖတို့၏ ဥစ္စာဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ သုဝဏ္ဏရဇတ–စသည်ကိုပင် ဆိုအပ်ပါသလော။ (ဂဏ္ဌိ) (ဂ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝါကို မာတာပေတ္တိကေ သမ္ဘဝေါ မာတာပေတ္တိက သမ္ဘဝေါဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တသည် မိဘတို့၏ သုက်သွေးကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်၏ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြအပ်၏။ အတ္တအားလုံးသည် အမိအဖတို့၏ သုက်သွေးကြောင့်ဖြစ်၍ စတုမဟာဘူတိက အတ္တဘောဟူသရွေ့ပင် ဆိုအပ်ပါသလော။ (ဂဏ္ဌိ) အဘယ် အတ္တကို ဆိုအပ်ပါသနည်း။ (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု မနုဿတ္တဘာဝေါ ပဋ္ဌက္ခန္ဓော ဘဝတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ရူပီ''အတ္တာ''တိ ဝဒတိ။

(ဂ) ရူပကာယသီသေန ဝဒတိ၊ တသ္မာ– (ဂဏ္ဌိကျမ်းထွက်ကို ရှုပါ)

နံပါတ် (၄)

သုက္က– သောစန္တိ တေနာတိ သုက္ကံ။ သက္ကောတီတိ သုက္ကံ။

သောဏိတ– သောဏန္တိ တေနာတိ သောဏိတံ။

သုက္က– ပူဆွေးခြင်းကြိယာ။ သုက်။ အသုစိ၊သမ္ဘဝ။

သောဏိတ– ရဲရင့်ခြင်းကြိယာ။ သွေး။ ရုဓိတ၊လောဟိတ၊ရတ္တ။

သုက္ကသောဏိတ–သုက္ကဥ္စ သောဏိတဥ္စ သုက္ကသောဏိတံ၊
သုက္ကသခါတံ သောဏိတံ သုက္ကသောဏိတံ။

မာတာပေတ္တိက– မာနေတီတိ မာတာ။ ပါတိ ရက္ခတီတိ ပိတာ။
မာတာစ ပိတာစ မာတာပိတာ။ မာတာပိတာနံ တေံ မာပေတ္တိကံ

စတုမဟာဘူတ– မဟန္တာနိ အဗ္ဘုတာနိ အဘူတာနိ ဝါ ဝေဒေသူတိ မဟာဘူတာ။
မဟန္တာ ဟုတွာ ဘူတာ ပါတုဘူတာ မဟာဘူတာ။
စတ္တာရော မဟာဘူတာ စတုမဟာဘူတာ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝတ္တာ- အတ္တသာ။

ရူပီ၊ စတုမဟာဘူတိကော-တို့သည် "အတ္တ"၏ ဝိသေသနဖြစ်၍ ဟိတ်ပြင်နိုင်သည်ကို သိပါ။

နံပါတ် (၆)

(က) ရူပဝါဖြင့် ရူပီ၌ ဤသည် ကုတ္တိဓောတက ဤပစ္စည်းမဟုတ်၊ အသတ္တိအနက်၌သက်သော ဤပစ္စည်းဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ရူပ် အသ အတ္တိတိ ရူပီဟု ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

စတုမဟာဘူတမယောဖြင့် စာတုမဟာဘူတိကော၌ စတုမဟာဘူတပုဒ် ဏိကာ ပစ္စည်း။ ယင်းဏိပစ္စည်း၏ နိဗ္ဗတ္တအနက်၌သက်၍ စတုမဟာဘူတေသန နိဗ္ဗတ္တော စာတုမဟာဘူတိကောဟု ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) ကုတ္တံ+ဧကောဖြင့် ကုတ္တေကောကို ကုတ္တံ+ဧကောဟု ပဒစ္ဆေဒ ပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

ဝေမေကောဖြင့် ကုတ္တံကို အယံ ပကာရော ကုတ္တံဟု ဝစနတ္တပြု၍ ထံ့ပစ္စည်း ပကာရအနက်၌သက်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ကုတ္တံသဒ္ဒါသည် ဝေံသဒ္ဒါ၏ ကုဒ်အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

မာတာ-	မာန+ရာတာ။ ဓာတွန့်နှင့်တကွ ရကိုချေ။ သိဝိဘတ်နှင့်တကွ ဥကို အာပြု။
(တစ်နည်း)	ပါ+တာ။ ပကို မပြု၊ ခီရံ ပါယေတိတိ မာတာ။
သုတ္တ-	သက+တ။ သ၏အကို ဥပြု၊ တကို ကပြု။

နံပါတ် (၈)

ရူပကာယဝသေနဟူ၍ မဆိုပဲ၊ ရူပကာယသိသေနဟုဆိုခြင်းသည် နာမ်တရားကိုလည်း အတ္တဟူ၍ ယူခြင်းကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၁၀)

(င) ဝဒတိရှ- ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။ ကာမ၊ ကာမ။ (တစ်နည်း) ဇိဂ္ဃစ္ဆ/ဇိဘစ္ဆ။ လူ၏အတ္တဘောသည် အာရမ္မဏ။ ဖောက်ပြန်သော အယူရှိသူကိုမှီဝဲခြင်း သဿတ ဥစ္ဆေဒလျှင် မိုရာရှိခြင်းအကြောင်းတို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ အခြားသော မိစ္ဆာအယူတို့ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့ ရောက်ရခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ပါဠိကျစဉ် (၁၁၅)

(က) မနောမယောတိ ဈာနမနေန နိဗ္ဗတ္တော။

(ခ) သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂီတိ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂယုတ္တော။

(ဂ) အဟီနိန္ဒြိယောတိ ပရိပုဏ္ဏိန္ဒြိယော။

(ဃ) ယာနိ ဗြဟ္မလောကေ အတ္ထိ၊ တေသံ ဝသေန. ကာမာဝစရေသု ဥ
သဏ္ဌာနဝသေနေတံ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။

နံပါတ် (၁)

(ဂ) သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂယုတ္တော-အလုံးစုံအင်္ဂါကြီး၊အင်္ဂါငယ်တို့ယှဉ်သော။(အတ္တာ)

(ဃ) ယာနိ-အကြင်စက္ခုန္ဒြေ သောတိန္ဒြေတို့သည်။တေသံ-ထိုဗြဟ္မာပြည်၌ဖြစ်သော အကြင်စက္ခုန္ဒြေ သောတိန္ဒြေတို့၏။ ကာမာဝစရေသံ-အကြင်စက္ခုန္ဒြေ သောတိန္ဒြေတို့မှ တစ်ပါးသော ဃာနိန္ဒြေ ဇိဝှိန္ဒြေ ကာယိန္ဒြေတို့၏။သဏ္ဌာနဝသေနစ-ပုံသဏ္ဌာန်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ဧတံ-ဤအဟီနိန္ဒြိယောဟူသော စကားကို။ (တိဝုတ္တံယေဟိ-တိတ္ထိတို့သည်။) ကတ္တားသတိပြု။

.http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ဃ)သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အဟီနိန္ဒြိယောဟူသည် ပြည့်စုံသောက္ကန္ဒြေတို့ ရှိခြင်းဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပြဟွာ့ပြည့်၍ စက္ခုန္ဒြေ,သောတိန္ဒြေတို့သာရှိ၍ ဃာန,ဇိဝှါ,ကာယပသာဒဟူသော က္ကန္ဒြေတို့ မရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ (ဘာဋီ) အဘယ်နည်းဖြင့် ပြည့်စုံသောက္ကန္ဒြေရှိ၏ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း။ (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု သဗ္ဗသတ္တာ ပုညာပုညာဘိသင်္ခါရမနသာ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ မနောမယောတိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) ဈာနမနေန နိဗ္ဗတ္တော၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဈာနံ– ဈာပေတီတိ ဈာနံ။
ရှုးစိုက်ရှုခြင်း (ဝါ)လောင်မြိုက်ခြင်းကြိယာ။ ဈာန်စိတ်သည်။ ဒဟန,စိန္တန။

မနော– မနတိ ဇာနာတီတိ မနော။

သဗ္ဗ– သရတိ ပဝတ္တတီတိ သဗ္ဗံ။
ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ အလုံးစုံသောအင်္ဂါကြီးငယ်။ သကလ။

အင်္ဂ– အင်္ဂီယတိ ဉာယတီတိ အင်္ဂံ။
သိခြင်းကြိယာ။ အင်္ဂါဒြပ်။ အဝယဝ။

အဟီနိန္ဒြိယော– ဟီယတေ နိဟီယတေတိ ဟီနံ။ ဟီနံ ဣန္ဒြိယံ ဟီနိန္ဒြိယံ။
နတ္ထိ ဟီနိန္ဒြိယံ ယဿာတိ အဟီနိန္ဒြိယော။
မယုတ်လျော့သောက္ကန္ဒြေ၏ အတ္တနှင့် ဌာနီဌာနအစပ်။ မယုတ်လျော့သော က္ကန္ဒြေရှိသောအတ္တသည်။ ပရိပုဏ္ဏိန္ဒြိယ။

နံပါတ် (၅)

အဟီနိန္ဒြိယောကို အဟီနိန္ဒြိယတ္တာ– အညဿ အတ္တဿ။ (ပါဠိတော်–၃၁)

မှတ်ချက်။ ။က,ခ,ဂဝါကျရှိ သံဝဏ္ဏနာ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအားလုံးသည် ဝိသေသနပုဒ်များဖြစ်၍ ဟိတ်ပြင်၍ ရ၏။ သမ္ဗန်ကား– ထို အညဿ အတ္တဿပင် ဖြစ်၏။

နံပါတ် (၆)

(က) ဈာနမနေန နိဗ္ဗတ္တောဖြင့် မနောမယော၌ မနပုဒ်+မယပစ္စည်း၊ မနအရ–ဈာန်စိတ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ မနေန နိဗ္ဗတ္တော မနောမယောဟု နိဗ္ဗတ္တတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု၍ မယပစ္စည်း နိဗ္ဗတ္တတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

(ခ) သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂီယုတ္တောဖြင့် ပဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂီ၌ သဗ္ဗပုဒ်+အင်္ဂ+ပစ္စင်္ဂပုဒ်+ဤပစ္စည်း၊သဗ္ဗာနိ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ ယဿ အတ္ထီတိ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂီဟု အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု၍ ဤပစ္စည်း အဿတ္ထိအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်းသိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဟီန– ဟာ+က္တ။ ဟာ၏ အာကိုချေ၊ က္တကို ဤပြု။

ပရိပုဏ္ဏ– ပရိ+ပူရ+တ။ ဓာတွန်ရနှင့်တကွ တပစ္စည်းကို ဏ္ဏပြု၊ ဏ္ဏကိုချေ၊ ဦကို ဥရဿပြု။

သဗ္ဗ– သရ+ဝ။ ရကို ဝပြု၊ ဝ–နှစ်လုံးကို ဗ္ဗ–နှစ်လုံးပြု။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

ကမ္ဘာလောကကြီးကို ၇-ကြိမ် မီးဖြင့် ပျက်ဆီး၏။ အာဘဿရာဘုံတိုင်အောင် ပျက်၏။ ၈-ကြိမ်မြောက် ၈-ကြိမ်မြောက်၌ ကမ္ဘာလောကကြီးသည် ရေကြောင့် ပျက်စီး၏။ ဝေဟပ္ဖိုလ်ဘုံတိုင်အောင် ပျက်၏။ ၆၄-ကြိမ်ပြည့်ရာ အခါ၌ ကမ္ဘာလောကကြီးသည် လေကြောင့် ပျက်စီး၏။ တစ်လောကလုံး အကြွင်းအကျန်မရှိ ပျက်စီး၏။

နံပါတ် (၁၀)

ဝုတ္တံ၌စာတ်အရ-ပြောဆိုသောတိတ္တိဆရာကြီးသန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်ကောက်။ ကာမ၊ကာမ၊ အပဟီနိန္ဒြိယဟူသောစကားသည် အာရမ္မဏ။ စက္ခုန္ဒြေ့သောတိန္ဒြေတို့၏ ထင်ရှားသည်၏အဖြစ် ဃာန,ဇိဝှါ,ကာယတို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်ထင်ရှားသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဖြစ်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ပါဠိစဉ် (၁၁၆)

(က) ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒေ "ဒိဋ္ဌဓမ္မော"တိ ပစ္စက္ခဓမ္မော ဝုစ္စတိ၊
(ခ) တတ္ထ တတ္ထ ပဋိလဒ္ဓတ္တဘာဝဿေတံ အဓိဝစနံ၊
(ဂ) ဒိဋ္ဌဓမ္မေ နိဗ္ဗာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံ၊
(ဃ) ဣမသ္မိံ ယေဝ အတ္တဘာဝေ ဒုက္ခဝူပသမနန္တိ အတ္ထော။
(င) တံ ဝဒန္တီတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒါ၊
(စ) ပရမဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနန္တိ ပရမံ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံ၊ ဥတ္တမန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။

နံပါတ် (၁)

(က) ပစ္စက္ခဓမ္မော-ဣန္ဒြေတို့၏ ရှေးရှုဖြစ်သော သဘောတရားကို။ဝါ-မျက်မှောက်ဖြစ်သော သဘောတရားကို။

(ခ) ဧတံဝစနံ-ဒိဋ္ဌဓမ္မဟူသော ဤဿဒ္ဒါသည်။ တတ္ထ တတ္ထ-တသ္မိံ တသ္မိံဘဝေ-ထိုထိုဘဝ၌။ ပဋိလဒ္ဓတ္တဘာဝဿ-ရအပ်သော အတ္တဘော၏။ အဓိဝစနံ-အထက်၌ ရွတ်ဆိုအပ်သောသဒ္ဒါတည်း။

(ဂ) ဒိဋ္ဌဓမ္မေ-မျက်မှောက်ထင်ထင် ရှုမြင်အပ်သော သဘောဟုဆိုအပ်သော ပစ္စက္ခအတ္တဘော၌။ နိဗ္ဗာနံ-ဒုက္ခငြိမ်းခြင်းတည်း။

(င) ယေ သမဏဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်။ (ကတ္တား) တံ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊(က)ဖြင့် ဒိဋ္ဌဓမ္မဟူသည် ပစ္စက္ခဓမ္မဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပစ္စက္ခဓမ္မဟူသော် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော သဠာယတနဓမ္မဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်သည် ပစ္စက္ခဓမ္မဖြစ်ပါသနည်း။ (ခ)မိန့်။

ကား-ပစ္စက္ခဓမ္မဟူသည် သဠာယတနဓမ္မမဟုတ်၊ ထိုထိုဘဝ၌ ရအပ်သော အတ္တဘောဖြစ်၏ဟူလို။ (ဂဏ္ဌိ) တစ်နည်း-(က)ဖြင့် ဒိဋ္ဌဓမ္မဟူသည် ဣန္ဒြေတို့၏ မျက်မှောက်ဖြစ်သော ပစ္စယုပ္ပန်အတ္တဘောဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယခုဘဝ၌ ဖြစ်သမျှကို ဣန္ဒြေတို့သည် အကုန် မယူနိုင်၊ အာရုံမပြုနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ပစ္စယုပ္ပန်အတ္တဘောကို ဒိဋ္ဌဓမ္မဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ (ခ) မိန့်။

(ဃ)သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံကို ဒိဋ္ဌဓမ္မေ နိဗ္ဗာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံ-ဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝိဂ္ဂဟကို ဖွင့်ပြအပ်၏။အဂ္ဂဖလကိုသော်လည်းကောင်း၊ အသင်္ခတဓာတ်ကိုသော်လည်းကောင်း ယူအပ်ပါသလော။ အဘယ်ကို ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနအရ ယူအပ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။ (ဋီသစ်။)

နံပါတ် (၃)

(က) နန့ အဂ္ဂဖလဥ္စ အသင်္ခတဓာတုစ နိဗ္ဗာနန္တိ ဝုစ္စတိ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကာသွာ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ဒုက္ခူပသမနန္တိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
(ဂ) တေသမဝိသယတ္တာ (ဋီသစ် ကျမ်းတက်ရှု)

နံပါတ် (၄)

ဒိဋ္ဌဓမ္မ– ဉာဏေန ဒဋ္ဌဗ္ဗော ဒိဋ္ဌော။ ဒိဋ္ဌောစ သော မဗ္ဗောစာတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မော။
ပစ္စက္ခ– အက္ခာနံ ဣန္ဒြိယာနံ အဘိမုခံ ပစ္စက္ခံ။
အဓိဝစနံ–အဓိကိစ္စ ပဝတ္တံ ဝစနံ အဓိဝစနံ၊ အဓိနံ ဝစနံ အဓိဝစနံ။
ပရမ– ပရဟတိ ပါလေတိ ပူရေတီတိ ပရမံ။
ဒိဋ္ဌဓမ္မ– မြင်အပ်သည်၏ဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်/အတ္တဘောနှင့်ဂုဏ်ဧးစပ်။
ပစ္စယုပ္ပန်အတ္တဘော။ ပစ္စက္ခဓမ္မ။
ပစ္စက္ခ– ဣန္ဒြေတို့၏ရှေးရှုဖြစ်သော အာရုံနှင့် ဝိသယိဝိသယအစပ်။
ဣန္ဒြေတို့၏ ရှေးရှုဖြစ်သောအာရုံ။ ပတိဂတ၊ သဒ္ဒိကတ။
အဓိဝစန–စပ်ဆိုင်သောဂုဏ်၏ စကားဒြပ်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်။
ပစ္စက္ခဓမ္မဟူသောသဒ္ဒါ။ နာမ်ပါဝိစက်။
ပရမ– စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ပြည့်စုံခြင်းကြိယာ။ မြတ်သောနိဗ္ဗာန်။ ဥတ္တမ၊ အဂ္ဂ၊ သေဋ္ဌ။

နံပါတ် (၅)

(င) ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒတ္တာ– တေသံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ။
ပရမတ္တာ– ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနသ။

နံပါတ် (၆)

(င) တံ ဝဒန္တိ ဖြင့် ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒကို ဝဒန္တိတိ ဝါဒါဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ဝဒဓာတ် ဏပစ္စည်း၊ ယင်းဏပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနေ၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံ ဝါဒါ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒါဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။(တစ်နည်း) ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနေ ပဝတ္တော ဝါဒေါ ဧတေသန္တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒါ–ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ (ဋီသစ်။)

(စ) ပရမံ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံဖြင့် ပရမဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံကို ပရမံ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံ ပရမဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ (သမာနဝိဘတ္တိက၊ ဖွင့်၍ပြု ကမ္မဓာရယ ကြိစရာ။) ဥတ္တမန္တိ အတ္ထောဖြင့် ပရမသဒ္ဒါ ဥတ္တမသဒ္ဒါ၏ အနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ (သဒ္ဒါဟောအဘိဓေယျတ္ထ)

နံပါတ် (၇)

ပစ္စက္ခ– အက္ခ+ပတိ။ ပတိနှင့်အက္ခ ရှေ့နောက်ပြန်
အာကာသာနဉ္စ– အာကာသ+အနန္တ+ဏျ။ န္တကို စပြု။ နိဂ္ဂဟိတ်လာ။ ဉပြု၊ အကို အာပြု။

နံပါတ် (၈)

ကာမဂုဏ်ဟူသည်– အလိုရှိအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တစ်ပါးမက များစွာသော အစိတ်အစိတ်တို့၏ အပေါင်းအဖြစ်ဖြင့် သတ္တဝါတို့ကို နှောင်ဖွဲ့တတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ကာမဂုဏ်ဟူဆို။
မြတ်နိုးအပ်သော ရူပ သဒ္ဒ ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ တို့ကို ကောက်ယူအပ်၏။

နံပါတ် (၁၀)

နိဗ္ဗာန်အရ– ဒုက္ခငြိမ်းအေးခြင်း ငါးဖြာအာရုံကာမဂုဏ်ကို ခံစား၍ သာယာတတ်သော သောမနဿဝေဒနာကောက်။ (တစ်နည်း) တဏှာကောက်။ ကာမ၊ ဘာမ။ ငါးဖြာအာရုံကာမဂုဏ်တို့သည် အာရမ္မဏ၊ ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့ မြတ်နိုးဖွယ်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ခံစားခိုက်၌ ဒုက္ခဝေဒနာငြိမ်းအေးခြင်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာန် ချမ်းသာဟု သမဏဗြာဟ္မဏတို့ ပညတ်ကြခြင်း၊ ယင်းချမ်းသာ အနိစ္စဖြစ်၍ သောက ပရိဒေဝစသည်

http://www.dhammadownload.com

ဖြစ်ခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။
မှတ်ချက်။ ။ဤ၌ နိဗ္ဗာန်သည် အာသင့်မြင့်၍ အထက်တန်းကျသော ကာမဂုဏ်ခံစားမှု ဖြစ်သည်။

ပါဠိစဉ် (၁၁၇)

(က) ပရိစာရေတီတိ တေသု ကာမဂုဏေသု ယထာသုခံ ဣန္ဒြိယာနိ စာရေတိ သဉ္စာရေတိ ဣတောစိတော စ ဥပနေတိ။

(ခ) အာထပါ ပလဠတိ ရမတိ ကီဠတိ။

(ဂ) တွေ့ စ ဒုဝိဓာ ကာမဂုဏာ မာနုသကာစေဝ ဒိဗ္ဗာ စ။

(ဃ) မာနုသကာ မန္ဓာတုကာမဂုဏသဒိသာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ဒိဗ္ဗာ ပရိနိမ္မိတဝသဝတ္တိဒေဝရာဇဿ ကာမဂုဏသဒိသာတိ။

(င) ဝေဂုပေ ကာမေ ဥပဂတာနဉ္စ တေ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိံ ပညပေန္တီ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။

နိဿယ (၁)

(က) ယထာသုခံ-အကြင်အကြင် ချမ်းသာသည့်အတိုင်း။ပါ-ချမ်းသာသည့်အားလျော်စွာ။ဝါ-အလိုရှိတိုင်း၊ စာရေတိ-လှည့်လည်ကျက်စား၏။သဉ္စာရေတိ-ကောင်းစွာကျက်စားစေ၏။ဣတောဝိတော စ-ထိုမှဤမှလည်း။ ဥပနေတိ-ကပ်ဆောင်၏။

(ဂ) စ-ဆက်။တွေ့-ဖဟာသို့ပါဌ်ေ-ပဉ္စဟိကာမဂုဏေဟိဟူသောပါဌ်၌။ကာမဂုဏာ-ကာမအစုကာမအနောင်အဖွဲ့တို့သည်။ မာနုသိကာ-လူ၌ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်တို့လည်းကောင်း။

(ဃ) မန္ဓာတုကာမဂုဏာသဒိသာ-မန္ဓာမင်း၏ ကာမဂုဏ်နှင့်ဘူကုန်သော ကာမဂုဏ်တို့ကို။ မာနုသိကာ-မာနုသိကာတို့ဟူ၍။

(င) ဟိ-ယသ္မာ။ တေ-ထိုသမဏဗြာဟ္မဏတို့သည်။ဝေရူပေ-ဤသို့အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော သဘောရှိကုန်သော။ကာမေ-ဝတ္ထုကာမတို့ကို။ဥပဂတာနံ-ကပ်ရောက်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ-မျက်မှောက်ထင်ထင် ရှုမြင်အပ်သော သဘောဟုဆိုအပ်သော ပစ္စက္ခအတ္တဘော၌ ဒုက္ခငြိမ်းအေးခြင်းနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကို။ပညပေန္တိ-အပြားအားဖြင့် သိစေကြကုန်၏။ (သဒ္ဒတ္ထ) ဝါ-ပညတ်ကြကုန်၏။ (ဝေါဟာရတ္ထ)

နိဿယ (၂)

(ခ) သို့ အပရာနုသန္ဓေ-ယခုအခါ၌ ပရိစာရေတိ၌ ပရိသဒ္ဒါဖြင့် အထူးပြုအပ်သော စရဓာတ်၏ ကီဠာအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ခ) မိန့်။ ဋီသစ်၊၁။၄၅၀။

(ဂ) သို့ လီနတ္ထရုစောဒနာ-ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိဟု ဆိုအပ်၏။ ကာမဂုဏ်သာမန်ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ (ဂတ္ထိ) ကာမဂုဏာအရ အဘာယ်ကာမဂုဏ်တို့ကို ယူအပ်ပါသနည်း။(ဂ) မိန့်

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် လူ၌ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်ဟူသည် မန္ဓာတ်မင်း၏ ကာမဂုဏ်နှင့်တူသော ကာမဂုဏ်၊နတ်၌ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်ဟူသည် ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနတ်မင်း၏ ကာမဂုဏ်နှင့်တူသော ကာမဂုဏ်ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ လူတွင်လည်း အသာအမြတ်၊ နတ်တွင်လည်း အလွန်အကြူး ထူးသော ကာမဂုဏ်ကိုသာ အဘယ့်ကြောင့် ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိဟု သာမာန်ဆိုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိဟု သာမညဆိုသောကြောင့် ကာမဂုဏ်သာမန်ပင် မဖြစ်ကောင်းပါသလော။ (င)မိန့်။ (သာမညဂ်ိ သေသ ...နိုက်ျ သာ ဝိရောဓိဒေါသ ဂှင်ပါ။) တသ္မာတိ အာဟ ဝေရူပေ တိ အာဒိ။

နိဿယ (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ ''ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ''တိ အဝိသေသေန ဝုတ္တံ။

(ခ) အလ ကာသ္မာ မာနုသကာ မန္ဓာတုကာမဂုဏသဒိသာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဒိဗ္ဗာ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိဒေဝရာဇဿ ကာမဂုဏသဒိသာ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ဝေရူပေ ကာမေ ဥပဂတာနံ တေ ဒိဗ္ဗမေ့ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ ပညာပေန္တိ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ကာမ- ကာမီယတေတိ ကာမော။
ဂုဏ- ဂုဏောတိ ဗန္ဓတီတိ ဂုဏော။
မာနုသကာ- မနုဿေ ဘဝါ မာနုသကာ။
ဒိဗ္ဗာ- ဒိဝိ ဘဝါ ဒိဗ္ဗာ။
ယထာသုခံ- ယံ ယံ သုခံ ယထာသုခံ။ သုခဿ အနုရူပံ ယထာသုခံ။
ဣန္ဒြိယာနိ- ဣန္ဒတိ ပရမိဿရိယံ ကရောတီတိ ဣန္ဒြိယံ။
ကာမ- အလိုရှိခြင်းကြိယာ။အလိုရှိအပ်သော ငါးဖြာအာရုံကာမဂုဏ်။ကာမ္ဘာ။
ဂုဏ- နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ။ နှောင်ဖွဲ့တတ်သော ကာမဂုဏ်။ ဗန္ဓကောဋ္ဌာသ။
(ကာမာစ တေ ဂုဏာစာတိ ကာမဂုဏာ)
မာနုသက- လူ၏ ဖြစ်သောကာမဂုဏ်နှင့် နိသျနိဿိတအစပ်။ လူ၌ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်။ မနုဿသန္တကာ။

နံပါတ် (၅)

ဒုဝိဓတ္တာ- ကာမဂုဏာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) တေသု ကာမဂုဏေသုဖြင့် ပရိစာရေတိ၌ ပရိဥပသာရ၏ ထက်ဝန်းကျင် အနက်ဟောဖြစ်သည်ကို သိစေ။ စာရေတိ၌ စရဓာတ် ဏေပစ္စည်း။ ယင်းဏေပစ္စည်း၏ ကံကို ဣန္ဒြိယာနိဟု ထည့်စပ်အပ်သည်ကို သိစေသည်။ သဥ္စာရေတိဖြင့် စရဓာတ်၏ ကျင့်စေခြင်းအနက်ကို အလိုမရှိအပ်၊ လှည့်လည်ခြင်းအနက်ကို အလိုရှိအပ်သည်ကို သိစေသည်။ ယထာသုခံ ဣတောစိတောစ ဥပနေတိဖြင့် ထိုသို့လှည့်လည်စေခြင်းဟူသည် ရူပါရုံဆီသို့ စက္ခုန္ဒြေကို ပို့ဆောင်လိုက် ကြည့်ရှုလိုက်၊ သဒ္ဒါရုံဆီသို့ သောတိန္ဒြေကို ပို့ဆောင်လိုက် စသည်ဖြင့် လဲလှယ်ပို့ဆောင်သောအားဖြင့် ခံစားခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ (ဘာဋီ)

နံပါတ် (၇)

ဣန္ဒြိယာနိ- ဣဒိ+ဏျ+ယောဝိဘတ်။ ဒကို ဒြပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ နပြု၊ ဏချေ၊ ယောကို နိပြု၊ အကို အာပြု။
ကကစ- ကစ+အ။ ကံဒွေဘော်လာ။
နိမ္မိတ- နိ+မာ+တ။ မ ဒွေဘော်လာ။ ဣလာ။ မာ၏ အာကို ချေ။

နံပါတ် (၈)

မန္ဓာတ်စကြာမင်း ပရိနိမ္မိတဝသဝတ္တီနတ်မင်းတို့၏ ကာမဂုဏ်တို့သည် မြတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ညွှန်ပြအပ်၏။

သောက- အတွင်းစိတ်၌ လောင်ခြင်းလက္ခဏာ။
ပရိဒေဝ- ထိုသောကကို မှီသော ပြင်းစွာပြောဆိုခြင်းလက္ခဏာ။
ဒုက္ခ- ကာယပသာဒ၌မှီသော ဝိညာဉ်ကို နှိပ်စက်ခြင်းလက္ခဏာ။
ဒေါမနဿ- စိတ်ကို ညှဉ်ဆဲခြင်းလက္ခဏာ။
ဥပါယာသ- မကြည်လင် မရွှင်ပြခြင်းလက္ခဏာ။

နံပါတ် (၁၀)

ပညာပေန္တိအရ- ဒိဋ္ဌိကောက်။ ပရိစာရေတိစသည်အရ- လောဘမူစိတ်ရှစ်ပါးကောက်။ ကာမ၊ကာမ၊

http://www.dhammadownload.com

ရှုပါရုံစသော အာရုံတို့သည် အာရမ္မဏ။ ရှုပါရုံစသော ကာမဂုဏ်တို့၏ မနာပိယအဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ အခိုက်အတန့် ဒုက္ခငြိမ်းခြင်း၊ သာယာဖွယ် သောမနဿဝေဒနာဖြင့် မေ့လျော့ယစ်မူးခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝ။

ပါဠိစဉ် (၁၁၈)

(က) ဖုဿ ဖုဿ ပဋိသံဝေဒေန္တိတိ ဖုသိတွာ ဖုသိတွာ ပဋိသံဝေဒေန္တိ။

(ခ) တွေ့စ ကိဥ္စာပိ အာယတနာနံ ဖုသနကိစ္စံ ဝိယ ဝုတ္တံ၊
တထာပိ န တေသံ ဖုသနကိစ္စတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(ဂ) န ဟိ အာယတနာနိ ဖုသန္တိ၊ ဖဿောဝ တံ တံ အာရမ္မဏံ ဖုသတိ။

(ဃ) အာယတနာနိ ပန ဖဿေ ဥပနိက္ခိပိတွာ ဒဿိတာနိ။

(င) တသ္မာ သဗ္ဗေ တေ ဆဖဿာယတနသမ္ဘဝေန ဖဿေန ရူပါဒီနိ အာရမ္မဏာနိ ဖုသိတွာ
တံ ဒိဋ္ဌိဝေဒနံ ပဋိသံဝေဒယန္တီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။

နိဿယ (၁)

(ခ) တွေ့–ဤဖုဿဖုဿ ပဋိသံဝေဒေန္တိဟူသောပါဌ်၌။ ဖုသနကိစ္စံဝိယ–တွေ့ထိခြင်း ကိစ္စကဲ့သို့။ တေသံ–ထိုအာယတနတို့၏။ ဖုသနကိစ္စတာ–တွေ့ထိခြင်း ကိစ္စရှိသည်အဖြစ်ကို။

(ဂ) ဟိ–ယသ္မာ။ (ပါဌ် အပြန်အလှန်ပေးပါ။)

(ဃ) ပန–အဟုတ်ကား။ ဥပနိက္ခိပိတွာ–အနီး၌ ချထားတော်မူ၍။ ဝါ–ထည့်သွင်းတော်မူ၍။

(င) တေ–သမဏဗြာဟ္မဏာ။ ဆဖဿာယတနသမ္ဘဝေန–ခြောက်ပါးသော ဖဿာယတနကြောင့် ဖြစ်သော။တံဒိဋ္ဌိဝေဒနံ–ထိုဒိဋ္ဌိ၏အကြောင်းဖြစ်သော ဝေဒနာကို။(တသ္မာ–ထိုသို့အာယတနတို့ ထိခြင်းကိစ္စရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို မသိထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။)

နိဿယ (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ ဆဟိ ဖဿာယတနေဟိ ဖုဿ ဖုဿ ပဋိသံဝေဒေန္တိဟု ဟောတော်မူအပ်၏။ အာယတနတို့၏ ဖုသနကိစ္စ စင်စစ်ရှိသောကြောင့်ပင် ဆဟိဖဿာယတနေဟိ ဖုဿ ဖုဿဟု ဟောအပ်လေသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် အာယတနတို့၏ ဖုသနကိစ္စရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို မသိထိုက်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် မသိထိုက်ပါကုန်သနည်း။ အာယတနတို့လည်း အာရုံကိုတွေ့တတ်ကုန်သည်ရှိသော် ဖုသနကိစ္စရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိရကောင်းသည် မဟုတ်လော။ (ဂ) မိန့်။

(ဃ)သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အာယတနတို့သည် အာရုံကို မတွေ့ကုန်၊ ဖဿသည်သာ ထိုထိုအာရုံကို တွေ့ထိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ယင်းသို့ ဖုသနကိစ္စ မရှိပါပဲလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဆဟိ ဖဿာယတနေဟိဖုဿ ဖုဿ–ဟု ဟောအပ်လေသနည်း။ "ဖဿေန ဖုဿ ဖုဿ ပဋိသံဝေဒေတိ"ဟု ဟောသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ဃ) မိန့်။

ကား–မဥ္စာ ဃောသန္တိကဲ့သို့ တွေ့ထိခြင်းမရှိသော ဌာန အာယတနတို့၏ အမည်ကို တွေ့ထိခြင်း ကိစ္စရှိသော ဌာနီဖဿ၌ တင်စား၍ ဌာနူပစာအားဖြင့် ဆိုအပ်၏ဟူလို။ (ဂဏ္ဌိ) ဋီသစ်၊၁။၄၆၃။

နိဿယ (၃)

(က) နနု အာယတနာနံ ဖုသနကိစ္စံ ဝိယ ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ န တေသံ ဖုသနကိစ္စတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(ဂ) န အာယတနာနိ ဖုသန္တိ၊ ဖဿောဝ တံ တံ အာရမ္မဏံ ဖုသတိ၊ တသ္မာ–

(က) နနု ပါဠိယံ "ဆဟိ ဖဿာယတနေဟိ ဖုဿ ဖုဿာ"တိ အာယတနာနံ
ဖုသနကိစ္စံ ဝုတ္တံ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ဂန္တွာ န အာယတနာနိ ဖုသန္တိ၊ ဖဿော ဝ တံတံ အာရမ္မဏံ ဖုသတိ။
(ဂ) အာယတနာနိ ဖဿေ ဥပနိက္ခိပိတွာ ဒဿိတာနိ၊ တသ္မာ–
(က) နနု အာယတနာနိ ဖုသန္တိ၊ ဖဿော ဝ တံတံ အာရမ္မဏံ ဖုသတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ"ဆဖဿာယတနေဟိ ဖုသ ဖုသ ပဋိသံဝေဒေန္တီ"
တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) နနု အာယတနာနိ ဖဿေ ဥပနိက္ခိပိတွာ ဒဿိတာနိ၊ တသ္မာ–

ပါဠိတော်၌ "ဆဖဿာယတနေဟိ ဖုသ ဖုသ"ဟု ဟောဆိုပါလျက် (ဂ)ဝါကျဖြင့် အာယတန တို့သည် မတွေ့ထိတတ်၊ ဖဿသည်သာ ထိုထိုအာရုံကို တွေ့ထိ၏ဟု ဖွင့်ဆိုသော အဋ္ဌကထာဆရာ၏စကားကို မနှစ်ရှ်(ဃ)၌ ပနသဒ္ဒါဆို။ ထို့ကြောင့် ဘာဋီ၌။ ။ပန–ထိုသို့ပင် ဖဿသည်သာ ထိုထိုအာရုံကို ထိနိုင်ပါ သော်လည်း–ဟု အရှုချယ်တွက်ကြ၍ အနက်ပေးတော်မူပါသည်။

နံပါတ် (၄)

အာယတနာနိ– အာယတန္တိ ဧတ္ထ ဖလာနိ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယ ပဝတ္တန္တီတိ အာယတနာနိ။
(တစ်နည်း) အာယာဘူတံ အတ္တနော ဖလံ တနောတိ ဝိတ္ထာရေတီတိ အာယတနံ။
အာရမ္မဏ– အာဂန္တွာ ရမန္တိ ဧတ္ထာတိ အာရမ္မဏံ။
ရုပ်– ရူပယတိ ပကာသေတီတိ ရူပံ။
အာယတန– ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ဝါ–ချဲ့ခြင်းကြိယာ။ စက္ခုစသော ဖဿာယတနတရား။ ကာရဏ၊ဌာန၊ဝတ္ထု။
အာရမ္မဏ– ပျော်မွေ့ခြင်းကြိယာ။ ရူပါရုံစသောအာရုံတရားများ။ အာလမ္ဗဏ၊ဝိသယ၊
ရူပ– ထင်ရှားပြခြင်းကြိယာ။ ရူပါရုံဒြပ်။ ဝဏ္ဏ ။

နံပါတ် (၅)

(ဃ) ဒဿိတတ္တာ– အာယတနာနံ။
တေသံ ဖုသနကိစ္စတာ–၌ တေသံသည် တာသမွန်။ ဖုသနကိစ္စ–သည် ဘာဝသမွန်။
(င) တသ္မာ–တတော ဖုသနတော။ ဖဿသ္မာ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဖုသိတွာ ဖုသိတွာဖြင့် ဖုသဖုသ၌ ဖုသဓာတ် တွာပစ္စည်း၊ ယင်းတွာပစ္စည်းကို ယပြု၊ ချကို သပြု၊ သ ဒွေဘော်လာ၍ ဖုသဖုသပြီးသည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဖုသ ဖုသ– ဖုသ+တွာ။ တွာကို ယ၊ ချကို သပြု၊ သလာ၊ ဖုသတစ်ပုဒ်ကို ဖုသဖုသ ၂–ပုဒ်ပြု။
တ္တဒပ္ပစ္စယာ– တ္တမ+ပစ္စယာ။ မကို ဒပြု၊ ပ–ဒွေဘော်လာ။ (ဋီသစ်၊ ၁။၄၆ရ။)

နံပါတ် (၈)

ရုပ်တို့၏ အနာရမ္မဏ၏အဖြစ်ကြောင့် အာယတနတို့သည် အာရုံကို မတွေ့ထိနိုင်။ ပျက်စီးခြင်းသ ဘောရှိသော နာမ်တရားဖဿသည် တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် အာရုံကို မငြိကပ်သော်လည်း တွေ့ထိသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်လျက် ထိတွေ့သကဲ့သို့ဖြစ်သောကြောင့် ဖဿသည် အာရုံကို တွေ့ထိနိုင်ပါသည်။ သာဓက။ ။"ဖုသနလက္ခဏော သံဃဋ္ဋနရသော"ထောက်။

နံပါတ် (၁၀)

ပဋိသံဝေဒေန္တီအရ– ဝေဒနာခံစေတသိက်။ ကာမံ၊ကာမ၊ ရူပါရုံစသော အာရုံတရားသည် အာရမ္မဏ။

http://www.dhammadownload.com

စက္ခုပသာဒ,ရူပါရုံ,စက္ခုဝိညာဉ် စသော ၃-ပါးတို့၏ အညီအမျှ ပေါင်းဆုံညီညွတ်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ တဏှာ ဥပါဒါန်စသောတရားတို့သည် အနုဘာဝ။

ပါဠိစဉ် (၁၁၉)

(က) ဥတ္တရိတရံ ပဇာနာတီတိ ဒိဋ္ဌိဂတိကော ဒိဋ္ဌမေဝ ဇာနာတိ။

(ခ) အယံ ပန ဒိဋ္ဌိဥ္စ ဒိဋ္ဌိတော စ ဥတ္တရိတရံ သီလသမာဓိပညာဝိမုတ္တိဥ္စ ယာဝ အရဟတ္တာ ဇာနာတိ။

(ဂ) ကော ဝဝံ ဇာနာတီတိ၊ ခီဏာသဝေါ ဇာနာတိ၊ အနာဂါမိ, သကဒါဂါမိ သောတာပန္နော၊ ဗဟုဿုတော ဂန္ထဓရော ဘိက္ခု ဇာနာတိ။

(ဃ) အာရဒ္ဓဝိပဿကော ဇာနာတိ။

(င) ဒေသနာ ပန အရဟတ္တနိကူဋေနေဝ နိဋ္ဌာပိတာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆။

နိဿယ (၁)

(က) ဒိဋ္ဌိဂတိကော-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။

(ခ) အယံပန ဘိက္ခု-ဤရဟန်းသည်ကား။

(ဂ) ဗဟုဿုတော-များသောကြားနာအပ်ပြီးသော ပရိယတ်ရှိသော။ဂန္ထဓရော-ကျမ်းဂန်ကို ဆောင်သော။

(ဃ) အာရဒ္ဓဝိပဿကော-အားထုတ်အပ်ပြီးသော ဝိပဿနာရှိသော။

(င) ပန-ထိုသို့ပင် သိနိုင်ကြပါသော်လည်း။ ဒေသနာ-ဒေသနာတော်ကို၊ အရဟတ္တနိကူဋေနေဝ-အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟူသော အထွဋ်ဖြင့်သာလျှင်။နိဋ္ဌာပိတာ-ပြီးဆုံးစေတော်မူအပ်ပြီ။

ယထာလာဘနည်း-အနက်ယောဇနာလိုသော်-ခီဏာသဝေါ-သည်။ဒိဋ္ဌိဥ္စ-ကိုလည်းကောင်း။ဥတ္တရိတရံ-သော။ သီလသမာဓိပညာဝိမုတ္တိ-မိမိဆိုရာအာရုံ၌ ထိုက်တန်သမျှသော သီလ သမာဓိ ပညာဝိမုတ္တိကို လည်းကောင်း။အရဟတ္တဥ္စ- အရဟတ္တဖိုလ်လည်းကောင်း။ဥတ္တရိတရံ-သော။ သီလသမာဓိပညာယော-လောကီ သီလသမာဓိပညာတို့ကိုလည်းကောင်း။ ဇာနာတိ။

ရှင်းချက်-အနာဂါမ်စသည်သည် အရဟတ္တဖိုလ်ကိုမသိနိုင် ပုထုဇဉ် ဂန္ထဓရ အာရဒ္ဓဝိပဿက ရဟန်းတို့ လောကုတ္တရာသီလစသည်ကို မသိနိုင်။ ထို့ကြောင့် အနာဂါမ်စသည်၌ အရဟတ္တဟူသော ကံပုဒ်ကို ဖြုတ်ရမည်။ ပုထုဇဉ်၌ လောကီသီလစသည်ကို ယူ၍ အနက်ပေးရမည်ကို သိပါ။

နိဿယ (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိစ္ဆာအယူကိုသာ သိ၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဤဝိဝဋ္ဋကထာ၌လာသော ရဟန်းသည်လည်း ထိုမိစ္ဆာအယူကိုသာ သိပါသလော။ အဘယ်တို့ကိုလည်း သိနိုင်ပါသနည်း (ခ) မိန့်။

(ဃ)သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ခီဏာသဝမှအစ ဂန္ထဓုရရဟန်းတိုင်အောင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မိစ္ဆာအယူကိုလည်း ကောင်း။သီလသမာဓိပညာဝိမုတ္တိကိုလည်းကောင်း။အရဟတ္တဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း သိ၏ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ထို ပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ ထိုတရားများကို သိပါသလော။ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်လည်း သိနိုင်ပါသေးသနည်း။ (ဃ) မိန့်။

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဂ+ဃ)ဖြင့် ခီဏာဝသပုဂ္ဂိုလ်အစ အာရဒ္ဓဝိပဿကအဆုံး ရဟန်းအားလုံးကို့သည် သိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းသို့သိသော် အနာဂါမ်စသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့်လည်း ဒေသနာပြီးစေ ပါသလော။ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဒေသနာတော်ကို ပြီးစေပါသနည်း။ (င) မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု အနာဂါမိအာဒယော ယထာဘူတံ ပဇာနန္တိ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကဿာ ပါဠိယံ"အယံ ဣမေဟိ သဗ္ဗေဟော ဥတ္တရိတရံ ပဇာနာတီ" တိ အရဟာယေ၀ ဝုတ္တော။

(ဂ) ဒေသနာ အရဟတ္တနိကူဋ္ဌေနေ၀ နိဋ္ဌာပိတာ၊ တဿာ-

အနာဂါမိစသူတို့လည်း ဥတ္တရိတရသီလစသည်ကို သိနိုင်ပါလျက် ပါဠိတော်၌ ဘိက္ခုအရ ရဟန္တာကိုသာပြဆို၍ ယင်းပါဠိတော်လာ"ယတော။ပ။ ပဇာနာတီ"ဟူသောစကားကို မနှစ်သက်၍ ပန-သဒ္ဒါဆို။ ဒေသနာ ပနာတိ ဧတ္ထ ပန-သဒ္ဒေါ အရုစ္စတ္ထော။ (ဋီသစ်၊၁။၄၆၉။)

နံပါတ် (၄)

သီလ- သီလေတိ ကာသဓမ္မေ ဓာေနာတိ သီလံ။
သမာဓိ- ဧကာရမ္မဏေ သုဋ္ဌု ဒဟာတီတိ သမာဓိ။
ပညာ- ပကာရေန ဇာနာတီတိ ပညာ။
ဝိမုတ္တိ- ဝိမုစ္စိဘွတ္ထာတိ ဝိမုတ္တိ။
အရဟတ္တံ-ပူဇာဝိသေသံ အရဟတီတိ အရဟာ၊ တဿ ဘာဝေါ အရဟတ္တံ။
ဂန္ဓံ- ဂန္ဓီယတီတိ ဂန္ဓော၊ ဂန္ဓေတိ အတ္တံ ဓာေနာတိ ဂန္ဓော။
သောတာပန္နော- သ၀တိ ပေလဟတီတိ သောတော၊သောတံ အာပန္နော သောတာပန္နော။
အာသဝါ-အာ ဘဝဂ္ဂံ သဝန္တီတိ အာသဝါ။
သီလ- ဆောင်ခြင်းကြိယာ။ ဓောင့်စည်းကြောင်းသီလ။ တပ၊သံယမ။
သမာဓိ- ဆောင်ခြင်းကြိယာသကတ်။ သမာဓိတရား။ အဝိက္ခေပ၊ဧကဂ္ဂ။
ဝိမုတ္တိ- လွတ်မြောက်ခြင်းကြိယာ။ အောက်ဖိုလ် ၃-ပါး။ သမာပတ္တိ။ဝိမုတ္တ။
ဂန္ဓ- ဖွဲ့ကုံးစီရင်ခြင်းကြိယာ။ ကျမ်းဂန်။ သတ္တ။

နံပါတ် (၅)

(ဂ) ခီဏာသဝတ္တာ ။ ပ ။ အာရဒ္ဓဝိပဿကတ္တာ- ဣမဿ ဘိက္ခုနော။
(င) နိဋ္ဌာပိတတ္တာ- ဒေသနာယ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဇာနာတိဖြင့် ပဇာနာတိ၌ ပဥပသာရ၏ အနက်မဲ့အဖြစ်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ပ-ဥပသာရမရှိငြားသော်လည်း ဉာဓာတ်သည် ပ-ဥပသာရရှိသကဲ့သို့ ပဇာနနအနက်ဟောသည်ကို သိစေ။ဋီသစ်။ ဒိဋ္ဌိဂတိကော ဒိဋ္ဌိမေ၀ဖြင့် အယံ ဣမေဟိ သဗ္ဗေဟော ဥတ္တရိတရံ ပဇာနာတိ-ဤရဟန်းသည် အလုံးစုံသော ဒိဋ္ဌိဂတိကတို့ထက်ပင် သာလွန်သောတရားကို သိ၏ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် "ဒိဋ္ဌိဂတိကတို့သည်လည်း သိတန်သမျှ သိကြ၏"ဟု ခွင့်ပြုတော်မူရာရောက်သည်ကို သိစေသည်။ (ဘာဋီ)

(ခ) သီလ။ ပ ။အရဟတ္တာဖြင့် ဥတ္တရိတရအရ သီလသမာဓိပညာ ဝိမုတ္တိအရဟတ္တဖိုလ်တို့ကို အရကောက်အပ်သည်ကို သိစေ။ ဇာနာတိ-တို့၏၊ ဒိဋ္ဌိတော်ဖြင့် ဥတ္တရိတရ၏ အပါဒါန်ကို သိစေ၊ ဒိဋ္ဌိဥ္စဖြင့် ပါဠိ၌ မလာသော်လည်း ဥတ္တရိတရ-သီလစသည်ကို သိခြင်းဖြင့်သာ ဒိဋ္ဌိအယူရှိသူသည် သိအပ်သောဒိဋ္ဌိကို လည်း သိနိုင်ခြင်း မြီးနိုင်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

အာရဒ္ဓဝိပဿကော- အာရဒ္ဓဝိပဿနာ၊ နကို ကပ်ြု။
သကဒါဂါမိ- သကိံ+အာဂါမိ။ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ ဒလာ၊ ဣကို အပြု။

နံပါတ် (၈)

သီလသမာဓိပညာအရ-လောကီလောကုတ္တရာရောသော သီလသမာဓိပညာကို အရကောက်။

http://www.dhammadownload.com

ဝိမုတ္တိအရ–အောက်ဖိုလ် ၃–ပါးကို အရကောက်။

''ယာဝ အရဟတ္တာ''ဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို သီးခြားဆိုလတ္တံ့ ဖြစ်သောကြောင့်''ယတောခေါ်။ ပ ။ ပဇာနာတိ''ဟူသော ဤပါဠ်ဖြင့် ဓမ္မ၏နိယျာနိက အဖြစ်နှင့်အတူ သံဃာတော်၏ သုပ္ပဋိပတ္တိကိုပြ၏။ ထို့ကြောင့်သာ အဋ္ဌကထာ၌ ''ကော ဝေံ ဇာနာတိ''တိ ခီဏာသဝေါ ဇာနာတိ၊ ယာဝ အာရဟတ္တဝိပဿကော ဇာနာတိ ဟူ၍ ပြည့်စုံသည်ကို ပြုလျက် ရဟန်းအပေါင်းကို ပြအပ်၏။

နံပါတ် (၁၀)

ခီဏာသဝေါ ဇာနာတိ–မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်၌ရှိသော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကောက်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ ဥတ္တရိတရဖြစ်သော သီလသမာဓိပညာ ဝိမုတ္တိအရဟတ္တဖိုလ်တို့သည် အာရမ္မဏ။ အောက်မဂ် အောက်ဖိုလ်ဉာဏ်၊ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ သီလသမာဓိစသည်ကို သိသဖြင့် မိစ္ဆာအယူကိုလည်း အလိုလို သိနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၂၀)

(က) တတ္ထ နယန္တိ တောယာတိ နေတ္တိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။
(ခ) နယန္တိတိ ဂီဝါယ ဗန္ဓိတွာ အာကဍ္ဎန္တိ။
(ဂ) ရဇ္ဇုယာ ဝတံ နာမံ။
(ဃ) ဣဓ ပန နေတ္တိသဒိသတာယ ဘဝတဏှာ နေတ္တိတိ အဓိပ္ပေတာ။
(င) သာ ဟိ မဟာဇနံ ဂီဝါယ ဗန္ဓိတွာ တံ တံ ဘဝံ နေတိ ဥပနေတီတိ ဘဝနေတ္တိ။
(စ) အရဟတ္တမဂ္ဂသတ္ထေန ဆိန္နာ ဘဝနေတ္တိ အဿာတိ ဆိန္နဘဝနေတ္တိကော။

နံပါတ် (၁)

(က) တတ္ထ–ထိုဆိန္နဘဝနေတ္တိကောဟူသော ပါဌ်၌။အယဝယတ္ထော–အစိတ်စိတ်အနက်ကို။ဝေံ ဝေဒိတဗ္ဗော။တောယ ရဇ္ဇုယာ–ဤကြိုးဖြင့်။ သတ္တေ–သတ္တဝါတို့ကို။ ဣစ္ဆိတဋ္ဌာနံ–အလိုရှိအပ်ရာအရပ်သို့။

(ဃ) ပန–အထူးကား။ဣဓ–ဤဆိန္နဘဝနေတ္တိကာဟူသောပါဌ်၌။ဘဝတဏှာယ–၏။ နေတ္တိသဒိသတာယ–ကြိုးနှင့်တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

(င) ဟိ–ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့။သာ ဘဝတဏှာ။မဟာဇနံ–များစွာသော လူအပေါင်း၏။ ဂီဝါယံ–လည်ပင်း၌။ ဗန္ဓိတွာ–နှောင်ဖွဲ့၍။ မဟာဇနံ–ကို၊ တံတံဘဝံ–သို့။

(စ) အဿ တထာဂတဿကာယဿ–ထိုငါဘုရား၏ ကိုယ်တော်အား။ ဝါ–သည်။ အရဟတ္တမဂ္ဂ သတ္ထေန–မဂ်အရဟတ် သံလျက်မြတ်ဖြင့်။

နံပါတ် (၂)

(ဃ)သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် နေတ္တိဟူသောအမည်သည် ကြိုး၏အမည်ဖြစ်၏ဟုဆို၏။ ယင်းသို့ဆိုသော် ဤဆိန္နဘဝနေတ္တိကာဟူသောပါဌ်၌ ကြိုးကိုပင်လိုအပ်သလော။ အဘယ်ကိုလိုအပ်ပါသနည်း။ (ဃ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ဤဆိန္နဘဝနေတ္တိကာဟူသောပါဌ်၌ ကြိုးနှင့်တူသောကြောင့် ဘဝတဏှာကို နေတ္တိအရအလိုရှိအပ်၏ဟု ဆို၏။ ဝါကျသမ္ဗန္ဓဖြစ်သောကြိုးနှင့် ပရမတ္ထဖြစ်သော ဘဝတဏှာတို့ တူခြင်းပါ မသင့်သည် မဟုတ်လော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် ကြိုးနှင့် ဘဝတဏှာ တူ၏ဟုဆိုသော ဆရာ့စကား အသို့သင့်အံ့နည်း။ ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဖနေတ္တိတိ ဝတ် ရဇ္ဇုယာ နာမံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဓ ဘဝတဏှာ နေတ္တိတိ အဓိပ္ပေတာ။
(ဂ) နေတ္တိသဒိသတာယ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ဂီဝါ- ဂါယန္တိ ဧတာယာတိ ဂီဝါ။ (ဂါ+ဤ)

ရဇ္ဇု- ရဇ္ဇန္တိ တောယာတိ ရဇ္ဇု။

တဏှာ- တသတိ ပါတုံ ဣစ္ဆတိ တောယာတိ တဏှာ။

ဘဝ- ဘဝတီတိ ဘဝေါ။

အဓိပ္ပေတ-အဓိပ္ပီယတေ ဣစ္ဆီယတေ အဓိပ္ပေတော။

သတ္တ- သသတိ ဟိံသတိ ဓေတနာတိ သတ္တံ။

ဥစ္ဆိန္န- ဥစ္ဆိယတေတိ ဥစ္ဆိန္နာ။

ဂီဝါ- သီဆိုခြင်းကြိယာ။ လည်ပင်းဒြဗ်။ ဂလ၊ကဏ္ဍ။

ရဇ္ဇု- ဖွဲ့ချည်ခြင်းကြိယာ။ ကြိုးဒြဗ်။ ယောတ္တ။

တဏှာ- လိုချင်ခြင်းကြိယာ။ တဏှာဒြဗ်။ ဣစ္ဆာ၊ဓော။

သတ္တ- ညှင်းဆဲခြင်းကြိယာ။ လက်နက်ဒြဗ်။ အာဝုဓ။

နံပါတ် (၅)

(ဃ) နေတ္တိသဒ္ဒိသတာယ- ဘဝတဏှာယ။

အဓိပေတတ္တာ- ဘဝတဏှာယ။

နံပါတ် (၆)

(ဃ) ဘဝတဏှာ အဓိပ္ပေတာဖြင့် နေတ္တိအရ ပကတိကြိုးကိုမယူအပ်၊ဘဝတဏှာကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ နေတ္တိသဒိသတာယဖြင့် သဒိသူစာအားဖြင့် ဘဝတဏှာကို နေတ္တိဟု ဆိုအပ်သည်ကိုသိစေ။ **(တစ်နည်း)** နေတ္တိကို နေတ္တိယာတိ နေတ္တိဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု၍ ဣပစ္စည်း ဥပမာအနက်၌ သက်သည်ကို **သိစေ။**

(င) တံ တံ ဘဝံ နေတိ ဥပနေတိဖြင့် ဘဝနေတ္တိ၌ ဘဝပုဒ်၊နေတ္တိပုဒ်၊နေတိ ဥပနေတီတိ နေတ္တိဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ တိပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း။ **နိဓာတ်** ဥပနယအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ဘဝံ နေတ္တိ ဘဝနေတ္တိဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် **ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို** လည်းကောင်း။ ဘဝအရ တစ်ခုသော ဘဝကိုသာမယူအပ်၊ ဘဝအသီးသီးကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။**(တစ်နည်း)** ဘဝပုဒ်၌ ဝိစ္ဆာအဓ္ဓောနိတဖြစ်၍ ဘဝအားလုံး(ဘဝများစွာ)၌ ပျံ့နှံ့၍ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ဂီဝါယဗန္ဓိတွာဖြင့် ဆောင်ယူပုံအခြင်းအရာကို သိစေသည်။ (တွာပစ္စယန္တဖြင့် ဖွင့်က အာကာရကိုပြသည်ဟု ပုံသေမှတ်) မဟာဇနံဖြင့် ဆောင်ယူမည့်သူကို သိစေ။ သာဖြင့် ဘဝနေတ္တိအရ ဆောင်ယူတတ်သော တရားကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ရဇ္ဇု- ရဇိ+ဇု။ ဓကို ဇပြု။

သတ္တ-သသ+ထ။ ဓာတွန် သချေ။ အသဒိသဒွေဘော်လာ။

နံပါတ် (၈)

ပရိတ္တဥဒကံဝိယ ဒသသဟဿိလောဓာတု-ဓာတိခေတ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုသည်။ ထိုဇာတိခေတ် လောကဓာတ်၌သာ ပဋိဝေဓဖြစ်သင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း။ ထိုကိုယူခြင်းဖြင့်သာ အခြားသော လောက ဓာတ်တို့ကိုလည်း ယူအပ်ပြီးပင် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ဗန္ဓိတွာ အာကမုန္တိအရ- ဆွဲငင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန် ဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) ကာယဝိညတ္တိ သမုဋ္ဌာပက ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကောဓ၊ ရုဒ္ဓ။ (တစ်နည်း) ဥဿာဟ၊ ဝီရိ။ ဆွဲငင်ခံသတ္တဝါ၏ လည့်ပင်းသည်လည်းကောင်း၊ လိုရှိရာအရပ်သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ကြိုး၏ အဆွဲခံနိုင်ခြင်း၊ ဆွဲငင်ခံပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖောက်ပြန်သောအမူအရာသည် ဥဒ္ဒိပန။ ထိုသို့ဆွဲငင်သဖြင့် ဆွဲငင်သူ ဆွဲငင်ခံရသူ နှစ်ဦးတို့၏သန္တာန် ခံစားရမည့် ကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခသည် အနုဘာဝ။

ပါဠိတော်စဉ် (၁၂၁)

(က) ဣမသ္မိဉ္စ ပန ဝေယျာကရဏသ္မိံ နိဂ္ဂါထကသုတ္တေ။

(ခ) နိဂ္ဂါထကတ္တာ ဟိ ဣဒံ "ဝေယျာကရဏ" န္တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ဒသသဟဿီ လောကဓာတူတိ ဒသသဟဿစက္ကဝါဠပရိမာဏာ လောကဓာတု။

(ဃ) အကမ္ပိတ္ထာတိ န သုတ္တပရိယောသာနေယေဝ အကမ္ပိတ္ထာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(င) "ဘညမာနေ"တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။

နံပါတ် (၁)

(က) ဣမသ္မိံ နိဂ္ဂါထကသုတ္တေ-ဤဂါထာမပါသော အမေးအဖြေမျှသာဖြစ်သော ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို။ (ဘညမာနေ-ဟောအပ်သော်။ အကမ္ပိတ္ထ)

(ခ) ဟိ-ကသ္မာ-ကြောင့်။ ဣဒံသုတ္တံ-ကို၊ "ဝေယျာကရဏ"န္တိ-ဟူ၍။ အာယသ္မာတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန-သည်။ ဝုတ္တံ။ ဣတိအယံ-ကား။ ပဉှာ-တည်း။ ဣမဿ သုတ္တဿ-၏။ နိဂ္ဂါထကတ္တာ-ဂါထာမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဣဒံသုတ္တံ ဝေယျာကရဏန္တိ အာယသ္မာ အာနန္ဒတ္ထေရေန ဝုတ္တံ ဣတိ ဝိသဇ္ဇနာ-တည်း။ (ဘာဋီ၌ သင်္ဂီတိကာရေဟိဟု ကတ္တားထည့် သည်။)

(ဂ) ဒသသဟဿစက္ကဝါဠပရိမာဏာ-တစ်သောင်းသော စကြဝဠာအကိုင်းအရှည်ရှိသော။

(ဃ+င) ကသ္မာ၊ သုတ္တပရိယောသာနေယေဝ-သုတ်၏အဆုံး၌သာလျှင်။ အကမ္ပိတ္ထ-တုန်လှုပ်ပြီ။ ဣတိ။ န ဝေဒိတဗ္ဗာ-မသိအပ်ပါသနည်း။ ဟိ-ယသ္မာ။ ဘာမာနေတိ-ဟူ၍။ ဝတ္တမာနကာလဝသေန-ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ကာလ၏အစွမ်းအားဖြင့်။ အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန ဝုတ္တံ။ တသ္မာ သုတ္တပရိယောသာနေယေဝ အကမ္ပိတ္ထာတိ န ဝေဒိတဗ္ဗော။ သုတ္တပရိယောသာနေယေဝ-၌ ဝတ္တဗ္ဗဖလဖော်လိုသော်- "ဒ္ဒါသဋ္ဌိယာ ဌာနေသု ပိ အကမ္ပိတ္ထာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ"ဟု ထည့်ပါ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဝေယျာကရဏအရ ဂါထာမရှိသော သုတ်တော်ကို အရကောက်အပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ဝေယျာကရဏအရ ဂါထာမရှိသော သုတ်တော်ကို အရကောက်အပ်ပါသနည်း။ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာအစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော သဂါထက သုတ်သည်လည်း ဝေယျာကရဏမည်ကောင်းရာသည် မဟုတ်တုံလော။ (ခ) မိန့်။

ကား-ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာ၏အဖြစ်ကို မငဲ့မူ၍ ဂါထာမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်သာ ဤသုတ်ကို ဝေယျာကရဏဟူ၍ သင်္ဂါယနာတင် မထေရ်တို့ ဆိုအပ်သောကြောင့်ဟူလို။

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် သုတ်တော်၏အဆုံး၌သာ တုန်လှုပ်၏ဟု မသိထိုက်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် သုတ်တော်၏ အဆုံး၌ တုန်လှုပ်သည်ကို မသိထိုက်ပါသနည်း။ ဒသသဟဿီလောကဓာတု အကမ္ပိတ္ထဟူ၍သာ ဟောပြီး၊ အထူးမပြ သာမညအားဖြင့် ပါဠိတော်၌ ဆိုထားသည် မဟုတ်ပါလော။ (င)မိန့်။

ကား-ဘာဏိတေ-ဟု အတိတ်ကာလဖြင့် မဆိုအပ်၊ ဘညမာနေ-ဟု ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ဖြစ်သော မာနပစ္စည်းဖြင့် ဟောရကား၊ အဆုံး၌သာ တုန်လှုပ်သည်မဟုတ်၊ သုက်မဆုံးမီ ဟောစဉ်ကာလ တစ်ခုသောဒိဋ္ဌိ၏ အဆုံး၌လည်း တုန်လှုပ်လေသည်ဟူလို။ (ဂဏ္ဌိ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပုဗ္ဗာဝိသဇ္ဇနာဝသေန ပဝတ္တံ သုတ္တံ သငါထာကံ ဘဝတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဣမသ္မိံ နိဂ္ဂါထကသုတ္တေတိ သံဝဏ္ဏနာ ကတာ။
(ဂ) နိဂ္ဂါထကတ္တာ ဣဒံ ''ဝေယျာကရဏာ''န္တိ ဝုတ္တံ၊ တသ္မာ
(က) နနု ဒသသဟဿီလောကဓာတု အကမ္ပိတ္ထာတိ အဝိသေသေန ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ န သုတ္တပရိယောသာနေယေဝ အကမ္ပိတ္ထာတိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) ဘညမာနေတိ ဝတ္တမာနကာလဝသေန ဝုတ္တတ္တာ။

နံပါတ် (၄)

ဂါထာ- ဂါယတီတိ ဂါထာ။
နိဂ္ဂါထက။- နတ္ထိ ဂါထာ ဧတ္ထာတိ နိဂ္ဂါထကံ။
စက္ကဝါဠ- စက္ကမိဝ ဝါဠတိ ဝေဌယတီတိ စက္ကဝါဠံ၊ စက္ကံဝိယ အာဝါဠံ စက္ကဝါဠံ။
ဝေယျာကရဏံ- ဗျာကရောတိ ဓောတေနာတိ ဝေယျာကရဏံ။
ပရိမာဏာ- ပရိမီယတီတိ ပရိမာဏံ။
ဘညမာန- ဘဏီယတေတိ ဘညမာနံ။
နိဂ္ဂါထက။- ဂါထာမရှိခြင်း အဘာဝဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်ဖြင့် သုတ္တန်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏီအစပ်သမ္ဗန်။
ဂါထာမရှိသောပြဟ္မဇာလသုတ်။ ဝေယျာကရဏ။
ဝေယျာကရဏ- ဖြေဆိုခြင်းကြိယာ။ ဂါထာမရှိသောပြဟ္မဇာလသုတ်။ဗျာကရဏ၊နိဂ္ဂါထက။
ဘညမာန- ရွတ်ဆိုခြင်းကြိယာ။ ရွတ်ဆိုအပ်သောပြဟ္မဇာလသုတ်။ ဝုစ္စမာန။

နံပါတ် (၅)

(ခ) နိဂ္ဂါထကတ္တာ- ဣမဿ သုတ္တဿ။
(င) ဘညမာနတ္တာ- ဣမဿ ဝေယျာကရဏဿ။

(ဘညမာနေ၏ လက္ခဏာဝန္တသည် ဣမသ္မိံ ဝေယျာကရဏေဟု ပါဠိတော်၌ရှိသည်ကို သတိပြုပါ။)

နံပါတ် (၆)

(က) ဣမသ္မိံ နိဂ္ဂါထကသုတ္တေဖြင့် ဣမသ္မိံ ပန ဝေယျာကရဏသ္မိံ၌ စပနနိပါတ်တို့၏ ဝါစာသိလိဋ္ဌဖြစ်သည်ကို လည်းကောင်း၊ဝေယျာကရဏဟူသည် ဂါထာမဖက် စုဏ္ဏိယသက်သက်ကို ဆိုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။(တစ်နည်း) အရကောက်အပ်သည်ကိုလည်း သိစေပါသည်။

(ဂ) ဒသသဟဿ စက္ကဝါဠပရိမာဏာဖြင့် ဒသသဟဿိမှ၌ ဏီပစ္စည်း (တစ်နည်း) ဤ'ဈစ္စည်း ပရိမာဏ အဿတ္ထိအနက်၌သက်၍၊ဒသသဟဿံ ပရိမာဏံ အဿအတ္ထိတိ ဒသသဟဿီဟု ဝစနတ္ထပြု၍ တစ်သောင်းစကြာဝဠာအတိုင်းအရှည်ရှိသော လောကဓာတ်ကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

ဝေယျာကရဏ- ဗျာကရဏ၊ အစဉ်လော၊ ယဒွေဘော်လာ၊ ဗကို ဝပြု။ (တဒ္ဓိတ်)
ဝိ+အာ+ကရဏ။ ဣကို ပြေ၊ ယလာ၊ ယဒွေဘော်လာ။ (သဒ္ဓိ)
စက္ကဝါဠ- စက္ကဝါဠ။ ဠကို ဠပြု။ (တစ်နည်း) စက္ကဝါဠ။ ဠကို ဠပြု။

နံပါတ် (၈)

ဝေယျာကရဏကို နိဂ္ဂါထကသုတ္တဟုဆိုရကြောင်း။

အမေးအဖြေ၏ အဖြစ်သည် ဝေယျာကရဏမည်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ပါသော်လည်း ထိုအကြောင်းမှာ ဂေယျမည်ခြင်း၏အကြောင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ရကား ဂေယျနှင့်မဆက်ဆံသော သီးခြားအကြောင်းကိုသာ ပြလိုသော

http://www.dhammadownload.com

ကြောင့် နိဂ္ဂါထကတ္တာဟု မိန့်သည်။ ဋီသစ်၊ ၁။၄၇။

နံ့ပါတ် (၉)

သုဘာသိတံ သုလပိတံ၊ သာဓုသာဓုတိ တာဒိနော။
(အနု)မောဒမာနာ သိရသာ၊ သမ္ပဋိစ္ဆိံသု ဘိက္ခဝေါ။

ပထမပါဒ အစလေးလုံးနောင် နှ၊ ဒုတိယပါဒ အစလေးလုံးနောင် ဘ၊ သမပါဒတို့၌ အစလေးလုံးနောင် ဇ ဤသို့ ဝိသမပါဒတို့၌ ဂိုဏ်းပြွမ်းဖောက်ပြန်သောကြောင့် ဥဘယဝိပုလဂါထာ။ (မဂိုးရိမ်၌ သံကိဏ္ဏဝိပုလ) အနုဋ္ဌုဘဆန်း။ (အနု)ကို တစ်လုံးတည်းပေါင်း။

နံ့ပါတ် (၁၀)

သမ္ပဋိစ္ဆိံသု အရ– ပီတိသောမနဿပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြေ့၊ဖြေ့။ (တစ်နည်း) ဟာသ၊ဟာသ။ သုတ္တန်တရားတော်သည် အာရမ္မဏ။သုတ္တန်တရားတော်၏ သုဘာသိတအဖြစ် သုလပိတ အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။"သာဓု သာဓု"ဟူ၍ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဦးခေါင်းငြိမ့်လက်ခံခြင်း၊ ဖြေ့သဝနကုသိုလ်တိုးပွား ခြင်းစသော အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

မြ တ္တ ဇာ လ သုတ် ပြီး ၏ ။

http://www.dhammadownload.com

သာ မ ည ဖ လ သုတ်

ပါဌ်ကျမ်း (၁)

(က) ရာဇဂဟေတိ ဧဝံနာမကေ နဂရေ

(ခ) တဉှိ မန္ဓာတုမဟာဂေါဝိန္ဒာဒီဟိ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ ရာဇဂဟန္တိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) အညေပေတ္ထ ပကာရေ ဝဏ္ဏယန္တိ။

(ဃ) ကိံ တေဟိ။

(င) နာမမေတ္တမေတံ တဿ နဂရဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂။

နှုပါတ် (၁)

(ခ) ဟိ-ကသ္မာ တံ နဂရံ-ကို။''ရာဇဂဟ''န္တိ ဝုစ္စတိတိ အဃံ ပုစ္ဆာ၊တည်း။ ဤသို့ပုစ္ဆနတ္ထနိပါတ်ကြံ၍''ဟိ''ကိုအနက်ပေး။ တဿနဂရဿ-၏+ကို။(သမ္ဗန္ဓ) ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ-ပိုင်းခြားယူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ-သိမ်းဆည်းအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (ကရိုဏ်းထည့်လိုသော်''ရာဇဓာနီဘာဝေန''ဟု ထည့်ပါ)

(ဂ) ဧတ္ထ ဧတသ္မိံပဒေ-ရာဇဂဟေဟူသော ဤပုဒ်၌။ အညေ-ဆိုအပ်ပြီးသောအပြားမှတစ်ပါးကုန်သော။(အာစရိယာ=ကတ္တား)

(ဃ+င) တေဟိ ပကာရေဟိ-တို့ဖြင့်။ ပယောဇနံ-အကျိုးသည်။ ကိံ အတ္ထိ-အဘယ်မှာရှိတော့အံ့နည်း။ နတ္ထိဧဝ-မရှိတော့သည်သာ။ကသ္မာ-အကြောင့်။တေဟိ ပကာရေဟိ-တို့ဖြင့်။ပယောဇနံ။နတ္ထိ-နည်း။ယသ္မာ-ကြောင့်။ဧတံနာမံ-ရာဇဂဟဟူသောအမည်သည်။တဿနဂရဿ-ထိုမြို့၏။နာမမတ္တံ-အမည်မျှသာတည်း။တသ္မာ-ထိုသို့ရာဇဂဟဟူသောအမည်၏ ထိုမြို့၏အမည်မျှ၏အဖြစ်ကြောင့်။တေဟိ ပကာရေဟိ ပယောဇနံ ကိံ အတ္ထိ-အံ့နည်း။ နတ္ထိဧဝ-တော့သည်သာ။

နှုပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ရာဇဂဟသဒ္ဒါသည် ရာဇဂြိုဟ်အမည်ရသောမြို့ကို ဟောသော နာမဝါစကသဒ္ဒါဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘယ်ကြောင့် ရာဇဂဟသဒ္ဒါသည် ရာဇဂြိုဟ်အမည်ရသောမြို့ကို ဟောအပ်ပါသနည်း။သိရိဝဍ္ဎကော စသည်ကဲ့သို့ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နအားဖြင့် ရာဇဂဟ မည်ရသည်မဟုတ်ပါလော။စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

ကား–ရာဇဂဟာသဒ္ဒါသည် သိရိဝဍ္ဎကောစသည်ကဲ့သို့ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နအားဖြင့် ရာဇဂဟာအမည်မျှဖြစ်သည်မဟုတ်၊ မန္ဓာတ်မင်း မဟာဂေါဝိန္ဒပုဏ္ဏားတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သောကြောင့် အန္ဝတ္ထမျှ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ရာဇဂဟာသဒ္ဒါ ရာဇဂြိုဟ်အမည်ရသောမြို့ကို ဟောသော နာမဝါစကဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏ဟူလို။ (ဂဏ္ဌိ)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ရာဇဂဟံကို ရာဇူဟိ ဂဟံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုဖွင့်အပ်၏။ ထိုရာဇူဟိ ဂဟံ–ကြောင့်သာ ရာဇဂဟမည်သလော။ အဘယ်ကြောင့်တို့ကြောင့်လည်း ရာဇဂဟ မည်နိုင်ပါသေသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိ)

ကား–နဂရမာပနေန ရညာ ကာရိတသဗ္ဗဂေဟတ္တာ ရာဇဂဟံ–စသည်ဖြင့်လည်း ဖွင့်ကုန်သေး၏ ဟူလို။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ဆရာတို့သည် အညပကာရဖြင့် ရာဇဂဟာသဒ္ဒါကို ဖွင့်ဆိုကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဆရာလည်း အညပကာရဖြင့် ဖွင့်ပါလော ဖွင့်စွမ်းသတ္တိ မရှိသလော။ အဘယ်သို့မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ဆရာတို့ဖွင့်ဆိုသော အညပကာရတို့သည် အကျိုးမရှိဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် အကျိုးမရှိဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ဆရာတို့၏ အဖွင့်တို့ကိုလည်း မှတ်သားထိုက်က အကျိုးရှိရာသည်မဟုတ်လော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က)	နနု အညေပေတ္ထ ပကာရေ ဝဏ္ဏယန္တိ။
(ခ)	အထ ကသ္မာ''ကိံ တေဟိ''တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ)	နနု နာမမတ္တမေတံ တဿ နဂရဿ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဝေံနာမကေ–	ဝေံ နာမံ ဧတ္ထာတိ ဝေံနာမကံ။
နဂရေ–	န ဂစ္ဆန္တီ နဂါ၊ နဂါ ပါသာဒါဒယော ဧတ္ထ သန္တီတိ နဂရံ။ (တဒ္ဓိတ်)
	နံ သံပုဏ္ဏံ ဃရံ ဧတ္ထာတိ နဂရံ။ (သမာသ်)
မန္ဓာတု–	မံ သိရိံ ဓာရေတီတိ မန္ဓာတု။
ဂေါဝိန္ဒ–	ဂါဝေါ ဝိန္ဒတီတိ ဂေါဝိန္ဒော။ (တစ်နည်း) ဂစ္ဆတိ ဇာနာတီတိ ဂေါ။
	(ပညာရစေ) ပညာရံသိ သင်္ခါတံ ဂံ ဝိန္ဒတီတိ ဂေါဝိန္ဒော။
နဂရ–	ပြသာဒ်စသည်၏ မြို့ဒြပ်နှင့် ဌာနီဌာနအစပ်။ မြို့ဒြပ်၊ ပုရ၊ ရာဇဓာနီ။
ဂေါ–	သိခြင်းကြီယာ။ ပညာဒြပ်။ ပညာ၊ ဉာဏ။

နံပါတ် (၅)

ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ– တဿ နာဂရဿ။
(င) နာမမတ္တတ္တာ– ဧတဿ ရာဇဂဟန္တိနာမဿ။
ဝဏ္ဏယန္တိကို ဝဏ္ဏယန္တတ္တာ–ဟု ဟိတ်ပြင်။ အာစရိယာနံ–ဟု ခံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဝေံ နာမကေ ရာဇဂေဟဖြင့် ရာဇဂဟာသဒ္ဒါသည် ဒဗ္ဗသဒ္ဒါမဟုတ်၊ နာမသဒ္ဒါ၏အဖြစ်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ရာဇဂဟာအရ ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) မန္ဓာတုမဟာဂေါဝိန္ဒာဒီဟိဖြင့် ရာဇဂဟံ၌ ရာဇအရ မန္ဓာတ်စကြာမင်း၊ မဟာဂေါဝိန္ဒပုဏ္ဏားတို့ကို အရကောက် ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာဖြင့် ရာဇဂဟံ၌ ဂဟကို ဂယှတေ ပရိဂ္ဂယှတေတိ ဂဟံ–ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဂဟဓာတ်၊ ဏပစ္စည်း။ ယင်းဏပစ္စည်း၏ ကံအနက်၌သက်သည်ကို သိစေ။ အပေါင်း

http://www.dhammadownload.com

သံဝဏ္ဏနာဖြင့် ရာဇဂ်ဟံကို ရာဇုဟိ ဂဟံ ရာဇဂဟံဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု၍ ယင်းသမာသ်၏ အဝုတ္တကတ္တားအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုသိစေ။ တံ။ ပ ။ဝုစ္စတိဖြင့် ရာဇဂဟာအရ မြို့ကိုအရကောက်အပ်သည် ကိုလည်းကောင်း။ ထိုမြို့ကို မန္ဓာတ်စကြာမင်း၊မဟာဂေါဝိန္ဒပုဏ္ဏားတို့ သိမ်းယူအပ်သောကြောင့် ရာဇဂဟာအမည်ရ သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

နဂရ။– နံ+ဃရ။ ဃကို ဂပြု၊ နအထက်၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကိုချေ။

မန္ဓာတု– မံ+ဓရ+တု။ နိဂ္ဂဟိတ်ကို နပြု၊ ရကိုချေ၊ အကို အာပြု။

နံပါတ် (၈)

မဟာဂေါဝိန္ဒကို မန္ဓာတ်မင်းဟုဆိုရကြောင်း–

မဟာဂေါဝိန္ဒပုရောဟိတ် သိမ်းပိုက်အပ်သော မြို့ကိုလည်း ရေဏုမည်သော မဂဓမင်း သိမ်းပိုက် အပ်သည်သာ ဖြစ်၏ဟူသော အနက်ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ရာဇဟု ဤသို့ဆို။

ဥပမာ–မင်းအမှုထမ်း ဆောက်ရွက်သော ကိစ္စမှန်သမျှ မင်းကသာပြုလုပ်၏ဟု လောက၌ပြောဆိုရိုး အလေ့အကျက် ရှိသကဲ့သို့တည်း။ ကေစိအဆို မဟာဂေါဝိန္ဒဟူသည် ကြီးသောအာနုဘော်ရှိသော ရှေးမင်းတစ်ပါး ဖြစ်သည်။

နံပါတ် (၉)

မန္ဓာတုဂေါဝိန္ဒာဒီဟိ၊ ပရိဂ္ဂယှတိ တံ ပုရံ

ဝုစ္စတေ ဟိ မနုဿေဟိ၊ တသ္မာ ရာဇဂဟန္တိစ။

ပထမ မကာရဝိပုလာဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာအရ–သိမ်းပိုက်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကာမ၊ကာမ။ မြို့သည် အာရမ္မဏ။ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏ စည်ပင်ပြန့်ပြောခြင်း၊ ရာဇာနီမင်းနေပြည်ဖြစ်နိုင်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ မိမိအလိုကျ စိမ်အုပ်ချုပ်၍ စည်းစိမ်ကို ခံစားစံစားနိုင်ခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂)

(က) တံ ပနေတံ ဗုဒ္ဓကာလေ စ စက္ကဝတ္တိကာလေ စ နဂရံ ဟောတိ။

(ခ) သေသကာလေ သုညံ ဟောတိ ယက္ခပရိဂ္ဂဟိတံ၊ တေသံ ဝသနဝနံ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ။

(ဂ) ဝိဟရတီတိ အဝိသေသေန ဣရိယာပထဒိဗ္ဗဗြဟ္မအရိယဝိဟာရေသု အညတရဝိဟာရသမင်္ဂီပရိဒီပနမေတံ။

(ဃ) ဣဓ ပန ဌာနဂမနနိသဇ္ဇသယနပ္ပဘေဒေသု ဣရိယပထေသု အညတရဣရိယာ ပထသမာယောဂပရိဒီပနံ။

(င) တေန ဌိတောပိ ဂစ္ဆန္တောပိ နိသိန္နောပိ သယာနောပိ ဘဂဝါ ဝိဟရတိစ္စေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(စ) သော ဟိ ဧကံ ဣရိယာပထဗာဓနံ အပရေန ဣရိယာပထေန ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ အပရိပတန္တံ အတ္တဘာဝံ ဟရတိ ပဝတ္တေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂

နံပါတ် (၁)

(ခ) သေသကာလေ–မြတ်စွာဘုရားတို့၏ ပွင့်တော်မူရာအခါ စက္ကဝတ္တိမင်းတို့၏ ဖြစ်ရာအခါမှ ကြွင်းကျန်သောအခါ၌။ သုညံ–လူတို့မှကင်းဆိတ်သည်။ (ဟုတွာ) ယက္ခပရိဂ္ဂဟိတံ–ဘီလူးတို့သည် ပိုင်းခြား၍ယူ အပ်သည်။ ဝသနဝနံ–သေရည်သောက်ရာ ပျော်မြူးရာတောသည်။

(ဂ) ဝိဟရတီတိ ဇတံဝစနံ။ ဣရိယာပထဒိဗ္ဗဗြဟ္မအရိယဝိဟာရေသု–ကိုယ်ကိုမှီ၍ဖြစ်သော

http://www.dhammadownload.com

ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော နေခြင်း၊ နတ်၌ဖြစ်သော အာနုဘော်ကို ဆောင်ကတ်သော နေကြောင်းဖြစ်သာ မဟာဂ္ဂုတ်ရျာန်၊ မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ နေကြောင်းဖြစ်သော အပ္ပမညာဈာန်၊ ကိလေသာမြူမှေး အညစ်ကြေးမှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်ကြကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏နေကြောင်းဖြစ်သော ဖလသမာပတ်တို့တွင်။

မှတ်ချက်–ဤအနက်ပေးကို အရကျက်ပါ။ အဘိဓေယျတ္ထဖော်လျှက်လည်းကောင်း သဂုဏပေက္ခ ဒဗ္ဗတ္ထကြံ လျှက်လည်းကောင်း၊ နံပါတ်(၈) အဓိပ္ပါယ်အတွက်လည်းကောင်း မေးနိုင်ပါသည်။

(ဃ) ပန–အထူးကား။ ဣဓ–ဤသာမညဖလသုတ်၌။ ဝိဟရတီတိ တော်ဝစန်။ ဌာနဂမနနိသဇ္ဇ သယနပ္ပဒေသု–ရပ်ခြင်း သွားခြင်း ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းအပြားရှိကုန်သော။ အညတရဣရိယာပထသမာယောဂပ ရိဒီပနံ–တစ်ပါးပါးသောဣရိယာပုထ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းကို ပြတတ်သည်၏ဖြစ်ကြောင့်။(တစ်နည်း) တေန–ဣရိယာ ပထေန–ထိုဣရိယာပုထ်ဖြင့်။ကတ္တား။ ။တမေဟိ။ ဘဂဝါ–ကို။ ဋ္ဌိတောပိ–ရပ်တော်မူသော်လည်းကောင်း။ ။ပ။ (ပကတိ+ဝိကတိ အနက်ပေးနည်း)

တစ်နည်း–ဌိတော–ရပ်တော်မူသော။ ဘဂဝါပိ–မြတ်စွာဘုရားကိုသော်လည်းကောင်း။ ပ ။ (ဝိသေသန+ဝိသေသျ အနက်ပေးနည်း) နိယံ–သစေက္ကေ၊ နောက်ပန၊ ဝိသေသဟုစွဲ။

မှတ်ချက်–ပိကို ထိုင်ရာပုဒ်၌ ထိုင်လျှက်အနက်ပေးခြင်းကို ဌာနပယုဂ်။ ဘဂဝါနောင်ထိုင်၍ အနက်ပေးခြင်းကို အဌာနပယုဂ်ဟု ဆို၏။ (နိသျရှ)

(စ) ဟိ–ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့။သောဘဂဝါ–ကို။ဝါ–သည်။ဟိယသ္မာ–ကြောင့်။ကေ–သော။ ဣရိယာပထဗာဓနံ–ဣရိယာပုထ်၌ဖြစ်သော ကျင်နာခြင်းကို။ ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ–ဖြတ်တောက်၍။ အပတန္တံ–မကျရောက်အောင်။ဝါ–မပြိုမလဲအောင်။ဝိဟရတိ–ဣရိယာတစ်ပါး သြောင်းညှာများကို တစ်ပါးဖြင့်ဖြတ် မကျလတ်အောင် အတ္တဘောကိုဆောင်တော်မူ၏။ (ဝိ=ဝိစ္ဆေဒနတ္ထဇောတက။) ဝါ–သတ္တဝါတို့၏လည်းကောင်း၊ကိုယ်တော်၏လည်း ကောင်း၊ အထူးထူးသောချမ်းသာကို ဆောင်တော်မူ၏။ (ဝိ=ဝိဝိဓတ္ထဇောတက)

နံပါတ် (၂)

(က) သို့ အနုသန္ဓေ–ယခုအခါ၌ ထိုရာဇဂြိုဟ်မြို့၏ ဌာနဝိသေသ၏အဖြစ်ဖြင့် မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သုံးဆောင်ရာ အရပ်ဖြစ်သည်ကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (က)မိန့်။ ဋီသစ်၊၂။၂။ စောဒနာတက်ရာ၌– ''ထိုရာဇဂြိုဟ်မြို့သည် အခါခပ်သိမ်း မြို့တော်အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားရှိပါသလော''ဟု အာဘော်ထား တက်ပါ။

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ထိုရာဇဂြိုဟ်မြို့သည် ဗုဒ္ဓကာလ စက္ကဝတ္တိကာလ၌ မြို့ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ကြွင်းအခါ၌ မည်ကဲ့သို့ဖြစ်ပါသနည်း။ လူနေ ရွာသိမ်ရွာငယ်အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ ရှင်းချက်။ ။အဖြေရှု၍ သုညံနှင့်ဝသနဝစနံကို ရှောင်၍တက်သည်။ ဋီသစ်အလို–ဒဠှီကာရဏာတက် တက်သင့်၏။ ဆရာ (က)ဖြင့်။"ပ ။ဆို၏။ ထိုစကားအသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ အခါခပ်သိမ်း မြို့တော်ဖြစ်၏ဟုသာ ဖွင့်ဆိုကောင်းသည် မဟုတ်လော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့်''ဝိဟရတိ''ဟူသောဤသဒ္ဒါသည် ဣရိယာပထ၊ ဒိဗ္ဗ၊ ဗြဟ္မ၊ ဖလသမာပတ် ဟူသော ဝိဟာရ လေးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ဝိဟာရနှင့်ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်ကို ပြကြောင်းသဒ္ဒါဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ဤ၌ဝိဟရတိအရ ဝိဟာရ (၄) ပါးကို အလိုရှိအပ်ပါသလော။ အဘယ်ဝိဟာရကို အလိုရှိအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) သို့–''အဘယ်သို့သောအကျိုး ရပ်ပါသနည်း။ အကျိုးမရ နိရတ္ထကဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသ လော''ဟု ပုံသေစောဒနာ၊ ပုံသေအာဘော်တို့ကို သတိရမှတ်သားမိပါစေ။ (တစ်နည်း) ဒဠှီတက် တက်ရမည်။

(စ) သို့–ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ သင်္ဂါယနာတင်မထေရ်တို့သည် ဝိဟရတိဟု မိန့်ဆိုအပ်၏။ (တစ်နည်း) (င)ဝါကျဖြင့် ဋ္ဌိတောပိ စသည်ဖြင့် ဝိစ္ဆေဒန နယနာကာရကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကို အဘယ်ဖြင့် ဖြတ်သနည်း။ အဘယ်သို့လျှင် အဘယ်ဖြင့် ဆောင်ခြင်းဖြစ်ပါသနည်း။ ဤသို့ အဇ္ဈောလီနစောဒနာကြောင့် (စ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာတက်-ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ရပ်တော်မူသော်လည်းကောင်း၊ ကြွသွားတော်မူသော်လည်းကောင်း၊ ထိုင်တော်မူသော်လည်းကောင်း၊ လျောင်းတော်မူသော်လည်းကောင်း၊ မြတ်စွာဘုရားကို ဝိဟရတိ ဟူ၍ သိထိုက်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဋ္ဌိတစသော ဣရိယာပုထ်ဖြင့် ၄-ပါးတို့သည် ကွဲလွဲသဘောမရောမယှက် ကြသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် ဝိဟရတိချည်းသာ အဘယ်ကြောင့် ဆိုရကောင်းအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ)မိန့်။ (ဂဏ္ဌိ)

နံ့ဝါထ် (၃)

(က) နနု ဝိဟရတီတိ အဝိသေသေန ဣရိယာပထဒိဗ္ဗဗြဟ္မအရိယဝိဟာရေသု အညတရဝိဟာရသမင်္ဂီပရိဒီပနမေတံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဋ္ဌိတောပိ ဂစ္ဆန္တောပိ နိသိန္နောပိ သယာနောပိ ဘဂဝါ ဝိဟရတိစ္စေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော၊
(ဂ) ဣဓ ပန ဌာနဂမနနိသဇ္ဇသယနပ္ပဘေဒေသု ဣရိယာပထေသု အညတရဣရိယာပထသမာယောဂပရိဒီပနံ၊ တသ္မာ-
(က) နနု ဋ္ဌိတော ဘဂဝါ တိဋ္ဌတီတိ၊ ဂစ္ဆန္တော ဂစ္ဆတီတိ၊ နိသိန္နော နိသီဒတီတိ၊ သယာနော သယတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဋ္ဌိတောပိ ဂစ္ဆန္တောပိ နိသိန္နောပိ သယနောပိ ဘဂဝါ ဝိဟရတိစ္စေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။
(ဂ) နနု သော ဧကံ ဣရိယာပထဗာဓနံ အညေန ဣရိယာပထေန ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ အပရိပတန္တံ အတ္တဘာဝံ ဟရတိ ပဝတ္တေတီတိ၊ တသ္မာ-
(က) နနု ဘဂဝါ ဧကေနေဝ ဣရိယာပထေန စိရတရံကာလံ ပဝတ္တေတုံ သက္ကောတိ။
(ခ) အထ ကိမတ္ထံ"ဧကံ ဣရိယာပထဗာဓနံ"န္တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) ဥပါဒိန္နကဿ နာမ သရီရဿ အယံ သဘာဝေါတိ ဒဿေတုံ။ ဋီသစ်၊ ၂။၄။

နံ့ဝါထ် (၄)

သေသာ- သိဿတိ အဝသိဿတီတိ သေသော။
ယက္ခ- ယက္ခိယန္တေ ပူဇိယန္တေတိ ယက္ခာ။
ဝသနဝနံ- ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝသနံ၊ ဝနန္တိ ဘဇန္တိ တန္တိ ဝနံ။ ဝနီယတေ ဘဇီယတေတိ ဝနံ၊ဝသနဉ္စ တံ ဝနဉ္စာတိ ဝသနဝနံ။
ဣရိယာ- ဣရိယနံ ပဝတ္တနံ ဣရိယာ။ ဣရိယာယ ပထော ဣရိယာပထော။
ဝိဟာရ- ဝိဟရတိ ပဝတ္တတိ ဧတေနာတိ ဝိဟာရော။
ဒိဗ္ဗော- ဒိဝိ ဘဝေါ ဒိဗ္ဗော။
ယက္ခ- ပူဇော်ခြင်းကြိယာ၊ ဘီလူးဒြပ်၊ ကုမ္ဘဏ္ဍာ၊ဒေဝ၊အမနုဿ။
ဣရိယာပထော-ကိုယ်အမူအရာ ဌာနနိသဇ္ဇစသည်နှင့် နိသိတနိသယအစပ်။ ထိုင်ခြင်းရပ်ခြင်းစသည်။ ပဝတ္တနုပါယ။
ဝန- ဆည်းကပ်ခြင်းကြိယာ။ တောဒြပ်။ အရှည်၊ကာနန။
ဒိဗ္ဗ- ဗြဟ္မပြည်၏ ဖြစ်သော မဟာဂ္ဂုတ်ရှာန်နှင့် ဌာနဌာနီအစပ်။ ဗြဟ္မပြည်၌ဖြစ်သော မဟာဂ္ဂုတ်ရှာန်။

နံ့ဝါထ် (၅)

သုညတ္တာ- တဿ တေဿ နဂရဿ။ (၏+သည်)

http://www.dhammadownload.com

ယက္ခပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ- သမ္ဗန္ဓတ္ထ (၏+ကို)

နံပါတ် (၆)

(ခ) ဝိဇ္ဇိန္နိတ္တာဖြင့် ဝိဟာရတိ၌ ဝိဥပသာရ၏ ဝိဇ္ဇိန္ဒနအနက်ဟောသည်ကို သိစေ။ ပဝတ္တေတိဖြင့် အတ္တဘောကို ဆောင်၏ဟူသည် အတ္တဘောကိုဖြစ်စေခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။ (တစ်နည်း) ဟရဓာတ်၏ ပဝတ္တနအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ ဇေကံ ဣရိယာပထဗာဓနံစသည်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် တစ်ခုတည်းသော ဣရိယာပုထ်ဖြင့်သာ ကြာမြင့်စွာသောကာလကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော်လည်း ဥပါဒိန္နက ခန္ဓာကိုယ်၏ သဘောသည် ဤသို့ တစ်ခုသောဣရိယာပုထ်ဖြင့် တစ်ခုသောဣရိယာပုထ်ကို နာကျင်မှုပြု၏ဟု ဥပါဒိန္နကခန္ဓာ၏ သဘောကို သိစေ။

အပရိတန္တံဖြင့် အတ္တဘောကိုဆောင်ခြင်းဟူသည် မကျအောင်ပြုခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ဇေကံဣရိယာပထဗာဓနံစသည်ဖြင့် ပိုင်းဖြတ်ခြင်းဟူသည် ဣရိယာပုထ်တစ်ပါး၏ နာကျင်မှုကို ဣရိယာ ပုထ်တစ်ပါးဖြင့် ပျောင်းလွဲခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

သောဖြင့် ဝိဟာရတိအရ မြတ်စွာဘုရားကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သုည-	သုန+ယ။ ချက်ကို ဉပြု၊ ဒွေဘော်လာ။ (သုနကို တုဋ္ဌဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ သုညံ)
ဒိဗ္ဗ-	ဒိဝ+ဏျ။ ဏျနှင့် ဣချေ၊ ဝဒွေဘော်လာ၊ ဝွကို ဗ္ဗပြု။
အရိယ-	အာရက။ အာရကကို အရိယပြု။ (ယဒိဒိနာ အာရကာသဒ္ဒသာ အရိယာဒေသော) (ကိလေသေဟိ အာရကာတိ အရိယော။

နံပါတ် (၈)

(က) အညာတရဝိဟာရသမင်္ဂီဟုဆိုရခြင်း-ထိုဝိဟာရတို့၏ တစ်ပေါင်းတည်း မဖြစ်နိုင်သော ကြောင့် တစ်ပါးသောဝိဟာရဖြင့်လည်းကောင်း၊နှစ်ပါးကုန်သော ဝိဟာရတို့ဖြင့်လည်းကောင်း ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကိုပြသည်ကို သိစေလိုသည်။

သတ္တဝါတို့ကာမဂုဏ်တို့၌ ဖောက်ပြန်စွာကျင့်ရာအခါ၌ ထိုသတ္တဝါတို့အား အလောဘကုသလမူလ ဖြစ်စေ ခြင်းငှါ ဗုဒ္ဓသည် ဒိဗ္ဗဝိဟာရဖြင့် နေတော်မူသည်၊ အစိုးရခြင်းအကျိုးငှါ သတ္တဝါတို့ ဖောက်ပြန်စွာကျင့် ရာအခါ၌ ထိုသတ္တဝါတို့အား အဒေါသကုသလမူလဖြစ်စေခြင်းငှါ ဗုဒ္ဓသည် ဗြဟ္မဝိဟာရဖြင့်နေတော်မူသည်၊ ရဟန်းတို့သည် ဓမ္မအဓိကရုဏ်းကို ငြင်းခုံကြရာအခါ၌ ထိုရဟန်းတော်တို့၏ အမောဟကုသလမူလ ဖြစ်စေခြင်းငှါ ဗုဒ္ဓသည် အရိယဝိဟာရဖြင့် နေတော်မူသည်၊ဤသို့ မြတ်စွာဘုရားသည် သတ္တဝါတို့၏ အထူးထူးသော ဟိတ သုခကို ဆောင်တော်မူသည်။

"ဗုဒ္ဓကာလေ၊ စက္ကဝတ္တိကာလေစ"ဟု ဆိုခြင်းသည် ယေဘုယျအားဖြင့်ဖြင့်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓကာလ စက္ကဝတ္တိကာလမှ တစ်ပါးသောအခါ၌လည်း တစ်ရံတစ်ခါ မြို့တော်ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် နဂရံ ဟောတိ-ဟု ဆိုခြင်းသည် ဥပလက္ခဏာသာဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ လူတို့၏နေရာမြို့တော်သာ မဖြစ်သင့်သောကြောင့်။

နံပါတ် (၉)

တသ္မာ ဋ္ဌိတောပိ ဂစ္ဆန္တော၊ သယာနောပိ နိသိန္နောပိ။
ဗုဒ္ဓေါပိ ဟရတိစ္စေဝ၊ ဝေဒိတဗ္ဗောစ ဝိညုဟိ။ (ဝတ္ထုဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

ဝေဒိတဗ္ဗော၌ ဓာတ်အရ- ပညာရှိသန္တာန်သိသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ မြတ်စွာဘုရားသည် အာရမ္မဏ။ မြတ်စွာဘုရား၏ ရပ်ခြင်းစသည်ကိုပြုသော ဣရိယာ အမူအရာသည် ဥဒ္ဒိပန။ မြတ်စွာဘုရားကို ဝိဟာရတိဟူ၍သာသိနိုင်ခြင်း၊ ဣရိယာပုထ်တစ်ပါးကို ဣရိယာပုထ်

http://www.dhammadownload.com

တစ်ပါးဖြင့် ပြောင်းလွဲလျှက် သီတင်းသုံးတော်မူသည်ကို သိရခြင်းအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၃)

(က) ဇီဝကဿ ကောမရဘစ္စဿ အမ္ဗဝနေတိ ဣဒမဿ ယံ ဂေါစရဂါမံ ဥပနိဿာယ ဝိဟရတိ၊ တဿ သမီပနိဝါသနဋ္ဌာနပရိဒီပနံ။

(ခ) တသ္မာ ရာဇဂဟေ ဝိဟရတိ ဇီဝကဿ ကောမရဘစ္စဿ အမ္ဗဝနေတိ ရာဇဂဟသမီပေ ဇီဝကဿ ကောမာရဘစ္စဿ သမ္ဗဝနေ ဝိဟရတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) သမီပတ္ထေ ဟေတံ ဘုမ္မဝစနံ။

(ဃ) တတ္ထ ဇီဝတီတိ ဇီဝကော။

(င) ကုမာရေန ဘတောတိ ကောမရဘစ္စော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၂၂။

နိဿယ (၁)

(က) အဿ–ဘဂဝတော၊တဿ–ဂေါစရဂါမဿ၊သမီပနိဝါသနဋ္ဌာနပရိဒီပနံ–အနီး၌နေရာအရပ်ကိုပြကြောင်း ဖြစ်သောသဒ္ဒါတည်း။

(ခ) တသ္မာ–ထိုသို့ အမ္ဗဝနသဒ္ဒါ၏ အနီးဖြစ်သောနေရာအရပ်ကို ပြကြောင်းဖြစ်သောသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကြောင့်။အမ္ဗဝနေ–သရက်ဥယျာဉ်၌။ (မုချ) ဝါ–သရက်ဥယျာဉ်၌ ဆောက်လုပ်အပ်သော ကျောင်းတိုက်၌။

(ဂ) ဟိ–မှန်။တေံဝစနံ–ဤရာဇဂဟ၌သော သဒ္ဒါသည်။(တစ်နည်း) တေံဝစနံ–ဤရာဇဂဟလိင် နောင်သက်သော သဒ္ဒါတည်း။ (တစ်နည်း) ဘုမ္မဝစနံ–သတ္တမီဝိဘတ်တည်း။

နိယံ– တေံမလွဲ၊ ပုဒ်စွဲရှိက၊ အဿတ္တိအနက် ထွက်အောင်သမ္ဗန်မြဲ။
တေံမလွဲ၊ ဝိဘတ်စွဲမူ၊ ထင်အောင်ဝိဘတ် မှတ်၍ပေးမြဲ။

နိဿယ (၂)

(က) အနုသန္ဓေ–ဂေါစရဂါမကိုပြအံ့သောငှါ ရာဇဂဟေဟု ဆိုပြီး၍၊ဘုရားရှင်အားလျှောက်ပတ်သော သင့်ဘင့်သောနေရာကို ပြအံ့သောငှါ''အမ္ဗဝနေ''ဟု ဆိုပြန်လေသတည်း။ထို့ကြောင့်''ဣမဿ''စသည်မိန့်။

နိယံ–(ခ) တသ္မာ အတ္ထော၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော) မှတ်လော လဒ္ဓဂုဏ်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ရာဇဂဟေကို ရာဇဂဟသမီပေဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ရာဇဂဟေသာ ပါဠိသံဝဏ္ဏေ တဗ္ဗရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ ပါဠိထက်ကဲ၍ ကွဲလွဲထူးပြားဆိုခြင်းသည် အဘယ်သို့သင့်အံ့နည်း။သံဝဏ္ဏနာ သံဝဏ္ဏေ တဗ္ဗဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသသင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

ကား–ဤရာဇဂဟေ၌ သို့ဝိဘတ်သည် သမီပအနက်၌သက်သည်ဖြစ်၍ ရာဇဂဟသမီပေဟု ငါဆိုစကား သင့်ရကား၊ သင်တင်သော ဝိရောဓိဒေါသငါ၌မရောက် ကင်းစင်လွင့်ပျောက်၏ဟူလို။

နိယံ–ထူးဆန်း၍ကား၊ နှစ်ဆူပြားလျှက်၊ လှုပ်ရှားမခိုင်၊ ရှေ့ပါဠ်ယိုင်၊ မြဲခိုင်ဒဋ္ဌီခင်း။

နိဿယ (၃)

(က) နနု ဂေါစရဂါမနိဒဿနတ္ထံ ''ရာဇဂဟေ'' တိ ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကိမတ္ထံ ပုန''အမ္ဗဝနေ''တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) ဗုဒ္ဓါနမနုရူပနိဝါသဋ္ဌနဒဿနတ္ထံ။ ဋီသစ်၊ အဖွင့်။
(က) နနု သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိယံ''ရာဇဂဟေ''တိ ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ''ရာဇဂဟသမီပေ''တိ တယာ ဝုတ္တံ။
(ဂ) နနု သမီပတ္ထေ တံ ဘုမ္မဝစနံ၊ တသ္မာ– (ကျမ်းတက်ရှု)
(က) နနု ဘဂဝါ အမ္ဗဝနေယေဝ ဝိဟရတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ''ရာဇဂဟေ ဝိဟရတီ''တိ ဝုတ္တံ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ဣဒမသ္သ ယံ ဂေါစရဂါမံ ဥပနိဿာယ ဝိဟရတိ၊ တဿ သမီပနိဝါသနဋ္ဌာနပရိဒီပနံ၊ တဿွာ- ဋီသစ်၊ ကိုရှုသည်။

နံ့ဝါထ် (၄)

အမ္ဗ- အမိယတေ ဉာယတေတိ အမ္ဗော။ (ရူတ)

ဂေါစရ- ဂါဝေါ စရန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂေါစရော။ (ပိဏ္ဍစရ)

ဂါမ- ဂသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂါမော။ (သံဝသထ)

ဘုမ္မ- ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘုမ္မံ။ (အာစာရော)

ဘုမ္မဝစန-ဘုမ္မမေဝ ဝစနံ ဘုမ္မဝစနံ။ ဘုမ္မေ ပဝတ္တံ ဝစနံ ဘုမ္မဝစနံ။

အာဓာရ၏ သတ္တမီဝိဘတ်နှင့် နိဿယနိဿိတအစပ်။ သတ္တမီဝိဘတ်၊ ဩကာသဝစန။

ကုမာရ- ကုမာရတိ ကီဠတီတိ ကုမာရော။ ကာမီယတီတိ ကုမာရော။

နံ့ဝါထ် (၅)

ရာဇဂဟသမီပတ္ထာ- အမ္ဗဝနဿ။

ဘတတ္ထာ- ဇီဝကဿ။ (၏+ကို)

နံ့ဝါထ် (၆)

(ခ) ရာဇဂဟသမီပေဖြင့် ရာဇဂဟေ၌ သတ္တမီဝိဘတ်သည် သမီပဩကာသ၌ သက်သည်ကို လည်းကောင်း၊သေသည် သ္မိံဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်းသိစေ။ အမ္ဗဝနေဝိဟရတိဖြင့် ဝိဟရတိ သဒ္ဒါသည် ရာဇဂဟေ နှင့်စပ်၍ အနက် မသမ္ဗန်အပ်၊အမ္ဗဝနေသဒ္ဒါနှင့်စပ်၍ အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကို သိစေ။ (သမ္ဗန္ဓ) ဝေမေတ္တ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောဖြင့် ရာဇဂဟေ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏အနီးဖြစ်သော။ ပ ။ဝိဟရတိ-၏။ ဤသို့အနက်မှတ်သားအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဃ) ဇီဝတီဖြင့် ဇီဝကော၌ ဇီဝဓာတ်၊ အသက်ရှင်ခြင်း။ ယင်းအသက်ရှင်ခြင်း၏ ကတ္တားအနက်၌သက် သည်ကို သိစေ။

(င) ကုမာရေန ဘတောဖြင့် ဘတော၌ ဘရဓာတ်၊ မွေးမြူခြင်း၊ယင်းမွေးမြူခြင်း၏ ကံအနက်၌ သက်၍ ဘရီယတေတိ ဘတောဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဓာတွန်ရ ကျေ၍ပြီး သည်ကိုလည်းကောင်း၊ကုမာရေန ဘတော-ကုမာရဘတောဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ် သည်ကိုလည်းကောင်း၊ကုမာရဘတောယေဝ ကောမာရဘစ္စောဟု သွတ္တတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်း ကောင်း၊မွေးမြူခြင်း၊သွတ္တအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊တျကို စပြု၊စဒွေဘော်လာ၍ ပြီးသည်ကိုလည်း ကောင်းသိစေ။

နိယံ- အဝုတ်ကတ္တား၊ ဖွင့်ပြခြင်းက၊ ကမ္မသာဓန ကြိယာ။

နံ့ဝါထ် (၇)

ကောမရဘစ္စ- ကုမာရ+ဘတ+ဏျ။ တျကို စပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ ဥကို ဩပြု။ (ဋီသစ်)

သီဝေယျက- သိဝထိကေယျက။ ထိကချေ။ (ဘာဋီ)

နံ့ဝါထ် (၈)

ဇီဝကသရက်ဥယျာဉ်လှူဒါန်းရကြောင်းနှင့် လှူဒါန်းပုံ-ငါသည် တစ်နေ့ နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ် မြတ်စွာဘုရားကို ဆည်းကပ်လုပ်ကျွေးရန်သွားထိုက်၏။ ဤဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်သည် အလွန်ဝေး၏။ ငါ၏သရက်ဥယျာဉ်ကား အလွန်နီး၏။ ဤသရက်ဥယျာဉ်၌ မြတ်စွာဘုရားအတွက် ကျောင်းတော်ဆောက်လုပ်ရပါမူကား ကောင်းလေစွဟု အကြံဖြစ်လျှက် ညဉ့်နေရာ,နေ့နေရာ,လိုဏ်,ကုဋီ,မဏ္ဍပ်စသည်ကိုစီရင်၍ ဗုဒ္ဓအားလျောက်ပတ်သော ဂန္ဓကုဋီ ကျောင်းတော်ကို ဆောက်လုပ်ပြီး၊၁၈-တောင်အမြင့် ကြေးနီရောင်အဆင်းရှိသော တံတိုင်း အကာအရံဖြင့်

http://www.dhammadownload.com

ကာရန်လျှက် မြတ်စွာဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာအား သက်နိုးနှင့်တကွသော ဆွမ်းကပ်လျှက် ရေစက်ချလှူဒါန်းသည်။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ကြိယာအရ– ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။

ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ဗိဝကသရက်ဥယျာဉ်၌ သီတင်းသုံး၏ဟူသော အနက်သည် အာရမ္မဏ။

သွိဝိဘတ်၏ သမီပအနက်ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိနှင့် သရက်ဥယျာဉ်၏ ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး၌ တည်ရှိနေခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ သောတုဇနတို့ သမီပအနက်၌ သတ္တမီဝိဘတ် သက်နိုင်သည်ကို သိခြင်း၊ရာဇဂဟာသဒ္ဒ ဆွမ်းခံရွာဖြစ်သည်ကိုသိရခြင်း၊ သရက်ဥယျာဉ်၏ မြတ်စွာဘုရားအား လျောက်ပတ်သော နေရာဌာနဖြစ်သည်ကို သိရခြင်း အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄)

(က) အမုတေဠသေဟိ ဘိက္ခုသတေဟီတိ အမုသတေန ဦနေဟိ တေရသဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ။

(ခ) ရာဇာတိအာဒီသု ရာဇတိ အတ္တနော ဣဿရိယသမ္ပတ္တိယာတိ ရာဇာ။

(ဂ) စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ မဟာဇနံ ရဉ္ဇေတိ ဝုဓေတီတိ ရာဇာ။

(ဃ) မဂဓာနံ ဣဿရောတိ မာဂဓော။

(င) ''အဇာတောယေဝ ရညော သတ္တု ဘဝိဿတီ''တိ နေမိတ္တကေဟိ နိဒ္ဒိဋ္ဌောတိ အဇာတသတ္တု။

(စ) တသ္မိံ ကိရ ကုစ္ဆိဂတေ ဒေဝိယာ ဝေရူပေါ ဒေါဟဠော ဥပ္ပဇ္ဇိ''အဟော ဝတာဟံ ရညော ဒက္ခိဏဗာဟုလောဟိတံ ပိဝေယျ''န္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။

နံပါတ် (၁)

(က) အမုသတေန–တစ်ရာထက်ဝက်ငါးဆယ်ဖြင့်။တေရသဟိ–တစ်ဆယ့်သုံးလီကုန်သော။ ဘိက္ခုသတေဟိ– ရဟန်းတို့၏အရာတို့နှင့်။(သချာပဓာန) ဝါ–အရာသောရဟန်းတို့နှင့်။(သချေယျပဓာန)

(ခ) ယောရဉ္ဇိဿရော–အကြင်ပြည့်ရှင်မင်းသည်။(ကတ္တား)ဣဿရိယသမ္ပတ္တိယာ–အစိုးရသည်၏အဖြစ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းဖြင့်။ ရာဇတိ–တောက်ပတတ်၏။ ဝါ–တင့်တယ်တတ်၏။

(ဂ) ယောရာဇာ–ကို။အယံကုမာရော–သည်။(ဘဝိဿတိ–ကတ္တား)အဇာတောယေဝ–မဖွားမီက ပင်လျှင်။ရညော–ခမည်းတော် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏။သတ္တု–ရန်သူသည်။နေမိတ္တိကေဟိ–နိမိတ် ဖတ်တတ်ကုန် သော ပုဏ္ဏားတို့သည်။

(စ) ကိရ–ချဲ့။ (တစ်နည်း) ကိရ–မှန်။ တသ္မိံရညော–ထိုမင်းသည်။ ကုစ္ဆိဂတေ–ဝမ်းသို့ရောက်ပြီး သည်ရှိသော်။ဒေါဟဠော–သေရအုံ့လော ရင်ရအုံ့လောဟု နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့် တုန်လှုပ်တတ်သောအလိုသည်။ ဝါ–ချင်ခြင်းသည်။ ဒက္ခိဏဗာဟုလောဟိတံ–လက်ျာလက်ရုံးသွေးကို။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊(ခ)ဖြင့် မိမိ၏အစိုးရခြင်းဟူသော ပြည့်စုံခြင်းဖြင့် တင့်တယ်သောကြောင့်''ရာဇ'' မည် ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ (တစ်နည်း) ရာဇဓာတ်၊ အပစ္စည်း။ယင်းအပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓကတ္တုသာဓနေ၌ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုအကြောင်းကြောင့်သာ ''ရာဇ''မည်ပါသလော။ (တစ်နည်း) ထိုအပစ္စည်းသည် သုဒ္ဓကတ္တုသာဓန၌သာ ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်အကြောင်းကြောင့်လည်း။(ဝါ) အဘယ်အနက်၌လည်း အပစ္စည်းသက်နိုင်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် မမွေးမီကပင် ဖခင်မင်း၏ရန်သူဖြစ်အံ့ဟု နိမိတ်ဖတ်သူတို့သည်ညွှန်ပြအပ်

http://www.dhammadownload.com

သောကြောင့် အဇာတသတ္တုမည်သောဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့သောအခွင့်နိမိတ်ကိုကြည့်၍ နိမိတ်ကျမ်းတတ် ဆရာမြတ်တို့သည် ညွှန်ပြအပ်ပါသနည်း။နိမိတ်ဖြစ်ပုံ+ကြည့်ရှုပုံ အခြင်းအရာအကျယ်ကို မပြဆိုပြီလော။ (ဝိတ္ထာရ) မမွေးသေးသောသားသည် ဖခင်၏ရန်သူဖြစ်နိုင်သည်ဟု ကေန်ဒိဌ ညွှန်ပြခြင်းငှါ မတက်ကောင်းရာသည် မဟုတ်လော။ (ဒဋ္ဌီ) စုဒ်ကြောင့် (၈) မိန့်။

နိပါတ် (၃)

(က) နနု မဂဓေနာမ ကော ဖနပဒေါ ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ"မဂဓေန"န္တိ ဗဟုဝစနံ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ဇနပဒဝါစိနော ပုထုဝစနပရတ္တာ၊ ဇနပ္ပဒါပဒေသေန ဝါ တဗ္ဗာသိကာနံ ဂဟိတတ္တာ။

နိပါတ် (၄)

အမှုတေဥ္စသ-	အမေ့န တေရသ အမှုတေဥ္စသ။
အမုသတ-	အမုမေဝ သတံ၊ သတသ ဝါ အပုံ အပုသတံ။
	တစ်ရာ၏ထက်ဝက်နှင့် သမ္ပုဟိုသမူအဖြစ်ဖြင့်စပ်ခြင်းဖြင့်သမ္ဗန်။
	ငါးဆယ်သောရဟန်းများ။ ပဏ္ဏာသ။
ဦန-	ဦဟာနံ ဝိတက္ကနံ ဦနော။ (ဦဟ+န။ ဟချေ။)
ဣာသရိယ-	ဣာသရသ ဘာဝေါ ဣာသရိယံ။
မဂဓ-	မဂေန သဒ္ဓိံ ဓာဝန္တိတိ မဂဓာ။ မံသေသု ဂိဇ္ဈန္တိတိ မဂဓာ။
ဣာသရော-	ဤသတိ အဘိဘဝတီတိ ဣာသရော။
	အစိုးရခြင်းကြိယာသကတ်၊ အစိုးရသောမင်း၊ အဓိပတိ သာမိ။
သတ္တု-	သသတိ ဟိံတီတိ သတ္တု။
	ညှင်းဆဲခြင်းကြိယာသကတ်၊ ရန်သူဒြဗ်၊ ဝေရီ။
ကုစ္ဆိ-	ကုသီယတိ အက္ကောသီယတီတိ ကုစ္ဆိ။
	ဆဲရေးခြင်းကြိယာ။ ဝမ်းရေးပြင်။ ဂဟဏီ၊ ဥဒရ။
ဒေဝီ-	ဒဗ္ဗတိ ပဥ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ ကီဠတီတိ ဒေဝီ။
ဒေါဟဠော-	ဒုဟာနံ ဒေါဟော၊ တံ လာတီတိ ဒေါဟဠော။
	ဒုဋ္ဌံ ဟဒယံ ဧတေနာတိ ဒေါဟဠော။ (အဘိလာသော)
	ဒွိန္နံ ဟဒယံ ယတြာတ°ဒေါဟဠော (ထောမနိဒိ)
ဗာဟု-	ဝဟတိ အနေနာတိ ဗာဟု။ (ဘုဇ+ဗာဟာ)
လောဟိတ-	ရုဟတိ သရီရေ ဗျာပနဝသေနာတိ လောဟိတံ၊
	ဖြစ်ခြင်းကြိယာသကတ်၊ သွေးဒြဗ်၊ ရုဓိတ၊ ရတ္တ၊ သောဏိတ။
နေမိတ္တိကေဟိ-	နိမိတ္တံ အဓိယန္တေတိ နေမိတ္တိကာ။

နိပါတ် (၅)

ကုစ္ဆိဂတတ္တာ- တဿ ရညော။

လက္ခဏကို ဟိတ်ပြင်၊ လက္ခဏဝန္တ သမ္ဗန်ဖြစ်သည်ကို အမှတ်ရပါ။

မာဂဓော၊ အဇာတသတ္တု-ပုဒ်တို့သည် ရာဇ၏ဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်၍ ဟိတ်ပြင်နိုင်။

နိပါတ် (၆)

(က) အမုသတေနဖြင့် အပုအရ တစ်ပါးသောသင်္ချာတို့၏ ထက်ဝက်ကိုမယူအပ်၊ တစ်ရာသင်္ချာ၏

http://www.dhammadownload.com

ထက်ဝက်ကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ အမုံတေန ဦနေဟိ တေရသဟိဖြင့် အမေုန တေရသ အမုတေဥသ-ဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အမုတေရသဟုဆိုလိုလျှက် ရကိုဥပြု ၍ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း ဤ၌ မိဿကသချ်ာမဟုတ် သမ္ပန္တသချ်ာ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်းသိစေ။

(တစ်နည်း) အမုမေဝ သတံ အမုသတံဟုဆို လိုလျှက် သတဟူသော နောက်ပုဒ်ကျေသော ဥတ္တရပဒလောပ သမာသ်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အမုအရ ငါးဆယ်ကို ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(င) အဇာတောယေဝသတ္တုဖြင့် အဇာတသတ္တုကို အဇာတောယေဝသတ္တု အဇာတသတ္တု-ဟု အဝဓာရဏကမ္မ ဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ရညောဖြင့် ရန်သူဟူသည် အခြားပုဂ္ဂိုလ်၏ရန်သူမဟုတ်၊ ဖခင်ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏ ရန်သူဖြစ်သည်ကို သိစေ၊နေမိတ္တကေဟိ နိဒ္ဒိဋ္ဌောဖြင့် မမွေးဖွားသေးသော ထိုသူငယ်အား ရန်သူအဖြစ်သည် ရှေးဦးစွာ မဖြစ်နိုင်၊ ရန်သူ၏အဖြစ်ကို ထိုသို့သောအခြင်းအရာအားဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သောကြောင့်''အဇာတသတ္တု''ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်ကို သိစေ။

နံ့ဝါတ် (၇)

ဒေါဟဠ- ဒုဟာလ။ လကို ဠပြု၊ ဒုကို ဒေါပြု။ ဒု+ဟာဒယ။ ဟာဒယကို ဟဠပြု။
ဒွိ+ဟာလ။ ဒွိကို ဒေါ။ လကို ဠပြု။

ဗာဟု- ဗာဓ။ ဓကို ဟပြု။ (ဗာဓတိ ဥပဒ္ဒဝေ နိဝါရေတီတိ ဗာဟု။ ဓကာရဿဟ ဟတ္တံ။)
(တစ်နည်း) ဝါဟ။ ဝကို ဗ၊ ဟကို ဟပြု။ (သုစိ)

တ္လသရိယ-ဤသ+အရ။ ဤကို ဠပြု။

ကုစ္ဆိ- ကုသ+ဆိက်။ သကို စပြု။

နံ့ဝါတ် (၈)

စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ-ဒါန-ပေးကမ်းခြင်း။ ပိယဝစ္စ-ချစ်ဖွယ်စကားပြောဆိုခြင်း။ အတ္ထစရိယ-သူ၏အကျိုးစီးပွားကျင့်ခြင်း။ သာမနတ္တတာ-မိမိ၏ တန်းတူရည်တူ ထားခြင်း။

(တစ်နည်း) အဿမေဓ။ ပုရိသမေဓ။ သမ္မာပါကာ။ ဝါစာပေယျ။

သုဝဏ္ဏသတ္တကေန-သံဖြင့်ပြီးသောဓားသည် မင်း၏ကိုယ်သို့ကပ်ဆောင်ခြင်းငှါ မသင့်သောကြောင့် ရွှေဓားငယ်ဖြင့် လက်မောင်းသွေးကို ဖောက်သည်။

ဥဒကေန သမ္ဘိန္ဒတွာ-သက်သက်သောသွေး၏ ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးအား ကျေနိုင်ခဲသောကြောင့် ရေဖြင့်ရောစ၍ သောက်စေရသည်။

နံ့ဝါတ် (၉)

ကိရ ကုစ္ဆိဂတေ တသ္မိံ ဒေဝိယာ တ္လတိ ဒေါဟဠော။
ယံနူနာဟံ ပိဝေ ရညော၊ ဝါမဗာဟုလော်ဟိတံ။ (ဝတ္တဂါထာ၊)

နံ့ဝါတ် (၁၀)

ဒေါဟဠော ဥပ္ပဇ္ဇိ- လောဘကောက်။ (တစ်နည်း) လောဘပြဒ္ဒါန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကာမ၊ကာမ။ ရှင်ဘုရင်၏ လက်ျာလက်မောင်းသွေးသည် အာရမ္မဏာမင်းသား၏ ဝမ်းသို့ကပ်ရောက်ခြင်း၊သဒ္ဒေယူခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။မမွေးမီကပင် ဖခင်မင်း၏ရန်သူဖြစ်မည်၏ နိမိတ်ဖတ်ဆရာတို့ နိမိတ်ဖတ်ခံရခြင်း၊ မိဘုရားကြီးအားစိတ်လက်မကြည်မသာ ဖြစ်ရခြင်း၊ လက်မောင်းသွေးသောက်ရခြင်း အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝိကျူစဥ် (၅)

(က) အယမေတ္တ သခေ်ပေါ၊
(ခ) ဝိတ္ထာရကထာနယော ခန္ဓကေ အာဂတော၊
(ဂ) အာဂတတ္ထာ ပန သဗ္ဗံ န ဝုတ္တန္တိ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) ဝဝံ အဇာတောယေဝ ရညော သတ္တု ဘာဝိသတီတိ နေမိတ္တိကေဟိ နိဒ္ဒိဋ္ဌောတိ အဇာတသတ္တု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈။

နံပါတ် (၁)

(က) ဖွေ့-သုမင်္ဂလဝိလာသိနီမည်သော ဤဒီဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာ၌။
(ဂ) အာဂတတ္တာ-၏ အာဓာရ= ခန္ဓကေ။ န ဝုတ္တံ-၏ကြိယာ= မယာ။
(ဃ) ရာဇာ-ဟု ပကတိကတ္တားထည့်။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (က၊ခ)တို့ဖြင့် အဇာတသတ်နှင့်စပ်၍ ဤအဋ္ဌကထာ၌ အကျဉ်းချုပ်စကားကိုသာဆို၏ ခန္ဓကာ၌ လာသောကြောင့် အကျယ်စကားကိုမဆိုဟု ဖွင့်အပ်၏။အဘယ်ကြောင့် အဇာတသတ်နှင့်စပ်၍ အကျယ် စကားကို မဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ သင်္ဂီတိကထာကဲ့သို့ ခန္ဓကာ၌လာပါသော်လည်း အဇာတသတ်နှင့်စပ်သော စကားကို အကျယ် ဆိုသည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု သင်္ဂီတိကထာဝိယ ခန္ဓကေ အာဂတာပိ သာ ဝတ္တဗ္ဗာ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဗွေ သာ န ဝုတ္တာ။
(ဂ) အာဂတတ္တာ သမ္ဘံ န ဝုတ္တံ ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

သမ္ဘံ- ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ အလုံးစုံသောဝိတ္ထာရကထာ။ သကလ၊နိရဝသေသ။
သတ္တု- သသတိ ဟိံသတီတိ သတ္တု။
ညှဉ်းဆဲခြင်းကြိယာ။ ရန်သူဒြပ်။ ဝေရီ၊အရိ။

နံပါတ် (၅)

အာဂတတ္တာ- ဝိတ္ထာရကထာနယသသ။ (တစ်နည်း) သဗ္ဗသ ဝိတ္ထာရဝစနသသ။
နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ-ပကတိကတ္တားဖြစ်သော ရာဇာကို ရညော-ဟုခံ။ (တစ်နည်း) တေသ ဂဗ္ဘသ။

နံပါတ် (၆)

(ဃ) အဇာယောယေဝသတ္တုဖြင့် အဇာတသတ္တုပုဒ်ကို အဇာတောယေဝ သတ္တု အဇာတသတ္တု ဟု အဝဓာရဏကမ္မဓာရည်းသမာသ်, ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

ဝဝံ။ ပ ။နိဒ္ဒိဋ္ဌောဖြင့် မမွေးမီကပင် ဖခင်မင်း၏ရန်သူဖြစ်လတ္တံ့ဟု နိမိတ်ကျမ်းတတ် ဆရာမြတ်ကို ညွှန်ပြအပ်သောကြောင့် အဇာတသတ္တုမည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း။ဝါ-အဇာတသတ်သဒ္ဒါ၏ နေမိတ္တိကနာမ်၏အဖြစ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သဗ္ဗ- သရ+ဝ။ ရကို ဝပြု။ ဝနှစ်လုံးကို ဗနှစ်လုံးပြု။ (တစ်နည်း) သရ+ဗ၊ ရကို ဗပြု။
သတ္တု- သသု+တ။ ဓာတွန် ဥချေ။ သကို တပြု။ (တစ်နည်း) သသ+တု။ သကို တပြု။

နံပါတ် (၁၀)

(ဃ) ဝါကျအရ-နိမိတ်ကျမ်းတတ် ဆရာမြတ်တို့၏ ဝိတက်ဝိစာရသညာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ ကိုယ်ဝန်သူငယ်သည် အာရဗ္ဘဏ။ မိဖုရား၏ ရင်ဘုရင်လက်ျာလက်မောင်းသွေးသောက်လိုသော ချင်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ နိမိတ်ကျမ်းတတ်ဆရာမြတ်တို့ ဟောသည့်အတိုင်း အဇာတသတ်မင်းသည် ဖခင်အား သတ်ခြင်းစသော အကျိုးအဆက် ဆက်သည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၆)

(က) ဝေဒေဟိပုတ္တောတိ အယံ ကောသလရညော ဓိတာယ ပုတ္တော၊ န ဝိဒေဟရညော။

(ခ) ဝေဒေဟီတိ ပန ပဏ္ဍိတာဓိဝစနမေတံ။

(ဂ) ယထာဟ''ဝေဒေဟိကာ ဂဟပတာနီ၊ အယျော အာနန္ဒော ဝေဒေဟမုနီ''တိ။

(ဃ) တတြာယံ ဝစနတ္ထော။

(င) ဝိဒန္တိ ဧတေနာတိ ဝေဒေါ။

(စ) ဉာဏဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၇။

နံပါတ် (၁)

(က) အယံရာဇာ-ဤအဇာတသတ်မင်းသည်။

(ခ) ပန-အဟုတ်အမှန်ကား။ဝေဒေဟီတိတော်ဝစနံ-ဝေဒေဟီဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်။ ပဏ္ဍိတာဓိဝစနံ-ဖြစ်သောပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဟောတတ်သောသဒ္ဒါတည်း။

(ဂ) ကိမိဝ-ဥပမာအဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူကား။''ဝေဒေဟိကာ။ ပ ။ဝေဒေဟမုနိ''တိ-ဟူသော ပါဠိ၌။နိဝိဋ္ဌ-သက်ဝင်သော။ဝေဒေဟိကာတိ ဣဒံဝစနံ-သည်လည်းကောင်း။ ဝေဒေဟိကာတိ ဣဒံဝစနံ-သည်လည်းကောင်း။ ပဏ္ဍိတာဓိဝစနံ-သည်။ ဟောတိယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

ဝေဒေဟိကာ-ပညာဖြင့်ဖြစ်တတ်သော။ဝါ-ပညာဖြင့်အားထုတ်တတ်သော။ဂဟပတာနီ-အိမ်ရှင်သူ ကြွယ်မ။ဝေဒေဟမုနိ-ပညာဖြင့် ဖြစ်တတ်သောရဟန်းပေတည်း။ဝါ-ပညာဖြင့် အားထုတ်တတ်သော ရဟန်း ပေတည်း။

နံပါတ် (၂)

(က) **သံဝဏ္ဏနာရှုစ္ဆတ်လိုသော်**-ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် (ဝါ) သံဂါယနာ ထင်မထေရ် တို့ ၁ည် ဝေဒေဟီပုတ္တောဟု မိန့်ဆိုအပ်၏။ ဝိဒေဟ၏ မင်းသမီးဖြစ်၍ ဝေဒေဟီဟွင်၏ပော (ဂဏ္ဍိ) ဝိဒေဟရာဇ်မင်းသမီး၏ သား၊ဖြစ်သောကြောင့် ဝေဒေဟီပုတ္တောဟု မိန့်ဆိုအပ်ပါသလော။ ဤသို့စုဒ် ကြောင့် အယံ ကောသလရညော ဟူသော သံဝဏ္ဏနာကို မိန့်။

ရှင်းချက်-အနွယ ဗျတိရေကပါရှိသောဝါကျတို့၌ ဗျတိရေကကို န-ဖြုတ်လျှက် အာဘော်လုပ်ရုံသာ။

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဝေဒေဟီပုတ္တောဟူသည် မဟာကောသလမင်း၏ သမီး၏ သားတည်း။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်း၏ သမီး၏ သားမဟုတ်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းသို့ဆိုသော် သံဝဏ္ဏောတဗ္ဗပါဠိ၌ ကောသလီ ပုတ္တောဟု ဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။အဘယ်အနက်ကြောင့် ဝေဒေဟီပုတ္တောဟု မိန့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ် ကြောင့် (ခ) မိန့်။ အထ ကေနဋ္ဌေနာတိ အာဟ''ပဏ္ဍိတာဓိဝစနမေတ''န္တိ။ ဋီသစ်။၂။၁၀။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဝေဒေဟီဟူသော သဒ္ဒါသည် ပညာရှိကို ဟောသောသဒ္ဒါဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ် ၏။ ဝေဒေဟီသဒ္ဒါသည် ထိုကဲ့သို့ ပညာရှိသူကိုဟောသော ဂုဏနာမ်အဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲရိုးရှိပါသလော။ သုံးစွဲရိုး မရှိပါက (ခ)ဖြင့် ဆိုသော ဆရာ့စကား အသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ဝါကျလို ရေးထုံးကို စကားပျိုးသခေပ၊ယင်းနောင်(င+စ)တို့ကို စကားရိုးဝိတ္ထာရဟု ဆိုရိုးရှိသည်၊ သခေပ+ဝိတ္ထာရနည်းဖြင့် ကျမ်းတက်။ (င)ကို ဝိဂြိုဟ်ပြ အဘိဓာနတ္ထ၊ (စ)ကို အရကောက်ပြ အဘိဓေယျတ္ထ ထိုနည်းဖြင့် ကျမ်းတက်ပါ။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဝိဒေဟဿ ရညော ဓီတာ ဝေဒေဟီတိ အတ္ထော သမ္ဘဝတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အယံ ကောသလရညော ဓီတာယ ပုတ္တော၊ န ဝိဒေဟရညောတိ ဝုတ္တော။

(ဂ) ဝေဒေဟီတိ ပဏ္ဍိတာဓိဝစနမေတံ၊ တသ္မာ-

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ဓီတာ- မာတာပိတူဟိ ဓရီယတီတိ ဓီတာ။
ဆောင်ခြင်းကြိယာ သကတ်၊ သမီးဒြပ်။ ဒုဟိတာ၊ပုတ္တီ။
ပုတ္တ- ပေါသီယတေတိ ပုတ္တော။
မွေးမြူခြင်းကြိယာ။ သာဒြပ်။ ဩရသ၊အတြဇ၊တနုဇ။
ပဏ္ဍိတ- သုခုမေသု အတ္ထေသု ပဇတိ ဂစ္ဆတီတိ ပဏ္ဍာ။
ပဏ္ဍာ သဉ္ဇာတာ အဿ အတ္ထီတိ ပဏ္ဍိတော။
ပညာ၏ပညာရှိနှင့် နိဿိတနိဿယအစပ်။ ပညာရှိဒြပ်။ မေဓာဝီ၊ဘူရီ၊ဝိဒူ။
အယျော- အယိတဗ္ဗော ဉပဂန္တဗ္ဗောတိ အယျော။
ကပ်ရောက်ခြင်းကြိယာ၊ အရှင်အာနန္ဒာ အာယသ္မာ။
ဂဟပတာနီ-ဂဟံ တေိဿာ အတ္ထီတိ ဂဟပတာနီ။

နံပါတ် (၅)

(က) ပဏ္ဍိတာဓိဝစနတ္တာ- ဝေဒေဟီတိ ဝေဿ ဝစနဿ။
(ခ) ဝေဒေဟိကာတ္တာ- ဂဟပတာနိယာ။

နံပါတ် (၆)

(က) အယံစသည်ဖြင့် ဝေဒေဟိပုတ္တောကို ဝေဒေဟိယာ ပုတ္တော ဝေဒေဟိပုတ္တောဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒေဟီအရ မဟာကောသလမင်း၏သမီးတော်ကို အရကောက်အပ်သည်ကို လည်းကောင်း၊ ဝေဒေဟိပုတ္တောအရ ဧာ်၌ အဇာတသတ်မင်းကို အရကောက်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ န ဝိဒေဟရဥ္ဇောဖြင့် ဝေဒေဟီဟူသည် ဝိဒေဟရာဇ်မင်း၏ သမီးမဟုတ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

(ခ) ပဏ္ဍိတာဓိဝစနမေတံဖြင့် ဝေဒေဟိပညာရှိဟူသော အနက်ကိုဟောသောသဒ္ဒါ၏အဖြစ်ကို။ ဝါ-ပဏ္ဍိတသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို သိစေ။ (ပဏ္ဍိတဝေဝစနံ၊ ပဏ္ဍိတနာမန္တိ ဝါ အတ္ထော)

(ဂ) ဝိဒန္တိ ဧတေနာတိဖြင့် ဝေဒေ၌ ဝိဒဓာတ်၊ ဏာပစ္စည်း၊ ယင်းဏာပစ္စည်း၏ ကရဏသာဓန၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(ဃ) ဖြင့် ဝေဒသည် ဉာဏအနက်ဟောသည်ကို၊ဝါ-ဝေဒအရ ဉာဏ်ကို အရကောက်အပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

မနောရထော- မန+အတ္ထော။ သမာသ်လယ်၌ ဩလာ၊ ရလာ၊ တချေ။
ဉဿုက်- ဉသက်။ သကို ဆပြု၊ အသဒိသ ဒွေဘော် စလာ။ (ဉ+သန္ဒ+ဏ)
(ဉစ္စော အင်္ဂေါ်တိ ဉစ္စင်္ဂေါ။ ဋီသစ်၊ ၂။၈။)

နံပါတ် (၈)

ဗိမ္ဗိသာရမင်း ခြေခွဲခံရကြောင်း-ရှေးအခါက စေတီယင်ပြင်၌ ဖိနပ်နှင့်တကွသွားမိခဲ့ခြင်း၊ သံဃာတော်များထိုင်ခြင်းအကျိုးငှါ ခင်းထားအပ်သော မြတ်သောဖျာသင်ဖြူးကို မဆေးအပ်သောခြေတို့ဖြင့် တက်နင်းခြင်းတို့ကြောင့် ခြေခွဲခံရပါသည်။ ထိုလွန်ကျူးမှုသည် ပျက်စီးသောစိတ်၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သည်ဟု မှတ်သားရမည်။

နံပါတ် (၉)

ရာဇာ စေတျင်္ဂဏေ ပုဗ္ဗေ၊ အဂစ္ဆိ သဉပါဟနော။
အက္ကမာ ဓောတပါဒေဟိ၊ ပဋ္ဋတ္တကႋသာရကံ။ (ပဏ္ဏာဝတ္ထုဂါထာ၊)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

(၉) နံပါတ်ကြိယာပုဒ်အရ- ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။ ကောဓ၊ ရုဒ္ဒ။

စေတီယင်ပြင်သည်လည်းကောင်း။ ခင်းထားအပ်သော ဖျာသင်ဖြူးသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ဘိနပ်နှင့်တကွဖြစ်ခြင်း၊ သံဃာတော်များထိုင်ရန် နေရာဖြစ်ခြင်း၊ ခြေမဆေးခြင်းတို့သည် ဥဒ္ဒီပန။ ဤဘ၌ ခြေကိုခွဲခံရခြင်း၊ဆားဆီဖြင့်လိမ်း၍ ရှားမီးခဲ အကင်ခံရခြင်း အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဥ် (၇)

(က) တဒဟူတိ တသ္မိံ အဟု။
(ခ) တသ္မိံ ဒိဝသေတိ အတ္ထော။
(ဂ) ဥပဝသန္တိ ဝတ္တာတိ ဥပေါသထော။
(ဃ) ဥပဝသန္တိတိ သီလေနဝါ အနသနေနဝါ ဥပေတာ ဟုတွာ ဝသန္တီတိ အတ္ထော။
(င) ဣဓာပိ သောဝေ အဓိပ္ပေတော။
(စ) သော ပနေသ အဋ္ဌမီစာတုဒ္ဒသီပန္နရသီဘေဒေန တိဝိဓော။
(ဆ) တသ္မာ သေသဒွယနိဝါရဏတ္ထံ"ပန္နရသေ"တိ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ ၅၊၁၊၁၂၇၊၁၂၈။

နံပါတ် (၁)

(ဂ) ဓတ္တ ဟောသ္မိံ ဒိဝသေ။ သပ္ပုရိသာ၊(ကတ္တား) ဥပဝသန္တိ-အကျင့်သီလ အနသနနှင့်တကွ ပြည့်စုံလျက် နေတတ်ကုန်၏။

(ဃ) သီလေနဝါ-အကျင့်သီလနှင့်သော်လည်းကောင်း။အနသနေနဝါ-အစာမစားခြင်းနှင့်သော် လည်းကောင်း။

(င) ဣဓာပိ-ဣမသ္မိံသုတ္တေပိ။ သောဝေ ဥပဝသိတဗ္ဗဒိဝသော-ထိုစောင့်သုံးထိုက်သောနေ့ကို သာလျှင်။ (ဥပေါသထောတိ-ဟူ၍) အဓိပ္ပေတော။

(စ) သောသော ဥပေါသထော။

(ဆ) တသ္မာ-ထိုသို့ဥပုသ် ၃-ပါးအပြားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ သေသဒွယနိဝါရဏတ္ထံ-ပန္နရသီ ဥပုသ်မှကြွင်းသောအဋ္ဌမီဥပုသ်၊စာတုဒ္ဒသီဥပုသ်တို့၏ နှစ်ပါးတို့၏အပေါင်းကို တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှါ။ (ဘဂဝတာ)

နံပါတ် (၂)

(ဃ)သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ဥပဝသန္တိ ဓတ္တာတိ ဥပေါသထောဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ဥပဝသန္တိ၌ ဥပ+ဝသ ဓာတ်သည် ဝသနမတ္တ-နေခြင်းအနက်မျှဖြစ်ပါသလော။ဥပပုဗ္ဗဝသ-ဓာတ်၏အနက်ကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။ ဋီသစ်၊၂၊၁၀။

(စ+ဆ) သို့-ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ တဒဟုပါသထေ ပန္နရသေဟု မိန့်ဆိုအပ်၏။ တဒဟုပေါသထေဟုဆိုက လိုအပ်သောအနက်ပြီးရာသည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်ကြောင့် အဘယ်အကျိုးငှါ "ပန္နရသေ"ဟု မိန့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ+ဆ) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိ)

(တစ်နည်း)။ ။ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ဤသာမညဖလသုတ်၌၊ ဥပေါသထအရ ဥပဝသိတဗ္ဗဒိဝသကိုသာလျှင် အလိုရှိအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ ဥပဝသိတဗ္ဗဒိဝသကို အလိုရှိသည်ဖြစ်အံ့။ ထိုသို့ဖြစ်သော်"တဒဟုပေါ သထေ"ဟုဆိုက လိုအပ်သော အနက်ပြီးရာသည်မဟုတ်ပါလော။ (အန္ဓယ)"ပန္နရသေ"ဟု မဆိုသင့်သည်မဟုတ် လော။ (ဗျတိရေက) စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ (ဆ)တိုင်မျှော်။

မှတ်ချက်- (စ) ဝါကျတက် တက်လိုက ဦနစောဒနာနည်းဖြင့် တက်ပါ။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အယံ ဥပေါသထသဒ္ဒေါ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသာဒီသု ပဌသု အတ္ထေသု ဝတ္တတိ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဓာပိ သောဝေ အဓိပ္ပေတော။
(ဂ) တဒညေသမသမ္ဘဝတော။ တဒညေသမဝိသယတ္တာ။
(က) နနု တဒဟုပေါသထေတိ ဝုတ္တေ အဓိပေတတ္တော သိဒ္ဓေါ။
(ခ) အထ ကိမတ္ထံ ''ပန္နရသေ''တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) သောသေ အဋ္ဌမိစာတုဒ္ဒသီပန္နရသီဘေဒေန တိဝိဓော၊ တသ္မာ သေသဒွယနိဝါရဏတ္ထံ။

နိုဝါတ် (၄)

အဟု- န ဟောတိ ပစ္စာဂမနန္တိ အဟံ။ (တသ္မိ)
စွန့်ခြင်းကြိယာ။ နေ့ဟူသောကာလပညတ်။ ဒိဝသ၊ဒိန။
ဒိဝသ- ဒိဗ္ဗန္တိ ကီဠန္တိ အသ္မိန္တိ ဒိဝသော။
သီလ- သိနောတိ ဗန္ဓတိ စိတ္တံ ဓောနာတိ သီလံ။
နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ၊သီလတရား။ သံဝရ။
အဋ္ဌမီ- အဋ္ဌန္နံ ပူရဏီ အဋ္ဌမီ။
တိဝိဓော-တယော ဝိဓာ ယဿာတိ တိဝိဓော။
၃-ပါးအပြား၏ ဥပုသ်နေ့နှင့် သင်္ချာသမ္ဗန္ဓအစပ်။ ဥပုသ်နေ့ဟူသော ကာလပညတ်။ တိပကာရော၊တိဘေဒေါ။
ပန္နရသ- ပဥ္စဟိ အဓိကာ ဒသ ပန္နရသ။ ပဥ္စ စ ဒသ စ ပန္နရသ။

နိုဝါတ် (၅)

အဓိပ္ပေတတ္တာ- တဿ ဥပဝသိတဗ္ဗဒိဝသဿ။
တိဝိဓတ္တာ- သမ္ဗန္ဓတ္ထ။
တသ္မာ တိဝိဓတ္တာ- သမ္ဗန္ဓတ္ထ။

နိုဝါတ် (၆)

(က) တသ္မိံ အဟုဖြင့် တဒဟုကို သောယောဝ အဟော တဒဟော-အဝဓာရဏကမ္မဓာရည်း သမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊တသ္မိံ+အဟုဟု ပဒစ္ဆေဒပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။
(ခ) တသ္မိံဒိဝသေဖြင့် အဟုသဒ္ဒါသည် အဟုဒေဝ ဘယ်ကဲ့သို့ အာချာတ်ပုဒ်မဟုတ်၊ ဒိဝသ အနက်ကိုဟော''အဟ''နာမ်ပုဒ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥသည် သမ္မိဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သည်ကိုလည်း ကောင်း သိစေ။
(ဂ) ဥပေတာဖြင့် ဥပေါသထော၌ ဝါ-ဥပဝသန္တိ၌ ဥပသည် ဥပေတ-ကပ်ရောက်ခြင်း ပြည့်စုံခြင်း အနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ သီလေနဝါ အနသနေနဝါဖြင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ ကပ်ရောက်ခြင်းဟူသည် သီလနှင့် လည်းကောင်း၊အနသနနှင့်လည်းကောင်း ပြည့်စုံကပ်ရောက်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ၊ **(တစ်နည်း)** ဥပသဒ္ဒါဖြင့် အထူးပြုအပ်သော ဝသဓာတ်သည် ဝသနမတ္တအနက်၌မဖြစ်၊ ဥပဝသနအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုဥပဝသနသည်လည်း သီလဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနသနဖြင့်လည်းကောင်း ကောင်း စွာဆောက်တည်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နိုဝါတ် (၇)

ဥပေါသထော- ဥပ+ဝသ+ထော။ ဝကို ဩပြု။
ဖဂ္ဂု- ဖဂ္ဂုဏီ။ ဏီကို ချေ။

နိုဝါတ် (၈)

သီလေနဖြင့်- သာသနာတော်တွင်း အရိယဥပုသ်ကို ရည်ရွယ်ညွှန်းဆိုသည်။ - ---

http://www.dhammadownload.com

အနုသနေနဖြင့်– အစာမစားခြင်းမျှဆိုအပ်သော သာသနာ့ပ ဥပုသ်ကို ရည်ရွယ်၍ဆိုသည်။

ဝါ–သည် အနိယမတ္ထအနက်ရှိသည်။ ထိုဖြင့် အချို့သော မနောဒုစရိုက်၊ ဒုဿီလအဖြစ် အစရှိသည်ကို သိမ်းယူသည်။

သုန္ဒရိကဘာရဒွါဇပုဏ္ဏားတို့၏ ဥတ္တရဖဂ္ဂုဏီနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သောနေ့၌ ဆိပ်ကမ်း၌ရေချိုးသူတို့အား တစ်နှစ်ပတ်လုံးပြုသော မကောင်းမှုများ ရွေ့လျားမျောပါလွင့်ပျောက်လေသည်ဟု အယူရှိသည်။ထိုအယူမှ စင်ကြယ် စိမ့်သောငှါ ''သုဒ္ဓဿ ဝေ သဒါ''ဟု ဘုရားဟောတော်မူသည်။

နှုံဝါတ် (၁၀)

ဥပသင်္ကြံအရ– ဝိရတိစေတနာကောက်။ ဓမ္မဝေမ္မ။ ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုသည်လည်းကောင်း၊ အရိယ ဥပုသ်မာဟိရဥပုသ်သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ဥပုသ်နေ့၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ယောနိသောမနသိ ကာရသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။(တစ်နည်း၊) သီလအနုသနနှင့်ပြည့်သည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ အသက်ရှည် ခြင်း ကျန်းမာခြင်းစသော ဘဝသမ္ပတ္တိတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ့် (၈)

(က) ကောမုဒိယာတိ ကုမုဒဝတိယာ။

(ခ) တဒါ ကိရ ကုမုဒါနိ သုပုပ္ဖိတာနိ ဟောန္တိ၊ တာနိ ဧတ္ထ သန္တီတိ ကောမုဒီ။

(ဂ) စာတုမာသိနိယာတိ စာတုမာသိယာ။

(ဃ) သာ ဟိ စတုန္နံ မာသာနံ ပရိယောသာနဘူတာတိ စာတုမာသီ။

(င) ဣဓ ပန စာတုမာသိနီတိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈။

နှုံဝါတ် (၁)

(က) ကုမုဒဝတိယာ–ကုမုဒြာကြာရှိရာဖြစ်သော။ ဝါ–ကုမုဒြာကြာဖြူ ပွင့်ရာဖြစ်သော။

(ခ) ကိရ–တစ်ဆင့်စကားကြားရဘူးသည်ကား။(တစ်နည်း၊)ကိရ–ချဲ့။တဒါ–ထိုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်နေ့အခါ၌။ကုမုဒါနိ–ကြာဖြူတို့သည်။သုပုပ္ဖိတာနိ–ကောင်းစွာပွင့်ကုန်သည်။(ဟောန္တိ) ဧတ္ထ–တေိသံရတ္တိယံ၊ တာနိ– ကုမုဒြာနိ။

(ဂ) စာတုမာသိယာ–လေးလတို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော။ (ရတ္တိယာ)

(ဃ) ဟိ–ချဲ့။သာ ရတ္တိ–သည်။စတုန္နံ။မာသာနံ–မိုးလေးလတို့၏။ပရိယောသာနဘူတာ–အဆုံး ဖြစ်၍ဖြစ်သည်တည်း။

(င) ဣဓ–ဣမသ္မိံ ပါဠိယံ–၌။

နှုံဝါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ကောမုဒိယာကို ကုမုဒါနိ ဧတ္ထ သန္တီတိ ကောမုဒီဟု ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဝါ–''ကုမုဒြာကြာရှိရာည''ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဤကုမုဒြာကြာတို့သည် တစ်ပါးသောအခါ၌လည်း ရှိကြကုန်သည် မဟုတ်လော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့ညကို ကုမုဒြာကြာရှိရာညဟု အထူးမ၍ ဆိုအပ်ပါ သနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား–ဤကုမုဒြာကြာတို့သည် အခြားသောကာလတို့၌ ရှိပင်ရှိငြားသော်လည်း ဤတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်နေ့ည၌သာ ကောင်းစွာ အလွန်အမင်း ပွင့်ခြင်းရှိသောကြောင့် တန်းဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့ညကိုသာ ကုမုဒြာကြာရှိရာည–ဟု ဝိသေသနမ၍ ဆိုအပ်၏ ဟူလို။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် စတုမာသာနံ ပူရဏီ စာတုမာသီဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဤပစ္စည်း ပူရဏအနက်၌ သက်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပါဠိတော်၌ စာတုမာသိနီဟု ရှိသည်မဟုတ်လော။(ဂဏ္ဌိ) ထိုသို့ဖြစ်လျှက် (ဃ)ဖြင့် ''စာတုမာသီ''ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

နိဿိတ် (၃)

(က) နနု တောနိ အညတ္တာပိ သန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ တာနိ ဌေတွ သန္တိတိ ကောမုဒီတိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) တဒါ ကိရ ကုမုဒါနိ သုပုပ္ဖိတာနိ၊ တသ္မာ-

နိဿိတ် (၄)

ကုမုဒ- ကုယံ(ဘူမိယံ) မောဒတေတိ ကုမုဒံ။ (ဗဟုဝုစ်ဆိုလိုက ဝုစ်ပြောင်းရှိသာ) မြေခြင်္ဂါ ကြာနှင့် ဌာနဌာနီအစပ်။ ကြာဖြင်္ဂ။ သေ့တ၊ဥပ္ပလ။

သုပုပ္ဖိတာနိ-ပုပ္ဖတီတိ ပုပ္ဖံ။ သုဋ္ဌု ပုပ္ဖံ သုပုပ္ဖံ။

သုပုပ္ဖံ သဉ္ဇာတံ ဧတေသံ အတ္ထီတိ သုပုပ္ဖိတာနိ။

ကောင်းစွာသောပွင့်သောအပွင့်၏ ကြာတို့နှင့် ဝိကာရ ဝိကာရီ၊ ဝိသေသန ဝိသေသျအစပ်။ကောင်းစွာပွင့်ကုန်သောအပွင့်ရှိကုန်သော ကြာဖြူတို့သည်။ ဗဟုပုပ္ဖိတာနိ၊အတိသယပုပ္ဖိတာနိ။

မာသ- သတ္တာနံ အာယုံ မိဏန္တော၀ိယ သီယတိ အန္တံ ကရောတီတိ မာသော။ အဆုံးကိုပြုခြင်းကြိယာသကတ်။ လ-ဟုဆိုအပ်သော လူတို့၏ ဝေါဟာရ မာသသည်၊ တိဒဿဒိဝသ။

နိဿိတ် (၅)

သုပုပ္ဖိတတ္တာ-	ကုမုဒါနံ။
ပရိယောသာနဘူတတ္တာ-	တာယ ရတ္တိယာ။

နိဿိတ် (၆)

(က) ကုမုဒဝတီယာဖြင့် ကောမုဒီ၌ ကုမုဒပုဒ် ဏပစ္စည်း၊ ယင်းဏပစ္စည်း၏ အဿတ္ထိအနက်၌ သက်၍ ကုမုဒါနိ ဌေတွ သန္တိတိ ကောမုဒီဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) ကုမုဒါနိ သုပုပ္ဖိတာနိဖြင့် ကောမုဒီ၌၊ ဏပစ္စည်းသည် အဿတ္ထိအနက်၌သက်၍ ယင်းဏပစ္စည်းသည် ဗဟုတအနက် အတိသယအနက်တို့ကို ထွန်းပြသည်ကို သိစေ။ တဒါကိရစသည်ဖြင့် ထိုတန်ဆောင်းမုန်းလညအခါ၌ ကုမုဒြာကြာတို့သည် အခြားကာလတို့ထက် အလွန်အမင်းပွင့်သည်၏အဖြစ် ကို သိစေ။

(ဂ) စာတုမာသိယာဖြင့် စာတုမာသီ၊ စာတုမာသိနီ-ပုဒ်တို့သည် ဤ+ဣနီပစ္စည်းမျှထူးသော ဣတ္ထိလိင် ပရိယာယ်ပုဒ်အဖြစ်ကို သိစေ။

(ဃ) စတုန္နံ မာသာနံ ပရိယောသာနဘူတာဖြင့် စတ္တာရော မာသာ စတုမာသာဟု ကမ္မဓာရည်း သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ စတုမာသာနံ ပူရဏီ စာတုမာသိနီဟု ပူရဏတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဏပစ္စည်း ပူရဏအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နိဿိတ် (၇)

ပန္နရသ	ပဉ္စဒသ။ ပဉ္စကို ပန္န၊ ဒကို ရပြု။
သံဝစ္ဆရ-	သံ+ဝသ+ဆရ။ သကို စပြု။ (သံဝသတိ ဧတ္ထာတိ သံဝစ္ဆရော)
ပုဏ္ဏ-	ပူရ+တ။ တကို ဏ္ဏပြု။ ဓာတွန့်ရကို ချေ၊ ဏ္ဏ၏ ဏ္ဏကို ချေ၊ ဦကို ရဿပြု။ (တရာဒီဟိ ဏ္ဏော-ရှုဖွင့်)

နိဿိတ် (၈)

တန်းဆောင်မုန်းလပြည့်ကို ပုဏ္ဏမာဆိုခြင်းသည်-

http://www.dhammadownload.com

၁။ လင်္ဂါ ပြည့်သည်၏ အဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊

၂။ တန်ဆောင်မုန်းလဖြင့် မှတ်အပ်သော နှစ်၏ပြည့်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊

၃။ မိုးဥတုပြည့်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဏမာဟု ဆိုသည်၊

(၁၆)စိတ်သောကလတို့၏အစွမ်းဖြင့် လသည် ပြည့်သည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားသောကြောင့် ပုဏ္ဏာဟုဆိုသည်။

အထူး–''တဒဟုပေါသထေ ပန္နရသေ''ပုဒ်တို့ကို နေ့၏အစွမ်းဖြင့်ဆိုသည်။ ကောမုဒိယာ စသော ပုဒ်တို့ကို နေ့၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသသော ညဉ့်၏အစွမ်းဖြင့် ဆိုသည်။

နံ့ဝါတ် (၁၀)

(င) ဝုစ္စတိ၌ ဓာတ်အရ–ဆိုသောဘုရားရှင်၏သန္တာန် ဉာဏ်ဝီရိယပြဒ္ဒါန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ယမ္မ၊ဓမ္မ။ ဥသာဟ၊ဝီရိ။ စာတုမာသိနီ–ဟူသော မနသာဝဝတ္တပိတာသဒ္ဒရုပ်သည် အာရမ္မဏ။ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ည၏ မိုးလေးလပြည့်ရာ၏အဖြစ် အဆုံး၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ညကို စာတုမာသိနီဟု သိရခြင်းဟူသော ဓမ္မသဝန ကုသိုလ်စေတနာအဖြာဖြာသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၉)

(က) ဥပရိပါသာဒဝရဂတောတိ ပါသာဒဝရဿ ဥပရိဂတော။

(ခ) မဟာရဟေ သမုဿိတသေတစ္ဆတ္တေ ကဥ္စနာသနေ နိသိန္နော ဟောတိ။

(ဂ) ကသ္မာ နိသိန္နော၊ နိဒ္ဒါဝိနောဒနတ္ထံ။

(ဃ) အယဥှိ ရာဇာ ပိတရိ ဥပက္ကန္တဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ''နိဒ္ဒံ ဩက္ကမိဿာမိ''တိ နိမိလိတ မတ္တေသုယေဝ အက္ခိသု သတ္တိသတအဗ္ဘာဟတောဝိယ ကန္ဒမာနောယေဝ ပဗုဇ္ဈိ။

(င) ''ကိမေတ''န္တိ စ ဝုတ္တေ ''န ကိဉ္စိ ''တိ ဝဒတိ။

(စ) တေနဿ အမနာပါ နိဒ္ဒါ၊ ဣတိ နိဒ္ဒါဝိနောဒနတ္ထံ နိသိန္နော။ ဒီ၊ ၃၊၁။၁၂၈။

နံ့ဝါတ် (၁)

(ခ) မဟာရဟေ–မြတ်သူတို့အားသာ ထိုက်သော။ သမုဿိတသေတစ္ဆတ္တေ–ကောင်းစွာစိုက် ထောင်အပ်သော ထီးဖြူရှိသော။ ကဥ္စနာသနေ–ရွှေဖြင့်ပြီးသော သီဟာသန ရာဇပလ္လင်၌။

(ဂ) နိဒ္ဒါဝိနောဒနတ္ထံ–အိပ်ပျော်ခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ရခြင်းအကျိုးငှါ။

(ဃ) ဟိ–ချဲ့။ဥပက္ကန္တဒိဝသတော–သတ်ခြင်းငှါလုံ့လပြုရာနေ့မှ။''နိဒ္ဒံ–အိပ်ပျော်ခြင်းသို့။ ဩက္က မိဿာမိ–သက်ရောက်တော့အံ့။ ဣတိမနသိကတွာ–၍။အက္ခိသု–မျက်စိတို့ကို။နိမိလိတမတ္တေသုယေဝ–မှိတ်အပ် ကာမျှဖြစ်ကုန်သော်သာလျှင်။သတ္တိသတအဗ္ဘာဟတောဝိယ–တစ်ရာသောလှံမတို့ဖြင့် ထိုးဆွအပ်သကဲ့သို့။ ကန္ဒမာနောယေဝ–မြည်တမ်းလျှက်သာလျှင်။ပဗုဇ္ဈိ–နိုးပြီ။

(င) ဝေါကန္ဒန်–ဤမြည်တမ်းခြင်းသည်။(တစ်နည်း)ဝေါ်ပဗောဓနံ–ဤနိုးခြင်းသည်။ကိံ–အဘယ် ပါနည်း။ ဣတိစ–ဤသို့လည်း။ ဝုတ္တေ–သံတော်ဦးတင်အပ်သည်ရှိသော်။ကိဉ္စိတိ–တစ်စုံတစ်ခုဟူ၍။ နဝဒတိ– မပြောဆိုနိုင်။

(စ) ဣတိဟေတုနာ–ဤအကြောင်းကြောင့်။ (ဋီသစ်)

နံ့ဝါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အဇာတသတ်မင်းသည် မြတ်သောပြာသာဒ်၏အထက်သို့ ရောက်နေ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ မြတ်သောပြာသာဒ်ဟူသည်ကိုလည်းကောင်း၊ မည်သို့သောနေရာ၌ မည်သို့သော ကြိယာပုဒ်ဖြင့် ပြုမူနေပါသနည်း။ အမှတ်ထား တစ်ပါးပါးသော သာမန်နေရာ၌ အိပ်ခြင်းကြိယာပုဒ်ဖြင့် ပြုမူနေပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

နိယ့-"အဖြေရှောင်ကွင်း၊ လျော်ရာနင်း၊ သွင်းလေအာဘောဂ"

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် အဇာတသတ်မင်းသည် မြတ်သူတို့အားထိုက်သော ထီးဖြူမိုးရွှေပလ္လင်ထက်၌ ထိုင်နေ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုင်နေရုံမျှဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်အကျိုးငှါ ထိုင်နေပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ (ကသ္မာ နိသိန္နောတိ နိသီဒနမတ္တေ စောဒနာ။) ဋီသစ်၊ ၂။၁၃။

(ဃ)သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အိပ်ခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှါ အဇာတသတ်မင်းသည် ထိုင်နေ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် အိပ်ပျော်ခြင်းကို ပယ်ဖျောက်လေသနည်း။ (ခ-ဝါကျ ဣတိကိုမျှော်၍မေးသည်) အိပ်ချင်လျှင် အိပ်စက် အနားယူအခွင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) စသည်မိန့်။ (စ)တိုင်မျှော်။

နိဝါတ် (၃)

(က) နနု အယံ ရာဇာ ပိတရိ ဥပက္ကန္တဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ"နိဒ္ဒံ ဩက္ကမိဿာမိ"တိ အက္ခိနိ နိမီလိတမတ္တာနိယေဝ ပေါက္ခိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ကန္တမာနောယေဝ ပဗုဇ္ဈိ။

(ဂ) သတ္တသတအဉ္ဇာဟတော ဝိယ မညတိ၊ တသ္မာ-

(က) နနု "ကိမေတ"န္တိစ ဝုတ္တော။

(ခ) အထ ကသ္မာ "န ကိဉ္စိ"တိ ဝဒတိ။

(ဂ) နနု သတ္တိသတအဉ္ဇာဟတော ဝိယ မညတိ၊ တသ္မာ-

နိဝါတ် (၄)

ပါသာဒ- ပသီဒန္တိ နယနမနာနိ အတြာတိ ပါသာဒေါ။

ဆတ္တ- အာတပံ ဆာဒေတီတိ ဆတ္တံ။

ကဥ္စန- ကဥ္စတိ ဒိပ္ပတီတိ ကဥ္စနံ။

နိဒ္ဒါ- နိဒါတိ သုပတီတိ နိဒ္ဒါ၊ နိန္ဒိယတီတိ နိဒ္ဒါ။

အက္ခိ- အသံတိ ဝိသယေသု ဗျာပိ ဘဝတီတိ အက္ခိ။ ဣက္ခတိ အနေနာတိ အက္ခိ။

သတ္တိ- သသန္တိ ဟိံသန္တိတိ တောယာတိ သတ္တိ။

ပသာဒ- ကြည်လင်ခြင်းကြိယာ။ ပြသာဒ်ဒြပ်။ ယူပ။

ဆတ္တ- ဖုံးလွှမ်းခြင်းကြိယာ။ ထီးဒြပ်။ အာတပတ္တ။

ကဥ္စန- ထွန်းပခြင်းကြိယာ။ ရွှေဒြပ်။ ဟိရည၊သုဝဏ္ဏ။

အက္ခိ- ပြန့်နှံ့ခြင်းကြိယာ။ မျက်စိဒြပ်။ နယန၊နေတ္တ၊စက္ခု။

သတ္တိ- ညှင်းဆဲခြင်းကြိယာ။ လှံဒြပ်။ ဆုရိကာ၊အသိ။

ကဥ္စနာသနံ- ကဥ္စနေန ခစိတံ အာသနံ ကဥ္စနာသနံ။

ရွှေ၏စီခြယ်အပ်သော နေရာနှင့် ဌာနီဌာနအစပ်။ ရွှေဖြင့်စီခြယ်အပ်သော ပလ္လင်ဒြပ်။ ဝေမာသန၊သီဟာသန။

နိဒ္ဒါ- အိပ်ခြင်းကြိယာ။ အိပ်တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်။ သုပိန၊သောပ္ပ၊မိဒ္ဓ။

နိဝါတ် (၅)

မဟာရဟပတ္တာ- ကဥ္စနာသနဿ။

နိမီလိတမတ္တတ္တာ- အက္ခီနံ။

အမနာပတ္တာ- နိဒ္ဒါယ။

ဣတိ တသ္မာ အမနာပတ္တာ- ဣမဿ ရညော။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က) ပါသာဒဝရဿဖြင့် ပါသာဒဝရကို''ဝရောစ သော ပါသာဒေါစာတိ ပါသာဒဝရော''ဟု ဝိသေသနုတ္တရပဒ ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ဥပရိဂတောဖြင့် ဥပရိသဒ္ဒါသည် စပ်သင့်သောပါသာဒဝရပုဒ်နှင့် မစပ်မူ၍မစပ်သင့်သော ဂတပုဒ်နှင့်စပ်အပ်သည်ကို သိစေ။ အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ပါသာဒဝရဿ ဥပရိ ဥပရိပါသာဒဝရံဟု အဗျယီဘာဝသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပရိပါသာဒဝရံ ဂတော ဥပရိပါသာဒဝရဂတောဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

အက္ခိ- အသု+ခိ။ သကို ကပြု၊ ဥချေ။(တစ်နည်း) က္ခက္ခ+က္ခ။ က္ခက္ခိဟုဆိုလိုလျက် က္ခကို အပြု။

နိဒ္ဒါ- နိန္ဒ+ဒ။ နချေ။

ဝါလုက-ဝလ+ဏ္ဏ။ ဏ္ဏကို အကပြု၊ အကို ဥပြု၊ ဝ၏အကို အာပြု။

နံပါတ် (၈)

ရာဇာမစ္စအရ- မင်းမျိုးမှဆင်းသက်သော အမတ်ကြီးများကိုယူ။

(တစ်နည်း) ရာဇအရ- လက်အောက်ခံမင်း ဘုရင်ခံတွေကိုယူ။ အမစ္စအရ- အမတ်ကြီးများကိုယူ။

ဝီထိနှင့်ရစ္ဆာအထူး- ရထားသွားလောက် ထုတ်ချင်းပေါက်သော လမ်းကြီးသည် ဝီထိ။

ရထားမသွားလောက် ထုတ်ချင်း မပေါက်သော လမ်းငယ်သည် ရစ္ဆာ။

နံပါတ် (၁၀)

ကန္ဒမာနော ပဗုဒ္ဓေါ- ဒေါသ ဒေါမနဿပြဋ္ဌာန်းသော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကောဓ၊ရုဒ္ဒ။

သတ်စေအပ်ခဲ့ပြီးသော ဖခင်ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏ ဖခင်အရင်းဖြစ်ခြင်း၊ လုံတစ်ရာဖြင့် ထိုးဆွသကဲ့သို့ထင်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ အိပ်မပျော်ခြင်း၊ ပိတုဃာတကကံကို လွန်ကျူးမိခြင်းကြောင့် ဝိပ္ပဋိသာရဖြစ်ရခြင်း၊ ဤဘဝ၌ ရသင့်သောတရားထူးများ မရရှိတော့ခြင်း၊ လောဟကုမ္ဘီငရဲ၌ ခံရခြင်း စသောအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

မှတ်ချက်။ ။ဝိပ္ပဋိသာရ စိတ္တုပ္ပါဒ်လည်းဖြစ်နိုင်၍''ကုက္ကုစ္စ''စေတသိက်ကိုကောက်လျက်''ဗိဂုစ္ဆာ/ ဇိဘစ္ဆ'ထုတ်လျှင်လည်း ဖြစ်နိုင်မည် ထင်၏။

ဝါကျစဉ် (၁၀)

(က) ဥဒါနံ ဥဒါနေသီတိ ဥဒါဟာရံ ဥဒါဟရိ။

(ခ) ယထာ ဟိ ယံ တေလံ မာနံ ဂဟေတုံ န သက္ကောတိ၊ ဝိဿန္ဒိတွာ ဂစ္ဆတိ၊ တံ ''အဝသေကော''တိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) ယဉ္စ ဇလံ တဠာကံ ဂဟေတုံ န သက္ကောတိ၊ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ ဂစ္ဆတိ၊ တံ ''ဩဃော''တိ ဝုစ္စတိ။

(ဃ) ဧဝမေဝ ယံ ပီတိဝစနံ ဟဒယံ ဂဟေတုံ န သက္ကောတိ အဓိကံ ဟုတွာ၊ အန္တော အသဏ္ဌဟိတွာ ဗဟိ နိက္ခမတိ၊ တံ''ဥဒါန''န္တိ ဝုစ္စတိ။

(င) ဧဝရူပံ ပီတိမယံ ဝစနံ နိစ္ဆာရေသီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဟိ-ချဲ့။ယံတေလံ-အကြင်ဆီကို။မာနံ-ခြင်အိုးသည်။ယံတေလံ-သည်။ဝိဿန္ဒိတွာ-လျှော ကျ၍။ ဝါ-လျှံထွက်၍။

(ဂ) ယံဇလံ-အကြင်ရေကို။တဠာကံ-တစ်ဖက်ဆည်ကန်သည်။ယံဇလံ-သည်။ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ- လွှမ်းမိုး၍။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) ယံပီတိဝစနံ-အကြင်ပီတိကြောင့် ဖြစ်သောစကားကို။ဟာဒယံ-နလုံးသည်။ယံပီတိဝစနံ-သည်။အဝိကံ-ပိုလွန်သည်။အသဏ္ဌဟိတွာ-မတည်မူ၍။

ဥပမာ+ပမေယျစပ် အနက်ပေးလိုသော်-

(ခ) ဥပမာနှင့် (ဃ) ဥပမေယျ ဝါကျ တစ်တွဲ။

(ဂ) ဥပမာနှင့် (င) ဥပမေယျ ဝါကျ တစ်တွဲ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဝမ်းမြောက်နှစ်လို မြွက်ဆိုအပ်သော စကားသည် ဥဒါန်းမည်သောဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုဝမ်းမြောက်နှစ်လို မြွက်ဆိုအပ်သောစကား၏ ဥဒါန်းမည်ပုံကို လောကူပမာနှင့်တကွ အကျယ် အားဖြင့် ထင်ရှားစွာမပြဆိုပြီလော။အဘယ်ကဲ့သို့သော သဘောရှိသောစကားသည် ဥဒါန်းမည်ပါသနည်း။။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

မှတ်ချက်။ ။အဓိပ္ပါယ်ပြန်ဆိုရာ၌ ဥပမာနဝါကျသာမက၊ ဥပမေယျဝါကျကိုပါ အဓိပ္ပါယ်ပြန်ဆိုရသည်။ ဥပမာဝါကျ အတက်တိုင်း၌ သတိပြုရမည်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဆီသည် ခြင်ခွက်ကို ယူခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပဲ ယိုစီးသွားသောကြောင့် ယင်း ဆီကို အဝသေသက (ဆီပိုဆီလျှံ)ဟူ၍ ဆိုအပ်သကဲ့သို့ဖြစ်၏ဟု ဥဒါန်းစကား၏ လောကူပမာကို ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ဆီသည်သာ ဥဒါန်းစကား၏ လောကူပမာ ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်သည်လည်း ဥဒါန်းစကား၏ လောကူပမာ ဖြစ်နိုင်ပါသေးသနည်း။။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု သဗ္ဗမ္ပိ ဥဒီရဏဝစနံ''ဥဒါန''န္တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ တံ ပီတိဝစနမေဝ''ဥဒါန''န္တိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) နနု ယံ ပီတိဝစနံ ဟာဒယံ ဂဟေတုံ နသက္ကောတိ အဓိကံ ဟုတွာ အန္တော အသဏ္ဌဟိတွာ ဗဟိ နိက္ခမတိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ဥဒါဟာရ-	ဥဒါဟရီယတီတိ ဥဒါဟာရော။ ဆောင်ခြင်းကြိယာ။ ထုတ်ဆိုအပ်သောစကားဒြဗ်။ ဥဒါန၊ဥဒီရဏ။
တေလ-	တိလဿ ဣဒံ တေလံ။ နှမ်း၏ဆီနှင့် ဝိကာရဝိကာရီအဖြစ်ဖြင့်စပ်ခြင်းသမ္ဗန်။ဆီဒြဗ်။တိလတေလ။
မာန-	မီယတေ ပရိစ္ဆိန္ဒီယတေ ယေနာတိ မာနံ။ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကြိယာ။ ချင့်တောင်း ချင့်ခွက်။ တုလ၊ပမာဏ။
အဝသေက-	အဝသိဉ္စီယတေတိ အဝသေကော။
ဇလ-	ဇလတိ သန္ဒတီတိ ဇလံ။
တဠာက-	တလန္တိ ပတိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထာတိ တဠာကံ။ တည်ခြင်းကြိယာ။ တစ်ဘက်ဆည်ကန်ဒြဗ်။ သရ၊ဝါပီ။
ဩဃ-	ဩတ္ထရိတွာ ဟနတီတိ ဩဃော။
ဟာဒယ-	ဟရတိ အတ္တနော ဝသနာဓာရန္တိ ဟာဒယံ။

နံပါတ် (၅)

အဝသေကတ္တာ- တဿ တေလဿ။

ဩဃတ္တာ- ဟဿ ဇလဿ။

http://www.dhammadownload.com

ပီတိမယတ္တာ- ဝစနသာ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဥဒါဟာရော-ဖြင့် ဥဒါနသဒ္ဒါသည် ဥဒါဟာရသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို သိစေ။ ဥဒါဟရိ-ဖြင့် ဥဒါနေသိ၌ ဥ+အာပုဗ္ဗ နီဓာတ်သည် မြွက်ဆိုခြင်း ဥဒါဟရဏာတ္တ၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။(တစ်နည်း) ဥဒါနဟူသောနာမ်ပုဒ်နောင် အဖွဲ့ တွန်းကိုဗိဘတ် သအာဂုံလာ၍ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း။ ဥဒါနေသိ-ဟူသည် မြွက်ဆိုခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (မဟာဝါဘာသာဋီကာ)

(င) ဝေရူပံ ပီတိမယံ ဝစနံဖြင့် ဥဒါနအရ ပီတိကြောင့်ဖြစ်သောစကားကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ နိစ္ဆာရေတိဖြင့် ကျူးရင့်ခြင်းဟူသည် မြွက်ဆိုခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

တဠာက-	တလ+အာက။ လကို ဠပြု။
ဩဃ-	ဥစ။ စကို ဃပြု၊ ဥကို ဩပြု။ အဝ+ဟာန။ အဝကို ဩ။ ဟာနကို ဃ။
အသတ္တုဟိတ္ဝာ-	န+သံ+ဌာ၊ တွာ။ ဟ-လာ၊ ဌာ၏အာကို ရသပြု၊နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဏပြု။
ဟဒယ-	ဟရ+ယ။ ရကို ဒပြု။

နံပါတ် (၈)

စွန့်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် အဝသေက။ ရေအလျဉ်၏အစွမ်းဖြင့် ဩဃ။

အကြင်စကားသည်၊ လက်ခံမည့်ပုဂ္ဂိုလ်ကို ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိ၊ သက်သက်မွန်မြတ်သော ပီတိ၏အစွမ်းဖြင့် မိမိ၏သဘောအားဖြင့် အဆောတလျှင်သာ နှုတ်တော်မှ ထွက်လာ၏။ထိုစကားကို ဤ၌ဥဒါန်းဟူ၍ အလိုရှိအပ်၏။

နံပါတ် (၉)

ဩဒဂျဝစနံ စိတ္တံ၊ ဂဟေတုံ အဓိကံ ဟုတ္ဝာ။

အဋ္ဌတွာ ယံ န သက္ကောတိ၊ ဥဒါနံ တံ နိစ္ဆာရေသိ။ (စတုတ္ထ မကာရဝိပုလ)

နံပါတ် (၁၀)

ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ-ပီတိ သောမနဿပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မံ၊ဓမ္မံ။ (တစ်နည်း) ဟသာ၊ဟာသ။ မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသော ညည်းသည်လည်းကောင်း၊ ပညာရှိသမဏဗြာဟ္မဏာတို့သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ညဥ့်၏မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းခြင်းဂုဏ်၊ စိတ်ကိုကြည်လင်စေခြင်းငှါ စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းဂုဏ်တို့သည် ဥဒ္ဒီပန။ ယာဉ်ရထားပြင်ဆင်ပြီး ဘုရားကျောင်းတော်သို့သွားခြင်း၊ ဘုရားဖူးခြင်း၊ သာမညဖလဒေသနာတော်ကို နာယူခြင်း သရဏာဂုံတည်ခြင်းစသော အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၁)

(က) ဒေါသိနာတိ ဒေါသာပဂတာ။

(ခ) အဗ္ဘာ၊ မဟိကာ၊ ဓူမော၊ ရဇော၊ ရာဟူတိ ဣမေဟိ ပဉ္စဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ ဝိရဟိတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(ဂ) တသ္မာ ရမဏီယာတိ အာဒီနိ ပဉ္စ ထောမနဝစနာနိ။

(ဃ) သာ ဟိ မဟာဇနဿ မနံ ရမယတီတိ ရမဏီယာ။

(င) ဝုတ္တဒေါသဝိမုတ္တာယ စန္ဒပ္ပဘာယ ဩဘာသိတတ္တာ အတိဝိယ သုရူပါတိ အဘိရူပါ။ ဒီ၊၃၊၁၅၂။

နံပါတ် (၁)

(ခ) အဗ္ဘာ-တိမ်တိုက်လည်းကောင်း။မဟိကာ-ဆီးနှင်းလည်းကောင်း။ဓူမော-မီးခိုးလည်းကောင်း။

http://www.dhammadownload.com

ရဇော–မြူလည်းကောင်း။ ရာဟု–ရာဟုအသူရိန်လည်းကောင်း။

(ဂ) တဿာရတ္တိယာ–ထိုညဉ့်ကို။ထောမနဝစနာနိ–ချီးမွမ်းကြောင်းဖြစ်ကုန်သော သဒ္ဒါတို့တည်း။

(င) ဝုတ္တဒေါသဝိမုတ္တာယ–ဆိုအပ်ပြီးသော တိမ်တိုက်စသော အပြစ်ငါးမျိုးတို့မှ လွတ်သော စန္ဒပ္ပဘာယ–လ၏အရောင်သည်။သြဘာသိတတ္တာ–ထွန်းလင်းတောက်ပစေအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။(တစ်နည်း) စန္ဒပ္ပဘာယ–လရောင်ဖြင့်။ သြဘာသိတတ္တာ–ဖြစ်သောထွန်းလင်းသော အရောင်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့်''ကိလေသေ ဖိတာ ဖိတာဝိတိ ဖိနော''ကဲ့သို့ ဒေါသေဟိ ဣတာ ဂတာ အပတာ ဒေါသိနာဟု တကို နပြု၍ ပြီးသည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထို၌ ဒေါသနှင့် ဝါ–ဒေါ်သတို့မှ ကင်းခြင်းဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။''ဒေါသာဘိသန္တ ကာယံ''(ဋ၁၂၃)ကဲ့သို့ ဒေါသအရ သလိပ်၊ သည်းခြေ၊ လေတို့ကိုယူ၍ ထိုမှလွတ်ကင်းခြင်းကို''ဒေါသာပဂတာ''ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဒေါသိနာ၌ ဒေါသအရကိုလည်းကောင်း၊ ထိုဒေါသငါးမျိုးတို့မှ ကင်းသော ကြောင့် ည၏ ဒေါသိနာမည်သည်ကိုလည်းကောင်း ဥဇုကတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘယ်ကြောင့် ဤအနက်ကို သိအပ်ပါသနည်း။ အကြောင်းကင်းလျက် ထိုအနက်ကို သိအပ်ပါသလော။ဝါ–စတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ စသည်ဖြင့် ပါဠိတော်၌ ဥပက္ကိလေသ(၄)ပါးသာ ဟောသည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ (ဋီသစ်ကျမ်းတက်) တစ်နည်း–ပါဠိတော်၌ အဇာသတ်မင်းသည် ရမဏီယာစသော ငါးပုဒ်တို့ကိုဆိုအပ်၏။ ဒေါသိနာ ရတ္တိဟုဆို လျှင် ပြီးကောင်းသည်မဟုတ်လော။ ရမဏီယာစသော ငါးပုဒ်တို့ကို အသို့မူ၍ ဆိုရပြန်သနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိ)

(ဃ) ဝါကျသည်''ရမဏီယာ''စသော ငါးပုဒ်တို့၏ ထောမနဝစနဖြစ်သည်ကို ချဲ့ပြသည်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု''ဒေါသိနာ ရတ္တီ''တိ ဝုတ္တေ အဓိပ္ပေတတ္ထော သိဒ္ဓေါ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ရမဏီယာ အာဒီနိ ပဉ္စဝစနာနိ ဝုတ္တာနိ။

(ဂ) ရမဏီယာတိ အာဒီနိ ပဉ္စ ထောမနဝစနာနိ၊ တဿာ–

နံပါတ် (၄)

အဗ္ဘ– အဗ္ဘတိ သဇ္ဈေ ရက္ခတီတိ အဗ္ဘံ။
စောင့်ရှောက်ခြင်းကြိယာ၊ တိမ်တိုက်ဒြပ်၊ မေဃ၊ဝလာဟက။

မဟိကာ– မဟီယတိ ပူဇီယတေတိ မဟိကာ။
ပူဇော်ခြင်းကြိယာသကတ်၊ ဆီးနှင်းဒြပ်၊ ဟိမ၊ဥဿာဝ။

ဓူမော– ဓုနာတိ ကမ္ပတီတိ ဓူမော။
တုန်လှုပ်ခြင်းကြိယာ၊ မီးခိုးဒြပ်၊ အဂ္ဂိပသ်ဝ။

ရာဟု– ရဟတိ စန္ဒာဒီနံ သောဘာဝိသေသံ နာသေတီတိ ရာဟု။
ဖျက်ဆီးခြင်းကြိယာ၊ ရာဟုအသူရိန်၊ သောဘာနုအသူရိန္ဒ။

စန္ဒ– စန္ဒတိ ဟိလာဒယတိ သုခယတိ ပဇန္တီ စန္ဒော။
ဝမ်းမြောက်ခြင်းထွန်းပခြင်းကြိယာ၊ လဒိမာန်ဒြပ်၊ ကုန္ဒု၊နက္ခတ္တရာဇာ၊သောမ။

ပဘာယ– ပကာရေန ဘာတီတိ ပဘာ။

ရဇော– ရဉ္ဇတီတိ ရဇော။ ပံသုံ၊စုဏ္ဏာ။

နံပါတ် (၅)

ဒါသာပဂတတ္တာ–(ဝိရဟိတတ္တာ) ရတ္တိယာ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) ဩဘာဝိတတ္တာ- တာယ ရတ္တိယာ။

မှတ်ချက်- ဒေါသိနာ၊ ရမဏီယာစသည် ရတ္တိ၏ ဝိသေသနဖြစ်သည်ကို သိပါ။

နံပါတ် (၆)

(က) အာဘော် ကျမ်းတက်ရှု-

(ခ) အဇ္ဈာစသည်ဖြင့် ဒေါသိနာ၌ ဒေါသအရ တိမ်တိုက်စသော အပြစ်ငါးပါးကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ဥပက္ကိလေသေဟိဖြင့် ဒေါသသဒ္ဒါ-ဥပက္ကိလေသ အနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း။ ဒေါသေဟိ က္ခတာ ဝိရဟိတာ ဒေါသိနာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ တကို နပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (တစ်နည်း) မြန်မာပြန်၍ ဘာဝတ္ထဖော်ပါ။

(ဃ) ရမယတိဖြင့် ရမဏီယာ၌ ရံမုဓာတ်၊အနီယပစ္စည်း။ ယင်းအနီယပစ္စည်း၏ "နိယာနိကာ မဂ္ဂါ"ကဲ့သို့ ကတ္တားအနက်ဟောသည်ကို သိစေ။ မဟာဇနဿ မန်ဖြင့် မွေ့လျော်စေ၏ဟူသည် လူအပေါင်း၏ စိတ်ကို မွေ့လျော်စေခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ သာဖြင့် ရမဏီယာအရ ညဉ့်ကိုယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(င) အတိဝိယ သုဒ္ဓပါဖြင့် အဘိရူပါ၌ အဘိဥပသာရသည် အဓိကအနက်ဟောသည်ကို သိစေ။ ဝုတ္တဒေါသဝိမုတ္တာယစသည်ဖြင့် ဆိုပြီးသော တိမ်တိုက်စသော အပြစ်ငါးပါးမှလွတ်သော လရောင်ဖြင့် ထွန်းလင်း တောက်ပသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ညဉ့်သည် အဘိရူပ-အလွန်အဆင်းလှသည်၏အဖြစ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဒေါသိနာ-	ဒေါသိတာ။ တကို နပြု။
အဇ္ဈာ-	အဝ+ဘာ။ ဝကို ဇပြု။
လက္ခညာ-	လက္ခဏီယာ။ဏီ၌ ဣချေ၊ ဏျကို ဉ ပြု၊ ဒွေဘော်လာ။ ငြီ၊သစ်၊၂။၁၄။

နံပါတ် (၈)

ပါဠိတော်၌ ဥပက္ကိလေသကို "အဗ္ဘာ"(မဟိကာ)ဓူမော၊ရဇော၊ရာဟု ဟုလေးပါးဆိုအပ်သော်လည်း တတိယဥပက္ကိလေသဖြစ်သော ဓူမနှင့် ရဇောကို အပြားအားဖြင့် ပြလိုသောကြောင့် "ပဥ္စဥပက္ကိလေသေဟိ" ဟူ၍ ဤအဋ္ဌကထာနည်းဖြင့် ပြခြင်းငါ်ဆိုသည်။ (ငြီ၊သစ်) (ဘာဋီ၌ ဆီးနှင်းတိမ်တိုက်ကို နှစ်မျိုးခွဲဆိုဟုဖွင့်)။ ဝုတ္တဒေါသဝိမုတ္တာယ စသည်ဖြင့် လဆန်းရက်၏ အစွမ်းဖြင့် ညဉ့်၏ပါသာဒိကအဖြစ်ကိုပြသည်။ ရက်၊လ၊ဥတု၊ နှစ်တို့ဖြင့် မှတ်သားထိုက်သည်ကို လက္ခညာ-ပါဌ်ဖြင့် ပြသည်။

နံပါတ် (၁၀)

(ဃ) ကြိယာအရ- နှစ်သက်တတ်သော ပီတိသောမနဿပြဓာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ မမ္မ၊ဓမ္မ။

(တစ်နည်း) ဟာသဥဒာယီ၊ဟာသ။ ညဉ့်သည်(ဝါ)လရောင်သည် အာရမ္မဏ။ အပြစ်ငါးမျိုးမှ ကင်းသည် ဖြစ်၍ လရောင်ဖြင့် အလွန်အဆင်းလှခြင်းဂုဏ်သည် ဥဒ္ဒီပန။ ပညာရှိသမဏဗြာဟ္မဏကို ဆည်းကပ်လိုစိတ် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၂)

(က) ကံနှုန်းဇာတိ ကံ နခေါ် အဇ္ဈ။

(ခ) သမဏ ဝါ ဗြာဟ္မဏံဝါတိ သမိတပါပတာယ သမဏံ၊ ဗာဟိတပါပတာယ ဗြာဟ္မဏံ။

(ဂ) ယံ နော ပယိရုပါသတောတိ ပစနဗျတ္တယော သော။

(ဃ) ယံ အမှာကံ ပဥ္စုပဋ္ဌနဝသေန ပယိရုပါသန္တာနံ မဓုရံ ဓမ္မံ သုတွာ စိတ္တံ ပသီဒေယျာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) သံဝဏ္ဏနာ၌ ထည့်သင့်သောပါဠိများထည့်-

ကံနုခွဓွာတိ ပဒဿ၊ကံနုခွဓ-ဟူသောပုဒ်ကို ကံ နုခေါ အဓ-"ကံ+နုခေါ+အဓ"ဟူ၍ ပုဒ်ဖြတ်ခြင်းကို။ကာတဗ္ဗော-၏။အဓ-၌။ကံ-အဘယ်သို့သော။တံသမဏာဝါ-သို့လည်းကောင်း။တံဗြာဟ္မဏံဝါ-သို့လည်းကောင်း။ ပယိရုပါသေယျာမနုခေါ-ဆည်းကပ်ကုန်ရာပါအံ့နည်း။

(ဂ) ဝစနဗျတ္တယော-ဗဟုဝုစ်ဆိုထိုက်ရာ၌ ကေဝုစ်၏အစွမ်းဖြင့် ဆိုခြင်းကြောင့် ဝုစ်ဖောက်ပြန်သော သဒ္ဒါတည်း။

(ဃ) ယံသမဏံဝါ၊ ယံဗြာဟ္မဏံဝါ-သို့လည်းကောင်း။ ပဥ္စပုဏ္ဏနဝသေန-ပြဿနာကို မေးမြန်းခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပယိရုပါသန္တာနံ-ကုန်သော။ အမှာကံ-တို့၏။ စိတ္တံ-သည်။ မဝုရံ-ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော။ ဓမ္မံ-ကို။သုတွာ-ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ-ပါဠိတော်၌ အဓာတသတ်မင်းသည် ယံ သမဏံဝါဗြာဟ္မဏံ ဝါ-ဟုပြောဆိုအပ်၏။ သမဏဗြာဟ္မဏတို့အရ ပဗ္ဗဇ္ဇာမတ္တ ရဟန်း၊ ဇာတိမတ္တ ဗြာဟ္မဏတို့ကို အလိုရှိအပ်ပါသလော။ အဘယ်သမဏဗြာဟ္မဏတို့ကို အလိုရှိအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) သံဝဏ္ဏနာမိန့်။ (ပြီးသစ်)

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် "ယံ နော ပယိရုပါသတော"၌ ပယိရုပါသတောသဒ္ဒါသည် ဗဟုဝုစ်ဆိုထိုက်ရာ၌ ကေဝုစ်အစွမ်းဖြင့် ဆိုအပ်သော ဝုစ်ဖောက်ပြန်သောသဒ္ဒါဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ဝုစ်ပြန်ဟူသည့်အတိုင်း အတ္ထယုတ္တိ ရှိပါ၏လော။ အတ္ထယုတ္တိကို အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု "သမဏံ ဝါ ဗြာဟ္မဏံဝါ"တိ ပါဠိယံ အဓိသေသေန ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ သမိတပါပတာယ သမဏံ၊ ဗာဟိတပါပတာယ ဗြာဟ္မဏန္တိ ဝုတ္တော။
(ဂ) ယံ နော ပယိရုပါသတော စိတ္တံ ပသီဒေယျာတိဝစနတော။
(က) နနု ပယိရုပါသတောတိ ပါဠိယံ ကေဝစနေန ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ "ပယိရုပသန္တာန"န္တိ ဗဟုဝစနေန အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
(ဂ) ယံ နော ပယိရုပါသတောတိ ဝစနဗျတယော သေး တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

အဓ- ဣမသ္မိံ ဒိဝသေ အဓ္ဓ။
အာသန္နပစ္စက္ခအနက်နှင့် နေ့တို့၏ကာလ+ကာလဝန္တအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်။
နေ့ဟူသော ကာလပညတ်။ ဒိဝသ၊အဟ။
ပါပ- ဒုဂ္ဂတိံ ပါပေတီတိ ပါပေါ။
ရောက်ခြင်းကြိယာ။ အကုသိုလ်။ အကုသလ၊အပုည။
ဝစနဗျတ္တယော- ဗျတ္တယနံ ဗျတ္တယော၊ ဝစနဿ ဗျတ္တယော ဝစနဗျတ္တယော။
ဖောက်ပြန်သောဝုစ်၏ ပယိရုပသတောသဒ္ဒါနှင့် နိဿိတ နိဿယအစပ်သမ္ဗန်။
ပယိရုပါသတောသဒ္ဒါ။ ဝစနဝိပလ္လာသ။
ပဥ္စ- ပုစ္ဆိယတေတိ ပဥ္စံ။ (အနုယောဂ)

နံပါတ် (၅)

သမိတပါပတာယ- သမဏာသာ ဝါ။
ဗာဟိတပါပတာယ- ဗြာဟ္မဏာသာ ဝါ။

http://www.dhammadownload.com

ဝစနဗျတ္တယတ္တာ- တေသ ''ပယိရုပါသော''တိ သဒ္ဒသ။

နံပါတ် (၆)

(က) ကံနုခေါ်အဖွဖြင့် ကံနုခွဇ္ဖကိုကို ကံ+နုခေါ်+အဖွဟူ၍ ပုဒ်ဖြတ်ရမည်ကို သိစေ။

(ခ) သမိတပါပတာယဖြင့် သမဏအရ ပဗ္ဗဇ္ဇာမတ္တသမဏကို မယူအပ်၊ပရမတ္ထသမဏကို ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ပါပေဟိ သမေတိတိ သမဏောဟု ဟေတုကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို လည်းကောင်း၊ ယုပစ္စည်းအနပြု ၍ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ဗဟိတပါပတာယဖြင့် ဗြာဟ္မဏအရ ဇာတိမတ္တဗြာဟ္မဏကိုမယူအပ်၊ပရမတ္ထဗြာဟ္မဏကို ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ပါပေ ဗဟိကရောတိ ဗြာဟ္မဏောဟု ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြု၍ ယုပစ္စည်း ကတ္တာအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဃ) အမှာကံဖြင့် နေသည် ဝိဘတ်နှင့်တကွအမှသဒ္ဒါ၏ ကာရိယဖြစ်သည်ကို သိစေ။ ပယိရုပါ သန္တာနံဖြင့် ပယိရုပါသတောသည် ပယိရုပါသတံဟုဆိုလိုလျက် ဝုစ်အားဖြင့် ဖောက်ပြန်သည်ကို သိစေ။ ပဥ္စပုစ္ဆနဝသေနဖြင့် ချဉ်းကပ်ရခြင်းအကြောင်းကို သိစေ။ မစုရံမမွှံသုတ္တာဖြင့် စိတ်ကြည်လင်ခြင်းအကြောင်း ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဗြာဟ္မဏ-	ဗဟ+ယု။ ယုကိုအနပြု၊ နကိုဏပြု၊ ဗကိုဗြ၊ အကိုအာပြု။ မလော။ (ဋီသစ်)
ပယိရုပါသတော-	ပရိယုပါသတံ။ ရနှင့်ယရှေ့နောက်ပြန်၊ ဝစနဝိပလ္လာသနည်းဖြင့် ဗဟုဝုစ်ကို ကေဝုစ်ပြန်။
ပဥ္စ-	ပုစ္ဆတည်။ စကို ဉ၊ ဆကို ဟပြု။

နံပါတ် (၈)

ဗဟုဝုစ်ဆိုအပ်ရာ ၂-မျိုး- ၁။မိမိကို မြှောက်ပင့်ဆိုရာ၌လည်းကောင်း၊ ၂။အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အရာဌာနတို့၌လည်းကောင်း တစ်ဦးတစ်ယောက်၌ ဗဟုဝုစ်ဖြင့်ဆိုသည်။

နံပါတ် (၉)

အမှာကံ မစုရံ ဓမ္မံ၊ ပဥ္စ ပုစ္ဆာဝသေန ယံ။

သုတွာ စိတ္တံ ပသီဒေယျ၊ အတ္ထော ပယိရုပါသတံ။ (ပထျာဝတ္တ)

နံပါတ် (၁၀)

ပသီဒေယျအရ-သဒ္ဓါပြဓာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မံဓမ္မ။ ချိုမြိန်သောတရားတော်သည် အာရမ္မဏ။ ပညာရှိသမဏဗြာဟ္မဏသို့ ဆည်းကပ်လိုခြင်း။ ပြဿနာမေးလိုခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ ရတနာသုံးပါးကို ကြည်ညိုခြင်း။ သာမညဖလသုတ္တန်တော်ကို နာယူရခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၃)

(က) ကိံ ဘဂဝန္တံ သယံ ဒဿနာယ ဥပင်္ကမိတုံ န သက္ကောတီတိ? အာမ န သက္ကောတိ။

(ခ) ကသ္မာ? မဟာပရာဓတာယ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။)

(ဂ) တေန ဟိ ဘဂဝတော ဥပဋ္ဌာကော အရိယသာဝကော အတ္တနော ပိတာ မာရိတော။

(ဃ) ဒေဝဒတ္တဉ္စ ဝာမေဝ နိဿာယ ဘဂဝတော ဗဟုံ အနတ္ထမကာသိ။

(င) က္လတိ မဟာပရာဓော သော၊ တာယ မဟာပရာဓတာယ သယံ ဂန္တုံ န သက္ကောတိ။

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဟေတုဖလသမ္ဗန္ဓယောဇနာနည်း–ကသ္မာ–ကြောင့်။ အယံရာဇာ။ ဘဂဝန္တံ–ကို။သို့။ သယ– တိုင်။ ဒဿနာယ–ငှါ။ ဥပင်္ကမိတုံ–ကပ်ရောက်ခြင်းငှါ။ နသက္ကောတိ–နည်း။ က္လတိအံယံ။ ပုစ္ဆာ–တည်း။ အဿ

http://www.dhammadownload.com

ရညော-၏။ ဝါ-သည်။ မဟာပရာဓတာယ-များသောအပြစ်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အယံ ရာဇာ ဘဂဝန္တံ သယံ ဒဿနာယ နသင်္ကောတိ၊ ဣတိ ဝိဿဇ္ဇနာဘည်း။ (ကရဏဝါကျသို့ ဖလဝါကျရှိ၊ လိုက်သင့်သောပုဒ်များ လိုက်စေ၍ အပြန်အလှန်သဘောအနက်ပေးခြင်းကို "ဟေတုဖလသမ္ဗန္ဓ"ယောဇနာနည်းဟု ဆိုသည်။)

(ဂ) ဟိ-ချဲ့။ တေန ရညာ-ထိုအဇာတသတ်မင်းသည်။ မာရိတော-သေစေအပ်ပြီ။

(ဃ) စ-သည်သာမကသေး။

မှတ်ချက်- ယင်းစသဒ္ဒါသည် သမုစ္စည်းအနက်ရှိသောကြောင့်"စ-သဒ္ဒါ၏ သမုဒေးတဗ္ဗတ္ထကို ဖော်၍ အနက်ပေးလိုသော် (ဂ)ဝါကျကို ထည့်ပေးရမည်။ (တေနရညာ-သည်။ ပ ။မာရိတောစ-သေစေလည်းသေစေ အပ်ပြီ။ ဒေဝဒတ္တော-သည်။ တမေဝ-ထိုအဇာတသတ်မင်းကိုသာ။ ပ ။အနတ္ထံ-အကျိုးမဲ့ကို။အကာသိစ-ပြု လည်းပြုဘူးပြီ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အဇာတသတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရားသို့ ကိုယ်တိုင်ဖူးမြော်ရန် ချဉ်းကပ်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် မစွမ်းနိုင်ပါသနည်း။ မည်သူမဆို မြတ်စွာဘုရားအား ဖူးမြော်ရန် ချဉ်းကပ်လိုက ချဉ်းကပ်နိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်လော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် အဇာတသတ်မင်းသည် ကြီးသောအပြစ်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် မြတ်စွာ ဘုရားသို့ ကိုယ်တိုင်ချဉ်းကပ်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့သော အပြစ်ကြီးသောအမှုကို အဇာတသတ်မင်းသည် လွန်ကျူးခဲ့ပါသနည်း။ ကြီးသောအမှုနှင့် လွန်ကျူးခဲ့ပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ "တေနဟိ"တိ အာဒိ တဒတ္ထဝိဝရဏံ။ (ဋီ၊သစ်။)

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အဇာတသတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရား၏အလုပ်အကျွေး အရိယသာဝက ဖြစ်သော မိမိ၏ဖခင်ရင်းကို သေစေအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုအပြစ်ကိုသာ လွန်ကျူးမိ၍ မြတ်စွာဘုရားထံသို့ ကိုယ်တိုင် မချဉ်းကပ်ဝံ့ပါသလော။ အသို့သောအပြစ်ကိုလည်း ကျူးလွန်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အဇာတသတ္တု ရာဇာ ဣဿရော ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဘဂဝန္တံ သယံ ဒဿနာယ ဂန္တုံ န သင်္ကောတိ။

(ဂ) မဟာပရာဓတာယ။

(က) နနု အဇာတသတ္တု ဘဂဝတိ ကိဉ္စိ အနတ္ထံ န ကရောတိ

ဒေဝဒတ္တောဝ ဘဂဝတော ဗဟုံ အနတ္ထံ ကရောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ "ဣတိ မဟာပရာဓော ဧသော"တိ ဝုတ္တော။

(ဂ) ဒေဝဒတ္တော တမေဝ နိဿာယ ဘဂဝတော ဗဟုံ အနတ္ထမကာသိ၊ တသ္မာ-

(ဃ) ဋ္ဌ စသဒ္ဒါ-အဇာတသတ်မင်းသည် မိမိခမည်းတော်၊ ဗုဒ္ဓ၏ အရိယသာဝက အလုပ်အကျွေးကို သတ်ခြင်းဖြင့် ကြီးသောအပြစ်ရှိသကဲ့သို့၊ထိုအတူ မြတ်စွာဘုရားအား များစွာသောအကျိုး မဲ့ကို ပြုလုပ်သူ ဒေဝဒတ်၏ မိတ်ရင်း၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ကြီးသောအပြစ်ရှိသူဖြစ်၏။ ဤသို့သော အနက်ကပ်ဆောင် နိုင်သည်ကို ပြလို၍ စသဒ္ဒါဆိုသည်။

နံပါတ် (၄)

မဟာပရာဓတာယ- အပရဇ္ဈတိ ဝေဒေနာတိ အပရာဓော။

မဟန္တော အပရာဓော ယဿာတိ မဟာအပရာဓော။

တဿ ဘာဝေါ မဟာပရာဓတာ။

ပြစ်မှားခြင်းကြိယာသာကတ်၊ အကုသိုလ်အပြစ်၊ အစွယ။

http://www.dhammadownload.com

ဥပဋ္ဌာက- ဥပသာမီပေ တိဋ္ဌတီတိ ဥပဋ္ဌာကော။
တည်ခြင်းကြိယာ၊ ဝါ-ဆည်းကပ်လုပ်ကျွေးခြင်းကြိယာ။
အနီး၌တည်လျက် ဆည်းကပ်သော ဗိမ္ဗိသာရမင်း။ ဥပါသန သုဿူသာ ပါရိစရိယာ။

အရိယသာဝက- ကိလေသေဟိ အာရကော အရိယော၊ အရိယတေ ဥပဂမိယတေတိ အရိယော၊ သုဏာတီတိ သာဝကော၊
အရိယောစ သော သာဝကောစာတိ အရိယသာဝကော၊
အရိယဿ သာဝကော အရိယသာဝကော။ (ဗုဒ္ဓသိသော)

မာရိတော- မာရိယတေတိ မာရိတော။ (ဃာတိကော)

ဗဟုံ- ဗံဟတိ ဝုဍ္ဍိံ ဂစ္ဆတီတိ ဗဟု။

နံ့ပါတ် (၅)

(ခ) မဟာပရာဓေတာယ- အဿ ရညော။ (အဇာတသတ္တုနော)
(ဂ) မာရိတတ္တာ- ပိတုနော။

နံပါတ် (၆)

(ဂ) ဝါကျဖြင့် ကြီးသောအပြစ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသည် မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ အလုပ်အကျွေး အရိယသာဝက ခမည်းတော် အရှင်းကို သေစေခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ၊ ဝါ-မဟာပရာဓအရ ဗုဒ္ဓ၏အလုပ်အကျွေး အရိယသာဝက ခမည်းတော် အရှင်းကို သေစေခြင်းကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဃ) ဝါကျဖြင့် မဟာပရာဓအရ ဖခင်အရှင်းကို သေစေခြင်းသာမဟုတ်၊ ဒေဝဒတ်သည် ဗုဒ္ဓအား အကျိုးမဲ့များစွာပြုရာ၌ အထောက်အပံ့ အကူအညီပေးခြင်းကိုလည်း ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(တစ်နည်း) ဘာဝတ္ထဖော်ပါ။

နံ့ပါတ် (၇)

အရိယ- အာရကကို အရိယပြု။ (တစ်နည်း) အရ+ဏျ။ ဏာချေ၊ ဠလာ။
ဘဂဝံ- ဘဝေသု+ဝန္တ+ဂမန။ ဘဂျ၀၊ ဘဂ္ဂ၀၊ ဘတ္တစသည်တည်၍ ပြီးအောင်တွက်။

နံ့ပါတ် (၈)

ဇီဝကဆိတ်ဆိတ်နေရကြောင်း-ပျံ့လွင့်ခြင်းကို ဖြတ်ခြင်းအကျိုးကို သိလျက် ဆိတ်ဆိတ်နေသည်။
အသိက္ခိတာဟူသည်- ကာယကံမှု,ဝစီကံမှုမှ စောင့်စည်းခြင်း၌ကင်းသော သိက္ခာရှိသူ တိတ္ထိ ဆရာကြီးများနှင့် ယင်းတို့၏ နောက်လိုက်တပည့်များဖြစ်သည်။

နံ့ပါတ် (၉)

သုဂတဿ ဥပဋ္ဌာကော ၊ တေနဟာရိယသာဝကော။
တသ္မာ မဟာပရာဓော သော ၊ မာရိတော အတ္တနော ပိတာ။ (ပဋ္ဌျာဝတ္တဂါထာ)

နံ့ပါတ် (၁၀)

(ဃ) အနတ္တမကာသိ- ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်-ကောဓ္ဓောယီ၊ရုဒ္ဒရသ။

မြတ်စွာဘုရားသည် အာရမ္မဏ။ မြတ်စွာဘုရား၏ကျော်ကြားမှုကို ဣဿာဖြစ်ခြင်း လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရကို မျှော်ကိုးလျက် ကိုယ်တိုင်သံဃာတော်ကို ဦးဆောင်လိုခြင်း၊ အဇာတသတ်မင်းကို အမှီရခြင်းတို့သည် ဥဒ္ဒီပန။ သံဃဘေဒက လောဟိတုပ္ပါဒကဟူသော အနန္တရိယကံကြီးများ ဆက်တိုက်လွန်ကျူးမိခြင်း၊ လောကီအဘိညာဉ်မှ လျောကျခြင်း၊ အရှင်လတ်လတ် မြေမျိုခံရခြင်းအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ပါဠိကျစဉ် (၁၄)

(က) တတ္ထ ပူရဏောတိ တဿ သတ္ထုပဋိညဿ နာမံ။ ကဿပေါတိ ဂေါတ္တံ။
(ခ) သော ကိရ အညတရဿ ကုလဿ ဧကူနဒါသသတံ ပူရယမာနော ဇာတော၊ တေနဿ''ပူရဏော''တိ နာမံ အကံသု။
(ဂ) မင်္ဂလဒါသတ္တာ စဿ''ဒုက္ကဋ''န္တိ ဝတ္တာ နတ္ထိ''အကတံ ဝါ န ကတ''န္တိ။
(ဃ) သော ''ကိမဟံ ဧတ္ထ ဝသာမီ '' တိ ပလာယိ။
(င) အထဿ စောရာ ဝတ္ထာနိ အစ္ဆိန္ဒိံသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၃၀။

နိဿယ (၁)

(က) တတ္ထ တသ္မိံပါဠိကျေ-ဝေဝုတ္တေ-အစရှိသော ထိုပါဠိကျ၌။ သတ္ထုပဋိညဿ-ဆရာဘုရားဟူ၍ ဝန်ခံသော။ တဿ-ထိုကဿပ၏။ကဿပေါတိ ဣမိနာ ပဒေန။ ဂေါတ္တံ-အနွယ်ကို။အာယသ္မာတာ အာနန္ဒ ထွေရေန ဝုတ္တံ။

(ခ) ကိရ-တဆင့်စကား ကြားရဖူးသည်ကား။သောပူရဏော၊ဧကူနဒါသသတံ-တစ်ယောက်ဖြင့် ယုတ်သော ကျွန်တစ်ရာကို။ ဝါ-ကျွန်ကိုးကျိပ် ကိုးယောက်ကို။ အဿ-ထိုကဿပအား။ (မနုဿာ)

(ဂ) အဿ-ထိုပူရဏ၏။ မင်္ဂလဒါသတ္တာ-မင်္ဂလာကျွန်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အဿ-ထိုပူရဏအား။ ဝါ-ကို။ ဒုက္ကဋန္တိ-မကောင်းသဖြင့် ပြုတတ်သူဟူ၍။ ဝတ္တာ-ပြောဆိုတတ်သူသည်။

(ဃ) သော-ထိုပူရဏသည်။အဟံ-သည်။။ ကိံ-အဘယ်ကြောင့်။ ဝသာမိ-နေတော့အံ့နည်း။။

နိဿယ (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)တို့ဖြင့် ပူရဏဟူသည် ဘုရားဟုဝန်ခံသော တိတ္ထိဆရာကြီး၏အမည်ဖြစ်၍ ကဿပဟူသည် တိတ္ထိဆရာကြီး၏ မျိုးနွယ်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုကဿပအနွယ်၌ဖြစ်သော တိတ္ထိဆရာကြီးသည် အဘယ်ကြောင့် ပူရဏအမည်ကို ရအပ်ပါသနည်း။ တိဿ ဒတ္တ သီရိဝပုကတို့ကဲ့သို့ အကြောင်းကင်းလျက် ရှုဦးအမည် ဖြစ်လေသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် တစ်ယောက်ဖြင့် ယုတ်လျော့သော ကျွန်တစ်ရာကို ပြည့်စေလျက်ဖြစ်သော ကြောင့် ပုရဏမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုပူရဏကျွန်အား အဘယ်သို့သတ်မှတ်၍ မည်သို့ ပြောဆိုဆက်ဆံကြပါကုန်သနည်း။ သာမန်ကျွန်-ဟုသာ သတ်မှတ်ပါသလော။ မကောင်းသောအမှု ပြုလုပ်သည်ကို ''ဒုက္ကဋ'' ဟူ၍လည်းကောင်း၊မပြုလုပ်သည်ကို''န ကတ''ဟူ၍လည်းကောင်း ပြောဆိုအပ်ပါသလော၊စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု ပူရဏော သတ္ထာ န ဟောတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ပူရဏောတိ တဿ သတ္ထုပဋိညဿ နာမံ ဘဝတိ။
(ဂ) သတ္ထာ ပဋိညာတော ယေနာတိ တသ္မာ။
(တစ်နည်း) နနု''အဟံ ကော လောကေ အတ္တဓမ္မာနုသာသကော''တိ အာစရိယပဋိညာတဘာဝံ သန္ဓာယ ဝေ ဝုတ္တံ၊ တသ္မာ-
(က) နနု လောကေ ဒါသံ ''ဒုက္ကဋ''န္တိ ဝါ ''အကတံ ဝါ နကတ''န္တိ ဝတ္တာ။
(ခ) အထ ကသ္မာ အဿ''ဒုက္ကဋ''န္တိ ဝတ္တာ နတ္ထိ''အကတံ ဝါ နကတ''န္တိ။
(ဂ) မင်္ဂလဒါသတ္တာ-

နိဿယ (၄)

ကုလံ- ကုလတိ သန္တာနံ ဗန္ဓတိ ဝေါနာတိ ကုလံ။
မျိုးရိုးအစဉ်ကို နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ။ မျိုးနွယ်စု။ ဝံသ၊ဂေါတ္တ။

http://www.dhammadownload.com

ဝတ္တာ- ဝစတီတိ ဝတ္တာ။ (ကတ္တိက)
ဒါသ- ဒါသန္တေ တဿာတိ ဒါသော။
ပေးခြင်းကြိယာ။ ကျွန်ဒြပ်။ စေဋ္ဌကျပေ်သာ။
မင်္ဂလ- မင်္ဂ ပါပံ လုနာတီတိ မင်္ဂလံ။
မကောင်းမှုနှင့် ဖျက်ဆီးခြင်းကြိယာတို့၏ ကမ္မကမ္မိအစပ်။ မင်္ဂလာကျွန်ဒြပ်။
ကလျာဏာသိဝ။
သတ္တုပဋိညာ-အတ္တဓမ္မံ သာသတိ အနုသာသတီတိ သတ္တာ၊ ပဋိဇာနာတီတိ ပဋိညာ၊
(တစ်နည်း) ပဋိဇာနီယတေတိ ပဋိညာ။ သတ္တာဣတိ ပဋိညာ ယေနာတိ
သတ္တုပဋိညော။

နိပါတ် (၅)

ပူရယမာနတ္တာ- တဿ ပူရဏကဿပဿ။
မင်္ဂလဒါသတ္တာ- တဿ ပူရဏကဿပဿ။

မှတ်ချက်-"ဟိတ်ဆိုက်လေရာ ကြိယာ၏"နိယံအရ ဟိတ်သမ္ဗန်ကိုရှာသော် နတ္ထိကြိယာ၏ကတ္တား "ဝတ္တာ"ကို တွေ့ရမည်။ ထိုဝတ္တာကို သမ္ဗန်ခံပါက"မင်္ဂလဒါသ"ဟူသော ဘာဝယောဂပုဒ်နှင့် အရကွဲလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့်"မင်္ဂလဒါသ"နှင့် အရတူပုဒ်ကိုသာ သမ္ဗန်ခံထားပါသည်။ နိယံသည် ယေဘုယျ၊ ဘာဝယောဂပုဒ်နှင့် အရတူပုဒ်သည်သာ အဓိကသမ္ဗန်ဖြစ်သည်ကို မှတ်ထားအပ်၏။

နိပါတ် (၆)

(က) တဿ သတ္တုပဋိညဿဖြင့် ပူရဏာသဒ္ဒါ ဂုဏစသောသဒ္ဒါမဟုတ်၊နာမသဒ္ဒါဖြစ်သည်ကို လည်းကောင်း၊ ထိုနာမသဒ္ဒါသည်လည်း ဘုရားမဟုတ်ပဲ ဘုရားဟုဝန်ခံသော ကဿပကြီး၏အမည်ဖြစ်၏ ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ဂေါတ္တံဖြင့် ကဿပသဒ္ဒါ၏ ဇာတိသဒ္ဒါဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) ပူရယမာနောဖြင့် ပူရဏောတိ ပူရယတိ အနေနာတိ ပူရဏောဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ယုပစ္စည်း ကရိုဏ်းအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။ သောကီရစသည်ဖြင့် တိတ္ထိဆရာကြီးအဖြစ်သို့ မရောက်မီ အမျိုးတစ်မျိုး တွင် ကျွန်(၉၉)ယောက်သာရှိ၏။ သူရောက်လာသောအခါ (၁၀၀)ပြည့်သွား၏။ ထိုသို့ပြည့်ကြောင်းဖြစ် သော ကြောင့် ပူရဏအမည်ရ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

နိပါတ် (၇)

ဒါသ- ဒု+အသ။ ညွှဲကိုချေ၊ အကိုအာပြု။ (ဒုက္ခိတံ အသတိ ဘက္ခတီတိ ဒါသော)
ဒုက္ကဋ- ဒု+ကရ+တ။ ရချေ၊ ကဒ္ဒေဘော်လာ၊ တကို ဋပြု။

နိပါတ် (၈)

ပူရဏကဿပ အဝတ်မဝတ်ကြောင်း-အိမ်မှထွက်ပြေးရာလမ်း၌ သူတို့၏အဝတ်တို့ကို လုယူ၏။ မြက်သစ်ရွက်ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းရန်ကို သိနားလည်မှုမရှိပဲ မိမွေးတိုင်းသာ ရွာတစ်ရွာသို့ဝင်၏။ အပ္ပိစ္ဆဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသူ ရဟန္တာဟု မှတ်ထင်လျှက်၊ မုန့်စသည်ယူ၍ ချဉ်းကပ်ကြ၏။ထိုအခါ ဤလာဘသက္ကာရသည် အဝတ်မဝတ် ခြင်းကြောင့်ဟု ထင်မှတ်လျှက် ထိုအခါမှစ၍ အဝတ်ရသော်လည်း မဝတ်တော့ပေ။ ထိုအဝတ်မမှီး အချည်း နှီးသော သဘောသည်သာ"ပဗ္ဗဇ္ဇ မည်ရာ၏"ဟု လက်ခံပြီး အဝတ်မဝတ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဋီ။

နိပါတ် (၉)

ဇာတော ပူရယမာနောတိ၊ တေန အညတရဿ စ ။
ကေ့ာနဒါသသတံ သော ၊ အက်ံသု ပူရဏော နာမံ။ (တတိယသကာရဝိပုလ)

http://www.dhammadownload.com

နိပါတ် (၁၀)

(စ)နိပါတ်ရှု၍ အညာထာ–မိစ္ဆာဒိမောက္ခကောက်။ ကာမ၊ကာမ။ ပူရဏကဿပသည် အာရမ္မဏ။ ယင်း၏ အဝတ်မဝတ်သည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ အပ္ပိစ္ဆဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသူဟု မှတ်ထင်ခံရခြင်းသည် လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ ပူရဏကဿပ၏သန္တာန် အဝတ်မဝတ်ခြင်းကြောင့် လာဘသက္ကာရ ရ၏–ဟု လွဲမှားစွာ မှတ်ထင်လျှက် အသက်ထက်ဆုံး အဝတ်မဝတ်သော ရဟန်းအဖြစ် ခံယူခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၅)

(က) သော " မယံ သာဋကံ အနိဝတ္ထာဘာဝေန ဣဒံ ဥပ္ပန္နံ " တ္တိ တဟော ပဗ္ဗာယ သာဋကံ လဘိတွာပိ န နိဝါသေသိ။တဒေဝ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အဂ္ဂဟေသိ။

(ခ) ပဗ္ဗဇိတသမ္ပဟာသခါတော သံဃော အဿ အတ္ထီတိ သင်္ဃီ။

(ဂ) သွေဝ ဂဏော အဿ အတ္ထီတိ ဂဏီ။

(ဃ) အာစာရသိက္ခာပနဝသေန ဧတဿ ဂဏဿ အာစရိယောတိ ဂဏာစရိယော။

(င) ဉာတောတိ ပညာတော ပါကဋော။

(စ) " အပ္ပိစ္ဆော သန္တုဋ္ဌော၊ အပ္ပိစ္ဆတာယ ဝတ္ထမ္ပိ န နိဝါသေတိ"တိ ဧဝံ သမုဂ္ဂတော ယသော အဿ အတ္ထီတိ ယသဿီ။

(ဆ) တိတ္ထကရောတိ လဒ္ဒိကရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၃၀/၁။

နိပါတ် (၁)

(က) သော–ထိုပူရဏကဿပသည်။ သာဋကံ–အဝတ်ကို။ အနိဝတ္ထာဘာဝေန–မဝတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဣဒံ–ဤစားသောက်ဖွယ်သည်။တဒေဝ–ထိုအဝတ်မဝတ်ခြင်းသာလျှင်ဖြစ်သော။"အယံမေဝ– ဤအဝတ်မဝတ်ခြင်းသည်သာလျှင်။ပဗ္ဗဇ္ဇာနာမ–ရဟန်းအဖြစ်မည်သည်။သိယာ–ဖြစ်တန်ရာ၏။ဣတိ–ဤသို့ တွေး၍"ပဗ္ဗဇ္ဇံ–ရဟန်းအဖြစ် ကို။အဂ္ဂဟေသိ–ယူတော်မူပြီ။(အာကာရထည့် အနက်ပေး)

(ဃ) အာစာရသိက္ခာပနဝသေန–အစေလကအကျင့်ကို သင်ယူစေခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ ဝါ– အစေလကအကျင့်ကို ကျင့်စေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။

(စ) အပ္ပိစ္ဆတာယ–ကင်းသောတဏှာရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ဝတ္ထမ္ပိ–အဝတ်ကိုသော်လည်း။ နနိဝါသေတိ–မဝတ်ရှာပေ။ဣတိဧဝံ–သို့။သမုဂ္ဂတော–ကောင်းစွာအထက်သို့တက်သော။ဝါ–ကျော်စောသော။ယသော– အခြံအရံကျော်စောသည်။

နိပါတ် (၂)

(င) လီနတ္ထရ–ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ ပူရဏကဿပ၏တပည့် အမတ်ကြီးတစ်ဦးသည်"သင်္ဃီ"ဟု ဆိုအပ်၏။ထိုသင်္ဃီ၌-သံဃာမည်သည် အဘယ်သို့သော သံဃာပါနည်း။ နိယျာနိကဖြစ်သော အယူသီလတူသော အားဖြင့် ပေါင်းအပ်သောကြောင့် သံဃာမည်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (က) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိ)

(စ)သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ရဟန်းအပေါင်းဟု ဆိုအပ်သော သံဃာရှိသောကြောင့် ပူရဏကဿပသည် သင်္ဃီမည်သောဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုရဟန်းအပေါင်းဟုဆိုအပ်သည်မှတစ်ပါး လူအပေါင်းဟုဆိုအပ်သော ဂိုဏ်း ရှိသောကြောင့်လည်း ဂဏီအမည်ရပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(စ)သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် အလိုနည်းခြင်းဟူသည် တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းဖြစ်၏ဟု အပ္ပိစ္ဆသန္တုဋ္ဌသဒ္ဒါ တို့၏ အနက်တူသဒ္ဒါဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဤ၌ အလိုနည်းခြင်း။ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းဟူသည် အဘယ် ပါနည်း။ သာသနာတော်၌ကဲ့သို့ ထင်ရှားရှိသောဂုဏ်ကို လျှို့ဝှက်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော အပ္ပိစ္ဆအဖြစ်ကို ဆိုအပ် ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၂၊၁၆။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က) နနု သာဋကံ လဘာတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ န နိဝါသေသိ။

(ဂ) ''မယုံ သာဋကံ အနိဝတ္ထဘာဝေန ဣဒံ ဥပ္ပန္နံ'' န္တိ တသ္မာ–

(က) နနု ကေစိ''ပဗ္ဗဇိတသမူဟပသေန သံဃံ၊ ဂဟဋ္ဌသမူဟဝသေန ဂဏံ''တိ ဝဒန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ''သွေ ဝ ဂဏော အဿ အတ္ထီတိ ဂဏီ''တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) နနု''သံဃီ'' ''ဂဏီ''တိ ဧတေ ပရိယာယဝစနံ၊ သဂေါတမဗ္ဗတော နာနာ ဟောတိ၊ တသ္မာ– (ဋီသစ်၊ဖွင့်ရှု)

နံပါတ် (၄)

ဂဏာ– ဂဏီယတိ အဝယဝေန သဟာတိ ဂဏော။

ရေတွက်ခြင်းကြိယာသာကတ်။ ရေတွက်အပ်သောရဟန်းအပေါင်း။ သံဃ၊သမူဟ။

အာစရိယ–အာစာရံ သိက္ခာပေတီတိ အာစရိယော။

အစေလကအကျင့်နှင့် သင်ပြပေးခြင်းကြိယာ၏ ကမ္မကမ္မီအစပ်သမွန်။

ဆရာဒြပ်(ပူရဏကဿပ)။ သတ္ထာ၊အနုသာသက။

ပါကဋ– ဒဿနံ ကဋတီတိ ပါကဋော။

ပြခြင်းကြိယာသကတ်။ ထင်ရှားသောပူရဏကဿပ။ ဉာတ၊ပညာတ၊ချာတ။

အပ္ပိစ္ဆော–အပ္ပါ ဣစ္ဆာ ယဿာတိ အပ္ပိစ္ဆော။

သန္တုဋ္ဌ– သန္တုဿတီတိ သန္တုဋ္ဌော။ (ယာပန/အပ္ပိစ္ဆ)

ယသ– ယဇတိ တေနာတိ ယသော။ (ပရိဝါရကိတ္တိ)

တိတ္ထိ– တရန္တိ တေန သံသာရောဃန္တိ တိတ္ထိ။

လဒ္ဓိ– လဘိတဗ္ဗာ ဂဟေတဗ္ဗာတိ လဒ္ဓိ။

သာဋက– သဋတိ ဝိသရတီတိ သာဋကော။

ပျက်စီးကြိယာ၊အဝတ်၊ဒုဿ၊ဝတ္ထ။

နံပါတ် (၅)

သံဃီ၊ဂဏီစသည်''အယံ ပူရဏော ကဿပေါ''ပုဒ်၏ ဝိကတိပုဒ်များဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် ယင်းတို့ကို ဟိတ်ပြင်၍ ဣမဿ ပူရဏဿ ကဿပဿဟု သမ္ဗန်ခံ၍ ရသည်ကို သိပါ။

အပ္ပိစ္ဆတာယ– ဣမဿ ပူရဏဿ ကဿပဿ။

နံပါတ် (၆)

(ခ) သွေဝ ဂဏောစသည်ဖြင့် သံဃဂဏသဒ္ဒါတို့သည် ပရိယာယ်သဒ္ဒါများဖြစ်သောကြောင့် ဂဏအရလည်း ထိုသံဃအရဖြစ်သော ပဗ္ဗဇိတသမူဟကိုပင် အရကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း ဤပစ္စည်း အဿတ္ထိအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဂ) အာစာရသိက္ခာပနဝသေနဖြင့် အာစရိယော၌ အာစာရပုဒ်+ဣယပစ္စည်း။ယင်းဣယပစ္စည်း ၏ သိက္ခာပေတိ တဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်၍ အာစာရံ သိက္ခာပေတီတိ အာစရိယောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုသိစေ။

တဿ ဂဏဿ အာစရိယောဖြင့် ဂဏာစရိယောကို ဂဏဿ အာစရိယော ဂဏာစရိယောဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဂဏအရ ထိုပဗ္ဗဇိတသမူဟကိုပင် အရကောက် ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(စ) ယသောအဿအတ္ထီတိဖြင့် ယသဿီ၌ ယသပုဒ်သီပစ္စည်း။ ယင်းသီပစ္စည်း၏ အဿတ္ထိ

http://www.dhammadownload.com

အနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။ဝေဝသမုဂ္ဂတောဖြင့် ယာသအရ ပရိဝါရယာသကို မယူအပ် ကိတ္တ(သဒ္ဒ)ယာသကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ အပ္ပိစ္ဆောစသည်ဖြင့် ကျော်စောသံဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို သိစေ။

(ဆ) လဒ္ဓိကရောဖြင့် တိတ္ထကရော၌ တိတ္ထအရ တရန္တိ ဧတေန သံသာရောယန္တိဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ သံသရာတည်းဟူသော ဩဃကို ကူးမြောက်ကြောင်းဟု သမုတ်အပ်သောကြောင့် အယူသည် တိတ္ထမည်သည်ကို သိစေ။

နိဿယ (၇)

တိတ္ထ- တရ+ထ။ အကို ဣ၊ ရကို ထပြု။
ယာသ- ယဇ+အ။ ဇကို သပြု။
ပါကဋ- ပကာဋ။ အကို အာပြု။
ဝတ္တ- ဝသ+ထ။ သကို တပြု။(တစ်နည်း) ဝု+ထ။ တ-လာ။

နိဿယ (၈)

သံဃီဂဏီအရ ကေစိအလို-ရဟန်းအပေါင်း၏ အစွမ်းဖြင့်သံဃီ။ လူအပေါင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဂဏီ။ ထိုဝါဒမသင့်။ လောက၌ ဂဏ၌ပင် သံဃသဒ္ဒါ တက်ရောက်သောကြောင့်။

အာစရိယော၌ အာစာရအရ-အစေလကအကျင့်စရိုက်စသည် မိမိကြံဆအပ်ကာမျှကို ယူ။

ပါကဋထင်ရှား၏ဟူသည်-သံဃီစသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားသည်ကို ဆိုလိုသည်။

နိဿယ (၉)

အပ္ပိစ္ဆတာယ ဝတ္ထမ္ဟိ၊ ဣတ္ထေဝံ န နိဂါသေတိ။
သမုဂ္ဂတော ယသော အဿ၊ ယာသသီ နာမ အတ္ထီတိ။ (ဝတ္တဂါထာ၊)

နိဿယ (၁၀)

န နိဂါသေတိအရ-လောဘ၊မောဟပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကာမ၊ကာမ။ (တစ်နည်း) ဇိဂုစ္ဆဗီဘစ္ဆရသ။ အဝတ်သည်လည်းကောင်း၊လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။အဝတ်ဖြင့် ဝတ်ရကောင်းမှန်းမသိခြင်း၊လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရကို ရလိုခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။အလိုနည်း၏ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲ၏၊ အလိုနည်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အဝတ်ကိုမျှလည်းမဝတ်ဟု ကျော်စောသတင်းပျံ့နှံ့တက်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၆)

(က) စိရံ ပဗ္ဗဇိတဿ အဿာတိ စိရပဗ္ဗဇိတော၊
(ခ) အစိရပဗ္ဗဇိတဿ ဟိ ကထာ ဩကပ္ပနီယာ န ဟောတိ၊ တေနာဟ "စိရပဗ္ဗဇိတော"တိ။
(ဂ) အဒ္ဓဂတောတိ အဒ္ဓါနံ ဂတော။
(ဃ) ဒွေ တယော ရာဇပရိဝဋ္ဋေ အတီတောတိ အဓိပ္ပါယော။
(င) ဝယောအနုပ္ပတ္တောတိ ပစ္ဆိမဝယံ အနုပ္ပတ္တော။
(စ) ဣဒံ ဥဘယမ္ပိ " ဒဟရဿ ကထာ ဩကပ္ပနီယာ န ဟောတီ"တိ ဧတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။

နိဿယ (၁)

(ခ) ကသ္မာ စိရပဗ္ဗဇိတောတိ အမဟွော အာဟ-နည်း? ဟိယသ္မာ။အစိရပဗ္ဗဇိတဿ-ရဟန်းပြုပြီးရာကာလမှစ၍ မကြာမြင့်သေးသော။ဝါ-ရဟန်းပြုပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်အား ကြာမြင့်သောကာလမရှိသော။ (ပုဂ္ဂလဿ)ကထာ-သည်။ဝါ-ကို။ဩကပ္ပနီယာ-ယုံကြည်အပ်သည်။(အာဟ၏ကတ္တား=အမဟွော ထည့်။)

(ဃ) ဒွေတယော-နှစ်ဆက်သုံးဆက်ကုန်သော။ရာဇပရိဝဋ္ဋေ-မင်းအဆက်ဆက်တို့ကို။ ဝါ-မင်းတို့

http://www.dhammadownload.com

၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အဆုံးအမအစဉ်တို့ကို။

(င) ကုဒ္ဒဥဘယမ္ပိ-ဤနှစ်ပါးစုံသော အဒ္ဓဂတသဒ္ဒါ ဝယောနုပ္ပတ္တ သဒ္ဒါကိုလည်း။ဒဟရဿ-ယယ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏။ တော်ကာရဏံ-ကို။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့-ဆရာ၊ပါဠိတော်၌ တစ်ယောက်သောအမတ်သည် စိရပဗ္ဗဇိတောဟု ပြောဆိုအပ်၏။ အဘယ် အနက်ကို ရည်ရွယ်၍ ထိုအမတ်သည်''စိရပဗ္ဗဇိတော''ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စိရပဗ္ဗဇိတ မဟုတ်သော်လည်း မပြီးကောင်းသည် မဟုတ်တံုလော။(ဂဏ္ဌိ)။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ ဋီသစ်၊၂။၁၆။

(ဃ)သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အဒ္ဓဂတကို အဒ္ဓါနံ ဂတော အဒ္ဓဂတောဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုရှည်မြင့်သော ကာလဟူသည် အဘယ်မျှလောက်ပါနည်း။ မင်းတစ်ဆက်လွန်မြောက် သော ကာလမျှကို ဆိုအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု''အဒ္ဓဂတော''တိ ဝုတ္တော။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဝယောနုပ္ပတ္တောတိ ပုန ဝယဂ္ဂဟဏံ ကတံ။
(ဂ) နနု''ပစ္ဆိမဝယ''န္တိ ဣမိနာ ဝယဂ္ဂဏံ ဩသာနဝယာပေက္ခံ ဒဿေတိ၊ တသ္မာ-
(ဃ) ပဒဒွယဿ အတ္တဝိသေသသမ္ဘဝတော (ပရိဟာရာဘောဂဟိတ်)
(င) ဝယောနုပ္ပတ္တောတိ ပန ဝယဂ္ဂဟဏံ ကတံ။
(က) နနု အဒ္ဓဂတောတိ ဝါ ဝယောနုပ္ပတ္တောတိ ဝါ ဧကေကသ္မိံ ဝုတ္တေ
အဓိပ္ပေတတ္ထော သိဒ္ဓေါ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ကုဒ္ဒံ ဥဘယမ္ပိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) ''ဒဟရဿ ကထာ ဩကပ္ပနီယာ န ဟောတိ''တိတော် သန္တာယ ဝုတ္တံ တသ္မာ-
(က) နနု ဝယောနုပ္ပတ္တောတိ ပါဠိယံ သာမညေန ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ပစ္ဆိမဝယံ အနုပ္ပတ္တောတိ ဝိသေသေန သံဝဏ္ဏိတော။
(ဂ) ပဒဒွယဿ အတ္တဝိသေသသမ္ဘဝတော။

နံပါတ် (၄)

ဩကပ္ပနီယာ-	အဝကပ္ပီယတေတိ ဩကပ္ပနီယာ။
	ယုံကြည်ခြင်းကြိယာသကတ်၊ယုံကြည်အပ်သောစကားဒြပ်၊
	ပစ္စယိကာ၊သဒ္ဒါ၊သဒ္ဒဟနီယာ။
ဝယော-	ဝယတိ ပရိဟာနိံ ဂစ္ဆတီတိ ဝယော။ (ဓာတုမာလာ)
	ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသို့ရောက်ခြင်းကြိယာ၊ အရွယ်ဒြပ်၊ အာယုကောဋ္ဌာသ။
အတီတ-	အတိက္ကန္တော ဣတော အတီတော။
ဒဟရ-	ဒဟတိ ဘသ္မိံ ကရောတီတိ ဒဟရော။
	ပြာကိုပြုခြင်းကြိယာသကတ်၊သူငယ်ဒြပ်၊[illegible]တရုဏ၊ယုဝ။

နံပါတ် (၅)

ဩကပ္ပနီယတ္တာ-	ကထာယ။
အနုပ္ပတ္တတ္တာ-	ပုရဏဿ ကဿပဿ

နံပါတ် (၆)

(က) စိရံ ပဗ္ဗဇိတဿ အဿာဖြင့် စိရပဗ္ဗဇိတောကို မာသဇာတောကဲ့သို့ အန္တတ္ထ အညပဒတ္ထ

http://www.dhammadownload.com

သမာသ်(ဝါ) ဘိန္နာဓိကရဏာ ဗဟုဗ္ဗီသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဃ) ဒွေတယောဂ ရာဇပရိဝဋ္ဋေဖြင့် အဒ္ဓါဂတောဒ္ဓါ အဒ္ဓသဒ္ဒါသည် ကာလအနက်၌ဖြစ်၍ ယင်းအရ မင်းနှစ်ဆက် သုံးဆက်ကာလကို ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။ အတီတောဖြင့် ဂတောဒ္ဓါ တပစ္စည်း အတိတ်ကာလအနက်၌ ဖြစ်သည်၍ ရောက်ပြီးဟူသည် လွန်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(င) ပစ္ဆိမဝယ်ဖြင့် ဝယအရ ပစ္ဆိမအရွယ်ကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ အနုပ္ပတ္တော၌ အနု+အပ+တပစ္စည်း၊ ယင်းတပစ္စည်းသည် ကတ္တားအနက်၌သက်၍ အနုပါပုဏာတီတိ အနုပ္ပတ္တောဟု ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ (အဝုတ်ကမ္မ၊ ဖွင့်၍ပြ၊ ကတ္တုသာဓနေ ကြံလေပါ။) အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ဝယံ အနုပ္ပတ္တော ဝယောနုပ္ပတ္တောဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ သမာသ် အလယ်ဩလာ၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နိုဝါဒ် (၇)

အဒ္ဓါ- အဿ+တ။တကို ဓ၊သကို ဒပြု။(သတ္တာနံ ဇီဝိတံ အဿတိ ခေပေတီတိ အဒ္ဓါ)

တုဏှီ- တုဟ+ဏီ။ ဟနှင့် ဏာရှေ့နောက်ပြန်။ (တစ်နည်း) တုဟ+ဏှီ။ ဟချေ။

နိုဝါဒ် (၈)

ရတ္တညူနှင့် စိရပဗ္ဗဇိတအထူး-စိရပဗ္ဗဇိတောဖြင့် ကြီးနှင့်သော သီလရှိသူ၏အဖြစ်၊ ဝါ-သိက္ခာကြီးသူ၏ အဖြစ်ကိုပြသည်။ ရတ္တညူဖြင့် ကြီးရင့်ပြီးသော သီလသိက္ခာ၌ ကောင်းစွာသိနေ၊အမှတ်ရနေသည်ကို ပြသည်။

နိုဝါဒ် (၉)

သဒ္ဒါယိကာ န ဟောတီတိ၊ ဥဘယမ္ပိ ဣဒံ ကထာ။

ဒဟရဿ အဓိပ္ပါယံ၊ ဒတံ သန္ဓာယ ဝုစ္စတိ။ (ပဏ္ဍာဝတ္တဂါထာ)

နိုဝါဒ် (၁၀)

ရတ္တညူအရ-သညာပညာသတိ ကောက်။ မွေ့ဝမွေ့။ လွန်ပြီးသောညဉ့်တို့သည် အာရမ္မဏ။ သတိကောင်းခြင်း၊ ပညာကောင်းခြင်း၊ အသက်အရွယ်ကြီးရင့်လာခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ဂုဏ်သတင်းကျော်စော၍နောက်လိုက် ပရိသတ် အခြံအရံများခြင်း၊ဝယဝုဍ္ဎိနှင့်ပြည့်စုံ၍ ယုံကြည်ထိုက်သော စကားရှိခြင်း အကျိုးတို့သည်အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၇)

(က) တွေ့ ပန မက္ခလီတိ တဿ နာမံ။

(ခ) ဂေါသာလာယ ဇာတတ္တာ ဂေါသာလောတိ ဒုတိယံ နာမံ။

(ဂ) တံ ကိရ သကဒ္ဒမာယ ဘူမိယာ တေလဃဋံ့ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တံ "တာတ မာခလီ"တိ သာမိကော အာဟ။

(ဃ) တတ္ထ ကေသကမ္ဗလောနာမ မနုဿကေသေဟိ ကတကမ္ဗလော။

(င) တတော ပဋ္ဌိကိဒ္ဓတရံ ဝတ္ထံ နာမ နတ္ထိ။

(စ) ယထာဟ "သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ယာနိကာနိစိ တန္တာဝုတာနံ ဝတ္ထာနံ၊ ကေသကမ္ဗလော တေသံ ပဋိကိဋ္ဌော အက္ခာယတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁/၂။

နိုဝါဒ် (၁)

(ခ) ဂေါသာလာယ-ဂေါသာလအမည်ရှိသောရွာ၌။ဝါ-နွားတင်း၌။ဇာတတ္တာ-မွေးဖွားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

(ဂ) ကိရ-တဆင့်စကားကြားရဘူးသည်ကား။ သကဒ္ဒမာယ-ညွှန်ရှိသော။ တေလဃဋံ့-ဆီအိုးကို၊ ဂဟေတွာ၊ ဂစ္ဆန္တံ-သော။ တံ-ဂေါသာလံ။ "တာတ-အမောင်။ တွံ၊ မာခလီ-မချော်ချွတ်လင့်။"

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) တတ္ထ–တသ္မိံပါဌေ–အဇိတော ကေသကမ္ဗလောဟူသော ဤပါဌ်၌။ မနုဿကေသေဟိ–လူဆံပင်တို့ဖြင့်။ ကတကမ္ဗလော–ပြုလုပ်အပ်သောကမ္ဗလာသည်။ ကေသကမ္ဗလောနာမ။

(င) တတော် ကေသကမ္ဗလတော–အောက်။ ပဋိကိဋ္ဌတရံ–အထူးသဖြင့် ညစ်နွမ်းသော။

(စ) ယထာ ကိံဝစနံ–အဘယ်စကားကို။ကေ–အဘယ်သူသည်။အာဟ–နည်း။? သေယျထာပိ။ ပ ။ အက္ခာယတိ–ဟူသောစကားကို။ တိကနိပါတေ–၌း သဒ္ဒေယျဝါစေ–ယုံကြည်ထိုက်စကားရှိသော။ ဘဂဝါ အာဟ။တန္တာဝုတာနိ–ယက်ကန်းယက်အပ်ကုန်သော။ဝတ္ထာနိ–တို့သည်။(သန္တိ) တေသံဝတ္ထာနံ–တို့တွင်။ ကေသကမ္ဗလော–ကို။ပဋိကိဋ္ဌတရော–အထူးသဖြင့် ညစ်နွမ်း၏ဟူ၍။ အက္ခာယတိ–ဆိုအပ်၏။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့်''မင်္ဂလိ''ဟူသည် ထိုတိတ္ထိဆရာကြီး၏အမည်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့သော စကားကိုအစွဲပြု၍ ထို''မင်္ဂလိ''ဟူသောအမည်ကို ရရှိအပ်ပါသနည်း။''မင်္ဂလိ''ဟူသည် မိဘတို့က မှည့်ခေါ်အပ်သော အမည်ဖြစ်လေသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

ကား–မင်္ဂလိဟူသည် မိဘတို့ကမှည့်ခေါ်အပ်သောအမည်မဟုတ် ရွံ့မြေ၌ ဆီအိုးကိုထမ်းသွားသော ထိုဂေါသာလကို အရှင်က''တာတ မာခလိ''ဟူ၍ ပြောဆို၏။''တာတ မာခလိ''ဟူသော ထိုစကားကို အစွဲပြု၍ ''ခလိ''ဟူသော အာချာတ်ဖြင့် မင်္ဂလိအမည်ရ၏ ဟူလို။ ဋီ၊သစ်၊၂။၁၇။

(င) သို့–(ဃ)ဖြင့် ကေသကမ္ဗလာဟူသည် လူဆံပင်တို့ဖြင့် ယက်ထားအပ်သော ကမ္ဗလာဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ဖွင့်ဆိုအပ်ပါနည်း။ကေသေဟိ ကတကမ္ဗလောဟုဆိုက လိုအပ်သောအနက်ပြီးရာသည်မဟုတ်လော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။ (မနုဿ ကေသေဟိ–ဟု ဖွင့်ဆိုသည်ကို မနှစ်သက်၍တက်သည်)

(စ) အာဂမဒဠှီဝါက–(င)ဖြင့် လူဆံပင်ဖြင့်ယက်အပ်သော ကမ္ဗလာအောက်ယုတ်ညံ့သော အဝတ်မည်သည်မရှိဟု ဖွင့်အပ်၏။ ဆရာ၏စကားမျှသာဖြစ်၍ မယုံကြည်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။ ဆရာ့စကားကို မြဲစေခိုင်စေသော အာဂမ သာကေစကားကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ''ကေသေဟိ ကတကမ္ဗလော''တိ ဝုတ္တေ အဓိပ္ပေတတ္ထော သိဒ္ဓေါ။

(ခ) အထ ကသ္မာ မနုဿကေသေဟီတိ ဝိသေသေန ဝုတ္တံ။

(ဂ) တတော ပဋိကိဋ္ဌတရံ နတ္ထိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

သကဒ္ဒမ–ကဒ္ဒီယတေတိ ကဒ္ဒမော။ သဟ ကဒ္ဒမေန ယာ ဝတ္တတီ သကဒ္ဒမာ။
နှိပ်နယ်ခြင်းကြိယာ။ ရွှံ့ညွန်ဒြပ်။ ပက်၊စိက္ခလ္လ။

ယဋ္ဌိ– ယဋ္ဌတိ စလတီတိ ယဋ္ဌော။

ကေသ– ကေမတ္ထကေသေတိ တိဋ္ဌတီတိ ကေသော။
အိပ်ခြင်း၊ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ ကုန္တလ၊ဝါလ၊မုဒ္ဓဇ။
(တစ်နည်း–ဦးထိပ်၊ ဆံပင်ဒြပ်နှင့်ဌာနီဌာနအစပ်။)

ပတိကိဋ္ဌတရံ– ပဋိကိဋ္ဌီယတေတိ ပဋိကိဋ္ဌံ။ ဝိသေသေန ပတိကိဋ္ဌံ ပဋိကိဋ္ဌတရံ။
ကဲ့ရဲ့ခြင်းကြိယာ။ နိဟီန၊လာမ။

ကမ္ဗလ– ကာမီယတေတိ ကမ္ဗလော။ အလိုရှိခြင်းကြိယာ။ ကောဇဝ၊ရောမမယ။

နံပါတ် (၅)

(ခ) ဓာတတ္ထာ– မင်္ဂလိနော။
ပဋိကိဋ္ဌတ္တာ– ကေသေကမ္ဗလဿ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က) တဿနာမံဖြင့် မင်္ဂလိသဒ္ဒါသည် ဂုဏ်နာမ်စသည်မဟုတ်၊နာမနာမ် အဖြစ်ကို သိစေ။ ဂေါဿာလာယ ဓာတုတ္တာဖြင့် ဂေါဿာလောကို ဂေါဿာလာယ ဓာတော ဂေါဿာလောဟု ဓာတုတဒ္ဓိတ်ဝစ နတ္ထုပြု၍ အပစ္စည်း ဓာတုအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုသိစေ။တစ်နည်း--နွားဝင်းကုတ်၌ မွေးဖွားသောကြောင့် ဂေါဿာလမည်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ဒုတိယံနာမံဖြင့် ထိုဂေါဿာလဟူသော အမည်သည် ထိုတိတ္ထိဆရာကြီး ၏ ဒုတိယအမည်ဖြစ်သည်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။(တစ်နည်း) ထိုဂေါဿာလသဒ္ဒါသည် နာမသဒ္ဒါ၏အဖြစ် ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ကုလူပက- ကုလူပဂ။ ဂကို ကပြု။
မက္ခလိ- မာ+ခလိ။ ကလာ၊ အ-ရှဿပြု။
ကမ္ဗလ- ကမု+အလ။ ဥချေ၊ အလယ်၌ ဗ်လာ၊ ဗပြု။ (တစ်နည်း-ဗလာ)

နံပါတ် (၈)

ဂေါဿာလအရ- ဂေါဿာလရွာ။ (ပဌမနည်း) နွားတင်းကုပ်။ (ဒုတိယနည်း)

ဤသို့နည်း၂-ပါးဖွင့်သော်လည်း ထိုရွာ၌မွေးဖွားသော ကလေးမှန်သမျှ''ဂေါဿာလ''ဟုချည်း အမည် ရနိုင်သောကြောင့် မထူးခြား။ နွားတင်းကုပ်၌ မွေးဖွားခြင်းသာ ထူးခြားရကား ဒုတိယနည်းသာ အခြားကလေးများ နှင့် မဆက်ဆံသောကြောင့် အမည်ပေးဖို့ သင့်လျော်၏။ သို့သော် ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ လာသောနည်းမဟုတ်သည့် အတွက် ကေစွဝါဒ မည်၏။

နံပါတ် (၉)

သီထိလံ ခနိတဥ္ဇ ဒီဃရဿံ၊ ဂရုလဟုကဥ္စေဝ နိဂ္ဂဟီတံ။
၁ ၁ ၂ ၁.၁ ၂ ၁ ၂ ၁ ၂ ၁ ၁၁ ၁ ၁ ၂ ၂ ၁ ၂ ၁ ၂ ၂
သမ္ဗန္ဓ ဝဝတ္ထိတံ ဝိမုတ္တံ၊ ဒဿဓာဗျဉ္ဇန ဗုဒ္ဓိယာ ပဘေဒေါ။
၂ ၂ ၁ ၁ ၂ ၁ ၂ ၁ ၂ ၂ ၂ ၁ ၂ ၂ ၁ ၁ ၂ ၁ ၂ ၁ ၂ ၂

(၁) ဝိသမပါဒ ၆-မတြာနှောင် ရဂိုဏ်းရှိခြင်း။ (၂) သမပါဒ ၈-မတြာနှောင် ရဂိုဏ်းရှိခြင်း။
(၃) ၄-ပါဒတို့အဆုံး၌ ယ-ဂိုဏ်းရှိခြင်း၊ ဩပစ္ဆန္ဒသကဂါထာ။ ဝေသာလီယမျိုး။
(မစိုးရိမ်း၌=သာမညဂါထာဟုဆို)

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ) သာမိကောအာဟ-ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟဋ္ဌာယီ၊ဝီရိယ။ မက္ခလိဂေါဿာ လသည် အာရမ္ဘဏ။ ထမ်းလာသောဆီအိုး လွတ်မကျလို မကွဲစေလိုခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။''တာတ် မာခလိ''ဟူသော စကားသံသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၈)

(က) ပကုဓောတိ တဿ နာမံ၊ ကစ္စာယနောတိ ဂေါတ္တံ။
(ခ) ဣတိ နာမဂေါတ္တံ သံသန္ဒိတွာ''ပကုဓော ကစ္စာယနော''တိ ဝုစ္စတိ။
(ဂ) သီတုဒကပဋိက္ခိတ္တကော သော၊
(ဃ) ဝစ္စံ ကတွာပိ ဥဒကကိစ္စံ န ကရောတိ။
(င) ဥဏှောဒကံ ဝါ ကဉ္ဇိယံ ဝါ လဘိတွာ ကရောတိ။
(စ) နဒီ ဝါ မဂ္ဂေါဒကံ ဝါ အတိက္ကမ္မ''သီလံ မေ ဘိန္နံ''န္တိ ဝါလိကထူပံ ကတွာ သီလံ အဓိဋ္ဌာယ ဂစ္ဆတိ။

http://www.dhammadownload.com

(ဆ) ဝေဠုပေါ နိသိိရိကလဒ္ဒိကော ဝေသ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၁၊၁၃၂။

နံပါတ် (၁)

(ဂ) သေ သေော–ပကုဓကစ္စာယနော။ သီတုဒကပဋိက္ခိတ္တကော–ပယ်အပ်ပြီးသော ရေအေးရှိသည်။ ဟုတ္ဘာ။ ဝစ္စံ–ကျင်ကြီးကို။ ကတ္ဘာပိ–ပြုပြီး၍သော်လည်း။ (နိသျ) ပြုပြီး၍လည်း။ (မိသဒ္ဒါ–သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ) ငြိသစ်။ (ယင်းအလို သမုစ္စေတဗ္ဗတ္ထကို''ဘောဇနံ–ကို။ ဘုဇိတ္ဘာပိ–စားပြီး၍လည်း။ ကေနစိ–သော။ အသုစိနာ–မစင်ဖြင့်။မက္ခိတ္ဘာပိ–လူးမိ၍လည်း။) ဥဒကကိစ္စံ–ရေသုံးသပ်ခြင်း ကိစ္စကို။

(င) ဥဏှောဒကံဝါ–ရေနွေးကိုသော်လည်းကောင်း။ ကဉ္ဇိယံဝါ–ပဒုံးရည်ကိုသော်လည်းကောင်း။ လဘိတ္ဘာ–ရ၍။ဝါ–သော်။

(စ) နဒိံဝါ–မြစ်ကိုသော်လည်းကောင်း။ မဂ္ဂေါဒကံဝါ–ရေမြောင်းကိုသော်လည်းကောင်း။ ဝါလိကာထူပံ–သဲပုံစေတီကို။

(ဆ) နိသိိရိကလဒ္ဒိကော–အသရေမရှိသော အယူရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တည်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ပကုဓဟူသည် ထိုတိတ္ထိဆရာ၏အမည်ဖြစ်၍ကစ္စာယနဟူသည် ထိုဆရာ၏အနွယ်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့ပြု၍ထိုဆရာကို''ပကုဓကစ္စာယန''ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ထိုဆရာ၏အမည်ကို ''ပကုဓ''ဟူ၍သာ ခေါ်ဆိုသင့်သည် မဟုတ်လော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ)သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ထိုဆရာသည် ရေအေးကိုပယ်မြစ်ခြင်းအယူရှိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့လျှင် ရေအေးကိုပယ်မြစ်အပ်ပါသနည်း။ ရေအေးပယ်မြစ်ပုံကို မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င)သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ရေအေးကို ပယ်မြစ်ခြင်းအယူရှိ၍ ကျင်ကြီးစွန့်ပြီး၍လည်း ရေကို မသုံးဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုတတ္ထိဆရာကြီးသည် အလျှဉ်းခပ်သိမ်း ရေသုံးစွဲမှုကိုမပြုဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ ရေအေးကို သုံးမိသော် အဘယ်သို့ ပြုမူအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(စ)သို့ အနုသန္ဓေ–ယခုအခါ၌ မြစ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ လမ်းခရီးကိုသော်လည်းကောင်း ကျော်မိရာအခါ၌ ထိုဆရာကြီး၏ပြုမူဆောင်ရွက်ပုံအခြင်းအရာကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (င)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဝစ္စံ ကရောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဥဒကကိစ္စံ န ကရောတိ။

(ဂ) နနု သီတုဒကပဋိက္ခိတ္တကော သေ၊ တသ္မာ–

ကတ္ဘာပိ၌–ပိသဒ္ဒါဖြင့် ဘောဇနံ ဘုဉ္ဇိတ္ဘာပိ၊ အသုစိ မက္ခိတ္ဘာပိဟူသော ဤအနက်ကိုပေါင်းဆည်းသည်။ (ငြိသစ်။)တစ်နည်း–ကျင်ကြီးစွန့်ပြီး၍သော်မှလည်း ရေဆေးခြင်းအမှုကို မပြု၊ အခြားရေဆေးဖွယ် ကိစ္စဟူသမျှ ရေမသုံးခြင်းကိုကား ဆိုဖွယ်ရာမရှိဟု ဂရဟာဇောတက၊ သမ္ဘာဝနာသမုစ္စည်း အနက်ကိုပြသည်။

နံပါတ် (၄)

ပကုဓ– ပကုဓ္ဓတိ သမ္ဘာဒိဋ္ဌိကေသု ဗျာပဇ္ဇတီတိ ပကုဓော။

ဝစ္စံ– သုခံ ဝါရေတီတိ ဝစ္စံ။

သုခကို တားမြစ်ခြင်းကြီးယာ၊ ကျင်ကြီးဒြပ်၊ ဂူထ၊ကရီသ။

နဒီ– နဒတိ သန္ဒတီတိ နဒီ။

ကဉ္ဇိယံ– ကေန ဇလေန အဘိဇာတ္တံ ဒဲသယာတိ ကဉ္ဇိယံ။

ရေဖြင့်ထင်ရှားခြင်း၏ ပုန်းရည်ဒြပ်နှင့် ဝိကာရ/ဝိကာရရိစပ် သမ္ဗန်။

ပဒုံးရေဒြပ်၊ သောဝီရအာရနာဠ။

http://www.dhammadownload.com

ထူပ– ထဝီယတီတိ ထူပေါ။
ချီးမွမ်းခြင်းကြိယာ၊ သပ္ပုံစေတီ၊ စေတ်ယ။
ဥဏှ– ဥသတိ ဒဟတီတိ ဥဏှုံ။
ပူလောင်ခြင်းကြိယာ၊ ရေနွေးဒြပ်၊ တေဇ၊ ဒါဟ။

နံပါတ် (၅)

သီတုဒကပဋိက္ခိတ္တကတ္တာ– တေသံ ပက္ကသော ကစ္စာယနသ္သ။
နိဒ္ဒိသီရိကလဒ္ဓိကတ္တာ– တေသံ ပက္ကသော ကစ္စာယနသ္သ။

နံပါတ် (၆)

(က) တဿနာမ်ဖြင့် ပက္ကမသဒ္ဒါသည် ဓာတ်သဒ္ဒါ စသည်မဟုတ်၊ နာမသဒ္ဒါ၏အဖြစ်ကို သိစေ။ ဂေါတ္တ်ဖြင့် ကစ္စာယနသဒ္ဒါသည် နာမသဒ္ဒါစသည်မဟုတ်၊ ဓာတ်သဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

(ခ) သံဝဏ္ဏနာဖြင့် ပက္ကကစ္စာယနဟူသည် အမည်နှင့်အနွယ်ကိုပေါင်း၍ ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အမည်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) သံဝဏ္ဏနာဖြင့် ပက္ကကစ္စာယန၏ အပဝါဒကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းအပဝါဒဆောက်တည်ပုံကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သီဟ– သိတ၊ ဣကို ဤပြု။
ထူပ– ထုပ၊ ဥကို ဦပြု။
ဥဏှ– ဥသ+ဟ၊ သကို ဏပြု။

နံပါတ် (၈)

ကေသကမ္ဗလ၏အပြစ် (၆)ပါး–အေးရာအခါအေးခြင်း၊ ပူရာအခါပူခြင်း၊ အသင်းဖောက်ပြန်ခြင်း၊ အနံ့ဆိုးခြင်း၊ မကောင်းသောအတွေ့ရှိခြင်း၊ အဖိုးနည်းခြင်း။

နံပါတ် (၉)

မဂ္ဂေါဒကံ အတိက္ကမ္မ၊ နဒီ ဝါ ဝါလိကာ ထူပံ။
'သီလံ မေ ဘိက္ခူ''န္တိ ကတွာ၊ အဝိဒ္ဓာယ ဂတော သီလံ။
(တတိယ ရ–ကာရ ဝိပုလာဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

(င)ဝါကျရှ– အညာဏ၊မိစ္ဆာဝိမောက္ခ။ကာမရတိ၊ကာမသိဂ်ါ၊ရ။တစ်နည်း–ဗိဂ္ဂစ္ဆ၊ဗိဘစ္ဆ။ သပ္ပုံစေတီသည်လည်းကောင်း။ တိတ္ထိတ္တို့ဆောက်တည်အပ်သော သမာဒါနသီလသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ မြစ်ကိုလည်းကောင်း။ လမ်းခရီးရေကိုလည်းကောင်း ကျော်မိ၍ ငါ၏သီလပျက်စီးပြီးဟုလွဲမှားစွာယူဆခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ မကပ်ရောက်သင့်ရာ အရာဌာနသို့ ကပ်ရောက်၍ ကျက်သရေမရှိသော အယူရှိသူဟု ခေါ်ဝေါ်ခံရခြင်းသည် အနဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၉)

(က) အမှာကံ ဂဏ္ဌနက်လေသော ပလိဗုဒ္ဓနက်လေသော နတ္ထိ ကိလေသဂဏ္ဌရဟိတာ မယန္တိ ဝေ ဝါဒိတာယ လဒ္ဓနာမဝသေန နိဂဏ္ဌော။
(ခ) နာဋ္ဌဿ ပုတ္တော နာဋ္ဌပုတ္တော။
(ဂ) တဿ ဂိ တုဏှိဘိ ကေန ကာရဏေန တုဏှီ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) ဣမေသံ အမစ္စာနံ အတ္တနော အတ္တနော ကုလူပကာသမဏာသ ဝဏ္ဏံ ကထေန္တာနံ မုခံ နပ္ပဟောတိ။

(င) ကိံ ယထာ ဧတေသံ၊ ဝေံ တာဝ ကုလူပကာသမဏော နတ္ထိ၊ ကိံ တွံ ဒလိဒ္ဒေါ၊
န တေ မမ ပိတရာ ဣဿရိယံ ဒိန္နံ၊ ဥဒါဟု အဿဒ္ဓေါတိ ပုစ္ဆတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၂။

နိဗ္ဗတ် (၁)

(က) ဂဏ္ဍနကိလေသော-သံသရာ၌ နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကိစ္စရှိသော ကိလေသာ၊လယ်၊ယာ၊သားမယား စသည်လျှင် အာရုံရှိသော ရာဂါဒိကိလေသာသည်။ ကိလေသဂဏ္ဍိရဟိတာ-ကိလေသာတည်းဟူသော အထုံး အဖွဲ့မှ ကင်းကုန်၏။ ဣတိဝေံ-သို့။ ဝါဒိတာယ-ပြောဆိုလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

(ဂ) တတ္ထ-တသ္မိံပါဠိ-အထခေါ်ရာဇာ အစရှိသော ထိုပါဠိ၌။ တုဏှီ-နဂါးဆိမျို၊ ဂဠုန်အိုသို့ မဆိုစကား၊ စိတ်ထားသိုသိပ်၊ ဆိတ်ဆိတ်နေရာဘိသနည်း။ တစ်နည်း-ယေန-အကြင်အကြောင်းကြောင့်။ တုဝံ-သည်။ တုဏှီ-ဆိတ်ဆိတ်နေရာဘိ၏။ တံ ကာရဏံ-သည်။ ကိံ-အဘယ်နည်း။

(ဃ) မုခံ-ခံတွင်းသည်။ ဝါ-ပါးစပ်သည်။ နပ္ပဟောတိ-မလောက်ခဲ့။ ဝါ-မဆံ့ခဲ့။

(င) ဧတေသံ အမစ္စာနံတို့၏။ ကုလူပကာသမဏော-အိမ်သို့ကပ်တတ်သော ရဟန်းသည်။ အတ္ထိ ယထာ-ကဲ့သို့။ ဝေံ-သို့။ တာဝ-၏။ ကုလူပကာသမဏော-သည်။ နတ္ထိကိံ၊ ဒလိဒ္ဒေါကိံ-သူဆင်းရဲလေလော။ အဿဒ္ဓေါ-ကိံ-သဒ္ဓါမရှိလေသလော။ ဣဿရိယံ-အစိုးရသူ၏ဖြစ်ရာ စည်းစိမ်းဥစ္စာ။

နိဗ္ဗတ် (၂)

(က) လီနတ္ထရ-ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ အမတ်ကြီးတစ်ဦးသည် "နိဂဏ္ဌော နာဋပုတ္တော" ဟု ဆိုအပ်၏။ ထို၌ နိဂဏ္ဍဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ ကိလေသာတည်းဟူသော အနှောင်အဖွဲ့ကို မဂ်နှင့်ပတ်သက်ပြီးဖြစ်သော ကြောင့် အနက်အားဖြင့် နိဂဏ္ဍမည်လေသလော။ စုဒ်ကြောင့် (က) မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၂။၁၇။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ကိံ တုဏှီ၌ ကိံပုဒ်သည် ကာရဏပုစ္ဆနတ္ထ နိပါတ်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ မေးမြန်းအပ်သော အကြောင်းအရာကို အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ မပြဆိုပြီလော။ မေးမြန်းအပ်သော အကြောင်းအရာနှင့် အဓိပ္ပါယ်ကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နိဗ္ဗတ် (၃)

(က) နနု ယာဝ သော(ကိလေသော) မဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္နောတော၊ တာဝ အတ္ထိယေဝ။

(ခ) အထ ကသ္မာ "နိဂဏ္ဌော"တိ ဝုတ္တော။

(ဂ) အမှာက် ဂဏ္ဍနကိလေသော ပလိဗုန္ဓနကိလေသော နတ္ထိ၊
ကိလေသဂဏ္ဍိရဟိတာ မယန္တိ ဧဝံ ဝါဒိတာယ။

နိဗ္ဗတ် (၄)

နဋ္ဌ- နဋ္ဌတီတိ နဋ္ဌော။ (နဋ္ဌကော နဋ္ဌကော)

ပလိဗုန္ဓန-ပရိဗုန္ဓတီတိ ပလိဗုန္ဓနော။

နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ။ နှောင်ဖွဲ့တတ်သော ကိလေသာ။ ဂဏ္ဍန။ဂန္ထန။

တုဏှီ- တုဏှော မောနံ ဧတဿ အတ္ထီတိ တုဏှီ။ တောဟတီတိ တုဏှီ။
ညှင်ဆဲခြင်းကြိယာ။ ဆိတ်ဆိတ်နေသူ။ အဘာသန၊မောန။

အမစ္စ- အမာ သဟ ဘဝတီတိ အမစ္စော။
မင်းနှင့် တကွဖြစ်ခြင်းသဟတ္ထဂုဏ်။ အမတ်ကြီးဒြဗ်။ မဟာမတ္တ။

မုခ- မုနတ္ထိ ပဗ္ဗတ္တိ ဧတေနာတိ မုခံ။
နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ။ ပါးစပ်ခံတွင်း။ ဝဒန၊လပန။

http://www.dhammadownload.com

ဒလိဒ္ဒ- ဒလတိ ဒုဂ္ဂတဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ ဒလိဒ္ဒေါ။ ဒလိဒ္ဒတီတိ ဒလိဒ္ဒေါ။ (ဓာတွတ္ထ)
ဆင်းရဲမွဲပြာပါးခြင်းကြိယာ။ သူဆင်းရဲဒြဲဗ်။ ဒီန၊ နိဒ္ဓန၊ ဒုဂ္ဂတ။
ဣဿရိယံ-ဣဿရဿ ဘာဝေါ ဣဿရိယံ။

နံပါတ် (၅)

ဝေဝဏ္ဏိယ- နိဂဏ္ဌဿ နာဋပုတ္တဿ။
နတ္ထိတာယ- ပလိဗုဒ္ဓနကိလေသဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) နတ္ထိဖြင့် နိဂဏ္ဌောဘ္ဒ နှိဥပသာရ၏ အဘာဝအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ ဂဏ္ဌနကိလေသော-ဖြင့် ဂဏ္ဌအုရ ဂန္ထေတီတိ ဂဏ္ဌောဟူ-ဝစနတ္ထပြု၍ ကိလေသာကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ပလိဗုဒ္ဓနကိလေသောဖြင့် ထုံးဖွဲ့တတ်သော ကိလေသာဟူသည် ထက်ဝန်းကျင်၌နှောင်ဖွဲ့တတ်သော ကိလေသာပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ အမှာ။ ။ပ ။နတ္ထိဖြင့် နိဂဏ္ဌောကို နတ္ထိ ဂဏ္ဌော မယှန္တိ နိဂဏ္ဌောဟု စတုတ္ထီ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ကိလေသဂဏ္ဌရဟိတာ။ပ။ဝေဝဏ္ဏိကာဖြင့် ဤနိဂဏ္ဌဟူသော အမည်ကို မှချကိလေသာမရှိသောကြောင့် ရသည်မဟုတ်၊ သူ၏ပြောစကားကြောင့် အထင်ရှူးအားဖြင့် ရအပ်သော အမည်ဖြစ်သည်ကို သိစေ၊ လဒ္ဓနာမဝသေနဖြင့် ပရမတ္ထအားဖြင့် ကိလေသာကင်းသည်မဟုတ်၊ အယူဝါဒ၏အစွမ်းအားဖြင့် ရအပ်သောအမည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ကိလေသာကင်း၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

(ဂ) ဧကေန ကာရဏေနဖြင့် ကိုနိပါတ်သည် ကာရဏတ္ထအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်နှောင် တတိယာဝိဘတ်ကျေသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

နိဂဏ္ဌ- နိဂဏ္ဌ။ ဏ္ဌကို ဏ္ဍ ပြု။
ပလိဗုဒ္ဓန- ပရိဗုဒ္ဓန။ ရကို လပြု။
ဂရုဠ- ဂရုဍ။ ဍကို ဠပြု။

နံပါတ် (၈)

မြတ်စွာဘုရား၏ လောက၌ အလွန်ထင်ရှားသော အံ့ဖွယ်များ-

၁။ အမိဝမ်းသို့သက်ရောက်ခြင်း။
၂။ အမိဝမ်းမှ ဖွားတော်မူခြင်း။
၃။ တောထွက်ခြင်း။
၄။ သစ္စာ ၄-ပါးတရားကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။
၅။ ဓမ္မစကြာတရား ဟောခြင်း။
၆။ တန်ခိုးပြာဋိဟာ ပြတော်မူခြင်း။
၇။ နတ်ပြည်မှ သက်ဆင်းခြင်း။

နံပါတ် (၉)

မယန္တိ ဝါဒိတာယေဝံ၊ ကိလေသဂဏ္ဌရဟိတာ။
ဝသေန လဒ္ဓနာမဿ၊ နိဂဏ္ဌော နာမ ဝုစ္စတိ။ (ဒုတိယ န-ကာရဝိပုလာဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

(င) ပုစ္ဆတိရှ-မြေမြန်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော သိလိုသော ဆန္ဒ။ ဓမ္မံ/ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) တိုင်ပင်သောအခြင်းအရာအားဖြင့် မေးမြန်းမှုကို အားထုတ်ခြင်း။ ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသောစိတ်ပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ၊ ဝီရိယ။ ဇိဝကသည် အာရုံမွေ့။ ဇိဝက၏ဆိတ်ဆိတ်နေသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒီပန။ ဘုရားကျောင်းတော်

http://www.dhammadownload.com

ဘက်သို့ ထိခြင်းငါးပါးဖြင့် ရှိခိုး(လက်ဆယ်ချောင်းယှက် လက်အုပ်ချီ)လျှက် မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ မိခင်ဝမ်းသို့ သန္ဓေယူခြင်း စသော လောကဓာတ်လှုပ်ကြောင်း အစွဲရှိသအံ့ဖွယ်ရာတစမ္ပတို့နှင့်ဂုဏ်တော်ကိုးပါးကို ပြောကြားခြင်းကြောင့် နာကြားရခြင်းအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။(တေန သဒ္ဓိံ မင်္ဂေဟ ပာရဒွေါ-ကို ရှု၍ ကောက်သည်။)

ဝါကျစဉ် (၂၀)

(က) တတ္ထ''တံ ခေါပန ဘဂဝန္တံ''န္တိ ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ၊

(ခ) တဿ ခေါပန ဘဂဝတောတိ အတ္ထော။

(ဂ) ကလျာဏောတိ ကလျာဏဂုဏသမန္နာဂတော။

(ဃ) သေဋ္ဌောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(င) ကိတ္တိသဒ္ဒေါတိ ကိတ္တိယေဝ၊ ထုတိဃောသော ဝါ။

(စ) အဗ္ဘုဂ္ဂတောတိ သဒေဝကံ လောကံ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ ဥဂ္ဂတော။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။

နံပါတ် (၁)

(က) တတ္ထ တသ္မိံပါဌေ-အယံ ဒေဝ ဘဂဝါ အစရှိသောပါဌ်၌။ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထေ-အနက်၌။ ဝါ-ဤသို့တစ်စုံတစ်ခုလွှမ်းမိုး၍ တက်ခြင်းဟူသော အထူးသို့ရောက်သော ကိတ္တိသဒ္ဒကို ဟောတက်၊ထွန်းပြတက်သော သမ္ဘန်အနက်၌။

ပါဠိတော်အနက်-တံခေါပန ဘဂဝန္တံ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏။ကလျာဏော-ကောင်းသော။ဝါ-အကောင်းဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော။ ဝါ-မြတ်သော။ကိတ္တိသဒ္ဒေါ-ကောင်းစွာပြောဆိုတတ်သော ဂုဏ်သတင်းသည်။ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ကျော်စောသံသည်။အဗ္ဘုဂ္ဂတော-သဒေဝက လောကဥဿုံ အလုံးစုံကို လွှမ်းခြုံ၍ တက်ပြီ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် တံခေါ ပန ဘဂဝန္တံ သဒ္ဒါသည် ဣတ္ထမ္ဘူတာချာတအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သက်သော သဒ္ဒါဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ-ဟူသည်နှင့်အညီ ကမ္မတ္ထ၌သာ ဒုတိယာဖြစ်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ်ကြောင့် ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)·မိန့်။

ကား-မြတ်စွာဘုရား၏ ကျော်ဇောသံသည် လွှမ်းမိုး၍တက်ခြင်း၊အဖျားသို့ ရောက်၏ဟူသော ဤအနက်ကို သိအပ်သောကြောင့်ဟူလို။

(ဃ)သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ကလျာဏောကို ကလျာဏဂုဏသမန္နာဂတောဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်း၌ ကလ္လကောက်သို့ အနာမရှိခြင်းသည် ကလျာဏအနက်၌ ဖြစ်ကောင်းပါသလော။(တစ်နည်း) ကလိဘဗ္ဗံ သာချာတဗ္ဗန္တိ ကလျာဏံဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ရေတွက်အပ်သော ဒြဗ်ကို ကောက်ယူအပ်ပါသလော။အဘယ်သည် ကလျာဏအရဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ''တံ ပန ခေါ ဘဂဝန္တံ'' န္တိ ဣဒံ ဥပယောဂဝစနံ သာမိအတ္ထေ ဘဝတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဟံခေါပနဘဂဝန္တန္တိ ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ ဝုတ္တံ။

(ဂ) အပ္ပဓာနဝသေန ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထဒီပနတော။ (ဋီ၊သစ်)

နံပါတ် (၄)

ကိတ္တိ- ကိတ္တိတေတိ ကိတ္တိ။

ချီးမွမ်းခြင်းကြိယာ။ ချီးမွမ်းအပ်သောအသံ။ ထုတိ။

ကိတ္တိသဒ္ဒ-ကိတ္တိယာ ပဝတ္တော သဒ္ဒေါ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ၊ ကိတ္တိဝေ သဒ္ဒေါ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ။

ဃောသော-ဃောသီယတေတိ ဃောသော။

http://www.dhammadownload.com

အသံပြုခြင်း၊ချီးမွမ်းခြင်းကြိယာ။သဒ္ဒ

သေဒ္ဒော–ဝိသေသေန ပသဒ္ဒော သေဒ္ဒော။

ချီးမွမ်းအပ် မြတ်သောစကားနှင့် အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ် မြတ်သော စကားတို့၏ ဂုဏ်ဂုဏော့အစပ်သမ္ဗန်။မြတ်သောစကား၊ကလျာဏ။

ကလျာဏ–ကလျံ နိရောဂံ အဏတိ ဂစ္ဆတီတိ ကလျာဏော။

(တစ်နည်း) ကလျာဏံ အဿ အတ္ထီတိ ကလျာဏော။

(ဘာဋီ၌– ကလျာဏောကို အဿတ္ထိ ဆက်စရာ မလိုဟု ရေးသည်။)

နံပါတ် (၅)

ကလျာဏဂုဏသမန္နာဂတတ္တာ–	ကိတ္တိသဒ္ဒဿ။
အဗ္ဘုဂ္ဂတတ္တာ–	ကိတ္တိသဒ္ဒဿ။

နံပါတ် (၆)

(ဂ) ကလျာဏဂုဏသမန္နဂတောဖြင့် ကလျာဏသဒ္ဒါသည် ကောင်းခြင်းအနက်ကို ဟောသော ဂုဏသဒ္ဒါဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကောင်းခြင်းဟူသည်လည်း ထိုကိတ္တိသဒ္ဒ၏ ကလျာဏဂုဏ်လျှင် အရာရှိသည်၏ အဖြစ် (ဝါ)ကလျာဏဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဃ) သေဒ္ဒောဖြင့် ကလျာဏသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်၏အဖြစ်ကို သိစေ။

(င) ကိတ္တိယေဝဖြင့် ကိတ္တိသဒ္ဒေါကို ကိတ္တိယေဝ သဒ္ဒေါ ကိတ္တိသဒ္ဒေါဟု အရတုကမ္မဓာရည်း သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

ဆောင်–သမာသ်ပုဒ်တွင်၊ တစ်ပုဒ်ကြည့်၍၊ ဖွင့်လျှင်နည်းမူ၊ အရတုဟု၊ ယူစေခြင်၊ ကြည်လတ်ပုဒ်နက်၊ ထူးမထွက်ဟု၊ ယူချက်တစ်သွယ်၊ ကြံဖွယ်ဤနည်း တွေ့တိုင်းတည်း။

ထုတိသဒ္ဒေါဖြင့် ထုတိသဒ္ဒါသည် ကိတ္တိသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ကိတ္တနံ အဘိတ္ထဝနံ ကိတ္တိ။ ကိတ္တိယာ ပဝတ္တော သဒ္ဒေါ ကိတ္တိသဒ္ဒေါဟု မဇ္ဈေလောပီတတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည် ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(စ) အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ ဥဂ္ဂတောဖြင့် အဗ္ဘုဂ္ဂတောကို အဘိ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ ဥဂ္ဂတောဟု အဗ္ဘုဂ္ဂတော–ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အဘိဥပသာရ၏ အဘိဘဝန(အဇ္ဈောတ္ထရဏ) အနက်၌ ဖြစ်နိုင်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။သဒေဝကံ လောကံဖြင့် အဗ္ဘုဂ္ဂတော၏ ကံပုဒ်ကို (ဝါ) ကိတ္တိသဒ္ဒ၏ ပျံ့နှံ့ရာအရပ်ဒေသကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

အရဟ–	အရိ+ဟန။ ဣကို အပြု၊ နချေ။
တစ်နည်း–	အာရက။ အကို ရဿပြု၊ ကကို ဟပြု။
သေဋ္ဌ–	ပသတ္ထ+ဣဋ္ဌ။ ပသတ္ထကို သပြု။ ဣကို ဧပြု။

နံပါတ် (၈)

ဣတိပိ–သဒ္ဒါ (၉)ဌာနလုံး၌ စပ်ယှဉ်ရကြောင်း–

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော ကမ္မဋ္ဌာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည် အရဟံစသော ၉–ဌာနတို့၌ အသီးသီး ဣတိပိသဒ္ဒါကို ယှဉ်စပ်၍ ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်တို့ကို အမှတ်ရအပ်သကဲ့သို့ထို့အတူ ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်များကို ရွတ်ဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း အရဟံစသော ၉–ဌာနတို့၌ ဣတိပိသဒ္ဒါကို ယှဉ်စပ်၍ ရွတ်ဆိုအပ်သည်ကိုပြလို၍ ဣတိပိ အရဟံ စသည်ဆို။

ဂုဏ်တော် (၉)ပါးသာ ဆိုရကြောင်း–အရဟံစသော ကိုးပါးတို့သည် နတ်နှင့်တကွသော လောက၌

http://www.dhammadownload.com

အလွန်အကဲထင်ရှား၏။ အထူးထူးအပြားပြားများသော အချင်းအရာအားဖြင့် ထင်ရှားပြတတ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဂုဏ်တော်ကိုးပါးဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်သည်။

နံ့ဝါတ် (၁၀)

ကိတ္တိ၌-ဓာတ်အရ-ချီးမွမ်းတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သဒ္ဓါစေတနာပညာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) ဥဿာဟဥ္စာယီ၊ဝီရိ။ မြတ်စွာဘုရားသည် အာရမ္မဏ။ မြတ်စွာဘုရား၏ အရဟံစသော ဂုဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ဘုန်းတန်ခိုးတေဇာကြီးခြင်း၊ သုဂတိဘဝရောက်ရှိခြင်း၊ အဇာတသတ်မင်းအား ဘုရားဂုဏ်တော်များ နာကြားစဉ် အလုံးစုံသောကိုယ်၌ ပီတိငါးမျိုး ပျံ့နှံ့ခြင်း၊ ထိုဓာဥ္စသွားလိုခြင်း အကျိုးများသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၁)

(က) တေနဟီတိ ဥယျောဇနတ္ထော နိပါတော။

(ခ) ဂစ္ဆ သမ္မ ဇီဝကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(ဂ) ဟတ္ထိယာနာနီတိ အနေကေသု အဿရထာဒီသု ယာနေသု ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ ဟတ္ထိယာနံ ဥတ္တမံ၊ ဥတ္တမဿ သန္တိကံ ဥတ္တမယာနေနေဝ ဂန္တဗ္ဗန္တိ။

(ဃ) အဿယာနရထယာနာနိ သသဒ္ဒါနိ၊ ဒူရတောဝ တေသံ သဒ္ဒေါ သုယျတိ။

(င) ဟတ္ထိယာနဿ ပဒါနုပဒံ ဂစ္ဆန္တာပိ သဒ္ဒံ န သုဏန္တိ။

(စ) နိဗ္ဗုတဿ ပန ခေါ ဘဂဝတော သန္တိကေ နိဗ္ဗုတေနေဝ စ ယာနေနဟိ ဂန္တဗ္ဗန္တိစ စိန္တယိတွာ"ဟတ္ထိယာနာနီ"တိ အာဟ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၃၄။

နံ့ဝါတ် (၁)

(ဂ) အနေကေသု-များစွာကုန်သော။ အဿရထာဒီသု-မြင်းရထားအစရှိကုန်သော။ ယာနေသု-ယာဉ်တို့သည်။ ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ-ရှိပင်ရှိပါကုန်သော်လည်း။ဟတ္ထိယာနံ-ဆင်ယာဉ်သည်။ဥတ္တမံ-မြတ်၏။ ဥတ္တမဿ-မြတ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏။ ဣတိစ-ဤသို့လည်းကောင်း။

(ဃ) အဿယာနရထယာနာနိ-မြင်းယာဉ်ရထားတို့သည်။သသဒ္ဒါနိ-ဆူညံသောအသံနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်၏။

(င) ပဒါနုပဒံ-ရှေးကသွားသော ဆင်ယာဉ်၏ခြေရာသို့ အစဉ်လိုက်သော နောက်ခြေရာဖြင့်။ (သဒ္ဒတ္တ) ဝါ-ဖဝါးခြေထပ်။

(စ) ပန-သည်သာမကသေး။ နိဗ္ဗုတဿ-ကိလေသာတည်းဟူသော အပူဘေးမှ ငြိမ်းအေးတော်မူပြီးသော။ နိဗ္ဗုတေနေဝ-အသံဟုဆိုအပ်သော ခြောက်ခြားခြင်းမှ ငြိမ်းအေးသည်သာ ဖြစ်ကုန်သော။ (ရာဇာ+ အဇာတသတ္တု) ကတ္တား။

နံ့ဝါတ် (၂)

(ဂ)သို့ လီနတ္ထရ-ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ အဇာတသတ်မင်းသည် ဟတ္ထိယာနာနိ ကပ္ပါပေဟိ-စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်၏။ မြင်းရထားစသော ယာဉ်တို့မရှိ၍ ဆင်ယာဉ်ကို ကစေပါသလော။ အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ဆင်ယာဉ်ကို ကစေပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)စသည်မိန့်။

(ဃ)သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ဆင်ယာဉ်သည် မြတ်သည်ဖြစ်၍ မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ထံသို့ မြတ်သောယာဉ်ဖြင့်သာ သွားထိုက်၏ဟုကြံ၍ ဆင်ယာဉ်ကို ကစေ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ မြတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာ ဆင်ယာဉ်ကို ကစေ၍ သွားအပ်၏ဟု အကြံ ဖြစ်ပါသလော။အဘယ်အကြောင်းကြောင့်လည်း ဆင်ယာဉ်ကို ကစေပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၂။၂၁။

(င)သို့- ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဆင်ယာဉ်သည် ဖဝါးခြေထပ် သွားပါသော်လည်း အသံမကြားသောကြောင့်

http://www.dhammadownload.com

ဆင်ယာဉ်ကို ကစေ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အသံကြားသည်ဖြစ်စေ မကြားသည်ဖြစ်စေ ဘုရားထံမှောက် ရောက်ရန်သာ လိုရင်းဖြစ်၍ အခြားယာဉ်တို့ဖြင့်လည်း သွားသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်အကြောင်းကြောင့်လည်း ဆင်ယာဉ်ကို ကစေပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု အနေကာနိ အဿရထာဒီနိ ယာနာနိ သံဝိဇ္ဇန္တိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ "ဟတ္ထိယာနာနိ"တိ အာဟ။
(ဂ) နနု ဟတ္ထိယာနံ ဥတ္တမံ၊ ဥတ္တမဿ သန္တိကံ ဥတ္တမယာနေနေဝ ဂန္တဗ္ဗံ၊ တသ္မာ–အထဝါ အဿယာနရထယာနာနိ သသဒ္ဒါနိ၊ ဒူရတောဝ တေသံ သဒ္ဒေါ သုယျတိ၊ ဟတ္ထိယာနဿ ပဒါနုပဒံ ဂစ္ဆန္တာပိ သဒ္ဒံ နသုဏန္တိ၊ တသ္မာ–
(က) နနု ပဒါနုပဒံ ဂစ္ဆန္တိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ သဒ္ဒံ န သုဏန္တိ။
(ဂ) ဟတ္ထိယာနဿ အပ္ပသဒ္ဒတာယ။

ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ–ပိသဒ္ဒါ–မြင်းယာဉ်စသော ယာဉ်တို့လည်းရှိပါလျက် "ဟတ္ထိယာနာနိ ကပ္ပါပေဟိ"ဟု ပါဠိတော်၌ "ဆင်ယာဉ်ကိုသာ ကစေ၏"ဟု ဆိုသောစကားကို မနှစ်သက်၍ ပိသဒ္ဒါဆို။

နိဿယ (၄)

ဟတ္ထီ– ဟတ္ထော(သောဏ္ဍော) တေဿ အတ္ထီတိ ဟတ္ထီ။
နှာမောင်း၏ ဆင်ဒြဗ်နှင့် အဝယဝ၊အဝယဝီအစပ်သမ္ဗန်။ နှာမောင်းရှိသော ဆင်ဒြဗ်။ နာဂ၊ဂဇ၊ကုဉ္ဇရ။
ယာနာနိ– ယန္တိ ဧတေဟီတိ ယာနာနိ။
သွားခြင်းကြိယာ။ သွားကြောင်းယာဉ်ဒြဗ်။ ဝါဟန၊ယောဂ္ဂ။
အဿ– အသတိ ဘက္ခတီတိ အဿော။
စားခြင်းကြိယာ။ စားတတ်သောမြင်းဒြဗ်၊ဝဠဝါ။
ရထ– ရမန္တိ ဧတေနာတိ ရထော။
မွေ့လျော်ခြင်းကြိယာ၊ မွေ့လျော်ကြောင်းရထားဒြဗ်၊ သန္ဒန။

နိဿယ (၅)

ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ–	ယာနာနံ။
ဥတ္တမတ္တာ–	ဟတ္ထိယာနဿ။

နိဿယ (၆)

(က) ဥယျောဇနတ္ထေ နိပါတော၊ဖြင့် တေနဟိသဒ္ဒါသည် နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ထိုနိပါတ်ပုဒ်သည် တိုက်တွန်းခြင်း ဥယျောဇနတ္ထ အနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) ဖြင့် တိုက်တွန်း၏ဟူသည် "အမောင်ဇီဝက သွားပါလော့"ဟု ပြောဆိုခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နိဿယ (၇)

ရထော–	ရမု+ထ။ မကိုချေ။
ဖုဋ္ဌ–	ဖရ+တ။ ရချေ။ အကို ဥ၊ တကို ဋ္ဌပြု။

နိဿယ (၈)

ဟတ္ထိယာနအရ– ဆင်မကအပ်သော ယာဉ်တို့ကိုလည်းယူအပ်၏။ အဆိပ်အတောက်မရှိသည်ကို

http://www.dhammadownload.com

ယူလိုသောကြောင့်။

နိဗ္ဗုတသဿနှင့် နိဗ္ဗုတေဟောဝဒ္ဒိ နိဗ္ဗုတ(၂)ခု အထူး နိသျှရ။

နိရန္တရ ဖုဋ္ဌ အဓိပ္ပါယ်-ရှေး၌ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုအထူးရှိခဲ့ဘူးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၇)

နိဗ္ဗုတဿ စ ဗုဒ္ဓဿ၊ သန္တိကေ နိဗ္ဗုတေဟော။

ဂန္တုပ္ပန္တိ စ ယာနေဟိ၊ အာဟာတိ ဟတ္ထိယာနာနိ။ (ပထျာဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

အာဟ-အဇာတသတ်မင်းသန္တာန် ပြောဆိုသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝစီဝိညတ်ကိုကသမုဋ္ဌာပက စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။ ဥဿာဟ ဝီရိ။ (တစ်နည်း) ဓမ္မ ဓမ္မ။ ဆင်မကပ်ယှဉ်အပ်သောယာဉ်သည် အာရမ္မဏ။ ဥတ္တမဂုဏ်၊ နိဿဒ္ဒဂုဏ်၊ နိဗ္ဗုတဂုဏ်တို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ ဇီဝကသည် ဆင်ယာဉ်ကို အမြန်စီရင်စေခြင်း၊ ဘုရားထံ ဆင်ယာဉ်ဖြင့် သွားနိုင်ခြင်း၊ ဘုရားဖူးရခြင်း၊ သာမညဖလဒေသနာ နာယူရခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၂)

(က) ပဋ္ဌမတ္တာနိ ဟတ္ထိနိကာသတာနိတိ ပဉ္စ ကရေဏုသတာနိ။

(ခ) ကပ္ပါပေတွာတိ အာရောဟဏာသဇ္ဇနံ ကာရေတွာ။

(ဂ) အာရောဟဏီယန္တိ အာရောဟဏယောဂ္ဂံ။

(ဃ) ဩပဂုယှန္တိ အတွော။

(င) ကိံပနေသ ရညာ ဝုတ္တံ အကာသိ၊ အဝုတ္တန္တိ? အဝုတ္တံ။

(စ) ကသ္မာ? ပဏ္ဍိတတာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။

နံပါတ် (၁)

(ခ) အာရောဟနသဇ္ဇနာနိ-တက်စီးခြင်းငှါလျှောက်ပတ်သော အစီအရင်ရှိသည်တို့ကို။

(ဃ) ဩပဂုယှံ-မင်းကိုလျှို့ဝှက်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော။ (တစ်နည်း) ဩပဝယှံ-မင်းကိုဆောင်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော။

နံပါတ် (၂)

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အာရောဟနီယဟူသည် စီးခြင်းငှါလျှောက်ပတ်သော ဆင်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုစီးခြင်းငှါလျှောက်ပတ်သော ဆင်ဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ ခွန်အားဗလ ကကြီးဟန်ဆာနှင့်ပြည့်စုံသောဆင်ကိုသာ ဆိုအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(စ) သို့-ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ဇီဝကသည် အဇာတသတ်မင်း မပြောဆိုအပ်သော အစီအရင်ကိုပြု၏ဟု အဖြေကိုဆိုအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် အဇာတသတ်မင်း မပြောဆိုအပ်သော အစီအရင်ကို အစီအရင်ကို ပြုအပ်ပါသနည်း။ မင်းသည် မပြောဆိုအပ်ပါက မပြုလုပ်သင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဇီဝကေန ရညာ ဝုတ္တံယေဝ ကာတဗ္ဗံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အဝုတ္တံ အကာသိ။

(ဂ) ပဏ္ဍိတတာယ (အထဝါ နနု သော ပဏ္ဍိတော ဟောတိ၊ တသ္မာ-)

နံပါတ် (၄)

ကရေဏု- ကဏာတိ သဒ္ဒံ ကရောတီတိ ကရေဏု။
အသံပြုခြင်းကြိယာသဘော။ ဆင်မဖြစ်။ ဟတ္ထိနီ။

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) ကိဏောတီတိ ကရေဏု (ဘာဋီ)
ကရောဝ ယဿ န ဒီဃော ဒန္တောတိ ကရေဏု။
ဥပဂုယှံ- ဥပဂေါပီယတေတိ သြပဂုယှံ။
လုံခြုံခြင်းကြိယာသကတ်။ မင်းကိုလုံးခြုံစေနိုင်သော ဆင်မဖြစ်။
သြပဝယှ၊ဥပဂေါပိတ။
(တစ်နည်း) ရာဇာနံ ဥပဂန္ဒာ ဝဟတီတိ ဥပဝယှော။
အာရောဟဏီယံ- အာရောဟိတဗ္ဗောတိ အာရောဟဏီယော၊
တက်ရောက်ခြင်းစီးခြင်းကြိယာသကတ်စီးအပ်သောဆင်မဖြစ်။
အာရုဠှ၊သြပဝယှ။

နံပါတ် (၅)

ပဏ္ဍိတတာယ- ဝေဒဿ ဇီဝကဿ၊
အာရောဟဏီယတ္တာ-နာဂဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ပဥ္စကရေဏုသတာနိဖြင့် ပဥ္စမတ္တာနိ၌ မတ္တသဒ္ဒါ အနက်မရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကရေဏုသဒ္ဒါသည် ဟတ္ထိနီသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) အာရောဟဏာယဇွန် ကာရေဟွာဖြင့် ကပ္ပါပေတွာ၌ ကပ္ပဓာတ်သည် ဆေဒအနက်မဟော၊ ဝိဓိအနက်ကိုဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပြုစီရင်ခြင်းဟူသည် ဆင်ကုန်းနှီးစသည်ကို စီးဖို့ရန် ပြင်ဆင်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဃ) အာရောဟဏာယောဂ္ဂံဖြင့် အာရောဟဏီယံ၌ အာရှေးရှိသော ရုဟဓာတ်၊အနီယပစ္စည်း၊ ယင်းအနီယ ပစ္စည်း၏ အရုဟအနက်၌ဖြစ်၍ အာရောဟိတဗ္ဗောတိ အာရောဟဏီယောဟု ဝဲစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ကရေဏု- ကဏ+ဏ္ကုရူ။ ဏနှင့် ရရှေ့နောက်ပြန်၊ ဏ္ကုကို ဧပြု။
(တစ်နည်း) ကရေနု။ နကို ဏပြန်။(ကြိ+နေ=ထောမနိဓိ)
(တစ်နည်း) ကရဏု။ ရ၏အစိတ် အကို ဧပြု။
သြပဂုယှ- ဥပ+ရုဟ+ယ။ ဥကို သြ၊ ဟနှင့်ယ ရှေ့နောက်ပြန်။

နံပါတ် (၈)

ဆင်မများဖြင့် စီရင်ရကြောင်း- မိန်းမတို့ကိုမှီ၍ ယောက်ျားတို့အား ဘေးမည်သည် မရှိနိုင်သောကြောင့် ချမ်းသာစွာ မိန်းမအပေါင်း ခြံရံလျက်သွားမည်ဟု ကြံစည်ပြီး ဆင်မငါးရာ စီရင်၍ မိန်းမငါးရာ ယောက်ျားအသွင် ယူစေလျက် သွားပါသည်။

နံပါတ် (၁၀)

ကပ္ပါပေတွာ၌ ဓာတ်အရ-စီရင်သောဇီဝကသန္တာန် ပညာ,ဝိတက်,ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) ဥဿာဟာဝီရိ၊ ဆင်မငါးရာတို့သည် အာရမ္မဏ။ အဇာတသတ်မင်းမှစေနိုင်ခြင်း၊ မင်းအားအန္တရာယ် မဖြစ်စေခြင်း စသည်သည် ဥဒ္ဒိဿပန။ ချမ်းသာစွာ အမျိုးသမီးပရိသတ်ခြံရံလျက် ဘုရားထံမှောက်ရောက်ခြင်း၊ ဘုရားဖူးတရားနာခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဥ် (၂၃)

(က) ပဓ္ဓေကာ ကုက္ကုဋ္ဌိပေါတိ ပါဠိယေဏ္ဍာ ဂ္ဂုတ္ထိပေါ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ဧကေကိဿာ ဟတ္ထိနိယာ ဧကေကံ ကူဋ္ဌိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(ဂ) ဥက္ကာသု ဓာရိယမာနာသူတိ ဒဏ္ဍဒီပိကာသု ဓာရိယမာနာသု။

(ဃ) မဟဋ္ဌ ရာဇာနုဘာဝေနာတိ မဟတာစ ရာဇာနုဘာဝေန။

(င) မဟစ္စာတိပိ ပါဠိ။

(စ) မဟတိယာတိ အတ္ထော။

(ဆ) လိင်္ဂဝိပရိယာသော ဧသ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃၅။

နံ့ပါတ် (၁)

(က) ပါဠိယေက္ကာ–အသီးအသီး တစ်ယောက်စီ တစ်ယောက်စီကုန်သော။

(ခ) ဧကေကိဿာ–တစ်စီးတစ်စီးသော။

(ဂ) ဒဏ္ဍဒီပိကာသု–ဆီမီးတိုင်တို့ကို။ ဓာရိယမာနာသု–ဆောင်အပ်ကုန်သည်ရှိသော်။ (နိယျာသ်)

(ဆ) ဧသ ဧသောသဒ္ဒါ–မဟစ္စာဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်။ လိင်္ဂဝိပရိယာသော–ပုလ္လိင်ဆိုထိုက်စာဒ္ဒါ ကူဋ္ဌိလိင်၏အစွမ်းဖြင့် ဖောက်ပြန်သောသဒ္ဒါတည်း။

နံ့ပါတ် (၂)

(င) သို့ အနုသန္ဓေ–ဤသို့ (ဃ)ဖြင့် မဟစ္စ၌ ပထမာဝိဘတ်သည် ကရဏာတ္ထ၌ဖြစ်၍ နိဂ္ဂဟီတန္တ၏ အစွမ်းဖြင့် ပါဠိရှိသည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူပြီး၍၊ယခုအခါ၌ အာကာရန္တ၏အစွမ်းဖြင့် မဟစ္စာဟုပါဠိရှိသည်ကိုဖွင့် ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (င) မိန့်။

(ဆ) သို့–ဆရာ၊ (င၊စ)တို့ဖြင့် မဟစ္စာဟု အာကာရန္တ၏အစွမ်းဖြင့် ပါဠိတစ်မျိုးရှိ၍ မဟတိယာအနက် ကို မှတ်သားထိုက်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ မဟစ္စာရှိခဲ့သော် ရာဇာနုဘာဝေနနှင့် ဝိသေသန၊ဝိသေသျဖြစ်၍ လိင်တူ ကောင်းသည်မဟုတ်ပါလော။ (ဂစ္ဆိ) အဘယ်ကြောင့် မဟတိယာဟူသော လိင်ကွဲပြားသောအနက်ကို မှတ်သားအပ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဆ) မိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု ဧသော မဟစ္စာသဒ္ဒေါ ရာဇာနုဘာဝေနာတိပဒဿ ဝိသေသနံ ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ မဟတိယာတိ အတ္ထော ဒဿိတော။

(ဂ) လိင်္ဂဝိပရိယာသော ဧသ၊ တသ္မာ–

နံ့ပါတ် (၄)

ဥက္ကာ– ဥသတိ ဒဟတီတိ ဥက္ကာ။
လောင်ခြင်းကြိယာ။ မီးရှူးတြင်၊ဒဏ္ဍဒီပိကာ။

ဒဏ္ဍ– ဒဠတိ အာဏံ ကရောတီတိ ဒဏ္ဍော။
အာဏာကိုပြုခြင်းကြိယာ။ ဒုတ်တြင်၊ မုဂ္ဂရ–ဒမ။

ဒီပိကာ– ဒိပ္ပတီတိ ဒီပိကာ။

ဝိပရိယာသော–ဝိရုပံ အသနံ ဝိပရိယာသော။
လိင်္ဂဿေဝ ဝိပရိယာသော လိင်္ဂဝိပရိယာသော။

လိင်္ဂ– လိနမတ္ထံ ဂမယတိ ဗောဓေတီတိ လိင်္ဂံ။

မဟစ္စ– မဟန္တဿ ဘာဝေါ မဟစ္စံ။

နံ့ပါတ် (၅)

ဓာရိယမာနုက္ကာ– ဥက္ကာနံ။ (၏+ကို)

လိင်္ဂဝိပရိယာယတ္တာ– ဧကေဿ မဟစ္စာတိ သဒ္ဒဿ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က) ပါဠိယေက္ကာ–ဖြင့် ပစ္စေကာကို"ပတိ+ကော"ဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ၎င်းကို စပြ၊ စဒ္ဒေဘော်လာ၍ ပြီးသည်ကို သိစေပါသည်။

(ဃ) မဟာတာဖြင့် မဟဋ္ဌ၌ ပထမာဝိဘတ်သည် ကရိုဏ်းအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။

(စ) မဟာတိယာဖြင့် မဟာစွာ၌ စွသည် တျ၏ကာရိယဖြစ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ခတ္တိယာ ပုဒ်ကို ခတျဟုဆိုသကဲ့သို့ မဟာတိယာဟုဆိုလိုလျှက် မဟာတျာမှတဖန် စပြု၍ မဟာစွာဟု သန္ဓိ၏အစွမ်းအားဖြင့် ဆိုအပ်သည်ကို သိစေ။ ဋီ၊သစ်၊၂။၂၃။

နံပါတ် (၇)

ဥက္ကာ–	ဥသ+က။ သကို ကပြု။
ကောက်–	ကော်တစ်ခုတည်း။ "ကော်ကော်"ဟု ဒွိရုပ်ပြု ရှေ့ကော်၏ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ။ (နှစ်ပုဒ် ဝိစ္ဆာရုပ်တို့၌ တစ်ခုတည်း၌ တွက်ရသည်)
မဟစ္စ–	မဟန္တနောင် ဘာဝအနက်၌ ဏျသက်၊ န္တမှ နကိုချေ၊ တျကို စပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ သကို အံပြု၊ မဟစ္စံပြီး။

နံပါတ် (၈)

ခုဇ္ဇဝါမနကိရာတာဒယော၌–ခုဇ္ဇဝါမနအရ–အသွင်၏အစွမ်းဖြင့် ကုန်းသူ ကွသူတို့ကိုယူ၊ ကိရာတအရ –ဇာတ်၏အစွမ်းဖြင့် တောင်သူလူရိုင်းတို့ကိုယူ။ အာဒိအရ–အန္ဓကလူမျိုး၊သဝရလူမျိုးတို့ကိုယူ။ ထိုတို့ဖြင့် ကချေသည်မတို့၏ အလုပ်အကျွေးတို့ကို ပြသည်။

ရဋ္ဌိယပုတ္တာအရ–မှဆိုးတို့၏သား။(တစ်နည်း) ပြည်၏အကြား၌ရှိသော အခြားတိုင်းပြည်ငယ်ကို အပိုင် စားရသော တိုင်းစားတို့၏ သား။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ဝုတ္တံ၌ဓာတ်အရ–အဋ္ဌကထာဆရာ၏ သန္တာန်မှဖွင့်ဆိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်ဝိညာ–ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ၊ဝီရိယ၊ ကောကိဿာစသော မနသာဝဝတ္တာပိတသဒ္ဒရုပ်သည် အာရမ္မဏ။ ပစ္စေကာက္ကတ္တိယော–ပုဒ်၏သံဝဏ္ဏနာကို သောတုဇနတို့ သိစေလိုသောဆန္ဒ၊မေတ္တာသည် ဥဒ္ဒိပန။ ပစ္စေကာ က္ကတ္တိယောပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာ ပိဋကတ္တကို စာသင်သားတို့သိရခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ပါဌ်ကျစဉ် (၂၄)

(က) ရာဇာနုဘာဝေါ ဝုစ္စတိ ရာဇိဒ္ဓိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။

(ခ) ကာ ပနဿ ရာဇိဒ္ဓိ၊တိယောဇနသတာနံ ဒွိန္နံ မဟာရဋ္ဌာနံ ဣဿရိယသိရီ။

(ဂ) တဿ ဟိ"အသုကဒိဝသံ ရာဇာ တထာဂတံ ဥပသင်္ကမိဿတီ"တိ ပဋ္ဌမတရံ သံဝိဒဟနေ အသတိပိ တင်္ခဏေယေဝ ပဉ္စ က္ကတ္တိယသတာနိ ပုရိသဝေသံ ဂဟေတွာ ပဋ္ဌမုက္ကဝေဠနာနိ အံသေ အာသတ္တခဂ္ဂါနိ မဏိဒဏ္ဍတောမရေ ဂဟေတွာ နိက္ခမိံသု။

(ဃ) ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ"ပစ္စေကာ က္ကတ္တိယော အာရောပေတွာ"တိ။

နံပါတ် (၁)

(ခ) ရာဇိဒ္ဓိ–မင်း၏တန်ခိုးဟူသည်။ကာ–အဘယ်ပါနည်း။မဟာရဋ္ဌာနံ–အင်္ဂတိုင်းမဂဓတိုင်းကြီး တို့ကို။ ဣဿရိယသိရီ–အစိုးရသည်၏အဖြစ်ဟူသော အသရေတည်း။။

(ဂ) ဟိ–ချဲ့။ ပုရိသဝေသံ–ယောက်ျားအသွင်ကို။ပဋ္ဌမုက္ကဝေဠနာနိ–စွပ်အပ်သော ဥရစ်ခေါင်းပေါင်း ရှိကုန်သည်။အံသေ–ပခုံး၌။အာသတ္တခဂ္ဂါနိ–လွယ်အပ်သော သံလျက်ရှိကုန်သည်။မဏိဒဏ္ဍတောမရေ–ပတ္တမြား

http://www.dhammadownload.com

ရှိုးရှိကုန်သော ခရင်းတို့ကို။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ယှဉ်နောသုံးရာ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော အင်္ဂတိုင်းမဂဓတိုင်းကြီးတို့ကို အစိုးရသည်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အသရေသည် ရာဇိဒ္ဓိမည်၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုအင်္ဂတိုင်းမဂဓတိုင်းတို့ကို အစိုးရသောအသရေဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ ထိုတိုင်းတို့ကို အစိုးရသော အသရေရှိပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ တဒတ္တံ ဝိဝရတိ''တဿာ''တိ အာဒိနာ။ (ဋီ၊သစ်)

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ငါးရာသောမိန်းမတို့ကို ယောက်ျားအသွင်ယှဉ်၍ ထွက်ပြီဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ပါဠိတော်၌ ဣတ္ထိယော အာရောပေတွာ-ဟူ၍ သာမန်အားဖြင့်ဆိုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ဂဏ္ဌိ) အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု တဿ''အသုကဒိဝသံ ရာဇာ တထာဂတံ ဥပသင်္ကမိဿတီ''တိ ပဌမတရံ သံဝိဒဟနံ နတ္ထိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ တစ်ဏာဠော ။ ပ ။ နိက္ခမိံသု။

(ဂ) နနု ရညော မဟန္တံ ရာဇာနုဘာဝေါ အတ္ထိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ဣဒ္ဓိ- ဣဇ္ဈတိ တောယာတိ ဣဒ္ဓိ။
ပြည့်စုံခြင်းကြိယာသကတ်။ မင်းအာနုဘော်။ အာနုဘာဝ၊အာဏာ။

အံသ- အနတိ ဗိဝတီတိ အံသော။
အသက်ရှင်ခြင်းကြိယာကတ်။ ပခုံးဒြပ်။ ဘုဇသိရ၊ခန္ဓ။

ခဂ္ဂ- ခဂ္ဂတီတိ ခဂ္ဂေါ။
ပြတ်ခြင်းကြိယာ။ သံလျက်ဒြပ်။ အသိ၊ကောသိ။

တောမရ- တုဗ္ဗတေ အနေနာတိ တောမရော။
ထိုးဆွခြင်းကြိယာ။ လှံဒြပ်။ ဝိဗ္ဗ မှ၊ကဏ္ဍက။

မဏိ- မဟန္တဘာဝံ မနတီတိ မဏိ။
သိခြင်းကြိယာ။ ပတ္တမြားဒြပ်။ ရတန၊ဝသု။

ဝေဠှန- ဝေဠှန္တိ ဝေဌေနာတိ ဝေဠှနံ။
ရစ်ပတ်ခြင်းကြိယာ။ ဦးရစ်ခေါင်းပေါင်း။ ဥဏှိသ။

နံပါတ် (၅)

မဟာနုဘာဝတ္တာ- တေဿ ရညော။
အသတိကို အသန္တတ္တာဟု ပြင်- သံဝိဒဟနဿဟု သမ္ဗန်ခံ။
ပဋိမုက္ကဝေဠှနတ္တာ-(အာသတ္တခဂ္ဂတ္တာ) ပဥ္စန္နံ ဣတ္ထိသတာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဝုစ္စတိ ရာဇိဒ္ဓိဖြင့် ရာဇာနုဘာဝေါအရ အနုပုနပ္ပုန် တံ သမင်္ဂီ ဘာဝေတိ ဝဍေတီတိ အာနုဘာဝေါဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ရာဇိဒ္ဓိကို အရကောက် ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) ဣဿရိယသိရိဖြင့် ရာဇိဒ္ဓိဟူသည် အစိုးရသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အသရေပင်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ ဒွိန္နံမဟာရဋ္ဌာနံဖြင့် ဣဿရိယအရ အုပ်စိုးရာတိုင်းနိုင်ငံကို သိစေ။တိယောဇနသတာနံဖြင့် ထိုတိုင်း နိုင်ငံ၏ အကျယ်အဝန်းကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

သံဝိဒဟန-	သံ+ဝိ+ဓာ+ယု။ယုကို အနပြု၊ဓာ–ဓာဟုဒွေဘော်လာ၊ရှေ့ဓကို ဒ၊ နောက် ဓကို ဟ၊အာကို အ–ရသည်။
တောမရ-	တုဒ+အရ။ ဒကို မပြု၊ ဥကို ဩပြု။
အံသ-	အနု+အသ။ နကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊ အချေ။
မဃိ-	မန။ နကို ဃပြု။

နံပါတ် (၈)

ပရိသတ်များစွာ စီရင်ရကြောင်း–ထိုခေတ်အခါ၌ မြွားသည်သာ အဝေးသို့သွားနိုင်သော လက်နက် ဖြစ်၏။ ပရိသတ်အစွန်၌ တည်လျှက် ပစ်အပ်သောမြွားသည် မင်းထံသို့ မရောက်စေခြင်းငှါ ပရိသတ်များစွာ စီရင်ရသည်။

အနီးအနား၌လိုက်ရကြောင်း–တစ်စုံတစ်ခု ဘေးရန်ပေါ်ပေါက်သော် အလုံးစုံသောသူတို့မှ ရှေးဦးစွာ မင်းအား အသတ်ပေးလိုသောကြောင့် (ဝါ) မင်းအတွက် အသက် စွန့်လိုသောကြောင့်–။

နံပါတ် (၁၀)

(က+ဃ)ကတ္တားပုဒ်ကို အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေရေနဟု ထည့်သောကြောင့် ဝုတ္တံ၌ ဓာတ်အရ ကောက်သော်–အရှင်အာနန္ဒာ၏သန္တာန် ပြောဆိုသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝစီဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဉသာဟ၊ဝီရိ၊ မိန်းမပေါင်းသည်လည်းကောင်း။ ပဓ္ဓေကာ စသော မနသာဝဝတ္တာပိတ သဒ္ဒသည်လည်း ကောင်း အာရမ္မဏ။ သန္ဒာယဘာသိတကို သိစေလိုသောဆန္ဒသည် ဥဒ္ဒိပန။ သန္ဒာယဘာသိတကို နာယူအပ် သော သောတုဇနတို့၏ ဟိတသုခသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၅)

(က) ဆဗ္ဗိတတ္တန္တိ ဆဗ္ဗိတဿ ဘာဝေါ။
(ခ) သကလသရီရစလနန္တိ အတ္ထော။
(ဂ) လောမဟံသောတိ လောမဟံသနံ။
(ဃ) ဥဒ္ဓံ ဌိတလောမတာတိ အတ္ထော။
(င) သော ပနာယံ ဧလာမဟံသော ဓမ္မဿဝနာဒီသု ပီတိဥပ္ပတ္တိကာလေ ပီတိယာပိ ဟောတိ။
(စ) ဘီရုကဇာတိကာနံ သမ္ပဟာရပိသာစာဒိဒဿနေသု ဘယေနာပိ။
(ဆ) က္လဝ ဘယလောမဟံသောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။ရ။

နံပါတ် (၁)

လောမဟံသော–အမွေးတို့၏ရှင်ခြင်းသည်။ (သဒ္ဒတ္ထ) ဝါ–ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်းသည်။
(ဝေါဟာရတ္ထ) ဝါ–အထက်၌တည်သော အမွေးရှိသည်၏အဖြစ်သည်။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)
(စ) ဘီရုကဇာတိကာနံ–ကြောက်တတ်သူ၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော သဘောရှိကုန်သော။ (ပုဂ္ဂလာနံ) သမ္ပဟာရပိသာစာဒိဒဿနေသု–သိုးပစ်ပုတ်ခတ်ခြင်း၊မြေဘုတ်ဘီလူး အစရှိသည်တို့ကို မြင်ရာအခါတို့၌။
(ဆ) က္လဝ က္လမသို့ပါဌေ–အဟုဒေဓာဘယံဟူသော ဤပါဌ်၌။ဘယလောမဟံသော–ကြောက်ခြင်း ကြောင့်ဖြစ်သော အမွေးတို့၏ရှင်ခြင်းသည်။အဟု–ပြီ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ခက်မာသောကိုယ်၏ အဖြစ်သည် ဆဗ္ဗိတတ္တမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုခက်မာသော ကိုယ်၏အဖြစ်ဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ခန္ဓာကိုယ်၏ တောင့်တင်းနိုင်မာခြင်းကို ဆိုအပ်ပါသ

http://www.dhammadownload.com

လော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ (တဒတ္ထမှာဟ ''သကလသရီရစလန'' န္တိ) ဋီ၊သစ်၊၂။၂၄။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် မွေးညှင်းတို့၏ရွှင်ခြင်းသည် လောမဟံသမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ သတ္တဝါတို့ ကဲ့သို့ သောမနဿအားဖြင့် ရွှင်းခြင်းမည်သည် မရှိသည်မဟုတ်ပါလော။(ဂဏ္ဌိ)အဘယ်သို့ဖြစ်သည့်ကို မွေး ညှင်းတို့ ရွှင်ခြင်းဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း။သဘာဝဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(စ) သို့-ဆရာ၊ (ငါ)ဖြင့် ထိုလောမဟံသသည် တရားနာရာ စသည်အခါတို့၌ ပီတိဖြစ်ရာအခါ ပီတိကြောင့်လည်း ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုလောမဟံသသည် ပီတိကြောင့်သာ ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်အ ကြောင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။ (ဘယေနာပိ၌ ပိကိုရှုသည်)

နံပါတ် (၃)

(က) နနွာစရိယ လောမာနိ သဗ်ိဝါဝိယ န ဟံသန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ လောမဟံသနန္တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) နနု ဟံသနသဒ္ဒိသတာယ ဥဒ္ဓံ ဋ္ဌိတလောမတာ ဟောတိ၊ တသ္မာ-

(က) နနု သော အယံ လောမဟံသော ဓမ္မဿဝနာဒီသု ပီတိဥပ္ပတ္တိကာလေ ပီတိယာပိ ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣမစ ဘယလောမဟံသောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) တဒညဿ အဝိသယတ္တာ။

နံပါတ် (၄)

သရီရ- သရတိ ဂစ္ဆတီတိ သရီရံ။ သရန္တိ ဝါ တံ ဟိံသန္တိ သရီရံ။
သွားခြင်းကြိယာ။(ညှင်းဆဲခြင်း) ခန္ဓာကိုယ်ဒြဗ်။ ဝပု၊ဂတ္တ၊ကာယ။

လောမ- လူယတေတိ လောမံ။
ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ အမွေးဒြဗ်။ တနုရုဟ၊ရောမ။

ဘီရုက- ဘာယတီတိ ဘီရုကော။ (ဘီဘီလော၊ဘီရု)

ပိသာစ- ပိသိတမံသံ အသတိ ဘက္ခတီတိ ပိသာစော။
စားခြင်းကြိယာ။ မြေဘုတ်ဘီလူးဒြဗ်။ ပေတ၊ယက္ခ။

သကလ- သကျတေ ဥပ္ပာဟနာဒီသု ထောကတ္တာတိ သကလံ။
သက္ကောတိ ဝတ္တုန္တိ သကလံ။ (သဗ္ဗ)

ထမ္ဘိတတ္တ-ထမ္ဘန် ထမ္ဘော။ ထမ္ဘော သဉ္ဇာတော အဿ အတ္ထီတိ ထမ္ဘိတံ။ (သရီရံ)

နံပါတ် (၅)

ဋ္ဌိတလောမတာ ဘာဝသမွန်-- ဋ္ဌိတလောမာနံ။
တာသမွန်- သလကာသရီရဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဆမ္ဘိတဿ ဘာဝေါဖြင့် ဆမ္ဘိတတ္တံ၌ ဆမ္ဘိတဟုဒ် တ္တပစ္စည်း။ယင်း တ္တပစ္စည်း၏ ဘာဝ တဒ္ဓိတ်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) သကလသရီရစလနံဖြင့် ဆမ္ဘိတတ္တံ၌ တ္တပစ္စည်းသည် ဇာတ်၊ဂုဏ်၊ကြိယာ၊ဒြဗ်၊နာမ် ငါးမျိုး တို့တွင် ဤ၌ကြိယာကို အကြောင်းပဝတ္တနိမိတ်ပြု၍ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ ဝါ-ဆမ္ဘိတတ္တအရ အလုံးစုံသော ခန္ဓာကိုယ်၏ တုန်လှုပ်ခြင်းကြိယာကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) လောမဟံသနံဖြင့် လောမဟံသော၌ ဟံသဝယ်၊ ဟံသဓာတ်+အပစ္စည်း။ ယင်းအပစ္စည်း၏

http://www.dhammadownload.com

ဘာဝသာဝနေ၌သက်၍ ဟံသနံ ဟံသော-ဟု ဘာဝသာဝန ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ လောမာနံ ဟံသော လောမဟံသောဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဆမ္ဘိတ- ထမ္ဘိတ။ ထကို ဆပြု။

ပိသာစ- ပိသိတ+အသ။ ပိသတကို ပိပြု၊ အသကို သာစပြု။

နံပါတ် (၈)

ဘယသရုပ်နှင့် အရကောက်-

(၁) စိတ္တုတြာသဘာယ။ ။ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။

(၂) ဉာဏဘာယ။ ။ဉာဏ်။

(၃) အာရမ္မဏဘာယ။ ။ကြောက်မက်ဖွယ် အာရုံ။

(၄) ဩတ္တပ္ပဘယ။ ။ဩတ္တပ္ပနှင့်တကွဖြစ်သော ဉာဏ်။

ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ယေဘုယျေန၌ ယေဘုယျေန သဒ္ဒါဆိုရကြောင်း-

ခီဏာသဝနတ်ပြဟ္မာတို့ကို စင်စေလိုကြောင့် ယေဘုယျေနသဒ္ဒါဆို။

မှတ်ချက်-မြတ်စွာဘုရား၏ တရားသံကြားရာ၌ ကြောက်ခြင်း၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့မရောက်သူများမေးနိုင်သည်။

နံပါတ် (၉)

လောမဟံသော ပနာယံ သော၊ ဓမ္မသဝနာဒီသု။

ပီတိဥပ္ပတ္တိကာလေ စ၊ ပီတိယာ သံရီရေ ဟောတိ။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ဝါကျရှ- ဘယေနာပိအရ ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဘယဋ္ဌာယိ၊ဘယာနကာရသ။

ပြင်းစွာပုတ်ခတ်ရာစစ်ပွဲ၊ မြေဘုတ်ဘီလူးတို့သည် အာရမ္မဏ။ ယင်းတို့၏ ကြောက်ဖွယ်ကောင်းခြင်း အမူအရာသည် ဥဒ္ဒီပန။ အမွေးတို့ ရှင်ခြင်း၊ ခန္ဓာကိုယ် တုန်လှုပ်ခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၆)

(က) ကဿာ ပနေသ ဘီတောတိ အန္တကာရေနာတိ ဓနေ ဝဒန္တိ။

(ခ) ရာဇပေဟ ကိရ ဒ္ဓတ္တိံသ မဟာဒ္ဓါရာနိ စတုသဋ္ဌိ ခုဒ္ဒကဒ္ဓါရာနိ။ ဇီဝကဿ အမ္ဗဝနံ ပါကာရဿစ ဂိဇ္ဈကူဋဿစ အန္တရာ ဟောတိ။ သော ပါစီနဒ္ဓါရေန နိက္ခမိတွာ ပဗ္ဗတပစ္ဆာယာယ ပါဝိသိ။တတ္ထ ပဗ္ဗတကူဋေန စန္ဒော ဆာဒိတော၊ ပဗ္ဗတစ္ဆာယာယစ ရုက္ခစ္ဆာယာယစ အန္တကာရံ အဟောသီတိ။

(ဂ) တမ္ပိ အကာရဏံ။

(ဃ) တဒါ ဟိ ဥက္ကာနံ သတသဟဿာနမ္ပိ ပရိစ္ဆေဒေါနတ္ထိ။ ဒီ၊၌၊၁။၁၃၇။

နံပါတ် (၁)

(က) သေ ဓေသော-ဤအဓာတသတ်မင်းသည်။အန္တကာရေန-အမိုက်မှောင်ကြောင့်။ဓနေ-အချို့သော ဥတ္တရဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းဆရာတို့သည်။

(ခ) ဒ္ဓတ္တိံသ-သုံးဆဲ့နှစ်ပေါက်ကုန်သော။မဟာဒါရာနိ-တံခါးကြီးတို့သည်လည်းကောင်း။စတုသဋ္ဌိ-(၆၄)ပေါက်ကုန်သော။ပါကာရဿ-တံတိုင်း၏လည်းကောင်း။သောရာဇာ၊ ပါစီနဒ္ဓါရေန-အရှေ့တံခါးဖြင့်။ပဗ္ဗတစ္ဆာယာယ-တောင်ရိပ်ဖြင့်။ရုက္ခစ္ဆာယာယ-သစ်ရိပ်ဖြင့်လည်းကောင်း။တတ္ထ-တသို့အမ္ဗဝနေ။ပဗ္ဗတကူဋေန-တောင်ထွဋ်သည်။စန္ဒော-ကို။ဆာဒိတော-ဖုံးလွှမ်းအပ်၏။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) တမ္ပိ–ဝစနံ–ထိုဉပတ္တရဝါသီဂိုဏ်းဆရာတို့၏ စကားသည်လည်း။ အကာရဏံ–သင့်မြတ်သော အကြောင်းမဟုတ်။ ကဿ–တမ္ပိဝစနံ အကာရဏံ။

(ဃ) ဟိယသ္မာ–တဒါ–အဇာတသတ်မင်း၏ ဘုရားဖူးသွားရာထိုအချိန်။ဥက္ကာနံ–မီးရှူးတို့၏။ သတာသဟဿာနမ္ပိ–အသိန်းတို့၏သော်မှလည်း။ (အနေကသချာ) ဝါ–အရာထောင်တို့၏လည်း။ (ဂုဏီတသချာ)

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အဇာတသတ်မင်းသည် အမိုက်မှောင်ကြောင့် ကြောက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ညဖြစ်၍ လရောင်ရှိနေသည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်သို့လျှင် ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ အမိုက်အမှောင်ဖြစ်နေ ရပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။''ရာဇဂဟေ''တိ အာဒိတေသမဓိပ္ပါယပဝိစရဏာ။ ဋီ။သစ်၊၂၂၄။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် တောင်ထွဋ်သည် လရောင်ကို ဖုံးကွယ်၍ တောင်ရိပ်၊သစ်ပင်ရိပ်တို့ကြောင့် သရက်ဥယျာဉ်၌ အမိုက်မှောင်ဖြစ်ပုံကို ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ထိုဇေကဆရာတို့၏ စကားသည် ယုတ္တိရှိပါ၏လော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ဇေကဆရာတို့၏ အဆိုမသင့်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ဇေကဆရာတို့၏ အဆိုမသင့်ဟု ဖွင့်ပြအပ်ပါသနည်း။ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ တောင်ထွဋ်သည် လရောင်ကိုဖုံးလွှမ်း၍ တောင်ရိပ်၊ သစ်ပင်ရိပ်တို့ဖြင့် အမိုက်အမှောင်ဖြစ်နေသည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပဗ္ဗတစ္ဆာယာယ စ ရုက္ခစ္ဆာယာယ စ အန္ဓကာရံ အဟောသိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ တမ္ပိ အကာရဏန္တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) တဒါ ဥက္ကာနံ သတာသဟဿာနမ္ပိ ပရိစ္ဆေဒေါ နတ္ထိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဒွါရ– ဒွရန္တိ သံဝရန္တိ ရက္ခန္တိ ဧတေနာတိ ဒွါရံ။
စောင့်ခြင်းကြိယာ။ တံခါးဒြဗ်။ ပရိဟာရ။

ပါကာရ– သမန္တတော ကရီယတေတိ ပါကာရော။
ပြုခြင်းကြိယာ။ တံတိုင်းဒြဗ်။ ဝရဏ။

ပါစီန– ပဌမံ ပါတော အန္စတိ ရဝိ ယဿန္တိ ပါစီ။ (ပါစီနံ) တန်၊ဋီ။

တစ်နည်း–အန္စတိ ပုဗ္ဗဘာဝမာပဇ္ဇတေတိ ပါစီနံ။ တန်၊ဋီ။
ရှေ့အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်းကြိယာ။ ရှေးဖြစ်သောတံခါးဒြဗ်။–ပုဗ္ဗ၊ပုရ။

စန္ဒ– စန္ဒတိ သုခယတိ ပဇန္တိ စန္ဒော။
ချမ်းသာစေခြင်းကြိယာ။ လဗိမာန်ဒြဗ်။ ဥဠုရာဇ၊မာ၊ကုန္ဒ။

ရုက္ခ– ရုဟတိ ဇာယတီတိ ရုက္ခော။ (ဒုမ၊ပါဒပ)

ဆာယာ– ဆေတိ ဆိန္ဒတိ ပရိဿမန္တိ ဆာယာ။ (ပဋိဗိမ္ဗ၊ပဋိရူပက)

နံပါတ် (၅)

ဘီတတ္တာ– တေသ ရညော။
ဆာဒိတတ္တာ– စန္ဒဿ။
အကာရဏတ္တာ– ဘမ္ပိဝစနဿ။

နံပါတ် (၆)

ဒွါရ– ဒွိ+အရ။ အကို အာပြု။ ဒွိ၏ ဣကိုချေ။
ဂိဇ္ဈ– ဂိဓ+ယ။ ဓျကို ဈ၊ ဇဒွေဘော်လာ။

http://www.dhammadownload.com

ရုက္ခ– ရုဟ+ခ။ ဟာကို ကပြု။

နံပါတ် (၈)

တံခါးကြီးတစ်ခုစီ၌ တံခါးငယ်နှစ်ခုစီပြု၍ တံခါးငယ် ၆၂–ခုဟုဆို။ ဇိဝက၏ သရက်ဥယျာဉ်သည် မြို့ရိုးနှင့် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်နှစ်ခု အကြား၌ရှိ၏။

နံပါတ် (၉)

အန္ဓကာရေနာတိ ဧကော၊ အကာရဏံ ဝဒန္တော တံ။

တဒုက္ကာနံ ပရိဇ္ဇောတေ၊ သဟဿဿ သတံ နတ္ထိ။(ပထမရ–ကာရ ဝိပုလာဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

ဘီတော– အဇာတသတ်မင်းသည်ကြောက်နိုင်ကြောင်းသက်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒေါသ။ ဘယ။ဘယာနက။ အမိုက်မှောင်သည် ဝါ–ဘေးရန်သည် အာရမ္မဏ။ တောင်ထွင့်မြင့် လရောင်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း တောင်ရိပ်သစ်ပင်ရိပ်တို့သည် ဥဒ္ဒီပန။ ဇိဝကအပေါ်၌ သံသယဖြစ်ခြင်း၊ ကိုယ်မွေးတို့ရွှင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၇)

(က) အယံ ပန အပ္ပသဒ္ဒတံ နိဿာယ ဇိဝကေ အာသင်္ကာယ ဘီတော။

(ခ) ဇိဝကော ကိရဿ ဥပရိပါသာဒေယေဝ အာရောစေသိ
"မဟာရာဇ အပ္ပသဒ္ဒကာမော ဘဂဝါ၊ အပ္ပသဒ္ဒေနေဝ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော"တိ

(ဂ) တသ္မာ ရာဇာ တူရိယသဒ္ဒံ နိဝါရေသိ။

(ဃ) တူယာနိ ကေဝလံ ဂဟိတမတ္တာနေဝ ဟောန္တိ။

(င) ဝါစမ္ပိ ဥစ္စံ အနိစ္ဆာရယမာနာ အစ္ဆရာသညာယ ဂစ္ဆန္တိ။

(စ) အမ္ဗဝနေပိ ကဿစိ ခိပိတသဒ္ဒေါပိ န သုယျတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇။

နံပါတ် (၁)

(က) အပ္ပသဒ္ဒတံ–နည်းသောအသံရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ အာသင်္ကာယ–ရွံ့ရှားခြင်းဖြင့်။ ဝါ–ကြောင့်။

(ခ) ကိရ–ချဲ့။ အဿရညော–အား။အပ္ပသဒ္ဒကာမော–တိုးသောအသံကို လိုလားတော်မူသော။

(ဂ) တူရိယသဒ္ဒံ–တူရိယာအသံကို။ နိဝါရေသိ–တားမြစ်တော်မူပြီ။

(ဃ) တူရိယာနိ–တို့သည်။ဝါ–တို့ကို။ကေဝလံ–တီးမှုတ်ခြင်းနှင့်မရောမယှက်သက်သက်။ဂဟိတမတ္တာနေဝ–ကိုင်အပ်ကာမျှတို့သည်သာလျှင်။

(င) နိစ္ဆာရယမာနော–မမြွက်ဆိုကြကုန်ပဲ။ အစ္ဆရသညာယ–လက်ဖြင့်တီးသံဟူသောအမှတ်ဖြင့်။

(စ) ခိပိတသဒ္ဒေါပိ–ချေဆတ်သံကိုလည်း။။

နံပါတ် (၂)

(က) သို့အပရာနုသန္ဓေ–ယခုအခါ၌ သကဝါဒကို ပြအံ့သောငှါ အယံပန စသည်မိန့်။ (ဋီသစ်)
ဆရာ၊ဆိုအပ်ပြီး ဝါကျဖြင့် တစ်သိန်းမကများစွာသော မီးရှူးတို့၏အပိုင်းအခြား မရှိ–ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းသို့တပြီးကား ကြက်သီးထအောင်ပင် အခေါင်ရာဇာ ဘယ်အကြောင်းအရာကြောင့် ကြောက်ရှာသနည်း။ မကြောက်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော။စုဒ်ရှိကား (က) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိ)

(ခ) သို့– ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အဇာတသတ်မင်းသည် အသံမရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုမှီ၍ ဇိဝက၌ ရွံ့ရှား ခြင်းဖြင့် ကြောက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘယ်သို့လျှင် အသံမရှိသည်၏အဖြစ်ကိုမှီ၍ ဇိဝက၌ ရွံ့ရှားခြင်းဖြင့် ကြောက်အပ်ပါသနည်း။ ရွံ့ရှားခြင်းအခြင်းအရာကို အကျယ်အားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။(ဋီ)

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အဇာတသတ်မင်းသည် တူရိယာသံကို တားမြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အင်္ဂါငါးပါးရှိသော တူရိယာတို့ကို တီးမှုတ်စေခြင်းငှါလည်း ဆောင်ယူအပ်သည်မဟုတ်လော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက်

http://www.dhammadownload.com

မင်းသည် တူရိယာသံကို တားမြစ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် အသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(စ) သို့-ဆရာ၊ (င)ဖြင့် အသံပြင်းစွာ မပြောဆိုပဲ၊လက်ဖျောက်သညာဖြင့်သာ သွားကြကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပရိသတ်၏ အပ္ပသဒ္ဒဖြစ်သောကြောင့်သာ အသံတိတ်ဆိတ်၏ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နိဝါတ် (၃)

(က) နနု တဒါ ဥက္ကာနံ သတသဟဿာနမ္ပိ ပရိဠ္ဌဒေါ နတ္ထိ၊

(ခ) အထ ကသ္မာ ဧသ ဘီတော။

(ဂ) အယံ ပန အပ္ပသဒ္ဒတံ နိဿာယ ဇီဝကေ အာသင်္ကာယ ဘီတော။တသ္မာ-

(က) နနု ရာဇာနော နာမ သဒ္ဒါဘိရတာ ဟောန္တိ။

အထဝါ-. နနု '' တေသံ ပရိယန္တေ ပဥ္စင်္ဂိကာနိ တူရိယာနိ'' တိ ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ရာဇာ တူရိယသဒ္ဒံ နိဝါရေသိ။

(ဂ) ဇီဝကော အသ္သ ဥပရိပါသာဒေယေဝ အာရောစေသိ''မဟာရာဇ အပ္ပသဒ္ဒကာမော ဘဂဝါ၊ အပ္ပသဒ္ဒေနေဝ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော''တိ။ တသ္မာ-

နိဝါတ် (၄)

အပ္ပ- အပ္ပေသိ ဤသကမတ္တမဂမာသီတိ အပ္ပံ။

ရောက်ခြင်းကြိယာ။ အနီးငယ်သောအသံ။ ထောက၊ကိသ၊တနု။

ဘီတော- ဘာယတီတိ ဘီတော။

ကြောက်ခြင်းကြိယာ။ကြောက်တတ်သောအဇာတသတ်မင်း။ဘီရု၊ဘီရုကော။

တူရိယသဒ္ဒံ-တူရိယာနံ သဒ္ဒေါ တူရိယသဒ္ဒေါ။

တူရိယာတို့၏ အသံနှင့် ကာရီ+ကာရိယအစပ်သမ္ဗန်။

ဥစ္စ- ဥစိနော်တီတိ ဥစ္စော။

စီခြင်းကြိယာ။ မြင့်သောစကားသံ။ ဥန္နတ၊တုင်္ဂ။

အစ္ဆရာ- အစ္ဆံ အဘိမုခီဘာဝံ ရာဏံ ဂဟာဏံ အစ္ဆရာ။

အစ္ဆရာစ သာ သညာစာတိ အစ္ဆရာသညာ။

နိပါတ် (၅)

အပ္ပသဒ္ဒတံ၏ တာသမ္ဗန်- အမ္ဗဝနဿ။

အပ္ပသဒ္ဒကာမတာယ- ဘဂဝတော။

တသ္မာ အာရောစိတတ္တာ- အဇာတသတ္တုနော ရညော။

နိဝါတ် (၆)

(က) သမ္မာတိ ဝယဿာဘိလာပေါ ဧသ။

(ခ) န ပလမ္ဘေသီတိ ယံ နတ္ထိ၊ တံ အတ္ထီတိ ဝတွာ ကစ္စိ မံ န ဝိပ္ပလမ္ဘေယျာသိ။

(က) ဝယဿာဘိလာပေါဖြင့် သမ္မာသဒ္ဒါ သမာနအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ တူသည်၏ အဖြစ်သည်လည်း အရွယ်အားဖြင့် တူခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း၊ယင်းသမ္မာနောင် အာလုတ်သိဝိဘတ်ကျေသော ရုဋ္ဌီနာမ်ပုဒ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) နဝိပ္ပလမ္ဘေယျာသိဖြင့် ပလမ္ဘေသိ၌ သိဝိဘတ်သည် ပရိကပ္ပအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ယျောသိဝိဘတ်ဖြစ်၍ ယျေကိုချေ၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ လဘိဓာတ်၏ ဝဥ္စန-လှည့်ပတ်ခြင်း အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္တဝိသေသက ဖြစ်သည်ကိုလည်း

http://www.dhammadownload.com

ကောင်း သိစေ။ ယံ နတ္ထိ-စသည်ဖြင့် လှည့်ပတ်ပုံ ခြင်းအရာကို သိစေ။

နိဒါနံ (၇)

ဝယသ- သမာနဝယ။ သမာနကို သပြု၊ သနှင့်ဝယ ရှေ့နောက်ပြန်။
အာဂုဓ- အာယုဓ။ ယကို ဂပြု။

နိဒါနံ (၈)

သူတော်ကောင်းတို့သည် ကြောက်ခြင်းကြောင့် မကောင်းမှုကိုမပြု၊ ထို့ကြောင့် ပညာရှိတို့သည် မကောင်းမှုမှ ကြောက်သူကို ချီးမွမ်းကြ၏၊ ရဲရင့်သူကို မချီးမွမ်းကုန်။

နိဒါနံ (၁၀)

အာသကံာယ- ဒေါသကောက်။ ဝါ-ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကောဓော္ပယီရုဒ္ဓရသာ။ဇီဝကသည် အာရမ္မဏ၊ အသံတိတ်သည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အပ္ပသဒ္ဒကိုအလိုရှိ၍ တိတ်ဆိတ်သော အသံဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသို့ ချဉ်းကပ်ထိုက်၏ဟု ပြောဆိုခဲ့ဘူးသော စကားသံသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒီပန။ ကြောက်စိတ်ဝင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဇီဝက ငါ့အား လှည့်ပတ်ဖြားယောင်းခေါ်လေသလား စသည်မေး ခြင်းသည်လည်းကောင်း အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၈)

(က) အဘိက္ကမာတိ အဘိမုခေါ် ကမ ဂစ္ဆ .
(ခ) ပဝိသာတိ အတ္ထော။
(ဂ) သကိံ ဝုတ္တေ ပန ဒွေ နှ ဟောတီတိ တရမာနော ဒွိက္ခတ္တုံ အာဟ။
(ဃ) တေ မဏ္ဍလမာဠေ ဒီပါ ဈာယန္တီတိ မဟာရာဇ စောရဗလံ နာမ န ဒီပေ ဇာလေတွာ တိဋ္ဌတိ၊ တေ စ မဏ္ဍလမာဠေ ဒီပါ ဇလန္တိ။
(င) တောယ ဒီပသညာယ ယာဟိ မဟာရာဇာတိ ဝဒတိ။ ဒီ၊ ဋ၊၁။၁၃၈။

နိဒါနံ (၁)

(ဂ) ဇီဝကေန-သည်။(ကတ္တား) အဘိက္ကမ မဟာရာဇာတိ တေသွိ်ဝစနေ။(လက္ခဏာဝန္တ)တရမာ နော-အဆောတလျင်သာလျှင်။ဇီဝကော အာဟ။

(ဃ) စောရဗလံနာမ-ခိုးသူ၏ အားမည်သည်။ဒီပေ-ဆီးမီးတို့ကို။ဇာလေတွာ-တောက်စေ၍။ (သဒ္ဒတ္တ)ဝါ-ညှိထွန်း၍။(အဓိပ္ပါယတ္ထ)။စ-အဖို့တစ်ပါးကား။ဝါ-အကြောင်းကား။မဏ္ဍလမာလေ-တန်ဆောင်း ဝန်း၌။တောယ ဒီပသညာယ-ဤဆီးမီးဟူသော အမှတ်သညာဖြင့်။တွံ-သည်။ယာဟိ-သွားမျိုလော့။

နိဒါနံ (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ အဘိက္ကမ မဟာရာဇ-ဟူ၍ နှစ်ကြိမ်တိုင်တိုင်ဆိုအပ်၏။အဘယ်ကြောင့် နှစ်ကြိမ်တိုင်တိုင် ဆိုအပ်ပါသနည်း။ တစ်ကြိမ်ဆိုကာလည်း လိုအပ်သောအနက် ပြီးရာသည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(င) သို့-ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ တေ မဏ္ဍလမာဠေ ဒီပါ ဈာယန္တိဟု ဇီဝကသည် ဟိုက်တွန်းပြောဆို အပ်၏။ အဘိက္ကမ မဟာရာဇ-ဟု ဆိုက ရှေ့သို့သွားစေရာ၌ တိုက်တွန်းပြောဆိုခြင်းကိစ္စ ပြီးရာသည်မဟုတ် ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် တေမဏ္ဍလမာဠေစသည်ကို ထပ်၍ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။ အဘိက္ကမ မဟာရာဇာ''တိ ဝတွာ တတ္ထ ကာရဏံ ဒဿေတုံ''တေ''တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ (ဋီ၊သစ်)

နိဒါနံ (၃)

(က) နနု မဏ္ဍလမာဠေ စောရာ သိယုံ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကဿာ အဘိက္ကမ မဟာရာဇာတိ ပါဠိယံ ဝုတ္တံ။

(ဂ) နနု စောရဃလ်နာမ န ဒီပေ ဇာလေတွာ တိဋ္ဌတိ၊
တေော စ မဏ္ဍလမာဠေ ဒီပါ ဇလန္တိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

မုခ– မုနန္တိ ဗန္ဓန္တိ ဝတောနာတိ မုခံ။ (ဝစန်+လပန)

ဒဠ– ဒဟာတိ သဗ္ဗန္တိ ဒဠံ။ ဒဠတိ ဝိဒါရယတီတိ ဒဠံ။ ဒဟာန္တော လာတီတိ ဒဠံ။
လောင်မြိုက်ခြင်းကြိယာ။ မြဲမြံသောစကားဒြပ်။ ဘုဒ်+အတိသယ။

မာဠ– မီယတိ ပရိမီယတီတိ မာဠော။
နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကြိယာ။ တန်ဆောင်းဒြပ်။ ပါသာဒ၊ယူပ။

ဒီပ– ဒိပ္ပန္တီတိ ဒီပါ။
ထွန်းလင်းခြင်းကြိယာ။ ဆီမီးဒြပ်။ ပဒီပ၊ပဇ္ဇောတ။

မဏ္ဍလ– မဏ္ဍယတေတိ မဏ္ဍလော။
တန်ဆန်ဆင်ခြင်းကြိယာ၊တန်ဆောင်းဝန်းဒြပ်။ဗိမ္ဗ၊စက္က

နံပါတ် (၅)

ဝုတ္တာ– အဘိက္ကမ မဟာရာဇာတိ ဝစနသဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) အဘိမုခေါဖြင့် အဘိဥပသာရ၏ အဘိမုခအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ ဂစ္ဆဖြင့် ကမု ဓာတ်၏ ပဒဝိက္ခေပ အနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။အဘိ+ကမဟု ပဒစ္ဆေဒပြုလျှက် ကလာ၍ပြီးသည်ကို သိစေ။

(ဃ) ဇလန္တိဖြင့် ရှာယန္တိ၌ ဈေဓာတ်သည် ဉာဏ+ဒဟန+စိန္တနအနက်တို့ကို မဟော၊ဒိတ္တိ အနက် ဟောသည်ကို သိစေ။ မဟာရာဇစောရဃလ်နာမစသည်ဖြင့် တေော မဏ္ဍလမာဠေ စသည်နှင့် ဆက်စပ်သော အနက်မျှကိုသိစေ။

(င) ယာဟိဖြင့် အဘိက္ကမနောင် ဟိဝိဘတ်ကျေသည်ကိုလည်းကောင်း။ ကမုဓာတ်၏ ဂတိအနက် ၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ အဘိဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုပတ္တကဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ တောယ ဒီပသညာယဖြင့် ဆီမီးရှိ၍ သူခိုးမရှိနိုင်ခြင်းကို သိနိုင်သောကြောင့် ဆီမီးသညာဖြင့် တိုက်တွန်း၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဒဠှ– ဒဟ+လ။ လကို ဠပြု၊ ဟနှင့် ဠကိုရှေ့နောက်ပြန်။

ခုဋ္ဌ– ကု+ဝဇ။ ကကို ခပြု၊ ဝကိုချေ၊ ဇဒွေဘော်လာ။ (ကုစ္ဆိတံ ဝဇတီတိ ခုဇ္ဇော)

နံပါတ် (၈)

စောရာ ဒီပေန ဇာလေတွာ၊ ဇလန္တိ ဒီပသညာယ။
မဟာရာဇာတိ တိဋ္ဌန္တိ၊ ဝဒေ မဏ္ဍလမာဠေ စ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

(င) ဝဒတိရှ–ပြောဆိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ဥဿာဟ၊ဝီရိ။ အဇာတသတ်မင်းသည် အာရမ္ဘဏ။ ဆီမီးညှိထွန်းထားခြင်း၊သူခိုးမရှိဟု ယုံကြည်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ ရဲဝံ့စွာ ကျောင်းတော်သို့သွား၍ ဘုရားနှင့်တကွ ငြိမ်းသက်သော သံဃာတော်တို့ကို ဖူးမြော်ရခြင်း။ သားတော်ကို အမှတ်ရခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၂၉)

(က) နာဂဿ ဘူမိတိ ယတ္ထ သက္ကာ ဟတ္ထိ အဘိရုဠ္ဟေန ဂန္တုံ၊ အယံ နာဂဿ ဘူမိ နာမ။
(ခ) နာဂါ ပစ္စောရောဟိတွာတိ ပိဟာရဿ ဗဟိဒွါရကောဋ္ဌကေ ဟတ္ထိတော ဩရောဟိတွာ။
(ဂ) ဘူမိယံ ပတိဋ္ဌိတသမကာလမေဝ ပန ဘဂဝတော တေဇော ရုဠ္ဟော သရီရံ ဖရိ။
(ဃ) အထဿ တာဝဒေဝ သကလသရီရတော သေဒါ မုစ္စိံသု၊
သာဋကာ ပီဠေတွာ အပနေတဗ္ဗာ ဝိယ အဟေသုံ။
(င) အတ္တနော အပရာဓံ သရိတွာ မဟာဘယံ ဥပ္ပဇ္ဇိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၈။

နှုတ်တိုက် (၁)

(က) ယတ္ထ ယသ္မိံဌာနေ။အဘိရုဠ္ဟေန-တက်စီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။အယံ-ဤဆင်စီး၍ သွားလောက်သောအရပ်သည်။
(ခ) ဗဟိဒွါရကောဋ္ဌကေ-တံခါးမုခ်ဖျားအပ၌။
(ဂ) ပန-အထူးကား။ ပတိဋ္ဌိတသမယကာလမေဝ-တည်ရာအခါနှင့် ညီမျှသောအခါ၌သာလျှင်။
(ဃ) အထ-ထိုသို့ပျံ့နှံ့သည်ရှိသော်။အဿ-ထိုအဇာတသတ်မင်း၏။သကလသရီရတော-အလုံးစုံသော ကိုယ်မှ။သေဒါ-ချွေးတို့သည်။ သာဋကာ-အဝတ်တို့ကို။ အပနေတဗ္ဗာဝိယ-ပယ်အပ်ကုန်သကဲ့သို့။

နှုတ်တိုက် (၂)

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် မြေ၌တည်ရာခဏ၌ပင် မြတ်စွာဘုရား၏အာနုဘော်သည် မင်း၏ကိုယ်ကို ပျံ့နှံ့၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ တန်းခိုးတော်ပျံ့နှံ့သောမင်း၏ ကိုယ်သည် အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ပါသနည်း။ ထိုပျံ့နှံ့ရာခဏ၌ မင်း၏ကိုယ်စိတ်သည် ငြိမ်းအေး၏ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င)သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ကျောင်းတိုက်အတွင်းရောက်ရာခဏ၌ပင် အဝတ်ဖြင့်ညှစ်ယူနိုင်လောက်အောင် အလုံးစုံသောကိုယ်မှ ချွေးတို့သည် ယွက်ကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြော ် ထိုသို့ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ မြတ်စွာဘုရား၏ အာနုဘော်ကြောင့် ချွေးယွက်ခြင်းသည် မဖြစ်နိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ဝါ-မြတ်စွာဘုရား၏ အာနုဘော်သည် ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ငြိမ်းချမ်းခြင်း၏အကြောင်းသာ ဖြစ်ကောင်းရာသည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

နှုတ်တိုက် (၃)

(က) နနု ဘဂဝတော တေဇော ရုဠ္ဟော သရီရံ ဖရိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ အဿ တာဝဒေဝ သကလသရီရတော သေဒါ မုစ္စန္တိ။
(ဂ) အတ္တနော အပရာဓံ သရိတွာ မဟာဘယံ ဥပ္ပဇ္ဇိ။ ယသ္မာ-

နှုတ်တိုက် (၄)

ဟတ္ထိ- ဟတ္ထော ဧဿ အတ္ထီတိ ဟတ္ထီ။
နာဂ- န ဂစ္ဆတီတိ နဂေါ။ (ပဗ္ဗတော) နဂေါ ဝိယာတိ နာဂေါ။
တောင်နှင့် ဆင်တို့၏ သဒိသီ/သဒိသအစပ်သမ္ဗန်။
ကောဋ္ဌက-ကုသီယတိ အဗ္ဘောသီယတီတိ ကောဋ္ဌကော။
ဒွါရဿမီပေ ကတော ကောဋ္ဌကော ဒွါရကောဋ္ဌကော။
တံခါး၏ ဟံခါးမုခ်နှင့် သမီပီ+သမီပအစပ်သမ္ဗန်။ ကံခါးမုခ်ဂေါပုရ။
သေဒ- သေတိ ပစတီတိ သေဒေါ။
ကျက်ခြင်းကြိယာ။ ချွေးဒြပ်။ ယမ္ဘလ။

http://www.dhammadownload.com

သာဌကာ- သဌတီတိ သာဌကော။
ဖြန့်ခြင်းကြိယာ။အဝတ်ဒြပ်။ဝတ္ထု။
အပရာဓ-အပရဇ္ဈတီတိ အပရာဓော။
ပြစ်မှားခြင်းကြိယာ။ဖခင်ကိုသတ်ခြင်းဟူသော ကျူးလွန်မှုအပြစ်။ အစွယ၊ဝဇ္ဇ။

နံ့ဝါတ် (၅)

အပနေတဗ္ဗတ္တာ- သာဌကာနံ။ (တစ်နည်း) သေဒါနံ။
သရိတွာကို သရန္တတ္တာ- ရဇ္ဇော။

နံ့ဝါတ် (၆)

(က) ဖြင့် ဆင်စီး၍သွားနိုင်လောက်သောအရပ်သည် နာဂဘူမိမည်သည်ကို သိစေ။

(ခ) ဝိဟာရဿ စသည်ဖြင့် နာဂဘူမိအရ ကျောင်းတိုက်၏ တံခါးမုခ်အပြင်အရပ်ကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ဟတ္ထိတောဖြင့် နာဂသဒ္ဒါ၏ အရိယာယ်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာသည် သွာဝိဘတ်၏ ကာရိယအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ဩရောဟိတွာဖြင့် ပစ္စောရောဟိတွာ၌ ပတိ ဥပသာရ၏ အနက်မဲ့အဖြစ်ကို သိစေ။

နံ့ဝါတ် (၇)

ကော္ဌက- ကုသ+ဌက။ သချေ၊ ဥကို ဩပြု၊ ဌ အသဒိသဒွေဘော် ဋလာ။
သေဒ- သေတ။ တကို ဒပြု။

နံ့ဝါတ် (၈)

မြတ်စွာဘုရား၏အာနုဘော်သည် ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ငြိမ်းချမ်းခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓအာနုဘော်တော်ကြောင့် ချွေးထွက်သည်မဟုတ်၊ မိမိ၏ ဖခင်သတ်မှုအပြစ်ကို အမှတ်ရခြင်းကြောင့် ကြောက်ခြင်းဖြစ်၍ ချွေးထွက်သည်။

နံ့ဝါတ် (၉)

တခ်ဏေ သဗ္ဗကာယတော၊ သေဒါ အထဿ မုစ္စိသု။
ပီဠေတွာဝိ သာဋကာ၊ အပဟသုံ အပနေတဗ္ဗာ။ (ဝိပရီတ ပဏ္ဏာဝတ္တု)

နံ့ဝါတ် (၁၀)

မဟာဘယံ ဥပ္ပဇ္ဇိအရ- ဝိပ္ပဋိသာရစိတ္တုပ္ပါဒ်။ (တစ်နည်း) ကုက္ကုစ္စ ကောဓ၊ရုဒ္ဒ။ (တစ်နည်း) ဇိဂုစ္ဆဗိဘစ္ဆ။ လွန်ကျူးခဲ့ဖူးသော ဖခင်းသတ်မှုသည် အာရမ္မဏ။ ယင်းအကြောင်းကို အမှတ်ရခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ ချွေးထွက်ခြင်း မြတ်စွာဘုရားထံသို့ ဖြောင့်မတ်စွာ မချဉ်းကပ်ဝံ့ခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၃၀)

(က) တံ အကာရဏံ၊ (ဒီ၊ ၄၊ ၁၊၁၃၈။)

(ခ) ဘဂဝါ ဟိ အာကိဏ္ဏဝရလက္ခဏော အနုဗျဉ္ဇနပဋိမဏ္ဍိတော ဆဗ္ဗဏ္ဏာဟိ ရသ္မီဟိ သကလံအာရာမံ ဩဘာသေတွာ တာရာဂဏပရိဝုတောဝိယ ပုဏ္ဏစန္ဒော ဘိက္ခုဂဏပရိဝုတော မဏ္ဍလမာဠမဇ္ဈေ နိသိန္နော၊ တံ ကော န ဇာနေယျ။

(ဂ) အယံ ပန အတ္တနော ဣဿရိယလီဠာယ ပုစ္ဆတိ။

(ဃ) ပကတိ ဟေသာ ရာဇကုလာနံ၊ ယံ ဇာနန္တာပိ အဇာနန္တာဝိယ ပုစ္ဆန္တိ။

နံ့ဝါတ် (၁)

(က) တံ၀စနံ-သည်။ အကာရဏံ-သင့်သောအကြောင်းမဟုတ်။ကသ္မာ-နည်း။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ဟိယာသ္မာ။အာကိဏ္ဏာရလက္ခဏော–ရောပွမ်းသောမြတ်သော ၃၂–ပါးသော လက္ခဏာတော်ကြီးရှိတော်မူသည်။ အနုဗျဉ္ဇနပဋိမဏ္ဍိတော–(၈၀)သော လက္ခဏာတော်ငယ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သည်။ (ဟုတ္ဂာ) ဆဗ္ဗဏ္ဏာဟိ–(၆)ပါးသော အဆင်းရှိကုန်သော။ ရသ္မိဟိ–ရောင်ခြည်တော်တို့ဖြင့်။ တာရာဂဏာပရိဂ္ဂတော–ကြယ် အပေါင်းသည် ခြံရံအပ်သော။ပုဏ္ဏစန္ဒော–လပြည့်ဝန်းသည်။ဂဂနမဇ္ဈေ –ကောင်းကင်အလယ်၌။ နီသိဒတိဝိယ တထာ၊ ဘိက္ခုဂဏာပရိဂ္ဂတော–ရဟန်းအပေါင်းခြံရံအပ်သည်။ (ဟုတ္ဂာ) တံဘဂဝန္တံ ဒကာ–နဇာနေယျ–မသိပဲရှိကုန်အံ့နည်း။ ဇာနေယျဝေ–သိနိုင်ရာသည်သာ။ တသ္မာ တံဝစနံ အကာရဏံ။

(ဂ) ကင်္ခာသာရီယလီဠာယ–အစိုးရသည်၏အဖြစ်တည်းဟူသော တင့်တယ်စံပယ်ခြင်းဖြင့်။

(ဃ) ဟိ–မှန်။(တစ်နည်း)ဟိ–ချဲ့။ရာဇာကုလာ–မင်းမျိုးတို့သည်။ဇာနန္တာပိ–သိပင်သိပါကုန်သော်လည်း။ အဇာနန္တာဝိယ–မသိကြကုန်သကဲ့သို့။ ယံ ပုစ္ဆန္တိ။ သော ပုစ္ဆာ။ ပကတိ–ပြကတေ့ဖြစ်သော သဘောတံထွာ ဓမ္မတာပေတည်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဧကဆရာတို့ စကားသည် သင့်သောအကြောင်းမဟုတ်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ မှတ်မိခြင်းမဖက် သက်သက် မြင်ဖူးရုံမျှသာ ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ (ဋီသစ်)

(ဃံ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အဇာတသတ်မင်းသည် မိမိ၏ အစိုးရသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ တင့်တယ်စံပယ်ခြင်းဖြင့် မေး၏ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ဘုရားရှင်ထံတော်၌ အစိုးရခြင်း တင့်တယ်ခြင်းဖြင့် မေးခြင်းသည် မရှိသေခြင်း ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ (ဂဏ္ဌိ) အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ ဘုရားရှင်ထံတော်၌ မေးမြန်းအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

ကား– . ပြကတေ့သဘောအားဖြင့် မေးသောကြောင့် အဂါရဝံ မဟုတ်ဟူလို။

မှတ်ချက်– ဤဝါကျသည် ဧကဆရာတို့ဝါဒမှတစ်ပါး မိမိဝါဒကိုပြကြောင့် ဝါဒန္တရဖြစ်၏။မိမိဝါဒနိမ့်အောင် ဒဋ္ဌီဝါကျကို ရေးသားရိုးရှိ၏။ ထိုအခါ ဒဋ္ဌီဝါကျ၏အာဘော်ကို ဧကေဝါဒဖြင့် ထားနိုင်ပြန်၏။ "မသိ၍ အဇာတသတ်မင်းသည် မေးအပ်သည်မဟုတ်ပါလော"ဟု အာဘော်ထားက မှန်သည်သာ။ သို့သော် ဤ၌ ဋီကာသစ်၊ဂဏ္ဌိတို့ အာဘော်တိုက်ရိုက်ရှိနေ၍ ယင်းတို့အတိုင်း ရေးလိုက်သည်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဘဂဝတော သန္တိကေ ကင်္ခာသာရီယလီဠာယ ပုစ္ဆာ အဂါရဝါယေဝ သိယာ။ (ဋီသစ်)

(ခ) အထ ကသ္မာ အယံ အတ္တနော ကင်္ခာသာရီယလီဠာယ ပုစ္ဆတိ။

(ဂ) ပကတိ သော ရာဇကုလာနံ၊ ယံ ဇာနန္တာပိ အဇာနန္တာ ဝိယ ပုစ္ဆန္တိ၊ တသ္မာ–

(က) နနု ရာဇကုလာ ဇာနန္တိ၊

(ခ) အထ ကသ္မာ အဇာနန္တာဝိယာ ပုစ္ဆန္တိ၊

(ဂ) ပကတိ သော ရာဇကုလာနံ၊ တသ္မာ–

အပိသဒ္ဒါ–သိပါလျက် မသိဟန်ဆောင်၍ မေးမြန်းခြင်း ပုစ္ဆန္တိကြိယာကို မနှစ်သက်၍ အပိသဒ္ဒါဆို။

နံပါတ် (၄)

ရသ္မိ– ရသန္တိ သတ္တာ တောယာတိ ရသ္မိ။
သာယာခြင်းကြိယာ။ ရောင်ခြည်တော်။ ရံသိ၊အာဘာ။

တာရ– ကတ္တဗ္ဗံ ဘရန္တိ လောကာ တောယာတိ တာရာ။
အတ္တနော ဝိထိ တာယတိ အရတိ ဂစ္ဆတီတိ ဝါ တာရာ။
တာရေတိ ဝါ လောကေ အဟိတတောတိ တာရာ။

http://www.dhammadownload.com

လွန်မြောက်ခြင်းကြိယာ။ ကြယ်တာရာ။နက္ခတ္တ။ဇောတိ၊ဘာ။

ဝရံ- ဝရီယတေ ဣစ္ဆိယတေတိ ဝရံ။

လက္ခဏ- လက္ခီယတေတိ လက္ခဏံ။

နံ့ဝါတ် (၅)

အာကိဏ္ဏဝရလက္ခဏတ္တာ(အနုဗျဉ္ဇနပဋိမဏ္ဍိတတ္တာ)-ဘဂဝတော။

ဇာနန္တတ္တာ- ရာဇကုလာနံ။

နံ့ဝါတ် (၆)

(က) ပုရက္ခတောတိ ပရိဝါရေတွာ နိသိန္နသ ပုရတော နိသိန္နော။

ပရိဝါရေတွာ။ ပ ။နိသိန္နောဖြင့် ခြံရံ၍ ထိုင်နေသော ရဟန်းအပေါင်းတို့သည် ရှေ့၌ပြုအပ်သော်လည်း အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ထိုရဟန်းအပေါင်း၏ ရှေ့၌ ထိုင်နေ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း။ ပါဠိတေ၌"နိသိန္နော ပုရေက္ခတော ဘိက္ခုသံဃဿ"ဟု ပုရက္ခတောပုဒ်က နောက်၌နေသော်လည်း ရှေ့နိသိန္နောပုဒ်လှည့်၍ စပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (ဋီသစ်)

နံ့ဝါတ် (၇)

ပုရက္ခတ- ပုရ+ကရ+တ။ ကရကို ခပြု။ အသဒိသဒွေဘော် ကလာ။

နဘ- န+ဘူမိ။ ဘူမိကို ဘပြု။ တစ်နည်း- န+ဘူ+ကွိ။

(နတ္ထိ ဘူမိ ဧတ္ထာတိ နဘံ။)

နံ့ဝါတ် (၈)

ခနပါလဆင်ဟူသည် နာဠာဂိရိဆင်ပင်ဖြစ်၏။ထိုဆင်ကို ထိုအခါ မြို့သူမြို့သားတို့သည် ပူဇော်အပ်သော် ဥစ္စာအစုကို ရအပ်သောကြောင့် " ဓနပါလ " ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်အပ်၏။

ကေမန္တ အနုစ္ဆဝိကပဒေသ-

၁။အလွန်ဝေးခြင်း၊ ၂။အလွန်နီးခြင်း၊ ၃။လေညာအရပ်၊ ၄။မြင့်မောက်သောအရပ်၊ ၅။နောက်ကျောအရပ်၊ ၆။ရှေ့မျက်နှာနှင့် နီးကပ်သောအရပ်၊ (တစ်နည်း) ကို ၆ပါးအပြင် စိုစွတ်သောအရပ်၊ မြစ်ကမ်းစသော နိမ့်လွန်းသောအရပ်၊ ပေါင်း ၈-ဌာန။

နံ့ဝါတ် (၁၀)

တံ ကော နဇာနေယျန္တိ ဇာနေယျအရ- သညာပညာကောက်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ မြတ်စွာဘုရားသည် အာရမ္မဏ။ လက္ခဏာကြီး (၃၂)၊ လက္ခဏာငယ် (၈၀)တို့ဖြင့် ရောပြွမ်းခြင်း၊တန်းဆာဆင်ထားခြင်း၊ ရောင်ခြည်တော် (၆)သွယ်ဖြင့် ထွန်းလင်းခြင်း၊ ကြယ်တာရာခြံရံအပ်သော လပြည့်ဝန်းကဲ့သို့ရဟန်းများခြံရံနေခြင်းတို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ ဘုရားရှင်၏ အသရေတော်တို့ကို ဖူးမြော်ကြည်ညိုရခြင်း စသည်သည်အနုဘာဝ။

ဝိကျစဉ် (၃၁)

(က) တုဏှီဘူတံ တုဏှီဘူတန္တိ ယတော ယတော အနုဝိလောကေတိ၊ တတော တတော တုဏှီဘူတမေဝါတိ အတ္ထော။

(ခ) တတ္ထ ဟိ ကောဘိက္ခုသာပိ ဟတ္ထကုက္ကုစ္စံ ဝါ ပါဒကုက္ကုစ္စံ ဝါ ခိပိတသဒ္ဒေါ ဝါ နတ္ထိ။

(ဂ) သဗ္ဗာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတံ နာဋကပရိဝါရံ ဘဂဝတော အဘိမုခေ ဋ္ဌိတံ ရာဇာနံ ဝါ ရာဇပရိသံ ဝါ ကောဘိက္ခုပိ န ဩလောကေသိ။

(ဃ) သဗ္ဗေ ဘဂဝန္တံယေဝ ဩလောကယမာနာ နိသီဒိံသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) ယတော ယတော ဘိက္ခုတော-(ငြို)တစ်နည်း-ယတော ယတော-အကြင်အကြင်အရပ်သို့။ (ဘာငြို) တုဏှိဘူတမေဝ-ဆိတ်ဆိတ်နေသည် ဖြစ်၍ဖြစ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော။(ဘိက္ခုသံဃံ-အနုဝိလောကေတွာ-ဥဒါနေသိ)

(ခ) တတ္ထ-ထိုရဟန်းတို့တွင်။ဟတ္ထကုက္ကုစ္စံဝါ-လက်ဖြင့်၊ ဝါ-လက်၏ စက်ဆုပ်အပ်သော ပြုခြင်းဟူသောအသံယမ အသမ္ဗုဒ္ဓဒသည်ကြိယာသည်သော်လည်းကောင်း။ခိပိတသဒ္ဒေါဝါ-ချေဆတ်သံသည်သော်လည်းကောင်း။

(ဂ) သဗ္ဗာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတံ-အလုံးစုံသောတန်ဆာတို့ဖြင့်တန်ဆာဆင်အပ်သော။နာဠိကပရိဝါရံ-စာချေသည်အပေါင်းသည် ခြံရံအပ်သော။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ကြည့်ရှုရာရဟန်းအားလုံး ဆိတ်ဆိတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်ဲဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့လျှင် ရဟန်းတို့သည် တုဏှိဘူတဖြစ်ကြပါကုန်သနည်း။ရဟန်းတို့၏ တုဏှိဘူတဖြစ်ပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် တစ်ပါးသောရဟန်း၏လည်း ဟတ္ထကုက္ကုစ္စ ပါဒကုက္ကုစ္စ ခိပိတသဒ္ဒမရှိဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုအရာတို့သာ မရှိအပ်ပါသလော။ အဘယ်သည်တို့လည်း မရှိအပ်ဟု မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

ကား- အလုံးစုံသော တန်ဆာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ကချေသည်အပေါင်း ခြံရံအပ်သော ဘုရားရှေ့မှောက် ရောက်နေသောမင်း။မင်းပရိသတ်ကိုလည်းကြည့်ရှုခြင်း စက္ခုအသံယမလည်း မရှိဟူလို။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု တုဏှိဘူတန္တိ သက်ီ ဝုတ္တေ အဓိပ္ပေတတ္ထော သိဒ္ဓေါ။

(ခ) အထ ကိမတ္ထံ တုဏှိဘူတံ တုဏှိဘူတန္တိ ဝိစ္ဆာဝစနံ ဝုတ္တံ။

(ဂ) တဒါ ဘိက္ခုသံဃေ တုဏှိဘာဝဿ အနုဝသေသတော ဗျာပိတဘာဝံ ဒဿေတုံ။ (ငြိုသစ်)

(တစ်နည်း) ယတော ယတော အနုဝိလောကေတိ၊ တတော တတော တုဏှိဘူတမေဝါတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ကုက္ကုစ္စ- ကုစ္ဆိတံ ကတံ ကုတံ။ ကုကတဿ ဘာဝေါ ကုက္ကုစ္စံ။
ဟတ္ထဿ ပာဒေန ဝါ ကုက္ကုစ္စံ ဟတ္ထကုက္ကုစ္စံ။
လက်၏ ဇက်ဆုပ်အပ်စွာပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အသံယမ အသမ္ဗုဒ္ဓ ကြိယာနှင့်နိဿယနိဿိတအစပ်။ ဟတ္ထအသံယမ၊ဟတ္ထအသမ္ဗုဒ္ဓ။

ဟတ္ထ- ဟရန္တိ ဧတေနာတိ ဟတ္ထော။ ဟသန္တိ ဧတေနာတိ ဟတ္ထော။ (ပါဏိ၊ကရ)

ပါဒ- ပဇ္ဇန္တိ ဧတေဟီတိ ပါဒါ။ (စရဏ)

နာဠက- နဋန္တိ နစ္စန္တိ နာဋကာ။ (နဋ)

အလင်္ကာရ-အလံ ဝိဘူသနံ ကရီယတေတိ အလင်္ကာရော။ (မဏ္ဍန၊ဝိဘူသန)

ပဋိမဏ္ဍိတ-ပဋိမဏ္ဍိယတေတိ ပဋိမဏ္ဍိတော။

ပရိသ- ပရိသမန္တတော သေန္တိ အဿန္တိ ပရိသာ။ (ဇနသမူဟ)

နံပါတ် (၅)

ဩလောကယမာနတ္တာ- သမ္ဗေသံ ဘိက္ခုနံ။

http://www.dhammadownload.com

နာဋ္ဋကပရိဝါရတ္တာ- ရညော ပါ ရာဇပရိသာယ ဝါ။

နံ့ဝါတ် (၆)

(က) ယတော ။ ပ ။ မေဝဖြင့် ထိုအခါရဟန်းအပေါင်း၌ တုဏှီဘာဝ၏ အကြွင်းအကျန်မရှိ ပျံ့နှံ့သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ ဝိတ္ထာ သဒ္ဒါဆိုအပ်သည်ကို သိစေ။

နံ့ဝါတ် (၇)

တုဏှီ- ဘုဟ+ဏှီ။ ဟချေ(တစ်နည်း) တုဟ+ဏှီ။ ဏှနှင့်ဟ ရှေ့နောက်ပြန်။

ကုက္ကုစ္စ- ကု+ကတ+ဏျ။ ဏချေ၊ တျကို စ၊ ဒွေဘော်လာ၊ က၏ အကို ဥပြု။ က ဒွေဘော်လာ။

နံ့ဝါတ် (၈)

(ခ) ဝါသဒ္ဒါသည် အဝုတ္တ ဝိကပ္ပနအနက်ရှိ၏။ ယိုဝါဖြင့် ထိုတို့မှတစ်ပါးလည်းဖြစ်သော စက္ခု၊ သောတစသော အသံယမတို့ မရှိသည်ကိုလည်း ထင်ရှားပြအပ်၏။

သဗ္ဗာလင်္ကာရ ပဋ္ဋိမဏ္ဍိတ် စသည်ဆိုရကြောင်း- မျက်စိကို မစောင့်စည်းခြင်းသည် အလုံးစုံတို့တွင် အလွန်တားမြစ်နိုင်ခဲ၏။ ထိုစက္ခုအသံယမ၏ မရှိခြင်းကို ပြလို သဗ္ဗာလင်္ကာရပဋ္ဋိမဏ္ဍိတ-ဟု ဆိုသည်။

နံ့ဝါတ် (၉)

သဗ္ဗာလင်္ကာရမဏ္ဍိတံ၊ ကောဘိက္ခုပိ ရာဇာနံ။
နဠေဟိ ပရိဝါရိတံ၊ ဋ္ဌိတံ ပုရေဝ ဗုဒ္ဓဿ။ (ဝိပရီတပဋ္ဌာဝတ္တ။)
စတုတ္ထပါဒ၌ ဆန္ဒာနုရက္ခဏအကျိုးငှါ''ဝါ''ကို ရဿပြုထားသည်။

နံ့ဝါတ် (၁၀)

(ဃ) ကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဉ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ မြတ်စွာဘုရားဟူသော ရုပ်ရုံသည် အာရမ္မဏ။ စက္ခုန္ဒြေစောင့်စည်းသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒီပန။ ငြိမ်းသက်သော ဣန္ဒြေရှိသော ရဟန်းအပေါင်းကို ထပ်ခါထပ်ခါကြည့်၍ ဥဒါန်းကျူးခြင်း၊ သားတော်ကို အမှတ်ရခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၃၂)

(က) တတ္ထ အဟော ထာ မေ ပုတ္တော ပဗ္ဗဇိတ္တာ ဣမေ ဘိက္ခူ ဝိယ ဥပသန္တော ဘာဝေယျာတိ နယိဒံ သန္ဓာယ သော ဝေမာဟ။

(ခ) အယံ ပန ဘိက္ခုသံဃံ ဒိသွာ ပသန္နော ပုတ္တံ အနုဿရိ။

(ဂ) ဒုလ္လဘဉ္ဟိ လဒ္ဓါ, အစ္ဆရိယံ ဝါ ဒိသွာ ပိယာနံ ဉာတိမိတ္တာဒီနံ အနုဿရဏံ နာမ လောကဿ ပကတိယေဝ။

(ဃ) ဣတိ ဘိက္ခုသံဃံ ဒိသွာ ပုတ္တံ အနုဿရမာနော သော ဝေမာဟ။ ဒီ၊ဌ၊၁၊၁၃၉။

နံ့ဝါတ် (၁)

(က) တတ္ထ-ထိုဥဒါန်းစကား၌။ပုတ္တော-သားဖြစ်သော ဥဒယဘဒ္ဒမင်းသားသည်။ဥပသန္တော-ငြိမ်သက်သည်သည်။ဣတိဣဒံကာရဏံ-ဤအကြောင်းအရာကို။

(ခ) ပန-ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန-အနွယာကား။

(ဂ) ဟိ-သစ္စ်။ ဒုလ္လဘံ-ဆင်းရဲသဖြင့်ရအပ်သော ဝတ္ထုကို။လဒ္ဓါဝါ-ရ၍သော်လည်းကောင်း။ အစ္ဆရိယံ-လက်ဖြင့်ရိုက်ပြီး မြေတုန်ဟီးအောင် အံ့ချီးခြင်းငှါထိုက်သော ဝတ္ထုကို။ ဒိသွာဝါ-လည်းကောင်း။ လောကဿ-သတ္တလောက၏။ပကတိယေဝ-သဘောတ်ထွာ ဓမ္မတာသာတည်း။

(ဃ) ဣတိ-ဤသို့ ဣမိနာ မေ ဥပသမေန ဥဒယဘဒ္ဒေါ အစရှိသောစကားကို။ သော-ဤအဇာ

http://www.dhammadownload.com

တသတ်မင်းသည်။

နံ့ပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဥဒယဘဒ္ဒမင်းသား ရဟန်းပြု၍ ဤရဟန်းတို့ကဲ့သို့ ငြိမ်းသက်ခြင်းဖြစ်ရပါမူကား ကောင်းလေစွ–ဟူသော အကြောင်းအရာကို ရည်ရွယ်၍ ဣမိနာ မေ ဥပသမေနစသော ဥဒါန်းစကားကို ရည်ရွယ်၍ပြောဆိုခြင်း မဟုတ်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် အဘယ်ကိုရည်ရွယ်၍ ဥဒါန်းစကားကို အဓာတသတ်မင်း ပြောဆိုအပ်ပါသနည်း။အဓာတသတ်မင်း၏ သန္တာယ ဘာသိတကို မပြဆိုပြီလော။စုဒ်ကြောင့်(ခ)မိန့်

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ရဟန်းအပေါင်းကိုမြင်၍ ကြည်ညိုသော အဓာတသတ်မင်းသည် သားကို အမှတ်ရ၍ ဣမိနာ မေ ဥပသမေန–စသည်ကိုဆို၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ သံဃာကို မြင်ရုံဖြင့် သားကို အမှတ်ရခြင်းသည် အသို့ ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း။ (လောကသဘာဝအားဖြင့် မပြဆိုပြီလော) ရဟန်းတို့ကဲ့သို့ ငြိမ်းသက်ခြင်းကို လိုလားသောကြောင့်သာ ဣမိနာမေ ဥပသမေန–စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်သည်မဟုတ်ပါလော။စုဒ်ကြောင့်(ဂ) မိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု အဟောဝတ် မေ ပုတ္တော။ ပ ။ ဘဝေယျာတိ ဣဒံ သန္တာယ သေ ဝဲ ဝဒတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အယံ ဘိက္ခုသံဃံ ဒိသွာ ပသန္နော ပုတ္တံ အနုဿရိ။

(ဂ) ဒုလ္လဘံ လဒ္ဓါ။ ပ ။ ပကတိယေဝ။ တသ္မာ–

နံ့ပါတ် (၄)

ဥပသန္တော– ဥပသမေတီတိ ဥပသန္တော။
ငြိမ်းသက်ခြင်းကြိယာ။ငြိမ်းသက်သောသားဒြပ်။ သံပာမန္တော၊သန္တ။

ဉာတိ– အယံ အဗှတ္တိကောတိ ဉာယတိ ဇာနီယတီတိ ဉာတိ။
သိခြင်းကြိယာ။ ဆွေမျိုးဒြပ်၊ဗန္ဓုဝေါ၊ဗန္ဓု၊သဇန။

မိတ္တော– မိဇ္ဇတိ သိနေဟတီတိ မိတ္တော။
ချစ်ခြင်းကြိယာ။မိတ်ဆွေဒြပ်၊ သဟာယ၊သခါ၊သဟာဒ။

ပုတ္တ– ပေါ်သီယတေတိ ပုတ္တော။

ပိယ– ပိယာယိတဗ္ဗောတိ ပိယော။

နံ့ပါတ် (၅)

ဥပသန္တတ္တာ– ပုတ္တဿ
ပသန္နတ္တာ– ဣမဿ ရညော။
အနုဿရမာနတ္တာ– တေဿ ရညော။

နံ့ပါတ် (၆)

(က) ဣမိနာတိ ယေန ကာယိကေနစ ဝါစာသိကေန စ မာနသိကေန စ သီလူပသမေန ဘိက္ခုသံဃော ဥပသန္တော၊ ဣမိနာ ဥပသမေနာတိ ဒီပေတိ။

ယေနစသည်ဖြင့် အနိယမဝါကျကို အတွင်းသွင်း၍ အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ဣမိနာ ဥပသမေနအရ ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့ဖြင့် ဖြစ်သော သီလူပသမကို အရကောက် (ဝါ) စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကို လည်းကောင်း သိ‌ေ။

နံ့ပါတ် (၇)

ဥပသန္တော– ဥပ+သမု+တ။ တကို န္တပြု၊ ဓာတွန်ကို ချေ။
ဗိမ္ဗ– မန+ဝ။ မကို ဗပြု၊ အကို ဣပြု၊ နကို မပြု၊ ဝကို ဗပြု။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

ကာယိကဝိစာသိက ဥပဿမတို့ကို တိုက်ရိုက်တွေ့ရသဖြင့် မာနသိက ဥပဿမကိုလည်း အနုမာန အားဖြင့် ရအပ်သည်သာဖြစ်သောကြောင့် မာနသိကေန စဟု ဆို။ (၆-နံပါတ် ကြည့်)

နံပါတ် (၉)

ဒုလ္လဘံ အဇ္ဇရိယံ ဝါ၊ လဒ္ဓါ ဒိဋ္ဌာ စ ကောဒိ။
ပိယာပိယာနုဿရန္တိ၊ သာယံ လောကမှိ ဓမ္မတာ။ (ပဏ္ဍာဝတ္တ)

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ပဿန္တအရ- သဒ္ဓါစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ်ဥပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ ဓမ္မေ၊ ရဟာန်းအပေါင်းသည် အာရမ္မဏာ။ ရဟာန်းအပေါင်း၏ ဥပသန္တိန္ဒြိယအဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ သားကိုအမှတ်ရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၃၃)

(က) အာဂမာသိ ခေါ တွန္တိ ကသ္မာ ဝေမာဟား ဘဂဝါ ကိရ ရညော ဝစီဘေဒေ အကာတေယေဝ စိန္တေသိ "အယံ ရာဇာ အာဂန္ဒာ တုဏှီ နိရဝေါ ဋ္ဌိတော၊ ကိံ နုခေါ စိန္တေသီ"တိ။

(ခ) အထဿ စိတ္တံ ဥ တွာ "အယံ မယာ သဒ္ဓိံ သလ္လပိတုံ အသက္ကောန္တော ဘိက္ခုသံဃံ အနုဝိလောကေဟွာ ပုတ္တံ အနုဿရိ။

(ဂ) န ခေါ ပနာယံ မယိ အနာလပန္တေ ကိဉ္စိ ကထေတုံ သက္ခိဿတိ။

(ဃ) ကရောမိ တေန သဒ္ဓိံ ကထာသလ္လာပ"န္တိ။ (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၁၄၀။)

(င) တသ္မာ ရညော ဝစနာနန္တရံ "အာဂမာ ခေါ တွံ မဟာရာဇ ယထာပေမ"န္တိ အာဟ။

နံပါတ် (၁)

(က) ကိရ-ယသ္မာ၊ ရညော-မင်း၏။ဝါ-သည်။ဝစီဘေဒေ-နှုတ်မြွက်၍ပြောဆိုအပ်သော ဥဒါန်း စကားကို။ နိရဝေါ-အသံမရှိသည်။ (ဟုတွာ) ဋ္ဌိတော-တည်ခဲ့ပြီ။

(ခ) အထ-တသို့ကာလေ-ကြဲတော်မူရာ ထိုအခါ၌။ အဿရညော-၏။

(ဂ) ပန-စင်စစ်သော်ကား။ အနာလပန္တေ-မပြောဆိုသည်ရှိသော်။ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသောစကား ကို။ကထေတုံ-ပြောဆိုခြင်းငှါ။ နသက္ခိဿတိ-မစွမ်းနိုင်လာတဲ့။

(ဃ) တေန-ထိုအဇာတသတ်မင်းနှင့်။ကထာသလ္လာပံ-စကားပြောခြင်းကို။ ဝါ-ရှေးဦးစွာပြောဆို အပ်သောစကား နောက်တပ် တစ်ဖန်ပြောဆိုအပ်သောစကားကို။

နံပါတ် (၂)

(က) စသည်သို့- ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ အာဂမာခေါတွံ မဟာရာဇ ယထာပေ မံ-ဟူ၍ မိန့်ဆိုအပ်၏။ အဇာတသတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရားအား တစ်စုံတစ်ခုသော စကားကိုမျှ မလျှောက်ပဲ သူ့ဖာသာသူ ဥဒါန်းကျူးသည်မဟုတ်ပါလော။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် စတင်၍ မိန့်တော်မမူထိုက်၊သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် စထင်၍ အာဂမာခေါတွံဟု မိန့်တော်မူအပ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (က) မိန့်။

(ဂ)သို့-ဆရာ၊(ခ)ဖြင့် အဇာတသတ်မင်း၏စိတ်သည် ဘုရားရှင်နှင့်စကားပြောခြင်းငှါမစွမ်းနိုင်သည်ဖြစ် ၍ ရဟာန်အပေါင်းကိုကြည့်လျက် သားကိုအမှတ်ရပြီဟု စိတ်ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာသိသည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ သားကိုအမှတ်ရခြင်းဟူသော ထိုမျှလောက်ကိုသာ သိအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့လည်း စိတ်ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ ကို သိအပ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) - နနု ဘဂဝန္တံ ဥဒ္ဒိဿ ရာဇာ န ကိဉ္စိ ဝဒတိ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ အဂမာ ခေါ တွန္တိ ဝေမာဟ။
(ဂ) ဘဂဝါ ကိရ ရညော။ ပ ။တေန သဒ္ဓိံ ကထာသလ္လာပံ'' န္တိ။ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ဝစီ- ဝုစ္စတိ တောယာတိ ဝစီ။ (ဘာသိတ၊လဘိတ၊ဘာသ)
နီရဝ- ရူယတေ သဒ္ဒိယတေတိ ရဝေါ။ နတ္ထိ ရဝေါ ယဿာတိ နီရဝေါ။
ကထာ- ကထီယတေတိ ကထာ။
သလ္လာပ- သလ္လပီယတေတိ သလ္လာပေါ။ ကထာစ သလ္လာပေါစ ကထာသလ္လာပေါ။

နံပါတ် (၅)

အကတဉ္ဉတ္တာ- ဝစီဘေဒဿ။
အသကျောန္တတ္တာ-(နီရဝတ္တာ) ဣမဿ ရညော။
အနာလပန္တတ္တာ- မမ။

နံပါတ် (၆)

(ခ) အယံစသည်ဖြင့် စိတ်ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

အဂမာ- အဂမောဟုဆိုလိုလျက် တုမှယောဂသြိဝိဘတ်မှ နာမယောဂ အာဝိဘတ်ဖောက်ပြန်သော ဝိဘတ္တိ ဝိပလ္လာလနည်း။ (ဘာဋီ)
ဝုဒ္ဓ- ဝဿ+တ။ ဝ၏အက်ို ဥ၊ တကို ဓတွန်နှင့်တကွ ဥဒ္ဓပြု။

နံပါတ် (၈)

မုခံ နပ္ပဟောတိဟူသည့် ပြုအပ်သော အပြစ်ရှိသူအား စကားပြောဖို့ခဲယဉ်းသောကြောင့် အပြစ်ရှိသော မိမိအား အနည်းငယ်သော စကားဆိုခြင်းကိုပင် ရည်ရွယ်၍ မုခံ နပ္ပဟောတိဟုဆို။ (တစ်နည်း) အဂမာခေါတွံ မဟာရာဇ ယထာပေမံဟူသော စကားဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော၊ထိုအခါ၌ ထိုအနက်ကိုပြသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော အမျိုးမျိုးသောနည်းတို့ဖြင့် ဆန်းကြြယ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ ချိုမြိန်သော စကားကိုလည်း ရည်ရွယ်၏။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) စိတ္တံ ဥ_တွာ-ပရစိတ္တ ဝိဇာနနအဘိဉာဉ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) သမဍ္ဍာယိ၊သန္တ။
အဇာတသတ်မင်း၏ စိတ်သည် အာရမ္မဏ။အဇာတသတ်မင်း၏ အသံတိတ်၍ ဆိတ်ဆိတ်နေသည်၏ အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ သားကိုအမှတ်ရခြင်း။ မိမိစကားမပြောသော် တစ်စုံတစ်ခုသော စကားကို ပြောခြင်းငှါမစွမ်းနိုင်ခြင်းစသည်ကို သိရ၍ ကိုယ်တော်တိုင်''အဂမာခေါ''စသည်ဖြင့် ဦးစွာ ပြောဆိုရခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝ။

ပါဠိတွေစဉ် (၁၄)

(က) ဘိက္ခုသံဃဿ အဥ္ဇလိံ ပဏာမေတွာတိ ဇေ ကိရဿ အဟောသိ''ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ ဣတောစိတောစ ဂန္တွာ ဘိက္ခုသံဃံ ဝန္ဒန္တေနစ ဘဂဝါ ပိဋ္ဌိတော ကာတဗ္ဗော ဟောတိ။
(ခ) ဂရုကာရောပိ စေသ န ဟောတိ။
(ဂ) ရာဇာနံ ဝန္ဒိတွာ ဥပရာဇာနံ ဝန္ဒန္တေနပိ ဟိ ရညော အဂါရဝေါ ကတော ဟောတိ''တိ။
(ဃ) တသ္မာ ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ ဌိတဋ္ဌာနေယေဝ ဘိက္ခုသံဃဿ အဥ္ဇလိံ ပဏာမေတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။
(င) ကိဉ္စိဒေဝ ဒေသန္တိ ကိဉ္စိ ဩကာသံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၄၀။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) ကိရ-ယသ္မာ-ကြောင့်။ဝါ-ချဲ့။ က္လတောစိတောစ-ထိုမှဤမှလည်း။ ဝန္တဇ္ဇနစ-ရှိခိုးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ဘာဝါ-ကို။ ဝါ-သည်။ ပိဋ္ဌိတော-နောက်၌။ ဝါ-နောက်ကျောပေးရာ ရောက်သည်ကို။

(ခ) စ-သည်သာမကသေး။ အဿစ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်အားလည်း။(နိသျများ)တစ်နည်း-သော-ဘိက္ခု သံဃာကို ဤသို့ရှိခိုးခြင်းကို ပြုခြင်းသည်။ (ဋီသစ်။)

(ဂ) ဟိ-ချဲ့။ ဥပမာဆောင်ထင်အောင်ပြဦးအံ့။တစ်နည်း-ဟိ-သာကေကား။ဟိယသ္မာ(ဂရုဏ္ဍိ) အဂါရဝေါ-အလေးမပြုတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အလေးမပြုခြင်းကြီးယာသည်။ဝါ-ကို။

(ဃ) ဋ္ဌိတဗ္ဗာနေယေဝ-တည်ရာအရပ်၌သာလျှင်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးပြီးနောက် ထိုထိုဤဤသွား၍ ရဟန်းအပေါင်းကို ရှိခိုးခြင်းသည် မြတ်စွာဘုရားကို ကျောပေးရာရောက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုကျောပေးရာ ရောက်ခြင်းဟူသော အပြစ်သာ ဖြစ်နိုင်ပါသလော။ အဘယ်အပြစ်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား-ထိုမြတ်စွာဘုရားအား သံဃာထက်ပို၍ လေးစားရာ မရောက်နိုင်ဟူသော အပြစ်လည်းဖြစ်နိုင် သေး၏ဟူလို။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ထိုထိုဤဤ လှည့်၍ ရဟန်းအပေါင်းကို ရှိခိုးခြင်းသည် မြတ်စွာဘုရားအား အလွန်း အလေးထားခြင်လည်း မဖြစ်နိုင်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားအား အလွန်လေး စားခြင်းမဖြစ်နိုင်ပါသနည်း။မြတ်စွာဘုရားကို ပို၍ လေးစားရာမဖြစ်နိုင်ပုံကို ထင်ရှားစွာ လောကူပမာဖြင့် မပြဆိုပြီလော။(ဝိတ္ထာရ) ဝါ-သံဃာတော်သည်လည်း လက်အုပ်ချီမိုးရှိခိုးမှုကို ခံယူထိုက်သည့် မဟုတ်လော။ (ဒဠှီကာရဏတ္ထ) စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။ (ဃ)တိုင်မျှော်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ က္လတောစိတောစ ဂန္တွာ ဘိက္ခုသံဃောပိ ဝန္ဒိတဗ္ဗော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ ဋ္ဌိတဗ္ဗာနေယေဝ ဘိက္ခုသံဃဿ အဉ္ဇလိံ ပဏာမေတွာ ကောမန္တံ နိသီဒတိ။

(ဂ) ဓဝံ ကိရဿ ဟောသိ''ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ က္လတောစိတောစ ဂန္တွာ ဘိက္ခုသံဃံ ဝန္ဒဇ္ဇနစ ဘဂဝါ ပိဋ္ဌိတော ကာတဗ္ဗော ဟောတိ ဂရုကာရောပိ စေသ နဟောတိ။ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ပိဋ္ဌိ- ပိဋ္ဌီယတိ သဃ်ာဋ္ဌီယတီတိ ပိဋ္ဌိ။ (ပိဋ္ဌ)

ဂရု- ဂရတိ သိဋ္ဌတီတိ ဂရု။ ဂရီယတေတိ ဂရု။

သွန်းလောင်းခြင်းကြိယာ။ လေးစားအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်ဒြဗ်။ (အာစရိယ ဘာရိယ)

ဥပရာဇ- ရညော သမီပံ ဥပရာဇာ။ (ရာဇကုမာရ)

ဂါရဝ- ဂရုနော ဘာဝေါ ဂါရဝေါ။

လေးစားအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အလေးပြုခြင်းကြိယာ၏ နိသျ။နိသီတ။စိတ္တိကာရ။

ဩကာသ-အဝကာသန္တိ ပတိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထာတိ ဩကာသော။ (ပုဗ္ဗိတပ္ပဒ္ဒါန)

အဉ္ဇလိ- အဉ္ဇတိ ဘတ္တိမနေန ပကာသေတီတိ အဉ္ဇလိ။

ထင်ရှားပြုခြင်းကြိယာ။ လက်အုပ်ဒြဗ်။ ကရဏ။

နံပါတ် (၅)

တသ္မာ-တတော စိန္တနတ္တာ- အဿ ရညော။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(င) ကိဋ္ဌိသြကာသံဖြင့် ကိဋ္ဌိဒေဝဒ္ဓ ဝေနိပါတ်သည် အနက်မဲ့အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သြကာသ သဒ္ဒါသည် ဒေသသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဂရု- ဂိရ+ဥ။ ဣကို အပြု။ (ဂိရတိ ဝမတိ သိသေဿသု သိနေဟန္တိ ဂရု)

ပဏ္ဏာမေတွာ- ပနာမေတွာ။ နကို ဏာပြု။

နံပါတ် (၈)

န မေ ပဋ္ဌ ဝိဿဇ္ဇနေ ဘာရော အတ္ထိဟု ဆိုခြင်းသည် မြတ်စွာဘုရား၏ အလုံးစုံအာရုံတို့၌ မထိခိုက်အပ်သော ဉာဏ်တော်သာလျှင် ကျင်လည်ရာရှိသည်၏အဖြစ်ကို အနက်ရောက်သောအားဖြင့်ပြသည်။

သုဟွာ ဝေဒိဿာမဟုဆိုခြင်းသည် ထိုပစ္စေကဗုဒ္ဓါစသည်တို့သည် ပဒေသဉာဏ်၌သာ တည်ကြသော ကြောင့် ထိုသို့ ဆိုသည်။

နံပါတ် (၁၀)

အဥ္ဇလိံ ပဏ္ဏာမေတွာ- ကာယဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) ဥသဿဟ၊ ဝီရိ။ ရဟာန်းအပေါင်းသည် အာရမ္မဏ။ မြတ်စွာဘုရားအား နောက်ကျောပေးရာ ရောက်ခြင်း၊လေးစားရာမဖြစ်ခြင်း တို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ မြတ်စွာဘုရားအားနောက်ကျောပေးရာမရောက်ခြင်း၊လေးစားရာရောက်ခြင်းတို့သည် အနုဘာဝ။

နံပါတ် (၁၅)

(က) တဿတ္ထော ''ပုစ္ဆ ယဒိ အာကင်္ခသိ၊ န မေ ပဋ္ဌ ဝိဿဇ္ဇနေ ဘာရော အတ္ထိ''

(ခ) အထဝါ ''ပုစ္ဆယံ အာကင်္ခသိ၊ သဗ္ဗံ တေ ဝိဿဇ္ဇေဿာမိ''တိ၊ သဗ္ဗညုပဝါရဏာ ပဝါရေသိ အသာဓာရဏံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓအဂ္ဂသာဝကမဟာသာဝကေဟိ။

(ဂ) တေဟိ ''ယဒိ ကင်္ခသိ''တိ န ဝဒန္တိ၊''သုတွာ ဝေဒိဿာမာ''တိ ဝဒန္တိ။(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။)

(ဃ) ဗုဒ္ဓါ ပန ''ပုစ္ဆာဝုသော ယဒိ ကင်္ခသီ''တိဝါ''ပုစ္ဆ မဟာရာဇ၊ ယဒိ ကင်္ခသီ''တိ ဝါ။

နံပါတ် (၁)

သံဝဏ္ဏနာရှု သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအနက်နည်း-

(က) တဿ ပါဌဿ-မဟာရာဇ ယဒိ ကင်္ခသိ-ဟူသောထိုပါဌ်၏။ (တွံ-ပုစ္ဆိတုံ-ယဒိ အာကင်္ခသိ-အကယ်၍ အိုရှိအံ့။ဝေံ အာကင်္ခန္တေ-လသော်။)တွံ မံ ပုစ္ဆ-လော့။ ပဋ္ဌဝိဿဇ္ဇနေ-ပြဿနာကို ဖြေဆိုခြင်း၌။ ဘာရော-တာဝန်သည်။

(ခ) တွံ ယံပဥ္ဟံ ပုစ္ဆိတုံ အာကင်္ခသိ၊ တံပဥ္ဟံ တွံ မံ ပုစ္ဆ အဟံ တေ-၏။ သဗ္ဗံပဥ္ဟံ-ကို။ တေ-အား။ (တေ-ကာကောဠဟောကနကြဲ)။အသာမာရဏံ-မဆက်ဆံသော။သဗ္ဗညုပဝါရဏာ-သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား တို့၏ ဖိတ်မန်တော်မူခြင်းကို။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓ အဂ္ဂသာဝက မဟာသာဝကတို့နှင့် မဆက်ဆံသော သဗ္ဗညုပဝါရ ဏာဖြင့် ဖိတ်မန်တော်မူသည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓ အဂ္ဂသာဝက မဟာသာဝတို့နှင့် မဆက်ဆံသော သဗ္ဗညုပဝါရဏာဖြင့် ဖိတ်မန်တော်မူအပ်ပါသနည်း။ သဗ္ဗညုဘုရားနှင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါစသူတို့သည် ဖိတ်သည်ဟူက ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ (ဂဏ္ဌိ) စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

မှတ်ချက်-(ဂ)ဝါကျ၌ သုတွာ ဝေဒိဿာမာတိ ဝဒန္တိသို့ တက်လိုသော် တေဟိစသည်ဖြင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စသူတို့သည် ယဒိကင်္ခသိဟူ၍ မဖိတ်မန်ကြသည်ကို ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ထိုအရှင်တို့သည် အဘယ်သို့

http://www.dhammadownload.com

ဖိတ်မန်ကြပါကုန်သနည်း။ အလျင်းခပ်သိမ်းဖိတ်မန်ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့်''သုတွာ ဝေဒိဿာမ''မိန့်။ (ငြိုးသစ်)

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါစသော အရှင်တို့သည် သုတွာ ဝေဒိဿာမဟူ၍သာ ဖိတ်မန်ကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဘုရားရှင်တို့ကား အဘယ်သို့ ဖိတ်မန်တော်မူကြပါကုန်သနည်း။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်တို့ကဲ့သို့ သုတွာ ဝေဒိဿာမ-ဟူ၍သာ ဖိတ်မန်တော်မူကြပါကုန်သလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု တေဟိပိ '' ယဒါ ကခ်ံသိ ''တိ ဝဒိတဗ္ဗံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ '' သုတွာ ဝေဒိဿာမာ'' တိ ဝဒန္တိ။

(ဂ) ပဒေသညာဏေယေဝ ဌိတတ္တာ။

နံပါတ် (၄)

ပဥှ- ပုစ္ဆိတဗ္ဗောတိ ပဥှော။ (ပုစ္ဆအနုယောဂ)

သဗ္ဗညု- သဗ္ဗံ ဇာနာတီတိ သဗ္ဗညူ။

သာဝက- သုဏာတီတိ သာဝကော။ (သိသော)

အဂ္ဂ အဇတိ သေဋ္ဌဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ အဂ္ဂေါ။

ရောက်ခြင်းကြိယာ။ မြတ်သောတပည့်။ သေဋ္ဌ၊ ဥတ္တမံ။

(အဂ္ဂေါ သာဝကော အဂ္ဂသာဝကော)

နံပါတ် (၅)

အသာဓာရဏတ္တာ- သဗ္ဗညုပဝါရဏာဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ယဒိ အာကခ်ံသိဖြင့် ယဒါကခ်ံသိကို ယဒိ+အာကခ်ံသိဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ အာနောင် ဣကျေ၍ ပြီးသည်ကို သိစေ။ န မေ-စသည်ဖြင့် မေးလိုရာမေး၊ ငါ့အား ဖြေဆိုဖို့ရန် ဝန်မလေးပါဟု ယဒါကခ်ံသိဆိုခြင်း၌ ရောက်အပ်သော အနက်ကိုပြဆိုသည်။ (အတ္ထာပန္နနည်းကို သိစေ)

(ခ) ယံ အာကခ်ံသိဖြင့် ယဒါကခ်ံသိကို ယံ+အာကခ်ံသိဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဒပြု၍ ပြီးသည်ကိုသိစေ။ သဗ္ဗံ တေ ဝိဿဇ္ဇေဿာမိဖြင့် အလုံးစုံ ငါဖြေဆိုမည်ဟူသော ရောက်အပ်သောအနက်ကို သိစေ။သဗ္ဗညုပဝါရဏာစသည်ဖြင့် ယင်းသို့ ဖိတ်မန်ခြင်းသည် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါစသော အရှင်တို့နှင့် မဆက်ဆံသော သဗ္ဗညုပဝါရဏာကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သဗ္ဗညုပဝါရဏ-သဗ္ဗညုပဝါရဏာ။ ဦကို ဥ ရဿပြု။

အဂ္ဂ- အဇ+ဂ။ ဇကို ဂပြု။

နံပါတ် (၈)

ဗုဒ္ဓဘူမိအရ- အာသယာနုသယဉာဏ်၊သဗ္ဗညုတဉာဏ်။

ဗောဓိသတ္တဘူမိအရ- ပါရမီသမ္ဘာရဉာဏ်။

နံပါတ် (၁၀)

ဝိဿဇ္ဇေဿာမိအရ- သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကောက်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မေ။ (တစ်နည်း) သမ၊သန္တ။ မေးအပ်သောပြဿနာသည် အာရမ္မဏ။ အလုံးစုံသောအာရုံ၌ ဉာဏ်တော်၏ အပိတ်အပင် အတား အဆီးမရှိ လှည့်နိုင်ခြင်း၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ မေးမြန်းသူတို့အား နှစ်သက်စေခြင်း၊ အပြေမှန်ကိုသိ၍ ရသင့်ရထိုက်သော တရားထူးများကို ရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ပါဠိစဉ် (၃၆)

(က) တတ္ထ သိပ္ပမေဝ သိပ္ပါယတနံ။
(ခ) ပုထုသိပ္ပါယတနာနီတိ ဗဟူနိ သိပ္ပါနိ။
(ဂ) သေယျထိဒန္တိ ကတမေ ပနတေ။
(ဃ) ''ဟတ္ထာရောဟာ''တိ အာဒီဟိ ယေ တံ တံ သိပ္ပံ နိဿာယ ဇီဝန္တိ၊ တေ ဒဿေတိ။
(င) အယဉ္စိဿာ အဓိပ္ပါယော''ယထာ ဣမေသံ သိပ္ပူပဇီဝီနံ တံ တံ သိပ္ပံ နိဿာယ သန္ဒိဋ္ဌိကံ သိပ္ပဖလံ ပညာယတိ၊ သက္ကာနု ခေါ ဝေ သန္ဒိဋ္ဌိကံ သာမညဖလံ ပညာပေတု''န္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၄၂။

နိဿယ (၁)

သံဝဏ္ဏနာရှုအနက်-သိပ္ပါယတနာနိ-အတတ်တို့သည်။ (အာယတနအနက်မဲ့) သိပ္ပါယတနာနိ- အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အတတ်တို့သည်။ (အာယတနသဒ္ဒါကာရဏအနက်) ဝါ-အသက်မွေး ခြင်း၏မှီရာဖြစ်သော အတတ်တို့သည်။ (အာယတနသဒ္ဒါ နိဿယအနက်) သေယျထိဒံ-ထိုအထုတ်ရှိသူတို့ဟူ သည် အဘယ်ပါနည်း။ (တစ်နည်း) ဣဒံ ဤမေ-ဤအတတ်ရှိသူတို့ဟူသည်။သေယျထာကတမေ-အဘယ် သည်တို့နည်း။ (တစ်ပုဒ်နိပါတ်-နှစ်ပုဒ်နိပါတ်ကြံ)

(င) ဟိယသ္မာ-အယံ-ဤသည်ကား။ အဿရဉ္ဇော-၏။ဣမေသံသိပ္ပူပဇီဝီနံ-ဤအတတ်ကိုမှီ၍ အသက်မွေးတတ်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား။ ဝါ-တို့၏။သန္ဒိဋ္ဌိကံ-ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ရှုမြင်အပ်သော။သိပ္ပဖလံ- အတတ်၏အကျိုးသည်။ပညာယတိယထာ-ထင်ရှားသကဲ့သို့။သာမညဖလံ-ရဟန်း၏အဖြစ်၏အကျိုးသည်။

နိဿယ (၂)

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် သေယျထိဒံပုဒ်ကို''ကတမေ ပန တေ''ဟု ပုစ္ဆနတ္ထနိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်သည် ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပုထုသိပ္ပါယတနာနိဟု ရှေးဦးစွာအားထုတ်ပြီးရကား ကတမာနိဟု သိပ္ပါယတနာနိကို စွဲ၍ ဆိုကောင်းသည် မဟုတ်တုံလော၊ အဘယ်ကြောင့်''ကတမေ ပန တေ''ဟု အတတ်သည်တို့ကို စွဲ၍ဆိုအပ်ပါ သနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိ)

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ဟတ္ထာရောဟော စသည်ဖြင့် အတတ်ကိုမှီ၍ အသက်မွေးသူတို့ကို ပြ အပ်သောကြောင့်''ကတမေ ပန တေ''ဟု သိပ္ပူပဇီဝသရုပ်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် သိပ္ပူပဇီဝသရုပ် ကို ဖွင့်ပြအပ်ပါသနည်း။ ပုထုသိပ္ပါယတနာနိဟု ရှေးဦးစွာဆိုအပ်သောကြောင့် သိပ္ပသရုပ်ကိုသာ ပြကောင်းသည် မဟုတ်တုံလော။ပါဠိတော်နှင့်ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ''ဣမာနိ ဘန္တေ ပုထုသိပ္ပါယတနာနိ''တိ နပုံလိင်္ဂဝသေန ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ''ကတမေ ပန တေ''တိ ပုလ္လိင်္ဂဝသေန ပုစ္ဆာ ကတာ။
(ဂ) ''ဟတ္ထာရောဟာ''တိ အာဒီဟိ ယေ တံ တံ သိပ္ပံ နိဿာယ ဇီဝန္တိ၊ တေ ဒဿေတိ၊ တသ္မာ-
(က) နနု ပုထုသိပ္ပါယတနာနီတိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တတ္တာ သိပ္ပသရူပမေဝ ဒဿိတဗ္ဗံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဟတ္ထာရောဟာတိ အာဒီတိ ။ ပ ။ တေ ဒဿေတိ။
(ဂ) အယမဿ အဓိပ္ပါယော''ယထာ ဣမေသံ ။ ပ ။ ပညာပေတု''န္တိ တသ္မာ-

နိဿယ (၄)

သိပ္ပ- အတ္တနော ဟိတံ အာသီသန္တေဟိ သေဝိယတေတိ သိပ္ပံ။

http://www.dhammadownload.com

မှိဝဲခြင်းကြိယာ။ အတတ်ပညာ။ ဟတ္ထာရောဟာဒိကမ္မ။ ဝိဇ္ဇာ။

ပုထု- ပုထတိ မဟတ္တဘာဝေန ပတ္ထရတီတိ ပုထု။

အာယတန-အာယတန္တိ တွေ ဖလာနိ တဒါယတ္တ ဝုတ္တိတာယ ပဝတ္တန္တီတိ အာယတနံ။

အဓိပ္ပါယ-အဓိပ္ပီယတေ ဣစ္ဆီယတေတိ အဓိပ္ပါယော။ အဇ္ဈာသယ၊အာသယော။

သန္ဒိဋ္ဌိကံ-သာမံ ပဿီယတေတိ သန္ဒိဋ္ဌံ၊ သန္ဒိဋ္ဌမေဝ သန္ဒိဋ္ဌိကံ။

ကိုယ်တွေ့မြင်ခြင်းဟူသော သကတ္ထဘောဂဏ်။ ကိုယ်တိုင်တွေ့အပ်သော သိပ္ပဖလ။ သယံဒိဋ္ဌ၊သာမံဒိဋ္ဌ။

သာမညု- သမဏဿ ဘာဝေါ သာမညံ။

ဖလ- ဖလတိ ပုတ္တံ ဓေတေနာတိ ဖလံ။

ပြီးစေခြင်းကြိယာ။ ဝိပါက၊အာနိသံသ။

နံပါတ်(၅)

သန္ဒိဋ္ဌိကတ္ထာ- သိပ္ပဖလဿ။ သာမညဖလဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) သိပ္ပမေဝဖြင့် သိပ္ပါယတနံ၌ အာယတနသဒ္ဒါ၏ အနက်မဲ့၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။သိပ္ပမေဝ သိပ္ပါယတနံဟု တဗ္ဘာဝဝုတ္တိကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်းသိစေ။ (တစ်နည်း) သိပ္ပဥ္စ တံ အာယတနဉ္စာတိ သိပ္ပါယတနံဟု အရတူ ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) ဗဟူနိ သိပ္ပါယတနာနိဖြင့် ပုထုသိပ္ပါယတနာ၌ ပုထုသဒ္ဒါ၏ ဗဟုတ္တအနက်၌ဖြစ်သည် ကိုလည်းကောင်း။(တစ်နည်း)ပုထုသဒ္ဒါသည် ဗဟုသဒ္ဒါ၏ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ပုထူနိ သိပ္ပါယတနာနိ ပုထုသိပ္ပါယတနာနိဟု အရတူ ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဂ) ကတမေ ပန တေဖြင့် သေယျထိဒံနိပါတ်သည် အတတ်သည်တို့ကိုမေးသော ပုစ္ဆနတ္ထ နိပါတ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) သေယျထိဒံနိပါတ်ကို သေယျထာ+ဣဒံဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ သေယျထာ နိပါတ်၊ဣဒံနိပါတ်ပုဒ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊သေယျထာနိပါတ် ပုစ္ဆနတ္ထ၌ဖြစ်၍ ဣဒံနိပါတ်ဖြင့် အတတ် သည်တို့ကို ဖွဲ့ယူသုံးသပ်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (ဋီသစ်)

နံပါတ် (၇)

သိပ္ပ သပ္ပ။ အကို ဣပြု။ (သပ္ပတိ အနေနာတိ သိပ္ပံ)

ဟတ္ထိမဏ္ဍ-ဟိတ္တိ မဏ္ဍ။ မ၏ အ-ကို ပြေ။

(တစ်နည်း) ဟတ္ထိ မိန+ဍ။ ဣကို ပြေ။ နကို ဏပြု။ (ဋီ၊သစ်၊၂။၃၂။)

နံပါတ် (၈)

သိပ္ပကို လျှောက်ပါလျှက် သိပ္ပိက(အတတ်သည်)တို့ကို သရုပ်ဖော်ခြင်းသည် -စကားကျယ်မည်ကို ရှောင်လွှဲလိုသောကြောင့်။

သာမညဖလအရ- ပရမတ္ထအားဖြင့် အရိယဖိုလ်။ သာမညအရ- မဂ်ကောက်။

နံပါတ် (၁၀)

(ဃ) တေ ဒသေသိ၌ အရ- ဆန္ဒရေးရှိသောဉာဏ်။ မွေ့မမ္မ။ ထိုထိုအတတ်ကိုမှီ၍ အသက် မွေးကြကုန်သော အတတ်သည်တို့သည် အာရမ္မဏ၊ စကားကျယ်မည်ကို ရှောင်လွှဲလိုသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ အတတ်သည်တို့ဖြင့် အတတ်တို့ကို သိမ်းယူထားအပ်သည်ကို သိရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၃၇)

(က) သာမညဖလန္တိ ဧတ္ထ ပဌမတ္ထတော မဂ္ဂေါ သာမညံ။ အရိယဖလံ သာမညဖလံ။
(ခ) ယထာဟ''ကတမဥ္စ ဘိက္ခဝေ သာမညံ၊ အယမေဝ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ။
။ပ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သာမညံ။
(ဂ) ကတမာနိစ ဘိက္ခဝေ သာမညဖလာနိ? သောတာပတ္တိမဂ္ဂဖလံ။ ပ ။အရဟတ္တဖလ''န္တိ။
(ဃ) တံ သေ ရာဇာ န ဇာနာတိ။
(င) ဥပရိ အာဂတံ ပန ဒါသကဿကောပမံ သန္ဓာယ ပုစ္ဆတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။

နံ့ပါတ် (၁)

(က) သာမညံ-ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သည်၏အဖြစ်မည်၏။ သာမညဖလံ-ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သည်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော အရိယာမဂ်၏ အကျိုးမည်၏။
(ခ) မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တေ ဘဂဝါ။
(ဃ) တံသာမညဖလံ-ကို။
(င) ပန-အဟုတ်ကား။ ဒါသကဿကောပမံ-ကျွန်ဥပမာ လယ်သမား ဥပမာကို။

နံ့ပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သာမညအရ ပဌမတ္ထအားဖြင့် အရိယမဂ်၊ သာမညဖလအရ အရိယဖိုလ်ကို အရကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဆရာ၏စကားမျှဖြစ်၍ မယုံကြည်နိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ (တစ်နည်း) သမဏ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရဟန်းပြုခြင်း၊ ရှိခိုးခံရခြင်းတို့သာ ဖြစ်ကောင်းရာသည်မဟုတ်ပါလော။ ဆရာ့စကားကို မြဲစေပြီးစေ ယုံကြည်စေနိုင်သော သာဓကစကားကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။
(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ဤအရိယဖိုလ်ဟူသော သာမညဖလကို အဇာတသတ်မင်းသည် မသိဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ မသိသော် မေးနိုင်မည့်အကြောင်း မရှိရာသည်မဟုတ်လော။ အဘယ်ကို ရည်ရွယ်၍ သာမညဖလကို မေးမြန်းအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု တံ သေ ရာဇာ န ဇာနတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ တံ (သာမညဖလံ) ပုစ္ဆတိ။
(ဂ) ဥပရိ အာဂတံ ဒါသကဿကောပမံ သန္ဓာယ ပုစ္ဆတိ။ တသ္မာ-

နံ့ပါတ် (၄)

ပဌမ- ပဌံ ပစ္စနိကံ မာရေတီတိ ပဌမံ။
ပရတိ အတ္တနော ဥတ္တမဘာဝံ ပါလေတိ ပူရေတီတိ ပဌမံ။
စောင့်ရှောက်ခြင်းကြိယာ။ မဖောက်ပြန်သောအနက်။ ဥတ္တမ၊အဝိပရီတ။
သောတာပတ္တိ-သဝတိ သန္ဒတီတိ သောတော။ သောတောဝိယာတိ သောတော။
သဝတိ ပေလတိ ဟိံသတီတိ သောတော။ (အရိယမဂ္ဂေါ)
အာပဇ္ဇနံ အာပတ္တိ၊ သောတဿ အာပတ္တိ သောတာပတ္တိ။
ဒါသ- ဒါသန္တေ တဿာတိ ဒါသော။ ဒု ကုစ္ဆိတံ အဿတိ ဘက္ခတီတိ ဒါသော။
ပေးခြင်းကြိယာ။ ကျွန်ဒြဗ်။ စေဋက။
ကဿက-ခေတ္တံ ကဿတီတိ ကဿကော။
ထွန်ခြင်းကြိယာ။ လယ်သမားဒြဗ်။ ခေတ္တဇီဝ။
ဥပမာ- ဥပမီယတေတိ ဥပမာ။

http://www.dhammadownload.com

နိုင်းယှဉ်ခြင်းကြိယာ။ နိုင်းယှဉ်အပ်သောအရာ၀တ္ထု။ ဩပမ္မ၊ဥပမာန။

နံပါတ် (၅)

သာမညတ္တာ– မဂ္ဂဿ။
အင်္ဂိကတ္တာ– မဂ္ဂဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) မဂ္ဂေါ သာမညံဖြင့် သာမညဖလ်၌ သာမညအရ သမဏဿ ဘာဝေါ သာမညံဟု ဝစ နတ္ထုပြု၍ အရိယမဂ်ကိုအရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ပရမတ္ထတောဖြင့် ထိုသို့အရိမဂ်ကို သာမညအရ ကောက်ယူခြင်းသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ကောက်ယူသည်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သောဝဂ္ဂိက– သု+အဂ္ဂိက။ သုဏ် ဥ–ကို ဝပြု၊ ဩလာ။
အရိယ– အာရက။ အာကို အ၊ ရ၌အကို ဣ၊ ကကို ယပြု။
(တစ်နည်း) ဣရိယ။ ဣကို အပြု။

နံပါတ်, (၈)

(ဃ) အရိယမဂ္ဂ၌ မကျွမ်းကျင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် အဇာတသတ်မင်းသည် ဖိုလ်(၄)ပါးကို မသိ၊ ကျွန်၊လယ်သမားတို့ ရဟန်းပြုရာ၌ လူအများထံမှ ရှိခိုးခြင်းစသည်ကို ရခြင်းသည် သန္ဒိဋ္ဌိက သာမညဖလမည်၏ဟု အဖြေစကားကို မရအပ်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားကိုလည်း ဤအကြောင်းအရာကို မေးမြန်းပါသည်။

နံပါတ် (၁၀)

ပုစ္ဆတိ–မေးမြန်းသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) ဥဿာဟ၊ဝီရိ။ အထက်၌လာသော ဒါသဥပမာ၊ကဿကဥပမာသည် အာရမ္မဏ။ သိလိုသောဆန္ဒသည် ဥဒ္ဒီပန။ ရဟန်းပြုစ ရှိခိုးခံရမှုစသည်မှ မင်ဖိုလ်တိုင်အောင်သော သာမညဖလကို နာကြားရခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၈)

(က) ရာဇာနုမေ၀ အနုဝတ္တိဿန္တိ။
(ခ) ဣဿရာနုဝတ္တကော ဟိ လောကော။
(ဂ) ဟန္ဒာဟံ ရညော၀ ဘာရံ ကရောမီတိ ရညော ဘာရံ ကရောန္တော "အဘိဇာနာသိ နော တွံ"န္တိ အာဒိမာဟ။
(ဃ) တတ္ထ အဘိဇာနာသိ နော တွန္တိ အဘိဇာနာသိ နု တွံ။
(င) အယဉ္စ နော–သဒ္ဒေါ ပရတော "ပုစ္ဆိတော"တိ ပဒေန ယောဇေတဗ္ဗော။
(စ) ဣဒ္ဓိ ဝုတ္တံ ဟောတိ"မဟာရာဇ တွံ ဣမံ ပဥ္စံ အညေ သမဏဗြာဟ္မဏေ ပုစ္ဆိတာ နု၊ အဘိဇာနာသိစ နံ ပုဋ္ဌဘာဝံ၊ န တေ သမ္မုဋ္ဌ"န္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၄၄။

နံပါတ် (၁)

(က) အနုဝတ္တိဿန္တိ–ကတ္တား။ တေ အညတိတ္ထိယသာဝကာ ရာဇာမဗ္ဗာ။
(ခ) ဟိ–ယသ္မာ။ လောကော–လူအပေါင်းသည်။ ဣဿရာနုဝတ္တကော–အစိုးရသောပုဂ္ဂိုလ်သို့ အစဉ်လိုက်တတ်၏။ (ဝါကျအပြန်အလှန်ပေးနိုင်းသည်)
(င) စ–ဆက်။ အယံ နော–သဒ္ဒေါ–ကို။ ပရတော–၌။
(စ) ဟိ–ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့။ဣဒံပိမ္မာဇတ်–ဤဆိုလိုရင်းသည်။ဝါ–ကို။အညေ–ငါဘုရားမှ

http://www.dhammadownload.com

တစ်ပါးကုန်သော။နံပဋ္ဌ–ကို။ဝုဋ္ဌာဘာဝံ–မေးအပ်သည့်၏အဖြစ်ကို။ (တစ်နည်း) နံပုဋ္ဌာဘာဝံ–ထိုမေးအပ်သည့်၏ အဖြစ်ကို။ အဘိဇာနာသိစနု–သိလည်းသိ၏လော။ တေ–အား။ နသမ္ဗုဋ္ဌ–မပျောက်ပျက်ပဲ ရှိ၏လော။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် မင်းသို့သာအစဉ်လိုက်ကန်အံ့ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် မင်းသို့သာ အစဉ်လိုက်ကြပါကုန်သနည်း။ ဟုတ်မှန်ရာသို့သာ အစဉ်လိုက်ကုန်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် နောသဒ္ဒါသည်လည်း နသဒ္ဒါကဲ့သို့ ပုစ္ဆာအနက်၌ဖြစ်သော နိပါတ်ဟုဖွင့် ပြအပ်၏။ ဤနောသဒ္ဒါကို အဘိဇာနာသိ သဒ္ဒါနှင့်သာ ယှဉ်စပ်၍ အနက်ကို မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ် သဒ္ဒါနှင့်လည်း ယှဉ်စပ်၍ အနက်ကိုမှတ်သားအပ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။ (ဋီသစ်)

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် နော–သဒ္ဒါကို နောက်ဖြစ်သော ပုစ္ဆိတာပုဒ်နှင့်လည်းစပ်၍ အနက်မှတ်သား ထိုက်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပါဠိရှိတိုင်းသာ ယှဉ်စပ်၍ အနက်ကို မှတ်သားအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်သို့ ပုစ္ဆိတာပုဒ်နှင့်ယှဉ်စပ်၍ အနက်ကို မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။ (ဋီ၊သစ်။)

နံပါတ် (၃)

(က) နန ဓမ္မောယေဝ အနုဝတ္တိတဗ္ဗော။
(ခ) အထ ကသ္မာ ရာဇာနမေဝ အနုဝတ္တန္တိ။
(ဂ) ဣဿရာနုဝတ္တကော လောကော၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဣဿရ– ဤသတိ အဘိဘဝတီတိ ဣဿရော။
အစိုးရခြင်းလွှမ်းမိုးခြင်းကြိယာ။ အစိုးရမင်း။ အဓိပတိ၊ရာဇ။
ဘာရ– ဘရီယတေ ဓာရီယတေတိ ဘာရော။
ဆောင်ခြင်းကြိယာ။ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး။ ခုရ။
ပုဋ္ဌော– ပုစ္ဆီယတေတိ ပုဋ္ဌော။
သမ္မုဋ္ဌ– သမ္မုဿတီတိ သမ္မုဋ္ဌ။
ပျောက်ပျက်ခြင်းကြိယာ။ မေးမြန်းအပ်သောပြဿနာ၊ ဝိနဋ္ဌ၊ပမုဋ္ဌ။

နံပါတ် (၅)

ဣဿရာနုဝတ္တကတ္တာ– လောကဿ။
ပုစ္ဆိတတ္တာ– အညေသံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ။ (တို့၏+တို့ကို)

နံပါတ် (၆)

(ဃ) အဘိဇာနာသိနုဖြင့် နသဒ္ဒါကဲ့သို့ နောသဒ္ဒါသည်လည်း ပုစ္ဆာအနက်၌ဖြစ်သော နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ် သည်ကို သိစေ။

(င) ဝါကျဖြင့် နောသဒ္ဒါကို အဘိဇာနာသိသဒ္ဒါနှင့်သာ မယှဉ်စပ်အပ်၊ နောက်ဖြစ်သောပုစ္ဆိတ သဒ္ဒါနှင့်လည်းယှဉ်စပ်၍ အနက်သမွန်အပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဗြာဟ္မဏ– ဗြဟ္မ+ဏ။ ဏချေ၊ နလာ၊ ဏပြု၊ ဗြ၏အကို အာပြု။
ဣဿရ– ဤသ+အရ။ သဒ္ဒေဘော်လာ၊ ဤကို ဣရဿ။

နံပါတ် (၈)

ဟနန္တအရ–ဂင်္ဂါမြစ်၏တောင်ဘက်အရပ်၌ နေကုန်သော ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းကုန်သော လူတို့ကို ရည်ရွယ်၍ ဟနန္တဟု ဆိုသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဒဒန္တအရ- ဂဂ်ါမြစ်၏မြောက်ဘက်အရပ်၌ နေကုန်သော ရတနာသုံးပါးကို ယုံကြည်ကြကုန်သော ဗုဒ္ဓမာမက ဓမ္မမာမက သံဃမာမကပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရည်ရွယ်၍ ဒဒန္တဟုဆိုသည်။
ဂင်္ဂါမြစ်တောင်ဘက်အရပ်သည် အပ္ပတိရူပဒေသ။ မြောက်ဘက်အရပ်သည် ပတိရူပဒေသ။

နံပါတ် (၉)

မဟာရာဇ ဣမံ ပဉ္စံ၊ အညေ့ သမဏဗြာဟ္မဏော။
တွံ နု နံ အဘိဇာနာသိ၊ တေ သမ္ဗုဒ္ဓံ န ပုစ္ဆိတာ။ (ပဏ္ဍာဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

အဘိဇာနာသိအရ-သညာ၊သတိ၊ပညာကောင်း။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ မေးအပ်ဖူးသော ပြဿနာသည် အာရမ္မဏ။မေးဖူးသည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊မပျောက်ပျက် ခြင်းသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။မြတ်စွာဘုရားအား ပြန်လည်လျှောက်ထားနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဥ် (၃၉)

(က) န ခေါ မေ ဘန္တေတိ ကိံ သန္ဓာယာဟ။
(ခ) ပဏ္ဍိတပဋိရူပကာနဥ္စ သန္တိကေ ကထေတုံ ဒုက္ခံ ဟောတိ။
(ဂ) တေ ပဒေပဒေ အက္ခရေ အက္ခရေ ဒေါသမေဝ ဝဒန္တိ။
(ဃ) ကေစ္စပဏ္ဍိတာ ပန ကထံ သုတွာ သုကထိတံ ပသံသန္တိ။
(င) ဒုက္ကထိတေသု ပါဠိပဒအတ္ထဗျဉ္ဇနေသု ယံ ယံ ဝိရုဇ္ဈတိ တံ တံ ဥဇုကံ ကတွာ ဒေန္တိ။ ဒီ၊၌၊၁။၁၄၄။

နံပါတ် (၁)

(င) ဒုက္ကထိတေသု-မကောင်းသဖြင့်ပြောဆိုအပ်ကုန်သော။ ပါဠိပဒအတ္ထဗျဉ္ဇနေသု-ပါဠိဟူသော ပုဒ်၊ ပုဒ်၏အနက်၊ အက္ခရာတို့တွင်။ ဝါ-တို့၌။ ဝါ-ပါဠိဟူသောပုဒ်၊ ပုဒ်၏အနက်၊ ဝါကျတို့တွင်/တို့၌။ (တစ်နည်း) ပါဠိပဒအတ္ထဗျဉ္ဇနေသု-တို့ကို။ ဒုက္ကထိတေသု-မကောင်းသဖြင့် ပြောဆိုအပ်ကုန်လသော်။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ပညာရှိယောင်ဆောင်သူတို့သည် ပုဒ်တိုင်းပုဒ်တိုင်း၊ အက္ခရာတိုင်းအက္ခရာတိုင်း၌ အပြစ်ကိုသာ ပြောဆိုကြ၍ ယင်းတို့ထံ၌ ပြောဆိုခြင်းငါ ဆင်းရဲ၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ပညာရှိစစ်စစ်တို့သည်လည်း ပညာရှိယောင်ဆောင်သူတို့ကဲ့သို့ ပုဒ်တိုင်းပုဒ်တိုင်း၊ အက္ခရာတိုင်းအက္ခရာတိုင်း အပြစ်ကိုသာ ပြောဆိုတတ်ကြပါကုန်သလော။အဘယ်သို့ ပညာရှိစစ်တို့သည် ပြောဆိုကြပါကုန်သနည်း။။စုဒ်ကြောင့်(ဂ) မိန့်။
(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ပညာရှိစစ်စစ်တို့သည် စကားကိုကြား၍ ကောင်းစွာပြောဆိုအပ်သည်ရှိသော် ချီးမွမ်းကြကုန်၏ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ မကောင်းသဖြင့်ပြောဆိုအပ်သော် အဘယ်သို့ပြောဆိုမှု ပြုကြပါကုန်သနည်း။ ကဲ့ရဲ့ကြကုန်သည်ဟုပင် မှတ်သားအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နန ပဏ္ဍိတပတိရူပကာနံ သန္တိကေ ကထေတုံ သုခံ ဟောတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ တေသံ သန္တိကေ ကထေတုံ ဒုက္ခံ ဟောတိ။
(ဂ) တေ ပဒေ ပဒေ အက္ခရေ အက္ခရေ ဒေါသမေဝ ဝဒန္တိ။ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ပါဠိ- ပကဋ္ဌံ အာလိ။ ပါဠိ။ (တစ်နည်း) ပါတိ ရက္ခတီတိ ပါဠိ။
စောင့်ရှောက်ခြင်းကြီးယာ။ ပါဠိတော်ဒြပ်။ ပဒ၊ဓမ္မ

http://www.dhammadownload.com

ပါဠိပဒံ– ပါဠိသင်္ခါတံ ပဒံ ပါဠိပဒံ။
ပါဠိဟုဆိုအပ်သော သမ္မာဝနာဘောဂဏ်၏ပုဒ်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏာေးအစပ်။
ပါဠိဟုဆိုအပ်သောပုဒ်။ ဓမ္မပဒ၊ပါဠိဋ္ဌကောဒ္ဓသ။

နံ့ပါတ် (၅)

ဒုက္ကထိတေသုကို ဒုက္ကထိတတ္တာပြင်– သမ္ဗန်ကား– ပါဠိအတ္ထဗျဥ္ဇနာနံ။ (၏+ကို)
ကေန္တပဏ္ဏိတောကို ကေန္တပဏ္ဏိတတ္တာပြင်– သမ္ဗန်ကား– ဘဂဝတော။ (၏+သည်)

နံ့ပါတ် (၇)

ဘဂဝန္တရူပ– ဘဂဝန္တ ရူပရူပ။ ဝန္တ၏ ဥကို အပြု၊ ရှေ့ရူပပုဒ်ကို ချေ။
ဥဇုက– အဇုက။ အကို ဥ ပြု။ (တစ်နည်း) အရ+ဇုက။ အရကို ဥပြု။

နံ့ပါတ် (၈)

ဥဇုကံ ကတွာ ဒေန္တိအရ– ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မံဓမ္မံ။ (တစ်နည်း) ဥဒ္ဒသာဟာဝီရ၊ ဆန့်ကျင်နေသောပါဠိ။ ပဒအတ္ထဗျဥ္ဇနတို့သည် အာရမ္မဏ။ မမှန်ကန်သည်ကို သိနိုင်သော အသိဉာဏ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ အမှားကို ပြောဆိုမိသူအား အမှန်ကို သိရခြင်းစသော အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၀)

(က) ဗရပဗ္ဗေတိ အာဂတာဂတာနံ အစ္ဆိန္နနတ္တံ မဂ္ဂေ တိဋ္ဌတော။
(ခ) ကရောတော န ကရီယတိ ပါပဉ္စ ''ယံ ကိဉ္စိ ပါပံ ကရောမိ''တိ သညာယ ကရောတောပိ ပါပံ န ကရီယတိ၊ နတ္ထိ ပါပံ။
(ဂ) သတ္တာ ပန''ပါပံ ကရောမာ''တိ ဓဝံ သညိနော ဟောန္တီတိ ဒီပေတိ။
(ဃ) ခုရပရိယန္တေနာတိ ခုရနေမိနာ၊
(င) ခုရဓာရသဒိသပရိယန္တေ ဝါ။
(စ) ဇက် မံသခလန္တိ ဇက် မံသရာသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။

နံ့ပါတ် (၁)

(က) အာဂတာဂတာနံ–လာကုန်လာကုန်သော လူတို့ကို၊အစ္ဆိန္နတ္တံ–လုယူခြင်းအကျိုးငှါ။တိဋ္ဌတော တည့်သော်လည်းကောင်း။ဝါ–တည်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း။
(ခ) ယံကိဉ္စိ–အမှတ်မရှိ တစ်စုတစ်ခုသော။

နံ့ပါတ် (၂)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် တစ်စုံတရာသော မကောင်းမှုကို ပြုမည်ဟု အမှတ်ဖြင့်ပြုပါသော်လည်း မကောင်းမှုကို ပြုရာမရောက်၊မကောင်းမှုမရှိဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ယင်းသို့ဖြစ်လသော် အဘယ်သို့လျှင် သတ္တဝါတို့သည် မကောင်းမှု၌ ဖြစ်ကုန်သနည်း။ မကောင်းမှုပြုပါလျက် မကောင်းမှုကို ပြုရာမရောက်၊ မကောင်းမှုမရှိ–ဟု ဆိုခြင်းငှါ သေင့်သည်မဟုတ်လေ။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

ကား–မကောင်းမှုကို ပြုကြ၏ဟူသည် သညာမျှသာဖြစ်၏။ဝါ–မှတ်ထင်ခြင်းမျှသာဖြစ်၏ မကောင်းမှုကား လုံးဝမရှိဟုလိုသော်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ခုရပရိယန္တေနဒ္ဓံ ပရိယန္တသဒ္ဒါသည် နေမိသဒ္ဒါ၏ အနက်၌ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုခုရပရိယန္တေ၌ ခုရအရ သင်ဝုန်းသွားကိုသာ ရ၍၊ပရိယန္တသဒ္ဒါ နေမိအနက်၌သာ ဖြစ်ပါသလော။ ခုရအရ အဘယ်ကိုလည်း ရ၍ပရိယန္တသဒ္ဒါ၏ တစ်ပါးသောအနက်၌ ဖြစ်နိုင်ပုံကိုလည်း ဖွင့်ပြသင့်သေး၏။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

ကား-ခုရအရ သင်ဝှန်းသွားကိုသာ မယူအပ်၊သင်ဝှန်းသွားကဲ့သို့ ထက်လှစွာသော အရာဝတ္ထုကို ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ပရိယန္တသဒ္ဒါ၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း ငါပြဆိုအပ်၏ ဟူလို။

နိုဝါထိ (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ ပရိပန္တွေ တိဋ္ဌတောတိ အဝိသေသေန ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အာဂတာဂတာနံ အစ္ဆိန္ဒနတ္ထန္တိ ဝိသေသေန ဝုတ္တော။

(ဂ) အစ္ဆိန္ဒနတ္ထမေဝ တိဋ္ဌတိတိ အယမတ္ထော ပကရဏတော သိဒ္ဓေါ၊ တသ္မာ-

(က) နနု''ယံ ကိဉ္စိ ပါပံ ကရောမိ''တိ သညာယ ကရောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပါပံ န ကရီယတိ၊ နတ္ထိ ပါပံ။

(ဂ) ပုဗ္ဗေ အသတတော ဉပ္ပါဒေတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ။ (ဋီသစ်)

တစ်နည်း- သတ္တာ ပန''ပါပံ ကရောမာ''တိ ဝဝံ သညိနော ဟောန္တီတိ ဒီပေတိ။(ဋ)

နိုဝါထိ (၄)

ပရိပန္တ- ပရိပထန္တိ ဧတ္ထာတိ ပရိပန္တော။
သွားခြင်းကြိယာ။ လမ်းဒြပ်။ ပဌောအဒ္ဓါ။

ခုရ- ခုရတိ ဆိန္ဒတိ ဝေဓနာတိ ခုရံ။
ဖြတ်ခြင်းကြိယာ။ ဓါးဒြပ်။ သဖ။

နေမိ- နယန္တိ ဧတ္ထာတိ နေမိ။
ဆောင်ခြင်းကြိယာ။ အကွပ်ဒြပ်။ စက္ကနာပရိယန္တ။

မံသ- မညတေတိ မံသော။
သိခြင်းကြိယာ။ အသားဒြပ်။ အာမိသ၊ ပိသိတ။

ရာသိ- ရသီယတိ သမောသရီယတီတိ ရာသိ။
ပေါင်းဆုံးခြင်းကြိယာ။ အသားစုဒြပ်။ ခလလ၊ပုဥ္။

နိုဝါထိ (၅)

(ဂ) ဝဝံ သညိတ္တာ။(ဝဝံသညိတာယ)။ သတ္တာနံ။

နိုဝါထိ (၆)

(က) မဂ္ဂေဖြင့် ပရိပန္တွေသဒ္ဒါသည် လမ်းခရီးဟူသောအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။အာဂတာနံ အစ္ဆိန္ဒနတ္ထံဖြင့် မကောင်းမှုကိုပြုပုံ အရာဌာနအားလျော်စွာ လာသမျှလူတို့ကို လုယူဘို့ရာ လမ်းခရီး၌ ည်၏ ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဃ) ခုရနေမိနာဖြင့် ပါဠိတော်ဝယ် ခုရပရိယန္တေနစေပိ စက္ကေနဟုရှိသောကြောင့် လှည်းဘီး၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားသည် နေမိဟူသော အကွပ်တံကူတည်း။ထို့ကြောင့် ပရိယန္တေသဒ္ဒါသည် နေမိသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို (ဝါ)နေမိအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(င) ခုရဓာရသာဒိသပရိယန္တေနဖြင့် ခုရပရိယန္တကို ခုရေန သဒိသော ပရိယန္တော ယဿာတိ ခုရပရိယန္တောဟု ဝစနတ္ထပြ၍ ခုရသဒိသဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌ သဒိသဟူသောနောက်ပုဒ်ကြေနေသည်ကို သိစေ။

နိုဝါထိ (၇)

လဗုဇ- လဗု+ဇန+ကွိ။ ဓာတွန်နနှင့်တကွ ကွိပစ္စည်းကို ချေ။
လဗုနာ ပဗ္ဗတေ ဇာယတီတိ လဗုဇော။

သာရဏီယံ-သရ+အနီယ။ အကို အာပြု၊ နကို ဏာပြု။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

ပုရေကာကသာပေဏ်ဝါဒအရ မကောင်းမှု မရှိပုံ–

သတ္တဝါတို့၏ သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းစသော အမှုကိုပြုရာ၌ အသတ်ခံရသူ၏ အနှစ်သာရမှာ အတ္တသာဖြစ်၏၊ ထိုအတ္တကို မည်သူမျှ ဖောက်ပြန်ပြောင်းလွဲ သေကြေပျက်စီးအောင် မပြုနိုင်၊ အတ္တ၏ ခန္ဓာအိမ်ဖြစ်သော ကိုယ်ကား ထင်းတုံးကဲ့သို့ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ထို့ကြောင့် ပါဏာတိပါတစသော အမှုကို ပြုသူသည် လူတို့က ထင်ကြသော်လည်း အတ္တကို မထိခိုက်နိုင်သောကြောင့် ပြုရာမရောက်နိုင်ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထိုသို့ပြုရာ မရောက်သောကြောင့် နတ္ထိ ပါပံ–ဟုဆို၏။

နံပါတ် (၉)

"ယံ ကိဉ္စိ ပါပံ ကရောမိ"၊ ကာရောတောပိ န ကိဉ္စိသံ။

ဣတိ သညာယ ပါပံ စ၊ န အတ္တေဝ ကရိယတိ။ (ပထမ ရ–ကာရဝိပုလာဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

(က) အဋ္ဌိနေနတ္တံ အရ–လုယူသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန် ဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ် ကောက်။ ကောဓေရှဋ္ဌ၊ လုယူသော ပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ လာကုန်လာကုန်သော ခရီးသွားတို့သည်လည်း ကောင်း အာရမ္မဏ၊ ခရီးသွားတို့ ပစ္စည်း၏ လိုချင်ဖွယ်ရာအဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ လမ်းခရီး၌ ရပ်တည်နေ ခြင်းသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒီပနဖ။ထိုသို့လုယက်လျက် အကုသိုလ်မရှိဟု လွဲမှားစွာသညာရှိခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ပါကျစဉ် (၄၁)

(က) နတ္ထိ ပုရိသကာရေတိ ယေန ပုရိသကာရေန သတ္တာ ဝုတ္တပ္ပကာရာ သမ္ပတ္တိယော ပါပုဏန္တိ၊ တမ္ပိ ပဋိက္ခိပတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။

(ခ) နတ္ထိ ဗလန္တိ ယမှိ အတ္တနော ဗလေ ပတိဋ္ဌိတာ သတ္တာ ဝီရိယံ ကတွာ တာ သမ္ပတ္တိယော ပါပုဏန္တိ၊ တံ ဗလံ ပဋိက္ခိပတိ။

(ဂ) နတ္ထိ ဝီရိယန္တိ အာဒီနိ သဗ္ဗာနိ ပုရိသကာရဝေဝစနာနေဝ။

(ဃ) "ဣဒံ နော ဝီရိယေန, ဣဒံ ပုရိသထာမေန, ဣဒံ ပုရိသပရက္ကမေန ပဝတ္တ"န္တိ ဧဝံ ပဝတ္တဝစနပဋိက္ခေပကရဏဝသေန ပနေတာနိ ဝိသုံ အာဒီယန္တိ။

(င) သဗ္ဗေ သတ္တာတိ ဩဋ္ဌဂေါဏဂဒြဘာဒယော အနဝသေသေ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။

နံပါတ် (၁)

(က) ယေန ပုရိသကာရေန–အကြင်ယောကျ်ားသည် ပြုအပ်သောလုံ့လကြောင့်။သမ္ပတ္တိယော– ဒေဝမနုဿသောဘဂျတာ အစရှိသော စည်းစိမ်တို့သို့။

(ဃ) ပန–ထိုသို့ပင် ပုရိသကာရ၏ ဝေဝုစ်ပရိယာယ် စကားလှယ်ပုဒ်များဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဣဒံ–ဤအကျိုးသည်။နော–ငါတို့၏။ဝီရိယေန –ကြောင့်။ပဝတ္တံ–ဖြစ်၏။ပုရိသပရက္ကမေန –ယောကျ်ားတို့၏ အဆင့်ဆင့် မြင့်သော အရာသို့ရောက်ကြောင်း လုံ့လကြောင့်။ပဝတ္တဝစနပဋိက္ခေပကရဏဝသေန–အခြားသူတို့၏ သန္တာန် ၌ ဖြစ်သော စကားကို ပယ်မှုကို ပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ဧတာနိ–ဤဝီရိယ အစရှိသောပုဒ်တို့ကို။

နံပါတ် (၂)

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် နတ္ထိဝီရိယံ စသော အလုံးစုံသောပုဒ်တို့သည် ပုရိသကာရ၏ဝေဝုစ်ပရိယာယ် စကားလှယ်တို့ဖြစ်ကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ယင်းသို့ဖြစ်လတ်သော် ထိုနတ္ထိဝီရိယံ စသောပုဒ်တို့ကို သီးခြားမဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် ထိုနတ္ထိဝီရိယံ စသောပုဒ်တို့ကို သီးခြားဆိုအပ်ယူအပ်ပါ သနည်း။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ယေန ပုရိသကာရေန သတ္တာ ဝုတ္တပ္ပကာရာ သမ္ပတ္တိယော ပါပုဏန္တိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ နတ္ထိ ပုရိသကာရေတိ တမ္ပိ ပဋိက္ခိပတိ။
(ဂ) မက္ခလိ "နတ္ထိ ဟေတူ"တိ ဝဒန္တော ဥဘယံ ပဋိဗာဟတိ၊ တသ္မာ-
(က) နနု ဝီရိယာဒီနိ ပုရိသကာရဝေဝစနာနိ ဟောန္တိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ တောနိ ဝိသုံ အာဒီယန္တိ။
(ဂ) "က္လာဒံ နော ဝီရိယေန, က္လာဒံ ပုရိသထာမေန, က္လာဒံ ပုရိသပရက္ကမေန ပဝတ္တ"န္တိ ဝေ ပဝတ္တဝစနပဋိက္ခေပကရဏဝသေနတောနိ ဝိသုံ အာဒီယန္တိ။ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ဩဠာ- ဝသတိ ကန္တတီတိ ဩဠော။ (တစ်နည်း) ဥသတိ ဒဟတီတိ ဩဠော။
ဖြတ်ခြင်းကြိယာ။ ကုလားအုတ်ဒြပ်။ ကရာ။
ဂေါဏာ- ဂစ္ဆတီတိ ဂေါဏော။
ဂဒြဘာ- ဂဒတီတိ ဂဒြဘော။
မြည်ခြင်းကြိယာ။ မြည်းဒြပ်။ ခရ။

နံပါတ် (၅)

ပါပုဏာတိကို ပါပုဏန္တတ္တာ-ဟုပြင် သတ္တာနံ-ဟုခံ။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ဝီရိယံ ကတ္တာဖြင့် နတ္ထိ ဗလံဌ ဗလသဒ္ဒါသည် ဝီရိယဟူသော အနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ဗလေ ပတိဋ္ဌိတာဖြင့် ဗလသဒ္ဒါ၏ ဝီရိယအနက်ဟောနိုင်ကြောင်းကို သိစေသည်။တာ သမ္ပတ္တိယော ပါပုဏန္တိဖြင့် ဝီရိယကြောင့်ရောက်နိုင်သော စည်းစိမ်းတို့ကို သိစေသည်။ တံ ဗလံ ပဋိက္ခိပတိဖြင့် ဒိဋ္ဌဓမ္မိက, သမ္ပရာယိက, နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိကို ရွက်ဆောင်နိုင်သော ဝီရိယမည်သည် မရှိဟု ပယ်မြစ်ပုံကို သိစေ။
(င) ဩဠဂေါဏဂဒြဘာဒယောဖြင့် သတ္တာအရ ကုလားအုတ် နွားမြည်း အစရှိသော သတ္တဝါတို့ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။အနဝသေသဖြင့် သဗ္ဗသဒ္ဒါသည် အကြွင်းအကျန်မရှိခြင်း အနဝသေသ အနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ပုရိသကာရေ- ပုရိသကာရ+သိ။ သိကို ေပြု။
ဒိဋ္ဌိပဋိပဒါ- ဒွါသဋ္ဌိ+ပဋိပဒါ။ သချေ၊ အာကို က္လပြု။
ဩဠာ- ဝသ+တ။ ဝကို ဩပြု၊ သနှင့်တကို ဠပြု။
(တစ်နည်း) ဥသ+ဠ။ ဥကို ဩပြု၊ သကိုချေ။

နံပါတ် (၈)

ယောက်ျားတို့၏ လုံးလ မရှိရခြင်းအကြောင်း-

အတ္တကာရဖြစ်သော ကံကိုလည်းကောင်း၊ ပရကာရဖြစ်သော ဩဝါဒအနုသာသနီ စသည်ကိုလည်းကောင်း ပယ်အပ်ခဲ့ပြီးဖြစ်ရကား ကိုယ်စီကိုယ်စီ ပြုအပ်သော ယောက်ျား၏ လုံးလ၏အကျိုးမည်သည် မရှိဟု ပယ်မြစ်ပြီးဖြစ်၍ ကံ၏ အကျိုးမရှိလျှင် ထိုကံကို ပြုခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော လုံ့လ၏အကျိုးမှာ အထူးပြောဖွယ်မလိုမရှိနိုင်တော့၊ ထို့ကြောင့် နတ္ထိ ပုရိသကာရေ-ဟု ဆို။

နံပါတ် (၉)

ဝီရိယံ အတ္တနော သတ္တာ၊ ယမှိ ပတိဋ္ဌိတာ ဗလေ။

http://www.dhammadownload.com

သမ္ပတ္တိယော ပါပုဏာတ္တိ၊ ပဋိက္ခိပတိ တံ ဗလံ။ (တတိယ ရ–ကာရဝိပုလာဂါထာ၊)

နံ့ပါတ် (၁၀)

(ခ) တံ ဗလံ ပဋိက္ခိပတိအရ–မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဝိမောက္ခ အညာဏကောက်။ ကာမ၊ကာမ။ (တစ်နည်း) ဖိဂ္ဂုဏ္ဍ၊ဗိဘစ္ဆရသ။ ယောက်ျားတို့၏ လွဲလစီရိယသည်လည်းကောင်း။ ကံသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ အ ယောနိသောမနသိကာရသည် ဥဒ္ဒီပန။ အကြောင်းကံကို ပယ်မြစ်ခြင်းဖြင့် အကျိုးဝိပါက်ကိုလည်း ပယ်မြစ်ရာ ရောက်ခြင်း၊ ငရဲသို့ကျရောက်ရခြင်း၊ ငရဲမှမထွက်မြောက်ရခြင်း အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၂)

(က) စာတုယာမသံဝရသံဝုတောတိ စတုကောဋ္ဌာသေန သံဝရေန သံဝုတော။

(ခ) သဗ္ဗဝါရိဝါရိတောစာတိ ဝါရိတသဗ္ဗဥဒကော။

(ဂ) ပဋိက္ခိတ္တသဗ္ဗသီတောဒကောတိ အတ္ထော။

(ဃ) သော ကိရ သီတောဒကေ သတ္တသညီ ဟောတိ၊ တသ္မာ န တံ ဝဠဉ္စေတိ။

(င) တေသာ ဝါဒေ ကိဉ္စိ သာသနာနုလောမမ္ပိ အတ္ထိ၊ အသုဒ္ဓလဒ္ဓိတာယ ပန သဗ္ဗာ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဇာတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၁။

နံ့ပါတ် (၁)

(က) စတုကောဋ္ဌာသေန–လေးပါးသော အစုရှိသော။ သံဝရေန–စောင့်စည်းခြင်းဖြင့်။

(ခ) ဝါရိတသဗ္ဗဥဒကော–တားမြစ်အပ်ပြီးသော အလုံးစုံသောရေရှိသည်လည်းကောင်း။ (မုချတ္ထ) ဝါ–တားမြစ်အပ်ပြီးသော အလုံးစုံသောရေအေးကို သုံးဆောင်ခြင်းရှိသည်လည်းကောင်း။ (ဥပစာရတ္ထ) ဝါ–ပယ်မြစ်အပ်ပြီးသော အလုံးစုံသော ရေအေးရှိသည်လည်းကောင်း။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)(ဂ) ဝါကျရှုံ့မြို့သံစိ၊၂။၅၂။

(ဃ) ကိရ–ယသ္မာ၊ သောနာဋ္ဌပုတ္တော။ သီတောဒကေ–အေးသောရေ၌။

(င) တေသနာဋ္ဌပုတ္တဿ။ သာသနာနုလောမမ္ပိ–သာသနာတော်အားလျော်သော မကောင်းမှုကို တားမြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ကိဉ္စာပိအတ္ထိ။ ပန–သော်လည်း။အသုဒ္ဓလဒ္ဓိတာယ–မစင်ကြယ်သော ဇိဝရှိ၏ဟူသော အယူရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

နံ့ပါတ် (၂)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် နိဂဏ္ဌနာဋ္ဌပုတ္တသည် တားမြစ်အပ်သော အလုံးစုံသောရေကို သုံးစွဲခြင်းရှိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုနိဂဏ္ဌနာဋ္ဌပုတ္တသည် ရေအလုံးစုံသုံးစွဲခြင်းကို ပယ်မြစ်၏ဟု အနက်ကိုမှတ်သား အပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့သော ရေကို သုံးစွဲခြင်းကို ပယ်မြစ်အပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် တာမြစ်အပ်သော အလုံးစုံသောရေအေးကို သုံးစွဲခြင်းရှိ၏ဟု အနက်မှတ် သားထိုက်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ သဗ္ဗဝါရိဝါရိတောဟု သာမညအားဖြင့်ဆိုသောကြောင့် ရေအလုံးစုံ သုံးစွဲခြင်းကို တားမြစ်အပ်၏ဟူ၍သာ အနက်ကို မှတ်သားသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ့်ကြောင့် တားမြစ် အပ်သော အလုံးစုံသောရေအေးသုံးစွဲခြင်းရှိ၏ဟု ရေအေးကို ဝိသေသမဲ့၍ ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ သဗ္ဗဝါရိဝါရိတောစာတိ ဝုတ္တော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပဋိက္ခိတ္တသဗ္ဗသီတောဒကောတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

(ဂ) သော ကိရ သီတောဒကေ သတ္တသညီ ဟောတိ၊ န တံ ဝဠဉ္စေတိ၊တသ္မာ–

(က) နနု တေသာ ဝါဒေ ကိဉ္စိ သာသနာနုလောမမ္ပိ အတ္ထိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သဗ္ဗာ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဇာတာ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) အသုဒ္ဓလဒ္ဓိတာယ။

(င) ပနသဒ္ဒါ- သာသနာတော်အားလျှော်သော အယူရှိပါလျှက် အလုံးစုံမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဖြစ်နေရသည်ဟု ဆိုသည်ကို မကျေနပ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ပနသဒ္ဒါဆို။

နံ့ဝါတ် (၄)

ဝါရိ- ပိပါသံ ဝါရေတီတိ ဝါရိ။

တားမြစ်ခြင်းကြိယာ။ ရေဒြပ်။ ဥဒကာ၊ဇလ။

ဥဒက- ဥန္ဒတိ ဒဝံ ကရောတီတိ ဥဒကံ။ (ယိုစီးခြင်းကြိယာ)

ကောဋ္ဌာသ-ကောဋ္ဌေ သရီရေ သေတိ တိဋ္ဌတီတိ ကောဋ္ဌာသော။ (ယာမ၊ဘာဂ)

ယာမ- ယာတိ ဂစ္ဆတီတိ ယာမော။

သီတ- ဥဏှာဘိတတ္တေဟိ သေဝီယတေတိ သီတံ။

မှီဝဲခြင်းကြိယာ။ ရေအေးဒြပ်။ သိသိရ၊သီတလ။

နံ့ဝါတ် (၅)

(က) အသုဒ္ဓလဒ္ဓိတာယ- တေသ နိဂဏ္ဌာသ။

တသ္မာ သတ္တသညိတ္တာ- တသ နိဂဏ္ဌာသ နာဋပုတ္တသ။

မှတ်ချက်–''အသုဒ္ဓလဒ္ဓိတာယ''ဟူသော ဟိတ်၏ ဗပ်ရောကြိယာသည်''ဇာတာ''ဖြစ်၏။''ဟိတ်ဆိုက်လေရာ၊ ကြိယာ၏၊ ပကတိမှန်၊ ကတ္တာကံ ဟိတ်၏သမ္ဗန်ခံမြဲ''နိယံအရ ''သဗ္ဗာဒိဋ္ဌိယော'' ကတ္တားကို သမ္ဗန် ခံရမလိုဖြစ်နေ၏။ သို့သော်''အသုဒ္ဓလဒ္ဓိ''ဟူသော ဘာဝယောဂပုဒ်နှင့် အရမတူ၍ ယင်းနှင့်အရတူသော ''တေသ''ကို သမ္ဗန်ခံထားသည်။ ထို့ကြောင့် သမ္ဗန်ကိုရှာလိုသော် ဘာဝယောဂပုဒ်နှင့် အရတူပုဒ်ကိုသာရှာ၍ ခံရမည်ကို ပုံသေအတိအကျ မှတ်သားပါ။ ရှေ့တွင်လည်း အလားတူရေးသားခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။

နံ့ဝါတ် (၆)

(က) စတုကောဋ္ဌာသေနဖြင့် ယာမသဒ္ဒါကောဋ္ဌာသအနက်(ဘာဂအနက်)၌ ဖြစ်သည်ကိုသိစေ။ (ရတ္တိယာ ပဌမောယာမော ကဲ့သို့–ဥပမာ)

စတုကောဋ္ဌာသေန သံဝရေနသံဝုတောဖြင့် ယာမသဒ္ဒါ ယတတ္ထာစသည်ကဲ့သို့ သံယမအနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊ စတ္တာရော ယာမာ စတုယာမံ၊ စတုယာမံယေဝ စာတုယာမံ၊ စာတုယာမံစ တံ သံဝရောစာတိ စာတုယာမသံဝရောဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ စာတုယာမသံဝရေန သံဝုတော စာတုယာမသံဝရသံဝုတောဟု တဲတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) ဝါရိတသဗ္ဗဥဒကောဖြင့် ဝါရိသဒ္ဒါသည် ဥဒကသဒ္ဒါ၏ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ရေဟူသော အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗံ ဝါရိ သဗ္ဗဝါရိ၊ ဝါရိတံ သဗ္ဗဝါရိ ယေနာတိ သဗ္ဗဝါရိဝါရိတောဟု အဂျာဟိတောကဲ့သို့ ဝိသေသနရှေ့ရှိသော တတိယာဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

နံ့ဝါတ် (၇)

လဒ္ဓိ- လဘ+တိ။ တကို ဓပြု၊ ဘကို ဒပြု။

ကုရုရ- ကန္တ+ဦရ။ ကန္တကို ကုရပြု။ (ကန္တတီတိ ကုရုရံ)

(တစ်နည်း) ကရ+ဦရ။ အကို ဥပြု။ (ကဗ္ဗိသံ ကရောတီတိ ကုရုရော)

ဥဇ္ဇု- ဣသု+ဥ။ ဣကို ဥပြု၊ သကို ဆပြု၊ ဒွဲသဒ္ဒိသဒ္ဒွေဘော်၊ စလာ။

တစ်နည်း- ဥသ+ဥ။ (ဥသတိ ဒဟတိ သန္တာပန္တိ ဥဇ္ဇု)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

သဗ္ဗဝါယုတ္တောဖြင့် သံဝရလက္ခဏာမျှကို ဆို၏။ သဗ္ဗဝါရိပုတောဖြင့် ပါပနိဇ္ဇရလက္ခဏာကို ဆို၏။ သဗ္ဗဝါရိဖုဋ္ဌောဖြင့် ကမ္မက္ခယလက္ခဏာကို ဆို၏။

အသုဒ္ဓလဒ္ဓိဖြစ်ရပုံ''အတ္တိ ဇီဝေါ၊ သော စ သိယာ နိစ္စော၊ သိယာ အနိစ္စော''ဤသို့စသည်ဖြင့် ညစ်နွမ်းသော အယူရှိသောကြောင်း။

နံ့ါတ် (၁၀)

န ဝဋ္ဋဗ္ဗေဝါ်အရ– မိစ္ဆာဝိပေါက္ခဒိဋ္ဌိ အညာဏပြဓာန်းသော အကုသိုလ်စိတ်ဥပ္ပါဒ်။ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်) ကာမ၊ကာမ။ (တစ်နည်း) ဇိဂုစ္ဆ၊ဇိဘစ္ဆရသ။(တစ်နည်း) ဥဿာဟ၊ဝီရိ။ ရေအေးသည် အာရမ္မဏ။ သတ္တဝါဟုသညာရှိခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ အခြားသော ၆၂–ပါးသော မိစ္ဆာအယူများတိုးပွားခြင်း၊ ကိုယ်ခန္ဓာ ညစ်နွမ်းခြင်း နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြစ်၍ ဒုဂ္ဂတိဘဝမှ မလွတ်မြောက်နိုင်ခြင်း အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၃)

(က) ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိန္တိ ရက္ခာသင်္ခါတဉ္စေဝ အာဝရဏသင်္ခါတဉ္စ ဂုတ္တိံ။

(ခ) သာ ပနေသာ န အာဝုဓဟတ္ထေ ပုရိသေ ဌပေန္တေန ဓမ္မိကာနာမ သံဝိဒဟိတာ ဟောတိ။

(ဂ) ယထာ ပန အဝေလာ ကဋ္ဌဟာရိကာဒယော ဝိဟာရံ န ပဝိသန္တိ၊မိဂလုဒ္ဒကာဒယော ဝိဟာရသီမာယ မိဂေဝါ မစ္ဆေဝါ န ဂဏှန္တိ၊ ဧဝံ သံဝိဒဟန္တေန ဓမ္မိကာနာမ သံဝိဟိတာ ဟောတိ။

(ဃ) တံ သန္ဓာယာဟ''ဓမ္မိက''န္တိ။

(င) ယဒိ ဧဝံ သန္တေတိ ယဒိ တဝ ဒါသော ဝာယံ သန္တိကာ အဘိဝါဒနာဒီနိ လဒ္ဓဗ္ဗယျ ဧဝံသန္တေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။

နံ့ပါတ် (၁)

(က) ရက္ခာသင်္ခါတံ–ဖြစ်လတ့်သော အနာဂတ်ဖြစ်သော အကျိုးမဲ့မှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း ဟုဆိုသော၊ဂုတ္တိဉ္စေဝ–လုံခြုံစေခြင်းကိုလည်းကောင်း၊အာဝရဏသင်္ခါတံ–ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အကျိုး မဲ့ကို ပိတ်ဆို့တားမြစ်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော၊ ဂုတ္တိဉ္စ။ သံဝိဒဟေယျာမပိ–စီရင်မှုလည်းစီရင်ကုန်ရာပါ၏။ (ရက္ခနှင့် အာဝရဏအထူး ထည့်ပါ၌တို့ကို သတိပြု။)

(ခ) ပန–ဆက်။သာသော–ထိုရက္ခာဂုတ္တိ အာဝရဏဂုတ္တိသည်။အာဝုဓဟတ္ထေ–လက်၌ လေးလက် နက်ရှိကုန်သော။သံဝိဒဟိတာနာမ–စီရင်အပ်သည်မည်သည်။

(ဂ) ပန–အဟုတ်ကား။ ယထာ–ဖြင့်။ (သံဝိဒဟိတဗ္ဗာနာယ–စီရင်အပ်သည့်ရှိသော်–လက္ခဏာ) အဝေလာယ–အခါမဲ့၌။ ကဋ္ဌဟာရိကပဏ္ဏဟာရိကာယော–ထင်းခွေမိန်းမ၊ ဟင်းရွက်ခူးမိန်းမ အစရှိသူတို့သည်၊ မိဂလုဒ္ဒကာဒယော–သားမုဆိုးအစရှိသူတို့သည်။ဝိဟာရသီမာယ–ကျောင်း၏ဥပစာသိမ်၌။ဝါ–ကျောင်း၏လာဘ သိမ်၌။ဧဝံ–ဤသို့ထင်းခွေးမိန်းမ၊ဟင်းရွက်ခူးမိန်းမတို့ ကျောင်းသို့ မဝင်လောက်အောင် သားမုဆိုးတို့၏ကျောင်း ဥပစာ၌ သားငါးတို့ကို မဖမ်းယူဝံ့လောက်နိုင်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။(ဧဝံ–၏ နိဒဿနဝန္တဖော်)

နံ့ပါတ် (၂)

(ခ) စသည်သို့–ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ အဖောတသတ်မင်းသည် ဓမ္မိကမ္ပိသ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိံဟု ဓမ္မိကသဒ္ဒါထည့်စွက်၍ လျှောက်ထားအပ်၏။ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ–သဒ္ဒါဖြင့်ပင် ပေါ်ပေါက်လတ့်သော ဘေးရန်၊ ပေါ်ပေါက်ဆဲ ဘေးရန်တို့ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း၊တားမြစ်ခြင်းဟူသော လုံခြုံစေခြင်းကိစ္စပြီးရာသည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်အကျိုးငှါ ဓမ္မိကသဒ္ဒါကို ထည့်စွက်၍ လျှောက်ထားအပ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ခ) စသည်မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် လက်နက်ကိုင်ယောကျ်ားတို့ကိုထားသဖြင့် စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် တရားနှင့်

http://www.dhammadownload.com

ယှဥ်သော စောင့်ရှောက်ခြင်း စီရင်ခြင်းမမည်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့ စောင့်ရှောက်ခြင်း စီရင်ခြင်းသည် တရားနှင့်ယှဥ်သော စောင့်ရှောက်ခြင်း စီရင်ခြင်းမည်ပါသနည်း။ တရားနှင့်ယှဥ်သော စောင့်ရှောက်ခြင်း စီရင်ခြင်းကို မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အာဝုဟတ္ထေ ပုရိသေ ဌပေန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သာ သော ဓမ္မိကာနာမ သံဝိဒဟိတာ န ဟောတိ။

(ဂ) ယထာ အပဝေလာယ။ ပ ။န္တိ ဓမ္မိကာနာမ ရက္ခာ သံဝိဟိတာ ဟောတိ၊ တသ္မာ-

(က) နနု "ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ"န္တိ ဝုတ္တေ အမိပွေဟတ္ထော သိဒ္ဓေါ။

(ခ) အထ ကသ္မာ "ဓမ္မိက"န္တိ ဝိသေသနံ ဝုတ္တံ။

(ဂ) နနု သာ သော။ ပ ။ဓမ္မိကာနာမ ရက္ခာ သံဝိဟိတာ ဟောတိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

အာဝရဏံ-အာဝရီယတေတိ အာဝရဏံ။

ပိတ်ဆို့တားမြစ်ခြင်းကြိယာ။ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အကျိုးမဲ့။ နိသေဓ၊ နိဝါရိဏ။

အာဝုဓဟတ္ထ-အာဝုဓံ ဟတ္ထမှိ ဧတေသန္တိ အာဝုဓဟတ္ထာ။

အာဝုဓ- အာဒိယာ ယုဇ္ဈန္တေ ယန္တိ အာဝုဓံ။

ပုတ်ခတ်ခြင်းကြိယာ။ လက်နက်ဒြပ်။ ဟေတိ၊ သတ္ထ၊ ပဟရဏ။

ကဋ္ဌ- ကဿတိ ဒိပ္ပတေတိ ကဋ္ဌံ၊ ဒါရု။

ဝေလာ- ဝိနာသံ လာတီတိ ဝေလာ။

ပျက်စီးခြင်း၏ ယူခြင်းနှင့် ကမ္ဘာကမ္ဘာအစပ်။အချိန်ဟူသောကာလ။ပညတ်။ကာလ၊

ပဏ္ဏ- ပူရယတီတိ ပဏ္ဏံ။ ပဏီယတိ ဝေါဟရီယတီတိ ပဏ္ဏံ၊

ပတတိ အစိရေနာတိ ပဏ္ဏံ။ ဒလ၊ပလာသ၊ဆဒန၊ပတ္တ။

လုဒ္ဒက- လုဇ္ဈတိ ဥပဃာတေတီတိ လုဒ္ဒေါ၊ လုဒ္ဒေါယေဝ လုဒ္ဒကော။

လုနာတိ ဆေဒတီတိ လုဒ္ဒေါ။ (နေသာဒ၊ဗျာဓ၊မိဂဝ။)

သီမာ- သီယတေ ဗန္ဓီယတေတိ သီမာ။ (မရိယာဒ)

မိဂ- မဂ္ဂိတဗ္ဗော မိဂေါ။ မိယတိ ဟိံသတီတိ မိဂေါ။ (ဟရိဏ၊သာရင်္ဂ)

မစ္ဆ- မသတိ ဓလန္တိ မစ္ဆော။

သုံးသပ်ခြင်းကြိယာ။ငါးဒြပ်၊ မီန၊ ဈလစရ။

နံပါတ် (၅)

အာဝုဓဟတ္ထတ္တာ- ပုရိသာနံ။

သံဝိဟိတတ္တာ- ဟာယ တောယ။ (ဂုတ္တိယာ)

နံပါတ် (၆)

(က) ရက္ခာသင်္ခါတဋ္ဌေ အာဝရဏသင်္ခါတဋ္ဌဖြင့် ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ၌ ရက္ခာဝရဏကို ရက္ခာစ အာဝရဏဉ္စ ရက္ခာဝရဏံဟု ဒွန်သမာသ် ဝိစနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ရက္ခာဝရဏ သင်္ခါတော ဂုတ္တိ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိဟု သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း- အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ရက္ခာသင်္ခါတော ဂုတ္တိ ရက္ခာဂုတ္တိဟုလည်းကောင်း။ ရက္ခာအာဝရဏနှစ်ပုဒ်လုံးသည် ဂုတ္တိသဒ္ဒါနှင့် အရတူ သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ရက္ခာဂုတ္တိစ

http://www.dhammadownload.com

အာဝရဏာဂုတ္တိစ ရက္ခာဝရဏာဂုတ္တိဟု ပုဗ္ဗပဒေ ဉတ္တရပဒလောပ ဒွန်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ဘာဋီရှု။

(င) ယဒိတာဝဒါသော–စသည်ဖြင့် ယဒိဝေ သဒ္ဒါသည် ကြိယာနှင့်မဖက် သက်သက်ရှေ့၌ဆို အပ်သော အနက်ကို ငဲ့၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ဋီ၊သစ်။

နှံပါတ် (၇)

အာဝုဓ–	အာယုဓ၊ ယကို ဝပြု။
သံဝိဒဟိတာ–	သံ+ဝိ+ဓာ+တာ။ ဓာဓာဟု ဒွေဘော်ပြု၊ ရှေ့ဓာကို ဒ၊ အာကို အပြု၊ နောက်ဓာ၌ ဓကို ဟပြု၊ အာချေ၊ ဣလာ။
ပဏ္ဏ–	ပူရ၊ ပူရကို ပဏ္ဏပြု။
ဝေလာ–	ဝိနာသ+လာ။ နာသကို ချေ၊ ဣကို ဧပြု။
လုဒ္ဒက–	လုဓ+ဒ+က။ ဓကို ဒပြု။

နံပါတ် (၈)

ရက္ခ+အဝရဏာအထူး နိဿျရှု–

အဘိနိမဏ္ဍေယျာမဉ္ဇ နှုတ်ဖြင့် ဖိတ်မံခြင်း၊ ကိုယ်ဖြင့် ဖိတ်မံခြင်း နှစ်မျိုးကိုယူ။

(က) အရှင်ဘုရားတို့သည် အလိုရှိရာခဏ၌ သက်နီးစသည်ဖြင့်ပြောပါ၊ လိုအပ်သည်ကို မိန့်ပါ–ဟု နှုတ်ဖြင့် ဆောင်၍ဖိတ်မံခြင်း။

(ခ) သက်နီးစသည်ချို့တဲ့သည်ကို မှတ်သား၍''ဤသင်္ကန်းကိုယူပါ''ဟု ထိုသင်္ကန်းစသည်လှူခြင်းသည် ကိုယ်ဖြင့်ဆောင်၍ ဖိတ်မံခြင်း။

နံပါတ် (၁၀)

ရက္ခာဝရဏာဓာတ်အရ– စောင့်ရှောက်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သတိဝီရိယပြဓာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဉဿာဟဝီရိယ၊ ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ ဘေးရန်သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ရဟန်း၏အဖြစ်သည် ဉဒ္ဓိပန။ အခါမဲ့၌ ထင်းခွေသစ်ရွက်ခူးသူတို့ ကျောင်းထဲမဝင်နိုင်ခြင်း၊ သားမုဆိုးတို့ ကျောင်းဥပစာအတွင်း သားကောင်း ငါးတို့ ပဖမ်းယူနိုင်ခြင်း၊ ရဟန်းတို့စိတ်ချမ်းသာစွာ တရားအားထုတ်နိုင်ခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ပါဠိစဉ် (၄၄)

(က) အပ္ပံ ဝါ တိ ပရိတ္တကံဝါ ဒါန္တမသော တဏ္ဍုလနာဠိမတ္တကမ္ပိ။

(ခ) ဘောဂက္ခန္ဓန္တိ ဘောဂရာသိံ။

(ဂ) မဟန္တံ ဝါ တိ ဝိပုလံဝါ။

(ဃ) ယထာ ဟိ ပဟန္တံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတုံ ဒုက္ကရံ၊ ဧဝံ အပ္ပမ္ပိတိ ဒဿနတ္ထံ ဥဘယမာဟ။

(င) ဒါသဝါရေ ပန ယဿ ဒါသော အတ္တနောပိ အနိဿရော ပဝေဝ ဘောဂါနံ။

(စ) ယဥ္စ တဿ ဓနံ၊ တံ သာမိကာနညေ၀ ဟောတိ၊ တသ္မာ ဘောဂဂ္ဂဟဏံ န ကတံ။

(ဆ) ဉာတိယေဝ ဉာတိပရိဝဋ္ဋော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။

နံပါတ် (၁)

(က) ဟဏ္ဍုလနာဠိမတ္တကမ္ပိ–ဆန်တကွမ်းစားမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသည်လည်းဖြစ်သော။

(ဂ) ဟိ–ချဲ့၊ ဒုက္ကရံမှယထာ–ခဲရင်းသဖြင့် ပြုအပ်သကဲ့သို့။ဣတိ ဣမဿအတ္ထဿ–ကို။ဥဘယံ–နှစ်ပါးသောအပ္ပသဒ္ဒါ၊ မဟန္တသဒ္ဒါကို။

http://www.dhammadownload.com

(င) အာစရိယ–ဆရာ။အပ္ပံ–အနည်းငယ်သော။ ဘောဂက္ခန္ဓံ ပဗ္ဗဖိတုံ ဒုက္ကရံ ယဒိဟောတိ–အကယ်၍ ဖြစ်အံ့။တသ္မာ–ဒါသဝါရေပိ–ဒါသဝါရ၌လည်း။ဘောဂဂ္ဂဟဏံ–ဘောဂသဒ္ဒါကို။ကာတဗ္ဗံ၊ကာဿက ဝါရေယေဝ န ကာတဗ္ဗံ။အထ ကသ္မာ ဒါသဝါရေပိ ဘောဂဂ္ဂဟဏံ နကတံ၊ ကဿဝါရေယေဝ ကတံ–ပြုအပ်သနည်း။ကတိ–ကား။စောဒနာ–တည်း။ဘဒြမုခ–ကောင်းသောမျက်နှာရှိသော အိုင်ချင်၊အပ္ပံ ဘောဂက္ခန္ဓံ ပဟာယ ပဗ္ဗဖိတုံ ဒုက္ကရံ ကိဥ္စာပိဟောတိ။ ပန–သော်လည်း။ ဒါသဝါရေ–၌။ ဘောဂါနံ–တို့ကို။ ပဂေဝ ဣဿ ရော–အဘယ်မှာအစိုးရပါတော့အံ့နည်း။ အနိဿရောဝ–အစိုးမရသည်သာ။(တစ်နည်း) ပဂေဝ–ရှေးဦးမဆွ အစကသာလျှင်။ အနိဿရော–အစိုးမရခဲ့။(ထည့်သင့်သော ပါဌ်ထည့် အနက်ပေး။)

(စ) ဟိ–ယသ္မာ။ တဿဒါသဿ။ ယံ မနံ အတ္ထိ။

နံပါတ် (၂)

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ အပ္ပံဝါ ဘောဂက္ခန္ဓံ ပဟာယ မဟန္တံဝါ ဘောဂက္ခန္ဓံပဟာယ စသည်ဖြင့် အပ္ပ+မဟန္တ ၂–ပါးကို ဟောတော်မူအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ထိုနှစ်ပါးစုံဟောတော်မူ အပ်ပါသနည်း။ မဟန္တံသာဟူကောင်း၏။အပ္ပမဟူသင့်ပြီမဟုတ်လော။(ဂဏ္ဌိ) ဝါ–များစွာသောစည်းစိမ်ကိုပယ်၍ ရဟန်းပြုခြင်းငှါသာခဲယဉ်း၏။ အနည်းငယ်သော စည်စိမ်းကိုစွန့်၍ ရဟန်းပြုခြင်းငှါမခဲယဉ်း လွယ်ကူသည် မဟုတ်ပါလော။-(မစိုးရိမ်) စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) ဗျတိရေကစောဒနာ–ဆရာ၊ (ယ)ဖြင့် များသောစည်းစိမ် ဥစ္စာအစုကိုစွန့်၍ ရဟန်းပြုခြင်း ငှါ ခဲယဉ်းသကဲ့သို့၊ထို့အတူ အနည်းငယ်သော စည်စိမ်ဥစ္စာအစုကို စွန့်၍လည်း ရဟန်းပြုခြင်းငှါခဲယဉ်း၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အကယ်၍ အနည်းငယ်သော ဥစ္စာကိုစွန့်၍ ရဟန်းပြုခြင်းငှါခဲယဉ်းအံ့။ ယင်းသို့ ခဲယဉ်းလတ်သော် ကဿကဝါရ၌သာ ဘောဂသဒ္ဒါကို မဆိုသင့်၊ဒါသဝါရ၌လည်း ဘောဂသဒ္ဒါကို ဆိုသင့် ယူသင့်သည်မဟုတ် ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် ကဿကဝါရ၌သာ ဘောဂသဒ္ဒါကိုဆို၍ ဒါသဝါရ၌ ဘောဂသဒ္ဒါကို မဆိုအပ်မယူအပ်ပါ သနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။ (ပစ္စက္ခနိသျှ)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အပ္ပမ္ပိ ဘောဂက္ခန္ဓံ ပဟာယ ပဗ္ဗဖိတုံ ဒုက္ကရံ။
တစ်နည်း–နနု ဒါသဝါရေပိ ဘောဂဂ္ဂဏာံ ကာတဗ္ဗံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဒါသဝါရေပိ ဘောဂဂ္ဂဟဏံ န ကတံ။

(ဂ) ဒါသဝါရေ ယသ္မာ ဒါသော။ ပ ။ပဂေဝ ဘောဂါနံ၊ တသ္မာ–

ပနသဒ္ဒါ–ဇဝံ အပ္ပမ္ပိ ဘောဂက္ခန္ဓံ ပဟာယ ပဗ္ဗဖိတုံ ဒုက္ကရံပဟူသော စကားကိုမနှစ်သက်၍ ပနသဒ္ဒါဆို။ (တစ်နည်း) ဤကဿကဝါ၌ ဘောဂသဒ္ဒါကိုဆိုအပ်ပါလျှက် ဒါသဝါရ၌ ဘောဂသဒ္ဒါမဆိုခဲ့သည်ကို မနှစ်သက်၍ ပနသဒ္ဒါဆို။

(က) နနု ဒါသော အတ္တနောပိ ဘောဂါနမ္ပိ ဣဿရော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဒါသော အတ္တနောပိ အနိဿရော၊ ပဂေဝ ဘောဂါနံ။

(ဂ) ယံ တဿ ဓနံ၊ တံ သာမိကာနညေ့ဝ ဟောတိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

တဏ္ဍုလ–တမီယတိ ဝိကာရဘာဝံ အာပဇ္ဇတီတိ တဏ္ဍုလော။
ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကြိယာ။ ဆန်ဒြပ်။ ဝီဟိသာရ။

ရာသိ– ရသီယတိ အဿာဒီယတိ သမောသရဏဘာဝေနာတိ ရာသိ။
သာယာခြင်းကြိယာ။ အစုအပုံ။ ခန္ဓ၊သမူဟ။

နာဠိ– နလတိ ဂန္ဓေတီတိ နာဠိ။ (ကဏ္ဍ)

http://www.dhammadownload.com

ဘောဂ- ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဘောဂံ။ (နေ၊ဝိဘ၀)
ဝိပုလ- ဝိပုလတိ မဟတ္တံ ဂစ္ဆတိ ဝိပုလံ။
ကြီးမားသည်၏အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်းကြိယာ။ ပြန့်ပြောသော ဥစ္စာ။ ဖြဟာ၊မဟန္တ။
ပရိဝဋ္ဋော-ပရိဝဋ္ဋတိ ပရမ္ပရာဘာဝေန သမန္တတော အာဝဋ္ဋတီတိ ပရိဝဋ္ဋော။
ခြာရံလည်ခြင်းကြိယာ။ ဆွေမျိုးဒြပ်။ အာဝဋ္ဋ၊ပရမ္ပရ။
ပရိတ္တကံ-ပရိသမန္တတော ဒါယတိ ပရိစ္ဆိန္ဒီယတီတိ ပရိတ္တံ။ ပရိတ္တမေဝ ပရိတ္တကံ။
ပိုင်းဖြတ်ခြင်းကြိယာ။ အနည်းငယ်သောအရာဝတ္ထု။ ခုဒ္ဒ၊အပ္ပ၊တနု။

နံပါတ် (၅)

အနိဿရဟ္တာ- ဒါသဿ။
တသ္မာ တတော အနိဿရတ္တာ- ဒါသဿ။ (ပခုက္ကူနိဿယ)

နံပါတ် (၆)

(က) ပရိတ္တကံဖြင့် အပ္ပသဒ္ဒါသည် အနည်းငယ်အနက်ကိုဟောသော ပရိတ္တကသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ် အဖြစ်ကို သိစေ။ အန္တမသော တဏ္ဍုလနာဠိမတ္တကမ္ပိဖြင့် အနည်းငယ်ဟူသည် အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့် ဆန်ကွမ်းစားမျှသာ ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ခ) ဘောဂရာသိဖြင့် ခန္ဓသဒ္ဒါသည် ရာသိသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို သိစေ။

(ဆ) ဉာတိယေဝဖြင့် ဉာတိပရိဝဋ္ဋောကို ဉာတိနံ ပရိဝဋ္ဋော ဉာတိပရိဝဋ္ဋောဟု ဝစနတ္ထမပြုအပ်၊ ဉာတိယေဝ ပရိဝဋ္ဋော ဉာတိပရိဝဋ္ဋောဟု အဝဓာရဏ ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

အန္တမသော- အန္တိမသော၊ ဣကို အပြု။
တဏ္ဍုလ- တမ+ဥလ။ အလယ်၌ ဥလာ၊ မကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဏပြု။
နာဠိ- နာလိ။

နံပါတ် (၈)

သူတစ်ပါးနှင့် ဆက်စပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကျွန်၏စည်းစိမ်းတို့သည်လည်း ကိုယ်ပိုင်စည်းစိမ် မဟုတ်သည်သာ ဖြစ်သကဲ့သို့၊ထို့အတူ ဆွေမျိုးတို့ကိုလည်း ကိုယ်မပိုင်။ထို့ကြောင့် ဒါသဝါရ၌ ဉာတိပရိဝဋ္ဋကို ယူအပ်ခြင်းကိုလည်း မပြုအပ်။

နံပါတ် (၁၀)

မဟန္တံ (ဘောဂက္ခန္ဓံ) ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတုံ ဒုက္ကရံအရ- လောဘာမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဝါ-လောဘ၊ ကာမ၊ကာမ။ များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာသည် အာရမ္မဏ။ စည်းစိမ်ဥစ္စာ၏ များသည်၏အဖြစ်၊ မက်မောဖွယ်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ စွန့်၍ ရဟန်းမပြုနိုင်ခြင်း။ သန္ဒိဋ္ဌိက သာမညဖလကို မရရှိနိုင်ခြင်း အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၅)

(က) သဏ္ဍာ ပန ဘန္တေ အညမ္ပိ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေတိ ဣဓ''ဝေမေဝါ''တိ န ဝုတ္တံ။
(ခ) ကသ္မာတိ စေ?၊ ''ဝေမေဝါ''တိ ဟိ ဝုစ္စမာနေ ပဟောတိ ဘဂဝါ သကလမ္ပိ ရတ္တိန္ဒိဝံ တတော ဝါ ဘိယျောပိ ဝေရူပါဟိ ဥပမာဟိ သာမညဖလံ ဒီပေတုံ။
(ဂ) တတ္ထ ကိဉ္စာပိ တေသံ ဘဂဝတော ၁စနသဝနေ ပရိယန္တံ နာမ နတ္ထိ။
(ဃ) တထာပိ အဋ္ဌော တာဒိသောယေဝ ဘဝိဿတီတိ စိန္တေတွာ ဥပရိဝိသေသံ ပုစ္ဆန္တော ''ဝေမေဝါ''တိ အဝတွာ''အဘိက္ကန္တတရဥ္စ ပဏီတတရဥ္စာ''တိ အာဟ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) သက္ကာ ပန ။ ပ ။ မေဝတိက္ခမော့ဟောသော ဤဝါကျ၌။ (ရညာ အဇာတသတ္တုနာ) နဝုတ္တံ။

(ခ) တံပဒံ–ထိုဝေမေပဟူသောပုဒ်ကို။ ကသ္မာ န ဝုတ္တံ။ကောစိ စောဒကော က္လဟိစေ ပုစ္ဆေယျ–အံ့။ ဟိ–အဖြေကား။တစ်နည်း–(ဟိယသ္မာ)ရတ္တိန္ဒိဝံ–ညဉ့်နေ့ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း။တတောဝံ–ရတ္တိဒိဝသတော–ထက်။ဘိယျောပိ–လွန်သောကာလပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း။ ဝေဠုပေဟိ–ဒါသဥပမာ ကာသကဥပမာတို့ကဲ့သို့သော သဘောရှိကုန်သော။ တသ္မာ ရညာ တံ ပဒံ န ဝုတ္တံ။

(ဂ) တတ္ထ–ကသ္မိံ ဒီပနေ–ထိုအမျိုးမျိုးသော ဥပမာတို့ဖြင့် သာမညဖလကိုပြခြင်းသည်။ (သတိ) ဝစနသဝနေ–စကားတော်ကို နာကြားစေခြင်း၌။ ပရိယန္တံနာမ–ဒေသနာဉာဏ်တော်၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားမည်သည်။(တစ်နည်း) တေသံရညော–အား။ပရိယန္တံနာမံ–နာခြင်းငှါ အလိုရှိသည်၏အဖြစ်၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားမည်သည်။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဝေမေဝဟူ၍ဆိုအပ်သော် မြတ်စွာဘုရားသည် အလုံးစုံသောညဉ့်နေ့တို့ပတ်လုံးလည်းကောင်း။ ထိုထက်အလွန်လည်းကောင်း။ ဤသို့သဘောရှိကုန်သော ဥပမာတို့ဖြင့် သာမညဖလကို ပြခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ စွမ်းနိုင်ပါသော် ဝေမေဝဟု လျှောက်ဆိုကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် မစွမ်းသလို မလျှောက်မဆို နေကောင်းအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။ (ဂဏ္ဍိ)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ယထာ ဒါသဝါရေ''ဝေမေဝ''တိ ဝုတ္တံ။ ဘထာ က္လခာပိ ''ဝေမေဝ''တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ က္လခ''ဝေမေဝ''တိ တံ န ဝုတ္တံ။

(ဂ) ''ဝေမေဝ''တိ ဝုစ္စမာနေ ပဟောတိ။ ပ ။သာမညဖလံ ဒီပေတုံ။ တသ္မာ–

(က) နနု တေသံ ဘဂဝတော ဝစနသဝနေ ပရိယန္တံ နာမ နတ္ထိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ''ဝေမေဝ''တိ အဝတွာ ''အဘိက္ကန္တတရစ္ဆ ပဏီတရစ္ဆာ''တိ အာဟ။

(ဂ) အစ္ဆော တာဒိသောယေဝ ဘဝိဿတီတိ စိန္တေတွာ ဥပရိဝိသေသံ ပုစ္ဆန္တော၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ရတ္တိ– ရဉ္စတိ ဧတ္ထာတိ ရတ္တိ။ (နိသာ၊ရဇနီ၊တိယာမ) ရာတိ ဂဏှာတိ အဗျာပါရဋ္ဌိတိန္တိ ရတ္တိ။
ဒိဝါ– ဒဗ္ဗတိ ဩဘာသတီတိ ဒိဝါ။ ဒီယတိ ခီယတိ အန္ဓကာရော ဧတေနာတိ ဒိဝါ။
ရတ္တိန္ဒိဝံ–ရတ္တိ စ ဒိဝါစ ရတ္တိန္ဒိဝံ။
ပရိယန္တ–ပရိအမတိ ဂစ္ဆတီတိ ပရိယန္တော။ အန္တ၊ပန္တ။

နံပါတ် (၅)

ဝုစ္စမာနတ္တာ– ''ဝေမေဝ''တိ ဝစနဿ။ (၏+ကို)

ပုစ္ဆန္တတ္တာ– ရညော။

နံပါတ် (၆)

အဘိက္ကန္တတရန္တိ အဘိမနာပတရံ။

အဘိမနာပတရံဖြင့် အဘိက္ကန္တသဒ္ဒါ အဘိမနာပအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) အဘိပုဗ္ဗကမုဓာတ်သည် ပဒဝိက္ခေပအနက်၌မဖြစ်၊ကန္တာအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

အဘိက္ကန္တ– အဘိ+ကမု+တ။ ဟကို န္တပြု၊ ဓာတွန်မကို ချေ။
ပဏီတ– ပနီတ။ နကို ဏပြု။

http://www.dhammadownload.com

နိပါတ် (၈)

သာမညဖလံ ဒီပေတုံ ပပေါဟိ–ဒးဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိ ရှေးရှုထင်သော ဉာဏ်တော်ရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဆန်းကြယ်သောနည်းရှိသော ဒေသနာတော်၏အဖြစ်ကြောင့်။

ပရိယတ္တိနာမံ နတ္ထိ–အနန္တနယ ဒေသနာတော်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (တစ်နည်း) ကြားနာခြင်း၌ တင်းတိမ် ရောင့်ရဲခြင်း မရှိသဖြင့် အလွန်ကြားနာခြင်း၌ အလိုရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နိပါတ် (၁၁)

စိန္တေတွာ၌ ဓာတ်အရ– အနုမာနဉာဏ်ကောက်။ ဝမ္ပ၊ဝမ္ပ။ အဒ္ဓေါတာဒိသောပေါ ဘဝိသတိဟူ သော စိန္တနာကာရ မနသာဝဝတ္တပိတသဒ္ဒသည် အာရမ္မဏ။ တရားစကားကြားနာရခြင်း၌ အဆုံးအမရှိသည်၏ အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ အထက်ဖြစ်သော သာမညဖလအထူးကို မေးမြန်းလို၍ ''ဝေမေဝ''ဟူ၍မဆိုပဲ ''အဘိက္ကန္တ တရ ပဏီတရဥ္စ''ဟူ၍ မေးမြန်းခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၆)

(က) တေနဟီတိ ဥယျောဇနေတ္တေ နိပါတော။
(ခ) သဝနေ ဥယျောဇေန္တော ဟိ နံ ဝေမာဟ။
(ဂ) သုဏောဟီတိ အဘိက္ကန္တတရဥ္စ ပဏီတရဥ္စ သာမညဖလံ သုဏာဟိ။
(ဃ) သာဓုကံ မနသိကရောဟီတိ ဧတ္ထ ပန သာဓုကံ သာဓုတိ ဧကတ္ထမေတံ။
(င) အယဥ္စ သာဓုသဒ္ဒေါ အာယာစနသမ္ပဋိစ္ဆနသမ္ပဟံသနသုန္ဒရဒဠှီကမ္မာဒိသု ဒိဿတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။

နိပါတ် (၁)

(ခ) ဟိ–မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ–ချဲ့။ နံ–ရာဇာနံ–ထိုမင်းကို။ သဝနေ–နာခြင်း၌။ ဥယျောဇေန္တော– တိုက်တွန်းတော်မူလိုသော။ (ဘဂဝါ) ဝေံ–ဤသို့ တေနဟိဟူ၍။

(ဃ) ပန–အဖွဲ့တပါးကား။ သာဓုကံ သာဓုဟိ ဓတံ ပဒဒွယံ–သာဓုကံ သာဓုဟူသော ပုဒ်တို့၏ နှစ်ပါးတို့၏ အပေါင်းသည်။ ဧကတ္ထံ–တူသောအနက်ရှိ၏။

(င) ဟိ–ချဲ့။အာယာစနသမ္ပဋိစ္ဆနသမ္ပဟံသနသုန္ဒရဒဠှီကမ္မာဒိသု–ရှေးရှုတောင်းပန်ခြင်းဟူသော အနက်၊ပန်ခံခြင်းဟူသောအနက်၊ ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းအားတက်စေခြင်းဟူသောအနက်၊ အ ကောင်းဟူသောအနက်၊ ရှိသေလေးမြတ် တင်းကြပ်မြဲမြံစွာ ပြုခြင်းဟူသောအနက် အစရှိသောအနက်တို့၌။

(တေနဟိ–ထိုသို့ဖြစ်လျှင်။ဝါ–ထိုသို့အဘိက္ကန္တတရ ပဏီတတရသာမညဖလကို ကြားနာလိုလျှင်။ (သုဏောဟိ) တစ်နည်း–ယေနကာရဏေန–ကြောင့်။ အဘိက္ကန္တတရဥ္စ ပဏီတတရဥ္စ အညမ္ပိ သာမညဖလံ ဓောတုံ ဣစ္ဆတိ။ တေနဟိ–ထိုသို့အဘိက္ကန္တတရ ပဏီတတရဖြစ်သော သာမညဖလကို ကြားနာလိုသော ကြောင့်ပင်)ပါဠိတော် အနက်ပေး။

နိပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် တေနဟိသဒ္ဒါသည် တိုက်တွန်းခြင်းအနက်၌ဖြစ်သော နိပါတ်ဟုဖွင့်ဆိုအပ်၏ အဘယ်ကြောင့် တေနဟိသဒ္ဒါသည် တိုက်တွန်းခြင်းအနက်၌ဖြစ်သော နိပါတ်ဟုဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။နိပါတ် တို့သည် တစ်ပါးမက များစွာသောအနက်တို့၌ ဖြစ်နိုင်ကြကုန်သည်မဟုတ်ပါလော။(ဋီ၊သစ်)ဥယျောဇန အနက် သာရှိ၍ တိုက်တွန်းလို၍မဆိုက မသင့်ရာသည်မဟုတ်လော။(ဂဏ္ဌိ) စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၂။၅၇။

နိပါတ် (၃)

(က) နနု သာဓုကဒ္ဒသော၀ အတ္ထုဒ္ဓါရော ဝတ္တဗ္ဗော။
(ခ) အထ ကသ္မာ 'အယဥ္စ သာဓုသဒ္ဒေါ အာယာစနသမ္ပဋိစ္ဆနသမ္ပဟံသနသုန္ဒရ

http://www.dhammadownload.com

ဒဋ္ဌီကာမ္ဗဒီသု ဒိဿတိ''တိ သာစုသဒ္ဒဿ အတ္ထုဒ္ဓါရော ဝုတ္တော။

(ဂ) သာစုကံ သာစုကံ ကေတ္တမေတံ၊ တသ္မာ-။ (ဃ+ဂ)ရှိသည်။

(က) နနု သာစုကံ သာစုတိ က္လာဒ် ပဒဒွယံ သဒ္ဒေန န သဒိသံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သာစုကံ သာစုတိ ကေတ္တမေတံ။

(ဂ) သာစုသဒ္ဒဿေဝ ကကာရေန ဝဍ္ဎေတွာ ဝုတ္တတ္တာ။ ဋီ၊သစ်။ (ဃ) ဝါသာရှ။

(တစ်နည်း) အယံ သာစု-သဒ္ဒေါ ။ ပ ။ ဒိဿတိ၊ တသ္မာ- (ဟိကို ဒဋ္ဌီကရဏကြံရမည်)

နံပါတ် (၄)

နိပါတ- ပဒါနံ အာဒိမဇ္ဈ ဝသာနေသု နိပတတီတိ နိပါတော။

ပုဒ်တို့အစ,အလယ်,အဆုံးတို့ကျခြင်းကြိယာ။ နိပါတ်ပုဒ်။ နေပါတိကပဒ။

ဥပယောဇေန္တေ- ဥပယောဇေတီတိ ဥပယောဇေန္တော။

သာစု- သာဓေတိ အတ္တပရဟိတန္တိ သာစု။ (သာစုယေဝ သာစုကံ)

သုန္ဒရ- သုဋ္ဌု ဒရီယတေတိ သုန္ဒရံ။

ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ခွဲခြင်းကြိယာ။ ကောင်းသောအရာဝတ္ထု။ သာစု၊သုဋ္ဌု။

အဘိက္ကန္တတရ- ဝိသေသေန အဘိက္ကန္တံ အဘိက္ကန္တတရံ။

နှစ်လိုဖွယ်ကောင်းသော ဒေသနာတော်၏ အထူးအားဖြင့် နှစ်လိုဖွယ်ကောင်းသော သာမညဖလနှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးဖြစ်။ လွန်နှစ်လိုဖွယ်ကောင်းသော သာမည ဖလသုတ်။ အဘိမနာပတရ၊ အတိသုန္ဒရ။

နံပါတ် (၅)

ဥပယောဇေန္တေဟ္တာ- ဘဂဝတော။

ကေတ္တတ္တာ- ဝတာဿ ပဒဒွယဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဥပယောဇေန္တော နိပါတောဖြင့် တေနဟိသဒ္ဒါသည် ဥပယောဇနအနက်၌ဖြစ်သော နိပါတ်ပုဒ် အဖြစ်ကို သိစေ။

(ခ) သာစုတိ ကေတ္တမေတံဖြင့် သာစုသဒ္ဒါ၏သာ ကအက္ခရာတိုး၍ ဆိုအပ်သောကြောင့် သာစုကသဒ္ဒါ သာစုသဒ္ဒါတို့၏ အနက်တူ သဒ္ဒါ၏အဖြစ်ကို သိစေ။

(ဂ) အဘိက္ကန္တတရဥ္စ ပဏီတတရဥ္စ သာမညဖလံဖြင့် ယင်းပုဒ်တို့ကို သုဏောဟိကြိယာ၏ ကံပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် လိုက်၍အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊သုံဓာတ်၏ သ္မာဒိဂဏိကဓာတ်ဖြစ်သည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဒဋ္ဌီကမ္မ- ဒဠ္ဍ+ကမ္မ။ သမာသ်အလယ်၌ ဣ်လာ။

သာဋ္ဌိကာ- သာလိကာ။ လကို ဠပြု။ (တစ်နည်း) သာရိကာ။ ရကို ဠပြု။

နံပါတ် (၈)

သာစုသဒ္ဒါ၏ ဤ၌ အလိုရှိအပ်သောအနက်-ဒဋ္ဌီကမ္မအနက်၊ အာဏတ္တိအနက်၊ သုန္ဒရအနက်။

မနသိကရောဟိ၌ မနသိကာရအရ- အာရမ္မဏပဋိပါဒက လက္ခဏာရှိသော မနသိကာရကို အလိုမရှိ အပ်၊ ဝီထိပဋိပါဒက၊ဇဝနပဋိပါဒက မနသိကာရကို အလိုရှိအပ်သည်။

နံပါတ် (၁၀)

သုဏောဟိ၌ ဓာတ်အရ- မေ့သဿဝနကုသိုလ်စေတနာကောက်။ မွေ့မွေ့အဘိက္ကန္တတရ ဏီတတရ

http://www.dhammadownload.com

သာမညဖလဒေသနာတော်သည် အာရမ္မဏ။ဘုရားရှင်ထံမှောက်ကိုယ်တိုင်မေးလျှောက်ခြင်း၊ ဘုရားတရားနာယူရန်တိုက်တွန်းခြင်းသည် ဥဒ္ဒိဗ်န။ သာမညဖလဒေသနာတော်ကို ရိုသေစွာနာယူရခြင်း၊ ရတနာသုံးပါးအားအထူးကြည်ညိုခြင်း၊ အိပ်ပျော်ခြင်းစသည် အနုဘာဝ။

မနသိကရောဟိအရ–မနောဒွါရာပဇ္ဇန်း။ (တစ်နည်း) ကောင်တာပြစ်မှုများ ကုသိုလ်စိတ်ပွါးပါ။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ တိုက်တွန်းသောမြတ်စွာဘုရား၏ စကားသံသည်လည်းကောင်း၊ သာမညဖလဒေသနာတော်သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ သာမညဖလဒေသနာတော်၏ အဘိက္ကန္တတရဂုဏ်၊ ပဏီတတရဂုဏ်တို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ (အနုဘာဝတူပြီ)

ပါဠိစဉ် (၄၇)

(က) လောကောတိ ဩကာသလောကော သတ္တလောကော သင်္ခါရလောကောတိ တိဝိဓော။

(ခ) တ္ထဓ ပန သတ္တလောကော အဓိပ္ပေတော။

(ဂ) သတ္တလောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောပိ စ တထာဂတော န ဒေဝလောကေ န ဗြဟ္မလောကေ၊ မနုဿလောကေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

(ဃ) မနုဿလောကေပိ န အညသ္မိံ စက္ကဝါဠေ၊ ဣမသ္မိံယေဝ စက္ကဝါဠေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။

နိဿယ (၁)

(ခ) ပန–အထူးကား။ တ္ထဓ–ဣမသ္မိံ သတ္တေ။

(ဃ) အညသ္မိံ–ဤစကြာဝဠာမှတပါးသော။

နိဿယ (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် လောကသည် ဩကာသလောက သတ္တလောက သင်္ခါရလောကဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိသောဟု ဆိုတော်မူ၏။ ဤ''လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ''၌ အဘယ်လောကကို အလိုရှိအပ်ပါသနည်း။ လောက သုံးပါးလုံးကိုပင် လောကအရ အလိုရှိအပ်ပါသလော။ စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၌ လောကအရ သတ္တလောကကို အလိုရှိအပ်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ သတ္တလောကအားလုံး၌လည်း ပွင့်တော်မူပါသလော။ အဘယ်လောက၌ ဘုရားပွင့်တော်မူပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု လောကောတိ ဩကာသလောကော သတ္တလောကော သင်္ခါရလောကောတိ တိဝိဓော။

(ခ) အထ ကသ္မာ တ္ထဓ သတ္တလောကော အဓိပ္ပေတော။

(ဂ) တထာဂတဿ သတ္တနိကာယဋ္ဌောဂဓတော။ ဋီ၊သစ်၊၂။၆၂။

နိဿယ (၄)

လောက– လုဇ္ဇတိ ပလုဇ္ဇတီတိ လောကော။

ပျက်ခြင်းကြိယာ။ သတ္တလောကဒြဗ်။ ပါဏ၊သရီရ။

သင်္ခါရ– သုန္ဒရံ ကရီယတေ အနေနာတိ သင်္ခါရော။

ပြုခြင်းကြိယာ။ သင်္ခါရတရား၊သင်္ခတ။

စက္ကဝါဠ–အဝညတေ ခညတေတိ အာဝဠော။ စက္ကဥ တံ အာဝဠောစာတိ စက္ကာဝဠော။

နိဿယ (၅)

တိဝိဓော– လောကဿ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က) သံဝဏ္ဏနာဖြင့် လောကဟူသည် သြကာသလောက သတ္တလောက သင်္ခါရလောကဟူ၍ သုံးပါးရှိသည်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ခ) သံဝဏ္ဏနာဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် သတ္တနိကာယ၌ အကျုံးဝင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၌ လောကအရ သတ္တလောကကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

စက္ကဝါဠ- စက္က+အာဝါဠ။ ဋ္ဌကို ဠပြု။အာကို ချေ။

နံပါတ် (၈)

မဇ္ဈိမဒေသအပိုင်းအခြား နယ်နိမိတ်-

၁။ အရှေ့အရပ် - ဇင်္ဂလနိဂုံး၏အပြင်ဘက် အင်ကြင်းပင်၊

၂။ အရှေ့တောင် - ။ သလ္လဝတီမြစ်၊

၃။ တောင်အရပ် - ။ သေတကဏ္ဏိကနိဂုံး၊

၄။ နောက်အရပ် - ။ ထူဏပုဏ္ဏားရွာ၊

၅။ မြောက်အရပ် - ။ ဥသိရဒ္ဓဇတောင်၊

အကျယ်အဝန်း- အလျား ယူဇနာသုံးရာ၊ အနံ ယူဇနာငါးဆယ်၊ အဝန်း ယူဇနာကိုးရာ။

နံပါတ် (၁၀)

မနုဿလောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၌ ကြိယာအရ- အရဟတ္တမဂ်ကောက်။ သမဗ္ဗာယီသဒ္ဒရသ။ (တစ်နည်း) ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ နိဗ္ဗာန်သည် အာရမ္မဏ။ ဒီပင်္ကရာခြေတော်ရင်းမှစ၍ ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးခဲ့ဖူးသော ပါရမီတော်သည် ဥဒ္ဒိပန။ အရဟတ္တဖိုလ်၊သကလဗုဒ္ဓဂုဏ်တို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၉)

(က) တတ္ထ တထာဂတော သုဇာတာယ ဒိန္နမဓုပါယာသံဘောဇနေတော ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ၊ တာဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမ။

(ခ) အရဟတ္တဖလေ ဥပ္ပန္နော နာမ။

(ဂ) မဟာဘိနိက္ခမနတော ဝါ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ၊ တုသိတဘဝနတော ဝါ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ၊ ဒီပင်္ကရပါဒမူလတော ဝါ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ၊ တာဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမ၊ အရဟတ္တဖလေ ဥပ္ပန္နော နာမ။

(ဃ) ဣဓ သဗ္ဗပဌမံ ဥပ္ပန္နဘာဝံ သန္ဓာယ ''ဥပ္ပဇ္ဇတိ''တိ ဝုတ္တံ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။)

(င) တထာဂတော လောကေ ဥပ္ပန္နော ဟောတီတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။

နံပါတ် (၁)

(က) တတ္ထ-ထိုတထာဂတော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဟူသောပါဌ်၌။

(ဃ) ဣဓ-ဤသာမညဖလသုတ်၌။ဝါ-ဤတထာဂတော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိဟူသောပါဌ်၌။ သဗ္ဗပဌမံ-အလုံးစုံလေးမျိုးသော ဝိကပ်တို့တွင် ပဌမဝိကပ်ဖြစ်သော။(ဋီသစ်)ဝါ-အလုံးစုံသော ဝေနေယျတို့မှ ရှေးဦးစွာ။ (ဋီသစ်)ဝါ-အလုံးစုံသော ဥပ္ပန္နတို့၏ရှေးဦးစွာ။ (ဘာဋီ) အရဟတ္တဖလဝသေန။(ကရိကာ)

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သုဇာတာပေးလှူသော နို့ဃနာဆွမ်းကို ဘုန်းပေးရာအခါမှစ၍ အရဟတ္တမဂ်တိုင်းအောင်သော ကာလသည် ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အရဟတ္တဖိုလ်သည် ဥပ္ပန္နမည်သောဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ

http://www.dhammadownload.com

ဥပ္ပန္နအရက်ိ ထိုအတိုင်းသာ ယူအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့လည်း ယူအပ်ပါသေးသနည်း။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (က)စသောဝါကျတို့ဖြင့် ဥပ္ပဇ္ဇတိအရ ဝိကပ်လေးမျိုးကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဤတထာဂတော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိဟူသောပါဠိ၌ အဘယ်ကိုရည်ရွယ်၍ ဥပ္ပဇ္ဇတိဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း။ အရဟတ္တမဂ်အခိုက်အတန့်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်ပါသလော။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် အလုံးစုံသော ဥပ္ပန္နတို့၏ ရှေးဦးစွာဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဥပ္ပဇ္ဇတိဟုဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပါဠိတော်၌ တထာဂတော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဟုဆိုသောကြောင့် ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်ကာလကို ရည်ရွယ်၍ဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်ပါလျှက် ဖြစ်ပြီး၏အဖြစ် အရဟတ္တဖိုလ်ခဏကို ရည်ရွယ်၍ ဥပ္ပဇ္ဇတိဟုဆိုသော ဆရာ့စကား အသို့သင့်အံ့နည်း။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့်(င)မိန့်။

ကား-အလုံးစုံသော ဝေနေယျတို့၏ရှေးဦးစွာ အရဟတ္တဖိုလ်၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပြီးအဖြစ်ကို ဥပ္ပန္နော ဟောတိပါဠိဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ခဏ အတိတ်ကာလကိုပြရကား ငါဆိုသောစကားသင့်၏ ဟူလို။

နိဿယ (၃)

(က) နနု အရဟတ္တဖလသမင်္ဂီသခါတော ဥပ္ပန္နောယေဝ တထာဂတော ပဝေဒနဒေသနာဒီနိ သာဓေတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဓ သမ္ဘဝမ္ပဒမ် ဥပ္ပန္နဘာဝံ သန္ဓာယ“ဥပ္ပဇ္ဇတိ”တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) တထာဂတော လောကေ ဥပ္ပန္နော ဟောတိ၊ တသ္မာ-

နိဿယ (၄)

မဇု- မညတေတိ မဇု။
သိခြင်းကြိယာ။ ပျားရည်ဒြဗ်။ သာဓု၊ ခုဒ္ဒ။

ပါယာသ-ပါတဗ္ဗောတိ ပါယော။ အသိတဗ္ဗောတိ အာသော။
ပါယောစ သော အာသောစာတိ ပါယာသော။
စားသောက်ထိုက်သည်၏အဖြစ်ဟူသောဂုဏ်၏ ဘောဇဉ်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးစပ်။
စားသောက်ထိုက်သော အစာဒြဗ်။ ပရမန္န၊ဒေဝိန္န။

မဂ္ဂ- နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ မဂ္ဂိယတေတိ မဂ္ဂေါ။
ရှာမှီးခြင်းကြိယာ။ အရဟတ္တမဂ်။ ဉာဏ၊ဒဿန။

အဘိနိက္ခမန-အဘိနိက္ခမတိ ဧတ္ထာတိ အဘိနိက္ခမနံ။
ထွက်ခြင်းကြိယာ။ တောထွက်ရာအခါသည်။ ဝနဂမန။

အရဟတ္တ-အရဟန္တဿ ဘာဝေါ အရဟတ္တံ။
ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်နှင့် နိဿယနိဿိတ အစပ်။ အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်သည်။ အညာ။

နိဿယ (၅)

ဥပ္ပန္နတ္တာ- တထာဂတဿ။

နိဿယ (၆)

သော ဣမံ လောကန္တိ သော ဘဂဝါ ဣမံ လောကံ။

သောဘဂဝါဖြင့် သော၌ တသဒ္ဒနာမ်သည် ဘဂဝါပုဒ်ကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေပါသည်။

သဒေဝကန္တိ သဟ ဒေဝေဟိ သဒေဝကံ။

http://www.dhammadownload.com

သဟ ဒေဝေဟိဖြင့် သဒေဝကံ၌ သဟပုဒ်၊ဒေဝပုဒ်၊သဟ ဒေဝေဟိ ဟော ဝတ္တတီတိ သဒေဝကော -ဟု ပထမာဗဟုဗ္ဗီသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။သဟကို သပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း။ ကသည် သမာသန္တ ကဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပဇံ- ပ+ဇန+ကွိ။ ဓာတွန်နှင့်တကွ ကွိကိုချေ။

ဥပ္ပန္န- ဥ+ပဒ+ဟ။ ဓာတွန်နှင့်တကွ တကို အန္နပြု၊ပဒွေဘော်လာ။

နိက္ခမန- နိ+ကမု+ယု။ဓာတွန်ကိုချေ၊ယုကို အန၊ကကို ခပြု၊အသဒိသဒွေဘော်လာ။

နံပါတ် (၈)

ဤလေးမျိုးသော ဝိကပ်တို့တွင် (က) ဝါကျသည် အလွန်နီးကပ်သော အကျင့်ကိုပြခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ဆိုသည်။

ဒုတိယဝိကပ်သည် ဘုရားအဖြစ်ကို ဆောင်နိုင်သော ရဟန်းပြုတော်မူရာ အခါမှစ၍ နီးကပ်သော အကျင့်ကို ပြခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်ဆိုသည်

တတိယဝိကပ်သည် ဘုရားအဖြစ်ကို ပြုတတ်သော ပါရမီဓမ္မ၏ ဖြည့်ရာအခါမှစ၍ ဘုရားအဖြစ်အကျိုးငှါ ကျင့်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်ဆိုသည်။

စတုတ္ထဝိကပ်သည် ဘုရားအဖြစ်ကို ပြုတတ်သော ပါရမီဓမ္မတို့ကို စတင်အားထုတ်ရာမှစ၍ ဗောဓိဉာဏ်၌ မြဲသူ၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းအားဖြင့်ဆိုသည်။

နံပါတ် (၉)

စာတုဒ္ဒိသော အပ္ပဋိဃောစ ဟောတိ၊ (ဣန္ဒဝဇိရာ)

၂ ၂ ၁ ၂ ၂၁၁ ၂ ၁ ဂရု လဟု

သန္တုဿမာနော ဣတရီတရေန။ (ဣန္ဒဝဇိရာ)

၂၂ ၁ ၂ ၂ ၁ ၁၂ ၁ ဂရု လဟု

ပရိဿယာနံ သဟိတာ အဆမ္ဘီ (ဥပေန္ဒဝဇိရာ)

၁၂ ၁ ၂ ၂ ၁ ၁ ၂ ၁ ဂရုဂရု

ဧကောစရေ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပေါ။ (ဣန္ဒဝဇိရာ)

၂ ၂ ၁ ၂၂၁၁ ၂ ၁ ဂရုဂရု

ဤသို့လက္ခဏာရှေသောကြောင့် ဥပဇာတိဂါထာ၊ တုဋ္ဌုဘာဆန်း။

နံပါတ် (၁၀)

ဥပ္ပန္နတိအရ အရဟတ္တမဂ်ကောက်။ သမ္ဘုဿယိ၊သန္တုရှသ။ နိဗ္ဗာန်သည် အာရမ္မဏာဝိဘာဝ။ ဒီပင်္ကရာဘုရှင်၏ခြေရင်းမှစ၍ ဆုတောင်းခဲ့ဖူးသော ပါရမီကုသိုလ်တို့ ဥဒ္ဒိပနဝိဘာဝ။ အရဟတ္တဖိုလ်သည်လည်းကောင်း ဒသဗလ ဉာဏ်တော်တို့သည်လည်းကောင်း အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၉)

(က) သန္တိကတ္တာတိ ပစ္စက္ခကတွာ၊

(ခ) တေန အနုမာနာဒိပဋိက္ခေပေါ ကတော ဟောတိ။

(ဂ) ပဝေဒေတီတိ ဗောဓေတိ ဝိညာပေတိ ပကာသေတိ။

(ဃ) သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ အာဒိကလျာဏံ။ ပ ။ပရိယောသာနကလျာဏန္တိ သော ဘဂဝါ သတ္တေသု ကာရုညတံ ပဋိစ္စ ဟိတွာပိ အနုတ္တရံ ဝိဝေကသုခံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။

http://www.dhammadownload.com

(င) တဥ္စ ခေါ အပ္ပံဝါ ဗဟုဝါ ဒေသေန္တော အာဒိကလျာဏာဒိပ္ပကာရမေဝ ဒေသေတိ။
(စ) အာဒိမှိပိ ကလျာဏံ ဘဒ္ဒကံ အနဝဇ္ဇမေဝ ကတွာ ဒေသေတိ။
(ဆ) မဇ္ဈေပိ ပရိယောသာနေပိ ကလျာဏံ ဘဒ္ဒကံ အနဝဇ္ဇမေဝ ကတွာ ဒေသေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၁၊၁၅၈။

နိဿယ (၁)

(ခ) ဧတေန-ဤသစ္ဆိကတွာ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။
(ဃ) ကာရုညတံ-သနားခြင်းရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကို။ဝိဝေကသုခံ-ဖလသမာပတ်ချမ်းသာကို။
(င) တဥ္စ-ထိုတရားတော်ကိုလည်း။အပ္ပံဝါ-အနည်းငယ်ကိုသော်လည်းကောင်း။
(ဆ) မဇ္ဈေပိ-အလယ်၌လည်း။ကလျာဏံ ဘဒ္ဒကံ-ကောင်းသည်ကို၊အနဝဇ္ဇမေဝ-အပြစ်မရှိသည်ကိုသာလျှင်။

နိဿယ (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ သဂါယနာတင်မထေရ်တို့သည် သစ္ဆိကတွာဟု မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ အဘိညာဟူသောပုဒ်ဖြင့်ပင် လွန်ကဲသောဉာဏ်ဖြင့် သိပြီးဖြစ်၍မျက်မှောက်ပြုခြင်းကို မဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကို ပြလို၍ သစ္ဆိကတွာဟု မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသနည်း။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ သနားခြင်းကို စွဲ၍ဖြစ်သော ဝိဝေကသုခကို စွန့်၍လည်း တရားဟောတော်မူ၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ တရားကို အဘယ်သို့ ဟောတော်မူပါသနည်း။ အနည်းအကျဉ်းမျှကိုသာ ဟောတော်မူပါသလော။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

(စ) သို့-ဆရာ၊ (င)ဖြင့် အနည်းငယ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အများကိုသော်လည်းကောင်း ဟောတော်မူလတ်သော် အာဒိကလျာဏစသော အပြားရှိသည်ကိုသာ ဟောတော်မူ၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အဘယ်သို့လျှင် အာဒိကလျာဏစသော အပြားရှိအောင်ဟောတော်မူပါသနည်း။ တရားတော်၏ အာဒိကလျာဏဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံစွာဟောပုံကို မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု အဘိညာတိ ဝုတ္တေ အဓိဂမေ့တဗ္ဗော သိဒ္ဓေါ။
(ခ) အထ ကသ္မာ သစ္ဆိကတွာတိ ပုန ဝုတ္တံ။
(ဂ) နနု ဧတေန အနုမာနာဒိပဋိက္ခေပေါ ကတော ဟောတိ၊ ဟသ္မာ-

နိဿယ (၄)

ကာရုညတံ-ကရုဏာ ယဿ အတ္ထီတိ ကရုဏော။ ကရုဏဿ ဘာဝေါ ကာရုညတာ။
သနားခြင်းရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ သနားတတ်သောကရုဏာနှင့် နိဿယနိဿိတ အစပ်။ ကရုဏာသည်၊ ဒယာ၊အနုကမ္ပတာ။
ဝိဝေကသုခ-ကိလေသေဟိ ဝိဝိစ္စတီတိ ဝိဝေကံ။ ဝိဝေကဥ္စတံ သုခဥ္စာတိ ဝိဝေကသုခံ။
လွတ်မြောက်ခြင်းဂုဏ်၏ ချမ်းသာသုခနှင့် ဂုဏ်ဂုဏောအစပ်။ ဖလသမာပတ္တိချမ်းသာ။ ဖလသမာပတ္တိသုခ၊ဝိမုတ္တိသုခ။
ကလျာဏ- ကလျေတေ သဒ္ဓါယတေတိ ကလျာဏံ။
ရှေးရှုကြီးခြင်းကြိယာ။ ကောင်းခြင်းဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသောဓမ္မသည်။ ဘဒ္ဒက။
ဘဒ္ဒက- ဘဒ္ဒိယတေ ကိတ္တိယတေတိ ဘဒ္ဒကံ။
ပရိယောသာန-ပရိယောသာပေတီတိ ပရိယောသာနံ။
ပြီးဆုံးခြင်းကြိယာ။ အဆုံးဖြစ်သောဓမ္မသည်။ အဝသာန။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

ကာရိုတာယ– တာသံ ဘဂဝတော။

အနုတ္တရတ္တာ– ဝိဝေကသုခဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ပစ္စက္ခဖြင့် သဒ္ဒိနိပါတ်သည် ပစ္စက္ခအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ယင်းသဒ္ဒိနိပါတ် နောင် ဒုတိယာဝိဘတ် ကျေနေသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဂ) ဖော်ဓေတိ ဝိညာပေတိဖြင့် ပဝေဒေတိ၌ ပပုဗ္ဗ ဝိဒဓာတ်သည် ရခြင်းအနက်၌ မဖြစ်၊ သိခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ပကာသေတိဖြင့် သိစေ၏ဟူသည် ထင်ရှားပြခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(စ) အာဒိမ္ဟိပိ ကလျာဏံ ဘဒ္ဒကံဖြင့် အာဒိကလျာဏံကို အာဒိမှိ ကလျာဏံ ယဿာတိ အာဒိကလျာဏောဟု ဘိန္နာဓိကရဏ ဗဟုဗ္ဗီသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ကလျာဏသဒ္ဒါ၏ ဘဒ္ဒကအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။အနဝဇ္ဇမေဝ ကတွာဖြင့် ကောင်းခြင်းဟူသည် အပြစ်မရှိခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာဒိကလျာဏံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် ကြိယာဝိသေသန အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

အဘိညာ– အဘိညာယတည်း၊ ယချေ။

ပရိယောသာန– ပရိ–အဝ–သော+ယု။ အဝကို ဩ၊ ယုကို အနပြု၊ ယလာ။

ပစ္စက္ခ– ပတိ+အက္ခ။ တိကို စပြု၊ ဒွေဘော်လာ။

နံပါတ် (၈)

(ခ) အနုမာနာဒိ၌ အာဒိအရ ဥပမာန,အတ္ထာပတ္တိ,သဒ္ဒန္တရသန္နိဓာန,သမ္ဘယောဂ,ဝိပ္ပယောဂ, သဟစရဏစသော အကြောင်းအမြွက်မှုဖြင့် သိစေခြင်းကို သိမ်းယူသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် အလုံးစုံသောအရာတို့၌ မထိခိုက်အပ်သော ဉာဏ်တော်လျှင် ကျက်စားရာရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် တရားအားလုံးကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်သည်။

ဥဃဋိတညူပုဂ္ဂိုလ်၏အစွမ်းဖြင့် တရားအနည်းငယ်(အပ္ပ)ကို ဟောသည်။ ဝိပဉ္စိတညူပုဂ္ဂိုလ်၊ နေယျ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏အစွမ်းဖြင့် တရားများစွာ(ဗဟု)ကို ဟောသည်။

နိယျာနိကဓမ္မဖြစ်သောကြောင့် တရားတော်၌ အပြစ်မရှိ။

နံပါတ် (၉)

ကောဏ္ဍညော ပဉ္စာနိ ဝိယာကရောဟိ၊ (ဣန္ဒဝဇိရာဂါထာ)

၂ ၂ ၁ ၂၁၁ ၁ ၂ ၁ ဂရုလဟု

ယာစန္တိ တံ ကုသ ယော သာဓုရူပါ။ (စာတုမ္မိဿဂါထာ)

၂၂၂ ၂ ၁၁ ၂ ၂ ၁ ဂရုဂရု

ကောဏ္ဍညော ဓေသာမဒုဓေသေ ဝုဓမ္မော၊ (ဣန္ဒဝဇိရာဂါထာ)

၂ ၂၁ ၂ ၂၁၁ ၂၁ ဂရုဂရု

ယံ ဝုဒ္ဓ မာဂစ္ဆတိ ဖသာဘာရော။ (ဣန္ဒဝဇိရဂါထာ)

၂ ၂၁ ၂၂၁၁ ၂၁ ဂရုဂရု

ဤသို့လက္ခဏာရောသောကြောင့် ဥပဇာတိဂါထာ၊ တုဋ္ဌုဘာဆန်း။

မှတ်ချက်–ဒုတိယပါဒဝယ် ယာစန္တိ၌ န္တိဟု ဂရုယူထားသည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

ဓမ္မံ ဒေသေတိ–ဒေသနာဉာဏ်ပြဓာန်းသော ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။(တစ်နည်း) ဥဿာဟ၊ ဝီရိယ။ တရားတော်သည် အာရမ္မဏ။ သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ သနားတော်မူသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။သတ္တဝါတို့ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ကိုသိ၍ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုရခြင်း အကျိုးသည်အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅၀)

(က) ပရိပုဏ္ဏန္တိ အနုနာဓိကဝစနံ။

(ခ) ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ–သကလပရိပုဏ္ဏမေဝ ဒေသေတိ၊ ကေဒေသနာပိ အပရိပုဏ္ဏာ နတ္ထီတိ။

(ဂ) ဥပနေတဗ္ဗအပနေတဗ္ဗဿ အဘာဝတော ကေဝလပရိပုဏ္ဏန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ဃ) ပရိသုဒ္ဓန္တိ နိရုပက္ကိလေသံ။

(င) ယော ဟိ''ဣမံ ဒေသနံ နိဿာယ လာဘံ ဝါ သက္ကာရံ ဝါ လဘိဿာမိ''တိ ဒေသေတိ၊ တဿ အပရိသုဒ္ဓါ ဒေသနာ ဟောတိ။

(စ) ဘဂဝါ ပန လောကာမိသနိရပေက္ခော ဟိတဖရဏေန မေတ္တာဘာဝနာယ မုဒုဟဒယော ဥလ္လုမ္ပနသဘာဝသဏ္ဌိတေန စိတ္တေန ဒေသေတိ။

(ဆ) တသ္မာ ပရိသုဒ္ဓံ ဓမ္မံ ဒေသေတီတိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။

နံပါတ် (၁)

(စ) လောကာမိသနိရပေက္ခော–လောကအာမိသတို့၌ ငဲ့ကွက်ခြင်းရှိတော်မမူသည်။ဟိတဖရဏေန–စီးပွားဖြင့်သတ္တဝါအပေါ်၌ ဖြန့်တတ်သော။မုဒုဟဒယော–နူးညံ့သောစိတ် ရှိတော်မူသည်။ဥလ္လုမ္ပနသဘာဝ သဏ္ဌိတေန–သံကိလေသဝဋ်ဒုက္ခမှ လုယက်ကယ်တင်ခြင်းသဘော၌ ကောင်းစွာတည်သော။

(ဆ) တသ္မာ–ထိုသို့ ဥလ္လုမ္ပနသဘာဝ၌ ကောင်းစွာတည်သော စိတ်တော်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အလုံးစုံပြည့်စုံ၏ဟူသည် ယုတ်လျော့ခြင်းမရှိ ပိုလျှံခြင်းလည်းမရှိခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ယုတ်လျော့ခြင်း ပိုလျှံခြင်းဟူသည် အဘယ်ကိုဆိုလိုပါသနည်း။ ဒေသနာမှ၏ ယုတ်လျော့ခြင်းရှိပုံ၊ပိုလျှံခြင်းရှိပုံကို ပိဏ္ဍတ္ထအားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် အလုံးစုံပြည့်စုံသည်ကိုသာ ဟောတော်မူ၏။ မပြည့်စုံသောဒေသနာ တစုံတရာ မည်သည် မရှိဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ဒေသနာတော်၏ ပြည့်စုံပုံကို အဘယ်သို့မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ဒေသနာတော်၌ ရုပ်တရားတို့ကဲ့သို့ ပြည့်စုံခြင်း ယုတ်လျော့ခြင်းသည် မထင်ရှားသည် မဟုတ်လော။ဤသို့ စုဒ် ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် နိရုပက္ကိလေသ မရှိခြင်းကြောင့် ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ အပ်၏။ ဒေသနာတော်၏ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ပုံ မစင်ကြယ်ပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ အဘယ်သို့လျှင် ဒေသနာတော်၏ စင်ကြယ်မှု မရှိပုံကို သိအပ်ပါသနည်း။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

(စ) သို့–ဆရာ၊(င)ဖြင့် တရားဒေသနာတော်ကိုမှီ၍ လာဘသက္ကာရကို ရအံ့ဟု နှလုံးသွင်း၍ ဟော သော မွေကထိကပုဂ္ဂိုလ်၏ ဒေသနာသည် မစင်ကြယ်ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်၏ ဒေသနာတော်ကိုလည်း အပရိသုဒ္ဓဒေသနာဟူ၍ပင် မှတ်သားအပ်ပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ ကေဝလပရိပုဏ္ဏန္တိ ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သကလပရိပုဏ္ဏမေဝါတိ ဝေသဒ္ဒေန ဝုတ္တံ။

(ဂ) နနု ကေဒေသနာပိ အပရိပုဏ္ဏာ နတ္ထိ၊ တသ္မာ–

(က) နနု ဒေသနာနာမ ပရိသုဒ္ဓါ ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ တဿ အပရိသုဒ္ဓါ ဒေသနာ ဟောတိ။

(ဂ) ယသ္မာ ယော''ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ နိဿာယ လာဘံ ဝါ သက္ကာရံ ဝါ လဘိဿာမီ''တိ ဒေသေတိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

လာဘ– လဘိတဗ္ဗောတိ လာဘော။

ရခြင်းကြိယာ။ ရအပ်သောသက်နီးစသောပစ္စည်း။ လဒ္ဓ၊ဝိတ္တ။

သက္ကာရ– သုဋ္ဌု ကရီယတေတိ သက္ကာရော။

လောကာမိသ– အာမသီယန္တေတိ အာမိသာ။ လောကေဟိ အာမိသာ လောကာမိသာ။

ဟိတ–. ဟိနောတိ ဝဍ္ဎတီတိ ဟိတံ။

မုဒု– မောဒယတီတိ မုဒု။

ဝမ်းမြောက်ခြင်းကြိယာ။(ဝါ)နူးညံ့ခြင်းကြိယာ။ နူးညံ့သောနှလုံးသား။သဏှ၊သုခုမ။

နံပါတ် (၅)

(ဃ) နိရုပက္ကိလေသတ္တာ– ဓမ္မဿ။ (၏+သည်)

(ခ) မုဒုဟဒယတ္တာ– ဘဂဝတော။

(ဆ) တသ္မာ–တတော ဒေသေန္တတ္တာ– ဘဂဝတော။

နံပါတ် (၆)

(က) အနူနာဓိကဝစနံဖြင့် အလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံ၏ဟူသည် အနက်အားဖြင့် အလျော့လည်းမရှိ၊အပိုလည်းမရှိခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ခ) သကလပရိပုဏ္ဏမေဝဖြင့် ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ၌ ကေဝလသဒ္ဒါသည် အနဝသေသ -အလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင်ဟူသောအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ဒေသေတိဖြင့် ပရိပုဏ္ဏသဒ္ဒါကို ဒေသေတိကြိယာ၌စပ်၍ အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကို သိစေ။ကေဒေသနာပိ–စသည်ဖြင့် သကလပရိပုဏ္ဏမေဝ၌ ဝေသဒ္ဒါ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကိုလည်းကောင်း၊ ပရိပုဏ္ဏနောင် ဝေဆောင်၍ အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဃ) နိရုပက္ကိလေသံဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်၏ဟူသည် ဥပက္ကိလေသမရှိခြင်းပင်ဖြစ်၏ ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဦန– ဦဟ+နက်။ က်အနုဗန်နှင့် ဟာကိုချေ။

ဟဒယ– ဟရ+ယ။ ရကို ဒပြု။

ဥလ္လုမ္ပန– ဥ+လုပ+ယု။ လဒ္ဓေဘော်လာ။ လအထက်၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မပြု၊ ယုကို အနပြု။

နံပါတ် (၈)

တဏှာဖြင့် ညစ်နွမ်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဒေသနာတော်သည် အပရိသုဒ္ဓဒေသနာတော်ဖြစ်၏။ လောကာမိသအရ– သင်္ကန်းစသော ပစ္စည်းတို့ကို ကောက်ယူအပ်၏။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

လာဘံ နိဿာယ သက္ကာရံ၊ ယော ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ။
လာဘိဿာမီတိ ဒေသေတိ၊ အသုဒ္ဓါ ဟောတိ ဒေသနာ။(ပဋ္ဌာ၀တ္ထုဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

(င) ဒေသေတိအရ- လာဘသက္ကာရကို ငဲ့ကွက်သော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။ ကာမ၊ကာမ။ လာဘသက္ကာရသည် အာရမ္မဏ။ ဓမ္မဒေသနာတော်သည် ဥဒ္ဒိပန။ အပရိသုဒ္ဓဒေသနာ ဖြစ်ခြင်း၊ မဇ္ဈရုယအဂေါ့သိုလ်စသည် တိုးပွားခြင်းတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅၁)

(က) ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဣဒမေဝ''ဖြဟ္မစရိယ''န္တိ အဓိပ္ပေတံ။
(ခ) တသ္မာ ဖြဟ္မစရိယံ ပကာသေတီတိ သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ အာဒိကလျာဏံ။ပ။ပရိသုဒ္ဓံ။
(ဂ) ဝေံ ဒေသေန္တော စ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတံ သကလသာသနံ ဖြဟ္မစရိယံ ပကာသေတီတိ ဝေမေတ္တ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
(ဃ) ဖြဟ္မစရိယန္တိ သေဋ္ဌဋ္ဌေန ဖြဟ္မဘူတံ စရိယံ။
(င) ဖြဟ္မဘူတာနံ ဝါ ဗုဒ္ဓါဒီနံ စရိယန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(စ) တံ ဓမ္မန္တိ တံ ဝုတ္တပ္ပကာရသမ္ပဒံ ဓမ္မံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၁။၁၆၂။

နံပါတ် (၁)

(က) ဣမသ္မိံ ဌာနေ–ဤသာမညဖလသုတ်အရာ၌လည်း။ ဣဒမေဝ–ဤသိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတ သကလသာသနာကိုပင်။ ဖြဟ္မစရိယန္တိ။ အဓိပ္ပေတံ။

(ဂ) စ–ဆက်ဦးအံ့။ ဝေံ–ဤသို့။ ဝါ–ဤကလျာဏစသော ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံအောင်။ ဓမ္မံ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဤအဋ္ဌကထာ၌ သိက္ခာသုံးပါးဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော သကလသာသနာကို ဖြဟ္မစရိယအရ အလိုရှိအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ သကလသာသနာကို ဖြဟ္မစရိယအရယူအပ်သဖြင့် အဘယ်သို့သော အကျိုးရှိပါသနည်း။ ဖြဟ္မစရိယသဒ္ဒါသည် အခြားအနက်များစွာတို့၌လည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်လော။(ဝါ) အကျိုးမရ နိရတ္ထကဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား–ဖြဟ္မစရိယပုဒ်နှင့် တူသောတည်ရာအနက်ရှိသော အာဒိကလျာဏံစသော အလုံးစုံသောပုဒ်တို့ကိုယှဉ်စပ်၍ အနက်ကိုပြလိုသောကြောင့် (ဝါ) အနက်ကို ပြလိုခြင်းအကျိုးရှိ၏ ဟူလို။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဖြဟ္မစရိယသဒ္ဒေါ ဒါနေ ဝေယျာဝစ္စေ ပဥ္စသိက္ခာပဒသီလေ အပ္ပမညာသု မေထုန ဝိရတိယံ သဒါရသန္တောသေ ဝီရိယေ ဥပေါသထင်္ဂေသု အရိယမဂ္ဂေ သာသနေတိ ဣမေသွတ္ထေသု ဒိဿတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဣဒမေဝ''ဖြဟ္မစရိယ''န္တိ အဓိပ္ပေတံ။
(ဂ) ယသ္မာ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟံ သကလသာသနံ ဣဓ ''ဖြဟ္မစရိယ''န္တိ အဓိပ္ပေတံ။တသ္မာ–
(က) နနု ဓမ္မံ ဒေသေတီတိ ဝုတ္တော။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဖြဟ္မစရိယံ ပကာသေတီတိ ပုန ဝုတ္တံ။
(ဂ) နနု ဝေံ ဒေသေန္တောစ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတံ သကလသာသနံ ဖြဟ္မစရိယံ ပကာသေတိ။
(တစ်နည်း) ဣမိနာ ဖြဟ္မစရိယသဒ္ဒေန ဓမ္မသဒ္ဒါဒီနံ သမာနတ္တံ ဒသေတိ၊တသ္မာ–

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) ဗြဟ္မစရိယံ ပကာသေတီတိဝစနံ သရူပတော အတ္ထပကာသနတ္ထံ ဟောတိ၊ တသ္မာ–

နံ့ဝါတ် (၄)

ဗြဟ္မ– ဗြဟ္မတိ ဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆတီတိ ဗြဟ္မံ။

ကြီးပွားခြင်းသို့ရောက်ခြင်းကြိယာ။ မြတ်သောအကျင့်ဟူသော သာသနာ။ သေဋ္ဌ၊အဂ္ဂ။

ပရိသုဒ္ဓ– ပရိသုဇ္ဈတီတိ ပရိသုဒ္ဓေါ။ စင်ကြယ်ခြင်းကြိယာ။ စင်ကြယ်သောဓမ္မသည်။ သုစိ။

သာသန– သာသိတဗ္ဗန္တိ သာသနံ။ သာသတိ အနုသာသတိ ဧတေနာတိ သာသနံ။

နံ့ဝါတ် (၅)

(ခ) တသ္မာ–တတော အဓိပ္ပေတတ္တာ– ဣမသေ္မ သကလသာသနသ္မိ။

(ဂ) ဒေသေန္တတ္တာ– တဿ ဘဂဝတော။

နံ့ဝါတ် (၆)

(ဃ) ဗြဟ္မဘူတံ စရိယံဖြင့် ဗြဟ္မစရိယံကို ဗြဟ္မမေဝ စရိယံ ဗြဟ္မစရိယံဟု သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရည်း သမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

သေဋ္ဌဋ္ဌေနဖြင့် ဗြဟ္မသဒ္ဒါသည် အမြတ်ဟူသော အနက်ကိုဟောသည်ကို သိစေ။

(င) ဗုဒ္ဓါဒီနံဖြင့် ဗြဟ္မအရ ဘုရားစသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

ဗြဟ္မဘူတာနံ စရိယံဖြင့် စရိတဗ္ဗန္တိ စရိယံ၊ စရဓာတ်+ဏျပစ္စည်း၊ ယင်းဏျပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓနေ၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မာနံ(ဗြဟ္မေဟိ) စရိယံ ဗြဟ္မစရိယံဟု ကတ္တုဋ္ဌဆဋ္ဌီ တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(စ) တံ ဝုတ္တပ္ပကာရသမ္ပန္နံ ဓမ္မံဖြင့် တံ ဝမ္မအရ အကြင်အကြင်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အာဒိကလျာဏာဂုဏ်စသော အပြားရှိသောဂုဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံသောဓမ္မကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံ့ဝါတ် (၇)

ဝေယျာဝစ္စ– ဗျာဝဋ+ဏျ။ ဏာချေ၊ ဋ္ဌကို ဧပြု၊ စဒွေဘော်လာ၊ ဗကို ဝပြု၊ အစဋ္ဌ လော်၊ ယဒွေဘော်လာ။

ဣဒ္ဓ– ဣဓ+တ။ တကို ဓပြု၊ ဓာတွန့်ဓကို ဒပြု။ (ဣဇ္ဈတီတိ ဣဒ္ဓံ)

နံ့ဝါတ် (၈)

စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ ဗြဟ္မစရိယံ၌ စတုရင်္ဂအရ တပဿီ,လူခ,ဇေဂုစ္ဆီ,ပဝိဝိတ္တ–တို့ကို ယူ။

နံ့ဝါတ် (၉)

မယဉ္စ ဘရိယာနာတိက္ကမာမ၊ (ဥဋ္ဌာသကဂါထာ)

၂ ၂၁ ၂ ၂ ၂ ၂ ၁ ၂လဟု

အမှေစ ဘရိယာနာတိက္ကမန္တိ။ (။)

၂ ၂၁ ၂ ၂ ၂ ၂ ၁၂လဟု

အညတြ တာဟိ ဗြဟ္မစရိယံ စရာမ။ (သာမညဂါထာ)

၂ ၂ ၁ ၂ ၁ ၂ ၁၁၁ ၂ ၁၂ လဟု

တသ္မာဟိ အမှံ ဒဟရာ န မီယရေ။ (ဣန္ဒဝံသဂါထာ)

၂ ၂ ၁ ၂၂ ၁ ၁၂ ၁ ၂၁ ၂

ပထမ၊ဒုတိယပါဒတို့သည် ၁၁–လုံးဖွဲ့ဖြစ်သောကြောင့် တုဋ္ဌုဘာဆန်း။ တတိယပါဒသည် ၁၃–လုံးဖွဲ့ဖြစ်သောကြောင့် အတိဇဂတီဆန်း။ စတုတ္ထပါဒသည် ၁၂–လုံးဖွဲ့ဖြစ်ကြောင့် ဇဂတီဆန်း။ ဤသို့လက္ခဏာရောသောကြောင့် ဥပဇာတိဂါထာ၊ တုဋ္ဌုဘာဆန်း။

http://www.dhammadownload.com

မှတ်ချက်- ပဌမပါဒ၌ မယဥ္စကို မယဥ္စဟု သံယောဂယူ၍ ပဌမပါဒ,ဒုတိယပါဒတို့၌ ဘရိကိုပေါင်း၍ ယူထားသည်။

နိဿယ (၁၀)

ဘရိယာ နာတိက္ကမန္တိအရ- မိမိသားမယားဖြင့် တင်းတိမ်ရောင့်ရဲလျက် အခြားသူတို့အပေါ်၌ မလွန်ကျူးသော ပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန် ကာမေသုမိစ္ဆာစာရမှ ရှောင်ကြဉ်သော ဝိရတီစေတနာရ၏။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ မိမိဇနီးမယား ဝင်္ဂသည် အာရမ္မဏ။ မိမိဇနီးမယားဖြင့် တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ဓမ္မပါလအမျိုး၌ ငယ်ရွယ်စဉ်အခါ မသေးခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅၂)

(က) အညတရသ္မိံ ဝါတိ က္ကတရေသံ ဝါ ကုလာနံ အညတရသ္မိံ။
(ခ) ပစ္စာဇာတောတိ ပတိဇာတော။
(ဂ) တထာဂတေ သဒ္ဓံ ပဋိလဘတီတိ ပရိသုဒ္ဓံ ဓမ္မံ သုတွာ ဓမ္မသာမိမှိ တထာဂတေ''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဝတ သော ဘဂဝါ''တိ သဒ္ဓံ ပဋိလဘတိ။
(ဃ) ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခတီတိ ဝေံ ပစ္စဝေက္ခတိ။
(င) အပိစ သမ္မာဓော ဃရာဝါသော ကုသလကိရိယာယ ဩကာသာဘာဝတော။
(စ) ရဇောပထော အသံဝုတသက်ာရဋ္ဌာနံ ဝိယ ရဇာနံ ကိလေသရဇာနံ သန္နိပါတဋ္ဌာနတော။
(ဆ) အဗ္ဘောကာသော ပဗ္ဗဇ္ဇာ ကုသလကိရိယာယ ယထာသုခံ ဩကာသ သဗ္ဘာဝတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၆၂။

နိဿယ (၁)

(က) က္ကတရေသံ-ဂဟပတိတို့မှ တစ်ပါးကုန်သော။ကုလာနံ-အမျိုးတို့တွင်။

(ဂ) အနိယမထည့်၍အနက်ပေး-ဓမ္မသာမိမှိ-တရားပိုင်ရှင်ဖြစ်တော်မူသော။ ဝါ-တရားဖြင့် သဒေဝကလောက၏ အရှင်ဖြစ်သော။တထာဂတေ-၌။(ယော ဘဂဝါ-သည်။ ဝေံ သွာက္ခာတဓမ္မော-ကောင်းစွာဟောတော်မူအပ်သောတရားရှိ၏။)သောဘဂဝါ-သည်။သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါဝတ-မည်လေစါတကား။

(စ) အသံဝုတသက်ာရဋ္ဌာနံ-မပိတ်ဖုံးအပ်သော အမှိုက်စွန့်ရာ အရပ်သည်။ရဇာနံ-ပကတိမြူတို့၏။သန္နိပါတဋ္ဌာနံ-ပေါင်းစုကျရောက်ရာအရပ်သည်။ဟောတိဝိယ-ဖြစ်သကဲ့သို့။တထာ။ကိလေသရဇာနံ-တို့၏။ သန္နိပါတဋ္ဌာနတော-ပေါင်းစုကျရောက်ရာ အရပ်၏အဖြစ်ကြောင့်။ရဇောပထော-ကိလေသာမြူတို့၏ ရှေးရှုလမ်းတည်း။

နိဿယ (၂)

(င) သို့-ဆရာ၊ ဆိုခဲ့ပြီးသောဝါကျဖြင့် သမ္မာဓော ဃရာဝါသောစသောပုဒ်တို့၏ အကုသိုလ်ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ ဌာနအဌာန၏အဖြစ်ဖြင့် ဃရာဝါသပဗ္ဗဇ္ဇာတို့၏ သမ္မာအဗ္ဘောကာသအဖြစ်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုဖွင့်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ကြောင်းတို့ကြောင့်သာ ဃရာဝါသ ပဗ္ဗဇ္ဇာတို့၏ သမ္မာအဗ္ဘောကာသ အဖြစ်ကို သိအပ်ပါသလော။ အဘယ်အကြောင်းတို့ကြောင့်လည်း ဃရာဝါသပဗ္ဗဇ္ဇာတို့၏ သမ္မာအဗ္ဘောကာသအဖြစ်ကို သိအပ်ပါသနည်း။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

ကား-ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏သာ ဌာနအဌာန၏အဖြစ်ဖြင့် ဃရာဝါသပဗ္ဗဇ္ဇာတို့၏ သမ္မာဓ အဗ္ဘောကာသ၏အဖြစ်ကိုလည်း သိအပ်ပါသေး၏ ဟူလို။

နိဿယ (၃)

(က) နနု သဒ္ဓိဟတ္ထေ ဃရေ ယောဇနေသတန္တရေပိ ဒွေ ဇာယမ္ပတိကာ ဝသန္တိ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ သမ္မာဓော ယရာဝါသော။

(ဂ) ကုသလကိရိယာယ ဩကာသာဘာဝတော

နှံဝါတ် (၄)

ကုလ- ကုလတိ သန္တာနံ ဗန္ဓတိ ဧတေနာတိ ကုလ။

နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ။ ခတ္တိယစသောအမျိုးသည်။ ဝံသ၊ ဂေါတ္တ။

ကူဋာဂါရ-ကူဋေန ယုတ္တော အဂါရော ကူဋာဂါရော။

အထွဋ်၏ အဆောက်အဦးနှင့် နိယမိတနိဿယအဝပ်။အထွဋ်ရှိသော

ပြာသာဒ်ကျောင်းသည်။ ကဏ္ဏိကာဗိဟာရ။

ဓမ္မဿာမိ-ဓမ္မဿ ဓမ္မေန ဝါ သာမိ ဓမ္မဿာမိ။

နှံဝါတ် (၅)

(ဂ) ဓမ္မဿာမိတ္တာ- တထာဂတဿ။

(စ) ရဇောပယတ္တာ- ဃရာဝါသဿ။

(ဆ) အဗ္ဘောကာသတ္တာ- ပဗ္ဗဇ္ဇာယ။

နှံဝါတ် (၆)

(က) ဣတရေသံ ဝါ ကုလာနံဖြင့် အညတရသို့သဒ္ဒါသည် နိဒ္ဒါရဏဳယပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် နိဒ္ဒါရဏသမုဒါယကို ငဲ့ရကား ယင်းနိဒ္ဒါရဏသမုဒါယသည် ကုလာနံပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

ဣတရေသံဖြင့် ကုလအရ ဂဟပတိကို တိုက်ရိုက်ယူပြီးဖြစ်ရကား ယင်းမှတစ်ပါးသော ခတ္တိယဗြာဟ္မဏ သုဒ္ဒတို့ကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) ပတိဇာတောဖြင့် ပစ္စာဇာတောကို ပတိ+အာ+ဇာတောဟု ပဒစ္ဆေဒပြုအပ်သည်ကိုလည်း ကောင်း၊ တိကို စပြု၊ စလာ၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဃ) ဝေဲဖြင့် ဣတိနိပါတ်သည် နိဒဿနအနက်၌ (ဝါ) ဝေဲအနက်၌ ပြ်သည်ကို သိစေ၊

ပစ္စဝေက္ခတိဖြင့် ပဋိသဥ္စိက္ခတိ-၌ ပတိရှေးရှိသော အက္ခဓာတ်သည် ဒဿနအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို လည်းကောင်း။ ပဋိ+သံ+ဥပသာရတို့၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသက ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(စ) ကိလေသရဇာနံဖြင့် ရဇောပထောဌ် ရဇအရ ပကတိမြူမှုန်ကို မကောက်ယူအပ်၊ သဒ္ဒသူ ပစာအားဖြင့် ကိလေသာမှုန်ကိုကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။သန္နိပါတဋ္ဌာနတောဖြင့် ကိလေသာမြူတို့၏ ရေးရှုလမ်းဟူသည် ကိလေသာမြူတို့၏ ပေါင်းဆုံးကျရောက်ရာအရပ်ပင် ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ရဇာနံ ပထော ရဇောပထောဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြု၍ သမာသ် အလယ် ဩလာ၍ပြီးသည်ကို သိစေ။အသံဂုဟာသကာရဋ္ဌာနံဂိယ ရဇာနံဖြင့် ဥပမာကို သိစေ။

နှံဝါတ် (၇)

သကိဋ္ဌန- သဟ-ကိစ်+ယု။ သဟကိုသပြု၊ ယုကို အနပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ဉ ပြု။

ရဇောပထော- ။ရဇ+ပထော။ သမာသ်အလယ်၌ ဩလာ။

နှံဝါတ် (၈)

(ဂ) သဒ္ဓံအရ-ပုထုဇ္ဇဉ်တို့၏ သဒ္ဓါကိုကောက်။ ဓမ္မပမာဏ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါးကို ကြည်ညိုရာ၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ တရားကောင်း၊တရားမှန်ရှိမရှိ၊ပြည့်စုံမပြည့်စုံကို ရှေးဦးစွာစဉ်းစား၍ တရားမှန် ရှိကြောင်းကို သိမှ ကြည်ညိုကြ၏။ ရုပ်ချောရုံ အသံကောင်းရုံ နာမည်ကြီးရုံ ခေါင်းခေါင်းပါးပါးကျင့်ရုံမျှဖြင့် မကြည်ညိုကြ၊ ထို့ကြောင့်တည်း။

ရာဂစသည်ဖြင့် နှိပ်စက်ခြင်းသည် ကိဋ္ဌန။

http://www.dhammadownload.com

လယ်ယာမြေစသည်ဖြင့် ကျဉ်းမြောင်းခြင်းသည် ပလိဗောဓ။

နံပါတ် (၁၀)

သဒ္ဓံ ပဋိလာဘတိအရ– သဒ္ဓါပြဋ္ဌာန်းသော ကိုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ မြတ်စွာဘုရားသည်လည်းကောင်း၊တရားတော်သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ တရားတော်ကိုကြားနာရခြင်း မြတ်စွာဘုရား၏သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။သဒ္ဓါတရားကိုအခြေခံ၍ ကုသိုလ်တရားတိုးပွားခြင်း ဘဝသမ္ပတ္တိ၊ဘောဂသမ္ပတ္တိ ခံစားရခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅၃)

(က) သမ္ဗာဓော ဃရာဝါသောတိ သစေပိ သဋ္ဌိဟတ္ထေ ဃရေ ယောဇနသတန္တရေပိဝါ ဒွေ ဇာယမ္ပတိကာ ဝသန္တိ။

(ခ) တထာပိ နေသံ သကိဉ္စနသပလိဗောဓနဋ္ဌေန ဃရာဝါသော သမ္ဗာဓောယေဝ။

(ဂ) ရဇောပထောပိ ရာဂရဇာဒီနံ ဥဋ္ဌာနဋ္ဌာနန္တိ မဟာအဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ။

(ဃ) အလဂ္ဂနဋ္ဌေန အဗ္ဘောကာသော ဝိယာတိ အဗ္ဘောကာသော။

(င) ပဗ္ဗဇိတော ဟိ ကူဋာဂါရရတနပါသာဒ ဒေဝဝိမာနာဒီသု ပိဟိတဒွါရဝါတပါနေသု ပဋိစ္ဆန္နေသု ဝသန္တောပိ နေဝ လဂ္ဂတိ န သဇ္ဇတိ န ဗဇ္ဈတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၆၂။

နံပါတ် (၁)

(က) သဋ္ဌိဟတ္ထေ–အတောင်ခြောက်ဆယ်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော။ ယောဇနသတန္တရေ–ယူဇနာတစ်ရာခြားသော။ (ပဒေသေဝါ–အရပ်၌လည်း။) ဇာယမ္ပတိကာ–မယားလင်တို့သည်။ သစေပိဝသန္တိ။

(ခ) သကိဉ္စနသပလိဗောဓနဋ္ဌေန–ဖိစီးနှိပ်စက်ကန့်ကွက်တားမြစ်တတ်သော ရာဂအစရှိသော အန္တရာယ်၊ထက်ဝန်းကျင်မှ ပိတ်ပင်နှောက်ယှက် ကန့်ကွက်တားမြစ်တတ်သော လယ်ယာကိုင်းကျွန်း အစရှိသော အန္တရာယ်နှင့်တကွ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသတ္တိကြောင့်။

(ဃ) ယာပဗ္ဗဇ္ဇာ–သည်။ အလဂ္ဂနဋ္ဌေန–မငြိကပ်တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်။ အဗ္ဘောကာသောဝိယ–လွင်တီးခေါင်နှင့်တူ၏။

(င) ဟိ–ချဲ့။ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ–ကြောင့်။ ပိဟိတဒွါရဝါတပါနေသု–ပိတ်အပ်ပြီးသောတံခါးမ၊ လေသာပြူတင်း တံခါးရွက်ရှိကုန်သော။ပဋိစ္ဆန္နေသု–ဖုံးလွှမ်းအပ်ကုန်ပြီးသော။ကူဋာဂါရရတနာပါသာဒ ဒေဝဝိမာနာဒီသု–စုလစ်မွန်းချွန် အထွဋ်ရှိသောကျောင်း၊ ရတနာပြာသာဒ်၊ နတ်ဗိမာန်အစရှိသည်တို့၌။ ဝသန္တောပိ–နေပင်နေရပါသော်လည်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် အတောင်(၆၀)ရှိသော အိမ်၊ ယူဇနာတရာခြားသော အရပ်၌ ဇနီးခင်ပွန်း နှစ်ယောက်တို့သည် နေကြကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဇနီးခင်ပွန်း နှစ်ယောက်တို့အတွက် ထိုမျှလောက်သော အရပ်ဌာနတို့သည် ကျယ်ဝန်းလှသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ်ကြောင့်"သမ္ဗာဓော ဃရာဝါသော"ဟု မိန့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် မငြိကပ်တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့် ရဟန်းအဖြစ်သည် လွင်တီးခေါင်နှင့်တူ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့လျှင်ရဟန်းအဖြစ်သည် လွင်တီးခေါင်နှင့်တူပါသနည်း။ ရဟန်းတော်များသည် စုလစ်မွန်းချွန် အထွဋ်ရှိသောကျောင်း၊ ရတနာပြသာဒ် နတ်ဗိမာန်အစရှိသော အရပ်တို့၌ နေကြကုန်သည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု သဋ္ဌိဟတ္ထေ ဃရေ ယောဇနသတန္တရေပိ ဝါ ဒွေ ဇာယမ္ပတိကာ ဝသန္တိ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ ယရာဝါသော သမ္မာဓောယေ၀။

(ဂ) နေသံ သကိဥ္စနသပလိဗောဓနဋ္ဌေန။-

တထာပိသဒ္ဒါ-''သမ္မာဓော ယရာဝါသော''သဒ္ဒါကို မနှစ်၍ ဆိုသည်။

(က) နနု ပဗ္ဗဇိတော ကုဋ္ဌာဂါရ ရတနာပါသာဒဒေဝဝိမာနာဒိသု ပိဟိတဒွါရ ဝါတပါနေသု ပဋိစ္ဆန္နေသု ဝသန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ''အဗ္ဘောကာသော ပဗ္ဗဇ္ဇာ''တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) တေသု နေဝ လဂ္ဂတိ န သဇ္ဇတိ န ဗဇ္ဈတိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

သမ္ဗာဓ- သမ္ဗာဓတေ အသ္မိန္တိ သမ္ဗာဓော။
ကျဉ်းမြောင်းခြင်းကြိယာ။ ကျဉ်းမြောင်းရာအိမ်။ သံကဋ္ဌ။

ယရ- ယရတိ သိဉ္စတိ ကိလေသဝဿံ ဧတ္ထာတိ ယရံ။
သွန်လောင်းခြင်းကြိယာ။ အိမ်ဒြဗ်။ ဂေဟ၊ဝသထ။

ဇာယမ္ပတိကာ- ဇာယတိ ပုတ္တော ဣမာယာတိ ဇာယာ။
ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ ဇနီးဒြဗ်။ ဒါရ၊ဘရိယာ။

ပါသာဒ- ပသီဒန္တိ နယနမနာနိ အတြာတိ ပါသာဒေါ။
ကြည်လင်းခြင်းကြိယာ။ ပြာသာဒ်ဒြဗ်။ ယူပ။

ရဇ- ရဇတိယာ ဇာယတီတိ ရဇော။ ရဉ္ဇတီတိ ရဇော။
မွေ့လျော်ခြင်း၏ ဖြစ်ခြင်းကြိယာနှင့်ဇနကဗေဒအစဉ်။ မြူမှုန်ဒြဗ်။

(တစ်နည်း) တပ်မက်ခြင်းကြိယာ။ ရာဂ၊ရေဏု၊ဓူလိ။

ကိဉ္စန- ကိဉ္စတိ မဒ္ဒတီတိ ကိဉ္စနံ။ (မဒ္ဒနံ)သဟ ကိဉ္စနေန ယေ ဝတ္တန္တီတိ သကိဉ္စနာ။

ဝိမာန- ဝိသေသတော မိနိယတိ ပရိစ္ဆိန္ဒိယတီတိ ဝိမာနံ။
နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကြိယာ။ နတ်ဗိမာန်။ဗျမ်။

ဝါတပါန-ဝါတံ ပိဝတီတိ ဝါတပါနော။(အာလောကသန္ဓိ)

နံပါတ် (၅)

သမ္ဗာဓတ္တာ- ယရာဝါသဿ။
ဝသန္တတ္တာ- ပဗ္ဗဇိတဿ။

နံပါတ် (၆)

(ဂ) ရာဂရာဇာဒီနံဖြင့် ရဇာပထောဉ် ရဇအရ ပကတိမြူကိုမယူအပ်၊ ရာဂစသော ကိလေသာမြူကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ဥပဋ္ဌာနံဖြင့် ပထသဒ္ဒါသည် ဥဋ္ဌာနအနက်၌ဖြစ်၍ ပထအရ ဓနေရာဋ္ဌာနကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ရဇာနံ ပထော ရဇပထောဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ရဇပထောဟုဆိုလိုလျှက် သမာသ်အလယ် ဩလောပ်၍ ရဇော ပထောပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (မဟာအဋ္ဌကထာယံဖြင့် ဘာဝတ္ထဖော်)

(ဃ) အဗ္ဘောကာသောဝိယဖြင့် ရူပကအလင်္ကာအားဖြင့် ရဟန်းအဖြစ်သည် လွင်တီးခေါင်နှင့် တူသည်ကို သိစေ။(တစ်နည်း) အဗ္ဘောကာသောဝိယာတိ အဗ္ဘောကာသောဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုအပ် သည်ကိုလည်းကောင်း၊အပစ္စည်းဥပမာအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ အလဂ္ဂနဋ္ဌေနဖြင့် မငြိကပ် တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် ရဟန်းအဖြစ်သည် လွင်တီးခေါင်နှင့်တူသည်ကို သိစေ။ဋီ၊သစ်၊၂။၇၅။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

ရဓ- .. ရတိ+ဓနု+ကွိ။ တိ န ကွိတို့ကို ချေ။

ဃရ- ဂဟ။ ဂဟကို ဃရပြု။

ပိဟိက- အပိ+ဓာ+တ။ အချေ၊ ဓကို ဟပြု၊ ကလာ၊ အာချေ။

ပလိဗောဓ- ပရိ+ဗောဓ။ ရကို လပြု။ (ပရိဗုန္ဓယတိ ဟိံသတီတိ ပလိဗောဓော။)

နံပါတ် (၈)

ဒွေ ဓာယမ္ပတိကာ၌ "ဒွေ" သဒ္ဒါဆိုရကြောင်း-ဓာယမ္ပတိကာဟုဆိုသော်အိမ်ရှင်ယောက်ျား၊ အိမ်ရှင်မ နှစ်ဦးတို့ကိုသာ ယူအပ်သည်ကို သိအပ်သော်လည်း၊ အကြင်ယောက်ျားအား များစွာသော မယားတို့ရှိကုန်၏။ ထိုယောက်ျားအား ကျဉ်းမြောင်းမှုသည် ဆိုဖွယ်ရာပင် မရှိတော့၊ မိန်းမတစ်ယောက်နှင့်ပေါင်းသင်းခြင်းဖြင့်လည်း ထိုမျှလောက် ကျဉ်းမြောင်းသည်သာဖြစ်သည်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ ဒွေသဒ္ဒါဆို။

နံပါတ် (၁၀)

နေဝလဂ္ဂတိအရ- အယောဘပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မဝမ္မ။ စုလစ်မွန်းချွန်အထွဋ်တပ်အပ် သောကျောင်း။ ရတနာပြသာဒ် ဗိမာန်အစရှိသောအရပ်တို့သည် အာရမ္မဏ။ ယောနိသောမနသိကာရသည်လည်း ကောင်း၊ ရဟန်းအဖြစ်သည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ ငှက်များသည် အတောင်သာ ဝန်ရှိ၍ သွားလိုရာသွားနိုင် သကဲ့သို့ တိစီဝရိတ်သပိတ်ပရိက္ခရာဟူသောဝန်ဖြင့် သွားလိုရာအရပ်များသို့ သွားနိုင်ခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅၄)

(က) ကာသာယံရသပီတတာယ ကာသာယာနိ။ (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၃။)

(ခ) ဖြဟ္မစရိယံ စရန္တာနံ အနုစ္ဆဝိကာနိ ဝတ္ထာနိ။

(ဂ) အစ္ဆာဒေတွာ ပရိဒဟိတွာ အင်္ဂရသ္မာ နိက္ခမိတွာ အနင်္ဂါရိယံ ပဗ္ဗဇေယျန္တိ။

(ဃ) ထွေ စ ယသ္မာ အင်္ဂါရဿ ဟိတံ ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံ အင်္ဂါရိယန္တိ ဝုစ္စတိ။

(င) တဉ္စ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ နတ္ထိ၊ တသ္မာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ အနင်္ဂါရိယာတိ ဉာတဗ္ဗာ၊ တံ အနင်္ဂါရိယံ။

နံပါတ် (၁)

(က) ကာသာယံရသပီတတာယ-ဖန်ရည်ကို သောက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

(ဂ) အစ္ဆာဒေတွာ-ဖုံးလွှမ်း၍။ (သဒ္ဒတ္ထ) ဝါ-ဝတ်ရုံ၍။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ) ဝါ-စီး၍။ (ဝေါဟာရတ္ထ)

(ဃ) စ-ဆက်။ ထွေ တေသို့ပါဋ္ဌေ-နယ်ဒံသုကရံ၊ ပ ။ပဗ္ဗဇေယျံဟူသော ဤပါဠိ၌။ အဝယဝတ္ထော ဝေ၀ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိကံ-လယ်ထွန်မှု ကုန်သွယ်မှုအစရှိသော အမှုကို။

(င) စ-ဆက်။ တံအင်္ဂါရိယံ-ထိုအိမ်၌နေသောသူ၏ အစီးအပွားဖြစ်သော လယ်ထွန်းမှု၊ ကုန်သွယ် မှု နွားကျောင်းမှုသည်။ပဗ္ဗဇ္ဇာယ-၌။ တသ္မာ-ထိုသို့အိမ်၌နေသူ၏ အစီးအပွားဖြစ်သော လယ်ထွန်းမှု၊ ကုန်သွယ်မှု၊ နွားကျောင်းမှု၏ မရှိရာ၏အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ကာသာယာနိ ရတ္တာနိ ကာသာယာနိ-ဟု ကာသာယာနိပုဒ်၏ ရတ္တတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုးဖန်ရေဖြင့်ဆိုးအပ်ကုန်သော အဝတ်တို့ယူအပ်ပါသနည်း။ အမှတ် မထား တစ်ပါးပါးသော အရောင်ရှိသော အဝတ်တို့ကို ယူကလည်း ဖြစ်နိုင်ကောင်းရာသည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။(ကသ္မာ စေတာနိ ဂဟိတာနီတိ အာဟ "ဖြဟ္မစရိယံ စရန္တာနံ အနုစ္ဆဝိကာနီ" တိ) ကား-ဖန်ရေဆိုးသော အဝတ်တို့သည် မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်သူတို့အား လျောက်ပတ်သောကြောင့်ဟူလို။

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် အင်္ဂါရိယံပုဒ်ကို အင်္ဂါရဿ ဟိတံ အင်္ဂါရိယံဟု ဝစနတ္ထပြု၍ လယ်ထွန်ခြင်း၊ ကုန်သွယ်ခြင်း စသောအမှုကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပဗ္ဗဇ္ဇ၏ အနင်္ဂါရိယံမည်ခြင်းအကြောင်းက်

http://www.dhammadownload.com

မပြဆိုပြီလော။ (တစ်နည်း) အနဂါရိယပုဒ်ကို န အဂါရိယံ အနဂါရိယံဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အိမ်၏အစီးပွားဖြစ်သော လယ်ထွန်ခြင်း၊ ကုန်သွယ်ခြင်းစသောအမှုမဟုတ်သောကြောင့် အနဂါရိယမည်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့်(င)မိန့်ကား- နတ္ထိ အဂါရိယံ ဧတ္ထာတိ အနဂါရိယာဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အိမ်၏စီးပွားဖြစ်သော လယ်ထွန်ခြင်း၊ ကုန်သွယ်ခြင်းစသည် မရှိရာဖြစ်သောကြောင့် အနဂါရိယမည်၏ ဟူလိုသော်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု ယာနိကာနိစိ ဝတ္ထာနိ ဂဟိတဗ္ဗာနိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ကာသာယာနိ ဝတ္ထာနိယေဝ ဂဟိတာနိ။

(ဂ) တာနိ ဗြဟ္မစရိယံ စရန္တာနံ အနုစ္ဆဝိကာနိ၊ တသ္မာ-

နံ့ပါတ် (၄)

ဗြဟ္မစရိယံ-ဗြဟ္မဥ္စ တံ စရိယဉ္စာတိ ဗြဟ္မစရိယံ။ ဗြဟ္မေဟိ စရိယံ ဗြဟ္မစရိယံ။
မြတ်သောဂုဏ်၏ အကျင့်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်။ မြတ်သောအကျင့်။ သေဋ္ဌစရိယ။

အဂါရ- အဂေ ထမ္ဘာဒယော ရာတိ ဂဏှာတီတိ အဂါရံ။

အနုစ္ဆဝိက-ဆဝိယာ အနုရူပံ အနုစ္ဆဝိကံ။
အရေ၏ လျောက်ပတ်သောအဝတ်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်။
လျောက်ပတ်သောအဝတ်။ အနုလောမိက။

ဟိတ- ဟိနောတိ ဝဍ္ဎတီတိ ဟိတံ။
တိုးပွားခြင်းကြီးယာ။ ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိအမှု။ ဝုဒ္ဓိ။

ပဗ္ဗဇ္ဇာ- ပရိဗဇိတွာ ဝဇတီတိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ။

ဝါဏိဇ္ဇံ- ဝဏိဇ္ဇဿ ဘာဝေါ ဝါဏိဇ္ဇံ။ ဝါဏိဇာနံ ကမ္မံ ဝါဏိဇ္ဇံ။
ကုန်သည်တို့၏ ကုန်သွယ်မှုအလုပ်နှင့် နိဿယနိဿိတအစပ်။
ကုန်သည်အလုပ်။ ဝဏိဇ္ဇ။

နံ့ပါတ် (၅)

(က) ဝတ္ထာနံ-ဟု သမ္ဗန္ဓ်။

(ခ) အနုစ္ဆဝိကတ္တာ- ကာသာယာနံ ဝတ္ထာနံ။
တသ္မာ နတ္ထိတာယ- တဿ အဂါရိယဿ။ (ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိကမ္မဿ)

နံ့ပါတ် (၆)

(ဃ+င) အဂါရဿ ဟိတံဖြင့် အနဂါရိယံ၌ အဂါရိယကို အဂါရဿ ဟိတံ အဂါရိယံဟု ဟိတတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြုသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဏျပစ္စည်း ဟိတအနက်၌သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံဖြင့် အဂါရိယအရ လယ်ထွန်ခြင်း၊ ကုန်သွယ်ခြင်းစသောအမှုကို အရကောက်အပ်သည်ကို သိစေ။ တဉ္စ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ နတ္ထိ၊ တသ္မာဖြင့် အနဂါရိယံကို နတ္ထိ အဂါရိယံ ဧတ္ထာတိ အနဂါရိယာဟု သတ္တမီဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အနသည် န-၏ ကာရိယဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းန၏ နတ္ထိအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ပဗ္ဗဇ္ဇာဥာတဗ္ဗာဖြင့် အနဂါရိယအရ ရဟန်းအဲဖြစ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံ့ပါတ် (၇)

ပရိဒဟိတွာ- ပရိ+ဓာ+တွာ။ ဓာ ဓာ,ဟု ဒွေဘော်၊ ရှေ့ ဓကို ဒ၊ နောက်ဓကို ဟပြု၊ အာကို အ-ရဿ၊ ဣလာ။

အဂါရ- အဂါရဝါသဟုဆိုလိုလျှက် ဝါသနောက်ပုဒ်ချေ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

အပ္ပံ့ဝါ မဟတ္တံဝါ-၌ အသပြာ တစ်ထောင်အောက် အပွ၊ တစ်ထောင်အသပြာအထက် မဟတ္တ။ ဆွေမျိုးနှစ်ဆယ်အောက် အပွ၊ နှစ်ဆယ်အထက် မဟတ္တ။

နံပါတ် (၉)

ပဗ္ဗဇ္ဇာ စ တံ နတ္ထိ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဉာယတေ တာတော။

အနဂါရိယာတိ ယသ္မာ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာနဂါရိယံ။ (တတိယ ရက်ကာရဝိပုလ)

နံပါတ် (၁၀)

အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇေယျအရ- သဒ္ဒါစေတနာ ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ၊ ဝီရိ။ (တစ်နည်း) ဓမ္မ၊ ဓမ္မ။ ရှင်ရဟန်းအဖြစ်သည် အာရမ္မဏ။ ဖြဟ္မစရိယကို လွယ်ကူစွာကျင့်နိုင်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ရဟန်းအဖြစ်၌ ရရှိအပ်သော သာမညဖလတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅၅)

(က) ကာယကမ္မဝစီကမ္မေန သမန္နာဂတော ကုသလေန ပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါတိ ဧတ္ထ အာစာရ ဂေါစရဂ္ဂဟဏေနေဝ စ ကုသလေ ကာယကမ္မဝစီကမ္မေ ဂဟိတေပိ ယသ္မာ ဣဒံ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ သီလံနာမ န အာကာသေ ဝါ ရုက္ခဂ္ဂါဒီသု ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

(ခ) ကာယဝစီဒွါရေသုယေဝ ပန ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

(ဂ) တသ္မာ တဿ ဥပ္ပတ္တိဒွါရဒဿနတ္ထံ ''ကာယကမ္မဝစီကမ္မေန သမန္နာဂတော ကုသလေနာ''တိ ဝုတ္တံ။

(ဃ) ယသ္မာ ပန တေန သမန္နာဂတော၊ တသ္မာ ပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၆၃။

နံပါတ် (၁)

(က) အာစာရဂေါစရဂ္ဂဟဏေနေဝစ-အာစာရဂေါစရသမ္ဘန္ဓောဟူသော သဒ္ဒါဖြင့်သာ။ ကာယကမ္မ ဝစီကမ္မေ-ကာယကံ ဝစီကံသည်။ ဝါ-ကို။ ဂဟိတေပိ-ဆော်လည်း။ ဣဒံအာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလံနာမ-မည်သည်။ အာကာသေဝါ-၌လည်းကောင်း။ရုက္ခဂ္ဂါဒီသုဝါ-သစ်ပင်ဖျား အစရှိသောအရပ်တို့၌သော်လည်းကောင်း။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

(ဂ) တဿ-ထိုအာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ၏။ဥပ္ပတ္တိဒွါရဒဿနတ္ထံ-ဖြစ်ခြင်း၏ ကာယဝိညတ်ဝစီဝိညတ် ဟုဆိုအပ်သော ဒွါရကို ပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှါ။ ဘဂဝတာ (ကတ္တား)

(ဃ) ပန-ချဲ့(တစ်နည်း)ဆက်။တေန-ကာယကမ္မဝစီကမ္မေန။ပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ-စင်ကြယ်သော အသက်မွေးခြင်းရှိ၏။

နံပါတ် (၂)

(က+ခ+ဂ)သို့-ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ကာယကမ္မဝစီကမ္မေန သမန္နာဂတော ကုသ လေနဟုမိန့်ဆိုအပ်၏။ အာစာရဂေါစရသမ္ဘန္ဓသဒ္ဒါဖြင့်ပင် အပြစ်မရှိသော ကာယကံ ဝစီကံကို ယူအပ်ပြီးသည် မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ ကာယကမ္မ။ ပ ။ကုသလေန ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါ သနည်း။ပုန်ရုတ္တိ ဒေါသသင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ်ကြောင်း(က)စသည်မိန့်။ (ဂ) တိုင်မြှော်။ (ပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ-ဟုချည်း ဟောတော်မူလျှင် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ ပြီးနိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော) (ဘာဋီ)

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ၏ ဖြစ်ရာဒွါရကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ ကာယကမ္မ ဝစီ ကမ္မေန စသောစကားကို ဟောအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့လျှင် ထိုကာယကမ္မ ဝစီကမ္မေနစသည်ဖြင့် ဖြစ်ရာဒွါရကို ပြဆိုအပ်ပါသနည်း။ ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရကင်း၍လည်း အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ ဖြစ်နိုင်ကောင်းရာ သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင်း (ဃ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

ကား–ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သော အပြစ်မရှိသော ကာယကံ ဝစီကံနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်သာ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်ဟူလို။ ဋီ၊သစ်၊၂၇၇။

နံပါတ် (၁)

(က) နနု အာစာရဂေါစရဂ္ဂဟဏေနဝစ ကုသလံ ကာယကမ္မဝစီကမ္မံ ဂဟိတံ။

(ခ) အထ ကိမတ္ထံ ''ကာယကမ္မဝစီကမ္မေန သမန္နာဂတော ကုသလေနာ''တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) တဿ ဥပ္ပတ္တိဒွါရဒဿနတ္ထံ။

အထဝါ–ယသ္မာ ဣဒံ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလံ နာမ ။ ပ ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

အာစာရဂေါစရ– အာစာရော စ ဂေါစရော စာတိ အာစာရဂေါစရော။
အကျင့်နှင့် ကျက်စားရာတို့၏ အချင်းချင်း ငဲ့ခြင်းဟုဆိုအပ်သော အညမညပေက္ခသမ္ဗန်။အကျင့်ကျက်စားရာတရား။

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလံ–အာဇီဝံ အာဇီဝေါ။ အာဇီဝတ္ထိ ဧတေနာတိ အာဇီဝေါ။ ပရိသုဇ္ဈတိ ဧတေနာတိ ပရိသုဒ္ဓိ။ အာဇီဝဿ ပရိသုဒ္ဓိ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ။ (ကမ္မဓာရည်းဆက်) စင်ကြယ်ခြင်းကြိယာ။ အသက်မွေးမြူကြောင်းတရား။ ဇီဝန၊ဝုတ္တိ။

အာကာသ– န ကဿတီတိ အကာသော။ အကာသောယေဝ အာကာသော။ အန္တလိက္ခ။

ရုက္ခ– ရုဟတိ ဇာယတီတိ ရုက္ခော။ ပါဒပေါ။

ဒွါရ– ဒွေ ကဝါဋ္ဌာနိ အရန္တိ အတြာတိ ဒွါရံ။ ဒွါရံ ဝိယာတိ ဒွါရံ။

နံပါတ် (၅)

ဂဟိတတ္တာ– ကုသလဿ ကာယကမ္မဝစီကမ္မဿ။

နံပါတ် (၆)

(ဃ) ယသ္မာ ပန တေန သမန္နာဂတော၊ တသ္မာဖြင့် အပြစ်မရှိသော ကာယကံ ဝစီကံနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် ပရိသုဒ္ဓါဇီဝမည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း။ ယင်းကာယကံ ဝစီကံနှစ်ပါးသည် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလလျှင် အကြောင်းရှိ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

အာစာရဂေါစရဂ္ဂဟဏေန–အာစာရဂေါစရသမ္ဗန္ဓဂ္ဂဟဏေနဟု ဆိုလိုလျက် သမ္ဗန္ဓသဒ္ဒါကိုချေ။

ထပတိ– ဌာ+တိ။ အလယ်၌ ပဣာ၊ ဌကို ထပြု။

နံပါတ် (၈)

အဏုမတ္တကေသု၌ အဏုမတ္တဟူသည်– စေတနာမရှိမူ၍ သင့်ရောက်သော အနုခုဒ္ဒကအာပတ်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဆောတလျှင်ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ်ပျို်အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၏အဖြစ်မည်၏။ အဏုမြူနှင့်တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့် အပ္ပမတ္တကကို''အဏု''ဟုဆို။

နံပါတ် (၁၀)

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ– ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ်ပျို်။ ဥဿာဟ၊ဝီရိ။

အနေသနတရားသည်လည်းကောင်း၊ အပြစ်ရှိသော အသက်မွေးမှုသည်လည်းကောင်း အာရုဏ။ အပြစ်ရှိသော အသက်မွေးမှု၏ မစင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ အပြစ်မရှိသော ကာယကံဝစီကံသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလပြည့်စုံခြင်းဖြင့် ရောက်အပ် ရအပ်သော အဝိပ္ပဋိသာရစသည်မှ မဂ်ဖိုလ်တိုင်အောင်သော အကျိုးအဆက်ဆက်တို့သည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ပါဠိစဉ် (၅၆)

(က) တတ္ထ ဣဒမ္ပိသီလ ဟောတိ သီလသ္မိံန္တိ ဣဒမ္ပိ အသော ဘိက္ခုနော ပါဏာတိပါတာဝေရမဏီ သီလသ္မိံ ဇော် သီလံ ဟောတီတိ အတ္ထော။

(ခ) ပစ္စတ္တဝစနတ္ထေ ဝါ တော် ဘုမ္မံ။

(ဂ) မဟာအဋ္ဌကထာယဥ္စ''ဣဒမ္ပိ တဿ သမဏဿ သီလ''န္တိ အယမေဝ အတ္ထော ဝုတ္တော။

(ဃ) သေသံ ပြဟ္မဇာလေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။)

(င) ဣဒမယသ ဟောတိ သီလသ္မိံန္တိ ဣဒံ အဿ သီလံ ဟောတီတိ အတ္ထော။

နိဿယ (၁)

(က) တတ္ထ-ထိုကထဋ္ဌ မဟာရာဇ အစရှိသောပါဠိ၌။ ဣဒမ္ပိ-ဤပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်လည်း။ဝေရမဏီ-ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်။ (မူချ) ဝါ-ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော ဝိရတီသည်။ သီလသ္မိံ-သီလအပေါင်း၌။ ဝါ-တွင်။

(ခ) တော် ဝစနံ-သီလသ္မိံဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်။ ပစ္စတ္တဝစနတ္ထေ-ပထမာဝိဘတ် အနက်၌။

(ဂ) ဟိ-သစ္စံ။ အယမေဝ အတ္ထော-ဤပထမာဝိဘတ်၏ အနက်ကိုသာ။ (ဝေဖြင့် နိဒ္ဒါရဏ၊ အာဓာရအနက်များကန့်) ဣဒမ္ပိ-ဤပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်လည်း။

(င) ဣဒံ-ဤမိစ္ဆာဇီဝမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်။

(ဃ) ဝုတ္တနယေနေဝ၏-ကတ္တား။ မယာ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၏-ကတ္တား။ တုမှေဟိ။

ဣဒမ္ပိဿ ဟောတိ သီလသ္မိံ(ပါဠိတော်အနက်)အဿ-ထိုရဟန်းအား။ဣဒမ္ပိ-ဤပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်လည်း။ သီလသ္မိံ-သီလအပေါင်း၌။ ဝါ-တွင်။ (ဇော်-ဗာစ်ပါးသော။ သီလံ-သည်။) ဟောတိ။ (တစ်နည်း) အဿ-အား။ ဣဒမ္ပိ-သည်လည်း။ သီလသ္မိံ-သီလသည်။ ဟောတိ။ (က+ခ) အဖွင့်ရှု။

နိဿယ (၂)

(ခ) သို့ (ဥပမာ) ပေါတာလင်္ကာရာနုသန္ဓေ- ဤသို့ (က)ဖြင့် သီလသ္မိံ၌ သတ္တမီဝိဘတ်သည် အာဓာရအနက်၊ နိဒ္ဒါရဏအနက်၌ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူပြီး၍၊ယခုအခါ၌ ဣဒံပုဒ်နှင့် ကတွတ္တ၏ အစွမ်းဖြင့်တူသော တည်ရာအနက်ရှိသောကြောင့်''ဝနပ္ပဂုမ္ဗေ ယထာ ဖုသိတဂ္ဂေ''ပုဒ်ကဲ့သို့ သတ္တမီဝိဘတ်၏ ပထမာကတ္တား၌ ဖြစ်သည်ကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ခ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၂။ရခ။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် သီလသ္မိံ၌ သ္မိံဝိဘတ်သည် ပထမာဝိဘတ်၏ အနက်၌ဖြစ်၏ဟု နယဋ္ဌရကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ သီလသ္မိံ၌ သတ္တမီဝိဘတ်သည် နိဒ္ဒါရဏအနက် အာဓာရအနက်၌သာ ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် ပထမာဝိဘတ်၏ အနက်၌ဖြစ်၏ဟု ထူးဆန်းစွာဆိုသော ဆရာ့စကား အသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ ဝစန+ဝစနတ္ထ ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသသင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု နိဒ္ဒါရဏတ္ထေ ဝါ ဩကာသေ ဝါ ဘုမ္မံ ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ''ပစ္စတ္တဝစနတ္ထေ ဝါ တော် ဘုမ္မ''န္တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) မဟာအဋ္ဌကထာယံ''ဣဒမ္ပိ တဿ သမဏဿ သီလ''န္တိ အယမေဝ အတ္ထော ဝုတ္တော၊ တသ္မာ-

နိဿယ (၄)

ပါဏ- ပဏာန္တိ ဇီဝန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ပါဏော။

ဝေရမဏီ-ဝိရတိ တောယာတိ ဝေရမဏီ။ ဝေရံ မဏာတိ ဝိနာသေတီတိ ဝေရမဏီ။

http://www.dhammadownload.com

သီလ– သီနောတိ ဗန္ဓတိ စိတ္တံ ဧတေနာတိ သီလံ။ (သံယမ)

ပစ္စတ္ထဝစန–ဝုစ္စတိ ဧတေနာတိ ဝစနံ။ အတ္တာနံ ပတိ ပစ္စတ္တံ၊ ပစ္စတ္တဿ ဝစနံ ပစ္စတ္တဝစနံ။ ဟောအပ်သောကတ္တား စသည်မှ အသီးသီးသောအနက်၏ ပဌမာဝိဘတ်နှင့် ဝါစ္စ+ဝါစက အစပ်သမ္ဗန်။ ပဌမာဝိဘတ်။ ပဌမာဝိဘတ္တိ။

နံပါတ် (၅)

ဘုမ္မတ္ထာ– တေသံ ဝစနသံ

နံပါတ် (၆)

(က) ဣဒမ္ပိအသံဖြင့် ဣဒပ္ပိသကို ဣဒမ္ပိ+အသံဟု ပဒစ္ဆေဒပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

ဘိက္ခုနော–ဖြင့် အသဉ္ဉ တဖြင့် ရဟန်းကို စွဲယှုသုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေ။ သီလသဒ္ဒါ၏ကေံသီလံဖြင့် သီလသဒ္ဒါ၌ သဒ္ဒိဝိဘတ်သည် (သီလတစ်ပါးကို ထုတ်ဆောင်အပ်သောကြောင့်) နိဒ္ဒါရဏအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း)"ရက္ခေ သာခါ" ကဲ့သို့ အပေါင်းအာဓာရမှ အစိတ်အာဓေယ်ကို ထုတ်ယူအပ်သောကြောင့် အာဓာရအနက်၌သက်သည်ကို သိစေ။ ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီဖြင့် ဣဒမ္ပိ၌ ဣမသဒ္ဒါဖြင့် သုံးသပ်အပ်သောအနက်ကို သိစေ။ ကေံ သီလံဖြင့် ဟောတိကြိယာ၏ ထည့်ပါဌ် ကတ္တားကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဂုတ္တ– ဂုပ+တ။ ပချေ။ တဒ္ဓေဘော်လာ။

သန္တုဋ္ဌ– သံ+တုသ+တ။ သနှင်တကွ တကို ဋ္ဌပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို နပြု။

နံပါတ် (၈)

အသံဝရမူလကာနိ ဘယာနိ၌ ဘယအရ– အတ္တာနုဝါဒဘေး၊ ပရာနုဝါဒဘေး၊ ဒဏ္ဍဘေး စသည်ယူ။

ယထာဝိဓာနပဋိပတ္တိတေနဖြင့်–ရှေးမင်းအဆက်ဆက်တို့ လေ့ကျင့်အပ်သော အစီအရင်နှင့်ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော အင်္ဂါတစ်ပါးကို ပြသည်။

ခတ္တိယာဘိသေကေနဖြင့် – မင်း၏အဖြစ်ကို ဆောင်တတ်သည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော အင်္ဂါတစ်ပါးကိုပြသည်။မုဒ္ဒါအဝသိတ္တောဖြင့် – ထိပ်ထက်၌သာ ရေစင်ဖြင့်သွန်းလောင်းအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော အင်္ဂါတစ်ပါးကို ပြသည်။

နံပါတ် (၁၀)

ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ–ဝိရတိစေတသိက်။ ဓမ္မ၊ မမ္မ။ ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုဖြစ်သော သူ့အသက်သည် အာရမ္မဏ။ ယောနိသောမနသိကာရသည်လည်းကောင်း၊ ရဟန်းအဖြစ်သည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ သီလပြည့်စုံသဖြင့် တစ်စုံတစ်ခုသော ဘေးကို မမြင်ခြင်း ကာယိကသုခ စေတသိကသုခကို ခံစားရခြင်းစသောအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅၇)

(က) မုဒ္ဒါဘိသိတ္တောတိ ယထာ ဝိဓာနပဋိပတ္တိတေန ခတ္တိယာဘိသေကေန မုဒ္ဒနိ အဝသိတ္တော။

(ခ) ယဒိဒံ ပစ္စတ္ထိကတောတိ ယံ ကုတောစိ ကေပစ္စတ္ထိကတောပိ ဘယံ ဘဝေယျ၊ တံ န သမနုပဿတိ။

(ဂ) ကသ္မာ? ယသ္မာ နိဟတပစ္စာမိတ္တော။

(ဃ) အဇ္ဈတ္တန္တိ နိယကဇ္ဈတ္တံ၊ အတ္တနော သန္တာနေ အတ္တော။

(င) အနဝဇ္ဇသုခန္တိ အနဝဇ္ဇံ အနိန္ဒိတံ ကုသလံ သီလပဒဋ္ဌာနေဟိ အဝိပ္ပဋိသာရပါမောဇ္ဇပီတိ ပဿဒ္ဓိဓမ္မေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတံ ကာယိကစေတသိကသုခံ ပဋိသံဝေဒေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၆၄။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) ယထာဝိတနုဝိပဟိတေန-အကြွင်းအကြွင်း အစီအရင်အတိုင်း စီစဉ်အပ်ပြီးသော။ခတ္တိယာဘိသေကေန-မင်းအဖြစ်ကို ဆောင်တတ်သော အဘိသိက်ရေစင်ဖြင့်။မုဒ္ဓနိ-ဦးထိပ်၌။

(ခ) ကူဟော်ဗီ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော။ကောပစ္စတ္ထိကာဟော်ပိ-တစ်ယောက်သောရန်သူကြောင့်လည်း။

(ဂ) နိဟတပစ္စာမိတ္တော-နှိမ်အပ်ပြီးသော ရန်သူရှိ၏။တသ္မာ-နသမနုပဿတိ

(ဃ) နိယကဖ္ဈတ္တံ-မိမိကိုမှီ၍ ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တ၌။

(င) အနဝဇ္ဇံ-အပြစ်မရှိသော။ အနိန္ဒိတံ-ပညာရှိတို့ မကဲ့ရဲ့အပ်သော။သီလပဒဋ္ဌာနေဟိ-သီလလျှင် နီးစွာသောအကြောင်းရှိသော။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် တစ်စုံတယောက်သော ရန်သူကြောင့်လည်း ဘေးမမြင်ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် တစ်စုံတယောက်သောရန်သူကြောင့် ဘေးမမြင်အပ်ပါသနည်း။ ရန်သူမရှိ၍ ဘေးကိုမမြင်အပ်ပါသလော။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် အဇ္ဈတ္တအရ နိယကဇ္ဈတ္တကိုကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်သော အနဝဇ္ဇသုခဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ ယင်းအနဝဇ္ဇသုခကို မည်သို့ခံစားအပ်သည်ကို မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

အနိက္ကျူဇ္ဇန္တောတိ သာရဝသေနေဝ ဣဒံ နိဿရဏံ, အယံ ပရမတ္ထောတိ ဟာဒယေ အဋ္ဌပေန္တော။ ဗျဉ္ဇနံ ပန တေန ဥဂ္ဂဟိတမ္ပေဝ နိက္ကျုဇ္ဇိတဥ္စ။ (ဋ္ဌ၊၁၄၅)

(က) နနု သာရဝသေနေဝ ဣဒံ နိဿရဏံ အယံ ပရမတ္ထောတိ ဟာဒယေ နဋ္ဌပေတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အဇ္ဈတ္တသတ္တုရာဇာ ပူရဏကဿပဝါဒံ ဘဂဝတော အဝေါစ။

(ဂ) ဗျဉ္ဇနံ တေန ဥဂ္ဂဟိတမ္ပေဝ နိက္ကုဇ္ဇိတဥ္စ။တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

မုဒ္ဓါ- မောဒန္တိ ဧတ္ထ ဥဂ္ဂါဒယောတိ မုဒ္ဓါ။
ဝမ်းမြောက်ခြင်းကြိယာ။ ဦးခေါင်းဒြပ်။ သီသ၊မတ္ထက။
အဘိသိတ္တ-အဘိသဥ္စိယိတ္ထာတိ အဘိသိတ္တော။
သွန်းလောင်းခြင်းကြိယာ။ သွန်းလောင်းအပ်သောဦးခေါင်းဒြပ်။ အဘိသေက။
ခတ္တိယ- ခတ္တဿ အပစ္စံ ခတ္တိယော။
ပစ္စတ္ထိက-ပဋိပက္ခံ အတ္ထယန္တိ ဣစ္ဆန္တီတိ ပစ္စတ္ထိကာ။
ဆန့်ကျင်ဘက်ကိုအလိုရှိခြင်းကြိယာ။ ရန်သူဒြပ်။အရိ၊ဝေရီ။
နိဟတပစ္စာမိတ္တ-မိတ္တဿ ပဋိပက္ခော ပစ္စာမိတ္တော။
နိဟတာဝ ပစ္စာမိတ္တော ယေနာတိ နိဟတပစ္စာ မိတ္တော။

နံပါတ် (၅)

(ဂ) နိဟတပစ္စာမိတာတ္တာ- 'ရညော။ (ပါဠိတော်)

နံပါတ် (၆)

(က) မုဒ္ဓနိ အဝသိတ္တောဖြင့် မုဒ္ဓါဘိသိတ္တောကို ပုဒ္ဓနိ အဘိသိတ္တော မုဒ္ဓါဘိသိတ္တောဟု သဏ္ဍာမိ ၊

http://www.dhammadownload.com

တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ခတ္တိယာဘိသေကေနဖြင့် ဦးခေါင်း၌ ရေစင်သွန်းလောင်းခြင်း ဟူသည့် ခတ္တိယအဖြစ်ကို ဆောင်နိုင်သော အဘိသိက်သွန်းလောင်းခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

ယထာဝိဓာနဝိဟိတေနဖြင့် အဘိသိက်သွန်းလောင်းရာ၌ ရှေးလုပ်ရိုးအစီအစဉ်နှင့် မဆန့်ကျင်အောင် ပြုခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။အဥ္စလိတွောဖြင့် သွန်းလောင်းအပ်ဟူသည့် လက်ကို ဦးခေါင်း၏ အပေါ်၌ထား၍ အောက်သို့ သွန်းလောင်းရခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဃ) နိယကဇ္ဈတ္တံဖြင့် အဇ္ဈတ္တအရ အဇ္ဈတ္တလေးမျိုးတို့တွင် နိယကဇ္ဈတ္တကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။အတ္တနော သန္တာနေဖြင့် အဇ္ဈတ္တဟူသည် မိမိသန္တာန်၌ပင် ခံစားခြင်းဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၉)

ပဿဒ္ဓိ– ပ+သမ္ဘ+တိ။ တကို ဓပြု၊ မကိုချေ၊ ဘကို ဒပြု၊ သလာ။

ခတ္တိယ– ခေတ္တ+ဣယ။ ဣကို အပြု။

နံပါတ် (၈)

စက္ခုနာ ရှုပ် (ဋ္ဌ၁၆၅)၌ စက္ခုအရနှင့် တရားကိုယ်။

၁။ ပသာဒစက္ခု = အာယသာယဟနာသာယဉာဏ်, ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိဉာဏ်၊

၂။ သမန္တစက္ခု = သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊

၃။ ဓမ္မစက္ခု = အောက်မဂ်သုံးပါးဉာဏ်၊

၄။ ပညာစက္ခု = ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်၊

၅။ ဒိဗ္ဗစက္ခု = ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်၊

၆။ ပသာဒစက္ခု = စက္ခုပသာဒရုပ်၊

(င) ဝါကျအဓိပ္ပါယ်–

ကုသလသီလကျင့် ပဒဋ္ဌာန်ရှိသော အဝိပ္ပဋိသာရ ပါမောဇ္ဇပီတိပဿဒ္ဓိတရားတို့ဖြစ်၏။ အဝိပ္ပဋိသာရ စသောအကြောင်းရှိသော စေတသိကသုခကို ခံစား၏။ စေတသိကသုခကြောင့်ဖြစ်သော ပဏီတရုပ်တို့ဖြင့် တွေ့ထိအပ်သော ကိုယ်၌ဖြစ်သော ကာယိကသုခကို ခံစား၏။

နံပါတ် (၁၀)

(င) အနဝဇ္ဇသုခအရ–ကာယိကသုခ စေတသိကသုခကောက်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ၊ စင်ကြယ်သောမိမိ၏ သီလသည် အာရုံမဏ။ အဝိပ္ပဋိသာရ ပါမောဇ္ဇ ပီတိ ပဿဒ္ဓိတရားတို့သည် ဥဒ္ဓိပန။ သမာဓိရှိခြင်း မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ် ဉာဏ်ရရှိခြင်း စသော အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅၁)

(က) အဘိဏ္ဍက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေတိ ဧတ္ထ တာဝ အဘိက္ကန္တံ ဝုစ္စတိ ဂမနံ၊ ပဋိက္ကန္တံ နိဝတ္တနံ။

(ခ) တဒုဘယမ္ပိ စတူသု ဣရိယာပထေသု လဗ္ဘတိ။

(ဂ) ဂမနေ တာဝ ပုရတော ကာယံ အဘိဟရန္တော အဘိက္ကမတိ နာမ၊ ပဋိနိဝတ္တေန္တော ပဋိက္ကမတိ နာမ။

(ဃ) ဌာနေပိ ဌိတကောဝ ကာယံ ပုရတော ဩနမေန္တော အဘိက္ကမတိ နာမ၊ ပစ္ဆတော အပနာမေန္တော ပဋိက္ကမတိ နာမ၊

(င) နိသဇ္ဇာယ နိသိန္နကောဝ ...

(စ) ... သယနေပိ ...

သမ္မဉ္ဇနာကာရီ ဟောတီတိ သမ္မဉ္ဇနေ သမ္ပဇာနကာရီ။ ...

သမ္မဉ္ဇနေဝ ဝါ ကာရီ။ ...

ဟောတိ အဘိက္ကန္တာဒီသု သမ္မဉ္ဇနံ ကာရေတာဝ၊ န ကတ္ထစိ

သမ္မဉ္ဇနဝိရဟိတော ဟောတိ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၈၃)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) အဘိက္ကန္တပဋိက္ကန္တဝိဒိတကာလတော–ရှေးရှုသွားခြင်း,နောက်သို့ဆုတ်ခြင်းတို့၏ ထင်ရှားရာ ကာလမှ။ (တာဝ အပါဒါန်)

(ခ) တဒုဘယမ္ပိ–ထိုနှစ်ပါးစုံသော ရှေးရှုသွားခြင်း နောက်သို့ ဆုတ်ခြင်းကိုလည်း။

(ဂ) ဒွာနာဒီသု–တို့၌။ အဘိက္ကန္တပဋိက္ကန္တဝစနကာလတော–ရှေးရှုသွားခြင်း နောက်သို့ဆုတ်ခြင်းကို ဆိုရာမှ။ တာဝ–စွာ။ ဂမနံ–၌။ အဘိက္ကန္တ ပဋိက္ကန္တံ–ရှေ့သို့သွားခြင်း နောက်သို့ဆုတ်ခြင်းကို၊ (မယာ ဝုတ္တတော)ထည့်။ အဘိဟရန္တော–ရှေ့ရှုဆောင်သော ရဟာန်းသည်။ ပဋိနိဝတ္တေန္တော–ဆုတ်စေသော ရဟာန်းသည်။

(ဃ) သမ္ပဇညေန–ထက်ဝန်းကျင်မှ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဖြစ်သော ဉာဏ်ဖြင့်။ ကိစ္စကာရီ–အလုံးစုံသော ရှေးရှုသွားခြင်း နောက်သို့ဆုတ်ခြင်းကိစ္စကို ပြုလေ့ရှိသည်။

(စ) ဟိ–ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့သော–ဘိက္ခု။ကတ္ထစိ–တစ်စုံတစ်ခုသော ရှေးရှုသွားခြင်း နောက်သို့ဆုတ်ခြင်း၌။ သမ္ပဇညဝိရဟိတော–သမ္ပဇညမှကင်းသည်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အဘိက္ကန္တဟူသည် ဂမန၊ပဋိက္ကန္တဟူသည် နိဝတ္တနဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဂမနက္ခဏိယာပထ၌သာ ထိုအဘိက္ကန္တ ပဋိက္ကန္တနှစ်မျိုးကို ရအပ်ပါသလော။ (ဂစ္ဆန္တိ) အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် အဘိက္ကန္တ ပဋိက္ကန္တနှစ်မျိုးကို ဂမနက္ခဏိယာ၌သာ မရအပ်၊ ဣရိယာပထ လေးပါးလုံး၌ ရအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့ရအပ်ပါသနည်း။ ရအပ်ပုံအခြင်းအရာကို အကျယ်အားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ (ကထံ လဗ္ဘတီတိ အာဟ"ဂမနေ"တိ အာဒိ။) ဋီ၊သစ်၊၂။စာ။

(င) သို့ အပရာနုသန္ဓေ–ယခုအခါ၌ ကာရီ၏ ကံကို တစ်ပါးမရှာသင့်ပြီ သမ္ပဇာနပဝတ်သည်းဟု ပြပြန်လိုရကား သမ္ပဇညမေဝ ဝါ ကာရီဟု ဒုတိယဝိကပ် မိန့်။

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် သမ္ပဇာနံ ကာရီ သမ္ပဇာနကာရီဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ် သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ သမ္ပဇာနေန ကာရီ သမ္ပဇာနကာရီဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ပထမဝိကပ်ဖြင့်ပင် ပြီးကောင်းပြီ မဟုတ်တုံလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် ဒုတိယဝိကပ်ကို ဖွင့်ဆိုသော သရာစကား အဘယ်သို့သင့်နိုင်ပါအံ့ နည်း။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (စ)မိန့်။ ("သော ဟိ"တိ အာဒိ ဒုတိယဝိကပ္ပဿ သမတ္ထနံ) ဋီ၊သစ်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု "သမ္ပဇညေန သဗ္ဗကိစ္စကာရီ"တိ သံဝဏ္ဏိတေ အဓိပ္ပေတတ္တော သိဒ္ဓေါ။

(ခ) အထ ကသ္မာ "သမ္ပဇညမေဝ ကာရီ"တိ ဒုတိယဝိကပ္ပနတ္ထံ အာဟ။

(ဂ) သော အဘိက္ကန္တာဒီသု သမ္ပဇညံ ကရောတေဝ၊ န ကတ္ထစိ သမ္ပဇညဝိရဟိတော ဟောတိ၊ တသ္မာ။(ကရောတေဝ၌ ဝေဖြင့် ဉာဏ်မပါပဲ မည်သည့်ကိစ္စကိုမျှ မပြုဟု ကန့်သည်။)

နံပါတ် (၄)

ကာယ– ကုစ္ဆိတာနံ အာယော ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနန္တိ ကာယော။
ဆံပင်စသည်၏ ဖြစ်ရာကိုယ်နှင့် နိဿိတနိဿယအစပ်။ဒေဟ၊သရီရ။

သမ္ပဇည–သမ္ပဇာနဿ သမ္ပဇာနံ။ သမ္ပဇာနမေဝ သမ္ပဇည်။ (တစ်နည်း) သမ္ပဇာနံ သမ္ပဇည်။
သမ္ပဇာနာတီတိ သမ္ပဇာနံ။ တဿ ဘာဝေါ သမ္ပဇည်။
ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိခြင်းကြိယာ။ သိတတ်သောဉာဏ်။ပဇာနန။

သဗ္ဗ– သရတိ ပဝတ္တတီတိ သဗ္ဗော။
ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ အလုံးစုံသောကိစ္စ။ သကလ၊နိဿေသ။

http://www.dhammadownload.com

နံ့ပါတ် (၅)

အဘိဟာရန္တတ္တာ–(ပဋိနိဝတ္တေန္တတ္တာ)–ဟာသ ဘိက္ခုနော။

နံ့ပါတ် (၆)

(က) ဝုစ္စတိ ဂမန်ဖြင့် အဘိက္ကန္တ၌ အဘိရှေးရှိသော ကမုဓာတ်သည် သွားခြင်းဟူသောဂမန အနက် ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊တပစ္စည်း ဘောအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အဘိက္ကမန် အဘိက္ကန္တံဟု ဝစနတ္တ ပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (ပဋိက္ကန္တံ နည်းဘူဖော်)

(ဃ) သမ္မဇညေန သမ္ပဇကိစ္စဏာရီဖြင့် သမ္မဇာနအရ ဉာဏ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်း ကောင်း၊ သမ္မဇာနသဒ္ဒါ သမ္မဇညသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ သမ္မဇနနံ သမ္မဇာနံဟု ဘာဝသာဓန ဝစနတ္တပြုရသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် သမ္မဇာနေန ကာရီ သမ္မဇာနကာရီဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္တပြုရသည်ကိုလည်းကောင်း၊ကာရီ၌ ကရဓာတ်၏ ကံကို သမ္ပဇကိစ္စံဟု ထည့်ရည်ကိုလည်းကောင်း၊ မည်သည့်ကိစ္စမဆို ကိစ္စအားလုံးကို ဉာဏ်ပညာဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံ့ပါတ် (၇)

သမ္မဇည–သမ္မဇာန+ဏျ။ ဏာချေ၊ နလာ၊ ချကို ဉ ပြု၊ ဉ ဒွေဘော်လာ။

သပ္ပါယ– သန္တ+ပါယ။ သန္တကို သပြု၊ ပဒွေဘော်လာ။ (တစ်နည်း) သံ+ပါယ။

နံ့ပါတ် (၈)

ဂမနအရ–ဆုတ်နစ်၍လည်းကောင်း မဆုတ်နစ်၍လည်းကောင်း သွားခြင်းကိုယူ။ နိဝတ္တနအရ နောက်ဆုတ်ခြင်းမျှကို ယူ။ ငှိ၊သစ်။ ယင်းနှစ်ပုဒ်သည် ရှေးတိုးခြင်းကိုထောက်၍ နောက်ဆုတ်ခြင်း၊ နောက်ဆုတ်ခြင်းကိုထောက်၍ ရှေ့တိုးခြင်း ဤသို့အချင်းချင်း ကပ်ယူအပ်သော ကြိယာနှစ်ပါးဖြစ်သည်။

နံ့ပါတ် (၁၀)

သမ္မဇညအရ– ဉာဏ်ကောက်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ ဆောင်ရွက်ဖွယ်ကိစ္စအားလုံးသည် အာရမ္မဏ။

သတိသည် ဥဒ္ဒိပန။ သတိသမ္မဇညကြောင့် ရသင့်ရထိုက်သော ဈာန် မဂ်ဖိုလ်တရားတို့သည် အနုဘာဝ။

နံ့ပါတ်စဉ် (၅၉)

(က) သစေပိ န ကထာပေန္တိ။ (ဒီ၊ ၄၊ ၁။၁၆၈။)

(ခ) ဇနသင်္ဂဟတ္ထံ ဓမ္မကထာ နာမ ကာတဗ္ဗာယေဝါတိ အဋ္ဌကထာစရိယာ ဝဒန္တိ။

(ဂ) ဓမ္မကထာ ဟိ ကမ္မဋ္ဌာနဝိနိမုတ္တာနာမ နတ္ထိ။

(ဃ) တသ္မာ ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ ဓမ္မကထံ ကထေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ အာဟာရံ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ အနုမောဒနံ ကတွာ နိဝတ္တိယမာနေဟိပိ မနုဿေဟိ အနုဂတောဝ ဂါမတော နိက္ခမိတွာ တတ္ထ တေ နိဝတ္တေတွာ မဂ္ဂံ ပဋိဇ္ဇတိ။

နံ့ပါတ် (၁)

(က) နံ့ ဘိက္ခုံ(ကာရိတ်)ပဥ္စဝါ ဝမ္မဝါ (တတ်ကံ) သစေပိ နကထာပေန္တိ–အကယ်၍မူလည်း မ ဟောစေကြကုန်အံ့။

(ခ) ဇနသင်္ဂဟတ္ထံ–ဓမ္မာနုဂ္ဂဟဖြင့် လူအပေါင်းကို ချီးမြှင့်ထောက်ပံ့ရခြင်းအကျိုးငှါ။

(ဂ) ဟိ–ယသ္မာ၊ ကမ္မဋ္ဌာနဝိနိမုတ္တာ–ကမ္မဋ္ဌာန်းမှလွတ်သော။

(ဃ) တသ္မာ–ထိုသို့ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟဖြင့် လူအပေါင်းကို ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့ရခြင်း အကျိုးငှါ တရားစကားမည်သည်ကို ပြုအပ်သည်သာဟု အဋ္ဌကထာဆရာတို့ ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းမှလွတ်

http://www.dhammadownload.com

သော့တရား၏ မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (တသ္မာ နှစ်ချက်စွဲထားသည်ကို မှတ်သားပါ။) ဋီ၊သစ်၊၂။၈၅။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် လူအပေါင်းကို ချီးမြှောက်ခြင်းအကျိုးငှါ တရားစကားကို ပြုထိုက်၏ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတို့၏အဆိုကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ယင်းသို့ တရားဟောသော် ကမ္မဋ္ဌာန်းပါတော့မည်လော။ ကမ္မဋ္ဌာန်းမပါသော် ဆရာ့စကား အသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ (ဋီ၊သစ်။)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု န ကထာပေတ္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဓမ္မကထာယေ၀ ကာ့တဗ္ဗာ။

(ဂ) ဖနေသင်္ဂဟတ္ထံ ဟောတိ၊ တသ္မာ-

အထ၀ါ- (က) နနု န ကထာပေတ္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဖနေသင်္ဂဟတ္ထံ ဓမ္မကထာ န ကာတဗ္ဗာယေ၀ါတိ အဋ္ဌကထာစရိယာ ၀ဒန္တိ။

(ဂ) ဓမ္မကထာ ကမ္မဋ္ဌာနဝိနိမုတ္တာ နာမ နတ္ထိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

အဋ္ဌကထာ-	ကထီယတိ တာေယာတိ ကထာ။ အတ္ထဿ ကထာ အဋ္ဌကထာ။
အာဟာရ-	အာဟရတိ ဖလာယူနီတိ အာဟာရော။ ဘောဇနေ၊အသနံ။
ဓမ္မကထာ-	ဓမ္မောယေ၀ ကထာ ဓမ္မကထာ။
အနုမောဒနာ-	အနုမောဒန္တိ တာေယာတိ အနုမောဒနာ။
	ဝမ်းမြောက်ခြင်းကြိယာ။ အနုမောဒနာတရားစကား။ ဓမ္မဒေသနာ။
ကမ္မဋ္ဌာန-	ကမ္မဿ ဌာနံ ကမ္မဋ္ဌာနံ။
	သမထဝိပဿနာအလုပ်၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားနှင့် နိဿယနိဿိတအစပ်။
	ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား။ ဘာဝနာကမ္မ။

နံပါတ် (၅)

နတ္ထိကို- နတ္ထိတာယ- ဓမ္မကထာယ။
တသ္မာ- ၀ဒန္တတ္တာ- အဋ္ဌကထာစရိယာနံ။
ဝါသ္မာ-နတ္ထိတာယ- ဓမ္မကကထာယ။

နံပါတ် (၆)

ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရောတိ မနစ္ဆဋ္ဌေသု ဣန္ဒြိယေသု ပိဟိတဒွါရော ဟောတိ။

မနစ္ဆဋ္ဌေသု ဣန္ဒြိယေသုဖြင့် ဣန္ဒြိယေသုအရ မနိန္ဒြေလျှင် ခြောက်ခုမြောက်ရှိသော ဣန္ဒြေတို့ကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ပိဟိတဒွါရောဖြင့် လုံးခြုံစေအပ်သော တံခါးပေါက်ရှိသည်ဟူသည် ပိတ်ထားအပ်သော တံခါးပေါက်ရှိခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

မဂ္ဂ- မဇ္ဈ။ ဖွက်ို ဂ္ဂပြု။ (ပဌမေကဟိ မဇ္ဈတေ နိတ္တိဏ္ဏံ ကရီယတေတိ မဂ္ဂေါ။)

အဋ္ဌကထာ-အတ္ထကထာ။ ထ္ထကို ဋ္ဌပြု။

နံပါတ် (၈)

ပဉ္စဝိဓစေတောခီလ-(၁) ဗုဒ္ဓေ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ (၂) ဓမ္မေ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ (၃) သံဃေ ဝိစိကိစ္ဆာ၊
(၄) သိက္ခာယ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ (၅) သဗြဟ္မစာရီသု ကောပ။

http://www.dhammadownload.com

ပဋ္ဌဝိစေတောဝိနိဗန္ဓ- (၁) ကာမအဝိတရာဂ၊ (၂)ကာယအဝိတရာဂ၊ (၃) ရူပအဝိတရာဂ၊
(၄) သုခါနုယောဂ။ (၅) ဒေဝပတ္ထနာ။

နံပါတ် (၁၀)

ဓမ္မကထာနာမ ကာတဗ္ဗာယေ၀- ဒေသနာဉာဏ်၊ ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ဂမ္ဘ။ (တစ်နည်း) ဥဒ်သာဟ၊ဝီရိ။ဓမ္မကထာသည် အာရမ္ဘဏ။ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟဖြင့် လူအများကို ချီးမြှောက်လိုခြင်း ကမ္မဋ္ဌာန်း တရားများမှ မလွတ်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ တရားတော်ကို လူအများ သိနာလည်၍ လိုက်နာကျင့်ကြံခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၀)

(က) အာလောကိတံ နာမ ပုရတော ပေက္ခနံ။ ဝိလောကိတံ နာမ အနုဒိသာပေက္ခနံ။

(ခ) အညာနိပိ ဟေဋ္ဌာဥပရိပစ္ဆတောပေက္ခနဝသေန၊ ဩလောကိတဥလ္လောကိတာ ပလောကိတာနိ နာမ ဟောန္တိ၊ တာနိ ဣဓ န ဂဟိတာနိ။

(ဂ) သာရုပ္ပဝသေန ပန ဣမာနေဝ ဒွေ ဂဟိတာနိ။

(ဃ) ဣမိနာ ဝါ မုခေန သဗ္ဗာနိပိ တာနိ ဂဟိတာနေဝါတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။

နံပါတ် (၁)

(က) . ပုရပေဟာပေက္ခနံ-ရှေ့သို့ကြည့်ရှုခြင်းသည်။ အနုဒိသာပေက္ခနံ-အထောင့်ဖြစ်သော အရပ်ကို ကြည့်ရှုခြင်းသည်။

(ခ) ဟေဋ္ဌာဥပရိပစ္ဆတောပေက္ခနဝသေန-အောက်သို့ကြည့်ရှုခြင်း၊အထက်သို့ကြည့်ရှုခြင်း၊ နောက်သို့ကြည့်ရှုခြင်းတို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ဩလောကိတဥလ္လောကိတာပလောကိတာနိနာမ-အောက်သို့ကြည့်ခြင်း အထက်သို့ကြည့်ခြင်း၊နောက်သို့ကြည့်ခြင်းမည်သည်တို့သည်လည်း။ဣဓ-အာလောကိတေ ဝိလောကိတေဟူသော၌ ပါဠိ၌။

(ဂ) သာရုပ္ပဝသေန-ရဟန်းတို့အား လျောက်ပတ်သော ကြည့်ခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့်။ ဣမာနေဝ- အာလောကိတ ဝိလောကိတတို့ကိုသာလျှင်။

(ဃ) ဝါ-တစ်နည်းကား။ဣမိနာမုခေန-ဤအာလောကိတ ဝိလောကတို့ကို အဦးပြုသဖြင့်။ တာနိ- ထိုဩလောကိတ ဥလ္လောကိတ အပလောကိတတို့ကို။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ရှေးရှုကြည့်ခြင်းသည် အာလောကိတ၊အထောင့်အရပ်ကြည့်ခြင်းသည် ဝိလောကိတမည်၏ဟု ဖွင့်ပြ၏။ ကြည့်ခြင်းသည် ဤမျှသာရှိပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားရပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

တာနိ ဣဓ န ဂဟိတာနိ-သို့-ဆရာ၊ အညာနိပိ စသည်ဖြင့် အောက်၊ အထက်၊ နောက် ကြည့် ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ဩလောကိတ ဥလ္လောကိတ အပလောကိတတို့မည်၏ဟု ဖွင့်ပြ၏။ ယင်းသို့ဆိုသော် ဩလောကိတစသည်တို့ကိုလည်း ယူကောင်းသည်မဟုတ်တုံလော။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (တာနိစသည်) မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဩလောကိတစသည်တို့ကို ဤ၌မယူအပ်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် မယူအပ်ပါသနည်း။ ထိုတို့သည်လည်း ကြည့်ရှုခြင်းတို့ပင် မဟုတ်တုံလော။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု သမ္မဇနပရိဘဏ္ဍာဒိကရဏေ ဩလောကိတဿ, ဥလ္လောကဟရဏာဒီသု ဥလ္လော...ိဟဿ. ပစ္ဆတော. အာဂစ္ဆန္တပရိဿယပရိဝဇ္ဇနာဒီသု အပလောကိတဿစ. သိယာ သမ္ဘဝေါ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ (သာရုပ္ပဝသေန) ဣမာနေဝ ဒွေ ဂဟိတာနိ။
(ဂ) ဣမိနာ မုခေန သဗ္ဗာနိပိ တာနိ ဂဟိတာနေဝ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

သာရုပ္ပ-သရူပဿ ဘာဝေါ သာရုပ္ပံ။
လျော်ကပ်သော ဂုဏ်၏ကြည့်ရှုခြင်းနှင့် နိယယနိသိတအစပ်။ သမဏပတိရူပ။
ဒိသာ- ဒိဿတိ စန္ဒဝဍ္ဎနာဒိဝသေန အယံ ပုရိမာ အယံ ပစ္ဆိမာတိ အာဒိနာ နာနပ္ပကာရတော ပညာယတေတိ ဒိသာ။
ထင်ရှားခြင်းကြိယာ။ အရှေ့အရပ်စသည်။ ပုရိမဒိသာဒယော။
အနုဒိသာ-ဒိသာနံ အနုရူပါ အနုဝတ္တကာ ဝါ ဒိသာ အနုဒိသာ။
လျော်သောဂုဏ်၏ အရပ်မျက်နှာနှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်။ အထောင့်အရပ်။ ဝိဒိသာ။
မုခ- ဟိတာသုခံ မုခတိ ပဝတ္တတိ တေနာတိ မုခံ။ (ပဓာန်)

နံပါတ် (၅)

ဝိလောကိတတ္တာ- အနုဒိသာပေက္ခနဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ပုရတော ပေက္ခနံဖြင့် အာလောကိတာ၌ အာဥပသာရ၏ အဘိမုခအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။လောကဓာတ်၏ ပေက္ခနအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။တပစ္စည်း ဘာဝသာဓနေ၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။အဘိမုခံ လောကိယတေ အာလောကိတံဟု ဝစနတ္ထပြုရသည်ကိုလည်းကောင်း။ အနုဒိသာ ပေက္ခနံဖြင့် ဝိလောကိတာ၌ ဝိဥပသာရသည် ဝိဝိဓအနက် (ငြို၊သစ်) ဝါ-အနဘိမုခအနက် (ဘာ၊ငြို) ၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (ကြွင်းတူ၏)

နံပါတ် (၇)

ပေက္ခန- ပ+ဣက္ခ+ယု။ ယကို အန၊ ဣကို ဧ။
အဝိစိ- န+ဝိစိ။ နကို အ၊ ဣကို ဤ။

နံပါတ် (၈)

သာရုပ္ပဝသေနဖြင့် အသာရုပ္ပ၏အစွမ်းဖြင့် အာလောကိတဝိလောကိတမှတစ်ပါးသော ဩလောကိတစသော ၃ပုံးပါးတို့ကို မယူခြင်းသည် ပြီးစီး၏။ (ဃ) ဝါကျဖြင့် ဉပလက္ခဏနည်းကို ပြသည်။

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ) ဂဟိတာနိ၌ ဂဟဓာတ်အရ မြတ်စွာဘုရား၏ ဒေသနာဉာဏ် ကောက်။ ဓမ္မံ၊ဓမ္မ။ အာလောကိတ ဝိလောကိတနှစ်ပါးသည် အာရမ္မဏ။ ထိုနှစ်ပါးတို့၏ သာရုပ္ပအဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ဩလောကိတ စသည်တို့၏ အသာရုပ္ပအဖြစ်ကို သိရခြင်းသည် အနဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၁)

(က) ဥဏှာပကာတိကဿ ပန ဒုဗ္ဗလဿစ စီဝရံ သုခုမံ သပ္ပါယံ၊ သီတာလုကဿ ဃနံ ဒုပဋ္ဋံ။
(ခ) ဝိပရီတံ အသပ္ပါယံ။
(ဂ) ယဿ ကဿစိ ဇိဏ္ဏံ အသပ္ပါယမေဝ။
(ဃ) အဂ္ဂဠာဒိဒါနေန ဟိဿ တံ ပလိဗောဓကရံ ဟောတိ။
(င) တထာ ပဋ္ဋုဏ္ဏဒုကူလာဒိဘေဒံ လောဘနိယစီဝရံ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။)
(စ) ဟာဒိသဉ္စိ အရညေ ဧကကဿ နိဝါသန္တရာယကရံ, ဇီဝိတန္တရာယကရဉ္စာပိ ဟောတိ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) ဥဏှပကတိကာယ-အပူဟူသော ပြကတေ့သဘောရှိသော ရဟန်းအားလည်းကောင်း။ ဒုဗ္ဗလသာသစ-နည်းသောအားရှိသော ရဟန်းအားလည်းကောင်း။ သီတာလုကာယ-များသောအအေးရှိသော ရဟန်းအားလည်းကောင်း။ ဃနံ-တခဲနက်သော။ ဒုပဋ္ဋ-နှစ်ထပ်ရှိသော။

(ခ) ဝိပရီတံ-သုခုမ ဃနဒုပဋ္ဋ သက်န်းမှပြန်သော။

(ဃ) ကဿ ယဿ ကဿစိ ဘိက္ခုနော ဇိဏ္ဏံ-ဆွေးမြေ့ဟောင်းနွမ်းသော။စီဝရံ အသပ္ပါယံ-မလျောက်ပတ်ပါသနည်း။ ဟိ-ယသ္မာ-ကြောင့်။ တံစီဝရံ၊ အင်္ဂဇာဒိဒါနေန-ပြင်ထပ်အစရှိသည်ကိုပေးရခြင်းဖြင့်။ ဝါ-အဖာအစရှိသည်ကို ပေးရခြင်းဖြင့်။ အဿဘိက္ခုနော-အား။ ပလိဗောဓကရံ-ထက်ဝန်းကျင်မှ ပိတ်ပင်နှောက်ယှက် ကန့်ကွက်တတ်သော အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည်။ ဟောတိ၊ တသ္မာ-

(င) ပဋ္ဋုဏ္ဏဒုကူလာဒိဘေဒံ-ပဋ္ဋုဏ္ဏတိုင်း၌ဖြစ်သောသက်န်း။ဘွဲ့ဖြူပုဆိုးဖြင့် ချုပ်အပ်သောသက်န်း အစရှိသောအပြားရှိသော။ လောဘနီယံ-လောဘ၏ အာရုံဖြစ်သော။

(စ) ဟိ-ယသ္မာ၊ ကေကဿ-တစ်ပါးတည်းနေသော ရဟန်းအား။ နိဝါသန္တရာယကရံ-ဝတ်ခြင်း၏အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည်လည်းကောင်း။ ဇီဝိတန္တရာယကရဉ္စာပိ-အသက်၏အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည် လည်းကောင်း။

နံပါတ် (၂)

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောရဟန်းအား ဆွေးမြေ့ဟောင်းနွမ်းသော သက်န်းသည် မအပ်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘယ်ကြောင့် ထိုဆွေးမြေ့ဟောင်းနွမ်းသောသက်န်းသည် မအပ်ပါသနည်း။ ၆ဆွေးမြေ့ဟောင်းနွမ်းသော သက်န်း၏ မလျောက်ပတ်ခြင်းအကြောင်းကို မပြဆိုပြီလော။ဝါ-ရဟန်းတော်များအား ရရသမျှသော သက်န်းသည် အပ်စပ်၍ လျောက်ပတ်သည်သာမဟုတ်လော။စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(စ) သို့-ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ပဋ္ဋုဏ္ဏတိုင်းဖြစ် သက်န်း။ဘွဲ့ဖြူပုဆိုးဖြင့် ချုပ်အပ်သောသက်န်း စသောလောဘဖြစ်စရာ သက်န်းသည် ထို့အတူ မလျောက်ပတ်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် မလျောက်ပတ်ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ပဋ္ဋုဏ္ဏသက်န်းတို့သည် အနုလောမသက်န်းဖြစ်၍ ရဟန်းတို့အား ခွင့်ပြုထားအပ်သောကြောင့် အပ်စပ်သည် မဟုတ်လော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ (ကသ္မာတိ ဝုတ္တံ''တာဒိသဉ္ဟိ''တိ အာဒိ) ဋီ၊သစ်။

နံပါတ် (၃)

ဓာတုယောဝ ဓာတုသမ္ပဟံ ပဋိစ္စာဒေန္တိ ပဋိပိလောတိကာယ ပေါတ္ထကရူပပဋိစ္ဆာဒနေ ဝိယ၊ တသ္မာ နေဝ သုန္ဒရံ စီဝရံ လဘိတွာ သောမနဿံ ကာတဗ္ဗံ။

(က) နန သုန္ဒရံ စီဝရံ လဘာတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သောမနဿံ နေဝ ကာတဗ္ဗံ။

(ဂ) ဓာတုယောဝ ဓာတုသမ္ပဟံ ပဋိစ္စာဒေန္တိ ပဋိပိလောတိကာယ ပေါတ္ထကရူပပဋိစ္ဆာဒနေ ဝိယ၊ တသ္မာ-

မှတ်ချက်- ကြိယာဝိသေသနသည် အချို့စောဒကာဘောဖြစ်နိုင်သည်ကို သိပါ။

(က) နန ပဋ္ဋုဏ္ဏဒုကူလာဒီနိ အနုလောမ စီဝရာနိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ တထာ။ ပ ။လောဘနီယစီဝရံ အသပ္ပါယံ။

(ဂ) တာဒိသဉ္ဟိ။ ပ ။ဇီဝိတန္တရာယကရဉ္စာပိ ဟောတိ၊ တသ္မာ-.

နံပါတ် (၄)

ဥဏှ- ဥသတိ ဒဟတီတိ ဥဏှံ။

စီဝရ- ဝဏ္ဏကမ္ဗဉ္စတော့ စီယတေတိ စီဝရံ။

http://www.dhammadownload.com

စီခြင်းကြိယာ၊သက်နံးဒြပ်။ ကာသာဝ၊အရဟဒ္ဓဇ။

သုခုမ- သုခယတိ အနုဘဝတီတိ သုခုမံ။

ချမ်းသာခြင်း ခံစားခြင်းကြိယာ။ သိမ်မွေ့သောသက်နံး။ သဏှ။

သီတာလုက-သီတံ ဗဟုလံ ယဿာတိ သီတာလုကော။ (သီတဗဟုလကော)

ဃန- ဟနတီတိ ဃနံ။ (နိရုတ္တိရ+သန္ဓိ)

ဒုပဋ္ဋ- ပဋ္ဋတိ ဖိဋ္ဋာတာဝံ ဂစ္ဆတီတိ ပဋ္ဋော။ ဒွေ ပဋ္ဋာ ယဿာတိ ဒုပဋ္ဋာ။

နှစ်လွှာသောဂုဏ်၏ သက်နံးနှင့်နိဿယနိသိတအစပ်။နှစ်ထပ်သက်နံး။ဒိဂုဏ။

အဂ္ဂဠ- အဇ္ဈိယတေ ပဟိသန္ဓိယတေ အလ္လီယတေတိ အဂ္ဂဠံ။

ငြိကပ်ခြင်းကြိယာ။ ငြိကပ်စေအပ်သောအဝတ်အပိုင်း။ ဒဠှီကမ္မ။

ပဠ္လဏ္ဏ- ပဠ္လဏ္ဏဒေသေ သဥ္ဇာတံ ပဠ္လဏ္ဏံ။

ဒုက္ကူလ- ဒုက္ခေန ဂုလျတေတိ ဒုက္ကူလံ။ (တစ်နည်း) ဒုမေဟိ ဇာတံ ကူလံ ဒုကူလံ။

လောဘနီယ-လောဘဿ ဟိတံ လောဘနီယံ။

လောဘ၏ အစီးအပွားဖြစ်သော သက်နံးနှင့် အာရုံအာရမ္မဏိကအစပ်။

သက်နံးဒြပ်။ မနာပစိဝရ၊သုန္ဒရစိဝရ။

အရည- အရီယတေ ဂမီယတေတိ အရည်။ ဝန၊ကာနန။

နံ့ပါတ် (၅)

သုခုမတ္တာ- စီဝရဿ။

ဃနတ္တာ-(ဒုပဋ္ဋတ္တာ)- စီဝရဿ။

နံ့ပါတ် (၆)

သမဥ္ဆိတော ပသာရိတောတိ သမ္ဗာနံ့ သမိဥ္ဆနပသာရဏော။

သမဥ္ဆနပသာရဏော-ဖြင့် သမဥ္ဆိတေဒ္ဒ သံပုဗ္ဗ ဣဥ္ဆဓာတ် ဟပစ္စည်း၊ ယင်းတပစ္စည်း၏ ဘောအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ သမိဥ္ဆနံ သမဥ္ဆိတံဟု ဘာဝသာဓနဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပသာရိတေဒ္ဒ ပပုဗ္ဗ သရဓာတ် တပစ္စည်း စသည်ဖော်။ သမ္ဗာနံ့-ဖြင့် သမဥ္ဆန ပသာရဏ၏ကံကို သိစေ။

နံ့ပါတ် (၇)

အဂ္ဂဠ- အဇ္ဈ+အလ။ ဇ္ဈကို ဂ္ဂပြု၊ လကို ဠပြု။ (ပါဠိအဘိဓာန်)

ဒုကူလ- ဒုမ+ကူလ။ မချေ။

နံ့ပါတ် (၈)

အဂ္ဂဠဟူသည် ရှိနေသော အဝတ်အသားကို ထုတ်နှုတ်၍ လိုအပေါက်နေရာ၌ ငြိကပ်စေအပ်သော အဝတ်ပိုင်းတည်း။

ဒုပဋ္ဋ-ဟု ၂-ထပ်ကိုသာ ဆိုခြင်းသည် ဥပလက္ခဏ၊နိဒဿနနည်းမျှ ဆိုခြင်းဖြစ်၏။ အငွေ့များသော ဂိုဒေါင်စသည်၌ ကြာမြင့်စွာထားအပ်သည်ဖြစ်၍ နည်းနည်းဆွေးနေသော အဝတ်များကို သက်နံးချုပ်ရာ၌ "လေး"ထပ် သက်နံးကြီး၊"နှစ်"ထပ် ကေသီသင်းပိုင်ချုပ်နိုင်၏။ပံသုကူအဝတ်ဖြစ်မူ အလိုရှိသလောက် ထပ်နိုင်၏-ဟု ခွင့်ပြုတော်မူသောကြောင့်တည်း။

တထာ-သဒ္ဒါ အနုကမုနအနက်ရှိ၏။ အသပ္ပါယကို ငင်သောကြောင့်တည်း။

နိဝါသန္တရာယကရံ-ဖြင့် ဗြဟ္မစရိယန္တရာယ် တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို ဆိုသည်။

နံ့ပါတ် (၁၀)

လောကနီယံ၌ အန္တတ်ပုဒ်အရ- လောဘကောက်။ ကာမ၊ကာမ။ ပဠ္လဏ္ဏတိုင်းဖြစ်သက်နံး ဝါခြည်

http://www.dhammadownload.com

အထူးဖြင့် ယက်အပ်သောသက်နိုးဟူသော အနုလောမသက်နိုးတို့သည် အာရမ္ဘဏ။ သက်နိုးတို့၏ ကောင်းမွန်သည်၏အဖြစ် ခိုးသားဓားပြတို့ လိုချင်စရာကောင်းသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ တော၌တစ်ပါးတည်းနေသူအတွက် နေခြင်း၏အန္တရာယ်၊အသက်၏အန္တရာယ်များဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၂)

(က) တသ္မာ ဝုတ္တနယေနေဝ စေတ္ထ စတုန္နံ သမ္ပဇညာနံ ဝသေန သမ္ပဇာနကာရိတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(ခ) သမ္ပဇာနကာရီတိ စ သမ္ပပဒေသု သတိသမ္ပယုတ္တေသောဝ သမ္ပဇညဿဝသေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) ''သတိသမ္ပဇညေန သမန္နာဂတော''တိ တေသု ဟိ ပဒေသု အယံ ဝိတ္ထာရော။

(ဃ) ဝိဘင်္ဂကရဏေ ပန ''သတော သမ္ပဇာနော အဘိက္ကမတိ သတော သမ္ပဇာနော ပဋိက္ကမတိ''တိ ဧဝံ တောနိ ပဒါနိ ဝိဘတ္တာနေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။

နိဿယ (၁)

(က) ဧတ္ထ-ဤဂစတေဋ္ဌိတေအစရှိသော ပါဌ်တို့၌။ ဝုတ္တနယေနေဝ-အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေအစရှိသော ပါဌ်တို့၌ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်သာလျှင်။

(ခ) ဟိ-ယသ္မာ၊ကြောင့်။ အယံ ဝိတ္ထာရော-ဤအကျယ်သည်။

(ဃ) ပန-အဖို့တပါး။ဝိဘင်္ဂပ္ပကရဏေ-ဝိဘင်းကျမ်း၌။သတော။ ပ ။ပဋိက္ကမတီတိ-ဟူ၍။ တောနိပဒါနိ-ဤအဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ အစရှိသော ဥဒ္ဒေသပုဒ်တို့ကို။

နိဿယ (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် လေးပါးသော သမ္ပဇညာတို့၏အစွမ်းဖြင့် သမ္ပဇာနကာရီ၏အဖြစ်ကို သိထိုက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဤနိဒ္ဒေသသည် သတိသမ္ပဇညေန သမန္နာဂတောဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏ နိဒ္ဒေသဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ဋီ၊သစ်)ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ်ကြောင့် သမ္ပဇည၏အစွမ်းဖြင့်သာ ဝိတ္ထာရကို ပြုအပ်ပါသနည်း။ (ဝါ) သမ္ပဇာနကာရီအဖြစ်ကို သိအပ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ (ဋီ၊သစ်)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် အလုံးစုံသောပုဒ်တို့၌ သတိနှင့်ယှဉ်သော သမ္ပဇည၏အစွမ်းဖြင့်သာ အနက်ကို သိထိုက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဤဒ္ဓကျယ်ကို သမ္ပဇည၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင် ဟောတော်မူအပ်သည်၏ကြောင့် သမ္ပဇည၏အစွမ်းအားဖြင့်သာ အနက်ကို သိထိုသည်မဟုတ်လော။ထိုသို့ ဖြစ်လျှက် သတိသမ္ပယုတ္တသမ္ပဇည၏ အစွမ်းဖြင့်သာ အနက်ကို သိထိုက်၏ဟု အသို့ ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု အယံ ဝိတ္ထာရော သမ္ပဇညဝသေန ဝုတ္တော။

(ခ) အထ ကသ္မာ သတိသမ္ပယုတ္တဿေဝ သမ္ပဇညဿ ဝသေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) သတိသမ္ပဇညေန သမန္နာဂတောတိတေသု ပဒေသု အယံ ဝိတ္ထာရော။တသ္မာ-

နိဿယ (၄)

သတိ- သရန္တိ တောယာတိ သတိ။ (အသမ္ဘောသ)

ဝိတ္ထာရ- ဝိတ္ထာရေတီတိ ဝိတ္ထာရော။ ဝိတ္ထာရီယတေတိ ဝိတ္ထာရော။
ချဲ့ခြင်းကြိယာ။ အကျယ်ဖြစ်သောဒေသနာ။ နိဒ္ဒေသ၊ဗျာသ၊ပပဉ္စ။

ဝိဘတ္တာနိ-ဝိဘဇီယန္တေတိ ဝိဘတ္တာနိ။
ဝေဘန်အပ်သော သတော စသောပုဒ်။ ဝိဘဇနာနိ၊ဝိဘင်္ဂါနိ။

ပကရဏ-ပကရီယတေတိ ပကရဏံ။ ဂန္ထ၊သတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

တသ္မာ-လာဘမာနဟ္တာ- သဗ္ဗသ္မိ စတုဗ္ဗိဓေသု သမ္ပဇညေသု။
ဝိတ္ထာရတ္တာ- ဥဒ္ဒိဋ္ဌေသု အတ္ထေသု။ (ဋီ၊သစ်)

နံပါတ် (၆)

(ခ) သတိသမ္ပယုတ္တသောဝဖြင့် ကိစ္စအားဖြင့် သမ္ပဇညကို ပဓာနဏ်အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ သတိကိုလည်း ပဓာနအားဖြင့်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။(သတိ၏ဉာဏ်နှင့်အတူ ဖြစ်ခြင်းမျှကိုသာ ပြသည်မဟုတ်။)သဗ္ဗပဒေသုဖြင့် ပုဒ်အားလုံးတို့၌ ထိုအနက်ကို ယူအပ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဥဒုက္ခလ- ဥလူခလ။ လကို ဒ၊ ခအသဒိသဒွေဘော်လာ၊ ဦကို ရဿပြု။
(ပါဠိအဘိဓာန်) (တစ်နည်း) ဥဒူခလ။ ထောမနိဒိ (ပါ-ဘာဋီ၊ဒု)

နံပါတ် (၈)

ကဋ္ဌစ္ဆုနှင့် ဒဗ္ဗိအထူး- ဘောဇဉ်စသည်ကို အတွင်းပြုရှ်ယူကြောင်း ယောက်ချိုသည် ကဋ္ဌစ္ဆု။ ထိုဘောဇဉ်စသည်ကို ထုတ်ဆောင်ခြင်းစသည်ပြုကြောင်း ယောက်မသည် ဒဗ္ဗိ။ ဋီ၊သစ်၊၂၊၁၀၃။
စတုန္နံ သမ္ပဇညအရ- သတ္ထကသမ္ပဇည၊သပ္ပါယသမ္ပဇည၊ဂေါစရသမ္ပဇည၊အသမ္မောဟသမ္ပဇည။

နံပါတ် (၁၀)

သမ္မာဓာနကာရိတာအရ- ဉာဏ်သတိကောက်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ ဂတ၊ဋ္ဌိတစသောအမှုသည် အာရမ္မဏ။ လေးပါးသောသမ္ပဇညတို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ ရုပ်နာမ်ဓမ္မတို့၏ ထင်ရှားစွာဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို သိနိုင်ခြင်းစသော အကျိုးတရားသည် အနုဘာဝ။
အဘိက္ကမတိအရ- ဝါယောဓာတ်ကို ဖြစ်သော ဝီရိယ သတိ ပညာ ပြဓာန်သောကုသိုလ်စိတ်ပွါးပွါဒ်။

ဝါကျစဉ် (၆၃)

(က) ကုစ္ဆိပရိဟာရိကေနာတိ ကုစ္ဆိပရိဟရဏမတ္တကေန။
(ခ) သမာဒါယေဝ ပက္ကမတီတိ အဋ္ဌပရိက္ခာရမတ္တကံ သဗ္ဗံ ဂဟေတွာဧ ကာယပဋိဗဒ္ဓံ ကတွာဝ ဂစ္ဆတိ။
(ဂ) ''မမ ဝိဟာရေ ပရိဝေဏေ ဥပဋ္ဌာကော''တိ အာသင်္ဂေါ ဝါ ဗန္ဓော ဝါ န ဟောတိ။
(ဃ) သော ဇိယာ မုတ္တော သရော ဝိယ, ယူထာ အပက္ကန္တော မဒဟတ္ထီ ဝိယ စ, ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတံ သေနာသနံ ဝနသဏ္ဍံ ရုက္ခမူလံ ဝနပဗ္ဘာရံ ပရိဘုဉ္ဇန္တော ဧကောဝ တိဋ္ဌတိ၊ ဧကောဝ နိသီဒတိ။
(င) သဗ္ဗိရိယာပထေသု ဧကောဝ အဒုတိယော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၆။

နံပါတ် (၁)

(ဃ) သော-ထိုရဟန်းသည်။ဇိယာ-လေးညှို့မှု။မုတ္တော-လွတ်သော။သရောဝိယ-မြှားကဲ့သို့လည်းကောင်း။ယူထာ-ဆင်အပေါင်းမှ။အပက္ကန္တော-ဖဲသါးသော။မဒဟတ္ထီဝိယ-မှန်ယစ်ဆင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ဣစ္ဆိတစ္ဆိတံ-အလိုရှိအပ် အလိုရှိသော်။ဝနသဏ္ဍံ-တောအုပ်သို့လည်းကောင်း။ဝနပဗ္ဘာရံ-ချိုင့်ဝမ်းသို့လည်းကောင်း။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ခာရာ၊ (ခ)ဖြင့် ရှစ်ပါးသော ပရိက္ခာမှုဖြစ်သော အလုံးစုံသောပစ္စည်းကိုယူ၍သာ သွား၏ဟု ဖွင့်ပြုအပ်၏။ ထားရစ်ခဲ့သော ကျောင်းအံရံစသည်ကို တွယ်တာငြိကပ်လျှက်သွား၏ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် စွန့်ထားခဲ့သော ကျောင်းပရဝုဏ်အလုပ်အကျွေးဟူ၍ ငြိကပ်ခြင်း နှောင်ဖွဲ့ခြင်း မရှိဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ငြိကပ်နှောင်ဖွဲ့ခြင်းမရှိပုံကို ဥပဟာနှင့်တကွ ထင်ရှားစွာမပြဆိုပြီလော။ အဘယ်သို့လျှင် ငြိကပ်နှောင်ဖွဲ့ခြင်း မရှိပါသနည်း။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု သော ဓိယာ မုတ္တော သရော ဝိယ, ယူထာ အပက္ကန္တော မဒဟတ္ထိ ဝိယ စ ကုဋ္ဌိတိတ္ထိတံ သေနာသနံ ဝနသဏ္ဍံ ရုက္ခမူလံ ဝနပဗ္ဘာရံ ပရိဘုဉ္ဇတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ကောဝ တိဋ္ဌတိ၊ ကောဝ နိသီဒတိ။

(ဂ) သဗ္ဗိရိယာပထေသု ကောဝ အဒုတိယော၊ တသ္မာ-

နံ့ပါတ် (၄)

ပရိဝေဏ- ပရိဝေဏီယတေတိ ပရိဝေဏော။
ပိုင်းဖြတ်ခြင်းကြိယာ။ကျောင်းဝိုင်းပရဝုဏ်သည်။ အာရာမ။

ဥပဋ္ဌာက- ဥပဂန္တွာ တိဋ္ဌတီတိ ဥပဋ္ဌာကော။
တည်ခြင်းကြိယာ။ အလုပ်အကျွေးပုဂ္ဂိုလ်ဒြဗ်။ ပရိစာရက။

ဓိယာ- ဓိရတီတိ ဓိယာ။
အစွယ်မှ ယုတ်လျော့ခြင်းကြိယာ။ လေးညှို့ဒြဗ်။ ဂုဏ၊ဇယ။

သရော- သရန္တိ ဟိံသန္တိ ဧတေနာတိ သရော။
ညှင်ဆဲခြင်းကြိယာ။ မြှားဒြဗ်။ ပတ္တိ၊သယက။

နံ့ပါတ် (၅)

(ဃ) ပရိဘုဉ္ဇန္တဘ္ဘာ- တသ္မာ ဘိက္ခုနော။

နံ့ပါတ် (၆)

(က) ကုဋ္ဌိပရိဟရဏပက္ခကေနဖြင့် ကုဋ္ဌိပရိဟာရိကေနနှ ကုဋ္ဌိပုဒ် ပရိဟာရိကပုဒ်၊ ပရိဟာရိက၌ ပရိဟာရပုဒ် ဣကပစ္စည်း၊ ပရိဟာရ၌ ပရိရှေးရှိသော ဟရဓာတ် ဏပစ္စည်း၊ ယင်းဏပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓနနှ သက်၍ ပရိဟရဏံ ပရိဟာရောဟု စေနတွဲပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ကုဋ္ဌိယာ ပရိဟာရော ကုဋ္ဌိပရိဟာရော ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတွဲပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ကုဋ္ဌိပရိဟာရော အဿ အတ္ထီတိ ကုဋ္ဌိပရိဟာ ရိကောဟု အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ် ဝစနတွဲပြု၍ ဣကပစ္စည်း အဿတ္ထိအနက်၌သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

(ခ) ဂစ္ဆတိဖြင့် ပက္ကမတိ၌ ပပုဗ္ဗကမုဓာတ်သည် သွားခြင်းအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ ဂဟေတွာ ဝဖြင့် သမာဒါယေဝ၌ သံအာရှေးရှိသော ဒါဓာတ်သည် ယူခြင်းအနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊ သမာဒါယ၌ ယသည် တွာပစ္စည်း၏ကာရိယဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ အဋ္ဌပရိက္ခာရမတ္တကံ သဒ္ဒံဖြင့် အလုံးစုံရှစ်ပါးသော ပရိက္ခရာကိုယူ၍ သွားခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။ ကာယပဋိဗဒ္ဓံ ကတွာဝဖြင့် ယူ၍သွားခြင်း ဟူသည် ကိုယ်နှင့်စပ်သည်ကို ပြုခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံ့ပါတ် (၇)

ဓိယာ- ဓရ+အ+အာ။ ဓရကို ဓိယပြု။ (ဣတ္ထိဇောတက အာ)

ယူထ- ယု+ထ။ ယု၏ ဥကို ဦဒီဃ ပြု။

အဆ္ဃိ- အထတ္ထိ။ ထကို ဆပြု။

နံ့ပါတ် (၈)

အာသဂ်အရ- ငါ့ဉစွာဟူ၍တပ်မက်တတ်သော တဏှာကိုကောက်။

http://www.dhammadownload.com

ဗန္ဓအရ- ဇါ့ဥစ္စာဟူ၍ သိမ်းပိုက်တတ်သော တဏှာကောက်။
အဋ္ဌပရိက္ခာရသရုပ်- တိစီဝရိတ်၊သပိတ်၊ပဲကွပ်၊အပ်၊ခါးပန်ကြိုး၊ရေစစ်။

နံ့ပါတ် (၉)

ဥပဋ္ဌာကော ဝိဟာရေတိ၊ အာသင်္ဂေါ ပရိဝေဏံ ဓါ။
မမ ဟောတိ န ဗန္ဓော ဝါ၊ သော ဂစ္ဆတိ သမာဒါယ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နံ့ပါတ် (၁၀)

(ဂ) နဟောတိအရ- လောဘကောက်။ မွေ့မေ့မွ။ (တစ်နည်း) ဥသာဟဒ္ဒာယိ၊ဝီရိယသ။ ကျောင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပရိဝုဏ်သည်လည်းကောင်း၊ အလုပ်အကျွေးသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏာ။ ပေါ်ပါးစွာအသက်မွေးမြူလေ့ရှိသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ညှို့မှလွတ်သောမြားကဲ့သို့ တစ်ပါးတည်းအလိုရှိရာ အလိုရှိရာကျောင်းစသည်၌ ချမ်းသာစွာသီတင်းသုံးနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၄)

(က) တတ္ထ ဝိဝိတ္တန္တိ သုည်။
(ခ) အပ္ပသဒ္ဒံ အပ္ပနိဂ္ဃောသန္တိ အတ္ထော။
(ဂ) ဝေဒေဝ ဟိ သန္ဓာယ ဝိဘင်္ဂေ"ဝိဝိတ္တန္တိ သန္တိကေစေပိ သေနာသနံ ဟောတိ၊ တဥ္စ အနာကိဏ္ဏံ ဂဟဋ္ဌေဟိ ပဗ္ဗဇိတေဟိ။ တေန တံ ဝိဝိတ္တ"န္တိ ဝုတ္တံ။
(ဃ) သေတိ စေဝ အာသတိစ ဧတ္ထာတိ သေနာသနံ။
(င) မဇ္ဈိမဋ္ဌာဒီနမေတံ အဓိဝစနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၈ရ။

နံ့ပါတ် (၁)

(ခ) အပ္ပသဒ္ဒံ-နည်းသောအသံရှိသော။ ဝါ-ပကတိအသံမရှိသော။ အပ္ပနိဂ္ဃောသံ-နည်းသောမြို့ရွာ တွန်သံမရှိသော။ (သေနာသနံ ဘဇတိ)
(ဂ) ဟိ-ယသ္မာ။ ဝေဒေဝ-ထိုသို့သောအသံရှိသည်သာလျှင်။ ဝိဘင်္ဂေ-ဈာနဝိဘင်းပါဠိတော်၌။ ဘဂဝတာ(ကတ္တား) သန္တိကေ-မြို့ရွာအနီး၌။ (ဋ္ဌိတံ-တည်သည်) ထဥ္စ-ထိုကျောင်းသည်လည်း။ အနာကိဏ္ဏံ-မရောပြွမ်းသည်။ ဝေတ္တ-ဤပြောင်စောင်းအင်းပျဉ် အစရှိသည်၌။ သေတိစေဝ-အိပ်လည်းအိပ်၏။ အာသတိစ-နေလည်းနေတတ်၏။
(င) ဝေ-ဤသေနာသနဟူသော သဒ္ဒါသည်။

နံ့ပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဝိဝိတ္တသဒ္ဒါသည် လူအသံမှ ကင်းဆိတ်ခြင်း၌ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့ လူတို့အသံမှ ကင်းဆိတ်ပါသနည်း။လူတို့ အသံမှကင်းဆိတ်ပုံကို ထင်ရှားစွာမပြဆိုပြီလော။ စုံကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ထိုလူတို့အသံမှ ကင်းဆိတ်ခြင်းဟူသည်ကို လူသံ၊လူတို့၏ကြွေးကြော်သံ မရှိခြင်းဖြင့် သိထိုက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဝိဘင်း၌ ဝိဝိတ္တပုဒ် ဝေဘန်ရာဝယ် အနာကိဏ္ဏံဂဟဋ္ဌေဟိပိ ပဗ္ဗဇိတေဟိပိ ဟု ဟောရကား ဝိဘင်းမှာကဲ့သို့ အနာကိဏ္ဏန္တိ အတ္ထော-ဟုသာ ဖွင့်ဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် အပ္ပသဒ္ဒံ အပ္ပနိဂ္ဃောသန္တိ အတ္ထောဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုံကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု ဝိဘင်္ဂေ ဝိယ "အနာကိဏ္ဏန္တိ အတ္ထော"တေဝ ဝတ္တဗ္ဗော။
(ခ) အထ ကသ္မာ အပ္ပသဒ္ဒံ အပ္ပနိဂ္ဃောသန္တိ အတ္ထော ဝုတ္တော။
(ဂ) ဝေဒေဝ သန္ဓာယ ဝိဘင်္ဂေ။ ပ ။တံ ဝိဝိတ္တန္တိ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ-

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

သုည်- သုနတိ တုဿာဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ သုည်။ သုနာယတီတိ သုည်။

အပ္ပနိဃ္ဃောသ- ပါတုဘာဝေါ ဃောသော နိဃ္ဃောသော။ (နိသဒ္ဒေါ ပါတုဘာဝေ)

အပ္ပေါ နိဃ္ဃောသော ဧတ္ထာတိ အပ္ပနိဃ္ဃောသံ။ (အပ္ပသဒ္ဒေါ အဘာဝတ္ထေ)

နည်းသောမြို့ရွာတွန်သံ၏ ကျောင်းနှင့် ဌာနီဌာနအစပ်။ နိသဒ္ဒေါ ဝိဇနေဝါတံ။

ဝိဝိတ္တ- ဝိဝိစ္စတီတိ ဝိဝိတ္တံ။

မဉ္စ- မဉ္စေတိ ဓာရေတိ ဥစ္စော ဝါ ဘဝတီတိ မဉ္စော။

ဆောင်ခြင်းကြိယာ။ ညောင်စောင်းဒြပ်။ပလ္လင်္ကမဉ္စက။

ပိဠ- ပီဌီယတိ ဟိံသီယတိ ပီဌတိ ဝါ ပုဂ္ဂလံ ဓာရေတီတိ ပီဌံ။ (ပီဌိကာ)

နံပါတ် (၅)

အပ္ပသဒ္ဒတ္တာ- သေနာသနဿ။

ဝိဝိတ္တံ၊သုည်၊အပ္ပနိဃ္ဃောသံ၊အနာကိဏ္ဏံ-ပုဒ်တို့သည် သေနာသနံ၏ ဝိသေသနပုဒ်များဖြစ်၍ ဟိတ်ပြင်နိုင်၏။

နံပါတ် (၆)

(ဃ) သေတိစေဝ အာသတိစ ဧတ္ထေဖြင့် သေနဠ် သိဓာတ်ယုပစ္စည်း၊ ယင်းယုပစ္စည်း၏ အဓိကရဏတ္ထ၌ သက်၍ သေတိ ဧတ္ထာတိ သေနံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အာသနံ၌ အာသဓာတ်၊ ယုပစ္စည်း၊ ယင်းယုပစ္စည်း အဓိကရဏတ္ထ၌သက်၍ အာသတိ ဧတ္ထာတိ အာသနံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို လည်းကောင်း၊ သေနဥ္စ တံ အာသနဥ္စာတိ သေနာသနံဟု ဝိသေသနောဘယပဒကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သစေ။ ငြီးသစ်၌ ခွန်တွဲရန် ဖွင့်ဆို၏။

နံပါတ် (၇)

ဗိမ္ဗောဟနံ- ရှေ့၌ရေးသားပြီး။

ဟမ္ဗိယံ- ဟရ+ယ။ အလယ်၌ မိလာ။ ရကို မပြု။

နံပါတ် (၈)

ဈာန်က အသံဟူသော ဆူးငြောင့်ရှိ၏၊ အသံကြားလျှင် ဈာန်မှထရသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဝိဝိတ္တအရ လူသံမရှိခြင်းကို သိရမည်။ အပ္ပသဒ္ဒဟူသည် ပကတိအသံမရှိခြင်းကိုဆိုသည်၊ အပ္ပနိဃ္ဃောသဟူသည် မြို့ရွာတွန်သံ စသော အသံမရှိခြင်းကို ဆိုသည်။

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ) ဝုတ္တံ၌ ဓာတ်အရ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ မ္မွေ၊ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) ဥဿာဟ၊ဝီရိယ။ ဝိဝိတ္တန္တိ သဒ္ဒိကေစသော မနသာဝဝတ္တာပိတသဒ္ဒသည် အာရမ္မဏ။ မဟာကရုဏာတော်နှင့် သတ္တာတို့၏ ဟိတသုခကို လိုလားတော်မူခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ကျောင်းသည် မြို့ရွာနှင့်နီး သော်လည်း လူရှင်တို့နှင့် မရောက ဝိဝိတ္တပင်ဖြစ်၏ဟု သိရခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၅)

(က) ဣက္ခ ပနဿ သကုဏာသဒိသဿ စာတုဒ္ဒိသဿ ဘိက္ခုနော အနုစ္ဆဝိကံ သေနာသနံ ဒဿေန္တော " အရညံ ရုက္ခမူလ" န္တိ အာဒိ မာဟ။

(ခ) တတ္ထ အရညန္တိ "နိက္ခမိတွာ ဗဟိ ဣန္ဒခီလာ သဗ္ဗမေတံ "အရည" န္တိ ဣဒံ ဘိက္ခုနီနံ ဝသေန အာဂတံ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) "အရညကံ နာမ သေနာသနံ ပဉ္စဓနုသတိကံ ပစ္ဆိမ"န္တိ ဣဒံ ပန ဣမဿ ဘိက္ခုနော အနုရူပံ။

(ဃ) ရုက္ခမူလန္တိ ယံ ကိဉ္စိ သန္ဒစ္ဆာယံ ဝိဝိတ္တရုက္ခမူလံ။

(င) ပဗ္ဗတန္တိ သေလံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၈၈။

နံပါတ် (၁)

(က) ဣဓ–ဤဝိဝိတ္တ သေနာသနံ–ဟူသောပါဠိ၌၊စာတုဒ္ဒိ–သာသ–အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ ချမ်းသာစွာ နေခြင်းရှိသော၊ဝါ–ပြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာ ဖြစ်ဖို့ရာ နေရာသတ်မှတ် လေးပါးအရပ်ရှိသော၊အနုစ္ဆဝိကံ–လျှောက်ပတ်သော။

(ခ) ဗဟိ က္ကန္ဒခီလာ–အပတံခါးခုံမှ၊တော်သဖွံ–ဤအလုံးစုံသည်လည်း။

(ဂ) ပစ္ဆိမံ–နီးစွာအဆုံး။ပဉ္စဓနုသတိကံ–ကုလုပ်လေးတာ အပြန်ငါးရာရှိသော အရပ်သည်။

(ဃ) သန္ဒစ္ဆာယံ–အေးချမ်းသော အရိပ်ရှိသော။

နံပါတ် (၂)

(က)သို့–ဆရာ၊ပါဠိတော်၌ မြတ်စွာဘုရားသည် အရညံ ရုက္ခမူလံ–စသော စကားကို မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ဆိုအပ်ပြီးသော ဝါကျတို့ဖြင့် သေနာသနတို့ကို ယူအပ်ပြီး၊ပြဆိုအပ်ပြီးမဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် အရညံရုက္ခမူလံ–ဟူသော စကားကို တဖန်မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့်(က) မိန့်။

(ဂ)သို့–ဆရာ၊(ခ)ဖြင့် ရွာတံခါးမှအပ အလုံးစုံသည် အရညမည်၏–ဟု ဘိက္ခုနီတို့နှင့်စပ်သဖြင့် ဝိနည်း၌လာသော အရည–အရကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ဤ၌အရညအရ လျောက်ပတ်သောကျောင်းဟူသည် ဝိနည်း၌လာသော ကျောင်းကိုပင် ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်ပါသလော။အဘယ်၌လာသော ကျောင်းကိုရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း၊ဤသို့ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဝေံ သေနာသနာနိ ဂဟိတာနိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ "အရညံ ရုက္ခမူလ"န္တိ အာဒိမာဟ။

(ဂ) ဣဓ ပနဿ သက္ကုဏာသဒိသဿ စာတုဒ္ဒိသဿ ဘိက္ခုနော အနုစ္ဆဝိကံ သေနာသနံ ဒဿေန္တော။ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

သကုဏ–ဥဒ္ဒံ ဂန္တုံ သက္ကောတီတိ သကုဏော။
စွမ်းနိုင်ခြင်းကြိယာ၊ငှက်ဒြပ်၊ပက္ခီ၊ဝိဟင်၊

ဣန္ဒခီလ–ဣန္ဒေ့ာဝ ပါဒံ ခိပတိ ဌေဘာတိ ဣန္ဒခီလော။
သိကြားမင်း၏ခြေနှင့်ချရာတံခါးခုံ၏ နိဿယ/နိဿိတစပ်၊တံခါးခုံ၊ဓူဝကာ။

ဓနု– ဟနန္တိ ဓေတနာတိ ဓနု။
ညှင်းဆဲခြင်းကြိယာ၊လေးဒြပ်၊ကောဿာသ။

ဆာယ– ဆေတိ ဝိဿမန္တိ ဆာယာ။
ပယ်ဖျောက်ခြင်းကြိယာ၊အရိပ်၊ပရိဗိမ္ဗ။

ပဗ္ဗတ– ပဗ္ဗံ အဿ အတ္ထီတိ ပဗ္ဗတော။
အဖုအထစ်နှင့်တောင်ဒြပ်နှင့်နိဿယ/နိဿိစပ်၊တောင်ဒြပ်၊ဂိရိ၊သေလာ။

သေလ– သိလာ အဿ သန္တီတိ သေလာ။
ကျောက်၏ တောင်နှင့်နိဿယနိဿိတစပ်၊

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

အနုစ္ဆဝိကတ္တာ- သေနာသနဿ

နံပါတ် (၆)

(ဃ) ဝိဝိတ္တရုက္ခမူလံဖြင့် ရုက္ခမူလအရ ကင်းဆိတ်သောသစ်ပင်းရင်းကိုကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ သန္နစ္ဆာယံဖြင့် အေးမြသောအရိပ်ရှိသော ဝိဝိတ္တရုက္ခမူလပင် ဖြစ်၏ဟူသေအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(င) သေလံဖြင့် သေလသဒ္ဒါသည် သုဿမညအားဖြင့် တောင်၏ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ

နံပါတ် (၇)

ကန္တဓိလ-ကန္ဒ+ခိပ ပကို လ-ပြု၊ဣကို ဤ-ဒီဃပြု။

သုသာန- ဆဝ+သယန။ ဆဝကို သုပြု၊သယနကို သာနပြု။

နံပါတ် (၈)

သေနာသန (၄)မျိုး- ဝိဟာရသေနာသန၊ မဉ္စပီဌသေနာသန၊

သန္ထတသေနာသန၊ ဩကာသသေနာသန

ပဗ္ဗတအရ- အလိုရှိအပ်သောတောင်-၁။ ကျောက်တောင်။ ၂။ မြေသက်သက်တောင်။

၃။ မြေနှင့်ကျောက်ရောသောတောင်-ဤသုံးမျိုးကို အလိုရှိအပ်၏။

နံပါတ် (၁၀)

စိတ္တံ ကေဂ္ဂံ ဟောတိ-အရ သမာဓိပြခါန်းသော ကုသိုလ်စိတ်ျပွါင်ကောက်။သမ/သန္တ။ (တစ်နည်း) ဥဿာဟ၊ဝီရိယ၊ ပွားအားထုတ်အပ်သော အရှုခံကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အာရမ္မဏ၊ ရေအိုင်တို့၌ ရေချိုးပြီးခြင်း၊သစ်ရိပ်တို့ဖြင့် အရပ်(၁၀)မျက်နှာတို့မှ လေပြေလေညင်း တိုက်ခပ်ခြင်း တို့သည် ဥဒ္ဒီပန၊ နီဝရဏတရားတို့ကင်းကါခြင်း စျာန်ရခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၆)

(က) ဝနပတ္တန္တိ ဂါမန္တံ အတိက္ကမိတွာ မနုဿာနံ အနုပစာရဋ္ဌာနံ၊

(ခ) ယတ္ထ န ကသန္တိ န ဝပန္တိ၊

(ဂ) တေနေဝါဟ '' ဝနပတ္တန္တိ ဒူရာနမေတံ သေနာသနာနံ အဓိဝစန'' န္တိ အာဒိ။

(ဃ) အဗ္ဘောကာသန္တိ အစ္ဆန္နံ။

(င) အာကင်္ခမာနော ပနေတ္ထ စီဝရကုဋိံ ကတွာ ဝသတိ။

(စ) ပလာလပုဉ္ဇန္တိ ပလာလရာသိ။

(ဆ) မဟာပလာလပုဉ္ဇတော ဟိ ပလာလံ နိက္ကဍ္ဎိတွာ ပဗ္ဘာရလေဏသဒိသေ အာလယေ ကရောန္တိ၊ ဂစ္ဆဂုမ္ဗာဒီနံ ဥပရိ ပလာလံ ပက္ခိပိတွာ ဟေဋ္ဌာ နိသိန္နာ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တိ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။

နံပါတ် (၁)

(က) ဂါမန္တံ-ရွာ၏အနီးကို။အတိက္ကမိတွာ-၍။အနုပစာရဋ္ဌာနံ-ဥပစာမဟုတ်သောအရပ်သို့။ဘဇတိ။

(ခ) ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌။မနုဿာ။နကသန္တိ-မယွန်ကြကုန်။နဝပန္တိ-မစိုက်ပျိုးကြကုန်။တံ-ထို အရပ်သို့။ဘဇတိ-ချဉ်းကပ်၏။တစ်နည်း-ယတ္ထကို နိယမကြံသော်-ယတ္ထ-ယင်းဥပစာမဟုတ်သောအရပ်၌။

(င) ဧတ္ထ-ဤလွင်တီးခေါင်၌။(စီဝရကုဋိံ-သင်္ကန်းကျောင်းငယ်ကို။ကတွာ ဝသတိ-၌)အာကင်္ခမာနော-အလိုရှိလသော်။ဝါ-အလိုရှိသောရဟန်းသည်။

(ဆ) ဟိ-ချဲ့။မဟာပလာလပုဉ္ဇတော-ကောက်ရိုးပုံကြီးမှ။ပလာလံ-ကောက်ရိုးကို။နိက္ကဍ္ဎိတွာ-ဆွဲ

http://www.dhammadownload.com

ထုတ်၍။ပဏ္ဏရလေဏာသဒိသေ-တောင်ဝှမ်းနှင့်အတူ၊လှိုင်နှင့်တူကုန်သော။အာလယေ-နေရာတို့ကို။ဂစ္ဆဂုမ္ဗာဒိန်-ချုံပိတ်ပေါင်း အစရှိသည်တို့၏လည်း။။

နိုဗိတ် (၂)

(ခ)သို့- ဆရာ၊(က)ဖြင့် ဝနပတ္ထ-ဟူသည် ရွာအပိုင်းအခြားကို လွန်၍ လူတို့၏ဥပစာမဟုတ်သော အရပ်-ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်၏။လူတို့၏ ဥပစာမဟုတ်သော အရပ်ဟူသည် အဘယ်ကဲ့သို့သော အရပ်မျိုးပါနည်း။အလျှဉ်းခပ်သိမ်း လူတို့မလှည့်လည်အပ်သော အရပ်ဖြစ်ပါသလော-စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား- လယ်ထွန်ခြင်း၊စိုက်ပျိုးခြင်း စသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် လူတို့ ပကတိ လှည့်လည်ရာမဟုတ်သော အရပ်ကိုသာ ဝနပတ္ထ-အရ ယူအပ်ဟုလိုသော်။

(င)သို့-ဆရာ၊(ဃ)ဖြင့် အမိုးမရှိသောအရပ်သည် အဇ္ဈောကာသမည်၏-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။အလျှဉ်းအမိုးမရှိမှသာ အဇ္ဈောကာသမည်ပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း၊စုဒ်ကြောင့်(ဃ) မိန့်။

(ဆ)သို့-ဆရာ၊ (စ)ဖြင့် ပလာလပုဉ္ဇကို ပလာလရာသိ-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။စုပုံ၍ ထားအပ်သော ကောက်ရိုးမျှသာလော။အဘယ်ကို ပလာလပုဉ္ဇ-ဟု ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း၊စုဒ်ကြောင့် (ဆ) မိန့်။

နိုဗိတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ ပလာလပုဉ္ဇန္တိ ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ မဟာပလာလပုဉ္ဇတော ဟိ ပလာလံ နိကပိတ္ဂွာ ပဗ္ဘာရလေဏသဒိသေ အာလယေ ကရောန္တိ၊ဂစ္ဆဂုမ္ဗာဒိန် ဥပရိ ပလာလံ ပက္ခိပိတွာ ဟေဋ္ဌာ နိသိန္နာ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တီတိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ-

နိုဗိတ် (၄)

ပလာလ- ပလီယတေတီတိ ပလာလံ။
ရိတ်ခြင်းကြိယာ၊ကောက်ရိုးဒြဗ်၊နိပ္ဖလ၊

လေဏ- လီယန္တိ နိလီယန္တိ အသ္မိံတိ လေဏံ။
ကပ်ရောက်ခြင်းကြိယာ၊လှိုင်ခေါင်ဒြဗ်၊ဂူဟ။

အာလယ-အာလီယန္တိ အသ္မိံတိ အာလယော။
ငြိကပ်ခြင်းကြိယာ၊နေရာဒြဗ်၊ဝိဟာရ။

ဝနပတ္ထ- ပကာရေန ထန္တိ ထွောတိ ပတ္ထံ၊ဝနေသု ပတ္ထံ ဝနပတ္ထံ။
ပတ္ထသဒိသံ ဝနံ ဝနပတ္ထံ။
တည်ခြင်းကြိယာ၊တောအရပ်၊သာန။

ဂုမ္ဗ- ဂုပတီတိ ဂုမ္ဗာ။
စောင့်ရှောက်ခြင်းကြိယာ၊ချုံဒြဗ်၊ဗျူဟ။

နိုဗိတ် (၅)

အာကာခံမာနတ္ထာ- တသဿ(ဘိက္ခုနော)

နိုဗိတ် (၆)

(က) မနုဿာနံ အနုပစာရဋ္ဌာနံဖြင့် ဝနပတ္ထဟူသည် လူတို့၏ ဥပစာမဟုတ်သော အရပ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။ဂါမန္တံ အတိက္ကမိတွာဖြင့် လူတို့၏ ဥစာမဟုတ်သောအရပ်သည် ရွာ၏အပိုင်းအခြားကို ကျော်လွန်သောအရပ်ပင် ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဃ) အစ္ဆန္နံဖြင့် အဇ္ဈောကာသအရ အမိုးအကာအရှိသော လွင်တီးခေါင်ကို ကောက်ယူအပ်သည်

http://www.dhammadownload.com

ကို သိစေ။ တစ်နည်း– အဘိမုခေါ် သြကာသော အဇ္ဈောကာသော–ဟု ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(စ) ပလာလရာသိဖြင့် ပုဉ္ဇသဒ္ဒါသည် ရာသိသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နိဿတ် (၇)

ဂုမ္ဗ– ဂုပ+ဗ။ ပ–ကို မပြု။

နက္ခတ္တ– နက္ခတ္တဆဏ။ ဆဏကို ချေ။

နိဿတ် (၈)

အနုပစာရဋ္ဌာနအရ– လူတို့၏ဥပစာမဟုတ်သော အရပ်မည်သည် လယ်ထွန်ခြင်း စိုက်ပျိုးခြင်းတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ပကတိလှည့်လည်ခြင်းကို ပယ်မြစ်ထားအပ်သော အရပ်ဖြစ်ပါသည်။

ဝနပတ္ထ–ဟူသည် တောနှင့်တူသော သစ်ပင်ကြီးကို တောင်ထွဋ်ဟု ဆိုအပ်၏။ထိုတောင်ထွဋ်နှင့်တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့် လူတို့၏ လှည့်လည်ရာမဟုတ်သော တောသည် ဝနပတ္ထ မည်၏။

နိဿတ် (၉)

နိက္ခမိတ္တာ ပလာလံ ဟိ၊ မဟာပလာလပုဉ္ဇတော။

ပဋ္ဌာရလေဏသဒိသော၊ဟေဋ္ဌာ ကရောန္တိ အာလယံ။(တတိယနကာရဝိပုလ)

နိဿတ် (၁၀)

သမဏဓမ္မံ ကရောန္တိအရ–သတိဝီရိယဉာဏ်ပြဓာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ဥဿာဟ/ဝီရိယ၊ သမဏဓမ္မသည် အာရုမ္မဏ၊အထက်၌ အုပ်မိုးထားအပ်သော ချုံပိတ်ပေါင်းစသည်တို့၏ အထက်၌ကောက်ရိုးတို့ထည့်သွင်းထားအပ်သောနေရာ၊ယင်းနေရာ၏ ဝိဝေကအဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန၊တစ်နည်း–ယောနိသောမနသိကာရစသည်သည် ဥဒ္ဒိပန။နီဝရဏကိလေသာတို့မှကင်းကွာခြင်း၊ဈာန်စသည် ရခြင်း တို့သည် အနုဘာဝ။

ပါဏ္ဍုစဉ္စ (ဖြေ)

(က) ပလ္လင်္ကန္တိ သမန္တတော ဦရုဗဒ္ဓါသနံ။

(ခ) အာဘုဇိတွာတိ ဗန္ဓိတွာ။

(ဂ) ဥဇုံ ကာယံ ပဏိဓာယာတိ ဥပရိမံ သရီရံ ဥဇုံ ဌပေတွာ အဋ္ဌာရသ ပိဋ္ဌိကဏ္ဋကေ ကောဋိယာ ကောဋိံ ပဋိပါဒေတွာ။

(ဃ) ဝေဠု နိသိန္နဿ စမ္မမံသနှာရူနိ န ပဏမန္တိ။

(င) အထဿ ယာ တေသံ ပဏမနပစ္စယာ ခဏေ ခဏေ ဝေဒနာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ၊ တာ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ။

(စ) တာသု အနုပ္ပဇ္ဇမာနာသု စိတ္တံ ဧကဂ္ဂံ ဟောတိ၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ န ပရိပတတိ၊ ဝုဍ္ဎိံ ဖာတိံ ဝေပုလ္လံ ဥပဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၈၈။

နိဿတ် (၁)

(ဂ) ပိဋ္ဌိကဏ္ဋကေ–ကျောက်ဆူးရိုးတို့ကို။ ကောဋိယာ–တစ်ခုသောအစွန်းဖြင့်။ ကောဋိံ–တစ်ခုသော အစွန်းကို။ ပဋိပါဒေတွာ–ထိခိုက်စေ၍။ (နိသိဒတိ) တစ်နည်း– ကောဋိယာကောဋိံ–အစွန်းအချင်းချင်း။

(ဃ) ဟိ–အကျိုးကား။ (မူလဝါက၊ကာရဏ၌၊လဒ္ဓပယောဇဉ်၊အာနိသင်ကို၊စီရင်ထုတ်ကား၊ပြဆိုပါအံ့။)ဝေဠု–ဤတစ်ဆယ့်ရှစ်မျိုး ကျောက်ဆူးရိုးကို စွန်းခြင်းထိအောင်ထား၍။ စမ္မမံသနှာရူနိ–အရေအသားအကြောတို့သည်။(ဝေဠု–တစ်ဆယ့်ရှစ်မျိုး ကျောက်ဆူးရိုးတို့ကို စွန်းခြင်းထိအောင်ထားခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်)

(င) အထ–ထိုသို့ အရေအသားအကြောတို့ကို မညွတ်ကုန်သည်ရှိသော်။ဝေဒနာ–ကျောက်ကုန်း ညောင်းညာခြင်းစသော ဝေဒနာတို့သည်။

(စ) နပရိပတတိ–ထက်ဝန်းကျင်မလျောကျ။ ဝါ–ကင်းခြင်းသို့မရောက်။ ဝါ–ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းစဉ်ကို

http://www.dhammadownload.com

မကျော်လွှား။ ဝုဒ္ဓိ–ကြီးပွားခြင်းသို့။ ဖာတိ–စည်ပင်ပွင့်လင်းခြင်းသို့။

နံပါတ် (၂)

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အထက်ပိုင်းဖြစ်သော ကိုယ်ကို ဖြောင့်ဖြောင့်ထားခြင်းဟူသည် တစ်ဆယ့်ရှစ်မျိုး ကျောက်ဆူးရိုးတို့ကို အချင်းချင်းထိစေ၍ ထားခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟု သရုပ်နှင့်တကွ ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ထားခြင်းကြောင့် အဘယ်သို့သောအကျိုးရအပ်ပါသနည်း။ ရအပ်သောအကျိုးကို မပြခဲ့ပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ကောင့်အချင်းချင်းထပ်၍ မနေစေပဲ ထိရုံသာထိစေ၍ တိုင်နေခြင်းကြောင့် ရဟာန်းအား အရေအသားအကြောတို့သည် မညွတ်ကုန်ဟူသော ရအပ်သောအကျိုးကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုအကျိုးသာ ရအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့သော အကျိုးများလည်း ရအပ်ပါသေသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

တာနုပ္ပဇ္ဇန္တိ–ဟူသော သံဝဏ္ဏနာပြအကျိုးကို မနှစ်သက်သောကြောင့် (င)အမှတ်ပြဝါကျ၌ အထသဒ္ဒါ ထားရပါသည်။

(က) နန အဿ ယာ တေသံ ပဏာမနပစ္စယာ ခဏေခဏေ ဝေဒနာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ တာ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ။
(ဂ) ဓဝံ နိသိန္နဿ စမ္မမံသနှာရုနိ န ပဏာမန္တိ။ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဥဇု– အရတိ အကုဋိလဘာဝေန ပဝတ္တတီတိ ဥဇု။ •(အဝက်)
သရီရ– သရတိ ဟိံသတိ တန္တိ သရီရံ။
ပိဋ္ဌိ– ပိဋီယတိ သံဃာဋီယတီတိ ပိဋ္ဌိ။
ပေါင်းစုခြင်းကြိယာ။ ကျောက်ကုန်းဒြဗ်။ ပိဋ္ဌ။
ကဏ္ဍက– ကဋိတဗ္ဗော ဆိန္ဒိတဗ္ဗောတိ ကဏ္ဍကော။ (ဖာသုလိကာ၊ဖာသုကာ)
ဥရု– အရန္တိ အနေနာတိ ဥရု။
သွားခြင်းကြိယာ။ (သတ္တိ)
စမ္မ– စရိတံ တန္တိ စမ္မံ။ စမီယတိ အဒီယတီတိ စမ္မံ။
စားခြင်းကြိယာ။ အရေဒြဗ်။ ဆဝိ။
မံသ– မနိတဗ္ဗံ ဉာတဗ္ဗန္တိ မံသံ။
သိခြင်းကြိယာ။ အသားဒြဗ်။ အာမိသ၊ပိသိတ။
နှာရု– နယှတိ ဗန္ဓတီတိ နှာရု။
နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ။ အကြောဒြဗ်။ သိရာ၊ဒမနီ။

နံပါတ် (၅)

အနုပ္ပဇ္ဇမာနာသုကို အနုပ္ပဇ္ဇမာနတ္တာ–ဟုပြင်။ ။တာသံ ဝေဒနာနံ– ခံ။

နံပါတ် (၆)

(က) သမန္တတောဖြင့် ပလ္လင်္က၌ ပရိသဒ္ဒါသည် သမန္တတ္တအနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ရက်ို လပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သဇ္ဇေ။ဥရုဗန္ဓသနံဖြင့် ပလ္လင်္ကအရ ပေါင်တို့ကို နှောင်ဖွဲ့ခြင်း၏အဖွဲ့မ်းဖြင့် ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေခြင်းကိုယူအပ်၏။ သားရဲတို့ဖြင့် ပြုအပ်သော ညောင်စောင်းကို မယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိသမန္တတော အက်နံ အာသနံ ပလ္လင်္ကောဟု ဘာဝသာဓန ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) ဗန္ဓိတွာဖြင့် အာဘုဇိတွာ၌ ဘုဇဓာတ်သည် ဘက္ခအနက်၌မဖြစ်၊ ကောဋိလ္လအနက်၌ဖြစ်

http://www.dhammadownload.com

သည်ကိုလည်းကောင်း။ (တစ်နည်း) ကွေးခြင်းဟူသည် ထိုင်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် နွေခြင်းပြီးစေရန် ခြေနှစ်ချောင်းတို့ကို ဖွဲ့ထားခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

(ဂ) ဥပရိမံ သရီရံဖြင့် ကာယသဒ္ဒါသည် သရီရသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကာယအရ ဥပရိမကာယကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ဌပေတွာ-ဖြင့် ပဏိဓာယ၌ ပ ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက၊ နိ ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသကအဖြစ်ကို သိစေ။ ပ ပုဗ္ဗနိဓာတ်၏ ဌပနအနက်ဟော၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယ၏ တွာပစ္စည်း၏ ကာရိယအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

အဋ္ဌရသပိဋ္ဌိကဏ္ဍကေ ကောဋိယာ ကောဋိ ပဋိပါဒေတွာဖြင့် ဥဇုံ ကာယံ ပဏိဓာယ၌ အထက်၌ဖြစ်သော ကိုယ်ကို ဖြောင့်စွာထားခြင်းဟူသည် တစ်ဆယ့်ရှစ်မျိုးကုန်သော ကျောက်ဆူးရိုးတို့ကို တစ်ခုသော အစွန်းဖြင့် တစ်ခုသောအစွန်းကို ထိခိုက်စေခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံ့ပါတ် (၇)

ပလ္လင်္က-	ပရိ+အင်္က။ က္လချေ၊ ရကို လပြု၊ လဒွေဘော်လာ။
ပဏိဓာယ-	ပ+နိ+ဓာ+တွာ။ တွာကို ယပြု၊ နကို ဏပြု။
ဖာတိ-	ဖာယတိ။ ယချေ။

နံ့ပါတ် (၈)

ကာယအရ- အထက်ပိုင်းကိုယ်ကို ယူခြင်းသည် အောက်ပိုင်းဖြစ်သော ကိုယ်၏မဖြောင့်ပဲ ထားခြင်းကို ထိုင်နေခြင်းဟူသော စကားဖြင့်ပင် သိစေအပ်သောကြောင့်။

နံ့ပါတ် (၁၀)

ကေဂ္ဂ ဟောတီအရ သမာဓိကောက်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသည် အာရမ္မဏ။ တစ်ဆယ့်ရှစ်မျိုး ကျောက်ဆူးတို့ကို အချင်းချင်းထိစေလျှက်ထိုင်ခြင်း အရေအသားအကြောတို့ မညွတ်ခြင်းကြောင့် ညောင်းညာခြင်းဝေဒနာ မဖြစ်ခြင်းတိသည် ဥဒ္ဒီပန။ ကမ္မဋ္ဌာန်းမှ မလျောကျခြင်း။ကြီးပွားခြင်း၊စည်ပင်ခြင်း၊ ပြန့်ပြောခြင်းသို့ ကပ်ရောက်ခြင်းတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၈)

(က) ပရိမုခံ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာတိ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိမုခံ သတိံ ဌပယိတွာ။
(ခ) မုခသမီပေ ဝါ ကတွာတိ အတ္ထော။
(ဂ) တေနေဝ ဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တံ '' အယံ သတိ ဥပဋ္ဌိတာ ဟောတိ သူပဋ္ဌိတာ နာသိကဂ္ဂေ ဝါ မုခနိမိတ္တေ ဝါ၊တေန ဝုစ္စတိ ပရိမုခံ သတိံ ဥပဋ္ဌပယိတွာ''တိ။
(ဃ) အထဝါ ''ပရီ''တိ ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌော။
(င) မုခန္တိ နိယျာနဋ္ဌော။
(စ) သတီတိ ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌော။

နံ့ပါတ (၁)

(က) ကမ္မဋ္ဌာနာဘိမုခံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသို့ ရှေးရှု၊ဌပယိတွာ-ထားစေ၍။
(ခ) မုခသမီပေ-ခံတွင်း၏အနီးဖြစ်သော နှာသီးဖျားအထက် နှုတ်ခမ်းဖျား၌။(သတိံ)
(ဂ) တေနေဝ-ထိုသို့ ပရိမုခသဒ္ဒါ၏ မုခသမီပအနက် ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။အယံသတိ-သည်။နာသိကဂ္ဂေဝါ-နှာသီးဖျား၌သော်လည်းကောင်း။မုခနိမိတ္တေဝါ-မုခ၏အမှတ်အသားဖြစ်သော အထက်နှုတ်ခမ်းဖျား၌သော်လည်းကောင်း။ဥပဋ္ဌိတာ-ကပ်၍တည်သည်။သုပဋ္ဌိတာ-ကောင်းစွာကပ်၍တည်သည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့- ဆရာ၊(က)ဖြင့် ပရိမုခံ၌ ပရိသဒ္ဒါသည် အဘိသဒ္ဒါနှင့်အနက်တူဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ဥပဋ္ဌပေတွာ၌ ဥပသဒ္ဒါ၏ အနက်မဲ့သည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ပရိသဒ္ဒါသည် အဘိသဒ္ဒါ၏အနက်၌သာ ဖြစ်ပါသဘော။အဘယ်၌လည်း ဖြစ်ပါသေးသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား-ပရိသဒ္ဒါသည် သမီပအနက်၌လည်း ဖြစ်သေး၏ဟူလို-

(ဂ)သို့- ဆရာ၊(ခ)ဖြင့် ပရိသဒ္ဒါသည် သမီပအနက်၌လည်း ဖြစ်၏-ဟု နယန္တရကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ပရိသဒ္ဒါသည် အဘိသဒ္ဒါနှင့်အနက်တူ ပရိယာယ်မျှသာ ဖြစ်သည်မဟုတ်ပေ။ထိုသို့ဖြစ်လျှက် ပရိသဒ္ဒါ၏သမီပအနက်ရှိ၏-ဟု နည်းတစ်ပါးကို ဖွင့်ဆိုနိုင်ခြင်းသည် အဘယ်သို့သော ယုတ္တိဖြင့် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) ကမ္မဋ္ဌာနာဘိမုခံ သတိံ ဌပယိတွာတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

(ခ) အထ ဝါ ကာယဿ မုခသမီပေ ဝါ ကတွာတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

(ဂ) "အယံ သတိ ဥပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ။ပ။ ဥပဋ္ဌပေတွာ"တိ ဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တံ၊တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

မုခ- မုနန္တိ ဗန္ဓန္တိ ဧတေနာတိ မုခံ။
နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ၊ခံတွင်း(ပါးစပ်)ဒြပ်၊ဝဒန။

နာသိက- နသန္တိ ဧတာယာတိ နာသိကာ။
ဖျက်ဆီးခြင်းကြိယာ၊နှာခေါင်းဒြပ်၊နတ္တု၊နာသာ၊ဃာန။

ပရိဂ္ဂဟ- ပရိဂ္ဂယှတေတိ ပရိဂ္ဂဟာ။(သတိ)

နိယျာန- နိယျာတီတိ နိယျာနာ။(သတိ)

ဥပဋ္ဌာန- ဥပ သမီပေ တိဋ္ဌတီတိ ဥပဋ္ဌာနာ။

နံပါတ် (၅)

ပရိဂ္ဂဟဒွေဘာကို ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌတ္တာ-ဟုပြင်- ပရိတိသဒ္ဒဿ-ဟု ခံ။
နိယျာနဋ္ဌ၊ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌတို့၌လည်း မုခန္တိသဒ္ဒဿ၊ သတိတိသဒ္ဒဿ-ဟု ခံရမည်။

နံပါတ် (၆)

(က) ကမ္မဋ္ဌာနာဘိမုခံဖြင့် ပရိမုခံ၌ ပရိသဒ္ဒါသည် အဘိသဒ္ဒါနှင့်အနက်တူ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။အပဖြစ်သော များစွာသောအာရုံတို့မှ တားမြစ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသို့ ရှေးရှုပြုခြင်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ဌပယိတွာဖြင့် ဥပဋ္ဌပေတွာ၌ ဥပသဒ္ဒါ၏ အနက်မဲ့ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(င) နိယျနဒွေဘာဖြင့် သုညတဝိမောက္ခမုခ အစရှိသည်တို့၌ကဲ့သို့ မုခသဒ္ဒါ ထွက်မြောက်ခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(စ) ဥပဋ္ဌာနဒွေဘာဖြင့် သတိသဒ္ဒါသည် ကပ်၍တည်သောအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဌပယိတွာ- ဌာ+ဏာပယ+တွာ။ ဣလာ၊ဏာအနုဗဏ်ချေ၊အာကို အ-ရဿပြု။
မုခ- ခနု+အ။ နကို မပြု၊ ခနှင့်မ ရှေ့နောက်ပြန်။ ဓာန်ရှို၊၂၆၀။ဂါထာ။

နံပါတ် (၈)

ဝိဝိတ္တံ သေနာသနံ-ဖြင့် ဘာဝနာအားထုတ်ခြင်း၌ လျောက်ပတ်သောကျောင်းကို ပြသည်။
နိသီဒတိ-ဖြင့် မတွန့်ဆုတ်ခြင်း၊မပျံ့လွင့်ခြင်း အဖို့၌ဖြစ်သော ဣရိယာပုထ်ကို ပြပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ပလ္လက်ံ အာဘုဇိတွာ-ဖြင့် ထိုင်ခြင်းဖြင့် နိုင်မြဲသည်ကို ပြသည်။

နံပါတ် (၉)

"အယံ ဥပဋ္ဌိတာ ဟောတိ ၊ ဝုစ္စတိ နာသိကဂ္ဂေ ဝါ။

သတိ မုခနိမိတ္တေ ဝါ ၊ တသ္မာ ဥပဋ္ဌပေတွာ" တိ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာအရ- သတိကောက်။ မွေ့/မွေ့။ တစ်နည်း- သမ/သန္တ။အရှုခံကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အာရမ္မဏ၊ ဝိဝိတ္တသေနာသနသည်လည်းကောင်း၊သဒ္ဓါ ဝီရိယ ဉာဏ်တို့သည် ဥဒ္ဒီပန။ဆန့်ကျင်ဖက် နီဝရဏ တရား၊ပမာဒတရားတို့မှ ထွက်မြောက်ခြင်း၊ရှာနိစသည်ရရှိခြင်း အကျိုးတရားတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၆၉)

(က) အဘိဇ္ဈံ လောကေတိ ဣွေ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ လောကော။

(ခ) တသ္မာ ပဉ္စ ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု ရာဂံ ပဟာယ ကာမစ္ဆန္ဒံ ဝိက္ခမ္ဘိတွာတိ အယမတ္ထော။

(ဂ) ဝိဂတာဘိဇ္ဈေနာတိ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ပဟီနတ္တာ ဝိဂတာဘိဇ္ဈေန၊

(ဃ) န စက္ခုဝိညာဏသဒိသေနာတိ အတ္ထော။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၈၉။)

(င) အဘိဇ္ဈာယ စိတ္တံ ပရိသောဓေတီတိ အဘိဇ္ဈာတော စိတ္တံ ပရိမောစေတီ။

(စ) ယထာ နံ သာ မုဉ္စတိ စေဝ၊မုဉ္စိတွာ စ န ပုန ဂဏှာတိ၊ဧဝံ ကရောတီတိ အတ္ထော။

နံပါတ် (၁)

(က) လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန-ပျက်စီးတတ်,ခဏတိုင်း ခဏတိုင်းပျက်စီးတတ်သော အနက်ကြောင့်။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ-ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာတို့သည်။

(ဂ) ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန-တဒင်္ဂပဟာန်ဖြင့် ခွါခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ဝိဂတာဘိဇ္ဈေန-ကင်းသောအဘိဇ္ဈာ ရှိသော။န စက္ခုဝိညာဏသဒိသေန-စက္ခုဝိညာဉ်နှင့် တူသည်မဟုတ်သော။(စေတသာ ဝိဟရတိ)

(စ) ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်။(ကတေ-ပြုလတ်သော်။)နံ-ထိုစိတ်ကို။သာ-ထိုအဘိဇ္ဈာ သည်။မုဉ္စတိစေဝ-ယခုလည်းလွှတ်ဆဲ။မုဉ္စိတွာ-လွှတ်ပြီး၍။ပုနစ-နောင်တဖန်လည်း။နဂဏှာတိ-မယူ။ဧဝံ-ဤ အခြင်းအရာအားဖြင့်။ကရောတိ။(ယထာ+တထာ၊နိယံ အနက်ပေး)

နံပါတ် (၂)

(ဂ+ဃ) သို့-ဆရာ၊ပါဠိတော်၌ ဝိဂတာဘိဇ္ဈေန-ဟု ဆိုအပ်၏။အဘိဇ္ဈာကင်းခြင်းဟူသည် အဘယ်ပါ နည်း။စက္ခုဝိညာဉ်ကဲ့သို့ သဘာဝအားဖြင့်ကင်းပါသလော။စုဒ်ကြောင့် (ဂ+ဃ) မိန့်။

(စ) သို့-ဆရာ၊(င)ဖြင့် အဘိဇ္ဈာမှ စိတ်ကို လွှတ်မြောက်စေ၏-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ဆဲ အခိုက်အတန့်၌သာ အဘိဇ္ဈာမှ စိတ်ကိုလွှတ်စေပါသလော။စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ အဘိဇ္ဈံ လောကေတိ အဝိသေသေန ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ လောကော၊

(ဂ) လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန။

နံပါတ် (၄)

အဘိဇ္ဈာ-အဘိဇ္ဈာယတိ ဂိဇ္ဈတိ အဘိကခ်တိ တောယာတိ အဘိဇ္ဈာ။

အလိုရှိခြင်းကြီးယား၊ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏ၊ဥဿုက္ကယနာ။

စက္ခု- စက္ခတိ အာစိက္ခန္တံ ဝိယ ပဝတ္တတီတိ စက္ခု။

http://www.dhammadownload.com

ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၊စက္ခုပသာဒ၊အက္ခိလောစန။
ဥပဒါန– တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ ဥပါဒိယန္တေတိ ဥပါဒါနာ။
ကပ်၍ယူခြင်းကြိယာ၊ဥပါဒါန်တရား၊လေးပါးကိယာက္ခန္ဓ။

နံပါတ် (၅)

တသ္မာ တတော လောကတ္တာ– ပဥ္စန္နံ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာနံ။
ပဟီနတ္တာ–ဟိတ် သမ္ပန်– အဘိဇ္ဈာယ။(၏+ကို)

နံပါတ် (၆)

(က) လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန–ဖြင့် လောကဣ လုဇဓာတ်၊ဏပစ္စည်း၊ယင်းဏပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်၌ သက်၍ လုဇ္ဇတိ ပလုဇ္ဇတီတိ လောကော–ဟု ဖေနတ္တ ပြုအပ်သည်ကို သိစေ။(ဂဏ္ဌိ)။ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာဖြင့်– လောကအရ ငါးပါးကုန်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(င) အဘိဇ္ဈတောဖြင့်–အဘိဇ္ဈာယ၌ အာယသည့် ပဥ္စမီသွာဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်၍၊အပါဒါန် အနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။ပရိမောစေတီဖြင့်–စင်ကြယ်စေ၏ဟူသည့် လွတ်မြောက်စေခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူ သောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

လောက– လုဇ+ဏ၊ဥကို ဩ၊ဇကို ကပြု၊ဏအနုဗန်ချေ။
ပဟီန– ပ+ဟာ+တ။ တကို ဤဏပြု၊နကို ဏပြု။

နံပါတ် (၈)

ဝိက္ခမ္ဘနပသေန၌ ဝိက္ခမ္ဘနအရ တဒင်္ဂပဟာန်ကို ယူအပ်၏။ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်မယူအပ်။ဈာန်ကို မရအပ် သေး၍ ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏတရားတို့ကို ကောင်းစွာ မပယ်သတ်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

ပဟီနတ္တာဖြင့်လည်း တဒင်္ဂပဟာန်ဖြင့် ပယ်အပ်သည်ကိုသာ ယူအပ်၏။

လောကအရ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာသာယူ၍ လောကုတ္တရာကို မယူခြင်းသည် လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇသဘောမရှိသော ကြောင့် ဖြစ်၏။

နံပါတ် (၉)

ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု စ ၊ ဟိတွာ ပဉ္စသု ရာဂတ္တိ။
ဝိက္ခမ္ဘေတွာ အယံ ထွေ ၊ ကာမစ္ဆန္ဒံ တတော အထွော။
(ပဌမ တကာရ ဝိပုလဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ဝိက္ခမ္ဘေတွာအရ–တဒင်္ဂပဟာန်ဟုဆိုအပ်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ မွေ့/မွေ့၊တစ်နည်း–သမ/သန္တ။ အရှုခံကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အာရမ္မဏ၊ပရိကမ်ဥပစာစသော ရှေးရှေး သော ဥပစာရသမာဓိဇောတို့သည် ဥဒ္ဒိပန၊ရာဂ(ကာမစ္ဆန္ဒ)ပယ်ခွါနိုင်ခြင်းဖြင့်ရအပ် ပဌမဈာန်စသော တရားဝိဂ်ကို ရရှိခြင်းအကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၀)

(က) ဈာပဇ္ဇတိ ဣမိနာ ဝိတ္တံ ပုတိကုမ္ဘာသာဒယော ဝိယ ပုရိမဝိကတိ ဝိဇဟတိတိ ဈာပါဒေါ။
(ခ) ဝိကာရာပတ္တိယာ ပဒုဿတိ. ပရံ ဝါ ပဒူသေတိ ဝိနာသေတီတိ ပဒေါသော။
(ဂ) ဉဘာယမေတံ ကောဓဿေ ဝါဓိဝစနံ။
(ဃ) သတော သမ္ပဇာနောတိ သာတိယာ စ ဉာဏေန စ သမန္နာဂတော။

http://www.dhammadownload.com

(င) ဣဒံ ဥဘယံ အာလောကသညာယ ဥပကာရတ္တာ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၈၉။

နံပါတ် (၁)

(က) ဣမိနာ–ဤကောဖြင့်။စိတ္တံ–သည်။ဗျာပဇ္ဇတိ–ဖေါက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်သို့ ရောက်၏။ ပုရိမပဝိကတိ–ရှေး၌ဖြစ်သော ပင်ကိုယ်သဘောကို။ဝိဇဟတိ–စွန့်၏။ဣတိ–ကြောင့်။သောကောဓော–သည်။ ဗျာပါဒေါ–မည်၏။ကိမိဝ–အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူကား။ပူတိကုမ္မာသာဒယောဝိယ–ပုတ်သောမယောမုံ့အစရှိသည် ကဲ့သို့တည်း။(ဥပမာအပြင်ထုတ်)

(ခ) ဝိကာရာပတ္တိယာ–ဖေါက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းအားဖြင့်။ပဒုဿတိ–ပျက်ဆီးတတ်၏။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့– ဆရာ့(က+ခ)ဖြင့် ဗျာပါဒ ပဒေါသတို့၏ ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဗျာပါဒ ပဒေါသ–ဟူသောနှစ်ပုဒ်အပေါင်း၏ ဝစနတ္ထကား အဘယ်ပါနည်း။ဗျာပါဒေါစ ပဒေါသောစာတိ ဗျာပါဒပဒေါသံ–ဟု ဒွန်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်ပါသလော–စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(င)သို့– (ဃ)ဖြင့် သရတီတိ သတော၊သမ္ပဇာနာတီတိ သမ္ပဇာနော–ဟု သတိသမ္ပဇာနပုဒ်တို့၏ ဝစနတ္ထကို ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်အားဖြင့် ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။အခြားသော ဝီရိယ သမာဓိစသော တရားတို့သည်လည်း ထင်ရှားရှိကြသည် မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် သတိနှင့်ဉာဏ် နှစ်ပါးကိုသာ ဤ၌ ဆို အပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အညေပိ ဝီရိယသမာဓိအာဒယော သန္တိ၊
(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဒံ ဥဘယံ ဝုတ္တံ။
(ဂ) အာလောကသညာယ ဥပကာရတ္တာ။

နံပါတ် (၄)

ကုမ္မာ– ကုဏတိ ပတ္ထရတီတိ ကုမ္မာသော။
ဖြန့်ခြင်းကြိယာ၊မုယောမုန့်၊ယဝ၊သတ္တု။
ကောဓ– ကုဇ္ဈတီတိ ကောဓော။
ဖျက်ဆီးခြင်းကြိယာ၊ဒေါသဒြဗ်၊ဗျာပါဒ၊ပဋိဃ၊ဒေါသ။
အာလောက– အဝလောကီယတေတိ အာလောကော။
ကြည့်ခြင်းကြိယာ၊အလင်းရောင်ဒြဗ်၊သြဘာသ။
ပူတိ– ပူယတီတိ ပူတိ။

နံပါတ် (၅)

(င) ဟိတ်သမ္ဗန် ဣမဿ ဥဘယဿ–ဟု ခံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဗျာပဇ္ဇတိ ဣမိနာ စိတ္တံ ဖြင့် ဗျာပါဒေါ–၌ ဝိ+အာ+ပဒဓာတ်၊ဏပစ္စည်း။ယင်းဏပစ္စည်း၏ ကရဏသာဓနနေ၌သက်၍ စိတ္တံ ဗျာပဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ ဗျာပါဒေါ–ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

ပုရိမပကတိ ဝိဇဟတိဖြင့် ဝိဥပသာရ၏ ဝိကာရအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို လည်းကောင်း၊ဖေါက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းဟူသည် ရှေး၌ဖြစ်သောပင်ကိုယ်သဘောကို စွန့်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ပူတိကုမ္မာသာဒယော ဝိယ ဖြင့် ရှေး၌ဖြစ်သောပင်ကိုယ်သဘောကို စွန့်ခြင်းဟူသည် ပုတ်သောမုယော မုံ့ကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဃ) သတိယာ ဉာဏေန သမန္နာဂတောဖြင့် သတိ၌ သရဓာတ်၊တိ–ပစ္စည်း။ယင်းတိပစ္စည်း၏

http://www.dhammadownload.com

ကတ္တားအနက်၌ သက်၍ သရတိတိ သတိ–ဟု ပစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။သမ္ပဇာနော၌ သံ+ပ+ဉာ+ကိယာဒိနာပစ္စည်း၊အပစ္စည်း။ယင်းအပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်၌သက် သမ္ပဇာနာတိတိ သမ္ပဇာနော–ဟု ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သမ္ပဇာန– သံ+ပ+ဉာ+နာ+အ။ ဉာကို ဇာပြု၊နိဂ္ဂဟိတ်ကို မ–ပြု၊နာ၏အာကို ချေ။
ဥဒ္ဓစ္စ– ဥဒ္ဓတ+ယ၊ ဏျကို စပြု၊ဗဒ္ဓေဘော်လာ။

နံပါတ် (၈)

ပုရိမဝိကတိဟူသည်– ယက်ပန်းကျင်စင်ကြယ်၍ ဖြူသောစိတ်၏ ပင်ကိုယ်သဘော။
ဗိဟ္ဒာလောကအရ– ညဉ့်အခါ၌ လရောင်၊ဆီးမီးရောင်၊မီးရှူးရောင်စသည်။
နေ့အခါ၌ နေရောင်။

နံပါတ် (၁၀)

ဝိနာသေတိအရ–ကောဓ(ဒေါသ)ကောက်။ ကောဓ/ရုဒ္ဓ၊ ဒေါသဖြစ်ဖြစ်ဖွယ် အခြားသော တစ်ဦးတစ်ယောက်သည် အာရမ္မဏ၊အာဃာတဝတ္ထုစသည်သည့် ဥဒ္ဒိပန။ကိုယ်ဆင်းရဲစိတ်ဆင်းရဲ ဖြစ်ရခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၇၁)

(က) တတ္ထ ဣဏံ အာဒိယာတ် ဝပုတိယာ ဓနံ ဂဟေတွာ။
ဇုဏ္ဍိ ကရေယျာတိ–ဣဂတန္တံ ကရေယျ၊
(ခ) ယထာ တေသံ ကာကဏိကမတ္တောပိ ပရိယန္တော နာမ နာဝသိဿတိ၊ ဝေံ ကရေယျ၊
(ဂ) သဗ္ဗသော ပဋိနိယျာတေယျာတိ အတ္ထော။
(ဃ) တတောနိဒါနန္တိ အာဏဏျနိဒါနံ။
(င) သော ဟိ "အဏဏောမှိ"တိ အာဝဇ္ဇန္တော ဗလဝပါမောဇ္ဇံ လဘတိ၊
သောမနဿံ အဓိဂစ္ဆတိ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၉။၁၉၀။

နံပါတ် (၁)

(က) ယထာ–အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်။ကရိယမာနေ–ပြုအပ်သော်။တေသံ–ထိုကြွေးမြီးတို့၏။ကာကဏိကမတ္တောပိ–တစ်ချင်းရွှေမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသည်လည်းဖြစ်သော။ဝါ–တစ်ပြား၏လေးဖို့ တစ်ဖို့အတိုင်းအရှည် ရှိသည်လည်းဖြစ်သော။ပရိယန္တောနာမ–အကြွင်းအကျန်မည်သည်။နာဝသိဿတိ–မကြွင်းကျန်တော့။ဝေံ–ဤသို့သောအခြင်းအရာအားဖြင့်။

(ဂ) သဗ္ဗသော–အတိုးရောအရင်းပါ အလုံးစုံအားဖြင့်။ပဋိနိယျာတေယျ–အပ်နှင်းရာ၏။ဝါ–ဆပ်ရာ၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ကင်းသောအကြွင်းအကျန်ရှိသည်ကိုပြ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘယ်သို့သောအခြင်းအရာအားဖြင့် ကင်းသောအကြွင်းအကျန်ရှိအောင်ပြုအပ်ပါသနည်း။ ကင်းသောအပိုင်းအခြားရှိအောင်ပြုပုံအခြင်းအရာကို ထင်ရှားစွာ မပြဆိုပြီလော။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ပါတောနိဒါနံ၌ တသဒ္ဒါဖြင့် အဏဏျကိုစွဲယူအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ တသဒ္ဒါသည် သာမညဝါစီဖြစ်၍ အရာအာလုံးကို စွဲကောင်းသည်မဟုတ်လော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဏဏျကိုသာ စွဲယူခြင်းသည် အသို့သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ သာမညဝိသေသဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသသင့်ရောက်ရာ၏။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က) နနု တတောနိဒါနတ္တံ အာဏာဏျနိဒါနံ ပုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဗလဝပါမောဇ္ဇံ လဘတိ၊ သောမနဿံ အဓိဂစ္ဆတိ၊

(ဂ) သော အဏဏောမှိတိ အာဝဇ္ဇန္တော၊ တသ္မာ

နံပါတ် (၄)

ဣဏ- ဝေတိ ဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆတီတိ ဣဏံ။

တိုးပွားခြင်းကြိယာ၊အကြွေးငွေ၊ဥဒ္ဓါရ။

အဏဏ- နတ္ထိ ဣဏံ အဿာတိ အဏဏော။ အဏဏဿ ဘာဝေါ အာဏဏျံ။

ကြွေးမရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ကြွေးကင်းခြင်းကြိယာနှင့် နိဿယနိဿိတအစပ်။

ကြွေးကင်းခြင်းကြိယာ။ အဏဏဘာဝ။

နိဒါန- နိဒေတိ နိပ္ပါဒေတိ ဖလံ ဝေတနာတိ နိဒါနံ။

ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ အကြောင်းဒြပ်။ ဟေတု၊ကာရဏ။

ကာကဏိကာ-ကဏံ အဏတီတိ ကာကဏိကာ။ (ဘာဋ္ဌီ) အပ္ပကော ကဏော ကာကဏော။

ကာကဏော ပမာဏံ အဿာတိ ကာကဏိကာ။ (ဋ္ဌီသစ်)

ဆန်ကျိုးဆန်ကွဲ၏ ပမာဏ၏ ငွေနှင့် နိဿယနိဿိတအစပ်။ ဆန်ကျိုးဆန်ကွဲ

ပမာဏမျှသောငွေ။ ကေဂုဏ္ဍ။

နံပါတ် (၅)

(င) အာဝဇ္ဇန္တောကို အာဝဇ္ဇန္တတ္တာ- သောကိုရှု၍ တဿ ပုရိသဿ။ ဟုခံ။ (ပါဠိတော်)

နံပါတ် (၆)

(က)၊ ဝုဒ္ဓိယာ ဓနံဖြင့် ဣဏအရ အတိုးအပွားဖြင့်ယူအပ်သော ဥစ္စာကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ဂဟေတွာဖြင့် အာဒိယဓါတ်သည် အာဥပသာရကြောင့် ပေးခြင်းအနက်၌ မဖြစ်၊ယူခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ယသည် တွာပစ္စည်း၏ ကာရိယ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

ဝိဂတန္တ္တဖြင့် ဗျန္တိ၌ ဝိပုဒ်အန္တပုဒ်၊ ဝိဥပသာရသည် ဝိဂတအနက်၌ဖြစ်၍ ဝိဂတော အန္တော ဗျန္တော၊ ဗျန္တော အဿအတ္ထီတိ ဗျန္တိဟု ကမ္မဓာရည်းအတွင်းဝှတ်သော အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ် ဝဇနတ္တပြု၍ ဗျန္တိပုဒ်ဤပစ္စည်း။ ယင်းဤပစ္စည်း၏ အဿတ္ထိအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဃ) အာဏဏျနိဒါနံဖြင့် တတောနိဒါန၌ တပုဒ်+နိဒါနပုဒ်၊ တဿဗ္ဗနာမ်ဖြင့် အာဏဏျကိုခံ့သို့ သုံးသပ်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ တံ နိဒါနံ ယဿာတိ တတောနိဒါနံဟု ဗဟုဗ္ဗီသမာသ် ဝဇနတ္တပြုအပ် သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (တစ်နည်း) တမေဝနိဒါနံ တံနိဒါနံဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝဇနတ္တပြုအပ် သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပါမောဇ္ဇ- ပမောဒပုဒ် ဏျပစ္စည်း။ ဏာအနုဗန်ချေ၊ ဒျကို ဇပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ ပ၏အကို အာဝုဒ္ဓိပြု။

သောမနဿ-သုမနပုဒ် ဏပစ္စည်း။ ဏအနုဗန်ချေ၊ သုမနနောင် သလာ၊ သုကို သပြု၊ သဒွေဘော် လာ၊ သု၏ ဥကို ဩဝုဒ္ဓိ ပြု။

နံပါတ် (၈)

ကြွေးဟူသော ပလိဗောဓမှ ငါမှာလွတ်ပြီဟု တွေးမိသောကြောင့် ဗလဝပါမောဇ္ဇကို ရ၏။အသက် မွေးမြူဖို့ရန် အရင်အနီးလည်း ငါ့မှာကြွင်းကျန်သေး၏ဟု တွေးမိသောကြောင့် သောမနဿကိုလည်းရ၏။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

ပရိယန္တော ယထာ ဝေလာ၊ ကရေယျ အဂသိဿတိ။
န ကာကဏိကမတ္တောပိ၊ ဝေနာမာတိ သဗ္ဗသော။ (ပဏ္ဍာဝတ္တဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

အာဏာဏျနိဒါနအရ– ပါမောဇ္ဇနှင့်သောမနဿကောက်။ ဟာဿဥ္ဇာယိ၊ဟာသရေသ။ ကြွေးကင်းသောမိမိသည် အာရမ္မဏ။ အကြွင်းအကျန်မရှိ ကြွေးဆပ်ပြီးခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ကြွေးတောင်းခံရခြင်း၊ကြမ်းတမ်းစွာအပြောအဆိုခံရခြင်း၊နှောင်ဖွဲ့ခံရခြင်း၊နှိပ်စက်ခံရခြင်းတို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်းအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၇၂)

(က) အနတ္တာဓိနောတိ န အတ္တနိ အဓိနော။
(ခ) အတ္တနော ရုစိယာ ကိဉ္စိ ကာတုံ န လဘတိ။
(ဂ) ပရာဓီနောတိ ပရေသု အဓီနော ပရဿဝ ရုစိယာ ပဝတ္တတိ။
(ဃ) န ယေန ကာမံ ဂမောတိ ယေန ဒိသာဘာဂေနဿ ဂန္တုကာမတာ ဟောတိ၊
ဂန္တွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဂမနာယ၊ တေန ဂန္တုံ န လဘတိ။
(င) ဒါသဗျာတိ ဒါသဘာဝါ။
(စ) ဘုဇိဿောတိ အတ္တနော သန္တကော။ ဒီ၊၃၊၁၊၁၉၀။

နံပါတ် (၁)

(က) အတ္တနိ–မိမိ၌။အဓိနော–စပ်သူသည်။န(အဿ)–မဖြစ်ရာ။
(ဃ) ယေနဒိသာဘာဂေန–အကြင်အရပ်အဖို့ဖြင့်။အဿ–ထိုယောကျ်ားအား။ဂန္တုကာမတာ–သွားလိုသူ၏အဖြစ်သည်။ဂမနာယ–သွားခြင်းငှါ။ဂန္တွာ–အလိုသည်။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့–ဆရာ၊(က) ဖြင့် အနတ္တာဓိန–ဟူသည် မိမိ၌ စပ်သူမဖြစ်–ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။မိမိ၌ စပ်သူမဖြစ်ဟူသည် အဘယ်ကြောင့်ပါနည်း။သတ္တဝါမှန်သမျှ မိမိအလိုရှိသည်၏ အဖြစ်နှင့်ယှဉ်ကြကုန်သည် မဟုတ်လော။စဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ယေန ဒိသာဘာဂေနဿ ဂန္တုကာမတာ ဟောတိ၊ဂန္တွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဂမနာယ။
(ခ) အထ ကသ္မာ တေန ဂန္တုံ န လဘတိ။
(ဂ) ပရေသု အဓိနော ပရဿဝ ရုစိယာ ဝတ္တတိ၊တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

အဓိန– အဓိဂတံ ဣနံ ယဿာတိ အဓိနော။ (ဘာဋ္ဌိ)
ရအပ်သောအစိုးရသူ၏အဖြစ်နှင့်စပ်ဆိုင်သူ၏ နိဿယ/နိဿိတအစပ်၊
အစိုးရသူ၏အဖြစ်ရှိသူဒြဗ်၊ကြဿရ၊အဓိပတိ။
ဘုဇိဿ– ဘုဇော ဝိယ–သင်္ကြိဇ္ဇေ ဝေသိတဗ္ဗော ပေသိတဗ္ဗောတိ ဘုဇိဿော။(ဋီသစ်)
ဝေသိတဗ္ဗော ပေသိတဗ္ဗောတိ ဣသော။ဘုဇောဝိယ ဣသော ဘုဇိဿော။
လက်ရုံးကဲ့သို့ စေခိုင်းနိုင်သူနှင့် သဒိသ်/သဒိသစပ်၊ကျွန်မဟုတ်သူ။အဒါသ။
ဘုဇ– ဘုဥ္ဇတေ အနေနာတိ ဘုဇော။
စားခြင်းကြိယာ၊လက်မောင်းသည်၊ဗာဟု၊ဗာဟာ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

အနတ္တာဓိနတ္တာ-(ပရာဓိနတ္တာ) ဒါသသသ။

နံပါတ် (၆)

(က) **န အတ္တနိ အဓိနောဖြင့်** အနတ္တာဓိနော၌ န+အတ္တ+အဓိန ပုဒ် ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တနိ အဓီနော အတ္တာဓိနော၊ န အတ္တာဓိနော အနတ္တာဓိနော-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်းကို သိစေ။

(င) ဒါသဘာဝါဖြင့် ဒါသဗျာ၌ ဒါသပုဒ်၊ဗျပစ္စည်း၊ယင်းဗျပစ္စည်း၏ ဘာဝအနက်၌ သက်သည်ကို လည်းကောင်း၊ဒါသဿ ဘာဝေါ ဒါသဗျံ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(စ) အတ္တနော သန္တကောဖြင့် သူကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်ကင်းသူဟူသည် မိမိကိုယ်သည် မိမိ ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဣစ္ဆာ-	ဣသု+အ+အာ။ ခာတွန်ကို ချေ၊သ-ကို ဆ္ဆပြု။
ဒါသ-	ဒု+အသ။ ဥ-ကိုချေ၊ အ-ကို အာဒီဃပြု။

နံပါတ် (၈)

သူတစ်ပါးပ္ပ်နှင့် မစပ်ဆိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် မိမိ၏လက်ရုံးကဲ့သို့ မိမိအလိုကျ ဖြစ်နိုင်သော ကြောင့် ဘုဇိဿမည်ပါသည်။

နံပါတ် (၁၀)

ဣစ္ဆာအရ- ဆန္ဒကောက်၊ဓမ္မ/ဓမ္မ။သွားလိုသော အရပ်ဒေသသည် အာရမ္မဏ၊ထိုအရပ်သို့ သွားလို ခြင်း အကြောင်းကိစ္စသည် ဥဒ္ဒီပန။ လိုရာအရပ်သို့ ရောက်ခြင်း၊ကိစ္စအသွယ်သွယ် ပြီးမြောက်ခြင်း စသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅၃)

(က) ဒဏ္ဍောတိ ဆေကော ပဋိဗလော နှာနီယစုဏ္ဏာနိ ကာတုဉ္စေဝ ပယောဇေတုဉ္စ သန္နေတုဉ္စ။

(ခ) ကံသထာလေတိ ယေန ကေနစိ လောဟေန ကတဘာဇနေ။

(ဂ) မတ္တိကာဘာဇနံ ပန ထိရံ န ဟောတိ၊ သန္နေန္တဿ ဘိဇ္ဇတိ။ တသ္မာ တံ န ဒဿေတိ။

(ဃ) ပရိဝေ္ပါသကံ ပရိဝေ္ပါသကန္တိ သိဗ္ဗိတွာ သိဗ္ဗိတွာ။

(င) သန္နေယျာတိ ဝါမဟတ္ထေန ကံသထာလံ ဂဟေတွာ ဒက္ခိဏဟတ္ထေန ပမာဏယုတ္တံ ဥဒကံ သိဗ္ဗိတွာ သိဗ္ဗိတွာ ပရိမဒ္ဒန္တော ပိဏ္ဍံ ကရေယျ။ ဒီ၊၄၊၁။၁၉၅။

နံပါတ် (၁)

(က) နှာနီယစုဏ္ဏာနိ-ရေချိုး ကသယ်မှုန့်တို့ကို။

(ဂ) ပန-ဆက်။ (ဘာဇနံ) ပန-ထိုသို့ပင်ဥပမာကို ပြသောအရာဖြစ်ပါသော်လည်း။ မတ္တိကဘာဇနံ မြေခွက်သည်။ ထိရံ-မြဲမြံတည်တံ့ အရှည်ခံသည်။ န ဟောတိ-ဖြစ်။ သန္နေန္တဿ-ရေချိုးစေတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (အနာဒရပစ္စ) သန္နေန္တဿ-စိုစွတ်စေစဉ်။ (အနာဒရလက္ခဏစေတီ သာမိဝစန်)

(င) ဝါမဟတ္ထေန-လက်ဝဲလက်ဖြင့်။ကံသထာလံ-ကြေးခွက်ကို။ဒက္ခိဏဟတ္ထေန-လက်ယာလက် ဖြင့်။ ပရိမဒ္ဒန္တော-နှိပ်နယ်လျှက်။ ပိဏ္ဍံ-အစိုင်အခဲကို။ ဝါ-အလုံးကို။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ကံသထာလအရ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော ကြေးဖြင့်ပြီးသောခွက်ကို ကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘယ့်ကြောင့် ကြေးဖြင့်ပြီးသောခွက်ကို အထူးပြု၍ ယူအပ်ပါသနည်း။

http://www.dhammadownload.com

ဥပမာကို ပြုကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါမျှသာဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ကြေးခွက်ကိုသာမပြသင့်၊ မြေခွက်ကိုလည်း ပြဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။(အဘယ်ကြောင့် မြေခွက်ကို မပြဆိုအပ်ပါသနည်း။)စုဒ်ကြောင့်(ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) **နနု** ဥပမာကရဏမတ္တမေဝိဒံ။

(ခ) **အထ** ကသ္မာ **ကံသထာလမေဝ** ဒဿေတိ။

(ဂ) **မတ္တိကာဘာဇနံ ထိရံ န** ဟောတိ သန္ဓေန္တဿ ဘိဇ္ဇတိ။ တသ္မာ–

ပနသဒ္ဒါထားရကြောင်း–ပနသဒ္ဒါကို ကြေးခွက်ဖြင့် ကံသထာလေ–ဟု ဥပမာပြုသော ပါဠိတော် သဒ္ဒါကို မနှစ်သက်သောကြောင့် ထားရပါသည်။

နံပါတ် (၄)

ကံသ– ကနတိ ဒိပ္ပတီတိ ကံသော။
ထွန်းပခြင်းကြိယာ။ ကြေးခွက်ဒြပ်။ လောဟ၊ဘာဇန။
ဆေက– ဆိန္ဒတီတိ ဆေကော။
နှစ်ဖြာပြုခြင်းကြိယာ။ ကျွမ်းကျင်သောပုဂ္ဂိုလ်။ ဒက္ခ၊ပဋိဗလ။
နာဠိယ– နံဟာယန္တိ ဧတေနာတိ နာဠိယံ။
စင်ကြယ်ခြင်းကြိယာ။ ဆပ်ပြာမှုန့်။ နဟာနီယ။
ဘာဇန– ဘဇန္တိ ပတိဋ္ဌဟန္တိ ဘောဇနာဒီနိ ဧတ္ထာတိ ဘာဇနံ။
တည်ခြင်းကြိယာ၊ခွက်၊ထာလ၊ပတ္တ။
ဒက္ခ– ဒက္ခတိ ကိစ္စာကိစ္စေသု သီဃံ ပဝတ္တတီတိ ဒက္ခော။
လောဟ– လုနာတိ ဧတေနာတိ လောဟံ။
ထာလ– ထလတိ ဧတ္ထာတိ ထာလံ။
တည်ခြင်းကြိယာ။အိုးခွက်ဒြပ်၊ ဘာဇန။

နံပါတ် (၅)

ဆေကတ္တာ–(ပဋိဗလတ္တာ) နှာပကဿ ဝါ နှာပကန္တေဝါသိနော ဝါ။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ဖြင့် ကံသသဒ္ဒါသည် ဤ၌ သုဝဏ္ဏကိတ္တိလောမ၊ နာမပညတ်ဟိုကိုမဟော၊ အမှတ်မရှိသော လောဟအနက်ကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ထာလသဒ္ဒါ၏ ခွက်ဟောသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကံသနှင့် ထာလကို ကံသေန ကတော ထာလော ကံသထာလော–ဟု မဇ္ဈေလောပီတတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဃ) ဖြင့် ပရိပ္ပေါ်သက် ပရိပ္ပုသက်ပုဒ်၏ ဘာဝနပုံး၏အဖြစ်ကို (ဝါ) ယင်းပုဒ်တို့၌ ပထမာဝိဘတ်သည် လိဂ်တ္တ္ထမသက်၊ ကြိယာဝိသေသနဥ္သက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းပရိပ္ပေါ်သက်ပုဒ်တို့၌ ဖုသဓာတ်၏ ပရိသဥ္စနတ္ထကို ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(င) ပဏ္ဍုံကရေယျဖြင့် သန္ဓဓာတ်သည် ပဏ္ဍုကရဏအနက်ကို ဟောသတည်းဟု သိစေ၊ ဝါမဟတ္ထေန စသည်ဖြင့် အစိုင်အခဲ ပြုပုံအခြင်းအရာကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ကံသ– ကန+သ။ ဓာတွန်နကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု။
သိဉ္စိတွာ– သိဥ+တွာ။ ဤလာ၊ သိဉ္စိတွာ သိဉ္စိတွာဟု ဒွိရုပ်ပြု။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

ပဋိဗလောစသည်ဖြင့် ကံသံထာလေ နာနိယစုဏ္ဏာနိ အာကိရိတွာ စသောသဒ္ဒန္တရိတ်ကိုထောက်၍ လည်းကောင်း၊ နာပက နာပကန္တေဝါသီတို့ကိုပြရာ ပကရဏအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဆပ်ပြာမှုန့်ကိုပြုခြင်း၊ ယှဉ်စပ်ခြင်း၊ အခဲပြုခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကျွမ်းကျင်သည်၏ အဖြစ်ကို သိရသည်။

နံပါတ် (၁၀)

သန္ဓေယျအရ- ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ+ဝီရိ။ ရေချိုးကြောင်းဆပ်ပြာမှုန့်သည် အာရမ္မဏ။ မိမိ၏ အသက်မွေးမှုပြည့်စုံစေခြင်း၊ အခကြေးငွေရလိုခြင်း၊ လုပ်ငန်း၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်သဖြင့် မင်း၊ မင်း၏အမဟ်တို့ထံမှ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာရရှိခြင်းစသော အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၈၄)

(က) ဥဗ္ဘိဒေါဒကောတိ ဥဗ္ဘိန္နဥဒကော။

(ခ) န ဟေဋ္ဌာ ဥဗ္ဘိဇ္ဇိတွာ ဥဂ္ဂစ္ဆနကဥဒကော။

(ဂ) အန္တောဃဋေ ပန ဥဗ္ဘိဇ္ဇနဥဒကောတိ အတ္ထော။

(ဃ) ကာလေန ကာလန္တိ ကာလေ ကာလေ။

(င) သီတာ ဝါရိစာရာ ဥဗ္ဘိဇ္ဇိတွာတိ သီတာ ဝါရိစာရာ တံ ရဟဒံ ပူရယမာနာ ဥဗ္ဘိဇ္ဇိတွာ။ (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၁၉၅။)

(စ) ဟေဋ္ဌာ ဥဂ္ဂစ္ဆနဥဒကဉ္စ ဥဂ္ဂန္ဒာ ဥဂ္ဂန္ဒာ ဘိန္ဒန္တံ ဥဒကံ ခေါဘေတိ။

နံပါတ် (၁)

(က) ဥဗ္ဘိန္နဥဒကော-ထိုထိုရေကြောတို့မှ ပေါက်ထွက်သော ရေရှိသည်။ (အဿ-၏)

(ခ) ဥဗ္ဘိဇ္ဇိတွာ-အောက်သို့ပေါ်ထွက်၍။ ဥဂ္ဂစ္ဆနကဥဒကော-တက်သောရေရှိသည်။ န-အဿ။ ပန-အဟုတ်ကား။ ဥဗ္ဘိဇ္ဇနကဥဒကော-ထိုထိုရေကြောတို့မှ စိမ့်ထွက်သောရေရှိသည်။

(င) သီတာ-အေးသော။ဝါရိစာရာ-ရေအယဉ်သည်။ဥဂ္ဂန္ဒာ-တက်၍။ရဟဒံ-ရေအိုင်ကို။ဥဗ္ဘိဇ္ဇိတွာ-

(င) ဟိ-ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့။(တစ်နည်း)ကာသ္မာ-ကြောင့်။ဥဗ္ဘိတောဒကော-သော။ရဟဒေါဝ-ရေအိုင်ကိုသာ။ဂဟိတော-နည်း။ဟိယသ္မာ-ကြောင့်။ဟေဋ္ဌာ-ရေအိုင်အောက်မှ။ခေါဘေတိ-ချောက်ချားစေ၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဥဗ္ဘိဒေါဒက ရေအိုင်ဟူသည် ထိုထိုရေကြောင်းတို့မှ စိမ့်ထွက်သောရေရှိသော ရေအိုင်တည်းဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုထိုရေကြောတို့မှ စိမ့်ထွက်သော ရေအိုင်ဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ အောက်မှ ဖောက်ထွက်၍ လျှံတက်သောရေရှိသော ရေအိုင်ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

(င) သို့-ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ သေယျထာပိ-မဟာရာဇစသည်ဖြင့် ဥဗ္ဘိဒေါဒကဖြစ်သော ရေအိုင်ကို မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် ဥဗ္ဘိဒေါဒကရေအိုင်ကိုသာ ယူအပ်ပါနည်း။ ဥပမာအရာဖြစ်၍ တစ်ပါးသော ရေအိုင်ကိုလည်း ယူကောင်းသည် မဟုတ်တုံလော။စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။ (ဋီ၊သစ်)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဣတရေပိ ရဟဒေ ဂဟိတဗ္ဗာ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဥဗ္ဘိဒေါဒကောဝ ရဟဒေါ ဂဟိတော။

(ဂ) အခေါဘကဿ သန္တိသိန္ဓသဿေဝ ဥဒကဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ (ဋီ၊သစ်)

တစ်နည်း- ဟေဋ္ဌာ ဥဂ္ဂစ္ဆနဥဒကံ ဥဂ္ဂန္ဒာ ဥဂ္ဂန္ဒာ ဘိန္ဒန္တံ ဥဒကံ ခေါဘေတိ။ တသ္မာ-

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ရဟာဒ- ဟာရတီတိ ရဟာဒေါ။
ဆောင်ခြင်းကြီးယာ။ ရေအိုင်ဒြဗ်။ ဇလယသာ၊ဇလဓာရ။
ဝါရိ- ပိပါသံ ဝါရယတီတိ ဝါရိ။
သီတ- ဉဏှာဘိတတ္တေဟိ သေဝီယတေတိ သီတံ။
ဥဒက- ဥန္ဒတိ ဒြဝံ ကရောတီတိ ဥဒကံ။
ဓာရ- ဝေဂံ ဓာရေတီတိ ဓာရာ။ (သဒ္ဒနီတိ)

နံပါတ် (၅)

ပူရယမာနတ္တာ-သီတာယ ဝါရိဓာရာယ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဉတ္တိန္နဥဒကော-ဖြင့် ဉတ္တိဒသဒ္ဒါကို တာဟိ တာဟိ ဥဒကဓာရာသီဟိ ဉတ္တိန္ဒတိ ဥဒ္ဒံ နိက္ခမတီတိ ဉတ္တိဒံ-ဟု ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ဉ+ဘိဒ+အပစ္စည်း။အပစ္စည်း၏ကတ္တုသာဓန၌ သက်သည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ဉတ္တိဒနှင့် ဥဒကကို''ဉတ္တိဒံ ဥဒကံ ယဿာတိ ဉတ္တိဒေါဒကော''ဟု စတုတ္ထီ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ဉတ္တိဒေါဒကောဟုလိုလျက် ဒကို တပြုခြင်း ဝဏ္ဏဝိကာရနိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဉတ္တိတောဒကော-ဟု ရုပ်ပြီးသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဂ) ကာလေ ကာလေ-ဖြင့် ကာလေန ကာလံ-ပုဒ်၏ ကောေ ကောယကဲ့သို့ ရူဠှီပုဒ်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ကာလတ္တ သတ္တမီအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

အနုပ္ပဝေစ္ဆေယျ- အနု+ပ+ဝိသ+ယျေ။ ဝိသကို ဝေစ္ဆပြု၊ပဒွေဘော်လာ။ (ဋီ၊သစ်)
ဟစ်နည်း-ဣကို ပြေ၊ သကို ဆုပြု၊ ပဒွေဘော်လာ။(မောဂ်)
ရဟာဒေါ- ဟာရ+ဒေါ။ ဟနှင့်ရ ရှေ့နောက်ပြန်။

နံပါတ် (၈)

လှုပ်ချောက်ချားခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဟောင်းနွမ်းသော သစ်ရွက်.မြက်.ထင်း စသည် ရောပြွမ်းခြင်း မရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း ရေအိုင်သည့် (ဝါ) ရေသည် အေးမြ၏။စင်ကြယ်၏။

နံပါတ် (၁၀)

ဥဒကအရ-သဒ္ဒိသူပစာအား ဒုတိယဈာန်သုခကိုကောက်။(ဋ္ဌ)မွေ့/မွေ့။တစ်နည်း-သမ/သန္တ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားသည် အာရမ္မဏ၊**ပဌမဈာန်သည်**လည်းကောင်း။ ဒုတိယဈာန်၏ ဥပစာသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ ကရဇကာယ၌ သုခတို့ ပျံ့နှံ့ခြင်း။**တတိယဈာန်ကို** ရရှိခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၇၅)

(က) ဩဒါတေန ပဋ္ဌေနာတိ က္လာဒံ ဥတုဖရဏတ္တံ ဝုတ္တံ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၆။)
(ခ) ကိလိဋ္ဌဝတ္ထေန ဟိ ဥတုဖရဏံ န ဟောတိ၊ တင်္ခဏဓောတပရိသုဒ္ဓေန ဥတုဖရဏံ ဗလဝံ ဟောတိ။
(ဂ) ဣမိဿာ ဟိ ဥပမာယ ဝတ္ထံ ဝိယ ကရဇကာယော၊ဥတုဖရဏံ ဝိယ စတုတ္ထဈာနသုခံ။
(ဃ) တသ္မာ ယထာ သုနှာတဿ ပုရိဿဿ ပရိသုဒ္ဓံ ဝတ္ထံ သသီသံ ပါရုပိတွာ နိသိန္နဿ သရီရတော ဥတု သဗ္ဗမေဝ ဝတ္ထံ ဖရတိ၊ နကောစိ ဝတ္ထဿ အဖုဋ္ဌောကာသော ဟောတိ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) ဥတုဖရဏာဝဏ္ဏံ–ပူသော ဥတုကိုဖြန့်ရခြင်းငှါ။ (ဘဂဝတာ)

(ခ) ဟိ–ယသ္မာ။ ကိလိဋ္ဌဝဏ္ဏေန–ညစ်နွမ်းသောအဝတ်ဖြင့်။တခ်ဏာဓောတပရိသုဒ္ဓေန–ထိုခဏ၌ လျှော်ဖွတ်အပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ ထက်ဝန်းကျင်မှသန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော။ (ရှေ့ဝါကျနှင့် ဝါကျအပြန်အလှန်မေးနိုင်

(ဂ) ဟိ–ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့။(တစ်နည်း)ဟိ–ယသ္မာ။ဣမိဿာ ဥပမာယ–ဤဥပမာ၌။ဝဏ္ဏံ ဝိယ–ကရဏကော–ဒဿေတ္ဗော။ ဥတုဖရဏံဝိယ–အနွေးငွေ့ကို ဖြန့်ခြင်းကဲ့သို့။ စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခံ–ဒဿေတဗ္ဗံ။

(ဃ) သုန္ဟာတဿ–ကောင်းစွာရေချိုးအပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍။ ပရိသုဒ္ဓံ–ထက်ဝန်းကျင်မှသန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော။ဝဏ္ဏံ–ကို။သသီသံ–ဦးခေါင်းနှင့်တကွ။ဥတု–ပူသောဥတုသည်။ဖုဋ္ဌောကာသော–မဖြန့်အပ်သောအရပ်သည်။ နဟောတိ ယထာ–

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သြဒါတေန ဝဏ္ဏေနဟူသောစကားကို အနွေးငွေ့ကိုဖြန့်ပုံကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ ဆိုအပ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် ထိုသို့ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ သြဒါတဝဏ္ဏ ကိလိဋ္ဌဝဏ္ဏ နှစ်မျိုးတို့သည် အဝတ်ချင်းတူကြသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ (ဋီ၊သစ်။)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊(ခ)ဖြင့် ညစ်နွမ်းသော အဝတ်ဖြင့် အပူငွေ့ကို ဖြန့်ခြင်းသည် မဖြစ်၊ထိုခဏ၌ ဖွတ်လျှော်အပ်ပြီးဖြစ်၍ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သောအဝတ်ဖြင့် ဥတုဖြန့်ခြင်းသည် အားရှိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပါဠိတော်၌ နာဿ ကိဉ္စိ–စသည်ဖြင့် ကိုယ်၏ စင်ကြယ်သောအဝတ်ကို ဆိုအပ်၏။ အဝတ်၏ ဥတုဖြန့်ခြင်းကို မဆိုအပ်သည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ့်ကြောင့် ဥတုဖြန့်ခြင်းကို ဤ၌ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ (ဤအာဘော်ကို ဤအတိုင်းကျက်ထားရပါမည်။)

ကား–အဝတ်ကဲ့သို့ ကရဇကာယ၊ဥတုဖြန့်ခြင်းကဲ့သို့ စတုတ္ထဈာန်ချမ်းသာကို မှတ်သားထိုက်၏။ ဤသို့ အနက်ကို သိထိုက်သောကြောင့် ဟူလို။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ကိလိဋ္ဌဝဏ္ဏေနာပိ သြဒါတဝဏ္ဏေန ဝိယ ဥတုဖရဏံ ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ကိလိဋ္ဌဝဏ္ဏေန ဥတုဖရဏံ န ဟောတိ။

(ဂ) တခ်ဏာနဓောတပရိသုဒ္ဓေန ဗလဝံ ဟောတိ၊ တသ္မာ–) (ဋီ၊သစ်) ရှု

(က) နနု ပါဠိယံ "နာဿ ကိဉ္စိ သဗ္ဗာဝတော ကာယဿ သြဒါတေန ဝဏ္ဏေန အဖုဋ္ဌံ အဿာ"တိ ကာယဿ သြဒါတဝဏ္ဏဖရဏံ ဝုတ္တံ။ န ပန ဝဏ္ဏဿ ဥတုဖရဏံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဥတုဖရဏံ ဣဓ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ဣမိဿာယ ဥပမာယ ဝဏ္ဏံ ဝိယ ကရဇကာယော၊ ဥတုဖရဏံ ဝိယ စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခံ ဒဿေတဗ္ဗံ။ တသ္မာ– (ဋီ၊သစ်)

နံပါတ် (၄)

သြဒါတ– အဝဒါယတီတိ သြဒါတံ။
စင်ကြယ်ခြင်း၊ ဖြတ်ခြင်းကြိယာ။ စင်ကြယ်သောအဝတ်ဒြပ်။ ပရိသုဒ္ဓ၊သုဒ္ဓ။

ဝဏ္ဏ– ဝသီယတိ အစ္ဆာဒီယတီတိ ဝဏ္ဏံ။
ဖုံးလွှမ်းခြင်းကြိယာ။ အဝတ်ဒြပ်။ စောဠ၊ဒုဿ၊ပဋ။

ဥတု– ပုနပ္ပုနံ ဧတီတိ ဥတု။ အရတိ ပဝတ္တတီတိ ဥတု။

ကိလဋ္ဌ– ကိလိဿတီတိ ကိလိဋ္ဌံ။

ဗလဝ– ဗလံ အဿ အတ္ထီတိ ဗလဝံ။

http://www.dhammadownload.com

ကရ- ကရီယတီတိ ကရော။ ကရောတိ ပုတ္တေ နိဗ္ဗတ္တေတီတိ ကရော။
ပြုခြင်း(ဖြစ်ခြင်း)ကြိယာ။ သုက်သွေးဖြစ်။ သုက္က၊သောဏိတ။

ကရဇကာယ- ကရေန ဇာတော ကရဇော။
ကရဇော စသော ကာယောစာတိ ကရဇကာယော။ (အတ္တဘာဝ၊ဒေဟ၊သရီရ)

နံ့ပါတ် (၅)

တခ်ဏာဓောတပရိသုဒ္ဓတ္တာ- ဝတ္ထဿ။
ဗလဝတ္တာ- ဥတုဖရဏဿ။

နံ့ပါတ် (၆)

(ခ) **ကိလိဋ္ဌဝတ္ထေန စသည်ဖြင့်** ညစ်နွမ်းသောအဝတ်၏ ဥတုဖရဏမဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဩဒါတဝတ္ထကို ဥပမာပြုအပ်၏ဟူသော အကြောင်းကို သိစေသည်။

တင်္ခဏဓောတပရိသုဒ္ဓေနဖြင့် ဩဒါတေနနှ ဩဒါတသဒ္ဒါသည် သေတဝစနအဖြူဟူသောအနက်ကို မဟော၊ပရိသုဒ္ဓဝစန စင်ကြယ်သော အနက်ဟောသည်ကို သိစေ။ ဥတုဖရဏံစသည်ဖြင့် စင်ကြယ်သော အဝတ်၏ အနွေးငွေ့ဖြန့်ရာ၌ အားရှိပုံကို သိစေ။

နံ့ပါတ် (၇)

ပုက္ခရိက- ပဏ္ဍရ+က္ခက။ အကို ဥပြု-က္ခကို ဏ္ဍပြု။ ပဏ္ဍရံ ဝဏ္ဏံ အဿ အတ္ထီတိ ပုဏ္ဍရိကံ။
တစ်နည်း- မုဠ+က္ခက။ အရ-လာ၊ မကို ပပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ် လာ၊ ဋပြု၊က္ခကို ဏ္ဍပြု၊ (ဓာန်+ဋီ)
ဥပ္ပလ- ဥဒက+ပ္လ။ ဥဒကကို ဥပြု၊ ပဒွေဘော်လာ၊ ဥကို အပြု။

နံ့ပါတ် (၈)

စင်ကြယ်သောအဝတ်ဖြင့် အလုံးစုံသော ကိုယ်အား ဥတုဖြန့်ခြင်းမဖြစ်သင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥပမေယျ၏ မသင့်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ကာယကိုယူသဖြင့် ထို၌မှီသော အဝတ်ကိုယူအပ်၏။ အဝတ်ကိုယူသဖြင့် ကိုတ်၏အကြောင်းဖြစ်သော ဥတုဖြန့်ခြင်းကိုယူအပ်၏။ ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုပြသည်။ နေယျတ္ထအားဖြင့် ဤဥပမာကို ဆိုအပ်သောကြောင့်ဟူလို။

နံ့ပါတ် (၁၀)

စတုတ္ထဈာနသုခ်အရ-ရူပါဝစရ စတုတ္ထဈာန်၌ရှိသော သုခဝေဒနာ(အဋ္ဌကထာ)
တစ်နည်း- ပဥ္စမဈာန်၌ရှိသော ဥပေက္ခာဝေဒနာ။သမ/သန္တ။ကာသိုဏ်းအာရုံတို့သည် အာရမ္မဏ။
သုခဒုက္ခကိုပယ်ခြင်း၊ ဒေါသ ဒေါမနဿတို့ချုပ်ခြင်း၊ စိတ်၏ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ခြင်းတို့သည်ဥဒ္ဒိပန။
ကရဇကာယအား စတုတ္ထဈာန်ချမ်းသာဖြင့် ပြန့်နှံ့ခြင်း အထက်ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ကို ရနိုင်ခြင်းစသည် အနဘာဝ။(သန္တသဘာဝတ္တာ ပနေတ္ထ ဥပေက္ခာယေဝ သုခန္တိ အဓိပ္ပေတာ) ဋီ၊သစ်။

ဝါကျစဉ် (၇၆)

(က) တ္တော္ဝတာ စေသ ရူပဈာနလာဘီယေဝ န အရူပဈာနလာဘီတိ န ဝေဒိတဗ္ဗော။
(ခ) န ဟိ အဋ္ဌသု သမာပတ္တီသု စုဒ္ဒသဟာကာရေဟိ စိဏ္ဏဝသီဘာဝံ ဝိနာ ဥပရိ အဘိညာဓိဂမော ဟောတိ။
(ဂ) ပါဠိယံ ပန ရူပဈာနာနိယေဝ အာဂတာနိ။
(ဃ) အရူပဈာနာနိ အဟာရိတ္ဝာ ကထေတဗ္ဗာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၉၆။

နံ့ပါတ် (၁)

(က) တ္တော္ဝတာ-ပဉ္စမဈာန်မဂ်ကို ပြကြောင်းဖြစ်သော ပါဠိမှစ၍ စတုတ္ထဈာနမဂ်ကို ပြကြောင်း

http://www.dhammadownload.com

ဖြစ်သော့ ပါဠိတိုင်အောင် ဤမျှလောက် အတိုင်းအရှည်ရှိသော သဒ္ဒါအစဉ်ဖြင့်။ (ဋီ၊သစ်)သေ-သောဘိက္ခု-သည်။ဝါ-ကို။ ရူပဇ္ဈာနလာဘိယေဝ-ရူပဈာန်ကို ရခြင်းရှိသည်သာလျှင်။ဟောတိ။

(ခ) ဟိယသ္မာ-ကြောင့်။အာကာရေဟိ-ကသိဏအနုလောမ ကသိဏပဋိလောမ အစရှိသော အကြောင်းတို့ဖြင့်။ စိတ္တဿဘိဘာဝံ-အပါး၀တ္ထာ လေ့လာအပ်ပြီးသော် ဝသီဘော်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ ဥပရိအဘိညာ ဓိဂမော-အထက်ဖြစ်သော အဘိညာဉ်ကို ရခြင်းသည်။

(ဂ) ပန-အဟုတ်ကား။(တစ်နည်း) ပန-ထိုသို့ပင် ရူပဈာန်ကိုရခြင်းရှိ၍ အရူပဈာန်ကို ရခြင်းရှိသူ မဟုတ်ဟု မသိထိုင်ပါသော်လည်း။

(ဃ) ကထံကေန-တရားစကားကို ဟောပြောသောရဟန်းသည်။ (ကတ္တားထည့်)

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဤရဟန်းသည် ရူပဈာန်ရသော ရဟန်းသာတည်း။ အရူပဈာန်ကို ရခြင်းရှိသူမဟုတ်၊ဤသို့မသိထိုက်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် အရူပဈာန်ကိုမရသောရဟန်းဟု မသိထိုက်ပါသနည်း။ ရူပဈာန်ရသောရဟန်းသည်သာ ပါဠိ၌ လာ၍ ပါဠိလာတိုင်းသာ သမုတ်ကောင်းရာသည် မဟုတ်တုံလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ ကသ္မာတိ ဝုတ္တံ ''န ဟိ''တိ အာဒိ။ (ဋီ၊သစ်)

ကား-သမာပတ်ရှစ်ပါး၌ ဝသီဘော်ရအောင် လေ့လာမှုမရှိလျှင် အဘိညာဉ်ကို မရနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အထက်၌လည်း ဝိပဿနာမှစ၍ အဘိညာဉ်တို့ကို ပြတော်မူလတ့်ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း။ ထိုရဟန်းကို အရူပဈာန်ကို မရသော ရဟန်းဟု မသိထိုက်ပါ ဟူလို။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ယထာပါဠမေဝ ဝိနိစ္ဆယော ဝတ္တဗ္ဗော။ (ဋီ၊သစ်)
(ခ) အထ ကသ္မာ ဇ္ဗောဝတာ သေ ရူပဇ္ဈာနလာဘီယေဝ နအရူပဇ္ဈာနလာဘီတိ နဝေဒိတဗ္ဗော။
(ဂ) ပါဠိယံ ရူပဇ္ဈာနိယေဝ အာဂတာနိ၊အရူပဇ္ဈာနာနိ အာဟရိတွာ ကထေတဗ္ဗာနိ၊ တသ္မာ-
(က) နနု ပါဠိယံ ရူပဇ္ဈာနိယေဝ အာဂတာနိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ အရူပဇ္ဈာနာနိ အာဟရိတွာ ကထေတဗ္ဗာနိ။
(ဂ) သဗ္ဗာဘိညာနံ ဝိသေသတော ရူပဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနပါဒကတ္တာ။

နံပါတ် (၄)

လာဘီ- လဘနံ-လာဘော။ ဖလာဘော တေဿ အတ္ထီတိ လာဘီ။
ရူပဇ္ဈာနာနံ လာဘီ ရူပဇ္ဈာနလာဘီ။ ဈာယတီတိ ဈာနံ။
သမာပတ္တိ-သမာပဇ္ဇီယတေ သမာပတ္တိ။
ရောက်ခြင်းကြိယာ။ သမာပတ်ရှစ်ပါး။ သမာပဇ္ဇန။
စိဏ္ဏ- စရီယတေတိ စိဏ္ဏော။
လေ့ကျင့်ခြင်းကြိယာ။ ဝသီဘော်ရှိသူဒြပ်။ စရိတ။
ဝသီ- ဝသနံ ဝသော။ ဝသော အဿ အတ္ထီတိ ဝသီ။ (ပဂုဏ)
အဘိညာ-အဘိဝိသေသေန ဇာနာတီတိ အဘိညာ။
ပါဠိ- ပါတိ ရက္ခတီတိ ပါဠိ။

နံပါတ် (၅)

ကထေတဗ္ဗတ္တာ- အရူပဇ္ဈာနနံ။

နံပါတ် (၆)

စုဒ္ဒသ- စတုဒသ။ စကို စုပြု၊ တကို ချေ၊ ဒွေဘော်လာ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

စုဒ္ဒသသရုပ်– ၁။ကာသိဏာနုလောမ၊ ၂။ကာသိဏပဋိလောမ၊ ၃။**ကာသိဏာနုလောမပဋိလောမ၊** ၄။ဈာနာနုလောမ။ ၅။ဈာနပဋိလောမ၊ ၆။ဈာနာနုလောမပဋိလောမ၊ ၇။ဈာနုက္ကန္တိက၊ ၈။**ကာသိဏုက္ကန္တိက၊** ၉။ဈာနကာသိဏုက္ကန္တိက၊ ၁၀။အင်္ဂသင်္ကန္တိ၊ ၁၁။အာရမ္မဏသင်္ကန္တိ၊ ၁၂။အင်္ဂါရမ္မဏသင်္ကန္တိ။ ၁၃။အင်္ဂဝဝတ္ထာန၊ ၁၄။အာရမ္မဏဝဝတ္ထာန၊

(ဈာန်တို့၌ အာဝဇ္ဇနစသော ငါးပါးသော ဝသီဘော်ရှိသော်လည်း ဤတစ်ဆယ့်လေးပါးသော ဝသီဘော်သည်သာ အဘိညာဉ်ဖြစ်ခြင်း၌ စင်စစ်အားဖြင့် အလိုရှိသည်ကိုပြလိုသောကြောင့် စုဒ္ဒသာကာရေဟိ စိတ္တံ့ဝသီဘာဝံဟု ဆို။)

နံပါတ် (၁၀)

အဘိညာအရ ရူပကာသိုလ် ပဉ္စမဈာန်ရှိသော အဘိညာဉ်ကိစ္စတပ်သော ဉာဏ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ **(တစ်နည်း)** သမဋ္ဌာယိ၊သုန္တရသ။ ပုဗ္ဗေနိဝုတ္ထ ခန္ဓာစသော အာရုံတို့သည် အာရမ္မဏ။ တစ်ဆယ့်လေးပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် လေ့ကျင့်အပ်ပြီးသော ဝသီဘော်ရှိသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြစ်စေခြင်းအကျိုးငှါညွတ်ခြင်း။ကိုင်းခြင်း။ရှိုင်းခြင်းကိုပြုနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၇၇)

(က) အဇ္ဈောဝတိ အနုစ္ဆဝိ။

(ခ) ပိပ္ပသန္ဓေါတိ သုဋ္ဌု ပသန္ဓော။

(ဂ) သမ္ဗာကာရသမ္ပန္နောတိ ဓောဝနဝေဓနာဒီဟိ သမ္မေဟိ အာကာရေဟိ သမ္ပန္နော။

(ဃ) နီလန္တိအာဒီဟိ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိံ ဒဿေတိ။

(င) တာဒိသဉ္ဟိ အာဝုတံ ပါကဋံ ဟောတိ။

(စ) ဣဒဒ္ဓ ဝိပဿနာဉာဏံ မဂ္ဂဉာဏာနန္တရံ။

(ဆ) ဧဝံ သန္တေပိ ယသ္မာ အဘိညာဝါရေ အာရဒ္ဓေ ဧတဿ အန္တရာ ဝါရော နတ္ထိ၊ တသ္မာ ဣဓေဝ ဒဿိတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။၁၉၈။

နံပါတ် (၁)

(ဂ) ဓောဝနဝေဓနာဒီဟိ–သွေးခြင်းဖောက်ထွင်းခြင်း အစရှိကုန်သော။မဏိဝေဠုရိယော–ပတ္တမြား ကြောင့်မျက်ရွဲသည်။ အသံ–၏။

(ဃ) နီလန္တိအာဒီဟိ–ကုန်သော။ပဒေဟိ–ပုဒ်တို့ဖြင့်။ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိ–အဆင်း၏ပြည့်စုံခြင်းကို။(ဘာဂဝါ)

(င) ဟိ ယသ္မာ–ကြောင့်။(တစ်နည်း) ဟိ–ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့။တာဒိသံ–ထိုသို့အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံ၏ဟု ရှုအပ်သောသဘောရှိသော။သုတ္တံ–ချည်သည်။ဝါ–ကို။အာဝုတံ–သီကုံးအပ်သည်။သမာနံ–ဖြစ်လတ်သော်။ ပါကဋံ–ထင်ရှားသည်။ ဟောတိ။

(စ) ဣဒံဝိပဿနာဉာဏံ–ဤသိခါပတ္တ ဝိပဿနာဟုဆိုအပ်သော ဂေါတြဘူဉာဏ်သည်။ မဂ္ဂဉာဏာနန္တရံ–လေးပါးသော မဂ်ဉာဏ်အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သည်။ ဝါ–အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သည်။

(ဆ) ဧဝံ သန္တေ–ဤ ဝိပဿနာဉာဏ်၏။ ဧတဿ အဘိညာနံ–ထိုလေးပါးသော အဘိညာဉ်တို့၏။ အန္တရာဝါရော–အလယ်စပ်ကြား၌ ဟောတော်မူအပ်သော အကြားဝါဒသည်။ဣဓေဝ–ဤစတုတ္ထဈာန်၏ အခြားမဲ့ ဖြစ်သော အရာ၌သာလျှင်။

နံပါတ် (၂)

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် နီလံစသော ပုဒ်တို့ဖြင့် ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိကိုပြ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့်

http://www.dhammadownload.com

နီလ်စသော ပုဒ်တို့ဖြင့် ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိကို ပြဆိုအပ်ပါသနည်း၊ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိကို မပြသော်လည်း၊ အဣော ဝိပ္ပသန္နော စသော ပုဒ်တို့ဖြင့်ပင် ပြီးကောင်းရာသည် မဟုတ်တုံလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။ (ဋီသစ်)

(စ) သို့-ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ဤဝိပဿနာဉာဏ်ကို စတုတ္ထဈာန်၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော အရာ၌သာလျှင် ဟောတော်မူအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် ဤဝိပဿနာဉာဏ်ကို စတုတ္ထဈာန်၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သောအရာ၌ ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။(ဝါ)အလုံးစုံသော အဘိညာဉ်တို့၏ ရှေ့၌သာအဘယ့်ကြောင့် ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ ဤဝိပဿနာဉာဏ်သည် လေးပါးသော မဂ်ဉာဏ်အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သောကြောင့် လောကီအဘိညာဉ်တို့၏နောက် ဆဋ္ဌအဘိညာဉ်၏ ရှေ့၌ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (စ၊ဆ) မိန့်။ (ဋီ၊သစ်)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဣဒံ ဝိပဿနာဉာဏံ မဂ္ဂဉာဏာနန္တရံ။ (စောဒနာဘောဂ)
(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဓေဝ ဒဿိတံ။ (စောဒနာ)
(ဂ) ယသ္မာ အဘိညာဝါရေ အာရဒ္ဓေ တေဿ အန္တရာဝါရော နတ္ထိ။ တသ္မာ-(ပရိဟာရဘောဂ)
(ဃ) ဣဓေဝ ဒဿိတံ။ (ပရိဟာရ)
(င) တသ္မာ ဣဒံ လောကိယာဘိညာနံ ပရတော ဆဋ္ဌာဘိညာယစ ပုရတော ဝတ္တဗ္ဗံ။ (စောဒနာဘောဂဟိတ်)
(စ) တသ္မာ သဗ္ဗာဘိညာနံ ပုရတော ဝုတ္တံ။ (ပရိဟာရဘောဂဟိတ်)
(ဤသို့ စောဒနာဘောဂါဒိဆက္က မေးနိုင်သည်)

ဝေဲသန္တွေပိ-''ဣဒံ ဝိပဿနာဉာဏံ မဂ္ဂဉာဏာနန္တရံ''ဟူသော အဋ္ဌကထာဆရာ၏ ဖွင့်ဆိုသော အနက်ကို မနှစ်သက်၍ဆိုသည်။ (ဘာဋီ)

နံပါတ် (၄)

အဣော- ဒဿနံ န ဆိန္ဒတီတိ အဣော။
မဖြတ်ခြင်းကြိယာ။ (တစ်နည်း) န ပဋိသေဓနှင့်ဖြတ်ခြင်းကြိယာတို့၏ ဂုဏ် ဂုဏအစပ်။ကြည်လင်သော အရေရှိပတ္တမြား၊ကြောင်မျက်ရွဲ၊ အစ္ဆဝိ၊အနာဝိလ။
တနုစ္ဆဝိ- တနောတိ ဝိတ္ထာရေတီတိ တနု။ ကိသ။ အာတပံ ဆာဒေတီတိ ဆဝိ။ တနု ဆဝိ ယဿာတိ တနုစ္ဆဝိ။
ဖုံးလွှမ်းခြင်းကြိယာ။ အရေခြံ။ ဖုတိ၊အစ္ဆဝိ။
သုဋ္ဌု- ဌာတိ ပဝတ္တတီတိ သုန္ဒရဘာဝေနာတိ သုဋ္ဌု။
ပသန္နော- ပသီဒတီတိ ပသန္နော။
နီလ- နီလတိ နီလဝဏ္ဏံ ကရောတီတိ နီလံ။
မည်နက်စိမ်းညို့အောင်ပြုခြင်းကြိယာ။ ညိုသောချည်။ကဏှ၊အသိတ၊ကာဠ။
အာဝုတံ- အာဝုယတေတိ အာဝုတံ။
ထိုးသီခြင်းကြိယာ။ ထိုးသီအပ်သောချည်။ ဝိဒ္ဓ။

နံပါတ် (၅)

အစ္ဆတ္တာ(ဝိပသန္နတ္တာ)-	မဏိဝေဠုရိယဿ။
မဂ္ဂဉာဏာနန္တရတ္တာ-	ဣမဿ ဝိပဿနာဉာဏဿ။
တသ္မာ နတ္ထိတာယ-	အန္တရဝါရဿ။
အာရဒ္ဓတ္တာ-	အဘိညာဝါရဿ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က) တနုစ္ဆဝိဖြင့် အရေ၏သာသိမ်မွေ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ကြည်လင်သည်အဖြစ်မည်၏။ ကျောက်တစ်လုံးလုံး၏ သိမ်မွေ့သောကြောင့်မဟုတ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ခ) သုဒ္ဓ ပသန္နောဖြင့် ဝိသဒ္ဒါ၏ ဝိသေသအနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း ဝိ+ပသန္နောဟု ပဒစ္ဆေဒပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊တနုစ္ဆဝိဖြစ်သောကြောင့်ပင် အထူးအားဖြင့် ကြည်လင်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ဋီ၊သစ်၊၂။၁၄၅။

(ဂ) သဗ္ဗေဟိ အာကာရေဟိ သမ္ပန္နောဖြင့် သဗ္ဗာကာရသမ္ပန္နောကို သဗ္ဗေ အာကာရာ သဗ္ဗာကာရာဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊သဗ္ဗာကာရေဟိ သမ္ပန္နော သဗ္ဗာကာရသမ္ပန္နောဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ဓောဝနဝေဓနာဒီဟိဖြင့် သဗ္ဗာကာရအရ အသုံးပြုဖို့ရန် ထိုက်တန်သော ပတ္တမြားရတနာ၏ အခြင်းအရာဟူသည် ပတ္တမြား၌ ကပ်နေသော ကျောက်မှုန့်များကို ဆေးကြောသုတ်သင်၍ပြီးခြင်း၊အမဲစက်စသည်ကို ဖယ်ရှားခြင်း အကျိုးငှါလည်းကောင်း၊ချည်ဖြင့်သီဖို့ အကျိုးငှါလည်းကောင်း၊ထိုးဖောက်ထိုက်သောဌာနတို့ကို ထိုးပြီး ထွင်းပြီးဖြစ်ခြင်းကို အရကောက်ရသည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း– ဘာဝတ္ထဖော်)

နံပါတ် (၇)

ဆဒ္ဒိ– ဆဒ+ရဝိ။ ဒ+ရချေ။

မထိ– မနိ။ နကို ထပြု။

နံပါတ် (၈)

ဝိဠူရတောင်၏လည်းကောင်း၊ ဝိဠူရရွာ၏လည်းကောင်း အနီးအရပ်၌ ကောင်းစွာဖြစ်သောကြောင့် ဝေဠုရိယပတ္တမြားဟူ၍ ထင်ရှားသည်။ နတ်ပြည်၌ဖြစ်သော်လည်း ထိုနှင့်တူသော အဆင်းအရောင်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဝေဠုရိယပတ္တမြား မည်သည်သာ ဖြစ်၏။ထိုပတ္တမြားသည် ဥဒေါင်း၏လည်ပင်အဆင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ကျီး၏ အတောင်အဆင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ပြေပြစ်သော ဝါး၇ွက်အဆင်းကဲ့သို့လည်းကောင်းရှိ၏။

နံပါတ် (၁၀)

ဝိပဿနာဉာဏအရ– သိခါပွတ္တဝိပဿနာဖြစ်၍ဖြစ်သော ဂေါတြဘူဉာဏ်ကောက်။

တစ်နည်း။ ဝိပဿနာဉာဏ်အားလုံးကို ကောက်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ **(တစ်နည်း)** သမ+သန္တ။

နိဗ္ဗာန်သည်လည်းကောင်း၊ တေဘူမကသင်္ခါရမွေသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ပရိကမ်,ဥပစာ, အနုလုံတို့သည် ဥဒ္ဒီပန။(တစ်နည်း) လောကုတ္တရာ မဂ်+ဖိုလ်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၇၈)

(က) / မနောမယန္တိ မနေန နိဗ္ဗတ္တိကံ။
(ခ) သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂီန္တိ သဗ္ဗေဟိ အင်္ဂေဟိစ ပစ္စင်္ဂေဟိစ သမန္နာဂတံ။
(ဂ) အဟီနိန္ဒြိယန္တိ သဏ္ဌာနဝသေန အဝိကလိန္ဒြိယံ။
(ဃ) ဣဒ္ဓိမတာ နိမ္မိတရူပဉှိ သစေ ဣဒ္ဓိမာ ဩဒါတော၊တမ္ပိ ဩဒါတံ၊သစေ အဝိဒ္ဓကဏ္ဏော။ တမ္ပိ အဝိဒ္ဓကဏ္ဏန္တိ ဧဝံ သဗ္ဗာကာရေဟိ တေန သဒိသမေဝ ဟောတိ။
(င) မုဉ္ဇမှာ ဤသိကန္တိအာဒိ ဥပမာတ္တယမ္ပိ ဟိ သဒိသဘာဝဒဿနတ္ထမေဝ ဝုတ္တံ။
(စ) မုဉ္ဇသဒိသာ ဝေ ဟိ တဿ အန္တော ဤသိကာ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၈။

နံပါတ် (၁)

(က) မနေန–အဘိညာဉ်စိတ် အဓိဋ္ဌာန်စိတ်ဖြင့်။ ဝါ–သည်။

(ခ) အင်္ဂေဟိစ–လက်ခြေစသော အပေါင်းဖြစ်သော အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ဖြင့်သည်လည်းကောင်း။ ပစ္စင်္ဂေ

http://www.dhammadownload.com

ဟိစ–တတောင် ဒူးစသော ထိုထိုအင်္ဂါအပါင်း၌ အစိတ်ဖြစ်သော အင်္ဂါငယ်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း။

(ဃ) ဟိ–မှန်။ကဋ္ဌိမတာ–တန်ခိုးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။နိမ္မိတရူပံ–ဖန်ဆင်းအပ်သောရုပ်သည်။ကဋ္ဌိမာ–တန်ခိုးရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ဩဒါတာ–ဖြူသည်။အဝိဒ္ဓကဏ္ဏော–ကုလစာရိတ္တ၏အစွမ်းဖြင့် မဖောက်အပ်သော နားရှိသည်။

(င) ဟိ–ယသ္မာ။မုဥ္စမှာ ဤသိကန္တိအာဒိဥပမာတ္တယမ္ပိ–မုဥ္စမှာ ဤသိကံ ဤသို့အစရှိသော ဥပမာတို့၏ သုံးပါးတို့၏အပေါင်းကိုလည်း။ သဒိသဘာဝဒဿနတ္ထမေဝ–နိမ္မိတရုပ်၏ ကဋ္ဌိမန္တပုဂ္ဂိုလ်နှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှါသာလျှင်။ (ဘာဂဝတာ)

(စ) ဟိ–မှန်။ ချဲ့။ တဿ မုဥ္စဿ–ထိုမြူဆံမြက်၏။ ဤသိကာ–အညှောက်သည်။

နှုတ်တိ (၂)

(ဃ) သို့–ဆရာ၊(ဂ)ဖြင့် နိမ္မိတရုပ်၌ စက္ခုသောတစသည်တို့၏ ပုံသဏ္ဌာန်၏အစွမ်းဖြင့်သာ မချို့တဲ့သော ဣန္ဒြေရှိသည်၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုစကားအသို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂိ အဟီနိန္ဒြိယံ ဟု သာမညအားဖြင့်ဆိုသောကြောင့် ပသာဒစသော ဣန္ဒြေ၏အစွမ်းဖြင့်ပင် အဟီနိန္ဒြိယ ဖြစ်ကောင်းသည် မဟုတ်တုံလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် အလုံးစုံသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် တန်ခိုးရှင်နှင့် နိမ္မိတရုပ်တို့ တူသည်သာဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုစကား အဘယ်သို့သော ယုတ္တိဖြင့်သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ ကဋ္ဌိမန္တပုဂ္ဂိုလ်သည် သဇီဝဖြစ်၍ နိမ္မိတရုပ်သည် နိဇ္ဇီဝဖြစ်၍ မတူနိုင်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။ (ဋီ၊သစ်)

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် မုဥ္စမှာ ဤသိကံ စသောဥပမာသုံးပါးအပေါင်းကိုလည်း တူသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှါသာ ဆိုအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့လျှင် တူသည်၏အဖြစ်ကို သိအပ်ပါသနည်း။ မတူပဲလျက် ဥပမာဖြစ်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။ (ဋီ၊သစ်)

နှုတ်တိ (၃)

(က) နနု နိမ္မိတရူပေ ပသာဒေါနာမ နတ္ထိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ပါဠိယံ အဟီနိန္ဒြိယန္တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) သဏ္ဌာနဝသေန အဝိကလိန္ဒြိယံ။ တသ္မာ–

နှုတ်တိ (၄)

မန– မနတိ ဇာနာတီတိ မနော။
အင်္ဂ– အင်္ဂတိ ဂစ္ဆတီတိ အင်္ဂံ။
သွားခြင်းကြိယာ။ လက်ခြေစသော အပေါင်းအင်္ဂါ။ အဝယ်ဝ။
ကဋ္ဌိမာ– ကဋ္ဌန္တိ တေယာတိ ကဋ္ဌိ။ ကဋ္ဌိ ယဿ အတ္ထီတိ ကဋ္ဌိမာ။
တန်ခိုး၏ တန်ခိုးရှင်နှင့် နိဿိတနိဿယအစပ်။ တန်ခိုးရှင်ဒြပ်။ တေဇဝါ။
နိမ္မိတ– နိမ္မာပီယတေတိ နိမ္မိတံ။
ကဏ္ဏ– သဝနံ ကရောတီတိ ကဏ္ဏော။
ကြားခြင်းကြိယာ။ နားဒြပ်။ သောတ၊သဒ္ဒဂ္ဂဟ၊သုတိ။
ဤသိက– ဣဿိယတေတိ ဤသိကာ။ (ကဋီရ၊တူလ)
မုဥ္စ– မုဥ္စယတီတိ မုဥ္စော။
သုတ်သင်ခြင်းကြိယာ။ မြူဆံမြက်။ တိဏဝိသေသ။

နှုတ်တိ (၅)

အဟီနိန္ဒြိယတ္တာ– နိမ္မိတရူပဿ။

http://www.dhammadownload.com

• သြဒါတတ္တာ- ဣဒ္ဓိမန္တဿ။ ။တဿ နိမ္မိတရူပဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) မနေန နိဗ္ဗတ္တိကံဖြင့် မနောမယ်၌ မနပုဒ်+မယပစ္စည်း။ ယင်းမယပစ္စည်းသည် တပ္ပရ-ပညတ္တိ ဝိကာရ ပဒပူရဏစသော အနက်တို့၌မဖြစ်၊ နိဗ္ဗတ္တအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ မနေန နိဗ္ဗတ္တံ မနောမယံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။တဒ္ဓိတ်အလယ်၌ သြလာ၍ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) ဖြင့် အင်္ဂ ပစ္စင်္ဂ အင်္ဂပစ္စင်္ဂ။ သဗ္ဗေ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါ သဗ္ဗပစ္စင်္ဂါ၊ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂါ ယဿ အတ္ထိတ် သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂီဟု အဿတ္ထိ တဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြု၍ ဤပစ္စည်း အဿတ္ထိအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) အဝိကလိန္ဒြိယံဖြင့် အဟီနပုဒ်သည် အဝိကလပုဒ်၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယုတ်လျော့သော ဣန္ဒြေမရှိဟူသည် ချို့တဲ့သောဣန္ဒြေ မရှိခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း၊ သိစေ။သဏ္ဍာနဝသေနဖြင့် နိမ္မိတရုပ်၌ ပသာဒရုပ်မည်သည် မရှိ၊ စက္ခုသောတစသည်တို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်၏အစွမ်းဖြင့် မယုတ်လျော့ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ကဏ္ဍ-	ကရ+ဏ။ ရကို ဏပြု။
ဟီန-	ဟာ+က္တ။ က္တကို ဤပြု၊ အာချေ။
ဤသိက-	က္တသိက။ က္တကို ဤပြု။

နံပါတ် (၈)

သဏ္ဍာနဝသေန အဝိကလိန္ဒြိယံကိုထောက်၍ နိမ္မိတရုပ်၌ ဇီဝိတိန္ဒြေစသည်လည်း မရှိပါ။

သဏ္ဍာနအရ- ကြာရွက်စသည်နှင့်တူသော ပုံသဏ္ဍာန်မျှကို ယူ။ ရူပါရုံစသည်ကို ထိခိုက်ခြင်းငှါ ထိုက်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော ပသာဒစသော ဣန္ဒြေကို မယူအပ်၊

သဗ္ဗာကာရအရ- ဝဏ္ဏ၊သဏ္ဍာန အဝယဝ ဝိသေသစသော အခြင်းအရာ အားလုံးကို ယူ။

နံပါတ် (၉)

သြဒါတော တဓိ သြဒါတံ၊ ဣဒ္ဓိမာ ဣဒ္ဓိမန္တေန။
သစေ နိမ္မိတရူပမ္ပိ၊ တေနေဝ သဒိသံ ဟောတိ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

မနအရ- အဘိညာဉ်ကိုစွတ်သော ရူပပဉ္စမဈာန်။ သမ+သန္တ။ မိမိဖန်ဆင်းမည့်ရူပါရုံသည် အာရမ္မဏ။ ပါဒကဈာန် ပရိကံစိတ်တို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ နိမ္မိတရုပ်ကိုဖြင့်၍ အဘိက္ကန္တတရ။ ပဏီတတရ သာမညဖလဟု အခြားသူတို့ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျသိရခြင်းသည် အနဘာဝ။ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ အဓိဋ္ဌာန်စိတ် ကောက်)

ဝါကျစဉ် (၅၉)

(က) ကရဏ္ဍာတိ ဣဒမ္ပိ အဟိကဉ္စုကဿ နာမံ၊ န ဝိလီဝကရဏ္ဍကဿ။
(ခ) အဟိကဉ္စုကော ဟိ အဟိနာ သဒိသောဝ ဟောတိ။
(ဂ) တတ္ထ ကိဉ္စာပိ "ပုရိသော အဟိကရဏ္ဍာ ဥဒ္ဓရေယျာ"တိ ဟတ္ထေန ဥဒ္ဓရမာနော ဝိယ ဒဿိတော၊ အထခေါ ဝိတ္တေ နေဝဿ ဥဒ္ဓရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
(ဃ) အယဉ္စိ အဟိနာမ သဇာတိယံ ဌိတော, ကဋ္ဌန္တရံ ဝါ ရုက္ခန္တရံ ဝါ နိဿာယ, တစတော သရီရနိက္ကမနပ္ပယောဂသင်္ခါတေန ထာမေန, သရီရံ ခါဒယမာနံ ဝိယ ပုရာဏတစံ ဇိဂုစ္ဆန္တောတိ ဣမေဟိ စတူဟိ ကာရဏေဟိ သယမေဝ ကဉ္စုကံ ပဇဟတိ၊ န သက္ကာ တတော အညေန ဥဒ္ဓရိတုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၈/၉။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) အဟိကဋ္ဌကာသ–မြွေရေလဲ၏။ ဝိလီဝကရဏ္ဍကာသ–နီးဖြင့်ပြုအပ်သော ပခြုပ်၏။

(ခ) ကသ္မာ။ ပ ။ဝိညာယတိ။ ဟိ–ယသ္မာ။

(ဂ) တတ္ထ–ထိုဥပမာ၌။ ဥဒ္ဓရမာနောဝိယ–ထုတ်ဆောင်သကဲ့သို့။ ကိဉ္စာပိဒဿိတော–အတယ်၌ ကား ပြအပ်ပေ၏။အထခေါ–ထိုသို့ပင်ပြအပ်ပါသော်လည်း။

(ဃ) ဟိ–ယသ္မာ။သဇာတိယံ–မိမိဇာတ်၌။ကဋ္ဌကံ–အရေဟောင်းကို။ပဇဟာတိ–စွန့်၏။ရုက္ခန္တရံဝါ–သစ်ပင်ကြားကိုလည်းကောင်း။နိဿာယ ကဋ္ဌကံ ပဇဟာတိ။တစတော–အရေမှ။သရီရနိက္ကမနပယောဂသင်္ခါတေန–ကိုယ်ကိုထုတ်ဆွဲခြင်း ပယောဂဟုဆိုအပ်သော။ ပုရာဏတစ်–အရေဟောင်းကို။ ခါဒယမာနံဝိယခဲစား သကဲ့သို့။ ဇိဂုစ္ဆန္တော–စက်ဆုပ်သည်။(ဟုတ္တွာ)ကဋ္ဌကံ ပဇဟာတိ။တတော–ထိုအရေမှ။အညေန–အခြားသူသည်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ကရဏ္ဍာဟူသည် မြွေရေ၏အမည်ဖြစ်၏။နီးဖြင့်ပြုအပ်သောပခြုပ်၏ အမည်မဟုတ်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ကရဏ္ဍာဟူသည် မြွေရေ၏သာ အမည်ဖြစ်၍ နီးဖြင့်ပြုအပ်သော ပခြုပ်၏ အမည်မဖြစ်ရပါသနည်း။ ကရဏ္ဍာသဒ္ဒါသည် နီးဖြင့်ပြုအပ်သော ပခြုပ်ဟူသော အနက်၌ လည်း ဖြစ်သည် မဟုတ်လော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၂။၁၅၀။

(ဂ) သို့–ဗျတိရေက–ဆရာ၊ (က)ဖြင့်။ ပ ။ဖွင့်ပြအပ်၏။ယင်းသို့ ကရဏ္ဍာဟူသောအမည်သည် မြွေ ရေ၏အမည်ဖြစ်ငြားအံ့။ထိုသို့ဖြစ်လတ်သော် မြွေကို လက်ဖြင့် မြွေရေမှ ထုတ်ခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းသော ကြောင့် ပုရိသော အဟိံ ကရဏ္ဍာ ဥဒ္ဓရေယျဟူသော မြွေထုတ်ဆောင်ခြင်း ဥပမာနှင့် ဤအနက်သည် ဆန့် ကျင့်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။အဟိံ ကရဏ္ဍာ ဥဒ္ဓရေယျဟူသော ဥပမာပါဠိဖြင့်''မြွေကို မြွေရေမှ ထုတ်ရာ၏''ဟု မိန့်တော်မူရာ၌ အဘယ်နည်းဖြင့် ထုတ်၍ ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၂။၁၅၀။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ပုရိသော အဟိံ ကရဏ္ဍာ ဥဒ္ဓရေယျဟူ၍ လက်ဖြင့်ထုတ်ဆောင်သကဲ့သို့ ပြအပ်သော်လည်း စင်စစ်သော်ကား စိတ်ဖြင့်သာ မြွေကို ထုတ်ဆောင်ခြင်းကို သိထိုက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပုရိသော အဟိံ ကရဏ္ဍာ ဥဒ္ဓရေယျဟု ဟောသောကြောင့် ယောကျာ်းသည် လက်ဖြင့်ပင် မြွေထုတ်သည်ကို ဆိုကောင်းရာသည် မဟုတ်တုံလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ့်ကြောင့် စိတ်ဖြင့်ထုတ်ခြင်းကို သိထိုက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။ (ဋီ၊သစ်)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပုရိသော အဟိံ ကရဏ္ဍာ ဥဒ္ဓရေယျာတိ ဟတ္ထေန ဥဒ္ဓရမာနော ဝိယ ဒဿိတော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ကရဏ္ဍာတိ ဣဒမ္ပိ အဟိ ကဋ္ဌကာသနာမံ၊န ဝိလီဝကရဏ္ဍကာသ။

(ဂ) အဟိကဋ္ဌကော အဟိနာ သဒိသော၀ ဟောတိ။ တသ္မာ–

(က) နနု ပုရိသော အဟိံ ကရဏ္ဍာ ဥဒ္ဓရေယျာတိ ဟတ္ထေန ဥဒ္ဓရမာနော ဝိယ ဒဿိတော။

(ခ) အထ ကသ္မာ စိတ္တေနေဝသ ဥဒ္ဓရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ဂ) အယံ အဟိနာမ သဇာတိယံ။ ပ ။အညေန ဥဒ္ဓရိတုံ။ တသ္မာ–

ကိဉ္စာပိ သဒ္ဒါ–ကရဏ္ဍာဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၏ အတ္ထဖြစ်သော အဟိကဋ္ဌကာသ နာမံဟူသော သံဝဏ္ဏနာကို မနစ်သက်သောကြောင့် ကိဉ္စာပိသဒ္ဒါထားသည်။

နံပါတ် (၄)

ကရဏ္ဍာ– ကရဒ္ဓိတဗ္ဗော၊ ဇိဂုစ္ဆိတဗ္ဗောတိ ကရဏ္ဍော။
စက်ဆုပ်ခြင်းကြီးယာ။ မြွေရေလဲခြင်း။ နိမ္မောက။
ကရဒ္ဓိတဗ္ဗော ဘာဇေတဗ္ဗောတိ ကရဏ္ဍော။ (ပေဋ္ဌာ)

http://www.dhammadownload.com

အဟိ- အံဟတိ ဂစ္ဆတီတိ အဟိ။ (ဥရဂ)
ကဋ္ဌုက- ကစတိ ဇန္တတီတိ ကဋ္ဌကော။
နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ။ မြွေရေ။ ကရဏ္ဍာ၊နိမ္မောက။
ကဋ္ဌ- ကာသတေ ဒိပ္ပတေတိ ကဋ္ဌံ။ ဒါရု။
တစ- တစတိ သရီရံ ပါလေတီတိ တစော။
စောင့်ရှောက်ခြင်းကြိယာ။ အရေ။ ဓမ္မ။
ထာမ- ထာတိ ဌတေနာတိ ထာမော။
ရပ်တည်ခြင်းကြိယာ။အားအစွမ်း။ ဗလ၊သဟ၊သတ္တိ။

နံ့ဝါတ် (၅)

သဒိသတ္တာ- အဟိကဋ္ဌုကသ။
နိသိတတ္တာ- အဟိနော။

နံ့ဝါတ် (၆)

(က) အဟိကဋ္ဌုကဿ နာမံ၊ န ဝိလီဝကရဏ္ဍကဿဖြင့် ကရဏ္ဍာအရ-နှီးပခြုပ်ကိုမယူအပ်၊ မြွေရေလဲကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံ့ဝါတ် (၇)

ဝိလီဝ- ဝေဠု+ဏာ။ ဏာအနုဗန်ချေ။ ဧကို ဣပြု၊ ဥကို ဤဝပြု၊ ဠကို လပြု။
ထာမ- ဌာမ။ ဌကို ထပြု။

နံ့ဝါတ် (၈)

ဝိလီဝကရဏ္ဍသည် အဟိနှင့်မတူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ဤကဗ္ဗဒိဝိကေထာ၌ သဒိသဘောကို ပြခြင်းငှါ ဥပမာသုံးရပ်ကို ဟောတော်မူသောကြောင့်လည်းကောင်း ဝိလီကရဏ္ဍာကို မယူရပါ။

မြွေ၏ မိမိဇာတိရုပ်ကို မစွန့်ရာငါးပါးကား-၁။ ပဋိသန္ဓေနေသော အခါ၊ ၂။ သေသော အခါ၊ ၃။ လွတ်လွတ်အိပ်ပျော်သော အခါ၊ ၄။ ဇာတ်တူသူနှင့် မေထုန်မှီဝဲသောအခါ၊ ၅။ အရေလဲသော အခါ ဤငါးပါးတို့၌ မိမိဇာတိရုပ်ကို မစွန့်နိုင်ပေ။ တန်ခိုးရှိသော နဂါးတို့ပင်သော်လည်း ဇာတ်ရုပ်ကို မစွန့်နိုင်ဟူလို။

နံ့ဝါတ် (၉)

ဟတ္တေန္ဒဒ္ဓရမာနော၀၊ ဒဿိတောပိစ သတ္တုနာ။
အဟိနာမ သယံဝေ၊ ဇဟာတေ ဇိဏ္ဏကဋ္ဌုကံ။
ယသ္မာ ဥဒ္ဓရဏံ တသ္မာ၊ စိတ္တေနေဝဿ ဝေဒိယံ။ မစိုးရိမ်။

နံ့ဝါတ် (၁၀)

ဥဒ္ဓရေယျဓာတ်အရ-ကြံစည်စိတ်ကူးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိတတ်ဝိစာရပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ မွေ၊ဓမ္မ။ မြွေသည်လည်းကောင်း၊ မြွေရေသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ လက်ဖြင့်မြွေရေထုတ်ခြင်းငှါ မစွမ်းဆောင်နိုင်သည်၏ အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ပုရိသော အဟိ ကရဏ္ဍာ ဥဒ္ဓရေယျဟူသော ဒေသနာတော်ကို စိတ်ဖြင့်ထုတ်ခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ဟောတော်မူအပ်သော ဒေသာနာဖြစ်၏ဟု မွေပဋိဂ္ဂဟက ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သိရခြင်းသည် အနုဘာဝ။(ဝီရိယကို တစ်နည်းကောက်၍ ဥဿာဟထုတ်နိုင်ပါသည်။)

ဝါကျစဥ် (၈၀)

(က) ဒိဗ္ဗသောတဓာတုဥပမာယံ ယသ္မာ ကန္တာရဒ္ဓါနမဂ္ဂေ သာသင်္ကော ဟောတိ သပ္ပဋိဘယော။
(ခ) တတ္ထ ဥဿင်္ကိတပရိသင်္ကိတေန အယံ ဘေရိသဒ္ဒေါ၊အယံ မုဒင်္ဂသဒ္ဒေါတိ န သက္ကာ

http://www.dhammadownload.com

ဝဝတ္ထပေတုံ၊ တသ္မာ ကန္တာရဂ္ဂဟဏံ အကတွာ ခေမမဂ္ဂံ ဒဿေန္တော"အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္နော" တိ အာဟ။

(ဂ) အပ္ပဋိဘယန္တိ ခေမမဂ္ဂံ သီသေ သာဋကံ ကတွာ သဏိကံ ပဋိပန္နော ဝုတ္တပ္ပကာရေ သဒ္ဒေ သုခံ ဝဝတ္ထပေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။

(ဃ) ကန္တာရဒ္ဓါနမဂ္ဂန္တိ ကန္တာရံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂံ၊နိရုဒကံ ဒီဃမဂ္ဂန္တိ အတ္ထော။ ဒီ။ဋ္ဌ၊၁။၁၉၀။

နံ့ဝါတ် (၁)

(က) ကန္တာရဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ-ရေကို လွန်မြောက်စေရာဖြစ်သော အခွန့်ရှည်သောခရီးသည်။ သာသင်္ကော-ရွံ့ရှားခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သည်။သပ္ပဋိဘယော-ဘေးရန်နှင့်တကွဖြစ်သည်။

(ခ) တတ္ထ-ထိုအခွန့်ရှည်သောခရီးခဲ၌။ ဥဿင်္ကီတပရိသင်္ကီတောန-အယုတ်အားဖြင့် ရွံ့ရှားခြင်း၊ အဖန်ဖန်ရွံ့ရှားခြင်းဖြင့်။ အယံသဒ္ဒေါ-ဤအသံသည်။ ဘေရီသဒ္ဒေါ-စည်ကြီးသံတည်း။ မုဒင်္ဂသဒ္ဒေါ-မုရိုးစည်သံတည်း။ ဝဝတ္ထပေတုံ-အထူးအားဖြင့် သီးသန့်ခြားနား၍ တည်စေခြင်းငှါ။ဝါ သတ်မှတ်ခြင်းငှါ။

(ဂ) ကသ္မာ ခေမမဂ္ဂံ ဒဿေတိ၊ ဟိယသ္မာ-အပ္ပဋိဘယံ-ဘေးရန်မရှိသော။ ခေမမဂ္ဂံ-ဘေးတို့၏ ကုန်ခန်းရာဖြစ်သော ခရီးသို့၊ သီသေ-ဦးခေါင်း၌။သာဋကံ-ပုဆိုးကို၊ ကတွာ-တင်၍။သဏိကံ-ဖြေးဖြေးနှေးနှေး။

နံ့ဝါတ် (၂)

(က+ခ)သို့-ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ ဒိဗ္ဗသောတ ဉာဏအဘိညာဉ်၏ ဥပမာ၌ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော-ဟု မိန့်ဆိုအပ်၏။ ဥပမာပြရာမျှဖြစ်၍ ရှေ့နိဝရဏ ပဟာန ဝါရကဲ့သို့ ကန္တာရသဒ္ဒါကိုလည်းယူ၍ ကန္တာရဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နောဟု ဟောဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် ကန္တာရသဒ္ဒါကို မယူမူ၍ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နောဟူ၍သာ ဟောဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (က၊ခ) မိန့်။ (ဋီသစ်)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊(ခ)ဖြင့် စည်သံစသည်ကို သတ်မှတ်ခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းသောကြောင့် ကန္တာရသဒ္ဒါကိုယူခြင်းငှါ မပြုမူ၍ ခေမမဂ္ဂကို ပြလိုသည်ဖြစ်၍ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နောဟု ဟောဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နောဟု ပါဠိတော်၌ သာမန်သာဟောသည်မဟုတ်တုံလော။ယင်းသို့ဖြစ်လျှက် ခေမမဂ္ဂကိုပြလိုသောကြောင့်ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် အသို့သင့်နိုင်အံ့နည်း။ သာမညဝိသေသ ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသသင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံ့ဝါတ် (၃)

(က) နနု ဥပမာဒဿနမတ္တမေတံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ကန္တာရဂ္ဂဟဏံ အကတွာ ခေမမဂ္ဂံ ဒဿေန္တော "အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော"တိ အာဟ။

(ဂ) ယသ္မာ ကန္တာရဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ ။ ပ ။ န သက္ကာ ဝဝတ္ထပေတုံ၊ တသ္မာ-

နံ့ဝါတ် (၄)

ကန္တာရ- ကံ ပါနီယံ တာရေန္တိ ဧတ္ထာတိ ကန္တာရော။
ရေ၏ လွန်မြောက်ရာအရပ်နှင့် နိဿိတ၊နိဿယအစပ်။ ရေမရှိရာ ခရီးခဲ။ နိရုဒကမဂ္ဂ၊ဒုဂ္ဂမ။

သာသင်္ကံ-သဟ အာသင်္ကာယ ယော ဝတ္တတီတိ သာသင်္ကော။

သပ္ပဋိဘယ-သဟ ပဋိဘယေန ယော ဝတ္တတီတိ သပ္ပဋိဘယော။

ဘေရီ- ဘာယန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ဘေရီ။
ကြောက်ခြင်းကြိယာ။ စည်ကြီး။ ဒုန္ဒုဘိ။

မုဒိင်္ဂ- မုဒံ မောဒံ ဂစ္ဆတိ ဂစ္ဆတိ ယေနာတိ မုဒိင်္ဂေါ။

http://www.dhammadownload.com

ရောက်ခြင်းကြိယာ။ (တစ်နည်း) ဝမ်းသားခြင်းနှင့် မုရိုးစည်တို့၏ ကမ္မကမ္ဘိအဗယ်။ မုရိုးစည်။ မုရဇော။

ခေမ- ခေပေတိ အသုခန္တိ ခေမံ။ (တစ်နည်း) ခီယန္တိ ဧတ္ထာတိ ခေမော။ ကုန်ခြင်းကြိယာ။ လမ်းဒြဗ်။ အဘာဃ။

သာဋ္ဋက- သာဋ္ဋယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတေနာတိ သာဋ္ဋကော။

နံပါတ် (၅)

သာသက်တ္တာ-ကန္တာရဒ္ဓါနမဂ္ဂဿ။

နံပါတ် (၆)

(ဃ) ကန္တာရံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂံဖြင့် ကန္တရဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ်၌ ကန္တာရပုဒ်၊အဒ္ဓနမဂ္ဂပုဒ်၊ကန္တာရော အဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ ကန္တရဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ-ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။နိရုဒကံ ဖြင့် ကန္တာရ-ဟူသည် ရေ မရှိသောအရပ်ပင် ဖြစ်၏-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ဒီဃမဂ္ဂံဖြင့် အဒ္ဓါနသဒ္ဒါသည် ဒီဃသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ် ဖြစ်သည်ကို သိစေ။.

နံပါတ် (၇)

ဒူရ- ဒုရ၊ ဥကို ဦပြု။ (ဒု+အရ)။ ဒုက္ခေန အရတီတိ ဒူရံ။

အဒ္ဓါန- အဒ္ဓါယနံ၊ ယ ကို ချေ။

ဝဝတ္ထာပေတုံ- ဝိ+အဝ+ထာ+ဏာပေ+တုံ။

နံပါတ် (၈)

လေပူစသည်မှ တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှါ သိသေ သာဋ္ဋကံ ကတွာဟုဆိုသည်။ ဥပမာပြည့်စုံခြင်းဖြင့် ဥပမေယျပြည့်စုံစေခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ အလိုရှိအပ်သော ဥပမေယျအနက်ကို သိလွယ်စေခြင်းငှါလည်းကောင်း။ ဟောတု ဥဒါဟရုဏ် ဝိသေသန၊ဝိသေယျစသည် အပြည့်အစုံဆိုခြင်းသည် ပညာရှိများ၏လေးစားနှစ်သက်ခြင်း ကို ဖြစ်စေခြင်းငှါလည်းကောင်း ဥပမာနှင့်တကွ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဆိုကြသည်။

နံပါတ် (၁၀)

သုခံ ဝဝတ္ထပေတိ-သညာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ (အင်္ဂီဠ အကာသိရေန သလ္လက္ခေတိ) ဋီ၊သစ်။

မြွ၊မွေ့။ စည်ကြီး မုရိုးစည်စသည်တို့၏ အသံသည် အာရမ္မဏ။ ခရီးလမ်း၏ ဘေးရန်မရှိသည်၏ အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒီပန။ ထိုထိုအသံတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ရာအခါကိုသိနိုင်ခြင်း၊ ခရီးအကွာအဝေးကို မှန်းဆသိနိုင် ခြင်းအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဥ္ (၈၁)

(က) ဒဟရောတိ တရုဏော။

(ခ) ယုဝါတိ ယောဗ္ဗနေန သမန္နာဂတော။

(ဂ) မဏ္ဍနဇာတိကောတိ ယုဝါပိ သမာနော၊ န အာလသိယော န ကိလိဋ္ဌဝတ္ထ သရီရော၊ အထ ခေါ မဏ္ဍနပကတိကော။

(ဃ) ဒိဝသဿ ဒွေ တယော ဝါရေ နှာယိတွာ သုဒ္ဓဝတ္ထပရိဒဟနအလင်္ကာရ ကရဏသီလောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။

နံပါတ် (၁)

(ခ) သမန္နာဂတော-ကောင်းစွာလျော်စွာ ယှဉ်သော။ ဝါ-ပြည့်စုံသော။

(ဂ) အာလသိယော-ပျင်းရိသည်။ နဟောတိ၊ ကိလိဋ္ဌဝတ္ထဝတ္ထသရီရော-ညစ်နွမ်းသောအဝတ်၊

http://www.dhammadownload.com

ညစ်နွမ်းသောကိုယ်ရှိသည်။ နဟောတိ။ မဏ္ဍနပကတိကော–တစ်နေ့လျှင် နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်တန်ဆာဆင်ခြင်း ဟူသော ပင်ကိုယ်သဘောရှိသည်။

(ဃ) သုဒ္ဓဝတ္ထပရိဒဟနအလင်္ကာရကရဏသီလော–စင်ကြယ်သော အဝတ်ကိုဝတ်ခြင်း၊ တန်ဆာဆင်ခြင်း အလေ့ရှိသည်။ (မဏ္ဍနကဇာတိကောတိ ပဒဿ=အတ္ထော သမ္ဗန်)

နံ့ဝါထ် (၂)

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် မဏ္ဍနကဇာတိက ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် နှပ်ပြီး မပျင်းရိသူ၊ ညစ်နွမ်းသော အဝတ်ကို မဝတ်သူ၊ စင်စစ် တန်ဆာဆင်ခြင်းသဘောရှိသူဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် အဘယ်သို့လျှင် မပျင်းမရိ ညစ်နွမ်းသောအဝတ်ကို မဝတ်မူ၍ တန်ဆာဆင်လေ့ရှိပါသနည်း။ မပျင်းမရိ တန်ဆာဆင်လေ့ရှိပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ ပြဆိုသင့်လျက် မပြဆိုသော် ဆရာ၌ အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသသင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၂။၁၃၈။

နံ့ဝါထ် (၃)

(က) နနု မန္ဒော ဥတ္တာနသေယျကဒါရကောပိ ''ဒဟရော''တိ ဝုစ္စတိ။
(ခ) အထ ကိမတ္ထံ ''တရုဏော''တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) ယုဝသဒ္ဒေန ဝိသေသိတဗ္ဗမေဝ ဒဟရသဒ္ဒဿ အတ္ထံ ဒဿေတုံ။

နံ့ဝါထ် (၄)

တရုဏ– တာလဘာဝံ တရတီတိ တရုဏော။
လွန်မြောက်ခြင်းကြိယာ။နှပ်သောလူရွယ်ဒြဗ်။ ဒဟရ၊ယုဝ၊။
ဒဟရ– ဒဟတိ ဘသ္မံ ကရောတီတိ ဒဟရော။ (ပြာကိုပြုခြင်းကြိယာ)
ယုဝ– ယုဝတ္တိ ဗိဝတ္တိ သတ္တာ တေနာတိ ယုဝါ။ (မဟာပါဠိအဘိဓာန်)
ယုဝိနော ဘာဝေါ ယောဗ္ဗနံ။
မဏ္ဍနော–မဏ္ဍယတိ သီလေနာတိ မဏ္ဍနော။ မဏ္ဍနောယေဝ မဏ္ဍနကော။
အာလသိယ–နတ္ထိ လသော ယဿာတိ အလသော၊ အလသောယေဝ အာယသိယော၊
အလလသဿ ဘာဝေါ အာလသိယော။
ကိလိဋ္ဌ– ကိလိဿတီတိ ကိလိဋ္ဌံ။

နံ့ဝါထ် (၅)

ဒဟရော ယုဝါ မဏ္ဍနကဇာတိကော ပုဒ်တို့သည် ဝိသေသနပုဒ်များဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်''ဒဟရဝတ္တာ။ မဏ္ဍနကဇာတိကတ္တာ''ဟု ဟိတ်ပြင်။ ''ပုရိသဿ''ဟု သမ္ဗန်ခံ။ (ကတ္တုတ္ထိယာ ဝါ)

နံ့ဝါထ် (၆)

(ခ) ယောဗ္ဗနေန သမန္နာဂတောဖြင့် နှပ်သူဟူသည် နှပ်သည်၏အဖြစ်နှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်၏ဟု ယုဝသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို သိစေ။ ဋီ၊သစ်၊(တစ်နည်း) ယုဓာတ် ဏပစ္စည်း။ ယင်းဏပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်၌ဖြစ်၍ ယဝတိ မိဿီကရောတီတိ ယုဝါဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ (သမန္နာဂတပုဒ်ဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့်)

(ဂ) မဏ္ဍနပကတိကောဖြင့် မဏ္ဍနကော၌ ကပစ္စည်း၊သွတ္ထအနက်၌ဖြစ်၍ မဏ္ဍနောယေဝ မဏ္ဍနကောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဇာတိသဒ္ဒါ ပကတိအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ယုဝါဝိ–စသည်ဖြင့် ပျင်းရိသူမဟုတ်၊ အဝတ်ဟောင်းဝတ်သူမဟုတ်၊နှပ်သော်လည်း တန်ဆာဆင်ခြင်း အလေ့ရှိသူဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံ့ဝါထ် (၇)

ယောဗ္ဗန–ယုဝ+နဏ်။ ဥဏ်ကို ဩ၊ ဝကို ဗ၊ ဗဒွေဘော်လာ။

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) ယုဝ+ဏ။ ဥကို ဩ၊ ဏချေ၊ နလာ၊ဝကို ဗ၊ ဗဒွေဘော်လာ။ (ရူ)

နိဂါတ် (၈)

ကာဠတိလက–မဲသောနှမ်းစေ့ပမာဏရှိကုန်သော အပြောက်တို့သည် (ဝါ) မှဲ့တို့သည် ကာဠတိလက။ (တစ်နည်း) မဲသောအပြောက်ကွက်တို့သည် ကာဠ။ (ပမာဏအားဖြင့် မုံ့ညင်းစေ့ပမာဏရှိကုန်၏) နှမ်းစေ့ပမာဏရှိကုန်သော အပြောက်ကွက်တို့သည် တိလက။ ဤသို့ ထုး၏။

နိဂါတ် (၁၀)

(ဂ) တန်ဆာဆင်လေ့ရှိသူ၏ သန္တာန် ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ၊ဝီရ၊ တစ်နည်း– သာယာသောအခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သောရာဂ၊ကာမ/ကာမ၊မိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်သည်လည်းကောင်း၊တန်ဆာဆင်စရာ အဝတ်တန်ဆာသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ နပျိုးခြင်း၊တန်ဆာဆင်လိုခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ပရိသတ်အလယ် တင့်တယ်စွာ သွားလာနိုင်ခြင်း၊သူတစ်ပါးတို့၏ နှစ်သက်မှုဖြင့် ကြည့်ရှုခံနိုင်ခြင်း အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၈၂)

(က) ပါသာဒတလေ ဋ္ဌိတပုရိသဿ တေသံ မနုဿာနံ အာဝိဘူတကာလော ဝိယ ဒိဗ္ဗစက္ခုညာဏဿ စိတ္တံ အဘိနီဟရိတွာ နိသိန္နဿ ဘိက္ခုနော တီသု ဘဝေသု နိဗ္ဗတ္တသတ္တာနံ အာဝိဘူတကာလော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

(ခ) ဣဒ္ဓ ဒေသနာသုခတ္တမေဝ ဝုတ္တံ။

(ဂ) အာရုပ္ပေ ပန ဒိဗ္ဗစက္ခုဿ ဂေါစရော နတ္ထိ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၀၀။)

(ဃ) သော ဝေံ သမာဟိတေ စိတ္တေတိ ဣဓ ဝိပဿနာပါဒကံ စတုတ္ထဇ္ဈာနစိတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

နိဂါတ် (၁)

(က) ပါသာဒတလေ–ပြာသာဒ်အပြင်၌။အာဝိဘူတကာလောဝိယ–ထင်ရှားဖြစ်ရာအခါကိုး။ဒဋ္ဌဗ္ဗော ဝိယ။တ၊ထာ–စိတ္တံ–စတုတ္ထစျာန်စိတ်ကို။ အဘိနီဟရိတွာ–ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်သို့ ရှေးရှုဆောင်၍။

(ခ) စ–အပြစ်တင်ရန် ဝဒ်အကျန်ကို ပယ်လှန်ဖျက်ကာ ဆက်ပြပါအံ့။ ဣဒံဝစနံ–တီသုဘဝေသု နိဗ္ဗတ္တသတ္တာနံ–ဟူသော ဤသဒ္ဒါကို။ဝါ–သတ္တေ ပဿတိ ဝစမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ–အစရှိသော ဤသဒ္ဒါကို။ ဒေသနာသုခတ္တမေဝ–ဒေသနာတော်၏ ချမ်းသာသည်၏အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှါသာလျှင်။(မယာ–သည်။) တစ်နည်း– ဘဂဝတာ–သည်။တစ်နည်း–အာစရိယေဟိ) ကတ္တား။

(ဂ) ပန–ထိုသို့ပင် ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း။

နိဂါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဘုံသုံးပါးတို့၌ ဖြစ်ကုန်သော သတ္တဝါတို့ကို သတ်မှတ်ခြင်းမရှိသောအားဖြင့်ယူခြင်းကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဤကထာသည် ဒိဗ္ဗစက္ခုကထာဖြစ်၍ ဒိဗ္ဗစက္ခုညာဏ်ဖြင့် အာရုံပြုရကား ရုပ်မရှိသောအရူပဘဝ၌ ဒိဗ္ဗစက္ခုညာဏ်ဖြင့် အာရုံမပြုနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ဘာဠီ) ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ်အကျိုးငှါ တီသု ဘဝေသု–စသည်ဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းမရှိ သတ္တဝါအားလုံးယူခြင်းကို ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။ (ဤကား အဋ္ဌကထာဆရာအလို။)

(တစ်နည်း) ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ၊ ပ ။သတ္တေ ပဿတိ စဝမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ စသည်ဖြင့် စတုဝေါဟာရဘုံသို့ ကပ်ရောက်သော သတ္တဝါတို့ကိုလည်း သိမ်းယူခြင်းကိုပြုလျှက် ဟောတော်မူအပ်၏။ (အာဘော်တူ) အဘယ်အကျိုးငှါ စတုဝေါကာရဘာဝသို့ ကပ်ရောက်သောသတ္တဝါကိုလည်း သိမ်းယူအပ်ပါသနည်း။

ကား–သက်သက် ဒေသနာတော်ကိုဟောရာ၌လည်း လွယ်ကူ။နာယူသူတို့ သိဖို့ရာလည်း လွယ်ကူစေ

http://www.dhammadownload.com

ခြင်းအကျိုးငှါ တီသု ဘဝေသု-စသည်ဖြင့်၊(တစ်နည်း)ဒိဗ္ဗေနစက္ခုနာ။ ပ ။သတ္တေ ပဿတိ စသည်ဖြင့် မိန့်ဆိုအပ်၏ဟူလို။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဒေသနာကို ဟောပြောရာ၌ လွယ်ကူစေခြင်းအကျိုးငှါ တီသု ဘဝေသုစသော စကားကို(ဝါ)သတ္တေ ပဿတိ စသောစကားကို ဟောအပ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် ထိုသို့ဖွင့်ဆို အပ်ပါသနည်း။ တီသု ဘဝေသုစသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာတို့ဆိုသော စကားနှင့် ရှေ့နောက်ဆန့်ကျင်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။(တစ်နည်း)သတ္တေ ပဿတိစသော ဘုရားစကားနှင့် ဆန့်ကျင်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ် ကြောင့် (ဂ)မိန့်။(ဋီ၊သစ်) ယင်းဋီကာသစ်ကိုထောက်၍ ပန-ယသ္မာ အကြင်ကြောင့်ဟု အနက်ပေးနိုင်၏။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အယံ ဒိဗ္ဗစက္ခုကထာ။

(ခ) အထ ကသ္မာ "တီသု ဘဝေသူ"တိ စတုဝေါကာရဘာဝဿာပိ သင်္ဂဟော ကတော။

အထဝါ- အထ ကသ္မာ "ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဝိသုဒ္ဓေန အတိက္ကန္တမာနုသကေန သတ္တေ ပဿတိ ဝစမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ"တိ အာဒိနာ အဝိသေသတော. စတုဝေါကာရဘဝူပဂဿာပိ သင်္ဂဟော ကတော။ (ဋီသစ်)

(ဂ) ဣဒံ ဒေသနာသုခတ္ထမေဝ ဝုတ္တံ၊ တသ္မာ-

(ဃ) ပနသဒ္ဒါ-တီသု ဘဝေသုဟု စတုဝေါကာရ ဘဝကိုလည်း သိမ်းယူခြင်းကို မနှစ်သက်သော ကြောင့်ဆို။(တစ်နည်း) သတ္တေ ပဿတိဟု သာမညအားဖြင့် စတုဝေါကာရဘဝသို့ ကပ်ရောက်သော သတ္တဝါ ကိုလည်း သိမ်းယူမှုကို ပြုလျက် ဟောဆိုအပ်သည်ကို မနှစ်သက်သောကြောင့် ဆို။

နံပါတ် (၄)

ပါသာဒ- ပသီဒန္တိ နယနမာနာနိ အတြာတိ ပါသာဒေါ။

တလ- တလယတိ ပတိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထ ဝတ္ထုဇာတန္တိ တလံ။

တည်ခြင်းကြိယာ။ အပြင်အရပ်။ အဓောဘာဂ။

စက္ခု စက္ခတိ ပဿတီတိ စက္ခု။

အာဝိဘူတ-အာဝိဘဝတီတိ အာဂိဘူတော။

အာရုပ္ပ- နတ္ထိ ရူပံ ယတြာပိ အရူပံ။ တဿ. ဘာဝေါ အာရုပ္ပံ၊ အရူပမေဝ အာရုပ္ပံ။ အရူပါဝစရဘူမိ။ စတုဝေါကာရဘဝေါ။

ဂေါစရ- ဂါဝေါ စရန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂေါစရော။ ဂေါစရော ဝိယာတိ ဂေါစရော။ အတူဖြစ်သော နွားစားကျက်၏ အတူရှိသော အာရုံနှင့် သဒိသ+သဒိသအစပ်။ ဒိဗ္ဗစက္ခု၏ ကျက်စားရာရူပါရုံဒြပ်။ အာလမ္ဗော၊ဝိသယော။

သမာဟိတ-သမ္မာ အာဓိယတေတိ သမာဟိတံ။

နံပါတ် (၅)

သမာဟိတတ္တာ- စိတ္တဿ။

နံပါတ် (၆)

(ဃ) ဖြင့် သော ဝေံသမာဟိတေ စိတ္တေဥ္စ စိတ္တ-အရ လောကီအဘိညာဉ်တို့ကဲ့သို့ အဘိညာပါဒက စတုတ္ထဈာန်ကို မယူအပ်၊ဝိပဿနာ၏ အခြေဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ကို ယူရမည်ဟု သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဈာန- ဈေ+ယု။ ယုကို အန၊ ဧကို အာ၊ အန၏ အဈေ။

http://www.dhammadownload.com

သမာဟိတ–သံ+ဓာ+တ။ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မ၊ဓကို ဟပြု၊ဣလာ၊အာ ချေ။

နံပါတ် (၈)

ဝိပဿနာသည် ဝိပဿကပုဂ္ဂိုလ်၏အပြားအားဖြင့် (၁) ဘုရားအလောင်းတို့၏ ဝိပဿနာ။

(၂) ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏ ဝိပဿနာသည် စိန္တာမယဉာဏ်နှင့်ဆက်စပ်လျှက် သယမ္ဘူဉာဏ် ဖြစ်၏။ သာဝကတို့၏ ဝိပဿနာသည် သုတမယဉာဏ်နှင့်ဆက်စပ်လျှက် အခြားသူတို့၏ ညွှန်ပြခြင်းကြောင့်ဖြစ်၏။

နံပါတ် (၉)

ပရဝဇ္ဇာနုပဿိဿ၊ နိစ္စံ ဥဇ္ဈာနသညိနော။
အာသဝါ တဿ ဝဍ္ဎန္တိ၊ အာရာသော အာသဝက္ခယာ။ (ပဏ္ဍိတဝဂ္ဂဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

ကဲ့ရဲ့သောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ကောဓ+ရုဒ္ဓ။ တစ်ပါးသူတို့သည် အာရုမ္မဏ။ သူတပါးတို့၏အပြစ်သည်လည်းကောင်း၊အတ္တုက္ကံသန ပရဝမ္ဘနဟူသော မာနသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိဿန။ အာသဝေါတရားတိုးပွားခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်မှ ဝေးကွာခြင်းသည် အနုဘာဝ။(ဣဿာကိုလည်းကောက်နိုင်)

ပါဠိချစဉ် (၈၃)

(က) ဝိမုတ္တမိတိ ဉာဏံ ဟောတီတိ ဣမိနာ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏံ။

(ခ) တေန ဟိ ဉာဏေန ခီဏာသဝေါ ပစ္စဝေက္ခန္တော "ခီဏာ ဇာတိ" တိ အာဒီနိ ပဇာနာတိ။

(ဂ) ကတမာ ပနဿ ဇာတိ ခီဏာ၊ ကထဉ္စ နံ ပဇာနာတီတိ–

(ဃ) န တာဝဿ အတီတာ ဇာတိ ခီဏာ၊ပုဗ္ဗေဝ ခီဏတ္တာ။ န အနာဂတာ၊ အနာဂတေ ဝါယာမာဘာဝတော။ န ပစ္စုပ္ပန္နာ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၀၁။

နံပါတ် (၁)

(ခ) ခီဏာ ဇာတိတိအဒီဟိ–ခီဏာဇာတိ အစရှိသောပါဠိတို့ဖြင့်၊တဿ–ထိုပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၏၊ ဘူမိ–ဖြစ်ရာအာရုံကို၊ဒဿေတိ။

(ဂ) ဟိ–မှန်၊ပစ္စဝေက္ခန္တော–ဆင်ခြင်လသော်၊ခီဏာဇာတိတိအာဒီနိ–ခီဏာဇာတိစသော အကြောင်းတို့ကို၊ပဇာနာတိ–အပြားအားဖြင့် သိ၏

(ဃ) ပန–ပရိဟာရပက္ခမှ၊ပ၊ဆိုအံ့၊အဿ–ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ကတမာဇာတိ–အဘယ်မည်သော ဇာတိသည်၊ခီဏာ–ကုန်သနည်း၊ကထဉ္စ–အဘယ်သို့လျှင်၊နံ–ထိုကုန်ပြီးသောဇာတိကို။

(င) တာဝ–အနာဂတ်ဇာတိ စသည်မှရှေးဦးစွာ၊နိဒ္ဒိဋ္ဌော–ညွှန်ပြအပ်သော၊အဿ–ထိုရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်၏၊အတီတာ–သော၊ဇာတိ–သည်၊နခီဏာ–ကုန်သည်မဟုတ်၊(ကသ္မာ)ပုဗ္ဗေဝ–ရှေး၌ပင်၊ခီဏတ္တာ–ကုန်ခဲ့ပြီး သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊အနာဂတေ–အနာဂတ်တရား၌၊ဝါယာမာဘာဝတော–အားထုတ်မှုမရှိသည်၏ အ ဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ–ထင်ရှားရှိနေသေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့–ဆရာ၊(ခ)ဖြင့် ခီဏာဇာတိ စသောစကားတို့ဖြင့် ထိုပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၏ ဖြစ်ရာအာရုံကို ပြ၏–ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏၊ဝိမုတ္တသို့ ဝိမုတ္တံ–ဟူ၍ ဆိုအပ်သော ဖိုလ်သည်သာ ထိုပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၏ အာရုံဟု ဆိုအပ်သောဘုံ ဖြစ်ရာသည်မဟုတ်လော။(ဋီသစ်)အာရုံမမှုဘဲပင် ဘူမိဖြစ်ကောင်းမည်လော။(ဂဏ္ဌိ) ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ်သို့လျှင် ခီဏာဇာတိ စသောစကားတို့ဖြင့် ထိုပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၏ ဖြစ်ရာ[illegible]ရုံကို ပြ၏–ဟု ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က) နနု "ဝိမုတ္တသ္မိံ ဝိမုတ္တ"န္တိ အာဒိဟိ တဿ ဖလမေဝ အာရမ္မဏာသင်္ခါတာ ဘူမိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ခီဏာ ဇာတီတိ အာဒိဟိ တဿ ဘူမိ ဒဿေတိ။

(ဂ) ယသ္မာ တေန ဉာဏေန ခီဏာသဝေါ ။ ပ ။ ပဇာနာတိ။ တသ္မာ-

(က) နနု ခီဏာ ဇာတီတိ ပါဠိယံ ဝုတ္တာ။

(ခ) အထ ကသ္မာ န တာဝဿ အတီတာ ဇာတိ ခီဏာ၊န အနာဂတာ၊န ပစ္စုပ္ပန္နာ။

(ဂ) ပုဗ္ဗေဝ ခီဏတ္တာ, အနာဂတေ ဝါယာမာဘာဝတော,ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ။

နံပါတ် (၄)

ဘူမိ- ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ။
ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၊ဖြစ်ရာအာရုံ၊ဂေဝတ္တိဋ္ဌာန။

ခီဏာသဝ-ခီဏော အာသဝေါ ယဿာတိ ခီဏာသဝေါ။
ကုန်ပြီးသော အာသဝေါတရားနှင့်ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်နှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ်
ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၊အရဟတ္တ၊အရဟာ။

အတီတ- အတိက္ကန္တာ ဂတာ အတီတာ။
ကျော်လွန်ခြင်းဂုဏ်၏ ဖြစ်သောအတိတ်ဇာတိနှင့်ဂုဏ်ဂုဏီစပ်၊အတိတ်ဇာတိ၊
ပုဗ္ဗဇာတိ။

အနာဂတ-န အာဂမိဿတီတိ အနာဂတာ။
မရောက်လာသေးခြင်းကြိယာ၊အနာဂတ်ဇာတိ၊အာယတိ။

ဝါယမ- ဝါယမန္တိ ဧတေနာတိ ဝါယာမော။ဝယတိ သဗ္ဗကာလန္တိ ဝါယမော။

ပစ္စုပ္ပန္န- ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နော ပစ္စုပ္ပန္နော

ဝိမုတ္တ- ဝိမုစ္စိတ္ထာတိ ဝိမုတ္တံ။ (အရဟတ္တဖလ)

ခီဏ- ခီယိတ္ထာတိ ခီဏာ။
ကုန်ခြင်းကြိယာ၊ကုန်သောဇာတိ၊ခယ၊ပဟီန။

နံပါတ် (၅)

(င) ဝါကျဟိတ် သမ္ဗန်- အတီတာယ ဇာတိယာ၊ အနာဂတာယ ဇာတိယာ။
ပစ္စုပ္ပန္နာယ ဇာတိယာ။

နံပါတ် (၆)

(က) သံဝဏ္ဏနာဖြင့် ဉာဏ်အရ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) တဿ ဘူမိဖြင့် ခဏာဇာတိ-ဟူသည် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၏ ဖြစ်ရာအာရုံကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဝိမုတ္တ- ဝိ+မုစ+တ။ ဓာတွန် စကို တပြု။

ခီဏ- ခီ+တ။ တကို ဏ္ဍနပြု၊န-ကို ဏပြု၊ဏ္ဍချေ။

နံပါတ် (၈)

ခီဏာဇာတိ-မင်ကို မပွားများခြင်းကြောင့် ဧကဝေါကာရ စတုဝေါကာရ ပဉ္စဝေါကာရဘဝတို့၌ ခန္ဓာ ၁-ပါး၊ ခန္ဓာ ၄-ပါး၊ ခန္ဓာ ၅-ပါး၊ အပြားအားဖြင့် ဇာတိဖြစ်၏။ ထိုဇာတိကို မဂ်ကိုပွားများသည်အတွက်ကြောင့် နောက်အခါ၌ မဖြစ်ခြင်းသဘောသို့ ရောက်လျှက်ကုန်ပြီ။ ထိုထိုမဂ်ဘာဝနာဖြင့် ကြွင်းကိလေသာကို ဆင်ခြင်၍"ကိလေသာ မရှိသော် ကံသည် ထင်ရှားရှိသော်လည်း နောင်အခါ ပဋိသန္ဓေမနေနိုင်တော့သည်သာ

http://www.dhammadownload.com

ဖြစ်၏''ဟု သိ၏။

နံပါတ် (၁၀)

ဝိမုတ္တ–အရ အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်ကောက်။ သမ/သန္တ။ နိဗ္ဗာန်သည် အာရမ္မဏ။
အရဟတ္တမဂ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ဇာတိကုန်ခြင်း။ဖလသမာပတ် ဝင်စံနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ပါဠိကျစဉ် (၆၄)

(က) ဝုသိတန္တိ ဝုတ္ထံ ပရိဝုတ္ထံ။
(ခ) ဗြဟ္မစရိယန္တိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ။
(ဂ) ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကေန ဟိ သဒ္ဓိံ သတ္တ သေက္ခာ ဗြဟ္မစရိယဝါသံ ဝသန္တိ နာမ၊ ခီဏာသဝေါ ဝုတ္ထဝါသော။
(ဃ) တသ္မာ သော အတ္တနော ဗြဟ္မစရိယဝါသံ ပစ္စဝေက္ခန္တော ''ဝုသိတံ ဗြဟ္မစရိယ''န္တိ ပဇာနာတိ။
(င) ကတံ ကရဏီယန္တိ စတူသု သစ္စေသု စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ပရိညာပဟာန သစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာဝသေန သောဠသဝိဓံ ကိစ္စံ နိဋ္ဌာပိတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁/၂။

နံပါတ် (၁)

(က) ပရိဝုတ္ထံ–ထက်ဝန်းကျင်မှ ကျင့်သုံးအပ်ပြီ။ ဝါ–ပိုင်းခြား၍ ကျင့်သုံးအပ်ပြီ။
(ခ) ဟိ–သဒ္ဒါ။ထစ်နည်း။ဟိ–ယသ္မာ။ဗြဟ္မစရိယဝါသံ–မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ ကျင့်သုံးခြင်းကို။ဝါ–ကျင့်သုံးအပ်သော မြတ်သောအကျင့်ကို။ဝသန္တိနာမ–ကျင့်သုံးဆဲမည်ကုန်၏။ဝုတ္ထဝါသောနာမ–ကျင့်သုံးပြီးသည်မည်သည်။
(ဃ) သော–ထိုခီဏာသဝပုဂ္ဂိုလ်သည်။
(င) ပရိညာပဟာနသစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာဝသေန–ပိုင်းခြား၍သိခြင်း၊ ပယ်ခြင်း၊ မျက်မှောက်ပြုခြင်း၊ ပွားစေခြင်းတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်။သောဠသဝိဓံ–တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးအပြားရှိသော။

နံပါတ် (၂)

(ဂ၊ဃ) သို့–ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ ဝုသိတံ ဗြဟ္မစရိယံဟု အတိတ်တပစ္စည်းဖြင့် မိန့်တော်မူအပ်၏။ ဝသာမိ ဗြဟ္မစရိယံဟု ပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့်လည်း ဟောသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် ဝုသိတံ–ဟု အတိတ်ကာလ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောတော်မူပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ၊ဃ) မိန့်။ (ဋီ၊သစ်)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ''သော ဣဒံ ဒုက္ခ''န္တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတီတိ အာဒိနာ ပါဠိယံ သမ္မာဒိဋ္ဌိယေဝ ဝုတ္တာ၊န သမ္မာသင်္ကပ္ပါဒယော။
(ခ) အထ ကသ္မာ ''စတူသု သစ္စေသု စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ပရိညာပဟာနာသစ္ဆိကိရိယာ ဘာဝနာဝသေန သောဠသဝိဓံ ကိစ္စံ နိဋ္ဌာပိတန္တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) သမ္မာသင်္ကပ္ပါဒီနမ္ပိ စတုကိစ္စသာဓနဝသေန ပဝတ္တိတော။

နံပါတ် (၄)

ဗြဟ္မစရိယ–ဗြဟ္မဥ္စ တံ စရိယဥ္စာတိ ဗြဟ္မစရိယံ။စရိတဗ္ဗန္တိ စရိယံ။ ဗြဟ္မေဟိ စရိယံ ဗြဟ္မစရိယံ။
အမြတ်ဂုဏ်၏ အကျင့်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်။ မြတ်သောအကျင့်ဟုဆိုအပ်သော မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၊ သေဋ္ဌစရိယ။
သေက္ခာ– တိဿော သိက္ခာယံ ယုတ္တာ သေက္ခာ။ သိက္ခန္တီတိ သေက္ခာ။
ကျင့်ခြင်းကြိယာ။ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ယောက်။ ဝ်သဒ္ဒါ၊သိက္ခနသီလ။

http://www.dhammadownload.com

မဂ္ဂ- မံ သီဝံ ဂစ္ဆတိ ဝေတေနာတိ မဂ္ဂေါ။ နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ မဂ္ဂိယတီတိ မဂ္ဂေါ။
ရှာမှီးခြင်းကြိယာ။အရိယာမဂ်။ အဌင်္ဂိကော။

သန္တိ- သဟ အဂ္ဂိနာ ယော ဝတ္တတီတိ သန္တိ။ ပစ္စက္ခ။

နံပါတ် (၅)

(ဃ) တသ္မာ-ဝုတ္တာဝါသတ္တာ- တဿ ဝိဏာဿဝသဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဝုတ္တံဖြင့် ဝုသိတံ၌ ဝသဓာတ်+တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း ဝုတ္တံ၏ပရိယာယ်ပုဒ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ပရိဝုတ္တံဖြင့် ဝသဓာတ်၏ နေခြင်းအနက်ကို အလိုမရှိအပ်၊ ကျင့်သုံးအပ်ဟူသောအနက်ကို အလိုရှိအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ကျင့်သုံးခြင်းမည်သည် အလွန်ဆုံး အမြတ်ဆုံးအားဖြင့် မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ ဖြစ်ခြင်းပင်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။(ဋီ၊သစ်)

(ခ) မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ-ဖြင့် ဥက္ကဋ္ဌ နိဒ္ဒေသနည်းအားဖြင့် ဗြဟ္မစရိယ-အရ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ အရကောက်အပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဝုတ္ထ- ဝသ+တ။ ဓာတွန်သနှင့်တကွ တကို ဥတ္ထပြု။ ဝ၏ အကိုချေ။
သောဠသ-ဆဒသ။ ဆကို သောပြု။ ဒကို ဠပြု။
သန္တိ- သဟ+အဂ္ဂိ ဂ္ဂကို န္တပြု။ သဟကို သပြု။

နံပါတ် (၈)

ကလျာဏပုထုဇ္ဇဉ်သည်လည်း သောတာပတ္တိဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းအကျိုးငှါ ကျင့်ဆဲမည်၏ဟု ဒက္ခိဏာဝိဘင်္ဂသုတ်စသည်၌ ထိုထိုသောအခြင်းအရာအားဖြင့် ဆိုအပ်သောကြောင့် ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကေနဟုဆို။

နံပါတ် (၁၀)

(ဃ) ပဇာနာတိအရ မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်၌ရှိသော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်။ မွေ၊မွေ။ ကျင့်သုံးအပ်ပြီးသော အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ် မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယသည် အာရမ္မဏ။ ကိလေသာအာသဝေါ တရားတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီးခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ သစ္စာလေးပါးတို့၌ လေးပါးသောမဂ်တို့ဖြင့် တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးသော ကိစ္စကိုပြီးဆုံးခြင်း။နောင်တစ်ဖန် ဘဝသစ်မဖြစ်ခြင်း။ပရိနိဗ္ဗာန်စံရခြင်းတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၈၅)

(က) ဘဂဝန္တုံ သရဏံ ဂစ္ဆာမီတိ ဘဂဝါ မေ သရဏံ ပရာယဏံ အဃဿ တာတာ,
ဟိတဿစ ဝိဓာတာတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပါယေန ဘဂဝန္တုံ ဂစ္ဆာမိ ဘဇာမိ သေဝါမိ
ပယိရုပါသာမိ။

(ခ) ဝေ ဝါ ဇာနာမိ ဗုဇ္ဈာမိတိ။

(ဂ) ယေသဉ္စိ ဓာတူနံ ဂတိအတ္ထော၊ ဗုဒ္ဓိပိ တေသံ အတ္ထော။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈)

(ဃ) တသ္မာ ''ဂစ္ဆာမီ''တိ ဣမဿ ဇာနာမိ ဗုဇ္ဈာမိတိ အယမ္ပိ အတ္ထော ဝုတ္တော။

နံပါတ် (၁)

(က) သရဏံ-ကိုးကွယ်လည်းလျောင်း ပုန်းအောင်းမှီခိုရာပါတည်း။ပရာယဏံ-မြတ်သောလည်းလျောင်းပါတည်း။ အဃဿ-မကောင်းမှုမှု။တာတာ-စောင့်ရှောက်တော်မူတတ်ပါပေ၏။ဟိတဿစ-အစီးအပွားကိုလည်း။ ဝိဓာတာ-စီရင်တော်မူတတ်ပါပေ၏။

(ခ) ဝေ-ဤသို့ ဘဂဝါ မေ သရဏံ-အစရှိသော အလိုဖြင့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) (ကသ္မာ၊ ဂစ္ဆာမိတိ ဓာနာမိ ဗုဇ္ဈာမိတိ အယမ္ပိအတ္ထော အာစရိယေန ဝုတ္တော၊ ဂမုဓာတု ဂတိအတ္ထော ဝေ သိယာနနု၊ ဣတိ စောဒနာ။) ဟိယသ္မာ။ ယေသံဓာတူနံ- ဣ၊ယာ၊ကမု၊ဂမုအစရှိသော အကြောင်ဓာတ်တို့၏။

(ဃ) တသ္မာ-ထိုသို့ဂတိအနက်ရှိသော ဓာတ်တို့၏ သိခြင်းဟူသောအနက်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့အနုသန္ဓေ-ဤသို့ ဂစ္ဆာမိပုဒ်၏ ဂတိအနက်ကို ဖွင့်ပြပြီး၍ယခုအခါ၌ ဗုဒ္ဓိအနက်ကိုလည်း ပြခြင်းငှါအလိုရှိသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ခ) မိန့်။ (ဦးသစ်)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဂစ္ဆာမိဟူသောပုဒ်ကို ဓာနာမိ ဗုဇ္ဈာမိဟူ၍ ဤသို့လည်း အနက်မှတ်သား ထိုက်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် ဂစ္ဆာမိဟူသော ပုဒ်၏ ဗုဇ္ဈာမိဟူသော ဤအနက်ကို ရအပ်ပါ သနည်း။ ဂမုဓာတ်သည် သွားခြင်းဟူသော ဂတိအနက်ရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်တုံလော။(ပစ္စက္ခ) စုဒ်ကြောင့် (ဂ) **မိန့်။ (ဦးသစ်။ဒရာ။)**

နံပါတ် (၃)

(က)	နနု ဂမုဓာတု ဂတိ အတ္ထောဝ သိယာ။
(ခ)	အထ ကသ္မာ ဂစ္ဆာမိတိ ဣမဿ ဓာနာမိ ဗုဇ္ဈာမိတိ အယမ္ပိ အတ္ထော ဝုတ္တော။
(ဂ)	ယေသံ ဓာတူနံ ဂတိအတ္ထော၊ ဗုဒ္ဓိပိ တေသံ အတ္ထော အတ္ထိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

အယ-	န ဟညတေတိ အယံ။
	ညှင်ဆဲခြင်းကြိယာ။ မကောင်းမှုအကုသိုလ်။ ပါပ၊အကုသလ။
တာတ-	တာယတိ အဝဿယံ ကရောတီတိ တာတာ။
	စောင်းရှောက်ခြင်းကြိယာ။စောင့်ရှောက်တတ်သော မြတ်စွာဘုရား။တာတာ၊
ဟိတ-	ဟိနောတိ ဝဍ္ဎတီတိ ဟိတံ။
ဝိဓာတ-	ဝိဒဟာတိ သံဝိဓာနံ ကရောတီတိ ဝိဓာတာ။
	စီရင်ခြင်းကြိယာ။ မြတ်စွာဘုရားဖြစ်။သံဝိဒဟိတာ။

နံပါတ် (၅)

တာတတ္တာ၊ဝိဓာတတ္တာ- ဘဂဝတော။

နံပါတ် (၆)

(က) ပရာယဏံ-ဖြင့် သရဏသဒ္ဒါ အောက်မေ့ခြင်းအနက်ကိုမဟော၊ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ခြင်း ပတိသရဏ အနက်ဟောသည်ကို သိစေ။အယဿ တာတာ ဟိတဿစဝိဓာတာ-ဖြင့် ကိုးကွယ်ရာ၏အဖြစ် မည်သည် အကျိုးမဲ့မှ တားမြစ်ခြင်း၊အကျိုးစီးပွားကို ပြီးစေခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။[ဦးသစ်]

ဣတိ ဣမိနာအဓိပ္ပါယေန-ဖြင့် သရဏံပုဒ်နောင် ဣတိသဒ္ဒါကျေသည်ကိုလည်းကောင်း။ထို ဣတိ သဒ္ဒါ၏ အာကာရ အနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ [ဦးသစ်။]

ဣတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပါယေန ဘဂဝန္တံ ဂစ္ဆာမိ-ဖြင့် အကျိုးမဲ့မှ တားမြစ်ခြင်းအကျိုးစီးပွားကို ပြီး စေလိုခြင်းဖြင့် ဆည်းကပ်ခြင်း သိမှတ်ခြင်းသည် သရဏဂမနမည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

ဘဇာမိဖြင့် ဂစ္ဆာမိ-၌ ဂမုဓာတ်၏ ဘဇနတ္ထကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊သေဝါမိဖြင့် ဘဇဓာတ်၏ သေဝနတ္ထ ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊ပယိရုပါသာမိဖြင့် သိဓာတ်၏ ပယိရုပါသနတ္ထ ဟောသည် ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

[တစ်နည်း- (ဂ) နံပါတ်ဖြင့်ဖြေယူပါ] ပုရိမဿ ပုရိမဿ ပစ္ဆိမံ ပစ္ဆိမံ အတ္ထဝစနံ။ သီ၊ဦးသစ်။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ဇာနာမိဖြင့် ဂမနစာတိ ဉာဏတ္တအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပုဇ္ဆာမိဖြင့် ဉာစာတိ တောသန တ္တမဟုတ်၊ အဝဗောဓနတ္တဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပယိရုပါသာမိ- ပရိ+ဥပ+အာသာမိ။ ယလာ၊ ရနှင့် ယရှေ့နောက်ပြန်။
ဥဒကရဟာဒ- ဥဒကရဟောဒ။ ဩကို အပြု။ (ဦးသစ်)ဥဒက+ဟာရ+အ။
ကောတူလဟာ- ကု+တုဇ+အလ။ ဥကို ဩ၊ ဥကို ဦး၊ ဇကို ဟပြု။
(ကုံ ပါပံ တောဇတီတိ ကောတူဟလံ)

နံပါတ် (၈)

ကိုးကွယ်လိုသော သရဏာဓိပ္ပါယဖြင့် ဆည်းကပ်ခြင်းသည် ဘဇန။ အထံတော်၌၊ ဝါ-အနီး၌ ကျင် လည်ခြင်း သန္တိကာဝစရဘာဝသည် သေဝန။ ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ပြုခြင်းဖြင့် လုပ်ကျွေးခြင်း ဥပဋ္ဌာနသည် ပယိရုပါသန-မည်၏။ အထူးကို ဤသို့မှတ်။

နံပါတ် (၉)

ရာဂ ဝိရာဂ မနေဇမသောကံ၊ ဓမ္မမသင်္ခတမပ္ပဋိကူလံ။
၂၁ ၁ ၂၁ ၁ ၂၁၁ ၂ ၂ ၂၁၁၂ ၁ ၁၂၁၁ ၂၂
မဓုရမိမံ ပဂုဏံ သုဝိဘတ္တံ၊ ဓမ္မမိမံ သရဏ တ္တမုပေဟိ''တိ
၂၁၁၂ ၁၁ ၂ ၁၁ ၂ ၂ ၂၁၁၂ ၁ ၁၂ ၁ ၁ ၂၂

(၁၁)လုံးဖွဲ့ ဘဂိုဏ်း (၃)ဂိုဏ်း ဂရု (၂)လုံးနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် ဒေါဓကဂါထာ။ တိဋ္ဌုဘဆန်း။ တတိယပါဒ၌ ''မဓု''ကိုပေါင်းပြီး ဒီဃယူ။

နံပါတ် (၁၀)

ဥပေဟိ၌ ဓာတ်အရ ဓမ္မသရဏဂုံကိုဆည်းကပ်သူ၏ သဒ္ဓါ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မကောက်။ ဓမ္မ၊ ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) ဥဿာဟ၊ ဝီရိ။ မဂ် (၄)တန်၊ ဖိုလ် (၄)တန်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပရိယတ်ဟူသော ဓမ္မကွန်သည် အာရမ္မဏ။ မဂ်၏ ရာဂဝိရာဂဂုဏ်၊ ဖိုလ်၏အနေဇဂုဏ် အသောကဂုဏ်၊ နိဗ္ဗာန်၏ အသင်္ခတဂုဏ်၊ ပရိယတ်၏ အပ္ပဋိကူလ၊ မဓုရ၊ ပဂုဏ၊ သုဝိဘတ္တဂုဏ်တို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ လောကုတ္တရာ သရဏဂုံဆည်းကပ်ခြင်းကြောင့် လေးပါးသော သာမညဖိုလ်ရခြင်း ဝိပါကဖလ၊ အလုံးစုံဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ခြင်း အာနိသံသဖလ၊ လောကီသရဏဂုံဆည်းကပ် ခြင်းကြောင့် ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိတို့ ရရှိခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ပါဠိကျမ်း (၈၆)

(က) အဖွတ္တိ အဖွဘာဝံ။ (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၁၁။)
(ခ) အဖွဒဂ္ဂေတိ ဝါ ပါဌော။
(ဂ) ဒကာရော ပဒသန္ဓိကရော။ အဖွအဂ္ဂံ ကတ္တာတိ အတ္ထော။
(ဃ) ပါဏုပေတန္တိ ပါဏေဟိ ဥပေတံ။
(င) ယာဝ မေ ဇီဝိတံ ပဝတ္တတိ၊ တာဝ ဥပေတံ အနညသတ္ထုကံ တီဟိ သရဏဂမ နေဟိ သရဏံ ဂတံ ဥပါသကံ ကပ္ပိယကာရကံ မံ ဘဂဝါ ဓာရေတု ဇာနာတု။
(စ) အယဉ္စိ သခေပိ မေ တိခိဏာေန အသီနာ သီသံ ဆိန္ဒေယျ၊ နေဝ ဗုဒ္ဓံ ''န ဗုဒ္ဓေါ''တိ ဝါ၊ ဓမ္မံ ''န ဓမ္မော''တိဝါ၊ သံဃံ ''န သံဃော''တိဝါ ဝဒေယျန္တိ။

နံပါတ် (၁)

(က)၊ အဖွဘာဝံ-တရားနာရာနေ၌ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ကို။(အဂ္ဂေ-အစကို။ကတ္တာဓာရေတု)
(င) ယာဝ-အကြင်မျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး။တာဝ-ထိုအသက်ဖြစ်တည်သေးမျှ ကာပတ်

http://www.dhammadownload.com

လုံး။ အနညသတ္တုကံ–မြတ်စွာဘုရားမှတစ်ပါးသော ဆရာမရှိသော။

(စ) ဟိ–ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့။ (တစ်နည်း)ဟိ–သစ္စံ။ ဟိ ယသ္မာ တိခိဏေန–ထက်လှစွာသော။ အသိနာ–သန်လျက်ဖြင့်။သစေပိ ဆိန္ဒေယျ–အကယ်၍မူလည်းဖြစ်ခဲ့ငြားအံ့။ဇဝ ဆိန္ဒေ့ပိ–ထိုသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဗုဒ္ဓံ–ကို။ နဗုဒ္ဓေါ–ဘုရားမဟုတ်။ ဣတိဝါ–သို့သော်လည်းကောင်း။

နံ့ပါတ် (၂)

(ခ) သို့အနုသန္ဓေ–ဤသို့ ပဌမက္ခရာဖြင့်တွေမြင်အပ်သော ပါဌ်အားလျော်စွာ အနက်ကိုပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ တတိယက္ခရာဖြင့် တွေမြင်အပ်သော ပါဌ်အားလျော်စွာ အနက်ကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာ သည် (ခ) မိန့်။ (ငြိးသစ်)

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ပါဏုပေတံကို ပါဏေဟိ ဥပေတော ပါဏုပေတောဟု တတိယာတပ္ပုရိသ် သမာသ် ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုပါဏုပေတံ ဟူသောပါဌ်ဖြင့် အဘယ်အနက်ကို ထင်ရှားပြအပ်ပါသနည်း။ အဇာတသတ်မင်းသည် နှုတ်မှုဖြင့်လည်းကောင်း၊တစ်ကြိမ် စိတ်ဖြစ်ခြင်းမှုဖြင့်လည်းကောင်း၊ .ဆည်းကပ်ကိုး ကွယ်ခြင်းကို ပြဆိုအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

ကား–နှုတ်မှုဖြင့်လည်းကောင်း တစ်ကြိမ်၊ စိတ်ဖြစ်ခြင်းမှုဖြင့်လည်းကောင်း။ ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်ခြင်းကို မပြအပ်၊ အကြင်မျှလောက်အသက်ရှိ၏။ ထိုမျှလောက် သရဏာဂုံဆည်းကပ်၏ဟု အာပါဏကောဋိက သရဏာဂုံ၏ အံဖြစ်ကို ပြအပ်၏ဟူလို။

(စ) သို့ အနုသန္ဓေ–ဤသို့ (င)ဖြင့် နီတတ္ထအားဖြင့်–ပြအပ်သော ထိုသရဏာဂုံ၏ အာပါဏကောဋိက သရဏာဂုံအဖြစ်ကို ပြပြီး၍ယခုအခါ အသက်ဖြင့် ရတနာသုံးပါးကိုပူဇော်လို၍ သရဏာဂုံကို စောင့်အပ်၏ဟုဖြစ် သော အဇာတသတ်မင်းကြီးအလို နေယျတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားပြလိုရကား (စ) မိန့်၊ (ငြိးသစ်)

ဆရာသည် (ဃ၊င)တို့ဖြင့် နီတတ္ထအားဖြင့် သရဏာဂုံ၏ အာပါဏကောဋိက သရဏာဂုံ၏အဖြစ်ကို ပြဆိုတော်မူအပ်၏။ နေယျတ္ထအားဖြင့် ထိုအဇာတသတ်မင်း၏အလိုကို ထင်ရှားစွာ မပြဆိုပြီလော။အာပါဏ ကောဋိက သရဏာဂုံကိုဆောက်တည်သော အဇာတသတ်မင်း၏ အလိုကား အဘယ်ပါနည်း။စုဒ်ကြောင့် (စ)မိန့်။ ကာရဏာ၊ဒဋ္ဌိ၊ ကြံ၍လည်း တက်နိုင်၏။ (ငြိးသစ်) ရှု။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု တိခိဏေန အသိနာ သီသံ ဆိန္ဒတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ နေဝ ဗုဒ္ဓံ "န ဗုဒ္ဓေါ"တိ ဝါ ဓမ္မံ "န ဓမ္မော"တိ ဝါ သံဃံ "န သံဃော"တိ ဝါ ဝဒေယျ။

(ဂ) ဓေသ ရာဇာ "ဇီဝိတေန သဟ ဝတ္ထုတ္တယံ ပဋိပူဇေန္တော သရဏာဂမနံ ရက္ခာမီ"တိ အဓိပ္ပါယံ ဝိဘာဝေန္တော ဝဒတိ။ တသ္မာ–

နံ့ပါတ် (၄)

ပါဏ– ပဏန္တိ ဇီဝန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ပါဏော။

အသက်ရှင်ခြင်းကြိယာ။ ဇီဝိတိန္ဒြေဒြပ်။ အာယု၊ဇီဝိတ။

ဇီဝိတ– ဇီဝန္တိ အနေနာတိ ဇီဝိတံ။

အနညသတတ္ထုက–သာသတိ အနုသာသတီတိ သတ္ထာ။

အညော သတ္ထာ အညသတ္ထာ၊နတ္ထိ အညသတ္ထာ ယဿာတိ အနညသတ္ထုကော။

ဥပါသက–ရတနတ္တယံ ဥပဂန္တွာ အာသယတီတိ ဥပါသကော။

ကပ်ရောက်ခြင်းကြိယာ။ ဥပါသကာဒြပ်။ ကပ္ပိယကာရက။

တိခိဏ– တေဇယိတ္တာတိ တိခိဏံ။ (ဂေတွတ္တ)

http://www.dhammadownload.com

သွေးခြင်း၊ဝါ-ထက်အောင်ပြုခြင်းကြိယာ။သွေးသော သန်လျက်ဒြပ်။ တိဏှ၊တိဗ္ဗ။

အသိ- အသတော နိပ္ပတောတိ အသိ။

သီသ- သယန္တိ ဧတ္ထ ဦကာဒယောတိ သီသံ။ (မဏ္ဍက)

နံပါတ် (၅)

အနညသတ္တုကတ္တာ- မမ။

နံပါတ် (၆)

(က) အဖွဘာဝံဖြင့် အဖွတံ၌ အဖွပုဒ် တာပစ္စည်း၊ ယင်းတာပစ္စည်း၏ ဘာဝတဒ္ဓိတ်၌သက် ၍ အဖွ ဘာဝေါ အဖွတာဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) ဒကာရော ပဒသန္ဓိကရော-ဖြင့် ဒ-အက္ခရာ၏ အာဂုံမျှသာဖြစ်သောကြောင့် ဝဏ္ဏာဂမအား ဖြင့် အဖွဒဂ္ဂေဟု ပြီးသတည်းဟု သိစေ။ အဖွ အဂ္ဂန္တိအတ္ထောဖြင့် အဖွသဒ္ဒါ၏ နိပါတ်ပုဒ်၏အဖြစ်ကိုလည်း ကောင်း၊ ဝါ-ကေဝုစ်ကို ဗဟုဝုစ်ပြန်သော ဝစနဝိပလ္လာသ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(င) ယာဝ မေ-စသည်ဖြင့် ပါဏုပေတံကို ဥပေတိ ဥပဂစ္ဆတီတိ ဥပေတော။ပါဏေဟိ ဥပေတော ပါဏုပေတောဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု၍ ယင်းသမာသ်၏ ကြိယာတ္ထ၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်း ကောင်း၊သရဏဂုံ၏ အာပါဏကောဋိက သရဏဂုံဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

အနညသတ္တုကံဖြင့် အဇ္ဈောဂဓအဝဓာရဏနည်း။အညတ္ထ ပေါဟနနည်းအားဖြင့် တားမြစ်အပ်သော အနက်ကို သိစေ။ကပ္ပိယကာရကံ-ဖြင့် ကပ္ပိယကာရကသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ဥပသကာသဒ္ဒါဟောအပ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) အတ္တသန္နိယာတနသရဏဂုံကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သည်ကို သိစေ။

ဓာနာတု-ဖြင့် ဆောင်ခြင်းဟူသည် အသိအမှတ်ပြုခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

အဖွတဂ္ဂေ- အဖွတံ+အဂ္ဂံ။ အံကို ပြေ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ။

တိဓိဏ- တိဓ+ဣန။ ဓကို ခပြု၊ နကို ဏပြု။

နံပါတ် (၈)

ပါဏအရ-ပရမတ္ထအားဖြင့် ဇီဝိတိန္ဒြေ၌သာ ဖြစ်၏။ယာဝ မေ ဇီဝိတံ ပဝတ္တတိ ထောက်။ ပညတ်ဒဗ္ဗအားဖြင့် သတ္တဝါ၌ မဖြစ်။

နံပါတ် (၁၀)

ပါဏုပေတံအရ- သရဏဂုံဆည်းကပ်သော အဇာတသတ်မင်း၏ သန္တာန် သဒ္ဒါ၊သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌုဇုကမ္မ ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ၊ဝီရိ။ ရတနာသုံးပါးသည် အာရမ္မဏ။ အသက်ကိုစွန့်၍ ရတနာသုံးပါးအား ပူဇော်လိုသည်၏အဖြစ်ဟူသော အာပါဏကောဋိက သရဏဂုံ၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ထက် သောသန်လျက်ဖြင့် ဦးခေါင်းကိုဖြတ်သော်လည်း ရတနာသုံးပါးကို ရတနာသုံးပါးမဟုတ်ဟူ၍ မပြောဆိုတော့ခြင်း သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၈၇)

(က) ဝုဒ္ဓိဟောသာ မဟာရာဇ အရိယဿ ဝိနယေတိ သော မဟာရာဇ အရိယဿ ဝိနယေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော သာသနေ ဝုဒ္ဓိ နာမ။

(ခ) ကတမာ- ယာယံ အစ္စယံ အစ္စယတော ဒိသွာ ယထာဓမ္မံ ပဋိကရိတွာ အာယတိံ သံဝရာပဇ္ဇနာ။

(ဂ) ဒေသနာ ပန ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ ကရောန္တော ''ယော အစ္စယံ အစ္စယတော ဒိသွာ ယထာဓမ္မံ ပဋိကရောတိ၊ အာယတိံ သံဝရံ အာပဇ္ဇတီ''တိ အာဟ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) ဟန္ဒစ ဒါနိ မယံ ဘန္တေတိ ဧတ္ထ ဟန္ဒာတိ ဝဝဿဂ္ဂတ္ထေ နိပါတော။

(င) သော ဟိ ဂမနဝစသာယံ ကတ္ဟာ ဝေမာဟ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၁။

နံပါတ် (၁)

(က) သော–ဤသို့ အပြစ်အားဖြင့်မြင်၍ ကုသိုလ်တရားအားလျော်စွာ ကုစားပြီး၍ အာယတိ သံဝရသို့ ရောက်ခြင်းသည်။အရိယဿ–ကိလေသာမြူမှေး အညစ်ကြေးမှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်တော်မူသော ငါဘုရား၏။ (ဝါ) နတ်လူအပေါင်းသည် ကိုးကွယ်လည်းလျောင်း ပုန်းအောင်းမှီခိုရာဟူ၍ မှိဝဲဆည်းကပ်အပ်သော ငါးဘုရား၏။

(ခ) အစ္စယံ–အပြစ်ကို။အစ္စယတော–အပြစ်အားဖြင့်။ယထာဓမ္မံ–ကုသိုလ်တရားအားလျော်စွာ။ ပဋိကတ္ဟာ–ကုစား၍။ယာအယံသံဝရာပဇ္ဇနာ–အကြင်စောင့်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းသည်။အတ္ထိ။(သာယံ သံဝရာပဇ္ဇနာ–သည်။ ဝုဒ္ဓိနာမ–ကြီးပွားခြင်းမည်၏။ဣတိ အယံ ဝိသဇ္ဇနာ။)

(ဂ) (ဝုဒ္ဓိဟေသာတိအာဒိနာ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနဒေသနာ–ကိဥ္စာပိ အာရဒ္ဓါ) ပန–ထိုသို့ပင်အားထုတ် တော်မူအပ်ပါသော်လည်း။ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ–ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော တည်ရာရှိသည်ကို။

(င) ဟိ–ယသ္မာ။သော–ထိုအဇာတသတ်မင်းသည်။ဂမနဝစသာယံ–သွားခြင်းငါ့စကားကို ပြီးဆုံး စေခြင်းကို။ဝါ–သွားခြင်းငှါ ပြုအပ်သောစကား၏ အပြီးဆုံးကို။ဝေ–ဤသို့ ဟန္ဒ ဒါနိ မယံ ဘန္တေ ဟူ၍။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် အပြစ်ကို အပြစ်အားဖြင့်မြင်၍ တရားနည်းလမ်းအတိုင်းကုစားလျှက် နောင်အခါ စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းသည် ဝုဒ္ဓိမည်သောဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပါဠိတော်၌ ယေ အစ္စယံ။ ပ ။သံဝရံ အာပဇ္ဇတိဟု စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းဓမ္မကို မညွှန်ပြအပ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ ညွှန်ပြအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် ယာယံစသည်ဖြင့် ဓမ္မနိဒ္ဒေသကို အဘယ့်ကြောင့် ပြဆိုအပ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

ကား–ပုဂ္ဂလအဓိဋ္ဌာန် ဒေသနာတော်ကို အားထုတ်လိုသောကြောင့် ဟူလို။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ဟန္ဒနိပါတ်သည် စကား၏ ပြီးဆုံးခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သောနိပါတ်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ နိပါတ်ပုဒ်တို့မည်သည် များစွာသောအနက်လျှင် အရာရှိသည်ဖြစ်၍ ဆရာဆိုတိုင်း ဟုတ်နိုင်၏လော။ မဟုတ်သော် ဟန္ဒနိပါတ်၏ စကားပြီးဆုံးခြင်း အနက်၌ဖြစ်၏ဟုဆိုသော ဆရာ့စကား အသို့သင့်နိုင်အံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ ယော အစ္စယန္တိအာဒိနာ ပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသော ကတော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ယာယံ အစ္စယံ။ ပ ။အာယတိံ သံဝရာပဇ္ဇနာတိ ဓမ္မနိဒ္ဒေသော ဒဿိတော။

(ဂ) ဒေသနံ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ ကရောန္တော ''ယောအစ္စယံ။ ပ ။အာပဇ္ဇတီ''တိ အာဟ။ တသ္မာ–

ပန–သဒ္ဒါ–ဝုဒ္ဓိဟေသာဟု ပဋိကာရကြိယာဖြင့် စောင့်စည်းခြင်းကြိယာကို အရကောက်ရသော ပါဠိ တော်၌ ဟောအပ်သော ဓမ္မအဓိဋ္ဌာန် ဒေသနာတော်ကို မနှစ်သက်၍ ပနသဒ္ဒါဆို။ (ဘာဋီ)

တစ်နည်း– နနု ''ဝုဒ္ဓိ ဟေသာ''တိ အာဒိနာ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနဒေသနာ အာရဒ္ဓါ။

အထ ကသ္မာ ပုန ပါဠိယံ ''ယော အစ္စယံ။ ပ ။အာပဇ္ဇတီ''တိ အာဟ။

ဒေသနံ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ ကရောတိ။ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

အရိယ– အရိယတေ ဥပဂမီယတေတိ အရိယော။

ကပ်ရောက်ခြင်းကြိယာ။ မြဝ်စွာဘုရားဒြပ်။တထာဂတော။ ဗုဒ္ဓေါ၊ဘဂဝါ။

ဝိနယ– ဝိနေတိ သတ္တေ ဧတေနာတိ ဝိနယော။ (သာသနံ)

http://www.dhammadownload.com

ဝုဒ္ဓိ- ဝဍ္ဍတိ သဂ္ဂမောက္ခသမ္ပတ္တိံ တောယာတိ ဝုဒ္ဓိ။
တိုးပွားခြင်းကြီးယာ။စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်သောတရား။ ဟိတ၊ဝရို။
အစွယ- အစ္စေတိ အဘိဘဝိတွာ ပဝတ္တတိ ဝေဒနာတိ အစ္စယော။
လွှမ်းမိုး၍ လွန်ကျူးခြင်းကြီးယာ။ အကုသိုလ်အပြစ်။ အပရာဓ၊ဝဇ္ဇ။

နံပါတ် (၅)

အရိယတ္တာ တထာဂတဿ။ (ဋီသစ်)
အရိယတ္တာ- ဗုဒ္ဓဿ။ ဘဂဝတော။ (အဋ္ဌကထာ)
ဝုဒ္ဓိတာယ- တောယ သံဝရာပဇ္ဇနာယ။ တောယ ပဋိကိရိယာယ။

နံပါတ် (၆)

(က) သောဝုဒ္ဓိနာမ-ဖြင့် ဝုဒ္ဓိဟောသာကို ဝုဒ္ဓိ+သောဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ဟ-အက္ခရာလာ၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း။(တစ်နည်း) ဝုဒ္ဓိ ဟိ သောဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ဟိ-သဒ္ဒါ၏အနက်မရ နိပါတ်မျှဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝုဒ္ဓိသဒ္ဒါ၏ နာမဝါစကသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတောဖြင့် အရိယဿအရ မြတ်စွာဘုရားကို အရကောက် ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ သာသနေဖြင့် ဝိနယအရ ဝိနည်းသာသနာကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

၁ အရိယ- အရ+ဏျ။ ဏာချေ၊ ဣလာ။
(တစ်နည်း) အာရကာ။အာကို အရဿပြု၊ အကို ဣ၊ ကကို ယ။(တစ်နည်း) ဣရိယ။
ဝုဒ္ဓိ- ဝဍ္ဍိ။ အကို ဥပြု။

နံပါတ် (၈)

ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်သရုပ်- ၁။ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန ဓမ္မဒေသနာ။ ၂။ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန ပုဂ္ဂလဒေသနာ။

ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန် ဒေသနာဟောရကြောင်း-ဒေသနာတော်ကို တင့်တယ်စမ္ပယ်စေလိုသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝေနေယျပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း ဟောသည်။

နံပါတ် (၁၀)

အာယတိံ သံဝရံ အာပဇ္ဇတိအရ- ဝီရိယ၊သတိ၊ပညာ ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) ဥဿာဟ+ဝီရိ။ လွန်ကျူးခဲ့ဖူးသော အပြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ထိုအပြစ်နှင့် အလားတူသော အပြစ်[illegible] ကောင်း အာရမ္မဏ။ အပြစ်ကို အပြစ်အားဖြင့်မြင်းခြင်း၊ ကုစားပြီးခြင်းသည် ဥဋ္ဌိပန။ သာသနာ၌ ကြီးပွားခြင်း၊ အပြစ်မှ ငြိမ်းအေးခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၈၉)

(က) ခတာယံ ဘိက္ခဝေ ရာဇာတိ ခတော အယံ ဘိက္ခဝေ ရာဇာ။
(ခ) ဥပဟတာယန္တိ ဥပဟတော အယံ။
(ဂ) ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ-အယံ ဘိက္ခဝေ ရာဇာ ခတော ဥပဟတော ဘိန္နပတိဋ္ဌော ဇာတော။
(ဃ) တထာနေန အတ္တနာဝ အတ္တာ ခတော၊ယထာ အတ္တနော ပတိဋ္ဌာ န [illegible]တာ။
(င) ဝိရဇန္တိ ရာဂရဇာဒိဝိရဟိတံ။
(စ) ရာဂမလာဒီနံယေဝ ဝိဂတတ္တာ ဝီတမလံ။

နံပါတ် (၁)

(က) အယံရာဇာ-သည်။ခတော-မိမိ၏ ကုသိုလ်အမြစ်ကို တူးဖြတ်ခဲ့ပြီး

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) ယထာ–အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်။ခတေ–တူးဖြတ်အပ်သော်။အတ္တနော–၏။ပတိဋ္ဌာ–တည်ကြောင်းအမြစ်သည်။န ဇာတာ–မဖြစ်တော့။တထာ–ဖြင့်။အနေန–ဤအဇာတသတ်မင်းသည်။အတ္တနာဝ–ကိုယ်တိုင်သာလျှင်။ခတော–တူးဖြိုအပ်ပြီ။ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

နံပါတ် (၂)

(ဃ)သို့– ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့်၊တူးဖြိုခြင်း,ဖျက်ဆီးခြင်းဟူသည် ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော တည်ကြောင်းအမြစ်ရှိခြင်းပင် ဖြစ်၏–ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော တည်ကြောင်းအမြစ် ရှိခြင်းဖြစ်သည်ကို အကျယ်အားဖြင့်ထင်ထင်ရှားရှား မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်လော။ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော တည်ကြောင်းအမြစ် ရှိခြင်းဟူသည်ကို အဘယ်သို့လျှင် သိအပ်သိနိုင်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နန ရေဏု ရဇောတိ ဝုစ္စတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဝိရဇန္တိ ရာဂရဇာဒိဝိရဟိတံ ဝုတ္တံ။
(ဂ) ရာဂေါ ရဇော နစ ပန ရေဏု ဝုစ္စတီတိအာဒိဝစနတော
ရာဂဒေါသမောဟာဝ ဣဓ ရဇောနာမာတိ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ခတော– အခနီတိ ခတော။
တူးဖြိုခြင်းကြိယာ၊တူးဖြိုးသော အဇာတသတ်မင်း။ဥပဟတော။
ဥပဟတ–ဥပဟညီတိ ဥပဟတော။
ဖျက်ဆီးခြင်းကြိယာ။ဖျက်ဆီးသော မင်း။ခတော
ဘိန္နပတိဋ္ဌ–ပတိဋ္ဌဟတိ ဧတာယာတိ ပတိဋ္ဌာ။ဘိန္နာ ပတိဋ္ဌာ ဧတဿာတိ ဘိန္နပတိဋ္ဌော။
ဖျက်ဆီးအပ်အပ်ပြီးသော အည်ကြောင်းကုသိုလ် အမြစ်၏ မင်းနှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ်၊ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော တည်ကြောင်းအမြစ်ရှိသော မင်း။
မူလဝိနာသိတာ။

နံပါတ် (၅)

(က) ခတတ္တာ– ဣမဿ ရညော။
(စ) ဟိတ်သမ္ဗန်– ဓမ္မစက္ခုဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ခတောအယံဖြင့် ခတာယံကို ခတော+အယံ–ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။

(င) ရာဂရဇာဒိဝိရဟိတံ–ဖြင့် ဝိရဇံ၌ ရဇအရ ပကတိမြူကို မယူအပ်၊ရာဂ ဒေါသ မောဟမြူကိုသာ ဤ၌ ကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဝိရဟိတသဒ္ဒါသည် ဝိဂတသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဝိဂတော ရဇော ယဿာတိ ဝိရဇော–ဟု ဗဟုဗ္ဗီသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ရဇော– ရဥ္ဇ+ဏ။ ဏအနုဗန်ချေ၊ ဓာတွန်နှင့်တကွ ဉ္စကို ဇပြု၊
ခတ– ခန+တ။ ဓာတွန် န–ကို ချေ။

နံပါတ် (၈)

ဘိန္နပတိဋ္ဌ–ဟူသည် ကုသိုလ်ဥပနိဿယကြောင့် ပြည်စုံခြင်းဟူသော တည်ရာကို ခမည်းတော်ကို သတ်ခြင်းဟူသော အမူအရာ ကြိယာအပြစ်ဖြင့် ဖျက်ဆီးသွားခြင်းကို ဘိန္နပတိဋ္ဌ–ဟု ဆိုသည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

ဥပဟာတအရ-ဝကောစောနာ(တစ်နည်း) ဒေါသ။ကောဓ/ရုဒ္ဓ။ ခမည်းတော်သည် အာရမ္မဏ။ ဆရာဒေဝဒတ်မှ သတ်ရန် တိုက်တွန်းခြင်း။မင်းအဖြစ်ကို ရလိုခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။မိမိကိုယ်ကို တွား ဖြိုရာရောက်၍ မင်ဖိုလ်မှ ဝေးကွာခြင်း။လောဟကုမ္ဘီ ငရဲ၌ ကျခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၈၉)

(က) ဓမ္မစကျွန္တိ ဓမ္မေသု ဝါ စကျွဲ၊ ဓမ္မမယံ ဝါ စကျွဲ၊
အညေသု ဌာနေသု တိဏ္ဏံ မဂ္ဂါနမေတံ။ ဣဓ ပန သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿေဝ။

(ခ) ဣဒမ္ပိ ကိရ ဘဂဝတာ ဝုတ္တမေဝ။

(ဂ) ပါဠိယံ ပန န အာရုဠှံ။

(ဃ) မဟာနိဿံသော လဒ္ဓေါ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။)

(စ) အယဉ္စ ပိတု မာရိတကာလတော ပဋ္ဌာယ နေဝ ရတ္တိံ န ဒိဝါ နိဒ္ဒံ လဘတိ။

နံပါတ် (၁)

(က) ဓမ္မေသု-လေးပါးသော သစ္စာတရားတို့၌။ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော။စကျွဲဝါ-သိမြင်ကာတ်သော သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်သည်သော်လည်း။(ဥပ္ပန္နံသဿထ-ပြီ)တစ်နည်း-ဓမ္မေသု-သုံးပါးသော အောက်မဂ်ဉာဏ်တရားတို့၌။ပရိယာပန္နံ-အကျုံးဝင်သော။တစ်နည်း-ဓမ္မေသု-သုံးပါးသော အောက်မဂ်ဉာဏ်တရားတို့တွင်။ကော-တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်သော။ ဓမ္မမယံ-သမထဝိပဿနာတရားတို့ကြောင့်ဖြစ်သော။ဝါ-သီလက္ခန်၊ သမာဓိက္ခန်၊ ပညက္ခန်သာလျှင်ဖြစ်သော။

(ခ) ဣဒမ္ပိဝစနံ-ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဇဝံ သန္တေပိအစရှိသော စကားကိုလည်း။ ကိရ-ဟစ်ဆင့် စကား ကြားရဖူးသည်ကား။

(ဂ) ပန-ထိုသို့ပင် ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း။

(ဃ) ပန-ဆက်။ဝါ-ထိုသို့ လောဟကုမ္ဘီငရဲ၌ ဖြစ်ရဦးမည်ဆိုလျှင်။သုတ္တာ-၍။ဝါ-သော်။(ကြောင်)

(စ) ဟိ-ချဲ့။ အယံ-ဤမင်းသည်။ ပိတု-ခမည်းတော်ကို။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဇဝံသန္တေပိ စသောစကားကို မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူအပ်ကိုတစ်ဆင့် စကား ကြားအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ပါဠိတော်၌ သင်္ဂါယနာတင်ခြင်းသည် ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။)

(စ) သို့-ဆရာ၊ (င)ဖြင့် အဇာတသတ်မင်းသည် များစွာသော အကျိုးအာနိသင်ကို ရ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အခြားမဲ့ အတ္တဘော၌ ငရဲ၌ ကျမည်မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ်သို့လျှင် များစွာသော အကျိုး အာနိသင်ကို ရရှိအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဣဒမ္ပိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တမေဝ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပါဠိယံ န အာရုဠှံ။

(ဂ) ပကိဏ္ဏကဒေသနာဘာဝေန ပါဠိယံ အနာရုဠှတ္တာ။

(က) နနု အနန္တရေ အတ္တဘာဝေ နရကေ ပစ္စတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ မဟာနိဿံသော လဒ္ဓေါ။

(ဂ) အယံ ။ ပ ။ နိဒ္ဒံ လဘတိ။ တသ္မာ-

(က) နနု အညေသု ဌာနေသု တိဏ္ဏံ မဂ္ဂါနမေတံ နာမံ ဟောတိ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကာသွာ ဣဓ သောတာပတ္တိမဂ္ဂသောဝနာမံ ဟောတိ။
(ဂ) တသ္မိမ္ပိ အနုမိဂတေ အညေသံ ဝတ္တဗ္ဗတောယေဝ အဘာဝတော။ သီ၊ဋီ၊သစ်။

နံပါတ် (၄)

အာနိသံသ-အာဘုသော နိသေသေန သံသီယတေ ပသံသီယတေတိ အာနိသံသော။
ချီးမွမ်းခြင်းကြီးယာ။ အကျိုးတရား။ ဂဏ၊ဝိပါက။

ရတ္တိ- ရဉ္ဇန္တိ ဧတ္ထာတိ ရတ္တိ၊ ရာတိ ဂဏှာတိ အဗ္ဗျာပါရဋ္ဌိတန္တိ ရတ္တိ။
ဒိဝါ- ဒိဗ္ဗတိ ဧတ္ထာတိ ဒိဝေါ။
နိဒ္ဒါ- နိဒ္ဒီယတီတိ နိဒ္ဒါ။

နံပါတ် (၅)

မာရိတတ္တာ- ပိတုနော။

နံပါတ် (၆)

(က) ဓမ္မေသု စက္ခုံဖြင့် ဓမ္မေသု ပဝတ္တံ စက္ခု ဓမ္မစက္ခုဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ဓမ္မမယံ စက္ခုံဖြင့် ဓမ္မေန နိဗ္ဗတ္တံ စက္ခု ဓမ္မစက္ခုဟု မဇ္ဈေ လောပီ တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ဓမ္မောယေဝ စက္ခု ဓမ္မစက္ခုဟု အဝဓာရဏကမ္မဓာရည်း သမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ကြွင်းသရုပ် အရကောက်ဖော်ပါ။

နံပါတ် (၇)

ဩဇ- ဥ+ဓန+ကွိ။ ဓာတွန်နှင့် ကွိကိုချေ၊ ဥကို ဩပြု။
အာရုဠ- အာ+ရုဟ+တ။ တကို ဟပြု၊ ဟကို ဠပြု။ (အာရုဟီတိ အာရုဠှော)

နံပါတ် (၈)

အဓာတသတ်မင်းသည် နဂိုကပင် ပစ္စေကဗောဓိကို ရည်ရွယ်ထားသူတည်း၊ လောဟကုမ္ဘိငရဲမှ လွတ်ပြီးသောအခါ ပါရမီပြည့်အောင် ထပ်၍ ဖြည့်ရလိမ့်မည်။ ထိုပစ္စေကဗုဒ္ဓါအလောင်းလျာများသည် နိယတ အဖြစ်သို့ မရောက်သေးလျှင် အကြား၌ ဘုရားရှင်နှင့်တွေ့သောအခါ ပကတိသာဝကလည်း ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် သစာယံ ဘိက္ခဝေ ရာဇာ။ ပ ။ဓမ္မစက္ခုံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿထဟု ဘုရားရှင်မိန့်တော်မူသည်။

နံပါတ် (၁၀)

နလဘတိ-အရ ဝိပ္ပဋိသာရ ကုက္ကုစ္စပြဋ္ဌာန်းသော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကောဓ၊ရုဒ္ဒ။ သေစေအပ်သော အဖ ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည်လည်းကောင်း၊ သတ်မှုသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ဗိမ္ဗိသာရမင်း အဖဖြစ်ခြင်း အရိယာဖြစ်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ ကာယိကဒုက္ခ၊ စေတသိကဒုက္ခသည် အနုဘာဝ။

သာမညဖလသုတ် ပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

အ မ္ဗ ဋ္ဌ သုတ်

ဝါကျစဉ် (၁)

(က) ကောသလေသူတိ ကောသလာနာမ ဇနပဒိနော ရာဇကုမာရာ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။)

(ခ) တေသံ နိဝါသော ဧကောပိ ဇနပဒေါ ရုဠှီသဒ္ဒေန ''ကောသလော''တိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) တသ္မိံ ကောသလေသု ဇနပဒေ။

(ဃ) တေ ပဋိပထေ မိတ္တသုဟဇ္ဇာဒယော ဒိသွာ ပဋိသန္ထာရံ ကရောန္တာ ''ကစ္စိ ဘော ကုသလံ၊ ကစ္စိ ဘော ကုသလ''န္တိ အာဟံသု။

(င) တသ္မာ တံ ''ကုသလ''န္တိ ဝစနံ ဥပါဒါယ သော ပဒေသော ''ကောသလာ''တိ ဝုစ္စတိ။

နိဿိတ် (၁)

(ခ) ရုဠှီသဒ္ဒေန–နိဿိတဋ္ဌာနီဖြစ်သော မင်းသားတို့၏ များသည်၏အဖြစ်ကို နိဿယဋ္ဌာနဖြစ်သော ဇနပုဒ်၌ ဂင်စားကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါကြောင့်။

(ဂ) ကောသလေသု–ကောသလအမည်ရှိကုန်သော။တသ္မိံဇနပဒေ–၌(စာရိကံစရမာနောအဝသရိ)

(ဃ) တေ–မနုဿာ။ပဋိပထေ–ရှေးရှုဖြစ်သော ခရီး၌။ မိတ္တသုဟဇ္ဇာဒယော–အဆွေခင်ပွန်းကောင်းသော နှလုံးရှိသောပုဂ္ဂိုလ် အစရှိသည်တို့ကို။ ပဋိသန္ထာရံ–နှစ်ယောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အပေါက်အကြားကို ဖုံးဖိပိတ်ဆို့တတ်သော စကားကို။ ကုသလံ–အပြစ်မရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ–အနာကင်းသည်၏အဖြစ်သည်။

နိဿိတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊(က)ဖြင့် ကောသလာအမည်သည် ဇနပုဒ်၌နေကုန်သော မင်းသားတို့၏ အမည်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ကောလေသု၌ ကောသလအရ ကောသလအမည်ရသော ဇနပုဒ်နေမင်းသားတို့ကို ဆိုပါသလော။ အဘယ်ကို ကောသလဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

နိဿိတ် (၃)

(က) နနု ကောသလာ နာမ ရာဇကုမာရာတိ ဝုတ္တေ အဓိပ္ပေတတ္တော သိဒ္ဓေါ။

(ခ) အထ ကိမတ္ထံ ဇနပဒိနောတိ ဝစနံ ဝုတ္တံ။

(ဂ) တေသမေဝ နိဝါသနမုပါဒါယ ဇနပဒဿာယံ သမညာတိ ဒဿနတ္ထံ။(ဋီသစ်)

http://www.dhammadownload.com

(က) နန တေသံ နိဂါသော ကော ဇနပဒေါ ဟောတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ကောသလာတိ ဗဟုဝစနေန ဝုတ္တော။
(ဂ) နနု ရုဠှီသဒ္ဒေါ ဟောတိ၊ တသ္မာ-

အပိသဒ္ဒါ-အနုဂ္ဂဟ-တ္တ။ စင်စစ်အားဖြင့် ဇနပုဒ်တစ်ခုသာ ဖြစ်သော်လည်း ရုဠှီသဒ္ဒါဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဗဟုဝုစ်ဝိဘတ်သို့ ၊ ါပ်ရောက်သည်ကို ချီးမြှောက်၍ သိမ်းယူသည်။(စပ်ရာပုဒ်က များသောကြောင့်)ငြို၊သစ်။

နံပါတ် (၄)

ကောသလာ- ကောသလာနံ နိဂါသော ကောသလာ။
မင်းသားတို့၏ နေရာဇနပုဒ်တို့နှင့် ဌာနီ+ဌာနအစပ်။ ကောသလဇနပုဒ်ဒြပ်။
(တစ်နည်း) ကောသံ လန္တိ ဂဏှန္တိ ကုသလံ ဝါ ပုန္တီတိ ကောသလာ။ (အင်္ဂုရစိန္တကာ)
ဇနပဒနော- ဇနာ ပဇ္ဇန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတ္ထာတိ ဇနပဒေါ။ ဇနပဒေါ ဧတေသံ အတ္ထီတိ ဇနပဒိနော။
ဇနဿ ဝါ ဣဿရာ ဇနပဒိနော။ (ရာဇကုမာရာ)
မိတ္တ- မိဇ္ဇတိ သိနေဟတီတိ မိတ္တော။ (ဝယသ၊ သဟာယ)

နံပါတ် (၅)

ရုဠှီသဒ္ဒတ္တာ- နိဂါသဿ ကေသာပိ ဇနပဒဿ။
တသ္မာ တထာဝစနတော- တဿ ပဒေသဿ။ (တစ်နည်း) တေသံ မနုဿာနံ။

နံပါတ် (၆)

(ခ) တေသံ နိဂါသော-ဖြင့် ကောသလာကို ကောသလာနံ နိဂါသာ ကောသလာဟု နိဂါသ တဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု၍ ဏာပစ္စည်း နိဂါသအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။ကောပိ-ဖြင့် ကောသလောဟု ဆို လိုလျှက် ကောသလာဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဆိုရကြောင်းကို သိစေ။

(င) ဖြင့် ကုသလံ ကုသလံဟူသော အမေးစကားကို အကြောင်းပြု၍ ထိုအရပ်ကို အထင်ရုဠှီအား ဖြင့် ကုသလာဟု အမည်ရပြီးနောက် ကုသလာယေဝ ကောသလာဟု သွတ္တဒ္ဓိ ဏာပစ္စည်းသက်၍ ပြီးသည်ကို သိစေ။(တစ်နည်း) ကုသလန္တိ ဝဒန္တိ ဧတ္ထာတိ ကောသလာဟု ဝဒန္တိ ဧတ္ထာတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုသည်ကို သိစေ။ သောပဒေသောဖြင့် ဇာတိသဒ္ဒါ၏အစွမ်းဖြင့် (တစ်နည်း) ဝစနဝိပလ္လာသနည်းအားဖြင့် ပဒေသအများကိုပင် ပဒေသသာမညအဖြစ်ဖြင့်ယူ၍ ကေဝုစ်ဖြင့် ဆိုသည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ကုမာရ- ကမု+အာရ။ ကမာရဟုဆိုလိုလျှက် ကဓါမ်ရာ အ်ကို ဥပြု။ (ကာမိယတေတိ ကုမာရော)
(တစ်နည်း) ကု+ရမု။ ကုရာမဟုဆိုလိုလျှက် ရနှင့်မရှေ့နောက်ပြန်။
(ကုံ ဘူမိံ မရတိ ဘိန္ဒတိ ဝိလေခတီတိ ကုမာရော)
မုဟုတ္တ- ဟုတ္တ+တ။ ဓာတ်အစ၌ မုလာ။ ဌ္ခချေ၊ တဒွေဘော်လာ။

နံပါတ် (၈)

တုရိတစာရိကာ။ အတုရိကစာရိကာ။

ဝေးသောအရပ်၌လည်း သစ္စာ (၄)ပါးကို သိထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို မြင်၍ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို သစ္စာလေးပါးကို သိစေခြင်းအကျိုးငှါ အဆောတလျှင် ရောင်တခဏကြွသွားခြင်းသည် တုရိတစာရိကမည်၏။ရွာနိဂုံအားဖြင့် နေ့စဉ် တစ်ယူဇနာ၊နှစ်ယူဇနာ၏အစွမ်းဖြင့် ဆွမ်းခံလှည့်လည်လျှက် လောကကို ချီးမြှောက်ရန်အတွက် ကြွခြင်း သည် အတုရိတစာရိက မည်၏။

နံပါတ် (၁၀)

(ဃ) အာဟံသု-အရ ပြောဆိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝစ်ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက

http://www.dhammadownload.com

စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ၊ဝီရိယ။ မိတ်ဆွေ ချစ်ကျွမ်းဝင်သူ စသည်တို့သည် အာရမ္မဏ။ ခရီးရင်ဆိုင်တွေ့ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ''ကုသလ''ဟု နှုတ်ဆက်ခြင်းဖြင့် ထိုဒေသအား ''ကောသလာ''အမည်တွင်လျှက် လူတို့ခေါ်ဝေါ်ရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂)

(က) ယေနံ ကုဏ္ဍာနဂ်လန္တိ ယေန ဒိသာဘာဂေန ကုဏ္ဍာနဂ်လံ အဝသရိတဗ္ဗံ။
(ခ) ယသ္မိံ ပဒေသေ ကုဏ္ဍာနဂ်လံ။
(ဂ) ကုဏ္ဍာနဂ်လန္တိပိ ပါဌော။
(ဃ) တဒဝသရီတိ တေန အဝသရိ။
(င) တံ ဝါ အဝသရိ။
(စ) တေန ဒိသာဘာဂေန ဂတော၊ တံ ဝါ ပဒေသံ ဂတောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၁၇။

နိဗ္ဗိတ် (၁)

(ယေန ကုဏ္ဍာနဂ်လံ နာမ ကောသလာနံ ဗြာဟ္မဏဂါမော တဒဝသရိ) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပါဠိ။

ယေန ဒိသာဘာဂေန-အကြင်အရပ်အဖို့ဖြင့်။ကောသလာနံ-တို့၏။ကုဏ္ဍာနဂ်လံနာမ-မည်သော။ဗြာဟ္မဏဂါမော-သို့။အဝသရိတဗ္ဗော-သွားထိုက်၏။(က)ရှု။တေန ဒိသာဘာဂေန-ဖြင့်။အဝသရိ-ရောက်ပြီ။(စ)ရှု။(တစ်နည်း)ယေန-ယသ္မိံ ပဒေသေ-၌။ကောသလာနံ-တို့၏။ ကုဏ္ဍာနဂ်လံနာမ-သော။ဗြာဟ္မဏဂါမော-သည်။ အတ္ထိ။ (ခ) ရှု။ တံပဒေသံ-သို့။ အဝသရိ-ပြီ။ (စ) ရှု။

နိဗ္ဗိတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊(က)ဖြင့် ယေန-၌ ယသဒ္ဒါသည် ဒိသာဘာဂကို စွဲ၍ နာဝိဘတ်သည် ကရိုဏ်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယေန-၌ ယသည် ဒိသာဘာဂကို စွဲယူသုံးသပ်၍ ကရိုဏ်းအနက်၌သာ ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်ကိုလည်း စွဲယူသုံးသပ်၍၊ဘယ်အနက်၌လည်း ဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(စ) သို့-ဆရာ၊(ဃ၊င)တို့ဖြင့် တဒဝသရိပုဒ်ကို တေန အဝသရိဟူ၍လည်းကောင်း၊တံ အဝသရိဟူ၍လည်းကောင်း ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုနှစ်ပါးတို့၏ အနက်အကျယ်ကို အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။အနက်အကျယ်ကို မပြဆိုငြိ-လား။စုဒ်ကြောင့်(ခ) မိန့်။ တဒုဘယမေဝတ္တံ ဝိဝရတိ တေန ဒိသာဘာဂေနာတိ အာဒိနာ

နိဗ္ဗိတ် (၃)

(က) နနု ကုဏ္ဍာနဂ်လန္တိ တဿ ဂါမဿ နာမမတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ကုဏ္ဍာနဂ်လန္တိပိ ပါဌော ဝုတ္တော။
(ဂ) ကိမေတ္တ အတ္ထပရိယာယေသနာယာတိ ဝုတ္တံ။တသ္မာ-

တစ်နည်း- (က) နနု ပါဠိနယေပိ အတ္ထပရိယေသနာ ကာတဗ္ဗာ။
(ခ) အထ ကသ္မာ အတ္ထပရိယေသနံ အကတွာ ကုဏ္ဍာနဂ်လန္တိပိ ပါဌော ဝုတ္တော၊
(ဂ) တဿ ဂါမဿ ကုဒံ နာမမတ္တံ၊ ကိမေတ္တ အတ္ထပရိယေသနာယ။တသ္မာ-

နိဗ္ဗိတ် (၄)

နဂ်လ- ဘူမိနဂ်မနဂ် ကရောန္တော လုနာတီတိ နဂ်လံ။
ဖြတ်ခြင်းကြိယာ။ ထွန်တုံးဒြဗ်။ ဟလံ၊သီရ။

ဒိသ- ဒိဿတီ စန္ဒာဝဋ္ဋနာဒိဝသေန ''အယံ ပုရိမာ အယံ ပစ္ဆိမာ''တိ အာဒိနာ နာနပ္ပကာရတော ပညာယတီတိ ဒိသာ။
ထင်ရှားခြင်းကြိယာ။ အရပ်မျက်နှာ။ ပုရတ္ထိမာဒယော။

ဘာဂ- ဘဇီယတေ သေဝီယတေတိ ဘာဂေါ။

http://www.dhammadownload.com

မှိုဝဲခြင်းကြိယာ။ မှိုဝဲအပ်သောအဖို့။ အံသ။

ပဒေသ- ပဒိသီတိတိ ပဒေသော။

ညွှန်ပြခြင်းကြိယာ။ အရပ်ဒေသ။ ဒိသာ။

ပါဠ္ဌ- ပဋ္ဌီယတေ ဥစ္စာရီယတေတိ ပါဌော။

ရွတ်ဆိုခြင်းကြိယာ။ ရွတ်ဆိုအပ်သော ဣန္ဒာနဂ်လပါဠိ။ ပါဠိ၊တန္တိ။

နံပါတ် (၅)

ဣန္ဒာနဂ်လတ္တာ- ပြာဟ္မဏာဂါမသသ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဒိသာဘာဂေနဖြင့် ယေနဌ ယသဒ္ဒါဖြင့် ဒိသာဘာဂကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေ။ အဝသရိတဗ္ဗဖြင့် အဝသရိ ကြိယာကို ကိတ်ကြိယာပြင်၍ ဆောင်ယူလျှက် အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ဣန္ဒာနဂ်လ်၌ အံသည် သိဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်၍ ကံအနက်၌ သက်သည်ကိုကိုလည်းကောင်းသိစေ။

(ခ) ယသ္မိံ ပဒေသေဖြင့် တဒဝသရိကို တံ+အဝသရိဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ဒုတိယာဝိဘတ် ကရိုဏ်း အနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။

(စ) တေန ဒိသာဘာဂေန-ဖြင့် တသဒ္ဒါသည် ဒိသာဘာဂကို စွဲယူသုံးသပ်၍ ဒုတိယာဝိဘတ်၏ ကရိုဏ်းအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ဂတေဖြင့် အဝသရိ၌ အဝဥပသာရပုဒ်၏ အနက်မဲ့အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ သရဓာတ်၏ ဂတိအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ဤဝိဘတ်၏ အတိတ်ကာလ၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ကြွင်းတူ၏။

နံပါတ် (၇)

ဖဃ်- ဖန+ယ။ န-ကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊နိဂ္ဂဟိတ်ကို င ပြု။

ဖာသု- ဖုသ+ဥ။ ဖု၏ ဥကို အာပြု။

နံပါတ် (၈)

သဒိသူပစာအားဖြင့် ဘေးရန်ကို တားမြစ်တတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ခန္ဓာဝါရ-လုံးခြုံသောတပ်မြို့နှင့်တူသောကြောင့် သီလကိုလည်း ခန္ဓာဝါရဟု ဆိုရပါသည်။

လောကဓာတ်တစ်သောင်းကိုသာ ကြည့်ရကြောင်း-လောကဓာတ်တစ်သောင်း အရပ်အတွင်း၌သာ ကျွတ်ထိုက်သော ဝေနေယျသတ္တဝါများ ထင်ရှားရှိသောကြောင့်တည်း။

နံပါတ် (၁၀)

(စ) ဂတော- ကာယဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော ကြိယာဥာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ၊ဝီရိ။ ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏားည် အာရမ္မဏ။ ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏား သောတာပတ္တိမဂ်ကို ရနိုင်ကြောင်း ဥပနိဿယကို မြင်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။အမ္ဗဋ္ဌလုလင်ကို ယဥ်ကျေးအောင်ဆုံးမခြင်း၊ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏား သောတာပတ္တိမဂ်ဖိုလ်တည်ခြင်း၊ လူအပေါင်းအတွက် အကျိုးရှိသော ဒေသနာဖြစ်ခြင်းတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁)

(က) တေန ခေါ ပန သမယေနာတိ ယေန သမယေန ဘဂဝါ တတ္ထ ဝိဟရတိ။
တေန သမယေန။

(ခ) တသ္မိံ သမယေတိ အယမတ္ထော။

(ဂ) ဗြဟ္မံ အဏာတီတိ ဗြာဟ္မဏော။

(ဃ) မန္တေ သဇ္ဈာယတီတိ အတ္ထော။

(င) ဣဒမေဝ ဟိ ဇာတိ ဗြာဟ္မဏာနံ နိရုတ္တိဝစနံ။

http://www.dhammadownload.com

(စ) အရိယာ ပန ဗာဟိတပါပတ္တာ ဗြာဟ္မဏာတိ ဝုစ္စန္တိ။
(ဆ) ပေါက္ခရသာတိတိ ဣဒံ တဿ နာမံ။ ဒီ၊၌၁၊၂၁၃။

နံပါတ် (၁)

(က) တတ္ထ–တသ္မိံ ဣစ္ဆာနင်္ဂလေ။တစ်နည်း–တတ္ထ–တသ္မိံ ဣစ္ဆာနင်္ဂလဝနသဏ္ဍေ–၌။
(ဃ) မန္တေ–ဣရုဗေဒင် ယဇုဗေဒင် သာမဗေဒင်တို့ကို၊အဇ္ဈေတာ–ဖြဟ္မံ အဏာတိဟူသော သဒ္ဒါ၏ အနက်တည်း။။

(င) အာစရိယ ကာသ္မာ ဗြာဟ္မဏောတိ ပဒဿ–ပုဒ်၏။ဖြဟ္မံ အဏာတိ မန္တေ သဇ္ဈာယတိတိ ဟူ၍။အဇ္ဈေတာ–ကို။ဝုတ္တော–နည်း။။ဟိ ယသ္မာ ဣဒံ–ဖြဟ္မံ အဏာတိ မန္တေ သဇ္ဈာယတိ ဟူသော သဒ္ဒါသည် သာလျှင်။

နံပါတ် (၂)

(င)သို့–ဆရာ၊(ဂ)ဖြင့် ဖြဟ္မံ အဏာတိတိ ဗြာဟ္မဏော–ဟု ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။အဘယ် ကြောင့် ဤဝစနတ္ထကိုသာ ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသနည်း။ဖြဟ္မုနာ ဇာတော ဗြာဟ္မဏောဟူ၍ ဤသို့ အစရှိသော ဝစနတ္ထတို့ကိုလည်း ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၂၊၂၀။

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ဇာတိဗြာဟ္မဏတို့၏ ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဝိသုဒ္ဓိဗြာဟ္မဏတို့၏ ထိုဂိုဟ်ကား အဘယ်သို့ပါနည်း။။ဇာတိဗြာဟ္မဏတို့၏အတိုင်းသာ သိအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

ကား–ဇာတိဗြာဟ္မဏတို့အတိုင်း ဝစနတ္ထကို မသိအပ်၊ ဗဟန္တိ ပါပေ ဗဟိ ကရောန္တိတိ ဗြာဟ္မဏော–ဟု ဝိသုဒ္ဓိဗြာဟ္မဏတို့၏ ဝစနတ္ထကို သိအပ်၏ဟူလို။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု လောကိယာ ဝဒန္တိ "ဖြဟ္မုနော ဇာတော ဗြာဟ္မဏောတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ အယမေဝ ဝစနတ္ထော ဝုတ္တော "ဖြဟ္မံ အဏာတိတိ ဗြာဟ္မဏော"တိ။
(ဂ) ဣဒမေဝ ဇာတိဗြာဟ္မဏာနံ နိရုတ္တိဝစနံ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

မန္တ– မုနာတိ ဇာနာတိ ဧမ္ဗံ အနေနာတိ မန္တော။
သိခြင်းကြိယာ။ ဣရုဝေဒစသော မန္တန်ကျမ်း။ ဝေဒ၊ဖြဟ္မ။
ပေါက္ခရ– ပေါသီယတေတိ ပေါက္ခရံ။
တိုးပွားခြင်းကြိယာ။ ကြာဒြပ်။ ပဒုမ၊ပက်ရုဟ။
နိရုတ္တိ– နိဟရိတွာ ဝုစ္စတီတိ နိရုတ္တိ။
ဆိုခြင်းကြိယာ။ ဆိုအပ်သော ပုဒ်ဂိုဟ်။ ဝစနတ္ထ၊အဘိဓာနတ္ထ။

နံပါတ် (၅)

(စ) ဟိတ်သမ္ဗန်– အရိယာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ယေန သမယေနစသည်ဖြင့် တေနသမယေနနှင့် အနိယမပါ [illegible] ထည့်စပ်၍ အနက်သမ္ဗန် အပ်သည်ကို သိ [illegible]။ (တစ်နည်း) တေန သမယေနဖြင့် သမယအရ ဖြတ်စွာဘုရား ဣစ္ဆာနင်္ဂလဗွာနေရာ ထိုအခါကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ တေန သမယေနဖြင့် တေန ခေါ်ပန သမယေနနှင့် ခေါ်ပနသဒ္ဒါ ဝါစာသိလိဋ္ဌ အနက္ [illegible] နိပါတ်မျှကို သိစေ။

(ခ) တသ္မိံ သမယေဖြင့် တေန သမယေနနှင့် နာဝိဘတ်သည် သတ္တမီအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) မန္တေဖြင့် ပြဟ္မသဒ္ဒါ ဣရုဝေဒစသော မန္တန်ကျမ်းကို ဟောအပ်သည်ကို သိစေ။သဇ္ဈာသာယတိဖြင့် အဏာတိ၌ အဏာတ်သည့် အသံပြုခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(စ) ဗာဟိတပါပတ္တာဖြင့် ဗြာဟ္မဏကို ဗဟာန္တိ ပါပေ ဗဟိ ကရောန္တီတိ ဗြာဟ္မဏာဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဗဟာ+ယု၊ ယင်းပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓန၌သက်၍ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဗြာဟ္မဏာရုပ်ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ မျှောအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဗြာဟ္မဏအမည်ရသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။(တစ်နည်း) ဗြာဟ္မဏော၌ ဗြဟ္မပုဒ်+အဏပုဒ်၊ ဗြဟ္မသဒ္ဒါသည် ဗာဟိတအနက်ဖြစ်၍ အဏသဒ္ဒါသည် ပါပ အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဗာဟိတော အဏော ယေဟီတိ ဗြာဟ္မဏာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ခန္ဓာဝါရ–	ခန္ဓဝါရ။ အကို အာပြု။
ဗြာဟ္မဏ–	ဗြဟ္မ+ဏ။ ဏချေ၊ နလာ၊ ဏပြု၊ ဗြ၏အကို အာပြု။ (လောကီကျမ်း)
	ဗဟာ+ယု။ ဗကို ဗြပြု၊မလာ၊ယုကို အနပြု၊ နကို ဏပြု။ (အရိယဗြာဟ္မဏ)
ပေါက္ခရသာတိ–	ပေါက္ခရသာဒိ၊ ဒကို တပြု။
	(တစ်နည်း) ပေါက္ခရသဒိသတည်း။ သဒိသကို သာတိပြု။
	(ပေါက္ခရေန သဒိသော ကာယော ယဿာတိ ပေါက္ခရသာတိ။)
တစ်နည်း–	ပေါက္ခရသယိတတည်း။ အကို အာ၊ ဣနှင့်တကွယကိုချေ၊ တ၏အကို ဣပြု။

နံပါတ် (၈)

မန္တအဓရ–ဣရုဝေဒစသော မန္တန်ကျမ်းတို့ကိုယူ။ ယင်းဣရုဝေဒစသည်တို့ကို လုံးခြုံစွာ ပြောအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့် မန္တန်မည်၏။

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ၊ဃ)ဝါကျအရ–ဉာဏ်ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဉဿာဟ၊ဝီရိ။ ဣရုဝေဒစသော မန္တန်ကျမ်းသည် အာရမ္မဏ။ မန္တန်ကို သရဇ္ဈာယ်ရခြင်းဟူသော ပုဏ္ဏားထုံးတမ်းကျမ်းစဉ်လမ်းသည်လည်းကောင်း၊ ဗေဒင်ကျမ်းကို တတ်လိုသော ဆန္ဒသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒီပန။ ဗေဒင်ကျမ်းတတ်မြောက်ခြင်းကြောင့် ရရှိအပ်သော လာဘသက္ကာရ သိလောကတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄)

(က) ဥက္ကဋ္ဌ အဇ္ဈာဝသတီတိ ဥက္ကဋ္ဌနာမကေ နဂရေ ဝသတိ။
(ခ) အဘိဘဝိတ္ဝာ ဝါ အာဝသတိ။
(ဂ) တဿ နဂရဿ သာမိကော ဟုတွာ ယာယ မရိယာဒါယ တတ္ထ ဝိသိတဗ္ဗံ၊ တာယ မရိယာဒါယ ဝသိ။
(ဃ) တဿ ကိရ နဂရဿ ဝတ္ထုံ ဥက္ကာ ဌပေတွာ ဥက္ကာသု ဇာလမာနာသု အဂ္ဂဟေသုံ၊ တသ္မာ တံ ဥက္ကဋ္ဌန္တိ ဝုစ္စတိ။
(င) ဥပသင္ကဝသေန ပနေတ္ထ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
(စ) တဿ အနုပယောဂတ္တာ စ သေသပဒေသု။
(ဆ) တတ္ထ လက္ခဏံ သဒ္ဒသတ္ထတော ပရိယေသိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။

နံပါတ် (၁)

(ခ) အာဝသတိ–အပိုင်းအခြားအားဖြင့်နေ၏။ ဝါ–ပိုင်းခြား၍ နေ၏။
(ဂ) ယာယမရိယာဒါယ–အကြောင်အပိုင်းအခြားအားဖြင့်။ ဝါ–အကြောင်တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်

http://www.dhammadownload.com

မစ္ပသည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော အခိုက်အတန့်ဖြင့်။

(ဃ) ကိရ-တဆင့်စကားကြားရသည်ကား။ကိရယသ္မာ။ ဝတ္တုံ-တည်ရာမြေကို။ ဥက္ကာ-မီးရှူးတို့ကို။ ဥက္ကာသု-မီးရှူးတို့သည်။ ဓာလမာနာသု-တောက်ပကုန်သည်ရှိသော်။ အဂ္ဂဟေသုံကိရ။

(င) ပန-ပဒတ္ထမှုတပါး ဝိဘတျတ္ထကိုဆိုဦးအံ့။ ဧတ္ထ-ဤဥက္ကဋ္ဌဟူသော ပါဌ်၌။ဥပသဂ္ဂဝသေန-အာ အဓိဟူသော ဥပသဂ္ဂပုဒ်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်။

(စ) စ-သည်သာမကသေး။(သေသပဒါနံ-ဥက္ကဋ္ဌဟူသော ပုဒ်မှကြွင်းကုန်သော သတ္တုသဒ္ဒအစ ရှိသော ခုနစ်ပါးသော ပုဒ်တို့၏။ဝါ-တို့ကို။)တဿ ပဒဿ-ထိုဥက္ကဋ္ဌဟူသော ပုဒ်၏။ဝါ-နှင့်။အနုပယောဂတ္တာ -ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ယှဉ်စပ်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။သေသပဒေသု-တို့၌။(ဥပယောဂဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ)

(ဆ) တတ္ထ-တသ္မိံပါဌေ-ထိုဥက္ကဋ္ဌ သတ္တုသဒ္ဒ အစရှိသော ဝိသေသျ ဝိသေသန ပါဌ်အပေါင်း၌။ (တစ်နည်း) တတ္ထ-တသ္မိံ ဝိဓာနေ-ထိုဥပသဂ္ဂ၏ အစွမ်းဖြင့် ဆိုအပ်သော ဥပယောဂ ဝစနဝိဓာန၌။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် အဓိဥပသာရ၏ က္လာသရိယတ္ထ အာဥပသာရ၏ မရိယာဒတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့လျှင် အဓိအာဥပသာရတို့၏ က္လာသရိယတ္ထ မရိယာဒတ္ထတို့၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ က္လာသရိယတ္ထ မရိယာဒတ္ထဖြစ်ပုံ အကျယ်ကို မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၂။၂၁၀။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊(က)ဖြင့် ဥက္ကဋ္ဌအရ ဥက္ကဋ္ဌအမည်ရသော မြို့ကို အရကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် ထိုမြို့ကို ဥက္ကဋ္ဌမြို့ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ဥက္ကဋ္ဌဟူသော မြို့အမည်သည် ရှေးအမည်ဖြစ်လေသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိ)

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် မြို့၏ ဥက္ကဋ္ဌအမည်ရခြင်းအကြောင်းကို ဖွင့်ပြအပ်၏။(တစ်နည်း) ပါဠိတော်၌ ဥက္ကဋ္ဌံ အဇ္ဈာဝသတိဟု မိန့်ဆိုအပ်၏။ ဝသတိကြိယာကို ထောက်၍ ဥက္ကဋ္ဌေဟု ဆိုသင့်သည် မဟုတ်လော။ အဘယ်ကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌံဟု မိန့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိ)

(စ)သို့-ဆရာ၊(င)ဖြင့် အဓိ+အာ ဥပသာရတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဥက္ကဋ္ဌံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် ဘုမ္မတ္ထ၌ ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းသို့ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် အဓိ+အာ ဥပသာရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဘုမ္မတ္ထ၌ဖြစ်အံ့၊ ယင်းသို့ဖြစ်သော် ဥက္ကဋ္ဌံပုဒ်၌သာ ဖြစ်သင့်၏။ ကြွင်းသတ္တုသဒ္ဒံစသော ၇-ပုဒ်တို့၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် အဓိ+အာနှင့်မယှဉ်သောကြောင့် ဘုမ္မတ္ထ၌ မဖြစ်သင့်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်သို့လျှင် ဤဒုတိယာဝိဘတ်သည် ကြွင်းသော သတ္တုသဒ္ဒံ စသောပုဒ်တို့၌ ဖြစ်ရာအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၂။၂၁၁။

(ဆ)သို့-ဆရာ၊ (စ)ဖြင့် ဥက္ကဋ္ဌံဟူသောပုဒ်နှင့် ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ယှဉ်သောကြောင့် ကြွင်းသော သတ္တုသဒ္ဒံ စသောပုဒ်တို့၌လည်း ဒုတိယာဝိဘတ်ကို သိထိုက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ဆရာ၏ ထိုအဖွင့်သည် သဒ္ဒလက္ခဏာနှင့် လျော်ပါ၏လော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့်(ဆ) မိန့်။ဋီ၊သစ်၊၂။၂၁၁။

နံပါတ် (၃)

(င) ရှု- (က) နနု "ဥက္ကဋ္ဌနာမကေ နဂရေ ဝသတိ"တိ အတ္ထာနုရူပံ ဘုမ္မဝစနံ ဘဝတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဧတ္ထ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
(ဂ) ဥပသဂ္ဂဝသေန ဘဝတိ၊ တသ္မာ-
အထဝါ- ဒုဝိဓေဟိပိ ဥပသဂ္ဂေဟိ ယုတ္တတ္တာ။

(စ) ရှု- (က) နနု "ဥက္ကဋ္ဌ"န္တိ ပဒေယေဝ ဥပယောဂဝစနံ ဘဝိတဗ္ဗံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ သေသပဒေသုပိ ဥပယောဂဝစနံ ဘဝတိ။
(ဂ) တဿ အနုပယောဂတ္တာ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ဥက္ကာ– ဥသတိ ဒဟတီတိ ဥက္ကာ။ ဥစ္စတီတိ ဥက္ကာ။
ပူလောင်ခြင်းကြိယာ။ မီးရှူးမြဲ။ ဇာလာ၊ဒဏ္ဍဒီပိကာ။

ဝတ္ထု– ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝတ္ထု။
နေခြင်းကြိယာ။ ဝသည်ရာအရပ်မြေ။ ဌာန၊သြကာသ။

သာမိ– သံ အဿ အတ္ထီတိ သာမီ။ သာမိပေ.၁+သာမိကော။ (ဣဿရ+အဓိပတိ)

ပရိယာဒ–ပရိတ္တိန္ဒိတွာ အာဒီယတေတိ ပရိယာဒိ။
ယူခြင်းကြိယာ။ ပိုင်းခြားအပ်သော အရပ်။ သီမာ၊အဝဓိ။

သဒ္ဒသတ္ထ–သဒ္ဒေစ အတ္ထေစ သာသတိ အာစိက္ခတိ ဓောနာတိ သတ္ထံ။
ပြောဆိုခြင်းကြိယာ။ သဒ္ဒါကျမ်း။ ဗျာကရဏ၊ဂန္ထ၊ သဒ္ဒဿသတ္ထံ သဒ္ဒသတ္ထံ။
(တစ်နည်း) သဒ္ဒမေဝ သတ္ထံ၊သဒ္ဒသတ္ထံ။

နံပါတ် (၅)

(က) ဇလမာနတ္တာ– ဥက္ကာနံ။
(ခ) အနုပယောဂတ္တာ– သေသပဒါနံ။ (ပခုက္ကူသျှ) ဥပယောဂဝစနဿ။ (ဘာဋီ)

နံပါတ် (၆)

(က) ဥက္ကဋ္ဌနာမကောနဂရေ–ဖြင့် ဥက္ကဋ္ဌအရ ဥက္ကဋ္ဌအမည်ရသော မြို့ကိုကောက်၍ အဝိဘတ်သည့် သတ္တမီအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။ဝသတိ–ဖြင့် အဓိ+အာတို့၏ အနက်မရ၊ဥပသဂ္ဂမျှဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) အဘိဘဝိတွာ–ဖြင့် အဓိဥပသာ၏ ဣဿရိယအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ အာဝသတိ–ဖြင့် အာ–ဥပသာရ၏ ပရိယာဒအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် အဇ္ဈာဝသတိကို အဓိ+အာဝသတိဟု ပဒေန္ဓေဒ ပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဃ) ဥက္ကာသု ဌပေတွာ–ဖြင့် ဥက္ကာသု+ဌိတာ ဥက္ကဋ္ဌာဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္တပြု အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ နိစ္စသမာသ်ဖြစ်၍ ဌိတာ ပရိယာယ်ပုဒ်ဖြင့် ဆိုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ **(တစ်နည်း)** ဥက္ကာဋ္ဌိတာဟု ဆိုလိုလျှက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဥက္က သဒ္ဒါပြပဒ ဌာဓာတ် ကပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော မူလ ဝိဘာဇာတိ အာကတိဂိုဏ်း၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။တဿ–စသည်ဖြင့် မြို့နေရာကို မီးရှူး တို့တင်လျှက် ထွန်း၍ ယူအပ်သောကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဥက္ကဋ္ဌာ– ဥက္က+ဓာ။ ဇော် ဌပြု။
ဥက္ကာ+ဓာရီယတိ တေသု မာပိတကာလေတိ ဥက္ကဋ္ဌာ။ (လောကီဆရာ)

ပရိယာဒ–ပရိ+အာ+ဒါ။ ပကို မပြု၊ ယလာ။

နံပါတ် (၈)

အပရေအာစရိယတို့အလို ဥက္ကဋ္ဌမည်ကြောင်း–မြေအဖို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။အဆောက်အဦးတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ လူတို့ဖြင့် ပြည့်စုံခြင်းတို့ဖြင့် မြတ်သောဂုဏ်နှင့်ယှဉ်သောကြောင့် ထိုမြို့သည် ဥက္ကဋ္ဌအမည်ရသည်။

နံပါတ် (၁၀)

ပရိယောသိတဗ္ဗံ ၏ ကရိုဏ်းပါဠိအရ–ဉာဏ်ကောက်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။(တစ်နည်း)ဉာဿာဟ+ဝီရ။
ပါဠိနိဂိုသဒ္ဒါကျမ်းသည်လည်းကောင်း။ ဥပန္နဇ္ဈာဝသဿဟူသော သုတ်သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ဆဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ အဓိအာအယှဉ် သတ္တမီအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သက်နိုင်ခြင်း၊ ပုံစံထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်သည်

http://www.dhammadownload.com

ဥဒ္ဒိပန။ ပါဠိနိသဒ္ဒါကျမ်း၏အဖွင့်ကို သိနာလည်ခြင်းဟူသော သုတမယဉာဏ်၊ စိန္တာမယဉာဏ်တို့ကို ရခြင်းသည် အနုဘာဝ။ (ဉာဏေန ဂဝေသိတဗ္ဗန္တိ) ဋီ၊သစ်။

ဝါကျစဉ် (၅)

(က) သတ္တုဿဒန္တိ သတ္တေဟိ ဥဿဒံ ဥဿန္နံ ဗဟုဇနံ အာကိဏ္ဏမနုဿံ။

(ခ) ပေါသာဝနိယဟတ္ထိအဿမောရမိဂါဒိအနေကသတ္တသမာကိဏ္ဏဥ္စာတိ အတ္ထော။

(ဂ) ယသ္မာ ပနေတံ နဂရံ ဗဟိ အာဝိဇ္ဈိတွာ ဇာတေန ဟတ္ထိအဿာဒိနံ ဃာသတိဏေနစေဝ ဂေဟစ္ဆာဒနတိဏေန စ သမ္ပန္နံ။

(ဃ) တထာ ဒါရုကဋ္ဌေဟိ စေဝ ဂေဟသမ္ဘာရကဋ္ဌေဟိ စ။

(င) ယသ္မာ စဿဗ္ဘန္တရေ-ဝဋ္ဋစတုရဿာဒိသဏ္ဌာနာ ဗဟူပေါက္ခရဏိယော ဇလဇကုသုမ ဝိစိတ္တာနိ စ ဗဟူနိ အနေကာနိ တဠာကာနိ ဥဒကဿ နိစ္စဘရိတာနေဝ ဟောန္တိ။

(စ) တသ္မာ ''သတိဏကဋ္ဌောဒက''န္တိ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။

နိပါတ် (၁)

(ခ) ကတ္တား-မနုဿေဟိ။ပေါသာဝနိယဟတ္ထိအဿမောရမိဂါဒိအနေကသတ္တသမာကိဏ္ဏဥ္စ-မွေးမြူအပ်သော ဆင် မြင်း ဥဒေါင်း သမင်အစရှိသော များသောသတ္တဝါတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသည်လည်းဖြစ်သော။

(ဂ) ပန-အဖွဲ့တစ်ပါးကား။(တစ်နည်း)ပန-ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့။တော်နဂရံ-သည်။ဝါ-ကို။ အာဝိဇ္ဈိတွာ-လှည့်လည်ရစ်ပတ်၍။ဃာသတိဏေနစေဝ-အစာဖြစ်သော မြက်နှင့်လည်းကောင်း။ဂေဟစ္ဆာဒနတိဏေနစ-အိမ်မိုးကြောင်းဖြစ်သော မြက်နှင့်လည်းကောင်း။

(ဃ). ဒါရုကဋ္ဌေဟိစ-ထင်းသစ်တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဂေဟသမ္ဘာရကဋ္ဌေဟိစ-အိမ်၏အဆောက်အဦးဖြစ်သော သစ်တို့နှင့်လည်းကောင်း။

(င) ဝဋ္ဋစတုရဿာဒိသဏ္ဌာနာ-အလုံးလေးထောင့်အစရှိသော သဏ္ဌာန်ရှိကုန်သော။ ပေါက္ခရဏိယောစ-လေးထောင့်ကန်တို့သည်လည်းကောင်း။ ဇလဇကုသုမဝိစိတ္တာနိ-ရေ၌ဖြစ်ကုန်သော ပန်းတို့ဖြင့်ဆန်းကြယ်ကုန်သော။တဠာကာနိစ-တစ်ဘက်ဆည်ကန်တို့သည်လည်းကောင်း။ဥဒကဿ-ရေဖြင့်။ နိစ္စဘရိတာနေဝ-အမြဲပြည့်ကုန်သည်သာလျှင်။

နိပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သတ္တုဿဒံကို ဗဟုဇနံ အာကိဏ္ဏမနုဿံဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ လူတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းများပြားခြင်းကြောင့်သာ သတ္တုဿဒမည်ပါသလော။ အဘယ်သို့ ရောပြွမ်းများပြားခြင်းကြောင့်လည်း သတ္တုဿဒမ ည်နိုင်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့ အနုသန္ဓေ-ဤသို့ (က၊ခ)တို့ဖြင့် လူတို့သည်လည်းကောင်း၊ လူတို့မွေးမြူအပ်သော ဆင်စသော သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း ရောပြွမ်းများပြားသောကြောင့် သတ္တုဿဒမည်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ သတိဏကဋ္ဌောဒကံဝယ် တိဏအရကို ဖွင့်ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊(က၊ခ)တို့ဖြင့် လူတို့သည်လည်းကောင်း၊လူတို့မွေးမြူအပ်သော ဆင်မြင်းစသောသတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း။များပြားရောပြွမ်းခြင်းဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ သတိဏကဋ္ဌောဒကံ၌ တိဏအရ အဘယ်သို့သော မြက်ကို ကောက်ယူအပ်ပါသနည်း။ဆင် မြင်းစသော သတ္တဝါတို့၏ အစာဖြစ်သော မြက်ကိုသာ ကောက်ယူအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ (ဦနစောဒနာ)

(ဃ) သို့-ကဋ္ဌအရ ထင်းဖြစ်သော သစ်ကိုသာ ကောက်ယူအပ်ပါသလောဟု ဦနစောဒနာနည်းဖြင့် တက်။

(င) သို့-အဝန်းသဏ္ဌာန်၊လေးထောင့်သဏ္ဌာန် စသည်ရှိသော ရေကန်တို့သည်သာ ဥဒကအရ

http://www.dhammadownload.com

ဆိုအပ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု နဂရေ နဂရေ တိဏကဗ္ဗောဒကာနိ သန္တိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဒမေဝ ''သတိဏကဗ္ဗောဒက''န္တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) ယသ္မာ တေံ နဂရံ။ ပ ။နိစ္စဘရိတာ နေဝ ဟောန္တိ။ တသ္မာ-

မှတ်ချက်-(ဂ)သည် တိဏရှိကြောင်းပြ။ (ဃ)သည် ကဋ္ဌရှိကြောင်းပြ။ (င)သည် ဥဒကရှိကြောင်းပြ။ ထို့ကြောင့်

(ဂ) ယသ္မာ ပနေတံ နဂရံ။ ပ ။သမ္ပန္နံ၊ တသ္မာ ''သတိဏ''န္တိ ဝုတ္တံ။
(ဃ) ယသ္မာ ပနေတံ နဂရံ ဒါရုကဋ္ဌေဟိစေဝ ဂေဟသမ္ဘာရကဋ္ဌေဟိစ သမ္ပန္နံ၊ တသ္မာ ''သကဋ္ဌ''န္တိ ဝုတ္တံ။
(င) ယသ္မာ စဿဗ္ဘန္တရေ။ ပ ။နိစ္စဘရိတာနေဝ ဟောန္တိ။ တသ္မာ ''သဥဒက''န္တိ ဝုတ္တံ။

နံပါတ် (၄)

ဥဿဒ- ဥဿဒတီတိ ဥဿဒံ။
မျှားခြင်းကြိယာ။ ပေါမျှားသော လူဒြပ်။ ဥဿန္န၊ဗဟု။
အဿ- အသတိ ဘက္ခတီတိ အဿော။
စားခြင်းကြိယာ။ မြင်းဒြပ်။ တုရင်္ဂ။
မောရ- မရိတဗ္ဗောတိ မိဂေါ။
သတ်ခြင်းကြိယာ။ သမင်ဒြပ်။ ဟရိဏ၊သာရင်္ဂ။
ပေါက္ခရဏီ-ပေါက္ခရေန ယောဂါ ပေါက္ခရဏီ။
ကြာ၏ ရေကန်နှင့် ဌာနီ၊ဌာနအစပ်။ရေကန်။ ဥဒကသောဏ္ဍိ။
ဟတ္ထိ- ဟရန္တိ တေနာတိ ဟတ္ထော။ သော အဿ အတ္ထီတိ ဟတ္ထိ။
နှာမောင်း၏ ဆင်နှင့်အဝယဝီ၊အဝယဝအစပ်။ ကုဥ္စရ နာဂ၊မာတင်္ဂ။
တိဏ- တေဇေတိ တေနာတိ တိဏံ။ တိဏီယတေ ဘက္ခီယတေတိ တိဏံ။
ဖြတ်ခြင်းကြိယာ။မြက်။ဗိရဏ၊ဒဗ္ဗ။
ဂေဟ- ဒဗ္ဗသမ္ဘာရံ ဂဏှာတီတိ ဂေဟံ။
တဠာက- တလတိ ပတိဋ္ဌာတိ ဧတ္ထာတိ တဠာကော။
ဒါရု- ဒရီယတေတိ ဒါရု။
ခွဲခြင်းကြိယာ။ ထင်းဒြပ်။ ကဋ္ဌ။
ဖလဓ- ဖလေ ဓာတိ ဖလဓံ။
ကုသုမ- ကုသတိ ဝိုယတီတိ ကုသုမံ။
ခေါ်ခြင်းကြိယာ။ ပန်းဒြပ်။ မာလာ၊ပုပ္ဖ။

နံပါတ် (၅)

(ဂ) သမ္ပန္နတ္တာ- တေဿ နဂရဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) သတ္တေဟိ ဥဿဒါ-ဖြင့် သတ္တဿဒံ၌ သတ္တပုဒ် ဥဿဒပုဒ် သတ္တေဟိ ဥဿဒံ သတ္တုဿဒံ ဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ဥဿန္နံ-ဖြင့် ဥပုဗ္ဗ သဒဓာတ်၏ ဥဿန္န ပေါမျှားခြင်း အနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

ဗဟုဇနံ-ဖြင့် ဥဿဒသဒ္ဒါသည် ဗဟုသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ သတ္တသဒ္ဒါသည်

http://www.dhammadownload.com

ဇနအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ သတ္တုသဒ္ဒအရ ဌာနျူပစာအားဖြင့် များသောလူရှိသော မြို့ကို အရကောက်အပ်သည်ကို သိစေ။အာကိဏ္ဏမနုဿံဖြင့် များစွာသော သတ္တဝါရှိ၏ဟူသည် ရောပြွမ်းသော လူတို့ရှိခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဂ) ယာသတိဏောနစေဝ ဂေဟဿဒနတိဏောနစ-ဖြင့် သတိဏကဌောဒကံ၌ တိဏအရ ဆင်မြင်းစသည်တို့၏ အစာဖြစ်သော မြက်၊ အိမ်မိုးမြက်တို့ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ တိဏဥ္စ တိဏဥ္စ တိဏာဟု ဧကသေသ်တဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ သမ္ဘန္တံဖြင့် သဟ၏ သမ္ဘန္တ အနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) သတိဏကဌောဒကံပုဒ်ကို သဟ တိဏကဌောဒကေဟိ ယံ ဝတ္တတီတိ သတိဏကဌောဒကံဟု ဗဟုဗ္ဗီသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ယဿ-စသည်ဖြင့် ထိုမြက်တို့သည် မြို့၏အပြင် ပတ်ပတ်လည်၌ ပေါက်နေ၏ဟူသော ပေါက်ရာအရပ်ကို သိစေ။

နံ့ပါတ် (၇)

မောရ-	မီ+ဩရ။ ဤချေ။
မိဂ-	မရ+အ။ မ၏ အကို ဣပြု၊ ရကို ဂပြု။
ပေါက္ခရဏီယ-	ပုသ+ခရ+အနီယ။ သကို ယပြု၊ ဥကို ဩပြု၊ နကို ဏပြု။
တဠာက-	တလာက။ လကို ဠပြု။
ပေါသာဝနီယ-	ပုသ+ဏာပေ+အနီယ။ ဏအနုဗန်ချေ၊ ဥကို ဩပြု၊ ဏာပေ၏ပကို ဝပြု၊ ဧကိုချေ။

နံ့ပါတ် (၈)

တူး၍ပြုအပ်သော ရေကန်သည် ပေါက္ခရဏီ။ ကန်ဘောင်ကန်သင်းဖွဲ့၍ ပြုထားအပ်သောရေကန်သည် တဠာက။

ဥဒကဿ နိစ္စဘာရိတာနေဝဖြင့် အမြဲမပြတ် ရေရှိသောအရပ်၌သာ ကြာပန်းတို့ ပွင့်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံ့ပါတ် (၉)

ဗဟောတံ နဂရံ ယဿ၊ အာဝိဋ္ဌိတွာ စ ဓာတေန။

သမ္ဘန္တံ ဟတ္ထိအဿာနံ၊ ယာသဋ္ဌာဒနဒဗ္ဗေန။ (ဝတ္တဂါထာ)

နံ့ပါတ် (၁၀)

ယာသတိဏောန၌ ယာသအရ- ရသတဏှာပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကာမ၊ ကာမ။ မြက်သည် အာရမ္မဏ။ မြက်၏ စာချင့်စဖွယ် အဆင်းအရသာသည်လည်းကောင်း၊ ဆင်မြင်းတို့၏ မွတ်သိပ်ဆာလောင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒီပန။ မွတ်သိပ်ဆာလောင်ခြင်းကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်း ဝန်ဆောင်ခြင်း အကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဥ် (၆)

(က) ရာဇတော လဒ္ဓ ဘောဂ္ဂ ရာဇဘောဂ္ဂ။

(ခ) ကေန ဒိန္နန္တိ စေ? ရညာ ပသေနဒိနာ ကောသလေန ဒိန္နံ။

(ဂ) ရာဇဒါယန္တိ ရညော ဒါယဘူတံ။

(ဃ) ဒါယဖ္ဖန္တိ အတ္ထော။

(င) ဗြဟ္မဒေယျန္တိ သေဋ္ဌဒေယျံ။

(စ) ဆတ္တံ ဥဿာပေတွာ ရာဇသေခေပေန ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၁၉။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(ခ) ပသေနဒိနာ–ရှေးရှုတက်လာသော တစ်ဖက်စစ်တပ်ကို အောင်နိုင်သော။ဝါ–အေးနှစ်ဖက်ဖြင့်လည်း ထမင်းဟင်းစသော စာဖွယ်ကို ပေးရာဖြစ်သော။(၄–ဝိဂ္ဂဟ ရှု)

(စ) ဆတ္တံ–ထီးဖြူကို။ဥဿာပေတွာ–စိုက်ထူစေ၍။ရာဇသေခံပေန–မင်း၏အသွင်ဖြင့်။ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ–ခံစားထိုက်သော။ ဥက္ကဋ္ဌ–အဋ္ဌ ၁၀သတိ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ရာဇဘောဂ္ဂဟူသည် မင်းမှ ရအပ်သော သုံးဆောင်ထိုက်သော စည်းစိမ်ဖြစ်သော မြို့ဟု ဖွင့်ပြတော်အပ်၏။အဘယ်မင်းသည် ထိုမြို့ကို ပေးအပ်ပါသနည်း။ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည် ပေးအပ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) သို့ အပရာနုသန္ဓေ–ယခုအခါ၌ ဓမ္မဒါယာဒါ မေ ဘိက္ခဝေ ဘဝထစသော ပါဠိရပ်တို့၌ကဲ့သို့ ဒါယသဒ္ဒါသည် ဒါယဇ္ဇသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို သိစေလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ဃ) မိန့်။ (ဋီ၊သစ်)

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ဗြဟ္မသဒ္ဒါသည် သေဋ္ဌအနက်ကို ဟော၍ မြတ်သည်ဖြစ်၍ ပေးအပ်သောကြောင့် ဗြဟ္မဒေယျမည်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။အဘယ်သို့ပေးအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် မြတ်သည်ဖြစ်၍ ပေးအပ်သည် မည်ပါသနည်း။မြတ်သည်ဖြစ်၍ ပေးအပ်ပုံအခြင်းအရာကို မပြဆိုပြီလော။စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

ကား–မင်း၏ အဆောင်အယောင်ဖြင့် နေခွင့်ရအောင်းပေးအပ်သော စည်းစိမ်ထက် မြတ်သော စည်းစိမ် မရှိရကား ထီးဖြူမိုး၍ မင်းကဲ့သို့ ခံစားခွင့်ရအောင်ပေးခြင်းသည် မြတ်သည်ဖြစ်၍ ပေးခြင်းဖြစ်၏ဟူလို။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ရာဇဘောဂ္ဂန္တိ ဝုတ္တေ အဓိပ္ပေတတ္ထော သိဒ္ဓေါ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပါဠိယံ ရညာ ပသေနဒိနာ ကောသလေန ဒိန္နန္တိ ပုန ဝုတ္တံ။

(ဂ) ရာဇဘောဂ္ဂန္တိ ဝုတ္တေ "ကေန ဒိန္န"န္တိ အဝသံ ပုစ္ဆိတဗ္ဗတော။

တစ်နည်း–ဒါယကရာဇဒီပနတ္ထံ

နံပါတ် (၄)

ပသေနဒိ–ပစ္စာမိတ္တံ–ပရသေနံ ဇိနာတီတိ ပသေနဒိ။
ပသေနပိ ဩဒနသူပဗျဉ္ဇနာဒိ ဒီယတိ အဿာတိ ပသေနဒိ။

ဘောဂ္ဂ– ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဘောဂ္ဂံ။
သုံးဆောင်ခြင်းကြိယာ။ သုံးဆောင်အပ်သော ဥက္ကဋ္ဌမြို့။ ဘောဓေယျံ။

ဒါယဇ္ဇ– ဒါယံ အာဒဒတီတိ ဒါယာဒေါ။ ဒါယဒဿ ဘာဝေါ ဒါယဇ္ဇံ။
အမွေခံပုဂ္ဂိုလ်၏ အမွေနှင့် သာမီ၊သံအစပ်။ အမွေခြင်း။ ဒါယ။

ဗြဟ္မ– ဗြဟာတိ ဝုဍ္ဎိ ဂစ္ဆတီတိ ဗြဟ္မံ။
တိုးပွားခြင်းသို့ရောက်ခြင်းကြိယာ။ မြတ်သောမြို့။ သေဋ္ဌ၊ဥတ္တမ။

ဆတ္တ– အာတပံ ဆာဒယတီတိ ဆတ္တံ။ ဥဏှံ ဆိန္ဒတီတိ ဆတ္တံ။
ဖုံးလွှမ်းခြင်းကြိယာ။ အာတပတ္တံ။

နံပါတ် (၅)

(က) လဒ္ဓတ္တာ– ဘောဂ္ဂဿ။
ရာဇဘောဂ္ဂတ္တာ– ဥက္ကဋ္ဌာယ။

နံပါတ် (၆)

(က) ရာဇတော လဒ္ဓံဘောဂ္ဂံဖြင့် ရာဇဘောဂ္ဂံကို ရာဇတော လဒ္ဓံ ဘောဂ္ဂံ ရာဇဘောဂ္ဂံဟု

http://www.dhammadownload.com

မဇ္ဈေ လောပီပဥ္စမီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) ရညော ဒါယာဒဘူတံဖြင့် ရာဇဒါယာဒ္ဓ ရာဇပုဒ်၊ဒါယပုဒ်၊ဒါယကို ဒါတဗ္ဗောတိ ဒါယောဟု ဝစနတ္တပြု၍ အမွေကို အရကောက်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ရညော ဒါယော ရာဇဒါယောဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် သမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံ့ဝါတ် (၇)

သေဋ္ဌ- ပသဋ္ဌ+ဣဋ္ဌ။ ပသဋ္ဌကို သပြု၊ ဣကို ဧပြု။

ပသေနဒိ-ပသေနဇိ။ ဇကို ဒပြု။ (တစ်နည်း) ပသေနဒိ။ သ တစ်လုံးချေ။

ပုဗ္ဗဏ္ဏ- ပုဗ္ဗန္န။ န္နကို ဏ္ဏပြု။

နံ့ဝါတ် (၈)

ရညောဒါယဘူတံဆိုရကြောင်း- သားသမီးမြေးမြစ် အစဉ်ဆက်တိုင်အောင် အမျိုး၏ဥစ္စာအဖြစ်ဖြင့် မင်းမှရအပ်သောကြောင့် ရညောဒါယဘူတံဟု ဆို။

သဓညဉ္စ ဓညအရ- စပါးခုနစ်မျိုးသာ ကောက်ယူအပ်သည်မဟုတ်၊ ကောင်းစွာစိုက်ပျိုးအပ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သော အကြွင်းအကျန်မရှိ ပုဗ္ဗဏ္ဏာပရဏ္ဏ-ဗူးဖရုံ စသော စားဖွယ်အားလုံးကို ယူ။

နံ့ဝါတ် (၉)

ဖြဟ္မဒေယျံ ဣတိစ္စတ္တံ၊ သေဋ္ဌဒေယျံ ဥဿာပေတွာ။

နဂရံ ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗန္တိ၊ အတ္တော ရာဇသေခ်ပေန။ (ဒုတိယမကာရ ဝိပုလာဂါထာ)

နံ့ဝါတ် (၁၀)

(စ) ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗံ၌ ဓာတ်အရ- ဥက္ကဋ္ဌမြို့ကို ခံစားသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော လောဘမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကာမ၊ကာမ။ ဥက္ကဋ္ဌမြို့သည် ဝါ-ဥက္ကဋ္ဌမြို့၌ဖြစ်သော စည်းစိမ်းသည် အာရမ္မဏာ။ မင်းအသွင်ထီးဖြူ မိုး၍ အုပ်စိုးနိုင်ခြင်းဟူသော အခွင့်အလမ်းသည်လည်းကောင်း၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့၏ မွန်မြတ်သည်၏အဖြစ်သည် လည်းကောင်း ဥဒ္ဒီပန။ စည်းစိမ်ဥစ္စာကို သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သော ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာခြင်း၊ မင်းကဲ့သို့ တင့်တယ်စမွယ်ခြင်းဖြင့် နေထိုင်နိုင်ခြင်း၊ အလိုအားလုံးတို့၏ပြည့်စုံခြင်း စသော အကျိုးတို့သည် အနဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၇)

(က) အထဝါ ရာဇဘောဂ္ဂန္တိ သဗ္ဗံ ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇံ အနုသာသန္တေန နဒီတိတ္ထပဗ္ဗတာဒီသု သုင်္က ဂဏှန္တေန သေတစ္ဆတ္တံ ဥဿာပေတွာ ရညာ ဟုတွာ ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗံ။

(ခ) ရညာ ပသေနဒိနာ ကောသလေန ဒိန္နံ ရာဇဒါယန္တိ ဧတ္ထ တံ နဂရံ ရညာ ဒိန္နတ္တာ ရာဇဒါယံ။

(ဂ) ဒါယကရာဇဒီပနတ္တံ ပန္ဿ ''ရညာ ပသေနဒိနာ ကောသလေန ဒိန္န''န္တိ ဣဒံ ဝုတ္တံ။

(ဃ) ဖြဟ္မဒေယျန္တိ သေဋ္ဌဒေယျံ။ ဒီ၊ ၁၊၁။ ၂၁၉။

(င) ယထာ ဒိန္နံ န ပုန ဂဟေတဗ္ဗံ ဟောတိ နိဿဋ္ဌပရိစ္စတ္တံ၊ ဧဝံ ဒိန္နန္တိ အတ္တော။

နံ့ဝါတ် (၁)

(က) ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇံ-ဖြတ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော သရီရဒဏ်နေဒဏ် အစရှိသည်ကို။ နဒီတိတ္ထ ပဗ္ဗတာဒီသု-မြစ်ဆိပ်၊တောင် အစရှိသည်တို့၌။ ဝါ-မြစ်ဆိပ်၊တောင်၊ တောင်ခြေ၊ရွာတံခါး၊ တောအုပ်အဝင်ဝတို့၌။ (အာဒိဝန်ဖော်သည်)

(င) ယထာ-ဖြင့်။နဂရေ-ဥက္ကဋ္ဌမြို့ကို။ ဒိန္နေ-သော်။ပုန န ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဧဝံ-ပြန်၍ မယူနိုင် လောက်အောင်သော အခြင်းအရာ၊လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် စွန့်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ဖြဟ္မဒေယျဟူသည် မြတ်သည်ဖြစ်၍ ပေးခြင်းဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုမြတ်သည်ဖြစ်၍ ပေးခြင်းဟူသည် အဘာယ်ပါနည်း။ ရှေ့နည်း၌ကဲ့သို့ မင်းအသွင်ဖြင့် ထီးဖြူမိုး၍ သုံးဆောင်ရအောင် ပေးသောကြောင့် ဗြဟ္မဒေယျမည်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

ကား-ရှေ့နည်းအတူ မင်းအသွင် သုံးဆောင်ခွင့်ရအောင် ပေးသောကြောင့် ဗြဟ္မဒေယျမည်သည် မဟုတ်၊ ပေးအပ်ပြီးသည်ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ မယူနိုင်လောက်အောင် လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် စွန့်လွှတ်ပေးအပ်သောကြောင့် ဗြဟ္မဒေယျ မည်၏ဟူလို။ (ဋီ၊သစ်)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု တဿ နဂရဿ ရညာ ဒိန္နတ္တာ တံ နဂရံ ရာဇဒါယံ ဟောတိ။

(ခ) အထ ကိမတ္ထံ ရညာ ပသေနဒိနာ ကောသလေန ဒိန္နန္တိ ဣဒံ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ဒါယကရာဇဒီပနတ္ထံ အဿ။ (ပဍ္စက္ခုသျှ)

အထဝါ-နနု ရာဇဒါယန္တိ ဣမိနာဝ ရညာ ဒိန္နဘာဝေါ သိဒ္ဓေါ။ (ဋီ၊သစ်)

ပနသဒ္ဒါ- ရာဇဒါယံဖြင့် မင်းပေးသည်၏အဖြစ်သည် ပြီးစီးနေပါလျှက် "ရညာ ပသေနဒိနာ ကောသလေန ဒိန္နံ"ဟု ထပ်၍ ပေးသည်ကို ဆိုသော ပါဠိတော်စကားကို မနှစ်သက်၍ ဆို။

နံပါတ် (၄)

နဒီ- နဒတိ သန္ဒတီတိ နဒီ။
စီးဆင်းကြိယာ။မြစ်ဒြပ်။ သဝဏ္ဏိနိဒ္ဒေ သိဒ္ဓ။

တိတ္ထ- တရန္တိ ဧတ္ထာတိ တိတ္ထံ။
လွှန်မြောက်ခြင်း၊ (ဝါ) ကူးခြင်းကြိယာ။ ကမ်းဒြပ်။ တိရ၊ကူလ၊ဝေလာ။

ပဗ္ဗတ- ပဗ္ဗေ ဧတ္ထ အတ္ထီတိ ပဗ္ဗတော။
အဖုအထစ် အဆစ်၏ တောင်နှင့် နိဿိတ၊နိဿျစပ်။ ဂိရိ၊သေလ။

သက်- သက်တိ ဂစ္ဆတိ ယေနာတိ သက်၊ သက်ိယတေ အတိသဇ္ဇိယတေတိ သက်၊
သွားခြင်းကြိယာ။ အခွန်ဒြပ်၊ ပဏ္ဏာကာရ၊ပဟီဏက်။

နံပါတ် (၅)

(ဂ) ဒိန္နတ္တာ- တဿ နဂရဿ။
နိဿဋ္ဌပရိစ္စတ္တတ္တာ- တဿ နဂရဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ-ဖြင့် ဘောဂ္ဂ၌ ဘုဇဓာတ် ဏျပစ္စည်း၊ ယင်းဏျပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓန၌သက်၍ ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဘောဂ္ဂံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဓာတ်တွန်နှင့်တကွ ဏျပစ္စည်းကို ဂ္ဂပြု၍ပြီးသည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။ရညာဟုတ္တာ-ဖြင့် ရာဇဘောဂ္ဂကို ရာဇတော လဒ္ဓံ ဘောဂ္ဂံ ရာဇဘောဂ္ဂံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ (နဂရံကို ငဲ့၍ နပုံလိင်) သဗ္ဗံဖြစ်သည်ဖြင့် မင်းဖြစ်၍မြို့ကို သုံးဆောင်းထိုက်ပုံကို ထင်ရှားစွာသိစေ။

(ခ) ရညာစသည်ဖြင့် ရာဇဓာတုဒ ပသေနဒီကောသလမင်းကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ဒိန္နံ-ဖြင့် ဒါယံ၌ ဒါဓာတ်ဏပစ္စည်း။ ယင်းဏပစ္စည်း၏ ကံအနက်၌သက်၍ ဒီယတေတိ ဒါယံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ် သည်ကို သိစေ။အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာ-ဖြင့် ရညာ ဒါယံ ရာဇဒါယံဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ် သည်ကို သိစေ။ တံ နဂရံ-ဖြင့် ရာဇဒါယ အရ ဥက္ကဋ္ဌအမည်ရသောမြို့ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

ရညာ ဒိန္နတ္တာဖြင့် မင်းပေးအပ်သောကြောင့် မြို့၏ ရာဇဒါယ မည်ကြောင်းကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

နိသဇ္ဇ- နိ+သဒ+တ။ တတွန်နှင့်တကွ တကို ဒ္ဒ ပြု၊ သဒ္ဒေဘော်လာ။

ဒေယျ- ဒါ+ဏျ။ ဏျကို ယျေကို၊ အာချေ။

တိတ္ထ- တရ+ထ။ ရကို တပြု၊ အကို ဣပြု။

နံပါတ် (၈)

သေတစ္ဆတ္တအရ-ထီးဖြူနှင့်တကွကြွင်းသော မင်းမြောက်တန်ဆာများကိုလည်းယူအပ်၏။ အကြောင်းကား-ထီးဖြူလျှင် အဦးပဓာနရှိသောကြောင့်တည်း။

ရညာ ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗံဟုသာဆိုသော်-ဤ၌ အလိုရှိအပ်သော အနက်သည် မထင်ရှား၊ထို့ကြောင့် ဟုတွာသဒ္ဒါထည့်၍ ဆို။မင်းမျိုးမှ သက်ဆင်းလာသူ မဟုတ်သော်လည်း မင်းလို သုံးဆောင်ခွင့်ရနိုင်၏ဟူလို။

နံပါတ် (၉)

သုက် သဗ္ဗာနုသိဋ္ဌေန၊ နဒီတိတ္ထနဂါဒီသု။

သေတစ္ဆတ္တံ ဂဟေတ္ဗေန၊ ရညာ ဘုဥ္ဇိယတေ ဟုတွာ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

ကောသလေန ဒိန္နံ၌ ဒါတတ်အရ-ချီးမြှောက်လိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒါနစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ (တစ်နည်း) ဥဿာဟ+ဝီရ။ ပေါက္ခရသာတိ ပုဏ္ဏားသည် အာရမ္မဏ။ ကောသလမင်းအား ဝေဒသုံးပုံအတတ်ပညာကို ပြနိုင်ခြင်း၊ မင်းကြီးသည် အတတ်ပညာ၌ ကြည်ညိုခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ ဆေဖ္ဖဘေဖ္ဖ အမှုကို ပြုလျှက်သွန်သင်ခြင်း၊ မြစ်ဆိပ် တောင်ခြေတို့၌ ကင်းခွန်ကောက်စေခြင်း၊ ထီးဖြူမိုး၍ ရှင်ဘုရင်သဖွယ် သုံးဆောင်ခွင့်ရခြင်း အကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၈)

(က) အသောသာသီတိ သုဏာတိ ဥပလဘတိ။

(ခ) သောတဒွါရသမ္ပတ္တဝစနနိဃောသာနုသာရေန အညာသိ။

(ဂ) ခေါတိ အဝဓာရဏတ္တေ၊ ပဒပူရဏမတ္တေ ဝါ နိပါတော။

(ဃ) တတ္ထ အဝဓာရဏတ္တေန အသောသာသိ ဝေ။

(င) နာဿ ကောစိ သဝနန္တရာယော အဟောသီတိ အယမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(စ) ပဒပူရဏေန ပန ပဒဗျဥ္ဇနသိလိဋ္ဌတာမတ္တမေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၉။

နံပါတ် (၁)

အသောသာသိ ခေါ အသောသိဝေ-ကြားရသည်သာ။ ဝါ-ကြားရခြင်း၌ အန္တရာယ်မရှိ၊ (ခေါ-အဝဓာရဏတ္တ) အသောသိ-ကြားရပြီ။ (ခေါ-ပဒပူဏ)

(ခ) သောတဒွါရသမ္ပတ္တဝစနနိဃောသာနုသာရေန-သောတဒွါရသို့ ရောက်လာသော စကားသံကို အစဉ်လိုက်သော မနောဒွါရဝီထိဖြင့်။

(ဃ) တတ္ထ-တေသု ခေါသဒ္ဒေသု၊ထို အဝဓာရဏအနက်ရှိသော ခေါသဒ္ဒါ၊ ပဒပူရဏအနက်ရှိသော ခေါသဒ္ဒါတို့တွင်။

(င) အဿ ဗြာဟ္မဏဿ-အား။သဝနန္တရာယော-ကြားခြင်း၏ အန္တရာယ်သည်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ကြားခြင်းဟူသည် ရခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘယ်သို့လျှင် ကြားခြင်းကို ရခြင်းဟူ၍ ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ သောတဒွါရဇောဝီထိဖြင့် သိနိုင်မည် မဟုတ်ပါလော။စုဒ်ကြောင့်(ခ)မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ခေါ-နိပါတ်သည် အဝဓာရဏအနက် ပဒပူရဏအနက် နှစ်ပါး၌ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းအနက်နှစ်ပါးရှိသော ခေါသဒ္ဒါဖြင့် အနက်အထူးကို အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ ခေါသဒ္ဒါ၏ အနက်ထူးခြားပုံကို မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) သို့-ဆရာ၊(ဃ)ဖြင့် အဝဓာရဏတ္ထ ခေါသဒ္ဒါဖြင့် အသောသိ ဝေဟု အနက်မှတ်သားအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထို ဝေသဒ္ဒါဖြင့် အဘယ်သို့သော အကျိုးအနက်ကို ပြဆိုအပ်ပါသနည်း။ ပြဆိုအပ်သော ဝေတ္တဖလ အကျိုးအနက်ကို မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (င)ဖြင့် အဝဓာရဏတ္ထ ခေါသဒ္ဒါဖြင့် ရအပ်သောအကျိုးအနက်ကို ပြဆိုအပ်၏။ ယင်းသို့ဆိုသော် ပဒပူရဏတ္ထ ခေါသဒ္ဒါဖြင့် အကျိုးအနက်မရအပ်ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (တစ်နည်း) ပဒပူရဏတ္ထ ခေါသဒ္ဒါဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း။ အကျိုးအနက်မရှိဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ (ဃ၊င) ရှု။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ အသောသိပဒေ ဝေသဒ္ဒေါ နိဒိဿတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အဝဓာရဏတ္ထေန အသောသိ ဝေ၊ နဿာ ကောစိ သဝနန္တရာယောအဟောသီတိ အယမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) အဝဓာရဏဖလတ္တာ သဒ္ဒပယောဂဿ။

နံပါတ် (၄)

သောတံ- သုဏာတီတိ သောတံ။
ကြားခြင်းကြိယာ။ သောတပသာဒ။ သဒ္ဒဂ္ဂဟ၊ကတ္တာ။
အန္တရာယ-သတ္တာနံ အန္တရေ ဧတိ အာဂစ္ဆတီတိ အန္တရာယော။
ရောက်ခြင်းကြိယာ။အကျိုးမဲ့တရား။ ပစ္စူဟ။
(တစ်နည်း)ကြားခြင်းကြိယာကို အန္တရာယ်ပြုတတ်သော ပုဒ်ဗျည်းအက္ခရာစကားလုံးတို့၏ မသဲမကွဲဖြစ်ခြင်းသည်။
နိဂ္ဃောသ- ပါတုဘာဝေါ ဃောသော နိဂ္ဃောသော။
ဗျဉ္ဇန- ဗျဉ္ဇီယတိ အတ္ထော ဧတေနာတိ ဗျဉ္ဇနံ။
ထင်ရှားခြင်းကြိယာ။ ပြအပ်သော ဗျည်းဒြပ်။ အက္ခရ၊ပဒ။

နံပါတ် (၅)

နိပါတတ္တာ- ခေါတိသဒ္ဒဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) သုဏာ-ဖြင့် အသောသိ၌ သုဓာတ်၊ အဇ္ဈတ္တနီ ဤဝိဘတ် အ-လာ၍ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ သုဓာတ်၏ ပွားခြင်းအနက်၌မဖြစ်၊ သဝနကြားခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ဥပလဘိဖြင့် သောတဒ္ဒါရဝီထိဖြင့် ကြားကာမျှကိုသာ မယူအပ်၊ ကြားခြင်းဖြင့် ရခြင်းကို ယူအပ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ခ) အညာသိ-ဖြင့် ရခြင်းဟူသည် ကြားခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် သိခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ သောတဒ္ဒါရစသည်ဖြင့် ထိုသို့သိခြင်းဟူသည်လည်း သောတဒ္ဒါရသို့ ရောက်လာသော စကားသံကို အစဉ်လိုက်သော တဒနုဝတ္တိက မနောဒ္ဒါရိကဝီထိဖြင့် သိ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သီလိဋ္ဌ- သိလိသ+တ။ ဓာတွန်သနှင့်တက္ခ. တကို ဋ္ဌပြု။

http://www.dhammadownload.com

နိဗ္ဗေါသ– နိ+ဃုသ+ဏ။ဥကို ဩ၊အသဒိသဒွေဘော်လာ။

နံပါတ် (၈)

(ခ) ရသင့်သော ဝီထိ၊ မရသင့်သော ဝီထိ–

သောတဒွါရသို့ အစဉ်လိုက်သော ဝိညာဏဝီထိအစွမ်းဖြင့် သိခြင်းကိုသာ ဤ၌ သဝနအရ ယူ။

သမဏော ခလု ဘောဂေါတမော အစရှိသည်ဖြင့် ဆိုအပ်သောအနက်ကို ရအပ်၊သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ သောတဒွါရဝီထိ၏အစွမ်းဖြင့် ကြားရုံမျှကို မယူအပ်၊ ထိုသမဏော ခလု ဘောဂေါတမော စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်သော အနက်ကို မသိအပ်၊မရအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

နံပါတ် (၉)

သဝနန္တရာယော ဥဘယော၊ တတ္ထာဝဓာရဏတ္ထေန။
အယမတ္ထော အသောသီတိ၊ နာသောဝ ကောစိ အသောသိ။
(ဥဘယ မဂ်္ဂာရဝိပုလာဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

သုဏာတိအရ–ဤသလဝိပါက် သောတဝိညာဏ်။ ခမ္မဗေမ္မ။သမဏော ခလုဘောဂေါတမော စသောသဒ္ဒါရုံ သည် အာရမ္မဏ။ သောတပသာဒကောင်းခြင်း။ နလုံးသွင်းရှိခြင်း။ လူအများသည် ဗုဒ္ဓ၏ ဂုဏ်သတင်းပြောဆိုခြင်း တို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ ဘုရားရှင်ကို ကြည်ညိုလိုခြင်း၊လုလင်ကို စေလွှတ်ခြင်းစသော အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၉)

(က) တတ္တ သမိတပါပတ္တာ သမဏောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။
(ခ) ဝုတ္တဥ္စေတံ ''သမိတဿ ဟောန္တိ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ''တိ အာဒိ။
(ဂ) ဘဂဝါ စ အနုတ္တရေန အရိယမဂ္ဂေန သမိတပါပေါ။
(ဃ) တေနဿ ယထာဘုစ္စဂုဏာဓိဂတမေတံ နာမံ၊ ယဒိဒံ သမဏောတိ။
(င) ခလူတိ အနုဿဝနတ္ထေ နိပါတော။ ဒီ၊၃၊၁။၂၁၉။

နံပါတ် (၁)

(ခ) အဿအနေန ဘိက္ခုနာ၊ (တစ်နည်း) အဿဘဂဝတော–သည်။ (တစ်နည်း) အဿဘဂဝ တော–အား။ (ငြိ၊သစ်)သမိတဟ–ငြိမ်းစေအပ်ကုန်သည်။ ဝါ–ငြိမ်းသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်စေအပ်ကုန်သည်။ (တစ်နည်း)သမိတာ–ငြိမ်းသက်ကုန်သည်။

မှတ်ချက်–အဿကို ကတ္တားကြံက သမိတာ၌ ဟေတုကမ္မတ္တ။ အဿကို သမ္ဗန္ဒါန်ကြံက။ သမိတာ သည် ကတ္တုရ္ဒ။

(ဃ) တေန–ကြောင့်။သမဏောတိ–ဟူသော။ယဒိဒံနာမံ–အကြင်အမည်သည်။(အတ္ထိ)တော်နာမံ– သည်။အဿ–ထိုမြတ်စွာဘုရား၏။ယထာဘုစ္စဂုဏာဓိဂတံ–အကြင်အကြင် ဟုတ်မှန်သောဂုဏ်ကြောင့် ရအပ် သော အမည်တော်တည်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် သမဏမည်သောဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ မြတ်စွာဘုရား၏ ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိပုံအနက်ကို နိဒ္ဒေသ ပါဠိကင်းက မယုံကြည်နိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။မြတ်စွာဘုရား၏ သမိတပါပဖြစ်ပုံကို ပြီးစေသောနိဒ္ဒေ သပါဠိကား အဘယ်ပါနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ခ), မိန့်။တဒေဝတ္တံ နိဒ္ဒေသပါဠေန သာဓေတုံ''ဝုတ္တဥ္စေတ''န္တိအာဒိမာဟ။

(ဂ) သို့–ဆရာ(က)ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိသောကြောင့် သမဏ မည်သောဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ သာသနာပဖြစ်သော ရသေ့၊ ဝိတရာဂ သေက္ခ အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း

http://www.dhammadownload.com

မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေသောကြောင့် ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း သမဏဟူ၍ ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားကိုသာ သမဏဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(တစ်နည်း) ဥပနာတူ။ မြတ်စွာဘုရားသာ မကောင်းမှုမှ ငြိမ်းစေပါ၏လော။ အကယ်၍ မငြိမ်းသော် သမိတ ပါပတာ သမဏောတိဟု ဆိုသော ဆရာ့စကား အသို့သင့်နိုင်အံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိ)

နံပါတ် (၃)

(က၊ဂ) ၅- (က) နနု အညေပိ ဗာဟိရကဝိတရာဂသေက္ခပုဂ္ဂလာပိ ပါပေ သမေန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဘဂဝါယေဝ သမဏောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) သမိတပါပတ္တာ။

အထဝါ- ဘဂဝါ အနုတ္တရေန အရိယမဂ္ဂေန သမိတပါပေါ၊ တသ္မာ-

အထဝါ- အစ္စန္တံ အနဝသေသတော သဝါသနံ သမိတပါပတ္တာ။ (ဋီ၊သစ်)

(က) နနု နိပါတော အနေကတ္ထော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ခလူတိ အနုသာဝနတ္ထေ နိပါတောတိ ဝုတ္တော။

(ဂ) အနုဿဝနတ္ထောယေဝ ဣဓာဓိပ္ပေတော၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ပါပ- ပါပေန္တီတိ ပါပါနိ။

ရောက်စေခြင်းကြိယာ။ မကောင်းမှုအကုသိုလ်ဒြပ်။ ကိဗ္ဗိသ၊ဝေရ၊အဃ။

ဂုဏ- ဂုဏေတိ ကာရဏန္တိ ဂုဏော။

ထင်ရှားပြခြင်းကြိယာ။ ထင်ရှားသော အရာဝတ္ထု။ ဝဏ္ဏ။

အနုတ္တရ- နတ္ထိ ဥတ္တရော ယသ္မိန္တိ အနုတ္တရော။

လွန်မြတ်ခြင်း၏ မရှိခြင်း အဘာဝဘောဂုဏ်၏ အရိယမဂ်နှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေး စပ်၊အရိယမဂ်ဒြပ်။အတုလ။

နံပါတ် (၅)

(က) သမိတပါပတ္တာ- ဘောတော ဂေါတမဿ။(တစ်နည်း) ဘဂဝတော။

တေန တထာ သမိတပါပတ္တာ။

နံပါတ် (၆)

(က) သမိတပါပတ္တာ-ဖြင့် သမဏော၌ သမုဓာတ် ယုပစ္စည်း။ ယင်းယုပစ္စည်း၏ ဟေတုကမ္မ သာဓန၌ သက်၍၊ ပါပါနိ သမိယိတ္တာတိ သမဏောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိသောကြောင့် သမဏမည်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။(တစ်နည်း) သမဏအရ ပဗ္ဗဇ္ဇာမတ္တ သမဏကို မယူအပ်၊ ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိသော အရိယသမဏကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(င) နိပါတော-ဖြင့် ခလုသည် နာမ်ပုဒ်မဟုတ်၊ခလူပစ္စာဘတ္တိကောကဲ့သို့ နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ အနုဿဝနတ္ထေ-ဖြင့် ယင်း ခလု နိပါတ်၏ အနုဿဝနတ္ထ အနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဂုဏ- ဂဏ။ အကို ဥပြု။ (ဂဏသချာနေ ဝါ အဿ)

ယထာဘူစ္စ-ယထာဘူတ+ဏျ။ဏအနုဗန်ချေ။ တျကို စပြု၊ စဒွေဘော်လာ၊ ဦကို ဥရဿပြု။

နံပါတ် (၈)

သမဏောဟူသော ပုဒ်ဖြင့် ကသိုလ်ကို ရာမှီးကြွကုန်သော လူအပေါင်းတို့သည် မြတ်စွာဘုရားအား အလွန်မြတ်နိုးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြအပ်၏။ထိုလျှင် အရာရှိသော သမိတပါပအဖြစ်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုအပ်သော

http://www.dhammadownload.com

ကြောင့်တည်း။

ဂေါတမော-ဖြင့်လောကီလူအပေါင်းသည် မြတ်စွာဘုရားအား အလွန်မြတ်နိုးသည်၏အဖြစ်ကို ပြအပ်၏။ထိုလျှင် အရာရှိသော မှန်မြတ်သောအနွယ်မှ ကောင်းစွာဖြစ်သည်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုအပ်သောကြောင့်တည်း။

နံ့ဝါတ် (၉)

အနုတ္တရေန မဂ္ဂေန၊ ဗုဒ္ဓေါ သမိတပါပေါ စ။

ယထာဘုစ္စဂုဏေနေတံ၊ ယဒိဒံ သမဏောတိသာ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နံ့ဝါတ် (၁၀)

အရိယမဂ္ဂေန အရ- မြတ်စွာစာရုရား၏ အရဟတ္တမဂ်။ သမ+သန္တ။ နိဗ္ဗာန်သည် အာရမ္မဏ။ အနုတ္တရ ဂုဏ်သည်လည်းကောင်း။ ပါပတို့ကို ငြိမ်းစေနိုင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ အောက်မဂ် အောက်ဖိုလ်သည်လည်း ကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ မြတ်စွာဘုရားကို သမဏအစစ်ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ခြင်း စသောအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၀)

(က) သကျပုတ္တောတိ ဣဒံ ပန ဘဂဝတော ဥစ္စာကုလပရိဒီပနံ။

(ခ) သကျကုလာ ပဗ္ဗဇိတောတိ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဘာဝပရိဒီပနံ။

(ဂ) ကေနစိ ပါရိဇုညေန အနဘိဘူတော အပရိက္ခီဏံယေဝ တံကုလံ ပဟာယ သဒ္ဓါယ ပဗ္ဗဇိတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(ဃ) သာဓု ခေါ ပနာတိ သုန္ဒရံ ခေါ ပန။

(င) အတ္တာဝဟံ သုခါဝဟန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။

နံ့ဝါတ် (၁)

(က) သကျပုတ္တောတိ ဣဒံ ဝစနံ- ဥစ္စကုလပရိဒီပနံ-မြင့်မြတ်သော အမျိုးကိုပြကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါတည်း။

(ခ) သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဘာဝပရိဒီပနံ-သဒ္ဓါသက်သက်ဖြင့် ရှင်ရဟန်းပြုသည်၏အဖြစ်ကို ပြကြောင်း ဖြစ်သော သဒ္ဒါတည်း။

(ဂ) ပါရိဇုညေန-ဟောင်းမြင်းယိုယွင်း ပျက်စီးခြင်းသည်။ (တစ်နည်း) ပါရိဇုညေန-ဓရာ၊ဗျာဓိ၊ ဘောဂ၊ဉာတိဟူသော ပျက်စီးတတ်သော။ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော ပျက်စီးဆုံးရှုံးခြင်းသည်။(ဋီ၊သစ်) အနဘိ ဘူတော-မနှိပ်စက်အပ်သည်။(ဟုတ္တာ)အပရိက္ခီနံယေဝ-မကုန်နိုင်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော။ တံ ကုလံ-ထိုရှစ် သောင်းလေးထောင်သော သာကီဝင်မင်းမျိုးကို။

နံ့ဝါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် သကျကုလ ပဗ္ဗဇိတောဟူသော စကားသည် မြတ်စွာဘုရား၏သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတ အဖြစ်ကို ပြကြောင်းသဒ္ဒါ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အသို့လျှင် သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတအဖြစ်ကို ပြအပ်ပါသနည်း။ သကျ ကုလာဟု ဆိုသောကြောင့် ဥစ္စာကုလ ပဗ္ဗဇိတအဖြစ်ကိုသာ ပြသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့်(ဂ)မိန့်။

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် သာဓုသဒ္ဒါသည် သုန္ဒရအနက်၌ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဤ၌ သုန္ဒ(အကောင်း) အနက်ဟူသည် အဘယ်အနက်ပါနည်း။ အကောင်းဂုဏ်ကို သုန္ဒရဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (င)မိန့်။

ကား-ဟိတသုခကို ဆောင်နိုင်သောကြောင့် သုန္ဒရ(အကောင်း) မည်၏ဟူလိုသော်။ဋီ၊သစ်၊၂။၂၁၉။

နံ့ဝါတ် (၃)

(က) နနု ''သကျကုလာ ပဗ္ဗဇိတော''တိ ဣဒံ ဥစ္စာကုလပဗ္ဗဇိတဘာဝပရိဒီပနမေဝ သိယာ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သကျကုလာ ပဗ္ဗဇိတောတိ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဘာဝပရိဒီပနန္တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ကေနစိ ပါရိဇုညေန အနဘိဘူတော အပရိက္ခီနံယေဝ တံကုလံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတော၊တသ္မာ

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ဥစ္စ- ဥစိနောတိ ဥစ္စော။
ပွားစေခြင်း။ ဝါ-ဆည်းပူးခြင်းကြိယာ။ မြင့်မြတ်သောအမျိုး။ ဥန္နတ။
ကုလ- ကုလတိ သန္တာနံ ဗန္ဓတီတိ ကုလံ။
နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ။ မျိုးနွယ်စု။ ဝံသ၊သန္တာန။
သာဓု- အတ္တနော ပရေသံ စ. ဟိတံ သာဓေတီတိ သာဓု။
ပြီးစေခြင်းကြိယာ။ ကောင်းသောဖူးမြော်မှု။သုန္ဒရ။
သုန္ဒရ- သုဋ္ဌု ဒရီယတေတိ သုန္ဒရံ။ (ခွဲခြင်းကြိယာ)
အတ္ထ- အတ္ထီယတိ ဣစ္ဆီယတီတိ အတ္ထော။
အလိုရှိခြင်းကြိယာ။ အလိုရှိအပ်သောစီးပွား။ ဟိတ။
သဒ္ဒါ- သဒ္ဒဟတိ တောယာတိ သဒ္ဒါ။

နံပါတ် (၅)

အနဘိဘူတတ္တာ-(ပဗ္ဗဇိတတ္တာ)-သမဏာသာ ဂေါတမသာ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဖြင့် သကျပုတ္တောဟူသောသဒ္ဒါ၏ မြတ်စွာဘုရား၏ မြတ်သောအမျိုး ရှိတော်မူသည်၏အဖြစ်ကို ဗလူပစာအားဖြင့် ပြကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(ဃ) သုန္ဒရံ-ဖြင့် သာဓုသဒ္ဒါသည် သာဓု ဓမ္မရုစိ စသည်ကဲ့သို့ သုန္ဒရ အနက်ဟောသည်ကိုသိစေ။

(င) အတ္ထာဝဟံ သုခါဝဟံ-ဖြင့် ကောင်းသည်၏အဖြစ်ဟူသည် ဖူးမြော်ကြကုန်သော နတ်လူတို့အား စီးပွားချမ်းသာကို ဆောင်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သကျ- သာကိယ။ ဣချေ၊ အာကို အရဿပြု။
ပါရိဇုည- ပရိ+ဟာနိ+ဏျ။ ဟာ၏အာကို ဥ-ပြု၊ ဟကို ဇပြု၊ ဣချေ၊ ဈကို ဉ ပြု၊ ဒွေဘော်လာ။ (ပရိဟာယတီတိ ပရိဟာနိ။ ပရိဟာနိယာ+ဘာဝေါ ပါရိဇုညံ)
တစ်နည်း- ပရိဇ္ဈ+ဏျ။ (ပရိဇီရတီတိ ပရိဇ္ဈော။ တဿ ဘာဝေါ ပါရိဇုညံ)
တစ်နည်း- ပရိ+ဟာ+ဏျ။ အာကို ဥ၊ ဟကို ဇ၊ နလာ၊ ဈကို ဉ ပြု၊ဒွေဘော်လာ။
အင်္ဂ- ဣင်္ဂဟု ဆိုလိုလျှက် ဣကို အပြု။ (တစ်နည်း) အသု+ခ်။ သကို ကပြု။
ဥစ္စာကုလ-ဥစ္စ+ကုလ၊ အကို အာပြု။

နံပါတ် (၈)

အတ္ထသရုပ်- ဒိဋ္ဌဓမ္မိကအတ္ထ။ သမ္ပရာယိကအတ္ထ။ပရမတ္ထအတ္ထ။ (ဟိတသုခ နည်းတူ)
ကေနစိ ပါရိဇုညေန အနဘိဘူတ-ဟူသည် မကုန်ခန်းသည်သာလျှင်ဖြစ်သော ထိုအမျိုးကို ပယ်စွန့်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိဇေသည်။

ဥစ္စာကုလအဖြစ်ကို ပြခြင်းသည် ထိုအနက်ကို သိစေအပ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

သဒ္ဒါပဗ္ဗဇိတအဖြစ်ကို ပြခြင်းသည် များစွာသော ဆွေမျိုးအသိုင်းအဝိုင်းနှင့်စည်းစိမ်ဥစ္စာကို ပယ်စွန့်ခဲ့၍ သဒ္ဒါပဗ္ဗဇိတအဖြစ်သည် အနက်အားဖြင့် ပြီးသောကြောင့်တည်း။

နံပါတ် (၉)

ပဟာယ ပါရိဇုညေန၊ ကုလံ အနဘိဘူတော တံ။
သဒ္ဒါယ အပရိက္ခီဏာ၊ ပုတ္တံ ပဗ္ဗဇိတောယေဝ ။ (ဝတ္တဂါထာ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

သာဝုဒေါပန အရဟတံ ဒဿနံ ဟောတီအရ- ဖူးမြော်သူတို့၏ သန္တာန် သဒ္ဓါဝိတိပြုဒြာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ မြတ်စွာဘုရားကဲ့သို့ ရှုအပ်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် အာရမ္မဏ။ မြတ်စွာဘုရား၏ ဥစ္စာကုလဂုဏ်၊သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဂုဏ်၊အရဟန္တဂုဏ်တို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ ဖျက်မှောက်တမလွန်၌ဖြစ်သော စီးပွားချမ်းသာကို ဆောင်နိုင်ခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။ တည်ကြည်ခြင်း ခန္တာဟူသော လောကမှ ငြိုးငွေ့ခြင်း၊ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိနိုင်ခြင်းသည် ဗျာဘိစာရိဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၁)

(က) အဇ္ဈာယကောတိ ဣဒံ ''န ဒါနိ မေ ဈာယန္တိ, န ဒါနိ မေ ဈာယန္တီတိ ခေါ ဝါသေဋ္ဌ ''အဇ္ဈာယကာ အဇ္ဈာယကာ''တွေဝ တတိယံ အက္ခရံ ဥပနိဗ္ဗတ္တ''န္တိ၊ ဧဝံ ပဌမကပ္ပိက ကာလေ ဈာနဝိရဟိတာနံ ဗြာဟ္မဏာနံ ဂရဟာဝစနံ။

(ခ) ဣဒါနိ ပန တံ အဇ္ဈာယတီတိ အဇ္ဈာယကော။

(ဂ) မန္တေ ပရိဝတ္တေတီတိ ဣမိနာ အတ္ထေန ပသံသာဝစနံ ကတွာ ဝေါဟရန္တိ။

(ဃ) မန္တေ ဓာရေတီတိ မန္တဓရော။ ဒီ၊၄၊၁၊၂၂၀။

နံပါတ် (၁)

(က) အဇ္ဈာယကောတိ ဣဒံ-စကားသည်။ဝါသေဋ္ဌ-ဝါသေဋ္ဌ။ဒါနိ-ဌ။ဣမေဓနာ-တို့သည်။နဈာယန္တိ-ဈာန်ကို မဖြစ်စေနိုင်ကြကုန်။ဣတိ-ကြောင့်။အဇ္ဈာယကာတွေဝ-တို့ဟူ၍သာ။တတိယံ-ဗြာဟ္မဏ ဈာယကမှ သုံးခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော။အက္ခရံ-တပါးသော အနက်၌မဖြစ်တတ် မပြောင်းရွေ့တတ်သောအမည်သည်။ဝါ-ခေါ်ဝေါ်၍ မကုန်နိုင်သော အမည်သည်။ဥပနိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်ပြီ။-ဣတိဧဝံ-သို့။ပဌမကပ္ပိကကာလေ-ရှေးဦးစွာသော ကမ္ဘာဦးသူတို့၏ ဖြစ်ရာအခါ၌။ ဈာနဝိရဟိတာနံ-ဈာန်မှကင်းကုန်သော။ ဗြာဟ္မဏာနံ-တို့ကို။ဂရဟာဝစနံ-ကဲ့ရဲ့ကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါဟည်း။

(ခ) တံဝစနံ-ထိုအဇ္ဈာယကဟူသော သဒ္ဒါကို။ ယော မာဏဝေါ။

နံပါတ် (၂)

(ခ၊ဂ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အဇ္ဈာယကောဟူသော ဤသဒ္ဒါသည် ကမ္ဘာဦးကာလ၌ ဈာန်မှကင်းကုန်သော ပုဏ္ဏားတို့ကို ကဲ့ရဲ့သော သဒ္ဒါဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယခုအခါလည်း ကဲ့ရဲ့ကြောင်း သဒ္ဒါအဖြစ်ဖြင့်သာခေါ် ဝေါ်သုံးစွဲကြပါကုန်သလော။ အဘယ်သို့ပြု၍ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲကြပါသနည်း။ ။ စုဒ်ကြောင့် (ခ၊ဂ) မိန့်။

ကား-အဇ္ဈာယကသဒ္ဒါကို ဗေဒင်တို့ကို သရဇ္ဈာယ်တတ်၊သင်ယူတတ်သော အနက်သဘောကြောင့် ယခုအခါ၌ ချီးမွမ်းကြောင်းသဒ္ဒါကို ပြု၍ ခေါ်ဝေါ်ကြကုန်၏ ဟူလို။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အဇ္ဈာယကောတိ ဣဒံ။ ပ ။ဥပနိဗ္ဗတ္တန္တိ ဧဝံ ပဌမကပ္ပိကကာလေ ဈာနဝိရဟိတာနံ ဗြာဟ္မဏာနံ ဂရဟာဝစနံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဒါနိ တံ ပသံသာဝစနံ ကတွာ ဝေါဟရန္တိ။

(ဂ) အဇ္ဈာယတီတိ အဇ္ဈာယကော။မန္တေ ပရိဝတ္တေတီတိ အယံ အတ္ထော ဟောတိ။ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ကပ္ပိက- ကပ္ပီယတိ ပရိစ္ဆိဇ္ဇတီတိ ကပ္ပေါ။ ကပ္ပေ ဇာတာ ကပ္ပိကာ။ (ပဌမကမ္ဘာ၌ ဖြစ်ပေါ်သူ)

အက္ခရ- န ခရတီတိ အက္ခရံ။

မလှုပ်ရှား မပြောင်းလဲခြင်းကြိယာ။ အမည်သညာဒြဗ်။ သဒ္ဒါ၊သမညာ။

မန္တာ- မုနန္တိ သုယျန္တိ စ တေဟိတိ မန္တာ။ ..

http://www.dhammadownload.com

သိခြင်းကြိယာ။ သိကြောင်းအတက်။ ဝေဒ၊သုတိ။

ကုရု- ကုစ္ဆိတေ့ ထောမိယတေ့ ဒေဝါ ဧတာယာတိ ကုရု။
ချီးမွမ်းခြင်းကြိယာ။ ကုရု ဓာတ်။

ယဇု- ယဇန္တေ့ ပူဇေန္တေ့ ဒေဝါ အနေနာတိ ယဇု။
ပူဇော်ခြင်းကြိယာ။ ယဇုဓာတ်။

သာမ- သာယတိ အန္တံ ကရောတိ ပါပံ အနေနာတိ သာမံ။
အဆုံးကိုပြုခြင်းကြိယာ။ သာမဓာတ်။

ဝေဒ- ဝိဒန္တိ ဇာနန္တိ ဧတေဟီတိ ဝေဒါ။

နံပါတ် (၅)

ဂရုဟာဝစနတ္တာ- အဗ္ဗုဒယကောတိ ကုမဿာဝစနဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) န ဒါနိ မေ ဗျာယန္တိ-ဖြင့် အဗ္ဗုဒယကာ၌ န-ရှေးရှိချေဓာတ်၊ဗျူပစ္စည်း၊ဗျာယန္တီတိ ဗျာယကာဟု ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြု၍ ဗျူပစ္စည်း ကတ္တားအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ နဗျာယ ကာ+အဗ္ဗုဒယကာဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အ-သည် နဈါကာရိယဖြစ်သည်ကို သိစေ။ တတိယံ အက္ခရံ ဥပနိဗ္ဗတ္တံ- ဖြင့် ဗြာဟ္မဏဟု ပဉ္စမက္ခရာဖြစ်ပုံ၊ဗျာယကာဟု ဒုတိယက္ခရာဖြစ်ပုံပြပြီးမှ အစဉ်အတိုင်း ပြောင်းလွဲ၍ ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ရာ အဗ္ဗုဒယကာဟု တတိယက္ခရာဖြစ်ပုံ ခေါ်ဝေါ်ရပုံကို သိစေ။ ဧဝံ ပဉ္စမကပ္ပိကကာလေ စသည်ဖြင့် ကမ္ဘာဦးကာလ တုန်းက ဈာန်မဝင်စားနိုင်သော ရသေ့တို့ကို အဗ္ဗုဒယကာဟု ကဲ့ရဲ့ကြောင်း ဂရုဟာ စကားဖြစ်ခဲ့သည်ကိုသိစေ။

(ခ) အဇ္ဈာယတီတိ-ဖြင့် အဇ္ဈာယကော၌ အဓိရှေးအာရှေးရှိသော ဈေဓာတ်၊ဏွုပစ္စည်း။ ယင်းဏွုပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနေ၌ သက်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ကုရု- ကုစ+ဥ။ စကို ရပြု။
နိဃဏ္ဍု- နိခဏ္ဍု။ ခကို ဃပြု။(အတ္ထံ သဒ္ဒေဟိ နိခဏ္ဍတိ ဘိန္ဒတိ ဝိဘဇ္ဇ ဒဿေတီတိ နိဃဏ္ဍု)
ကုတိဟာသ-ကုတိဟ+အာသ။ အ-ကို အာပြု။တစ်နည်း-ကုတိဟာသ ကုတိဟာသနှစ်
ပုဒ်တည်။တစ်ပုဒ်ကို ချေ။

နံပါတ် (၈)

အထဗ္ဗဏ ဓာတ်သည် သူတစ်ပါးကို သတ်ခြင်းကို ပြတတ်သောကြောင့် သူတော်ကောင်းတို့ အသုံးမပြုပေ။ ထို့ကြောင့် အထဗ္ဗဏဓာတ်ကို မယူရပါ။ (ဋီ-သစ်)

နံပါတ် (၁၀)

မန္တေ ပရိဝတ္တေတီတိအရ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ၊ဝီရိယ။မန္တာန်သည် အာရုံဗ္ဗဏ။ ပေါက္ခရသာတိပုဂ္ဂိုလ်၏ အနီးနေတပည့်ကြီးဖြစ်ခြင်း၊ ထိုခေတ်ပညာရေးစနစ်ဖြစ်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ ဆရာပေါက္ခရသာတိပုဂ္ဂိုလ်၏ ယုံကြည်အားထားမှုခံရခြင်း၊အခြားတပည့်များကို ရှေ့ဆောင်နိုင်ခြင်းစသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၂)

(က) အနဝယောတိ ကုမေသု လောကာယတမဟာပုရိသလက္ခဏေသု အနူနော ပရိပူရကာရီ။
(ခ) အဝယော န ဟောတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၂၁။
(ဂ) အဝယော နာမ ယော တာနိ အတ္ထတောစ ဂန္ထတောစ သန္ဓာရေတုံ န သက္ကောတိ။
(ဃ) အနုညာတပဋိညာတောတိ အနုညာတော စေဝ ပဋိညာတော စ။

http://www.dhammadownload.com

(င) အာစရိယေနသသ "ယံ အဟံ ဇာနာမိ၊ တံ တွံ ဇာနာသီ"တိ အာဒိနာ အနုညာတော။ "အာမ အာစရိယာ"တိအဲ့တ္တနာ တဿ ပဋိဝစနဒါနပဋိညာယ ပဋိညာတောတိ အတ္ထော။

နံပါတ် (၁)

(က) ဣမေသု လောကာယတမဟာပုရိသလက္ခဏေသု-ဤမိုက်သော သတ္တလောက၏ နောင်အခါ အစီးအပွားကို ဆောင်တတ်သော အကျင့်ကို အားမထုတ်ကြောင်းဖြစ်သော ဝိတဏ္ဍဝါဒကျမ်း၊မြတ်သော ယောကျ်ားတို့၏ လက္ခဏာကို ပြတတ်သော ကျမ်းတို့၌၊အနုနေ-မယုတ်လျော့သည်။ ပရိပူရကာရီ-ဖြည့်ကျင့်မှုကို ပြုလေ့ရှိသည်။

(ခ) အဝယော-အစအလယ်အဆုံးတို့၌ မပင်မပန်းပဲ ရွတ်ဖတ်နိုင်သည့် မဟုတ်သည်။

• (ဂ) ယော ပုဂ္ဂလော-သည်။တာနိ-ထိုလောကာယတကျမ်း မဟာပုရိသလက္ခဏာကျမ်းတို့ကို။ သန္ဓာရေတုံ-ကောင်းစွာဆောင်ခြင်းငှါ။န သက္ကောတိ၊ သော၊ အဝယောနာမ။

(င) အဿ-ထိုအမွှဌအား။(တေဝိဇ္ဇကံ-ဗေဒင်သုံးပုံတို့၏ အပေါင်းဖြစ်သော)ယံ ပါဝစနံ-အကြောင်ပြဋ္ဌာန်းသော စကားကို။

(စ) (တေဝိဇ္ဇကံ၊ယံပါဝစနံ၊ တွံ၊ ဇာနာသိ-သိခဲ့၏။တေဝိဇ္ဇကံ၊တံ ပါဝစနံ၊အဟံ၊အာဇာနာမိ+အိမ်း သိပါ၏။) တဿ-ထိုဆရာအား။ပဋိဝစနဒါနပဋိညာယ-စကားတုံ့ပေးခြင်းဟု ဆိုအပ်သောပဋိညာဉ်ဖြင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့ အနုသန္ဓေ-ဤသို့ (က)ဖြင့် အနဝယပုဒ်၏ အဖွဲ့မျှကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ သဒ္ဒါအားဖြင့် ရအပ်သောအနက်ကို ပြဆိုခြင်းငှါ (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် န ဝယတီတိ အဝယော၊ န-အဝယော အနဝယောဟု အနဝယောပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ထို၌ အဝယဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။အဝယမည်ပုံကို မပြဆိုပြီလော။စုဒ်ကြောင့်(ဂ)မိန့်။

(င၊စ) သို့ အနုသန္ဓေ-ဤသို့ (ဃ)ဖြင့် အနုညာတ ပဋိညာတောကို အနုညာတောစ ပဋိညာတောစ အနုညာတပဋိညာတောဟု ဒွန်သမာသ် ဝစနတ္ထကို ပြုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အနုညာတော ပုဒ်၏ ကမ္မသာဓန၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ပဋိညာတောပုဒ်၏ ကတ္တုသာဓန၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း အနက်ကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (င၊စ) မိန့်။

(စ) သို့-ဆရာ၊ (င)ဖြင့် အနုညာတပုဒ်၏ ကမ္မသာဓန၏ အစွမ်းဖြင့်ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း။ခွင့်ပြုပုံအခြင်းအရာကိုလည်းကောင်း။သဒ္ဒတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ပဋိညာတပုဒ်၏ သဒ္ဒတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထကို အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ထိုပုဒ်၏ သဒ္ဒတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထကို မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့်(စ)မိန့်။

နံပါတ် (၄)

ဂန္ထ- ဂန္ထေတိ အတ္တံ ဧတေနာတိ ဂန္ထော။
ဖွဲ့ဆိုသီကုံးခြင်းကြိယာ။ ကျမ်းဂန်ဒြပ်။ သတ္တ၊ပါဠိ။

ဝယ- ဝယတီတိ ဝယော။
ဆောင်ထားနိုင်ခြင်းကြိယာ။ ဆောင်နိုင်သောအမ္ဗဋ္ဌလုလင်။ အကိလမန္တ၊ အဝိတ္ထယန္တ။

လောကာယတ-အာယတိံ လောကော န ယတတိ န ဤဟတိ အနေနာတိ လောကာယတံ။
အားမထုတ်ခြင်းကြိယာ။ လောကာယတကျမ်း။ လောကာယတဂန္ထ၊ လောကာယတသတ္တ၊ဝိတဏ္ဍဝါဒသတ္တ။

အနူန- ဦဟာနံ ဦနော၊ နတ္ထိ ဦနော ယဿာတိ အနူနော

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

အနုညာတတ္တာ– အသာ အမ္ဗဋ္ဌမာဏဝကဿ။ ဘာဝယောဂပုဒ်၏ ပစ္စတ္တ–ကမ္မတ္ထ။

ပဋိညာတတ္တာ– အသာ အမ္ဗဋ္ဌမာဏဝဿ။ ဘာဝယောဂပုဒ်၏ ပစ္စယတ္တ ကား ကတ္တုတ္ထ။

နံပါတ် (၆)

(က) အနုနော–ဖြင့် အနဝယောဂ္ဂ ဝယဒ္ဒါသည် ဉီနသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။နတ္ထိ ဝယော ယဿာတိ အဝယော၊ န အဝယော အနဝယောဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ အနုနော ပရိပူရကာရီ–ဖြင့် အနဝယဟူသည် ယုတ်လျော့နေသူမဟုတ်၊ အပြည့်အစုံပြုလေ့ရှိသူဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ လောကာယတမဟာပုရိသလက္ခဏေသု–ဖြင့် အခြားသောကျမ်းတို၌ ပြည့်စုံနေသူမဟုတ်၊လောကာယတကျမ်း မဟာပုရိသလက္ခဏာကျမ်းတို၌ ပြည့်စုံသူဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ခ) အဝယောနဟောတိ–ဖြင့် အနဝယောကို န အဝယော အနဝယောဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) အာစရိယေန–ဖြင့် အနုညာတော၌ အနု+ဉာ+တပစ္စည်း။ယင်း တပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓန၌သက်၍ အနုညာယတေတိ အနုညာတောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ အသာ–ဖြင့် ခွင့်ပြုရာပုဂ္ဂိုလ် အမ္ဗဋ္ဌကို သိစေ။ ယံ။ ပ ။အာဒိနာ–ဖြင့် ခွင့်ပြုပုံ အခြင်းအရာကို သိစေ။

(ဃ) အတ္တနာ–ဖြင့် ပဋိညာတော၌ ပဋိ–ဉာဓာတ်၊ တပစ္စည်း ယင်းတပစ္စည်း ကတ္တုသာဓန၌သက်၍ ပဋိဇာနာတီတိ ပဋိညာတောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ တဿစသည်ဖြင့် ဝန်ခံခြင်းဟူသည် ဆရာအား စကားတံ့ကို ပေးခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ အာမမာစရိယာတိဖြင့် ဝန်ခံပုံအခြင်းအရာကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဝေယျာကရဏော–	ဝိ+အာ+ကရ+ယု။ ယုကို အန၊ နကို ဏ၊ ဣကို ယပြု၊ ယဒွေဘော်လာ၊ အစ၌ ဧလာ။
ဝိတဏ္ဍာ–	ဝိ+တန+ဍ။ နကို ဏပြု။ (အညမည ဝိရုဒ္ဓံ သဂ္ဂမောက္ခဝိရုဒ္ဓံဝါ တနောန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝိတဏ္ဍော။)
ကေဋုဘ–	ကိဋ+အဘ။ ဣကို ဧ၊ အကို ဥပြု။

နံပါတ် (၈)

မဟာပုရိသဟု ဆိုအပ်သော ဘုရားရှင်စသူတို့၏ နိကြောဓမြိမ္ဗစသော၊ တစ်သောင်းနှစ်ထောင် လက္ခဏာတို့ကို ပြဆိုသောကျမ်းသည် မဟာပုရိသကျမ်း။ (လက္ခဏဒီပကာသတ္ထဟု ဆိုလိုလျှက် သတ္ထ နောက်ပုဒ်ချေ)

နံပါတ် (၉)

အဝယော စ န ဟောတီတိ ၊ အဝယော နာမ ယော တာနိ။

အတ္ထတော ဂန္ထတော စေဝ၊ သန္ဓာရေတုံ န သက္ကောတိ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

အနုနော ပရိပူရကာရီ၌ အနတ္ထအရ ပြည့်စုံစွာဆောင်ထားနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝီရိယဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿဟ+ဝီရိယ။ လောကာယတကျမ်း မဟာပုရိသလက္ခဏာကျမ်းတို့သည် အာရမ္မဏ။ ယင်းကျမ်းဂန်တို့ကို မပျောက်ပျက်အောင် အဖန်ဖန် သရဇ္ဈာယ်ခြင်း၊ အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းတို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ ဆရာက ခွင့်ပြုခြင်း၊ မိမိက ဝန်ခံခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၁၃)

(က) သေ ကိရ ဗြာဟ္မဏော စိန္တေသိ "က္လမသို့" လောကေ "အဟံ ဗုဒ္ဓေါ အဟံ ဗုဒ္ဓေါ"တိ ဥဂ္ဂတာသာ နာမံ ဂဟေတွာ ဗဟူ ဇနာ ဝိစရန္တိ။

(ခ) တသ္မာ န မေ အနုဿဝမတ္တေနေဝ ဥပသင်္ကမိတုံ ယုတ္တံ။

(ဂ) ဧကစ္စဉ္ဟိ ဥပသင်္ကမန္တဿ အပက္ကမနမ္ပိ ဂရု ဟောတိ၊ အနတ္ထောပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

(ဃ) ယံ နူနာဟံ မမ အန္တေဝါသိကံ ပေသေတွာ "ဗုဒ္ဓေါ ဝါ နော ဝါ"တိ ဇာနိတွာဝ ဥပသင်္ကမေယျ"န္တိ။

(င) တသ္မာ မာဏဝံ အာမန္တေတွာ "အယံ တာတာ"တိ အာဒိ မာဟ။ ဒီ၊၃၁၀၊၂၂။

နံပါတ် (၁)

(က) ဥဂ္ဂတာသာ–ကျော်စောထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။

(ခ) မေ–ငါ့အား။ ဝါ–သည်။ အနုဿဝမတ္တေနေဝ–တဆင့်ကြားကာမျှဖြင့်သာလျှင်။

(ဂ) ဟိ ယသ္မာ။ ဧကစ္စံ–အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သို့။ ဥပသင်္ကမန္တဿ–ချဉ်းကပ်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်အား။ အပက္ကမနမ္ပိ–ဖဲသွားရခြင်းသည်လည်း။ (ဝါကျအပြန်အလှန်မေးနိုင်၊ သျှရ)

(ဃ) ဗုဒ္ဓေါ–တည်း။က္လတိဝါ–ဤသို့သော်လည်းကောင်း။နောဗုဒ္ဓေါ–မဟုတ်။က္လတိဝါ။

(င) ကတ္တား–ပေါက္ခရသာတိဗြာဟ္မဏော။

နံပါတ် (၂)

(က) စသည်သို့ အပရာနုသန္ဓေ–ယခုအခါ၌ အကြင်သို့သော အစိပ္ပါယ်ဖြင့် ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏားသည် အမ္ဗဋ္ဌလုလင်ကိုခေါ်၍ အယံ တာတ စသောစကားကိုဆိုပြီ။ ထိုအလိုကို ထင်ရှားပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (က) စသည်မိန့်။ (ဦး၊သစ်)

(က) သို့–ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏားသည် အယံ တာတ စသည်ဖြင့် အမ္ဗဋ္ဌလုလင်ကို ဘုရားရှင်ထံ စေလွှတ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဘုရားဟုတ်မဟုတ်သိလိုလျှင် ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏားသည် ကိုယ်တိုင်သွားကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် အမ္ဗဋ္ဌလုလင်ကို စေခိုင်းအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (က)စသည် မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် တဆင့်စကားကြားအပ်ကာမျှဖြင့် ချဉ်းကပ်ခြင်းငါ မသင့်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် တစ်ဆင့်စကားကြားအပ်ကာမျှဖြင့် ချဉ်းကပ်ခြင်းငါ မသင့်ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ဘုရားဟုတ်မဟုတ် သိလိုက ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ သိရန် ချဉ်းကပ်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပေါက္ခရသာတိနာ ဗြာဟ္မဏေန သယံ ဂန္တုံ ယုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အမ္ဗဋ္ဌံ မာဏဝံ အာမန္တေတွာ အယံ တာတာတိ အာဒိမာဟာ။

(ဂ) သေ ဗြာဟ္မဏော စိန္တေသိ။ ပ ။ဗဟူဇနာ ဝိစရန္တိ န မေ အနုဿဝမတ္တေနေဝ ဥပသင်္ကမိတုံ ယုတ္တံ။ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

လောက– လုဇ္ဇတိ ပလုဇ္ဇတီတိ လောကော။

ပျက်စီးခြင်းကြီးယာ။ သတ္တဝါဟူသော လောက။ သတ္တနိကာယ၊သတ္တဝါသ၊

ဂရု– ဂရတိ သိဥ္စတီတိ ဂရု။ ပွဲ

သွန်းလောင်းခြင်းကြိယာ။ ဝန်လေးသော ဖယ်ခွါမှု။ ဘာရိယ။

အနတ္ထ– န အတ္ထော အနတ္ထော။ (အဟိတ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

တသ္မာ ဝိစာရဏ္ဏတ္တာ– ဗဟူနံ ဓနာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) တံ ဘဝန္တန္တိ တဿ ဘောတော ဂေါတမဿ။

(က) တဿ ဘောတော ဂေါတမဿ–ဖြင့် တံ ဘဝန္တံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် ကံအနက်၌ မသက်၊သမ္ဗန်အနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝန္တံ သဒ္ဒါကို ဂေါတမံ သဒ္ဒါနှင့်စပ်၍ အနက်သမ္ဗန် အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဂရု– ဂိရ+ဥ။ ဣကို အပြု။

မာဏဝ– မန+ဏဝ။ ဏ အနုဗန်ချေ၊ မဏ်အကို အာ၊ နကို ဏပြု၊ ဥ–ချေ။

နံပါတ် (၈)

ဥဂ္ဂတအရ– ရှေး၌ ထင်ရှား၍ ကျော်စောသံရှိသော ပုရာဏဓနကိုယူ။

ဗဟုဓနာအရ– ပုရာဏကဿပ စသည်ကို ရည်ရွယ်၍ဆို။

ကေစ္စအရ– ခတ္တိယ စသော ဇာတ်နှင့်ပြည့်စုံသူ။ (ဝါ) လူအပေါင်းသမုတ်ထားအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်။

အနတ္ထ–ဟူသည် ဖယ်ခွါခြင်းစသည်ဖြင့် ကဲ့ရဲ့ခံရခြင်း၊ စော်ကားခံရခြင်း၊ ချုပ်ခြယ်မှုနှင့်တကွ ဖြစ်ခြင်း စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

နံပါတ် (၁၀)

(က) ဝိစရန္တိအရ– လောဘ၊ဒိဋ္ဌိ၊ ဝီရိယပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကာမ၊ကာမ။

(တစ်နည်း) ဥဿဟ၊ဝီရ၊ ကျော်ကြားသောပုဂ္ဂိုလ်၏ မည်သည်လည်းကောင်း၊ လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရ သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရကို လိုချင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အယောနိသော မနသိကာရသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒီပန။ ပညာမဲ့သူတို့ထံမှ လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရ ရခြင်း၊သံသရာ၌ အကျိုးမဲ့ ဖြစ်ရခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၄)

(က) တထာ သန္တံ့ယေဝါတိ တထာ သတောယေဝ။

(ခ) ဣတာပိ ဣတ္ထမ္ဘူတချာနတ္ထဝသေနေဝ ဥပယောဂဝစနံ။

(ဂ) ယထာ ကထံ ပနာဟံ ဘော တန္တိ တွေ့ ကထံ ပနာဟံ ဘောတံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ ဇာနိဿာမိ။

(ဃ) ယထာ သက္ကာ ဘော ဉာတုံ၊ တထာ မေ အာစိက္ခာဟီတိ အတ္ထော။

(င) ယထာတိ ဝါ အယံ အာကာရပုစ္ဆာ။

(စ) ကေနာကာရေနာဟံ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ ဇာနိဿာမီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊၁၊၁။၂၂၁။

နံပါတ် (၁)

(ခ) ယထာ–ဖြင့် (အာစိက္ခိယမာနေ–စိတ်သောမန သဘောကျအောင် ပြောပြအပ်သည်ရှိသော်) သော–ထိုအရှင်ဂေါတမကို။(မယာ–ကျွန်ုပ်သည်)တထာ–ထိုကျွန်ုပ်သိခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်း အရာအားဖြင့်။

သံဝဏ္ဏနာရှုစ္ခ်ိ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအနက်ပေး–ဘော–အိုဆရာ။ကထံပန–အဘယ်သို့လျှင်။ တံ ဘဂဝန္တံ ဂေါတမံ–ကို။ အဟံ ဇာနိဿာမိ–အံ့နည်း။ ယထာ–အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြောပြလတ်သော်။ (သော–

http://www.dhammadownload.com

ညာတုံ၊ သက္ကာ၊ တထာ၊ မေ၊ အာစိက္ခာဟိ) (က–ခ ရှု။)ဘော–အရှင်ဆရာ။ကထံပန–အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။အဟံ၊ တံ ဘဂဝန္တံ၊ ဇာနိဿာမိ။ (ယထာ–အနက်မဲ့)(ဂ၊ဃ)ရှု

နံ့ဝါထိ (၂)

(ခ)သို့–ဆရာ (က)ဖြင့် တထာ သန္တံယေဝကို တထာ သတောယေဝ–ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ သာမိဝိဘတ်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသနည်း။သန္တံယေဝ–ဟု ဥပယောဂဝစနဖြင့် ပါဠိ ရှိသည် မဟုတ်လော။စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) သို့ အနုသန္ဓေ–ယထာသဒ္ဒါကို အနက်ရှိသည်ကိုပြု၍ ပါဠိသေသနှင့်တကွ အတ္ထယောဇနာကို ပြခြင်းငှါ (ခ) မိန့်။ (ဋီ၊သစ်)

(င) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ယထာသဒ္ဒါကို အနက်ရှိသည်ကို ပြု၍ ပါဠိသေသနှင့်တကွ အတ္ထယောဇနာကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုယထာသဒ္ဒါကို အနက်ရှိကြလျှက်သာ ပါဠိသေသနှင့်တကွ အတ္ထယောဇနာကို မှတ်သား အပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့လည်း အတ္ထယောဇနာကို မှတ်သားအပ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

ကား–ယထာသဒ္ဒါကို အနက်မရ နိပါတ်မျှကြလျှက် ပါဠိသေသမစွက် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပါဠိသက် သက်ဖြင့်လည်း အတ္ထယောဇနာကိုလည်း မှတ်သားနိုင်သေး၏ဟူလို

နံ့ဝါထိ (၃)

(က) နနု ပုရိမနယေ ကထန္တိ ပုစ္ဆာမတ္တံ ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ပုန ကထန္တိ အယံ အာကာရပုစ္ဆာတိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) ဣဓ အာကာရတ္ထဇောတနယထာသဒ္ဒေန အယောဂျတော။(ဋီ၊သစ်၊၂။၂၂၇)

နံ့ဝါထိ (၄)

ပုစ္ဆာ– ပုစ္ဆီယတေတိ ပုစ္ဆာ။
မေးမြန်းခြင်းကြိယာ။ မေးမြန်းအပ်သော ပုစ္ဆာ။ ပဉှာ၊အနုယောဂ။
ဂေါတမ– ဂေါတမဿ အပစ္စံ ဂေါတမော။
ဂေါတမနွယ်ဖွား သုဒ္ဓေါဒနမင်း၏ သားဖြစ်နှင့် ဇနက ဖြည့္ဘအစပ်။ သားဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားဖြစ်။ သကျပုတ္တ၊ဂေါတမပုတ္တ။
နိပါတ– ပဒါနံ အာဒိမဇ္ဈဝသာနေသု နိပတတီတိ နိပါတော။
ကထံ– ကေန ပကာရေန ကထံ။

နံ့ဝါထိ (၅)

ယထာပုဒ်၏စပ်ပုဒ်–အာစိက္ခိယမာနေကို အာစိက္ခိယမာနတ္တာဟူပြင်။ သောကို တဿ ဘဂဝတောဟု သမ္ဗန်ခံ။

(ဂ) နိပါတမတ္တတ္တာ– တေဿ ယထာတိ ပဒဿ။

နံ့ဝါထိ (၆)

(ခ) တတောယေဝဖြင့် သန္တံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် ဣတ္ထမ္ဘူတ ဆဋ္ဌီအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) ဘဂဝန္တံ ဂေါတမံ–ဖြင့် တံ၌ တသဒ္ဒါဖြင့် အရှင်ဂေါတမကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကိုသိစေ။

(ဃ) ဖြင့် ယထာသဒ္ဒါကို အနက်ရှိပြု၍ ပါဠိသေသနှင့်တကွ အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကို သိစေ။

(စ) ကေန အာကာရေနဖြင့် ကထံ နိပါတ်၏ အာကာရ ပုစ္ဆာအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ကထံ၌ ကိံပုဒ် ထံပစ္စည်း ယင်းထံပစ္စည်း၏ အာကာရအနက်၌ သက်၍၊ကေန အာကာရေန ကထံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ကိံသဒ္ဒါကို ကပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း။ ယင်းပုဒ်နောင် နာဝိဘတ် ကျေသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ တံ ဘဂဝန္တံ ဂေါတမံကို ရှေ့နည်းအတူဖော်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

ပထဝီ– ပ+ထရ+ဤ။ ရကို ဝပြု။ (သဗ္ဗတ္ထ ပတ္ထရတီတိ ပထဝီ)
(တစ်နည်း) ပုထ+ဤ။ ပုထကို ပထပြု၊ဝလာ။
သူရိယ– သရ+ယ။ သရကို သုရိပြု။ (သရတီသ သုရိ၊ သရတိ ဂစ္ဆတီတိ သုရိယော=အာဒိစ္စော)

နံပါတ် (၈)

ကိရ နံ့ ဥပဿုယော ဆိုရကြောင်း–သာသနာပအခါ၌ ဆရာကို ဥပဿုယ်ဟူသော ခေါ်ဝေါ်သုံး နှုန်းမှု အလေ့အကျင့်ရှိသောကြောင့်တည်း။ (ဗုဒ္ဓ၏လက္ခဏာသိကြောင်း မန္တာန်ဖြစ်ပေါ်လာပုံ။ (ဌ၊ရှု)

နံပါတ် (၁၀)

ဘဂဝန္တံ ဂေါတမံ ဓာနိသာမိအရ–သညာဉာဏ်ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ ရဟန်းဂေါတမသည် အာရမ္မဏ။ သိကြောင်းဖြစ်သော မဟာပုရိသလက္ခဏာတို့သည်လည်းကောင်း။ လက္ခဏာကို ယုတ်လျော့ခြင်းမရှိ တတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ မြတ်စွာဘုရားဟုသိ၍ ပြဿနာမေးလျှောက်ခြင်း၊မာန်မာနလျှောကျခြင်း စသောအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၅)

(က) တတ္ထ မန္တေသူတိ တီသု ဝေဒေသု။ (ဒီ၊ဌ၊၂၊၂၂၂၊)
(ခ) တထာဂတော ကိရ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီတိ ပဋိကစ္စေဝ သုဒ္ဓါဝါသာ ဒေဝါ ဝေဒေသု လက္ခဏာနိ ပက္ခိပိတွာ "ဗုဒ္ဓမန္တာ နာမေတေ" တိ ဗြာဟ္မဏဝသေနေဝ ဝေဒေ ဝါစေန္တိ "တဒနုသာရေန မဟေသက္ခာ သတ္တာ တထာဂတံ ဇာနိဿန္တိ" တိ။
(ဂ) တေန ပုဗ္ဗေ ဝေဒေသု မဟာပုရိသလက္ခဏာနိ အာဂစ္ဆန္တိ။
(ဃ) ပရိနိဗ္ဗုတေ ပန တထာဂတေ အနုက္ကမေန အန္တရဓာယန္တိ၊ တေနေတရဟိ နတ္ထီတိ။
(င) မဟာပုရိသဿာတိ ပဏိဓိသမာဒါနဉာဏကရုဏာဒိဂုဏမဟတော ပုရိသဿ။

နံပါတ် (၁)

(က) တတ္ထ–ထိုအာဂတာနိခေါ် တာထ အစရှိသော စကားရပ်တို့၌။တီသု–ဣရု ယဇု သာမ အားဖြင့် သုံးပါးကုန်သော။

(ခ) ကိရ–ချဲ့။ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ–ပွင့်တော်မူလိမ့်မည်။ဣတိ–ဤသို့ ဆိုသင့်ရာအခါ၌။ပဋိကစ္စေဝ–မပွင့်မီ စောစောကပင်။သုဒ္ဓါဝါသေသု–သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ နေကုန်သော။ဒေဝါ–ဗြဟ္မာတို့သည်။တေ–ဤမန္တာန်တို့သည်။ ဗုဒ္ဓမန္တာနာမ–ဗုဒ္ဓကို သိကြောင်း မန္တာန်မည်၏။ပက္ခိပိတွာ–ပဋ္ဌဂဗ္ဗဇန္ထ၌ ထည့်သွင်း၍။ဗြာဟ္မဏဝသေနေဝ– ဝေဒကို ပို့ချပေးတတ်သော ဗြာဟ္မဏအသွင်ဖြင့်သာလျှင်။ဝေဒေ–မဟာပုရိသလက္ခဏာမန္တာန်တို့ကို။ဣတိ မနသိ ကတွာ၊တဒနုသာရေန–မန္တာန်သို့ အစဉ်လိုက်သဖြင့်။မဟေသက္ခာ –ကြီးသောအစိုးရခြင်းရှိသူဟု ဆိုအပ်ကုန် သော။(သတ္တ)ဝါ–တန်ခိုးကြီးကုန်သော။ (အဓိပ္ပါယ်)။သတ္တာ–ဘုန်းကံကြီးမားကြကုန်သော ပညာရှိတို့သည်။

နံပါတ် (၂)

(ဃ)သို့–ဆရာ(ဂ)ဖြင့် ရှေးဝေဒကျမ်းတို့၌ မဟာပုရိသလက္ခဏာတို့သည် လာကြကုန်၏–ဟု ဖွင့်ပြ တော်မူအပ်၏။ထိုသို့ လာခဲ့သော် ယခုအခါ၌လည်း ထိုဝေဒကျမ်းတို့၌ မဟာပုရိသလက္ခဏာတို့သည် ထင် ရှားရှိကြကုန်သေးဟုပင် မှတ်သားအပ်ပါသလော။(ဝါ–ထိုမဟာပုရိသလက္ခဏာတို့သည် ယခုအခါ၌ ရှိကုန်သေး သလော။)အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း၊စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပုဗ္ဗေ ဝေဒေသု မဟာပုရိသလက္ခဏာနိ အာဂစ္ဆန္တိ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ တေရဟိ နတ္ထိ။

(ဂ) ပရိနိဗ္ဗုတေ တထာဂတေ အနုက္ကမေန အန္တရဓာယန္တိ။ တေန-

နိုင်ငံ (၄)

မဟေသက္ခာ-မဟန္တော ဤသာ မဟေသာ၊မဟေသာ ဣတိ အက္ခာယန္တိတိ မဟေသက္ခာ။

ကြီးသောအစိုးရခြင်းရှိသူ၏ ဆိုခြင်းကြိယာနှင့် ကမ္မ/ကဗ္ဗိစပ်၊တန်ခိုးကြီးသူ။

မဟာပုညဝန္တ၊ပဏ္ဍိတသတ္တ။

ဗုဒ္ဓမန္တ- မနန္တိ ဇာနန္တိ တောယာတိ မန္တာ။ ဗုဒ္ဓ ဣတိ မန္တာ ဗုဒ္ဓမန္တာ။

လက္ခဏာနိ-လက္ခိယန္တိ ဧတေဟီတိ လက္ခဏာနိ။

မှတ်သားခြင်းကြိယာ၊မြတ်ဗုဒ္ဓ၏လက္ခဏာတော်၊လဥ္ဆန၊နိမိတ္တ။

ပရိနိဗ္ဗုတ- ပရိနိဗ္ဗာယတီတိ ပရိနိဗ္ဗုတော။တစ်နည်း- ပရိနိဗ္ဗုတိတိ ပရိနိဗ္ဗုတော။

ငြိမ်းအေးခြင်းကြိယာ၊ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။ပရိနိဗ္ဗာန၊နိဗ္ဗုတိ။

နိုင်ငံ (၅)

ပရိနိဗ္ဗုတတ္တာ- တထာဂတဿ။

(ဃ) တေနကို တသ္မာ အန္တရဓာယန္တတ္တာ-ဟု ဟိတ်ပြင်။ မဟာပုရိသလက္ခဏာနံ-ဟု သမ္ဗန္ဓံ။

နိုင်ငံ (၆)

(က) တီသု ဝေဒေသုဖြင့် မန္တသဒ္ဒါသည် ဝေဒအနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊မန္တအရ ဗေဒင်သုံးပုံကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(င) မဟာတော ပုရိသဿဖြင့် မဟာပုရိသဿ၌ မဟန္တပုဒ်၊ပုရိသပုဒ်၊မဟန္တော ပုရိသော မဟာပုရိသော-ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ပဏိဓိသမာဒါနဉာဏကရုဏာဒိဂုဏ မဟာတောဖြင့် ကြီးမြတ်ခြင်းဟူသည် တောင်းတခြင်း ဆောက်တည်ခြင်း ဉာဏ်တော် ကရုဏာတော် အစရှိသော ဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် ကြီးမြတ်ခြင်းပင် ဖြစ်၏-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နိုင်ငံ (၇)

ပဏိဓိ- ပ+နိ+ဓာ+ဣ။ န-ကို ဏပြု၊ဓာ၏ အာကို ချေ။ပဏိဓာ-ပ+နိ+ဌာ။ နကို ဏပြု။ ဌကို ဓပြု။ အာ-ခြေ။

ကရုဏာ-ကိရ+ဥန။ ကိ၏ ဣကို အ-ပြု၊ နကို ဏပြု။

အာထဗ္ဗဏ-အထ+ဝန။ အကိုအာ၊ဝဒွေဘော်လာ။ဝနှစ်လုံး ဗနှစ်လုံးပြု၊နကိုဏပြု။

နိုင်ငံ (၈)

ဝေဒသရုပ်-မန္တဝေဒ၊ ဗြဟ္မဝေဒ၊ ကပ္ပဝေဒ၊ အာထဗ္ဗဏဝေဒစသော ရသေ့တို့ စီရင်အပ်သော မူလဝေဒကျမ်းသည် မန္တမည်၏။

ထိုမန္တာန်၏ အနက်အဖွင့်ကျမ်းသည် ဗြဟ္မမည်၏။

မန္တဗြဟ္မတို့၌ ဆိုအပ်သည့်အတိုင်း ယဇ်ပူဇော်ပုံ အစီအရင်ကို ပြသောကျမ်းသည် ကပ္ပမည်၏။

အန္တရဓာယန္တိ ကွယ်ပျောက်ကုန်၏ဟူသည် အလိုလိုတန်ခိုးအားဖြင့် ကွယ်ပျောက်ကြကုန်သည် မဟုတ်၊ ပုဏ္ဏားတွေ ဆောင်ထားနိုင်သော ဉာဏ်မရှိသောကြောင့် ကွယ်ပျောက်သွားကြကုန်၏။

နိုင်ငံ (၉)

တေန ပုဗ္ဗေစ ဝေဒေသု၊ အာဂစ္ဆန္တိ တထာဂတော။

တေနေတရဟိ နတ္ထီတိ၊ ကမေန ပရိနိဗ္ဗုတော၊ (ပဏ္ဍာဝတ္တ)

http://www.dhammadownload.com

နိဂါထိ (၁၀)

ဒါစေန္တိအရ-သတိ ဝီရိယ ဉာဏ် ပြတာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ/ဓမ္မ။(ဥဿာဟ/ဝီရိ) ဝေဒကျမ်းတို့သည် အာရမ္မဏ၊ဘုရားပွင့်လတံ့သည်ကို သိခြင်း။ဗုဒ္ဓမန္တာန်တို့ကို သတ္တဝါတို့အား သိစေလိုခြင်း အကြောင်းသည် ဥဒ္ဒီပနႈဝေဒကျမ်းဖြင့် တန်ခိုးကြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို သိရခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၆)

(က) ဒွေယေဝ ဂတိယောတိ ဒွေဝေ နိဋ္ဌာ။

(ခ) ကာမဥ္စာယံ ဂတိသဒ္ဒေါ "ပဉ္စ ခေါ ဣမာ သာရိပုတ္တ ဂတိယော"တိ အာဒီသု ဘဝဘေဒေ ဝတ္တတိ။ "ဂတိ မိဂါနံ ပဝန"န္တိ အာဒီသု နိဝါသဋ္ဌာနေ။"ဝေဝံ အဓိမတ္တဂတိမန္တော"တိ အာဒီသု ပညာယံ။"ဂတိဂတ"န္တိ အာဒီသု ဝိသဋ္ဋဘာဝေ။

(ဂ) ဣဓ ပန နိဋ္ဌာယံ ဝတ္တတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၂၂။

နိဂါထိ (၁)

(က) နိဋ္ဌာ-ပြီးစီးခြင်းတို့သည်။ ဘဝန္တိ။

(ခ) အယံဂတိသဒ္ဒေါ-သည်။ ဘဝဘေဒေ-ဘဝအပြားဟူသော အနက်၌။ ကာမံဝတ္တတိ။ ပဝနံ-ကြီးမားသော တောအုပ်သည်။ မိဂါနံ-သားရဲအပေါင်းတို့၏။ဂတိ-ဖြစ်ရာအရပ်တည်း။။အဓိမတ္တဂတိမန္တော-ဤသို့ လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော ပညာရှိကုန်သည်။အဟောသုံ။ဝိသဋ္ဋဘာဝေ-ပြန့်နှံ့သည်၏အဖြစ်၌။

(ဂ) ပန-သော်လည်း။။

နိဂါထိ (၂)

(ခ၊ဂ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဂတိသဒ္ဒါသည် နိဋ္ဌ (ပြီးစီးခြင်း) အနက်၌ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဂတိသဒ္ဒါသည် များသောအနက်ရှိသည်ဖြစ်၍ များကုန်သော အနက်တို့၌လည်း ဆိုထိုက်သည်မဟုတ်ပါလော။ (ပစ္စက္ချသျ) အဘယ့်ကြောင့် ဂတိသဒ္ဒါကို ပြီးစီးခြင်း နိဋ္ဌအနက်၌သာ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ၊ဂ)မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဂတိသဒ္ဒါသည် ဘဝဘေဒ၊ နိဝါသဋ္ဌာန၊ ပညာ ဝိသဋ္ဋဘာဝအနက်တို့၌ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ဤဒွေယေဝ ဂတိယော ဟူသောပါဠိ၌လည်း ထိုအနက်အားလုံးတို့ကိုသာ အလိုရှိအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နိဂါထိ (၃)

(က) နနု အယံ ဂတိသဒ္ဒေါ "ပဉ္စခေါ။ ပ ။ ဝိသဋ္ဋဘာဝေ"။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣဓ နိဋ္ဌာယံ ဝတ္တတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) တဒဒေသေသမိဝိသယတ္တာ။ (ဋီ၊သစ်)

ကာမဉ္စသဒ္ဒါထားရကြောင်း-ဂတိယောကို နိဋ္ဌာဟု ဖွင့်ဆိုသောအနက်ကို မနှစ်သက်သောကြောင့် ထားသည်။

နိဂါထိ (၄)

ဂတိ- သုစရိတဒုစ္စရိတကမ္မေန သတ္တေဟိ ဥပပဇ္ဇနဝသေန ဂန္တဗ္ဗာတိ ဂတိ (ဘဝဘေဒ)
ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ ဂတိ။ (နိဝါသဋ္ဌာန)
ဂမတိ ယထာသဘာဝံ ဇာနာတီတိ ဂတိ။ (ပညာ)
ဂမနံ ဇာပနံ ဂတိ။ (ဝိသဋ္ဋဘာဝ)
ဂမနံ နိပ္ဖတ္တနံ ဂတိ။ (နိဋ္ဌ)
ပဝန- ဝနန္တိ ဘဇန္တိ တန္တိ ဝနံ။ ဘုသံ ဝနံ ပဝနံ။

http://www.dhammadownload.com

ဘုသတ္တဘောဂုဏ်၏ တောဒြပ်နှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးစပ်။ ကြီးမားသောတော။မဟာရေး၊မဟာဝန်း

မိဂ– မရိတဗ္ဗောတိ မိဂေါ။တစ်နည်း–မရဏာယ ဂစ္ဆတိ ပါပုဏာတိတိ မိဂေါ။

နံပါတ် (၅)

ဂတိတ္တာ– ပဝနသဿ။ (တ္တသမ္ဗန်) မိဂါနံ (အလွတ်သမ္ဗန်)

အဝိမတ္တဂတိမန္တတ္တာ– သာဝကာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဒွေဝေဖြင့် ဒွေယေဝကို ဒွိ+ဝေဟု ပဒစ္ဆေဒ မပြုအပ်။ ဒွေ ဝေဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ယလာ၍ ပြီးသည်ကို သိစေ။ နိဒ္ဒေသဖြင့် ဂတိသဒ္ဒါ၏ နိဒ္ဒေအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

မိဂ– မရ+အ။ ရကို ဂ ပြု၊မိ၏ အ–ကို ဣ ပြု၊တန်ဆိုဗိဓာနု။ဂါထာ။

တစ်နည်း–မရဏ+ဂမု+ကွိ။(တိပိဋကပါဠိအဘိဓာန်)

နံပါတ် (၈)

ပဏိဓိ သမာဒါန ဉာဏအရ– ဘုရားအဖြစ်ကို တောင့်တခြင်းသည် ပဏိဓိ။ ဘုရားဖြစ်ကြောင်း ကောင်းမှုအားထုတ်ခြင်းသည် သမာဒါန။ ကမ္မဿကတာ စသော ပညာသည် ဉာဏ။

နံပါတ် (၁၀)

ဝေဒိတဗ္ဗော၌ ဓာတ်အရ– သိသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ မွေ၊မွေ။ မနသာဝဝတ္ထာပိတဖြစ်သော ဂတိသဒ္ဒါသည် အာရမ္မဏ။ ဂတိသဒ္ဒါ၏ နိဒ္ဒေအနက်ကိုဟောနိုင်ခြင်း။ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို နာကြားရခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ ဂတိသဒ္ဒါ၏ နိဒ္ဒေအနက်၌ ဖြစ်နိုင်သည်ကို သိခြင်းမှစ၍ ဂတိသဒ္ဒါ၏ အခြားသော အနက်တို့၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်း သိနိုင်ခြင်းစသော အကျိုးဆက်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၇)

(က) တတ္ထ ကိဋ္ဌာပိ ယေဟိ လက္ခဏေဟိ သမန္နာဂတော ရာဇာ စက္ကဝတ္တီ ဟောတိ။
(ခ) န တေ ဟေဝ ဗုဒ္ဓေါ ဟောတိ။
(ဂ) ဇာတိသာမညတော ပန တာနိယေဝ တာနိတိ ဝုစ္စန္တိ။
(ဃ) တေန ဝုတ္တံ "ယေဟိ သမန္နာဂတဿာ"တိ။
(င) သစေ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသတီတိ ယဒိ အဂါရေ ဝသတိ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။)

နံပါတ် (၁)

(က) တတ္ထ–ယေဟိ သမန္နာဂတဿ မဟာပုရိသဿ အစရှိသောပါဌ်၌။
(ခ) တေဟေဝ လက္ခဏေဟိ–သမန္နာဂတော၊ ဗုဒ္ဓေါ၊ ကိဋ္ဌာပိ နဟောတိ။
(ဂ) ပန–သော်လည်း။ တေသံလက္ခဏာနံ–ထိုစက္ကဝတ်မင်းဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော လက္ခဏာတို့၏။ ဇာတိသာမညတော–ဇာတ်အားဖြင့် တူကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တာနိယေဝ လက္ခဏာနိ– ထိုစက္ကဝတ်မင်းဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော လက္ခဏာတို့ကိုသာလျှင်။

နံပါတ် (၂)

(က) စသည်သို့–ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏားသည် ယေဟိသမန္နာဂတဿစသည်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရား၏လက္ခဏာ၊ စက္ကဝတ္တိမင်း၏ လက္ခဏာတို့ကိုပြောဆိုအပ်၏။ ထိုနှစ်ပါးကုန်သော ပြီးစီး[illegible] နိမိတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သောလက္ခဏာတို့သည် မတူထူးခြားကုန်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ့်ကြောင့် ယေဟိသမန္နာဂတောစသည်ဖြင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၏ လက္ခဏာတို့ကို တူသည်၏အဖြစ်ကို ဆိုအပ်ပါ

http://www.dhammadownload.com

သနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (က)စသည်မိန့်။

စက္ကဝတ္တေးမင်း၏ လက္ခဏာထက် ဘုရားရှင်၏လက္ခဏာတို့သည် သန့်ရှင်းခြင်း,ထင်ခြင်း,ပြည့်ခြင်း ရှိသည်မဟုတ်လော။(ဂဏ္ဌိ)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အကြင်လက္ခဏာနှင့်ပြည့်စုံသောသူတို့သည် စကြာမင်းဖြစ်ကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုအပ်သော် ထိုလက္ခဏာတို့သည် ဘုရားရှင်၌လည်းရှိသောကြောင့် ဘုရားရှင်နှင့်စကြာမင်းသည် မထူးဟုပင် မှတ်သားအပ်ပါသလော။အထူးကို အဘယ်သို့မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် စကြာမင်းလက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ဘုရားမဖြစ်နိုင်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် ထိုသို့ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ပါဠိတော်၌ စကြာမင်းလက္ခဏာတို့ကိုပင် ဘုရားဖြစ်ကြောင်းလက္ခဏာတို့ဟူ၍ ပြောဆိုအပ်သည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု ဒွိန္နံ နိပ္ဖတ္တိနံ နိမိတ္တဘူတာနိ လက္ခဏာနိ ဝိသဒိသာနေဝ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ယေဟိ သမန္နာဂတဿာတိ အာဒိနာ တေသံ သဒိသဘာဝေါ ဝုတ္တော။

(ဂ) ဇာတိသာမညတော။ (ဋီကာ)

တစ်နည်း- (က) နနု တေဟေဝ ဗုဒ္ဓေါ န ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ တာနိယေဝ တာနီတိ ဝုစ္စန္တိ။

(ဂ) ဇာတိသာမညတော။

ကိဋ္ဌာပိသဒ္ဒါထားရကြောင်း-ယေဟိ သမန္နာဂတဿ စသော ပါဠိတော် သဒ္ဒါကို မနှစ်သက်သောကြောင့် ကိဋ္ဌာပိသဒ္ဒါထားရပါသည်။

နိဿယ (၄)

လက္ခဏာနိ-လက္ခီယတိ ဧတေဟီတိ လက္ခဏာ။

မှတ်သားခြင်းကြိယာ။ လက္ခဏာဒြပ်။ လဋ္ဌန၊နိမိတ္တ။

စက္ကဝတ္တိ- စက္ကံ ဝတ္တေတိ စတူဟိ သမ္ပတ္တိစက္ကေဟိ ဝတ္တတိ တေဟိ စ ပရံ ဝတ္တေတီတိ စက္ကဝတ္တိ။

စက္က- ကရောတိ ဂမနံ အနေနာတိ စက္ကံ။ စက္ကတိ အပရာပရံ ပရိဝတ္တေတီတိ စက္ကံ။

သွားခြင်းကြိယာ။ စက်လက္ခဏာ၊နိမိတ္တ။

သာမည- သမာနဿ ဘာဝေါ သာမညံ။

အဂါရ- အဂေ ထမ္ဘာဒယော ရာတိ ဂဏှာတီတိ အဂါရံ။

ယူခြင်းကြိယာ။ အိမ်ဒြပ်။ ဂေဟ၊ဃရ။

နိဿယ (၅)

ဇာတိသာမညတော- တေသံယေဝ လက္ခဏာနံ။

စက္ကဝတ္တိတာယ- ရညော။

နိဿယ (၆)

(င) ယဒိ-ဖြင့် သစေ-နိပါတ်၏ ယဒိအနက်၌ (ဝါ) ပရိကပ္ပတ္ထအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုကို သိစေ။ အဂါရေ-ဖြင့် ဒုတိယာအဝိဘတ်သည် အဓိ-အာ ရှေ့ရှိသော ဝသဓာတ်နှင့်ယှဉ်သောကြောင့်-သတ္တမီဝိဘတ်၏ အနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။ဝသတိ-ဖြင့် အဇ္ဈာဝသတိ၌ အဓိ-အာ ဥပသာရတို့၏ အနက်မဲ့သည်ကိုသိစေ။

နိဿယ (၇)

စက္က- ကရ။ က-က-ဟု ဒွေဘော်လာ၊ ရှေ့ကကို စပြု၊ ကဒွေဘော်ပြု၊ ရကိုချေ။

(တစ်နည်း) စရ+က။ ရကို ကပြု။(စရန္တီတိ ဧတေန သတ္တာ သမ္ပတ္တိဘဝေသူတိ စက္ကံ)

http://www.dhammadownload.com

သာမည– သမာန+ဏျ။ ဈကို ဉ ပြု၍ဒွေဘော်လာ၊အ–ကို ဝုဒ္ဓိပြု။

နံပါတ် (၈)

လက္ခဏာအရ– နိဗ္ဗာန မိမ္မတို့ကြောင့်ဖြစ်သော လက္ခဏာ။

စတ္တူဟိ အစ္ဆရိယဓမ္မေဟိအရ– (၁) အလွန်အကဲ အဆင်းလှသည်၏အဖြစ်၊ (၂) ရှည်သော အသက်ရှိသည်၏အဖြစ်၊ (၃) အနာကင်းသည်၏အဖြစ်၊ (၄) ပုဏ္ဏားသူကြွယ်တို့၏ ချစ်အပ်မြတ် နိုးအပ်သည်၏အဖြစ်။

စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိအရ– (၁) ဒါန၊ (၂) ပိယဝစန၊ (၃) အတ္ထစရိယာ၊ (၄) သမာနတ္တတာ။

နံပါတ် (၉)

လက္ခဏေဟေဝ ကိဥ္စာပိ၊ တတ္ထ ယေဟိ စက္ကဝတ္တီ။

ရာဇာ န ဟောတိ သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ တေဟိ ဇော်ဟောတိ တထာဂတော။

ဒုတိယ ရကာရဝိပုလာဂါထာ။

နံပါတ် (၁၀)

လောကံ ရဉ္စနတော ရာဇာ ၌ ဓာတ်အရ–ပီတိသောမနဿ ပြဲဖြာန်းသောစိတ်ဖြစ်ပွါး၏။ ကာမ၊ကာမ။

(တစ်နည်း) ဟာသ+ဟာသ။ စကြာမင်းဖြစ်သည် အာရမ္မဏ။ အစ္ဆရိယဓမ္မတို့သည်လည်းကောင်း၊ သင်္ဂဟဝတ္ထုတို့သည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ အခွန်အတုတ်ပူဇော်ဆက်သရခြင်း အဆုံးအမကို လိုက်နာရခြင်း စသော အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၈)

(က) ဓမ္မေန စရတီတိ ဓမ္မိကော။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၂။)

(ခ) ဉာယေန သမေန ဝတ္တတီတိ အတ္ထော။

(ဂ) ဓမ္မေန ရဇ္ဇံ လဘိတွာ ရာဇာ ဇာတောတိ ဓမ္မရာဇာ။

(ဃ) စတုရန္တာယ ပ္ပသရောဟိ စာတုရန္တော။

(င) စတုသမုဒ္ဒအန္တာယ စတုဗ္ဗိဓဒိပဝိဘူသိတာယ စ ပထဝိယာ ဣဿရောတိ အတ္ထော။

(စ) အဇ္ဈတ္တံ ကောပါဒိပစ္စတ္ထိကေ ဗဟိဒ္ဓါ စ သဗ္ဗရာဇာနော ဝိဇေတီတိ ဝိဇိတာဝီ။

နံပါတ် (၁)

(က) ယောရာဇာ (သဒ္ဒတ္ထပရတ္ထေ–မိမိအကျိုး တစ်ပါးသူတို့၏ အကျိုးတို့ကို)

(ခ) ဉာယေန–အကျိုးကိုသိကြောင်းဖြစ်သော သင့်မြတ်သော အကြောင်းအားဖြင့်။ သမေန–ညီမျှသောအားဖြင့်။

(ဂ) ရဇ္ဇံ–မင်း၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာဖြစ်သော အစိုးရခြင်းအရာကို။ ဝါ–မင်း၏ဥစ္စာဖြစ်သော တိုင်းပြည်ကို။

(င) ယောရာဇာ၊ စာတုသမုဒ္ဒအန္တာယ–လေးစင်းသော သမုဒ္ဒရာဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော။စတုဗ္ဗိဓဒီပဝိဘူသိတာယ–လေးပါးအပြားရှိသော ကျွန်းတို့ဖြင့် တင့်တယ်စေအပ်သော။ ဝါ–လေးပါးအပြားရှိသော ကျွန်းတို့ဖြင့် တန်းဆာဆင်းအပ်သော။

(စ) ကောပါဒိပစ္စတ္ထိကေ–ကောပအစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ကို အလိုရှိတတ်သော ရန်သူတို့ကိုလည်းကောင်း။ ဝိဇေတိ -အောင်၏။(တံကာလာပေက္ခဝတ္တမာန်)

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဓမ္မိကော၌ ဓမ္မပုဒ် ဣကပစ္စည်း။ ယင်းဣကပစ္စည်း၏ စရတိအနက်၌

http://www.dhammadownload.com

သက်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုဒွိ မေ့ဟူသည့် အဘယ်ပါနည်း။ ဒေသိတမေ့၊ သဘာဝမေ့ကို ဆိုအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား–မေ့ဟူသည် ဉာယဖြစ်၏ဟူလို။ (ဋီ၊သစ်)

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် စတုရင်္ဂေါကို စတုအင်္ဂါယ ဣာသရော စာတုရင်္ဂေါဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဣာသရိယတ္တဒွိ ဏပစ္စည်း သက်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဤဒွိ စာတုရင်္ဂသည် အဘယ်ပါနည်း။ လေးခုတို့၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားမှန်သမျှကို ယူအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

ကား–စာတုရင်္ဂအရ သမုဒ္ဒရာလေးစင်အဆုံးရှိသောမြေ၊လေးပါးသော အဖို့အစုရှိသော ကျွန်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သောမြေကိုသာ အရကောက်ယူအပ်၏ဟူလို။

နိဿယ (၃)

(က) နန အမေ့န ပဋ္ဌပယာတာဒိနာ ရဇ္ဇံ အဓိဂစ္ဆတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ပါဠိယံ မေ့ရာဇာတိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) ယသ္မာ စက္ကဝတ္တိရာဇာ မေ့နေဝ ရဇ္ဇံ လဘိတွာ ရာဇာ ဇာတောတိ၊ တသ္မာ–

နိဿယ (၄)

ဉာယ– နိယန္တိ သဒ္ဒါ ဧတေနာတိ ဉာယော။ (တစ်နည်း) ဉာယန္တိ အနေနာတိ ဉာယော။
ဆောင်ယူခြင်း(ဝါ) သိခြင်းကြိယာ။ နည်းလမ်း ဥပဒေသတရားနိတိ၊ဥပဒေသ၊
ရဇ္ဇ– ရညော ဘာဝေါ ရဇ္ဇံ။
မင်း၏ မင်းအဖြစ်ဟူသော အစိုးရခြင်းနှင့် နိဿယ/နိသိတအစပ်။ မင်း၏ အဖြစ်ဟူသော ဣာသရိယဂုဏ်။ ဣာသရိယ၊အာဓိပစ္စ။
သမုဒ္ဒ– သမ္မာ ဥန္ဒန္တိ ကိလိန္ဒန္တိ ဆန္ဒောဒယော အသ္မာ အာပါနီတိ သမုဒ္ဒေါ။
အတ္တနိ သန္နိသိတာနံ မစ္ဆမကာရာနံ ပီတိသောမနဿံ ဥန္ဒတိ ပသဝတိ ဇနေတီတိ သမုဒ္ဒေါ။
စိုးစွတ်ခြင်းကြိယာ။ သမုဒ္ဒရာဒြပ်။ အဏ္ဏဝ၊သိန္ဓု။
ဒီပ– ဒွိဓာ အသ္သိန္တိ ဒီပေါ။
နှစ်ပြာဖြစ်သော ရေ၏ကျွန်းနှင့် ဝိသေသန+ဝိသေသျစပ်။ ကျွန်းဒြပ်။ အန္တရဒီပ။
ပစ္စတ္တိက– ပတိပက္ခံ အတ္တယတိ ဣစ္ဆာတီတိ ပစ္စတ္တိကော။
ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိခြင်းကြိယာ။ ကောပစသောရန်သူဒြပ်။ ပစ္စနိက။

နိဿယ (၅)

ဝိဓိတာဝိတ္တာ– စက္ကဝတ္တိနော ရညော။

နိဿယ (၆)

(ခ) ဉာယေန–ဖြင့် မေ့သဒ္ဒါသည် သဘာဝအနက် ပရိယတ္တိအနက် စသည်ကိုမဟော၊ ဉာယ အနက်ကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကို သိစေ။ သမေနဖြင့် ဉာယဟူသည် သမ(ညီမျှခြင်း) ပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ၊ ဝတ္တတိဖြင့် စရတိဒွိ စရဓာတ်သည် စားခြင်းအနက်ကို မဟော၊ဖြစ်ခြင်း (ပဝတ္တန)အနက်ကို ဟောသတည်းဟု သိစေသည်။

(ဂ) မေ့န ရဇ္ဇံ လဘိတွာရာဇာ ဇာတော–ဖြင့် သူတစ်ပါးတို့ကို သတ်ပုတ်ညှဉ်းဆဲခြင်းစသော အမေ့ဖြင့် မင်းအဖြစ်ကို ရသည်မဟုတ်၊ တရားသဖြင့် မင်းအဖြစ်ကို ရသတည်းဟု သိစေ။

(င) စတုသမုဒ္ဒအန္တာယ–ဖြင့် စတုရန္တပုဒ်ကို စတု+အန္တဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုလည်း ကောင်း၊ စတုအရ သမုဒ္ဒရာလေးစင်းကို ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။စတုဗ္ဗိဓဒီပဝိဘူသိတာယ

http://www.dhammadownload.com

ပထဝိယာ-ဖြင့် စတုယာ အန္တော စတုရန္တော-ဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြု၍ စတုရန္တအရ လေးပါးအပြားရှိသော ကျွန်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်ကုန်သော မြေကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(စ) ဝိဇေတိ-ဖြင့် ဝိဇိတာဝိပဒ်ကို ဝိဇေတီတိ ဝိဇိတာဝီဟု ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ တာဝီပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓန၌ သက်သည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နှိပ်ပါတ် (၇)

ဒီပ- ဒွိ+အာပ။ ဝနှင့်အာကိုချေ၊ ဣကို ဤပြု။

ထာဝရ- ဌာဝရ။ ဌကို ထပြု။

ဉာယ- နီ+ဏျ။ ဤကို ယ၊ ဏျကို ဉ ပြု။အကို အာပြု။

နှိပ်ပါတ် (၈)

စတုဗ္ဗိဓ၌ ဝိဓသဒ္ဒါဆိုရပုံ-အသီးသီးသော ငါးရာသော ကျွန်းငယ်တို့ကိုလည်း မဟာဒီပ၌သာ သိမ်းယူခြင်းအကျိုးငှါ ဝိဓသဒ္ဒါကိုဆိုအပ်သည်။ သဒ္ဒါအပိုအလွန်ဖြင့် အနက်အပိုအလွန်ကို သိနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကောဋ္ဌာသအနက်ဟော ဝိဓသဒ္ဒါဖြင့်တူသော အနက်ရှိကုန်သော ကျွန်းငယ်တို့ကို ယူအပ်သောကြောင့် စာတုရန္တောဟူသောသဒ္ဒါသည် ကျွန်းငယ်လေးကျွန်း၌ အစိုးရသည်၏အဖြစ်ကို ထင်စွာပြ၏။ထို့ကြောင့် စာတုရန္တောဟုဆို။ (စတ္တာရော သမုဒ္ဒါ အန္တာ ဝေါသာနတိ စာတုရန္တာ) (ပထဝီ)

နှိပ်ပါတ် (၉)

စာတု အဏ္ဏာအန္တာယ၊ ဝိဘူသိတာယ ဘူမိယာ။
စတုဗ္ဗိဓေဟိ ဒီပေတိ၊ ဣတိ အတ္တော စ ဣဿရော။ (ပထျာဝတ္တဂါလာ)

နှိပ်ပါတ် (၁၀)

(ခ) ကျင့်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟာ၊ဝီရိ။ မိမိအစီးအပွားနှင့် တိုင်းသားပြည်သူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ယင်းတို့၏ အစီးပွားသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ညီညွတ်မျှတစေလိုသော ဆန္ဒစေတနာသည် ဥဒ္ဒိပန။ မိမိသည်လည်းကောင်း၊ တိုင်းသားပြည်သူတို့သည်လည်းကောင်း၊ စိတ်ကြည်သာစွာ နေထိုင်ရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၉)

(က) ဝီရာတိ ဥတ္တမသူရာ ဝုစ္စန္တိ။
(ခ) ဝီရာနံ အင်္ဂ ဝီရင်္ဂ။
(ဂ) ဝီရကာရဏံ ဝီရိယန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(ဃ) ဝီရင်္ဂ ရူပံ ဧတေသန္တိ ဝီရင်္ဂရူပါ။
(င) ဝီရိယမယသရီရာ ဝိယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(စ) ပရသေနပ္ပမဒ္ဒနာတိ သစေ ပဋိမုခံ တိဋ္ဌေယျုံ ပရသေနာ၊ တံ ပရိမဒ္ဒိတုံ သမတ္ထာတိ အဓိပ္ပါယော။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၂၃။

နှိပ်ပါတ် (၁)

(က) ဥတ္တမသူရာ-မြတ်သော ရဲရင့်သောသူရဲတို့ကို။

(ခ) ဝီရာနံ-ရဲရင့်သော သူရဲတို့၏။ အင်္ဂ-အကြောင်းဖြစ်သော လုံ့လတည်း။

(ဃ) ဧတေသံ ပုတ္တာနံ-တို့အား၊ဝီရင်္ဂ-ရဲရင့်သူတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော လုံ့လဟူသော။ ရူပ-ရုပ်သည်။ ဝါ-ရုပ်နှင့်တူသော တရားသည်။

(စ) ပရသေနာ-တစ်ပါးသော စစ်တပ်သည်။ ပရိမုခံ-ရှေးရှု။ သစေတိဋ္ဌေယျ-အကယ်၍တည် ခဲ့ငြားအံ့။ ဝေဝတိဋ္ဌန္တိယာ-ဤသို့ တည်ခဲ့သည်ရှိသော်။ သမတ္ထာ-စွမ်းနိုင်ကုန်သော။ ပုတ္တာ၊ ဘဝန္တိ။

http://www.dhammadownload.com

ဝိရဂ်ရူပါ–ရဲရင့်သော သိကြားမင်း၏ စစ်အင်္ဂါနတ်စစ်သည်အပေါင်းနှင့်တူသော ကိုယ်ရှိကုန်သော။ (ဓကေဆရာလို) ဝါ–ရဲရင့်သူတို့၏အကြောင်း ဝီရိယဟူသောကိုယ်ရှိကုန်သော။ (အဋ္ဌကထာအလို) ဝါ–ဝီရိယ အတိပြီးသော ကိုယ်ရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်သော။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဝိရင်္ဂကို ဝီရာနံ အင်္ဂ ဝိရင်္ဂဟု ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဝိရင်္ဂ၌ အင်္ဂသဒ္ဒါ၏ အနက်နှင့် ဝီရအရကို မပြဆိုပြီးလော။ အင်္ဂသဒ္ဒါ၏ အနက်နှင့် ဝိရင်္ဂအရကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ဝိရင်္ဂရူပဟူသည် ရဲရင့်သူတို့၏အကြောင်း ဝီရိယဟူသော ရုပ်ရှိသူတို့ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဝီရိယသည် စင်စစ် ရုပ်မဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် ရဲရင့်သူတို့၏ အကြောင်း ဝီရိယဟူသော ရုပ်ရှိကုန်၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

ကား–ဝီရိယသည် စင်စစ် ရုပ်မဟုတ်သော်လည်း ဝီရိယအတိပြီးသော ကိုယ်ရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်သော ကြောင့် ဟူလို။ ဝီရိယံ ပန န ကေနစိရူပန္တိဝိယ သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ (ဋီ၊သစ်)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ရညော စက္ကဝတ္တိဿ ပဋိသေနာ နာမ နတ္ထိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ပါဠိယံ "ပရသေနပ္ပမဒ္ဒနာ"တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) သစေ ပုဋ္ဌိမုခံ တိဋ္ဌေယျ ပရသေနာ၊ တံ ပရိမဒ္ဒိတုံ သမတ္ထာ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဝီရ– ဝီရယတီတိ ဝီရော။
သူရ– သူရယတီတိ သူရော။
အားထုတ်ခြင်းကြိယာ။ ရဲရင့်သူဒြပ်။ ယောဓ။
အင်္ဂ– အင်္ဂီယတိ ဉာယတိ ဖလံ ဧတေနာ အင်္ဂံ။
သိခြင်းကြိယာ။ အကြောင်းဖြစ်သော ဝီရိယ။ ကာရဏ။
ဝီရိယ– ဝီရာနံ ကမ္မံ ဝီရိယံ (ဝါယမ+ဉဿဟ)
သရီရ– သရတိ ဂစ္ဆတီတိ သရီရံ။ သရန္တိ ဟိံသန္တိ တန္တိ သရီရံ။
သွားခြင်း၊ (ညှဉ်းဆဲခြင်း)ကြိယာ။ ခန္ဓာကိုယ်ဒြပ်။ကာယ၊ဒေဟ၊အတ္တဘာဝ။
သေန– သိနောတိ ဗန္ဓတီတိ သေနာ။ ပရဿ သေနာ ပရသေနာ။
နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ။ စစ်သည်အပေါင်းဒြပ်။ဝါဟိနီ၊ဓဇိနီ၊စမူ။

နံပါတ် (၅)

ဝိရင်္ဂရူပတ္တာ (ဝီရတ္တာ) ပရသေနပ္ပမဒ္ဒနတ္တာ– ပုတ္တာနံ။
ဝိရင်္ဂတ္တာ– ဝီရိယဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဉတ္တမသူရာ ဝုစ္စန္တိဖြင့် ဝီရအရ မြတ်ကုန် ရဲရင့်ကုန်သောသူတို့ကို အရကောက်အပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) ဝီရကာရဏံဖြင့် ဝိရင်္ဂ၌ အင်္ဂပုဒ်ကို အင်္ဂီယတိ ဉာယတိ ဖလံ ဧတေနာတိ အင်္ဂဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အင်္ဂအရ ကာရဏကို အရကောက်ယူမည်ကို သိစေ။ ဝီရိယန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိဖြင့် ဝိရင်္ဂအရ ဝီရဟုဆိုကြောင်း ဝီရိယကို ယူရမည်ကို သိစေ။

(င) ဝီရယမယသရီရာဝိယ–ဖြင့် ရူပသဒ္ဒါ၏ ကိုယ်ဟူသောအနက်ကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကို

http://www.dhammadownload.com

လည်းကောင်း၊ ဝီရဂ်ရူပါ-ဟူသည် ဝီရိယဟုဆိုအပ်သော ကိုယ်ရှိသကဲ့သို့ဖြစ်ကုန်သော သူတို့တည်းဟူသော အမိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒ- ဝိဝဋ္ဋ+ဝိစ္ဆဒ။ ဝိစ္ဆဒဟူသော နောက်ပုဒ်၌ ဝိကိုချေ။ ဋီ၊သစ်၊၂။၂၂၄။

ပရောသဟဿ- ပရသဟဿ။ အလယ်၌ ဩ လာ။

သဒိသ- သမာနဒိသ။ သမာနကို သ ပြု။

နံပါတ် (၈)

ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်လေးပါး- ၁။ ဗုဒ္ဓအဖြစ်၊ ၂။ အာသဝက္ခယ၊ ၃။ အန္တရာယိကဓမ္မကိုသိတော်မူခြင်း။ ၄။ နိယျာနိကဓမ္မကို သိတော်မူခြင်း။

ဓမ္မစက္ခုအရ- မြတ်စွာဘုရား၏ အောက်မဂ်အောက်ဖိုလ် သုံးပါးတို့၌ ရှိသောဉာဏ်။

ဗုဒ္ဓစက္ခုအရ- အာသယာနုသယဉာဏ်၊ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိဉာဏ်။

သမန္တစက္ခုအရ- သဗ္ဗညုတဉာဏ်။

နံပါတ် (၉)

တိဋ္ဌေယျ ပရသေနာ တံ၊ ပရသေနပ္ပမဒ္ဒနာ။
သစေ ဣတိ အမိပ္ပါယော၊ သမတ္ထာ ပရိမဒ္ဒိတုံ။ (ပဋ္ဌာဝတ္တ)

နံပါတ် (၁၀)

တံ ပရိမဒ္ဒိတုံ သမတ္ထာအရ- ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်သူကို နှိမ်နင်းခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ+ဝီရ၊ တင်ဖက်ရန်သူစစ်တပ်သည် အာရမ္မဏ။ ရန်သူ၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ မိမိ၏ ရဲရင့်ခြင်းစွမ်းရည်သတ္တိသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒီပန။ ရန်သူကိုနှိမ်နင်း၍ စစ်မြေပြင်ဦး၌ အောင်လံထူ၍ အောင်ပွဲ ခံနိုင်ခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၀)

(က) ဝဋ္ဋဝါရဏဓာရုယှာတိ ဝဋ္ဋဝါ ယုတ္တံ ရထံ အဘိရုဟိတွာ။

(ခ) ဗြာဟ္မဏော ကိရ ယေန ရထေန သယံ ဝိစရတိ၊ တမေဝ ရထံ ဒတွာ မာဏဝံ ပေသေသိ။

(ဂ) မာဏဝါပိ ပေါက္ခရသာတိသေဿဝ အႏ္တေဝါသိကာ။

(ဃ) သော ကိရ တေသံ "အမ္ဗဋ္ဌေန သဒ္ဓိံ ဂစ္ဆထာ"တိ သညံ အဒါသိ။

(င) ယာဝတိကာ ယာနဿ ဘူမီတိ ယတ္တကံ သက္ကာ ဟောတိ ယာနေန ဂန္တုံ၊
အယံ ယာနဿ ဘူမိ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၄။

နံပါတ် (၁)

(က) ဝဋ္ဋဝါယုတ္တံ-မြင်းမတို့နှင့်ယှဉ်သော။ ဝါ-မြင်းမတို့သည် ကအပ်သော။

(ခ) ကိရ-တဆင့်စကားကြားရသည်ကား။ တမေဝရထံ-ထိုကိုယ်တိုင်လှည့်လည်ကြောင်းဖြစ်သော ရထားကိုသာလျှင်။ ပေသေသိကိရ-စေလွှတ်လိုက်သတတ်။

(ဃ) သော ဗြာဟ္မဏော "တုမှေ အမ္ဗဋ္ဌေန သဒ္ဓိံ ဂစ္ဆထာ"ဟူ၍။ဣတိ-သို့။သညံ-ကို။ တေသံ မာဏဝကာနံ-တို့အား။

(င) ယတ္တကံ-အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ ဘူမိ-မြေသို့။ယာနေန-ရထားယာဉ်ဖြင့်။ ဂန္တုံ၊ သက္ကာ၊ ဟောတိ၊ တတ္တကံ၊ ဘူမိ ဂန္တွာ ပါဝိသိ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အမ္ဗဋ္ဌလုလင်သည် မြင်းမကပ်ယှဉ်အပ်သော ရထားကိုတက်စီး၍သွား၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အမ္ဗဋ္ဌလုလင်၌ မြင်းမ ကပ်ယှဉ်အပ်သော ရထားမည်သည် မရှိသည်မဟုတ်ပါလော၊ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် မြင်းမကပ်ယှဉ်အပ်သော ရထားကိုတက်စီး၍ သွားနိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) သို့– ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏားသည် မိမိလှည့်လည်သော ရထားကိုပေး၍ အမ္ဗဋ္ဌလုလင်ကို စေလွှတ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပါဠိ၌ အမ္ဗဋ္ဌလုလင်တစ်ဦးတည်းသာ သွားသည်မဟုတ်၊ များစွာသော လုလင်တို့နှင့် အတူသွား၏ဟု မိန့်ဆိုသည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်သို့လျှင် များစွာသောလုလင်တို့သည်အတူ လိုက်နိုင်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(တစ်နည်း) ဋ္ဌပနာတည်း။ ထိုသို့ဆိုသော် ပါဠိတော်၌ အမ္ဗဋ္ဌလုလင် တစ်ဦးတည်းသွားသည်ကိုသာ မိန့်ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ (အန္ဝယအာဘော်) သမ္ဗဟုလေဟိ မာဏဝကေဟိ သဒ္ဓိံဟု များစွာသော လုလင်တို့နှင့် အတူသွား၏ဟု မဆိုသည် မဟုတ်ပါလော။ (ဗျတိရေကအာဘော်) ဤသို့လည်း အာဘော်ပြင်၍ ထားနိုင်၏။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဗြာဟ္မဏော ယေန ရထေန သယံ ဝိစရတိ တမေဝ ရထံ ဒတွာ မာဏဝံ ပေသေတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပါဠိယံ သမ္ဗဟုလေဟိ မာဏဝကေဟိ သဒ္ဓိံ ပါယာသီတိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) သော တေသံ "အမ္ဗဋ္ဌေန သဒ္ဓိံ ဂစ္ဆထာ"တိ သည္ဒံ အဒါသိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဝဠဝ– ဝလတိ သံဝရတီတိ ဝဠဝါ။
စောင့်စည်းခြင်းကြိယာ။ မြင်းမဒြပ်။ အသဿ။

ရထ– ရမန္တိ ဧတေနာတိ ရထော။
မွေ့လျော်ခြင်းကြိယာ။ ရထားဒြပ်။ သဏ္ဌာန။

ယာန– ယန္တိ ဧတေနာတိ ယာနံ။
သွားခြင်းကြိယာ။ ယာဉ်ဒြပ်။ သကဋ္ဋ။ အန။

ဘူမိ– ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ။

နံပါတ် (၅)

ဝဠဝါယုတ္တတ္တာ– ရထဿ။
အန္တေဝါသိကတ္တာ– မာဏဝါကာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဝဠဝါယုတ္တံရထံ–ဖြင့် ဝဠဝါရထံ၌ ဝဠဝါပုဒ် ရထပုဒ်၊ ဝဠဝါဟိ ယုတ္တော ရထော ဝဠဝါရထောဟု မဇ္ဈေလောပီ တတိယာတပ္ပုရိသ်မာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။အာဘိရုဟိတွာ–ဖြင့် အာရုယှ၌ အာရှေ့ရှိသော ရုဟဓာတ် တွာပစ္စည်း။ အာဥပသာရ၏ အဘိဥပသာရအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ယ၏ တွာပစ္စည်းကာရိယဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ယနှင့်ဟ ရှေ့နောက်ပြန်၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ဝဠဝါရထံ အာရုယှဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဝဠဝါ–ဝလဝါ။ လကို ဠပြု။

ရထ– ရမု+ထ။ ဓာတွန် မကိုချေ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

အယာနဘူမိအရ– ယာဉ်ဖြင့်သွားခြင်း၏ မစွမ်းနိုင်သော ဌာနဖြစ်သော တံခါးမုခ်၏ အနီးအရပ်။

နံပါတ် (၉)

ဗြာဟ္မဏော ကိရ ပေသေသိ၊ ရထေန ယေန ဂစ္ဆတိ။

တမေဝ မာဏဝံ ဒတွာ၊ အတ္တနာ ဝဋ္ဋဝါရထံ။ (ပဏ္ဍာဝတ္ထုဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

(ဃ) ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏား၏သန္တာန်အမှုအရာ ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ+ဝီရ၊ တပည့်များသည် အာရုမ္မဏ၊ တပည့်များကို အမြင့်နှင့် အတူလိုက်စေလိုသော ဆန္ဒသည် ဥဒ္ဒီပန။ အတူလိုက်ခွင့်ရကြ၍ ဘုရားဖူးရခြင်း၊ ဒါသိပုတ္တဝါဒနှင့် စပ်သော တရားစကားနာယူရခြင်း အကျိုးများသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၁)

(က) တေန ခေါ ပန သမယေနာတိ ယသ္မိံသမယေ အမ္ဗဋ္ဌော အာရာမံ ပါဝိသိ တသ္မိံ ပန သမယေ။

(ခ) ဌိတမဇ္ဈန္ဟိကသမယေ။

(ဂ) ကသ္မာ ပန တသ္မိံ သမယေ စင်္ကမန္တိ၊ ပဏီတဘောဇနပစ္စယဿ ထိနမိဒ္ဓဿ ဝိနောဒနတ္ထံ။

(ဃ) ဒိဝါပဓာနိကာ ဝါ တေ။

(င) တာဒိသာနဉ္စိ ပစ္ဆာဘတ္တံ စင်္ကမိတွာ နှာယိတွာ သရီရံ ဥတုံ ဂါဟာပေတွာ နိသဇ္ဇ သမထဝိပဿနာ ကရောန္တာနံ စိတ္တံ ဧကဂ္ဂံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၄။

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဌိတမဇ္ဈန္ဟိကသမယေ–နေ့မွန်းမတ်မတ် တည့်ရာအခါ၌။ (စင်္ကမန္တိ)

(ဂ) ပဏီတဘောဇနပစ္စယဿ–မြတ်သော ဘောဇဉ်ဟူသောအကြောင်းရှိသော၊ ထိနမိဒ္ဓဿ–ထိနမိဒ္ဓကို၊ ဝိနောဒနတ္ထံ–ပယ်ဖျောက်ဖျက်ဆီးခြင်းအကျိုးငှါ။ ဝါ–ပယ်ဖျောက်ဖျက်ဆီးလိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။

(ဃ) ယသ္မာ၊ တေဘိက္ခူ၊ ဒိဝါ–နေ့၌။ ပဓာနိကာ–ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်တတ်သော ရဟန်းတို့ ပေတည်း။ တသ္မာ၊ သမ္ဗဟုလာ ဘိက္ခူ တသ္မိံ သမယေ စင်္ကမန္တိ။

(င) ဟိ–ချဲ့။ ဥတုံ–အပူငွေ့ကို။ ဂါဟာပေတွာ–ယူစေကြကုန်ပြီး၍။ နိသဇ္ဇ–၍။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊(က)ဖြင့် တေန ခေါ ပန သမယေန၌ တသဒ္ဒါ၏ အနိယမတ္တကိုလည်းကောင်း၊ နာဝိဘတ်၏ သတ္တမျတ္ထကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုအခါဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ သာမညအားဖြင့် ဟောအပ်သောကြောင့် အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောအခါကို ယူအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ သမ္ဗဟုလာ ဘိက္ခူ အဗ္ဘောကာသေ စင်္ကမန္တိဟု မိန့်ဆိုအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် (ဝါ) အဘယ်အကျိုးငှါ ထိုရဟန်းတို့သည် မွန်းတည့်အချိန်၌ စင်္ကြံသွားကြပါကုန်သနည်း။ ထက်ဝက်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေခြင်းတို့ဖြင့်သာ ရဟန်းတရားအားထုတ်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့အနုသန္ဓေ–ဤသို့ (ဂ)ဖြင့် ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှါ စင်္ကြံလျှောက်ကြခြင်းသည် ခပ်သိမ်းသော ရဟန်းတို့၏ အလေ့အကျင့်၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်၏ဟု ပဌမနည်းကိုဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သော ရဟန်းတို့၏သာ သီးခြားအလေ့အကျင့်၏အစွမ်းဖြင့် ဒုတိယနည်းကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ခ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်။

http://www.dhammadownload.com

(င) သို့–သရော (ဃ)ဖြင့် စကြံလျှောက်ကုန်သော ရဟန်းတို့သည် ဒိဝါပဓာနိက ရဟန်းတို့ဖြစ်ကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘယ့်ကြောင့် ထိုရဟန်းတို့သည် နေ့အခါ၌ ရဟန်းတရား အားထုတ်ကြပါကုန်သနည်း။ တစ်ပါးသောအခါ၌လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းနေကြကုန်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ရှု– (က) နန ပါဠိယံ တေန ခေါ်ပန သမယေနာတိ ဣဒ်ဝစနံ အဝိသေသေန ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဌိတမဇ္ဈန္ဟိကသမယေ်တိ ဝိသေသေန အတ္တော ဂဟေတဗ္ဗော။

(ဂ) အဋ္ဌကထာပမာဏတော ဝိသေသေန အတ္တော ဂဟေတဗ္ဗော။

(ဂ) (က) နနု တေ ဘိက္ခူ သယမာနာ ဝါ နိသိန္နာဝါ တိဋ္ဌမာနာ ဝါ ဘာဝန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ တသ္မိံ သမယေ စင်္ကမန္တိ။

(ဂ) ပဏီတဘောဇနပစ္စယဿ ထိနမိဒ္ဓဿ ဝိနောဒနတ္ထံ။

(ဃ+င) ရှု– (က) နနု ပါဠိယံ သမ္ဗဟုလာ ဘိက္ခူ အဗ္ဘောကာသေ စင်္ကမန္တီတိ သာမညေန ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဒိဝါပဓာနိကာ တေတိ ဝိသေသေန ဝုတ္တံ။

(ဂ) တာဒိသာနံ ပဉ္စာဘာဝတ္တံ။ ပ ။စိတ္တံ ကေဂ္ဂဟောတိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

အဟာ– န ဟောတိ ပဉ္စာဂမနန္တိ အဟံ။
မစွန်းခြင်းကြီးယား နေ့ဟူသော ကာလပညတ်။ ဒိန၊ဒိဝသ။

မဇ္ဈန္ဟိက–အဟဿ မဇ္ဈော မဇ္ဈန္ဟော။ မဇ္ဈေ ဘဝေါ မဇ္ဈန္ဟိကော။
နေ့၏ အလယ်နှင့်မှန်းတည့် အချိန်အခါနှင့်ကာလ/ကာလဝစ္ဆစပ်၊ ဝိကာလ။

အာရာမ–အာဂန္တွာ ရမန္တိ ဧတ္ထာတိ အာရာမော။ (ဝိဟာရော)

သမယ– သင်္ဂမ္မ အယတိ ပဝတ္တတီတိ သမယော။ (ကာလ၊ဝေလာ)

ဒိဝါ– ဒိဗ္ဗန္တိ အသ္မိန္တိ ဒိဝါ။

ပဓာနိက–ပဓာနံ အနုယုဉ္ဇန္တီတိ ပဓာနိကာ။ (ကမ္မဋ္ဌာနိက၊ယောဂိနော)

မဇ္ဈော– မဇတိ သံသုဒ္ဓိယံ ဂစ္ဆတီတိ မဇ္ဈော။

ပဓာန– ပဒဟတိ ဧတေနာတိ ပဓာနံ။ (ကမ္မဋ္ဌာန)

ကေဂ္ဂ– ကေံ အဂ္ဂံ ယဿာတိ ကေဂ္ဂံ။
တစ်ခုတည်းသော အာရုံ၏ စိတ်နှင့် အာရုံ အာရမ္မဏိကအစပ်။စိတ်ဒြပ်။
အဝိက္ခေပ၊သမာဓိ။

နံပါတ် (၅)

စင်္ကမန္တိကို စင်္ကမန္တတ္ထာ (ပဓာနိကတ္တာ) တေသံ သမ္ဗဟုလာနံ ဘိက္ခူနံ။
ကေဂ္ဂတ္တာ– စိတ္တဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) တသ္မိံ ပနသမယေ–ဖြင့် တေန ခေါ်ပနသမယေန၌ နာဝိဘတ်သည် ဘာဝိယာအနက်၌ မသက်၊ သတ္တမီအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ခေါ်ပနသဒ္ဒါ၏ ပဒပူရဏအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ယသ္မိံသမယေ–ဖြင့် တေန၌ တသဒ္ဒါ၏ အနိယမတ္တကို ယသ္မိံသမယေဖြင့် ထည့်စွက်၍အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) သံဝဏ္ဏနာဖြင့် တေနခေါ်ပန သမယေန၌ သမယအရ မှန်းတည့်အချိန်ကို ယူအပ်သည်ကို

http://www.dhammadownload.com

သိစေ။ထိုတို့ကိုရှု၍ တေနခေါပန သမယေန-ထိုအခါ၌ (အနိယမတ္ထ) ဝါ-အမ္ဗဋ္ဌ၏ အာရုမ်သို့ဝင်ရာ ထိုအခါ၌။ (နိယမတ္ထ) ဝါ-မွန်းတည့်ချိန်၌။ (သရူပတ္ထ) ပေးနိုင်သည်။

နံပါတ် (၇)

မဇ္ဈန္တိက- မဇ္ဈ+အဟ+ဣက။ အဟကို န ပြု။

ပဓာန- ပ+ဒဟ+ယု။ ယုကို အနပြု၊ ဒဟကို ဓပြု၊ အကို အာပြု။

နံပါတ် (၉)

တာဒိသဥ္စ နာယိတွာ၊ ပဋ္ဌာဘတ္တံ ကရောန္တာနံ။

စက်မိတွာ ဥတုံ ကာယံ၊ စိတ္တံ နိသဇ္ဇ ကေဂ္ဂံ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

စိတ္တံ ကေဂ္ဂ ဟောတိအရ- သမာဓိပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊မေ္မ၊ (တစ်နည်း) သမ+သန္တ။ ကိုယ်စိတ်ကိုယ်စိ အားထုတ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားတို့သည် အာရုမ္မဏ၊ ဆွမ်းစားပြီးနောက် စကြံသွားခြင်း၊ရေချိုးပြီးခြင်း၊ ကိုယ်ငွေ့ကိုရခြင်းတို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အဖြစ်အပျက်ကို ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ထင်ရှားစွာ သိနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၂)

(က) အဘိညာတကောလညောတိ ပါကဋကုလဇော။

(ခ) တဒါ ကိရ ဇမ္ဗုဒီပေ အမ္ဗဋ္ဌကုလံ နာမ ပါကဋကုလမဟောသိ။

(ဂ) အဘိညာတဿာတိ ရူပဇာတိမန္တကုလပဒေသေဟိ ပါကဋဿ။

(ဃ) အဂရုတိ အဘာရိကော။

(င) ယော ဟိ အမ္ဗဋ္ဌံ ဉာပေတုံ န သက္ကုဏေယျ၊ တဿ တေန သဒ္ဓိံ ကထာသလ္လာပေါ ဂရု ဘဝေယျ။

(စ) ဘဂဝတော ပန တာဒိသာနံ မာဏဝါနံ သတေနာပိ သဟဿေနာပိ ပဉ္စပုဒ္ဓဿ ဝိဿဇ္ဇနေ ဒန္ဓာယိတတ္တံ နတ္ထီတိ မညမာနာ ''အဂရု ခေါ ပနာ''တိ စိန္တယိံသု။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၂၅)

နံပါတ် (၁)

(ဂ) ရူပဇာတိမန္တကုလာပဒေသေဟိ-အဆင်းကိုညွှန်ပြခြင်း၊ ဇာတ်ကိုညွှန်ပြခြင်း၊ ဗေဒင်ကိုညွှန်ပြခြင်း၊ အမျိုးကိုညွှန်ပြခြင်းတို့ဖြင့်။ ပါကဋဿသော။ပေါက္ခရသာတိဿဗြာဟ္မဏဿ-၏။ အန္တေဝါသိက-အနီးနေတပည့်လည်းဖြစ်ခဲ့၏။

(င) ယောပုဂ္ဂလော၊ တဿပုဂ္ဂလဿ-အား။ တေန အမ္ဗဋ္ဌေန-နှင့်။ ကထာသလ္လာပေါ-ရှေးဦးစွာပြောဆိုရခြင်း၊ စကားတုံ့ပြန်၍ ပြောဆိုရခြင်းသည်။ဝါ ဆွေနွေးခြင်းသည်။

(စ) ပန-စင်စစ်ကေန်အမှန်။ဘဂဝတော-အား။ ဝါ-ကို။ဒန္ဓာယိတတ္တံ-နှံ့နှေးလေးလံ ထိုင်းမှိုင်းသည်၏အဖြစ်သည်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊(က)ဖြင့် အဘိညာတသဒ္ဒါ၏ ပါကဋဝါစကအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊အဘိညာတကုလေ ဇာတော အဘိညာတကောလညောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ စင်စစ်အားဖြင့် ဆိုလတံ့သောနည်းအားဖြင့် ရှေးအခါ၌ အမ္ဗဋ္ဌအမျိုးသည် မထင်ရှားသည်မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘိညာတကောလညော အမ္ဗဋ္ဌော မာဏဝေါဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ဋီ၊သစ်၊၂၊၂၄၆။

(င+စ) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် အဂရုသဒ္ဒါသည် အဘာရိကသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်ပုံကို ဖွင့်ပြအပ်၏

http://www.dhammadownload.com

အဘယ့်ကြောင့် ဝန်မလေးဟု အောက်မေ့ မှတ်ထင်ကြပါကုန်သနည်း။ ဝန်မလေးဟု အောက်မေ့မှတ်ထင်ပုံ ရဟန်းတို့၏ အလိုကို ထင်ရှားစွာ မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (င+စ) မိန့်။

(စ) သို့-ဆရာ၊ (င)ဖြင့် အကြြင်သူသည် အမ္ဗဋ္ဌကို သိခြင်းငှါမစွမ်းနိုင်၊ ထိုသူအား အမ္ဗဋ္ဌနှင့်အတူ စကားပြောခြင်းငှါ ဝန်လေး၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ မြတ်စွာဘုရားကိုကား အဘယ်ကဲ့သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ ဝန်လေးသကဲ့သို့ မြတ်စွာဘုရာအားလည်း ဝန်လေးနိုင်၏ဟူ၍ပင် မှတ်သားအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု ဝက္ခမာနနယေန ပုဗ္ဗေ အမ္ဗဋ္ဌကုလံ အပညာတံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ပါဠိယံ "အဘိညာတကောလညော"တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) တဒါ ဇမ္ဗုဒီပေ အမ္ဗဋ္ဌကုလံ နာမ ပါကဋကုလံ အဟောသိ၊ တသ္မာ-
(က) နနု ယော အမ္ဗဋ္ဌ ဉာပေတုံ။ ပ ။ ဂရု ဘဝေယျ။
(ခ) အထ ကသ္မာ "အဂရု ခေါ ပနာ"တိ စိန္တယန္တိ။
(ဂ) ဘဂဝတော တာဒိသာနံ ။ ပ ။ နတ္ထီ"တိ မညမာနာ ဟောန္တိ၊ တသ္မာ-

နံ့ပါတ် (၄)

ပါကဋ- ဒဿနံ ကဋတီတိ ပါကဋော။
ဇမ္ဗု- ဇမိယတေ အဒီယတေတိ ဇမ္ဗု။ (ဇမု+ဗု)
စားခြင်းကြိယာ။ သပြေပင်ဒြပ်။ ဇမ္ဗုဝ၊ဇမ္ဗု။
ဘာရိယ- ဘာရိတဗ္ဗန္တိ ဘာရိယံ။ န ဘာရိယံ အဘာရိယံ။
ကထာ- ကထိယတေ ဥစ္စာရိယတေတိ ကထာ။
သလ္လာပ- သံ ပုနပ္ပုနံ လပနံ သလ္လာပေါ။
ဒန္ဓာယိတတ္တံ- ဒန္ဓာယိတဿ ဘာဝေါ ဒန္ဓာယိတတ္တံ။
ဒန္ဓော ဝိယ ဒိဿတီတိ ဒန္ဓာယိတတ္တံ။
အဘိညာတ- အဘိညာယတေတိ အဘိညာတံ။
အလွန်သိခြင်းကြိယာ။ အလွန်သိအပ်သောအမျိုး။ ပါကဋ္ဌဝိသုတ။
ဒန္ဓ- ဒန္ဓတီတိ ဒန္ဓော။

နံ့ပါတ် (၅)

(က) အဘိညာတကောလညတ္တာ- အမ္ဗဋ္ဌဿ မာဏဝဿ။
(ခ) အဘိညာတတ္တာ- ပေါက္ခရသာတိဿ ဗြာဟ္မဏဿ။
(ဂ) အဂရုတာယ- ဘဂဝတော။

နံ့ပါတ် (၆)

(က) ပါကဋကုလဇောဖြင့် အဘိညာတကောလညော၌ အဘိညာတသဒ္ဒါသည် ပါကဋသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဘိညာတဥ္စ တံ ကုလဥ္စာတိ အဘိညာတကုလံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို လည်းကောင်း အဘိညာတကုလေ ဇာတော အဘိညာတကောလညောဟု ဇာတတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု၍ ဏျပစ္စည်း ဇာတအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (ဋီ၊သစ်)

(တစ်နည်း) ပါကဋကုလဇောဖြင့် အလွန်သိအပ်သော အမျိုးဟူသည် ထင်ရှားသောအမျိုးဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (ယင်းအလို အဘိညာယတေတိ အဘိညာတံ၊ အဘိညာတံ ကုလံ အဘိညာတကုလံ။ တသ အပစ္စံ အဘိညာတကောလညောဟု အပစ္စတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု၍ ညပစ္စည်း အပစ္စအနက်၌ သက်)

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ပါကဋ္ဌသ-ဖြင့် အဘိညာတသဒ္ဒါ ပါကဋ္ဌသဒ္ဒ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ရူပဇာတိ မန္တကုလာပဒေသေဟိဖြင့် ရုပ်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဇာတ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ မန္တန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အမျိုးအားဖြင့်လည်းကောင်း ထင်ရှား၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နိဿယ (ဂ)

အဘိညာတကောလညော-အဘိညာတကုလ+ဏျ။ ဏျချေ။ နလာ၊ ချကို ဥ ပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ ကုတ၏ ဥ-ကို ဩ ပြု။

ဓမ္မ- ဓနု+ဗ။ နကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မပြု။

နိဿယ (၈)

သော အမ္ဗဋ္ဌ ဝိဟာရေသု ဝိဟာရအရ- ဂန္ဓကုဋိကျောင်းကို ရည်ရွယ်၍ဆိုသည်။

သတေနမှုဆိုခြင်းသည် သာမညအားဖြင့် ပြောဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ သာမညအားဖြင့် ပြောဆိုသော်လည်း ဝိသေသကို သိခြင်းငှါ ရည်ရွယ်၍ ပြောဆိုအပ်သောစကား ဖြစ်သောကြောင့် သတေနာပိ သဟသေနာပိ-ရာပေါင်းများစွာ၊ ထောင်ပေါင်းများစွာကို ယူနိုင်သောကြောင့် အနေကသချာ မည်၏။

နိဿယ (၉)

သက္ကဏေယျ န ဉာပေတုံ၊ ယော တဿ တေန အမ္ဗဋ္ဌ။
သင်္ခ ဝစနသလ္လာပေါ၊ ဘဝေယျ ဟိ ဂရုဠ္ဌေဝ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နိဿယ (၁၀)

ဒန္ဓာယိတတ္တံ နတ္ထိ-သပ္ပညုတဉာဏ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ မေးအပ်သောပြဿနာတို့သည် အာရမ္မဏ။ပြဿနာအားလုံး၌ အပိတ်အပင်အတားအဆီးမရှိ ဉာဏ်တော်၏ ကျက်စားနိုင်သည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ အဂရုခေါ်စသည်ဖြင့် ရဟန်းတော်များကြွစည်ခြင်း၊ ဘုရားရှိရာသို့ အမ္ဗဋ္ဌကိုညွှန်ပြခြင်း စသော အကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၃)

(က) အာဠိန္ဒြိ ပမုခံ။
(ခ) ဥက္ကာသိတ္ဝာတိ ဥက္ကာသိတသဒ္ဒံ ကတွာ။
(ဂ) အဂ္ဂဠ္ဌန္တိ ဒွါရကဝါဋံ။
(ဃ) အာကောဋ္ဌေဟီတိ အဂ္ဂနေခေဟိ သဏိကံ ကုဉ္စိကစ္ဆိဒ္ဒသမီပေ အာကောဋ္ဌေဟီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(င) ဒွါရံ ကိရ အတိဉ္စုပရိ အမနုဿာ၊ အတိဟေဋ္ဌာ ဒီဃဇာတိကာ ကောဋ္ဌေန္တိ၊ တထာ အနာကောဋ္ဌေတွာ မဇ္ဈေ ဆိဒ္ဒသမီပေ အာကောဋ္ဌေတဗ္ဗန္တိ ဣဒံ ဒွါရာကောဋ္ဌနဝတ္တန္တိ ဒီပေန္တော ဝဒန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။

နိဿယ (၁)

(က) ပမုခံ-ဂန္ဓကုဋိတိုက်၏ အဦးစမုခ်သို့ (ပရိသိတွာ အာကောဋ္ဌေဟိ-ခေါက်လော့။)

(ဃ) အဂ္ဂနခေဟိ-လက်သည်းဖျားတို့ဖြင့်။ ကုဉ္စိကစ္ဆိဒ္ဒသမီပေ-သံကောက်ပေါက်၏အနီး၌။

(င) ကိရ-ချဲ့။ကိရ-သစ္စံ-မှန်။ဒွါရံ-ကို။အတိဉ္စုပရိ-အလွန်အထက်ကျသောအရပ်၌။ဝါ-အလွန်မြင့်လွန်းသောအရပ်၌။ အတိဟေဋ္ဌာ-အလွန်အောက်ကျသောအရပ်၌။ ဝါ-အလွန်နိမ့်လွန်းသောအရပ်၌။ တထာ-ထိုသို့သောအခြင်းအရာအားဖြင့်။ အနာကောဋ္ဌေတွာ-မခေါက်မူ၍။ မဇ္ဈေ ဆိဒ္ဒသမီပေ-အလယ်သံကောက်ပေါက်၏အနီး၌။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် လက်သည်းဖျားတို့ဖြင့် ဖြည်းဖြည်းသံကောက်ပေါက်၏ အနီး၌ ခေါက်လော့ဟု ရဟန်းတို့စေခိုင်းအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။အဂ္ဂဠံ အာကောဋေ့သီဟု ပါဠိတော်၌ သာမည့ဆိုသောကြောင့် တံခါးရွက်၏ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောအရပ်၌ ခေါက်စေကလည်း တံခါးခေါက်ခြင်းကိစ္စ ပြီးရာသည်မဟုတ် ပါလော၊ထိုသို့ဖြစ်လျှက် သံကောက်ပေါက်၏ အနီး၌ ခေါက်လော့ဟု အထူးပြု၍ စေခိုင်းခြင်းသည် အသို့သင့်နိုင် ပါအံ့နည်း။ သာမည ဝိသေသဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ်ကြောင့် (င)မိန့်၊ငြိ၊သစ်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ အဂ္ဂဠံ အာကောဋေ့သီတိ အဝိသေသေန ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ကုဉ္စိကစ္ဆိဒ္ဒသမီပေ အာကောဋေဟီတိ ဝိသေသေန ဝုတ္တံ။

(ဂ) ဒွါရံ ကိရိ အတိဥပရိ။ ပ ။ဒွါရကောဋ္ဌနဝတ္တဉ္စ ဒီပေန္တာ ဝဒန္တိ တသ္မာ။

နံပါတ် (၄)

ပမုခ– ပဓာန် မုခံ ပမုခံ။
ပြဿာန်းခြင်းဂုဏ်၏ အဦးအစနှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ်။ ဂန္ဓကုဋီ၏ အဦးစမုခ်သည်။ အာဠိန္ဒ။

ကဝါဋ– ကံ ဝါတံ ဝါဋယတီတိ ကဝါဋံ။
တားမြစ်ခြင်းကြိယာ။ တံခါးရွက်ဒြပ်။ ဒွါရမာဟ၊အဂ္ဂဠ။

နခ– နတ္ထိ ခံ ဣန္ဒြိယံ ဧတ္ထာတိ နခါ။
ကာယိန္ဒြေမရှိခြင်း အဘာဝဘောဂုဏ်၏ လက်သည်းနှင့် နိသျ+နိဿိတအစပ်။
လက်သည်းဒြပ်။ ကရဇ။

ကုဉ္စိက–ကုဉ္စတီတိ ကုဉ္စိကာ။
ကောက်ကွေးခြင်းကြိယာ။ သော့ဒြပ်။ တာဠု၊အဝါပုရာဏ။

အာဠိန္ဒ–အလိ သခါ ဣန္ဒော ဧတ္ထာတိ အာဠိန္ဒော။
မိတ်ဆွေဟုဆိုအပ်သော သိကြား၏ အဦးစမုခ်အရပ်နှင့်ဌာနီ+ဌာနစပ်။ အဦးခမုခ်၊ ပမုခ။

ဥက္ကာသ–ဥက္ကာသီယတေတိ ဥက္ကာသော။
အသံပြုခြင်းကြိယာ။ချောင်းဟန့်သံ၊နိပိတသဒ္ဒ၊အဗျတ္တသဒ္ဒ။

နံပါတ် (၅)

ဒွါရကောဋ္ဌနဝတ္တဉ္စ– ဣတိ ဣမသ္မ အာကောဋ္ဌနသာ။
ဒီပေန္တာ– တေသံ ဘိက္ခူနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ပမုခံဖြင့် အာဠိန္ဒအရ ဂန္ဓကုဋီကျောင်းတော်၏ အဦးစမုခ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။ (တစ်နည်း) အာဠိန္ဒသဒ္ဒါ၏ ပမုခသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို သိစေ။ဥက္ကာသိတသဒ္ဒံကတွာဖြင့် ဥက္ကာသိတွာ၌ ဥရေးရှိသော ကာသဓာတ်သည် မထင်ရှားသောအသံပြုခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ချောင်းဟန့် ၍ဟူသည် ချောင်းဟန့်သံကို ပြုခြင်းပင်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဂ) ဒွါရကဝါဋံဖြင့် အဂ္ဂဠသဒ္ဒါသည် တံခါးရွက်အနက်ဟောသည်ကို သိစေ။

(ဃ) ကုဉ္စိကစ္ဆိဒ္ဒသမီပေဖြင့် တံခါး၏ ခေါက်ရမည့်အရပ်ကို သိစေ။ အဂ္ဂနခေဟီဖြင့် လက်သည်း ဖျားကို့ဖြင့် ခေါက်၏ဟု ခေါက်ကြောင်း အရာဝတ္ထုကို သိစေ။ သဏိကံဖြင့် ခေါက်ပုံအခြင်းအရာကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

အာဠိန္ဒ– အလိ+ဣန္ဒ။ အကို အာပြု၊ လကို ဠပြု၊ ဣချေ။

http://www.dhammadownload.com

အဂ္ဂဠ- အဇ္ဇ+အလ။ ဇ္ဇကို ဂ္ဂပြု၊ လကို ဠပြု။
ဒိယ- ဒိယ။ ဣကို ဤပြု။ (တစ်နည်း) ဒု+ယ။

နိဿယ (၈)

ပဒုမာထဓ္ဌာနအရ- ရှေ့ခြေနောက်ခြေတို့၏အတွင်း တောင်ဆုတ်ပမာထားရှိသော အရပ်။

သိန္ဓုဝါရဟူသည်- အပွင့်ဖြင့်ကပ်ရောက်အပ်သော သစ်ပင်တစ်မျိုးဖြစ်၏၊ ယင်းသစ်ပင်၏ အပွင့်သည် အဖြူရောင် အဆင်းရှိသည်။

နိဿယ (၁၀)

အာကောရွေသိဒ္ဓ ဓာတ်အရ- ခေါက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ကာယဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဉသဟာဟ+ဝီရ။ တံခါးသည် အာရမ္မဏ။ ဖွင့်လိုခြင်း၊ အထဲ၌ မြတ်စွာဘုရားရှိနေခြင်း အကြောင်းတို့သည် ဥဒ္ဒီပန။ တံခါးပွင့်ခြင်း၊ မြတ်စွာဘုရားနှင့် သမ္မောဒနီယ သာရဏီယ စကားများ ပြောဆိုရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၄)

(က) ဝိဝရိ ဘဂဝါ ဒွါရံ ဣတိ န ဘဂဝါ ဥဋ္ဌာယ ဒွါရံ ဝိဝရိ။
(ခ) "ဝိဝရတု"တိ ပန ဟတ္ထံ ပသာရေတိ။
(ဂ) တတော "ဘဂဝါ တုမှေဟိ အနေကာသု ကပ္ပကောဋီသု ဒါနံ ဒဒမာနေဟိ န သဟတ္ထာ ဒွါရဝိဝရဏကမ္မံ ကတ"န္တိ သယမေဝ ဒွါရံ ဝိဝဋံ။
(ဃ) တံ ပန ယသ္မာ ဘဂဝတော မနေန ဝိဝဋံ၊ တသ္မာ "ဝိဝရိ ဘဂဝါ ဒွါရ"န္တိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။)

နိဿယ (၁)

(ခ) ပန-အဟုတ်အမှန်ကား။ဒွါရံ-သည်။ဝိဝရတု-ပွင့်စေသတည်း။ဣတိမနသိကတွာ-၍။ ပသာရေတိ-ဆန့်တန်းတော်မူပြီ။

(ဂ) တတော-ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရား၏ လက်ဆန့်တန်းတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ "ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရား။အနေကာသု-တစ်ပါးမကများစွာကုန်သော။ကပ္ပကောဋီသု-ကပ္ပတို့၏ ကောဋိတို့၌။ဒါနံ-ကို။ ဒဒမာနေဟိ-ပေးလှူစွန့်ကြဲတော်မူကြကုန်သော။တုမှေဟိ-တို့သည်။သဟတ္ထာ-ဖြင့်။ဒွါရဝိဝရဏကမ္မံ-တံခါး ဖွင့်မှုကို။ နကတံ-အပ်ပါ။ ဣတိ-သို့။ ဝဒန္တိဝိယ-မဆိုသော်လည်း ဆိုသကဲ့သို့။

(ဃ) ပန-ထိုသို့ပင် ဖွင့်ပါသော်လည်း။ တံ-ဒွါရံ။

နိဿယ (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ထ၍ တံခါးကို မဖွင့်ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်လျှက် အဘယ့်ကြောင့် ပါဠိတော်၌ "ဝိဝရိ ဘဂဝါ ဒွါရံ"ဟု မိန့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ "ဝိဝရိ သယမေဝ ဒွါရံ"ဟု မိန့်ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။
(တစ်နည်း) ထပနာတူ။ ထိုသို့ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသော်လည်း ပါဠိတော်၌ "ဝိဝရိ ဘဂဝါ ဒွါရံ"ဟု မိန့်ဆိုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ့်ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ထ၍ တံခါးမဖွင့်ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် သယမေဝ ဒွါရံ ဝိဝဋံ-ဖြင့် မိမိအလိုလိုသာလျှင် တံခါးသည် ပွင့်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းသို့ တံခါးသည် အလိုလိုပွင့်အံ့၊ ဤသို့ပွင့်သည်ရှိသော် ပါဠိ၌ "ဝိဝရိ သယမေဝ ဒွါရံ"ဟု ဟောဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ (အန္ဓယ) ဝိဝရိ ဘဂဝါ ဒွါရံဟူ၍ ပါဠိ၌ဆိုခြင်းငှါ မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ဗျတိရေက) ယင်းသို့ဖြစ်လျှက် "ဝိဝရိ သယမေဝ ဒွါရံ"ဟု မဆိုမူ၍ ဝိဝရိ ဘဂဝါ ဒွါရံဟု အဘယ့်ကြောင့်

http://www.dhammadownload.com

မိန့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။ (ပခုက္ကူသျှ)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု န ဘဂဝါ ဥဒ္ဒာယ ဒ္ဒါရံ ဝိဝရိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ပါဠိယံ "ဝိဝရိ ဘဂဝါ ဒ္ဒါရ"န္တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) နနု "ဝိဝရတူ"တိ ဟတ္ထံ ပသာရေတိ။ တသ္မာ–

အထဝါ (က) နနု ပါဠိယံ "ဝိဝရိ ဘဂဝါ ဒ္ဒါရ"န္တိ ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ "န ဘဂဝါ ဥဒ္ဒာယ ဒ္ဒါရံ ဝိဝရိ"တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) "ဝိဝရတူ"တိ ဟတ္ထံ ပသာရေတိ၊ တသ္မာ–

(ခ) ပနသဒ္ဒါ–မြတ်စွာဘုရား ထ၍ တံခါးဖွင့်တော်မမူပါဘဲလျက် "ဝိဝရိ ဘဂဝါ ဒ္ဒါရံ"ဟု ပါဠိတော်အဆိုကို မနှစ်သက်၍ "ပန"သဒ္ဒါဆို။(တစ်နည်း) "ဝိဝရိ ဘဂဝါ ဒ္ဒါရံ"ဟူသော ပါဠိတော်၌ အခိုင်အမာဆိုထားပါလျက် "န ဘဂဝါ ဥဒ္ဒာယ ဒ္ဒါရံ ဝိဝရိဟု ဖွင့်ဆိုသော (က)ဝါကျလာ သံဝဏ္ဏနာကို မနှစ်သက်၍ ပန သဒ္ဒါဆို။

(ဂ+ဃ) ၌–(က) နနု တတော "ဘဂဝါ။ ပ ။သယမေဝ ဒ္ဒါရံ ဝိဝဋံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ "ဝိဝရိ ဘဂဝါ ဒ္ဒါရ"န္တိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) တံ ယသ္မာ ဘဂဝတော မနေန ဝိဝဋံ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

ဘဂဝါ–ဘဇိတဗ္ဗော သေဝိတဗ္ဗောတိ ဘဂေါ။ ဘဂေါ ဧတဿ အတ္ထီတိ ဘဂဝါ။ (တဒ္ဓိတ်)
ဘဝေသု ဝန္တဂမနော ယဿာတိ ဘဂဝါ။ (သမာသ်) အဘာဇီတိ ဘဂဝါ။ (ကိတ်)

ဒ္ဒါရ– ဒွေ အရန္တိ အတြာတိ ဒ္ဒါရံ။ ဒုဋ္ဌု ဝါရယန္တိ အသ္မာတိ ဒ္ဒါရံ။
တားမြစ်ခြင်းကြိယာ။ တံခါးဒြပ်။ ပရိဟာရ။

ဟတ္ထ– ဟရန္တိ အနေနာတိ ဟတ္ထော။ ဟသန္တိ ဧတေနာတိ ဟတ္ထော။

ကပ္ပ– ပရိစ္ဆိန္ဒနဝသေန ကပ္ပီယတီတိ ကပ္ပေါ။
ဖြတ်ခြင်းကြိယာ။ ကပ်ကမ္ဘာဟူသော ကာလပညတ်။ ယုဂ၊အာယုအန္တရာဒို။

ကောဋိ–သင်္ချာ ကုဋတိ ဆိန္ဒတီတိ ကောဋိ။
ဖြတ်ခြင်းကြိယာ။ ကဋေကမ္ဘာ(သင်္ချာ)၊ဒသလက္ခ။

အနေကာ– ဧတိ ပဝတ္တတီတိ ဧကော၊ န ဧကော အနေကာ။

နံပါတ် (၅)

ဒဒမာနတ္တာ– တုမှာကံ။
တသ္မာ တတော ဝိဝဋတ္တာ– တဿဒ္ဒါရဿ။

နံပါတ် (၇)

ဒ္ဒါရ– ဒု+ဝါရ။ (ဒ္ဒိ အရ။) ဥ–ချေ။တစ်နည်း–ဣချေ။အကိုအာပြု။
ဘဂဝါ– ဘဝေသု+ဝန္တ+ဂမန။ ဝေသုနှင့် မနသဒ္ဒါကိုချေ၊ ဝနှင့်ဂ ရှေ့နောက်ပြန်။
ဝိဝဋ– ဝိ+ဝရ+တ။ ရချေ။ တကို ဋပြု။

နံပါတ် (၈)

ဒါနံ ဒဒမာနေဟိ–ပါဠိဖြင့် ပါရမီတော်၏ အာနုဘော်ကြောင့် အလိုလိုသာ တံခါးပွင့်ခြင်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ပြသည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

ပသာရေသိအရ- ကာယဝိညတ်သမုဋ္ဌာပက ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥသာဟ၊ဝိရိ၊ တံခါးသည် သည်းကောင်း၊ လက်တော်သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ အမ္ဗဋ္ဌ၏ တံခါးခေါက်သံသည်လည်းကောင်း။ ဒိမိ၏ ကမ္ဗာပေါင်းများစွာ ဒါနအလှူ ပေးလှူခဲ့ဘူးခြင်း ပါရမီကုသိုလ်ကံသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ တံခါးဖွင့်ခြင်း။ အမ္ဗဋ္ဌဝင်လာနိုင်ခြင်း၊ သမ္မောဒနီယကထာ စသည်ပြောဆိုခြင်းသည် အနုဘာဝ။

မနေနအရ အဓိဋ္ဌာန်စိတ်၊ ရူပကြိယာပဥ္စမဈာန်ဋ္ဌရှိသော ကုဒ္ဒိဝိဓ အဘိညာဏ်။)

ဝါကျစဉ် (၂၅)

(က) ဘဂဝတော သန္တိ သမ္မောဒိံသုတိ ယထာ ခမနီယာဒိနိ ပုစ္ဆန္တော ဘဂဝါ တေဟိ, ဝေ တေပိ ဘဂဝတာ သန္တိ သမပ္ပဝတ္တမောဒမာနာ အဟေသုံ။

(ခ) သီတောဒကံ ဝိယ ဥဏှောဒကေန သမ္မောဒိတံ ဧကီဘာဝံ အဂမံသု။

(ဂ) တံ ပီတိပါမောဇ္ဇသင်္ခါတသမ္မောဒဇနနတော,သမ္မောဒိတုံ ယုတ္တဘာဝတော စ သမ္မောဒနီယံ။

(ဃ) အတ္တဗျဉ္ဇနမဓုရတာယ သုစိရမ္ပိ ကာလံ သာရေတုံ နိရန္တရံ ပဝတ္တေတုံ အရဟာဘာဝတော, သရိတဗ္ဗဘာဝတော စ သာရဏီယံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၂၅။

နံပါတ် (၁)

(က) ခမနီယာဒီနိ-ခမနီယအစရှိသော အကြောင်းအရာတို့ကို။ပုစ္ဆန္တော-မေးတော်မူလျက်။ဘဂဝါ-သည်။တေဟိ-ထိုလုလင်တို့နှင့်။(သန္တိ-တကွ။သမပ္ပဝတ္တမောဒေါ-အညီအမျှ ဖြစ်သောရောနှောခြင်းရှိသည်။ဟော တိ ယထာ-ကဲ့သို့။)ဝေ-တူ။တေပိ-ထိုလုလင်တို့သည်လည်း။ဘဂဝတာ-နှင့်။သန္တိ-တူ။သမပ္ပဝတ္တမောဒါ-ကုန်သည်။ အဟေသုံ-ကုန်ပြီ။သီတောဒကံ-ရေအေးသည်။ဥဏှောဒကေန-ရေနွေးနှင့်။(သမ္မောဒိတံ-အညီအမျှရောနှောခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်သို့။ဧကီဘာဝံ-တစ်ခုတည်း၏အဖြစ်သို့။ဂစ္ဆတိဝိယ-ရောက်သကဲ့သို့။)တထာ-တူ။သမ္မောဒိတံ ဧကီဘာဝံ အဂမံသု-ရောက်ကုန်ပြီ။

(ဃ) အတ္တဗျဉ္ဇနမဓုရတာယ-အနက်သဒ္ဒါတို့၏ ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။သုစိရမ္ပိ ကာလံ-ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံးလည်း။သာရေတုံ နိရန္တရံ ပဝတ္တေတုံ-အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေခြင်းငှါ။ အရဟာဘာဝတော-ထိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။သရိတဗ္ဗဘာဝတော စ-အမှတ်ရထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့- ဆရာ၊(က)ဖြင့် သမ္မောဒိံသုကို သမပ္ပဝတ္တမောဒါ အဟေသုံ-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ထို သမပ္ပဝတ္တမောဒ ဖြစ်ပုံ အကျယ်ကို ဥပမာနှင့်တကွ ထင်ရှားစွာ မပြဆိုပြီလော။အညီအမျှ ဖြစ်သော ဝမ်းမြောက် ခြင်းရှိကုန်၏ဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား-ရေအေးသည် ရေပူနှင့် ရောနှောသကဲ့သို့အလားတူ လုင်တို့နှင့်အညီအမျှ ရောနှောခြင်းတပေါင်း တည်းဖြစ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းပင် ဟူလို။

နံပါတ် (၄).

သီတ- ဥဏှာဘိတ္တေဟိ သေဝီယတေတိ သီတံ။
မှီဝဲခြင်းကြိယာ၊အေးသောရေ၊သီတလ။

ဥဒက- ဥန္ဒတိ ဒြဝံ ကရောတီတိ ဥဒကံ။
ယိုစီးခြင်းကြိယာ၊ရေဒြပ်၊ဇလ၊အာပ။

သီတောဒက- သီတဉ္စ တံ ဥဒကဉ္စာတိ သီတောဒကံ။

ဥဏှ- ဥသတိ ဒဟတီတိ ဥဏှံ။

http://www.dhammadownload.com

ပူလောင်ခြင်းကြိယာ၊ပူသောရေ၊တေဇောဒက။

သမ္မောဒနီယ– သမ္မာဒေါ သဉ္ဇာတော အဿ အတ္ထီတိ သမ္မောဒိတံ။

အညီအမျှ ရောနှောခြင်း၏ရေအေးနှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ်၊အညီအမျှ ရောနှောသောရေအေး၊သံသဋ္ဌိတ။ကေဘာဝ။

တစ်နည်း–သမ္မောဒေါ အဿ အတ္ထီတိ သမ္မောဒီ၊သမ္မောဒိနော ဘာဝေါ သမ္မောဒိတာ။

နံပါတ် (၅)

(ဂ+ဃ) ဟိတ် သမ္ပန်–တာယ ဝါစာယ။

သမပ္ပဝတ္တမောဒတ္တာ– တေသံ မာဏဝါနံ။

နံပါတ် (၆)

(ဂ) **ပီတိပါမောဇ္ဇသခါတသမ္မောဒဇနနတော** ဖြင့် သမ္မောဒနီယံ၌ သမ္မောဒံပုဒ်၊ကာရကပစ္စည်း၊ သမ္မောဒအရ ပီတိပါမောဇ္ဇကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊သမ္မောဒံ ဇနေတိ ကာရောတီတိ သမ္မောဒနီယံ–ဟု ဇနေတိတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊သမ္မောဒနီကံ–ဟု ဆိုလိုလျှက် ကကို ယပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

သမ္မောဒိတုံ ယုတ္တဘာဝတောစ ဖြင့် သမ္မောဒနီယံ၌ သံပုဗ္ဗ၊မုဒဓာတ်၊အနီယပစ္စည်း၊ယင်းအနီယပစ္စည်း၏ ကံအနက်၌ သက်၍၊သမ္မောဒေတဗ္ဗန္တိ သမ္မောဒနီယံ–ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

တစ်နည်း–သမ္မောဒပုဒ်၊ကာရကပစ္စည်း။ယင်းကာရကပစ္စည်း၏ အရဟတိအနက်၌ သက်၍ သမ္မောဒံ အရဟတီတိ သမ္မောဒနီကံ–ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ကကို ယပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

ပါမောဇ္ဇ– ပမောဒ+ဏျ။ဏအနုဗန်ချေ။ ဒျကို ဇပြု၊ဇ ဒွေဘော်လာ၊အ–ကို အာပြု။

ဥဏှ– ဥသ+ဏှ။သချေ။ **တစ်နည်း**–ဥသ+ဟ၊သကို ဏပြု။

ကေဘာဝ–ကေ+ဘာဝ။သမာသ်အလယ် ဤလာ။တစ်နည်း ကေနောင် စီပစ္စည်းသက်။

နံပါတ် (၈)

သီတောဒကေနဝိ ဥဏှောဒကေန–အလွန်အကဲ ငြိမ်းအေးပြီးသော ကိလေသာအပူရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ရေအေးနှင့်တူ၏။ မငြိမ်းအေးသေးသော ကိလေသာအပူရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် လုလင်တို့သည် ရေနွေးနှင့် တူ၏။

နံပါတ် (၉)

ယထာ ခမနီယာဒီနိ ၊ ဘဂဝါ တေဟိ ပုစ္ဆတော။

သမပ္ပဝတ္တမောဒါ တေ ၊ ဝေံ ဘဂဝတာ သဒ္ဓိ။ (ပထမမကာရဝိပုလဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

သမ္မောဒနီယံ၌ မောဒအရ–ပီတိပါမောဇ္ဇကောက်။ဟာသ၊ဟာသ။စကားသည် အာရမ္မဏ၊နားကြား ချမ်းသာခြင်းသဒ္ဒါ၏ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန၊ရေအေးနှင့်ရေပူ အညီအမျှ ရောနှောသကဲ့သို့ အညီအမျှ ဖြစ်သောရောနှောမှုဖြစ်ခြင်း။ကဏ္ဍဝါဒ ဒါသိပုတ္တဝါဒ စသည် ကို ကြားနာရခြင်းသည် အနုဘာဝ၊

ဝါကျစဉ် (၂၆)

(က) **အာစရိယပါစရိယေဟီတ်** အာစရိယေဟိ စ တေသံ အာစရိယေဟိ စ။ ဒီ၊၅၊၁။၂၂၆။

(ခ) **ဂန္ထန္တောဝါတိ** ထွေ့ ကာမံ တီသု ကာရိယာပထေသု ဗြာဟ္မဏော အာစရိယဗြာဟ္မဏေ

http://www.dhammadownload.com

သဒ္ဒိံ သလ္လပိတုမရဟတိ။

(ဂ) အယံ ပန မာဏဝေါ မာနထဒ္ဓတာယ ကထာပဋ္ဌာသံ ကရောန္တော စင်္ကာရောပိ ဣရိယာပထေ ယောဇေဿာမီတိ "သယာနော ဝါ ဟိ ဘော ဂေါတမ သယာနေ၀တိ အာဟ။

နံပါတ် (၁)

(က) အာစရိယေဟိစ-သင့်ဆရာလည်းဖြစ်ကုန်သော။ တေသံအာစရိယာနံ-ထို သင့်ဆရာတို့၏။ အာစရိယေဟိစ-မြတ်သောဆရာလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ (သဒ္ဒိံ ကထာသလ္လာပေါ ဟောတိန)

(ခ) ဣရိယာပထေသု-သွားခြင်း၊ရပ်ခြင်း၊ထိုင်ခြင်းဣရိယာပုထ်တို့၌။ ဗြာဟ္မဏော-တပည့်ဖြစ်သော ပုဏ္ဏားသည်။ ကာမံ အရဟတိ-အကယ်၍ကား ထိုက်ပါပေ၏။

(ဂ) ပန-ထိုသို့ပင် ထိုက်ပါသော်လည်း။ဣမသသမာဏဝဿ-၏။မာနထဒ္ဓတ္တာယ-မာနဖြင့် ခက်ထန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကထာသလ္လာပံ-စကားပြောဆိုခြင်းကို။ဝါ-စကားပြောဆိုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် တုဖက်ပြိုင်ဖက်ယှဉ်ခြင်းကို။ (ဋီ၊ဟောင်း။)

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် သုံးပါးသော ဣရိယာပုထ်တို့၌ တပည့်ပုဏ္ဏားသည် ဆရာပုဏ္ဏားနှင့် စကားပြောခြင်းငှါ စင်စစ် ထိုက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ပါဠိတော်၌ သယာနောဝါဟိ စသောစကားကို အမ္ဗဋ္ဌလုလင် မပြောဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် သယာနောဝါ စသောစကားကို အမ္ဗဋ္ဌလုလင် ပြောဆိုပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ (ဋီသစ်)

(တစ်နည်း) ပါဠိတော်၌ အမ္ဗဋ္ဌလုလင်သည် သယာနောဝါဟိ ဘောဂေါတမ သယာနေန စသောစကားကို ဆိုအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် ထိုစကားကို ပြောဆိုအပ်ပါသနည်း။တပည့်ပုဏ္ဏားသည် ဆရာပုဏ္ဏားနှင့်အတူ စကားပြောခြင်းငှါ သုံးပါးသော ဣရိယာပုထ်၌သာ ထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု တီသု ဣရိယာပထေသု ဗြာဟ္မဏော အာစရိယဗြာဟ္မဏေန သဒ္ဒိံ သလ္လပိတု မရဟတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သယာနောဝါ ဟိ ဘောဂေါတမ သယာနေနာတိ အာဟ။

(ဂ) အယံ မာဏဝေါ မာနထဒ္ဓတာယ ကထာသလ္လာပံ ကရောန္တော စင်္ကာရောပိ ဣရိယာပထေ ယောဇေဿာမီတိ မနသိကရောတိ၊ တသ္မာ-

(ဂ) သယာနောဝါဟိ-စသော အမ္ဗဋ္ဌစကားကို မနှစ်သက်သောကြောင့် ပန သဒ္ဒါဆိုသည်။

နံပါတ် (၄)

ပဋ္ဌာသ- ပဒုဿိယတေတိ ပဋ္ဌာသော။ (တစ်နည်း) အတိဝိယ လသိယတေတိ ပဋ္ဌာသော။ အလွန်အကဲငြိကပ်ခြင်းကြိယာ။ အပြိုင်ပြောဆိုအပ်သောစကား။ ယုဂဂ္ဂါဟ။

ကထာပဋ္ဌာသ- ပဋ္ဌာသိယတေတိ ပလာသော။ ကထာယ ပလာသော ကထာပလာသော။ ဖျက်ဆီးခြင်းကြိယာ၊အပြိုင်စကား၊ယုဂဂ္ဂါဟ

မာနထဒ္ဓတာယ- မညတီတိ မာနော။
မှတ်ထင်ခြင်းကြိယာ၊မာနတရား၊ဝိဓာ ဉန္တတိ။
ထမ္ဘတီတိ ထဒ္ဓေါ။ မာနေန ထဒ္ဓေါ မာနထဒ္ဓေါ။ မာနထဒ္ဓဿ ဘာဝေါ မာနထဒ္ဓတာ။

နံပါတ် (၅)

မာနထဒ္ဓတာယ- ဣမဿ မာဏဝဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) တေသံ အာစရိယေဟာ-ဖြင့် ပါစရိယအရ ပက္ခာ အာစရိယာ ပါစရိယာဟု ဝစနတ္ထပြ၍

http://www.dhammadownload.com

ဆရာ့ထက်မြတ်သော ဆရာတို့ကို အရကောက် ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် အာစရိယပါစရိယကို အာစရိယာစ ပါစရိယာစာတိ အာစရိယာပါစရိယာ ဟု ဒွန်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ အာစရိယေဟိဖြင့် ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် အာစရိယအရ အာစာရံ သိက္ခာပေတီတိ အာစရိယောဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အမွှဋ္ဌ၏ ဆရာများကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

ထဒ္ဓ– ထဘိ+တ။ တကို ဓပြု၊ ဘကို ဒပြု။

ပဌာသ– ပဒါသ။ ဒကို ဌပြု၊ (တစ်နည်း) ပလာသ။ လကို ဌပြု။

နံပါတ် (၈)

တီသု ဣရိယာပထေသုဟု ဆိုရကြောင်း–အိပ်ခြင်း၌ အလေးအမြတ်ပြုအပ်ကုန်သော အိပ်ကုန်သော ဆရာတို့၏ မျက်မှောက်၌လည်း လေးစားကြကုန်သော တပည့်တို့သည် အိပ်ခြင်းကို မပြုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဆိုသည်။

နံပါတ် (၉)

ယောဓေယျာမိတိ စင်္ကာရော၊ ကရေန္တော ဣရိယာပထေ။

အယံ ကထာပဌာသမ္ပိ၊ မာနေန ထဒ္ဓတာယ စ။ (ပဏ္ဏာဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

ကထာပဌာသံကရောန္တောအရ–မာနပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကာမ၊ကာမ။/ ဓိဂုဏ္ဍ+ဓိဘဏ္ဍ။ (တစ်နည်း) ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကောဓ+ရုဒ္ဓ။ အပြိုင်ပြောဆိုအပ်သော မိမိစကားသည်လည်းကောင်း၊ မြတ်စွာဘုရားသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ အမ္ဗဋ္ဌ၏ ဗေဒင်သုံးပုံ၌ တစ်ဖက်ကမ်းခပ် တက်မြောက်ခြင်း၊ ထင်ရှားသော အမျိုး၌ ဖြစ်ခြင်း။ ဆရာက အသိအမှတ်ပြုထားခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ဆရာတပည့်နှစ်ဦးတို့ကို နွားနှင့် အနိုင်းခံရခြင်းအစ ဒါသိပုတ္တဝါဒအဆုံး စကားတို့ဖြင့် နှိပ်ကွပ်ခံရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၇)

(က) တတ္ထ မုဏ္ဍေ ''မုဏ္ဍကာ''တိ၊ သမဏေစ ''သမဏကာ''တိ ဝတွာ ဝမ္ဘေယျ။

(ခ) အယံ ပန ဟီဠေန္တော ''မုဏ္ဍကာ သမဏကာ''တိ အာဟ။

(ဂ) ဣဗ္ဘာတိ ဂဟပတိကာ။

(ဃ) ကဏှာတိ ကဏှာ။

(င) ကာဠကာတိ အဏ္ဍော။

(စ) ဗန္ဓုပါတိ ဗြဟ္မာ အဓိပ္ပေတော။

(ဆ) တဉှိ ဗြာဟ္မဏာ ''ပိတာမဟော'' တိ ဝေါဟရန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၂၇။

နံပါတ် (၁)

(က) တတ္ထ–ယေစ ခေါ တေ ဘောဂေါတမ မုဏ္ဍကာ–အစရှိသောထိုပါဠိ၌။ မုဏ္ဍေ–ဦးပြည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ ဝါ–ခေါင်းတုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။

(ခ) ပန–ထိုသို့ပင် သင့်မြတ်ပါသော်လည်း။ အယံမာဏဝေါ။ ဟီဠေန္တော–ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဂရုဟာတ္တေန–ဂရုဟာအနက်ရှိသော။ က–သဒ္ဒေန၊က–သဒ္ဒါဖြင့်။ ဝမ္ဘေတွာ–ပွားစေ၍။

(ဆ) ဟိ–သစ္စံ။ တစ်နည်း။ ဟိ–ယသ္မာ။ တံဗြဟ္မာနံ–ကို။ ''ပိတာမဟော''တိ အဘိုးဟူ၍။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဦးပြည်းကို ဦးပြည်း။ရဟာန်းကို ရဟာန်းဟု ဆိုခြင်းငှါ သင့်၏ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။

http://www.dhammadownload.com

ထိုသို့ဆိုသော် အမွှဌသည် ပါဠိတော်၌ ''မုဏ္ဍာ သမဏာ''ဟုသာ ဆိုသင့်သည် မဟုတ်လော။ အဘယ့်ကြောင့် ''မုဏ္ဍကာ သမဏကာ''ဟု က-သဒ္ဒါ အပိုစွက်၍ ပြောဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဆ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဗန္ဓုအရ ဗြဟ္မာကို ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် ဗန္ဓုအရ ဗြဟ္မာကို အလိုရှိအပ်ပါသနည်း။ ဗြဟ္မသည် ပုဏ္ဏားတို့နှင့် ဆွေမျိုးတော်စပ်မှု မရှိသည်မဟုတ်လော။ စုဒ်ကြောင့် (ဆ) မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု မုဏ္ဍော ''မုဏ္ဍာ''တိ သမဏော ''သမဏာ''တိ ဝတ္တဗ္ဗံ ဝဋ္ဋတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ''မုဏ္ဍကာ သမဏကာ''တိ အာဟ။

(ဂ) အယံ ဟိဠေန္တော အာဟ၊ တသ္မာ။

ပနသဒ္ဒါ-ဦးပြည်းကတုံးကို မုဏ္ဍ၊ ရဟန်းကို သမဏဟု ခေါ်သင့်လျက် ''မုဏ္ဍကာ သမဏကာ''ဟု က-သဒ္ဒါစွက်၍ ဆိုအပ်သည်ကို မနှစ်သက်၍ ပနသဒ္ဒါ ဆို။

နိဿယ (၄)

မုဏ္ဍ- မုဏ္ဍတိ ခဏ္ဍတီတိ မုဏ္ဍော။ မနုဋ္ဌိ ဟိတာဟိတန္တိ မုဏ္ဍာ။
ရိတ်ဖြတ်ခြင်းကြိယာ။ ဦးပြည်းဒြဗ်။ နိဂ္ဂေဟသိသာ၊ခလ္လာဋ။

မုဏ္ဍက- ကုစ္ဆိတော မုဏ္ဍော မုဏ္ဍကော။

ဣဗ္ဘ- ဇတိ ဂစ္ဆတီတိ ဣဘော။ ဣဘာသ ပယောဂေါ ဣဘော။
ဣဘံ အရဟန္တီတိ ဣဗ္ဘာ။
ဆင်၏ ပယောဂကိုထိုက်သော ကာယပယောဂကို ဖြစ်စေသော သမဏစသူ တို့နှင့် နိဿိတ+နိဿျအစပ်။ ဂဟပတိကာ၊သုဒ္ဒါ။

ကဏှ- ကဿတေတိ ကဏှော။
ရေးခြစ်ခြင်းကြိယာ။ မည်းနက်သောဇာတ်ရှိသူ။ ကာဠကာ၊ကဏှဇာတိကာ။

ဗန္ဓု- ဗန္ဓိယတေတိ ဗန္ဓု။
နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ။ ဆွေမျိုးဒြဗ်။ ဉာတိ၊သာလော၊ဟိတာ။

ဗြဟ္မာ- ဗြူဟတိ ဝုဒ္ဓိ ဂစ္ဆတီတိ ဈာနာဒိဂုဏေဟီတိ ဗြဟ္မာ။

ပိတာမဟ- ပိတု ပိတာ ပိတာမဟော။ (ပိတအနက် အာမဟပစ္စည်းသက်)

နိဿယ (၅)

ကဏှတ္တာ- ဓယေသံ တေသံ သမဏကာနံ။

ဟိဠေန္တတ္တာ- ဣမဿ အမ္ဗဋ္ဌဿ မာဏဝဿ။

နိဿယ (၆)

(ဂ) ဂဟပတိကာဖြင့် ဣဗ္ဘအရ အောက်တန်းကျသော တစ်အိမ်မျှသာ ပိုင်ဆိုင်သော အိမ်ပိုင်ရှင် ကလေးများကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဃ) ကဏှာဖြင့် ကဏှအရ မည်းနက်သော အရောင်အဆင်းကို မယူအပ်၊ နိမ့်ကျသော ဇာတ်ရှိသော အမျိုးဇာတ်ရှိသူတို့ကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။(တစ်နည်း) ကိဏှာသဒ္ဒါသည် ကဏှသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

(င) ကာဠကာတိ အတ္ထောဖြင့် ပုဏ္ဏားမျိုးတို့သည်သာလျှင် စင်ကြယ်သော အမျိုးဇာတ်ရှိကုန်၏။ တစ်ပါးသော အမျိုးတို့သည် မည်းညစ်ကုန်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ဋီ၊သစ်၊၂။၂၅၀။

(တစ်နည်း) ကဏှာသဒ္ဒါသည် ကာဠကအနက်ကို ဟောသည်ကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

မုဏ္ဍာ- မန+ဍ။ မ၏အကို ဥပြု၊ နကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဏပြု။

ဣဗ္ဘ- ဣဘာ+ဏျ။ ဘျကို ဘပြု၊ အသဒိသ ဒွေဘော်လာ။

ကဏှာ- ကသ+ဏှ။ သ+ဣ။ (တစ်နည်း) က+ဟာန။ နကို ဏပြု၊ ဏနှင့်ဟ ရှေ့နောက်ပြန်။ (ကံ သုခံ ဟာနတီတိ ကဏှာ။ ဝဏ္ဏာဝိပရိယာယော) ကဏှဇာတိကာ-ဟု ဆိုလိုလျှက် ဇာတိကပုဒ်ကို ချေ။

နံပါတ် (၈)

ဂဟပတိကို ဣဗ္ဘာဟု ဆိုရကြောင်း-တင့်တယ်စွာသွားနေသော ဣဘဟု ဆိုအပ်သော ဆင်ယာဉ်သည် သူတစ်ပါး၏ အလိုအားဖြင့် ဖြစ်ရ၏။ မိမိ၏ အလိုအားဖြင့် မဖြစ်ရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အိမ်ရှင်သူဆင်းရဲတို့သည်လည်း ပုဏ္ဏားတို့၏ စကားကို နာထောင်ကာ ပုဏ္ဏားတို့အလိုကျ ဖြစ်ကြရ၏။ မိမိတို့အလိုကျမဖြစ်နိုင်။ ထိုသို့ ဆင်နှင့်တူသော လွှဲလပယောဂရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဂဟပတိကို ဣဗ္ဘ-ဟု ဆို။

နံပါတ် (၁၀)

ဟီဠေန္တော အရ- မာန ဒေါသပြဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ်တွေ့ပွါး၍။ ကောဓ+ရုဋ္ဌ။ ဦးပြည်းကတုံးဖြစ်သော သမဏတို့သည် အာရမ္ဘဏ။ ကိ ံ တေ အာစရိယော ဂေါရူပံ ဥဒါဟု တွဲဟု ပြောဆိုသော မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ဤသို့ ရှုတ်ချပြောဆိုသဖြင့် အမ္ဗဋ္ဌ၏ ဆရာ့အိမ်၌ သူတော်ကောင်းအကျင့်ကို ကျင့်သုံးပြီးသူ မဟုတ်သည်၏အဖြစ်၊ ဗဟုသုတ နည်းသူ၏အဖြစ် ထင်ရှားခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂၈)

(က) တတ္ထ အာဂန္တွာ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စသခါတော အတ္ထော တဿ အတ္ထီတိ အတ္ထိကံ။

(ခ) တဿ မာဏဝဿ စိတ္တံ။

(ဂ) အတ္ထိကမဿ အတ္ထီတိ အတ္ထိကဝါ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၇။)

(ဃ) ဘဿ အတ္ထိကဝတော၊ တဝ ဣတောဂမန် အဟောသီတိ အတ္ထော။

(င) ခေါ ပနာတိ နိပါတမတ္တံ။ ယာယေဝ ခေါ ပနတ္ထာယာတိ ယေနေဝ ခေါ ပနတ္ထေန။

နံပါတ် (၁)

(က) တတ္ထ-အတ္ထိကဝတော အစရှိသော ထိုပါဌ်၌။ (အဝယဝတ္ထော ဝံ ပေဒ်တဗ္ဗော) တေဿ စိတ္တဿ-အား။အတ္ထော-အစီးအပွားသည်။ဝါ-အလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထုသည်။ ဋီ၊သစ်၊၂။၂၅၀။

(ခ) စိတ္တံ-ကို။ လဗ္ဘတိ။

(ဂ) အဿ-တေ-ထိုသင်အား။အတ္ထိကံ-လာ၍ပြုအပ်သော ကိစ္စရှိရာဖြစ်သော စိတ်သည်။

(ဃ) အတ္ထိကဝတော-လာ၍ပြုအပ်သော ကိစ္စရှိရာဖြစ်သော စိတ်ရှိသော။ တဿ-တဝ၊ထိုသင်၏။ ဣဓ-ဣမသို့ ဌာနေ-ဤငါးဘုရားရှိရာအရပ်သို့။

(အတ္ထိကံ-လာ၍ပြုထိုက်သော ကိစ္စဟုဆိုအပ်သော စီးပွားရှိသောစိတ်။ဝါ-အလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထုရှိသောစိတ်။အတ္ထိကဝါ-လာ၍ ပြုထိုက်သော ကိစ္စဟုဆိုအပ်သော စီးပွားရှိသော စိတ်ရှိသောအမ္ဗဋ္ဌ။ဝါ-အလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထုရှိသော စိတ်ရှိသော အမ္ဗဋ္ဌ။)

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အတ္ထိကံ၌ အတ္ထပုဒ်၊ဣကပစ္စည်း ယင်းဣကပစ္စည်း၏ အဿတ္ထိ အနက်၌သက်၍ အတ္ထော တေဿ အတ္ထီတိ အတ္ထိကံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်း၌အတ္ထိက အရ အဘယ်ကို အလိုရှိအပ်ပါသနည်း။ဒဏ္ဍိကောပုဒ်ကဲ့သို့ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အလိုရှိအပ်ပါသလော။စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အတ္ထိကဝတော၌ အတ္ထိကဝါကို အတ္ထိကံ အဿ အတ္ထီတိ အတ္ထိကဝါ-

http://www.dhammadownload.com

ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ အတ္ထိကဝါဟု မရှိ၊ အတ္ထိကဝတောဟုသာ ရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ (ဝိဘတျန္တ ခံသည်ကို ရှုထားသည်။) ဘုရားရှင်၏ အလိုတော်ကျ အတ္ထိကဝတောဖြစ်ပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ အဘယ်နည်းဖြင့် အတ္ထိကဝတောဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ယ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အတ္ထိကသဒ္ဒေါ ပုဂ္ဂလဝါစကော ယထာ ဒဏ္ဍိကော။

(ခ) အထ ကသ္မာ တဿ မာဏဝဿ စိတ္တန္တိ စိတ္တမေဝ ဝိညာယတိ။

(ဂ) ဒုတိယဿာပိ ပုဂ္ဂလဝါစကဿ တဒဿတ္ထိပစ္စယဿ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ။

(က) နနု ယာယေဝခေါ ပနတ္ထာယာတိ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန ပါဠိယံ ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ယေနေဝ ခေါ ပနတ္ထေနာတိ ပုလ္လိင်္ဂဝသေန သံဝဏ္ဏနာ ကတာ။

(ဂ) တမေဝ အတ္ထန္တိ ဣဒံ ပုရိသလိင်္ဂဝသေန ဝုတ္တံ၊တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

အတ္ထ- အတ္ထီယတေ ဣစ္ဆီယတေ အတ္ထော။
အလိုရှိခြင်းကြိယာ။ အလိုရှိအပ်သောဝတ္ထု။ ဣစ္ဆိတဝတ္ထု။
အရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ အနေနာတိ အတ္ထော။
သွားခြင်းကြိယာ။ စီးပွားဒြပ်။ ဟိတ။

နံပါတ် (၅)

ကတ္တုဗ္ဗကိစ္စသင်္ခါတတ္တာ- အတ္ထဿ။
နိပါတမတ္တတ္တာ- ခေါပနာတိ ပဒဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ကတ္တဗ္ဗကိစ္စသင်္ခါတော-ဖြင့် အတ္ထအရ ဟိတ။ ဝါ-ဣစ္ဆိတဝတ္ထုဟူသည် ပြုထိုက်သော ကိစ္စပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။(တစ်နည်း) ပြုထိုက်သော ကိစ္စကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။ အာဂန္တာဖြင့် ပြုထိုက်သော ကိစ္စဟူသည် လာ၍ပြုထိုက်သော ကိစ္စပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(င) ယေနဝခေါပနတ္ထေနဖြင့် ယာယေဝ ခေါပနတ္ထာယ၌ အတ္ထသဒ္ဒါသည် ပုလ္လိင်ရှိသော်လည်း လိင်္ဂဝိပလ္လာသနည်းအားဖြင့် ဣတ္ထိလိင် ပြန်ထားသည်ကို သိစေ။

[ယာယေဝ ခေါပနတ္ထာယ-အကြင်ကိစ္စကြောင့်သာ။ (၌) ဝါ-အကြင်ကိစ္စအကျိုးငှါသာ။ (ဋီကာ)]

နံပါတ် (၇)

အာသီဝိသ- အာသုဝိသ။ ဥဂ္ဂိ ဤပြု။ (အာသု သီဃံဝိသံ ယဿာတိ အာသီဝိသော)

နံပါတ် (၈)

မာနကိုမှီ၍ ပြောဆိုပုံ- မိမိကိုချီးမြှောက်လျက်လည်းကောင်း၊သူတစ်ပါးကကို နှိမ့်ချလျက်လည်းကောင်း မုဏ္ဍကာဟူ၍ စသောစကားပြောဆိုခြင်းတည်း။ပုဏ္ဏားသည် ဗြဟ္မာ၏ပါးစပ်မှ မွေးဖွားး၏ဟုဆိုသော စကားသည် အလွန်အကဲ မညီမျှသော ရှေ့နောက်ဆန့်ကျင်သော စကားဖြစ်၏။ အကြောင်းသော်ကား အမျိုးလေးပါး၌ အကျုံးဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏သာ သမဏအဖြစ် ဖြစ်နိုင်ကောင်းသောကြောင့်တည်း။

ဣဗ္ဘာ ကဏှာ ပြောပြီး၍ ဗန္ဓုပါဒပစ္စာဟုဆိုသော အမွှဋ္ဌသည် အမျိုး၏အစွမ်းဖြင့် သမဏတို့သည် ဝေဿအမျိုး၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ ရှေးဦးစွာဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဗြဟ္မာ၏ခြေဖမိုးမှ မွေးဖွား၏။ ပကတိ ဝေဿတို့ကဲ့သို့ ချက်မှမမွေးဖွား ဤသို့ ပြသည်။

နံပါတ် (၁၀)

အတ္တနော ပမာဏံ နဇာနာတီအရ- မောဟပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကာမ၊ကာမ။

http://www.dhammadownload.com

မိမိ၏ ဗဟုသုတသည် အာရုံထား၊ မာနသည် ဥဒ္ဒိပန။ မိမိကိုမြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုမိခြင်း၊ သူတစ်ပါးကိုနှိမ့်ချ၍ ပြောဆိုမိခြင်း၊ အဆိပ်ပြင်းသော မြွေကို ကိုင်မိခြင်းကဲ့သို့ အန္တရာယ်ကြီးခြင်းတို့သည် အနုဘာဝ။

ပါဠိကျစဉ် (၂၉)

(က) တေသသဠ္ဌော-ပဿထ ဘော အယံ အမ္ဗဋ္ဌော မာဏဝေါ အာစရိယကုလေ အဝုသိတဝါ အသိက္ခိတော အပ္ပဿုတော သမာနော။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၇/၈။)

(ခ) ဝုသိတမာနီတိ "အဟံ ဝုသိတဝါ သိက္ခိတော ဗဟုဿုတော"တိ အတ္တာနံ မညတိ။

(ဂ) တေသံ ဟိ ဝေ ဖရုသဝစနသမုဒါစာရေ ကာရဏံ ကိံမညတြ အဝုသိတတ္တာတိ။

(ဃ) အာစရိယကုလေ အသံဝုတ္ထံ အသိက္ခိတော အပ္ပဿုတာယေဝ ဟိ ဝေ ဝဒန္တီတိ။

နိဿယ (၁)

(က) အဝုသိတဝါ-အကျင့်ကိုသုံးပြီးသူမဟုတ်သည်။အသိက္ခိတော-အတက်ပညာကို သင်ပြီးမဟုတ်သည်။ (အသိက္ခိတတ္တာ-အာစာရကို သင်ပြီးသူမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဟေတုမန္တဝိသေသန) အပ္ပဿုတော-နည်းသောကြားနာအပ်ပြီးသော အတက်ပညာရှိသည်သာလျှင်။

(ဂ) ဟိ-မှန်၏ (ထစ်နည်း) ဟိယသ္မာ၊ တေသံ-ဤအမ္ဗဋ္ဌအား။ ဝေ-သို့၊ ဖရုသဝစနသမုဒါစရေ-ကြမ်းတမ်းသော စကားကို ပြောဆိုခြင်း၌အဝုသိတတ္တာ-ကျင့်သုံးပြီးသူမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။အညတြ-ချန်ထား၍-သည်။ ကိံ-အဘယ်မှာရှိတော့အံ့နည်း။ နတ္ထိဝေ-မရှိတော့သည်သာ။

(ဃ) ဟိ-မှန်၏ (ထစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့။ ဝေ-ဤသို့ကြမ်းတမ်းသော စကားကို။

နိဿယ (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဝုသိတမာနီ၌ ဏီပစ္စည်းသည် အတ္တမာနအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်း ကောင်း၊ အမ္ဗဋ္ဌသည် မိမိကိုယ်ကို ကျင့်သုံးပြီးသူ၊အတက်ရှိသူ၊ဗဟုသုတရှိသူ-ဟူ၍ မှတ်ထင်သည်ကိုလည်း ကောင်း ဖွင့်ပြအပ်၏။ အမ္ဗဋ္ဌ၏ အဝုသိတအဖြစ်၊အသိက္ခိတအဖြစ်၊အပ္ပဿုတအဖြစ်ကို အဘယ့်ကြောင့် သိအပ်ပါ သနည်း။ ဝုသိတဝါ အစစ်အမှန်ဖြစ်၍ မှတ်ထင်ရသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် အမ္ဗဋ္ဌ၏ ကြမ်းတမ်းစွာပြောဆိုခြင်းကြောင့် ဝုသိတဝါပုဂ္ဂိုလ် အစစ်မဖြစ် ဝုသိတမာနီမှု မှတ်ထင်ခြင်းသာ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုသို့ ကြမ်းတမ်းသော စကားကို ဆိုရုံမျှဖြင့် အမ္ဗဋ္ဌ ၏ ဝုသိတမာနီအဖြစ်ကို အဘယ့်ကြောင့် ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ အမ္ဗဋ္ဌသည် ဗေဒင်သုံးပုံကို တက်မြောက်၍ ဗဟုသုတရှိသူ မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်။

နိဿယ (၄)

သိက္ခိတော- သိက္ခိတတ္တာတိ သိက္ခိတော။ န သိက္ခိတော အသိက္ခိတော။

ဝုသိတဝါ- ဝသိတ္တာတိ ဝုသိတဝါ။ န ဝုသိတဝါ အဝုသိတဝါ။

အပ္ပဿုတော- အလတိ ဤသကမတ္တံ ဂမေတီတိ အပ္ပံ။

အနည်းငယ်သို့ ရောက်ခြင်းကြိယာ။ နည်းသောသုတ၊ဤသက။

သုတော- သုယျတေတိ သုတံ။အပ္ပံ သုတံ ယဿာတိ အပ္ပဿုတော။

ကြားခြင်းကြိယာ။ ကြားအပ်သော အတတ်ပညာ။ အဝဓာရိတ၊အပစိတ။

ဖရုသာ- ဖရေ ဖနေ ဥသာပေတိ ဒါဟေတီတိ ဖရုသံ။

ပူလောင်စေခြင်းကြိယာ။ကြမ်းတမ်းသောစကား။ကြမ်းတမ်းသောစကား။

ဖရုသ၊ကက္ကဋ္ဌ၊ခရ။

နိဿယ (၅)

အဝုသိတတ္တာ+(အသိက္ခိတတ္တာ+အပ္ပဿုတတ္တာ။)(ဣမဿ အမ္ဗဋ္ဌဿ) မာဏဝဿ။

http://www.dhammadownload.com

နံ့ဝါတ် (၆)

(ခ) အတ္တာနံ မညတိဖြင့် ဝုသိတမာနိဋ္ဌ မနဓာတ်၊ထိပစ္စည်း။ ယင်းထိပစ္စည်း၏ အတ္တမာနဌ္ဌ သက်၍ မညတိတိ မာနိဟု ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ဝုသိတောက္ကတိ မာနိ ဝုသိတမာနိဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (တစ်နည်း) ဝုသိတဓာတ်နှင့်သော မနဓာတ်၊ ထိပစ္စည်း။ ယင်းထိပစ္စည်း၏ အတ္တမာနဌ္ဌသက်၍ ဝုသိတောက္ကတိ အတ္တာနံ မညတိတိ ဝုသိတမာနိဟု ဝစနတ္တ ပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ အဟံ ဝုသိတဝါ စသည်ဖြင့် မှတ်ထင်ပုံ မညနာကာရကို သိစေ။

(ဃ) အာစရိယကုလေ အဝုသိတဝါ အသိက္ခိတော–ဖြင့် အရာအားလျော်စွာသော ဆရာ့အိမ်ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ် သိအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။အသိက္ခိတ၏အဖြစ်ကိုသာ ဖော်ပြရန်အစွမ်းဖြင့် အဝုသိတဝါဟူ၍ ဆိုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ သမာနော–ဖြင့် ဝုသိတဝါမာနီဟုအကို ငြင်းခြင်းဖြင့် မပြီးဆုံးသေးသော စကားဖြစ်သောကြောင့် သမာနော ပါဌသေသ စွက်၍ အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကိုလည်း ကောင်း. သိစေ။

နံ့ဝါတ် (၇)

အပ္ပ– အလ+ပ။

ဖရုသ–ပရ+ဥသ။

နံ့ဝါတ် (၈)

ကိံ မညတြ အဝုသိတတ္တာဆိုရကြောင်း–ဗဟုသုတရှိသူကို အလွန်အကဲ ငြိမ်သက်ခြင်းအကျိုး ငှါ အလိုရှိအပ်၏။ အမ္ဗဋ္ဌလုလင်သည် ထိုငြိမ်သက်ခြင်း ရှိသောကြောင့် အဝုသိတဝါအဖြစ်၊အသိက္ခိတအဖြစ် အပ္ပသုတအဖြစ် ထင်ရှား၏။ ဤသို့လည်း အနက်ရောက်သောအားဖြင့် အကြောင်းကို ထင်ရှားစွာပြလိုသော ကြောင့် ကိံမညတြ အဝုသိတတ္တာ–ဟု ဆို။

နံ့ဝါတ် (၉)

အယံ ပဿထ အံမ္ဗဋ္ဌော၊ မာဏဝေါ သော အသိက္ခိတော။

အပ္ပဿုတော. သမာနော၀၊ ကုလမ္ဟိ အဝုသိတဝါ။ (စတုတ္ထနကာရ ဗီဓူလာဝါထာ)

နံ့ဝါတ် (၁၀)

ပဿထအရ– စက္ခုဝိညာဉ် စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မဓမ္မ၊ အမ္ဗဋ္ဌလုလင်သည် အာရုမ္မဏ။ ကြမ်းတမ်းသောစကား ကို ပြောဆိုခြင်း၊ ဝုသိတမာနီဟု မှတ်ထင်ခြင်းအကြောင်းတို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ အမ္ဗဋ္ဌ၏ ဆရာ့အိမ်၌ ကြီးပွားသူမဟုတ် ကြောင်းကို ထင်ရှားစွာ သိရခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဥ် (၁၀)

(က) ကိံ ပန ဘဂဝါ တဿ ကုမ္ဘနဘာဝံ ဥတွာ ဝေမာဟ ဥဒါဟု အဉ တွာတိ?
ဥတွာ အာဟာတိ။

(ခ) ကသ္မာ ဥတွာ အာဟာတိ? တဿ မာနနိမ္မဒနတ္ထံ။

(ဂ) ဘဂဝါ ဟိ အညာသိ အယံ မယာ ဝေ ဝုတ္တေ ကုမ္ဘိတွာ မမ ဉာတကေ အက္ကောသိဿတိ၊
အထဿာဟံ ယထာ နာမ ကုသလော ဘိသက္ကော ဒေါသံ ဥဋ္ဌိလေတွာ နီဟရတိ၊
ဝေမေဝ ဂေါတ္တေန ဂေါတ္တံ ကုလာပဒေသေန ကုလာပဒေသံ ဥဋ္ဌာပေတွာ အာကာသေ
မာဏေန ဝိယ ဥဋ္ဌိတံ မာနဒ္ဓဇံ မူလေ ဆေတွာ နိပါတေဿာမီ"တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၂၈။

နံ့ဝါတ် (၁)

(က) တဿအမ္ဗဋ္ဌဿ။ ကုမ္ဘနဘာဝံ–အမျက်ထွက်သည်၏အဖြစ်ကို။ ဝေ–ဤသို့ ထီဆူချုံ

http://www.dhammadownload.com

အဝုသိတတ္တာ အဝုသိတဝါ-အစရှိသည်ဟူ၍။ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်။

(ခ) မာနနိမ္မဒနတ္တံ-မာနကိုနှိမ်နင်းရခြင်း အကျိုးငှါ။ဝါ-မာနကို နှိမ်နင်းလိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။

(ဂ) ဟိ-ချဲ့။အထ-တသို့ကာလေ။အမ္ဗဋ္ဌ၏ဆွေ၏ တော်မျိုးတော်တို့ကို ဆဲရေးရာထိုအခါ၌။ ကုသလော-လိမ္မာသော။ဘိသက္ကော-ဆေးသမားသည်။ဒေါသံ-လေ့,သည်းခြေ့,သလိပ်ဟူသော အပြစ်ကို။ဥဂ္ဂိလေတွာ-ထွေးအန်စေ၍။နိဟရတိယထာ-ထုတ်ဆောင်သကဲ့သို့။ဂေါတ္တေန-ရှေးဖြစ်သော အပြစ်ရှိသော အနွယ်ဖြင့်။ ဂေါတ္တံ-ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အပြစ်မရှိသော အမျိုးကို။ကုလပဒေသေန-ဩန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ရှေးအမျိုးဖြင့်။ ကုလပဒေသံ-ဩန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ယခုအမျိုးကို။ဥဒ္ဓါပေတွာ-သာဝဇ္ဇအပြစ်ဖြင့် ဖေါ်တက်စေ၍။ ဘဂ္ဂပမာဏေန-ဘဝဂ်ပမာဏအားဖြင့်။မာနဒ္ဓဇံ-မာနဟူသော တံခွန်ကို။

နိဗ္ဗါတီ (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဘုရားရှင်သည် အမ္ဗဋ္ဌလုလင်၏ စိတ်ဆိုးလတ္တံ့၏ အဖြစ်ကိုသိလျှက် မိန့်တော်မူ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် စိတ်ဆိုးလတ္တံ့သောအဖြစ်ကို သိတော်မူလျှက် မိန့်တော်မူအပ်ပါသနည်း။အမျက်ထွက်မည်ကို သိတော်မူလျှင် မဆိုနေကောင်းသည် မဟုတ်တုံလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

တစ်နည်း-မသိဘဲ ဆိုသောအရာလည်း မရှိလော။ဝါ-မာန်ကိုပယ်ဖျောက်သည်မှ တစ်ပါးသော အကြောင်းလည်း မဆိုကောင်းလော။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် အမ္ဗဋ္ဌ၏ မာနကို နှိမ်နင်းခြင်းအကျိုးငှါ သိလျှက် အဝုသိတဝါဒကို မိန့်ဆိုအပ်၏-ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ အမ္ဗဋ္ဌ၏မာနကို နှိမ်နင်းခြင်းကို ဥပမာနှင့်တကွ အကျယ်ကို ထင်ရှားစွာ မပြဆိုပြီလော။ မာန်နှိမ်နင်းပုံ အကျယ်ကား, အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နိဗ္ဗါတီ (၃)

(က) နနု ဘဂဝါ တဿ ကုဇ္ဈနဘာဝံ ဇာနာတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ (ကိမတ္တံ) အဝုသိတဝါဒံ အာဟ။
(ဂ) တဿ မာနနိမ္မဒနတ္တံ။

နိဗ္ဗါတီ (၄)

ကုဇ္ဈန- ကုဇ္ဈိဿတီတိ ကုဇ္ဈနော။
မာနနိမ္မဒန-မာနဿ နိမ္မဒနံ မာနနိမ္မဒနံ။
မာန၏ [illegible]နင်းခြင်းကြိယာနှင့် အကြောင်းအကျိုးအစပ်။
ဉာတိ- အယံ အဇ္ဈတ္တိကောတိ ဉာယတီတိ ဉာတိ။ ဉာတိယေဝ ဉာတကော။ ဗန္ဓု။
ဘိသက္က- ဘိသဇ္ဇတိ စိကိစ္ဆတီတိ ဘိသက္ကော။
ဆေးကုခြင်းကြိယာ။ ဆေးဆရာဒြဗ်။ ဝေဇ္ဇ၊ရောဂဟာရီ။
ဓဇ- ဝိဝိတံ ဓဇတီတိ ဓဇော။ ဓဇော ဝိယာတိ ဓဇော။
သွားခြင်းကြိယာ။ မာနတည်းဟူသော တံခွန်။ ကေတု။
မူလ- မူလတိ ပတိဋ္ဌာတိ တွောတိ မူလံ။
တည်းခြင်းကြိယာ။ မာနဟူသော အခြေအမြစ်။ ဟေတု၊နိဒါန။

နိဗ္ဗါတီ (၅)

ကုသလတ္တာ- ဘိသက္ကဿ။

နိဗ္ဗါတီ (၆)

ကုပိတောတိ ကုဒ္ဓေါ။ အနတ္တမနောတိ အသာကမနော။

http://www.dhammadownload.com

ကုဒ္ဓေါ်ဖြင့် ကုပိတသဒ္ဒါသည် ကုဒ္ဓသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။အသကမနောဖြင့် အနတ္တမနော၌ နပုဒ်+အုတ္တပုဒ်+မနပုဒ်၊နကို အန်ပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း၊အတ္တသဒ္ဒါသည် သကသဒ္ဒါ၏ပရိယာယ် ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဝါ-မိမိဟူသော အနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊ကောဓဟု ဆိုအပ်သော သူတစ်ပါးအလိုသို့ လိုက်နေသောစိတ်ဖြစ်သောကြောင့် မိမိစိတ်မဟုတ်သော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ကုဒ္ဓ-	ကုဓ+တ။ တကို ဓပြု၊ ဓကို ဒပြု။(ဗုဒ္ဓေါနည်းတူ)
ဘိသက္က-	ဘိသဇ+အ။ ဇကို ကပြု၊ဒွေဘော်လာ။
ဉာတကေ-	ဉာတိကေ။ က္လကို အပြု။

နံပါတ် (၈)

ဂေါတ္တနှင့် ကုလပဒေသအထူး-ဂေါတ္တဟူသည် ထိုအနွယ်အဆက်၌ အစဆုံးယောကျ်ား၏ အစွမ်းဖြင့် ခွဲ၍ ရအပ်သောအမျိုးအနွယ်စု၊ ကုလပဒေသဟူသည်ကား ထိုအနွယ်၌ ထင်ရှားသော ယောကျ်ားတစ်ယောက်၏ အစွမ်းဖြင့်ယူအပ်သော, မျိုးနွယ်။

နံပါတ် (၉)

တဿ ကုဏ္ဍနဘာဝံ ကိ ၊ ဝေမာဟ အဉ္ဇတ္တာတိ။
ဥဒါဟု ဘဂဝါ ဥဇ္ဇာ ၊ မာနနိမ္မာဒနတ္ထဥ။

နံပါတ် (၁၀)

အက္ကောသိဿတိအရ- ဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကောဓ၊ရုဒ္ဓ။ မြတ်စွာဘုရား၏ ဆွေတော်မျိုးတော်တို့သည် အာရမ္မဏ။ စိတ်ဆိုးခြင်း၊ မိမိစိတ်မရှိခြင်း အဝုသိတဝါဒပြောဆိုခံရခြင်းတို့သည် ဥဒ္ဒိပန။များစွာသော အကျိုးမဲ့စကားတို့ ပြောဆိုမိခြင်း၊မျိုးနွယ်နှင့်စပ်၍ ဘဝဂ်တိုင်အောင်တက်နေသော မာနတံခွန်ကျသွားခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၁)

(က) စဏ္ဍာတိ မာနနိဿိတကောဓယုတ္တာ။
(ခ) ဖရုသာတိ ခရာ။
(ဂ) လဟုသာတိ လဟုကာ။
(ဃ) အပ္ပကေနေဝ ဟုဿန္တိ ဝါ ဒုဿန္တိ ဝါ၊ ဥဒကပိဋ္ဌေ အလာဗုကဋ္ဌာဟံ ဝိယ အပ္ပကေနေဝ ဥပ္လဝန္တိ။
(င) ဘဿာတိ ဗဟုဘာဏိနေ ။
(စ) သကျာနံ မုခေ ဝိဝဋ္ဋေ အညဿ ဝစနောကာသော နတ္ထီတိ အဓိပ္ပါယေနဝ ဝဒတိ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။)

နံပါတ် (၁)

(ဂ) လဟုသာ-ပူးတောင်းအလား ပေါ့ပါးလှပါ၏။ ဝါ-စိတ်သဘောထားသေး ကလေးနိုင်လှပါ၏။

(ဃ) အပ္ပကေနဝ-အနည်းငယ်သော အကြောင်းဖြင့်သာလျှင်။ တုဿန္တိဝါ-နှစ်သက်သော်လည်း နှစ်သက်တတ်ပါကုန်၏။ဒုဿန္တိဝါ-ပြစ်မှားသော်လည်း ပြစ်မှားတတ်ပါကုန်၏။ ဥဒကပိဋ္ဌေ-ရေအပြင်၌။အလာဗုကဋ္ဌာဟံ-ပူတောင်းသည်။ ဥပ္လဝတိဝိယ-ပေါလောပေါ်သလို။ တထာ-တူ။ အပ္ပကေနေဝ ဥပ္လဝန္တိ။

(င) ဗဟုဘာဏိနော-များစွာသောစကားကို ပြောဆိုတတ်ကြပါကုန်၏။

(စ) မုခေ-ခံတွင်းကို။ ဝိဝဋ္ဋေ-ဖွင့်အပ်သည်ရှိသော်။ ဝစနောကာသော-စကားပြောဆိုခွင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် လဟုသာ သဒ္ဒါသည် လဟုကာသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ (တစ်နည်း) သကျတို့သည် စိတ်သဘောထားနုကြကုန်၏။ မကြီးမှားသော အမူရှိကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် ထိုသို့ ဖွင့်ပြအပ်ပါသနည်း။ သကျမျိုးတို့သည် အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် မြတ်သည်ဖြစ်၍ စိတ်နေသဘောထား မနုကြကုန်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။ ဋီ၊သစ်၊၂။၂၅၂။

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ဘဿာကို ဗဟုဘာဏိနော သာကီဝင်မင်းမျိုးတို့သည် စကားများစွာပြော လေ့ရှိသူတို့ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်လည်း အချို့ စကားများစွာ ပြောလေ့ရှိကြကုန်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်သို့သော အလိုဖြင့် အမ္ဗဋ္ဌသည် သကျမျိုးတို့ကို စကားများစွာ ပြောလေ့ရှိသူတို့ဟူ၍ စွပ်စွဲပြောဆိုအပ်ပါသနည်း။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု စဏ္ဍာ ဖရုသာတိ ဝုတ္တံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ပုန လဟုသာတိ ဝုတ္တံ။
(ဂ) အပ္ပကေနေဝ တုဿန္တိ ဝါ ဒုဿန္တိ ဝါ ဥဒကပိဋ္ဌေ အလာဗုကဋာဟံ ဝိယ အပ္ပကေနေဝ ဥပ္လဝန္တိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

စဏ္ဍာ– စဏ္ဍန္တီတိ စဏ္ဍာ။
ကြမ်းတမ်းခြင်းကြိယာ။ ကြမ်းတမ်းသော သာကီဝင်မင်းသားများ။ ကတ္တုဥ္ပ၊ခရာ။
ခရု– ခရတိ ဝိနာသေတီတိ ခရာ။
ဖျက်ဆီးခြင်းကြိယာ။ စိတ်နှုတ်ဖြင့်ကြမ်းတမ်းသောသာကီဝင်မင်းသားများ။
လဟုသာ–လဃတိ လဟုဘာဝေန ပဝတ္တတီတိ လဟု။ လဟုယေဝ လဟုသာ။
လျှင်မြန်ခြင်းကြိယာ။ စိတ်နုသော သာကီဝင်မင်းသားများ။ အဂရု၊နိဿာရ၊
အလာဗု– န လမ္ဗတီတိ အလာဗု။
အောက်သို့ကျခြင်းကြိယာ။ ဗူးတောင်းဒြပ်။ တုမ္ဗီ၊လာဗုသာ။
သကျ– သက္ကောန္တီတိ သကျာ။
မုခ– မုနန္တိ ဗန္ဓန္တိ တေနာတိ မုခံ။
နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ။ ခံတွင်းဒြပ်။ လပန။

နံပါတ် (၅)

ဝိဝဋ္ဋတ္ထာ– မုခဿ။
စဏ္ဍာတ္ထာ–(ဖရုသတ္ထာ)–ဣမေသံ သကျာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) မာနနိဿိတာကောဓယုတ္တာဖြင့် ထောင်လွှားသောမာန ကောဓတို့သည် အချင်းချင်းထောက်ပံ့ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် မာနအရင်းခံ၍ ပြင်းထန်သော ဒေါသဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ခ) ခရာ–ဖြင့် ဖရုသသဒ္ဒါသည် ကြမ်းတမ်းခြင်းအနက်ကို ဟောသော ခရသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို သိစေ။

(င) ဗဟုဘာဏိနော–ဖြင့် ဘဿန္တိ ဘာသတိ ဓာတ် ဏျပစ္စည်း၊ ယင်းဏျပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနဲ့ သက်၍ ဘာသတီတိ ဘဿာဟု ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

လဟုသာ– လယုသာ။ ယကို ဟပြု။

အလာဗု– န+လမ္ဘ+ဥ။ မချေ၊ နကို အပြု၊ လ၏အကို အာပြု။

နံပါတ် (၈)

ပကာတူပနိဿယ၊ အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိ၏အစွမ်းဖြင့် ကောဓသည် မာနဥ္စမှီ၏။ သဟဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် မမှီပါ။ ဖရုသာဣ စိတ်ကြမ်း နှုတ်ကြမ်းကို ဖွင့်လတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့် စဏ္ဍအရ ကိုယ်ကြမ်းကိုယူ။

နံပါတ် (၉)

မုခေ အညသ သကျာနံ၊ ဝိဝဋ္ဋေ ဝစနောကာသော။

အဓိပ္ပါယေန နတ္ထေဝ ၊ ဗဟုဘာဏီနော ဝဒတိ။ (စတုတ္ထ ဘကာရဝိပုလ)

နံပါတ် (၁၀)

တုဿန္တိအရ ပီတိသောမနဿပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကာမ၊ကာမ။/ဟဿ၊ဟာသ။

အနည်းငယ်သော နှစ်သက်စရာအာရုံသည် အာရမ္မဏ။ နှစ်သက်စရာအာရုံကို မြင်ရ၊ကြားရခြင်း၊ အာရုံ၏နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းခြင်း၊ သာကီဝင်တို့၏ စိတ်ထားနုခြင်းတို့သည် ဥဒ္ဒီပန။ နှစ်သက်ခြင်းကြောင့် ပေါ်လွင်ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော အမူအရာတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၃၂).

(က) အပရဒ္ဓန္တိ အပရဇ္ဈိသု။

(ခ) ကေမိဒါဟန္တိ ဧတ္ထ ဣဒန္တိ နိပါတမတ္တံ။

(ဂ) ကေ အဟန္တိ အဟ္ဟော။

(ဃ) သန္ဓာဂါရန္တိ ရဇ္ဇအနုသာသနသာလာ။

(င) သကျာတိ အဘိသိတ္တရာဇာနော။

(စ) သကျကုမာရာတိ အနဘိသိတ္တာ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈/၉။)

နံပါတ် (၁)

(က) အပရဇ္ဈိသု–ပြစ်မှားဘူးကုန်သလော။

(ခ) အဟံ ကေ–သော။ သမယံ–၌။ ဥပသင်္ကမိ–ပြီ။

(ဃ) ရဇ္ဇအနုသာသနသာလာ–မင်း၏ ဥစ္စာဖြစ်သော တိုင်းရေးပြည်ရာ အဖြာဖြာကို ဆုံးမရာဖြစ်သော လွှတ်ရုံဇရပ်သည်။ အတ္ထိ။

(င)(စ) ဝါကျများတုလျှက် လိင််၊ ပကတိ ဝိကတိ၊ နိယမ နိယမအနက်ပေးနည်းများ၊ ဣတိသဒ္ဒါ သဒ္ဒပဒတ္ထက၊ နာမဝါစကတ္တကြ၍ အနက်ပေးမေးနိုင်၏။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ကေမိဒါဟံ၌ ဣဒံပုဒ်သည် နိပါတ်ပုဒ်မျှဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဣဒံနှင့်တကွ ဖြစ်မှ အနက်ပြည့်စုံလျှင် နိပါတ်မျှသာ ဆိုကောင်းမည်လော။ (ဂဏ္ဌိ) ဣဒံပုဒ်နှင့်ကင်း၍ အနက်ကို အဘယ်သို့ သိအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(စ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် သကျအရ အဘိသိက်ခံပြီးသော မင်းတို့ကို အရကောက်အပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ သကျကုမာရအရကိုလည်း မပြဆိုပြီလော။ ထိုအဘိသိက်ခံပြီး မင်းတို့ကိုပင် သကျကုမာရအရ ကောက်ယူအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က) နနု သက်ျရာဇကုလေ ယော သဗ္ဗေသံ ဝုဒ္ဓတရော သမတ္တောစ၊ သော့ဝေ အဘိသေကံ လဘတိ။ (ဋီ၊သစ်)

(ခ) အထ ကသ္မာ ''သက်ျာတိ အဘိသိတ္တရာဇာနော''တိ အာဟ။

(ဂ) တဒါ အဘိသိတ္တသက်ျရာဇုနံမ္ပိ ဗဟုတံ သန္ဓာယာဟ။ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

သန္ထာဂါရ– တွေကာ အသေသု တွေကာ ရထေသုတိ ဝေသန္တိ ကရောန္တိ မရိယာဒံ ဗန္ဓန္တိ ဧတ္ထာတိ သန္ထာဂါရံ။ (တစ်နည်း) ရာဇာနော သန္ထ မ္ဘန္တိ ပရိသယံ ဝိနောဒေန္တိ ဧတ္ထာတိ သန္ထာဂါရံ။ (တစ်နည်း) ရာဇုနံ သဟ အတ္ထာနုသာသနံ အဂါရန္တိ သန္ထာဂါရံ။

ပင်ပန်းခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းကြိယာ။ လွှတ်တော်ရုံး။ မဟာသာလာ၊ဝိနိစ္ဆယဋ္ဌာန။

အနုသာသန– အနုသာသန္တိ ဧတ္ထာတိ အနုသာသနံ။

ဆုံးမခြင်းကြိယာ။ဆုံးမရာဇရပ်။ ဝိနိစ္ဆယဋ္ဌာန၊သန္ထာဂါရ။

သာလာ– သလန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတ္ထာတိ သာလာ။ ဩကာ၊စယ၊အာဝါသ။

အဘိသိတ္တ–အဘိသဥ္စိယိတ္ထာတိ အဘိသိတ္တော။

သွန်းလောင်းခြင်းကြိယာ။အဘိသိက်ခံမင်း။ အာသိတ္တ။

နံပါတ် (၆)

(က) အပရဒ္ဓိသုဖြင့် အပရဒ္ဓိဋ္ဌ ရာဓာတ်၏ ဒိဝါဒိဂဏိကဓာတ်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပြစ္စည်းအဆုံးရှိသော နိပါတ်ပုဒ်မဟုတ်၊ ဥပဝိဘတ်အဆုံးရှိသော အာချာတ်ပုဒ်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဃ) ရဖ္မအနုသာသနသာလာဖြင့် သန္ထာဂါရအရ တိုင်းရေးပြည်ရာ အဖြာဖြာကို ဆုံးဖြတ်ရာလွှတ်တော် အဆောက်အဦးကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သန္ထာဂါရ– သန္ထာဂါရ။ ထကို ဝပြု။ (တစ်နည်း) သဟ+အဂါရ။ ဟကို ဝပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ နပြု၊ အကို အာပြု။

သာလာ– သရ+အာ။ ရကို လပြု၊ အကို အာပြု။

နံပါတ် (၈)

အဘိသိက်သွန်းပြီးသောမင်းသည် တစ်ယောက်တည်းသာရှိသော်လည်း အဘိသိတ္တရာဇာနောဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့်ဆိုခြင်းသည် မင်းအဖြစ်မည်သည် ကိစ္စဗျာပါရများ၏ဟု နလုံးသွင်း၍ ငြီးငွေ့လာရာ ထိုအခါ၌ မိမိအောက်အခြားတစ်ယောက်အား လွှဲအပ်တတ်၏။ထိုသို့လွှဲအပ်သဖြင့် ထိုသူလည်း အဘိသိက်ခံရပြန်၏။ ဤနည်းဖြင့် အသက်မသေပဲ ထီးနန်းအဆက်ဆက် လွှဲအပ်ခံရသော အဘိသိက်ခံမင်းတွေ များသောကြောင့် ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဆို။

(တစ်နည်း) ဌာနန္တရအားလျော်စွာ ပထဗျာရာဇာ၊ ပဒေသရာဇာစသည်ဖြင့် အဘိသိက်ခံ သက်ျမင်းတို့၏လည်း များသည်၏အဖြစ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဆို။

နံပါတ် (၁၀)

အပရဒ္ဓိအရ သက်ျ–သက်ျကုမာရတို့၏ ပြောင်လှောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော လောဘ မာနပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ်ထွေပွါဒ်၊ ကာမ၊ကာမ။ အမ္ဗဋ္ဌသည် အာရမ္မဏ။ အမ္ဗဋ္ဌ၏ အမျိုးအနွယ်အစသည် ကျွန်မျိုးမှမွေးဖွားလာသည်၏ အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ အမ္ဗဋ္ဌသည် စိတ်ဆိုးအမျက်ထွက်လျှက် သက်ျမျိုးနွယ်အား

http://www.dhammadownload.com

ရှုတ်ချခြင်း၊ ဆဲရေးခြင်းစသည်သည် အနဒာဝ။

ဝါကျစဉ် (၃၃)

(က) မမညေ့ဝ မညေ့တိ ဝေမဟံ မညာမိ မမညေ့ဝ အနုဟာသန္တိ န အညန္တိ။
(ခ) ကသ္မာ ပန တေ ဝေမကံသူတိ? တေ ကိရ အမ္ဗဋ္ဌဿ ကုလဝံသံ ဇာနန္တိ။
(ဂ) အယဥ္စ တသ္မိံ သမယေ ယာဝ ပါဒန္တာ ဩလမ္ဗေတွာ နိဝတ္ထသာဋ္ဌကဿ ဧကေန ဟတ္ထေန ဒုဿကဏ္ဏံ ဂဟေတွာ ခန္ဓဋ္ဌိကံ နာမေတွာ မာနမဒေန မတ္တော ဝိယ အာဂစ္ဆတိ။
(ဃ) တတော "ပဿထ ဘော အမှာကံ ဒါသဿ ကဏှာယနဂေါတ္တဿ အမ္ဗဋ္ဌဿ အာဂမန ကာရဏာ"န္တိ ဝဒန္တိ ဝေမကံသု။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၉။)

နှံဝါဆ် (၁)

(က) (တေ ရာဇကုမာရာ) မမညေ့ဝ–အကျွန်ုပ်ကိုသာလျှင်။အနု–ရည်ရွယ်ကြကုန်၍။ဝါ–စောင်းကြ့ချိတ်ကြကုန်၍။ ဟသန္တိ၊ အညံ ပုဂ္ဂလံ၊ အနု–အတုလိုက်လျှက်။ ဟသန္တိ။ ဣတိဝေဝံ–ဤသို့။အဟံ၊ မညာမိ။
(ခ) ကိရ–ယသ္မာ၊ တေရာဇကုမာရာ၊ အမ္ဗဋ္ဌဿ၊ ကုလဝံသံ–အမျိုးအနွယ်ကို။ ဇာနန္တိ၊ တသ္မာ၊ ဝေံ၊ အကံသု။ (ဟေတုဖလသမ္ဗန္ဓ ယောဇနာနည်း)
(ဂ) စ–သည်သာမကသေး။အယံ အမ္ဗဋ္ဌော၊တသ္မိံသမယေ–သာကီဝင်မင်းသားတို့၏ လှောင်ရုံ၌ ထိုင်နေကြရာ ထိုအခါ၌။ယာဝပါဒန္တာ–ခြေဖျားတိုင်အောင်။ ဩလမ္ဗေတွာ–တွဲလျားဆွဲ၍။နိဝတ္ထသာဋကဿ–ဝတ်အပ်သော ပုဆိုး၏။ဒုဿကဏ္ဏံ–အဝတ်အနားကို။ ခန္ဓဋ္ဌိကံ–လည်ကုတ်ရိုးကို။ မာနမဒေန–မာနတည်းဟူသော မာန်ယစ်ခြင်းဖြင့်။
(ဃ) တတော–ထိုသို့မင်းသားတို့၏ အမ္ဗဋ္ဌ၏ အမျိုးအနွယ်ကို သိကုန်သည်၏အဖြစ်၊မာနတည်းဟူသော မာန်ရစ်ခြင်းဖြင့် ယစ်မူးသကဲ့သို့ လာသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နှံဝါဆ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ပါဠိတော်၌ သာကီဝင်မင်းသားတို့သည် အချင်းချင်း လက်ချောင်းထိုးခြင်းဖြင့် အမ္ဗဋ္ဌအား ရည်ညွှန်း၍ ပျက်ရယ်ပြောင်လှောင်မှုကို ပြုကြကုန်၏ဟု မိန့်ဆိုအပ်၏။အဘယ့်ကြောင့် သာကီဝင်မင်းသားတို့သည် အမ္ဗဋ္ဌအား ပျက်ရယ်ပြောင်လှောင်မှုကို ပြုကြပါသနည်း။ ပျက်ရယ်ပြောင်လှောင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို မပြဆိုပြီလော။ (တစ်နည်း) ဗေဒင်သုံးပုံတတ်မြောက်၍ ထင်ရှားသော အမျိုးကောင်းသား အမ္ဗဋ္ဌအား ယင်းသို့ ပျက်ရယ်ပြောင်လှောင်မှုကို မပြုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။
(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် သကျ၊သကျကုမာရတို့သည် အမ္ဗဋ္ဌ၏ အမျိုးအနွယ်ကို သိကြသောကြောင့် ဤသို့ ပျက်ရယ်ပြောင်လှောင်မှုကို ပြုကြကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ မျိုးနွယ်ကို သိသောကြောင့်သာ ပျက်ရယ်ပြောင်လှောင်မှုကို ပြုကြပါသလော။ အဘယ့်ကြောင့်လည်း ပျက်ရယ်ပြောင်လှောင်မှုကို ပြုကြပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ၊ဃ) မိန့်။ (အယံဥ္စ စကို၍သည်)

နှံဝါဆ် (၃)

(က) နနု အမ္ဗဋ္ဌော အဘိညာတကုလေ ဇာတော။
(ခ) အထ ကသ္မာ တေ ဝေမကံသု။
(ဂ) တေ ကိရ အမ္ဗဋ္ဌဿ ကုလဝံသံ ဇာနန္တိ၊တသ္မာ–

နှံဝါဆ် (၄)

ဝံသ– ဝနတီတိ ဝံသော။ ကုလဿ ဝံသော ကုလဝံသော။
ဆည်းကပ်ခြင်းကြိယာ။ အမျိုးနွယ်။ ကုလ၊ဂေါတ္တ။
သာဋ္ဋက– သဋ္ဋတိ ဂစ္ဆတိ ဓောနာတိ သာဋ္ဋကော။

http://www.dhammadownload.com

ဒုဿ– ဒုရူပံ အသတိ ခေပေတီတိ ဒုဿံ။
ပြစ်လွှင့်ခြင်းကြီးယာ။ပုခိုးဒြပ်၊ဝတ္ထု။
ခန္ဓ– ခမ်တိ ဘာရန္တိ ခန္ဓော။(တစ်နည်း)ကံမတ္တကံ ဒဓာတီတိ ခန္ဓော။(အံသ၊ဖတ္တု)
အဠိ– အသတိ ခေပေတီတိ အဋ္ဌိ။ (ဓာတု။)

နံပါတ် (၇)

ဓာနန္တိကို ဓာနန္တတ္တာပြင်– တေသံ သကျာနံ သကျကုမာရာနံ။
(ဃ) တတောဓာ၏ သမ္ဗန်– တေသံ သကျာနံ သကျကုမာရာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) မညာမိ–ဖြင့် မညေဒ္ဒ သေည် မိ–ဝိဘတ်၏ ကာရိယအဖြစ်ကို သိစေ။ နအည်ဖြင့် မမညေဝဒ္ဒ ဝေ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္တကို သိစေ။ အနုဟာသန္တိ–ဖြင့် မမညေဝပုဒ်၏စပ်ပုဒ်ကို သိစေ။အဟ–ဖြင့် မညေပုဒ်၏ ကတ္တားကို သိစေ။ ဣတိဝေ–ဖြင့် မညနာကာရကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

လဋ္ဌကိကာ– လေဍ္ဍုကိကာ။ လဍ္ဍ ကို အပြု၊ ဍုတစ်လုံးချေ၊ ဍုကို ဋ္ဌပြု။
(လေဍ္ဍုပိယ အကတီတိ လဋ္ဌကိကာ။)
ခန္ဓ– ကန္ဓ။ ကို ခပြု။
အမ္ဗဋ္ဌ– အမ္ဗဂဍ္ဍ။ ဗ္ဗကို မ္ဗပြု၊ ဂ်ချေ၊ ဍ၏ အသဒိသ ဒွေဘော်လာ။

နံပါတ် (၈)

အမ္ဗဋ္ဌ၏ အမျိုးအနွယ်ကို သိရပုံ–ကဏှာယနရသေ့မှစ၍ အစဉ်အဆက် သက်ဆင်းလာသော အမ္ဗဋ္ဌအမျိုးအနွယ်ကို တဆင့်စကား ကြားခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် သိကြ၏။ မှန်၏။ အမျိုးမှန်ရှိသူတို့သည် များသောအားဖြင့် အခြားသူတို့၏ အမျိုးမြတ်ပုံ၊ အမျိုးနိမ့်ပုံကို သိအောင် အားထုတ်လေ့ရှိကြ၏။ အမ္ဗဋ္ဌလည်း သူ့အနွယ်ကို သိ၏။ မမညေဝ မညေစသည်ဖြင့် ကြံစည်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နောင်၌ မြတ်စွာဘုရား မေးအပ်သည်ဖြစ်၍ ဝရမိန်လက်နက် လက်၌ရှိသူ သိကြားမင်းကို ကြောက်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ မိမိ၏အမျိုး နွယ်ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ပြောဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။

နံပါတ် (၁၀)

အနုဟာသန္တိ အရ–ပြောင်လှောင်ရယ်မောကြကုန်သော လုင်တို့သဏ္ဌာန်၌ဖြစ်သော ဟာသိတုပ္ပါဒ်။ ဟဿ/ဟာသ။တစ်နည်း ပျက်ရယ်ပြုသော ဒေါသ။ကောဓ/ရုဒ္ဓ။အမ္ဗဋ္ဌသည် အာရုမ္မဏ၊အမ္ဗဋ္ဌ၏မျိုးနွယ်ကို သိခြင်း။မာန်ထောင်လျက် ပုဆိုးစွန်ထောင်စွဲလာသော အမ္ဗဋ္ဌ၏ လာပုံအချင်းအရာသည် ဥဒ္ဒီပန။ပဿထထောစသဖြင့် ပြောဆိုကြခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ပါဠိစဉ် (၁၄)

(က) နိမ္မာဒေတီတိ နိမ္မဒေတိ နိမ္မာနံ ကရောတိ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၂၉၊၂၃၀။)
(ခ) ယံနူနာဟန္တိ ယဒိ ပနာဟံ။
(ဂ) "ကဏှာယနော၀ဟမသ္မိ ဘော ဂေါတမာ"တိ ဣဒံ ကိရ ဝစနံ အမ္ဗဋ္ဌော တိက္ခတ္တုံ မဟာသဒ္ဒေန အဝေါစ။
(ဃ) ကသ္မာ အဝေါစ? ကိံ အသုဒ္ဓဘာဝံ န ဇာနာတီတိ အာမ ဇာနာတိ။
(င) ဇာနန္တောပိ ဘာဝပဋိစ္ဆန္နမေတံ ကာရဏံ၊ တံ အနေန န ဒိဋ္ဌံ။
(စ) အပဿန္တော မဟာသမဏော ကိံ ဝက္ခတီတိ မည္ညမာနော မာနထဒ္ဓတာယ အဝေါစ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(ခ) အဟံ–ငါဘုရားသည်။ ဂေါတ္တံ၊ ပုစ္ဆေယျံ–မေးရပါမူကား။ ယဒိပန–ကောင်းလေစွ။

(င) ဇာနန္တောပိ–သော်လည်း။တေံကာရဏံ–ဤမစင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းကို။ ဘဝပဋိစ္ဆန္နံ–ဘဝဖုံးလွှမ်းအပ်၏။ တံကာရဏံ။ အနေနသမဏေန ဂေါတမေန။

နံပါတ် (၂)

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် အမ္ဗဋ္ဌသည် မိမိ၏ အမျိုးနွယ်မစင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကို သိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ သိလျက် အဘယ့်ကြောင့် မိမိ အမျိုးအနွယ်ကို သုံးကြိမ် အသံကျယ်စွာ ပြောဆိုအပ်ပါသနည်း။ မစင်ကြယ်သော အမျိုးအနွယ် အစစ်အမှန်ကို မပြောဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ဘဝဖုံးလွှမ်းအပ်ပြီးဖြစ်၍ မိမိ၏ အမျိုးအနွယ် အစစ်အမှန်ကို ဘုရားရှင် မမြင်နိုင်ဟု ထင်လျက် ပြောဆို၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထို မမြင်အပ်ဟု ယူဆလျက်သာ အမျိုးနွယ်အစစ်အမှန်ကို ပြောဆိုအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့သော မှတ်ထင်မှုအကြောင်းကြောင့်လည်း အမျိုးနွယ်အစစ်အမှန်ကို ပြောဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အသုဒ္ဓဘာဝံ ဇာနာတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ''ကဏှာယနောဟမသ္မိ ဘောဂေါတမာ''တိ ဣတိ်ဒ်ဝစနံ အမ္ဗဋ္ဌော တိက္ခတ္တုံ မဟာသဒ္ဒေန အဝေါစ။

(ဂ) ဘဝပဋိစ္ဆန္နမေတံ ကာရဏံ၊ တံ အနေန န ဒိဋ္ဌံ၊ တသ္မာ။

အထဝါ– အပယာသန္တော မဟာသမဏော ကိံ ဝက္ခတီတိ မညမာနော မာနထဒ္ဓတာယ။

(ခ)ရှု– (က) နနု သကိံ ပကတိသဒ္ဒေန ဝတ္တုံ သက္ကာ။

(ခ) အထ ကသ္မာ တိက္ခတ္တုံ မဟာသဒ္ဒေန အဝေါစ။

(ဂ) ပါကဋံ့ ကာတုကမျတာယ။

အပိသဒ္ဒါ– အာမ ဇာနာမိ စကားကို မနှင်းသက်၍ အပိသဒ္ဒါကို ဆို။

နံပါတ် (၄)

နိမ္မာန– မညတီတိ မာနော။ နတ္ထိ မာနော ယေသန္တိ နိမ္မာနာ။
မာန်မရှိခြင်း အဘာဝဘောဂဏ်၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဒြဗ်နှင့်နိဿယနိဿိတအစပ်။
မာန်မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်။ နိမ္မဒါ၊အနန္တတိ။

တိက္ခတ္တုံ–တယော ဝါရာ တိက္ခတ္တုံ။
တိသင်္ချာနှင့် အလှည့်အကြိမ်တို့၏ သင်္ချာသင်္ချေယျအစပ်။သုံးကြိမ်သောအသံ။
တယောဝါရ။

ကဏှာယန–ကဏှဿ အပစ္စံ ကဏှာယနော။

အသုဒ္ဓဘာဝ–သုဇ္ဈတီတိ သုဒ္ဓေါ။ န သုဒ္ဓေါ အသုဒ္ဓေါ။ အသုဒ္ဓဿ ဘာဝေါ–

ပဋိစ္ဆန္န– ပဋိစ္ဆာဒီယိတ္ထာတိ ပဋိစ္ဆန္နံ။
ဖုံးလွှမ်းခြင်းကြိယာ။ ဖုံးလွှမ်းအပ်သောအကြောင်း။ ပဋိစ္ဆာဒိတံ။

နံပါတ် (၅)

မာနထဒ္ဓတာယ– အမ္ဗဋ္ဌဿ။
အသုဒ္ဓဘာဝတ္တာ– ဂေါတ္တဿ။
ဘဝပဋိစ္ဆန္နတ္တာ– တေဿ ကာရဏဿ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က) နိမ္မာဒေတိ-ဖြင့် နိမ္မဒေတိ၌ နိပုဗ္ဗ မဒဓာတ်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါစာသိလိဋ္ဌအကျိုးငှါ အကို အာပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ နိမ္မာနေကရောတိ-ဖြင့် မာန်မမူတတ်၏ဟူသည် မာန်မရှိအောင်ပြုခြင်းငှင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) နိမ္မာနေ ကရောတိ-ဖြင့် နိမ္မာဒေတိ၌ နတ္ထိ မဒေါ ယေသန္တိ နိမ္မဒါဟု ဝစနတ္ထပြု၍ နိမ္မာဒါဟူသော နာမဓာတ်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းနောင် ကရဓာတ်၏ အနက်၌ ဏျပစ္စည်းသက်၍ ယင်းဏျပစ္စည်းကို ပြေ၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဃ) ယဒိပနာဟံ-ဖြင့် ယန္နူန နိပါတ်၏ ယဒိပန အနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပဏ္ဍာတွိ- ပညာတ္တိ။ ညကို ဏ္ဍပြု။

မာတု- မာန+ရာတု။ (တစ်နည်း) ပါတု။ (ဒီရုံ ပါယေတီတိ မာတာ)

မာတာပေတ္တိကံ-မာတာပိတု+ဏိက။ တု၏ ဥကိုချေ။ တဒွေဘော်လာ။ ပ၏က္ကကို ပြေ။

နံပါတ် (၈)

ဒါသိပုတ္တောဟု မိန့်တော်မူအပ်သော စကားသည် ဖရုသဝါစာ မဖြစ်ပါ။ အမ္ဗဋ္ဌသည် ဇာတ်ကိုမှီ၍ မာနဖြင့် ခက်ထန်လေ၏။ သူ၏မျိုးရိုးဇာတ် အစစ်အမှန်ကို ထင်ရှားအောင်မပြလျှင် မာနလျော့မည်မဟုတ်။ မာန်မလျော့သော် မာန၏အစွမ်းဖြင့် ရတနာသုံးပါးကို ပြစ်မှားလတ္တံ့။ မာနနှိမ်ခြင်းကို ပြုလတ်သော် နောင်အခါ ရတနာသုံးပါးကို ကြည်ညိုလတ္တံ့။ စိတ်သိမ်မွေ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဖရုသဝါစာ မဖြစ်။

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ) ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ+ဝီရ။ မြတ်စွာဘုရားသည်လည်းကောင်း၊ ကဏှာယနဲ့နောဟမသို့ ဘောဂေါတမဟူသော မနသာဝတ္ထုပိတာသဒ္ဒသည်လည်းကောင်း အာရမ္ဘ ထ။ ကဏှာယန အမျိုးအနွယ်မှ ဆင်းသက်သည်၏အဖြစ်၊ မိမိအမျိုးအနွယ်ကို ထင်ရှားအောင် ပြုလိုသည်၏ အဖြစ်၊ မာနခက်ထန်သည်၏အဖြစ်တို့နှင့် ဘုရားမသိမြင်ဟု မှတ်ထင်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန၊ ကျယ်စွာသောအသံဖြင့် သုံးကြိမ်ဆိုခြင်း။ ဒါသိပုတ္တဝါဒစသည်ဖြင့် နှိပ်ကွပ်ခံရခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၃၅)

(က) ဣတော ပရံ တဿ ဒါသဘာဝံ၊ သကျာနဥ္စ သာမိဘာဝံ ပကာသေတွာ အတ္တနော စ အမ္ဗဋ္ဌဿ စ ကုလဝံသံ အာဟရန္တော "သကျာ ခေါ ပနာ"တိ အာဒိ မာဟ။

(ခ) တတ္ထ ဒဟန္တီတိ ဌပေန္တိ။

(ဂ) ဩက္ကာကော နော ပုဗ္ဗပုရိသောတိ ဝေ၀ ကရောန္တီတိ အတ္ထော။

(ဃ) တဿ ကိရ ရညော ကထနကာလေ ဥက္ကာ ဝိယ မုခတော ပဘာ နိစ္ဆရတိ။ တသ္မာ တံ "ဩက္ကာကော" တိ သဉ္ဇာနိံသူတိ။

(င) ပဗ္ဗာဇေသီတိ နီဟရိ။ ဒီ၊၄၊၁၊၂၃၀။

နံပါတ် (၁)

(က) ဣတောကာလတော-ဤသာကီဝင်မင်းတို့၏ အရှင်သခင်၏သားအဖြစ် အမ္ဗဋ္ဌ၏ အိမ်ပေါက် ကျွန်မ၏ သား၏အဖြစ်ကို ပြပြီးရာကာလမှ။ တဿ အမ္ဗဋ္ဌဿ။

(ဂ) ဩက္ကာကော-ဩက္ကာကမင်းသည်။ နော-ငါတို့၏။

(ဃ) ကသ္မာ တံ ရာဇာနံ ဩက္ကာကောတိ မနဿာ သဉ္ဇာနိံသု-ကောင်းစွာသိကြကုန်သနည်း။ ဣတိ အယံ ပဥ္စာ၊ ကိရ ယသ္မာ-ကြောင့်။ တဿရညော-ထိုဩက္ကာကမင်း၏။ မုခတော-ခံတွင်းမှ။ ဥက္ကာဝိယ- မီရှူးရောင်ကဲ့သို့သော။ ဝါ-မီးရှူးရောင်နှင့်တူသော။ ပဘာ-အရောင်အလင်းသည်။ နိစ္ဆရတိ-ပြိုးပြိုးပြက်ပြက်

http://www.dhammadownload.com

တလတ်လတ်ထွက်၏။

နံ့ဝါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဒဟာတ်သည် တာရဏတ္ထအနက်၌ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထို၌ ဆောင်ခြင်းဟူသည် အဘာယ်ပါနည်း။ ဆောင်ခြင်းအနက်မည်သည်ကို ထင်ရှားစွာမပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့်(ဂ)မိန့်။ ငြိုသစ်။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ရှေးဖြစ်သော ယောက်ျားသည် ၌ ဩက္ကာကမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုဩက္ကာက-ဟူသော အမည်သည် အကြောင်းကင်းသော ရုဠှီအမည်ဖြစ်ပါသလော။ အဘာယ်အမည်ဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

ကား- ဩက္ကာကဟူသော အမည်သည် ရုဠှီအမည် မဟုတ်။ အန္ဝတ္ထအမည် ဖြစ်၏ဟူလို။

နံ့ဝါတ် (၃)

(က) နန တဿ ဒါသဘာဝံ သကျာနဥ သာမိဘာဝံ ပကာသေသိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သကျာ ခေါ် ပနာတိ အာဒိမာဟ။

(ဂ) ဣတော ပရံ အတ္တနောစ အမ္ဗဋ္ဌဿစ ကုလဝံသံ အာဟရတိ၊ တသ္မာ-

နံ့ဝါတ် (၄)

သာမိ- သံ အဿ အတ္ထီတိ သာမိ။
ကျွန်၏အရှင်သခင်နှင့် သံသာမိစပ်။ အရှင်သခင်ဒြပ်။ ဣဿရအဓိပတိ။

ပုဗ္ဗ- ပုဗ္ဗတီတိ ပုဗ္ဗော။
ပြည့်ခြင်းကြိယာ။ ရှေးဖြစ်သောယောက်ျား။ အာဒိ။

ပုရိသ- ပုရေ ဥစ္စေ ဌာနေ သယတီတိ ပုရိသော။

ဥက္ကာ- ဥသတိ ဒဟတီတိ ဥက္ကာ။

ပဘာ- ။ပကာရေန ဘာတိ ဒိပ္ပတီတိ ပဘာ။
ထွန်းပခြင်းကြိယာ။ အရောင်အဆင်း။ ရံသိ၊အာဘာ၊ဒိတ္တိ။

နံ့ဝါတ် (၅)

အာဟရန္တတ္တာ- ဘာဂဝတော။

တသ္မာ-တတော နိဒ္ဒိရန္တတ္တာ-တဿ ရညော၊

နံ့ဝါတ် (၆)

(ဃ) ဥက္ကာဝိယာ-ဖြင့် ဩက္ကာကော၌ ဩက္ကကို ဥက္ကာဝိယာတိ ဩက္ကာဟု ဝစနတ္ထမြွက်၍ ဏာပစ္စည်း ဥပမာအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။ ဩက္ကာ မုခတော ပဘာ နိစ္ဆရတိ-ဖြင့် ဩက္ကာကော၌ ဩက္ကသဒ္ဒါပုပဒ ကမုဓာတ် ကွိပစ္စည်း၊ ယင်းကွိပစ္စည်း၏ အပါဒါနသာဓနေ၌သက်၍ ဩက္ကာ ကမန္တိ နိက္ခမန္တိ ယတောတိ ဩက္ကာကောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ထိုမင်း၏ စကားပြောရာအခါ၌ မီးရှူးကဲ့သို့ပါးစပ်မှ အရောင်ထွက်တတ်သောကြောင့် အန္ဝတ္ထအားဖြင့် ထိုမင်းကို ဩက္ကာကဟု သိမှတ်ကြသည်ကို သိစေ။

(င) နီဟာရီဖြင့် ပရှေးရှိသော ဝဇဓာတ်သည် နီဟာရဏအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နံ့ဝါတ် (၇)

ဒဟန္တိ- ဓာ+အန္တိ။ ဓာ-ဓာဟုဒွေဘော်လာ၊ ရှေ့ဓကို ဒ၊ နောက်ဓကို ဟ၊ အာကို အရဿ။

နံ့ဝါတ် (၈)

ပါးစပ်မှ အရောင်ထွက်ရကြောင်း-ထိုသို့သဘောရှိသော ကောင်းမှုကံဖြင့် သွားတို့၏တလဲ့လဲ့ထွက်သော အရောင်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

သဥ္စာနိဒ်သုအရ-သိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သန္တာန် သညာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ သြက္ကာကမင်းသည် အာရမ္မဏ။ စကားပြောရာအခါ မီးရှူးကဲ့သို့ ပါးစပ်မှ အရောင်ထွက်ခြင်းသည် ဥဋ္ဌိပန။ သကျမျိုးနွယ်အစကို သြက္ကာကမင်းမှစ၏ဟု အဆက်ဆက် သိရခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဥ် (၃၆)

(က) တတ္ထ သမ္ဗန္ဓိတိ ဝသန္တိ။

(ခ) သကျာ ဝတ ဘောတိ ရဋ္ဌသ္မာ ပဗ္ဗဇိတာ အရညေ ဝသန္တာပိ ဇာတိသမ္ဘေဒ မကတွာ ကုလဝံသံ အနုရက္ခိံတုံ သကျာ သမတ္ထာ။

(ဂ) ပဋိဗလောတိ အတ္ထော။

(ဃ) တာဒဂ္ဂေတိ တံ အဂ္ဂံ ကတွာ။

(င) တတော ပဋ္ဌာယာတိ အတ္ထော။

(စ) သော စ နေသံ ပုဗ္ဗပုရိသောတိ သော သြက္ကာကော ရာဇာ တေသံ ပုဗ္ဗပုရိသော။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄။)

နံပါတ် (၁)

(က) တတ္ထ-ထိုရဋ္ဌသ္မာ။ ပ ။တီရေ အစရှိသောပါဠိ၌။

(ခ) (ကုမာရာ-တို့သည်။) ရဋ္ဌသ္မာ-တိုင်းပြည်မှ။ပဗ္ဗဇိတော-နှင်ထုတ်အပ်ကုန်သည်။ဇာတိသမ္ဘေဒံ-ဇာတ်၏ရောနှောခြင်းကို။

(ဂ) တံ ဒိသံ-ထိုသြက္ကာကမင်း၏ ဥဒါန်းစကားကြွေးရင့်ရာ နေရာကို။

(ဃ) တတော ဒိဝသတော၊ (ပဋ္ဌာယန္တိ)

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် သကျာကို သမတ္ထာဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ သမတ္ထအရ ပြီးဆုံးခြင်းအနက်ကို အလိုရှိအပ်ပါသလော။ အဘယ်အနက်ကို အလိုရှိအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

ကား-ပြီးဆုံးခြင်းအနက်ကို အလိုမရှိအပ်။ စွမ်းနိုင်ခြင်း ပဋိဗလအနက်ကို အလိုရှိအပ်၏ဟူလို။

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် တာဒဂ္ဂေကို တံ+အဂ္ဂေဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ အဂ္ဂေ၌ သတ္တမီဝိဘတ်သည် ဥပယောဂအနက်၌ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဤ၌ အဂ္ဂသဒ္ဒါ အဘယ်၌ ဖြစ်၍ ဥပယောဂအနက်သည် အဘယ်ကို ထွန်းပြအပ်ပါသနည်း။ အဂ္ဂသဒ္ဒါသည် အမြတ်ဟူသော အနက်၌ဖြစ်လျှက် ဥပယောဂအနက်သည် ရှိးရာ ကံအနက်ကို ထွန်းပြအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

ကား-အစဟူသော အနက်၌ အဂ္ဂသဒ္ဒါသည်ဖြစ်၍ ဥပယောဂအနက်သည် ကြိယာဝိသေသန အနက်ကို ထွန်းပြ၏ဟူလို။ (ဋီ၊သစ်၊၂။၂၅၉။)

နံပါတ် (၃)

(ခ) ရှု- (က) နနု ရဋ္ဌသ္မာ ပဗ္ဗဇိတာ အရသော့ ဝသန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သြက္ကာကရာဇာ "သကျာ ဝတ ဘော"တိ အာဟ။

(ဂ) နနု ဇာတိသမ္ဘေဒမကတွာ ကုလဝံသံ အနုရက္ခိံတုံ သက္ကာ။ တသ္မာ-

အထဝါ-(က) နနု ရဋ္ဌသ္မာ ပဗ္ဗဇိတာ အရညေ ဝသန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဇာတိသမ္ဘေဒမကတွာ ကုလဝံသံ အနုရက္ခတုံ သက္ကာ။

(ဂ) တေ ဇာတိသမ္ဘေဒဘယာ ဟောန္တိ၊ တသ္မာ-

မှတ်ရန်- ပရိဟာရာဘောဂ ပါဠိတော်ကိုရှု၍ ထုတ်ထားသည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

သက္ကျာ– ဇာတိသမ္ဘေဒမကတွာ ကုလဝံသံ အနုရက္ခိတုံ သက္ကုဏန္တိ သမတ္ထေန္တီတိ သက္ကျာ။

(သဘာဂဝိက ဝိဂ္ဂြိုဟ်)ကပိလမုနိနော ဝသနဋ္ဌာနေ ဝသနဋ္ဌာနေ သာကဝနေ ဝသန္တီတိ သက္ကျာ (အသဘာဝိက ဝိဂ္ဂြိုဟ်)

စွမ်းနိုင်ခြင်းကြိယာ၊ သာကီဝင်မင်းသားများဖြစ်၊ သာကိယအသမ္ဘိန္နခတ္တိယ။

ရဋ္ဌံ– ရဇ္ဇန္တိ ဧတ္ထာတိ ရဋ္ဌံ။ ရဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထ နာဂရာဒယောတိ ရဋ္ဌံ။

တပ်မက်ခြင်းကြိယာ။ တိုင်းနိုင်ငံ။ ဝိဇိတ။

အရညာ– အရိယတော ဂမိယတောတိ အရည်း။

သမတ္ထာ–သမတ္ထေန္တီတိ သမတ္ထာ။

စွမ်းနိုင်ခြင်းကြိယာ။ သာကီဝင်မင်းသားများ။ ပဋိဗလာ၊ ကုသလာ၊ ဆေကာ။

နံပါတ် (၅)

(ခ) ပဗ္ဗဇိတတ္တာ– တေသံ ကုမာရာနံ။

သမတ္ထတ္တာ– တေသံ ကုမာရာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဝသန္တိဖြင့် သမုဒာတ်သည် ငြိမ်းအေးခြင်းအနက်၌မဖြစ်၊ ဓာတ်တို့၏ များစွာသောအနက် ဟောနိုင်သောကြောင့် နိဝါသအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ ဋီ၊သစ်၊၂။၂၃၉။

(ဃ) တံ အဂ္ဂံ–ဖြင့် တဒဂ္ဂေကို တံ အဂ္ဂေဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဒပြု၍ပြီးသည်ကိုလည်း ကောင်း၊ သေည် သတ္တမီဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်၍ ဒုတိယာအနက်၌သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။(ဋီ၊သစ်) တစ်နည်း–အဂ္ဂကတွာဖြင့် အဂ္ဂ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် ကြိယာဝိသေသအနက်၌သက်၍ အံကို ဧပြု၍ပြီးသည် ကို သိစေ။ (ဆရာများ)

(စ) သြက္ကာကော ရာဇာ–ဖြင့် သောဒ္ဓိ တသဒ္ဒါဖြင့် သြက္ကာကမင်းကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေ။ ဧတေသံ–ဖြင့် နေ့သံ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို သိစေ။ (စသဒ္ဒါ ပဒပူရဏတ္ထ)

နံပါတ် (၇)

သက္ကျာ– သာကိယာ။ ဏျချေ။ သာ၏အာကို အပြု။ (တစ်နည်း) သာက+ဏျ။

ပိသာစ– ပိသိတ+အံသ။ ပိသိတကို ပိ၊ အသကို သာစပြု။

ပိသိတံ မံသံ အသတိ ဘက္ခတီတိ ပိသာစော။

ဝိဓာယ– အပိ+ဓာ+တွာ။ အချေ၊ တွာကို ယပြု။

နံပါတ် (၈)

မေး၌ပေါက်သော အမွေးသည် မဿု။ နှုတ်ခမ်းအပေါ်ဘေးနှစ်ဖက်တို့၌ အစွယ်သဏ္ဍာန် အခြင်းအရာ အားဖြင့် ပေါက်သော အမွေးသည် ဒါဠိက။ မွေးအပ်ကာမျှ၌သာလျှင် ကျယ်စွာအသံကိုပြုခြင်းနှင့်တကွ မြေဘုတ် ဘီလူးကို ပိသာစ–ဟု ခေါ်အပ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ကဏှာကိုလည်း ပိသာစဟု ဟူ၍ ခေါ်ဆိုကြသည်။

နံပါတ် (၁၀)

သက္ကျာသမတ္ထာ–အမျိုးကို စောင့်ရှောက်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော ခန္တိ ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿဟာ၊ဝီရိ။ အမျိုးအနွယ်သည် အာရမ္မဏ။ဓာတ်အားဖြင့် ရောနှောမှုကိုမပြုလိုခြင်း ဇာတ်ရောခြင်းမှ ကြောက် ခြင်းသည် ဥဋ္ဌိပန။ ဗုဒ္ဓကာလတိုင်အောင် သာကီဝင်မင်းမျိုး သာကိယဇာတ်ကို မပြတ်စဲပဲ တည်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၃၇)

(က) အယံ နော အာစရိယဿ သန္တိကေ အမှေ ပရိဘိန္ဒိဿတိ''တိ ဥပါရမ္ဘမောဝစနတ္ထံ ဝေံ အဝေါစုံ။
(ခ) စိတ္တေန ပနဿ နိမ္မဒဘာဝံ အာကင်္ခိံ။
(ဂ) အယံ ကိရ မာနနိဿိတ္တာ တေသမ္ပိ အပ္ပိယောဃေ။
(ဃ) ကလျာဏဝါက္ကရဏောတိ မဓုရဝစနော။
(င) အဿ္မိ ဝစနေတိ အတ္တနာ ဥဂ္ဂဟိတေ ဝေဒတ္တယဝစနေ။
(စ) တေသ္မိံ ဝါ ဒါသိပုတ္တဝစနေ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၃၅။)

နံ့ဝါတ် (၁)

(က) အယံ အမ္ဗဋ္ဌော၊ နော-တို့၏။ ပရိဘိန္ဒိဿတိ-ဖျက်ဆီးလိမ့်လတ္တံ့။ဝါ-ကုန်းချောလိမ့်လတ္တံ့။ ဣတိပရိဝိတက္ကယိတွာ။ ဥပါရမ္ဘမောစနတ္ထံ-မိမိ၏ အထောက်၌ ကျရောက်စေအပ်သော ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ခြင်းမှလွတ် စေရခြင်းငှါ။ ဝေံ-ဤသို့ မာဘာဝံ-အစရှိသည်ဟူ၍။

(ခ) ပန-ထိုသို့ပင် လျှောက်ကြပါကုန်သော်လည်း။ အဿ-အမ္ဗဋ္ဌဿ။ နိမ္မဒဘာဝံ-မာန်မရှိသည် ၏အဖြစ်ကို။

(ဂ) ကိရ-တစ်ဆင့်စကားကြားရသည်ကား။(ဣမဿအမ္ဗဋ္ဌဿ)။မာနနိဿိတတ္တာ-မာနကိုမှီသည် ၏အဖြစ်ကြောင့်။အယံ အမ္ဗဋ္ဌော-သည်။ဝါ-ကို။တေသမ္ပိ-မာဏဝကာန်-တို့သည်လည်း။အပ္ပိယောဝ-မချစ် အပ်သည်သာလျှင်။ ဟောတိ။

နံ့ဝါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အပြစ်တင်ခြင်းမှ လွတ်ခြင်းအကျိုးငှါ မာဘာဝံစသော စကားကို ပြောဆိုကြ ကုန်ပြီဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ အမ္ဗဋ္ဌ၏အကျိုးကို လိုသောကြောင့် ပါဠိ၌ မာဘာဝံဟူ၍ ပြောဆိုအပ်ကုန်သည်မဟုတ် ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ့်ကြောင့် အပြစ်တင်ခြင်းမှ လွတ်ခြင်းအကျိုးငှါ မာဘာဝံစသော စကားကို ဆိုပြီဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် လုလင်တို့သည် စိတ်အားဖြင့် အမ္ဗဋ္ဌ၏ မာန်မရှိသည်၏အဖြစ်ကို အလိုရှိကြ ကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် ထိုသို့ဖွင့်ပြအပ်ပါသနည်း။ အပြစ်တင်ခြင်းမှ လွတ်ခြင်းအကျိုးငှါသာ အလိုရှိကြသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(စ) သို့ အနုသန္ဓေ-ဤသို့ (င)ဖြင့် အဿ္မိ ဝစနေ၌ တ-သဒ္ဒါဖြင့် ဝေဒတ္တယဝစနကို သုံးသပ်ထိုက်သည် ၏အဖြစ်ကို ပြဆိုတော်မူပြီး၍၊ယခုအခါ၌ ပေါရာဏ ခေါ် ပန တေ အမ္ဗဋ္ဌ မာတာပေတ္တိကံစသည်ဖြင့် မြတ်စွာ ဘုရားသည် ဆိုအပ်သော စကားကိုလည်း သုံးသပ်လျှက် ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (စ) မိန့်။

နံ့ဝါတ် (၃)

(က) နနု စိတ္တေန အဿ နိမ္မဒဘာဝံ အာကင်္ခိံ။
(ခ) အထ ကိမတ္တံ ''မာဘာဝ''န္တိ အာဒိဝစနံ အဝေါစုံ။
(ဂ) အတ္တနောဝ ဥပါရမ္ဘမောစနတ္ထံ။

(တစ်နည်း) (က) နနု ဥပါရမ္ဘမောစနတ္ထံ ဝေံ အဝေါစုံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ စိတ္တေန အဿ နိမ္မဒဘာဝံ အာကင်္ခိံ။
(ဂ) အယံ မာနိဿိတတ္တာ တေသမ္ပိ အပ္ပိယောဝ၊ တသ္မာ-

နံ့ဝါတ် (၄)

မဓု- မညတိ ဉာယတိ မဓုရန္တိ မဓု။ မဓု အဿ အတ္ထီတိ မဓုရော။

http://www.dhammadownload.com

ချိုသော်ဂုဏ်၏ စကားနှင့်ဂုဏ်+ဂုဏေးအစပ်။ချိုသောအရသာရှိသော စကားဒြပ်။ သာဓုရသ၊ကလျာဏ။

ဝေဒ- ဝိဒန္တိ ဓမ္မာ ဝေဒနာတိ ဝေဒေါ။ (မန္တ၊သုတိ)

ဝါက္ကရဏ-ဝါစာ ဝေ ကရဏံ ဝါက္ကရဏံ။ ကလျာဏံ ဝါက္ကရဏံ ယဿာတိ ကလျာဏဝါက္ကရဏော။

ကောင်းသောစကား၏ ပြောဆိုတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် နိဿိတ+နိဿျအစပ်။ စကားပြောကောင်းသော အမွှ။ မဓုရဝစနော။

ဥဂ္ဂဟိတ-ဥဂ္ဂယှတေတိ ဥဂ္ဂဟိတံ။

နံပါတ် (၅)

မာနနိဿတတ္တာ- ဣမဿ (အမ္ဗဋ္ဌဿ မာဏဝဿ။)
အပ္ပိယတ္တာ- ဣမဿ (အမ္ဗဋ္ဌဿ မာဏဝဿ။)

နံပါတ် (၆)

(ဃ) မဓုရဝစနော-ဖြင့် ကလျာဏဝါက္ကရဏအရ ချိုးမြိန်ကောင်းမြတ်သော စကားရှိသူကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) စကားပြောကောင်းသူဟူသည် ချိုသာသော စကားသံရှိသူပင် ဖြစ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(င) ဝေဒတ္တယဝစနေ-ဖြင့် အသ္မိံ့ တ-သဒ္ဒါဖြင့် ဗေဒင်သုံးပုံဟူသော စကားကိုစွဲယူသုံးသပ် အပ်သည်ကို သိစေ။ အတ္တနာ ဥဂ္ဂဟိတေဖြင့် ထိုဗေဒင်သုံးပုံဟူသည် မိမိသင်ယူခဲ့ပြီးသော ဗေဒင်သုံးပုံပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(စ) တေသ္မိံ ဒါသိပုတ္တဝစနေ-ဖြင့် အသ္မိံ အသည် တေ၏ ကာရိယဖြစ်၍ ဝစနေ၌ ဝစနအရ ကျွန်မသားဟု ပြောဆိုသောစကားကို ပြောဆိုအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဝါက္ကရဏ- ဝါစာကရဏ။ စာ၌ အာကိုချေ၊ စကို ကပြု၊ ကဒွေဘော်လာ။
မဓု- မန+ဥ။ နကို ဓပြု။

နံပါတ် (၈)

အသ္မိံ တသဒ္ဒါ-ဖြင့် စတ္တာရော မေ ဘောဂေါတမ ဝဏ္ဏာ အစရှိသော အမ္ဗဋ္ဌပြောဆိုအပ်သော ဇာတိဝါဒကို စွဲယူသုံးသပ်သင့်သော်လည်း ဇာတိဝါဒသည် ဝေဒကျမ်း၌လာသော အစီအရင်ဖြင့်သာ အမေးအဖြေ ကိုပြုလုပ်၏။ ထို့ကြောင့် မေးဖြေခြင်း၏အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်ပြီးသော ဗေဒင်သုံးပုံစကားကိုသာ သုံးသပ်အပ်၏။

နံပါတ် (၁၀)

အမေ့ ပရိဘိန္ဒိဿတိအရ- ပိသုဏဝါစာ စေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ဒေါသမူစိတ်ဖြစ်ပ္ပါဒ်။ ကောဓ၊ရုဒ္ဒ။ အမ္ဗဋ္ဌမှကြွင်းသော တပည့်များသည် အာရမ္မဏ။ အမ္ဗဋ္ဌ၏တပည့်ကြီးအဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ကြွင်းတပည့်များ ၏ အမ္ဗဋ္ဌဘက်မှ ကူမပြောခြင်းသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ ဆရာကြီးမှ ကြွင်းတပည့်များအပေါ် စိတ်ပြိုကွဲခြင်း။ စွပ်စွဲအပြစ်တင် ပြောဆိုမောင်းမဲခံရခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၃၈)

(က) သဟာဓမ္မိကောတိ ၊သဟေတုကော သကာရဏော။
(ခ) အကာမာ ဗျာကာတဗ္ဗောပီ အတ္တနာ အနိစ္ဆန္တေနာပိ ဗျာကရိတဗ္ဗော။
(ဂ) အဝသံ ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗောတိ အတ္တော။
(ဃ) အညေန ဝါ အညံ ပဋိစရိဿသီတိ အညေန ဝစနေန အညံ ဝစနံ

http://www.dhammadownload.com

ပဋိစ္စရိယာသိ အဗ္ဘောဂတ္တရိယာသိ။

(င) ပဋိဇ္ဈာဒေဿသီတိ အတ္ထော။

(စ) ယော ဟိ "ကိံ ဂေါတ္တော တွ"န္တိ ဝေံ ပုဋ္ဌော "အဟံ တယော ဝေဒေ ဇာနာမီ"တိ အာဒီနိ ဝဒတိ၊ အယံ အညေန ပဋိစ္စရတိ နာမ။

(ဆ) ပက္ကမိဿသိဝါတိ ပုဋ္ဌိတံ ပဉှံ ဇာနန္တောဝ အကထေတုကာမတာယ ဥဋ္ဌာယာသနာ ပက္ကမိဿသိဝါ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။)

နံပါတ် (၁)

(က) အဟေတုကော–ဖန်ကအကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ သကာရဏော–ဥပထမ္ဘကအကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ (အယံပဉှော၊အာဂစ္ဆတိ။)

(ခ) အနိစ္ဆန္တေနပိ–အလိုမရှိပဲလျက်လည်း။ ဗျာကရိတဗ္ဗော–ဖြေဆိုအပ်၏။

(ဃ) ဝစနေန–နောက်စကားဖြင့်၊ဝစနံ–ရှေ့စကားကို၊သစေပဋိစ္စရိယာသိ–အကယ်၍ဖုံးလွှမ်းလတ္တံ့။

(စ) ဟိ–ချဲ့။ ယောပုဂ္ဂလော။

(ဆ) အကထေတုကမျတာယ–ဖြေဆိုခြင်းငှါ အလိုမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ သစေပက္ကမိဿ သိဝါ–အကယ်၍ ဖဲသွားသော်လည်း ဖဲသွားလတ္တံ့။

နံပါတ် (၂)

(င) သို့–ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ပဋိစ္စရိယာသိ၌ စရဓာတ်သည် အဗ္ဘောဂတ္တရဏလွှမ်းမိုးခြင်းအနက်၌ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုလွှမ်းမိုးခြင်းဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ လွှမ်းမိုးပုံကို ဝေါဟာရတ္ထအားဖြင့် မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

ကား– လွှမ်းမိုးခြင်းဟူသည် ဖုံးလွှမ်းခြင်းပင်ဖြစ်၏ ဟူလို။

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် စကားတစ်မျိုးနှင့် စကားတစ်မျိုးကို ဖုံးလွှမ်း၏ဟု အဗ္ဘောဂတ္တရဏ၏အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့ပြောဆိုလျှင် အညေန အည ပဋိဇ္ဈာဒနမည်ပါသနည်း။ စကားတစ်မျိုးဖြင့် စကားတစ်မျိုး ဖုံးလွှမ်းပုံ အခြင်းအရာကို ထင်ရှားစွာ မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အတ္တနာ ဗျာကာတုံ န က္ခမတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အကာမာ ဗျာကရိတဗ္ဗော။

(ဂ) သဟာမ္ဗီကော အယံ ပဉှော အာဂစ္ဆတိ၊ တသ္မာ–

(ဆ) ၌– (က) နနု ပုဋ္ဌိတံ ပဉှံ ဇာနာသိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဥဋ္ဌာယာသနာ ပက္ကမိဿသိ။

(ဂ) အကထေတုကာမတာယ။

နံပါတ် (၄)

ဟေတု– ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ ဖလံ ဧတေနာတိ ဟေတု။

ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ အကြောင်းတရား။ ကာရဏ၊ပစ္စယ၊

သဟ ဟေတုနာ ယော ဝတ္တတီတိ သဟေတုကော။ (ပဉှော)

ကာရဏ– ကရောတိ ဖလံ ဧတေနာတိ ကာရဏံ။

ပုဋ္ဌ– ပုစ္ဆီယတေတိ ပုဋ္ဌော။

မေးခြင်းကြိယာ။ အမေးခံအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။ ပုဋ္ဌိတံ။

အာသန– အစ္ဆန္တိ ဧတ္ထာတိ အာသနံ။

http://www.dhammadownload.com

နေခြင်းကြိယာ။ နေရာဌာန။ နိသီဒန၊ နိသိန္နဌာန။

နံပါတ် (၅)

သဟာမွိကတ္တာ- ဣမဿ ပဥ္စဿ။

အကထေတကာမတာယ- တော(တာ)

နံပါတ် (၆)

(က) သဟေတုကော-ဖြင့် သဟာမွိကော၌ ဓမ္မသဒ္ဒါသည် ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါစသည်တို့ကဲ့သို့ ကာရဏအနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မေန သဟ ယော ဝတ္တတီတိ သဟဓမ္မော၊ သဟဓမ္မောယေဝ သဟာမွိကောဟု ဝတ္တတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ သကာရဏော-ဖြင့် သဟေတုက် သဒ္ဒါ၏ ပရိယာ ယအဖြစ်ကို သိစေ။

(ဃ) ဝစနေန-ဖြင့် အညေန၌ အညအရ မဖြေဆိုထိုက်သော စကားကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ဝစနံဖြင့် အညံ၌ အညအရ ပြောဆိုထိုက်သောစကားကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ အဗ္ဗေ ဘတ္တ ရိဿသိ-ဖြင့် ပဋိစရိဿသိ၌ ပဋိဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသကအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ စရဓာတ်၏ အဗ္ဗေ ဘတ္တရဏအနက် ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဗျာကာတဗ္ဗော- ဝိ+အာ+ကရ+တဗ္ဗော။ ဝကို ဗ၊ ဣကို ယ၊ ကရကို ကာ ပြု။

နံပါတ် (၈)

အတ္တနာ ဘတ္တံ ပုဋ္ဌကံဆိုရကြောင်း-မဆွေးနွေးမီ ရှေးဦးစွာ ဦးခေါင်းကိုမြှောက်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဓာတ်ကို သိနိုင်ခဲ့ရှသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ငြင်းခုံခြင်းငှါ အလွန်ခက်ခဲသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အမ္ဗဋ္ဌကိုယ်တိုင်သာ သကျတို့အပေါ် ဣဗ္ဘဝါဒကျခြင်းဖြင့် မိမိအထက်၌ ဒါသိပုတ္တဝါဒ ရောက်လာခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ ဆို။

နံပါတ် (၁၀)

ပဋိစရိဿသိအရ- မုသာဝါဒစေတနာ။ ကာမရတိ+ကာမ။ (တစ်နည်း) ကောဓ+ရုဋ္ဌ။ (မုသာဝါဒသည် လောဘ,ဒေါသကြောင့် ဖြစ်သည်ကိုသိအပ်၏။) မေးမြန်းအပ်သောစကားသည် အာရမ္မဏ။ မဖြေဆိုလိုခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ဖုံးလွှမ်းလျှက် အခြားစကားပြောဆိုခြင်း တစ်ပါးသူတို့ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၃၉)

(က) ဥန္နိယိဿတီတိ ဘိဇ္ဇိဿတိ။

(ခ) ထုသမုဋ္ဌိ ဝိယ ဝိပ္ပကိရိယိဿတီတိ ဣဒံ သော "ဇနံ တာသေဿာမီ"တိ မုသာ ဘဏတိ။

(ဂ) သရသတ္တ မ္ဘနမတ္တေယေဝ ဟိဿ ဝိဇ္ဇာ အာနုဘာဝေါ၊ န အညတြ။

(ဃ) ဣတော ပရေသုပိ ဝစနေသု ဧသေဝ နယော။

(င) ပလ္လောမောတိ ပန္နလောမော။

(စ) လောဟံသနမတ္တမ္ပိဿ န ဘဝိဿတိ။

(ဆ) ဣဒံ ကိရ သော သစေ မေ ရာဇာ တံ ဒါရိကံ ဒဿတီ"တိ ပဋိညံ ကာရေတွာ အ့ဝစ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။)

နံပါတ် (၁)

(ခ) ထုသမုဋ္ဌိဝိယ-ဖွဲဆုပ်ကဲ့သို့။ ဝိပ္ပကရိယိဿတိ-ဖရိုဖရဲပြန့်ကြဲလိမ့်လတ္တံ့။ ဣတိ ဣဒံဝစနံ

http://www.dhammadownload.com

ပထဝိဥန္ဒြီသတိဟူသော ဤစကားကို။ သောကဇ္ဈော။တာသေသာမိ–ကြောက်လန့်စေရတော့အံ့။ (ပထဝီ–ကို။ ဥန္ဒြီယိသတိ–ခွဲအပ်လတ္တံ့။ (တစ်နည်း) ပထဝီ–သည်။ သယံ–အလိုလို။ ဥန္ဒြီယိသတိ–ကွဲလတ္တံ့)

(ဂ) ကာသွာ။ ပ ။မုသာ၊ ဘဏာတိ၊က္ကတိ ဝိညာယတိ–နည်း။ဟိ–ယသ္မာ–သရသ္သ မ္ဘနမတ္တေ ယေဝ–မလှုပ်မရှား မရွေ့သွားပဲ မြှားစ၏နိုင်မာခြင်းမျှဖြင့်သာလျှင်။ အသေ ကဏ္ဍာသ၊ ဝိဇ္ဈာယ–၏။ အာနုအာဝေါ–အစွမ်းသည်။အညတြ–သရသ္သ မ္ဘနမတ္တမှတစ်ပါးသော အရာ၌။ နဟောတိ၊ တသ္မာ–

(စ) အသေ ဖေဒ္ဒကုမာရသ–အား။ လောမဟံသနမတ္တမ္ပိ–အမွေးတို့၏ ရှင်ပြခြင်းမျှသည်လည်း။

(ဆ) က္ကဒံ–သောတ္တိကုမာရော ပလ္လောမော ဘဝိသတိဟူသော ဤစကားကို။သောကဇ္ဈော။

နံ့ပါတ် (၂)

(ဂ) သို့–ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဖွဲ့ဆုပ်ကဲ့သို့ မြေကြီးပြိုလတ္တံ့ဟူသော စကားသည် လူအပေါင်းကိုခြိမ်းခြောက်သော မုသားစကားဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။အဘယ့်ကြောင့် ထိုစကားကို မုသားစကားဖြစ်၏ဟု သိအပ်ပါသနည်း။ ကဏ္ဍရသေ့သည် တန်ခိုးရှင်ဖြစ်၍ မှန်သောစကားကိုသာ ပြောဆိုသည်မဟုတ်ပါလော။စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

ကား–မြှားတောင့်တင်းနိုင်မာကြောင်းမျှသာ ကဏ္ဍရသေ့၏ အတတ်သည် အာနုဘော်ရှိ၏။ ယင်းကိုကြည့်၍ အခြားမြေပြိုခြင်းစသော အရာ၌ အတတ်၏ အာနုဘော် မရှိသောကြောင့်ဟူလို။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊(ခ)ဖြင့် ဖွဲ့ဆုပ်ကဲ့သို့ မြေပြိုလတ္တံ့ဟု ပြောဆိုသောစကားသည် လူအပါင်းကို ခြိမ်းခြောက်သော မုသားစကားဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုမြေပြိုလတ္တံ့ဟု ပြောဆိုသောစကားသာ မုသားစကားဖြစ်ပါသလော့။ (ပိရှု) ရ–နှစ် မိုးခေါင်လတ္တံ့ဟုဆိုသော နောက်စကားတို့၌ မုသားစကား မဟုတ်ဟူ၍လည်း မှတ်သားအပ်ပါသလော။ (ဝေရှု) ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(စ) သို့–ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ပလ္လောမဟူသည် ကျသောအမွေးရှိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ကျသောအမွေးဟူသည် ကိုယ်မှကျွတ်ကျသောအမွေးဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့်(စ)မိန့်။ ကား–ကျသောအမွေးရှိ၏ဟူသည် မွေးညှင်းတို့၏ ရှင်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်၏။ကိုယ်မှ အမွေးကျွတ် မကျဟူလို။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု သော ကဇ္ဈော ပထဝိ ဥန္ဒြီယိသတီတိ သစ္စမေဝ၊ ဘဏာတိ။

(ခ) အထ ကာသွာ က္ကဒံ သော "ဖန် တာသေသာမီ"တိ မုသာ ဘဏာတီတိ ဝိညာယတိ။

(ဂ) သရသ္သ မ္ဘနမတ္တေယေဝ အသေ ဝိဇ္ဈာယ အာနုဘာဝေါ၊ န အညတြ၊ တသ္မာ–

နံ့ပါတ် (၄)

ထုသ– တုသတီတိ ထုသော။
နှစ်သက်ခြင်းကြိယာ။ ဖွဲ့ဆုပ်ဒြပ်။ ဘုသ၊ဓညတ္တစ။
မုဋ္ဌိ– မုနန္တိ ဗန္ဓန္တိ တောယာတိ မုဋ္ဌိ။
နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာ။ လက်ဆုပ်။ ခဋ္ဌက။
သရ– သရန္တိ အနေနာတိ သရော။
ညှင်ဆဲခြင်းကြိယာ။ မြှားဒြပ်။ ပတ္တိသာယက။
လောမ– ဝမုမာနံ လူယတေတိ လောမံ။
ရိတ်ဖြတ်ခြင်းကြိယာ။ မွေးညှင်းဒြပ်။ တနုရုဟ၊ရောမ။
ဒါရိက– ဒရတိ ကီဋ္ဌာဝသေန ဘူမိံ ဝိလေခတီတိ ဒါရိကာ။ (တရုဏီ)
အာနုဘာဝ–အနုအနု ပုနပ္ပုနံ တံသမင်္ဂီနံ ဘာဝေတိ ဝဍ္ဍေတီတိ အနုဘာဝေါ။
သောယေဝ အာနုဘာဝေါ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

ပလ္လောမတ္တာ– ကုမာရသ္သ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဘိဇ္ဇိဿတိ–ဖြင့် ဉဇ္ဈိယိဿတိ၌ ဉ–ရှေးရှိသော ဒရဓာတ်သည် ဘေဒနအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ (ဓာတွတ္ထ)

(ခ) ထုသမုဋ္ဌိဝိယ ဝိပ္ပကရိယိဿတိ–ဖြင့် ဘိဇ္ဇိဿတိ–ဖြင့် ခွဲလတ္တံ့ဟူရာ၌ နှစ်ခြမ်းကွဲသော အခွဲမဟုတ်၊ ဖွဲဆုပ်ကဲ့သို့ အစိတ်စိတ်အမွှာမွှာ ဖရိုဖရဲကွဲသော အကွဲဖြစ်သည်ကို သိစေ။ ဣဒံစသည်ဖြင့် ပထဝီ ဉဇ္ဈိယိဿတိဟု ပြောဆိုသော ကဏှရသေ့၏ နှလုံးသွင်း ရည်ရွယ်ချက် အခြင်းအရာကို သိစေ။

မုသာဘဏတိ–ဖြင့် ယင်းစကား၏ မုသားစကားအဖြစ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ထုသ– ထုသ။ တကို ထပြု။

ပလ္လောမ– ပန္နလောမ။ န္နကို လပြု။ (ပန္နာနိ လောမာနိ ယဿာတိ ပလ္လောမော)

မုဋ္ဌိ– မု+တိ။ တိကို ဋ္ဌိပြု။

နံပါတ် (၈)

ပါဠိ၌ ပလ္လောမဆိုရကျိုး– ကြောက်ခြင်းဖြင့် နှိပ်စက်သူတို့သည် ကြောက်သည်ဖြစ်၍ ခန္ဓာကိုယ် တောင့်တင်းခြင်း၊ အထက်၌အဖျားရှိသော မွေးညှင်းတို့ရှင်ခြင်းဖြစ်တတ်ကုန်၏။ မကြောက်သူတို့က ခန္ဓာကိုယ် တောင့်တင်းမှုမရှိခြင်း၊ ကျသောအမွေးတို့ရှိခြင်း၊ မရှင်သော အမွေးတို့ရှိခြင်းဖြစ်တတ်ကုန်၏။ ဘေးမရှိချမ်းသာစွာ တည်ကြကုန်၏။ ထိုသို့ကျသောအမွေးတို့ရှိခြင်းကြောင့် ထိုမင်းသား၏ ချမ်းသာသည်၏အဖြစ်ထင်ရှား၏။ ဤသို့ အကျိုးဖြစ် အကြောင်းကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ ပါဠိ၌ ပလ္လောမောဟု ဆို။

စိတရံ အဒါသိ–သမီးတော်ကို တစ်ပါးသူက ကျွန်၏မယားဟု စွပ်စွဲပြောဆိုခြင်းမှ လွတ်မြောက်ခြင်း အကျိုးငှါ ကဏှာကို ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်စေသည်။

နံပါတ် (၁၀)

ဇနံ တာသေဿာမိ–၌ ဓာတ်အရ– ဒေါသမှုစိတ္တုပ္ပါဒ်။ (တစ်နည်း) ဒေါသ။ ကောဓ၊ရုဋ္ဌ။ ပထဝီ ဉဇ္ဈိယိဿတိဟူသော ကဏှရသေ့၏ ခြောက်လှန့်သော စကားသံသည် အာရမ္မဏ။ ကဏှရသေ့၏ လူ့အပေါင်းကို ထိတ်လန့်အောင် ပြောဆိုနိုင်ခြင်း အမှုအရာသည်လည်းကောင်း၊ မြွား၏ တောင့်တင်းနိုင်မှုခြင်းသည် လည်းကောင်း ဥဒ္ဒီပန။ ကြောက်လန့်သည်ဖြစ်၍ မင်းခစားတို့မှ မင်းနှင့်တကွ ဇနပုဒ်သူ ဇနပုဒ်သား ချမ်းသာစေရန် ကဏှရသေ့အား တိုးလျှိုတောင်းပန်ခြင်း၊ သမီးတော်ပေးရခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၀)

(က) ဇာတိဝါဒဝိနိဗဒ္ဓါတိ ဇာတိဝါဒေ ဝိနိဗဒ္ဓါ။ (ဒီ၊၁၊၁။၂၃၉။)

(ခ) တတော အမ္ဗဋ္ဌော "ယတ္တ ဒါနိ မယံ လဂ္ဂိဿာမာတိ စိန္တယိမှ၊ တတော နော သမဏော ဂေါတမော မဟာဝါတေ ထုသံ ဓုနန္တော ဝိယ ဒူရမေဝ အသက္ခိပိ။

(ဂ) ယတ္တ ပန မယံ န လဂ္ဂိမ၊ တတ္ထ နော နိယောဇေသိ။

(ဃ) အယံ နော ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ ဉာတုံ ဝဋ္ဋတီ"တိ စိန္တေတွာ ပုန ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒံ ပုစ္ဆိ။

နံပါတ် (၁)

(ခ) တတော–ထိုမြတ်စွာဘုရားက မိန့်တော်မူပြီးရာကာလမှ။(ပရံ–နောက်၌)ယတ္တ ယဿံဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပတ္တိယံ။ တတော–ထိုဝိဇ္ဇာစရဏနှင့်ပြည့်စုံခြင်းမှ။မဟာဝါတေ–ကြီးစွာသောလေ၌။ထုသံ–ဖွဲကို။ ဓုန

http://www.dhammadownload.com

န္တောဝိယ-ခါတွက်သကဲ့သို့။ အဝက္ခိပိ၊ပစ်ချခဲ့ပြီ။

(ဂ) ယတ္ထ-ဝိဇ္ဇာစရဏာသမ္ပတ္တိယံ။နော-ငါတို့အား။ နိယောဇေသိ-ယှဉ်စေပြီ။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု ပုဗ္ဗေ ဝိဇ္ဇာစရဏံ ပုဋ္ဌံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပုန ဝိဇ္ဇာစရဏာသမ္ပဒံ ပုစ္ဆတိ။

(ဂ) တတော အမ္ဗဋ္ဌော ''ယတ္ထ ဒါနိ။ ပ ။ညာတုံ ဝဋ္ဋတီ''တိ စိန္တေသိ၊ တသ္မာ-

နံ့ပါတ် (၈)

(ခ) ယတ္ထအရ ဗြာဟ္မဏာသမယဖြင့် ပြီးစီးသော ဝိဇ္ဇာစရဏာတို့နှင့်ပြည့်စုံခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ဆို။ ပရမတ္ထအားဖြင့် အဝိဇ္ဇာစရဏာတို့သည်သာ ''ဝိဇ္ဇာစရဏာတို့''ဟူ၍ ယူလျှက်တည်သည်ဖြစ်၍ ပရမတ္ထအားဖြင့် ဝိဇ္ဇာစရဏာတို့ကို ဝေဘန်အပ်သည်ရှိသော်၊ ထိုပရမတ္ထဝိဇ္ဇာစရဏာမှ အဝေးသို့ ဖယ်ရှားအပ်သည် မည်၏။

(ဂ) ယတ္ထ-အရ အနုတ္တရ ဝိဇ္ဇာစရဏာကို ရည်ရွယ်၍ ဆို။

ဝါကျစဉ် (၄၁)

(က) တတ္ထ စ ဘဂဝါ စရဏပရိယာပန္နမ္ပိ တိဝိဓံ သီလံ ဝိဘဇန္တော ''ဣဒမ္ပိဿ ဟောတိ စရဏသ္မိ''န္တိ အနိယျာတေတွာ ''ဣဒမ္ပိဿ ဟောတိ သီလသ္မိ''န္တိ သီလဝသေနေဝ နိယျာတေသိ။

(ခ) ကသ္မာ? ယသ္မာ ဟိ ကိဉ္စိ သီလံ အတ္ထိ၊ တသ္မာ စရဏဝသေန နိယျာတိယမာနေ ''မံယမ္ပိ စရဏာသမ္ပန္နာ''တိ တတ္ထ တတ္ထေဝ လဂ္ဂေယျ။

(ဂ) တတ္ထာဝတာ အဋ္ဌပိ သမာပတ္တိယော ''စရဏ''န္တိ နိယျာတိတာ ဟောန္တိ။

(ဃ) ဝိပဿနာဉာဏတော ပဋ္ဌာယ အဋ္ဌဝိဇာပိ ပညာ''ဝိဇ္ဇာ''တိ နိယျာတိတာ။(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၄၀)

နံ့ပါတ် (၁)

(က) စ-ဆက်။ တတ္ထ-ဣဓ အမ္ဗဋ္ဌ တထာဂတော-အစရှိသော ဤပါဠိ၌။ စရဏပရိယာပန္နမ္ပိ-စရဏ၌ အကျုံးဝင်သည်လည်းဖြစ်သော။အနိယျာတေတွာ-အပ်နှင်းတော်မမူ၍။ ဝါ-ပြီးဆုံးစေတော်မမူ၍။ ဝါ-နိဂုံးအုပ်တော် မမူမူ၍။

(ခ) ဟိ-ယသ္မာ။တသ္မာ အမ္ဗဋ္ဌဿ။ ကိဉ္စိကိဉ္စိ-စိုးစဉ်းစိုးစဉ်း အနီးငယ်သော။တသ္မာ-ထိုသို့ အမ္ဗဋ္ဌအားလည်း စိုးစဉ်းသော သီလရှိခဲ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။တတ္ထတတ္ထေဝ-ထိုသို့ သီလမျှသာ ဖြစ်သော စရဏ၌သာလျှင်။

နံ့ပါတ် (၂)

(ခ) ၌-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် စရဏ၌ အကျုံးဝင်သော သုံးပါးအပြားရှိသော သီလကို ဝေဘန်တော်မူသော ဘုရားရှင်သည် ''ဣဒမဿ ဟောတိ စရဏသ္မိ''ဟူ၍ နိဂုံးအုပ်တော်မမူဘဲ၊''ဣဒမ္ပိဿ ဟောတိ သီလသ္မိ'' ဟူ၍ သီလ၏အစွမ်းဖြင့်သာ နိဂုံးအုပ်တော်မူ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် သီလ၏အစွမ်းဖြင့်သာ နိဂုံးအုပ်တော်မူပါသနည်း။ သီလသည် စရဏ(၁၅)ပါးတွင် ပါဝင်သောကြောင့် စရဏ၏အစွမ်းဖြင့်သာ နိဂုံးအုပ်သင့်သည် မဟုတ်လော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ)သို့-ဆရာ၊(ဂ)ဖြင့် စရဏ၏အစွမ်းဖြင့် နိဂုံးအုပ်တော်မမူဘဲ၊သီလ၏အစွမ်းဖြင့် နိဂုံးအုပ်တော်မူရခြင်း အကြောင်းကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဤ၌ စရဏအရ အဘယ်ကို အလိုရှိအပ်ပါသနည်း။ပါဠိလာတိုင်း ရူပါဝစရသမာပတ်ကိုသာ ပြီးစေပါသလော၊စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု စရဏပရိယာပန္နတ္တာ စရဏဝသေန နိယျာတေတုံ ဝဋ္ဋတိ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ ''ဣဓပ္ပိသ ဟောတိ သီလသ္မိ''န္တိ သီလဝသေနေဝ နိယျာတေသိ။

(ဂ) တဿပိ ကိဉ္စိ ကိဉ္စိ သီလံ အတ္ထိ၊ တသ္မာ စရဏဝသေန နိယျာတိယမာနေ ''မယမ္ပိ စရဏသမ္ပန္နာ''တိ တတ္ထ တတ္ထေဝ လဂ္ဂေယျ။ တသ္မာ-

နိုဝါတ် (၄)

စရဏ- စရန္တိ ဧတေနာတိ စရဏံ။

ကျင့်ခြင်းကြိယာ၊သမာပတ်ရှစ်ပါး၊ဝတ၊စရိတ။

နိယျာတိတာ-နိယျာဒိယိသ္သုတိ နိယျာတိတာ။

အပ်နှင်းခြင်းကြိယာ၊နိဂုံးအုပ်ပြီးသော သမာပတ်ရှစ်ပါး၊နိဋ္ဌာပိတာ။

နိုဝါတ် (၅)

တသ္မာ တဿ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ- ကိဉ္စိ ကိဉ္စိ သီလဿ။

နိုဝါတ် (၇)

နိယျာတေသိ- နိ+ယတ်+ဏေ+သိ။ယဒွေဘော်လာ၊အာဝုဒ္ဓိ ပြု။

နိုဝါတ် (၈)

ကိဉ္စိ ကိဉ္စိ သီလံ- အဟိံသနစသော ယမသီလ၊ နိယမလက္ခဏာရှိသော အပ္ပမတ္တက သီလကိုယူ။ အထက်ဖြစ်သော ဈာန်စသည်၌ စရဏဖြင့်သာ နိဂုံးအုပ်ရကြောင်း-ထိုကဲ့သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ငြိကပ်ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

နိုဝါတ် (၁၀)

ဝိဘဇန္တော-အရ ဒေသနာဉာဏ်တော်ကို ကောက်။မေ့/ဓမ္မ။ သုံးအပြားရှိသော သီလသည် အာရမ္မဏ၊သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည် ဥဒ္ဒိပန၊စိုးစဉ်းအနည်းငယ်သော သီလ၌ အမ္ဗဋ္ဌမကပ်ငြိနိုင်ခြင်းသည် အနဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၂)

(က) ပဝတ္တဖလဘောဇနေ့ာတိ ပတိတဖလဘောဇနော။

(ခ) ပရိစာရကောတိ ကပ္ပိယကရဏပတ္တပဋိဂ္ဂဟဏပါဒဓောဝနာဒိဝတ္တကရဏဝသေန ပရိစာရကော။

(ဂ) ကာမဉ္စ ဂုဏာဓိကောပိ ခီဏာသဝသာမဏေရော ပုထုဇ္ဇနဘိက္ခုနော ဝတ္တနယေန ပရိစာရကော ဟောတိ။

(ဃ) အယံ ပန န တာဒိသော ဂုဏဝသေနပိ ဝေယျာဝစ္စကရဏဝသေနပိ လာမကောယေဝ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၁၊၂၄၀။)

နိုဝါတ် (၁)

(ခ) ကပ္ပိယကရဏပတ္တပဋိဂ္ဂဟဏပါဒဓောဝနာဒိဝတ္တကရဏဝသေန-အပ်သည်ကိုပြုခြင်း၊ သပိတ်ကိုလှမ်းယူခြင်း၊ ခြေဆေးခြင်းအစရှိသော ဝတ်ကိုပြုရခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ ပရိစာရကော-အလုပ်အကျွေးသည်။ သမ္ပဇ္ဇတိ။

(ဂ) စ-ဆက်။ ခီဏာသဝသာမဏေရော-ကုန်ပြီးသော အာသဝေါရှိသော ရဟန္တာသာမဏေသည်။ ဂုဏာဓိကော-ဂုဏ်တို့ဖြင့်လွန်ကဲသည်။ သမာနောပိ။

(ဃ) ပန-ထိုသို့ပင်ဖြစ်ရပါသော်လည်း။ အယံတာပသော-သည်။ တာဒိသော-ထိုကုန်ပြီးသော အာသဝေါရှိသော ရဟန္တာဖြစ်သော သာမဏေကဲ့သို့ရှုအပ်သော သဘောရှိသည်။ နဟောတိ။ ဂုဏဝသေန-ဂုဏ်၏အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဝေယျာဝစ္စကရဏဝသေနပိ-အားစိုက်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ဥစ္စာဖြစ်သော

http://www.dhammadownload.com

အမှုကို ပြုရခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း။ လာမကောယေဝ–ယုတ်ညံ့အောက်ကျသည်သာလျှင်။

နံပါတ် (၂)

(ဂ+ဃ) သို့–ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ အမ္ဗဋ္ဌအား ကြွေကျသောသစ်သီးကိုစားလျက် ဝိဇ္ဇာစရဏနှင့်ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်သော ဗာဟိရသမဏဗြာဟ္မဏသည် ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နပုဂ္ဂိုလ်၏ အလုပ်အကျွေး ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ သာသနာတော်၌ပင် ဖြစ်သော်လည်း အမှတ်မရှိသော အနုပသမ္ပန္နသည် ဥပသမ္ပန္နဖြစ်သော ရဟန်း၏ ပရိစာရကသာ ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ ဖြစ်လျက် ဗာဟိရက ပဗ္ဗဇိတ သမဏဗြာဟ္မဏသည် ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န၏ အလုပ်အကျွေး ဖြစ်၏–ဟု ဆိုခြင်းသည် အကြောင်းထူး ဆိုဖွယ် အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း။ ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ဂ+ဃ) မိန့်။ ဋီသစ်။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊(ဂ)ဖြင့် ဂုဏ်အားဖြင့်လွန်ကဲသော ခီဏာသဝသာမဏေသည် ပုထုဇဉ်ရဟန်း၏ အလုပ်အကျွေးဖြစ်သေး၏–ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ပါဠိတော်၌ ကြွေကျသော သစ်သီးကို စားလျက် ဝိဇ္ဇာစရဏနှင့်ပြည့်စုံအောင် အားထုတ်သော အချို့သမဏဗြာဟ္မဏ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပရိစာရက–ဟု မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသနည်း။ခီဏာသဝသာမဏေနှင့် ဗာဟိရကပဗ္ဗဇိတတို့သည် ပရိစာရအဖြစ်ဖြင့် တူနေသည် မဟုတ်လော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

ကား–ခီဏာသဝသာမဏေသည် ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ပြုခြင်းမျှဖြင့်သာ ပရိစာရကဖြစ်၏။ လာမကအဖြစ်ဖြင့် ပရိစာရမဖြစ်၊ ဗာဟိရက ပဗ္ဗဇိတတာပသသည်ကား ဂုဏ်၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝေယျာဝစ္စပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း လာမက၏အဖြစ်ဖြင့်သာ ပရိစာရကဖြစ်၏။ ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ပြုခြင်းမျှဖြင့် ပရိစာရက မဖြစ်၊ ဤသို့ အထူးကိုရည်ရွယ်၍ တာပသ၏သာ ပရိစာရကအဖြစ်ကို ပါဠိတော်၌ ဟောအပ်၏ဟူလို။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဂုဏာဓိကောပိ ခီဏာသဝသာမဏေရော ပုထုဇ္ဇနဘိက္ခုနော ဝတ္တကရဏေန ပရိစာရကော ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သော အညဒတ္ထု ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နဿေဝ ပရိစာရကော သမ္ဘဝတီတိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ။

(ဂ) အယံ န တာဒိသော ဂုဏဝသေနပိ ဝေယျာဝစ္စကရဏဝသေနပိ လာမကောယေဝ။ တသ္မာ

(ဂ) ရှုသော်– (က) နနု ဂုဏာဓိကော ခီဏာသဝသာမဏေရော ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပုထုဇ္ဇနဘိက္ခုနော ဝတ္တကရဏေန ပရိစာရကော ဟောတိ။

(ဂ) အနေကသတသဟဿသံဝရဝိနယသမာဒါနဝသေန ဥပသမ္ပန္နဘာဝဿ ဝိသိဋ္ဌဘာဝတော (ဋီ၊သစ်)

နံပါတ် (၄)

လာမက– လ ကီတိ လာမကော။ လမိတဗ္ဗောတိ လာမကော။

ကဲ့ရဲ့ခြင်းကြိယာ။ ယုတ်ညံ့သောပုဂ္ဂိုလ်။နိဟီန၊ဟီန။

ပတ္တ– ပတတိ ယတ္ထ သောတိ ပတ္တော။

ကျခြင်းကြိယာ။သပိတ်ဒြဗ်။ ပါတိ၊ဘာဇန။

ပရိစာရက–ပရိစာရေတီတိ ပရိစာရကော။

လှည့်လည်ခြင်းကြိယာ။ အလုပ်အကျွေးသာမဏေ။ ဥပဋ္ဌာက။

ဖလံ– ဖလတိ ဧတေန ပုတ္တန္တိ ဖလံ။

ပြီးစီးခြင်းကြိယာ။ အသီးဒြဗ်။ အာမ၊ပက္က။

အဓိက– အဓိ ဧတိ ဂစ္ဆတီတိ အဓိကော။

http://www.dhammadownload.com

ဝေယျာဝစ္စ- ဗျာဝဋ္ဌသ ကမ္မံ ဝေယျာဝစ္စံ။
ကပ္ပိယ- ကပ္ပသ အနုရူပံ ကပ္ပိယံ။

နံပါတ် (၅)

ပတိတဖလဘောဇနေတ္တာ- ကေစ္စသ သမဏာသ ဝါ ဗြာဟ္မဏသ ဝါ။

နံပါတ် (၆)

(က) ပတိတဖလဘောဇနော-ဖြင့် အလိုလိုဖြစ်သော သစ်သီးကို သုံးဆောင်၏ဟူသည် သူ့အလို လိုကြွေကျသော သစ်သီးကို သုံးဆောင်သူပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ခ) ကပ္ပိယကာရက-စသည်ဖြင့် အလုပ်အကျွေးဟူသည် အပ်စပ်အောင်ပြုခြင်း၊ သပိတ်ကိုလှမ်းယူခြင်း၊ ခြေကိုဆေးဖေးခြင်းစသော ဝတ်ကြီးငယ်များကို ပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် လုပ်ကျွေးသူပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဝေယျာဝစ္စ-ဗျာဝဋ+ဏျ။ ဋ္ဌကို စပြု။ စဒွေဘော်လာ။ ဗကို ဝ၊ အစဥ္ဍ လော။ ယဒွေဘော်လာ။
တာပသ- တပသ။ တ၏အကို အာပြု။ (တပေါ ဝေတသံ အတ္ထီတိ တာပသော။)

နံပါတ် (၈)

ဒီဃာဝသသာမဏေ ပုထုဇဉ်ရဟန်း၏ အလုပ်အကျွေးဖြစ်ရကြောင်း-သိန်းပေါင်းများစွာသော သံဝရဝိနည်းကို ဆောက်တည်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ဥပသမ္ပန္နအဖြစ်၏ ချီးမွမ်းအပ်မြတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင်း။ (ကုဋေ ကိုးထောင်တစ်ရာရှစ်ဆယ်ငါးသိန်း သုံးသောင်းခြောက်ထောင် သိက္ခာပုဒ်အရေအတွက်ကို ရဟန်းတော်များ စောင့်ထိန်းသည်။)

နံပါတ် (၁၀)

ပရိစာရကောအရ- မေတ္တာဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ မွေးမွေ။/ဥဿာဟ+ဝီရ၊ ဆရာရဟန်းသည် အာရမ္မဏ။ ဆရာရဟန်း၏ ဥပသမ္ပန္နဘောဂဇာတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဆရာတပည့်တော်စပ်မှုသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းဖြင့် ရအပ်သော ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ အကျိုးများသီလပြည့်စုံ၍ စိတ်တည်ကြည်ခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတရားမြင်လျက် ဒုက္ခမှလွတ်မြောက်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၃)

(က) ဒတ္တိကန္တိ ဒိန္နကံ။ (ဒီ၊၄၊၁၀။၂၄၃။)
(ခ) သမ္မုခီဘာဝမ္ပိ န ဒဒါတီတိ ကသ္မာ နဒဒါတိ။
(ဂ) သော ကိရ သမ္မုခါ ဝဋ္ဌနီ နာမ ဝိဇ္ဇံ ဇာနာတိ။
(ဃ) ယဒါ ရာဇာ မဟာရဟေန အလင်္ကာရေန အလင်္ကတော ဟောတိ၊ တဒါ ရညော သမီပေ ဌတွာ တသ္သ အလင်္ကာရသ္သ နာမံ ဂဏှာတိ။
(င) တသ္သ ရာဇာ နာမေ ဂဟိတေ "န ဒေမိ"တိ ဝတ္တုံ န သက္ကောတိ။

နံပါတ် (၁)

(က) ဒိန္နကံ-ပေးအပ်သော ဘောဇဉ်ကို။ ဘုဥ္ဇတိ။

(ခ) ကသ္မာ။ (ပသေနဒိကောသလော၊ ရာဇာ၊ ပေါက္ခရသာတိဿ၊ တဿဗြာဟ္မဏဿ၊ သမ္မုခီဘာဝံ-မျက်မှောက်၏အဖြစ်ကို။) နဒဒါတိ-မပေးပါသနည်း။

(ဂ) ကိရယသ္မာ၊ သမ္မုခါဝဋ္ဌနီနာမ-မျက်မှောက်၌ တစ်ပါးသောသူကို လှည့်ပတ်ဖြားယောင်းကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် သမ္မုခါဝဋ္ဌနီအမည်ရှိသော။ ဝိဇ္ဇံ-အတတ်ကို။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) မဟာရဟောန–မြတ်သူတို့အားသာထိုက်သော။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) စသည်သို့–ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ ကောသလမင်းသည် ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏားအား မျက်မှောက်၏ အဖြစ်ကို မပေးဟု မိန့်ဆိုအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် မျက်မှောက်၏အဖြစ်ကို မပေးအပ်ပါသနည်း။ မင်းတိုင်ပင် ပုရောဟိတ်ဖြစ်၍ မျက်မှောက်အဖြစ်ကို ပေးခြင်းငှါ သင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (ဂ) စသည်မိန့်။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏားသည် မျက်မှောက်လှည့်ပတ်ကြောင်း အတတ်ကို သိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုအတတ်ဖြင့် ပုဏ္ဏားသည် အဘယ်သို့ ပြုမူလေ့ရှိပါသနည်း။ ပုဏ္ဏား၏ပြုမူပုံအခြင်းအရာကို မပြဆိုပြီလော။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု သမ္မုခီဘာဝမတ္တမ္ပိ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ သမ္မုခီဘာဝမ္ပိ န ဒဒါတိ။
(ဂ) သော သမ္မုခါ ဝဋ္ဋနီနာမ ဝိဇ္ဇံ ဇာနာတိ၊ တသ္မာ–
(က) နနု အဒါတုကာမော ဟောတိ
(ခ) အထ ကသ္မာ န ဒေမီတိ ဝတ္တုံ န သက္ကောတိ
(ဂ) သော သမ္မုခါ ဝဋ္ဋနိံ နာမ ဝိဇ္ဇံ ဇာနာတိ။ တသ္မာ–

တစ်နည်း–(င) ၌ (က) နနု နာမမတ္တမေဝ ဂဟိတံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ တဿ ဗြာဟ္မဏဿ ဒိန္နော။
(ဂ) ရာဇာ "န ဒေမိ"တိ ဝတ္တုံ န သက္ကောတိ၊ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

သမ္မုခါဝဋ္ဋနီ– အာဝဋ္ဋေသိ သမ္မုခံ ကရောတိ ဧတာယာတိ အာဝဋ္ဋနီ။
သမ္မုခါ အာဝဋ္ဋနီ သမ္မုခါဝဋ္ဋနီ။
လှည့်စေခြင်းကြိယာ။ မာယာအတတ်။ မာယာ။
ဝိဇ္ဇ– ဝိဒန္တိ ဧတာယာတိ ဝိဇ္ဇာ။
သိခြင်းကြိယာ။ မာယာအတတ်။ မန္တပညာ။
အလင်္ကာရ– အလံ ဝိဘူသနံ ကရီယတေတိ အလင်္ကာရော။
မဟာရဟ– မဟန္တာနံ အရဟာတီတိ မဟာရဟော။

နံပါတ် (၅)

(င) ဂဟိတတ္ထာ– နာမဿ။
အလင်္ကတတ္ထာ– ရညော။

နံပါတ် (၆)

(က) ဒိန္နကံ–ဖြင့် ဒတ္တိကံကို ဒီယတေတိ ဒတ္တိဟု ဝစနတ္ထပြု၍ တိပစ္စည်း ကံအနက်၌သက်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ဒတ္တိယေဝ ဒတ္တိကံဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ကပစ္စည်းသွတ္ထအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဆဏ– ဆဒိ+ယု။ ယုကို အန၊ ဒ်ကိုချေ၊ နကို ဏပြု။
ဝိဇ္ဇ– ဝိဒိတကရဏ။ ဝိဇ္ဇာပြု၍ပြီးသည်။ (တစ်နည်း) ဝိဒ+ဏျ။

နံပါတ် (၈)

သမ္မုခါဝဋ္ဋနီအတတ်ဟူသည်– ပေးခြင်းငှါ အလိုမရှိပါသော်လည်း ပေးလိုမှုကိုပြု၍ မျက်မှောက်၌

http://www.dhammadownload.com

အလွန်လည်အောင် တွေဝေအောင်ပြုကြောင်းဖြစ်သော အတတ်သည် သမ္ဗုခါဝဋ္ဋနီအတတ် မည်၏။

နံ့ဝါတ် (၁၀)

ဂဏှာတိအရ– လောဘ။ ကာမ၊ကာမ။ တန်ဆာသည် (ဝါ) တန်ဆာ၏အမည်သည် အာရမ္မဏ။ မင်း၏အနီး၌ တည်နေသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ (တစ်နည်း) တန်ဆာ၏ တန်ဖိုးများသည်၏အဖြစ်၊ မြတ်သူတို့အား ထိုက်သည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ မပေးဟု ပြောခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ပါကျစဉ် (၄၄)

(က) တတော ပဋ္ဌာယ် တဿ ရာဇာ သမ္ဗုခိဘာဝံ န ဒေတိ။

(ခ) ယသ္မာ ပန သော ဗြာဟ္မဏော ပဏ္ဍိတော ခတ္တဝိဇ္ဇာယ ကုသလော၊ တေန သဟ မန္တေတွာ ကတာကမ္မံ နာမ န ဝိရုဇ္ဈတိ။

(ဂ) တသ္မာ သာဏိပါကာရဿ အန္တေ ဌတွာ ဗဟိ ဌိတေန တေန သဒ္ဓိံ မန္တေတိ။

(ဃ) တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ "တိရောဒုဿန္တေန မန္တေတီ"တိ။

(င) တတ္ထ တိရောဒုဿန္တေနာတိ တိရော ဒုဿေန။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၃။)

နံ့ဝါတ် (၁)

(က) တတော ကာလတော–ထိုအမတ်က သံတော်ဦးတင်ရာကာလမှ။ တဿဗြာဟ္မဏဿ။

(ခ) ပန–ထိုသို့ပင် မျက်မှောအဖြစ်ကို မပေးပါသော်လည်း၊ခတ္တဝိဇ္ဇာယ–အိမ်ရာမြေကြန်ကို သိကြောင်းဖြစ်သော အင်္ဂဝိဇ္ဇာကျမ်း၊မာသုရက္ခကျမ်း၊ ရာဇသတ်ကျမ်း အစရှိသော နီတိကျမ်း၌။ ကုသလော–လိမ္မာ၏။ တေန ဗြာဟ္မဏေန။

(ဂ) သာဏိပါကာရဿ–တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာ၏။

နံ့ဝါတ် (၂)

(ခ) စသည်သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ထိုကာလမှစ၍ ပုဏ္ဏားအား မင်းသည် မျက်မှောက်အဖြစ်ကို မပေး–ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းသို့ မျက်မှောက်အဖြစ်ကို မပေးသည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုသို့ဖြစ်လတ်သော် တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာ၏ အတွင်း၌တည်၍ အပြင်၌နေသော ပုဏ္ဏားနှင့်အတူ မတိုင်ပင်ထိုက်သည်မဟုတ်ပါလော(ပုစ္ဆာ)။ (သျှ) အဘယ့်ကြောင့် ထိုမင်းသည် တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာ အတွင်း၌တည်၍ အပ၌တည်သော ပုဏ္ဏားနှင့်အတူ တိုင်ပင်အပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)စသည် မိန့်။

(ထိုသို့ဆိုသော် ထိုပုဏ္ဏား၏ချဉ်းကပ်ခြင်းကို ပယ်မြစ်သင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် မပယ်မြစ်မူ၍ အတူတိုင်ပင်အပ်ပါသနည်း။) ဋီ၊သစ်။

နံ့ဝါတ် (၃)

(က) နနု တတော ပဋ္ဌာယ တဿ ရာဇာ သမ္ဗုခိဘာဝံ န ဒေတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ သာဏိပါကာရဿ အန္တော ဌတွာ ဗဟိ ဋ္ဌိတေန သဒ္ဓိံ မန္တေတိ။

(ဂ) ယသ္မာ သော ဗြာဟ္မဏော ပဏ္ဍိတော ခတ္တဝိဇ္ဇာယ ကုသလော၊ တေန သဟ မန္တေတွာ ကတာကမ္မံ နာမ န ဝိရုဇ္ဈတိ၊ တသ္မာ–

ပနသဒ္ဒါ– သမ္ဗုခိဘာဝံ နဒေတိတိဟူသော ပါဠိတော်စကားကို မနှစ်သက်၍ ပနသဒ္ဒါထားသည်။

နံ့ဝါတ် (၄)

သာဏိ– သာဏဿ ဝိကာရော သာဏီ။

ပိုက်ဆံလျှော်ချည်၏ အဝတ်နှင့် ဝိကာရ–ဝိကာရီအစပ်။ ချည်ဖြင့်ပြီးသောအဝတ်။ ပဋိကာ။

ပါကာရ–ပရိသမန္တတော ကရီယတီတိ ပါကာရော။

ထက်ဝန်းကျင်ပြုခြင်းကြိယာ။ နံရံဒြပ်။ ဝရဏ။

http://www.dhammadownload.com

သာဓိပါကာရ- သာဓိယာ ပါကာရော သာဓိပါကာရော။
ကန့်လန့်ကာ၏ နံရံနှင့် ဂုဏ်ဂုဏ်အစပ်။ကန့်လန့်ကာ။ ဇဝနိ။တိရောကရဏီ။

သမ္ဗုခ- သန္ဓိသာမာနာ မုခါ သမ္ဗုခါ။ သင်္ကတံ မုခံ သမ္ဗုခံ။ (အဘိမုခ။)
ထင်ရှားသောဂုဏ်၏ မျက်နှာခြံနှင့် ဂုဏ်ဂုဏ်အစပ်။ မျက်နှာချင်းဆိုင်အရပ်။

ဒုဿ- ဒုရူပံ အသတိ ခေပေတီတိ ဒုဿံ။ (တစ်နည်း) ဒဝန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတေနာတိ ဒုဿံ။
သွားခြင်းကြိယာ။ အဝတ်ခြံ။ ဝတ္ထ။

နံပါတ် (၅)

ကုလတ္တာ- တဿ ဗြာဟ္မဏဿ။
တဿွာ အဝိရုဠှန္တတ္တာ- ကတာကမ္မဿ။

နံပါတ် (၆)

(င) တိရောဒုဿေန-ဖြင့် တိရောဒုဿန္တေန၌ အန္တသဒ္ဒါသည် တဗ္ဗာဝဝုတ္တိအနက်၌ဖြစ်၍ ဒုဿမေဝ ဒုဿန္တံဟု ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ပြီးသစ်။

နံပါတ် (၇)

သမ္ဗုခီဘာဝ- သမ္ဗုခဘာဝ။ အလယ်၌ ဤလာ။
သဓိပ- သံ+အာပ။ အာကို ဤပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မပြု။
ဥက္ကဋ္ဌ- ဥ+ကသ+တ။ သနှင့်တကွ သကို ဋ္ဌ ပြု။

နံပါတ် (၈)

ပယာတအရ- ကုမ္ဘီးထမင်း (တစ်နည်း) အမြဲရအပ်သောထမင်း။ခေတ္တဝိဇ္ဇာအရ-(၁)သျှ ရှ။

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ) မန္တေသီအရ အဓိမောက္ခပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မံဓမ္မံ ပေါက်ခွဲရသာတိပုဏ္ဏားသည် အာရမ္မဏ။ ယင်းပုဏ္ဏား၏ ပညာရှိခြင်း၊ခေတ္တဝိဇ္ဇာကျွမ်းကျင်ခြင်း၊တိုင်ပင်၍ပြုအပ်သော အမှုမှန်သမျှ ချွတ်ယွင်းချက် မရှိခြင်းတို့သည် ဥဒ္ဒီပန။ ပုဏ္ဏားအားတရားသဖြင့် ရှေးရှုဆောင်ယူ၍ အပြစ်ကင်းသော စကားဖွယ်သောဇော်ကို အမြဲပေးခြင်း။ ဥက္ကဋ္ဌမြို့အား စိုးအုပ်၍ အပိုင်အခြားအတိုင်း နေထိုင်ခွင့်ပေးခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၅)

(က) ဝေဠုကေနုတပဿာဟီတိ ဒုဿပဋ္ဋဒုဿဝေဏိအာဒီဟိ ဝေဠုကေဟိ နမိတဖာသုကာဟိ။
(ခ) ကုတ္တဝါလေဟီတိ သောဘာကရဏတ္တံ ကပ္ပေတုံ ယုတ္တဋ္ဌာနေသု ကပ္ပိတဝါလေဟိ။
(ဂ) ဗွေ့ စ ဝဋ္ဋဝါနံယေဝ ဝါလာ ကပ္ပိတာ၊ န ရထာနံ။
(ဃ) ဝဋ္ဋဝယုတ္တတ္တာ ပန ရထာပိ "ကုတ္တဝါလာ"တိ ဝုတ္တာ။
(င) ဥက္ကိဋ္ဌပရိခါသူတိ ခတ ပရိခါသု။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၅။)

နံပါတ် (၁)

(က) ဝေဠုကေဟိ-ရစ်ပတ်ကြောင်းဖြစ်ကုန်သော။ဒုဿပဋ္ဋဒုဿဝေဏိအာဒီဟိ-ပုဆိုးပြား ပုဆိုးစည်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ နမိတဖာသုကာဟိ-ညွတ်စေအပ်ပြီးသော နံရိုးရှိကုန်သော။

(ခ) သောဘာကရဏတ္တံ-တင့်တယ်ခြင်းကို ပြုခြင်းအကျိုးငှါ။ကတ္တရိယာ-ကတ်ကြေးဖြင့်။ ကပ္ပေတုံ-ရိတ်ဖြတ်ခြင်းငှါ။ယုတ္တဋ္ဌာနေသု-သင့်မြတ်သော လည်၊ဦးခေါင်း၊မြီးဆံဖျား အစရှိသော အရပ်တို့၌။ ကပ္ပိတဝါလေဟိ-ရိတ်ဖြတ်အပ်ပြီး မြီးဆံမွေးရှိကုန်သော။ ဝဋ္ဋဝါရထေဟိ-မြည်းမတို့သည် ကအပ်သော ရထားတို့ဖြင့်။

http://www.dhammadownload.com

ဝိပရိယာယန္တိ-ထိုမှ ဤမှ လှည့်လည် သွားလာကြကုန်သလော။

(ဂ) ထွေ-ဤကုတ္တဝါလေဟိပါဠိ၌။ဝဠဝပယုတ္တတ္တာ-မြင်းတို့သည် ကအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-(ခ)ဖြင့် ကုတ္တဝါလေဟိ ဝဠဝါရထေဟိဟု မိန့်ဆိုအပ်၏။ ရထားတို့၏ အမွေးတို့ကို ဖြတ်အပ်၏ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် မြည်းမတို့၏သာလျှင် အမွေးတို့ကို ဖြတ်အပ်ကုန်၏။ ရထားတို့၏ အမွေးတို့ကို မဖြတ်အပ်ကုန်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ဖြတ်အပ်ပြီးသော အမွေးရှိသော မြည်းမတို့ကိုသာလျှင် ကုတ္တဝါလဟူ၍ ဆိုသင့်၏။ရထားတို့ကို ကုတ္တဝါလဟူ၍ မဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် ရထားတို့ကို ကုတ္တဝါလေဟိဟု ဝဠဝါရထေဟိဟု မိန့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဝဠဝါနံယေဝ ဝါလာ ကပ္ပိတာ၊ န ရထာနံ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ရထာပိ ကုတ္တဝါလာတိ ဝုတ္တာ။
(ဂ) ဝဠဝပယုတ္တတ္တာ။

နံပါတ် (၄)

ဖာသုကာ-ပါတိ ရက္ခတီတိ ဖာသု။ ဖာသုယေဝ ဖာသုကာ။
စောင်းခြင်းကြိယာ။ နံရိုးဒြဗ်။ ဖာသုလိကာ။
ဝေဏိ- ဝေတိ တန္တာပန္တာနံ ကရောတီတိ ဝေဏိ။
ချည်မျှင်အစဉ်ကိုပြုခြင်းကြိယာ။ လုံးထားသောအဝတ်ဒြဗ်။ ကလာပ၊ပဝေဏိ။
ဝဠဝါ- ဝလတိ ဝလျတေတိ ဝဠဝါ။
စောင့်ခြင်းကြိယာ။ မြည်းမဒြဗ်။ အဿာ။
ကုတ္တ- ကရီယိသ္တုတိ ကုတ္တာ။
ကပ္ပိတ- ကပ္ပိယန္တေတိ ကပ္ပိတာ။
ဖြတ်ခြင်းကြိယာ။ အမွေးဒြဗ်။ ဆိန္နိတာ။
ရထ- ရမန္တိ ကီဠန္တိ တေနာတိ ရထော။ (သန္ဓန)
ပရိခါ- ပရိသမန္တတော ခညတေတိ ပရိခါ။ (ဒီဃိကာ)

နံပါတ် (၅)

(ဃ) ဝဠဝပယုတ္တတ္တာ- ရထာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဒုဿပဋ္ဋ ဒုဿဝေဏိ အာဒီဟိ-ဖြင့် ဝေဠကအရ ရစ်ပတ်ကြောင်းဖြစ်သော အဝတ်ပြား၊အဝတ်စည်းတို့ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ နမိတ ဖာသုကာဟိ-ဖြင့် နတ၌ နမုဓာတ် ဏပစ္စည်း၊ ယင်းဏပစ္စည်း၏ အတိတ်ကမ္မသာနေ၌သက်၍ နမိယိတ္တာတိ နတာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပဿအရ နံပါးကို ရသော်လည်း နံရိုးတို့ကို အရကောက်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

ဝေဠကေဟိ နမိတဖာသုကာဟိ-ဖြင့် ဝေဠကနုတပဿာဟိကို ဝေဠကေဟိ နတာ ဝေဠကနုတာ။ ဝေဠကနုတာ ပဿာ ယာသန္တိ ဝေဠကနုတပဿာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) ကပ္ပေတုံ ယုတ္တဋ္ဌာနေသု-ဖြင့် ထိုထိုအရပ်၌ ပေါက်ကုန်သော အမွေးတို့ကို ရှည်နေလျှင် ဖြတ်သင့်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ သောဘကရဏတ္ထံ-ဖြင့် ဖြတ်ခြင်း၏အကျိုးကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

ကပ္ပိတဝါလေဟိ-ဖြင့် ပြုပြင်ထားပြီးသော အမွေးရှိ၏ဟူသည် ဖြတ်အပ်ပြီးသော အမွေးရှိခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(င) ခတပရိခါသု-ဖြင့် ဥက္ကိဏ္ဏပရိခါသု၌ အထက်၌ ပြန်ကျဲပြီးသော မြေရှိသော ကျုံးဟူသည် တူးအပ်ပြီးသော ကျုံးပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ဥက္ကိဏ္ဏ သဒ္ဒါသည် ခတသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နှုတ်တိ (၇)

ဒုဿ- ဒုဿ။ သလာ။

ဖာသုကာ- ပါသုကာ။ ပကို ဖပြု။

ကုတ္တ- ကရ+တ။ ကရကို ကုပြု၊ တလာ။

နှုတ်တိ (၈)

ဋီကာအလို ရထားကို ကုတ္တဝါလဆိုရကြောင်း-သဟာစရဏနည်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဌာနျူပစာအားဖြင့်လည်းကောင်း ရထားတို့ကို ကုတ္တဝါလဟု ဆို။

နှုတ်တိ (၁၀)

ကပွေတုံ၌ ဓာတ်အရ- ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿဟ+ဝီရ။ အမွေးတို့သည် အာရမ္မဏ။ တင့်တယ်မှုကို ပြုလိုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အမွေးတို့၏ ရှည်ခြင်းသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒီပန။ မြည်းမတို့၏ ကြည့်ရှုဖွယ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၆)

(က) ဥပကာရိကာတိ ပရေသံ အာရောဟနိဝါရဏတ္ထံ သမန္တာနဂရံ ပါကာရဿ အဓောဘာဂေ ကတသုဓာကမ္မံ ဝုစ္စတိ။

(ခ) ဣဓ ပန တာဟိ ဥပကာရိကာဟိ ယုတ္တာနိ နဂရာနေဝ ''နဂရူပကာရိကာယော''တိ အဓိပ္ပေတာနိ။

(ဂ) ရက္ခာပေန္တီတိ တာဒိသေသု နဂရေသု ဝသန္တာပိ အတ္တာနံ ရက္ခာပေန္တိ။

(ဃ) ကဓိတိ ''သဗ္ဗည္ပု''တိ ဝေဝံ သံသယော။ (ဒီ၊ဋ၊၁။၂၄၅။)

နှုတ်တိ (၁)

(က) အာရောဟနိဝါရဏတ္ထံ-တက်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှါ။ သမန္တာနဂရံ-မြို့၏ ဝန်းကျင်ပတ်လည်အရပ်မှ။ပါကာရဿ-တံတိုင်း၏။ ကတသုဓာကမ္မံ-ပြုအပ်ပြီးသော အင်္ဂတေအမှုကို။

(ဂ) ရက္ခာပေန္တိ-စောင့်ရှောက်စေကြကုန်သလော။ (ဒီဃာသိဝုဓေဟိ ပုရိသေဟိ-ရှည်သော သန်လျက်လက်နက်ရှိကုန်သော ယောက်ျားတို့ကို။)ကာရိတ်ကံ။

နှုတ်တိ (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ရန်သူတို့တက်ရောက်ခြင်းမှ တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှါ မြို့ပတ်ဝန်းကျင်း တံတိုင်းအောက်ခြေ၌ ပြုအပ်သော အင်္ဂတေအမှုကို ဥပကာရိကာမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ဤ နဂရူပကာရိကာအရ နဂရဿ ဥပကာရိကာ နဂရူပကာရိကာဟု ဝစနတ္ထပြုလျှက် မြို့၏အနီး အောက်ခြေ၌ ပြုအပ်သော အင်္ဂတေအမှုကို အလိုရှိအပ်၏-ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်ကို နဂရူပကာရိကာအရ အလိုရှိအပ်ပါသနည်း။ စဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား-နဂရဿ ဥပကာရိကာ တောသန္တိ နဂရူပကာရိကာယောဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အင်္ဂတေအမှုတို့ နှင့်ယှဉ်သော မြို့တို့ကိုသာ အရကောက်အပ်၏ ဟူလို။ (ဤကား ဋီသစ်အလို)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဥပကာရိကာတိ ပရေသံ အာရောဟနိဝါရဏတ္ထံ သမန္တာနဂရံ ပါကာရသ
အဓောဘာဂေ ကတသုဓာကမ္မံ ဝုစ္စတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ နဂရာနေဝ ''နဂရူပကာရိကာယော''တိ အဝိပ္ပေတာနိ။
(ဂ) တာဟိ ဥပကာရိကာဟိ ယုတ္တာနိ ၊တသ္မာ-
(ဂ) ၌- (က) နနု တာဒိသေသု နဂရေသု ဝသန္တိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ အတ္တာနံ ရက္ခာပေန္တိ။
(ဂ) သတ္တာ အတ္တာနံ ပိယန္တိ၊ တသ္မာ-အထဝါ-မနုဿာ ဘယတဇ္ဇိတာ ဟောန္တိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ဥပကာရိကာ-ကာတဗ္ဗာတိ ကာရိကာ။ သမီပေ ကာရိကာ ဥပကာရိကာ။ ဥပကာရံ ကရောတီတိ
ဥပကာရိကာ။
အနီးအရပ်၏ အင်္ဂတေအမှုနှင့် သမီပ+သမီပအဖြစ်ဖြင့်စပ်။ ပြုအပ်သော အင်္ဂတေအမှု။
ဥဒ္ဒါပေါ။
သုဓာ- သုဓ္ဓတိ ဓောဃာတိ သုဓာ။
စင်ကြယ်ခြင်းကြိယာ။ အင်္ဂတေဒြဗ်။ လေပ။
သံသယ- သံသယတိ ဓောနာတိ သံသယော။
ယုံမှားခြင်းကြိယာ။ ယုံမှားတတ်သော ဝိစိကိစ္ဆာ။ ကခ်ါ၊ဝိမတိ။
ဝိမတိ- ဝိဝိဓေနာကာရေန မညတီတိ ဝိမတိ။
ဝေဝစနံ- ဝိဝိဓံ ဝစနံ ဝေဝစနံ။

နံပါတ် (၅)

ယုတ္တတ္တာ- နဂရာနံ။
ဝသန္တတ္တာ- တေသံ ဗြာဟ္မဏာနံ။

နံပါတ် (၆)

(က) ကတသုဓာကမ္မံ ဝုစ္စတိ-ဖြင့် ဥပကာရိကာအရ ပြုအပ်သော အင်္ဂတေအမှုကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ပါကာရဿ အဓောဘာဂေဖြင့် ထိုအင်္ဂတေအမှုကို မြို့တံတိုင်းခြေ၌ ပြုအပ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ သမန္တာနဂရံဖြင့် မြို့ပတ်ဝန်းကျင်တံတိုင်းခြေအားလုံး၌ ပြုအပ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ပရေသံ အာရောဟနိဝါရဏတ္ထံ-ဖြင့် ထိုသို့ပြုခြင်းသည် တစ်ပါးသောရန်သူတို့ တတ်ရောက်ခြင်းမှ တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှါ ပြု၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပါကာရ- ပ+ကာရ။ ပ၏ ၂အကို အာပြု။
ပလိဃ- ပရိ+ဟန+ဏ။ နကိုချေ၊ အနုဗဏ်ချေ၊ ဟကို လပြု၊ ရကို လပြု။
(ပရိပုနပ္ပုနံ ဂမနာဂမနဝသေန ဟဉ္ဉတီတိ ပလိဃော။ ဏော။)

နံပါတ် (၈)

အင်္ဂတေအမှုကို ဥပကာရိကဆိုရကြောင်း။ မြို့၏ အနီး၌ပြုအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ လျှော်သော ကျေးဇူးကို ပြုခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အင်္ဂတေအမှုရှိသော အရပ်ကို ဥပကာရိကဟု ဆိုသည်။

နံပါတ် (၁၀)

သံသယအရ- ဝိစိကိစ္ဆာကောက်။ ကာမ၊ကာမ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အာရဗ္ဘဏ။ လက္ခဏာနှစ်ပါးကို

http://www.dhammadownload.com

မတွေ့မြင်ရခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ သဗ္ဗညုဟုတ်/မဟုတ် မဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း။မြတ်စွာဘုရားသည် နေရာမှထတော်မူ၍ စကြံ့အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းအမှုကို ပြုခြင်းသည် အနုဘာ၀။

ဝါကျစဉ် (၄၇)

(က) ဓဝံ ဝတွာ ပနယသ္မာ ဗုဒ္ဓါနံ နိသိန္နာနံ ဝါ နိပန္နာနံ ဝါ ကောစိ လက္ခဏံ ပရိယေသိတုံ န သက္ကောတိ။

(ခ) ဌိတာနံ ပန စင်္ကမန္တာနံ သက္ကောတိ။

(ဂ) အာစိဏ္ဏဉ္စေတံ ဗုဒ္ဓါနံ လက္ခဏပရိယေသနတ္ထံ အာဂတဘာဝံ ဉတွာ ဥဋ္ဌာယာသနာ စင်္ကမာဓိဋ္ဌာနံ နာမ။

(ဃ) တေန ဘဂဝါ ဥဋ္ဌာယာသနာ ဗဟိ နိက္ခန္တော။

(င) တသ္မာ "အထ ခေါ ဘဂဝါ"တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။

(စ) သမန္နေသီတိ ဂဝေသိ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၅။)

နိဿယ (၁)

(က) ဗုဒ္ဓါနံ-တို့သည်။နိသိန္နာနံဝါ-ထိုင်တော်မူကြစဉ်သော်လည်းကောင်း။ နိပန္နာနံဝါ-လျောင်းတော်မူကြကုန်သော်လည်းကောင်း။ (တစ်နည်း) နိသိန္နာနံဝါ-ထိုင်နေတော်မူကြကုန်သည်လည်းဖြစ်သော။ နိပန္နာနံဝါ-လျောင်းစက်တော်မူကြကုန်လည်းဖြစ်သော။ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏။ ဋီ၊သစ်၊၂။

(ခ) ပန-စင်စစ်သော်ကား။ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏။ဌိတာနံဝါ-စဉ်သော်လည်းကောင်း။စင်္ကမန္တာနံဝါ-စဉ်သော်လည်းကောင်း။ (တစ်နည်း) ဌိတာနံဝါ-သော။ စင်္ကမန္တာနံဝါ-သော။ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏။

(ဂ) စ-ဆက်။ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏။ လက္ခဏပရိယေသနတ္ထံ-အကျိုးငှါ။အာဂတဘာဝံ-ရောက်လာသည်၏ အဖြစ်ကို။(ယံ စင်္ကမာဓိဋ္ဌာနံနာမ-အကြင်စင်္ကြံကို ဆောင်တော်မူခြင်းမည်သည်။အတ္ထိ။တံ ဗုဒ္ဓါနံ။ အာစိဏ္ဏံ-ကျင့်အပ်သောအကျင့်ပေတည်း။)

(ဃ) တေန-ထိုသို့ ရပ်စဉ် စင်္ကြံသွားစဉ် လက္ခဏာကို ရှာမှီးခြင်းငှါတတ်ကောင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။တစ်နည်း-တေန-ထိုသို့ လက္ခဏာကို ရှာမှီးခြင်းအကျိုးငှါလာသည်၏အဖြစ်ကိုသိ၍ နေရာမှထလျက် စင်္ကြံဆောက်တည်ခြင်းသည် ဘုရားရှင်တို့၏ အလေ့အကျက်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နိဿယ (၂)

(၁) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ထိုင်နေတော်မူစဉ်သော်လည်းကောင်း၊ လျောင်းနေတော်မူစဉ်သော်လည်းကောင်း ဘုရားရှင်တို့၏ လက္ခဏာတော်ကို ရှာမှီးခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ်သို့လျှင် ဘုရားရှင်တို့၏ လက္ခဏာတော်ကို ရှာမှီးခြင်းငှါ တတ်ကောင်းပါသနည်း။ အဘယ်သို့သော ဣရိယာပုထ်ဖြင့် ဘုရားရှင်တို့၏ လက္ခဏာတော်ကို ရှာမှီးခြင်းငှါ တတ်ကောင်းသည်ကို မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ရပ်တော်မူစဉ် စင်္ကြံသွားတော်မူစဉ် လက္ခဏာတော်ကို ရှာမှီးခြင်းငှါ တတ်ကောင်း၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ပါဠိတော်၌ လက္ခဏာရှာမှီးနိုင်ရန် ရပ်ခြင်းဣရိယာပုထ်ကိုလည်း ပြသင့်၏။ စင်္ကြံသွားခြင်းဣရိယာပုထ်ကိုသာ မပြသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် ရပ်ခြင်းဣရိယာပုထ်ကို မပြမူ၍၊စင်္ကြံသွားခြင်းကိုသာ မိန့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) စသည်မိန့်။ (တစ်နည်း) ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ အထခေါ ဘဂဝါ ဝိဟာရာ နိက္ခမ္မ စင်္ကမံ အဗ္ဘုဋ္ဌာသိဟု စင်္ကြံသွားခြင်းကို မိန့်ဆိုအပ်၏၊ အဘယ့်ကြောင့် ကျောင်းတော်မှထွက်၍ စင်္ကြံကြွခြင်းကို မိန့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ထိုင်လျက် လျောင်းလျက် နေကောင်းသည် မဟုတ်တုံလော။ စုဒ်ကြောင့် (က)စသည် မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု ဗုဒ္ဓေါ နိသိန္နော ဝါ နိပန္နော ဝါ ဝသတိ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ ဘဂဝါ ဥဒ္ဒါယာသနာ ဗဟိ နိက္ခန္တော။

(ဂ) အာစိဏ္ဏတ္တေတံ ဗုဒ္ဓါနံ လက္ခဏပရိယေသနတ္ထံ အာဂတဘာဝံ ဥတွာ ဥဒ္ဒါယာသနာ စင်္ကမာဝိဒူရနံ နာမ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

လက္ခဏံ- လက္ခီယန္တိ ဧတေနာတိ လက္ခဏံ။
မှတ်သားခြင်းကြိယာ။ လက္ခဏာဒြပ်။ ကလက်၊လဍ္ဍနံ။

စင်္ကမ- စင်္ကမန္တိ ဧတ္ထာတိ စင်္ကမံ။ (တစ်နည်း) စင်္ကမတီတိ စင်္ကမန္တော။
သွားခြင်းကြိယာ။ စင်္ကြံကြွရာအရပ်။ (ဝါ)စင်္ကြံကြွတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။ စင်္ကမန။

အာစိဏ္ဏ- အာစရီယတေတိ အာစိဏ္ဏံ။
ကျင့်ခြင်းကြိယာ။ ကျင့်အပ်သောစင်္ကြံကြွခြင်း။ စရိတ၊စရဏ။

နံပါတ် (၅)

ဧတေန သဏ္ဍာနတ္တ္တာ- ဉ္ဉမဿ အမ္ဗဋ္ဌဿ။
ဧတေန အာစိဏ္ဏတ္တာ- ဧတဿ စင်္ကမာဝိဒူရနဿ။
တသ္မာ နိက္ခန္တတ္တာ- ဘဂဝတော။

နံပါတ်(၆)

(စ) ဂဝေသိ-ဖြင့် သမန္နေသိ၌ သံ+အနုရှေးရှိသော သေဓာတ်သည် ရှာမှီးခြင်း အနက်၌ဖြစ်၍ သံ+အနုတို့၏ အနက်အထူး မရှိသည်အဖြစ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

နိဂမ- နိဂါမ။ အာကို အရဿ။

သမုပဗျူဠ- သံ+ဥပ+ဝိ+ဦဟ+တ။ တကို ဟ၊ ဇော်ဠ၊ ဝကို ဗ၊ ဣကို ယ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မ-ပြု။

သမန္နေသိ- သံ+အနု+သေ။ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မ၊ နဒွေဘော်လာ၊ ဥ ချေ။ (တစ်နည်း) သံ+အနု+နီ+ဣ။
ဤကို ဣ၊ သလာ၊ ဤကို ဧ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မပြု၊ ဥ ချေ။

နံပါတ် (၈)

ထိုင်ခြင်း၊အိပ်ခြင်းဟူသော ကောက်ကွေးသော ဣရိယာပုထ်နှစ်ပါး၌ ကြွင်းကျန်မရှိသောအားဖြင့် လက္ခဏာတို့ကို အထင်အရှားမမြင်ရသောကြောင့် ရှာခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်၊ ရပ်ခြင်း၊စင်္ကြံသွားခြင်း ဣရိယာပုထ် နှစ်ပါး၌ လက္ခဏာတို့ကို ထင်ရှားစွာတွေ့မြင်အပ်သောကြောင့် ရှာမှီးခြင်းငှါစွမ်းနိုင်။

နံပါတ် (၁၀)

လက္ခဏ ပရိယေသိတုံ၌ ဓာတ်အရ-ဉာဏ်ပြဒ္ဒါန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ လက္ခဏာတော်သည် အာရမ္မဏ။ ထိုင်နေသည်၏အဖြစ်၊ လျောင်းနေသည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တဂုယှလက္ခဏာတော်၏ တွေ့မြင်နိုင်ခဲသည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပနိ။ နေရာမှထ၍ ပြင်ပထွက်လျှက် စင်္ကြံကြွပြရခြင်း၊ဝတ္တဂုယှ လက္ခဏာတော်ကို ဖူးမြော်ရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၉)

(က) ဝတ္တဂုယှေတိ အင်္ဂဇာတေ။

(ခ) ဘဂဝတော ဟိ ဝရဝါရဏဿေဝ ကောသောဟိတံ ဝတ္တဂုယှံ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ ပဒုမဂဗ္ဘသမာနံ။

(ဂ) တံ သော ဝတ္ထပဋိစ္ဆန္နတ္တာ အပဿန္တော အန္တောမုခဂတာယ စ ဇိဝှါယ ပဟူတဘာဝံ

http://www.dhammadownload.com

အသလ္လက္ခန္ဓော တေသု ဒွိသု လက္ခဏေသု ကာ်ခီ အဟောသိ ဝိစိကိစ္ဆိ။

(ဃ) တထာရူပန္တိ တံ ရူပံ။ (ဒီ၊ ၃၊ ၁၂၄၆။)

နှုတ်တိ (၁)

(ခ) ဟံ–ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့၊ ဝရဝိရဏာသ–မြတ်သောဂန္ဓဆင်မင်း၏၊ ဝတ္ထဂုယှံ–အဝတ်ဖြင့်ဖုံးလွှမ်းအပ်သော အင်္ဂါဇာတ်ကို။ ကောသောဟိတံဝိယ–သိုအိမ်သည် ဖုံးလွှမ်းအပ်သကဲ့သို့။ တထာ ဘဂဝဲတော ကောသောဟိတံ ဝတ္ထဂုယှံ–သည်။ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ–ရွှေ၏အဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသည်။ ပဒုမဂဗ္ဘာသမာနံ–ကြာပဒုမ္မာတိုက်နှင့်တူသည်။

(ဂ) အမ္ဗဋ္ဌော။ တဿ ဝတ္ထဂုယှဿ–၏၊ ဝါ–ကို၊ ဝတ္ထပဋိစ္ဆန္နတ္တာ–အဝတ်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အန္တောမုခဂတာယ–ခံတွင်းတော်၏ အတွင်းသို့ရောက်သော။ ဇိဝှါယ–လျှာတော်၏။ပဟူတဘာဝံ–ပျော့ပျောင်း နူးညံ့ ကျယ်ပြန့် ရှည်လျား ပါးသောအားဖြင့် များပြားသောဂုဏ်ရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

နှုတ်တိ (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ပြင့် ဝတ္ထဂုယှအရ အင်္ဂါဇာတ်တော်ကို အရကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အအိမ်ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သည်၏အပြစ်ကို ဥပမာပြင့် ထင်ရှားစွာမပြဆိုပြီလော။ အဘယ်သို့လျှင် အင်္ဂါဇာတ်တော်သည် အအိမ်အတွင်း၌ တည်နေပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

နှုတ်တိ (၃)

(က) နနု ဝေသေ အမ္ဗဋ္ဌော ဘဂဝတော လက္ခဏာနိ သမန္နေသိ။
အထဝါ–နနု သော အမ္ဗဋ္ဌော ဘဂဝန္တံ ပဿတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ တေသု ဒွိသု လက္ခဏေသု ကာ်ခီ အဟောသိ ဝိစိကိစ္ဆိ၊

(ဂ) ယသ္မာ တံ သော ဝတ္ထပဋိစ္ဆန္နတ္တာ အပဿန္တော၊ အန္တော မုခဂတာယ စ ဇိဝှါယ ပဟူတဘာဝံ အသလ္လက္ခန္တော ဟောတိ၊ တသ္မာ–

နှုတ်တိ (၄)

ဝရဝရဏာ– ဝရီယတေ ကတ္ထိယတေတိ ဝရော။ ဂုနောတိတိ ဝရဏော။
ဝရောစ သော ဝရဏောစာတိ ဝရဝရဏော။
အလိုရှိခြင်းကြိယာ။ အလိုရှိအပ်မြတ်သော ဝရဏာဆင်။ ဥတ္တမ၊အင်္ဂ။

ကောသောဟိတ– ကုသီယတီတိ ကောသော။ ကုံသတ္တံ သယတိ တံ ဝါ သိနောတိ ဗန္ဓတိ
ထ္တောတိ ကောသော။အဝဇီယတေတိ ဩဟိတံ၊ကောသေန ဩဟိတံ ကောသောဟိတံ။
အအိမ်၏ ကားအပ်သောအင်္ဂါဇာတ်တော်နှင့် နိဿယနိဿိတအစပ်။ အင်္ဂါဇာတ်တော်။
ဝတ္ထဂုယှ။

သုဝဏ္ဏ– သောဘနော ဝဏ္ဏော ယဿာတိ သုဝဏ္ဏော။ (ဟို့ရည်၊ ကနက)

ပဒုမ– ပဇ္ဇတိ ဒေဝပူဇာဒီ ယာတီတိ ပဒုမံ။ ပမိ ပကာ်မို ဒဝတိ ရှဟတီတိ ဝါ ပဒုမံ။
ညွှန်နှင့်ပေါက်သောကြာတို့၏ နိဿယနိဿိတအစပ်၊ ပဒုမ္မာကြာ။ ဥပ္ပလ၊ဝါရိဇ၊ပုဏ္ဍရိက။

ဇိဝှါ– ဇိဝန္တိ တေနာတိ ဇိဝှါ။
အသက်ရှင်ခြင်းကြိယာ။ လျှာဒြပ်။ ရသနာ။

ကာ်ခီ– ကခါ တေဿ အတ္ထီတိ ကာ်ခီ။—

ဝိစိကိစ္ဆိ– သဘာဝံ ဝိစိနန္တော ကိစ္ဆတိ ကိလမတိ တေနာတိ ဝိစိကိစ္ဆာ။
သာ တေဿ အတ္ထီတိ ဝိစိကိစ္ဆိ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

ဝတ္ထုပဋိစ္ဆန္နတ္တာ- တဿ ဝတ္ထုဂုယှဿ။
အပဿန္နတ္တာ-(အသလ္လက္ခေန္တတ္တာ) တဿ အမ္ဗဋ္ဌဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) အင်္ဂဇာတေ-ဖြင့် ဝတ္ထုဂုယှအရ ဝတ္ထေန ဂုယှံ ဝတ္ထုဂုယှံဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အင်္ဂါဇာတ်တော်ကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဃ) တံ ရူပံ-ဖြင့် ''တထာရူပ''ကို တထာ ရူပံ ယဿာတိ တထာရူပံဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သော သမာသ်ပုဒ်အဖြစ်ကို သိစေ။ (''တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်။ ရူပံ-ရုပ်ကို''ဟု အနက်မပေးအပ်ဟူလို။ ''တထာရူပ''န္တိ ဣဒ်သမာသပဒန္တိ အာဟ ''တံ ရူပ''န္တိ။) ဋီ၊သစ်၊၂။၂၇၆။

နံပါတ် (၇)

ဂုယှ- ဂုဟ+ယ။ ဟနှင့်ယ ရှေ့နောက်ပြန်။
ဝါရဏ- ဝု+ယု။ ယုကို အန၊ နကို ဏ၊ ဥကို အာ၊ အလယ်၌ ရလာ။ (ဝိဂ္ဂဟရူ)
ဖိဝ့်- ဖိဝိတ+အဝ့်။ ဝိတချေ။ဤကို ဣရသပြု။

နံပါတ် (၈)

အင်္ဂါဇာတ်တော်သည် အုံပအတွင်း အညစ်အကြေးတို့ဖြင့်မညစ်ပေသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကြာမြင့်စွာသောကာလပတ်လုံး ဆည်းပူးအပ်ခဲ့သော ဗြဟ္မစရိယဟူသော ကောင်းမှုအထူးရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကောင်းစွာတည်သော ပုံသဏ္ဌာန်၏လုပပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အရှက်ကိုဖျက်ဆီးတတ်သည့်အတွက် လျှို့ဝှက်ထားစရာဖြစ်စေကာမူ အရှက်ကို မဖျက်ဆီးတတ်သောကြောင့် လျှို့ဝှက်စရာမဟုတ်သော အင်္ဂါဖြစ်ရပေသည်။ ဋီ၊သစ်။

နံပါတ် (၁၀)

ကဒီ အဟောသိ ဂိစိကိစ္ဆိ၌ အန္တတ်အရ ဝိစိကိစ္ဆာစေတသိက်ကောက်။ ကာမ၊ကာမ။ ဝတ္ထုဂုယှလက္ခဏာနှင့် လျှာတော်လက္ခဏာတို့သည် အာရမ္မဏ။ အဝတ်ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် မမြင်နိုင်ခြင်း၊ ပါးစပ်အတွင်းသို့ ရောက်နေသဖြင့် မမုတ်သားနိုင်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ဝတ္ထုဂုယှလက္ခဏာတော်ကို အဓိပ်မှုပြခြင်း၊လျှာတော်ဖြင့် နှာခေါင်းကို သုံးသပ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ နဖူးပြင်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း အမ္ဗဋ္ဌမြင်သာအောင် ဗုဒ္ဓက ပြခြင်း၊ အမ္ဗဋ္ဌအား ယုံမှားကင်းပျောက်ခြင်း အကျိုးစသည်သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄၉)

(က) သာမုက္ကံသိကာတိ သာမံ ဥက္ကံသိကာ၊ အတ္တနာ ယေဝ ဥဒ္ဓရိတွာ ဂဟိတာ။
(ခ) သယမ္ဘုဉာဏေန ဒိဋ္ဌာ အသာဓာရဏာ အညေသန္တိ အတ္ထော။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၈။)
(ဂ) ကာ ပန သာတိ?အရိယသစ္စဒေသနာ။တေနေဝါဟ''ဒုက္ခံ သမုဒယံ နိရောဓံ မဂ္ဂ''န္တိ။
(ဃ) ဓမ္မစက္ကန္တိ ဧတ္ထ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ အဓိပ္ပေတော။
(င) တဿ ဥပ္ပတ္တိအာကာရဒဿနတ္ထံ ''ယံ ကိဉ္စိသမုဒယ ဓမ္မံ၊ သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မ''န္တိ အာဟ။
(စ) တဉှိ နိရောဓံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ကိစ္စဝသေန ဧဝံ သဗ္ဗသင်္ခတံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

နံပါတ် (၁)

(က) ဥက္ကံသိကာ-နှုတ်တော်ဖြင့် ထုတ်ဖော်၍ ဟောတော်မူအပ်သော။
(ခ) အညေသံ-တစ်ပါးသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓ သာဝကတို့နှင့်။အသာဓာရဏာ-တူသောဆောင်ခြင်း

http://www.dhammadownload.com

မရှိသော။ ဝါ-မဆက်ဆံသော။ (ယာ ဓမ္မဒေသနာ အတ္ထိ)

(င) တဿ-ထိုသောတာပတ္တိမဂ်၏၊ဥပ္ပတ္တိအာကာရဒဿနတ္ထံ-ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ။ (အာယသ္မာ အာနန္ဒတ္ထေရော) (ဘဂဝါ-ကတ္တားက ပိုကောင်းမည်)

(စ) ဟိ-ယသ္မာ၊တံသောတာပတ္တိမဂ္ဂဉာဏံ။ ကိစ္စဝသေန-အသမ္မောဟ ပဋိဝေဓကိစ္စ၏အစွမ်းဖြင့်။

နံ့ပါတ် (၂)

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ဓမ္မစကျွဲ ဥဒပါဒိအရ သောတာပတ္တိမဂ်ကိုအလိုရှိအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ဓမ္မစကျွဲ ဥဒပါဒိပါဠိဖြင့်ပင် ပေါက္ခရသာတိ ပုဏ္ဏားအား တရားထူးရခြင်းကိစ္စ ပြီးရာသည်မဟုတ်လော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်အကျိုးငှါ ''ယံကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ၊ သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မံ''ဟု ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

(စ) သို့- ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ထိုသောတာပတ္တိမဂ်၏ ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ ''ယံကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ၊ သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မံ''ဟု ဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ မဂ်ဉာဏ်သည် အသင်္ခတဓမ္မသာလျှင် အာရုံရှိ၍ သင်္ခတဓမ္မကို အာရုံမပြုသည် မဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် ''တဿ ဥပ္ပတ္တိ အာကာရဒဿနတ္ထံ''ဟု မိန့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု မဂ္ဂဉာဏံ အသင်္ခတမ္မောရမ္မဏမေဝ၊ န သင်္ခတမ္မောရမ္မဏံ ဟောတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ''တဿ ဥပ္ပတ္တိအာကာရဒဿနတ္ထံ''န္တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) တံ နိရောဓံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ကိစ္စဝသေန ဝေံ သဗ္ဗသင်္ခတံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တသ္မာ

နံ့ပါတ် (၄)

သယမ္ဘုဉာဏ-	သယံ ဘဝတီတိ သယမ္ဘူ။ ဇာနာတီတိ ဉာဏံ။ သယမ္ဘုစ တံ ဉာဏဉ္စာတိ သယမ္ဘုဉာဏံ။
အရိယသစ္စ-	အရိယဿ သစ္စံ အရိယသစ္စံ။ အရိယဉ္စ တံ သစ္စဉ္စာတိ အရိယသစ္စံ။
ဒေသနာ-	ဒေသီယတေတိ ဒေသနာ။
သမုဒယ-	သမုဒေတိ တေသ္မာ ဒုက္ခန္တိ သမုဒယော။ ဖြစ်ခြင်းကြီးယာ။ ဒုက္ခသစ္စာ။ တဏှာ။
နိရောဓ-	နိရုဇ္ဈတိ ဧတ္ထာတိ နိရောဓော။

နံ့ပါတ် (၅)

အသာဓာရဏတ္တာ သာမုက္ကံသိကတ္တာ။

ယာယ ဓမ္မဒေသနာယ (ပါဠိ) တာယ အရိယသစ္စဒေသနာယ။ (ဌ)

နံ့ပါတ် (၆)

(က) သာမံ ဥက္ကံသိကာ-ဖြင့် သာမုက္ကံသိကာကို သာမံဥက္ကံသိကာ သာမုက္ကံသိကာဟု ပဒစ္ဆေဒ ပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ဥဒ္ဓရိတွာ ဂဟိတာဖြင့် ကာသိဓာတ်၏ ဉာဏဂဟဏအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥ၏ ဥဒ္ဓါရအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ အတ္တနာယေဝဖြင့် သာမံ နိပါတ်၏ မိမိဟူသောအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုသိစေ။ (သာမံ+ဥက္ကံသော သာမုက္ကံသော၊ သမုက္ကံသေန နိဗ္ဗတ္တာ သာမုက္ကံသိကာ)

(ခ) အသာဓာရဏာ အညေသံဖြင့် သာမံ နိပါတ်၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကို သိစေ၊ သယမ္ဘုဉာဏေန ဒိဋ္ဌာဖြင့် ကိုယ်တော်တိုင်သာ ထုတ်ဆောင်၍ယူခြင်းဟူသည် သယမ္ဘုဉာဏ်ဖြင့် မြင်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဃ) သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ အဓိပ္ပေတော-ဖြင့် ဓမ္မစက္ခုအရ ပြဟ္မာယုသုတ်ကဲ့သို့ အောက်မဂ်

http://www.dhammadownload.com

၃-ပါး၊ စူဠရာဟုလောဝါဒသုတ်ကဲ့သို့ အာသဝက္ခယဉာဏ်တို့ကို မယူအပ်၊ သောတာပတ္တိမဂ်ကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ (ဋီ၊သစ်၊၂။၂၀ဝ ရှု)

နံပါတ် (၇)

ဗိဂ္ဂစ္ဆန္တ- ဂုပ+ဆ+အန္တ။ ဂု ဂုဟုဒွေဘော်လာ၊ ရှေ့ဂကို ဇပြု၊ ဥကို ဣပြု၊ ပကို ဗပြု။

သယမ္ဘုဉာဏေန- သယမ္ဘုဉာဏေန။ ဦကို ဥရဿပြု။

နံပါတ် (၈)

လောကုတ္တရာတရားကို ထိုးထွင်း၍သိရခြင်း၌ အခြားသူတို့၏ ညွှန်ပြခြင်းမှကင်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ တစ်ပါးတည်းသာလျှင် လောက၌ ရှေးဦးစွာ အတုမရှိ မြတ်သော သမ္မာသမ္ဗောဓိကို ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အခြားသူတို့နှင့် မဆက်ဆံဟု ဆို။

နံပါတ် (၁၀)

သာမုက္ကံသိကာ၌ ဓာတ်အရ-အရဟတ္တမဂ်၌ရှိသောဉာဏ်။ **(တစ်နည်း-** သဗ္ဗညုတဉာဏ်)ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ **(တစ်နည်း)** သမ၊သန္တ။ အရိယသစ္စာဒေသနာတော်သည် အာရမ္မဏ။ အောက်မဂ်အောက်ဖိုလ်ဉာဏ်တို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ ဒေသနာဉာဏ်နှင့် ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏား၏ သစ္စပဋိဝေဓဉာဏ်တို့သည် အနုဘာဝ။

အ မ္ဗ ဋ္ဌ သုတ် ပြီး ၏။

http://www.dhammadownload.com

သော ဏ ဒ ဏ္ဍ သုတ်

ပါဠိတော် (၁)

(က) အင်္ဂေသုတိ အင်္ဂါနာမ အင်္ဂပါသာဒိကတာယ ဝေဝ လဒ္ဓဝေါဟာရာ ဇနပဒိနော ရာဇကုမာရာ.

(ခ) တေသံ နိဝါသော ဧကောပိ ဇနပဒေါ ရုဠ္ဟိသဒ္ဒေန အင်္ဂါတိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) စာရိကဉ္စ ကုရုမာပိ အတုရိတစာရိကာ စေဝ နိဗဒ္ဓစာရိကာ စ အဓိပ္ပေတာ။

(ဃ) တဒါ ကိရ ဘဂဝတော ဒသသဟဿီ လောကဓာတုံ ဩလောကေန္တဿ သောဏဒဏ္ဍော ဗြာဟ္မဏော ဉာဏဇာလဿ အန္တော ပညာယိတ္ထ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။)

နိဿယ (၁)

(က) အင်္ဂပါသာဒိကတာယ-အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ ကြည်ညိုခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

(ဂ) အတုရိတစာရိကာစေဝ-မလျှင်မမြန်သော လှည့်လည်တော်မူခြင်းကိုလည်းကောင်း။နိဗဒ္ဓစာရိကာစ-မြဲသောလှည့်လည်တော်မူခြင်းကိုလည်းကောင်း။

(ဃ) ကိရ-ချဲ့။ (တစ်နည်း) ကိရ-ယသ္မာ။ သီ၊ဋီသစ်၊၂။၂၈၃။

နိဿယ (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ ကြည်ညိုခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် အင်္ဂဟူ၍ ရအပ်သော အမည်ရှိကုန်သော ဇနပုဒ်၌ နေကုန်သော မင်းသားတို့သည် အင်္ဂါမည်ကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် အင်္ဂေသုအရ ဤ၌ မင်းသားတို့ကို ယူအပ်၏ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်ကို အင်္ဂအရ ယူအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့-အမ္ဗဋ္ဌသုတ်၌ "သော ကုရု"အဓိပ္ပေတာဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အမ္ဗဋ္ဌသုတ်၌သာ အတုရိတစာရိကာ နိဗဒ္ဓစာရိကာကို အလိုရှိအပ်ပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။။စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ (ကုရုမာပိ အဓိပ္ပေတာ၊ န အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တေ ဝေ။)

နိဿယ (၃)

(က) နနု တေသံ ရာဇကုမာရာနံ နိဝါသော ဧကော ဇနပဒေါ ဟောတိ။ (တသ္မာ အင်္ဂေါတိ ဧကဝစနေန ဝတ္တဗ္ဗော အင်္ဂါတိ ဗဟုဝစနေန န ဝတ္တဗ္ဗော)

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ အဂ္ဂိတိ ဗဟုဝစနေန ဝုစ္စတိ။

(ဂ) ရှဋ္ဌီသဒ္ဒေန-အထဝါ နန ရှဋ္ဌီသဒ္ဒေါ ဟောတိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

အဂ္ဂိ- သုန္ဒရဘာဝေန သာတိသယာနိ အဂ္ဂါနိ ဧတေသံ အတ္ထီတိ အဂ္ဂါ။
အဂ္ဂိယတေ ဉာယတေ သမုဒါယော ဧတေနာတိ အဂ္ဂ။

ပါသာဒိကာ-ပသာဒံ ဇနေန္တီတိ ပါသာဒိကာ။

စာရိကာ- စရဏံ စာရိကာ။ စရဏံ စာရော။ စာရောယေဝ စာရိကာ။
အတုရိတာ စာရိကာ အတုရိတစာရိကာ။

နံပါတ် (၅)

(က) ဟိတ်သမွန်- ရာဇကုမာရာနံ။ ရှဋ္ဌီသဒ္ဒေနကို ဟိတ်အနက်ပေးသော် ဘာဝပဓာန ဘာဝလော ပကြဲပါ။ ကေသာပိ ဇနပဒဿ-သမွန်ခံ။

နံပါတ် (၆)

(က) အင်္ဂပါသာဒိကတာယ ဝေ လဒ္ဓဝေါဟာရာ ဇနပဒိနော ရာဇကုမာရာ-ဖြင့် အင်္ဂေသု၌ အင်္ဂအရ အင်္ဂတိုင်းနေ မင်းသားတို့ကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊လက်ခြေစသော အင်္ဂါတို့၏ ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အင်္ဂအမည်ရသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) ဧတေသံ နိဝါသော-ဖြင့် အင်္ဂါပုဒ်ကို အင်္ဂါနံ နိဝါသော အင်္ဂါဟု နိဝါသတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု၍ ဏပစ္စည်း နိဝါသအနက်၌သက်သည်ကို သိစေ။ ကောပိ။ ပ ။အင်္ဂါတိဝုစ္စတိဖြင့် ဇနပုဒ်သည် တစ်ခုတည်း ဖြစ်သော်လည်း ဌာနီဖြစ်သော ဇနပုဒ်၌နေသောလူတို့၏ များသောကြောင့် ဌာနီလူတို့၏အမည်ကို ဌာနဇနပုဒ်၌တင်စား၍ အင်္ဂါဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဆိုအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

စာရိကာ-စရ+ဏျ။ ဏချေ၊ ဣလာ၊ အကို အာပြု၊ ယကို ကပြု။

နံပါတ် (၁၀)

ဉာဏဇာလသဿအရ- သဗ္ဗညုတဉာဏ်။ မွေ့မွေ့။ သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည် အာရမ္မဏ။ တစ်သောင်းသောလောကဓာတ်ကို ကြည့်ရှုတော်မူခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။ သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏား၏ ဥပနိဿယကိုမြင်ခြင်း။ပုဏ္ဏား၏ သရဏဂုံသို့ရောက်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၂)

(က) ဂဂ္ဂရာယ ပေါက္ခရဏီယာ တီရေတိ တဿ စမ္ပာနဂရဿ အဝိဒူရေ ဂဂ္ဂရာယ နာမ ရာဇမဟေသိယာ ခဏိတတ္တာ ဂဂ္ဂရာတိ လဒ္ဓဝေါဟာရာ ပေါက္ခရဏီ အတ္ထိ၊ တဿာ တီရေ သမန္တတော နီလုပ္ပလာဒိပဉ္စဝဏ္ဏကုသုမပဋိမဏ္ဍိတံ မဟန္တံ စမ္ပကဝနံ။

(ခ) တသ္မိံ ဘဂဝါ ကုသုမဂန္ဓသုဂန္ဓေ စမ္ပကဝနေ ဝိဟရတိ။

(ဂ) တံ သန္ဓာယ "ဂဂ္ဂရာယ ပေါက္ခရဏီယ တီရေ" တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၄၉။

နံပါတ် (၁)

(က) ရာဇမဟေသိယာ-မင်း၏မြတ်သော မိဖုရားသည်။ဝါ-မင်း၏မိဖုရားခေါင်ကြီးသည်။ခဏိတတ္တာ-တူးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။နီလုပ္ပလာဒိပဉ္စဝဏ္ဏကုသုမပဋိမဏ္ဍိတ-အညိုအစရှိသော ငါးမျိုးသော အဆင်းရှိသော ပန်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။စမ္ပကဝနံ-စကားတောသည်။

(ခ) ကုသုမသုဂန္ဓေ-ပန်းရနံ့တို့ဖြင့် ကောင်းသော ရနံ့ရှိသော။ဝါ-မွေးကြိုင်သော။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ(ခ) ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ပန်းရန့်တို့ဖြင့် မွှေးကြိုင်သော ထိုစကားတော်၌ သီတင်းသုံးတော်မူ၏-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ပါဠိတော်၌ ဂဂ္ဂရာယ ပေါက္ခရဏီယ တီရေ-ဟု သာ ဆိုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ထို့သို့ဖြစ်လျှက် စကားတော်၌ သီတင်းသုံး၏-ဟု အဘယ်ကြောင့် ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ပါဠိတော်နှင့် ဆန့်ကျင့်သော ဝိရောဓိဒေါသ ရောက်ရာ၏။ဤသို့ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ "ဂဂ္ဂရာယ ပေါက္ခရဏီယ တီရေ" တိ ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ "တသ္မိံ ဘဂဝါ ကုသုမဂန္ဓသုဂန္ဓေ စမ္ပကဝနေ ဝိဟရတိ" ဝုတ္တံ။

(ဂ) တံ သန္ဓာယ "ဂဂ္ဂရာယ ပေါက္ခရဏီယ တီရေ" တိ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

မဟောသီ- မဟီယတေ ပူဇီယတေတိ မဟေသီ။မဟတီယော ရာဇိတ္ထိယော ဤသတိ အဘိဘဝတီတိ မဟေသီ။

ပူဖော်ခြင်းကြိယာ၊ မိဖုရားဒြပ်၊အဘိသေကာ။

ကုသုမ- ကုသီယတေ အက္ကောသီယတေ ကုသုမံ၊ကသသတေ ဒိပ္ပတေတိ ကုသုမံ။ ဆဲရေးခြင်းကြိယာ၊ ပန်းဒြပ်၊ပုပ္ဖ။ ကုသတိ အဝှာယတီတိ ကုသုမံ။

ပေါက္ခရဏီ-ပေါက္ခရေန ယောဂါ ပေါက္ခရဏီ။

ရေနှင့်ယှဉ်သော ကံတို့နှင့်နိဿယ/နိဿိတစပ်၊ရေကန်၊ခါတ။

စမ္ပက- စမ္ပါနဂရေ ဇာတော စမ္ပကော။(စမ္ပေယျ)

နံပါတ် (၅)

(က) ဟိတ်သမ္ဗန်- ပေါက္ခရဏီယာ။(၏+ကို)

ဘာဝယောဂပုဒ်၏ ပစ္စယတ္ထ- ကမ္မတ္ထ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဂဂ္ဂရာယ နာမ ရာဇမဟေသိယာ ခဏိတတ္တာ ဂဂ္ဂရာတိ လဒ္ဓဝေါဟာရာဖြင့် ဂဂ္ဂရာ-ဟူသောအမည်သည် နေမိတ္တိက အနွတ္ထအမည်ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဂဂ္ဂရာအမည်ရသော မိဖုရားခေါင်ကြီး၏အမည်ဖြစ်၍၊ထိုမိဖုရားကြီး တူးအပ်သည်ဖြစ်၍ ဂဂ္ဂရ အမည်ရသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

တဿ စမ္ပာနဂရဿ အဝိဒူရေဖြင့် ထိုကန်သည် စမ္ပါမြို့၏ အနီးအရပ်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ၊

တဿာ တီရေ သမန္တတော နီလပုပ္ဖလာဒိပဉ္စဝဏ္ဏကုသုမပဋိမဏ္ဍိတံ မဟန္တံ စမ္ပကဝနံ-ဖြင့် ပေါက္ခရဏီယာ၌ ယာသည် ဆဋ္ဌီသဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ထိုကန်၏ ထက်ဝန်းကျင်၌ အညိုစသည့်အဆင်းငါးမျိုးရှိသော များစွာသော စကားပန်းခြုံတို့ ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဂ) သံဝဏ္ဏနာဖြင့် မြို့တည်စက များစွာပေါက်လျှက်ရှိသော စကားပန်းတို့သည် နောင်အခါ၌လည်း (ဘုရားကြွလာသည့်တိုင်အောင်)မျိုးအဆက်ဆက် ဆင့်၍ ပေါက်လျက် ရှိနေကြသည်၏အဖြစ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပေါက္ခရဏီ- ပေါက္ခရ+အန+ဤ။ နကို ဏပြု။

ကုသုမ- ကသ(ကာသ) +ဥမ။

နံပါတ် (၈)

နီလာဒိပဉ္စ ဝဏ္ဏ- (၁) နီလာသောက-အသောကအညို။

(၂) ကဏိကာရ- မဟာလေကား။

http://www.dhammadownload.com

(၃) သောဝီလာရ်- ပင်လယ်ကသစ်။
(၄) ကုန္ဒ- သင်းခွေ။
(၅) ရာဇရုက္ခ- ငုပန်း။

တစ်နည်း- စကားပွင့်ညို၊စကားပွင့်စိမ်း၊စကားနီ၊စကားဖြူ၊စကားဝါ။
ကုသုမဂန္ဓ- စကားပန်းစသည်တို့နှင့်ရောသော ငါးမျိုးသောပန်းတို့၏ အနံ့။
တစ်နည်း- စင်ကြယ်သော ပန်းတို့၏ အနံ့။

နံပါတ် (၉)

တဿာ သမန္တတော တီရေ၊ မဟန္တံ စမ္ပကံ ဝနံ။
နီလာဒိပဥ္စဝဏ္ဏေဟိ၊ ပုပ္ဖေဟိ ပဋိမဏ္ဍိတံ။(ပဏ္ဏာဝတ္တ)

မှတ်ချက်- စမ္ပကံ၌ ဆန္ဒာနုရက္ခဏအကျိုးငှါ နိဂ္ဂဟိတ်လာထားသည်။

နံပါတ်(၁၀)

ဗိဟာရတိ ဓာတ်အရ- မြတ်စွာဘုရား၏ အရဟတ္တဖိုလ် ဖလသမာပတ်ရ၏။သန္တ/သမ။
တစ်နည်း- မြတ်စွာဘုရား၏ ဣရိယာပထဝိဟာရကို ဖြစ်စေတတ်သော ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်။ဥဿာဟ/ဝီရိ။ နိဗ္ဗာန်သည်လည်းကောင်း၊စကားပန်းတောသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ၊စကားပန်းတော၌ ပန်းရနံ့တို့၏ မွှေးကြိုင်သော ဂုဏ်သတင်းသည်ကောင်း၊သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏား၏ သရဏဂုံတည်လတ့်သော အကြောင်းသည် လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန၊သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏား သရဏဂုံတည်ခြင်း၊နောင်သောအခါ နိဗ္ဗာန်အကျိုးပျံ့ ဝါသနာဘာ ဂီ ဆက်တိုင်းမှီခြင်း၊တရားတော်ကို နာရခြင်းအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၃)

(က) ဗဟူ ဗဟူ ဟုတွာ သံဟတာတိ သံဃာ၊
(ခ) ဧကေကိဿာယ ဒိသာယ သံဃော ဧတေသံ အတ္ထီတိ သဃီ။
(ဂ) ပုဗ္ဗေ နဂရဿ အန္တော အဂဏာ ဗဟိ နိက္ခမိတွာ ဂဏံ ပတ္တာတိ ဂဏီဘူတာ။
(ဃ) ခတ္တံ အာမန္တေသီတိ ခတ္တာ ဝုစ္စတိ ပုဋ္ဌိတပဥှေ ဗျာကရဏသမတ္ထော
မဟာမတ္တော၊ တံ အာမန္တေသိ။
(င) အာဂမေန္တူတိ မုဟုတ္တံ ပဋိမာနေန္တု၊
(စ) မာ ဂစ္ဆန္တူတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ (ဒီ၊၁၊၁၊၂၄၉။)

နံပါတ် (၁)

(က) ယေ-အကြင်ဗြာဟ္မဏ ဂဟပတိကတို့ကို။ဗဟူဗဟူ-များးကန် များးကုန်သည်။သံဟတာ-ပေါင်းစုအပ်ကုန်၏။ဣတိ-ကြောင့်။
(ခ) တေသံ-ဤဗြာဟ္မဏ ဂဟပတိကတို့၏။ဧကေကိဿာယ-တစ်ခုခုသော။ဒိသာယ-အရပ်၌။ သံဃော-အစုအဝေးသည်။
(ဂ) ယေ-အကြင်ဗြာဟ္မဏ ဂဟပတိကတို့သည်။ပုဗ္ဗေ-မြို့မှမထွက်မီ ရှေးအဖို့၌။အဂဏာ-အ ပေါင်းအစုမဟုတ်ကုန်သည်။
(ဃ) ပုဋ္ဌိတပဥှေ-မေးအပ်သောပြဿနာတို့ကို။ဗျာကရဏသမတ္ထော-ဖြေဆိုခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကတို့၏ များကုန်များကုန်သည်ဖြစ်၍ အပေါင်းအစုသည် သံဃမည်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။(တစ်နည်း) သံဃသဒ္ဒါသည် အပေါင်းအနက်ဟော၍ ဟနဓာတ်၊ရပစ္စည်း။ ယင်းရပစ္စည်း၏ ကံအနက်၌ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ အပေါင်းဖြစ်သော သဃီပုဒ်၏ဝစနတ္ထကို မသိအပ်

http://www.dhammadownload.com

သေးသည်မဟုတ်ပါလော အပေါင်းဖြစ်သော သယ်ပိုဒ်၏ဝစနတ္တကား အဘာယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(စ) သို့-ဆရာ၊ (င)ဖြင့် တမဟုတ်မျှဆိုင်းငံ့ကြပါကုန်ဟု အာဂမေန္ဒသဒ္ဒါ၏အနက်ကို ဖွင့်ပြတော်မူ အပ်၏။ တမဟုတ်မျှဆိုင်းငံ့ခြင်းဟူသည် အဘာယ်ပါနည်း။ တမဟုတ်မျှဆိုင်းငံ့ပုံကို ထင်ရှားအောင်မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နိဂါတ် (၃)

(ဂ) ရှ- (က) နန ပုဗ္ဗေ နဂရဿ အန္တော ဂဏှာ ဘဝန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဂဏိဘူတာတိ ဝုတ္တာ။

(ဂ) ဗဟိ နိက္ခမိတွာ ဂဏာတံ ပတ္တာတိ၊ တသ္မာ-

နိဂါတ် (၄)

မုဟုတ္တံ- ဟုဿတိ ကုဋိလော ဘဝတီတိ မုဟုတ္တံ။ (တစ်နည်း) ဟုဿတိ ကုဋိလျတီတိ မုဟုတ္တံ။ ကောက်ကွေးခြင်းကြီယာ။ တမဟုတ်ဟူသောကာလ။ ဒသလဟု၊ခဏ။

မဟာမတ္တ- မဟတိ မတ္တာယဿာတိ မဟာမတ္တော။ ကြီးသောအတိုင်းအရှည်၏ အမတ်နှင့်ဌာနီဌာနအစပ်။ အမတ်ကြီးဒြဗ်။ မဟာအမစ္စော။

ခတ္တ- ခဏာန္တိတိ ခတာ။ ခတေ တာယတိ ရက္ခတီတိ ခတ္တာ။ ဘဏ္ဍာကိုဖျက်ဆီးဆောင်းယူတတ်သော ယောကျ်ားတို့၏ အမတ်နှင့်ကမ္မကမ္မိအစပ်။ အမတ်ကြီးဒြဗ်။ မဟာမတ္တော။

ဒိသာ- အညမည် သမ္ဗန္ဓါပိ အသံကိဏ္ဏာဘာဝေန ဒိဿတိတ် ဒိသာ။

နိဂါတ် (၅)

(က) သံဟတာကို သံဟတတ္တာ။ ယေသံ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာနံ။ (တို့၏+တို့ကို) ဂဏိဘူတတ္တာ။ (တူ၏) (၏+သည်)

နိဂါတ် (၆)

(ဂ) အဂဏာ ဂဏာတံ ပတ္တာ-ဖြင့် ဂဏိဘူတာဌ် ဂဏာပုဒ်ဘူတပုဒ် အဂဏာပိ ဂဏာ ဟုတွာ ဘူတာ ဂဏိဘူတာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ (ဋီ၊သစ်) (တစ်နည်း)အဂဏာပိ ဂဏံ ဘူတာ ပတ္တာ တိ ဂဏိဘူတာဟု တဗ္ဘာဝဝုတ္တိ ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘူတသဒ္ဒါရောက် ခြင်းအနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊ သမာသ်အလယ်၌ ဇိပစ္စည်းသက်၍ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

ပုဗ္ဗေ နဂရဿ-စသည်ဖြင့် မြို့ပြင်၌ အစုအဖွဲ့၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သည်ကို သိစေ။

(ဃ) မဟာမတ္တော-ဖြင့် ခတ္တံအရ အမတ်ကြီးကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

ပုဋ္ဌိတပဉ္စေဗျာကရဏသမတ္ထော-ဖြင့် အမတ်ကြီးဟူသည် မေးအပ်သောပြဿနာကို ဖြေဆိုခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သူပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ တံ-ဖြင့် ခတ္တံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(င) မုဟုတ္တံ ပဋိမာနေန္တု-ဖြင့် မသွားစေခြင်း(ဆိုင်းငံ့ခြင်း)ဟူသည် တမဟုတ်မျှ မြတ်နိုးပါဟူ သော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နိဂါတ် (၇)

ခတ္တာ- ခတ္တိယသဒ္ဒါ၊ပဒ+တာဓာတ်။ ခတ္တိယကို ခတပြု။(ဋီ၊သစ်) (တစ်နည်း) ခတ+တာ+က။ ကအနုဗန်ချေ၊ သိသက်၊ သိကို ဩပြု၊ ခတ္တောဟုဆိုလိုလျှက် ဩကို အာပြု။ (ဘာဋီ)

ဂဏိဘူတာ-ဂဏ+ဘူတာ။ ဏ၏အကို ဤပြု။တစ်နည်း- ဤပစ္စည်းသက်။

ကေကိဿာယ- ကေ။ သသက်၊ ကေကေဟု ဒွိရုပ်ပြု၊ သကို ဿာယပြု၊ ကေ၏အကို ဣပြု။

မုဟုတ္တ- ဟုဿ+တ။ (အောက်၌ ရေးသားပြီး)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

အမတ်ကြီးကို ခတ္တာဆိုရကြောင်း–မင်း မင်းမျိုးစသူတို့၏ ဘဏ္ဍာတို့ကို ဖျက်ဆီးယူဆောင်တတ်သော ယောက်ျားတို့မှ စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် ခတ္တာမည်၏။ (ဋီကာဟောင်း၊ဘာဋီ) (တစ်နည်း)မင်းမျိုးစသူတို့၏ ဒဏ်ကိုဆောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ခတ္တိယမည်၏၊ ထိုခတ္တိယတို့ကို စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် ခတ္တာမည်၏။ (ဋီကာသစ်)

နံပါတ် (၁၀)

ဗျာကဏသမတ္ထောအရ– သတိဝီရိယဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ၊ဝီရိ။ (တစ်နည်း) ဌာနာဌာနကောသလ္လဉာဏ်ကောက်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ မေးအပ်သောပြဿနာတို့သည် အာရမ္မဏ။ မိမိရှင်ဘုရင်၏ အကျိုးတရားတို့ကို လိုလားခြင်း၊အပြစ်ကိုရှောင်လွှဲလိုခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ (ဋီ) ရှင်ဘုရင်၏မြတ်နိုးမှုကိုခံရခြင်း လာဘ်ခြွေရံသင်းပင်း ပေါများခြင်းစသော အကျိုးတရားသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၄)

(က) နာနာဝေရဇ္ဇကာနန္တိ နာနာဝိဓေသု ရဇ္ဇေသု အညေသု အညေသု ကာသိကောသလာဒိသု ရဇ္ဇေသု ဇာတာ။

(ခ) တာနိ ဝါ တေသံ နိဝါသာ၊ တတော ဝါ အာဂတာတိ နာနာဝေရဇ္ဇကာ။

(ဂ) ကေနစိ ဒေဝကရဏီယေနာတိ တသ္မိံ ကိရ နဂရေ ဒွိဟိ ကရဏီယေဟိ ဗြာဟ္မဏာ သန္နိပတန္တိ ယညာနုဘဝနတ္ထံ ဝါ မန္တသဇ္ဈာယနတ္ထံ ဝါ။

(ဃ) တဒါ စ တသ္မိံ နဂရေ ယညော နတ္ထိ။

(င) သောဏဒဏ္ဍဿ ပန သန္တိကေ မန္တသဇ္ဈာယနတ္ထံ ဧတေ သန္နိပတိတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။

နံပါတ် (၁)

(က) နာနာဝိဓေသု–အထူးထူးအပြားအပြားရှိကုန်သော။ ရဇ္ဇေသု–တိုင်းပြည်တို့၌။ အညေသု–စမ္ပါမြို့မှ တစ်ပါးကုန်သော။ဇာတာ–မွေးဖွားကုန်သော။

သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအနက်–နာနာဝေရဇ္ဇကာနံ–အထူးထူးအပြားအပြားများကုန်သော တိုင်းပြည်တို့၌ မွေးဖွားကုန်သော။ ဝါ–အထူးထူးအပြားပြားများကုန်သော တိုင်းပြည်တို့ဟူသော နေရာရှိကုန်သော။ ဝါ–အထူးထူးအပြားပြားများကုန်သော တိုင်းပြည်တို့မှလာကုန်သော။

(ဂ) ယညာနုဘဝနတ္ထံဝါ–ယဇ်ကို ခံစားခြင်းအကျိုးငှါသော်လည်းကောင်း၊မန္တသဇ္ဈာယနတ္ထံဝါ–ဗေဒင်ကို သရဇ္ဈာယ်ခြင်းအကျိုးငှါလည်းကောင်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊(က)ဖြင့် နာနာဝေရဇ္ဇကာပုဒ်ကို နာနာဝိဓေသု ရဇ္ဇေသု ဇာတာ နာနာဝေရဇ္ဇကာ–ဟု ဇာတတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏၊ဇာတတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထသာ ပြုအပ်ပါသလော၊အဘယ်ဝစနတ္ထတို့ ကိုလည်း ပြုအပ် ပြုနိုင်ပါသေးသနည်း၊စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား–ဇာတတဒ္ဓိတ်မှတစ်ပါး နိဝါသတဒ္ဓိတ် အာဂတတဒ္ဓိတ်တို့လည်း ပြုအပ်သေး၏ ဟူလို–။

(ဃ) သို့–ဆရာ၊(က)ဖြင့် ယညာနုဘဝနအကျိုးငှါလည်းကောင်း၊မန္တာန်သရဇ္ဈာယ်ခြင်းအကျိုးငှါလည်း ကောင်း နှစ်ပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဗြာဟ္မဏတို့သည် စည်းဝေးကြကုန်၏–ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုနှစ်ကိစ္စတို့တွင် အဘယ်ကိစ္စကြောင့် စည်းဝေးကြကုန်သနည်း။ ယညာနုဘဝနအကျိုးငှါစည်းဝေးကြကုန်သ လော၊စုဒ်ကြောင့် (ဃ+င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု တဒါ တသ္မိံ နဂရေ ယညော နတ္ထိ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကိမတ္ထံ တေ သန္တိပတိတာ။

(ဂ) သောဏဒဏ္ဍဿ သန္တိကေ မန္တသဇ္ဈာယနတ္ထံ။

နံပါတ် (၄)

နာနာဝေရဇ္ဇကာ–ဝိသိဋ္ဌာနိ ရဇ္ဇာနိ ဝိရဇ္ဇာနိ၊ ဝိရဇ္ဇာနေဝ ဝေရဇ္ဇာနိ၊ နာနာဝိဓာနိ ဝေရဇ္ဇာနိ နာနာဝေရဇ္ဇာနိ။ တေသု ဇာတာ နာနာဝေရဇ္ဇကာ။

ရဇ္ဇံ– ရညော ဣဒံ ရဇ္ဇံ။

မင်း၏တိုင်းနိုင်ငံနှင့် နိ...သယ/နိဿိတ စပ်၊ ကာသိတိုင်း ကောသလတိုင်းစသည်။ရဋ္ဌ။

ယညာ– ယဇန္တိ အနေနာတိ ယညော။

ပူဇော်ခြင်းကြိယာ၊ယဇ်ပူဇော်မှု။ယာဂ။ကတ

နံပါတ် (၅)

(က) နာနာဝေရဇ္ဇကတ္တာ–(ဇာတတ္တာ+နိဝသတ္တာ) ဗြာဟ္မဏာနံ

နံပါတ် (၆)

(က) နာနာဝိဓေသု ရဇ္ဇေသုဖြင့် နာနာနိပါတ်သည် ဝိဓ(အထူးထူးအပြားပြား)အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဝိသိဋ္ဌာနိ ရဇ္ဇာနိ ဝိရဇ္ဇာနိ၊ဝိရဇ္ဇာနိယေဝ ဝေရဇ္ဇာနိ၊နာနာဝိဓာနိ ဝေရဇ္ဇာနိ နာနာဝေရဇ္ဇာနိ–ဟု အရတူ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

အညေသုစသည်ဖြင့် ဝေရဇ္ဇာနိအရ အခြားသော ကာသိတိုင်း ကောသလတိုင်းစသည်တို့ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဝေရဇ္ဇာနိ၌ ဝေရဇ္ဇပုဒ်+ကပစ္စည်း၊ယင်းကပစ္စည်း၏ ဇာတအနက်၌ သက်၍ နာနာဝေရဇ္ဇေသု ဇာတာ နာနာဝေရဇ္ဇကာ–ဟု ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

အဓမှာ–အာ+ဓျော။ ဈအသဒ္ဒါသဒ္ဒေဘော် ဓလာ၊ ဈကို မုပြု၊ အာကို အပြု။

ဥတ္တမ– ဥဂ္ဂတ+တမ။ ဂ္ဂတချေ။ တဒ္ဒေဘော်လာ။

နံပါတ် (၈)

သောဏဒဏ္ဍော ဥတ္တမဗြာဟ္မဏော–

၁။ မြတ်သောအမျိုး၌ မွေးဖွားခြင်းဟူသော အဘိဇနသမ္ပတ္တိ။

၂။ စည်းစိမ်ဥစ္စာ၏ ပြည့်စုံခြင်းဟူသော ဝိတ္တသမ္ပတ္တိ။

၃။ ဝေဒကျမ်းတတ်ခြင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းဟူသော ဝိဇ္ဇာသမ္ပတ္တိတို့ကြောင့် ထင်ရှား၏။

နံပါတ် (၁၀)

မှဟုတ္တံ ပဋိမာနေန္တု–၌ ဓာတ်အရ– စောင့်ဆိုင်းကုန်သော ဗြာဟ္မဏတို့သံန္တာန် မေတ္တာပြဓာန်းသော ကာယိလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။မွေ/မွေ။ သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည် အာရုံမှဏ။ခဏတ္တ၏စောင့်ကြပါကုန်–ဟု ပြောဆိုသောစကားသည်လည်းကောင်း၊သောဏဒဏ္ဍနှင့်အတူ ဘုရားဖူးသွားလိုခြင်းသည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။အတိုင်း တိုင်းအပြည်ပြည်၌ နေကြကုန်သော ငါးရာသောပုဏ္ဏားတို့သည် ဘုရားဖူးမသွားရန် တောင်းမန်ခြင်း။ယင်းတို့ ၏စကားကို ပယ်ဖ်ဖက်၍ နှစ်ဆယ့်ကိုးပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ဗုဒ္ဓ၏ဂုဏ်တော်ကို ချီးမွမ်းတော်မူခြင်း။ပြဿနာကို မေးလျှောက်ခြင်း။ပြဿနာအဆုံး၌ သရဏဂုံတည်ခြင်း စသောအကျိုးတရားတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅)

(က) "ဟန္ဒသ ဂမနန္တရာယံ ကရောမာ" တိ သမ္ဗန္ဓယိတွာ တတ္ထ အဂမံသု။တံ သန္တာယ

http://www.dhammadownload.com

"အထ ခေါ တေ ဗြာဟ္မဏာ" တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ (ဒီ၊၃၊၁။၂၅၀။)

(ခ) တတ္ထ က္လမိနာပဂေနာတိ က္လမိနာပိ ကာရဏေန။

(ဂ) ဝေံ တော် ကာရဏံ ဝတွာ ပုန "အတ္တနော ဝဏ္ဏော ဘညမာနေ အတုဿနကာသတ္တော နာမ နတ္ထိ၊ဟန္တသ ဝဏ္ဏံ ဘဏာနေန ဂမနံ နိဝါရေဿာမာ" တိ စိန္တေတွာ "ဘဝံ ဟိ သောဏဒဏ္ဍော ဥဘတော သုဇာတော" တိ အာဒီနိ ကာရဏာနိ အာဟံသု။

နံပါတ် (၁)

(က) အဿ–ထိုသောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားအ၏။ဂမနန္တရာယံ–သွားခြင်း၌အန္တရာယ်ကို။သမ္မန္တယိတွာ–သဘောတူ တိုင်ပင်၍။တတ္ထ–ထိုသောဏဒဏ္ဍ ပုဏ္ဏားအထံသို့။တံ–ထိုသွားခြင်းကို။

(ခ) အတုဿနကာသတ္တောနာမ–မနှစ်သက်သော သတ္တဝါမည်သည်။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့– ဆရာ၊ပါဠိတော်၌ ပုဏ္ဏားတို့သည် ဘဝံ ဟိ သောဏဒဏ္ဍော ဥဘတော သုဇာတော အ စရှိသော အကြောင်းအရာတို့ကို ပြောဆိုကြကုန်၏–ဟု မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ရဟန်းဂေါတမသို့ ချဉ်းကပ်လသော် အရှင်သောဏဒဏ္ဍ၏ အခြံအရံ ယုတ်လျော့လတံ့၊ရဟန်းဂေါတမ၏ အခြံအရံတိုးလတံ့–ဟူသော အကြောင်း ဖြင့်လည်း ဘုရားထံသို့ သွားခြင်းကို တားမြစ်အပ်ပြီးမဟုတ်ပါလော။ထိုသို့ ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် တဖန် "ဘဝံ ဟိ သောဏဒဏ္ဍော ဥဘတော သုဇာတော"အစရှိသော အကြောင်းတို့ကိုလည်း ပြောဆိုကြပါကုန် သနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဂ)ရှု– (က) နနု ဝေံ တော် ကာရဏံ ဝုတ္တံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ "ဘဝံ ဟိ သောဏဒဏ္ဍော ဥဘတော သုဇာတော" တိ အာဒီနိ ကာရဏာနိ အာဟံသု။

(ဂ) "အတ္တနော ဝဏ္ဏော ဘညမာနေ အတုဿနကာသတ္တော နာမ နတ္ထိ၊ ဟန္တသ ဝဏ္ဏံ ဘဏာနေန ဂမနံ နိဝါရေဿာမာ"တိ အာဟံသု၊တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

အန္တရာယ– သတ္တသန္တာနဿ အန္တရေ ဝေမဇ္ဈေ ဝေါ် အာဂစ္ဆတီတိ အန္တရာယော။
စုတိပဋိသန္ဓီနံ အန္တရေ အယတီတိ အန္တရာယော။
ရောက်ခြင်းကြိယာ။ အန္တရာယ်၊ ပစ္စူဟော။

အင်– အင်္ဂေတိ ဂမေတိ အတ္တနော ဖလံ ဉာပေတီတိ အင်္ဂ။
သယံ အင်္ဂီယတိ ဂမီယတိ ဉာယတီတိ အင်္ဂ။
သိခြင်းကြိယာ။အကြောင်းအရာ။ကာရဏာ။

အတုဿနကသတ္တ–တုဿတီတိ တုဿနော၊တုဿနောယေဝ တုဿနကော။ န တုဿနကော အတုဿနကော။ အတုဿနကော စသော သတ္တောစာတိ အတုဿနကသတ္တော။

နံပါတ် (၅)

ဘညမာနတ္တာ– ဝဏ္ဏဿ။(၏+ကို)
နတ္ထိ–နတ္ထိတာယ– အတုဿနကသတ္တဿ နာမ။

နံပါတ် (၆)

(ခ) က္လမိနာပိ ကာရဏေနဖြင့် က္လမိနာပဂေနကို က္လမိနာပိ+အင်္ဂေန–ဟု ပဒဒွေဒပြုအပ်သည် ကိုလည်းကောင်း၊အင်္ဂသဒ္ဒါသည် ကာရဏအနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊ဝါ–ကာရဏာသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်

http://www.dhammadownload.com

ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဝဋ္ဋသီ- ဝဋ္ဋ+ဣ။ ဇကို ဆပြု၊သ လာ။(ပါဠိပဒကျမ်းညွှန်း အတွဲ၁။၉၄၇။)
ကပိတ္ထန- ကပိ+ထန။ တ-လာ။

နံပါတ် (၈)

အဓေယ္ယာတိ ဣသသရော- အစိုးရသည့်၏အဖြစ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ကံ၏အစွမ်းကြောင့် အစိုးရခြင်းအလေ့ရှိ၏။ထိုအစိုးရသည့်၏အဖြစ်သည် စည်းစိမ်၏ ပြည့်စုံခြင်းအကြောင်းကြောင့် ထင်ရှားစွာဖြစ်သည် ထို့ကြောင့် အမှု၏ပရိယာယ်အားဖြင့် ဣသသရကို ပြသည်။ (ဋီသစ်)

ဖြဟ္မုဝဋ္ဋ-မြတ်သောကိုယ်ရောင်(ရွှေရောင်) ရှိခြင်းဖြစ်၏။ဖြဟ္မာ့ကိုယ်နှင့်တူ၏။ဖြဟ္မာ၏ကိုယ်လို ဖြောင့်မတ်သော ကိုယ်ခန္ဓာရှိသည့်၏အဖြစ် မဟုတ်။

နံပါတ် (၁၀)

ဂမနန္တရာယံ ကရောမ-လာဘမဒ္ဒေရ ပြခန်းသော ဒေါသမူစတ္တပ္ပါဒ်။ကောဝ/ရုဒ္ဒ။

သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည် အာရမ္ဘဏ၊သောဏဒဏ္ဍအား မြတ်စွာဘုရားကို မဆည်းကပ် မကိုးကွယ်စေလိုခြင်း။ဆည်းကပ်ဖြစ်သော သောဏဒဏ္ဍအိမ်ရှေ့ဝါးပေါက်၌ ပုဏ္ဏားတို့ စည်းဝေးမှု မဖြစ်နိုင်တော့ခြင်းသည် ဥဒ္ဒီပန။အကြောင်းအမျိုးမျိုးပြ တားမြစ်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။(ဂ) အာဟံသုအရ မေးကာလည်း နည်းတူ။

ဝါကျစဉ် (၆)

(က) သံသုဒ္ဓဂဟဏီကောတိ သံသုဒ္ဓါ တေ မာတုဂဟဏီ။
(ခ) ကုစ္ဆိတိ အတ္ထော။
(ဂ) သမဝေပါကိနိယာတိ ဧတ္ထ ပန ကမ္မဇတေဇောဓာတု "ဂဟဏီ" တိ ဝုစ္စတိ။
(ဃ) ယာဝ သတ္တမပိတာမဟယုဂါတိ ဧတ္ထ ပိတု ပိတာ ပိတာမဟော၊ ပိတာမဟဿ ယုဂံ ပိတာမဟယုဂံ။
(င) ယုဂန္တိ အာယုပ္ပမာဏံ ဝုစ္စတိ။
(စ) အဘိလာပမတ္တမေဝ စေတံ။
(ဆ) အတ္ထတော ပန ပိတာမဟောယေဝ ပိတာမဟယုဂံ။
(ဇ) တတော ဥဒ္ဓံ သဗ္ဗေပိ ပုဗ္ဗပုရိသာ ပိတာမဟဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၁။၂၅၀။

နံပါတ် (၁)

(က) တေ-အရှင်၏။မာတု-အမိ၏။ဂဟဏီ-ဝမ်းတိုက်သည်။သံသုဒ္ဓါ-စင်ကြယ်ပါ၏။
(ဂ) ပန-အများစကားညှပ်လိုက်ပါဦးအံ့။(မဟာသုဒဿနသုတ္တေ-၌။)
(ဃ) ယုဂံ-အသက်အပိုင်းအခြားသည်။ပိတာမဟယုဂံ-အဖိုး၏အသက်အပိုင်းအခြား။
(စ) စ-ဆက်။ဧတံ-ဤပိတာမဟယုဂသဒ္ဒါသည်။အဘိလာပမတ္တမေဝ-ပြောဆိုအပ်ရုံး ဖြစ်သော သဒ္ဒါမျှသာတည်း။
(ဇ) တတော-ထိုအဖိုးမှ။ဥဒ္ဒံ-အထက်၌။ပုဗ္ဗပုရိသာ-ရှေး၌ဖြစ်သောယောက်ျားတို့ကို။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့- ဆရာ၊(ခ) ဖြင့် သံသုဒ္ဓဂဟဏီကော၌ ဂဟဏီအရ အမိဝမ်းကို ယူအပ်၏-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ခပ်သိမ်းသောအရာ၌ပင် ဝမ်းကို ဂဟဏီအရ ယူအပ်ပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(စ)သို့- ဆရာ (င)ဖြင့် ယုဂဟူသည် အာယုပ္ပမာဏကို ဆိုအပ်၏-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ဤ၌

http://www.dhammadownload.com

အဖိုး၏ အာယုပ္ပမာဏကိုပင် အလိုရှိအပ်ပါသလော။အဘယ်ကို အလိုရှိအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

(ဓ)သို့– ဆရ (ဆ)ဖြင့် ပိတာမဟယုဂအရ အနက်အရကောက်အားဖြင့် အဖိုးကိုပင် ကောက်ယူအပ်၏။ ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ယင်းသို့ဆိုသော် အဖိုးတိုင်ရှိသာ သံသုဒ္ဓဂဟဏီကဖြစ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့်(ဓ)မိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(က) နနု ယုဂန္တိ အာယုပ္ပမာဏံ ဝုစ္စတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ အဘိလာပမတ္တမေဝ စေတံ ဝုတ္တံ။

(ဂ) နနု အတ္ထတော ပိတာမဟောယေဝ ပိတာမဟယုဂံ။ တသ္မာ–

နံ့ပါတ် (၄)

ဂဟဏီ– ဂဗ္ဘံ ဂဏှာတိ ဓာရေတီတိ ဂဟဏီ။(အမိ၏ ဝမ်းကြာတိုက်)

ယထာဘုတ္တံ အာဟာရံ ဂဏှာတိ န ဆဍ္ဍေတီတိ ဂဟဏီ။ (ဝမ်းမီး)

ယူခြင်းကြိယာ၊အမိ၏ဝမ်းကြာတိုက်၊(ဝမ်းမီး)ကုန္တိ။(ပါစကသောဓော)ဥဒ္ဒရဂ္ဂိ။

ကုစ္ဆိ– ကုသိယတိ အဇ္ဈောသီယတီတိ ကုစ္ဆိ။

သံသုဒ္ဓဂဟဏိက–သံသုဇ္ဈတီတိ သံသုဒ္ဓါ။

သံသုဒ္ဓါ ဂဟဏီ ယဿာတိ သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော။

စင်ကြယ်သောအမိဝမ်း၏သောဏဒက္ခပုဏ္ဏားနှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ်၊

သောဏဒက္ခပုဏ္ဏားဖြစ်၊သံသုဒ္ဓါ မာတုဂဟဏီ။

သမဝေပါကိနိယာ–ဝိပါစနံ ဝိပါကော။ဝိပါကောယေဝ ဝေပါကော။

သမံ ဝေပါကော သမဝေပါကော။သမဝေပါကော ယဿာ အတ္ထီတိ

သမဝေပါကနိယာ။

အညီအမျှကျက်ခြင်း၏ ဝမ်းမီးနှင့် အကြောင်းအကျိုးစပ်၊ဝမ်းမီး။ဥဒရဂ္ဂိ။

ယုဂ– ယုဇ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ယုဂံ။ (အာယုပ္ပမာဏ)

နံ့ပါတ် (၅)

သံသုဒ္ဓတ္တာ (သံသုဒ္ဓတာယ)–မာတုဂဟဏိယာ။

သံသုဒ္ဓဂဟဏိကတ္တာ– ဘောတော သောဏဒက္ခဿ

နံ့ပါတ် (၆)

(ဃ) ပိတုပိတာဖြင့် ပိတာမဟော၌ ပိတု+အာမဟပစ္စည်း။ယင်းအာမဟပစ္စည်း၏ ပိတာအနက်၌ သက်၍ ပိတု ပိတာ ပိတာမဟော–ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ပိတာမဟသ ယုဂံဖြင့် ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် သမာသ်ကို သိစေ။

(ဆ) ဖြင့် ပိတာမဟယုဂအရ ပဓာနနည်း၊ဥက္ကဋ္ဌနည်းအားဖြင့် အဖိုးကိုသာ ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဓ) ဖြင့် အဘိုး၏အထက်ဖြစ်သော ဘေး ဘီ ဘောင် ဘော ဟူသော အထက်ဖြစ်သော ရှေးဖြစ်သော ယောက်ျားတို့ကို ဖလူပစာနည်းအားဖြင့် ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံ့ပါတ် (၇)

ဝါက္ကရဏ– ဝါစာ+ကရဏ။ စကို ကပြု။အာကို အ–ရှေသပြု။

အက္ခိတ္တ– န+ခိပ+တ။ တဒ္ဓေဘော်လာ၊ဓာတွန် ပ–ချေ။ န–ကို အ ပြု။

အနုပက္ကုဋ္ဌ–န+ဥပ+ကုသ+တ။ နကို အန်၊ကဒ္ဓေဘော်လာ၊ဓာတွန်နှင့်တကွ တကို ဋ္ဌ ပြု။

http://www.dhammadownload.com

နိဒါတ် (၈)

သံသုဒ္ဓဂဟဏီက ဆိုရပုံ-လောကဦ မွေးစားသား၏အစွမ်းဖြင့်လည်း အမေ အဖေအမည်သည် ထင်ရှား၏။ဤကြား သြရသပုတ္တ (ရင်၌ဖြစ်သောသား)၏ အစွမ်းဖြင့်သာ အလိုရှိအပ်သည်ကို ပြလို၍ ဆို။

ဇာတိအစွမ်းဖြင့်သာ သုဇာတအဖြစ်ကို ထင်ရှားစွာ ပြခြင်းအကျိုးငှါ မာတိတောစ ပိတိတော စ-ဟု ဆိုသည်။

ပါကျစဉ် (၇)

(က) စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလေန သီလဝါ။

(ခ) တံ ပန သီလံ အရိယံ ဥတ္တမံ ပရိသုဒ္ဓံ။တေနာဟ " အရိယသီလီ "တိ။

(ဂ) တဒေတံ အနဝဇ္ဇနဋ္ဌေန ကုသလံ။တေနာဟ " ကုသလသီလီ " တိ။

(ဃ) ကုသလသီလေနာတိ ဣဒမဿ ဝေဝစနံ။ ဒီ။ဋ္ဌ၊၁။၂၅၅။

နိဒါတ် (၁)

(ခ)။ တံ-ထိုစတုပါရိသုဒ္ဓိသီလသည်။အရိယံ-ကိလေသာတို့မှ ဝေးကါ၏။ပရိသုဒ္ဓံ-ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်၏။

(ဂ) တဒေတံ-ထိုစတုပါရိသုဒ္ဓသီလသည်။အနဝဇ္ဇနဋ္ဌေန-အပြစ်မရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။

(ဃ) အဿ-ထိုကုသလသီလဟူသောပုဒ်၏။ဝေဝစနံ-ဝေဝုစ်ပရိယာယ်ဝကားလှယ်တည်း။

နိဒါတ် (၂)

(ခ)သို့-ဆရာ၊ပါဠိတော်၌၊သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည်၊မြတ်စွာဘုရားကို အရိယသီလီ-ဟု ချီးမွမ်းစကားကို ပြောဆိုအပ်၏။သီလဝါ-ဟုဆိုက ချီးမွမ်းခြင်းကိစ္စ ပြီးကောင်းသည်မဟုတ်လော။ပြီးပါလျက် အဘယ်ကြောင့် အရိယသီလီ-ဟု တဖန်ချီးမွမ်းအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ)သို့ ပါဠိတော်၌၊သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည်၊မြတ်စွာဘုရားကို ကုသလသီလီ-ဟု ချီးမွမ်းစကားကို ပြောဆိုအပ်၏။မြတ်စွာဘုရားအား ကြိယာဇောသာ ဖြစ်ကောင်းသောကြောင့် ကုသလသဒ္ဒါ၏ သုခဝိပါကအနက် မဖြစ်သင့်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။အဘယ်ကြောင့် ကုသလသီလီ-ဆိုအပ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နိဒါတ် (၃)

(က) နနု သီလဝါတိ ဝုတ္တေ သီဒ္ဓေါ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပုန အရိယသီလီတိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) တံ သီလံ အရိယံ ဥတ္တမံ ပရိသုဒ္ဓံ၊တေန-

(က) နနု ကုသလသီလီတိ ဝုတ္တော။

(ခ) အထ ကသ္မာ ကုသလသီလေနာတိ ပုန ဝုတ္တံ။

(ဂ) ဣဒမဿ ဝေဝစနံ။တသ္မာ-

နိဒါတ် (၄)

ဥတ္တမ- ဥဒ္ဓုတော အတျတ္ထံ ဥတ္တမံ။တစ်နည်း-ဥဂ္ဂတော တမော ယသ္မာတိ ဥတ္တမံ။ -
ကျော်ကြားခြင်း၏အလွန်ထူးသောသီလနှင့် ဝိသေသန/သံျစပ်။အရိယသီလ။
အနဝဇ္ဇသီလ၊ပရိသုဒ္ဓသီလ။

ပရိသုဒ္ဓ- ပရိသုဇ္ဈတီတိ ပရိသုဒ္ဓံ။

အနဝဇ္ဇ-. ဝဇ္ဇမေဝ အဝဇ္ဇံနတ္ထိ အဝဇ္ဇံ ယသ္မိံ အနဝဇ္ဇံ။
အပြစ်မရှိခြင်းဂုဏ်၏အရိယသီလနှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ်၊အရိယသီလ။

http://www.dhammadownload.com

ဝေဝစန်- ဝိဝိခံ ဝစနံ ဝေဝစနံ။

နိဗ္ဗိတ် (၅)

သီလဝါကို သီလဝန္တတ္တာ-ဟု ပြင်။သမဏာဿ ဂေါတမဿ-ဟု ခံ။

နိဗ္ဗိတ် (၆)

(က) စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလေနဖြင့် သီလဝါ၌ သီလအရ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) တံသီလံ အရိယံဖြင့် အရိယသီလီကို အရိယံ သီလံ အရိယသီလံ၊အရိယသီလံ အဿ အတ္ထီတိ အရိယသီလီ-ဟု ကမ္မဓာရည်းအတွင်းငုပ်သော ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ဥတ္တမံ ပရိသုဒ္ဓံ-ဖြင့် ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသောသီလသည် မြတ်လည်းမြတ်၊စင်ကြယ်လည်းစင်ကြယ်၏-ဟု အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဂ) အနဝဇ္ဇေဖြင့် ကုသလသီလီ-၌ ကုသလသဒ္ဒါသည် အနဝဇ္ဇအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နိဗ္ဗိတ် (၇)

အရိယ- အာရကာ။ အာကို ရဿ၊ရ၏အကို က္က၊ကကို ယပြု။(ကိလေသေဟိ အာရကာ အရိယံ)

နိဗ္ဗိတ် (၈)

မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတစ်ပုဒ်တည်းဖြင့် ရှစ်သောင်းလေးထောင်ကုန်သောသတ္တဝါ၊ မရေတွက်နိုင်ကုန်သောနတ်လူတို့သည် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်အမြိုက်ရေကို သောက်ကြရကုန်၏။ထိုကြောင့် မြတ်စွာဘုရာ ဗဟူနံ အာစရိယ ဖြစ်၏။ သာဝကဝေနေယျတို့ကား ပါစရိယဖြစ်၏။ (ဆရာ့ဆရာ ဟူလို)

နိဗ္ဗိတ် (၁၀)

(ဂ+ဃ) အာဟ-အရ၊ သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသန္တာန် ချီးမွမ်းအခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော သဒ္ဒါ စေတနာ ပညာကောက်။မွေ့/မွေ့။တစ်နည်း- ဥဿာဟာ၊ဝီရ။ မြတ်စွာဘုရားသည် အာရမ္မဏ၊မြတ်စွာဘုရား သီလတော်၏ အရိယဂုဏ်၊ဥတ္တမဂုဏ်၊ပရိသုဒ္ဓဂုဏ်၊အနဝဇ္ဇဂုဏ်တို့သည် ဥဒ္ဒိပန။ဘုရားဖူးသွားခြင်း၊တရားနာခြင်း၊ နောင်နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှါလည်းကောင်း၊ဝါနာဘာဂီအကျိုးငှါလည်းကောင်း ဖြစ်ရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၈)

(က) ဒိဏကာမရာဂေါတိ ဧတ္ထ ကာမံ ဘဂဝတော သဗ္ဗေပိ ကိလေသာ ဒိဏာ။

(ခ) ဗြာဟ္မဏော ပန ဝေ န ဇာနာတိ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၃။)

(ဂ) အတ္တနော ဇာနနဋ္ဌာနေယေဝ ဂုဏံ ကထေတိ။

(ဃ) ဝိဂတစာပလ္လောတိ "ပတ္တမဏ္ဍနာ စီဝရမဏ္ဍနာ သေနာသနမဏ္ဍနာ ဣမဿ ဝါ ပူတိကာယဿ။ ပ ။ကေဠနာ ပဋ္ဌိကေဠနာ"တိ ဇေ ဝုတ္တစာပလ္လာ ဝိရဟိတော။

နိဗ္ဗိတ် (၁)

(ဃ) ဝုတ္တစာပလ္လာ-ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်သော လျှပ်ပေါ်လော်လည်သည်၏အဖြစ်မှု။

သာဝကပါဠိအနက်-ပတ္တမဏ္ဍနေစ-သပိတ်ကို တန်ဆာခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ဣမဿပူတိကာယဿ-ဤပုပ်သော ခန္ဓာကို။ ကေဠနာ-မြူးပျော်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။

နိဗ္ဗိတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် စင်စစ်အားဖြင့် မြတ်စွာဘုရားအား ကိလေသာအားလုံးကုန်ပြီးသူ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပါဠိတော်၌ သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည် ဒိဏကာမရာဂေါဟု ကာမရာဂတစ်ပါးတည်းကုန်ခြင်း

http://www.dhammadownload.com

ကိုသာ ချီးမွမ်းပြောဆိုအပ်သည် မဟုတ်လော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ့်ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားအား ကိလေသာ အားလုံးကုန်ပြီးဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(က) စသည်သို့-ဆရာ၊ပါဠိတော်၌ သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည် ခီဏာကာမရာဂေါ-ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား အား ချီးမွမ်းသောစကားကို ဆိုအပ်၏။စင်စစ်သော်ကား မြတ်စွာဘုရားသည် ကာမရာဂတစ်ပါးသည်သာ ကုန်ခမ်းသည်မဟုတ်၊ကိလေသာအားလုံး ကုန်သည်မဟုတ်ကါလော။အဘယ်ကြောင့် ခီဏာကာရာဂေါ-ဟုသာ ချီးမွမ်းအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (က) စသည် မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု ဘဂဝတော သဗ္ဗေပိ ကိလေသာ ခီဏာ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ခီဏကာရာဂေါတိ အာဟ။
(ဂ) ယသ္မာ ဗြာဟ္မဏော ထေ န ဇာနာတိ။
အတ္တနော ဇာနနဋ္ဌာနေယေဝ ဂုဏံ ကထေသိ၊ တသ္မာ-

နိဿယ (၄)

ကိလေသာ- ကိလိဿန္တီတိ ကိလေသာ။
ခီဏာ- ခီယိံသူတိ ခီဏာ။
စပလ- စပံ လာတီတိ စပလော။ စပလဿ ဘာဝေါ စာပလ္လံ။
လော်လီသူ၏တန်ဆာဆင်ခြင်းနှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ်။တန်ဆာဆင်မှု ယူတတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အမူအရာကြိယာ။စာပလျံ။
(တစ်နည်း) စုပတိ ကေတ္ထ န တိဋ္ဌတီတိ စပလော။
ပူတိ- ပူယတေတိ ပူတိ။

နိဿယ (၅)

ခီဏာကာမရာဂတ္တာ-(ဝိဂတစာပလ္လတ္တာ)-သမဏဿ ဂေါတမဿ။

နိဿယ (၆)

(ဃ) စာပလ္လာ ဝိရဟိတောဖြင့် ဝိဂတစာပလ္လော၌ ဝိဂတပုဒ်၊စာပလ္လပုဒ်၊ဝိဂတသဒ္ဒါသည် ဝိရဟိ တ အနက်ဟော‌သည်ကိုလည်းကောင်း၊ဝိဂတံ စာပလ္လံ ယသ္မာတိ ဝိဂတစာပလ္လော-ဟု ပဉ္စမီဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

ပတ္တမဏ္ဍနာစသည်ဖြင့် စာပလ္လဟူသည် သပိတ် သင်္ကန်း ကျောင်း အိပ်ရာနေရာတို့နှင့် ခန္ဓာကိုယ်ကို အလှပြင်ကာ ချစ်စရာကောင်းအောင် ပြုမှုခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟု စာပလ္လ၏ သရုပ်ကို သိစေ။

နိဿယ (၇)

စပလ- စပလ။ ဥက္ကို အပြု။ (မောဂ်)
စာပလ္လ- စပလ+ဏျ။ ဏအနုဗန်ချေ၊လျကို လပြု၊ဒွေဘော်လာ။

နိဿယ (၈)

ပူတိကာယ-ယနေ့ပင် မွေးဖွားသော ခွေးကို ဇရသိဂါလ(မြေခွေးအို)ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ပေါင် လုံးလောက်တုတ်၍ မပုတ်မဆွေးဘဲ ခိုင်မာစေကာမူ ဂဠောစိလတာ(ဆင်တုန်းမနွယ်)ကို ပူတိလတာ-ဟု ဆို အပ်သကဲ့သို့ထိုအတူ ရွှေအဆင်းကဲ့သို့ ရှိပါသော်လည်း မနုဿသရီရ(လူ့ကိုယ်)ကို ပူတိကာယ-ဟု ဆိုအပ်၏။

နိဿယ (၁၀)

စာပလ္လ-အရ အလှပြင်သူသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ကာမရာဂကောက်။ကာမ/ကာမ။သပိတ် သင်္ကန်း ကျောင်းအပ်ရာနေရာနှင့် မိမိ၏ ဘယသည် အာရမ္မဏ၊မိမိပိုင် သပိတ်စသည်နှင့်မိမိကာယကို အလွန်မြတ်

http://www.dhammadownload.com

နိုးခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ ကိလေသာတိုးပွားခြင်း၊ပလိဗောဓများခြင်းကြောင့် တရာထူးမရနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၉)

(က) အပါပပုရေက္ခာရောတိ အပါပေ နဝ လောကုတ္တရဓမ္မေ ပုရတော ကတွာ ဝိစရတိ။
(ခ) ဖြဟ္မညာယ ပဇာယာတိ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနမဟာကဿပါဒိ ဘေဒါယ ဖြာဟ္မဏပဇာယ၊ တေဝိဿာယ စ ပဇာယ ပုရေက္ခာရော။
(ဂ) အယဉ္ဟိ ပဇာ သမဏံ ဂေါတမံ ပုရက္ခတွာ စရတီတိ န ပါပံ ပုရတော ကတွာ စရတိ န ပါပံ ဣစ္ဆတီတိ အတ္ထော။
(ဃ) အပိစ အပါပပုရေက္ခာရောတိ န ပါပံ ပုရေက္ခာရော န ပါပံ ပုရတော ကတွာ စရတိ၊
(င) န ပါပံ ဣစ္ဆတီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဌ၊၁။၂၅၅။

နံ့ဝါတ် (၁)

(က) အပါပေ-မယုတ်မာကုန်သော။ဝါ-ပါပ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကုန်သော။ဝါ-ပါပမကင်းကုန်သော။ပါဠိတော်အနက်-(က) အပါပပုရေက္ခာရော-ယုတ်မာသော မကောင်းမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော။ လောကုတ္တရာတရားတို့ကို ရှေ့သွားပြုတတ်သူသည်။ (ယုတ္တသမာသ်)
(ဃ) ယုတ်မာသော အကျိုးမဲ့ကို ရှေ့သွားပြုတတ်သူသည် မဟုတ်သည်။ (အယုတ္တသမာသ်)

နံ့ဝါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် အပါပပုရေက္ခာရော၌ ပုရေက္ခာရသဒ္ဒါကို ဖြာဟ္မဟ္မညာယ ပဇာယ ပုဒ်၌လည်းလိုက်၍ အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ စကားအသို့လျှင် အတ္ထယုတ္တိရှိနိုင်ပါအံ့နည်း။ ပါဠိ၌ ပုရေက္ခာရသဒ္ဒါသည် အပါပပုဒ်နှင့်သာစပ်လျက် အပါပပုရေက္ခာရောဟု ရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့အနုသန္ဓေ-ဤသို့ (က+ခ)တို့ဖြင့် အပါပပုရေက္ခာရောကို န ပါပါ အပါပါ၊ ပုရေ ကရောတီတိ ပုရက္ခာရော၊ အပါပေ ပုရေက္ခာရော အပါပပုရေက္ခာရောဟု ယုတ္တတ္ထသမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း ဖြဟ္မညာယ ပဇာယ၌ ဖြာဟ္မဏအရ အရှင်သာရိပုတ္တာစသော အရိယာဖြာဟ္မဏကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို လည်းကောင်း ပြဆိုပြီး၍၊ယခုအခါ၌ ပါပံ ပုရေ ကရောတီတိ ပါပပုရေက္ခာရော၊ န ပါပပုရေက္ခာရော အပါပပုရေက္ခာရောဟု အယုတ္တတ္ထသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖြာဟ္မဏအရ ပကတိဇာတိဖြာဟ္မဏကိုအရကောက်ယူအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ဃ) မိန့်။ (ဋီ၊သစ်)

(ခ) ဝါကျ-တေဝိဿာယ စ ပဇာယ ပုရေက္ခာရော-တစ်ဝါကျထား၍တက်လိုသော် စသဒ္ဒါကို သမ္ပိဏ္ဍ ကြံ၍ ဤသို့တက်။ ။(က)ဖြင့် မကောင်းမှု၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးတို့ကို ရှေ့သွားပြု ၍ လှည့်လည်တတ်သောကြောင့် အပါပပုရက္ခာရမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ သိက်သက် လောကုတ္တရာတရားကိုးပါး ကိုသာ ရှေ့သွားပြုတတ်ပါသလော။ အဘယ်၏လည်း ရှေ့သွားပြုတတ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် တေဝိဿာယ စ ပဇာယ ပုရေက္ခာရော-မိန့်။

နံ့ဝါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ ဖြဟ္မညာယ ပဇာယာတိ ဝုတ္တံ၊ န ဖြဟ္မညာယ ပဇာယ ပုရေက္ခာရော။
(ခ) အထ ကသ္မာ တေဝိဿာယ စ ပဇာယ ပရေက္ခာရောတိ ဝုတ္တော။
(ဂ) နနု အယံ ပဇာ သမဏံ ဂေါတမံ ပုရက္ခတွာ စရတီတိ အတ္ထော ဒဠှဗ္ဗော၊တသ္မာ-

နံ့ဝါတ် (၄)

ဖြဟ္မညာ- ဖြဟ္မနိ သေဋ္ဌေ ဘဝေတိ ဘဝါ ဖြဟ္မညာ။ ဖြဟ္မနော ဘဂဝတော အပစ္စံ ဖြဟ္မညာ။ ဖြဟ္မံ သေဋ္ဌံ အရိယမဂ္ဂံ ဇာနာတီတိ ဖြဟ္မညာ။

http://www.dhammadownload.com

မြတ်သောမြတ်စွာဘုရားနှင့်ဖြစ်သောအရိယသာဝကတို့၏ နိဿယ/နိဿိတစပ်၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာစသော အရိယသာဝကဒြပ်။ခီဏာသဝ၊အရိယ။

ပဒာ- ယထာသကံ ကမ္မကိလေသေဟိ ပကာရေန ဇနီယတေတိ ပဇာ။

နံပါတ် (၅)

အပါပပုရေက္ခာရတ္တာ- သမဏာဿ ဂေါတမဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) နဝလောကုတ္တရဓမ္မေ-ဖြင့် အပါပအရ လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ပုရတောကတွာ-ဖြင့် ပုရက္ခာရောကို ပုရေ ကရောတီတိ ပုရေက္ခာရောဟု ကိတန္တသတ္တမီ တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ကရကို ခရပြု၍ ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း။ ဏပစ္စည်း ကတ္တားအနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ဝိစရတိ-ဖြင့် ဝိစရတိကြိယာထည့်စွက်၍ အနက်သမ္ဗန် အပ်သည်ကို သိစေ။အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် အပါပေ ပုရေက္ခာရော အပါပပုရေက္ခာရော-ဟု ယုတ္တသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

မှတ်ချက်- (ဃ)ဝါကျ၌ ပါပံ န ပုရေက္ခာရော အပါပပုရေက္ခာရော-ဟု အယုတ္တသမာသ်ကို ပြသည်။

(ခ) သာရိပုတ္တရာဒယော-စသည်ဖြင့် ဗြဟ္မညာအရ-အရှင်သာရိပုတ္တရာစသော အရိယာ ဗြာဟ္မဏကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဗြဟ္မညာ- ဗြာဟ္မဏ+ဃ။ နလာ၊ ဈကို ဉပြု၊ ဥဒ္ဒေသော်လာ။ (တစ်နည်း) ဗြဟ္မ+ဏျ။ ဏျကို ဉပြု၊ ဥဒ္ဒေသော်လာ။ (တစ်နည်း) ဗြဟ္မသဒ္ဒါ+ဉာဓာတ်။

နံပါတ် (၈)

ရွှေအိုးကြီးလေးလုံး အမည်နှင့် ပမာဏ-

(၁) သခံမည်သော ရွှေအိုး၊ တစ်ဂါဝုတ်ရှိသည်။
(၂) လေမည်သော ရွှေအိုး၊ ယူဇနာဝက်ရှိသည်။
(၃) ဥပ္ပလမည်သော ရွှေအိုး၊ သုံးဂါဝုတ်ရှိသည်။
(၄) ပုဏ္ဍရီကမည်သော ရွှေအိုး၊ တစ်ယူဇနာရှိသည်။

နံပါတ် (၁၀)

န ပါပံ ကုဗ္ဗတိ-အရ အရဟတ္တမဂ်ကောက်၊သမ/သန္တ၊ နိဗ္ဗာန်သည် အာရမ္မဏ၊သမုစ္ဆေဒပဟာန်သည် ဥဒ္ဒိပန။အရှင်သာရိပုတ္တရာစသော အရိယာဗြာဟ္မဏ၊ဆန့်ကျင်ဘက် ဗြာဟ္မဏတို့၏ ရှေသွားဖြစ်ရခြင်း အကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၀)

(က) န တသ္မိံ ဂါမေ ဝါတိ ယတ္တ ကိရ ဘဂဝါ ပဋိဝသတိ တတ္တ မဟေသက္ခာ၊ ဒေဝတာ အာရက္ခံ ဂဏှန္တိ၊ တံ နိဿာယ မနုဿာနံ ဥပဒ္ဒဝေါ န ဟောတိ။

(ခ) ပံသုပိသာဝကာဒယော ဝေ ဟိ မနုဿေ ဝိဟေဌေန္တိ၊ တေ တာသံ အာနုဘာဝေန ဒူရံ အပက္ကမန္တိ။

(ဂ) အပိစ ဘဂဝတော မေတ္တာဖလေနပိ န အမနုဿာ မနုဿေ ဝိဟေဌေန္တိ။

(ဃ) သယီတိအာဒီသု အနုသာသိတဗ္ဗော. သယံ ဝါ ဥပ္ပါဒိတော သံယော အဿ အတ္ထီတိ သယီ။ ဒီ၊၅၊၁။၂၅၆။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) ယတ္ထ ယသ္မိံဂါမေ၊ မဟေသက္ခာ–မြတ်သောအစိုးရသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟုဆိုအပ်သော။ ဂဏ္ဍိကိရ၊ တာ–ထိုနတ်တို့ကို။ ဥပဒ္ဒဝေါ–ဘေးရန်သည်။

(ခ) ဟိ ယသ္မာ–ကြောင့်။ပံသုပိသာစကာဒယော–မြေဖုတ်ဘီလူးငယ် အစရှိသည်တို့သည်သာ လျှင်။ ဝိဟေဌေန္တိ–ညှင်းဆဲကြကုန်၏။ဒူရံ–ဝေးသောအရပ်သို့။

(ဂ) အပိစအပရော နယော–တစ်ပါးနည်းကို။ ဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အမနုဿာ–လူနှင့်တူသော ဘီးလူးတို့သည်။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့–ဆရာ၊ (က)ဖြင့် မဟေသက္ခနတ်တို့ကိုမှီ၍ လူတို့အား ဘေးရန်မဖြစ်ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် လူတို့အားဘေးရန်မဖြစ်ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ မြတ်စွာဘုရား၏ နေသောအရပ်၌ ဒေဝတာ နုဘာဝဖြင့် လူတို့အား ဘေးရန်မဖြစ်သည်၏ အဖြစ်မည်သည် မဖြစ်နိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့်(ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့ အပရာနုသန္ဓေ–ယခုအခါ၌ မြတ်စွာဘုရား၏ အာနုဘော်ကိုသာ ထင်ရှားစွာပြ၍ ပြလိုရကား (ဂ) မိန့်။ (ဣဒါနိ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝမေဝ ပါကဋံကတွာ ဒဿေတုံ "အပိစာ"တိ အာဒိ ဝုတ္တံ)

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဘဂဝတာ အဓိဝုတ္ထပဒေသေ န ဒေဝတာနုဘာဝေန မနုဿာနံ အနုပဒ္ဒဝတာ ဟောတိ။ အထခေါ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန။

(ခ) အထ ကသ္မာ တာ နိဿာယ မနုဿာနံ ဥပဒ္ဒဝေါ န ဟောတီတိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ယတ္ထ ဘဂဝါ ပဋိဝသတိ တတ္ထ မဟေသက္ခာ ဒေဝတာ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန အာရက္ခံ ဂဏှန္တိ။ တသ္မာ–

နံပါတ် (၄)

မဟေသက္ခာ–မဟန္တော ဣသော ယေသန္တိ မဟေသာ။ မဟေသာ ဣတိ အက္ခာယန္တီတိ မဟေသက္ခာ၊ ကြီးသောထန်ခိုးရှိသူတို့၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော သမ္ဘာဝနာဘောဂုဏ်၏ နတ်တို့နှ ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်။ ကြီးသောတန်ခိုးရှိသောနတ်။ မဟာနုဘာဝ။

ဥပဒ္ဒဝ– ဥပဂန္တွာ ဒုနောတီတိ ဥပဒ္ဒဝေါ။
ညှင်းဆဲခြင်းကြိယာ။ ဘေးရန်။ ဥပသဂ္ဂ၊ဤတိ။

ပံသု– ပံသတိ နာသတီတိ ပံသု။
ဖျက်ဆီးခြင်းကြိယာ။ မြေမှုန့်။ ဓူလိ၊ဘူမိ။
ပံသုသ္မိံ နိဿိတာ ပိသာစကာ ပံသုပိသာစကာ။

ပိသာစ– ပိသိတမံသံ အသတိ ဘက္ခတီတိ ပိသာစော။ (ကုဝေရာနုစရော)
ခုဒ္ဒါ ပိသာစာ ပိသာစကာ။

ဒူရ– ဒုက္ခေန အရတိ ယံ တန္တိ ဒူရံ။
သွားခြင်းကြိယာ။ ဝေးကွာသောအရပ်။ အဝိဒူရ၊အာသမိပ။

အမနုဿာ–န မနုဿာ အမနုဿာ။
သဒိသဘောဂုဏ်၏ ဘီးလူးတို့နှင့် ဂုဏ်ဂုဏေးအစပ်။ဘီလူး၊ယက္ခ။

နံပါတ် (၅)

မဟေသက္ခတာယ– ဒေဝတာနံ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(ဃ) သံဃော အဿ အတ္ထီတိ သံဃီဖြင့် သံဃဟုဒ်+ဤပစ္စည်း။အဿဟတ္ထိအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။အနဿသိတဗ္ဗောဖြင့် သွန်သင်ဆုံးမထိုက်သော ဝေနေယျသတ္တဝါအားလုံးကို သံဃ အရယူအပ်သည်ကို သိစေ။သယံ ဝါ ဥပ္ပါဒိတော ဖြင့် သံဃအရ ကိုယ်တော်တိုင် ဖြစ်စေအပ်သော အရိယပုဂ္ဂိုလ် အပေါင်းကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပိသာစ– ပိသိတ+အသ။ ပိသိတကို ပိ၊ အသကို သာစပြု။

ဒွရ– ဒု+အရ။

သံသုမာရ–သသုမာရ။ သသုကို သံသုပြု။ (ဂဏ္ဍိ)

နံပါတ် (၈)

ပံသုပိသာစကာဒယာ–၌ အာဒိအရ– ဘူတရက္ခိုသ် စသည်ယူ။

နံပါတ် (၁၀)

အာရက္ခံ ဂဏှန္တိ–နတ်တို့၏ သဒ္ဓါ စေတနာ ဝီရိယ ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ၊ဝီရိ။ မြတ်စွာဘုရားသည် အာရမ္မဏ။ မြတ်စွာဘုရား၏ တန်ခိုးရှိန်စော်အာနုဘော်သည် ဥဒ္ဒီပန။ လူတို့အားဘေးရန် မဖြစ်ခြင်း၊ မြေဘုတ်ဘီလူးစသည်တို့ ဝေးကွာသောအရပ်သို့ ဖယ်သွားကြခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၁)

(က) တတ္ထ အလမေဝါတိ ယုတ္တမေဝ။

(ခ) အပိ ပုဗ္ဗောသေနာတိ ပုဗ္ဗောသံ ဝုစ္စတိ ပါထေယျံ။

(ဂ) တံ ဂဟေတွာပိ ဥပသက်မိတုံ ယုတ္တမေဝါတိ အတ္ထော။

(ဃ) ပုဋံသေနာတိပိ ပါဌော။

(င) တဿတ္ထော ပုဋ္ဌော အံသေ အဿာတိ ပုဋံသော။တေန ပုဋံသေန။

(စ) အံသေန ဟိ ပါထေယျပုဋံ ဝဟန္တေနာပီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။

နံပါတ် (၁)

(င) တဿ–ထိုပုဋံသေန–ဟူသော ပါဌ်၏။အတ္ထော–အနက်ကား။အဿ–ထိုအမျိုးကောင်းသား ၏။အံသေ–ပခုံး၌။ပုဋ္ဌော–ရိက္ခာထုတ်သည်။အတ္ထိ။

(စ) ဟိ–ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့။အံသေန–ပခုံးဖြင့်။ပါထေယျပုဋံ–လမ်းစာရိက္ခာထုတ်ကို။ဝဟန္တေနာ ပိ–ဆောင်ယူလျှက်လည်း။(ဥပသက်မိတုံ အလမေဝ။)

အလမေဝ သဒ္ဓေန ကုလပုတ္တေန ဒဿနာယ ဥပသက်မိတုံ အပိ ပုဗ္ဗောသေန–ပါဠိတော်ကို

သဒ္ဓေန–သော။ကုလပုတ္တေန–သည်။ပုဗ္ဗောသေနအပိ–အထုတ်ဖြင့် ဆောင်ယူ၍ စားထိုက်သော ရိက္ခာ ဖြင့်သော်မှလည်း။ဒဿနာယ–ငှါ။ဥပသက်မိတုံ–ငှါ။အလမေဝ–ထိုက်သည်သာ။(က+ဂ)ရှု။

တစ်နည်း–သဒ္ဓေန–သော။ကုလပုတ္တေန–သည်။ပုဋံသေနအပိ–ပခုံး၌ ရိက္ခာထုတ် ထမ်းလျှက်လည်း ဒဿနာယ–ငှါ။ဥပသက်မိတုံ–ငှါ။အလမေဝ–ထိုက်သည်သာ။(င) ရှု။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့– ဆရာ၊(ခ) ဖြင့် ပုဗ္ဗောသေန၌ ရိက္ခာထုတ်ကို ပုဗ္ဗောသ–ဟူ၍ ဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုပုဗ္ဗောသေန၌ နာမ်ဘတ်သည် အဘာယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ ကရိုဏ်းအနက်၌ သက်လေသလော၊စုဒ် ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

ကား-နာဝိဘတ်သည် ကတ္တုမျှတလက္ခဏာအနက်၌ သက်၏ဟူလို။ ငြီသစ်။

(စ)သို့-ဆရာ၊(င) ဖြင့် ပုဋ္ဌသပုဒ်၏ ဝစနတ္တကိုလည်းကောင်း၊ကုလပုတ္တေနၵ ဝိသေသန အဖြစ်စပ်၍ အနက်သမွန်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြအပ်၏။ယင်းပုဋ္ဌသေနပုဒ်၏ အဓိပ္ပါယ်အကျယ်ကို ထင်ရှားစွာ မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်လော။အဓိပ္ပါယ်အကျယ်ကို အဘယ်သို့ သိအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နိပါတ် (၃)

(က) နနု ပါဠိယံ ပုဋ္ဌောသေနာတိ ဝုတ္တာ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ပုဋ္ဌသေနာတိ ပါဠော ဝုတ္တော။

(ဂ) ပုဋ္ဌော အံသော အဿာတိ ပုဋ္ဌသော။တေန ပုဋ္ဌသေနာတိ တဿတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊တသ္မာ-

နိပါတ် (၄)

ပုဋ္ဌသေ-	အသိတဗ္ဗံ ဘက္ခိတဗ္ဗန္တိ အာသံ(အန္န)
	ပုဋ္ဌေန နေတ္တာ အာသံ ပုဋ္ဌောသံ။
ပါထေယျံ-	ပထေ ဟိတံ ပါထေယျံ။
	လမ်း၏ရိက္ခာနှင့်ဌာန/ဌာနီစပ်၊ရိက္ခာထုတ်၊သမ္ဗလ။
ပုဋ္ဌ-	ပုဋ္ဌိယတီတိ ပုဋ္ဌော။
	ပူးယှဉ်ခြင်းကြိယာ၊အထုတ်ဒြဗ်၊ဘတ္တိက။
အံသ-	အနတိ ဂစ္ဆတီတိ အံသော။
	သွားခြင်းကြိယာ၊ပခုံးဒြဗ်၊ဘုဇသိရ။

နိပါတ် (၅)

ပုဋ္ဌသတ္တာ- ကုလပုတ္တဿ။

နိပါတ် (၆)

(က) ယုတ္တမေဝဖြင့် အလံသဒ္ဒါသည် "အလမေဝ နိဗ္ဗိန္ဒိတုံ" စသော ပါဠိတို့၌ကဲ့သို့ အရဟာအနက် ဟောသည်ကို သိစေ။

(ဂ) တံ ဂဟေတွာဖြင့် ပုဋ္ဌောသေန၌ နာဝိဘတ်သည် ကတ္တုမျှတလက္ခဏာအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေ။ဥပသက်မိတုံ ယုတ္တမေဝ ဖြင့် အပိ ပုဋ္ဌောသေနပုဒ်ကို ရှေးဖြစ်သော ဥပသက်မိတုံ အလမေဝပုဒ်နှင့် စပ်၍ အနက်သမွန်အပ်သည်ကို သိစေ။ယုတ္တမေဝဖြင့် အလံသဒ္ဒါ-(က)အတိုင်း)

(င) ပုဋ္ဌော အံသော အဿာတိဖြင့် ဘိန္နာဓိကရဏဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ကိုသိစေ။တေန ပုဋ္ဌသေန ဖြင့် ပုဋ္ဌသေန၌ တတိယာနာဝိဘတ် ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊သဒ္ဒေန ကုလပုတ္တေနပုဒ်တို့နှင့်အရတူသည်ကို လည်းကောင်းသိစေ။

နိပါတ် (၇)

ပုဋ္ဌောသ- ပုဋ္ဌ+အာသ။ အာကို ဩပြု။

နိပါတ် (၈)

သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏား လက်အုပ်ချီခြင်းအကြောင်း-အကယ်၍ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူရှိသူများက "ဘာကြောင့် ရဟန်းဂေါတမကို ရှိခိုးရတာလဲ" ဟု အပြစ်တင်လာရင်"လက်အုပ်ချီရုံမျှနဲ့ ရှိခိုးတယ်လို့ ပြောလို့ ဖြစ်မှာလား" ဟု ပြောဆိုရန်နှင့်၊သမ္မာဒိဋ္ဌိ အယူရှိသူတို့က"ဘာကြောင့် ဘုရားကို ရှိမခိုးရတာလဲ"ဟု ပြောလာပြန်ရင်"ဘာလဲ ဦးခေါင်းနဲ့ မြေကြီး ထိပါမှ ရှိခိုးတာလား၊လက်အုပ်ချီတာလဲ ရှိခိုးတာဘဲ" ဟု အယူနှစ်မျိုးကွဲပြားသူတို့အား ချေပ ပြန်ပြောနိုင်ရန်အတွက် လက်အုပ်ချီခြင်းဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

နိဿယ (၉)

ဗုဒ္ဓေါပိ ဗုဒ္ဓဿ ဘဏေယျ ဝဏ္ဏံ၊
ကပ္ပမ္ပိ စေ အညမဘာသမာနော။
ခီယေထ ကပ္ပေါ စိရဒီဃမန္တရေ၊
ဝဏ္ဏော န ခီယေထ တထာဂတဿ။

ပါဒတိုင်း တဂိုဏ်း၊တဂိုဏ်း၊ဇဂိုဏ်း၊ဂရု၊ဂရု-ဖြစ်၍ ဣန္ဒဝံဇိရဂါထာ၊(၁၁)လုံးဖွဲ့ဖြစ်သောကြောင့် တိဒ္ဓု ဘဆန်း၊တတိယပါဒ၌ အန္တရ၌ (ရ)တစ်လုံး ပိုနေသော်လည်း မကဲ့ရဲ့ထိုက်ဟုဆိုသည်။(ဋီသစ်)ဘာဋီအလို (၁၂)လုံးဖွဲ့ တတိယပါဒသည် ဣန္ဒဝံသပါဒယူလျှင် တစ်လုံးမျှမပို-ဟု ဆို၏။နှစ်မျိုးပေါင်း ဥပဇာတိဂါထာ။

နိဿယ (၁၀)

တံ ဂဟေတွာ၀ိ-သဒ္ဒါ ဝီရိယပြဓာန်း ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဥဿာဟ/ဝီရိ။ မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း ကောင်း၊ရိက္ခာထုတ်သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ၊ဗုဒ္ဓ၏ မနိုင်းယှဉ်အပ်သောဂုဏ်တော်တို့သည် ဥဒ္ဒိပန၊ချဉ်း ကပ်ပြီး တရားနာယူခြင်း၊သရဏကို တည်ခြင်းစသော အကျိုးတရားတို့သည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၂)

(က) တတော ဘဂဝါ "ကထိတော ဗြာဟ္မဏေန ပဥှော၊ ကိံ ပနေတ္ထ ပတိဋ္ဌာတုံ သက္ကိဿတိ န သက္ကိဿတီ"တိ တဿ ဝိမံသနတ္ထံ "ဣမေသံ ပန ဗြာဟ္မဏာ"တိ အာဒိမာဟ။
(ခ) သီလပရိဓောတာတိ သီလပရိသုဒ္ဓါ။ ဒီ၊၁၊၁။၂၅၉။
(ဂ) ယတ္ထ သီလံ တတ္ထ ပညာတိ ယသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ သီလံ၊ တတ္ထေဝ ပညာ၊
(ဃ) ကုတော ဒုဿီလေ ပညာ။ ပညာရဟိတေ ဝါ ဇဠေ ဧဠမူဂေ ကုတော သီလန္တိ။
(င) သီလပညာဏန္တိ သီလဥ္စ ပညာဏဥ္စ သီလပညာဏံ။
(စ) ပညာဏန္တိ ပညာယေဝ။
(ဆ) "ဝေမေတံ ဗြာဟ္မဏာ"တိ ဘဂဝါ ဗြာဟ္မဏဿ ဝစနံ အနုဇာနန္တော အာဟ။

နိဿယ (၁)

(က) တတော-ထိုဆိုတ်ဆိတ်နေရာအခါမှ။ပန-ထိုသို့ပင်ပြဿနာကို ဖြေဆိုအပ်ပြီးပါသော်လည်း။ ဧတ္ထ-ဤဖြေဆိုအပ်ပြီးသောအနက်၌။ ဝါ-အင်္ဂါနှစ်ပါးအပေါင်း၌။ ပတိဋ္ဌာတုံ-တည်ခြင်းငှါ။တဿ-ထိုသောဏ ဒဏ္ဍပုဏ္ဏားကို။ဝိမံသနတ္ထံ-စုံစမ်းတော်မူခြင်းအကျိုးငှါ။

(ဃ) ဒုဿီလေ-သီလမရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၌။ပညာ-ဝိပဿနာစသောပညာသည်။ကုတော-အဘယ် မှာရှိအံ့နည်း။ဇဠေ-ထိုင်မှိုင်းသော။ဧဠမူဂေ-အရည်ယိုသောခံတွင်းရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၌။(သဒ္ဒ)ဝါ-အဖျင်းအအ၌။

နိဿယ (၂)

(က) သို့-ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ဣမေသံ ပန ဗြာဟ္မဏာ အစရှိသောစကားကို မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ အဘယ်အကျိုးငှါ ထိုစကားကို မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသနည်း။ သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည် ပြဿနာကို ဖြေဆိုအပ်ပြီးသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (က) မိန့်။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၌သာ ဝိပဿနာစသော ပညာသည်ရှိနိုင်၏ဟု ဖွင့်ပြ အပ်၏။ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိ၌ ဧဝသဒ္ဒါ မပါသောကြောင့် သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ဟူ၍သာ ဖွင့်ဆိုသင့်သည်မဟုတ် ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် တတ္ထေဝဟူ၍ ဧဝသဒ္ဒါနှင့်တကွ ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသနည်း။စုဒ်ကြောင့်(ဃ) မိန့်။

နိဿယ (၃)

(က) နနု ကထိတော ဗြာဟ္မဏေန ပဥှော။
(ခ) အထ ကိမတ္ထံ တတော ဘဂဝါ ဣမေသံ ပန ဗြာဟ္မဏာတိ အာဒိမာဟ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ကိံ ဇ္ဈော။ ပ ။ တဿ ဝိမံသနတ္ထံ။

နံပါတ် (၄)

ဇဋ– ဇလတိ ဂဏ္ဍိ ဘာဝတီတိ ဇဋော။
တခဲနက်ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ ထိုင်းမှိုင်းသောပုဂ္ဂိုလ်။ မူဂ၊မန္ဒ။

ဇဋ္ဌမူဂ– ဇဠော မုခေ ဂစ္ဆတိ ယဿာတိ ဇဋ္ဌမူဂေါ။ (ဋီ၊သစ်)
အရည်ယိုသောခံတွင်းနှင့် ဖျင်းအသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဒွါနိဒ္ဒါနအစပ်။
ဖျင်းအသောပုဂ္ဂိုလ်။ ဇဋ္ဌမူဂ၊ဇဋ္ဌမုခ။

ပညာ– ပကာရေဟိ ဇာနာတီတိ ပညာ။
သိခြင်းကြိယာ။ ဝိပဿနာပညာ။ ဝိပဿနာ၊ဉာဏ။

နံပါတ် (၅)

အနုဇာနန္တောကို အနုဇာနန္တတ္တာဟုဟိတ်ပြင်– ဘဂဝတော။

နံပါတ် (၆)

(ခ) သီလပရိသုဒ္ဓိ–ဖြင့် သီလပရိဓောတာ၌ သီလပုဒ်ပရဲဓောထပုဒ်၊ ပရိဓောတာ၌ ပရိရှေးရှိသောဓာဝုဓာတ်သည် ပွတ်တိုက်ဆေးကြောခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊သီလဖြင့် ဆေးကြောခြင်းကြောင့်သာ ပညာသည် ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ (စ)

(စ) ပညာယေဝ–ဖြင့် ပညာဏံ၌ ပပုဒ်ဉာဏပုဒ်၊ ပကာဒ္ဓ ဥက္ကဋ္ဌ ဉာဏံ ပညာဏံဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ပညာဏအရ ပင်ကိုယ်ဉာဏ်ကို မယူအပ်၊ အနိစ္စစသောအပြားအားဖြင့် သိတတ်သော ဝိပဿနာပညာကို ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဇဋ– ဇလ+အ။ လကို ဋပြု။ (တစ်နည်း) ဇဋ္ဌ။ ဍကို ဋပြု။
ဇဋ္ဌမူဂ– ဇဋ္ဌမုခ။ ခကို ဂပြု။ဥကို ဦ ဒီဃပြု။
ဇဋ– ဇဋ္ဌ။ ဍကို ဋပြု။
ဓောတ– ဓာဝု+တ။ ဓာတွန်ကိုချေ၊ အာဝကို ဩပြု။

နံပါတ် (၈)

သီလမရှိသူ၌ ဝိပဿနာပညာမရှိရကြောင်း– သမာဓိ မရှိသောကြောင့်တည်း။
ဖျင်းအသူ၌ သီလမရှိနိုင်ခြင်းအကြောင်း– သီလဝေဘန်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သီလသုဓ်သင်းခြင်းနည်းလမ်းကိုလည်းကောင်း မသိသောကြောင့်တည်း။

နံပါတ် (၉)

ဘဂဝါ ကထိတော ပဥ္စော၊ ကိံ ပနေတ္ထ ပတိဋ္ဌာတုံ။
တတော ဝိမံသနတ္ထာယ၊ န သက္ကိဿတိ တဿာဟ။ (ဝတ္တဂါထာ၊)

နံပါတ် (၁၀)

ဝိမံသနတ္ထံ၌ဓာတ်အရ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကောက်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ သောဏာဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည်လည်းကောင်း၊ ဣမေသံ ပန ဗြာဟ္မဏအစရှိသောစကားသည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ သောဏာဒဏ္ဍပုဏ္ဏားပြေသနာဖြေဆိုပြီးခြင်းအကြောင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။သီလပညာနှင့်စပ်၍ ပုဏ္ဏား၏စကားကိုခွင့်ပြုတော်မူခြင်းသည် အနုသာဝ။

ဝါကျစဉ် (၁၃)

(က) ဗြာဟ္မဏော ပန အတ္တနော ကုပကတာယ ဝေမ္မိ ဘဂဝတိ ဓမ္မဝဿံ ဝဿိတေ ဝိသောသံ

http://www.dhammadownload.com

နိဗ္ဗုတ္တေတံ နာသက္ခိ။

(ခ) ကေဝလဿ အာယတိံ နိဗ္ဗာနတ္ထာယ၊ ဝါသနာဘာဂိယာယစ သဗ္ဗာ ပုရိမပုစ္ဆိမကထာ အဟောသီတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၂။

နံပါတ် (၁)

(က) ကုဟာကတာယ-အံ့ဖွယ်သရဲချီးမွမ်းခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဓမ္မဝဿံ-တရားတည်းဟူသောမိုးကို။ ဝဿိတေပိ-ရွာသွန်းပင် ရွာသွန်းပါသော်လည်း။

(ခ) ကေဝလံ-နိဗ္ဗေဓဘာဂိယ,အသေက္ခဘာဂိယတို့နှင့် မရောယှက်သက်သက်။နိဗ္ဗုတ္ထာယ-နိဗ္ဗာန်ကိုရခြင်း အကျိုးငှါလည်းကောင်း။ဝါ-ပရိနိဗ္ဗာန်အကျိုးငှါလည်းကောင်း။ဝါသနာဘာဂိယတ္ထာယ-နောင်အခါ၌ နိဗ္ဗာန်ကိုရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပုညကိရိယာတို့၌ လေ့ကျက်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော ဝါသနာအဖို့၌ ဖြစ်ခြင်း အကျိုးငှါလည်းကောင်း။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သောဏာဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည် မိမိ၏ အံ့ဩဖွယ်ကိုဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် မြတ်စွာဘုရား တရားမိုး ရွာသွန်းဖြိုးသော်လည်း တရားထူးကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းသို့ဖြစ်လျှက် အဘယ့်ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ထိုပုဏ္ဏားအား ဓမ္မရတနာမိုး ရွာသွန်းဖြိုးရပါသနည်း။ တရားထူးကို ရခြင်းငှါ မတတ်နိုင်၍ အကျိုးမရှိသောကြောင့် ဓမ္မရတနာမိုး မရွာသွန်းဖြိုးသင့် မဟောသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၉၉။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဘဂဝါ ဝေဝိ ဓမ္မရတနာဝဿံ ဝဿတိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဝိသေသံ နိဗ္ဗေတ္တေတုံ နာသက္ခိ။

(ဂ) နနု ဗြာဟ္မဏော အတ္တနော ကုဟာကတာယ။

နံပါတ် (၄)

ကုဟာက- ကုဟေတိ လောကဝိမှာပနံ ကရောတီတိ ကုဟာကော။

အံ့ဖွယ်ကိုဖြစ်စေခြင်းကြိယာ။ အံ့ဖွယ်ကိုဖြစ်စေတတ်သူပုဏ္ဏား။ ကုဟာန၊ဝိမှာပက။

ဝဿ- ဝဿတိ သိဉ္စတီတိ ဝဿံ။

စိုးစွတ်ခြင်းကြိယာ။ မိုးရေ(တရားရေ)ဒြပ်။ ဝဿန၊ဝုဋ္ဌိ။

ဝါသနာဘာဂိယ- ဝါသီယတေ သေဝီယတေတိ ဝါသနာ။

ထုံမွမ်းခြင်း၊မှီဝဲခြင်းကြိယာ။ ကောင်းမှုကုသိုလ်ဟူသော အလေ့အကျင့်။ ပရိစယ၊စရိတ။

ဝါသနာဝေ ဘာဂေါ ဝါသနာဘာဂေါ။ ဝါသနာဘာဂေ ပဝတ္တာ ဝါသနာဘာဂိယာ။

(တစ်နည်း) ဝါသနာဘာဂေါ ယဿ အတ္ထီတိ ဝါသနာဘာဂိယာ။

နံပါတ် (၅)

(က) ကုဟာကတာယ- ဗြာဟ္မဏဿ။

ဝဿိတတ္တာ- ဘဂဝတော။

နံပါတ် (၆)

သွာတန- သွေ+တန+အာ ။ ဇေ်ာ အာပြု

နံပါတ် (၈)

ကုဟာကတာယ-ဖြင့် သောဏာဒဏ္ဍပုဏ္ဏား၏ ပယောဂသမ္ပတ္တိ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုပြသည်။

အစမှစ၍ သောဏာဒဏ္ဍပုဏ္ဏား၏ အဖြေဆုံးသည်တိုင်အောင်သော စကားသည် ပုရိမကထာ။

http://www.dhammadownload.com

မြတ်စွာဘုရား၏ သီလပညာကို ဖြေဆိုသောစကားသည် ပစ္ဆိမကထာ။

နံပါတ် (၁၀)

နိဗ္ဗုတ္တေတုံ ဝိသေသမ္ပိ ၊ ဗြာဟ္မဏော ဝသိတော ဝဝံ ။
ဓမ္မဝသံ စ နာသက္ခိ ၊ သပံ ကုဟာကတော ဗုဒ္ဓေ ။ (ဝတ္တဂါထာ)

နံပါတ် (၁၀)

ကုဟကတာယ–မိမိကိုယ်ကို ကြွားဝါခြင်း အတ္တုက္ကံသန လောဘ၊တစ်နည်း–မာန၊သောက။ ကာမ/ကာမ၊တစ်နည်း–ဇိဂုစ္ဆ/ဗိဘစ္ဆ။ အခြားသူတို့၏ မိမိကို နှိမ်ကွတ်ကြောင်းစကားတို့သည် အာရမ္မဏစည်းစိမ်းပျက်စီး ဆုံးရှုံးခြင်းမှ ကြောက်ခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန၊တရားထူးကို မရနိုင်ခြင်းသည် အနဘာဝ။

သော ဏ ဒ ဏ္ဍ သုတ် ပြီး ၏။

http://www.dhammadownload.com

ကူ ဋ ဒ န္တ သုတ်

ပါဠိတော်စဉ် (၁)

(က) မဂဓေသူတိ မဂဓာ နာမ ဇနပဒိနော ရာဇကုမာရာ။

(ခ) တေသံ နိဝါသော ဧကောပိ ဇနပဒေါ ရုဠှိသဒ္ဒေန "မဂဓာ"တိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) ဝစ္ဆတရသတာနီတိ ဝစ္ဆသတာနိ။ ဥရဗ္ဘာတိ တရုဏမေဏ္ဍကာ ဝုစ္စန္တိ။

(ဃ) တေဝေ တာဝ ပါဠိယံ အာဂတာယေဝ။

(င) ပါဠိယံ ပန အနာဂတာနမ္ပိ အနေကေသံ မိဂပက္ခီနံ သတ္တသတ္တသတာနိ သမ္ပိဏ္ဍိတာနေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

(စ) သဗ္ဗသတ္တသတိကယာဂံ ကိရေသ ယဇိတုကာမော ဟောတိ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၃။)

နိဿယ (၁)

(ဂ) သတ္တဝစ္ဆသတာနိ-ခုနစ်ရာသော နွားငယ်တို့သည်။ ထုဏူပနီတာနိ-ယဇ်တိုင်သို့ကပ်၍ ဆောင်အပ်ကုန်ပြီးသည်။ (ဟောန္တိ) တရုဏမေဏ္ဍကာ-နုပျိုသောသိုးတို့ကို။

(ဃ) တေဝေသတ္တာ-ဤဥသဘအစ ဥရဗ္ဘအဆုံးရှိသော သတ္တဝါတို့သည်။ပါဠိယံ-၌။ အနာဂတ သတ္တေဟိ-မလာကုန်သောသတ္တဝါတို့မှ။တာဝ-ရှေးဦးစွာ။ အာဂတာယေဝ-လာသော သတ္တဝါတို့သာတည်း။

(င) အနေကေသံ-တစ်ကောင်မက များကုန်သော။မိဂပက္ခီနံ-သားငှက်တို့၏။ သတ္တသတ္တသ တာနိပိ-ခုနစ်ရာစီ ခုနစ်ရာစီတို့ကိုလည်း။ သမ္ပိဏ္ဍိတာနေဝ-ပေါင်းအပ်ကုန်ပြီးသည်သာ။

(စ) ဧသ-ဤကူဋဒန္တပုဏ္ဏားသည်။သတ္တသတ္တသတိကံ-ခုနစ်ရာစီ ခုနစ်ရာစီရှိသော။ယာဂံ- ယဇ်ကို။

နိဿယ (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊(က)ဖြင့် မဂဓေရ ဇနပဒ၌နေကုန်သော မင်းသားတို့ကို ကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့် ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ဤမင်းသားတို့ကိုပင် မဂဓဟူ၍ ဆိုရမည်လော။အဘယ်ကို ပဂဓ-ဟူ၍ဆိုအပ်ပါသနည်း။

http://www.dhammadownload.com

စုဒ်ကြောင့်(ခ) မိန့်။

(င) သို့-ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် ဥဿဘအစဥ္စရှိအဆုံး သတ္တဝါတို့သည် ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်လာကုန်သည်သာဖြစ်ကုန်သော သတ္တဝါတို့ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်လာသော သတ္တဝါတို့ကိုသာ ယူအပ်ပါသလော။ (အပိရှု) အဘယ်သတ္တဝါတို့ကိုလည်း ယူအပ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

(စ) သို့-ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်မလာကုန်သော များစွာသော သားကောင်ငှက်ခုနစ်ရာစီ ခုနစ်ရာစီကိုလည်း သိမ်းယူအပ်သည်ကို သိထိုက်၏-ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပါဠိလာအတိုင်းသာ သားကောင်းတို့ကို မှတ်သားကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် ပါဠိ၌မလာသော သတ္တဝါတို့ကိုလည်း သိမ်းယူအပ်သည်ကို သိထိုက်၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

နှံပါတ် (၃)

(က) နနု တေသံ ရာဇကုမာရာနံ နိဝါသော ဧကောဇနေပဒေါ ဟောတိ။
(ခ) အထ ကသ္မာ "မဂဓာ"တိ ဗဟုဝစနေန ဝုစ္စတိ။
(ဂ) ရုဠ္ဟိသဒ္ဒတ္တာ။
(က) နနု ပါဠိယံ အာဂတာယေဝ သတ္တာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
(ခ) အထ ကသ္မာ ပါဠိယံ အနာဂတာနမ္ပိ ။ ပ ။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။
(ဂ) နနု သဗ္ဗသတ္တသတိကံယာဂံ သေ ယဇိတုကာမေ ဟောတိ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ဝစ္ဆ- ဝဒတီတိ ဝစ္ဆော။
မြည်ခြင်းကြိယာ။ နွားငယ်ဒြဗ်။ ဓေနုပဂ၊နေလကာ။ (မောဂ်၊ရှ။၄၃)
(တစ်နည်း) ဝသတီတိ ဝစ္ဆော။ ဝစ္ဆာနံ ဝိသေသော ဝစ္ဆတရော။(တစ်နည်း) ဝစ္ဆမေဝ ဝစ္ဆတရော။
ဥရဗ္ဘ- ဓာဒဝိယမာနောပိ န ရဝတီတိ ဥရဗ္ဘော။
ပဋိသေဓဘောဂဏ်၏ မမြည်ခြင်းကြိယာနှင့်ဂုဏ်ဂုဏာအစပ်။သိုးဒြဗ်။
မေဏ္ဍ၊ဠေက၊မေသ။
မေဏ္ဍက-မေဏ္ဍတိ ကုဋ္ဋိလံ ဂစ္ဆတီတိ မေဏ္ဍကော။
ပက္ခ- ပက္ခော ယေသံ အတ္ထီတိ ပက္ခီ။
ယာဂ- ယဇိတဗ္ဗောတိ ယာဂေါ။ (ယည)

နံပါတ် (၅)

ယဇိတုကာမတ္တာ- တေသဿ ကူဋဒန္တဿ ဗြာဟ္မဏဿ။

နံပါတ် (၆)

ဥပက္ကမ္ဗနောတိ သဋ္ဌိတော-သဋ္ဌိတော-ဖြင့် ဥပသဒ္ဒါ၏ ပုဗ္ဗကမ္မအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း။ ရှေးဦးစွာပြုခြင်းဟူသည် ပြင်ဆင်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဂ) ဝစ္ဆသတာနိ-ဖြင့် ဝစ္ဆတရအရ ဝစ္ဆာနံ ဝိသေသာတိဝစ္ဆတရာဟု ဝစနတ္ထပြု၍ နွားပျိုနွားသိုးအဖြစ် စသည်သို့မရောက်သေးသော နွားငယ်စစ်စစ်တို့ကိုသာ ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ဝစ္ဆမေဝ ဝစ္ဆတရာဟု ဝစနတ္ထပြု၍ တရပစ္စည်းအနက်မရှိ သွတ္ထအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ (ဋီ၊သစ်)

နံပါတ် (၇)

မဂဓ- မံသ+ဂိဓ။ မံသကို မပြု၊ ဂိဓ၏ဣကို အပြု၊ မဂေဓ သဒ္ဓိံ ဓာဝန္တီတိ မဂဓာ။
မံသေသု ဂဓ္ဓန္တီတိ မဂဓာ။

ဥပက္ခရ-ဥပ+ကရ+တ။ ကရကို ခ၊ အသဒိသဒွေဘော် ကလာ၊ တကို ဋပြု။

နံပါတ် (၅)

ဒါယကတ္တာ(ဒါနသူရတ္တာ)- ရဉော- မဟာဝိဇိတာသ။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ပရိစ္စဇိတုဗ္ဗိ-ဖြင့် ဒါနမှု၌ရဲရင့်သူ-ဟူသည့် ဒေယျဓမ္မ၌ အနည်းငယ်လည်း ငြီကပ်မှုကိုမပြု၍ လွတ်လွတ်စွန့်ကြဲနိုင်သူဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ နသဒ္ဒါမတ္တကေနေဝ-စသည်ဖြင့် လွတ်လွတ်စွန့်ကြဲ နိုင်သူဟူသည် ယုံကြည်မှုမျှဖြင့်သာ တည်သူမဟုတ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဂ) တဿ ပတိ-ဖြင့် ဒါနပတိကို ဒါနဿ ပတိ ဒါနပတိဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ယံဒါနံ-စသည်ဖြင့် ဒါနပတိ၌ ဒါနအရ မိမိပေးလှူသော ဒါနကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဝဏ္ဏိတဗ္ဗက- ဝဏ္ဏေဝက။ ဝဏ္ဏကို ဝဏ်ပြု၊ ဝကို ဗ၊ ဗဒွေဘော်လာ။ (ဒါနဖလံ ဝဏ္ဏေတွာ ဝကတိ ယာစတီတိ ဝိဗ္ဗကော။)

နံပါတ် (၈)

န ဒါသော န သဟာယောဆိုရကြောင်း-ဒါန၏မှီရာဖြစ်သော လောဘဖြင့် မစွဲမငြိကပ်အပ်သောကြောင့်။ ဒါသော ဟုတွာ ဒေတိဆိုရကြောင်း-တဏှာ၏ကျွန်အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်လာသောကြောင့်။ သဟာယော ဟုတွာ ဒေတိဆိုရကြောင်း-ထိုအလှူဝတ္ထု၏ နှစ်သက်အပ်သည်၏အဖြစ်ကို မစွန့်နိုင်ခြင်းကြောင့်။ သာမိ ဟုတွာ ဒေတိဆိုရကြောင်း-ထိုဒါနမှု၌ ကျွန်၏အဖြစ်မှ မိမိစိတ်ကို လွတ်စေ၍ လွှမ်းမိုး၍ဖြစ်သော ကြောင့်။

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ) စေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ သဘာဟ+ဝိရ။ ဒေယျဓမ္မသည်လည်းကောင်း၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊အာရမ္မဏ။ စွန့်ခြင်းငှါစွမ်းနိုင်သူ၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဒါနဖွဲ့သဿယ သည်လည်းကောင်း ဥဒ္ဒိပန။ ဒါနဒါသ ဒါနသဟာယမဖြစ်ခြင်း၊ သမဏဗြာဟ္မဏစသူတို့အား လှူဒါန်း၍ ပစ္စုပ္ပန်၌ ချီးမွမ်းခံရခြင်း၊ သံသရာ၌ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ပြည့်စုံခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၅)

(က) သုဇံ ပဂ္ဂဏှန္တာနန္တိ မဟာယာဂပဋိဂ္ဂဏှနဒွာရေ ဒါနကဋ္ဌစ္ဆံ ပဂ္ဂဏှန္တာနံ။

(ခ) တ္လမေဟိ စတုတိတိ ဝေတေဟိ သုဇာတတာဒိဟိ။

(ဂ) ဝေတေသု ဟိ အသတိ "ဝံ ဒုဇ္ဇာတဿ သံဝိဇာနေန ပဝတ္တဒါနံ ကိတ္တကံ ကာလံ ပဝတ္တိဿတိ"တိ အာဒီနိ ဝတွာ ဥပသက်မိတာရော န ဟောန္တိ။

(ဃ) ဂရဟိတဗ္ဗာဘာဝတော ပန ဥပသက်မန္တိယေဝ။

(င) တသ္မာ တ္လမာနိပိ ပရိက္ခာရာ ဘဝန္တီတိ ဝုတ္တာနိ။ (ဒီ၊ဌ၊၁၊၂၆၇။)

နံပါတ် (၁)

(က) ဒါနကဋ္ဌစ္ဆံ-ပေးလှူကြောင်းဖြစ်သော ယောက်ချိုကို။ပဂ္ဂဏှန္တာနံ-ကိုင်ကြကုန်သော။ (ဗြာဟ္မဏာနံ-တို့တွင်။ ပဌမော-ဗြာဟ္မဏော ဝါ ဒုတိယော ဝါ ဟောတိ။)

(ခ) သုဇာတတာဒိဟိ-သုဇာတ,အဇ္ဈာယက,သီလဝန္တ,ပဏ္ဍိတဟူကုန်သော။(အာဒိဝန်ဖော်သည်) ဝေတေဟိ အင်္ဂေဟိ၊ သမန္နာဂတော။

(ဂ) ဟိ-ချဲ့။ဝေတေသု-ဤလေးပါးသော အင်္ဂါတို့သည်။(အသတိ-လသော်။)ဒုဇ္ဇာတဿ- မကောင်းသောဇာတ်ရှိသော ဗြာဟ္မဏ၏။ သံဝိဇာနေန-စီရင်ခြင်းဖြင့်။ ဝါ-ကြောင့်။ ဥပသက်မိတာရော-

http://www.dhammadownload.com

ချဉ်းကပ်တတ်ကုန်သော လူတို့သည်။

(ဃ) ပန-အနွယ်။တေသု-လေးပါးသောအင်္ဂါတို့သည်။သတိဂရဟိတဗ္ဗာဘာဝတော-ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ထိုက်သော အပြစ်၏မရှိခြင်းကြောင့်။

(င) တဿာ-ထိုနှစ်ပါးစုံသော အကြောင်းကြောင့်။ ဣမာနိပိ-ဤအင်္ဂါတို့ကိုလည်း။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ ''ဣမာနိပိ စတ္တာရိ အင်္ဂါနိ တဿေဝ ယညဿ ပရိက္ခာရာ''ဟု မိန့်ဆိုအပ်၏။ ထိုသုဇာတတာစသော လေးပါးတို့သည် ပုရောဟိတ်ပြာဟ္မဏ၏ပြည့်စုံရမည့် အင်္ဂါလေးပါးသာဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်သို့လျှင် ယဇ်၏အခြံအရံ အဆောက်အဦးတို့ဖြစ်၏ဟု မိန့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)စသည် မိန့်။ (င) တိုင်မျှော်။

(ဃ) သို့-ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် သုဇာတတာစသော လေးပါးတို့မရှိလတ်သော် ''မကောင်းသောဇာတ်ရှိသူ၏စီရင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဒါနသည် အဘယ်မျှသော ကာလတိုင်အောင် ဖြစ်လတံ့နည်း''ဟု ဤသို့ စသောစကားတို့ကိုပြော၍ ချဉ်းကပ်သူ မရှိဟူ၍ပင် မှတ်သားအပ်ပါသလော။အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နန ဣမာနိ စတ္တာရိ ဗြာဟ္မဏဿ သမန္နာဂတာနိ အင်္ဂါနိယေဝ ဘဝန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ဣမာနိပိ ပရိက္ခာရာ ဘဝန္တီတိ ဝုတ္တာနိ။

(ဂ) တေဟေသု အသတိ ''ဝေ။ ပ ။ဥပသင်္ကမိတာရော နဟောန္တိ။ ဂရဟိတဗ္ဗာဘာဝတော ပန ဥပသင်္ကမန္တိယေဝ။ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

သုဇာ- ဟဗျန္တာဒီနံ သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ ဇာယတီတိ သုဇာ။
ဖြစ်ခြင်းကြီးယာ။ ယဇ်မွေယောက်မ။(ယောက်ချို) ဟောမဒဗ္ဗိ၊ကဋ္ဋစ္ဆု။

ကဋ္ဋစ္ဆု- ကဋ္ဋတိ ဂစ္ဆတိ ဒေတနာတိ ကဋ္ဋစ္ဆု။ (တစ်နည်း) ကဋ္ဋတိ၊ဂစ္ဆတီတိ ကဋ္ဋစ္ဆု။

ပရိက္ခာရ-ယည့် ပရိကရောန္တိ ပရိက္ခာရာ။ (သမ္ဘာရာ၊ပရိဝါရာ)

ဒုဇ္ဇာတ- ဒုဋ္ဌု ဇာတိ ယဿာတိ ဒုဇ္ဇာတော။
မကောင်းသောအမျိုးဇာတ်၏ ဇာတ်ရှိသူနှင့် နိဿျ+နိဿိတအစပ်။
မကောင်သောဇာတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်။ ဒုဇ္ဇာတိကာ။

နံပါတ် (၅)

တသ္မာ တဒဘာယကာရဏတော- ဣမေသံ သုဇာတတာဒီနံ။
ဂရဟိတဗ္ဗာဘာဝတော- ဒါနဿ။

နံပါတ် (၆)

(က) ဒါကဋ္ဋစ္ဆုံ-ဖြင့် သုဇာဒွိသည် ပေးလှူကြောင်းဖြစ်သော ယောက်ချိုအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုသိစေ၊ မဟာယာဂ ပဋိဂ္ဂဟကျနဒွာနေ-ဖြင့် သောဏဒဏ္ဍသုတ်၌ ဆိုအပ်ခဲ့သော နှစ်ဝိကတ်တို့တွင် ယောက်ချိုဖြင့်ပေးလှူအပ်သောယဇ်ဟူသော ဒုတိယာဝိကပ်အနက်၌ မဖြစ်၊ ယဇ်မွေယောက်မဟူသော ပထမဝိကပ်အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းယောက်မကို ကြီးစွာသောယဇ်ပူဇော်ရာအရပ်၌ ကိုင်အပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) တေဟိ-ဖြင့် ဣမေဟိ၏ ပရိယာယ်ကိုသိစေ။သုဇာတတာဒီဟိ-ဖြင့် စတုဟိအရ သုဇာတ,အဇ္ဈာယက,သီလဝန္တ,ပဏ္ဍိတဟူသော လေးပါးတို့ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

ကဋ္ဌုံ- ကဋ္ဌ+ဆု။ အသဒိသဒွေဘော် စလာ။

နံပါတ် (၈)

(ဂ) ဝဏိဗ္ဗကဟူသည်- အကြင်သူတို့သည် အလိုရှိအပ်သောဝတ္ထု၊နှစ်သက်အပ်သောဝတ္ထု၊ မြတ်နိုးအပ်သောဝတ္ထုကို ပေးလှူအပ်ပြီ။လျောက်ပတ်သောအခါ၌ ပေးလှူအပ်ပြီ။အပြစ်မရှိသောပစ္စည်းဝတ္ထုကို ပေးလှူအပ်ပြီ။ပေးလှူစဉ် စိတ်ကြည်လင်ပါစေ။အရှင်သည် ဗြဟ္မာပြည်သို့ ရောက်ပါစေ-ဤသို့ စသည်ဖြင့် အလှူရှင်၏ ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းလျက် လည့်လည်တောင်းသူတို့ကို ဝဏိဗ္ဗက-ဟု ဆိုသည်။

ယာစကဟူသည်- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ တစ်လက်ဖက်မျှသော ကောက်စပါးကို ပေးကြပါကုန်၊ရေသောက်ခွက်တစ်ခွက်မျှလောက်သော ယာဂုထမင်းကို ပေးကြပါကုန်။ဤသို့ အစရှိသော စကားတို့ကို ပြော၍ တောင်းကြသူများကို ယာစက-ဟု ဆိုသည်။

ပါဠိကျစဉ် (၆)

(က) ဝိပ္ပဋိသာရော န ကရဏီယောတိ ''ဘောဂါနံ ဝိဂမဟေတုကော ပစ္ဆာနုတာပေါ န ကတ္တဗ္ဗော။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၇-၈။)

(ခ) ပုဗ္ဗစေတနာ ပန အစလာ ပတိဋ္ဌာတဗ္ဗော။

(ဂ) ဝေဠိ ဒါနံ မဟပ္ဖလံ ဟောတိ'' တိ ဒဿေတိ။

(ဃ) ဣတရေသုပိ ဒွီသု ဌာနေသု ဧသေဝနယော။

(င) မုဥ္စစေတနာပိ. ဟိ ပစ္ဆာသမနုဿရဏစေတနာ စ နိစ္စလာဝ ကာတဗ္ဗာ။

(စ) တထာ အကရောန္တဿ န မဟပ္ဖလံ ဟာတိ။ နာပိ ဥဠာရေသု ဘောဂေသု စိတ္တံ နမတိ။

နံပါတ် (၁)

(က) ဝိပ္ပဋိသာရော န ကရဏီယောတိ-ပါဠိဖြင့်။ဝိဂမဟေတုကော-ကင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော။ပစ္ဆာနုတာပေါ-နောင်တ တဖန်ပူပန်ခြင်းကို။

(ခ) ပန-အနွကား။ပုဗ္ဗစေတနာ-ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်သောစေတနာကို။အစလာ-မတုန်လှုပ်သည်။(ဟုတ္វာ)။ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ-တည်စေထိုက်၏။

(ဂ) ဟိ-အကျိုးကား။ဧဝံ-ဤသို့ပုဗ္ဗစေတနာကို မတုန်လှုပ်အောင် တည်စေအပ်သော်၊တစ်နည်း-ကသ္မာ ပုဗ္ဗစေတနာ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ-နည်း။ဟိယသ္မာ-ကြောင့်။ဧဝံ-သော်။ဒါနံ-သည်။မဟပ္ဖလံ-ကြီးကျယ်ဖွင့်ဖြိုး များမြတ်သောအကျိုးရှိသည်။ဟောတိ-၏။ တသ္မာ ပုဗ္ဗစေတနာ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ။(ဝါကျရိုဝတ္တနု)

(င) ဟိ-မှန်။မုဥ္စစေတနာပိ-စွန့်လွှတ်ကြောင်း စေတနာကိုလည်းကောင်း။ပစ္ဆာသမနုဿရဏစေတနာစ-နောင်၌အောင်းမေ့ကြောင်း စေတနာကိုလည်းကောင်း။ နိစ္စလာဝ-မတုန်လှုပ်သည်ကိုသာ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊(က)ဖြင့် စည်းစိမ်တို့၏ ကင်းကွာခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ပစ္ဆာနုတာပကို မပြုထိုက်-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ပစ္ဆာနုတာပကို မပြုထိုက်ပါသနည်း။ပစ္ဆာနုတာပ မပြုထိုက်ကြောင်း နည်းလမ်းကောင်းကို မပြဆိုပြီလော-စုံကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့-ဆရာ၊(ခ)ဖြင့် ပုဗ္ဗစေတနာကို မတုန်မလှုပ် တည်စေထိုက်၏-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ယင်းသို့ တည်စေအပ်သော် အဘယ်အကျိုးရှိပါသနည်း။မကျိုးမရှိက မပြဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။စုံကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ပုဗ္ဗစေတနာဝ အစလာ ပတိဋ္ဌပေတဗ္ဗာ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အထ ကသ္မာ မုဋ္ဌစေတနာပိ, ပဏ္ဍာသမနုဿရဏာစေတနာ စ နိစ္စလာ၀ ကာတဗ္ဗာ။

(ဂ) တထာ အကုရောန္တဿ ဒါနံ န မဟပ္ဖလံ ဟောတိ၊ နာပိ ဥဠာရေသု ဘောဂေသု စိတ္တံ နမတိ။ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

မုဋ္ဌစေတနာ-မုဋ္ဌတိ တောယာတိ မုဋ္ဌာ၊ မုဋ္ဌာ စ သာ စေတနာစာတိ မုဋ္ဌစေတနာ။

စွန့်လွှတ်ကြောင်း၏စေတနာနှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ်၊စွန့်လှူဆဲ စေတနာ၊ယဇမာန။

ဝိသမပဲတုက- ဝိဂမော ဟေတု ယဿာတိ ဝိဂမဟေတုကော။

ကင်းခြင်းဟူသော အကြောင်း၏ နောင်တတဖန်ပူပန်ခြင်းနှင့် အကြောင်းအကျိုးစပ်၊ နောင်တတဖန်ပူပန်ခြင်း ကုက္ကုစ္စ၊ဝိပ္ပဋိသာရ၊ပဏ္ဍာနုတာပ။

မဟပ္ဖလံ- မဟန္တံ ဖလံ ဧတ္တာတိ မဟပ္ဖလံ။

ကြီးကျယ်သောအကျိုး၏ ဒါနနှင့် အကြောင်းအကျိုးစပ်၊ကြီးကျယ်သောအကျိုး။ မဟာနိသံသ။မဟာဖုတိက။

နိစ္စလာ- နတ္ထိ စလာ ယာယာတိ နိစ္စလာ။(စေတနာ)

နံပါတ် (၅)

အစလတ္တာ- ပုဗ္ဗစေတနာယ

နံပါတ် (၆)

(က) ပဏ္ဍာနုတာပေါ-ဖြင့် ဝိပ္ပဋိသာရောကို သရဏံ သာရော၊ဝိရူပံ ပဋိစ္စ သာရော ဝိပ္ပဋိသာရော -ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဝိပ္ပဋိသာရအရ နောင်တတဖန်ပူပန်ခြင်းကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

န ကတ္တဗ္ဗောဖြင့် ကရဏီယောဒ္ဒ ကရဓာတ်'အနီယပစ္စည်း၊ယင်းအနီယပစ္စည်း၏ အရဟအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း ကတ္တဗ္ဗောတိ ကရဏီယော-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်းကောင်းသိစေ။

ဘောဂါနံ ဝိဂမဟေတုကော-ဖြင့် စည်းစိမ်တို့၏ ကင်းခြင်းကြောင့် နောင်တတနေ့ပူပန်ခြင်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဥဠာရ- ဥလ+အာရ။ လက်ို ဋပြု။ (တစ်နည်း) ဥ+ဒရ+အ။

နံပါတ် (၈)

နောင်အခါ၌လည်း ပြန့်ပြောသောအကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် မဟပ္ဖလ။ဝိပ္ပဋိသာရဖြင့် မသုတ်နွမ်းအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဒွိသု ဌာနေသုအရ- စွန့်လှူဆဲ မုဋ္ဌစေတနာဌာနနှင့် စွန့်လှူပြီး အပရစေတနာဌာန ကောက်။

နံပါတ် (၁၀)

နာပိ ဘောဂေသု စိတ္တံ န နမတိ-အရ အပရစေတနာ ချို့တဲ့ခြင်း ကုက္ကုစ္စ။တစ်နည်း-အကုသလဝိပါက်။ဖိဂုစ္ဆ/ဗိဘစ္ဆ။(ကောဓ/ရုဒ္ဓ။) မွန်မြတ်သောစည်းစိမ်တို့သည် အာရမ္မဏ၊ဝိပ္ပဋိသာရဖြင့် ညစ်နွမ်းသည်၏ အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန၊ကိုယ်ဆင်းရဲ စိတ်ဆင်းရဲ ဖြစ်ရခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၇)

(က) တုဏှီဘူတောပ နိသိန္နော ဟောတီတိ ဥပရိ ဝတ္တဗ္ဗမတ္ထံ စိန္တယမာနော နိဿဒ္ဒေါ၀ နိသိန္နော ဟောတိ။

(ခ) အဘိဇာနာတိ ပန ဘ၀ံ ဂေါတမောတိ က္လဒံ ပြာပဠဏော ပရိဟာရေန ပုစ္ဆန္တော အာဟ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ဣတရထာ ဟိ "ကိံ ပန တွံ ဘောဂေါတမ တဒါ ရာဇ အဟောသိ ဥဒါဟု ပုရောဟိတော ဗြာဟ္မဏော" တိ ဧဝံ ဥဇုကမေဝ ပုစ္ဆိယမာနော အင်္ဂါရဝေါဝိယ ဟောတိ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀။

နံပါတ် (၁)

(က) ဝတ္တဗ္ဗံ-ဆိုအပ်လတ္တံ့သော။ အတ္တံ-အပိစ မေ ဘော ဧဝံဟောတိ အစရှိသောအနက်ကို။

(ခ) ပရိဟာရေန-အင်္ဂါရဝကို ရှောင်လွှဲသောအားဖြင့်။ ဝါ-ဥဇုကဝုတ္တိကို ရှောင်လွှဲသောအားဖြင့်။

(ဂ) ဟိ-လဒ္ဓဒေါသထင်ရှားပြဦးအံ့။ ဣတရထာ-ဝင်္ကဝုတ္တိမှတစ်ပါးသော ဥဇုကဝုတ္တိအခြင်းအရာအားဖြင့်။ (အတ္တေ-ကို၊ ဂယှမာနေ-သော်) ဥဇုကမေဝ-ဖြောင့်စွာသာလျှင်။ (ဘဂဝတိ-ကို) ပုစ္ဆိယမာနေ-မေးလျှောက်အပ်သည်ရှိသော်။

နိယံ- ဣတရထာ၊ အညထာပုဒ်၊ ထုတ်၍ရှိက၊ လက္ခဏာနှင့် လက္ခဏာဝန်၊ ဤနှစ်တန်ကို၊ အမှန်သွင်းလျက်၊ အနက်သမွန်၊ အပါဒါန်မှာ၊ အန္ဓယာကို၊ ခံကာမလွဲ၊ သွင်းလေမြဲ။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့-ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် အဘိဇာနာတိ ပန ဘဝံ ဂေါတမဟူသော သဒ္ဒါကို ပုစ္ဆာအားသည် အင်္ဂါရဝကို ရှောင်လွှဲသောအားဖြင့် မေးလျှောက်လိုသောကြောင့် လျှောက်ပြီဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ မြတ်စွာဘုရားအား ပရိယာယ် ဆောင်သဖြင့် မေးခြင်းသည်ကားမသင့်။ ဖြောင့်ဖြောင့်တိုက်ရိုက် အခြင်းအရာအားဖြင့် မေးသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ တိုက်ရိုက်မေးသော် အဘယ်သို့သော အပြစ်ဖြစ်နိုင်အံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု ဥဇုကမေဝ ပုစ္ဆိတဗ္ဗော။

(ခ) အထ ကသ္မာ အဘိဇာနာတိ ပန ဘဝံ ဂေါတမောတိ ဝင်္ကဝုတ္တိယာဝ ပုစ္ဆတိ။

(ဂ) ဗြာဟ္မဏော ပရိဟာရေန ပုစ္ဆန္တော အာဟ၊ တသ္မာ-

နံပါတ် (၄)

ပုရောဟိတ-ပုရေ ဓာတိ တိဋ္ဌတီတိ ပုရောဟိတော။

ရှေး၌ဌာန၏ တည်တတ်သောပုဏ္ဏားနှင့် ဌာန+ဌာနီ။ ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏား။ မန္တီ၊မတိသဇီဝေါ။

ဥဇု- အရတိ အကုဋိလဘာဝေန ပဝတ္တတီတိ ဥဇု။ ဥဇုမေဝ ဥဇုကံ။ မကောက်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကြိယာ။ ဖြောင့်သောအမေးစကား။ အဝင်္က၊အဇိမှ။

နံပါတ် (၅)

စိန္တယမာနတ္တာ (ပုစ္ဆယမာနတ္တာ)- ဗြာဟ္မဏသသ။

နံပါတ် (၆)

(က) နိဿက္ကေ္ဒါဝ-ဖြင့် တုဏှီဘူတဟူသည် အသံမရှိခြင်းသာဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ဥပရိဝတ္တဗ္ဗမတ္တံ စိန္တယမာနေ-ဖြင့် အသံတိတ်ဆိတ်ခြင်းဟူသည် အကြောင်းမဲ့တိတ်ဆိတ်သည်မဟုတ်၊ အထက်၌ဆိုလတ္တံ့သောအနက်ကို ကြံစည်လျက်နေသောကြောင့် တိတ်ဆိတ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပုရောဟိတ- ပုရ+ဓာ+တ။ ဓေါ် ဟ၊ ဣလာ၊ ဓာတ်၏အစ၌ ဩလာ။

နံပါတ် (၈)

နိစ္စဒါနာနိအရ-အမြဲမပြတ်လောင်းလှူအပ်သော စာရေးတံဆွမ်းအလှူ။ (၄) ဆွမ်းကိုပဓာနပြုသဖြင့် ပစ္စည်းလေးပါးကို ယူ။ (ဋီ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

စိန္တယမာနောအရ- ဝိတက်ဝိစာရကောက်။ ဓမ္မ၊ဓမ္မ။ အထက်၌ဆိုလတ္တံ့ဖြစ်သော အပိစ မေ သော ဝေ ဟောတိစသော အနက်သည် အာရမ္ဘဏ။ ဝေမေသုတန္တိဝါ ဝေ အရဟာတိ ဘဝိတုံ ဝါ-ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရားမပြောဆိုခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ အသံတိတ်ဆိတ်လျက် နေထိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၈)

(က) သေတုဃာတဝိရတိယာ ပန ဘေဒေါ နာမ နတ္ထိ။

(ခ) ဘဝန္တရေပိ ဟိ အရိယသာဝကော ဇီဝိတဟေတုပိ နေဝ ပါဏံ ဟနတိ န သုရံပိဝတိ။

(ဂ) သစေ ပိဿ သုရဉ္စ ခီရဉ္စ မိဿေတွာ မုခေ ပက္ခိပန္တိ ခီရမေဝ ပဝိသတိ န သုရာ။

(ဃ) ယထာ ကိံ ? ကောဉ္စသကုဏာနံ ခီရမိဿကေ ဥဒကေ ခီရမေဝ ပဝိသတိ န ဥဒကံ။

(င) ဣဒံ ယောနိသိဒ္ဓန္တိစေ? ဣဒံ ဓမ္မတာ သိဒ္ဓန္တိစ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊၄၊၁။၂၇၃။

နံပါတ် (၁)

(က) သေတုဃာတဝိရတိယာ-မဂ်နှင့်ယှဉ်သော ဝိရတီ၏။

(ခ) ကသ္မာ-သေတုဃာတဝိရတိယာ၊ဘေဒေါနာမ နတ္ထိတိ ဝိညာယတိ၊ ဟိယသ္မာ၊ ဘဝန္တရေပိ-ဘဝတစ်ပါး၌သော်မှလည်း။ ဇီဝိတဟေတုပိ-အသက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း။

(ဂ) (အညေ-အခြားကုန်သော။ ပစ္စတ္ထိကာ-ရန်သူတို့သည်။) သုရဉ္စ-သေရည်ကိုလည်းကောင်း။ ခီရဉ္စ-နို့ရည်ကိုလည်းကောင်း။ အဿ အရိယသာဝကဿ၊ သစေပိ ပက္ခန္တိ-အကယ်၍မူလည်းထည့်ကြကုန်အံ့။

(ဃ) ယထာ-အကြင်သို့သော အပြားအားဖြင့်။ ခီရမေဝ၊ ပဝိသတိ သုရာ န ပဝိသတိ၊ တထာ၊ တံနိဒဿနံ-ထိုနို့ရည်သာဝင်၍ သေရည်မဝင်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အပြားကိုပြတတ်သော ဥပမာသည်။ ကိံ-အဘယ်နည်း။ ကောဉ္စသကုဏာနံ-ကြိုးကြာငှက်တို့၏။ မုခေ-၌။ ဝါ-သို့။ ခီရမိဿကေ-နို့ရည်နှင့်ရောသော။ ဥဒကေ-ရေကို။ပက္ခိယမာနေ-သော်။ ခီရမေဝ-သာလျှင်။ ပဝိသတိယထာ-ဥဒကံ၊ နပဝိသတိယထာ-တည်း။

(င) ဣဒံ-ဤနို့ရည်သာဝင်၍ ရေမဝင်ခြင်းသည်။ ယောနိသိဒ္ဓံ-ဇာတ်တူသတ္တဝါတို့၏ပေါင်းဆုံရာ ဖြစ်သော ကြိုးကြာတို့၏ဘဝဖြင့် ပြီးခဲ့၏။ ဣတိ၊ ကောစိ၊ စေဝ ဒေယျ၊ ဝေ ဝဒန္တေ၊ ဣဒံ-ဤနို့ရည်သာဝင်၍ သေရည်မဝင်ခြင်းသည်။ဓမ္မတာသိဒ္ဓံ-အရိယာမဂ်ဟူသော သဘောတံထွာ ဓမ္မတာဟူသောအာနုဘော်ဖြင့်ပြီးခဲ့၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ (က)ဖြင့် သေတုဃာတဝိရတီ၏ ပျက်စီးခြင်းမည်သည်မရှိဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ အဘယ့် ကြောင့် သေတုဃာတဝိရတီ၏ ပျက်စီးခြင်းမရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိအပ်ပါသနည်း။ ဖြစ်သောတရားမှန်သမျှ မပျက်စီးသောအရာ မရှိသောကြောင့် ဤဘဝ၌ မပျက်သော် တမလွန်ဘဝ၌ ပျက်စီးနိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) နနု အဿ သုရဉ္စ ခီရဉ္စ မိဿေတွာ မုခေ ပက္ခိပန္တိ။

(ခ) အထ ကသ္မာ ခီရမေဝ ပဝိသတိ န သုရာ။

(ဂ) ဣဒံ ဓမ္မတာသိဒ္ဓံ။ တသ္မာ-

ဇီဝိတဟေတုမ္ပိ အပိသဒ္ဒါ-အသက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်သော်မှလည်း သူ့အသက်ကိုမသတ်၊ သေရည်ကိုမသောက်၊ အခြားအကြောင်းကြောင့် သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်း၊ သေရည်ကိုသောက်ခြင်းဟူရာ၌ ဆိုဖွယ်ပြောဖွယ်မရှိခြင်းဟူသော သမ္ဘာဝနာဇောတက ဂရဟာသမုစ္စည်းအနက်ကို ပြသည်။

နံပါတ် (၄)

သေတု- သီယတေတိ သေတု။

http://www.dhammadownload.com

ဃာတ- ပါပမေ့ ဟနတီတိ ဃာတော။
သေတုဃာတဝိရတိ- သေတုမှိ ပရိယာပန္နာ ဃာတဝိရတိ သေတုဃာတဝိရတိ။
ထက်အောင်သွေးခြင်းကြိယာ။ အရိယာမဂ်။တန္။
သုရာ- သုဋ္ဌု ရာယန္တိ ဣမာယာတိ သုရာ။
အသံပြုခြင်းကြိယာ။ သေရည်အရက်။ အာသဝ၊မဇ္ဇ။
ဒီရ- ဒီယတိ ဒုဟာဏနာတိ ဒီရံ။
ကုန်ခြင်းကြိယာ။ နို့ရည်ဒြပ်။ ဒုဒ္ဓ၊ပယ၊ထည္။
ကောဋ္ဌ- ကောဋ္ဌတိ ကာဋ္ဌိလျှို့ ဘဝတီတိ ကောဋ္ဌာ။ (ကုဋ္ဌနီ)

နံ့ဝါထ် (၇)

ဝေရမဏိ-ဝိရမဏ။ ဝိဒ္ဓ ဣကို ပြေ။
ယောနိ- ယုနိ။ ယုဒ္ဓ ဥကို ဩပြု။(ယဝန္တိ သတ္တာ အနေန ဇော်ဘာဂံ ဂစ္ဆန္တီတိ ယောနိ)
သကုဏ-သက+ဥန။နကိုဏပြု။(သက္ကောတိဥဒ္ဒံ ဂန္တုံပဌဂါဒယောစ မာရေတုန္တိ သကုဏော)

နံ့ဝါထ် (၈)

ပဉ္စသီလအပေါင်းခံယူနည်းနှင့် အစိတ်ခံယူနည်း ထူးခြားပုံ။

ငါးပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းအတိုင်း အပေါင်းခံယူသောပုဂ္ဂိုလ်အား တစ်ပါးပါးပျက်လျှင် အလုံးစုံသော သိက္ခာပုဒ်တို့ပျက်ပါသည်။ အစိတ်ခံယူသောပုဂ္ဂိုလ်အား လွန်ကျူးသောသိက္ခာပုဒ်သာပျက်ပါသည်။

နေဝ ပါဏာ ဟနတိ န သုရံ ပိဝတိ-ဖြင့် မိဂပဒဝဠဉ္စနနည်းကို ပြသည်။ အဒိန္နာဒါန၊ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ မုသာဝါဒသုံးပါးကိုလည်း မလွန်ကျူးသောကြောင့်။

နံ့ဝါထ် (၁၀)

နေဝပါဏံ ဟနတိအရ- သမုစ္ဆေဒဝိရတိကောက်။ (မဂ်လေးပါး၌ရှိသော ဝိရတိ) သမ၊သန္တ။ သတ္တဝါတို့လွန်ကျူးအပ်သော ဝီတိက္ကမဝတ္ထုသည်လည်းကောင်း၊ နိဿရဏပဟာန်သည်လည်းကောင်း အာရမ္မဏ။ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ကောင်းစွာဖြတ်တောက်ခြင်းဖြင့် မပျက်စီးခြင်းသဘောရှိသည်၏အဖြစ်သည် ဥဒ္ဒိပန။ ဘဝတစ်ပါး၌လည်း အသက်ဟူသောအကြောင်းကြောင့်လည်း မည်သည့်သီလကိုမျှ ပျက်စီးခြင်းမရှိတော့ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ဝါကျစဉ် (၉)

(က) ဣဒဉ္စ ပန သီလပဉ္စကံ "အတ္တသိနေဟဉ္စ ဇီဝိတသိနေဟဉ္စ ပရိစ္စဇိတွာ ရက္ခိဿာမိ"တိ သမာဒိန္နတာယ ယည္ဗောတိ ဝုစ္စတိ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၇၄/၅၁)

(ခ) တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ပဉ္စသီလတော သရဏဂမနမေဝ ဇေဋ္ဌကံ။

(ဂ) ဣဒံ ပန သရဏဂမနေယေဝ ပတိဋ္ဌာယ ရက္ခိတသီလဝသေန မဟပ္ဖလန္တိ ဝုတ္တံ။

နံ့ဝါထ် (၁)

(က) စပန-အထူးကိုဆိုအံ့။ ဣဒံသီလပဉ္စကံ-ဤသီလတို့၏ ငါးပါးတို့၏အပေါင်းကို။ အတ္တသိနေဟဉ္စ-မိမိကိုယ်ကို ချစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း။

(ခ) တတ္ထ-ထိုငါးပါးသီလသရဏဂုံတို့တွင်။ ဇေဋ္ဌကံ-မြတ်သည်။ ကိဉ္စာပိ ဟောတိ။

(ဂ) ပန-ထိုသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဣဒံ-ဤငါးပါးသီလကို။ ရက္ခိတသီလဝသေန-စောင့်ရှောက်အပ်သော သီလနှင့်စပ်ခြင်းကြောင့်။

နံ့ဝါထ် (၂)

(ခ) သို့-ဆရာ၊ပဉ္စသီလသဒိသသ စသည်ဖြင့် ငါးပါးသီလနှင့်တူသော ဒါနမရှိသောကြောင့် ဤငါးပါး

http://www.dhammadownload.com

သီလ၌ မဟပ္ဖလ မဟာနိသံသအဖြစ်ကို သိထိုက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ပဥ္စသီလသည် ဘုရားပွင့်ရာ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလ သာသနာ့ကာလအားဖြင့် အလုံးစုံသောကာလ၌ ပညာရှိတို့ဆောက်တည်အပ်သည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ ဖြစ်လျှက် အဘယ်နည်းဖြင့် သရဏဂုံထက် ငါးပါးသီလကို မဟပ္ဖလ မဟာနိသံသအဖြစ်ကိုသိထိုက်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား– သရဏဂုံ၌တည်၍ ဆောက်တည်ရသော ငါးပါးသီလ၏အစွမ်းဖြင့် မဟပ္ဖလ မဟာနိသံသ အဖြစ်ကို သိအပ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏ဟူလို။

နံ့ဝါတ် (၃)

(က) နနု ပဥ္စသီလတော သရဏဂမနမေဝ ဖေဋ္ဌကံ။

(ခ) အထ ကသ္မာ မဟပ္ဖလန္တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ဣဒံ သရဏဂမနေယေဝ ပတိဋ္ဌာယ ရက္ခိတသီလဝသေန၊ (တသ္မာ–)

နံ့ဝါတ် (၄)

ယည– ယဇိယတေ သမာဒိယတေတိ ယညော။
ဆောက်တည်ခြင်း။ (ဝါ) စွန့်လွှတ်ခြင်းကြိယာ။ ဆောက်တည်အပ်သော ငါးပါးသီလ။ ယဇိတ။

သီလပဥ္စက– သိနောတိ ဗန္ဓတိ စိတ္တံ ဓောနာတိ သီလံ။ (သံယမ၊တပ)
ပဥ္စာနံ သမူဟော ပဥ္စကံ။ သီလာနံ ပဥ္စကံ သီလပဥ္စကံ။

ဖေဋ္ဌက– ဝိသေသေန ဝုဍ္ဎော ဖေဋ္ဌော။ ဖေဋ္ဌမေဝ ဖေဋ္ဌကံ။ (ဥတ္တမ)

မဟပ္ဖလံ– မဟန္တံ ဖလံ ယသ္မိံ သီလေတိ မဟပ္ဖလံ။

နံ့ဝါတ် (၅)

သမာဒိန္နတာယ– ဣမဿ သီလပဥ္စကဿ။

နံ့ဝါတ် (၇)

ယည– ယဇ+ဏ၊ ဇကို ည ပြု။

ဖေဋ္ဌ– ဝုဍ+ဣဋ္ဌ။ ဝုကို ဖေပြု၊ ဍကို ပြေ။

နံ့ဝါတ် (၈)

အဘယဒါန၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အကြွင်းအကျန်မရှိ သတ္တဝါအပေါင်းကို စောင့်ရှောက် တတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း သီလကို ဒါနဟု ခေါ်နိုင်ပါသည်။

(က) စွန့်လွှတ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသောကြောင့် ပဥ္စသီလကို ယည–ဟု ဆို။

နံ့ဝါတ် (၁၀)

သမာဒိန္နတာယ–၌ ဓာတ်အရ သဒ္ဓါ စေတနာ ဝိရတီကောက်။ ဥဿာဟ/ဝီရိယလွန်ကျူးထိုက်သော ဝတ္ထုသည် အာရမ္မဏ၊ကိုယ်ခန္ဓာအသက် မငဲ့မကွက် စောင့်ထိန်းခြင်းသည် ဥဒ္ဒိပန။ကြီးကျယ်သောကောင်းကျိုး ကို ရရှိနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝ။

ကူ ဋ ဒ န္တ သုတ် ပြီး ၏။

သီ လ က္ခန် ဓာ စဉ် ပြီး ၏။

၁၃၆၈–ကဆုန်လဆုတ်၁၄ရက်နေ့။(၂၆/၅/ဝ၆) သောကြာနေ့။

http://www.dhammadownload.com